

HOLE
BYGDEBOK
BIND IV

BYGDA OG FOLKET

HOLE
BYGDEBOK
BIND IV

Gudmund Bakke

BYGDA OG FOLKET

UTGITT AV HOLE KOMMUNE 2006

Innhold

Forord	8	Søhol gnr. 208/7 Nordistua	112
Forfatterens forord	10	Søhol gnr. 208/8 Roterud	118
		Søhol løpenr. 90	120
Bønsnesfjordingen	13	Søhol gnr. 208/9 Lars	122
		Søhol gnr. 208/10 Neristua	127
		Søhol gnr. 208/11 Roterud	129
Ullern gnr. 207	18	Søhol gnr. 208/12 Evjua	133
Brukere før 1713	20	Nøstret (Nøsterud) løpenr. 91	135
Selveier fra 1713	23	Søhol gnr. 208/14 Nøsterud	139
Nedre Ullern gnr. 207/1	26	Søhol gnr. 208/15 Nøstret (Embrets)	145
Øvre Ullern gnr. 207/4	40	Skog	150
Nordre Ullern gnr. 207/2	51	Seter	151
Skog	56	Husmannsplasser	155
Seter	57	Nøstret 155, Skrangledalen 156, Evjua	
Husmannsplasser	58	(Evjuløkka) 159, Evjua (Lisbethløkka) 161,	
Ullerntangen 59, Ullernbakken 62		Roterud 164, Skredderhaugen 164	
Boligeiendommer utskilt fra Ullern	63	Øvrige eiendommer utskilt fra Søhol	165
Fritidseiendommer utskilt fra Ullern	69	Fritidseiendommer utskilt fra Søhol	174
		Søhol – en kort historisk oversikt	177
Søhol gnr. 208	70	Hundstad gnr. 209 og 210	178
Eiere før 1710	71	Kjempehaugen på Hundstad	178
Brukere før 1710	74	Hundstadfunnet 1892	180
Luth-slekta på Søhol fra 1710	77	Gravhaugene i Skinnillen	182
«Kirsti-Søhol»	78	Én gård til cirka 1550	182
Søhol løpenr. 86	79	Store (Søndre) Hundstad gnr. 209	183
Søhol gnr. 208/1 Gubbrans	80	Eiere før 1715	186
Søhol gnr. 208/2 Johannes	85	To gårder fra 1670-årene	188
Søhol løpenr. 87	89	Hundstad løpenr. 93 og 94 –	
Søhol gnr. 208/3 Oppistua	91	seinere gnr. 209/1	188
Søhol gnr. 208/4 Evjua.	96	Store Hundstad løpenr. 92 –	
Søhol løpenr. 88 gnr. 208/5 Daniels	99	seinere gnr. 209/4	202
«Abraham-Søhol»	107	Store Hundstad løpenr. 92A	211
Søhol løpenr. 89	108	Lille Hundstad gnr. 210	214
Søhol gnr. 208/6 Nystua	109	Skog	231

Seter	234	Nordre (Lille) Bønsnes fram til	
Husmannsplasser	235	1670-årene	370
Klokkebråten 236, Åsen 237, Hundstad- bakken 237, Nordre Hundstadbakken 238		Brukere	371
Eiendommer utskilt fra		Én gård fra 1670-årene til 1758	372
gnr. 209/Hundstad	239	Bønsnes gnr. 212/1	378
Bakkeløkka 239, Hundstad store med Nordengen 242, Åsheim 246, Solhaug 246, Skogly 248, Røyseparken/Hundstad allmenning 249, Hundstadbakken 251, Ringbu (Hundstad Landhandleri) 252		Bønsnes gnr. 212/4	390
Eiendommer utskilt fra		Bønsnes gnr. 212/13 (Havna)	397
gnr. 210 Lille Hundstad	261	Bønsnes gnr. 212/5	404
Hundstad klokkerjord 261, Hundstadtunet 265, Soltun 266		Bønsnes gnr. 212/7 (Elvejordet)	411
Fritidseiendommer på Røyse		Elstøen gnr. 212/10	419
utskilt fra Hundstad	266	Solvang gnr. 212/11 (Jørgenshagen)	425
		Bønsnes gnr. 212/15	426
		Sandhaugen gnr. 212/16	430
		Tangerud gnr. 212/17 (Svinehagen)	431
		Frydenhagen gnr. 212/26	436
		Solstrand gnr. 212/34	438
Svarstad gnr. 211	268	Bøberg gnr. 212/36 (Kåre Sand	
Nedre (Lille) Svarstad før 1723	270	Treindustri)	439
Øvre (Store) Svarstad før 1723	275	Husmannsplasser	441
Store Svarstad	278	Elstøen 442, Leinestrand 445, Østre Leinestrand 446, Vestre Leinestrand 446, Øvre Leinestrand 447, Kroken 448, Elverud 451, Gregoriustangen 452, Svinehagen 452, Badstuhagen (Frydenlund) 453, ukjent plass 455	
Svarstad gnr. 211/1 («Fjeld-Svarstad»)	282	Skog	455
Pjåka gnr. 211/2	294	Seter	456
Øvre Svarstad gnr. 211/3	298	Øvrige boligeiendommer	
Lille Svarstad	307	utskilt fra Bønsnes	457
Svarstad gnr. 211/4	308	Fritidseiendommer på Røyse	
Svarstad gnr. 211/5	315	utskilt fra Bønsnes	462
Lille Svarstad (Enga)	324		
Svarstadenga gnr. 211/6	329	Frognøya gnr. 213	464
Svarstad søndre gnr. 211/7	334	Toltepart (Tolvtepart)	472
Sørjordshaugen gnr. 211/8	340	Frognøya igjen på én hånd	474
Husmannsplasser	344	Husmannsplasser	482
Snekkerstua 348, Evjua 350, Stamnes 351, Strømstad 352, Haugen 352, Nylenne 353, Snekkerenga 354, Svenskeløkka 354		Brevik 484, Frognøytangen 486, Søbakken 488	
Skog	355		
Seter	356	Leine gnr. 214 og 215	487
Boligeiendommer utskilt fra Svarstad	357	Nordre (Øvre) Leine	
Fritidseiendommer utskilt fra Svarstad	360	matrikkel nr. 48 til 1700	491
		Nordre (Nedre) Leine	
		matrikkel nr. 49 til 1700	494
Bønsnes gnr. 213	363		
Østre (Store Bønsnes) fram til			
1670-årene	363		
Brukere	366		

Søndre (Nedre) Leine		Hodteveien 631	
matrikkel nr. 9 til 1700	495	Fritidseiendommer under	
Øvre Leine matrikkel nr. 48	497	Leine (se side 1017)	
Nordigarden Leine gnr. 214/1	497		
Nedre Leine matrikkel nr. 49	507	Vestre Rud gnr. 216	633
Oppgarden Leine gnr. 215/14	511	Eiere og brukere før 1700	633
Søgarden Leine gnr. 215/17	519	Vestre Rud gnr. 216/1	639
Nedre Leine matrikkel nr. 9	529	Vestre Rud gnr. 37/4	647
Neristua Leine gnr. 215/1	531	Husmannsplasser	650
Nedre Leine gnr. 215/3		Langpløya 650, Gata (Jenseløkka) 651,	
(del av Oppgarden)	538	Roaløkka 652, Rudshaugen 652,	
Mosenga gnr. 215/5	541	Pamperud 652, Sersjantløkka 652	
Vestbråten gnr. 215/11	547	Bruk utskilt fra Vestre Rud	653
Leinestrand gnr. 215/4 (Sundland)	553	Stubberud og Rud vestre gnr. 216/2	653
Mosenga gnr. 215/8 (Sørens)	557	Langpløya gnr. 216/3	658
Nerigarden Leine gnr. 215/13	560	Ødegården (Gomnesødegården)	
Skog	566	gnr. 216/5	661
Seter	568	Langløkka (Bratterud) gnr. 216/6	667
Husmannsplasser	571	Sersjantløkka gnr. 216/7	670
Hukebakk 571, Hodtehagen 573, Øvre		Ødegården (Stubberud) gnr. 216/8	673
Hodtehagen 577, Veståsen (Ekra) 577,		Pamperud gnr. 216/9	678
Mosenga 577, ukjent plass under		Roa (Roaløkka) gnr. 216/10	687
Nordigarden 579, ukjent plass under		Jenseløkka (Gata) gnr. 216/11	690
Oppgarden 579		Rudshaugen gnr. 216/12	694
Øvrige bruk under Leine	580	Bestefarshagen gnr. 216/16	696
Nyork gnr. 214/3	580	Tyrihauen gnr. 216/23	697
Ekra gnr. 214/13	583	Pamperudbakken gnr. 216/52	698
Hukebakk gnr. 215/6	584	Skog og seter	699
Leine nedre (Gamle-Hukebakk)		Fritidseiendommer utskilt	
gnr. 215/7	589	fra Vestre Rud	700
Leinestrand gnr. 212/3 (gnr. 215/2)	590		
Hodt	595	Fjeld gnr. 217	703
Nedre Hodt gnr. 214/4	595	Nordre Fjeld matrikkel nr. 10	703
Øvre Hodt gnr. 215/9	600	Nordre Fjeld fra 1670	707
Nedre Hodt gnr. 210/3 og 4	606	Nordigarden Fjeld gnr. 217/19	710
Solstad bo- og omsorgssenter		Nystua Fjeld (Fjeld Hagebruk)	
gnr. 215/36	612	gnr. 217/25	717
Hvalheim bo- og behandlingssenter		Vestre Fjeld inntil 1830	725
gnr. 215/37	614	Vestigarden Fjeld gnr. 217/13	732
Mosødegården gnr. 202/2	615	Oppistua Fjeld gnr. 38/20	742
Mosenga gnr. 202/18	618	Østigarden Fjeld gnr. 217/21	744
Boligeiendommer under			
Leine, Hodt og Mosenga	623		
Gomnesveien 623, Bønsnesveien 624,			
Leinestranda 626, Mosengbakken 629,			

Bråten gnr. 217/18	750	Søndre (Øvre) Gomnes gnr. 218/8	892
Utskifting 1909–1913	754	Tyribakken gnr. 218/10	900
Fjeldsbyen	755	Søndre Gomnes gnr. 218/11	906
Søndre Fjeld matrikkel nr. 38	756	Birkely (Hagen) gnr. 218/12	910
Stua Fjeld gnr. 217/9	759	Søndre Gomnes matrikkel nr. 42	914
Søndre Fjeld (Myra Fjeld) gnr. 217/15	772	Brukere før 1674	916
Ekornrud gnr. 38/16	780	Søndre Gomnes gnr. 218/1	921
Solheim (Svenskerud) gnr. 217/3	782	Gomnesbråten gnr. 218/2	926
Søgarden (Søndre Fjeld)	790	Søndre Gomnes gnr. 218/3	930
Søgarden Fjeld (Bortre) gnr. 217/1	793	Knipen gnr. 218/4	937
Hitre Søgarden Fjeld gnr. 38/4	800	Husmannsplasser	941
Øvrige bruk utskilt fra Fjeld	803	Hagastua 945, Hagen 946, Tajet 948, Rønnerstua 949, Ødegården (1) 950, Ødegården (2) 952, Ødegården (3) 952, Maurud 953, Gomnestangen 953,	
Fredrikstad gnr. 217/32	803	Ukjent plass	954
Nordenga gnr. 38/28	805	Skog	955
Storløkken gnr. 38/5	808	Seter	958
Nordenga gnr. 38/2	809	Andre bruk under Gomnes	960
Roa gnr. 38/3	810	Hagastua 960, Ødegården 963, Ødegården (Solstad) 964, Solli 967, Granholt 969, Orehagen 971, Gomnestorget 972	
Fjeld (Roa) gnr. 38/6	811	Hytteeiendommer under Gomnes	973
Myra og Torstensløkken gnr. 38/22	812		
Espelien gnr. 38/27	812	Boligområdet på Gomnes	977
Skog	816	Fritidseiendommer under Leine	1017
Seter	819		
Husmannsplasser	822	Kilder	1018
Åsen 822 (Fjeldsåsen), Fjeldsbråten 823, Myra 825, Febjørk 825, Øvre Bråten (Thores) 826, Nordenga 827, Roa 827, Ekornrud 829, Svenskerud 829, Fredrikstad (Svenskerudhagen) 831, Ukjent plass 831		Mynt, mål og vekt	1020
Hytteeiendommer – utskilt fra Fjeld	831	Register	1021
		Rettelser bind 1, 2 og 3	1031
Gomnes gnr. 218	835		
Nordre Gomnes matrikkel nr. 33	838		
Brukere før 1660	840		
Nordre Gomnes (øvre) gnr. 218/13 og 14	841		
Nordre Gomnes (nedre) gnr. 218/16	852		
Gomnes gnr. 218/17 og 24	862		
Søndre (midtre) Gomnes matrikkel nr. 11	865		
Brukere før 1749	867		
Søndre Gomnes gnr. 218/5	870		
Gomnes (Snekker) gnr. 218/6	878		
Søndre Gomnes gnr. 218/7	885		

Forord

Middelalderkirken på Bønsnes er, ved siden av Halvdanshaugen på Stein, den største kulturhistoriske attraksjonen i Hole.

Sagnet forteller at Olav den Hellige kom i livsfare i et forrykende uvær på Tyrifjorden. Han lovet sin Gud at han skulle bygge en kirke på neset hvis han kom fra denne hendelsen i live. Om han lot bygge en trekirke der, vet vi ikke. Steinkirken som står der i dag, ble etter all sannsynlighet bygget i Olav Kyrres tid, på midten av 1100-tallet, 100 år etter at Olav falt på Stiklestad. Likevel forbinder vi kirken med Olav den hellige. Kanskje var det nettopp på Bønsnes hans stefar Sigurd Syr hadde sin gård der Olav vokste opp?

Kirken er stadig i bruk og her holdes hvert år Olsokmesse til minne om Olav den hellige. Hit kommer turister fra inn- og utland for å oppleve den spesielle atmosfæren, og for å betrakte Madonna og krusifikset fra 1200-tallet samt prekestolen og døpefonten fra 1600-tallet.

Bønsnesfjordingen er den søndre del av Røysehalvøya, omgitt av Tyrifjorden på tre kanter. På toppen ligger Leineåsen med sin spesielle flora, blant annet orkideen marisko (*Cypripedium calceolus*). Her er steingjerder og tufter etter gamle bosetninger.

I nyere tid er det anlagt tennisbane, og holespeiderne har bygget hus her. De mange stier og veier gjør åsen til et yndet turområde.

Fra Leineåsen skråner det vakre kulturlandskapet med bølgende åkre ned mot fjorden. Tyrifjorden og dens rekreasjonsmuligheter gjør området svært populært for folk fra hele Ringerike. Hyttene i strandsonen er meget attraktive, og her er et yrende båt- og badeliv.

Det ble, særlig på siste halvdel av 1800-tallet, gjort flere steinalderfunn i Bønsnes-fjordingen (Vestre Rud, Gomnes, Leine, Bønsnes og Frognøya). Flere gravhauger er registrert her, blant annet kjempehaugen på Store Hundstad, med funn fra vikingtiden og Hundstadfunnet fra 1894. Denne haugen inneholdt to graver, én fra 300-tallet e.Kr. og én fra tidlig på 900-tallet e.Kr.

Gomnesfeltet er en tettbebyggelse fra 1960-årene med veletablert villabebyggelse. Ellers ligger boligene naturlig og vakkert i landskapet mellom små og middelstore gårder.

Også denne delen av kommunen er et typisk landbruksområde, med gårdsvaldene Ullern, Søhol, Hundstad, Svarstad, Bønsnes, Frognøya, Leine, Vestre Rud, Fjeld og Gomnes. I to av gårdsvaldene (Fjeld

og Søhol) var bebyggelsen nærmest «landsbyaktig» inntil utskiftingen rundt år 1900. Dette var for å ta vare på dyrket mark og for å ha lett tilgang til fellesgoder som vann og vei. Dessuten for å ha et felles vern mot rovdyr (ulv). Etter utskiftingen ble flere gårder flyttet dit vi finner dem i dag.

På noen få gårder er det fortsatt husdyrhold. De fleste driver imidlertid med kornproduksjon, men det som kjennetegner denne delen av kommunen, er intensivlandbruket. Her finner vi gartneriene Elstøen, Stua Fjeld og Søhol, som produserer grønnsaker og blomster, og her har vi Fjeld Hagebruk som er landets største produsent av frukttrær.

Fra tidlig i 1980-årene har flere gårder drevet storproduksjon og maskinhøsting av solbær.

I 1955 kjøpte Syvendedagsadventistene gården Vestre Rud, og etablerte i 1958 sitt norske skolesenter. Etter hvert har den videregående skolen blitt utvidet med både barne- og ungdomsskole. Skolene, som er kjent for sitt gode miljø med internasjonal deltagelse og sin høye kvalitet, er godt integrert i lokalsamfunnet og har blitt en viktig tilvekst til skoletilbudet i hele regionen. Mange holeværingar har avlagt eksamen på disse skolene, og skaffet seg en god plattform for å komme videre i livet.

Det ligger tre store sykehjem (Hvalheim, Solstad og Nøstret) i Bønsnesfjerdingen. I 1978 bygde Buskerud krets av Norske Kvinners Sanitetsforening et hjem for senil demente på Røysetoppen, hvor Ringerike sykehus HF siden 2001 har hatt sin psykiatriske sengeavdeling. Disse institusjonene har ikke minst bidratt til å skaffe viktige arbeidsplasser.

I Bønsnesfjerdingen finnes stedsnavn som Dakota og Nyork. Som så mange steder ellers i landet utvandret mange holeværingar til Amerika på slutten av 1800-tallet, noe som forklarer navnene.

Hole bygdebokkomité, samlet til møte i Bønsnes kirke 26. juni 2006. Fra venstre: Trygve Ellingsen, Gudbrand Hvattum, Ole-Jørgen Moe, Paul Ullern, Gudmund Bakke og Ingebjørg Gjesvik Liljedahl.

Foto: Ole Engebretsen Yttri

Siden den nåværende bygdebokkomiteen trådte sammen i 1996 og startet arbeidet med Holes nye bygdebok, skulle det gå fem år til bind 1 om Årnesfjordingen kom ut. Neste bind om Steinsfjordingen kom allerede et år senere i 2002. Så skulle det gå ytterligere to år før bindet om Holefjordingen kom i 2004. I og med årets bind 4 om Bønsnesfjordingen, er alle fire fjordinger omtalt, og det gjenstår ytterligere et bind som skal omhandle østsiden av fjordene og Krokskogen. Årets bind er det hittil største med et sidetall på over 1000. Likevel har målet vært å få alt inn i et bind.

Komiteen feirer med bind 4 sitt 10-årsjubileum. Noe som også kan markeres med at bygdebøkene er lagt ut på Internett. Arbeidet, som er like interessant, har funnet et mønster som alle er tilfreds med.

Etter ni år i komiteen måtte Arne Fjeldstad trekke seg på grunn av sviktende helse, og Paul Ullern kom inn i hans sted. I september 2006 døde Arne Fjeldstad. På grunn av sine store lokallistoriske kunnskaper og sine viktige bidrag til de første fire bindene var han et meget respektert medlem. Det er i stor takknemlighet vi minnes han.

Komiteen vil igjen berømme forfatteren Gudmund Bakke for hans utrettelige innsats som gjør det mulig å utgi dette bindet i år.

Hole kommunes prioritering av dette arbeidet i tider med anstrengt økonomi, står det respekt av. Roar Hammerstad har sluttet som rådmann denne høsten. En spesiell takk til han for hans alltid positive innstilling overfor bygdebokarbeidet.

Forfatteren og komiteen får mange hyggelige tilbakemeldinger, og har en sterk følelse av at folk flest setter pris på det arbeidet som utføres. Dette er vi svært takknemlige for.

OLE-JØRGEN MØE
Leder av bygdebokkomiteen

Forfatterens forord

Det er ikke størrelsen det kommer an på, sier vi gjerne, og tenker på helt andre ting enn bygdehistorie. Det er med blandede følelser vi legger fram Hole bygdebok bind 4. En bok på over 1000 sider blir gjerne uhåndterlig og tung, og kanskje vanskelig å finne fram i. Når bygdebokkomiteen og forfatteren likevel ønsket å unngå å dele historien om Bønsnesfjordingen i to bøker, håper vi på bygdefolkets forståelse.

Etter hvert som arbeidet med bind 4 skred fram, forsto vi at volumet kom til å bli stort. Det er mange gårder og bruk på ytre del av

Røyse. Selv om gårdene her gjennomgående er mindre enn gårdene nord på Røyse og i Østbygda (Steinsfjerdingen og Årnesfjerdingen), har de skiftet eiere minst like ofte, og disse eierne har hatt like mange barn og like fargerikt livsløp som bygdefolket i andre deler av kommunen. Og boligfelt har vi også her ...

Jeg har ofte gitt uttrykk for at det er like mange måter å skrive bygdebok på som det er forfattere. Bygdebøkene i Hole har funnet sin form, og det fjerde av i alt fem bind bosettingshistorie rommer vel ikke de store overraskelsene. Men på to områder skiller dette bindet seg fra de forrige. At vi i Bønsnesfjerdringen finner to av Holes mest aktive slektsforskere, har vært til god hjelp for bygdebokforfatteren. Terje Lehne og Ole Engebretsen Yttri har stilt sine arbeider til min disposisjon, og ellers bistått med hjelp og avklaringer når det har vært behov. Ole Engebretsen Yttri har dessuten vært engasjert av Hole kommune for å gå igjennom kapitlene og gi faglige råd til forfatteren. At Ole er svært godt orientert om slektene i bygda på 1600- og 1700-tallet, har ført til at denne perioden har fått en langt mer utfyllende og gjennomarbeidet framstilling i Bønsnesfjerdingen enn hva som har vært tilfelle i de tidligere bøkene.

Den andre merkbare forskjellen er antall bilder. Det er liten tvil om at et godt bilde forteller mer enn mange ord om det som har vært. Innsamling av bilder for lån og registrering har gått parallellt med det øvrige arbeidet, noe som har ført til et bredere og bedre bildeutvalg. Det kan ikke stikkes under stol at dette nok har medvirket til økning i sidetall, men bokas kvalitet er høynet.

Margit Harsson har som tidligere vært en god støttespiller når det gjelder scanning og registrering av bilder til Hole bygdemarkiv. Pr. 1. november 2007 er nær 2.700 bilder registrert i bildebasen! Andre som fortjener gode ord er Marianne Meinich for prima kartmateriale, Marit Fagerli for gårdsbilder tatt i 2006, og ikke minst Torgeir Bentsen for korrekturlesning.

Bygdebokkomiteen har vært engasjerte og nyttige rådgivere, og vi har hatt positive og meningsfulle diskusjoner. Ingebjørg Gjesvik Liljedahl fortjener en spesiell takk. Hun er alltid «til stede», og aldri redd for å ta i et tak for å hjelpe bygdebokforfatteren.

Til sist må jeg få rette en takk til bygdefolket sjøl, for interessante samtaler og besøk. I dette arbeidet kommer man nær inn på menneskene, og alle – uten unntak – har stilt opp og bidratt.

Men jeg skulle gjerne hatt bedre tid. To år synes å være for knapt til å skrive en bygdebok av dette omfanget.

GUDMUND BAKKE

Røysehalvøya i fugleperspektiv, sett fra Nordfjorden. Nærmest til venstre ligger Nordre Gommes-gårdene, mens boligområdet på Gomnes ligger litt til høyre for midten av bildet. Ytterst ser vi Frognøya og Holsfjorden.

© Fotograf Marit Fagerli

Bønsnesfjerdingen

Bønsnesfjerdingen er navnet på den søndre (ytre) delen av Røyse, halvøya som stikker ut i Tyrifjorden mellom Sælabonn og Nordfjorden. Bygdenavnet Røyse (hreysi) betyr steinrøys eller ur, og henspiller på de steinete strendene som blir synlige ved fjorden når det er lavvann. Første gang navnet er nevnt i en skriftlig kilde, er i et middelalderdiplom skrevet på gården Ullern «a Ræysi a Ringariki» i 1291. Dette er det eldste skriftlige dokumentet som er bevart fra Ringerike.

Fjerding er en gammel administrativ enhet, opprinnelig en fjerdedel av et fylke, herred eller prestegjeld. Tre av de fire fjerdingene

i «gamle» Østre Hole¹ har fått navn etter kirkene som ligger i fjerdingene. Kirkene har i sin tid fått navn etter gårdene de ble bygd på.

Bønsnes er navnet på gården hvor Olav Haraldsson ifølge sagnet lot bygge et gudshus, etter at han overlevde en storm på Tyrifjorden. Dette vandresagnet er kjent også andre steder, men biskop Jens Nilssøn bygde åpenbart på lokale, muntlige kilder da han i sin visitasberetning i 1593 skrev om Bønsnes at «der sigis Oluff at være født». Siden har tradisjonen levd på Ringerike at Bønsnes var gården til Sigurd Syr, ringerikskongen som var gift med Olavs mor, Åsta Gudbrandsdatter.

En rekke steinalderfunn viser at fangstfolk med steinredskaper har vandret rundt på Røyse mange tusen år før vår tidsregning startet, men noen steinalderboplass er ikke påvist i denne delen av Hole. Fra jernalder og vikingtid er det imidlertid en rekke gravfunn, også i Bønsnesfjerdingen, som viser at lokale høvdinge og velstående bønder har hatt tilhørighet her.

Gårder

I hvert bygdelag eller fjerding er det ofte én gård som peker seg ut som opphavsgård (urgård), den som først ble ryddet og bosatt. Men i Bønsnesfjerdingen er det ingen gård som klart peker seg ut. De eldste gårdene har usammensatte naturnavn, og har gjerne skrånende, selvdrenerende jorder. De har også strategisk beliggenhet med god utsikt til ferdsselsveier til lands og til vanns, og ligger høyt i terrenget, for at de som bor der lettere skal kunne forsvare seg mot angrep. Størrelsen på landskylda i middelalderen gir også en pekepinn om en gårds alder.

¹ Hole herred ble delt i 1916, ved at «Vestre Hole» (Tyristrand) ble egen kommune.

Utsnitt av rektangelkart over Røyse fra 1872.

Fra Bønsnes i 1950-årene. Bønsnes kirke kneiser stolt på høyden midt i bildet. I bakgrunnen til høyre ser vi Sælabonn.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Fjeld, Leine, Gomnes, Bønsnes og Søhol synes å være de eldste gårdene i Bønsnesfjerdningen. Trolig ble de ryddet og bosatt i løpet av det siste halve årtusen før vår tidsregning startet. Det er By som peker seg ut som urgården på Røyse, som Vik i Årnesfjerdningen, og Mo eller Bjørke i Steinsfjerdningen.

I arbeid på veien mellom Svensrud og Bønsnes cirka 1933–34. Arbeidskarene er (fra venstre): Anders Teigen, ukjent, Ragnvald Nilsen, ukjent, ukjent, Alf Johansen Grindbakken og Karl Nordli. Hesten tilhørte Kristian Ullern, og kjørekaren Daniel Jørgensen er ikke med på bildet. I bakgrunnen til venstre to Ullern-unger. Alle bønder på strekningen som hadde hest, holdt fri hest med kjørekare i et visst antall dager etter gårdens størrelse. De fleste grunneierne gav fri grunn til veien.

Skoler

Da omgangsskolen ble innført i Hole i 1745, var Østre Hole inndelt i fire fjerdingen: Årnesfjerdingen, Steinsfjerdingen, Holefjerdingen og Bønsnesfjerdingen. Holefjerdingen var opprinnelig den vestre delen av Røysehalvøya (vest for Frøysuåsen), mens Bønsnesfjerdingen var østre del. Etter 100 års omgangsskole ble grensene revidert, og allmueskolen i Bønsnesfjerdingen fikk fast tilhold i leide lokaler på Lille Hundstad i 1845.² De gårdene som siden har hørt til Bønsnesfjerdingen skolekrets, er: Bønsnes, Frognøya, Leine, Svarstad, Hundstad, Søhol, Rud, Fjell, Ullern og Fjelstad.

I 1892 ble nye Hundstad skole tatt i bruk, og siden er navnet Hundstad skolekrets blitt brukt.³ Holefjerdingen (Stadum skolekrets) fikk eget skolehus på Stadum allerede i 1865. I 1959 ble de to kretsene slått sammen, da nye Røyse skole, med elever fra hele Røyse, ble tatt i bruk.

Veier

Fra gammelt har Røysehalvøya hatt veiforbindelse med Østbygda og hovedveien gjennom Hole med en vei fra Svensrud over Kjellerberget og Løkenmoen til Vik. En annen vei gikk fra Svensrud over Langebru, og kom inn på hovedveien ved Mo i Steinsfjerdingen.

² Haagen Olsen Hurum startet fastskole på Lille Hundstad i 1822, men det var en slags fortsettelsesskole, hvor foreldrene betalte skolepenger.

³ Fjelstad ligger i «gamle» Bønsnesfjerdingen, men er med i Hole bygdebok bind 3 (Holefjerdingen). Gomnes gårdsvald ligger i Holefjerdingen, men på grunn av plasshensyn ble gårdsvaldet flyttet til bind 4.

DRAKAMP

«I de atten år som er forløpet siden «Røyse rundt» ble planlagt og påbegynt, har det vært drakamp mellom denne veis venner og de som sto for veiparsellen Svendsrud–Bønsnes. De siste vant, og fikk alle bevilgninger sin vei, men de arbeidere som hadde jobben fikk dog skral lønn, så de måtte ha fattigkasselapper for å leve.» *

* VV.: «Røyse rundt», i Ringerikes Blad 19. januar 1949. VV. (Jon Guldal) var sekretær i veikomiteen «Røyse rundt», og hans avisinnlegg var naturlig nok farget av det.

Ordfører Einar Sundøen har foretatt den offisielle åpningen av veien Bønsnes-Leinetajet i 1948.

Fra Svensrud og videre utover Røyse var det imidlertid smått med veier.

Midt på 1800-tallet var det mindre gårdsveier, fegater og onneveier som rådde grunnen. Før Svensrudgata fra Svensrud til Moskummen og videre til Libakke og Hole kirke ble bygd i 1880, brukte man en onnevei fra Svensrud og over tunet på Nedre Mo som kirkevei. Folk fra ytre del av Røyse fulgte en vei som gikk fra Bønsnes over Hundstad og Fjelstad og over tunet på Nedre Frøyshov, og videre fram til Hole kirke. Etter 1880 gikk denne veien, ofte kalt «Bønsnes kirkevei», om Moskummen og fram til kirken.

I tillegg til disse veiene var det et utall mindre stier og tråkk. Fra Leine-gårdene gikk et far gjennom Leineåsen fram til Fjeldsbyen, og videre nordover gjennom Frøysuåsen til Hole kirke, og folk fra Søhol-grenda brukte en sti over Skrangledalen til Fjelstad, når de skulle til kirken.

Etter utskiftinga på Leine i 1888–90, ble det anlagt ny vei fra toppen av Mosengbakken og fram til Nordigarden Leine, og videre på oversiden av Oppgarden over åsen fram til Nyork og Vestbråten. Vest for Oppgarden gikk en avstikker mot Hukebakk og Hodt.

Fra Libakke gikk en vei over Frøyshov til Nordre Gomnes, hvor folk fra Vestre Hole (Tyristrand) kom fjordveien når de skulle utføre ærend i «hovedsognet». Ellers var det smått med veier på vest-

sida av Røyse. Fra Gomnes gikk en dårlig vei fram til Vestre Rud, og brukene på denne sida av Røysehalvøya brukte helst veien over Fjeldsbyen og ned til Bønsnes kirkevei ved Lille Hundstad.⁴

I 1930 startet arbeidet med ny vei fra Svensrud mot Ullern og Svarstad. Bøndene gav fri grunn, og veien var ferdig fram til Ullern i 1935, og til «Fjeld-Svarstad» i 1937. Herfra ble den først påbegynt over jordene mot Mosødegården, for der å komme inn på bygdeveien Bønsnes-Hundstad i Mosengbakken. Men planene ble endret, og veien ble i stedet lagt opp til Svarstad-gårdene og fulgte høyden vestover forbi Pjåka. Den var ferdig fram til Bønsnes kirke i 1940. Etter krigen ble den forlenget forbi Elstøen og opp skrålia til Leinetajet, og offisielt åpnet 12. september 1948.

«Røyse rundt»

I 1930 begynte planleggingen av «Røyse rundt», en veiforbindelse fra Vestre Rud via Vestbråten og Leinetajet fram til Hundstad. 150 mennesker var til stede på et folkemøte på Leinetajet annen pinsedag 1930, og gikk samstemmig inn for å bygge veien. Men det var langt fram. «Røyse rundt» konkurrerte med veien Svensrud-Bønsnesomde offentlige tilskuddene, og sistnevnte vant tvekampen.

På vestsida gav man imidlertid ikke opp. Man fikk bevilget soldathjelp til opparbeidelsen, og det ble satt i gang privat innsamling av penger. I 1936 var traseen «grovt» klar fram til Leinetajet, og i 1936–37 ble ny vei bygd fra Leinetajet forbi Søgarden Leine og fram til Hundstad. Fra Nordigarden Leine gikk denne på oversiden av veien som ble anlagt på strekningen etter utskiftinga på Leine 1888–1890. Først i 1946 kunne rute- og melkebilen kjøre hele runden, og veien «Røyse rundt» var ferdig. Det var et stort framskritt for denne delen av bygda, som så langt hadde måttet bringe melkepann og annet fram til toppen av Mosengbakken.

PRINSESSE RAGNHILDS VEI

«Annen pinsedag for to år siden var folk samlet på Leinetajet for å diskutere muligheten av anlegg av den veistump som er nødvendig for å få rute- og melkebilen til å gå Røyse rundt. Akkurat som best man holdt på kom en mann flyende opigjennem kirsebærskogen og forlangte stillhet, da han hadde en viktig meddelelse å gjøre – en prinsesse var født! Siden ropte man hurra for Ringerike, for Røyse, veien Røyse rundt og for prinsessen, som heter Ragnhild!»*

* «Røyse rundt. Prinsesse Ragnhilds vei», i Ringerikes Blad 2. mars 1932.

⁴ Denne veiretten ble også nedfelt i utskiftinga på Fjeld 1909-13.

VIET TIL GUDEN ULL

Gårdsnavnet Ullern betyr at det her var et «vin», en eng eller grasgrodd plass, som var viet til ham. Ull var den klare himmels gud, ski- og skøytegud, og jaktgud, væpnet med pil og bue. Flere steder på Østlandet ble han dyrket sammen med Frøy, som også hører til de eldste norrøne guder. Frøy var jordgud, guden for avlekräften, for skyene og regnet og for mildværet om vinteren.* Ull hadde ingen sentral stilling i vikingtida, og hadde trolig sin glanstid før denne.**

* Torbjørn Slåtto: «Offersteder på Røyse», i heftet Ringerike 1972–73, s. 14.

** Briså (1996), s. 35.

Ullern ligger på østsida av Røyse, på høydedraget vest for Sælabonn, og grenser i øst mot Berg og fjorden, i sør og vest mot Søhol, og i nord mot Fjelstad og By.

Gårdsnavnet er sammensatt av gudenavnet *Ull* og *vin*, som betyr eng. Ull forekommer i en rekke stedsnavn i Norge. Ullern er en av fem gårder på Røyse som har navn med tilknytning til før-kristen gudedyrking.¹

Ullern ble antagelig skilt ut fra Søhol en gang i yngre jernalder. Det synes klart at navnet er eldre enn gården.² Gårder med gude-navn hører vanligvis ikke til de eldste i bygda. De forutsetter fast bosetting i nærheten, hvor folk har hatt overskudd nok til å dyrke sine guder – i dette tilfellet på By.

Det er ikke registrert oldfunn på Ullern, men gården er omtalt i det eldste middelalderdiplomet som er bevart fra Ringerike, i 1291. Da skjenket prest OGMUND TORALDESSON ved Lavranskirken i Tønsberg en eierpart i Ullern til Hallvardskirken i Oslo. Eierparten var «to halvfemte spansns hefseldebol og to øresbol»,³ men da vi ikke kjenner Ullerns totale landskyld i 1291, vet vi ikke hvor stor del av gården dette var. Ogmund Toraldesson har vært en velstående mann, siden han kunne gi jordegods til Hallvardskirken. Han satt altså som prest i Tønsberg, og eide jord på Ringerike, som han så langt hadde fått inntekter av. Noe mer enn det som står i brevet, vet vi ikke om ham. Denne gårdparten lå ikke lenger under Hallvardskirken rundt 1400, så den var nok blitt makeskiftet bort. I 1456 var Ullern adelsgods (nevnt i Hartvig Krummedikes jorde-

¹ De øvrige er Frøyhov, Frøyshov, Onsaker og Helgeland. Tidligere skrivemåter av gårdsnavnet er Ullaryn (1291), Ullæslyn (1330), Ullerne (1456), Wuldren (1528), Ullrnn (1578), Wldrenn (1604), Vlderenn (1617), Wlleren (1657) og Ulleren (1723).

² Briså (1996), s. 119.

³ «To halvfemte spansns hefseldebol og to øresbol». Hefselde (egentlig et halvt såld) var et mye brukt smørvekt/smørmål på Østlandet i middelalderen. 1 hefselde = 4 1/2 spann = 6 3/4 bismerpund = 162 merker (i bygdene rundt Oslo samt Ringerike, Hadeland og Romerike). Hefseldebol var en jordegodsenshet som gav en årlig landskyld på 1 hefselde smør. 8 øresbol = 1 mark (Norsk historisk leksikon).

«... I DEN GÅRDEN SOM HETER ULLERN»

«Til alle de menn som ser eller hører dette brev sender Ogmund Toraldesson, prest ved Lavranskirken i Tønsberg, Guds og sin hilsen. Ettersom enhver er den mest skyldig etter det han evner som han har fått mest av, og (fordi) jeg erkjenner at min herre Andres, biskop i Oslo, og min herre Eivind, biskop etter ham, har gjort meg mest godt, enda jeg er uverdigg, av godset til den hellige Hallvards kirke i Oslo, så vil jeg at alle menn skal vite at jeg gir, frisk og ved god helse, til den hellige Hallvards domkirke i Oslo, til evig odel, to halvfemte spanske hefseldeboll og to øresboll i den gården som heter Ullern på Røyse på Ringerike. Og jeg sier meg å ha avhendt (dette godset) fra denne dag, i alle måter, (fra meg) og under domkirken, slik at dens styresmenn fra nå av skal eie og rå for dette slik som Gud vil.

Og til vitnemål om at jeg gav denne gaven frisk og ved god helse, og at den skal ligge under domkirken, satte min herre Eivind biskop sitt segl for dette brev, og sira Geirlaug og sira Helge og sira Torkjel, korsbrødre, sine segl, og jeg mitt segl. Disse andre menn var til stede da denne gaven ble gitt: Sigurd kapellan, sira Lodve, sira Ambe, prester, Guttorm på Tom, Rolv lange, Håvard lang, og flere andre gode menn. Gitt på Jarlsøy Anno Domini 1291, 16. mars.»*

* E.F. Halvorsens oversettelse (St. Hallvards kirke er den seinere Oslo domkirke).

bok) med 2 skippund korn i landskyld, og det var gården også først på 1600-tallet.⁴

Ullern, gammelt matrikelnr. 6 av skyld 2 skippund (40 lispund), ble i 1624 eid av adelsmannen JAKOB ROSENKRANTZ (han var eier allerede i 1616). Rosenkrantz eide flere gårder og gårdparter i Hole på denne tida, bl.a. Nordre Frøyshov (50 lispund), Søndre Frøyshov (20 lispund), Søndre By (30 lispund), Søndre Fjeld (10 lispund), Midtre Hårum (25 lispund), Nordre Leine (15 lispund), Søndre Leine (2 ½ lispund) og Vik (10 lispund).

I 1630 solgte Anders Bille på vegne av sin kone Sophie Rosenkrantz Ullern til CHRISTEN LAGESSØN (d. 1660) på Kjølstad i Modum. Lagessøn var fogd på Ringerike 1630–35, drev sagbruk i Skjærdalen og eide flere gårder på Ringerike. I Hole eide han Ullern og Søndre Frøyshov, og større parter i flere andre gårder, bl.a. Fjeldstad og Fjeld. Han var gift med BOEL NILSDATTER, og de hadde fem barn, hvorav en datter, Maren, var gift med lensmann i Norderhov OLE TORKILDSØN HØNEN. Han arvet en del av svigerfarens jordegods, deriblant Ullern. Ole Torkildsen var en betydelig jordeier på Ringerike i sin samtid.

Rundt 1690 overdro han Ullern til sønnen, TORKILD OLSEN HØNEN (ca. 1659–1722), som var bosatt på Vestre Hafnor på

⁴ Halvorsen (1985) s. 24.

Røyse. Denne gården arvet han av sin svigerfar Jakob Luth (fogd på Ringerike 1657–77). I ekteskapet med EDEL MALENE JACOBSDATTER WALTER (1663–1720)⁵ hadde Torkild Olsen minst seks barn – se bind 3 s. 491–492. Torkild Olsen Hønen var eier av Ullern til 1713, da han solgte gården til brukeren Henrik Hågensen for 320 riksdaler – se nedenfor.

Brukere på Ullern før 1713

Den første brukeren vi kjenner på gården, er EIVIND PÅ ULLERN, som er nevnt i et middelalderbrev fra 1330 om grenser og gjerdehold mellom Hole prestegård og Helgeland – se bind 3 s. 528 og 586.

I 1528 var ASGUD PÅ ULLERN bruker, han betalte 1 lodd sølv i skatt. Asgud betalte fôring så seint som i 1557–58.⁶ Han var i 1560–61 etterfulgt av MIKKEL ULLERN, og da var Ullern fullgård, men så var den halvgård både i 1577 og 1607.

I 1579 het brukeren TORGER ULLERN. I 1615 er Hans Ullern nevnt i odelsjordeboka som eier av 10 lispund malt i Klekken i Vangsbygda (Haug) på Ringerike, men vi vet ikke om han hørte hjemme på Ullern i Hole.

Fra 1612 var GREGERS ULLERN bruker. I 1624 var Ullern fullgård, og to ødegårder, Øde-Ullern og Søholsødegården, ble brukt under gården.

I 1633 var Gregers etterfulgt av TROND ULLERN, som da betalte landskatt. I 1636 betalte SJUR ULLERN den samme skatten. I 1646 betalte SØREN ULLERN koppskatt, og fra 1647 het brukeren KNUT SØRENSEN ULLERN (f. ca. 1610), rimeligvis sønnen. Han var kirkeverge i Hole, og lagrettemann i hvert fall i perioden 1652–1673. Knuts mor var Kari Ullern, som var datter av Sigrid Pålsdatter Leine, som igjen var datter av Pål Søhol.

I 1678 vitnet Knut Ullern i en sak om seterrettigheter på Krok-skogen, og i 1686 om eiendomsretten til Pilterud på Øst-Modum. Han sa seg da så gammel at han var født «førend Calmers krig, da

⁵ Jacob Luth tilhørte slekten Walter, men kalte seg Luth. Hans 16 barn (i to ekteskap) valgte mellom de to slektsnavnene, 14 kalte seg Walter, og to brukte Luth som slektsnavn.

⁶ Fôring = en skatt som erstattet en plikt som bøndene hadde til å ta imot kongen og hans ombudsmenn, og føre deres hester (Norsk historisk leksikon).

den salige Herre prins Christian blev hyldet i Oslo».⁷ Av vitnemål som han gav på bygdetinget om vannrettigheter i Skjærdalselva (i 1660 og 1690), går det fram at han var sagmester i Skjærdalen fra rundt 1630. Det er liten tvil om at det var landherren Christen Lagessøns sag han var mester ved, og ved flere anledninger representerte han Lagessøn eller hans hustru Boel Nilsdatter på bygdetinget i Hole.

I 1666 var Knut «henved 60 år gammel», og vitnet at han var født og oppvokst på Ringerike. For «henved 35 år siden» hadde han skjært bord i Skjærdalen, og fortalte at han bl.a. hadde vært

Ullern-gårdene sommeren 2006. Nærmest ser vi Øvre Ullern og i bakgrunnen, mot Sælabonn, Nedre Ullern. I hellinga til venstre skimter vi noen av bygningene på Nordre Ullern.

© Fotograf Marit Fagerli

⁷ Thorleif Solbergs oversettelse av tingbok 33 (1686), s. 44–45. Kalmar-krigen varte fra 1611 til 1613. «Den salige Herre prins Christian» var kong Christian 4 (Kristian Kvart), som var konge fra 1588, men ble kronet først i 1596 og ble hyllet i Oslo først etter 1600. Knut Ullerns vitnemål i 1686 om eiendomsretten til Pilterud er en «gullgruve» for slektsgranskere på Ringerike – se Søhol-kapitlet om Paul Søhol og hans etterkommere.

... PÅ SIN SØSTERS VEGNE

I 1579 ble Klemet på Bjørke og Torger på Ullern dømt til å betale 12 daler til kongen for et leiermål som Klemets tjenestedreng og Torgers søster hadde begått.*

* Nils Stubs notatbøker fra Oslo lagting 1572–1580 (E.F. Halvorsens ekserpter).

BETALTE MED SMED- ARBEID

I 1651 ble Knut Ullern krevd for 5 daler av Johan Schnell, som var fogd på Ringerike 1644–48. Knut betalte ved å «beslå» to vogner for gamlefutten.*

* Etter et Sehested-dokument (E.F. Halvorsens ekserpter).

sagmester ved saga som tilhørte Norderhov prestebord, i sju år. I prestemanntallene 1664 og 1666 ble Knuts alder oppgitt å være henholdsvis 50 og 54 år (!). I 1664 og 1666 er i tillegg Hågen skomaker (f. ca. 1604) nevnt som husmann på Ullern, og han synes å ha vært en bror av brukeren Knut.⁸ I 1666 er også Hågen skomakers fire sønner nevnt: Anders (16), Sven (10), Søren (8) og Henrik (7). Sistnevnte er trolig den Henrik Hågensen Ullern som ble bruker av halve Ullern i 1697, og som i 1713 kjøpte hele gården av landherren Torkild Olsen.⁹ I 1666 er også nevnt en tjenestegutt, Sven Hågensen (13), som i 1664 bodde på Mo.

Sist i 1670-årene synes Knut Ullern å ha blitt etterfulgt som bruker av ENGEBRET ULLERN. I 1681 ble Engebret stevnet av den tidligere fogden, Christen Christensen, for skyldig skatt for årene 1679 og 1680. Engebret møtte på tinget og vedgikk å skylde 21 daler 3 ort og 22 skilling, men mente å ha «sedler» som reduserte kravet.

Engebret Ullern var lagrettemann fra 1684 og i hvert fall til 1700.

Ullern synes å ha blitt delt i to like gårdparter fra rundt 1690, og Engebret fortsatte da som bruker av halve gården. I perioden 1692–1697 ble Engebret Ullern flere ganger stevnet av futen for skyldig skatt. Engebret er nevnt som bruker i 1703, men døde seinere samme år. Fra 1703 var PEDER ULLERN lagrettemann, og han må ha etterfulgt Engebret som bruker av halve Ullern.

Peder Ullern ble etterfulgt av KRISTOFFER ELLENSEN ULLERN, som 10. mars 1707 fikk utstedt bygselkontrakt av eieren Torkild Olsen Hønen på «Ullern den halve gård 1 skippund» mot en avgift på 10 riksdaler.

Da Ullern ble delt i to gårdparter rundt 1690, ser det ut til at Torsten Johannessen ble bruker av den andre halvparten. I 1691 nevnes TORSTEN JOHANNESSEN ULLERN (1663–1738) som «lensmannens sønn» i et tingreferat. Ingen andre kilder kan bekrefte at han var bruker av halve Ullern, men det er sannsynlig. Han var sønn av lensmann Johannes Svarstad, og var selv lensmann i Hole fra 1695 til 1730. Torsten Johannessen ble bruker av Store Svarstad etter sin far i 1695, og fra 1699 var han bruker av halve Søndre By – se bind 3 s. 218.

⁸ Opplysninger fra Ole Yttri.

⁹ Henriks alder er i avskriftene oppgitt å være 2 år i 1666, men av originalen ser vi at alderen mest sannsynlig er 7, altså må han være født cirka 1659.

I 1693 fikk ANDERS JAKOBSEN ULLERN bygselkontrakt av Tor-kild Olsen Hønen (Hafnør) på 1 skippund (20 lispund) i Ullern. Han var gift med ANNE LARSDATTER, og paret er nevnt på Kolbjørnrud på Tyristrand i 1691–92. Anne Larsdatter var tidligere gift med Halvor Bjørke. I august 1695 møtte Anne på bygdetinget på vegne av sin mann, Anders Jakobsen, etter at landherren Torkild Olsen hadde stevnet ham for manglende betaling av bygselavgift (10 daler). Anne Larsdatter nektet ikke for gjelda, men hevdet å ha gitt landherren pant for halve avgiften. Anders Ullern ble dømt til å betale de 10 daler med fratrekk «av det forskrevne pant etter vurdering» innen 15 dager, med tillegg av 1 daler i omkostninger.

I 1693 og 1694 ble Anders Jakobsen Ullern nevnt blant de Røyse-bøndene som stod til rest med betaling av kongelige skatter og rettigheter. Han synes å ha gått fra sin halvpart av gården like etter, og ble fra 1696 etterfulgt som bruker av Henrik Ullern.

Selveier fra 1713

HENRIK HÅGENSEN ULLERN (ca. 1655–1721) var trolig sønn av Hågen skomaker, som var husmann på Ullern i 1660-årene. Hågen var sannsynligvis bror av den daværende brukeren på Ullern, Knut Sørensen. Fra 1697 var Henrik Hågensen lagrettemann, et verv han hadde i flere år samtidig med Engebret Ullern, som da bygslet den

HENTET DRAPSMANN

I rettssaken etter at gjeterguten Mads Madsen på Hole prestegård ble myrdet i 1705, vitnet Peder og Johannes Ullern at de drev og kjørte møkk da de hørte skrik i retning fra Mo og prestegården. Som lagrettemann var Peder Ullern seinere med blant de menn som hentet drapsmannen Erik Knutsen tilbake til Hole fra hjemstedet Biri, hvor han hadde søkt tilflukt.*

* Se nærmere om drapet på Mads Madsen i bind 3, s. 532–533.

BETALTE IKKE HESTEN

Anders Ullern ble i november 1694 stevnet av Lars Svarstad for en hest som han hadde kjøpt av ham om våren. Avtalen var at Anders skulle betale 2 riksdaler for hesten i løpet av sommeren, men Lars hadde ikke sett noe til pengene. Anders møtte ikke på bygdetinget enda han var lovlig stevnet, og ble dømt til å betale kjøpesummen innen 15 dager, i tillegg til 2 riksdaler i saksomkostninger.

LÅNTE BORT BØRSA

I 1661 stevnet Knut Ullern Ola Leine på bygdetinget for ei børse som Ola hadde lånt. Ola møtte på tinget og lovet å skaffe ham børsa tilbake. Knut Ullern var bror av Henrik Mo, som var bygselmann på Mo på Røyse. I 1652 vitnet Knut på brorens vegne i en sak om skyldig landskyld og tredjeårsstake på Mo.*

* Tredjeårsstake var en avgift som ble betalt ved fornyelse av bygselkontrakten (vanlig leieperiode var 3 år).

HOGG TØMMER PÅ HOLLEIA

I 1684 var Engebret Ullern én av sju Hole-bønder som ble stevnet av Tomas Ask fordi de hadde hogd sagtømmer i hans skog på Holleia. Da saken kom opp på bygdetinget i 1685 forklarte de sju at de hadde utført hogsten etter oppdrag fra Jakob Luth, som hadde sagt at det var hans skog. Det endte derfor med en lengre rettssak mellom Luth og Tomas Ask om grensene mellom deres skogeierdommer.

SOLGTE TØMMER

Av tingbøkene kan vi lese at brukerne på Ullern var aktive skogbrukere. I 1698 ble begge stevnet av trelasthandler Henrik Nilsen Moss på Bragernes for gjeld, rimeligvis hadde de mottatt forskudd og ikke levert det avtalte kvantum. Regnskapsbøkene viste at Engebret Ullern skyldte 21 daler og Henrik Ullern 18 daler, og begge ble dømt til å betale innen 15 dager.

andre halvdel av gården. I 1699 utstyrte Engebret og Henrik Ullern en soldat sammen med de to brukerne på nabogården Søndre By. Soldaten var Mikkel Bårdsen (50).

I 1709 fornyet Henrik Hågensen bygselkontrakten på halve Ullern. Ved skjøte av 27. november 1713 kjøpte han så hele gården (av skyld 40 lispund) av Torkild Olsen Hafnor for 320 riksdaler, og lånte 280 riksdaler av selgeren mot pant i gården.

Henrik Hågensen Ullern var gift med ANNE JUULSDATTER (ca. 1650–1731), og vi kjenner to av deres barn:¹⁰

* Christian (ca. 1688–1732), seinere eier av Ullern, to ekteskap og barn i begge – se nedenfor.

* Karen (f. ca. 1691), g. 1723 m. Jon Pedersen Tandberg (ca. 1702–1773), fra 1730 eier av gnr. 3 Tandberg i Modum, minst seks barn: Peder (ca. 1725–1773, g. 1763 m. Karen Thorsdatter fra Hellum, fire barn), Henrik (1728–1810, g.m. Inger Evensdatter 1725–1802 fra Dignes, seinere brukere på Bure på Tyrstrand, seks barn), Maria (f. og d. 1731), Rolv (1732–1746), Christian (f. 1734) og Gunder (f. 1737, g. 1758 med Sarka Abrahamsdatter fra Drolsum, seinere brukere på Øderud, minst to barn).

Etter Henrik Hågensen død i 1721 ble det avholdt skifte (sluttet 1. april 1721). Han etterlot seg hustru og to barn, og boets bruttoverdi ble beregnet til 404 riksdaler, hvorav Ullern av skyld 2 skip-pund byggmalt var taksert til 320 riksdaler. Boets nettoverdi var 250 riksdaler, som ble utlagt enka og de to arvingene.¹¹ Anne Juulsdatter overdro så Ullern til sønnen Christian for 100 riksdaler og livøre i sin levetid. Det var imidlertid sønner av den tidligere eieren, Torkild Olsen Hafnor, som var odelsberettiget til gården, og to av disse – Jakob Torkildsen og Luth Walter – meldte seg som odelspretendenter. Christian Henriksen innløste deres odelsrett for å unngå prosess og spare omkostninger. Skjøte på gården ble utstedt 21. mars 1729, og det kostet ham 400 riksdaler.

CHRISTIAN HENRIKSEN ULLERN (ca. 1688–1732) var gift to ganger, først i 1716 med GJERTRUD TORGERSDATTER (ca. 1776–1724). Vi kjenner fem av deres barn:

* Knut (1716–1717), d. 1 1/2 år gammel.

* Anne (1717–1718), d. 1 år gammel.

* Sibylla (1719–1789), g.m. Hans Olsen Gjesvold (1711–1783) på Nordre Gjesval, 11 barn: Marte, Ole, Kristian, Hans, Berte, Iver, Hans, Hans,

¹⁰ Ole Engebretsen Yttri: «Slektsforbindelser på tvers av Tyrifjorden», i Hringariki nr. 2/1998.

¹¹ Skifteprotokoll nr. 9 Ringerike og Hallingdal (1721–1726), s. 5a.

Helle, Gjertrud og Anne – se bind 1 s. 91 ff.¹²

* Mari (f. 1721).

* Henrik (f. 1723), seinere eier av en gårdpart av Søndre Gomnes, g.m. Mari Rolvsdatter Gomnæs (1723–1799), minst sju barn: Gjertrud, Christian, Rolv, Jonas, Anne, Elsebeth og Lisbeth – se Søndre Gomnes.

I matrikkelen 1723 var Ullern av skyld 2 skippund oppført med én oppsitter (Christian Henriksen). Jordveien var mold og sandjord, og årlig utsæd var 3 kv. rug,¹³ 3 kv. erter, 2 t. bygg, 6 t. blandkorn og 3 t. havre. Årlig høyavling var 24 lass, og på gården var det 3 hester, 14 storfe, 12 sauer og 12 geiter.

Gjertrud Torgersdatter døde i 1724, 48 år gammel, og etterlot seg mann og tre mindreårige barn. Boets nettoverdi var 173 riksdaler, hvorav 170 riksdaler var verdien av jord i gården Ullern.¹⁴

¹² I bind 1 hadde vi kjennskap til bare ni av deres barn.

¹³ Kv. = kvart tønne. Før 1824 var 1 tønne korn på Østlandet 145,8 liter, etter 1824 cirka 139 liter.

¹⁴ Skifteprotokoll nr. 9 Ringerike og Hallingdal (1721–1726), s. 311a.

Christian Henriksen Ullern giftet seg igjen i 1725 med MARI GULBRANDSDATTER LEINE fra Nordre Leine, og vi kjenner tre av deres barn:

- * Gjertrud (f. 1726), levde i 1742, da nevnt som «svak».
- * Gulbrand (f. 1729), hans alder oppgitt å være 11 år i skiftet 1742, da var han «svak».
- * Christian (f. og d. 1732).

Etter Christian Henriksens død i 1732 giftet Mari Gulbrandsdatter seg igjen med TØRSTEN MADSEN LEHNE. Vi kjenner tre av deres barn:¹⁵

- * Christoffer (f. 1733), g. 1758 m. Marte Hågensdatter Røråsen fra Nes på Hedmarken, seinere bosatt på Leine.
- * Mari (f. 1736), g. 1759 m. Hans Christensen, trolig fra Elstangen, seinere husmannsfolk under Brevik i Lier.
- * Mads (f. 1739).

Ved skjøte av 12. november 1736 solgte Torsten Madsen halve gården (av skyld 20 lispund) til sin svoger Christen Hansen for 220 riksdaler. Dermed var Ullern delt i to gårder, Nedre og Øvre Ullern, begge av skyld 20 lispund.

Nedre Ullern

LØPENR. 83 – SEINERE GNR. 207/1

TØRSTEN MADSEN LEHNE (Ullern) var fra 1736 eier av den nedre (østre) halvparten av Ullern. Han kom i økonomisk uføre, og i 1742 ble det avholdt «opbudsskifte» (åpnet 11. juli og sluttet 17. desember 1742). I skiftet ble det opplyst at Torsten Madsen og Mari Gulbrandsdatter hadde «reist fra bygden». Boets bruttoverdi var cirka 266 riksdaler, hvori medregnet halve Ullern, men gjelda var større og boet var fallitt. Nevnt i skiftet var Torsten Madsens svogere Abraham Knutsen Lehne (død) og Christen Hansen Ullern, Christian Henriksens tre gjenlevende barn fra første ekteskap (Henrik, Mari og Sibylla) og to gjenlevende barn fra andre ekteskap (Gulbrand og Gjertrud, «begge svake»)¹⁶

Ved auksjon 27. juli 1742 ble gårdparten solgt til Torkild Wal-

¹⁵ Opplysninger fra Ole Yttri.

¹⁶ Torsten Madsen kom tilbake til Hole og giftet seg seinere med Dordi Nilsdatter Fjeld – se Nedre Leine.

ter, sønn av Ullerns tidligere eier Torkild Olsen Hafnor og hustru Edel Malene f. Walter, for 150 riksdaler.

TORKILD WALTER (1696–1758) var løytnant, og gift med ANNA CATHRINE GAARDER (d. 1754). Vi kjenner to av deres barn: Ole og Edel Magdalene.

Torkild Walter bodde på Nedre Ullern med sin familie i 10 år. Ved skjøte av 15. april 1752¹⁷ solgte han gården til ANDERS PAULSEN MIDTSKOGEN for 360 riksdaler. Anders Paulsen Midtskogen var gjestgiver og bonde på Midtskogen på Krokskogen, og gift med Ragnhild Olsdatter Gjesvold fra Søndre Gjesval. Han overtok Nedre Ullern våren 1753. Allerede året etter, ved skjøte av 30. desember 1754,¹⁸ solgte han gården videre til Gulbrand Gulbrandsen Svarstad for 450 riksdaler.

GULBRAND GULBRANDSEN SVARSTAD (Ullern) (f. 1724) ble gift i 1749 med OLEA JØRGENSEDATTER, og vi kjenner seks av deres barn: Gulbrand (1749–1754), Kirsti (f. 1751), Anne (f. 1753), Gulbrand (f. 1755), Berte (f. 1758) og Jørgen (f. 1760).

Ved skjøte av 17. juni 1761 solgte han gården til sin bror Mikkel Gulbrandsen for 440 riksdaler. Den nye eieren lånte 340 riksdaler av Hans Bjørnstad mot pant i gårdparten.

MIKKEL GULBRANDSEN ULLERN (Svarstad) (1727–1799) var gift med MARTE ENGBRETSDATTER, og de fikk åtte barn:

* Anne (f. 1755), g. 1780 m. Ole Andersen Onsager (1752–1792) fra Øvre Onsaker, minst seks barn: Maria (f. 1780), Anders (f. 1782), Marte (f. og d. 1784, d. 9 uker gammel), Gulbrand (1786–1788), Gulbrand (f. 1788) og Nils (f. 1791). I 1801 bodde Anne Mikkelsdatter som enke og innerst (leieboer) på en plass under Ullern med sine to yngste barn. Hun giftet seg igjen i 1805 med Hans Knutsen Frøhaug (Lehne), som i 1820-årene var husmann på Ullerntangen – se nedenfor.

* Kirsti (f. 1757), g. 1786 m. husmann Ole Christiansen Løken (f. 1763) fra Haug,¹⁹ i 1801 bosatt på Nedre Ullern, minst fem barn: Mikkel (f. 1788), Anne (f. 1790), Christian (1793–1797), Christian (f. 1798), og Gulbrand (f. 1801).

* Gulbrand (f. og d. 1760).

* Berte (f. 1762), g. 1 i 1784 m. Ole Evensen Hundstad (1758–1802), åtte barn (hvorav deres første barn var dødfødt i 1785): Ingeborg (f. 1786), Even (f. 1788), Marte (f. 1791), Anne (1793–1794), Anders (f. 1798), Gulbrand (f. 1795) og Mikkel (f. 1801). Berte g.2 i 1803 m. enkemann Jørgen

¹⁷ Anna Cathrine Walter f. Gaarder døde i 1754 og ble begravet i Bønsnes kirke, mens Torkild Walter døde i 1758 på Frøyshov.

¹⁸ Skjøtet ble utstedt av både Torkild Walter og Anders Midtskogen.

¹⁹ Foreldrene til Ole Christiansen Løken var Christian Olsen Løken (fra Borgen i Hole) og Marte Hansdatter Bølgen. (Opplysninger fra Ole Yttri.)

Nedre Ullern i 1930. Hovedbygningen ble bygd i 1836. Den gamle låven (til høyre) ble revet og erstattet av en ny i 1943.

Buskerud fylkesfoto

Johannesen Lehne (1753–1807), én datter Kari (f. 1803) – se gnr. 209/1 Hundstad.

* Ingeborg (f. 1765), g. 1797 m. Ole Andersen Averøen (Rud), eier av Nedre Ullern 1798–1829 (men bodde på Averøya), minst tre barn: Marte (f. 1798), Anders (g.m. Agnete Andersdatter Frog) og Marie (d. 1846, g.m. Jens Nilsen Ullern, sju barn).

* Kirstine (1768–1839), g.m. Peder Nilsen Hafnor (1768–1836) på Øvre Hafnor, åtte barn: Nils, Marte, Gulbrand, Kristen, Mikkel, Engebret, Hans og Mikkel – se bind 3 s. 494.

* Maria (1771–1832), g.1 m. Mads Hansen Ullern (1766–1814), seks barn: Kari, Hans, Gulbrand, Christen, Nils og Mikkel, g.2 m. Kristian Olsen Gjesvold (1788–1858), én datter Anne – se Nordre Ullern.

* Lisbeth (f. 1774), g. 1802 m. Johannes Taraldsen Sønsterud (1774–1838), åtte barn, hvorav sju nådde voksen alder: Anne Marie, Søren, Marte, Tarald (d. som barn), Kari, Maren, Gulbrand og Jørgine – se omtale av Sønsterud i bind 5.²⁰

I 1762 satt Mikkel Gulbrandsen og Marte Engebretsdatter på gården med to tjenestefolk, Anders Jensen og Kari Jensdatter, og nevnt er også Abraham Gulbrandsen (soldat), rimeligvis husbondens bror.

En av svigersønnene, Ole Andersen Onsager (gift med Anne Mikkelsdatter), bodde i flere år på Nedre Ullern og hjalp svigerforeldrene med gårdsbruket, men døde i 1792. Ved skjøte av 1. november 1798 overdro derfor Mikkel Gulbrandsen gården til en av de andre svigersønnene, Ole Andersen Averøen, for 1.190 riksdaler.

²⁰ Før hun giftet seg, fikk Lisbeth Mikkelsdatter en datter Anne (f. 1798) med underoffiser Anders Sørensen Svarstad.

OLE ANDERSEN AVERØEN (1762–1845)²¹ ble i 1797 gift med INGEBOG MIKKELSDATTER ULLERN (f. 1765). De bodde på Averøya mens de var eiere av Nedre Ullern. Vi kjenner tre av deres barn: Marte, Anders og Marie (se ovenfor).

I 1801 bodde Ingeborgs søster Kirsti Mikkelsdatter (f. 1757) og hennes mann Ole Christiansen Løken (f. 1763) i husene på Nedre Ullern, og han ble da kalt «husmann med jord» (de bodde i 1798 i Svarstadeie). De giftet seg i 1786, og vi kjenner fem av deres barn: Mikkel (f. 1788), Anne (f. 1790), Christian (1793–1797), Christian (f. 1798), og Gulbrand (f. 1801).

I 1801 bodde også en annen av Ingeborg Mikkelsdatters søstre, Anne Mikkelsdatter (40, enke) som innerst (leieboer) på Nedre Ullern med sine to yngste barn. Hun var enke etter Ole Andersen Onsager, som døde i 1792 (se ovenfor). Anne Mikkelsdatter ble gift igjen i 1805 med Hans Knutsen Frøhaug (Lehne), som året etter (1806) solgte sin hustrus odelsrett i Nedre Ullern til svogeren Ole Andersen for 850 riksdaler.

²¹ Ole Andersen Averøen var sønn av Anders Andersen Ruud (Østre Rud) og Marte Andersdatter Hurum.

Nedre Ullern i 2006. Til høyre ser vi kårbygningen, og i bakgrunnen Tyrifjorden med Stavnesodden og Svartøyene.

© Fotograf Marit Fagerli

I 1827 lånte Ole Andersen 1.200 spesidaler i Norges Bank mot pant i Nedre Ullern, og ved skjøte av 21. februar 1829 overdro han gården til svigersønnen Jens Nilsen Stadum, gift med hans yngste datter Marie.

JENS NILSEN ULLERN (Stadum) (1802–1881) var fra Vestre Stadum på Røyse. Han giftet seg i 1829 med MARIE OLSDATTER AVERØEN (d. 1846). De fikk sju barn, hvorav fire nådde voksen alder:

* Nils (1833–1908), seinere eier av Nedre Ullern, g.m. Berte Marie Olsdatter Onsager, to døtre: Maren og Johanne – se nedenfor.

* Inger Marie.

* Othilie (1836–1899), g. 1859 m. Anders Andersen Moe (1816–1888) i Oppigarden Bjørke i Steinsfjordingen, to barn: Karen og Johan Andreas – se bind 2, s. 155.

* Gunhild Mathea (1838–1897), g. 1863 m. Anders Hansen Hurum (1838–1911) på Nedre Løken, tre barn: Maren (f. 1863), Hans (f. 1866) og Marie (f. 1868) – se bind 1 s. 408–409.

* Anders (f. 1841).

* Karen (f. og d. 1844).

* Karen (f. 1845).

DRIFTSBESTYRER VED HOLE MEIERI

På årsmøte i Hole meieri 11. januar 1873 ble Nils Ullern ansatt som driftsbestyrer etter Anders Løchen. Lønna ble fastsatt til 100 spesidaler, på betingelse av at han skulle «lede den hele Bedrift ved Meieriet». Allerede på dette møtet ble det diskutert å forpakte bort meieriet og handelsforretningen i Svensrud, og på medlemsmøte 18. oktober 1873 ble det vedtatt med 20 mot 18 stemmer å forpakte det bort til Thorvald E. Gomnæs i to år.*

* Slåtto (1977), s. 8.

I 1851 lånte Jens Nilsen Ullern 500 spesidaler av sin bror Ole Nilsen mot pant i gården. Ole Nilsen Stadum (1799–1880) var blind fra 3-årsalderen, og bodde sine siste år på Nedre Ullern hos broren og hans familie.

I 1833 overtok Jens Nilsen Ullern også eiendommen Trøksle ved Sundvollen (gnr. 52/3) av sin svigerfar Ole Andersen Averøen, som hadde kjøpt den på auksjon i 1810. Jens Nilsen Ullern solgte i 1853 Trøksle til sønnen Nils for 500 spesidaler, og ved skjøte av 2. mai 1866 solgte han også Nedre Ullern til sønnen. Kjøpesummen var 1.000 spesidaler, og Jens Nilsen bodde siden som livørsmann på gården til sin død i 1881.

NILS JENSEN ULLERN (1833–1908) giftet seg i 1863 med BERTE MARIE NILSDATTER ONSAGER (1835–1888) fra Øvre Onsaker, og de fikk to døtre:

* Maren (f. 1865), g. 1892 m. Hans Johnsen Fekjær (f. 1854) på Fekjær søndre, seks barn hvorav tre nådde voksen alder: John (f. 1898), Nils (f. 1900), Gunhild (f. 1905) – se bind 1 s. 226 ff.

* Johanne (f. 1869), g.m. Julius M. Haugen (f. 1863) fra Skedsmo, minst fem barn: Margrethe (f. 1891), Thorleif (f. 1892), Nils (f. 1894), Jens (f. 1896) og Else (f. 1898).

I 1865 satt Berte Marie Nilsdatter (31) og Nils Jensen (33) på gården med datteren Maren (1) og husbondens far, Jens Nilsen (64,

enkemann), og dennes bror Ole Nilsen Stadum (67, ugift), som ble benevnt som «kapitalist» i folketellinga. De hadde tre tjenestefolk: Dorthea Olsdatter (24), Anne Danielsdatter (18) og Gulbrand Madsen (17). På gården var det 3 hester, 9 storfe, 13 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. hvete, $1\frac{1}{2}$ t. rug, 4 t. bygg, 5 t. blandkorn, $1\frac{1}{2}$ t. havre, $2\frac{1}{2}$ t. erter og 16 t. poteter.

Berte Marie Nilsdatter døde av lungebetennelse i 1888, og ved skjøte av 6. januar 1896 solgte Nils Jensen gården til Ole Christiansen Ullern for 9.000 kroner og flyttet til sin datter og svigersønn på Fekjær, hvor han bodde til sin død i 1908. En del av avtalen for oppholdet var at svigersønnen Hans Johnsen Fekjær seinere fikk overta gnr. 52/3 Trøksle.

Den nye eieren av Nedre Ullern, Ole Christiansen Ullern, var tidligere eier av Øvre Ullern (bnr. 4), som han solgte i 1898 til fanejunker Ole Johannesen Berg – se Øvre Ullern.

OLE CHRISTIANSEN ULLERN (1856–1948) var gift med BERTHE RANDINE ANDERSDATTER FJELD, (1861–1920) fra Nordigarden

Berthe Randine Ullern f. Fjeld (1861–1920)

Fra Nedre Ullern cirka 1905. Bak fra venstre Ole Christiansen Ullern (f. 1856), hans hustru Berthe Randine f. Fjeld (f. 1861) og Nils Jensen Ullern (f. 1833), som i 1895 solgte Nedre Ullern til Ole C. Ullern. De to voksne damene ytterst på midterste rad er ukjente, men i midten (med sort kjole) sitter Ragna Ullern (f. 1887). Foran fra venstre Gunvor Ullern (f. 1897), Kristian Ullern (f. 1892), Beda Antonie Ullern (f. 1900), Bertha Syverine Ullern (f. 1895) og Hilda Sofie Ullern (f. 1892).

Ole Christiansen Ullern (1856–1948).

Nedre Ullern i 1963. Til høyre kårboligen fra 1956, som brant i 2001 og ble erstattet av en ny samme år. Sælabonn i bakgrunnen.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

Fjeld. De fikk ni barn, hvorav åtte nådde voksen alder:

- * Martha Marie (1884–1978), ugift, bosatt i Oslo hvor hun drev melkeut-salg.
- * Anna Kristine (1885–1978), bosatt i Oslo, g.m. Karl Leopold Schröder, to sønner: Bjarne og Kåre.
- * Ragna Oline (1887–1973), g.m. smed Ole Johannesen Hodt (1876–1962) på Østby ved Svensrud, fem barn: Aslaug (f. 1910), Bergljot (f. 1911), Sverre (f. 1915), Birger (f. 1918) og Ragnar (f. 1923) – se bind 3 s. 253–254.
- * Hilda Sofie (1889–1982), ugift, bosatt i Oslo med sin søster Martha Marie.
- * Kristian (1892–1983), seinere eier av Nedre Ullern, g.m. Agnes Fekjær, fem barn: Ole, Ragne, Paul, Erik og Bjørnar – se nedenfor.
- * Anders (f. og d. 1895), tvilling.
- * Bertha Syverine (1895–1988), tvilling, g.m. Arvid Nicolaisen (1895–1980) på Nordre Frøyshov, tre barn: Randi Antonie (f. 1923), Ingeborg (f. 1926) og Bodil (f. 1937) – se bind 3 s. 356 ff.
- * Gunvor Emilie (1897–1958), bosatt i Bærum, g.m. Martin Sand, to barn: Randi og Knut.
- * Beda Antonie (1900–1977), g.m. Harald Ruud (1897–1975) på Bråten Fjeld, tre barn: Johan (f. 1929), Odd Bjarne (f. 1932) og Halvard (f. 1936) – se gnr. 217/18 Bråten Fjeld.

I 1899 ble Nedre Ullerns skogteig på Krokskogen utskilt (gnr. 28/7 Ullernstykket) og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 1.800 kroner. Dermed ble gårdens skyld mark redusert fra 9,82 til 8,18.

Fra 1899 til 1901 var det utskifting av «hjemjord og havnehager» på Ullern, etter forlangende av fanejunker Ole J. Berg på Øvre Ullern. Jorda lå i teigblanding og resultatet av utskiftinga var mer rasjonelle grenser. En av følgene var at husmannsplassen Ullern-

bakken, som tidligere lå under Nordre Ullern, ble liggende på Nedre Ullerns mark. Dessuten ble Nordre Ullerns gårdshus bestemt flyttet fra Øvre Ullern til der de ligger i dag. Eierne av Nedre Ullern ble ansett ikke å ha noen fordel av flyttingen, og «da Ole Ullerns huse tidligere ere udflyttede, fritages han for at deltage i utredelsen af udflytningsomkostningerne».

I 1900 satt Berthe Randine Andersdatter og Ole Christiansen Ullern på gården med sju barn (eldstejenta Martha Marie var allerede flyttet hjemmefra).

Ole Christiansen Ullern var innvalgt i Hole herredsstyre i tre perioder som representant for Venstre,²² og var kirkeverge i Hole i åtte år.

Berthe Randine døde i 1920, og ved skjøte av 1. april 1924 solgte Ole Christiansen Ullern gården til sønnen Kristian for 11.500 kroner og livøre til selgeren i hans levetid. Ole Christiansen Ullern bodde siden på Nedre Ullern som kårmann til sin død i 1948.

KRISTIAN OLSEN ULLERN (1892–1983) giftet seg i 1924 med AGNES FEKJÆR (1894–1972), og de fikk fem barn:

* Ole (f. 1925), seinere eier av Nedre Ullern, g.m. Marit Bjerkhagen (f. 1931) fra Hundorp, tre barn: Christian (f. 1958), Anne Jorunn (f. 1960) og Solveig Irene (f. 1968)

²² Bondepartiet ble stiftet i 1920, og stilte lister for første gang ved stortingsvalget i 1921 (og ved kommunevalget i 1923).

Far og to sønner med gårdens hester, foran hovedbygningen på Nedre Ullern cirka 1945. Fra venstre: Veslebrunen, Erik Ullern, hesten Fanny, far Kristian Ullern, hesten Rauen, Paul Ullern og hesten Hjortefot.

FØDERÅD PÅ NEDRE ULLERN

Ole Christiansen Ullern solgte Nedre Ullern til sønnen Kristian i 1924 og gikk over på føderåd. Han ble enkemann i 1920. Her er listet opp hva føderådet bestod av:

«Husrum på Ullern: De 2 vestre værelser i anden etage, hvorav værelset over kjøkkenet skal den nye eier være forpliktet til at male og skal være utført senest inden someren 1925, videre kjelderrum, bryggerhus og stabbursrum til nedvendig behov. 300 kg fjærsiktet rugmel, 100 kg finsiktet rugmel, 100 kg fjærsiktet bygmel, 50 kg florsiktet hvetemel, 10 kg helgryn av byg, 5 kg havregryn, 400 kg poteter. 30 kg kjøtt, 50 kg flesk, 2 l nysilt mel daglig, 12 kg kaffe, 15 kg sukker (10 kg farin 5 kg raffinade), 18 kg hjemmeverket smør eller meirismør og 12 kg pultost, alt årlig. Kontant kr. 100,00 – et hundrede kroner – årlig, der betales med kr. 25,00 hvert kvartal, og fornødent undertøi, gangklær og støvler samt istandsættelse av samme. Fri hest og hensigtsmessig kjøretøi til fornødent bruk, frit staldrum og foring til de hester der muligens blir benyttet av den der besøker føderådsnyderen. Fornødent brænde. God og forsvarlig pleie i sykdom og alderdom. Gårdens eier skal yde fri læge og medicin fra Hønefoss. Desuten skal han besørgje føderådsnyderens begravelse på en sømmelig og anstændig måte efter bygdens skik.

Av de her nevnte præstationer forbinder føderådsnyderen sig til ikke at forlange utlevert så længe han ønsker å leve sammen med kjøperen og hans husstand og går til deres bord, forsåvidt det ikke kan overbevises at han blir uvorrent eller skjødesløst behandlet.

Skulde gården skifte eier skal føderådsnyderen være berettiget til at uttage sit (livvøre) føderåd med 1000 – et tusinde – kroner årlig, beregnet efter prisnivået. I tilfælde han da finner for godt at fraflytte gården, takeres føderådsydelsen i sin helhet penger efter uvillige mænds skjøn.

Skulde min søster Martha fortsætte at være syk skal hun ha ret til at bo hos mig og ha fuld pention og pleie i et år efter mottagelsen av gården.

Denne kontrakt træer i kraft 1ste mai 1924. Kristian Ullern.»

VENSTRE-FOREDRAG PÅ ULLERN

Erik Vullum var Venstre-politiker, «og kanskje den beste folketaler Norge har hatt. (...) Han vites bare en gang å ha besøkt Røyse, hvor han holdt Venstre-foredrag på Ullern. Det var enda det året han Ola Ullern hadde kjøpt gården, men ennå ikke flyttet inn i hovedbygningen, så min meddeler».*

* V.V. «Sælabønnebrev» i Ringerikes Blad (udatert, men året var 1956).

* Ragne Marie (f. 1927), g.m. Kristian Johbraaten (f. 1925), tre barn: Nils Erik (f. 1954), Aina (f. 1958) og Bjørn Fingar (f. 1962).

* Paul Anders (f. 1928), seinere eier av en Svarstad-gård, g.m. Inger Johnsrud (f. 1932) fra Åsa, fire barn: Eli (f. 1958), Anders (f. 1959), Ina (f. 1965) og Helge (f. 1967) – se gnr. 211/1 Svarstad.

* Erik Johan (f. 1929), seinere eier av en Søhol-gård, g.m. Elsa Rovelstad (f. 1939), fire barn: Hildegunn (f. 1962), Per (f. 1964), Pål (f. 1966) og Guro (f. 1974) – se gnr. 208/5 Søhol.

* Bjørnar Fredrik (f. 1937), seinere eier av Stua Fjeld og Østigarden Fjeld, g.m. Bjørg Dæhli (f. 1937), to barn: Jørn Kristian (f. 1961) og Wenche (f. 1965) – se gnr. 217/9 Stua Fjeld.

I 1937 ble melkeproduksjonen på Nedre Ullern nedlagt, da besetningen ble rammet av smittsom kalvekasting og slaktet. Driften ble da en periode lagt om til høyproduksjon. Etter noen år ble det tatt inn et par melkekyr igjen til eget bruk.

I årene 1939–41 ble det utskilt og solgt tre hyttetomter i havna sør for gårdstunet på Nedre Ullern: Hasselbakken bnr. 10, Tyristua bnr. 11 og Pustut bnr. 13 (fortsatt ubebygd i 2006).

I 1948 hadde Nedre Ullern 116 dekar dyrket jord (leirmold), 75 dekar annet jordbruksareal, 3 dekar frukthage, 175 dekar produk-

Fire brødre på Nedre Ullern i 1947. Fra venstre: Ole (f. 1925), Bjørnar (f. 1937), Paul (f. 1928) og Erik (f. 1929).

Buskerud fylkesfoto

tiv skog og 25 dekar annen utmark. På gården var det 3 hester, 10 kyr, 1 okse, 4 ungdyr, 7 griser, 3 sauer og 20 høner.²³

Fra 1945 til 1952 forpaktet Kristian Ullern jorda på Nøsterud (40 dekar), og i perioden 1938–1952 forpaktet han jorda på nabogården Øvre Ullern (100 dekar).

Agnes og Kristian Ullern drev produksjon av frukt og bær i tillegg til korn. Ellers ble det drevet tømmerdrift ved hjelp av sønne, og salg av Ringeriks-heller fra skogeiendommen ved Berget.

Fra 1952 forpaktet de to eldste sønnene, Ole og Paul Anders, nabogården Svarstad som da ble eid av farens kusine, Bertha Fjeld. I 1957 flyttet Ole til Ullern og overtok som forpakter på farsgården, mens Paul Anders fortsatte på Svarstad – se gnr. 211/1.

Ved skjøte av 1. desember 1964 ble Nedre Ullern solgt til eldste sønn Ole Ullern for 45.000 kroner inkludert løsøre 2.500 kroner og livøre av 5-årlig verdi 10.000 kroner.²⁴

OLE ULLERN (f. 1925) giftet seg i 1957 med MARIT BJERKHAGEN (f. 1931) fra Hundorp i Gudbrandsdalen, som kom til Svar-

Agnes Ullern f. Fekjær (1894–1972).

Kristian Olsen Ullern (1892–1983).

²³ Ifølge «Norske gårdsbruk» (1948) var det 10 kyr på Nedre Ullern i 1948, men det korrekte tallet er 2. I flere tilfeller har det vist seg at denne kilden oppgir den besetningen som det er plass til i fjøset på gården ...

²⁴ «Kårbygningen, som disponeres av selgeren og hans hustru, medfølger ikke i salget, men kjøper skal ha forkjøpsrett til denne.»

Agnes og Kristian Ullern med sine fem barn i 1938. Foran fra venstre: Paul (f. 1928), Erik (f. 1929) og Ole (f. 1925). Bak fra venstre Kristian Ullern (1892–1983), Ragne Marie (f. 1927) og Agnes Ullern f. Fekjær (1894–1972) med Bjørnar (f. 1937) på armen.

stad i 1953 som husholder for Ole og broren.²⁵ De har tre barn:

* Christian (f. 1958), eier av Nedre Ullern fra 1991, g.m. Gro Kristin Bomhoff Juul, to barn – se nedenfor.

* Anne Jorunn (f. 1960), samboer med Øyvind Mellemstad fra Hamar, to barn: Lars (f. 1989) og Martin (f. 1992).

* Solveig Irene (f. 1968), bosatt på Nes i Ådal, fra tidligere samboerskap med Odd Ivar Nygård fra Hønefoss har hun tre barn: Catrine (f. 1990), Morten (f. 1994) og Ingrid Johanne (f. 1996).

RUGHALM TIL HØVIK GLASSVERK

Salg av rughalm gav en god ekstraintekt til mange Hole-bønder. Rughalmen ble kjørt til Høvik glassverk, som brukte den til å pakke rundt lampeglass. Halm som skulle selges dit, måtte ikke treskes med maskin, men slietreskes. Holveæringene var kjent for å lesse brede lass, og vinterstid, når veien var smal, hendte det at de skubbet borti andre veifarende med halmen. Da ble det sagt at holveæringene var «breie i nåsan».*

* Gudleik Guldal: «De gode, gamle dager» (Kristian Ullern forteller), i heftet Ringerike 1976 s. 30.

I tillegg til kornproduksjon drev Marit og Ole Ullern med frukt (primært epler), som ble solgt på faste ruter i Ådal, Hedalen og på Toten, og seinere i Valdres og Hallingdal. Marit Ullern har dessuten arbeidet 15 år ved Nøstret bo- og behandlingssenter.

I 1968 ble det utskilt en hyttetomt på 745 m² på gårdens løkke på Retthella, som ble overdratt til eierens bror, Bjørnar Ullern. Denne er fortsatt ubebygget (gnr. 207/16 Bjørnarbu).

I 1973 kjøpte Ole Ullern også nabogården Nordre Ullern med 50 dekar dyrket jord og 30 dekar annet jordbruksareal for 250.000 kroner. Året etter (1974) ble gårdstunet og bygningene på Nordre Ullern med 4,6 dekar tomt utskilt og solgt (se gnr. 207/21 Thorstad), mens jordveien (cirka 75 dekar) siden har tilhørt Nedre Ullern.

²⁵ Det første året brødrene forpaktet Svarstad hadde de søsteren Ragne som husholder.

Skuronn på Nedre Ullern cirka 1933. På hesteryggen sitter Paul (6 år) og Ole (8 år). Ellers ser vi Ragne Marie (6 år), bestefar Ole Ullern, mor Agnes Ullern f. Fekjær og Sverre Hølen.

Buskerud fylkesfoto

I 1976 ble Nedre Ullern medeier i felles åkervanningsanlegg – Sælabonn Åkervanning AL,²⁶ og i 1981 ble det utskilt en boligtomt nede ved bygdeveien som ble overdratt til datteren Anne Jorunn (gnr. 207/22 Bønsnesveien 124).

I 1980 økte gårdens dyrkbare areal med 18 dekar ved at en skråning med oreskog ned mot fjorden ble hogd ned og deretter planert (Fjordenga).

²⁶ De 17 andelseierne i Sælabonn Åkervanning AL er Nedre Libakke, Nedre Mo, to Frøyhov-gårder, to By-gårder, tre Fjelstad-gårder, Fjeldborg (Kjos), tre Ullern-gårder, Vestjordet, en Søhol-gård (Nils Søhol), Grønvold (Bent Aabel) og Hole kommune (sentralidrettsanlegget).

«... EKTE OG UFORFALSKET HOLEMÅL»

I Ullern-slekta snakkes ringe-riksmål slik det har blitt talt i generasjoner. I dag er det Paul Anders Ullern (f. 1928) som blir hentet til radioprogrammer og skoler når den gamle dialekten skal fram i lyset, og hans tre brødre stiller nesten i samme klasse. De har da også noe å slekte på. Om bestefaren, Ole Christian-sen Ullern (f. 1856), ble det sagt at «... når Ullern snakker, så slipper en å høre knot. Det er ekte og uforfalsket hole-mål som er på hans munn!»* Og om faren, Kristian Ullern (1892–1983), het det i 1976 at «... hans fortellerevne er enestående, og tilføyes må det at han er en av de få i Hole som har beholdt den gamle Hole-dialekten, trass i all ytre påvirkning gjennom radio, fjernsyn og aviser».**

* VV. i Ringerikes Blad 18. mars 1936.

** Gudleik Guldal: «De gode, gamle dager» (Kristian Ullern forteller), i heftet Ringerike 1976 s. 29.

Nedre Ullern i 1990.

Ole Ullern (til venstre) og Jan Fossum slakter julegrisen på Nedre Ullern en gang i 1970-årene.

GOD ATTÅTNÆRING

Salg av Ringeriks-heller var god attåtnæring for de gårdene som eide skog «uti Bærja», som vi sa. Her på gården hadde vi skog ved Berget, og der brøt vi heller som ble levert til grosserer Gustav Lund i Sandvika. Hellebrytingen ble utført om sommeren. Hellene ble kjørt med hest, på en slådd som var lagt på en stutting. De ble kjørt ned til riksveien, hvor de ble hentet med lastebil. Johannes Næss var en flink kar til å slå heller, han slo både runde, brede og rektangulære heller som ble brukt til helle-ganger.*

* Fortalt av Ole Ullern (f.1925).

I juni 1991 overtok sønnen, CHRISTIAN ULLERN (f. 1958) som eier av Nedre Ullern.²⁷ Ved siden av gårdsdriften er han vedlikeholdsansvarlig ved Ringerike kornsilo i Hønefoss. Han er gift med GRO KRISTIN BOMHOFF JUUL (f. 1961) fra Støa på Tyrstrand, som er hjelpepleier ved Hole sykehjem. De har to barn: Ole Christian (f. 1990) og Frederikke (f. 1993). Gro har fra tidligere én datter, Caroline (f. 1988).

Nedre Ullern (gnr. 207/1, 207/2 og 234/4) har i dag 184 dekar dyrket jord, 300 dekar produktiv skog, 20 dekar annet areal, 2 traktorer, skurtresker og korntørke, og er medeier i vanningsanlegg og felleseter på Retthella.

²⁷ Før han overtok gården i 1991, leide Christian Ullern i noen år 50 dekar av faren til jordbær, frukt og korn.

Ole Ullern klar til å så Bakkåkeren 20. april 1980. Lokalavisa var ute etter et tidlig vårombilde, og fant det på Nedre Ullern.

Foto: Ringerikes Blad

KIRKEVEI OG FJORDVEI

Fra Ullern gikk det en gangsti over bekkedalen og forbi det gamle Fjellstad-tunet og videre til Frøyhov, hvor postkontoret var, og til Hole kirke.* Den kom fra Søhol og var «gående» kirkevei for denne delen av bygda før den nye bygdeveien mellom Svensrud og Bønsnes var ferdig i 1939–40. På østsida av gårdstunet på Øvre Ullern gikk det en gammel vei fra Nøsterud, som var Nøsteruds gårdsvei mot Svensrud. Før utskiftinga på Søhol hadde Nøsterud vei via Søholsbyen.

* Slåtto (1973).

Bygninger på gården er et gammelt våningshus (bygd 1836, restaurert 1945–46, 1966 og 1992–93), kårbygning (innflyttet desember 2001, etter at den gamle fra 1956 brant i januar 2001), låve med stall (bygd 1943, stallen innredet til verksted 1978), stabbur (cirka 1880), bryggerhus med ved- og vognskjul (1920), grisehus med vognskjul (1920) og frukt- og redskapslager (1983).

Den gamle låven på gården ble revet i 1943, da ny ble bygd. Et gammelt fjøs (fra cirka 1880) ble revet i 1995. På nordsiden av gårdsveien mot Øvre Ullern er det tufter etter en smie.

Ved Piljordet (ned mot Nøsterud) lå det før en badstu.

I 1928 kjøpte gårdens eier stuebygning, naust og skjul på husmannsplassen Ullerntangen av de tidlige husmannsfolkene. Husene ble leid bort en periode, men disponeres i dag av gårdens eier.

Åkernavn på Nedre Ullern er Piljordet, Skjæret, Bakkeåkeren, Fjordenga og Langåkeren (tilhørte Nordre Ullern før 1973).

RUSJE VED ULLERN-BEKKEN

Ved utløpet av Ullernbekken var det inntil 1890-årene i bruk en rusje, en stor teine på rundt 3 x 2 meter og kledd med garn, antakelig til fangst av gjedde og brasen.*

* Slåtto (1973).

Marit og Ole Ullern med sine tre barn. Fra venstre Anne Jorunn (f. 1960), Marit Ullern f. Bjerkhagen (f. 1931), Christian (f. 1958), Ole Ullern (f. 1925) og Solveig Irene (f. 1968).

Fotograf Gudrun Tingleff Jensen

BYGDEVEI OG GÅRDSVEI

Østre del av Røyse hadde fra gammelt av dårlig veiforbindelse med resten av bygda. Da arbeidet med ny bygdevei fra Svensrud til Bønsnes startet i 1930, gav bøndene fri grunn, og forventningene var store. Arbeidet på veien var delvis nødsarbeid i kommunal regi. Den var ferdig fram til Ullern rundt 1935, til Svarstad i 1937 og til Bønsnes i 1940, og førte blant annet til at Svarstad-bøndene slapp den lange veien om Bønsnes og opp Hundstadbakken for å komme «ut i verden». Øvre og Nedre Ullern fikk da felles gårdsvei østover og ned bakken (i den gamle fjordveien) og ned til bygdeveien. Av utskiftingskartet i 1901 går det fram at Øvre og Nordre Ullern tidligere hadde sin gårdsvei via Nedre Ullern og videre nordover mot Berg og Svensrud.

Øvre Ullern

LØPENR. 85 – SEINERE GNR. 207/4

Da Ullern ble delt i to gårdparter i 1736, ble CHRISTEN HANSEN LEHNE (ca. 1706–1776) eier av den øvre (vestre) halvparten (av skyld 20 lispund) for en kjøpesum av 220 riksdaler. Han var gift to ganger, først med KIRSTI MADSDATTER LEHNE (ca. 1712–1742). Vi kjenner tre av deres barn:

* Mads (1736–1737).

* Kirsti (1738–1772), i 1762 tjenestejente på Fjelstad, g.m. Sven Gulbrandsen Svarstad, minst én datter Kristina (f. 1765, minst to barn: Hans f. 1791 med Antonius Larsen fra Christiania, og Svend f. 1798 med Abraham Jakobsen på Hovin i Aker).

* Hans (ca. 1740–1768), seinere eier av Nordre Ullern, g.m. Gunhild Madsdatter (1738–1821), minst tre barn: Christen, Christen og Mads – se Nordre Ullern.

I skiftet etter Kirsti Madsdatter (sluttet 2. oktober 1742) var boets bruttoverdi 265 riksdaler (hvorav jordegods i Ullern 220 riksdaler). Etter fratrekk av gjeld var nettoverdien 157 riksdaler. Nevnt var enkemannen Christen Hansens bror, Anders Hansen Søhol.²⁸

I 1744 lånte Christen Hansen Ullern 120 riksdaler av Torkild Walter, eier av Nedre Ullern, mot pant i sin gårdpart.

Christen Hansen giftet seg igjen i 1744 med INGJERD ERIKSDATTER DÆHLI (1715–1785) fra Nordre Dæli, og vi kjenner seks av deres barn:

²⁸ Skifteprotokoll 13 Ringerike og Hallingdal (1741–1744), s. 389a.

- * Anne Christine (1745–1748), d. 3 1/2 år gammel.
- * Ragnhild (1746–1811), ugift, i skifte etter henne (sluttet 1812) var nettoverdien cirka 59 riksdaler.
- * Anne (f. 1748), g.m. Abraham Jensen Tomta (1751–1810), minst seks barn (hvorav tre var i live i skiftet etter søsteren Ragnhild i 1811): Maria, Kristen, Inger, Inger, Åse og Jens – se bind 3 s. 464–465.
- * Erik (f. 1752), i 1811 het han Erik Svarstad (myndig).
- * Maria (f. 1754), ugift i 1778, i 1811 g.m. Christen Kongelf.
- * Kristina (f. 1757), ugift i 1778, d. før 1811.

I 1754 skulle Anders Olsen Midtskogen, eier av Nedre Ullern, selge sin gård, og Christen Hansen fikk utstedt skjøte på den til en kjøpesum av 400 riksdaler. Men han maktet nok ikke å reise kjøpesummen, for et par måneder etter ble Nedre Ullern solgt til en annen – se ovenfor.

I 1762 satt Ingell Eriksdatter og Christen Hansen på Øvre Ullern med sine døtre Ragnhild og Anne samt hans sønn fra første ekteskap, Hans Christensen, og dennes kone Gunhild Madsdatter.²⁹

Ved skjøte av 26. oktober 1763 solgte Christen Hansen halvparten (10 lispund) av sin halvdel av Ullern til sønnen Hans Chris-

²⁹ I skattemanntallet 1762 er kun personer over 12 år tatt med.

Øvre Ullern i 2006. I bellinga i bakgrunnen ligger Nordre Ullern.

© Fotograf Marit Fagerli

tensen (Nordre Ullern – løpenr. 84) for 220 riksdaler, mens han selv satt som eier av de øvrige 10 lispund (Øvre Ullern – løpenr. 85). Nordre og Øvre Ullern lå ved felles tun der Øvre Ullern ligger i dag, og en del av bygningene synes også å ha blitt brukt felles. Først etter utskifting 1899–1902 ble Nordre Ullerns bygninger flyttet lenger nord i gårdsvaldet.

Etter Christen Hansens død i 1776 ble det avholdt skifte (sluttet 11. august 1778). Boets bruttov verdi var 434 riksdaler, hvorav 10 lispund jordegods i Ullern. Men da gjelda var 441 riksdaler, var boet fallitt.³⁰

Øvre Ullern ble solgt til NUB THORSEN ULLERN (ca. 1737–1789). Han var sønn av Thor Gunvaldsen fra Strande i Ådal og kona Kari Thorsdatter. Foreldrene var brukere på Midt-Haug på Nakkerud rundt 1750, deretter på Pjåka (Tyristrand) og så på Koksrud i Hole, før de i 1768 kjøpte en gårdpart av Frøyhov og flyttet dit.³¹

Gjennom ekteskap med Hans Christensen enke GUNHILD MADSDATTER (1733–1821) i 1769 var Nub Thorsen blitt eier av løpenr. 84 Nordre Ullern, og satt dermed med både Øvre og Nordre Ullern. Vi kjenner fire av deres barn:

* Hans (f. og d. 1770), d. 11 uker gammel.

* Kirsti (1772–1818), g. 1794 m. Ole Bredesen Fjeldstad (1764–1853) på Nedre Fjelstad, ingen barn – se bind 3 s. 168–169.

* Kari (1776–1778), d. 2 år gammel.

* Hans (f. 1780), eier av Nordre Ullern 1797–1812, seinere av halve Store Hundstad, g.m. Tabitha Christiana Gulbrandsdatter Hundstad (1782–1827), minst sju barn: Dorthea, Nils, Karen, Gulbrand, Anders, Johannes og Christian – se Nordre Ullern.

Etter Nub Thorsens død i 1789 var Gunhild Madsdatter eier av løpenr. 84 og 85, inntil hun i 1797 overdro de to gårdpartene til sine to sønner (halvbrødre) Christen Hansen (løpenr. 85 Øvre) og Hans Nubsen (løpenr. 84 Nordre Ullern).

CHRISTEN HANSEN ULLERN (1763–1810) overtok Øvre Ullern ved skjøte av 21. desember 1797 for 299 riksdaler. Han var gift med KIRSTI CHRISTOFFERSDATTER MOE (f. 1767) fra Nedre Mo på Røyse (se bind 3 s. 24–25). Vi kjenner fem av deres barn, hvorav fire nådde voksenalder:

* Hans (1792–1870), eier av Øvre Ullern 1823–1853, g.1 m. Anne Marie Paulsdatter Bihli, fire barn. Hans g.2 m. Marte Johannesdatter Sønsterud, ni barn – se nedenfor.

³⁰ Skifteprotokoll 20a Ringerike og Hallingdal (1779–1782), s. 246b.

³¹ Opplysninger fra Ole Yttri.

- * Christoffer (f. 1796), d. som barn.
- * Anne (1797–1818), ugift, d. 21 år gammel.
- * Inger (f. 1800), g. 1824 m. Ole Jensen Averøen (f. ca. 1799), de bodde på en plass under Averøen da de i 1826 fikk en datter Sara.
- * Christoffer (f. 1806), g. m. Kari Johannesdatter Sønsterud (hans andre ekteskap).

Øvre Ullern i vinterdrakt i 1959. I bakgrunnen ser vi låven på Øvre Fjelstad. Flyfoto, avfotografert av Fotograf Marit Fagerli.

I 1801 satt Christen Hansen (37) og Kirsti Christoffersdatter (34) på gården med tre barn: Hans (8), Anne (4) og Inger (1) samt én tjenestejente, Marte Pedersdatter (21).

Etter Christen Hansen Ullerns død i 1810 ble det avholdt skifte (sluttet 31. juli 1810). Boets bruttoverdi var 822 riksdaler (netto 480 riksdaler), hvorved Øvre Ullern av skyld 10 lispund (taksert til 650 riksdaler) ble utlagt enka Kirsti Christoffersdatter.³² Hun satt som eier til 1823, da hun overdro gården til eldste sønn Hans, med livøre i sin levetid.

HANS CHRISTENSEN ULLERN (1792–1870) var gift to ganger, første gang i 1817 med ANNE MARIE PAULSDATTER BIHLI (1794–1829), og de fikk fire barn:

- * Kirsti (1817–1890), g.m. Ole Andersen Fjulsrud (1808–1875), sju barn, hvorav fem nådde voksenalder: Berte Marie (f. 1838), Anders (f. 1840),³³

³² Skifteprotokoll 24 Ringerike og Hallingdal (1808–1815), s. 410b.

³³ Anders Olsen Fjulsrud (1840–1920) ble seinere ordfører i Hole, g. 1873 m. Karen Johanne Olsdatter Hurum (1842–1899), åtte barn – se omtale av Fjulsrud i bind 5.

Marthe Eriksdatter Sundet (f. 1817) var gift med smed Kristian Olsen Storøen (f. 1816), som i 1855 ble eier av Øvre Ullern.

Hans (f. 1843), Johan (f. 1850) og Anne (f. 1853) – se omtale av Fjulsrud i bind 5.

* Christen (1820–1821), d. 1 år gammel.

* Christen (1822–1823), d. halvannet år gammel.

* Christen (f. 1824), eier av Øvre Ullern 1853–1854.

Etter Anne Maries Paulsdatters død i 1829 (hennes alder oppgis i kirkeboka å være 38 år) ble det avholdt skifte, hvorved Øvre Ullern ble utlagt enkemannen for 750 spesidaler, mot at han svarte pantedokumentet til de to gjenlevende barna Christen (204 spesidaler) og Kirsti (102 spesidaler).

Hans Christensen giftet seg igjen med MARTE JOHANNESDATTER SØNSTERUD (f. ca. 1800).³⁴ Vi kjenner ni av deres barn: Anders (f. 1832),³⁵ Johannes (f. 1835, tvilling), Marie (f. 1835, tvilling), Johannes (f. 1838, tvilling), Marie (f. 1838, tvilling), Lise (f. 1840),³⁶ Christopher (f. 1843), Mathea (f. 1846) og Martin (f. 1849).

Ved skjøte av 1. juli 1853 overdro Hans Christensen Ullern gården til sønnen Christen, og bodde siden hos sin datter og sviger sønn på Fjulsrud. Kjøpesummen er ukjent, men Christen Hansen lånte 800 spesidaler av Jørgen Rytterager mot pant i gården.

CHRISTEN HANSEN ULLERN (f. 1824) satt som eier av Øvre Ullern i litt over et år, men maktet øyensynlig ikke renter og avdrag på pantobligasjonen til Jørgen Rytterager. Han måtte til skifteretten, og ved auksjonsskjøte av 1. mai 1855 ble gården solgt til Kristian Olsen Storøen (Rytteragertangen) for ukjent kjøpesum.

KRISTIAN OLSEN STORØEN (f. 1816)³⁷ var smed og husmann på Gulsplassen på Storøya, og var gift med MARTHE ERIKSDATTER SUNDET (f. 1817) fra Kroksund i Hole. De fikk tre barn:

* Inger Marie (f. 1845), g. 1887 m. Martin Olsen Fjeldstad på Nordre Ullern, ingen barn.

* Erik (f. 1850), lokomotivfører, g.m. Sara Henriksen (f. 1856), ni barn (som brukte familienavnet Elton): Martha (f. 1880, g.m. Adolf Martin, ingen barn), Helga (f. 1882, ugift), Elinore Aurora (f. 1884, ugift), Trygve

³⁴ Under Sønsterud skriver A. Lagesen at Hans Christensen i andre ekteskap var gift med Anne Marie Johannesdatter Sønsterud.

³⁵ Anders Hansen Ullern ble i 1861 utlagt av Berthe Marie Abrahamsdatter Søhol (f. 1832) som far til hennes datter, Anne Jørgine. Anne Jørgine Andersdatter reiste til Amerika i 1880 med morbroren Mathias Abrahamsen og hans familie – se gnr. 208/9 Søhol (Lars).

³⁶ Lise Ullern (f. 1840) giftet seg med en mann fra Biri, og de emigrerte til Amerika i 1870-årene.

³⁷ Kristian Olsen var sønn av skomaker og husmann Ole Andersen Rytteragertangen (1792–1875) og Ingeborg Svendsdatter på plassen Roberget under Rytteraker – se bind 1 s. 330–331.

(f. 1885, g.m. Solveig Berg, ingen barn), Halvdan (f. 1887, ugift), Sofie (f. 1890, ugift), Frithjof (f. 1892, ugift), Wilhelm (f. 1894, ugift) og Ågot (f. 1897, ugift).

* Ole (f. 1856), g.m. Berthe Randine Andersdatter Fjeld (f. 1861), ni barn – se nedenfor.

Kristian Olsen Storøen fortsatte å bo på Gulsplassen i enda mange år, og skrev i 1862 forpaktningkontrakt for Øvre Ullern med Hans Jensen Berg i 5 år fra 14. april 1862, til en leie av 65 spesidaler pr. år. I 1865 var Øvre Ullern ubebodd, og i folketellinga ble kun anført at gårdens årlig utsæd var 2 t. bygg, 2 t. blandkorn, 3 t. erter og 2 t. poteter. Kristian Olsen bodde da på Gulsplassen som «husmann, smed og dagarbeider». Der var han en viktig brikke i produksjonen av vogner og sleder som eieren av Storøya og Rytteraker, Ole Jørgensen Rytterager, stod i spissen for i denne perioden.

I 1869 flyttet Kristian Olsen til Øvre Ullern med sin familie. I smia der produserte han siden en mengde kroker og utstyr som ble brukt i tømmerkjøringa.

Ved skjøte av 20. januar 1888 ble Øvre Ullern (gnr. 28/4) samt gnr. 55/4 Berget (en skogteig ved Utvika kjøpt fra gnr. 55/2 Berget i 1860-årene) overdratt til sønnen Ole Christiansen Ullern for 2.900 kroner, hvorav 2.000 kroner var den 5-årige verdien av livøret til foreldrene.

OLE CHRISTIANSEN ULLERN (1856–1948) var gift med BERTHE RANDINE ANDERSDATTER FJELD (1861–1920) fra Nordigarden Fjeld, og de fikk ni barn. I 1898 solgte han Øvre Ullern til fanejunker Ole Johannesen Berg, etter at han i 1895 hadde kjøpt nabogården Nedre Ullern, hvor slekten er omtalt – se gnr. 207/1 Nedre Ullern.

Ole Johannesen Berg kjøpte Øvre Ullern ved skjøte av 14. april 1898 for 5.500 kroner, hvorav 1.600 kroner var lån fra selgeren Ole Christiansen Ullern mot pant i gården.

OLE JOHANNESSEN BERG (1847–1920) var husmannssønn fra plassen Bergstua under Berg, og fanejunker på Helgelandsmoen. Fra 1877 var han eier av gnr. 221/7 Åsen (Bråtan) i Frøysuåsen. Han var gift med MARTE MADSDATTER (1851–1888) fra Li i Nordrehov. De fikk fem barn:³⁸

* Gustav Hjalmar (1874–1945), g.m. Helen Gregory Walker (1886–1965), to barn: Olaf Hjalmar (1906–1984, g.m. Birgitte Kristine Jonsrud

Marie Olava Andersdatter Berg f. Sundland (1854–1914).

Fanejunker Ole Johannessen Berg (1847–1920) ble i 1895 eier av Øvre Ullern. Han var fra husmannsplassen Bergstua under Berg på Røyse.

³⁸ Slektsopplysninger fra Terje Lehne. Marte Madsdatters foreldre var Mads Lie og Helene Iversdatter fra Søndre Hønefoss. Hun vokste opp som pleiedatter hos elvearbeider Gulbrand Hansen og hustru Maren Henriksdatter på Kalvøya i Juveren i Norderhov.

1907–1995, tre barn: Olaug Helen f. 1936, Hjørdis Karin f. 1939 og Leif Hjalmar f. 1945),³⁹ og Harry William (1917–1970, ugift).

* Helga Mathilde (f. 1876), d. i ung alder, bosatt på Sagene i Oslo, g. 1901 m. Andreas Olsen Berg (f. 1874),⁴⁰ én datter Olga Margrethe (1902–1968) som var bosatt i Drammen og g.m. Birger Nilsen (1900–1977) fra Hagastua på Røyse, én sønn Egil (f. 1927) som omkom i en sykkelulykke i 1936, 9 år gammel.

* Karen Elise (1879–1890), d. 11 år gammel.

* Hanna Andrea (1882–1957), g.m. Johannessen (siden skilt), ingen egne barn, men hun tok til seg Alfhild Hjørdis Christoffersen (f. 1908 i Tønsberg). Hannas søsterdatter Olga Margrethe (f. 1902) vokste også opp hos henne.

* Anna Marie (1885–1970), g.m. Nils Olsen Lehne (1884–1958), fra 1919 eier av Frydenhagen under Bønsnes, tre barn: Ole (f. 1911, g.m. Maren Næss Ruud f. 1916, to barn: Terje f. 1938 og Ingrid f. 1942), Harald (f. 1913, g.m. Gunvor Sofie Olufsen f. 1912, tre barn: Bodil f. 1942, Lillian f. 1944 og Elsa f. 1948) og Mads (f. 1920, g.m. Helga Synnøve Sanner f. 1916, én datter Liv Rigmor f. 1944) – se gnr. 212/26 Frydenhagen.

Marte Madsdatter døde av lungebetennelse i 1888, 37 år gammel, og Ole Johannesen giftet seg igjen i 1889 med MARIE OLAVA ANDERSDATTER SUNDLAND (1854–1914), datter av dampskipsfører Anders Olsen på Rytteraker (seinere Svarstad og Leinstrand) og hustru Anne Olsdatter. Dette ekteskapet var barnløst.

I 1899 ble Øvre Ullerns skogteig på Krokskogen utskilt (gnr. 28/6 Vandtjernstykket av skyld 65 øre) og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 800 kroner. Dermed var Øvre Ullerns skyld redusert fra 4 mark 53 øre til 3 mark 88 øre.

I 1899–1901 var det utskifting mellom Ullern-gårdenes «hjemjord og havnehager», forlangt av fanejunker Berg på Øvre Ullern. Årsaken var vanskelige driftsforhold på grunn av teigblanding. Etter utskiftinga ble bygningene som tilhørte Nordre Ullern flyttet fra tunet på Øvre Ullern og lenger nord i gårdsvaldet, mens en teig som tilhørte nabogården Berg «over bekken på vestsiden av Ullerns gårdsvei» (av skyld 10 øre) ble tillagt Øvre Ullern (ny skyld mark 3,98),⁴¹ til en pris av 236 kroner 60 øre.

³⁹ Olaug Helen (f. 1936, bosatt på Lørenskog, g.m. Jan Lundgreen f. 1933, tre barn: Svein f. 1957, Trond f. 1960 og Hilde f. 1963). Hjørdis Karin (f. 1939, bosatt på Nymoen på Hen, g.m. Harry Dahl f. 1935, tre barn: Jorunn f. 1959, Lill Elisabeth f. 1964 og Kari Helene f. 1969). Leif Hjalmar (f. 1945, bosatt i Haugsbygd, g.m. Åse Elsrud f. 1947, to barn: Rune f. 1971 og Tove f. 1974).

⁴⁰ Andreas Olsen var sønn av Ole Jørgensen Næss (Berget) på Nes i Hole og hustru Mathea Olsdatter Hafnor. Han var politikonstabel i Oslo, og tok navnet Berg. Etter Helga Mathildes død tok hennes søster Hanna seg av datteren Olga.

⁴¹ Den tidligere Berg-teigen ble fysisk tillagt Nordre Ullern, men Øvre Ullern fikk «tilsvarende erstatning for samme i sin nye lod».

På stabburstrammen på Øvre Ullern cirka 1912. Anders Nilsen Søhol (f. 1848) og Ingeborg Søhol f. Paulsen (f. 1861) med sønnene Nils (f. 1892) til venstre og Paul (f. 1898).

I 1900 satt Marie Olava og Ole J. Berg på gården med hans yngste datter fra første ekteskap, Anna Marie (f. 1885), og én tjenestegutt, Karl Olsen (f. 1885 i Norderhov). På gården bodde også utskiftingsassistent Aksel Stub (f. 1856) fra Kristiania, som «udfører Forretning paa Stedet (optager Kart)».

Ved skjøte av 13. mai 1911 solgte Ole Johannesen Berg gården til sønnen, GUSTAV HJALMAR BERG (1874–1945), for 3.800 kroner. Et halvt år seinere solgte sistnevnte Øvre Ullern til Anders Nilsen Søhol for 6.000 kroner.

ANDERS NILSEN SØHOL (1848–1928) var siden 1887 eier av slektsgården Nystua Søhol gnr. 29/6 (i dag 208/6), hvor hans familie har sittet siden 1710. Han bosatte seg i 1912 på Øvre Ullern med sin familie og brukte begge gårdene (grenset mot hverandre). Bygningene på Søhol ble leid ut inntil de ble solgt med 2,7 dekar tomt til Albert Høstad i 1924 (gnr. 208/21 Nystua).

Anders Nilsen Søhol var gift med INGEBORG PAULSEN (f. 1861) fra Portebakken på Utstranda, og de fikk to sønner:

* Nils (1892–1956), seinere eier av Øvre Ullern, g.m. Gunvor Dagmar Kornerud, én datter Ingeborg Karin – se nedenfor.

* Paul (1898–1918), d. 20 år gammel i spanskesyken.

I 1915 lånte Anders Nilsen Søhol 9.000 kroner i Hypotekbanken mot pant i sine gårder.

SKJEBNEN VALGTE

Da spanskesyken herjet i 1918, ble begge sønnene på Øvre Ullern syke. Yngstemann Paul døde, mens den seks år eldre broren Nils så vidt stod det over. Paul var glad i bondeyrket og hadde hatt som mål å overta gården, mens Nils ønsket å ta en utdannelse. Skjebnen valgte imidlertid livsveien for ham. Han ble bonde på Øvre Ullern (og Fjeld Svarstad), men var hele livet svekket av sykdommen han hadde som 26-åring.

*Nils Andersen Søhol
(1892–1956) og Gunvor
Dagmar Søhol f. Kornerud
(1900–1986).*

Ingeborg og Anders Nilsen Søhol drev frukt dyrking, og hadde frukthage på 3–4 dekar lengst sør på jordveien (mot bebyggelsen på Søhol). I tillegg drev de produksjon av melk, korn og fôr.

Ved skjøte av 15. mars 1926 ble Øvre Ullern og Søhol overdratt til sønnen Nils for 15.000 kroner og livøre til foreldrene i deres levetid. 7.200 kroner av kjøpesummen var en pantobligasjon i gården, som skulle bortfalle ved selgerens død.

NILS ANDERSEN SØHOL (1892–1956) giftet seg i 1930 med GUNVOR DAGMAR KORNERUD (1900–1986) fra Lier.⁴² De fikk én datter, Ingeborg Karin (f. 1934) – se nedenfor.⁴³

Gunvor og Nils A. Søhol dyrket poteter og frukt, og hadde mange faste kunder i Oslo (torghandel på Youngstorget). Nils Andersen Søhol representerte Bondepartiet i Hole kommunestyre i tre perioder, og var bl.a. den første formannen i Hole jordstyre.

I årene 1938–1952 forpaktet Gunvor og Nils A. Søhol gården «Fjeld-Svarstad» (Svarstad bnr. 1) på Røyse, som var eid av Nils sine søskenbarn, de tre ugifte søsknene Bertha Marie, Anders og Nils Henrik Fjeld. Jorda på Øvre Ullern med Søhol ble da leid bort til Kristian Ullern på Nedre Ullern, mens hovedbygningen på gården ble leid bort til andre.⁴⁴

I 1948 var Øvre Ullern gnr. 28/4 (skyld mark 3,98) og Søhol gnr. 29/6 (skyld mark 3,60) på 100 dekar dyrket jord (leirmold og kalkholdig mold), 30 dekar annet jordbruksareal og 150 dekar produktiv skog. Gården hadde 2 hester, 8 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 3 griser og 25 høner (dyrene befant seg sammen med eierne på Fjeld-Svarstad).

I 1952 flyttet Gunvor og Nils A. Søhol med datteren Karin tilbake til Øvre Ullern med buskapen sin. Her var bygningene i en svært dårlig forfatning etter å ha blitt leid bort i 14 år uten vedlikehold. Det ble boret etter vann,⁴⁵ og ny traktor ble innkjøpt. Da farens helse ble stadig dårligere, var det datteren som måtte lære seg traktorkjøring.

Etter Nils A. Søhols død i 1956 fikk Gunvor Søhol uskiftebevilning, og drev gården videre sammen med Karin. I 1958 sluttet de med melkeproduksjon og gikk over til korndyrking.

Fra 1964 ble Øvre Ullern med Søhol forpaktet av datteren og

⁴² De traff hverandre på Youngstorget i Oslo, da de var på torget og solgte frukt.

⁴³ Hun bruker til daglig fornavnet Karin.

⁴⁴ Leieboere var Ole Larsen Borgen, hans søster Lilly Granberg med to barn (Olav og Arne), og kunstmaler Gulbrand Hurum.

⁴⁵ Det var tidligere tre brønner på Ullern: på Tjonjordet, Piljordet og i dalen mot Fjelstad.

*Karin Holsen f. Søhol
(f. 1934) og Alvfinn Holsen
(f. 1934) med datteren Sol-
veig (f. 1968).*

hennes mann, Alvfinn Holsen. Ved skjøte av 19. desember 1973 overtok de gården for åsetestakst 50.000 kroner og huslyrett til Gunvor Søhol i hennes levetid. De kjøpte da ny traktor og redskap for å kunne drive rasjonelt med kornproduksjon.

KARIN HOLSEN f. Søhol (f. 1934) giftet seg i 1962 med ALVFINN HOLSEN (f. 1934) fra Førde i Sunnfjord. De har én datter, Solveig (f. 1968), som er bosatt i Trondheim og er gift med Øyvind Moe fra Vågstranda i Romsdalen. De har én datter, Ragnhild (f. 2004).

Alvfinn Holsen er utdannet ingeniør, og var teknisk tegner ved HØKA AS i Hønefoss i årene 1962–67. Fra 1968 var han driftsingeniør ved Ringerike kraftverk inntil 1995, da han gikk av med førtidspensjon. Etter husmørskole i 1958 arbeidet Karin Holsen i forretning i perioden 1959–64, og i årene 1980–94 hadde hun deltidsjobb ved Nøstret sykehjem.

Øvre Ullern med Søhol har i dag 100 dekar dyrket jord, 205 dekar produktiv skog på Krokskogen og 30 dekar annen utmark, traktor og korntørke. Gården er medeier i skurtresker (sammen med Øvre Fjelstad) og vanningsanlegg (Sælabonn Åkervanning

AL). Siden 2000 har Ola Fjeldstad på Søndre Frøyshov (Syr) forpaktet jorda.

Av bygninger på gården er et gammel våningshus, som består av to gamle stuebygninger satt inntil hverandre (med 30 cm klaring mellom de to ytterveggene). Huset ble påbygd 1964 og 1999, og den gamle delen restaurert 1965 og 1975. Øvrige bygninger en kår-bolig (2000) og garasje til denne (2001), et gammelt bryggerhus med drengestue, vedskjul og vognskjul (påbygd verksted 1978),⁴⁶ stabbur (1977) og dukkestue (1942).

Det gamle fjøset ble for lite da gårdens areal økte til det dobbelte i 1912, og kort etter ble det påbygd i mur (teglstein). Fjøset ble restaurert 1962 og ombygd til kornlager, og påbygd redskapshus i 1975.

Den gamle tømmerlåven med stall brant ned i 1960 etter lynnedslag, og den eldste delen av gårdsredskapen (for hest) ble flammes rov. Denne låven var felles med Nordre Ullern før utskiftinga 1899–1902. Fjøset fikk nytt tak i 1962 og ble samme år ombygd til kornlager, og påbygd redskapshus 1975 (og kaldluft korntørke 1976). Et gammelt grise- og hønsehus ble revet i 1963, og et gammelt laftet stabbur ble revet i 1977 og erstattet av et nytt samme år. Lengst nord i gårdstunet på Øvre Ullern stod en gammel smie, som ble revet i 1959. Dette var trolig smia som Kristian Olsen Storøen (Kristian smed) brukte.

Gården er medeier i seterhus på Øskjevallsetra.

Fra 1977 til 1980 leide Rolf Sørensen det gamle kornlageret til takstolproduksjon, samtidig med driften i Hodtesmia ved Svensrud.

I 1991 ble Karin og Alfvinn Holsen eiere av en hytte sør for Rett-helltjern på Krokskogen (på bygslet tomt under Oppigarden Hårum).

En stor del av den eldste gårdsredskapen gikk med i brannen i 1960. Det er tatt vare på en del gamle bruksgjenstander, som er samlet på ett sted (som et lite museum), bl.a. et mangletre fra 1748 og en vaskebanker fra 1826. På gården står en gulvklokke fra 1821, bygd av Kristen Danielsen Fjeld.

Åkernavn er Tjonjordet, Dælajordet, Stabbursjordet, Bråtasletta og Søholjordet.

⁴⁶ Bryggerhuset på Øvre Ullern ble tidligere brukt som kjøkken og oppholdsrom om sommeren, da våningshuset på gården ble gjort rent og utleid til sommergjester.

Nordre Ullern

LØPENR. 84 – SEINERE GNR. 207/2

Da Hans Christensen Ullern i 1763 overtok halvparten (10 lispund) av farens tidligere gård, var Ullern delt i tre gårdparter: Nedre Ullern (løpenr. 83), Nordre Ullern (løpenr. 84) og Øvre Ullern (løpenr. 85).

HANS CHRISTENSEN ULLERN (1740–1768) var gift med GUNHILD MADSDATTER (1738–1821), og vi kjenner tre av deres barn:

* Christen (f. og d. 1762), d. 14 dager gammel.

* Christen (1763–1810), eier av Øvre Ullern fra 1797, g.m. Kirsti Christoffersdatter Moe, minst fem barn: Hans, Christoffer, Anne, Inger og Christoffer – se gnr. 207/4 Øvre Ullern.

* Mads (1766–1814), eier av Nordre Ullern 1812–1814, g.m. Maria Mikeldatter Ullern, minst seks barn: Kari, Hans, Gulbrand, Christen, Nils og Mikkel – se nedenfor.

Gunhild Madsdatter kom trolig fra Åsterud på Tyristrand, og var den yngste av 10 søsken etter Mads Steffensen Åsterud og hustru Kirsti Jonsdatter.⁴⁷

Hans Christensen Ullern satt som eier av Nordre Ullern til sin død i 1768. I skiftet (sluttet 7. mars 1769) var boets bruttoverdi 281 riksdaler, hvori medregnet 220 riksdaler for 10 lispund i Ullern. Etter fratrekk av gjeld var nettoverdien 122 riksdaler, som ble utlagt enka og de to barna.⁴⁸

Gunhild Madsdatter giftet seg igjen i 1769 med NUB THORSEN FRØHAUG (ca. 1737–1789). Vi kjenner fire av deres barn: Hans (f. og d. 1770), Kirsti (f. 1772), Kari (1776–1778) og Hans (f. 1780).

Nub Thorsen kjøpte i 1778 også Øvre Ullern (løpenr. 85), og dermed var han eier av både Øvre og Nordre Ullern – se omtale av gnr. 207/4 Øvre Ullern.

Etter Nub Thorsens død i 1789 eide Gunhild Madsdatter begge gårdpartene inntil 1797, da hun overdro Øvre Ullern til sin sønn fra første ekteskap, Christen Hansen, for 299 riksdaler. Ved skjøte av 22. juli 1803 overdro hun så Nordre Ullern til sin sønn fra andre ekteskap, Hans Nubsen, for 400 riksdaler.

I folketellinga 1801 satt Gunhild Madsdatter (63) på Nordre Ullern med sønnene Mads Hansen (33) og Hans Nubsen (20) samt

⁴⁷ Det var skifte etter Mads Steffensen Åsterud i 1740, og Gunhilds alder var da oppgitt til 2 år. Hennes bror Enevold kom trolig til Leine. (Etter Ole Yttri.)

⁴⁸ Skifteprotokoll 19 Ringerike og Hallingdal (1768–1774), s. 112b.

Nordre Ullern i 2006, sett fra nord.

© Fotograf Marit Fagerli

en tjenestejente, Anne Gulbrandsdatter (30) og én losjerende, Henrika Luth (38).

HANS NUBSEN ULLERN (1780–1807) giftet seg i 1807 med TABITHA CHRISTIANA GULBRANDSDATTER HUNDSTAD (1782–1827). Vi kjenner sju av deres barn: Dorthea (1808–1829), Nils (f. 1811),⁴⁹ Karen (f. 1813), Gulbrand (f. 1815),⁵⁰ Anders (f. 1818), Johannes (f. 1821) og Christian (f. 1824) – se gnr. 209/1 Store Hundstad.

Hans Nubsen Ullern var eier av Nordre Ullern fra 1803 til 1812. Ved skjøte av 29. mai 1812 solgte han gården til en annen halvbror, Mads Hansen, og flyttet til Hundstad, hvor han overtok halve Store Hundstad etter sin svoger Hans Gulbrandsen Hundstad.

MADS HANSEN ULLERN (1766–1814) ble i 1802 gift med

⁴⁹ Nils Hansen Fekjær (1810–1884), eier av Fekjær nordre, g.m. Eli Olsdatter Rytterager, tre barn – se bind 1 s. 208.

⁵⁰ Gulbrand Hansen Hundstad (Svarstad) ble i 1864 gift med Maren Gulbrandsdatter Gomnes (f. 1838), og de ble foreldre til maleren Anders Castus Svarstad (f. 1869) – se gnr. 211/5 Svarstad.

MARIA MIKKELSDATTER ULLERN (1771–1832) fra Nedre Ullern, og vi kjenner seks av deres barn:

* Kari (1802–1846), g.1 i 1833 m. Jens Olsen Stadum (1767–1843) på Østre Stadum (hans 2. hustru), fem døtre: Gunhild, Maren, Maren, Oline og Else Mathea. Kari g.2 i 1845 m. Anders Kristoffersen Domholt (f. 1812), ingen barn – se bind 3 s. 440–441.

* Hans (f. 1805).

* Gulbrand (f. 1807), g.m. enka Agnete Andersdatter Frog på Søndre Frok i Norderhov, to barn: Anton Martin og Ellebrekka (begge døde i ung alder).⁵¹

* Christen (f. 1810), g. 1857 i Norderhov kirke m. Helle Oline Gulbrandsdatter Pjåka.

* Nils (1814–1815), tvilling, d. 1 ½ år gammel (begravet 21. april 1815).

* Mikkel (1814–1815), tvilling, d. 1 ½ år gammel (begravet 9. april 1815).

Etter Mads Hansens død i 1814 ble det avholdt skifte (sluttet 1824). Han etterlot seg hustru og fire barn, og Nordre Ullern ble utlagt enka for 500 spesidaler, mot at hun svarte panterettsutlegg til sin andre ektemann Kristian Olsen (89 spesidaler), til sønnene Hans, Gulbrand og Christoffer (57 spesidaler hver) og datteren Kari (28 ½ spesidaler).

Maria Mikkelsdatter giftet seg igjen i 1815 med KRISTIAN OLSEN GJESVOLD (1788–1858) fra Nordre Gjesval (Nerigarden). De fikk én datter:

* Anne (f. 1816), g. 1835 m. Peder Christensen Fjeld (1806–1858) fra Søndre Fjeld, bosatt på Nordre Ullern, minst fem barn: Berte Marie (1835–1920, g.m. Anders Johannesen Søhol 1830–1923, se gnr. 29/2 Søhol), Christian (f. 1837), Christen (1841–1861), Maren (f. 1845, g.m. underoffiser Ole Aslesen Søhol f. 1843 – se gnr. 29/3 Søhol) og Ole (f. 1848). Det var skifte etter Anne Kristiansdatter i 1857.

Etter Maria Mikkelsdatters død i 1832 ble det avholdt skifte (sluttet 1836), hvorved Nordre Ullern ble taksert til 800 spesidaler og overtatt av enkemannen med påhefte av panterettsutlegg til avdødes barn for deres arvelodder. Ingen av sønnene fra avdødes første ekteskap fant å kunne overta gården, og etter Kristian Olsens død i 1858 var det derfor hans dattersønn Christian Pedersen Ullern (begge hans foreldre var døde) som overtok Nordre Ullern for 1.200 spesidaler.

I 1848 lånte Kristian Olsen Ullern 285 spesidaler av svigersønnen Peder Christensen Ullern, som var umyndiggjort og bodde som

⁵¹ Lagesen III (1935), s. 117.

NORDRE ULLERNS BYGNINGER FLYTTES

Fra 1899 til 1901 var det utskifting mellom Ullern-gårdenes innmark og havnehager på grunn av teigblanding. I utskiftinga ble Nordre Ullerns bygninger bestemt tatt ned og flyttet til nytt tun lenger nord i gårdsvaldet. Flyttingen skulle skje innen tre år, og ble beregnet å koste 1.300 kroner (stuebygning 800 kr, fjøs og låve 300 kr og bryggerhus, stabbur og kjellerhus 200 kr). Av dette ble Martin Olsen Fjeldstad selv pålagt å dekke 300 kroner, fanejunker Berg på Øvre Ullern 250 kroner (samt at han ga ytterligere 250 kroner frivillig), og resten ble dekket ved statsbidrag. Eierne av Nedre Ullern ble fritatt fra å være med og betale flyttekostnadene, da «Ole Ullerns huse tidligere ere udflyttede og han desuden ingen fordel kan anses at have af udflytningen». Husmannplassen Ullernbakken ble etter utskiftinga liggende på Nedre Ullerns grunn (tilhørte tidligere Nordre Ullern).*

* Utskiftningsprotokoll Ullern 1899–1902 (original hos Karin og Alvfinn Holsen, kopi i Hole bygdearkiv).

innerst på Nordre Ullern med sin kone Anne Kristiansdatter og fem barn. Han inngikk samtidig (1848) fletføringskontrakt («fletfører sig») med svigerfaren.⁵²

CHRISTIAN PEDERSEN ULLERN (1837–1920) overtok Nordre Ullern ved skjøte av 22. januar 1859 for 1200 spesidaler, hvorav 828 spesidaler var pantelån fra den avdøde morfarenes dødsbo. Han giftet seg i 1861 med JOHANNE ANDERSDATTER HUNDSTAD (f. 1842), og vi kjenner ni av deres barn: Anders (f. 1862), Christen (f. 1863), Anne (f. 1866), Ole (f. 1869), Martin (f. 1872), Petra (f. 1875), Maren (f. 1879), Johan (f. 1882) og Lovise (f. 1886).

I 1865 satt Johanne Andersdatter (24) og Christian Pedersen (29) på gården med sine to eldste barn: Anders (5) og Christen (3), husbondens bror Ole Pedersen (19), én fostersønn Peder Pedersen (8), og én tjenestejente Guri Olsdatter (17) fra Ål i Hallingdal. De hadde 1 hest, 4 storfe, 6 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{3}{8}$ t. rug, 2 t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{3}{4}$ t. erter og 8 t. poteter.

I 1884 ble Nordre Ullerns skogteig på Krokskogen utskilt (gnr. 28/3 Ullernskogen av skyld 72 øre) og solgt til grossererne J. Young og Ths. Fearnley for 500 kroner.

I 1886 lånte Kristian Pedersen Ullern 4.000 kroner av H. Nicolaisen mot pant i gården, og allerede etter kort tid fikk han problemer med å betale avdrag og renter på denne pantobligasjonen. Det endte med at han i 1887 måtte innlevere sitt bo til skifteretten. Han flyttet da til Nordre Hønefoss og bosatte seg hos en av sønnene, og her døde han i 1920, nær 83 år gammel.

⁵² Fletføring = å overdra til en annen alt man eide eller kom til å eie (herunder også gjeld), mot underhold. (Norsk historisk leksikon.)

Ny eier av Nordre Ullern fra 1887 var Martin Olsen Fjeldstad. Han fikk utstedt auksjonsskjøte 13. april 1888, og kjøpesummen var 4.100 kroner.

MARTIN OLSEN FJELDSTAD (f. 1845) var fra nabogården Nedre Fjelstad, og ble i 1887 gift med INGER MARIE KRISTIANSDATTER ULLERN (f. 1845), datter av Kristian Olsen Storøen, som ble eier av Øvre Ullern i 1845. Ekteskapet var barnløst.

I 1889 ble gårdens seterløkke på Retthella utskilt (gnr. 28/5 av skyld 11 øre) og solgt til Gulbrand Hansen Hundstad for 260 kroner. Dermed var gårdens skyld mark redusert fra 4,34 til 4,23.

I 1900 satt Martin Olsen Fjeldstad (f. 1845) på Nordre Ullern med hustru Inger Marie Kristiansdatter (f. 1845) og tjenestegutt, Edvard Olsen Gommæs (f. 1886), som midlertidig oppholdt seg på Smestad i Bærum.

Ved auksjonsskjøte av 19. januar 1917 ble Nordre Ullern solgt til Karl Johannessen Ruud for 6.000 kroner. Skjøtet var utstedt av lensmannen i Hole, og selger var boet etter Martin O. Fjeldstad.⁵³

KARL JOHANNESSEN RUUD (1884–1954) var fra Grønvold ved Svensrud,⁵⁴ og giftet seg i 1911 med ELISE ANDERSDATTER LEINE (1877–1971) fra Søgarden Leine. De fikk to sønner:

Elise Andersdatter f. Leine (1877–1971) og Karl Johannessen Ruud (1884–1954) giftet seg i 1911.

⁵³ Paul A. Ullern skriver at Inger Marie og Martin O. Fjeldstad var eiere og brukere av Nordre Ullern til 1906, og at Karl og Elise Ruud kjøpte gården i 1912 (ingen tinglyste papirer på eiendommen fra 1905 til 1916).

⁵⁴ Hans foreldre var Johannes Johannessen og Anne Kristiansdatter (fra Roaløkka under Vestre Rud), som i 1900 var husmannsfolk i Grønvold.

KJØREKAR VED HOLE MEIERI

Fra 1. mai 1922 ble Karl Johannessen Ruud ansatt som kjørekar ved Hole meieri i Svensrud. Han overtok etter naboen Ole Ullern, som hadde kjøring året i forveien. For varekjøring til Helgelandsmoen fikk Karl J. Ruud 1 øre pr kg, til Hønefoss 1,5 øre pr kg og 3 kroner for ekstraturer til gamlehjemmet eller Helgelandsmoen. Det var kjøring to faste dager i uka uansett varemengde, og ellers etter tilsigelse. Varekjøring til gamlehjemmet ble betalt med 3 kroner pr. tur. I 1923 ble Karl J. Ruud sjåfør på meieriets nye Ford lastebil, til en lønn av 9 kroner pr dag. Men vinterstid var det fremdeles behov for hest i mange år. Vinteren 1926–27 fikk Ruud 18 kroner pr. tur til Hønefoss for to hester og mann, og 12 kroner for én hest og mann.

* Slåtto (1977), s. 31.

* Arne (1911–1992), bosatt i Oslo, g.m. Gerd Olsen (d. 1970), ingen barn.

* Kåre (1918–1960), g.m. Anna Moe (1909–1967) fra Mo på Røyse, ingen barn.

I 1939 ble det utskilt to boligtomter, bnr. 9 Steinberg (Bønsnesveien 75) og bnr. 12 Borgheim (Bønsnesveien 73) – se nedenfor.

I 1948 hadde Nordre Ullern 60 dekar dyrket jord (kalkholdig mold) og 20 dekar annet jordbruksareal. På gården var det 1 hest, 6 kyr, 4 griser og 20 høner.

Karl Johannessen Ruud drev lastebiltransport. Etter hans død i 1954 ble denne overtatt av sønnen Kåre.

I 1955 ble en boligtomt ved bygdeveien utskilt og overdratt som gave til eiernes sønn, Arne Ruud (se bnr. 14 Fjordgløtt – Bønsnesveien 90), og i 1960 ble en tomt mellom gårdstunet og bygdeveien utskilt og solgt til svigerdatteren Anna Ruud (se bnr. 15 – Bønsnesveien 89).

Etter Karl Johannessen Ruuds død i 1954 satt Elise Ruud som eier av Nordre Ullern til sin død i 1971. Gården ble da overdratt til eldste sønn, ARNE RUUD (1911–1992). Han var bosatt i Oslo, hvor han arbeidet i Tollvesenet. Ekteskapet med Gerd Olsen (d. 1970) var barnløst, og ved sin død testamenterte han alt han eide til Hole Ungdomsforening.

Ved skjøte av 8. mars 1973 solgte Arne Ruud Nordre Ullern til OLE ULLERN (f. 1925), eier av nabogården Nedre Ullern, som hadde forpaktet jorda siden 1961 for en leie på 2.500 kroner i året. Salgssummen var 250.000 kroner, inklusive rett for Arne Ruud til en tomt på cirka 1 mål samt bruksrett til to rom i våningshuset i tre år mot en leie på 3.000 kroner. Seinere samme år fikk Arne Ruud utskilt en tomt – gnr. 207/20 (fortsatt ubebygd i 2006).⁵⁵

I 1974 ble gårdstun og bygninger (våningshus, låve, stabbur og bryggerhus) på «gamle» Nordre Ullern med 4,6 dekar tomt utskilt i gnr. 207/21 Thorstad (Nordre Ullern), og solgt til Thorbjørn Jødal (f. 1945) for 199.000 kroner, mens jordveien (75 dekar) siden har tilhørt eieren av gnr. 207/1 Nedre Ullern.

Skog

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–23 fikk Ullern en teig langt sør på Krokskogen, fra Sønsteruddalen og østover forbi Ormetjern og Aurtjern til myrdragene ved Brannhaugen vest for Steinlaussetrene. Lengst vest i denne teigen ligger en ås som heter

⁵⁵ Tomta eies siden 1992 av Åsta Marie Reinsli (f. 1967).

«Ullernåsen». Teigen ble delt på de tre Ullern-gårdene, og i perioden 1884–1899 ble alle tre teiger solgt til Fearnley (og Young) på Toresplassen – se nedenfor.

Nedre Ullern

I 1899 ble Nedre Ullerns skogteig på Krokskogen utskilt (gnr. 28/7 Ullernstykket) og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 1.800 kroner.

I 1865 kjøpte Kristian Olsen Ullern en skogteig på cirka 175 dekar ved Berget – gnr. 55/4 (Ødelien skog) for 1.000 kroner av Hans Petter Eriksen Sørbråten (Berget), eier av gnr. 55/2 Berget. Skjøte ble først utstedt 9. november 1881. Hans Petter Eriksen var eier av Berget til 1872, men da skogteigen ble utskilt i 1865, ble det notert i panteregisteret at den var «solgt til Kristian og Karen Storøen», eiere av Øvre Ullern. Da deres sønn Ole Christiansen solgte Øvre Ullern til Ole Johannesen Berg i 1898, beholdt han skogteigen ved Berget. Den har siden tilhørt Nedre Ullern.

I 2000 makeskiftet Gro og Christian Ullern to skogteiger på Holleia på cirka 200 dekar som tilhørte hennes slektsgård Støa på Tyrstrand, med en teig på 100 dekar øst for Gyrihaugen på Krokskogen (gnr. 31/5 Vaker).

Øvre Ullern med Søhol

I 1899 ble Øvre Ullerns skogteig på Krokskogen utskilt (gnr. 28/6 Vandtjernstykket av skyld 65 øre) og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 800 kroner. Gården har i dag en teig på 175 dekar mellom Bruløkkene og Lomma på Krokskogen (Søhol-skog), en løkke med skog ved Øskjevallsetra (Søhol) samt to løkker med skog ved Retthella (Øvre Ullern).

Nordre Ullern

I 1884 ble Nordre Ullerns skogteig på Krokskogen utskilt (gnr. 28/3 Ullernskogen av skyld 72 øre) og solgt til grossererne J. Young og Ths. Fearnley for 500 kroner. Teigen grenset i nord mot Nedre Ullerns skogstykke, mot sør til Leine og Berg skog, mot øst til Mo og mot vest til Øvre Ullern skog.

Seter

De tre Ullern-gårdene har hatt seterrett og seterløkker på Retthella. Fra 1936 var Nedre og Nordre Ullern medeiere i fellessetra som da ble bygd her, med i alt 10 eiere. Øvre Ullern med Søhol hadde løkke på Øskjevallsetra, og var medeier i fellesstørhuset der.

DAM I AURETJERN

I 1854 gav eierne av Ullern-gårdene «Interessentselskabet for Isielvens Farbargjørelse» rett til «Inddæmning af Vand og Opførelse af en Dam» i Auretjern (kalt «Ørret-tjern»). Dokumentet ble først tinglyst 9. januar 1865.

«... HENTE SMØR OG PULTOST»

«Hver sommer gikk vi til setra med kuer som skulle være på skauen fram til høsten, fra 10. juni til 15. september. Det var til Retthella og det ble da avtalt at flere skulle møtes i Svensrud og samlet gå veien til Sundvollen og videre opp Grøndokka. Det var Lars Haagenrud som gikk foran hele bølingen, og han hadde noen lokkeord som han gjentok og gjentok. En av kuene hans var «lededyr» og resten av flokken fulgte etter. (...) Da kuene var framme på setra ble de overlevert til seterfolket, og vi kunne ta på hjemveien. Det ble deretter mange besøk på setra idet det skulle «stelles», det vil si hente smør og pultost som ble produsert av melka fra våre kuer».*

* Paul Anders Ullern: «Det jeg husker fra mitt liv» (2005), s. 26.

De første seterfolkene i det nye størhuset på Retthella var Aasta og Alf Johansen fra Grindbakken. De ble allerede året etter etterfulgt av Olga og Martin Nordli fra Åsbygda, som var på Retthella i samfulle 36 år, til seterdriften opphørte i 1972.

NEDRE ULLERNS seterhus på Retthella brant ned sist i 1920-årene, men gården eier fortsatt løkka her (ca. 25 dekar). Siden 1936 har gården vært medeier i fellesetra på Retthella.

ØVRE ULLERN MED SØHOL eier to seterløkker med skog ved Retthella. Gården har også seterrett og løkke på Øskjevallsetra, og er medeier i et størhus her.⁵⁶

NORDRE ULLERNS seterhus og løkke på Retthella ble utskilt i 1889 (bnr. 5 «Sæterløkke på Retthella») og solgt til Gulbrand Hansen Hundstad (Svarstad) for 290 kroner. I 1919 ble Kristian K. Nordengen ny eier for 600 kroner, og seinere samme år solgte han den videre til Søren Bjerke på Søndre Lore for samme beløp.

Da det ble bygd fellesetser på Retthella i 1936, ble det nye størhuset plassert delvis inn på Søndre Lores seterløkke.⁵⁷

Husmannsplasser

Ullern-gårdene har hatt to husmannsplasser: Ullerntangen (Nedre Ullern) og Ullernbakken (Nordre Ullern).⁵⁸

I 1626 og 1628 betalte *Søren husmann* på Ullern landskatt, men det er lite trolig at han var husmann i vår betydning av ordet. Trolig er det samme mann som i 1640-årene var bruker av Ullern.

I 1664 var *Hågen skomaker* husmann under Ullern. Han satt sannsynligvis på Ullerntangen.

I 1762 var det én husmann under Ullern (*Ole Pedersen* på Ullerntangen).

I 1801 bodde det folk på to plasser under gården, da var også Ullernbakken bosatt – se nedenfor.

⁵⁶ Sammen med Ragnhild Rytterager på Borgestad, Nils Søhol på Søhol og Jørn Kristoffersen på Elstøen.

⁵⁷ Den delen som seterhuset berørte, ble da fradelt (gnr. 28/8, nå 207/8 «Retthella midtre»), og tilhører fortsatt Søndre Lore. Resten av løkka er gnr. 28/5, nå 207/5 «Sæterløkke paa Rethella», men gården har aldri setret eller hatt størhus på denne seterløkka.

⁵⁸ Etter utskiftinga 1899–1901 ble Ullernbakken liggende på Nedre Ullerns grunn. I Ringerike historielags registrering av kulturhistoriske minnesmerker i 1973 er det anført at det har ligget en Ullern-plass ved Piljordmyra. Tuftene som da var synlige, var rimeligvis etter en gammel badstu som stod her.

Ullerntangen

Ullerntangen var plass under Nedre Ullern.

I 1660-årene var *Hågen skomaker* (f. ca. 1604) sannsynligvis husmann her. Han synes å ha vært en bror av brukeren, Knut Sørensen Ullern. I 1666 nevnes også Hågen skomakers fire sønner: Anders (16), Sven (10), Søren (8) og Henrik (7). Den yngste, Henrik Hågensen, ble bruker av halve Ullern i 1697, og i 1713 eier av hele gården – se ovenfor

Fra 1720-årene var *Peder Olsen* husmann på Ullerntangen. Han var sannsynligvis sønn av den forrige husmannen, og giftet seg i 1723 med *Sara Olsdatter*. Vi kjenner fem av deres barn:⁵⁹

* Siri (f. 1724), g. 1756 m. Anders Jensen (f. 1731) fra Rønnerstua under Gomnes, minst to barn: Jens (f. og d. 1757) og Helle (f. 1758).

* Ole (1726–1774), g. 1755 m. Eli Engebretsdatter (ca. 1720–1773), på Berg da sønnen Peder (f. 1755) ble født, og i 1762 husmannsfolk på Ullerntangen – se nedenfor.

* Berte (f. 1732), på Fjelstad da hun i 1769 ble gift med enkemann Ole Henriksen Dal (g.1 m. Anne Gulbrandsdatter), vi kjenner fire barn: Henrik (f. 1769), Peder (f. og d. 1771), Rønnaug (f. 1772) og Peder (f. 1776).

* Henrik (1734–1796), seinere husmann i Elstøen, g. 1762 med Marte Johannesdatter (f. 1735) fra Elstøen (1734–1796), seks barn: Gunhild, Peder, Gunhild, Johannes, Sara og Olea – se omtale av Elstøen (husmannsplass under Bønsnes).

* Mari (f. 1737), ved konfirmasjonen i 1757 tjenestejente på Frøyhov.

Sist i 1750-årene satt *Thore Kristensen* (1733–1788) som husmann på Ullerntangen. Han var gift med *Siri Larsdatter* (1734–1791) fra Svingerud under Hole prestegård (datter av Peder Larsen Svingerud og Ragnhild Torgersdatter). De giftet seg i 1757, og satt på Ullerntangen da datteren Kari ble født i 1758. Rundt 1770 hadde de overtatt etter hennes foreldre som husmannsfolk i Svingerud. Vi kjenner åtte av deres barn: Kari (f. 1758), Kristen (f. 1763), Peder (1767–1773), Kari (1769–1773), Randi (d. 1776), Kristian (1774–1780), Ragnhild (f. 1775) og Peder (f. 1778) – se bind 3 s. 554.

I 1762 satt husmann *Ole Pedersen* (1726–1774) på Ullerntangen med hustru *Eli Engebretsdatter* (ca. 1720–1773).⁶⁰ De hadde en innerst (leieboer), Kari Engebretsdatter. Ole Pedersen var sønn av Sara Olsdatter og Peder Olsen, tidligere husmannsfolk på Ullern-

STORLEVERANDØR AV TREKØL

I 1777 leverte alle de tre Ullern-bøndene trekøl til Bærums jernverk fra egne miler på Krokskogen. Christen Hansen Ullern (Øvre Ullern)* hadde mile vest for Retthella, og der lå også flere miler som tilhørte Mikkel Gulbrandsen på Nedre Ullern. Mikkel var i 1777 en av de største leverandørene fra Hole, med over 250 m³ levert kvantum fra fire miler. I 1779 hadde han mindre produksjon, da leverte han 66,7 m³ køl fra ei mile som ifølge verkets leverandørlister lå 16,9 km fra verket. Nub Thorsen, som etter Christen Hansens død i 1776 ble eier av både Øvre og Nordre Ullern, leverte 46,2 m³ køl i 1779. Mila hans lå 17,9 km fra verket, ytterst på branten mot Sønsterudalen.

* Christen Hansen Ullern på Øvre Ullern døde i 1776, men hans navn finnes på leverandørlistene ved verket for 1777. Det økonomiske oppgjøret kom rimeligvis på etterskudd.

⁵⁹ Opplysninger fra Ole Yttri.

⁶⁰ Eli Engebretsdatters far var trolig Engebret Guulsen på Tyrstrand.

tangen (se ovenfor). Vi kjenner én sønn Peder (1755–1810), som i 1791 ble gift med Berte Halvorsdatter Gomnes. Berte og Peder bodde på Rud i 1793 og i Fjeldseie i 1797 og 1804. Vi kjenner tre av deres barn: Ole (f. 1793), Eli (1796–1797) og Kirsti (f. 1804). Før han giftet seg, fikk Peder Olsen en datter, Marte (f. 1779), med Anne Hansdatter Bye.

Fra sist i 1770-årene var *Gulbrand Olsen* (f. ca. 1747) og *Marte Nilsdatter* (1750–1801)⁶¹ husmannsfolk på Ullerntangen. Mens de bodde her, fikk de tre barn i perioden 1778–86. Da folketellinga ble registrert 1. februar 1801, var Gulbrand Olsen jordløs husmann og skredder, og bodde med kone og tre barn på en plass under By på Røyse. Vi kjenner i alt sju av deres barn: Anne (f. 1774), Røyen (f. 1776), Olea (f. 1777), Marie (f. 1778), Nils (f. og d. 1781), Nils (f. 1786) og Marte (f. 1789). Etter Marte Nilsdatters død i 1801 giftet Gulbrand Olsen seg igjen i 1802 med Anne Engebretsdatter Skjærdalen. De bodde på Storøya da de fikk en sønn Ole i 1803.

De ble etterfulgt på Ullerntangen av *Mads Guttormsen* (1762–1820) og *Marte Kristoffersdatter* (f. 1757). Mads Guttormsen var husmannssønn fra Nylende under Hole prestegård, mens Marte var fra Domholt. De giftet seg i 1783. I 1797 var de på Holmen under Stadum, i 1785 i Åsen (under Frøyshov), i 1789 på en plass under Vik og i 1801 på en plass under Nedre Mo, før de havnet på Ullerntangen. Vi kjenner fem av deres barn:

* Guri (f. 1783), i 1801 tjenestepike på Sundvollen gård.

* Iver (f. 1785).

* Berte (f. 1789), g. 1816 m. Peder Olsen Rudsødegård (f. ca. 1792), minst to barn: Ole (f. 1821) og Marte (f. 1825) – se bind 1 s. 447.

* Anne (f. 1794), g.m. husmann Halvor Gulliksen i Holmen under Stadum, minst to barn: Mads og Gulbrand (tvillinger, f. og d. 1825).

* Ingeborg (f. 1797), g. 1816 m. Jens Eriksen Evjua (Søholeie) (f. 1791), minst fire barn: Siri (1815–1816), Marte (f. 1820), Ole (f. 1831)⁶² og Anne Marie (f. 1837) – se husmannsplassen Evjua (Lisbethløkka) under Søhol.

I 1810 var det skifte etter Marte Kristoffersdatter. Hun etterlot seg mann og fire barn. Boets bruttoverdi var 45 riksdaler 2 ort, men da gjelda var trukket fra, var det bare 1 riksdaler 2 ort 9 skilling til fordeling på arvingene.⁶³

Mads Guttormsen giftet seg igjen i 1810 med *Olea Hågensdat-*

⁶¹ Marte (Marie) Nilsdatter var datter av Nila Andersen Moe og Anne Christensdatter Baare på Øvre Mo.

⁶² Ole Jensen Søhol (1831–1901) ble en kjent musiker og komponist.

⁶³ Skifteprotokoll 24 Ringerike og Hallingdal (1808–1815), s. 781.

ter Averøen, og vi kjenner fire av deres barn: Iver (f. 1811), Guttorm (f. 1814), Mads (f. 1816)⁶⁴ og Kari (f. og d. 1820).

I 1820-årene var *Hans Knutsen* husmann på Ullerntangen. Han var gift med *Anne Mikkelsdatter*, datter av gårdens tidligere eier Mikkel Gulbrandsen Ullern, og enke etter Ole Andersen Onsager (1752–1792). Anne hadde minst seks barn i første ekteskap: Maria (f. 1780), Anders (f. 1782), Marte (f. og d. 1784, d. 9 uker gammel), Gulbrand (1786–1788), Gulbrand (f. 1788) og Nils (f. 1791).

I 1865 satt *Henrik Kolbjørnsen* (50, f. i Norderhov) som husmann med jord på Ullerntangen med hustru *Anne Dorthea Gulbrandsdatter* (42) og fire barn: Berte M. (16), Martin (13), Gulbrand (11) og Ole (3). Vi kjenner ytterligere to av deres barn: Anders (f. 1848) og Christen (f. og d. 1860). De hadde ingen husdyr, og sådde $\frac{1}{8}$ t. bygg, $\frac{1}{8}$ t. blandkorn og 2 t. poteter på plassen. Anne Dorthea Gulbrandsdatter var fra Mosenga.

I 1900 satt *Andreas Jensen* (f. 1831) og *Anne Marie Hansdatter* (f. 1833) på Ullerntangen. Han livnærte seg med kurvbinding, onnearbeid og litt fiske, mens hun drev med spinning og var «litt sygelig». På plassen bodde også deres datter, Karen Eline Andreasdatter (f. 1854, enke) og hennes sønn Lauritz Hansen (f. 1880, skomakerlærling). Karen Eline livnærte seg med spinning, og vask på Helgelandsmoen.⁶⁵

I 1914 skrev Ole Christiansen Ullern kontrakt med Lauritz Hansen og mora Karen Andreasdatter om bruk av Ullerntangen. Kontrakten skulle vare så lenge Ole C. Ullern var eier av gården. Årlig avgift var 30 kroner, men denne kunne betales med arbeid til en lønn av kr. 1,50 pr. sommerdag og kr. 1,00 pr. vinterdag. I 1917 ble det skrevet ny kontrakt mellom de samme parter, men den skulle da gjelde i Andreas Jensen og hustru Anne Maries levetid. Årlig avgift var redusert til 10 kroner.

Lauritz Hansen Ullerntangen (f. 1880) var skomaker, og gift med *Gunvor Andreassen* (f. 1894) fra Suserud under Lore i Steinsfjerdings. De flyttet fra Ullerntangen i 1928, og solgte da husene på plassen «med iværende komfyr og to ovner samt en ny dør og et nyt vindu og gjerdet omkring pladsen» for 1.000 kroner til eieren av Nedre Ullern, Kristian Ullern. Etter to år på Sørli i Norderhov bosatte de seg i 1930 i Orlangen ved Kroksund, hvor sønnen Hans

⁶⁴ Iver Madsen Ullern ble seinere husmann under Stadum, g.m. Jørgine Johannesdatter Sønsterud.

⁶⁵ Karen Eline Andreasdatter Ullerneie (f. 1854) fikk i 1890 en datter, Anna Margrethe, med gårdbruker Lars Olsen Borgen (f. 1864). Barnet døde i 1891, 1 år gammel.

REDDET FRA Å DRUKNE

Lauritz Ullerntangen vokste opp på Ullerntangen, og flyttet seinere til Orlangen ved Kroksund. Han drev med fiske i Steinsfjorden, og en gang gikk han igjennom isen og holdt på å drukne mellom Orlangen og Sundvollen gård. En bilist oppdaget ham og fikk reddet ham i land ved Sundøya. Bilisten var Fredrik Fredriksen fra Oslo, som leide husene på Ullerntangen. De to hadde aldri møtt hverandre tidligere ...

Andreas ble selveier i 1958. Gunvor og Lauritz fikk tre barn: Hans Andreas, Karl Einar og Leif Georg – se bind 1 s. 535.

Bygningene på Ullerntangen (stue, naust og skjul) ble siden leid bort. Først bodde Margit og David Jørgensen der (seinere eiere av gnr. 208/12 Evjua), og deretter Fredrik Fredriksen fra Oslo, som også restaurerte husene.

Ullernbakken

Ullernbakken var plass under Nordre Ullern inntil utskiftinga 1899–1902, og har siden tilhørt Nedre Ullern.

Rundt 1780 var *Christen Knutsen* husmann på en plass i Ullern-eie, trolig Ullernbakken. Han ble gift i 1779 med Maria Christensdatter, og de fikk minst tre barn mens de bodde her: Inger (1779–1780), Kari (f. 1781) og Ole (f. 1784).

I 1801 satt husmann med jord *Nils Hansen* (50) i Ullernbakken med hustru *Berte Pedersdatter* (32) og tre barn: Anne (8), Maria (6) og Peder (2). Vi kjenner ytterligere to av deres barn: Hans (f. 1797, d. som barn) og Kari (f. 1802).

Christoffer Iversen (f. ca. 1798) fra Grønvold og *Dorte Madsdatter* (f. 1797) fra Nøstret satt på en Ullern-plass i 1830-årene, sannsynligvis Ullernbakken. De bodde på en plass under Mo i 1820, på Frognøya i 1823, på Svarstad i 1826 og på Leine i 1838. Vi kjenner sju av deres barn: Iver (f. 1820), Mads (f. 1823), Hans (1826–1829), Sara (f. 1828), Christian (f. 1832), Hans Andreas (f. 1835) og Olaus (f. 1837).

De ble trolig etterfulgt i Ullernbakken av *Paul Iversen* (f. ca. 1794) fra Helgelandseie og *Pauline Johannesdatter* fra Svensrud (f. 1796). De giftet seg i 1817, og bodde på en plass under Frøyshov i 1820, under By i 1823, på Trillerud under Helgeland 1825 og 1830, under Frøyshov igjen i 1834 og under Ullern i 1837 og 1843. Vi kjenner 10 av deres barn: Iver (f. 1818, d. som barn), Iver (f. 1820), Marie (f. 1823), Johannes (f. 1825), Nils (f. 1828), Christoffer (f. 1830), Christian (f. 1833), Johanne (f. og d. 1837), Hans (f. 1839) og Anders (f. 1843).⁶⁶

I 1900 bodde *Gulbrand Jensen* og *Dorthea Davidsdatter* i Ullernbakken. Gulbrand Jensen (1828–1911) var fra Nes-eie på Utstranda, og giftet seg i 1857 med Dorthea Davidsdatter Nøste-

⁶⁶ Ole Engebretsen Yttri: Pål Putten og Hans Grenader sin slekt (Hringariki nr. 1/2005).

rud (1829–1913). De var i 1865 husmannsfolk i Dal østre under Fjelstad (se bind 3 s. 186–187), men bodde i Ullerneie da sønnen Anders ble døpt i 1867. Vi kjenner sju av deres barn: Jørgen (f. 1858), Andreas (f. 1860),⁶⁷ Mathea (f. 1863), Karoline (f. 1865), Anders (f. 1867), Otilie (f. 1873) og Karoline (f. 1870).

I 1900 livnærte Gulbrand Jensen seg med gårdsarbeid, mens Dorthea Davidsdatter drev med spinning og strikking. De hadde ingen husdyr, og dyrket kun poteter på plassen.

Sønnen *Jørgen Gulbrandsen* (f. 1857) etterfulgte faren i Ullernbakken. Han giftet seg i 1889 med *Anna Mathilde Johannesdatter* (f. 1869) fra Borgentangen, og de fikk 10 barn. I 1900 bodde de på Sundøya (se bind 1 s. 198), og i 1934 ble Anna Mathilde (kjent som Tilla Sundøya), som da var enke, selveier i Rønningen under Søndre By (se bind 3 s. 260 ff.) Sønnen David (f. 1901) bodde seinere på Ullerntangen, og i Evjua under Søhol – se gnr. 208/12 Evjua.

Stua i Ullernbakken ble flyttet til Bing i Frøysuåsen, som ble eid av Anna Mathildes søster Amalie Josefine Johannesdatter og hennes mann, postkjører Anders Mathisen, og stua står fortsatt på Bing. Ullernbakken hadde ikke uthus eller husdyr, men husmannen her var kjent for å få potetene tidlig i jorda. Som regel kunne de tas opp til sankthans!⁶⁸

Boligeiendommer utskilt fra Ullern

Steinberg gnr. 207/9 – Bønsnesveien 75

Utskilt fra Nordre Ullern i 1939 og solgt til Laura Søhol Harbye (1895–1972) fra Røyse for 1.010 kroner. Hun lånte 3.500 kroner i Småbruk- og boligbanken mot pant i eiendommen, og på parsellen ble det satt opp en hytte på 40 m² som Laura hadde vunnet i et lotteri.

Laura Søhol Harbye var kokke på Helgelandsmoen. Etter hennes død i 1972 var det hjemmelsovergang til gjenlevende ektefelle Johan Harby (f. 1902) fra Brumunddal på Hedmarken. Han var snekker (ekteskapet var barnløst). Ved skjøte av 1. juli 1973 solgte han eiendommen til Thorleif Håvi for 60.000 kroner.

ARBEIDER VED HOLE MEIERI

I 1871 ble Gulbrand Jensen Ullern ansatt som fast arbeider ved det nyetabler-te Hole meieri i Svensrud. Lønna var 40 skilling pr. dag om sommeren, og 32 skilling om vinteren.

«... FRISKE OG RASKE»

«Guldbryllup feiredes 29de December af Gulbrand Jensen og Hustru Dorthea, under Ullern i Hole. Han er 79, hun 77 Aar gammel. Begge er friske og raske. Festtalen for de Gamle holdtes af Kirkesanger Frøhaug» (Ringerikes Blad 4. januar 1906).

⁶⁷ Andreas Gulbrandsen (f. 1860) ble seinere politikonstabel i Hønefoss. Han ble gift med Andrine Andersen fra Tyrstrand, og de bodde på Pjåka i Norderhov.

⁶⁸ Fortalt av Marit og Ole Ullern januar 2006.

Thorleif Håvi (f. 1950) fra Røyse er elektroingeniør av yrke. Han er gift med Kari Sunde (f. 1948) fra Raufoss, som er farmasøyt ved Alliance Apotek Løven i Hønefoss. De har to barn:

* Anne (f. 1975), bosatt i Ringåsen, g.m. Anders Faanes (f. 1968) fra Trondheim, én sønn Max (f. 2006). Anders har fra tidligere samboerskap to barn: Jon (f. 1994) og Tiril (f. 2001).

* Lars (f. 1978), bosatt i Oslo.

Kari Håvi representerte Høyre i Hole kommunestyre 1988–91. Eiendommen er på 1.5 dekar. Enebolig (opprinnelig en hytte på 40 m²) bygd 1939 (påbygd og modernisert 1977), uthus og carport (1980).

Borgheim gnr. 207/12 – Bønsnesveien 73

Utskilt fra Nordre Ullern i 1939 og solgt til Ole Larsen Borgen (1907–1976) fra Sørigarden Borgen for 2.116 kroner. Han var handelsbetjent på Hole samvirkelag i Svensrud, og gift med Magda Bjørnebakk fra Nord-Norge (ingen barn). De kjøpte i 1952 gnr. 202/5 Skogstad på Røyse (se bind 3, s. 84–85), og solgte i 1954 den ubebygde tomte til hans nevø Olav Granberg, sønn av Lilli Antonie f. Borgen og Konrad Granberg, for 500 kroner.

Olav Granberg (f. 1930) arbeidet i skogen og drev i tillegg som murer. Han er gift med Anne Jespersen fra Sønderjylland i Danmark, og de har tre barn: Arne, Jan og Berit.

Anne og Olav Granberg bygde enebolig i Borgheim i 1954 og bodde her i fire år. Ved skjøte av 20. august 1958 solgte de eiendommen til Rolf Sørensen for 45.000 kroner, og flyttet til Danmark hvor de overtok hennes slektsgård.

Rolf Sørensen (1923–2005)⁶⁹ fra Mosenga ble gift i 1959 med Anne Marie Pettersen (f. 1934) fra Kåfjord i Alta. De har to døtre:

* Birthe (f. 1960), bosatt i Mosenga, g.m. Øystein Gullingsrud (f. 1959) fra Bønsnes, tre barn: Bo Ahm (f. 1986),⁷⁰ Jonas (f. 1990) og Esben (f. 1992).

* Ingrid (f. 1963), siden 1991 eier av Borgheim, to barn: Aslak og Gaute – se nedenfor.

Rolf Sørensen utdannet seg til møbelsnekker i Oslo under krigen. Tilbake på Røyse etablerte han seg først i 1946 i eget verkstedbygg

*Anne Marie Sørensen
f. Pettersen (f. 1934) og Rolf
Sørensen (1923–2005).*

⁶⁹ Rolf Sørensen var sønn av Karen Sørensen fra Mosenga og Hans Andersen Leine fra Søgarden Leine.

⁷⁰ Han het tidligere Petter Ahm (endret fornavn i 2005).

på Hundstad (leide tomt av Andreas Hundstad), hvor han produserte vinduer, kafé- og kontorinnredninger under firmanavnet Røyse Trevarefabrikk. I 1954 rev han dette bygget og hadde med seg materialene til Skrangledalen, hvor han hadde kjøpt en tomt på 2,5 dekar (gnr. 208/33 Sørtdalen). Her bygde han verkstedbygg for produksjon av kjøkken. I 1961 solgte han denne virksomheten til Seriekjøkken AS og fortsatte som ansatt i bedriften, inntil han i 1962 begynte egen virksomhet i den gamle Hodte-smia ved Svensrud. Her bygde han på i 1968 og produserte «Røyse-garasjen». Han drev på Svensrud til 1978. I 1979 kjøpte han 1,5 dekar grunn fra Berg gård for 20.000 kroner og bygde nytt verksted ved siden av boligen i Borgheim. Verkstedet ble utvidet 1981–83 og 0,7 dekar tilleggsgrunn kjøpt fra Vestre By for 12.000 kroner. Her produserte han garasjer, vippeporter og takstoler, og hadde med seg tre ansatte snekkere og kona Anne-Marie som ansvarlig for regnskap og kontorarbeid. Virksomheten ble nedlagt i 1983, da Rolf Sørensen ble syk. Han fortsatte da på hobbybasis i et verksted i kjelleren, og lagde stoler, sengebænker og andre småmøbler (blant annet to stoler til Aage Fjeld, som i dag står i Bønsnes kirke). Verkstedbygget ble fra 1983 leid bort til Røyse Trevare AS, som drev fram til 1991. I årene 1992–94 ble det leid bort til Ring Sveis AS ved Trond Svenskerud, og i 1995 ble bygget solgt til Bjørn Martinsen, som i dag driver Martinsen Maskin og Automatgear i lokalene.

I 1991 ble eneboligen i Borgheim påbygd til generasjonsbolig, og eiendommen ble overdratt til yngste datter Ingrid Sofie Sørensen (f. 1963) og hennes mann Alf Ivar Værnes (f. 1964) fra Biri. Han er politibetjent av yrke. De ble skilt i 1996, og har to barn: Aslak (f. 1991) og Gaute (f. 1995).

Siden 1999 har Ingrid Sofie Sørensen vært eneeier. Hun er adjunkt ved Hønefoss videregående skole.

Eiendommen er på 1,9 dekar. Enebolig (bygd 1954), påbygd til generasjonsbolig 1991.

Fjordgløtt gnr. 207/14 – Bønsnesveien 90

Utskilt fra Nordre Ullern i 1955 og overdratt som gave til eiernes sønn Arne Ruud (f. 1911). Han solgte i 1969 den ubebygde tomten til Roald Karlsen for 5.000 kroner.

Roald Karlsen (f. 1939) fra Svensrud på Røyse er trailersjåfør av yrke. Han er samboer med Anne Lise Ruud-Andersen (f. 1946) fra Hønefoss. Fra tidligere ekteskap med Edel Kolstad har han tre sønner: Morten (f. 1965), Atle (f. 1967) og Frode (f. 1972).

I januar 2002 solgte de eiendommen til Vidar Karlsen og Else Marie Opkvitne, og flyttet til Hønefoss. De nye eierne solgte den

videre allerede i august s.å. til Ingrid og Finn Sparre Karlsen.

Ingrid Karlsen f. Grønvold (f. 1944) fra Østre Jevnaker er hjelpepleier, og gift med Finn Sparre Karlsen (f. 1944) fra Stavanger (familien flyttet til Toten da han var tenåring), som er utdannet bilmekaniker. I perioden 1976–2002 bodde de på Tranøy, en liten øy utenfor Senja i Troms, hvor de forpaktet Tranøy prestegård. Her drev de som sauebønder, og de siste årene tok de imot psykiatriske pasienter.

Enebolig (bygd 1972) og garasje (1974).

Gnr. 207/15 – Bønsnesveien 89

Utskilt fra Nordre Ullern i 1960 og solgt til eiernes svigerdatter Anna Ruud (1909–1967) for 500 kroner. Hun var fra Mo på Røyse, og gift med Kåre Ruud (1918–1960), som var lastebileier og drev transportvirksomhet. Ekteskapet var barnløst.

Anna Ruud bygde enebolig her i 1960–61. Etter hennes død i 1967 var det hjemmelsovergang til hennes 10 søsken, hvoretter yngste søster Astrid og hennes mann Odd Kjosbakken overtok eiendommen for 40.000 kroner.

Astrid Kjosbakken f. Moe (1926–1994) og Odd Kjosbakken (1922–2000) fra Nes på Hedmarken var bosatt på Rytteraker gård, hvor han var gårdsbestyrer fra 1972 til 1994. De leide bort eiendommen ved Ullern fram til 1994, da den ble solgt til Astrid og Johan Opheim.

Astrid Opheim f. Gjernes (f. 1938) fra Voss er hjelpepleier med videreutdanning i psykiatri, og arbeider ved Nøstret bo- og behandlingssenter. Johan Sechmann Opheim (f. 1937) fra Voss er pølsemaker (i dag pensjonist). De har tre barn:

* Tone (f. 1959), bosatt på Kongsvinger, g.m. Hans Christian Berggren (f. 1957), tre barn: Christoffer (f. 1986), Nicholai (f. 1988) og Hannah Christine (f. 1994).

* Torstein (f. 1962), bosatt i Oppegård, fra tidligere samboerskap har han én sønn Markus Annæus (f. 1992).

* Britha (f. 1969), bosatt på Skedsmokorset, g.m. Georg Molvig (f. 1968), fire barn: Vegar (f. 1991), Haakon (f. 1993), Guro (f. 1996) og Maria (f. 2001).

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig (bygd 1960–61) og anneks (en tidligere leikestue fra Rytteraker).

Fra gårdstunet på Nordre Ullern i 2003.

Nordre Ullern gnr. 207/21 – Bønsnesveien 77

Denne eiendommen⁷¹ er tun og bygninger på «gamle» Nordre Ullern, utskilt med 4,5 dekar tomt i 1974 og solgt til Thorbjørn Jødal (f. 1945) for 200.000 kroner (inkludert 1.000 kroner for tinglyst rett til båt plass). I skjøtet var en klausul om at den tidligere eieren Arne Ruud skulle ha bruksrett til to rom i våningshuset i tre år mot å betale 3.000 kroner. Denne utløp i 1975.

Thorbjørn Jødal (f. 1945) er fra Oslo, men hans mor er av Frøhaug-slekt på Nedre Frøyhov på Røyse.⁷² Han er bedriftsrådgiver, og gift med Sølvi Jødal f. Kolås (f. 1947) fra Lindås i Hordaland, som er regnskapsfører. De har tre barn:

- * Hanne Therese (f. 1971), bosatt i Sundvollen, g.m. Frode Gjerstad Skallerud (f. 1970) fra Rakkestad, én sønn Oscar (f. 2003).
- * Anne Mari (f. 1974), bosatt i Ringåsen i Norderhov.
- * Karen Sofie (f. 1977), bosatt på Røyse, g.m. Jørgen Øverland Pettersen (f. 1975) fra Porsgrunn, én sønn Amund (f. 2005).

Fra 1987 til 2002 drev Sølvi Jødal sitt eget firma, Røyse Antikk og Brukt, fra lokaler på eiendommen. I dag er Sølvi og Thorbjørn Jødal selvstendig næringsdrivende som innehavere av Thorsø AS, som driver leder- og bedriftsutvikling.

⁷¹ I matrikkelen har eiendommen navnet «Thorstad», men eierne bruker kun «Nordre Ullern».

⁷² Thorbjørn Jødals mor, Bergljot (1916–1992), var datter av Reidar Frøhaug (1884–1959) fra Nedre Frøyhov og hustru Ragnhild Andora Iuell fra Halden. Reidar Frøhaug var eier av gnr 224/5 Ringhol på Røyse fra 1914 til 1920, og flyttet seinere til Rakkestad – se bind 3 s. 572–573.

Sølvi Jødal f. Kolås (f. 1947) og Thorbjørn Jødal (f. 1945) med sine tre døtre. Bak fra venstre: Anne Mari (f. 1974), Karen Sofie (f. 1977) og Hanne Therese (f. 1971).

Våningshusets eldste del er fra cirka 1820,⁷³ og ble flyttet hit etter utskiftinga 1899–1901 og samtidig påbygd én etasje (i reisverk). Bygningen ble modernisert i 1925, kledd med eternitt-plater i 1950-årene (fjernet ca. 1975), og påbygd 1980.

Øvrige bygninger er låve med stall og fjøs (bygd 1942) og stabbur (ca. 1820), som i 2004 fikk bruksendring til bolig.

Et gammelt bryggerhus med vedskjul samt et grisehus ble revet i 1975.

Gnr. 207/22 – Bønsnesveien 124

Utskilt fra Nedre Ullern i 1981 og overdratt til eiernes datter Anne Jorunn Ullern (f. 1960). Hun er regnskapsmedarbeider i Oracle Norge AS i Bærum, og samboer med Øyvind Mellemstad (f. 1965) fra Hamar, som er distriktssjef i Stabburet. De har to barn: Lars (f. 1989) og Martin (f. 1992).

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig (bygd 1982) og garasje (1998).

⁷³ Ved restaureringsarbeider i 1975–76 ble det funnet skomakerutstyr i en blindkjeller under stua.

Fritidseiendommer utskilt fra Ullern

Hasselbakken gnr. 207/10 – hytte

Hytteeiendom 60–70 meter sør for kårbygningen på Nedre Ullern, utskilt og solgt i 1938 til Gunvor Grorud (f. 1882) for 1.500 kroner. I 1942 overtok søstrene Anna, Dora og Ragna Ruud eiendommen fra Gunvor Groruds dødsbo. I 1953 kjøpte Per Andreas Ruud (f. 1914) hytta for 14.000 kroner, og solgte den i 1964 videre til H. Ullbråten for 29.000 kroner. I 1992 ble Gunvor Marie Bollingmo (f. 1948) fra Sørums i Norderhov ny eier, og satt med Hasselbakken til 1999, da hun solgte den til dagens eier Helga Landmark (f. 1942). Hun er bosatt i Oslo, og er datter av Holes tidligere sogneprest (1939–1948) Fredrik Wilhelm Landmark og hans andre hustru Signe Lie Heidenreich.

Tyristua gnr. 207/11 – hytte

Hytteeiendom i skrålia ned mot bygdeveien og Evjua, utskilt og solgt i 1939 til Henny Reuter-Wik (f. 1879) for 1.457 kroner. I 1950 solgte hun den til Rolf Lund Sundbye (f. 1910) for 25.000 kroner (etter pristakst). I 1969 kjøpte han tilleggsareal på cirka 1 dekar for 9.500 kroner (669 m² fra Nedre Ullern og 302 m² fra en ubebygd parsell Pustut gnr. 207/13).

I 1991 kom Pål Sundbye (f. 1937) inn som deleier, og siden 1994 har også Kathrine Hangeraa (f. 1969) og Rolf Henrik Sundbye (f. 1976) vært deleiere. Familien er bosatt i Bærum.

Søhol ligger på en høyderygge på østsida av Røysehalvøya, og grenser i øst mot Sælabonn, i sør mot Svarstad, Bønsnes, Mosenga og Mosødegården, i vest mot Hundstad og Frøyshov, og i nord mot By og Ullern. Gårdsnavnets opprinnelse synes å være det norrøne *hóll* (flertall *hólar*), som betyr «isolert og rundaktig høyde», og retningsadverbet *sør*, gitt i forhold til prestegården (*Hole*) som ligger nord for Søhol.¹ Forleddet kan også være det norrøne *sjór* og *sær* (*sjø*), fordi det fra gården går en bratt bakke ned mot fjorden.²

Både gårdsnavn, beliggenhet og landskyld i middelalderen forteller at Søhol er en av bygdas eldste gårder, sannsynligvis ryddet og bosatt like etter at vår tidsregning startet, kanskje noen hundre år etter Kristi fødsel, men etter nabogården By, som synes å være den eldste på Røyse.³

¹ NGV s. 7 og Harsson (1995). Tidligere skrivemåter av gårdsnavnet er Søholff (1528), Søholl (1557), Søhoell (1574), Søhull (1578), Søhoell (1604), Søeholl (1657) og Søehol (1723).

² På Ringerike er det flere eksempler på at ordet *sjø* er brukt om vann (dvs. tjern, innsjø): Samsjøen, Skjærsjøen, Bergsjø, Kollsjø og Baksjø (Indrebø 1931, s. 221). Sjørvoll (i Åsa) er f.eks. forklart som «vollen ved fjorden».

³ Briså s. 118–119.

SLAGET PÅ SØHOL I 1567

Under den nordiske sjuårskrigen 1563–70 var Søhol krigsskueplass. Et svensk hærtog som startet fra Dalarna i februar 1567, rykket ned Østerdalen til Hamar. Erik 14, Gustav Vasas sønn, ville erobre Norge for å få adgang til havet i vest. De fór hardt fram. En samtidig kilde beretter at svenskene «brente så alt for fot, hva i veien var og slo i hjel både mann og kvinne og sparte ingen». De forsøkte å ta Akershus festning, men lyktes ikke, og herjet over store deler av Østlandet. De plyndret og brant byene Sarpsborg, Skien, Konghelle og Hamar. Mogens Svale, en offiser av dansk herkomst som var eier av herregården Rosendal i Hardanger, kom til Ringerike med norske soldater for å ta opp kampen med en svensk tropp som herjet her. Det kom til et slag ved Søhol på Røyse, hvor Mogens og hans soldater skal ha vunnet en lett seier. Svenskene trakk seg like etter ut av Østlandet. En dal mellom Fjelstad og Søhol er blitt kalt Svenskedalen, og tradisjonen forteller at de svenske soldatene som falt i slaget i 1567, ble gravlagt der.*

* Mogens Svale og hans soldater slo også en svensk styrke ved Horgen i Hokksund i 1567, trolig noen dager før slaget på Søhol.

Det er gjort få oldtidsfunn på Søhol, men på nabogården Hundstad – som synes utskilt fra Søhol en gang i yngre jernalder – er det gjort flere rike funn. Blant annet må gravhaugen på Hundstad klokkerjord (utgravd 1892), som inneholdt en kvinnegrav fra 300-tallet og en mannsgrav fra 900-tallet, ha hørt til Søhol. Denne haugen ligger på det gamle Søholødegård, gitt som gave av Mette Jørgensdatter Schnell til klokkeren i Hole i 1664 – se omtale av haugen i Hundstad gårdskapittel.

Rundt 1915 fant Johan A. Sønsterud, eier av Søhol gnr. 208/3 (Oppistua), eggstykket av en skafthulløks fra steinalderen, men nærmere funnsted er ukjent. Øksa ble tatt med til Rørvikberget (gnr. 232/3), hvor den ble oppbevart på låven som brant i 1965, og den gikk tapt i brannen.⁴ I 1890 ble det ved Oldsaksamlingen registrert en «ukjent gjenstand av stein» som var funnet på Søhol, men nærmere opplysninger mangler om så vel gjenstand som funnsted.⁵

Eiere før 1710

Søhol var én gård i 1577, og én av de 15 gårdene i Hole og Tyristrand som Palle Schade, fogd på Hadeland (omfattet da også Ringerike) i 1580-årene fikk i forlening av Fredrik 2. Søhol var da «en stor gård, med over fire skippund tunge i landskyld».⁶ Av dette gjaldt 3 skippund 5 lispund (65 lispund) selve gården, mens 20 lispund gjaldt Søholødegården.

I 1577 var 10 lispund i Søhol «Hamargods», dvs. krongods som tidligere hadde ligget under Hamar bispesete, og 1 såld korn (5 lispund) ble eid av Hole prestebord.

Søhol var fullgård både i 1577 og 1616. I 1624 var skylda 65 lispund pluss 20 lispund for ødegården. Av dette tilhørte 50 lispund med bygsel arvingene etter adelsmannen Peder Iversen på Fritsø ved Larvik, 10 lispund Gulbrand Spone på Modum, 10 lispund Erik Larsen Grøterud på Modum,⁷ mens 10 lispund var krongods og 5 lispund lå til Hole prestebord.

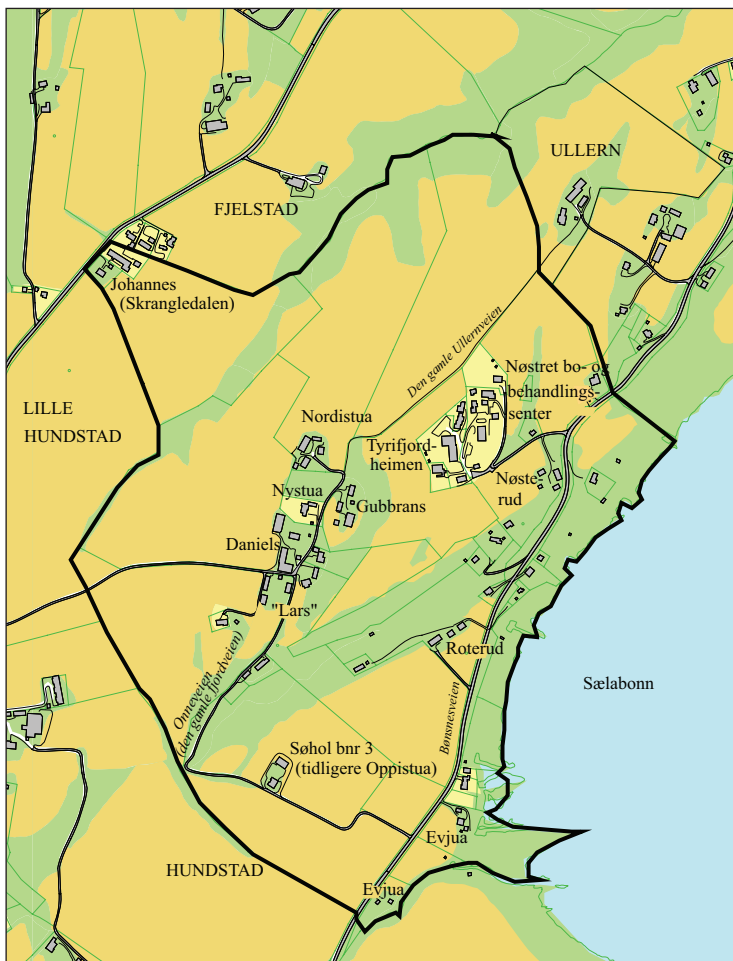
I 1647 var det tidligere Fritsø-godset (50 lispund) overtatt av «hr. Johan på Kville» (en prest i Kville sogn i Bohuslän), mens Berte Haug på Modum var eier av de 10 lispund som før tilhørte Erik

⁴ Universitetets Oldsaksamling: ØK-registrering 1968.

⁵ Universitetets Oldsaksamling C15072.

⁶ Halvorsen (1983), s. 19.

⁷ Gulbrand Spone og Lars Grøterud på Modum eide allerede i 1615 10 lispund hver i Søhol (Søholødegården). (E.F. Halvorsens ekserpter).

Grøterud. Ellers eide Gulbrand Spone fortsatt 10 lispund, og 10 lispund var krongods og 5 lispund kirkegods (sognepresten i Hole).

I 1650 hadde Nils Lauritsen i Kristiania overtatt som eier av de 50 lispund fra Johan Kvile, mens de øvrige 15 lispund i gården Sølhol ble eid av kongen (10 lispund) og Hole prestebord (5 lispund). De 20 lispund som gjaldt Sølholdegården ble eid av Kari Spone (trolig Gulbrands enke) og Berte Haug på Modum med 10 lispund hver. I 1666 hadde Johan Schnell overtatt 5 lispund av sistnevntes eierpart, mens Kari Huseby i Lier eide de 10 lispund som Kari Spone tidligere eide.⁸

Den 29. mars 1665 ble Rolv Sølhol oppsigelse av 1 skippund gods «som Mette Schnell og Ole Pedersen Huseby eier uti Sølholds ødegård» tinglyst på bygdeting-

et på Frøyshov tingstue (Rolv Sølhol døde trolig i 1663).

Jacob Luth ble eier av 50 lispund i Sølhol i 1673. I 1685 ble han stevnet på bygdetinget på Gomnes tingstue av prokurator Claus Alant i Christiania, som på Marie salig Jacob Sivertsens vegne fordret han for en rest på en obligasjon på 463 riksdaler fra 1678, «som var en del av de penge som for gården Sølhol skulle betales». Luth hadde i 1678 betalt 500 riksdaler i avdrag på obligasjonen, og ble krevd for sluttoppgjør på 262 riksdaler samt 56 riksdaler i omkostninger. Luth mente at en del av rentene som ble krevet ikke var hans

⁸ I 1694 var tidligere fogd Christen Christensen eier av 10 lispund i Sølholdegården. Da lånte han penger av Søren Pedersen Moss mot å pantsette 20 lispund i Hundstad, 10 lispund i Sølholdegården og 20 lispund i Søndre Lo i Haug.

SØHOLØDEGÅRDEN

Søholødegården ble skattlagt sammen med Søhol på 1600-tallet, og skylda som gjaldt ødegården var 20 lispund. Rundt 1660 ble det søkt om avkorting i denne skylda, da den syntes for høy.* Da Johan Schnells enke, Mette Jørgensdatter, i 1664 gav 10 lispund i Søholødegården i gave til klokkeren i Hole for at de og deres arvinger skulle få «fritt leiested i Hole kirke», var dette halvparten av ødegården. I 1691 vitnet allmuen i Hole på bygdetinget at «klokkeren verken selv eller noen annen har kunnet bruke samme engeplass, formedelst den er ikke god for så stor skyld, som den er satt for». I tillegg til de 10 lispund som klokkeren eide, bygslet han rimeligvis den andre halvparten. I 1693 vitnet Rolv Søhols sønner, Peder Hafnor og Gulbrand Hollerud, at de en tid etter sin fars død «seg fra ødegården avsa, formedelst de kunne ikke utstå å gi så stor skatt derfor».**

* «Øgarden vil avkortes i skyld», har Halvorsen notert i sine ekserpter (ikke datert).

** Thorleif Solberg: Tingbok 34,1 (1693), s. 19–21.

ansvar, men «landskyld restans» som brukerne Nils og Jon Søhol burde svare for.⁹

I 1690 lånte Luth 400 riksdaler av Mads Jensen Wiel mot pant i sine 50 lispund i Søhol.

Luth stod også for bygselen av de 10 lispund krongods og 5 lispund som tillå Hole prestebord, og utover i 1690-årene ble han

Søhol-gårdene i 2006. Nærmest ser vi bnr. 1 (Gudbrans) til venstre og bnr. 7 (Nordistua) til høyre. I bakgrunnen ligger Hundstad-gårdene.

© Fotograf Marit Fagerli

⁹ Thorleif Solberg: Tingbok 31 (1685) s. 30 og tingbok 36 s. 24–25.

flere ganger stevnet for manglende betaling av landskyld til så vel kongen som Hole-presten. I 1699 kjøpte han de 10 lispund kron-gods og satt dermed som eier av 60 lispund i gården.¹⁰

Jacob Luth bodde med sin familie på Helgeland på Røyse. Etter hans død i 1706 var enka, Anne Christensdatter (1649–1719),¹¹ eier av Søhol inntil 1710, da den eldste av deres 14 barn, datteren Malene Sofie, overtok gården som en del av sin arv. Hun var gift med Peter Semmingsen, gårdskaren på Helgeland, og de flyttet til Søhol og bosatte seg der.

Brukere før 1710

I 1528 var det to brukere på Søhol, PÅL og HÅVARD. Dette året betalte de 24 skilling hver i skatt. Rundt 1560 het brukeren PÅL SØHOL (nevnt i 1557 og 1561). Vi vet ikke om han var samme Pål som satt her i 1528, men ut fra alderen på barna til den «yngste» Pål, kan det synes som at Pål Søhol i 1528 var farfar eller morfar til den Pål Søhol som satt her 30 år seinere, og at Håvard var slekt-leddet imellom.¹²

Vi kjenner ikke navnet på Pål Søhols hustru, men av vitnemål på bygdetinget i en sak om eiendomsretten til Pilterud på Øst-Modum i 1686, vet vi at han hadde minst fire barn:¹³

* Engebret, seinere bruker av Søhol, sju barn – se nedenfor.

* Jon, seinere bruker av Nedre Hundstad, to barn: Gjertrud (g.m. Jon Olsen Skjør vold, flere barn, bl.a. Anders Jonsen Stein, Ole Jonsen Sør um, og en datter som ble g.m. Jon Reiersen Bye), og Jon (seinere Nordby i Norderhov).

* Sigrid, gift på Leine, fire barn: Kari (Ullern), Rønnaug (Bønsnes), Gjert-rud (Leine) og Torgaut (Svarstad).

* Randi, g.m. Ola Bjørnstad i Steinsfjordingen, minst én datter Ragnhild, g.m. Syver Andersen Stadum på Østre Stadum, minst tre barn: Anders, Ola og Berte – se bind 3 s. 428–429.

¹⁰ Selger i 1699 var Jens Leegaard, trolig Jens Bertelsen Leegaard (1649–1734), sorenskriver i Rakkestad og tippoldefar til kandidat Peter Nicolai Leegaard (1828–1919), eier av Bønsnes fra 1864.

¹¹ Anne Christensdatter var søster av Ole Christensen Moe, som fra 1668 overtok som bruker av Nedre Mo. Hun var Jacob Luths andre kone (14 barn). I første ekte-skap med Gunhild Eskildsdatter hadde Luth to barn – se bind 3 s. 594 ff.

¹² «Sannsynligvis var Håvard faren eller svigerfaren, som har overlatt bruken av en del av gården til sin voksne sønn eller svigersønn» (Halvorsen 1983, s. 19).

¹³ Slektsopplysninger fra Thorleif Solberg: «Litt om Hole-slekter i eldre tid» i Hringariki nr. 1/1998 s. 55–70.

SKOGEIENDOM PÅ ØST-MODUM

Tidlig på 1600-tallet tilhørte rydningsplassen Pilterud på Modum Søhol- og Dæli-bønder på Røyse. Pilterud (bnr. 1 i Modum) ligger lengst øst på Øst-Modum, og er en typisk skogsgård, med noen få mål jord og flere tusen mål skog. De første kjente eierne av Pilterud var Jon Skjør vold og Jon Nordby, henholdsvis svigersønn og sønn av Jon Pålsson Hundstad. De solgte i 1618 halvparten av bygselen i Pilterud for 21 riksdaler til Tryg Hobbestad fra Eiker. Jon Pålsson Hundstad var sønn av Pål Søhol, og hadde trolig arvet Pilterud fra han.*

* Thorleif Solberg i Hringariki nr. 1/1998 s. 55–70, og Ole Yttri i Hringariki nr. 2/1998 s. 33.

Pål Søhol ble etterfulgt som bruker av sønnen ENGBRET PÅLSSON SØHOL, som nevnes første gang i lensregnskapene 1599–1600. Han var med på kongehyllingen 14. oktober 1610,¹⁴ og var fortsatt bruker i 1616.

Vi kjenner sju av barna til Engebret Pålsson Søhol (men ikke navnet på deres mor/mødre):

- * Håvard, fra 1612 bruker av Øvre (Lille) Hundstad.
- * Pål, fra 1617 bruker av Søndre Gomnes.
- * Kristoffer, bruker av Nordre Gomnes fra cirka 1612, trolig d. før 1623 og g.m. Guri.
- * Tore, druknet ung (ugift og barnløs).
- * Rolv, seinere bruker av Søhol, g.m. en datter av Jon Engebretsen Stadum, minst ni barn – se nedenfor.
- * Ingrid, g.m. Trond Jonsen Stadum på Vestre Stadum, minst to sønner: Engebret og Jon – se bind 3 s. 447.
- * Åse, seinere Øvre Svarstad.

I 1624 er det sønnen Rolv som er bruker av Søhol med Søholødegården.

ROLV ENGBRETSSON SØHOL var gift med RØNNAUG STADUM, datter av Jon Engebretsen Stadum. Vi kjenner ni av hans barn, men vet ikke om han var gift flere ganger:

- * Engebret (f. ca. 1625), flyttet til Drolsum på Modum – se Modum bygdebok V, s. 295.
- * Jon (f. ca. 1629), seinere bruker av Søhol, rundt 1685 til Drolsum på

¹⁴ Kongehylling = den seremonielle innsettelsen av arvekongen i hans embete, i Norge ofte avholdt mange år etter at kongen hadde overtatt. I 1610 var det trolig Kristian 4 (konge i Danmark/Norge 1588–1648) som ble hyllet. Seremonien ble kombinert med forhandlinger om viktige saker mellom nordmennene og de danske myndigheter. (Norsk historisk leksikon.)

En del av Sørholsbyen i 1950. Søhol bnr. 9 (Lars) i forgrunnen til venstre. Den store låven midt på bildet og våningshus/stabbur til høyre for denne, er Søhol bnr. 5 (Daniels). Til høyre for Daniels ser vi våningshuset i tidligere Oppistua (bnr. 3), seinere kalt Trægde, og bryggerhus/stabbur som hørte til Oppistua (solgt til Daniels i 1936). Nord for våningshusene i Oppistua og Daniels ser vi hovedbygningen i Søhol bnr. 6 (Nystua).

Widerøe's Flyveselskap A/S. Avfotografert av Fotograf Marit Fagerli

Modum, trolig var Rolv Jonsen (ca. 1653–1725) på Svendby på Modum hans sønn.¹⁵

* Marte (ca. 1631–1719), kom til Borgen i Hole, trolig g.1 m. Lars Henriksen Borgen, og g.2 m. Torbjørn Abrahamsen Borgen, minst én datter Helle.¹⁶

* Åse (Løken).

* Gunhild, trolig g.m. Alv Taraldsson Hurum (f. ca. 1624) på Midt-Hårum i Steinsfjordingen, minst tre barn: Tarald, Nils og Rolv – se bind 2 s. 287.

* Birgitte (kalt Birgitte «Melling»), trolig gift på Mælingen i Norderhov.

* Peder (f. ca. 1644), fra 1675 bruker av Vestre Hafnor, g.1 m. Marte Andersdatter Stadum, g.2 til «Mo på Hadeland» (rimeligvis Jevnaker) – se bind 3 s. 490–491.

* Gulbrand (f. ca. 1647), seinere bruker av Hollerud på Tyrstrand.

* Ola (f. ca. 1651), d. før 1686.

Rolv Søhol var kirkeverge i Hole 1629–1634,¹⁷ og lagrettemann 1652–1661. I 1660 vitnet han på bygdetinget i en sak om vannrettighetene i Skjærdalen, noe som forteller at han har drevet eller vært medeier i et sagbruk der.

Rolv Søhol døde før 1664. Da var hans enke bruker av gården,

¹⁵ Etter Ole Yttri.

¹⁶ Marte Rolvsdatter Borgen er i Hole bygdebok bind 1 s. 340 omtalt som gift med Henrik Borgen. Dette er feil (se «Rettelser» bakerst i denne boka). Nye og korrekte opplysninger er hentet fra Ole Yttris artikkel «Mer om Rolv Søhols etterslekt – og noen andre Rolvs-ætlinger» i Hringariki nr. 1/2004.

¹⁷ E.F. Halvorsens ekserpter.

og det var hun også i 1666. Nevnt i prestemantallet er også sønnene Jon Rolvsen (37), Per (Peder) Rolvsen (22), Gulbrand Rolvsen (19) og Ola Rolvsen (15) samt Jons sønn, Rolv Jonsen (3 ½). I 1664 er også nevnt en husmann, Erik Hansen Evja (50).

JON ROLVSEN SØHOL (f. ca. 1629) overtok som bruker av Søhol etter foreldrene. Han var lagrettemann 1664–1672. En del av gården ble nok en periode brukt av de andre sønnene. I 1693 fortalte Peder Rolvsen Hafnor og Gulbrand Rolvsen Hollerud på bygdetinget at de «efter deres faders død» bl.a. brukte 1 fjerding (5 lispund) i Søhol som tilhørte Hole prestebord.

I 1682 ble Jon Rolvsen Søhol stevnet for gjeld av salige Klaus Trondsens arvinger, og da var han bruker av Søhol. Kort tid etter må han ha forlatt Hole, for i 1686 ba Jon Rolvsen Drolsum på Modum bygdeallmuen i Hole om vitnemål vedrørende eierrettighetene til Pilterud på Øst-Modum.

I 1660 ble Jon Søhol, sammen med fire andre Røyse-bønder, stevnet for gjeld til Paul Jensen i Bergerfoss – rimeligvis etter tømmerførsel. Alle møtte og vedgikk gjelda, og lovet å betale «innen halvmånedsdag» (14 dager).

I 1672 innberettet Jon og Nils Søhol, sammen med 10 andre Hole-bønder, fogd Christen Christensen til stattholderen på grunn av uregelmessig tømmerhogst. De 12, «og i synderlighet Jon Søhol», beklaget seinere på bygdetinget «av andre at være forledet, (...), og hadde intet over fogden at besverge». Christensen var fornøyd med utfallet og frafalt saken.¹⁸

I 1699 utstyrte Søhols eier Jacob Luth, sammen med de tre brukerne på Svarstad, en soldat: Engebret Pedersen Svarstad (32). Samtidig ble soldat Amund Jensen Søhol (40) utstyrt av Frøyhov og to By-gårder.

Luth-slekta bosatt på Søhol fra 1710

I 1710 ble MALENE SOFIE LUTH (WALTER) (1675–1739),¹⁹ datter av Anne Christensdatter og tidligere fogd Jacob Luth, eier av Søhol ved arv etter foreldrene. Hun var gift med farens gårdskar på Hel-

¹⁸ Thorleif Solberg: Tingbok Ringerike 1672 s. 38.

¹⁹ Jacob Luth het egentlig Jacob Luthsen Walter, og hans 16 barn valgte mellom slektsnavnene Luth og Walter. I flere slektsoversikter er Malene Sofie kalt Walter, men i skiftet etter sin ektemann i 1737 heter hun Malene Sofie Jacobsdatter Luth. På skiftekortet er det anført at «enken kaldes ogsaa Malene Sofie Walter».

geland, PETER SEMMINGSEN (1656–1737). De flyttet til Søhol og overtok gården, og deres etterslekt sitter fortsatt på fire av Søhol-gårdene.

Malene Sofie Luth og Peter Semmingsen hadde flere barn, hvorav fire var i live ved skifte etter faren i 1737:

* Abraham (f. ca. 1709), seinere eier av halve Søhol, g.m. Sigrid Larsdatter (ca. 1718–1772), minst fire barn – se nedenfor.

* Jacob (ca. 1710–1743), d. 34 år gammel.

* Semming (ca. 1715–1740), d. cirka 25 år gammel.

* Kirsti (1718–1800), g.m. Anders Hansen Søhol (1709–1790), seinere eiere av halve Søhol, åtte barn – se nedenfor.

I 1723 var det 3 hester, 15 storfe og 24 sauer på Søhol. Årlig utsæd var $\frac{3}{4}$ t. rug, $\frac{3}{4}$ t. erter, 2 t. bygg og 6 t. blandkorn. Årlig høyavling var 24 lass. Gården hadde tre husmenn, som samlet sådde 3 t. blandkorn.

I 1734 ble husmannsplassen Nøstret utskilt og solgt til Nils Pedersen Fjeld for 130 riksdaler og «årlig 3 riksdaler og 1 tønne bygg til Søhols oppsitter» – se omtale av løpenr. 91 Nøstret (seinere gnr. 208/14).

Etter Peter Semmingsens død i 1737 ble det avholdt skifte, hvorved de 3 skippund (60 lispund) med bygsel i Søhol ble utlagt enka og de fire barna. Boets øvrige nettoformue var på 58 riksdaler.²⁰ Malene Sofie døde allerede i 1739, og da Jakob og Semming også døde i ung alder uten å etterlate seg arvinger, ble Søhol delt mellom Kirsti og Abraham.

«*Kirsti-Søhol*»

SEINERE LØPENR. 86 (BNR. 1 GUDBRANS OG BNR. 2 JOHANNES), 87 (BNR. 3 OPPISTUA OG BNR. 4 EVJUA) OG 88 (BNR. 5 DANIELS)

Kirsti Petersdatter Søhol overtok tidlig i 1740-årene halve Søhol etter sine foreldre, Malene Sofie Walter (d. 1739) og Peter Semmingsen Søhol (d. 1737). Gårdparten hadde en skyld på 32 $\frac{1}{2}$ lispund, hvorav 2 $\frac{1}{2}$ lispund var benefisert Hole prestebord.

KIRSTI PETERSDATTER SØHOL (1718–1800) var gift med ANDERS HANSEN LEINE (1709–1790) fra Nedre Leine, og de fikk ni barn:

²⁰ Skifteprotokoll nr. 11 (1737–1739) Ringerike og Hallingdal, s. 21b. Her er nevnt alle gårdparter som Malene Sofie arvet etter foreldrene.

* Malene Sophia (f. 1739), g. 1764 m. Gulbrand Jensen Svarstad (1734–1789), minst seks barn: Anders, Jens, Anne, Jacob, Jens og Kirsti – se Evjua (Lisbethløkka).

* Peter (1742–1819), seinere eier av en tredjepart av foreldrenes gård (løpenr. 87), g.m. Olea Sørensdatter Storøen, åtte barn – se nedenfor.

* Kirsti (f. 1744), g.m. Daniel Jensen Søhol, husmann i Skrangledalen, minst tre barn: Mari, Siri og Kirsti – se Skrangledalen.

* Ragnhild (1747–1771), ugift, d. 24 år gammel.

* Anne (f. 1750), d. før 1790.

* Hans (1753–1838), seinere eier av en tredjepart av foreldrenes gård (løpenr. 86), g.1 m. Berte Olsdatter Helgelandseie (én datter), og g.2 m. Kari Christensdatter Fjeld (to barn) – se nedenfor.

* Mari (f. 1755).

* Jacob (1757–1828), seinere eier av en tredjepart av foreldrenes gård (løpenr. 88), g.m. Marte Olsdatter Gjesvold, to barn – se nedenfor.

* Maria (f. ca. 1761), g. 1804 m. soldat Alv Hansen Storøen. I 1800 fikk hun en datter, Gunnor, og som barnefar ble utlagt vervet soldat Palme Palmesen.

I manntallet for ekstraskatten i 1762 (kun personer over 12 år) er Kirsti Petersdatter og Anders Hansen nevnt sammen med fem av barna: Peter, Malene, Kirsti, Ragnhild og Anne. Under denne gårdparten av Søhol var det da tre husmannsplasser.

Etter Anders Hansen Søhols død i 1790 ble gården, av skyld «1 ⁵/₈ skippund og 1 såld korn» utlagt de seks gjenlevende barna: Peter, Hans, Jakob, Malene, Kirsti og Marie. De tre sønnene Hans, Peter og Jacob overtok deretter hver sin tredjepart (løpenr. 86, 87 og 88) av foreldrenes tidligere gård (halvparten av det opprinnelige Søhol), hver av skyld 10 ⁵/₆ lispund. Kirsti Petersdatter gikk over på livøre, som hun oppebar til sin død i 1800.

Søhol

LØPENR. 86 – SEINERE GNR. 208/1 OG 2

Etter Anders Hansen Søhols død i 1790 overtok sønnen Hans Andersen Søhol en tredjepart av foreldrenes tidligere gård. Gårdparten (løpenr. 86, seinere bnr. 1 og 2) fikk en skyld på 10 ⁵/₆ lispund.

HANS ANDERSEN SØHOL (1753–1838) var gift to ganger, først i 1790 med BERTE OLSDATTER HELGELANDSEIE (1757–1801) fra Midtre Kjernet. De fikk én datter:

* Marte (f. 1790), g.m. Gulbrand Eriksen Fjeld, fra 1823 eier av halve svi-gerfarens gård, to barn: Erik og Marie – se nedenfor (Søhol gnr. 208/1).

Da folketellinga ble registrert 1. februar 1801 satt Hans Andersen

«... IKKE LÆNGER HAVE LEGEMS KRÆFTER»

«Da ieg Hans Andersen Søhol og min Hustrue nu begge ere aldrende Folk der formedelst tiltagende Svaglighed ikke længer have Legems Kræfter til at bestri-
de noget Jordebrug, saa haver ieg des Aarsage besluttet at deele min eiende og paaboende Anpart i Gaarden Søhol i Hole Præstegield i Tvende lige Deele imellem mine zde Børn nemlig min ældste Datter Marte Hansdatter der er gift med Gulbrand Eriksen Fjeld og min yngste Datter Berte Hansdatter der er gift med Johannes Borgersen Skjærdalen.»*

* Håndskrevet dokument i Hole bygdearkiv, oversatt av Frank Otterbech.

Noen av Søhol-gårdene i 1963. Nærmest ligger Søhol bnr. 9 (Lars), og låven og det hvite våningshuset til venstre tilhører Søhol bnr. 5 (Daniels). Til høyre for Daniels-låven ser vi det gamle våningshuset i Søhol bnr. 3 Oppistua, som i 1921 ble solgt til Otto Trægde (bnr. 20 Solhaug, revet og erstattet av ny enebolig i 1976). Bak «Trægde» skimter vi Tyri-fjordheimen og Nøstret, de to sykehjemmene som ble åpnet i 1961.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

(47) og Berte Olsdatter (44) på gården med datteren Marte (10). Under gården var det én husmann (i Skrangledalen).

I 1802 lånte Hans Andersen Søhol 350 riksdaler i Kristiania Katedralskole mot pant i gården.

Etter Berte Olsdatters død i 1801 giftet Hans Andersen Søhol seg igjen i 1803 med KARI CHRISTENS DATTER FJELD (1760–1830), og de fikk to barn:

* Anders (f. 1804), d. ung.

* Berte (1805–1875), g.m. Johannes Borgersen, fra 1828 eier av halve svi-gerfarens gård, ni barn – se nedenfor (Søhol gnr. 208/2).

I 1823 delte Hans Andersen Søhol sin gård i to deler, hver av skyld 5 ⁵/₁₂ lispund, og overdro den ene halvparten (løpenr. 86a, seinere bnr. 1) til svigersønnen Gulbrand Eriksen. Den andre gårdparten (løpenr. 86b, seinere bnr. 2) eide og brukte han selv til 1828, da han skjøttet den over til sin andre svigersønn, Johannes Borgersen, for 300 spesidaler. Ved overdragelsen gjorde han det klart at låvebygningen «bliver at deele i Tvende lige Deelee imellem mine bemeldte Svigersønner».

Søhol GNR. 208/1 – «GUDBRANS»

I 1823 overtok Gulbrand Eriksen halvdel av sin svigerfar Hans Andersen Søhols tidligere gård (løpenr. 86a, seinere bnr. 1 av skyld 5 ⁵/₁₂ lispund). Gården har siden blitt kalt «Gudbrans» etter Gulbrand Eriksen.

GULBRAND ERIKSEN SØHOL (1786–1860) var fra Søgarden Fjeld, og giftet seg i 1818 med MARTE HANS DATTER SØHOL (f. 1790). Vi kjenner to av deres barn:

* Erik (1818–1877), fra 1846 eier av Søhol, g.m. Jørgine Hansdatter Hundstad, fire sønner – se nedenfor.

* Marie (f. 1820), g.m. Kristian Andersen Lehne (f. 1818) på Nedre Leine, minst tre: Martin, Anne og Karen – se gnr. 215/3 Nedre Leine.

Etter Marte Hansdatters død ble det avholdt skifte i 1841. Boets gårdpart av Søhol ble taksert til 400 spesidaler og utlagt enkemannen mot panterettsutlegg til de to barna, Erik (130 spesidaler 40 skilling) og Marie (65 spesidaler 20 skilling). Gulbrand Eriksen Søhol var eier og bruker av Søhol (seinere bnr. 1 av skyld mark 2,33) til 1846, da han overdro gården til sønnen Erik og selv gikk over på livøre.

ERIK GULBRANDSEN SØHOL (1818–1877) var gift med JØRGINE HANSDATTER HUNDSTAD (f. ca. 1814), og de fikk fire sønner, hvorav to nådde voksenalder:

* Martin (f. 1848), d. som barn.

* Edvard (f. 1850), d. som barn.

* Martin Edvard (f. 1852), i 1875 handelsbetjent i Christiania, utvandret seinere til Amerika.

* Jørgen (f. 1858), utvandret til Amerika.

Søhol bnr. 1 (Gulbrands) i 2006. I bakgrunnen ser vi gnr. 208/21 Nystua (Søholsgata 58, til venstre) og gnr. 208/69 Søholsgata 64.

© Fotograf Marit Fagerli

Grethe Andersdatter Bye f. Gjesvold (1857–1941) ble enke bare 38 år gammel, og satt tilbake med 10 barn. Hun var eier av Gudbrans i 46 år. I bakgrunnen på bildet ser vi bruket «Embrets».

I 1865 satt Erik Gulbrandsen (48) og Jørgine Hansdatter (52) på gården med to sønner: Martin (14) og Jørgen (8). De hadde 1 hest, 3 storfe, 1 sau og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, 1 t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{3}{4}$ t. erter og 8 t. poteter,

Erik Gulbrandsen Søhol døde 59 år gammel i 1877 av «brystsygdom». I 1879 lånte hans enke, Jørgine Hansdatter Søhol, 500 kroner i Hypotekbanken mot pant i gården. I 1881 solgte hun Søhol gnr. 29/1 (samt gnr. 40/5 Øskjevall) til Kristian Bye for 4.500 kroner, og reiste til sine sønner i Amerika. Dermed gikk denne Søhol-gården ut av den gamle slekten.

KRISTIAN NILSEN BYE (1851–1895) var sersjant, og husmannsønn fra Øvre Faltinrud under Søndre By. Han ble gift med GRETHE ANDERSDATTER GJESVOLD (1857–1941) fra Søndre Gjesval, og vi kjenner 10 av deres barn:²¹

* Marthe (1875–1904), g.m. Hans Hansen (1868–1938) fra Møllerstua ved Børter gård i Enebakk, fire barn: Hildur, Kristian, Gudrun (1900–1972)²² og Henrik (1903–1982).²³

* Ingeborg (1876–1955), ugift, bosatt i Oslo.

* Anders (1879–1940), bosatt i Skiptvet i Østfold, g.m. Elisabeth Aske-land, fire barn: Kristian, Gunvor, Monrad og Kari.

* Karl Gustav (1880–1881).

* Nils (1881–1882).

* Nils (f. 1883), reiste som ung til Amerika, fikk tildelt land, men reiste etter en tid hjem til Norge, bosatt i Oslo og g.m. Ingeborg Lønseth, fire barn: Grethe, Ivarna, Iver Kristian og Carol.

* Hans (1885–1961), g.m. Inger Marie Landén (1880–1966), fra 1917 eiere av gnr. 193/5 Nordre Gjesval (østre gården), to barn – Johannes (f. 1919) og Grethe (f. 1921) – se bind 1 s. 96–98.

* Marie (1887–1967), ugift, bosatt på Søhol, husholder for Johan Bye til han giftet seg.

* Karl Gustav (f. 1890), d. som barn.

* Johan (1892–1962), eier av Søhol fra 1955, g.m. Astrid Johanne Fredriksen, ingen barn – se nedenfor.

I 1888 lånte Kristian Nilsen Bye 2.000 kroner av sakfører Prydz mot pant i sine eiendommer

²¹ Grethe Bye hadde i tillegg en fosterdatter, Solveig (1905–1993). Hun kom som barn til Søhol, vokste opp der og tok Bye som etternavn. Etter Grethe Byes død i 1941 flyttet Solveig til Kongsberg, hvor hun seinere ble gift med Ole Rasmussen, som drev Stertebakke gård.

²² Gudrun vokste opp hos sin bestefars kusine, Maren R. Bye (1873–1941), som var gift med Ludvig K. Guldberg (1860–1924) i Oslo

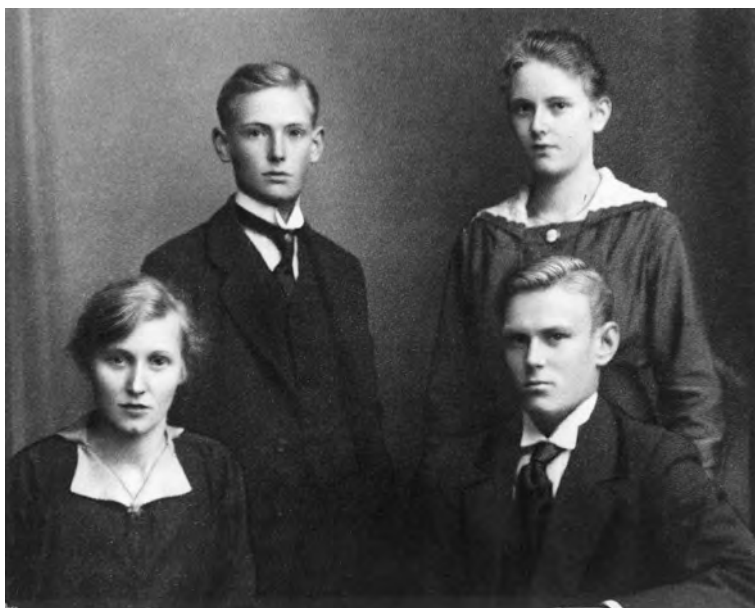
²³ Henrik vokste opp hos sin mormor Grethe Bye på Søhol, og ble gift med Hjørdis Aslaug Ruud fra Nedre Hodt. De fikk to barn: Mari Anne (f. 1946) og Hans Jørgen (f. 1948) – se gnr. 215/30 Sørbye.

*Stolte meitefiskere med
dagens fangst fra Sælabonn.
Fra venstre: Henrik Bye,
ukjent, Solveig Bye, ukjent og
Johan Bye.*

Etter Kristian Nilsen Byes død i 1895 fikk Grete Andersdatter uskiftebevilling. I 1900 satt hun på gården som 43 år gammel enke med tre av sine barn: Hans (15), Marie (13) og Johan (8). De hadde et fattiglem, Gunhild Pedersdatter (72, enke), som var sengeliggende. Hun var enke etter Jørgen Jensen, husmann i Kortegården og graver på Hole kirkegård – se bind 3 s. 76.

I 1900 lånte Grethe Andersdatter Bye 1.500 kroner i Hypotekbanken mot pant i gården, og i 1922 lånte hun ytterligere 6.000 kroner samme sted.

*De fire barna til Marte f. Bye
og Hans Hansen. Fra venstre:
Hildur, Henrik, Gudrun (bak)
og Kristian.*

Fra hun ble enke i 1895, hadde Grethe Bye i kortere og lengre perioder psykiatriske pasienter i pleie på gården. Dette holdt hun på med til 1938–39.

Etter Grete Andersdatters Byes død i 1941 ble gården overdratt til yngste sønn, Johan Bye, for 10.000 kroner og livøre til søsteren Marie i to år samt huslyrett i hennes levetid.²⁴

JOHAN BYE (1892–1962) var gift med ASTRID JOHANNE FREDRIKSEN (1904–1965) fra Vålerenga i Oslo. Ekteskapet var barnløst. Astrid og Johan Bye dyrket frukt, grønnsaker og korn.

I 1948 hadde «Gudbrans» 48 dekar dyrket jord (silurjord), 2 ½ dekar frukthage, 45 dekar annet jordbruksareal, 170 dekar produktiv skog, 2 hester, 6 kyr, 2 griser og 15 høner.

I 1959 ble en parsell Tyrifjordheimen (bnr. 40 av skyld 11 øre) utskilt og solgt til Johan Haugland for 26.250 kroner.

Johan og Astrid Johanne Bye døde i 1962 og 1965, og ved skifteskjøte av 13. april 1966 ble gården vederlagsfritt overdratt til nevøen Johannes Bye, sønn av Johan Byes eldre bror Hans og hustru Inger Marie f. Landén på Nordre Gjesval. Johannes Bye overtok gårdshusene og det meste av jordveien, mens to åkerteiger ble utskilt, og henholdsvis arvet og solgt.²⁵

JOHANNES BYE (1919–2003) var trygdesjef i Hole kommune i årene 1953–1963, og fra 1964 til han ble pensjonist i 1989 var han avdelingsleder ved Ringerike trygdekontor. Han var aktivt med i aksjonskomiteen for Holes løsrivelse fra Ringerike storkommune. Han ble i 1966 gift med GUNN HEGE THØVERSEN (1925–2005) fra Langesund. De har én sønn, Hans Lars (f. 1967).

Gunn Hege og Johannes Bye var bosatt på egen eiendom på Nordre Gjesval (gnr. 193/30 Høyby – se bind 1 s. 120). Bygningene på Søhol ble leid bort inntil 1998, da sønnen Hans Lars flyttet hit. Han overtok som eier av gnr. 208/1 Søhol i 1999. Med i overdragelsen var to seterløkker, én på Øskjevallsetra (gnr. 219/5) og én på Sørsetra (gnr. 200/6), som Johannes Bye ble eier av i 1952 (hørte opprinnelig til en Løken-gård).

HANS LARS BYE (f. 1967) er utdannet bilmekaniker, og arbeider ved Hand-Pro AS i Hønefoss. Han er samboer med TONE HOLMEN

²⁴ Skjøte ble først utstedt 3. november 1955.

²⁵ Gnr. 208/22 Sørby (17 dekar jord) ble arvet av en slektning, Gjertrud Pedersen, og gnr. 208/51 Brekkeby (11 dekar jord) ble solgt til Erling Brekke. Sørby eies siden 1973 av Gjertrud Pedersens sønn, Thormod Alf Pedersen (f. 1935), som er bosatt i Oslo. Han leier ut jorda til Per Ullern på Søhol bnr. 5 (Daniels). Brekkeby ble kjøpt tilbake til Søhol bnr. 1 i 2003 av Hans Lars Bye.

Fra Søhol (Gudbrans) en gang sist i 1930-årene. Fra venstre: Johan Bye, Grethe Andersdatter Bye f. Gjesvold, Solveig Bye (i døråpningen bak), Marie (Malla) Bye, Astrid Bye f. Fredriksen, Henrik Bye og en ukjent.

(f. 1973) fra Tyristrand, som er utdannet industrisnekker, og også arbeider ved Hand-Pro AS (elektroavdelingen).

I 1992 kjøpte Hans Lars Bye gnr. 208/51 Brekkeby (11 dekar jord) tilbake til gården (se ovenfor).

Søhol gnr. 208/1 (Gudbrans) har i dag 30 dekar dyrket jord, som siden 1960 er blitt leid bort til Erik Ullern på Søhol bnr. 5 (i dag Per Ullern), 211 dekar produktiv skog og 20 dekar annen utmark på Krokskogen.

Av bygninger på gården er våningshus (bygd 1971), låve med stall og fjøs (1938), stabbur (gammelt, restaurert 1923), vognskjul (1993), garasje (1996) og verksted (2003).

Det gamle våningshuset brant i 1970. Samme år ble et gammelt bryggerhus med drengestue og et vognskjul/vedskjul revet.

Gårdens eier har traktor, traktorgraver og lastebil.

Søhol

GNR. 208/2 – «JOHANNES»²⁶

Johannes Borgersen overtok i 1828 halvdelen av sin svigerfars tidligere gård (løpenr. 86b, seinere bnr. 2 av skyld mark 2,05).

JOHANNES BORGERSEN SØHOL (1796–1882) var fra Skjærdalen, og giftet seg i 1824 med BERTE HANSDATTER SØHOL (1805–1875). De fikk ni barn, hvorav fem nådde voksenalder:

²⁶ Gården ble flyttet til Skrangledalen etter utskiftinga i 1890-årene (i dag gnr. 208/68 Hundstadveien 136).

- * Bernt (1825–1826), d. 1 år gammel.
- * Hans (f. 1827).
- * Anders (1830–1923), eier av gården fra 1876, g.m. Berte Marie Pedersdatter Ullern, fire barn – se nedenfor.
- * Christian (f. 1833).
- * Lise (1836–1909), g.m. Peder Nilsen Søhol (1837–1897) i Nordistua Søhol, sju barn: Marte, Karen, Louise, Nils, Maren Johanne, Bolette og Pauline – se gnr. 208/7 Søhol.
- * Bernt Andreas (1840–1842), d. 2 år gammel.
- * Karen (1843–1850), d. 7 år gammel.
- * Andreas (1846–1847), d. 1 år gammel.
- * Maren (f. 1848), fikk i 1876 en sønn Jørgen Andreas, som barnefar ble utlagt husmann Magnus Andersen Tandberg «i Drammen».

«JOHANNES-SØHOL»

«Vinterkveldene gikk de gjerne til «Johannes», hvor mannen var håndverker og arbeidet under skinnen av et talglys. «Johannes-Søhol» ble ved utskifting flyttet bort til Skrangledal.» *

* VV. i Ringerikes Blad 30. januar 1936.

FØRSTE INNSKYTER

Mandag 12. august 1861 var Hole Sparebanks første åpningsdag. Direksjonen var samlet på Libakke fra klokken tre om ettermiddagen for å motta de første innskuddene fra bygdefolket, men det kom kun én innskyter, Anders Johannessen Søhol, som satte inn 16 spesidaler.

I 1865 satt Johannes Borgersen (70) og Berte Hansdatter (60) på gården med sønnen Anders (36), hans kone Berte Marie Pedersdatter (31) og deres to barn: Anne (6) og Hans (4). De hadde 1 hest, 2 storfe og 1 gris, og sådde $\frac{1}{4}$ t. rug, 1 t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{2}$ t. erter og 4 t. poteter.

Berte Hansdatter Søhol døde i 1875, og ved skjøte av 10. mars 1876 solgte Johannes Borgersen gården til nest eldste sønn, Anders, for 300 spesidaler og livøre til selgeren i hans levetid.

ANDERS JOHANNESSEN SØHOL (1830–1923) var hjulmaker «for egen regning», og gift med BERTE MARIE PEDERSDATTER ULLERN (1835–1920) fra Nordre Ullern. De fikk fire barn:

- * Anne (1860–1941), g. 1884 m. Johan Nicolai Dahlgren (1859–1913) fra Røyse, utvandret til Amerika i 1885, seks barn: Jennie Birgitte (f. 1884), Bernard (1887–1919), Albert (f. 1888), Gilbert (f. 1890), Helen (f. 1894) og Elmer (1903–1985) – se gnr. 209/2 Bakkeløkka.
- * Hans (f. 1862), utvandret til Amerika, ble i 1886 utlagt som barnefar til et guttebarn Hans, av Inger Marie Andersdatter Tandbergmoen (f. 1859) i Norderhov.
- * Ole Christian (f. 1869), ugift, eier av gården fra 1914.
- * Karen (1872–1873), d. sju uker gammel.

Etter utskiftinga 1890–93 ble bygninger og gårdstun tilhørende Søhol bnr. 2 flyttet til Skrangledalen, hvor det tidligere hadde vært husmannsplass. Flytting av våningshus, låve og fjøs samt bryggerhus med vedbod og stabbur ble beregnet å koste 950 kroner. Med fratrekk av Anders J. Søhols pliktige bidrag (200 kroner) til utskiftinga, fikk han utbetalt 750 kroner for å flytte gården.

I 1900 satt Berte Marie Pedersdatter og Anders Johannessen på «Johannes» med sønnen Ole Christian (31, ugift) og sønnesønnen Hans Hansen (14), født utenfor ekteskap av eiernes sønn Hans Andersen Søhol og Inger Marie Andersdatter Tandbergmoen.

Ved skjøte av 26. januar 1914 solgte Anders Johannessen gården

Søhol bnr. 2 (Johannes) i 1948. Alle bygningene på bildet er siden revet: Våningshus (revet 1957), stabbur (1953), låve med fjøs og stall (1953) og bryggerhus (1956). Vi skimter bryggerhuset bak stabburet.

(Søhol gnr. 29/2 av skyld mark 2,05)²⁷ til sønnen Ole Christian for 2.500 kroner og livøre til foreldrene i deres levetid.

OLE CHRISTIAN ANDERSEN SØHOL (f. 1869) var ugift, og ble til daglig kalt Ola Skrangledalen. Han hadde i mange år en leieboer, Erling Olsen, som i 1930-årene bygde seg hytte i Grøndokka og flyttet dit. I mange år var Emma Marie Olsdatter (f. 1860), enke etter husmann Ole Pettersen Langebru (under Sørum), husholder-ske hos Ola Skrangledalen.

²⁷ Med i salget var gnr. 30/3, en seterløkke og seterskog på Retthella som ble utskilt fra Store Hundstad i 1861 og solgt til Hans Andersen Svarstad, og som Anders Johannessen Søhol kjøpte i 1877 (overtatt av Kristian Hansen Rørvik i 1880-årene).

Kyrne beiter i gårdstunet i Søhol bnr. 2 (Johannes) under krigen. Anna Imnbryn f. Sørensen (1901–1981) med forkle foran trammen. De øvrige personene på bildet er faste sommergjester, familien Kraft fra Fredrikstad (bosatt i Oslo). Våningshuset ble leid ut om sommeren, og Anna Imnbryn bodde da i bryggerhuset med sønnen Arne.

*Søhol bnr. 2 i 2006. Vi ser det
hvitmalte våningshuset til
venstre, og den gule bygning-
en er gnr. 208/33 Sør-dalen,
hvor Rolf Sørensen og hans
Røyse Trevarefabrikk holdt
til fra 1954. I bakgrunnen ser
vi Fjelstad bnr. 6 (Astrid og
Ole Anton Hafnor).*

© Fotograf Marit Fagerli

I 1934 ble bruket solgt til Bjarne Innbryn og Anna Sørensen for 10.000 kroner, med rett til å innrede og bebo et værelse i 2. etasje i sin levetid. Kjøperne lånte hele summen av Dorthea Fjeld.

BJARNE INNBRYN (1906–1935) fra Steinkjer ble i 1934 gift med ANNA SØRENSEN (1901–1981) fra Mosenga på Røyse. De fikk én sønn, Arne Johan (f. 1935). Et halvt år etter at sønnen var født, døde Bjarne Innbryn av tæring, bare 29 år gammel.

I 1948 hadde gnr. 29/2 Søhol 25 dekar dyrket jord (leirmold), 45 dekar annet jordbruksareal, 100 dekar produktiv skog, 2 kyr, 2 griser og 15 høner.²⁸ Bygninger på bruket var våningshus, låve med stall og fjøs, stabbur, bryggerhus og vedskjul (alle gamle, flyttet hit etter utskiftinga i 1893).

Fra 1953 leide Anna Innbryn ut jordveien til Nils Johannessen Hafnor på nabogården Fjelstad (fra 1963 til sønnen Ole Anton Hafnor).

I 1954 ble det utskilt en parsell Sør-dalen (av skyld 3 øre) som ble solgt til Rolf Sørensen for 2.125 kroner, og her bygde han verkstedbygg for sin bedrift Røyse Trevarefabrikk – se gnr. 208/33 Sør-dalen.

²⁸ Det var hest på bruket fram til 1937–38.

I 1975 ble to bekker på grensen mot Nedre Fjelstad lagt i rør og fylt igjen, i samarbeid med Ole O. Fjeldstad, eier av Nedre Fjelstad. Samlet ble det 30 dekar ny jord, hvorav i underkant av 20 dekar på Søhol bnr. 2.

Ved skjøte av 10. august 1979 solgte Anna Innbryn gården til sønnen Arne Johan for 60.000 kroner, med boret for selger i hennes levetid (hun døde i 1981).

ARNE JOHAN INNBRYN (f. 1935) var snekker ved Røyse Treva-refabrikk, som ble drevet av fatteren Rolf Sørensen, fra 1951 (i 1961 solgt til Seriekjøkken AS). I 1967 begynte han ved Oslo Lufthavn Fornebu, hvor han arbeidet i 30 år fram til pensjonsalder. Han er gift med MONA INNBRYN F. GEBHARDT (f. 1944) fra Bærum. Hun har to barn fra tidligere ekteskap: Ole Jørgen Strand (f. 1965) og Benedicte Strand (f. 1967).

I 1990 hadde gården 40 dekar dyrket jord (leid bort), 110 dekar produktiv skog og 30 dekar annen utmark, og var medeier i vanningsanlegg. Bygninger var et våningshus (bygd 1959, påbygd 1978) og garasje (1968). Stabburet og den gamle låven med fjøs og stall ble revet i 1953 for å gi plass til Rolf Sørensens verkstedbygg. Bryggerhuset ble revet i 1956, og det gamle våningshuset i 1957. Fram til det nye huset stod klart i 1959, bodde Anna og Arne Innbryn i en leilighet i verkstedbygget.

I 1992 ble bygninger og gårdstun (cirka 1,6 dekar) utskilt og beholdt av eieren, Arne Johan Innbryn (gnr. 208/68 Hundstadveien 136). Deretter ble det gjenværende av «gamle» gnr. 208/2 Søhol (50 dekar, hvorav cirka 40 dekar dyrket jord) solgt til Ole Anton Hafnor på Fjelstad. Med i salget fulgte en mindre skogteig ved Øskjevallsetra. Samtidig ble gårdens andel av en sameieskog (sammen med Søhol bnr. 1) solgt til Johannes Bye, eier av Søhol bnr. 1. Denne teigen lå ved Vesle-Lomma, sør for Mattisplassen.

Søhol

LØPENR. 87 – SEINERE GNR. 208/3 OG 4

Peter Andersen Søhol (1742–1819) overtok ved farens død i 1790 en tredjepart av foreldrenes tidligere gård. Gårdparten (løpenr. 87, seinere bnr. 3 og 4) fikk en skyld på 10 ⁵/₆ lispund.

PETER ANDERSEN SØHOL (1742–1819) ble i 1787 gift med OLEA SØRENSDATTER STORØEN (1763–1813), og de fikk åtte barn, hvorav fem nådde voksenalder og overlevde foreldrene:

* Anders (f. 1788), d. som barn.

* Kirsti (1789–1863), g.m. Halvor Aslesen Hafnor (1789–1868), fra 1816 eier av svigerfarens gård, 10 barn – se nedenfor.

- * Siri (f. 1792).
- * Anders (f. 1795).
- * Hans (f. 1800), d. som barn.
- * Hans (f. og d. 1803).
- * Hans (f. 1804), konfirmert 1820.
- * Marie (f. 1807).

I 1801 satt Peter Andersen (60) og Olea Sørensdatter (36) på gården med fire barn: Kirsti (12), Siri (7), Anders (5) og Hans (2).

Etter Olea Sørensdatters død i 1813 ble det avholdt skifte (sluttet 30. mai 1816), hvor gården ble taksert til 500 riksdaler (boets nettoverdi var 395 riksdaler). Ved skjøte av 5. juni s.å. ble den av enkemannen Peter Andersen Søhol overdratt til svigersønnen Halvor Aslesen Hafnor, med livøre til selger i hans levetid.

HALVOR ASLESEN HAFNOR (1789–1868) var sønn av Christense Hansdatter Hafnor og Asle Andersen Lerberg på Østre Hafnor på Røyse. I ekteskapet med KIRSTI PETERSDATTER SØHOL (1789–1863) var det 10 barn, hvorav seks sønner:

- * Asle (f. og d. 1815).
- * Asle (1816–1902), seinere eier av Søhol, g.1 m. Kirsti Svendsdatter Hundstad (to barn), og g.2 m. Maren Hansdatter Frøshaug (tre barn) – se nedenfor.
- * Ole (f. 1818).
- * Anders (f. 1820), skreddermester, g. i Christiania 1848 med Oline Mathilde Prydtz, åtte barn: Herman Oscar (f. 1850), Marie (f. 1852), Anne (f. 1854), Christian (f. 1856), Petra (f. 1857), Georgine (f. 1861), Hans (f. 1862) og Henriette Mathilde (f. 1871). Oline og Anders reiste til Amerika med to av døtrene i 1886 (da hadde flere av de andre barna reist i forveien).²⁹
- * Christian (f. 1823), konfirmert 1838.
- * Peter (f. 1825), konfirmert 1840.
- * Anne Oline (1828–1829), d. 1 år gammel.
- * Hans (f. 1830), fra 1851 eier av Evjua, g.m. Olea Andersdatter Høneneie, minst åtte barn – se gnr. 208/4 Evjua.
- * Anne Oline (f. og d. 1832), d. 1 måned gammel.
- * Syver (1837–1846), d. 9 år gammel.

I 1817 skrev Halvor Aslesen bygselseddel på plassen Evjua (Evjuløkka) med sin søster, Helle Aslesdatter (f. 1781) og hennes mann, Ole Svendsen fra Lier – se omtale av Evjua som husmannsplass.

I november 1851 solgte Halvor Aslesen Søhol Evjua til sønnen Hans – se gnr. 209/4 Evjua. Samtidig overdro han resten av gården

²⁹ Slektsopplysninger fra Brit Jørgensen, Drammen.

til eldste sønn Asle for 400 spesidaler og livøre til hustru Kirsti Petersdatter og seg selv, som de oppebar til sin død i henholdsvis 1863 og 1868.

Søhol

GNR. 208/3 – TIDLIGERE OPPISTUA

ASLE HALVORSEN SØHOL (1816–1902) overtok i 1839 Østre Hafnor etter sin onkel Anders Aslesen Hafnor. Han solgte imidlertid gården allerede året etter til Iver Nilsen Fuhre (se bind 3, s. 480). I 1851 ble han eier av det meste av farens tidligere gård (Søhol løpenr. 87a, seinere bnr. 3 av skyld mark 4,99), til daglig kalt Oppistua.

Asle Halvorsen Søhol var gift to ganger. Hans første hustru var KIRSTI SVENDSDATTER HUNDSTAD (1821–1850), og de fikk to sønner:

- * Ole (1843–1909), fanejunker og seinere eier av Østigarden Fjeld, g. 1871 m. Maren Pedersdatter Ullern (1845–1937) fra Nordre Ullern, fem barn: Christian, Petra, Anne, Asle og Petra – se gnr. 217/21 Østigarden Fjeld.
- * Hans Andreas (1845–1937), maler.

Etter Kirsti Svendsdatters død i 1850 giftet Asle Halvorsen seg igjen med MAREN HANSDATTER FRØSHAUG (f. 1822), og de fikk tre barn:

- * Anders (1854–1936), eier av farens gård fra 1886, seinere av Søndre Frøyshov (Syr), g.m. Ingeborg Bjerke f. Moe – se nedenfor.
- * Edvard (f. 1857), utvandret til USA i 1884.
- * Karen Marie (1867–1926).

I 1865 satt Maren Hansdatter (44) og Asle Halvorsen (50) på gården med fire barn: Ole (23), Hans (21), Anders (12) og Edvard (9), føderådsmannen Halvor Aslesen (77, enkemann) og én tjenestejente, Karen Borgersdatter (19). De hadde 2 hester, 6 storfe, 8 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. hvete, $\frac{3}{8}$ t. rug, $2\frac{1}{2}$ t. bygg, $1\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $1\frac{1}{2}$ t. erter og 8 t. poteter.

Ved skjøte av 5. juni 1886 solgte Asle Halvorsen gården til eldste sønn i andre ekteskap, Anders, for 2.400 kroner og livøre til foreldrene i deres levetid.

ANDERS ASLESEN SØHOL (1854–1936) giftet seg i 1894 med INGEBORG BJERKE F. MOE (f. 1846), enke etter Søren Bjerke på Søndre Frøyshov (Syr), og flyttet da til hennes gård. Ekteskapet var barnløst – se bind 3 s. 365. I 1900 var Oppistua Søhol ubebodd.

I 1903 skilte Anders Aslesen ut en skogteig med seterløkke ved

Søhol bnr. 3 i 2006. De andre Søhol-gårdene ligger på høyden i bakgrunnen.

© Fotograf Marit Fagerli

Øskjevallsetra på Krokskogen (bnr. 18 av skyld mark 1,97) som han selv beholdt, hvoretter han solgte gården til Jens Johannessen Dæhli for 6.000 kroner (skjøte ble først utstedt 19. august 1905). Dermed gikk denne Søhol-gården ut av den gamle slekten.

JENS JOHANNESSEN DÆHLI (1878–1970) var sønn av Karen Andreasdatter fra Dal under Fjelstad og Johannes Jensen Sandvigen (under Borgen), som tidlig i 1870-årene var gårdsbestyrer på Frok i Norderhov, og fra 1876 eier av Dæliteigen på Røyse (se bind 3 s. 305–306). Han var gift med HANNA HURUM (1879–1953) fra Østigarden Hårum i Steinsfjerdings. De fikk fem barn:

* Johannes (1905–1999), seinere eier av Stadum, g.m. Else Moe (1916–1995), tre barn: Jens (f. 1945), Tore (f. 1947) og Per (f. 1949) – se bind 3 s. 444–445.

* Jørgen (1906–1996), eier av Dæliteigen, g.m. Gudrun Bårnås (1901–1962) fra Hønefoss, to barn: Gerd (f. 1935) og Bjørg (f. 1937) – se bind 3 s. 307–308.

* Hans (1908–1984), bosatt på Frøytun på Røyse, g.m. Karen Engebretsen (f. 1916), tre barn: Kari Hanne (f. 1951), Grethe (f. 1956) og Hans Kristian (f. 1961) – se bind 3 s. 148–149.

* Gunhild (1911–2004), bosatt på Nordre Gomnes, g.m. Gunnar Myhre (1912–1999) fra Modum, to barn: Randi (f. 1943) og Ole Jens (f. 1947) – se gnr. 218/13 og 14 Nordre Gomnes.

* Karl (f. 1913), fra 1950 eier av Grønvold ved Svensrud, g.m. Margrethe Antonie (Tutti) Lander (1916–2004) fra Brandbu, én sønn Lars (f. 1950) – se bind 3 s. 101–102.

Jens Johannessen Dæhli (1878–1970) til høyre, var eier av Søhol bnr. 3 (Oppistua) fra 1905 til 1913, da han kjøpte Østre Stadum. Her med sine foreldre, Johannes Jensen fra Sandvika under Borgen og Karen Andreasdatter fra Dal under Fjelstad.

I 1913 kjøpte Jens Johannessen Dæhli Østre Stadum på Røyse (skjøte utstedt i 1918) og flyttet dit. Søhol bnr. 3 solgte han til JOHAN ANDERSEN SØNSTERUD, men denne satt kun som eier i kort tid. Det synes å ha blitt problemer med overdragelsen, og ved skjøte av 27. juni 1919 solgte Jens Johannessen Dæhli gården på nytt, til Ole Larsen Bakka for 16.000 kroner.

OLE LARSEN BAKKA satt som eier til 1923. I august 1921 ble våningshuset i Oppistua utskilt og solgt til Otto Trægde for 7.000 kroner (bnr. 20 Solhaug av skyld 15 øre). Ved skjøte av 31. oktober 1923 solgte så Ole Larsen Bakka resten av «gamle» Oppistua (av skyld mark 2,87) til Lars Eithun for 15.000 kroner.

LARS EITHUN (1895–1973) var fra Leikanger i Sogn, og giftet seg i 1923 med KARI NJØS (1893–1985) fra Hermansverk. De fikk

Fra Søhol i 1955. Det tidligere våningshuset i Søhol bnr. 3 (Oppistua) ligger nede til høyre i bildet. Det ble utskilt i 1921 og solgt til Otto Trægde for 7.000 kroner (bnr. 21 Solhaug). Ellers ser vi låve, stabbur og hovedbygning i Søhol bnr. 5 (Daniels).

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

Søhol bnr. 3 høsten 1940.
Familien flyttet inn i to rom i
det nye våningshuset i 1939.

Foto: Alle Kvinners Blad

én datter, Turid (f. 1914). De bodde i bryggerhuset på gården. Der var det både kjøkken, stue og soverom. Etter noen år (i 1927) måtte Eithun levere sitt bo til skifteretten. Han ble i 1930 eier av gnr. 217/9 Stua Fjeld, og flyttet dit med sin familie.

Et konsortium bestående av Hans H. Grinde, Jakob J. Njøs og Ola K. Verken overtok Søhol i 1927 for 12.000 kroner. Ved skjøte av 1. august 1928 solgte de gården videre til KRISTEN LUNDE (f. 1902) fra Leikanger for 13.500 kroner. Den nye eieren lånte hele kjøpesummen i Leikanger Sparebank, mot pant i gården.

I 1933 ble to åkerteiger utskilt og solgt. Den ene var Sørby (bnr. 22 av skyld 60 øre), cirka 17 dekar dyrket jord og en bergnabb øst for Søkolsbyen, som ble solgt til Johan Bye på Søhol bnr. 1 (Gudbrans) for 3.000 kroner. Den andre var Vestjordet (bnr. 24 av skyld 82 øre), åkeren inntil Søholgata på nordsida, som ble solgt til Daniel Fjeld på Søhol bnr. 5 (Daniels) for 3.000 kroner. I sistnevnte sum var også med Smiubakken (bnr. 23 av skyld 1 øre), en mindre parsell på nordsiden av gårdstunet i Oppistua, hvor det lå en smie.

Ved skjøte av 26. august 1936 solgte Kristen Lunde resten av gårdstunet med bryggerhus/vognskjul og stabbur (bnr. 25 Søhol øvre av skyld 20 øre) til Helga og Pauline Fjeld på Søhol bnr. 5 (Daniels) for 2.000 kroner. Samme dag ble det som var igjen av «gamle» Oppistua, cirka 50 dekar, solgt til Einar Engebretsen Bønsnes for 4.500 kroner. Gårdens skyld var da redusert til under det halve, fra skyld mark 2,87 før 1933, til skyld mark 1,25. Den nye eieren lånte 5.500 kroner i Småbruk- og boligbanken mot pant i gården. Han flyttet i 1937 låven og grise-/hønehuset fra Søkolsbyen og cirka 500 meter sørøstover, ned på åkeren som tilhørte gården. Inntil det nye våningshuset stod ferdig i 1939, bodde han med kone og to døtre i bryggerhuset på «gamlegården».

EINAR ENGBRETSSEN BØNSNES (1908–1940) fra Bønsnes var gift med JOSEFINE BØNSNES F. RUUD (1903–1991) fra Nedre Hodt. De fikk tre døtre:

EN «NY» GÅRD

Oppistua Søhol lå i Søkolsbyen. I 1921 ble våningshuset på gården utskilt og solgt (gnr. 208/20 Solhaug, til daglig kalt «Trægde»), og i midten av 1930-årene ble en del av jordveien, gårdstunet og flere gamle bygninger solgt til nabogårder. I 1937–38 ble nytt våningshus bygd et par hundre meter sørøst for Søkolsbyen, og den gamle låven og et grisehus flyttet fra gamletunet.

* Anne Helga (f. 1935), bosatt på Vik i Hole, g.m. Birger Eugen Karlsen (f. 1931), to barn: Nina (f. 1959, g.m. Erland Røed f. 1951, fra tidligere ekteskap med Per Ljåstad fra Ådal har hun to barn: Eirin f. 1984 og Silje f. 1990) og Einar (f. 1961, samboer med Mette Ruud f. 1967) – se bind 1 s. 479 (gnr. 192/51 Hagebu).

* Solveig (f. 1938), bosatt på Søhol, g.m. Otto Øen (f. 1938), to barn: Inger Lise (f. 1968) og Ingar (1974–1977) – se gnr. 208/56 Utsikten (Søhols-gata 51).

* Astri (f. 1939), bosatt i Hønefoss, g.m. Nils Stiksrud (f. 1923) fra Haug (ingen barn).

Einar Engebretsen Bønsnes var telefonmontør. Han omkom i krigshandlingene i Gausdal 23. april 1940, bare 32 år gammel. Han var sjåfør av en buss (eid av Osvald Østberg på Røyse) med norske soldater som passasjerer. Den hadde ammunisjon og sprengstoff på taket, kom under ild og ble sprengt i lufta. Alle de 16 i bussen omkom. Einar Engebretsen var den eneste holeværingen som omkom i aktiv krigshandling under krigen 1940–45, og Josefine Bønsnes satt igjen med tre småjenter, den yngste bare fire måneder gammel.

Josefine Bønsnes hadde i yngre år arbeidet bl.a. på Sundvolden Hotel og som kokke på Sommerro pensjonat i Sundvollen, og var seinere en mye benyttet kokke i brylluper, konfirmasjoner og sel-

Einar Engebretsen Bønsnes (1908–1940) omkom under krigshandlinger i Gausdal 23. april 1940, 32 år gammel.

Josefine Bønsnes f. Ruud (1903–1991).

Josefine Bønsnes med sine tre døtre høsten 1940. Fra venstre: Astri (f. 1939), Josefine (1903–1991), Anne Helga (f. 1935) og Solveig (f. 1938).

Foto: Alle Kvinners Blad

Einar Engebretsen Bønsnes' foreldre, Helga og Karl Engebretsen, ved minnesmerket som ble avduket ved Østre Gausdal kirke i 1941.

Søhol bnr. 3 cirka 1982. I bakgrunnen til høyre skimter vi bygninger i Søholsbyen, hvor gården lå fram til 1936–37.

Foto: Maren Lehne

skapeligheter ellers i bygda. Hun satt som eier av gården til 1989 (hun døde i 1991).

I 1968 ble det utskilt en boligtomt på 2 dekar til datteren Solveig og hennes mann Otto Øen (bnr. 56 Utsikten).

I 1989 overtok dattersønnen EINAR BØNSNES KARLSEN (f. 1961) som eier av gården. Han er maskinentreprenør med eget firma, og er samboer med METTE RUUD (f. 1967) fra Utvika i Hole, som er barnehageassistent i Oslo kommune.

Søhol bnr. 3 har i dag 30 dekar dyrket jord og 20 dekar annet areal. Siden 2001 har Trond Western på Hundstad leid jorda. Våningshuset er bygd i 1938 (restaurert og påbygd 1998), og redskapshuset i 1989. Den gamle låven ble revet i 1959. På gården er det traktor, lastebil og beltegravemaskin.

Evjua

GNR. 208/4

I november 1851 solgte Halvor Aslesen Søhol, eier av Søhol løpenr. 87 (seinere bnr. 3), den tidligere husmannsplassen «Evjuen kaldet» til sønnen Hans. Parsellen fikk løpenr. 87b (seinere bnr. 4) av skyld 82 øre.

HANS HALVORSEN SØHOL (f. 1830) giftet seg i 1857 i Norderhov kirke med OLEA ANDERSDATTER HØNENEIE (f. 1834).³⁰ Vi

kjenner åtte av deres barn: Anders (f. 1856), Ole (f. 1858), Christian (1863–1866), Hans Andreas (1865–1868), Karen Syverine (f. 1868), Lovise (f. 1871), Oline (f. 1874) og Helga (f. 1878).

I 1865 satt Olea Andersdatter (31) og Hans Halvorsen (36) i Evjua med de fire eldste av sine barn: Anders (10), Ole (8), Christian (3) og Hans Andreas (1). De hadde 2 storfe og 1 gris, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, 1 t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og 3 t. poteter.

I 1881 reiste Hans Halvorsen Søhol til Amerika med kone og fire barn (Ole, Karen Syverine, Oline og Helga), og ved skjøte av 16. april s.å. solgte han bruket til Hans Hansen for 2.000 kroner.

HANS HANSEN EVJUA (f. 1856) var sønn av Hans Olsen Midtskogen og Helene Svendsdatter, som var født på Korset i Steinsfjordingen. 16 år tidligere, i 1865, satt Helene Svendsdatter (1821–1914) som enke på Midtskogen med fire barn: Martin (14), Hans (10), Anton (7) og Mathea (4), hvorav de tre eldste var født i Asker. Vi kjenner ytterligere én sønn, Ole, som i 1897 overtok som eier av Evjua for samme kjøpesum som broren betalte 16 år tidligere (2.000 kroner).

OLE HANSEN EVJUA (f. 1849 i Asker) var skogsarbeider og gårdsarbeider, og gift med BARBRO TRULSDATTER (f. 1855). I 1900 satt de på bruket med to sønner, Hans (f. 1897) og Bernt Olaf (f. 1898), og husbondens mor Helene Svendsdatter (f. 1821, kårenke).

I 1914 solgte Ole Hansen eiendommen til de to sønnene, og kjøpesummen var også denne gangen 2.000 kroner. I 1921 solgte Bernt Olaf Olsen sin andel til broren Hans, som dermed ble eneeier.

HANS OLSEN EVJUA (f. 1897) var gift med SOFIE MOSENGEN

Evjua i 2006. Det nye våningshuset ble bygd 1993–95.

© Fotograf Marit Fagerli

³⁰ Hennes far het Anders Pettersen.

Evjua sist i 1980-årene. Det gamle våningshuset, hvorav eldste del var fra 1700-tallet, ble revet i 1990. Seinere er også låven blitt revet. Helt til venstre ligger eneboligen på naboeiendommen Stupet (gnr. 208/49 Bønsnesveien 216), som Olava og Odd Brodahl bygde i 1964.

Olava Brodahl f. Hansen (1923–2005).

Odd Brodahl (f. 1918) ble eier av Evjua i 1989.

(f. 1913) fra Hallingdal, som vokste opp som pleiedatter hos Anne Torine og Hans Petter Mosengen i Mosenga.

Etter mannens død fikk Sofie Søhol uskiftebevilning, og i 1949 skrev hun forpaktningkontrakt med Bjarne Hodt på Evjua med uthus i fem år mot årlig avgift 400 kroner.

Sofie Søhol flyttet tilbake til Hallingdal og giftet seg igjen med Gulbrand Setra fra Gulsvik, og i 1954 solgte hun Evjua til Bjarne Hodt for 13.500 kroner.

BJARNE HODT (1909–1995) fra Nedre Hodt på Røyse var gift med RICHARDA KRISTINE JOHANSEN (1910–2003) fra Alta. De fikk én datter, Tone Marlen (f. 1951). Familien var bosatt i Bønsnesveien 191 (gnr. 208/32 Bakkely), og de brukte kun jorda i Evjua. Her dyrket de korn, grønnsaker, frukt og bær.

I 1989 kjøpte Erik Ullern, eier av Søhol bnr. 5 (Daniels), det meste av jordveien i Evjua (i underkant av 9 dekar), mens bygningene og 4 dekar jord ble solgt til Odd Brodahl, eier av gnr. 208/49 Bønsnesveien 216.

ODD BRODAHL (f. 1918) fra Hønefoss var gift med OLAVA HANSEN (1923–2005) fra Rinna i Ådal. Ekteskapet var barnløst, men Olava hadde fra tidligere ekteskap én sønn, Harald Rolund (f. 1944), som er bosatt ved Rønningen og gift med Ellen Gommæs (f. 1952) fra Røyse. De har én sønn Ola (f. 1974) – se bind 3 s. 265–266.

Odd Brodahl har arbeidet på Splitkein-fabrikken i Hønefoss, og fra rundt 1970 har han drevet snekkerverksted på Røyse (i Bønsnesveien 216). Desuten driver han med krepsing og fiskeing i Steinsfjorden og Tyrifjorden.

I perioden 1990–96 eide og drev Olava og Odd Brodahl Sørsetra skistue på Krokskogen.

Bygninger i Evjua er en enebolig (bygd 1993–95), uthus, garasje og pumpehus til vanningsanlegg. Den gamle stua på bruket (hvorav eldste del var fra 1700-tallet), ble revet i 1990. Siden er også en låve med laftet fjøs (fra ca. 1915) og et gammelt grisehus blitt revet. Jordveien på 4 dekar leies bort til Elstøen gartneri.

I 1790 overtok Jakob Andersen Søhol en tredjepart av sine foreldres tidligere gård. Gårdparten (løpenr. 88, seinere bnr. 5) fikk en skyld på 10 ⁵/₆ lispund.

I 1801 var Jakob Andersen (43) ugift og satt på gården med sin søster Maria Andersdatter (40) og hennes «uekte» barn, Gunnor Palmesdatter (1).

JAKOB ANDERSEN SØHOL (1757–1828) giftet seg i 1805 med MARTE OLSDATTER GJESVOLD (1779–1871) fra Nordre Gjesval (Nerigarden), og de fikk to barn:

* Kirsti (1805–1891), g.m. Daniel Christensen Fjeld, seinere eier av Søhol (Daniels), 10 barn – se nedenfor.

* Ole (1814–1816), d. 2 år gammel.

Etter Jakob Andersen Søhols død i 1828 ble gården overdratt til svigersønnen, Daniel Christensen Fjeld. Skjøte ble først utstedt 10. mars 1869, mer enn 40 år etter. Av listene for «contribution» til Hole kirke ser vi at Daniel overtok som bruker allerede tidlig i 1820-årene.

DANIEL CHRISTENSEN SØHOL (Fjeld) (1800–1870) var fra Stua Fjeld på Røyse, og giftet seg i 1824 med KIRSTI JAKOBSDATTER SØHOL (1805–1891). De fikk 10 barn, hvorav åtte nådde voksen alder:

* Christen (1824–1898), fra 1848 eier av en del av Stua Fjeld, g. 1856 m. Berte Hansdatter Fjeld (f. 1825), sju barn: Karen, Hans, Marte Marie, Dorte, Jørgen, Jørgen og David – se gnr. 217/4 Stua Fjeld.

* Ole (1826–1827), d. ³/₄ år gammel.

* Ole (1828–1906), omgangsskolelærer, seinere g.m. Helene Nilsdatter i Borre i Vestfold, fem barn: Josefine Karine (f. 1861), Nicoline (f. 1863), Mathea (f. 1865), Daniel (f. 1868) og Daniel (f. 1872). Ole Danielsen kom tilbake til Hole og døde hos sin søster Maren i Lårvika.

* Johannes (1831–1833), d. 2 ¹/₂ år gammel.

* Hans (1833–1877), ugift, eier av Søhol fra 1870 – se nedenfor.

* Berte Marie (f. 1835), g. 1855 m. Peter Abrahamsen Søhol, ingen barn – se gnr. 208/10 Søhol.

* Johannes (1840–1905), ugift, landhandler på Hadeland, fikk tre barn utenfor ekteskap med én og samme kvinne, Anne Mathea Hansdatter Veksaleie (f. 1849) fra Norderhov: Herman (f. 1875), Johanne (f. 1877) og Olga Christiane (f. 1886). Johannes Danielsen bodde sine siste år hos søsteren Anne på Svarstad.

* Maren (1842–1917), g. 1874 m. Hans Andreas Johnsen Lohrvigen, én sønn Johan – se omtale av Lårvika i bind 5.

* Anne (1844–1922), g. 1872 m. Johan Nilsen Fjeldstad (1839–1882) fra Øvre Fjelstad, seinere eier av Svarstad (Engen), sju barn: Nils (f. 1872),

Søhol bnr. 5 (Daniels) i 2006. Den gule bygningen nærmest er kårboligen (bygd 2000).

© Fotograf Marit Fagerli

Karl Daniel (f. 1874), Anne Mathea (f. 1875), Ole (f. og d. 1877), Gunvor (f. 1877), Håkon (f. 1879) og Anna Johanne (1881–1882) – se gnr. 211/6 Svarstad (Engen).

* Karen (1850–1915), g.m. fanejunker P.A. Fjeld, seinere eier av Søhol bnr. 5, åtte barn – se nedenfor.

I 1843 kjøpte Daniel Christensen en seterløkke på Benteplassen (løpenr. 181a) sammen med Ole Olsen Lårvika. Løkka hadde tidligere tilhørt Nordre Gjesval (østre gården).

I 1865 satt Kirsti Jakobsdatter (60) og Daniel Christensen (66) på gården med fire av sine barn: Hans (33, ugift, «hjelper faren med gårdsbruket»), Maren (24), Anne (22) og Karen (16), og Marte Olsdatter (86, enke og føderådstaker). De hadde 3 hester, 6 storfe, 11 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. hvete, $\frac{1}{2}$ t. rug, $2\frac{1}{2}$ t. bygg, $2\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $1\frac{1}{2}$ t. erter og 10 t. poteter.

Ved skjøte av 28. februar 1870 ble gården overdratt til sønnen Hans, mot livøre til foreldrene og mormora Marte Olsdatter i deres levetid. Daniel Christensen døde seinere samme år, mens Marte Olsdatter døde i 1871. Kirsti Jakobsdatter oppebar livøre til hun døde i 1891, 86 år gammel.

HANS DANIELSEN SØHOL (1833–1877) var ugift, og var eier og bruker av Søhol til sin død i 1877. Han testamenterte gården og alt

sitt gods til søsteren, Karen Danielsdatter Søhol. Hun giftet seg året etter med Peder Andersen Fjeld, som dermed ble eier og bruker av gården.

PEDER ANDERSEN FJELD (1850–1928) var fra Nordigarden Fjeld. Han giftet seg i 1878 med KAREN DANIELSDATTER SØHOL (1850–1915), og de fikk åtte barn, hvorav fire nådde voksenalder:

- * Martha (1879–1880), d. 1 år gammel av «strubehoste».
- * Martha (1880–1882), d. 2 år gammel.
- * Martha (1882–1932), ugift, bosatt på Søhol.
- * Dora Anette (1884–1889), d. 5 år gammel av difteri.
- * Helga Marie (1886–1958), ugift, bosatt på Søhol, eier av gården 1957–58.
- * Karen Pauline (1888–1947), ugift, bosatt på gården.
- * Anders Daniel (1890–1957), ugift, eier av Søhol fra 1929.
- * Håkon (f. og d. 1893).

Peder Andersen Fjeld gikk underoffiserskolen 1871–73 og ble ansatt som sersjant på Helgelandsmoen samme år. Han tjenestegjorde siden her hver sommer til han gikk av for aldersgrensen, og var i en årrekke fanejunker. Han var en kjent og aktet mann i bygda, og medlem av Hole herredsstyre i en mannsalder (til 1919).

I 1879 fikk Karen Danielsdatters bror, Johannes Danielsen Søhol (f. 1840), livøre på gården av søsteren og hennes mann.

Etter utskiftinga 1890–92 ble det bestemt at denne Søhol-gården måtte flytte låve med stall og et stabbur. Tilskuddet til flyttingen var 370 kroner, men med et pliktig bidrag på 330 kroner til utskiftinga, ble det bare 40 kroner i «netto» for å flytte de to bygningene.

Fanejunker Peder Andersen Fjeld (1850–1928).

Søhol (Daniels) cirka 1940. Vannvogna står ved dammen som lå mellom stabburet og våningshuset i Daniels. Med hvit skjorte i bakgrunnen ser vi Daniel Fjeld.

Tre søsken på Søhol (Daniels). Fra venstre: Daniel Fjeld (1890–1957), Pauline Fjeld (1888–1947) og Helga Fjeld (1886–1958). Bildet er tatt cirka 1940.

Daniel Fjeld på hesten Sokken i Daniels-Søhol cirka 1940. Til høyre hovedbygningen, og til venstre det gamle bryggerhuset som ble revet i 1974.

Helga Fjeld (1886–1958). Etter hennes død i 1958 ble Søhol bnr. 5 (Daniels) solgt til Erik Ullern.

I 1900 var Karen Danielsdatter og Peder Andersen Fjeld begge 50 år gamle, og satt på gården med fire barn: Martha (18), Helga Marie (14), Karen Pauline (12) og Anders Daniel (10) samt én tjenestegutt, Anton Karlsen Dahl (18), som var sysselsatt med gårdsarbeid og hesterøkt.

I 1905 kjøpte Peder Andersen Fjeld en åkerteig, gnr. 33/12 Sandhaugen, av Jørgen Hansen Elstøen for 1.086 kroner.³¹

Karen Danielsdatter døde i 1915. Peder Andersen Fjeld satt som eier av «Daniels» til sin død i 1928. Ved skjøte av 6. februar 1929 ble gården overtatt av sønnen, Anders Daniel, for 12.000 kroner, med panterettsutlegg til de tre søstrene Martha, Helga Marie og Karen Pauline med 6.090 kroner på hver samt rett til husrom, ved og vann til Helga Marie Fjeld i hennes levetid.

ANDERS DANIEL FJELD (1890–1957) var ugift, og drev gården med hjelp av sine søstre.

I 1933 kjøpte han fra Oppistua Søhol (bnr. 3) to parseller, Smiubakken (bnr. 23 av skyld 1 øre) og Vestjordet (bnr. 24 av skyld 82 øre) for 3.000 kroner. Smiubakken lå nordafor gårdstunet i Oppistua, og her lå en smie. Vestjordet var åkeren som lå inntil Hundstadveien på nordsida.

I 1936 solgte så eieren av Oppistua Søhol, Kristen Lunde, sitt tidligere gårdstun med bryggerhus og stabbur (Søhol øvre, bnr. 25 av skyld 20 øre) til søstrene Helga Marie og Karen Pauline Fjeld for 2.000 kroner.

I 1948 var Søhol bnr. 5 (av skyld mark 6,46) på 92 dekar dyrket

³¹ Sandhaugen ble solgt videre i 1937 til Martinus Mosengen for 2.000 kroner – se gnr. 212/16 Sandhaugen.

Fra Helga Fjelds 60-årsdag i Daniels i 1946. Foran fra venstre: ukjent, Pauline Fjeld (hvit kjole), ukjent, ukjent, ukjent, Helga Fjeld (60 år), ukjent (barn), ukjent og Bertha Nicolaisen. Andre rekke fra venstre: ukjent, Daniel Fjeld, ukjent, Beda Ruud, Bertha Fjeld, Karoline Moe, Alfild Bønsnæs, Kristian Ullern, ukjent og Ole Gunnar Rytterager. Bakerst (inne på verandaen) fra venstre: ukjent, Arvid Nicolaisen, ukjent, ukjent, ukjent, ukjent, ukjent, Ingeborg Rytterager, ukjent og Agnes Ullern.

jord (kalkholdig jord og leirmold), 22 dekar annet jordbruksareal, 200 dekar produktiv skog og 50 dekar annen utmark. På gården var det 2 hester, 7 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 3 griser og 15 høner.

Etter Daniel Fjelds død i 1957 var det hjemmelsovergang til søsteren, Helga Marie Fjeld. Hun døde året etter, og ved skjøte av 8. desember 1958 ble Søhol (gnr. 29/5, 23, 24 og 25) solgt til Erik Johan Ullern for 64.500 kroner. Den nye eieren var sønn av Kristian Olsen Ullern, som var fetter av de tidligere eierne.

ERIK JOHAN ULLERN (f. 1929) er fra Nedre Ullern, og giftet seg i 1962 med ELSA ROVELSTAD (f. 1939) fra Svarstad. De har fire barn:

- * Hildegunn (f. 1962), bosatt på Kongsberg, g.m. Jon Alvsaker (f. 1956) fra Bærum, tre barn: Sjur (f. 1996), Mari (f. 1999) og Nora (f. 2001).
- * Per (f. 1964), eier av Søhol fra 2000, én datter Elise – se nedenfor.
- * Pål (f. 1966), bosatt i Hønefoss, g.m. Karina Bygmester (f. 1969) fra Hønefoss, to barn: Ulrik (f. 1997) og Anskar (f. 1999).

Helga Fjeld (1886–1958) med strykejernet på Søhol (Daniels) cirka 1950.

Elsa og Erik Ullern med sine fire barn. Foran fra venstre: Hildegunn (f. 1962), Guro (f. 1974) og Per (f. 1964). Bak fra venstre: Pål (f. 1966), Elsa Ullern f. Rovelstad (f. 1939) og Erik Ullern (f. 1929).

* Guro (f. 1974), bosatt i Heggedal, g.m. Vidar Tonning (f. 1975) fra Haslum i Bærum, én sønn Andreas (f. 2004).

VANNINGSANLEGG – OG EN FOWLER

Erik Ullern anla vanningsanlegg allerede mens han leide Nøsterud tidlig i 1950-årene. I mangel av elektrisitet brukte han en gammel Fowler traktor til å drive vannpumpa med, ved inn-taket i Sælabonn. Da trakto-ren brant i 1966 ble det lagt strøm ut til et nybygd pumpehus. Traktoren ble kjøpt på Vestre Rud, fra en advokat som hadde kjøpt gården av Erik Roulund, men som satt med den kun i kort tid. Den samme Fowler'n brukte Erik Ullern i skogsdriften, og i 1950-årene var han en av de første i bygda som kjørte tømmer med traktor i Krokkleiva.

Erik Ullern gikk som unggutt i bakerlære i Oslo, men i 1952 leide han nabogården Nøsterud av Kristian Thorsen Nøsterud og begynte å dyrke grønnsaker. Etter å ha blitt eier av egen gård i 1958 trap-pet han opp grønnsakproduksjonen, og sammen med broren Paul Anders (eier av gnr. 211/1 Svarstad) drev han i mange år storpro-duksjon av kål, blomkål og løk.

I 1978 ble det bygd drivhus på gården, og i tillegg til grønnsak-planter satset Elsa og Erik Ullern på juleblomster. I 1986 startet de blomsterbutikk på Vik sammen med datteren Hildegunn, som var blomsterdekoratør. Elsa og Erik Ullern drev Vik blomster i 20 år, inntil forretningen ble solgt våren 2006.

Elsa Ullern har siden 1993 vært kirketjener i Hole, men hun har enda lengre «fartstid». Allerede som 15-åring tente hun kirkelys og hang opp salmenumre for første gang i Bønsnes kirke, hvor faren Johan Rovelstad var kirkeverge. Hun har vært formann i Hole Sen-terparti, som hun representerte i Hole kommunestyre 1984–87, og hun har sittet to perioder i Hole skolestyre.

Erik Ullern har vært formann i Hole landbrukslag og Idrettsla-get Holeværingen.

I 1963 ble det utskilt en boligtomt (gnr. 208/49 Stupet av skyld 2 øre) som ble solgt til Odd Brodahl for 3.000 kroner.

I 1990 ble det fra nabobruket Evjua (bnr. 4) kjøpt til en åkerteig på 8,8 dekar (bnr. 65).

Fra Roterud-jordet cirka 1960. Fra venstre: Martin Mosengen, Erik Ullern og Bjørnar Ullern. På høyden i bakgrunnen ser vi deler av Søholsbyen: Gavlen på låven i bnr. 5 Daniels, stabbur og bryggerhus som tidligere tilhørte bnr. 3 Oppistua (siden 1936 bnr. 5 Daniels), og til høyre det gamle våningshuset i bnr. 3 Oppistua, som ble utskilt fra gården i 1921 (bnr. 20 Solhaug, kalt Trægde).

I 2000 overtok eldste sønn, PER ULLERN (f. 1964), som eier av gården. Han er utdannet siviløkonom, og arbeider som controller i Vetco AS (ingeniørselskap innen olje og gass) på Billingstad i Asker. Per Ullern er ugift, og har én datter, Elise (f. 2006), med Hilde Eleonore Os Nicolaisen (f. 1974) fra Kongsberg.

I 2005 kjøpte Per Ullern jordveien (130 dekar) til gnr. 211/4 Svarstad, som er hans mors slektsgård. I tillegg har Søhol (Daniels) i dag 110 dekar dyrket jord og 280 dekar skog på Krokskogen, og eieren leier i tillegg cirka 50 dekar (bnr. 1 Søhol, bnr. 22 Sørby³² og bnr. 8 Roterud). Gården har 3 traktorer, lastebil og eget vannings-

³² Sørby gnr. 208/22 er en åker på cirka 17 dekar samt en bergnabb, som ble utskilt fra Søhol bnr. 3 (Oppistua) i 1933 og solgt til Johan Bye, eier av Søhol bnr. 1 (Gudbrans).

ÅTTE OPSITTERE VEGG I VEGG

«Som regel hadde hver gård sin badstu, men var det riktig tettgrendt, så kunne flere være om én. På Søhol, hvor det var åtte oppsittere vegg i vegg, hadde man to badstuer. Neristua en for seg selv, og de andre en til sammen. De andre gårdene het i dagligtale: Oppistua, Daniels, Mattis,* Johannes, Nordistua, Nystua og Gudbrans. For cirka 60 år siden slo lynet ned i den ene badstua og drepte en ung mann fra Nordigarden Leine. De tørket malt i badstuen og de mol maltet selv. Ennu lever på Røyse gamle folk som minnes den felles maltkvern som stod i Gudbrans på Søhol.» **

* Mest brukt de siste 50 årene er «I Lars» eller bare «Lars».

** VV.: «De sådde lin og fådde lin – arbeidsliv på Røyse før i tiden», i Ringerikes Blad 30. januar 1936. Den unge mannen som ble drept av lynet, var Hans Johan Bjørnstad (1839–1871)

UTSKIFTING 1890–92

I 1890 ble utskifting forlangt av tre oppsittere på Søhol – Anders Nilsen (Nystua), Anders Aslesen (Oppistua) og Peder Nilsen (Nordistua). Etter vurdering fant utskiftingsretten «de stedlige forhold i gaarden Søhols indmark bebyrdet med et trykkende fælleskabsforhold og udviklet teigblanding», og utskifting ble gjennomført. Høsten 1891 falt dommen: To bruk måtte flyttes (bnr. 2 Johannes og bnr. 10 Evjua), mens to bruk måtte flytte én eller flere bygninger (bnr. 5 Daniels låve med stall og stabbur, og bnr. 7 Nordistua et stolpehus).

Veien mellom Søhol og Hundstad ble utvidet til 4 meters bredde på strekningen fram til Dælabrønnen, og derfra skulle den være 3 meter fram til Hundstad. Det ble lagt ny vei mellom Søhol og Ullern (den såkalte Ullernveien, som var vei til Hole meieri i Svensrud, setervei osv.) Nøsteruds veirett over bnr. 1 Nystuas marker ble sløyfet, og det samme ble en gammel gangsti til Hundstad over bnr. 9 Lars sine marker, og en gammel sti i Skrangledalen. En gammel gangsti til Fjelstad ble opprettholdt, og det ble også den gamle fjordveien, men traseen ble litt omlagt. Den var fjordvei også for Hundstad og Fjeld, og fikk en bredde på 3,1 meter. En dam i gårdstunet, mellom stabburet og våningshuset i Daniels, skulle som tidligere benyttes av bnr. 1, 3, 6, 7 og 9, og framtidig bruk av Dælabrønnen, Kålhavebrønnen og Løkkebrønnen ble bestemt.* Alt fiske i fjorden og rett til landlegg og båtfeste ble som før.

Anders Aslesen Søhol forlangte overskjønn, da hans våningshus (bnr. 3 Oppistua) og våningshuset i bnr. 5 Daniels etter hans syn lå for nær hverandre. Overskjønnet ble avholdt i april 1892, men de øvrige oppsitterne på Søhol ønsket ikke å øke utskiftingsomkostningene ytterligere ved å flytte enda flere hus, så bygningene ble stående. Men i 1914, 22 år seinere, ble våningshuset i bnr. 5 Daniels likevel flyttet dit hvor det ligger i dag.

* Dammen i gårdstunet ble fylt igjen da Erik Ullern overtok Daniels i 1958. I 1952 fikk Søhol-gårdene borevann.

GIKK IKKE PÅ ETT LASS...

«Et uvær uten like gikk over Røyse for 80 år siden. Flere stabbur ble løftet opp, og ett datt ned på en vogn. Søhols-bonden sa da om morgenen: – Var det ikke det je trudde, at det ikke gikk på ett lass.»*

* VV.: «De sådde lin og fådde lin – arbeidsliv på Røyse før i tiden», i Ringerikes Blad 30. januar 1936.

anlegg. Det produseres korn og kål (rød og grønn, kontrakt med BAMA om levering av 150 tonn kål pr. år).

Eldste del av hovedbygningen på gården (en kvadratisk kjerne) skal være fra 1700-tallet. Denne ble flyttet hit fra annet sted på eiendommen (nordsida av «Trægde») i 1914, og påbygd en vestre del, som siden er restaurert i 1961 og 2005. Øvrige bygninger er låve (bygd 1939, ombygd til kjølelager og arbeidsrom 1970, og påbygd verksted og redskapshus 1975), veksthus (1978), stabbur (gammelt, trolig før 1800), kårbygning (2000), og drengestue/vognskjul (gammelt). Drengestua har både kjøkken, stue og soverom, og tilhørte tidligere Oppistua Søhol (bnr. 3). Et gammelt stabbur som lå ved siden av drengestua, ble revet i 1999 for å gi plass til kårbygningen. Gården har skogshytte (1940, påbygd 1968) og stall på Øskjevallsetra.

Åkernavn er Nordenga, Mellomjordet, Vestjordet, Dæl'n og Roterud.

«*Abraham-Søhol*»

SEINERE LØPENR. 89 (BNR. 6 NYSTUA OG BNR. 7 NORDISTUA) OG 90 (BNR. 8 ROTERUD, BNR. 9 «LARS», BNR. 10 NERISTUA OG BNR. 11 ROTERUD)

Etter morens død i 1739 overtok Abraham Petersen Søhol halvparten av foreldrenes tidligere gård. Gårdparten hadde en skyld på 32 ½ lispund, hvorav 2 ½ lispund var benefisert Hole prestebord. De første årene eide han gårdparten sammen med broren, Jacob Petersen. I 1741 lånte «Abraham Søhol og Jacob» 80 riksdaler av lensmann Johannes Torstensen Bye på Søndre By mot pant i halve Søhol. I 1743 døde Jacob, og Abraham ble eneeier.

ABRAHAM PETERSEN SØHOL (f. ca. 1709) giftet seg i 1745 med SIGRID LARSDATTER (ca. 1718–1772), og de fikk fire barn som var i live ved moras død i 1772:

* Malene Sophie (1745–1805), g.m. Nils Pedersen Moe (1732–1806), fra 1765 eier av halve svigerfarens gård (løpenr. 89), fire barn: Marie, Peder, Abraham og Siri – se nedenfor.

* Peter (1750–1827), fra 1772 eier av halve farens gård (løpenr. 90), g.m. Marte Svendsdatter Hundstad, seks barn – se nedenfor.

* Maria (f. 1753), g.m. Kristoffer Rolvsen Rudsødegården, minst to barn: Siri (f. 1783) og Sibylla (1788–1813) – se bind 1 s. 446–447.

* Anne Margrethe (f. ca. 1763), 10 år i skiftet etter mora i 1773.

I manntallet for ekstraskatten i 1762 (kun personer over 12 år) er Sigrid Larsdatter og Abraham Petersen nevnt sammen med de to eldste barna, Malene og Peter, tjenestedrengen Jon Nilsen (fra Skrangledalen) samt husbondens svigermor, Lisbeth Sørensdatter, nevnt som «andre folk boende på gården». Lisbeth Sørensdatter døde i 1772, 84 år gammel.

Under denne gårdparten av Søhol var det i 1762 tre husmannsplasser.

I 1765 solgte Abraham Søhol halve gården – seinere løpenr. 89 (bnr. 6 og 7) – til svigersønnen Nils Pedersen Moe for 400 riksdaler. Skylda på svigersønnens gårdpart var 15 lispund samt en fjerdedel av de 5 lispund som var benefisert Hole prestebord – samlet 16 ¼ lispund.

I skiftet etter Sigrid Larsdatter (sluttet 1773) var boets nettoverdi 253 riksdaler, hvori medregnet gårdparten i Søhol (seinere

TYSKERE PÅ SØHOL

Den første krigssommeren hadde tyskerne en vaktstyrke forlagt på Søhol, for å holde utkikk med flytrafikken vestfra mot Oslo. De bodde i bryggerhuset i Oppistua. Utpå høsten flyttet de til Stua Fjeld, hvor de bygde et vakttårn. De drev skytetrening i dalen ved Dælabrønn, og da måtte Søhol-bøndene vente oppi bakken, hvis de skulle hente vann. «Hvis mauserkulene gikk over bakkekanten, peip det rundt øra på folk i Svingerud,» fortalte Johan Strand seinere til sønnen Egil.

«... DE RARE, GAMLE SØHOL-GÅRDENE»

«Min vei falt fremfor de rare, gamle Søhol-gårdene, hvor nu noen tyske soldater ligger. Bli de der lenge nok så lærer de sig snart målføret fra Røyse – de er også så vidt jeg forstår almindelige bondesønner, og kokken de har er populær på butikken hos Solum, for han kan hilse på norsk.»*

* VV.: «Fra den gamle Røysebygd», i Ringerikes Blad 7. juni 1940.

³³ Skifteprotokoll nr. 19 (1768–1774) Ringerike og Hallingdal, s. 504b.

løpenr. 90 – bnr. 9 og 10) – som ble verdsatt til 250 riksdaler³³ og for denne sum (i desember 1772) utlagt sønnen Peter. Enkemannen Abraham Petersen frafalt sitt hovedlodd i boet, mot at sønnen og svigersønnen skulle yte ham livøre i hans levetid samt en hederlig begravelse.

Søhol

LØPENR. 89 – SEINERE GNR. 208/6 OG 7

Nils Pedersen Moe overtok i 1765 halvparten av gården til sin svigerfar, Abraham Petersen Søhol, for 400 riksdaler. Gårdparten fikk en skyld på 15 lispund samt en fjerdedel av de 5 lispund som var benefisert Hole prestebord, samlet 16 $\frac{1}{4}$ lispund.³⁴

NILS PEDERSEN MOE (1733–1806) var fra Øvre Mo på Røyse. Han giftet seg i 1764 med MALENE SOPHIE ABRAHAMSDATTER SØHOL (1745–1805), og vi kjenner fire av deres barn:

* Marie (f. 1764), ugift i skiftet etter foreldrene i 1806.

* Peder (1766–1822), seinere eier av halve foreldrenes gård (seinere bnr. 7), g.m. Kirsti Eriksdatter Fjeld, fire barn – se nedenfor.

* Abraham (1769–1822), seinere eier av halve foreldrenes gård (seinere bnr. 6), g.m. Kari Engebretsdatter Hundstad, sju barn – se nedenfor.

* Siri (1774–1792).

I 1801 satt Nils Pedersen (68) og Malene Abrahamsdatter³⁵ på gården med sine tre ugifte barn: Marie (37), Peder (33) og Abraham (31, landsoldat). Under gården var det én husmannsplass.

Malene Abrahamsdatter døde i 1805, og i skiftet etter henne (avsluttet 1806) ble boets nettoverdi beregnet til 769 riksdaler, hvorav gårdparten i Søhol ble taksert til 1.000 riksdaler og utlagt de tre barna. Abraham og Peder løste ut sin søster og overtok i 1806 hver sin gårdpart – seinere gnr. 6 og 7 (se nedenfor). I skiftet ble enkemannen Nils Pedersen omtalt som «syk og sengeliggende for tiden», og han døde seinere samme år. Skiftet etter han ble avsluttet i 1807, og hadde en nettoverdi på 495 riksdaler.³⁶

³⁴ I 1911 betalte fanejunker P.A. Fjeld, eier av Søhol bnr. 5 (Daniels), 193 kroner og 67 øre «til Indløsning af Landskyld til Hole Presteembede paa hans egne og Naboers Vegne» (kvittering fra sogneprest Bockmann, kopi i Hole bygdearkiv).

³⁵ I folketellinga 1801 ble Malene Abrahamsdatters alder oppgitt å være 45 år, mens Lagesen i «Ringerikske slekter» skriver at hun ved sin død i 1805 var 70 år gammel. Begge synes å være feilaktige!

³⁶ Skifteprotokoll nr. 23 (1804–1808) Ringerike og Hallingdal, s. 602b og 605a.

ABRAHAM NILSEN SØHOL (1769–1822) overtok i 1806 halvparten av foreldrenes gård. Han ble gift i 1805 med KARI ENGBRETSDATTER HUNDSTAD (1780–1863), og de fikk sju barn:

* Malene (f. og d. 1806), d. 2 dager gammel.

* Malene Sofie (1808–1887), g. 1832 m. husmann Torsten Kristiansen Frøshaug (f. 1809) i «Tostens» i Frøysuåsen, fem sønner: Abraham (1832–1894, fra 1863 eier av Store Hundstad, g.m. Anne Andersdatter Hundstad f. 1837, fem barn: Mathea, Anders, Andrea, Thrine og Marie), Christian (f. 1834), Hans Andreas (1837–1909, lærer i Åsbygda 1858–1870, siden gårdbruker på Aure i Strømsoddbygda, g.m. Marte Nicoline Narvesdatter Hjelmerud, én sønn Johan),³⁷ Johan (f. 1842, ugift, smed og gjørtler, bosatt på Store Hundstad), og Iver (f. 1845, emigrerte til Amerika i 1876).

* Anne (1810–1895), g. 1830 m. Gulbrand Christiansen Lehne på Nedre Leine (løpenr. 112, i dag gnr. 215/13), tre barn: Christian (1833–1921), Anders (1835–1919, d. i Kristiania) og Inger (f. 1842, g. 1861 m. Johannes Welle fra Volden, bosatt i Drøbak, seinere i Kristiania, åtte barn: Anna, Aslaug, Gulbrand, Ragna, Ivar, Inger, Bjarne og Hjørdis).

³⁷ Marte Nicoline Narvesdatter Hjelmerud (1826–1889) var enke etter gårdbruker Lars Stigersrud i Åsbygda (tre barn). I skiftet etter Lars fikk hun utlagt gården Aure i Strømsoddbygda, og flyttet dit.

Fra Søhol i 1955. Tun og bygninger i Nystua ligger til venstre i bildet, på hitsiden av den hvite hovedbygningen i Daniels. I forgrunnen til venstre ser vi en del av frukthagen som tilhørte Nystua, og som ble hogd ned i midten av 1960-årene. Gården til høyre er Søhol bnr. 7 (Nordistua), som var eier av den delen av frukthagen som ligger til høyre for glenna som fortsetter ned fra svingen i gårdsveien mot Ullern.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

SYNGER-HANS PÅ SØHOL

«Mannen på Søhol het den gangen Nils Abrahamsen, og hit til huset kom en fremmed mann en dag. Bare en gammel, blind kone som het Mari, satt inne, og etter at den fremmede hadde sunget et par viser, snakket han til den gamle konen, som sa: – Var du så gammel som meg, så sang du ikke. – For alders skyld kunne jeg godt være far din, var svaret hun fikk. – Ja, da må du være selve Synger-Hans! Og dermed fikk hun visshet for at det var den berømte Synger-Hans hun nå hadde for seg. Hans skal etter tradisjonen være født på Steinssæter på Krokskogen den natten svenskene var på Norderhov, dvs. 28. mars 1716. (...) Synger-Hans hadde en sjelden klangfull stemme. Sagnet forteller at han en høstnatt ble inntatt i berget og ble værende hos huldrene i flere år. Der var han i berget klokker og forsanger.»*

* Jon Guldal: «Små stubber om gamle gubber», s. 20–21.

* Kirsti (f. 1813), g.m. Nils Iversen Sundvollen, én datter Karen – se gnr. 208/12 Søhol (Lisbethløkka).

* Nils (1815–1816), d. 1 år gammel.

* Nils (1817–1888), eier av Søhol fra 1846, g.m. Berte Hansdatter Lehne, tre barn – se nedenfor.

* Marie (1820–1889), g.m. Johannes Danielsen Frøshaug (1818–1863) i Åsen (Bråtan) i Frøysuåsen, fem barn: Karen, Daniel, Abraham, Johan og Hans Andreas – se bind 3 s. 395.

På skifte etter Abraham Nilsen Søhol (sluttet 1824) ble Nystua Søhol (av skyld $8\frac{1}{8}$ lispund) taksert til 550 spesidaler, og etter denne takst utlagt enka Kari Engebretsdatter. Gården ble bestemt å skulle overtas av sønnen Nils da han ble myndig (var da bare 7 år gammel). Kari Engebretsdatter fortsatte driften av gården, og overdro den til sønnen i 1846 for 230 spesidaler.

NILS ABRAHAMSEN SØHOL (1817–1888) giftet seg i 1846 med BERTE HANSDATTER LEHNE (1820–1883), og de fikk tre barn:

* Anders (1848–1928), seinere eier av Nystua Søhol, g.m. Ingeborg Paulsdatter, to sønner – se nedenfor.

* Karen (1852–1933), i 1875 tjenestepike i Christiania, g. 1876 m. Hans Andreas Andersen Fjeld fra Nordigarden Fjeld, forpakter på Tanberg i Norderhov og fra 1891 eier av Svarstad bnr. 1, tre barn: Anders, Bertha Marie og Nils Henrik – se gnr. 211/1 Svarstad.

* Mathea (f. 1855), g. 1884 m. Karl Hansen Lehnstrand (f. 1857), minst én sønn Erik (f. 1885) – se gnr. 215/2 Søndre Leinstrand.

I 1863 ble den tidligere husmannsplassen Roterud utskilt og solgt til Hans Olsen Borgen – se gnr. 208/8 Roterud.

I 1865 satt Berte Hansdatter (46) og Nils Abrahamsen (49) på gården med de tre barna: Anders (18), Karen (14) og Mathea (11). De hadde 1 hest, 3 storfe, 10 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{3}{8}$ t. rug, 2 t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{3}{4}$ t. erter og 5 t. poteter.

Ved skjøte av 12. april 1887 overtok sønnen, Anders Nilsen, Nystua Søhol (av skyld mark 3,41) for 3.500 kroner.

ANDERS NILSEN SØHOL (1848–1928) ble i 1891 gift med INGE-BORG PAULSDATTER PORTSTUEN (1862–1926) fra Ødelien (Berget) på Utstranda, datter av Paul Pedersen Portstuen og Anne Marie Jensdatter fra Evjua under Søhol. De fikk to sønner:

* Nils (1892–1956), eier av gården fra 1926, g.m. Gunvor Dagmar Kornerud, én datter – se nedenfor.

* Paul (1898–1916), d. 18 år gammel i spanskesyken.

I 1911 kjøpte Anders Nilsen nabogården Øvre Ullern (gnr. 28/4 av skyld mark 4,53) av Gustav Hjalmar Berg for 6.000 kroner, og året etter (1912) bosatte familien seg på Øvre Ullern. Siden har gnr. 29/6 Nystua Søhol og gnr. 28/4 Øvre Ullern været drevet som én gård. Bygningene på Søhol ble leid ut inntil de ble solgt med 2,7 dekar tomt i 1924 (gnr. 208/21 Nystua).

I 1926 overtok sønnen, Nils Andersen Søhol (1892–1956), som eier. Han giftet seg i 1930 med Gunvor Dagmar Kornerud (1900–1986) fra Lier. Frukthagen på Søhol (ca. 3 dekar) drev de til rundt 1960 (primært epleproduksjon). Den ble hogd ned i midten av 1960-årene.

Gunvor og Nils Søhol fikk én datter, Ingeborg Karin (f. 1934), som er gift med Alfvinn Holsen (f. 1934) fra Førde i Sunnfjord. De har siden 1973 vært eiere av Øvre Ullern med Søhol, og har én datter Solveig (f. 1968), som er bosatt i Trondheim og gift med Øyvind Moe fra Vågstranda i Romsdalen (én datter Ragnhild f. 2004).

Øvre Ullern med Søhol har i dag 100 dekar dyrket jord (hvorav 50 dekar er Søhol-jord), 205 dekar produktiv skog på Krokskogen og 30 dekar annen utmark, traktor og korntørke. Gården er medeier i skurtresker (sammen med Øvre Fjelstad) og vanningsanlegg (Sælabønn Åkervanning A/L).

Åkernavn er Bråtasletta og Størdet (i dag Søholjordet).

Siden 2000 har Ola Fjeldstad på Søndre Frøyshev (Syr) forpaktet jorda – se omtale av gnr. 207/4 Øvre Ullern.

Søhol

GNR. 208/7 – NORDISTUA

PEDER NILSEN SØHOL (1766–1822) overtok i 1806 halvparten av foreldrenes gård. Han ble i 1802 gift med KIRSTI ERIKSDATTER FJELD (1777–1836) fra Søgarden Fjeld, og de fikk fire barn, hvorav én nådde voksenalder:

- * Nils (1803–1878), seinere eier av Søhol, g.m. Marte Jensdatter Dæhli, sju barn – se nedenfor.
- * Erik (1804–1816), d. 12 år gammel.
- * Maria (1807–1816), d. 9 år gammel.
- * Søren (f. og d. 1815).

Ved Peder Nilsen Søhols død i 1822 var eldste sønn Nils eneste gjenlevende barn. Han var da 19 år og fortsatt umyndig, og overtok gården først etter morens død i 1836.

NILS PEDERSEN SØHOL (1803–1878) var gårdbruker og gartner. Han ble i 1836 gift med MARTE JENSDATTER DÆHLI (1816–1856), og de fikk sju barn, hvorav seks døde i ung alder: Peder (f. 1837, seinere eier av Søhol), Karen Marie (f. 1838), Lovise (1841–1848), Maren (f. 1843), Johan (1846–1848), Andreas (f. 1848) og Lovise (f. 1850).

Ved arvefesteskjøte av 31. desember 1839 festet Nils Pedersen Søhol et jordstykke «Skrangledalsmyren» til kirkesanger Haagen

Søhol bnr. 7 (Nordistua) i 2006. Den hvite bygningen til høyre er kårboligen (bygd 1989).

© Fotograf Marit Fagerli

Lise Johannesdatter og Peder Nilsen Søhol i Nordistua cirka 1885 med fem av sine barn. Foran fra venstre: Bolette (f. 1874), Peder Nilsen Søhol (1837–1897), Pauline (f. 1877) og Lise Johannesdatter Søhol (1836–1909). Bak fra venstre: Peder (f. 1869), Louise (f. 1865) og Maren Johanne (f. 1871).

Hurum, eier av Lille Hundstad, for 80 spesidaler og årlig avgift 12 skilling «til Haagen Hurums etterkommere og avkom i rett nedadstigende linje er utdødd». Skrangledalsmyren (gnr. 29/17 av skyld 71 øre) ble først utskilt fra Søhol i 1890, og i 1891 solgt til Lille Hundstads eier Anders Martinsen Ruud for 100 kroner.

I 1865 satt Nils Pedersen (62, enkemann) på gården med sønnen Peder Nilsen (29) og dennes kone, Lise Johannesdatter (30), og tre barn: Marte (6), Karen (4) og Lovise (1). De hadde én tjenestejente, Marie Hansdatter (17). Av husdyr hadde de 1 hest, 4 storfe, 7 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, 2 t. bygg, $\frac{1}{4}$ t. havre, 1 t. erter og 4 t. poteter.

Etter Nils Pedersen Søhols død i 1878 ble gården overtatt av eldste sønn, PEDER NILSEN SØHOL (1837–1897). Han giftet seg i 1860 med LISE JOHANNESDATTER SØHOL (1836–1909) fra Søhol bnr. 2 («Johannes»), og de fikk åtte barn:³⁸

NAVNGJETEN BYGDEGARTNER

«Nils Søhol var en navngjeten bygdegartner, som kun hadde studert sin naturlære. Han plantet en mengde trær på Røyse, trær som lever fremdeles, for de var så godt herdet. Søhol satte stener i mistbenken ved stuevinduet, baret over om vinteren og plantet ut etter et par års forløp, og før podningen skulle begynne dro han omkring for å finne de ekte trær. Haven hos Hammersbøen på Fjeld er hans verk, gamlehaven på Dæli likeså, og en kunne videre regne opp haven på Borgen, Rytterager og flere steder: Storøya, Mo og Kjeldsborg. (...) Den Nils Søhol som her omtales er oldefar til den nuværende mann i Nordistua.»*

* VV.: «Fra den gamle Røysebygd», i Ringerikes Blad 7. juni 1940.

³⁸ Slektsopplysninger fra Johannes Hafnor på Nordre Gomnes.

Fra Nordstua Søhol tidlig i 1960-årene. Truls Søhol (f. 1967) i gårdstunet. I bakgrunnen ser vi bryggerhuset som ble revet rundt 1975.

* Marte (1860–1927), g. 1880 m. Nils Olsen Hundstad (1854–1932), til Amerika i 1880, bosatt som farmere i Sør-Dakota, 12 barn – se gnr. 209/1 Hundstad.

* Karen (1862–1883), ugift, d. 21 år gammel.

* Louise (1865–1940), til Amerika i 1880, bosatt i Sør-Dakota, g. 1899 m. Ole Belden, fem barn: Pauline (f. 1899, g.m. Charles Patrick McCough, åtte barn: Cora Mae, Charlotte, Pauline, Mary, Charles, Helen, Lois Catherine og John Thomas), Oliver Louis (f. 1900, g.1 m. Mary Dena Osterman, én adoptiv sønn Gerald, g.2 m. Florence Hilma Lewis Hanson), Albert (f. 1902), Marie Louise (f. 1903, g.m. William Fuller, én datter Rosa Marie), Harold Henry (f. 1906, g.m. Alice Irene Luke, tre barn: Dennis Dee, Terry Douglas og Teryl Lee).

* Jørgine (f. 1866).

* Nils (1869–1925), eier av Søhol fra 1898, g.m. Ingeborg Rolfshus fra Hallingdal, fem barn – se nedenfor.

* Maren Johanne (1871–1904), g.m. Kristian Thorsen Nøsterud (1871–1956), fem barn: Thorvald, Lucy, Peter, Lauritz og Karl Johan – se gnr. 209/14 Nøsterud.

* Bolette (1874–1888), d. 14 år gammel av tæring.

* Pauline (1877–1942),³⁹ g.m. Nils Bye (1870–1941) i Spydeberg, åtte barn: Olaf (1902–1975, g.m. Dagny Tjernsli 1897–1990), Leif (1905–1975), Johan (1907–1986, g.m. Gudrun Øvergård 1913–1972, to barn: Runa f. 1944 og Mona f. 1950), Sverre (1910–1963, g.m. Nora Burås 1916–1976, to barn: Rei-

dar f. 1943 og Grethe f. 1947), Inger (f. 1913, g.m. Harald Viberg f. 1908, to barn: Toril f. 1947 og Nils f. 1950), Anna (f. 1915, g.m. Erling Stubberud f. 1914, to barn: Kirsten f. 1949 og Eli f. 1954), Einar (f. 1919, g.m. Marit Ekerholt f. 1928), og Randi (f. 1922, g.m. Johannes Molund f. 1912, én sønn Per f. 1954).

I 1880 reiste to av døtrene, Marte og Louise, til Amerika i følge til Ole Evensen Hundstad (se gnr. 209/1 Hundstad). Av «communicantprotokollen» (nattverdsprotokollen) i Hole går det fram at Peder Nilsen Søhol med hustru også møtte til altergang i Bønsnes kirke 18. april 1880 sammen med øvrige bygdefolk som denne våren skulle reise til Amerika. Men vi har ingen kilder som bekrefter om de virkelig reiste, eller om de er ført inn i protokollen ved en misforståelse. Uansett må de ha returnert til gamlelandet etter kort tid.⁴⁰

Etter utskiftinga 1890–92 ble det bestemt at Nordstua Søhol

³⁹ Sist i 1890-årene var Pauline «meieripike» ved Hole meieri i Svensrud.

⁴⁰ Fra notat i gårdsarkivet på Lille Hundstad (urlånt av Fredrik C. Hildisch).

Gjester i Nordistua Søhol cirka 1930. Dessverre mangler navn på flere av personene, men foran til venstre sitter Ingeborg Søhol f. Rolfshus (1864–1956), og i bakre rekke står to av hennes døtre: Ingrid Ninni (f. 1909) i midten og Laura Olava (f. 1895) til høyre.

måtte flytte et stabbur. Dette ble kostnadsberegnet til 40 kroner, og kom som fratrekk i de 200 kroner som Peder Nilsen måtte betale som sitt pliktige bidrag til hele utskiftinga.

Etter farens død i 1897 overtok sønnen Nils gården for 3.500 kroner og panterettsutlegg til mora og sine fire gjenlevende søstre. Han lånte samme år 1.000 kroner i Hypotekbanken mot pant i gården.

NILS PEDERSEN SØHOL (1869–1925) var gift med INGEBORG OLSDATTER ROLFSHUS (1864–1956) fra Nes i Hallingdal, og de fikk fem barn:⁴¹

- * Laura Olava (1895–1972), g.m. Johan Harby fra Brumunddal (ingen barn), bosatt ved Ullern – se gnr. 207/9 Steinberg (Bønsnesveien 75).
- * Peder (1896–1965), eier av Nordistua Søhol fra 1940, g.m. Anna Elisabeth Olsen, to barn: Nils og Anne Lise – se nedenfor.
- * Olga (1898–1919), d. 21 år gammel.
- * Borghild (1900–1913), d. 13 år gammel.
- * Ingrid Ninni (f. 1909), bosatt i Åsly i Frøysuåsen, g. 1943 m. Reidar Eriksen (1908–1971) fra Nordenga (ingen barn) – se bind 3 s. 421.

I 1900 satt Ingeborg Olsdatter og Nils Pedersen på gården med sine fire barn samt husbondens mor, Lise Johannesdatter (64, enke og livørskone), og søster, Pauline Pedersdatter (23, «forhenværende meieripike og tjenestepike»).

⁴¹ Nils Pedersen Søhol ble i 1888 utlagt som barnefar til et pikebarn, Jenny Marie, av tjenestepike Dorthea Jakobsdatter Mostuen (f. 1869), som var husmannsdatter fra Mostua på Krokskogen. Jenny Marie ble seinere konfirmert i Modum, og giftet seg med Peter Lyse i Lårvikkleiva (Lyse).

DE SISTE – OG DE FØRSTE
Ninni Søhol og Reidar Eriksen var det siste brudeparet som giftet seg i gamle Hole kirke før den brant 24. mai 1943. En kuriositet er det at da Ninnis nevø, Nils Søhol, giftet seg med Randi Lehne 11 år seinere, 25. september 1954, så var de det første paret som ble viet i den nye Hole kirke, som ble vigslet 5. september 1954.

Anna Elisabeth f. Olsen (1902–1993) og Peder Nilsen Søhol (1896–1965) foran våningshuset i Nordistua Søhol cirka 1934 med sønnen Nils (f. 1932).

Nils Pedersen Søhol døde ved en ulykke i 1925 (han drakk lut), og Ingeborg Søhol fikk uskiftebevilning. Hun satt som eier til 1940, da hun solgte gården til sønnen Peder for 5.000 kroner og livøre i sin levetid.

PEDER NILSEN SØHOL (1896–1965) giftet seg i 1928 med ANNA ELISABETH OLSEN (1902–1993) fra Rygge i Østfold. De fikk to barn:

* Nils (f. 1932), eier av Nordistua Søhol fra 1966, g.m. Randi Lehne, fire barn: Tove Elisabeth, Peder, Inger Johanne og Truls – se nedenfor.

* Anne Lise (f. 1936), bosatt på Almebakken i Hønefoss, g.m. Rolf Gjesvold (f. 1929), én sønn Per Erik (f. 1968), samboer med Desirée M. Nævdahl (f. 1971), én sønn Jacob (f. 2002).

Peder Nilsen Søhol utdannet seg til elektriker (gikk læretida hos NEBB i Oslo), og drev siden egen virksomhet som elektriker i Hole.

I 1941 og 1963 ble det utskilt og solgt to hyttetomter vest for Rundtomtjern på Krokskogen – bnr. 27 Rundtom og bnr. 48 Blink. Den siste ble solgt til datteren, Anne Lise Gjesvold.

I 1948 hadde Søhol bnr. 7 (av skyld mark 3,53) 50 dekar dyrket jord (leirmold), 8 dekar

frukthage, 15 dekar annet jordbruksareal, 150 dekar produktiv skog, 1 hest, 4 kyr, 2 ungdyr, 2 griser og 40 høner.

Ved skjøte av 8. januar 1966 ble Nordistua Søhol solgt til sønnen Nils for 35.000 kroner.

NILS SØHOL (f. 1932) giftet seg i 1954 med RANDI LEHNE (f. 1934) fra Pjåka (Svarstad) på Røyse. De fikk fire barn:

* Tove Elisabeth (f. 1955), bosatt i Hønefoss, fra tidligere ekteskap med Leif Thorsrud (1951–2005) fra Åsa har hun tre døtre: Elisabeth (f. 1972, samboer med Roar Hedels f. 1966, én datter Lillian f. 1992), Marianne (f. 1973, g.m. Hans Ragnar Hansen f. 1970, to barn: Helene f. 2000 og Kristin f. 2002), og Merethe (f. 1980, fra tidligere samboerskap med Daniel Ringquist har hun én datter Angelica f. 1999).

* Peder (f. 1956), eier av Søhol fra 1999, g.m. Ingrid Hammerengen, to barn: Nils-Simen og Ragnhild – se nedenfor.

* Inger Johanne (f. 1958), bosatt i Hønefoss, g.m. Fred Ove Bye (f. 1966), to barn: Tommy (f. 1991) og Petter (f. 1994).

* Truls (f. 1967), bosatt ved Rørvika i Hole, g.m. Nina Rørvik (f. 1964), to barn: Christina (f. 1993) og Ørjan (f. 1998).

Nils Søhol er utdannet elektriker. Han begynte i lære hos faren, og arbeidet siden i Lys & Kraft i Hønefoss, ved Hønefoss kraftstasjon og sist som driftsoperatør i Hole kommune i 18 år. Randi Søhol arbeidet ved Nøstret sykehjem i 10 år, og har ellers brodert bunader i en årrekke.

Siden 1999 har sønnen, PEDER SØHOL (f. 1956), vært eier av gården. Han er biloppretter ved Ring Auto Service i Hønefoss, og er gift med INGRID HAMMERENGEN (f. 1966) fra Hønefoss, som arbeider ved Nøstret bo- og omsorgssenter. De har to barn: Nils-Simen (f. 1991) og Ragnhild (f. 1995).

Nordistua Søhol gnr. 208/7 har i dag 53 dekar dyrket jord, 20 dekar annet areal, 222 dekar produktiv skog på Krokskogen, traktor og kaldluft korntørke, og gården er fra 1976 medeier i vanningsanlegg (Sælabonn Åkervanning A/L).⁴²

Etter utskiftinga i 1890-årene fikk Nordistua Søhol én sammenhengende åker fra gårdstunet og nordover. Jordet har intet navn, men den nordligste delen kalles Bråtasletta.

Av bygninger på gården er et våningshus (trolig fra 1700-tallet, restaurert en rekke ganger), kårbolig (bygd 1989) og garasje (1990), låve med stall og fjøs (1940, påbygd redskapshus 1980), garasjer (1963, påbygd 1986) og skogshytte (1989).

⁴² De 17 andelseierne i Sælabonn Åkervanning A/L er Nedre Libakke, Nedre Mo, to Frøyhov-gårder, to By-gårder, tre Fjelstad-gårder, Fjeldborg (Kjos), tre Ullern-gårder (deriblant Øvre Ullern med Nystua Søhol bnr. 6), Nordistua Søhol bnr. 7, Vestjordet, Grønvold (Bent Aabel) og Hole kommune (sentralidrettsanlegget).

Nils Søhol (f. 1932) i skiutstyr cirka 1950, på vei til farmora Ingeborg med melk. Ingeborg Søhol f. Rolfshus (1864–1956) bodde i Frøysuåsen som enke, og som en del av livørekontrakten skulle hun ha 5 liter melk i uka.

I frukthagen i Nordistua Søhol cirka 1955. Bak står Anna Elisabeth Søhol (1902–1993), og foran til høyre hennes svigerdatter Randi Søhol f. Lehne (f. 1934) og hennes søster, Olga Lehne (f. 1940) fra Pjåka (Svarstad).

Et gammelt vedskjul/vognskjul ble revet i 1962, og det gamle bryggerhuset ble revet cirka 1975. I 1966 ble det gamle stabburet på gården tatt ned og flyttet til Rundtomtjern på Krokskogen, hvor eiernes datter Anne Lise og hennes mann Rolf Gjesvold brukte tømmeret til å sette opp en hytte.

Nordistua har seterløkke på Øskjevallsetra, og på løkka står en stall. Nordistua eier også en fjerdedel av det gamle størhuset på Øskjevallsetra.

Roterud GNR. 208/8

I 1863 ble den tidligere husmannsplassen Roterud (seinere bnr. 8 av skyld 49 øre) utskilt fra Nystua Søhol (seinere bnr. 6) og solgt til Hans Olsen Borgen. Skjøtet ble ikke tinglyst, men i kirkeboka i 1864 kalles Hans Olsen selveier. Dette bruket lå i lia ovenfor dagens Roterud (bnr. 11).

HANS OLSEN BØRGEN (1828–1915) var fra Nordigarden Borgen. Han ble gift i 1863 med MARI PEDERSDATTER STEINSEIE (1836–1901), og vi kjenner to av deres barn:

* Ole Christian (1864–1896), g. 1892 m. Oline Kristiane (Lina) Johansdatter Hole (1870–1948) fra Modum, én sønn Hans (f. 1892) – se bind 1 s. 414–415 (Bjørketangen).

* Martin Reinhard (1867–1949), seinere eier av Øvre Løken, g.m. Anne Johannesdatter Stadum (1866–1941), fem barn: Marta, Olga Margrethe, Anna Marie, Harald og Margit – se bind 1 s. 401–402.

I 1865 satt Hans Olsen (37), «selveier og murarbeider» og Marie Pedersdatter (31) på bruket med sønnen Ole Christian (2) og en barnepike, Andrine Hansdatter (14). De hadde 1 ku, 3 sauer og 1 gris, og sådde 1 t. bygg, $\frac{1}{4}$ t. blandkorn og 2 t. poteter. Fra 1869 forpaktet Hans Olsen Nordigarden Borgen av sin bror, Johannes Olsen. I 1876 kjøpte han en av Løken-gårdene i Årnesfjerdingen (gnr. 21/4, også kalt «Gulbrandsen-Løken»), og tidlig i 1880-årene solgte han Roterud til Ole Jensen Søhol. Skjøte ble ikke utstedt før i 1892, men ifølge 1886-matrikkelen var Ole Jensen da eier av bruket. Kjøpesummen var 960 kroner.

OLE JENSEN SØHOL (1831–1901) var sønn av Ingeborg Madsdatter og Jens Eriksen Nøstret i Evjua. Han var tømmermann av yrke, og en kjent musiker, komponist og spillemann. Ole Jensen Søhol var gift to ganger, først med MARIE THORES DATTER WEXAL (1829–1869), datter av Marte Helgesdatter og Thore Hansen Wexal i Heradsbygda. De fikk tre sønner:

Felespilleren Ole Jensen Søhol (1831–1901) og hustru Marie Thoresdatter Wexal (1829–1869).

Buskerud fylkesfoto

«OLE BULL»

Ole Jensen Søhol var en populær og mye benyttet spillemann i brylluper og andre festligheter i bygda i sin samtid. Det var fela som var hans instrument, men han skrev også arrangementer for andre instrumenter, som trekkspill og piano. Han var en godlynt kar, hadde godt gehør og en sikker hukommelse. Det er blitt fortalt at han, etter å ha hørt et musikkstykke én gang, kunne nedtegne og spille dette umiddelbart. I hverdagslaget i bygda ble han kalt «Ole Bull». Etter ham har vi «Ringeriksmasurka» og «Røysepolkaen», som hans barnebarn Einar Olsen Søhol i Oslo fikk trekkspillvirtuos Arnstein Johansen til å spille inn på plate tidlig i 1950-årene. Disse ble seinere sendt i NRK radio ved flere anledninger, bl.a. i Ønskekonserten.*

* Trond Søhol: «Ringeriksmasurkaen og Røysepolkaens opphavsmann», i heftet Ringerike 1984 s. 52, og VV.: «Gamle felespillere på Ringerike», i Ringerikes Blad 4. desember 1955.

* Johan (f. 1857), g. 1886 m. Maren Karine Nilsdatter (datter av Nils Peter Christensen). Johan Søhol var blind, men flink til å reparere klokker. Da han giftet seg i 1886 var han snekker, og bosatt i Kile-eie i Norderhov.

* Thorvald (1861–1937), malermester på Hen, g.m. Anne Karine Andreasdatter Haugsengen (1864–1940), 11 barn, hvorav ni nådde voksenalder: Marie (f. 1887, g.m. Sigurd Korsmo, bosatt i Bergen, tre barn: Tor, Synnøve og Bergljot), Aagot (f. 1889, g.m. Andreas Lerbæk, bosatt i Oslo, to barn: Ragnhild og Åge), Anna (f. 1891, g.m. Jon Vik, emigrerte til Duluth, Minnesota, ingen barn), Olava (f. 1893, g.m. Olaf Håkonsen fra Sverige, bosatt i Oslo, ingen barn), Thorleif (f. 1895, g.m. Lilly Midelfart, bosatt i Oslo, to barn: Thorleif Trond og Laila), Kitty (f. 1897), g.m. Sigurd Thune, bosatt i Drammen, fire barn: Sigurd, Arnbjørg, Aslaug og Frøydis), Ole (1899–1905), Arnt (f. 1902, g.m. Valborg Jørgensen fra Sarpsborg, bosatt i Oslo, én datter Anne Marie), dødfødt pike (1904),⁴³ Johan (f. 1904, g.m. Miriam Andresen f. 1916 fra Ask, bosatt i Oslo, to barn: Turid f. 1937 og Trond f. 1940), og Einar (f. 1907, kontorsjef ved Tandbergs Radiofabrikk, bosatt i Oslo, g.m. Ruth Braathen, siden skilt, ingen barn).

* Martin (1863–1927), byggmester, bosatt i Oslo, g.m. Johanne Askevold (1858–1948) fra Askvoll i Sunnfjord, to barn: Oskar (1892–1958, g.m. Inger Hoffmann 1898–1970, tre barn: Per, Inger Johanne og Finn) og Einar (1893–1959, g.m. Ragnhild Røed 1898–1975 fra Oslo, tre døtre: Randi,⁴⁴ Kari og Lise).

⁴³ Den dødfødte jenta ble født 9. januar 1904, og broren Johan 16. desember s. å.

⁴⁴ Randi Søhol (f. 1925) ble gift med Hans Gjerde på Nordre Frok i Norderhov, og de har to barn: Inger og Ole.

Marie Thoresdatter døde i 1869, bare 40 år gammel. Ole Jensen Søhol giftet seg igjen i 1873 med ANNE MARIE IVERSDATTER FOLLEFOSS (1837–1917) fra Fåla foss under Hverven i Norderhov (ved Storelva). Ekteskapet var barnløst.

I 1900 var Ole Jensen «hustømmermann og bygningsnekker for egen regning» i tillegg til å være gårdbruker, og de to satt alene på bruket. Ole Jensen Søhol døde i 1901. Den gamle stua på dette Roterud-bruket ble før 1906 flyttet til Granli ved Vik – se bind 1 s. 495.

Ved auksjonsskjøte av 31. mars 1932 ble Roterud bnr. 8 kjøpt av Hans Jensen Søhol (Sandvigen), som siden 1883 hadde vært eier av det andre Roterud-bruket (bnr. 11). Roterud har siden vært én eiendom – se gnr. 208/11 Roterud.

Søhol

LØPENR. 90 – SEINERE GNR. 208/9 «LARS», 208/10 NERISTUA
208/11 ROTERUD OG 208/12 EVJUA

I skifte etter mora Sigrid Larsdatter overtok Peter Abrahamsen Søhol i 1772 halvparten av foreldrenes tidligere gård. Gårdparten – seinere løpenr. 90 (bnr. 9, 10, 11 og 12) – hadde en skyld på 16 $\frac{1}{4}$ lispund og ble taksert til 250 riksdaler.

PETER ABRAHAMSEN SØHOL (1750–1827) ble i 1777 gift med MARTE SVENDSDATTER HUNDSTAD (1758–1816). Vi kjenner sju av deres barn, hvorav tre overlevde foreldrene:

- * Abraham (1778–1780), d. 2 år gammel.
- * Abraham (f. 1782), d. som barn (før 1790).
- * Siri (1784–1815), d. uten livsarvinger.
- * Ragnhild (f. 1787), nevnt i skiftet etter mora i 1819.
- * Abraham (1790–1863), seinere eier av Søhol, g.m. Mari Christensdatter Fjeld, minst fem barn – se nedenfor.
- * Lisbeth (f. 1794), g. 1818 m. Mikkel Olsen Trøgslø, minst to barn: Ole (1820–1862, seinere eier av Nedre Fjelstad, g. 1840 m. Maren Olsdatter Fjeldstad f. 1823, 12 barn – se bind 3 s. 169–170), og Petter (1823–1906, seinere i Svinehagen ved Bønsnes, g. 1855 m. Inger Gulbrandsdatter Fjeld f. 1830 fra Østigarden Fjeld, fem barn: Lovise f. 1855, Gulbrand f. 1858, Anders f. 1861, Ole f. 1864 og Anne Mathea f. 1872) – se gnr. 212/17 Tangerud (Svinehagen).
- * Maria (1798–1808), d. 10 år gammel.

I 1801 satt Peter Abrahamsen (51) og Marthe Svendsdatter (43) på sin gårdpart av Søhol med fem barn: Siri (17), Ragnhild (13), Abraham (10), Lisbeth (6) og Maria (3). Under gården var det én husmannsplass.

LANG OG TRO TJENESTE

I 1952 ble Emma Søhol tildelt Det Kongelige Selskap for Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste, etter å ha vært budeie på Leine-gårdene i 51 år. Samme år ble hun tildelt Dyrenes Beskytters diplom for godt dyrestell. 10 år tidligere, i 1941, fikk hun Buskerud landbruksksselskaps diplom og hedersgave for lang og tro tjeneste. Under tilstelningen på Søgarden Leine i forbindelse med overrekkelsen, sa fru Else Thaulow, som talte på vegne av husbondsfolket, «at når det en gang hendte, at Emma ikke hadde vært i fjøs og grisehus hos sine firbente venner, så sørget de åpenlyst og ropte – på sin måte – på Emma». Hun begynte som 20-åring hos Kristian Gulbrandsen Leine og var der i 14 år, så fulgte 3 år i Opgarden Leine, og de siste 35 årene var hun i Søgarden Leine.*

*VV.: «En tro tjener hedres», i Ringerikes Blad 19. mars 1941, samt notiser i Ringerikes Blad 15. januar 1952 og 22. mars 1952.

Etter Marte Svendsdatters død i 1816 ble det avholdt skifte (sluttet i 1819), hvorved boets del av Søhol (16 ¹/₁₁ lispund) ble taksert til 1.000 spesidaler og utlagt de tre arvingene (Abraham, Ragnhild og Lisbeth). Boets nettoverdi ble beregnet til 1.058 spesidaler.⁴⁵ Enkemannen Peter Abrahamsen Søhol frafalt sitt boslodd mot livøre i sin levetid. Sønnen Abraham utløste seinere sine søstre og ble eneieier.

ABRAHAM PETERSEN SØHOL (1790–1863) ble i 1818 gift med MARI CHRISTENSDATTER FJELD (1798–1863), og de fikk fem barn som nådde voksen alder:

* Mathias (f. 1818), fra 1856 eier av halve foreldrenes gård (seinere bnr. 9), g.m. Dorteia Christoffersdatter Elstøen, fem barn – se nedenfor.

* Peter (1824–1888), fra 1856 eier av halve foreldrenes gård (seinere bnr. 10), g.1 m. Berte Marie Danielsdatter (ingen barn), g.2 m. Sørine Hansdatter (én sønn) – se nedenfor.

* Berthe Marie (f. 1832), i 1865 forestod hun husholdningen hos broren Peter i Søhol (Neristua), én datter Anne Jørgine (f. 1861) med Anders Hansen Ullern. Anne Jørgine reiste til Amerika i 1880 med morbroren Mathias og hans familie.

* Christen (f. 1836), seinere eier av Roterud bnr. 11, g.m. Olava Nilsdatter Gonnæs (f. 1842), minst ni barn – se gnr. 208/11 Roterud.

* Hans (f. 1839), g.1880 m. Gustava Nikoline Olsdatter Hurumeie (1855–1936), minst to barn: Abraham Martinius (f. 1880, bosatt på Benterud, far til Helga Hansen, som ble gift med Erik Lehnstrand, og Emil Hansen – «Sykebil-Hansen») og Emma Ovidia (f. 1881, ugift, budeie på Leine-gårdene – se egen sak).

I midten av 1850-årene delte Abraham Petersen Søhol sin gård (kalt «Abrahams») i to like deler (seinere bnr. 9 og 10), som han i 1856 overdro til sine to eldste sønner, Mathias (bnr. 9) og Peter (bnr. 10). Kjøpesummen for hver var 325 spesidaler og livøre til foreldrene. De to gårdpartene ble ett bruk igjen i 1892 – se nedenfor.

⁴⁵ Skifteprotokoll nr. 25a (1815–1823) Ringerike og Hallingdal, ss. 91, 162, 164, 192 og 269.

I 1856 ble MATHIAS ABRAHAMSEN SØHOL (f. 1818) eier av halvparten av foreldrenes tidligere gård. Han giftet seg i 1844 med DORTEA CHRISTOFFERSDATTER ELSTØEN (f. 1816), og vi kjenner fem av deres barn:⁴⁶

* Anne Jørgine (f. 1844), d. som barn.

* Anne Jørgine (f. 1847).

* Christoffer (1849–1906), til Amerika i 1880 (kalte seg Christian i USA).

* Maren (1852–1922), til Amerika i 1880 (kalte seg Mary i USA).

* Andreas (1855–1919), til Amerika i 1878, g.m. Antonie Andreasdatter Skjellum (1863–1942) fra Skjellum under Vestre By (ved Svensrud), først bosatt i Fergus Falls, Minnesota, og flyttet rundt 1910 til Grand Forks, Nord-Dakota. De fikk ni barn, hvorav seks nådde voksen alder: Dora (f. 1888), Axel (1890–1896), udøpt gutt (f. og d. 1896), Agnes (f. 1897), Melvin (f. 1900), William (f. 1901), Olaf (f. 1905) og Carl (f. 1898) – samt et dødfødt barn (ukjent fødselsår).⁴⁷

I 1862 ble det utskilt en parsell Roterud (løpenr. 90c, seinere bnr. 11) som ble solgt til broren, Christen Abrahamsen Søhol – se gnr. 208/11 Roterud.

I 1865 solgte Mathias Abrahamsen og broren Peter (eier av seinere bnr. 10) hver sin skogteig på Krokskogen til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr for samlet 150 spesidaler.⁴⁸

I 1865 satt Dorthea Christoffersdatter (50) og Mathias Abrahamsen (49) på gården med tre barn: Christoffer (17), Maren (14) og Andreas (12). De hadde 1 hest, 2 storfe, 6 sauer og 2 griser, og sådde $\frac{3}{8}$ t. rug, 2 t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{3}{4}$ t. erter og 5 t. poteter. Under gården var det én husmannsplass, Evjua.

Ved skjøte av 26. april 1880 solgte Mathias Abrahamsen gården til Lars Jansen for 4.000 kroner. Tre dager seinere, 29. april 1880, reiste han til Amerika med kone og to barn: Christoffer og Maren samt Mathias' niese, Anne Jørgine Andersdatter (f. 1861), som ifølge utvandningslistene hadde «tjent hos dem». Hun var datter av Berte Marie Abrahamsdatter og Anders Hansen Ullern fra Øvre Ullern. De reiste med skipet «Baldur», og målet for reisen var Mankato i Minnesota.⁴⁹

⁴⁶ Slektsopplysninger fra Mons Øyvind Thingelstad, Tynset.

⁴⁷ Andreas Mathiassen Søhol ble i 1873 utlagt som far til et pikebarn, Annette Amalia, av Marie Olava Andersdatter Sundland (Svarstad).

⁴⁸ Skogteigene fikk løpenr. 90e og 90f, og ble i 1868 sammenføyd med en tilliggende teig (løpenr. 17b Hurum/Mostermyren) til én skogeiendom, gnr. 7/12 Hurum med Søhol (i dag gnr. 186/12, eies av Olsen-familien i Lommedalen).

⁴⁹ Opplyst av Mons Øyvind Thingelstad, Tynset.

MALENE SOPHIE LUTHS KISTE?

I stua hos Astrid og Egil Strand på Søhol står en gammel dragkiste med årstallet 1709 preget i låsen. Det var i 1709 at Jacob Luths datter, Malene Sophie, giftet seg med farens gårdsdrenge Peter Semmingsen og overtok Søhol. Kista har rimeligvis tilhørt gamlefogdens datter.

Berte Johanne Madsdatter (f. 1859) og Jørgen Larsen Helgeland (f.1856) med sitt første barn, Inger Louise (f. 1883).

LARS JANSEN (1820–1908) var fra Värmland i Sverige, og tidligere husmann i Sauløkka under Hole prestegård. Han ble i 1855 gift med INGER OLSDATTER (f. 1815) fra plassen Taje under Helgeland (på vestsiden av Storelva) – se bind 3 s. 635. Vi kjenner to av deres barn:

* Jørgen (f. 1856), seinere eier av Søhol, g.m. Berte Johanne Madsdatter, 10 barn – se nedenfor.

* Ole (f. 1859).

Da barna ble født, var Inger Olsdatter og Lars Jansen innerster på Helgeland (trolig i Taje). I 1865 satt de i Sauløkka med de to sønnene, og kontrakten her ble avlyst i 1881.

I 1892 kjøpte sønnen, Jørgen Larsen Helgeland,⁵⁰ den andre gårdparten av «gamle» løpenr. 90 (Søhol bnr. 10 – Neristua) av Sørine Hansdatter Søhol for 3.300 kroner. I 1900 satt både faren, Lars Johnsen, og sønnen Jørgen Larsen som selveiere på det som i folketellinga framstår som én gård, Søhol bnr. 9 og 10 (siden kalt «Lars»).

Etter Lars Jansens død i 1908 overtok Jørgen Larsen Helgeland også Søhol bnr. 9 («Lars»).

JØRGEN LARSEN HELGELAND (f. 1856) var kommanderende serjant på Helgelandsmoen, og satt som medlem av Hole herredsstyre. Han giftet seg i 1882 med BERTE JOHANNE MADSDATTER

Jørgen Larsen Helgeland (f. 1856) og hustru Berthe Johanne Madsdatter Steinseie (f. 1859). Hun var fra Steinsrud i Steinsåsen.

⁵⁰ Han antok slektsnavnet Helgeland etter foreldrenes bosted da han ble født.

Søhol bnr. 9 «Lars» i 2006.
Den gule bygningen i bakgrunnen er kårboligen i bnr. 5 Daniels.

© Fotograf Marit Fagerli

(f. 1859), datter av husmann Mads Hansen og Ragnhild Gregersdatter på plassen Steinsrud under Stein. Vi kjenner ni av deres barn, hvorav åtte var i live ved farens død i 1934:

- * Inger Louise (1883–1962), ugift, bosatt i Oslo.
- * Ingeborg, ugift, bosatt hjemme på gården, d. cirka 25 år gammel.
- * Ragna Mathilde (f. 1886), g.m. Ole Halvard Hafnor i Berget på Utstranda, fire barn: Jan Trygve, Mulla (Karen Johanne), Tor Sverre og Halvard.
- * Mads (f. 1888), ugift, gårdsgutt på Hundstad (Western), d. før 1934.
- * Martha Marie (1891–1963), g.m. Ingvald Frøshaug (1890–1976) i Åsbakken, to barn: Jørgen Andreas (f. 1925, g.m. Ruth Wold, to barn: Bente og Bjørn Ivar) og Anne Johanne (f. 1930, g.m. Odd Nilsen, tre barn: Mette Lise, May Britt og Lotte Marlen) – se bind 3 s. 413–415.
- * Bertha Jørgine (1893–1958), ugift, bosatt på Søhol.
- * Gunvor Annette (1895–1978), g. 1928 m. Ole Andersen Fjeldstad (1889–1982) på Nedre Fjelstad, fire barn: Ingeborg (f. 1928, g.m. Harald Fagerås, fem barn: Per Henrik, Gunnar, Tove, Åse og Ole Arve), Anders (f. 1930), Jørgen (1936–1937) og Ole (f. 1938) – se bind 3 s. 172–173.
- * Olga Kristine (1897–1979), seinere eier av Søhol («Lars»), g.m. Johan Strand, én sønn Egil – se nedenfor.
- * Ludvig (1900–1975), tvilling, fra 1937 eier av Stubberud på Røyse, g.m. Ingeborg Jørgensdatter Ruud (1905–1995) fra Nedre Hodt, én sønn Leif (f. 1936) – se gnr. 216/2 Stubberud.
- * Asta (1900–1979), tvilling, ugift, husholderske i Bærum.

Olga Kristine Strand f. Helgeland (1897–1979).

I 1934 ble Søhol bnr. 9 («Lars») overdratt til to av døtrene, INGER LOUISE HELGELAND (f. 1883) og OLGA KRISTINE HELGELAND (f. 1897), for 7.000 kroner og føderåd til søsteren Bertha Jørgine Helgeland i hennes levetid. Jørgen Larsen Helgeland's bror, Ole Larsen, hadde et tilgodehavende på 700 kroner som ble sikret med pant i boet.

Inger Louise Helgeland var ugift, og bodde i Oslo hvor hun drev

melkebutikk. I 1936 overdro hun sin halvpart av gården til søsteren for 2.000 kroner, og Olga Kristine Helgeland var dermed ene-eier.

OLGA KRISTINE HELGELAND (1897–1979) giftet seg i 1937 med JOHAN STRAND (1911–1996), sønn av Martin Bråteløkken og Selma Karoline f. Strand i Åsa. De fikk én sønn, Egil (f. 1939).

I 1948 hadde Søhol gnr. 29/9 og 10 i alt 60 dekar dyrket mark (silur- og kalksteinsjord), 116 dekar annet jordbruksareal, 75 dekar produktiv skog, 3 hester, 6 kyr, 2 ungdyr, 3 griser og 15 høner.

I 1968 ble det utskilt en parsell på 0,8 dekar (bnr. 53 Haugen) som ble overdratt til sønnen, Egil Strand. Han bygde enebolig her – se nedenfor.

I 1979 ble gården solgt til sønnen Egil for 60.000 kroner, med bo- og bruksrett for foreldrene i deres levetid.

EGIL STRAND (f. 1939) giftet seg i 1965 med ASTRID MARGRETHE KARLSEN (f. 1943) fra Vik i Hole. De har to barn:

Johan Strand (1911–1996) til venstre og Olga Kristine Strand f. Helgeland (1897–1979) og sønnen, Egil Strand (f. 1939).

Astrid Margrethe og Egil Strand med barn, svigerbarn og barnebarn. Bak fra venstre: Magne Johansen (f. 1968), John Reidar Strand (f. 1967) og Egil Strand (f. 1939).

Midten fra venstre: Anne Johansen Strand (f. 1968), Astrid Margrethe Strand f. Karlsen (f. 1943), Anne Lena Strand Johansen (f. 1969) med Kristian (f. 1999) på fanget, og Tomas (f. 1993). Foran står Stine (f. 1995) og Anders (f. 1996). Bildet er tatt i 2001.

Høyonn på Søhol «Lars» i 1948. Johan Strand (nærmest) og Olga Kristine Strand (på høyvogna), mens sønnen Egil kjører traktoren. Til høyre en gutt som var sommergjest på nabogården Daniels.

KULTURPRISEN

Astrid Margrethe Strand (f. 1943) ble i 1997 tildelt Hole kommunes kulturpris for sin mangeårige innsats som speiderleder i Hole. Hole speidergruppe ble startet av hennes mor, Øllegård Marie Karlsen, i 1950. Astrid overtok som leder etter mora tidlig i 1960-årene, men hadde en pause da familien bodde i Oslo fra 1965. I 1975 overtok hun igjen som leder av den lokale speidergruppa, og sitter fortsatt i vervet!

Egil Strand (f. 1939) i leik på Søhol cirka 1942. Vannvogna ved fjøsveggen ble brukt til å kjøre vann fra Dælabrønnen. Gården fikk innlagt vann først i 1952. I bakgrunnen den gamle låven (revet 2006), og til venstre skimtes bryggerhuset.

* John Reidar (f. 1967), g.m. Anne Johansen, eiere av Søhol (Lars) fra 2001, to barn: Tomas og Stine – se nedenfor.

* Anne Lena (f. 1969), bosatt i Steinsåsen, g.m. Magne Johansen (f. 1968), to barn: Anders (f. 1996) og Kristian (f. 1999).

Ved siden av å drive gården har Egil Strand arbeidet som landbruksmekaniker i 30 år, først ved Eik & Hausken i Oslo, deretter ved Felleskjøpet i Hønefoss og de siste 17 årene ved Ringerike kornsilo. Astrid Margrethe Strand har i 35 år vært renholder ved Eik & Hausken i Hønefoss (i dag AK Maskiner AS).

Siden 2001 har sønnen John Reidar og hans kone Anne vært eiere av gården. JOHN REIDAR STRAND (f. 1967) arbeider ved Spenncon på Hensmoen, mens ANNE JOHANSEN STRAND (f. 1968) fra Tyrstrand er kokke ved Nøstret bo- og omsorgssenter. De har to barn: Tomas (f. 1993) og Stine (f. 1995).

Hovedbygningen i «Lars» etter restaureringa i 1956.

Søhol gnr. 208/9 og 10 har i dag 87 dekar dyrket jord, hvorav 40 dekar (jordveien som tidligere tilhørte bnr. 10 Neristua) leies ut til Elstøen gartneri, 100 dekar produktiv skog og 30 dekar annen utmark på Krokskogen, 2 traktorer og eget vanningsanlegg (bygd 1977–78) med pumpehus ved Evjua.

Våningshuset på gården består av to deler, hvorav den eldste (søndre) delen trolig er fra 1700-tallet. Etter utskiftinga i 1890-årene ble hovedbygningen fra Søhol bnr. 10 (Neristua), som Jørgen Larsen Helgeland kjøpte i 1892, flyttet fra lenger «oppi gården» og satt inntil. Begge disse er i tømmer, og er siden påbygd 2. etasje i reisverk, og restaurert 1956 og 1988. Øvrige bygninger er stabbur (fra 1800-tallet), vognskjul (1961–63), kårbygning (gnr. 208/53 Haugen, bygd 1968 og påbygd 1988) og garasje (2002). Kårbygningen ligger cirka 100 m sørvest for gårdstunet. Gården har hytte på Øskjevallsetra (bygd 1942, påbygd 2000), og er medeier i et stórhus der oppe sammen med Elstøen og en Leine-gård (Fuhre).

Av gamle bygninger som er revet, kan nevnes låve (revet 1959–60), bryggerhus og vognskjul (ca. 1975), grisehus (1980), fjøs (1981) og låve med stall (2006).

Åkernavn er Engene, Nybrøttet, Rumpa, Grisehusjordet, Haugen, Bak haugen, Slettene og Plassen.

Søhol

GNR. 208/10 – NERISTUA

I 1856 ble PETER ABRAHAMSEN SØHOL (1824–1888) eier av halvparten av foreldrenes tidligere gård (seinere bnr. 10) for 325 riksdaler. Han var gift to ganger, først i 1855 med sin kusine BERTE MARIE DANIELSDATTER SØHOL (f. 1835) fra Søhol bnr. 5 (Daniels).

Grisehuset i «Lars» ble revet i 1960. I bakgrunnen bryggerhuset med påbygd vedskjul.

Ekteskapet var barnløst, men Peter Abrahamsen ble i 1846 utlagt som barnefar til et guttebarn, Hans Andreas, av Anne Larsdatter Gommeseie:

* Hans Andreas Petersen Søhol (f. 1846), barber, bosatt i Christiania, g.m. Josefine Petra Olsdatter Fårlund (f. 1847) fra Østre Toten, minst seks barn: Hjalmar (d. i USA), Ole (f. 1875, barber i Oslo, g.m. Emma Alvilde), Hilmar (1879–1948, frisør og kjøpmann, g.1 m. Julie Magdalena Jacobsen f. 1880 fra Hvaler, tre barn: Solveig Hildegard 1908–1993 g.m. Per Joel Rosengren 1909–1973, William 1911–1938 d. ugift 27 år gammel, og Robert f. 1914, g.m. Anne Gampedalen. Hilmar g.2 i 1925 m. Gudrun Reiertsen f. 1898 fra Hvaler), Petra Antonie (f. 1884, til New York i 1903 med skipet «Norge»), Johanne Marie (f. 1886, emigrerte i 1904, g.1 i Berlin m. Griffel, g.2 i Oslo med Hafredal), Bergljot (1890–1983, g.1 i Berlin med Fritz Buschkamp, én datter, g.2 i Oslo med Arthur Larsen f. 1891).

I 1862 ble det utskilt en parsell Lisbethløkka (løpenr. 90d, seinere bnr. 12) som ble solgt til Nils Iversen.

I 1865 solgte både Peter Abrahamsen og broren Mathias (eier av seinere bnr. 9) sine skogteiger på Krokskogen til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr for samlet 150 spesidaler

I 1865 satt Peter Abrahamsen (41) som enkemann på gården med broren Hans (27, «hjælper med Gaardsbruget»), søsteren Berthe Marie (34, «forestaaer Husholdningen») og sistnevntes datter, Anne Jørgine Andersdatter (5). De hadde én tjenestedreng, Ole Christoffersen (17). På gården var det 2 hester, 2 storfe, 8 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{3}{8}$ t. rug, 2 t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{3}{4}$ t. erter og 5 t. poteter.

I 1875 giftet Peter Abrahamsen seg igjen med SØRINE HANS-DATTER (1854–1938) fra Kampen i Bærum,⁵¹ og de fikk én sønn:

* Anders (f. 1875), konfirmert 1889, emigrerte til Iowa, USA.

I 1875 ble det utskilt et jordstykke ved Skrangledalen (løpenr. 90g, seinere bnr. 13 av skyld mark 1,45) som ble solgt til kirkesanger Ole Hurum, eier av nabogården Lille Hundstad, for 565 spesidaler.

Ingen av barna kom til å etterfølge foreldrene som eiere av gården. Etter Peter Abrahamsens død i 1888 fikk Sørine Hansdatter uskiftebevilling, og hun forpaktet bort jorda til Martin Andreassen fram til 1892.

Etter utskiftinga 1890–92 ble denne Søhol-gården en av de to som måtte flytte tun og bygninger. Flytting av våningshus, låve med

⁵¹ Sørine Hansdatter var i 1900 enke og husholderske hos Kristian Gulbrandsen.

stall, fjøs, bryggerhus, grisehus, vedskjul og stabbur ble breregnet å koste 670 kroner. Med fradrag av Sørine Hansdatters pliktige bidrag til utskiftinga (200 kroner), fikk hun 470 kroner for å flytte hele gården. Det ble for mye for Sørine – i 1892 solgte hun Neristua Søhol bnr. 10 til Jørgen Larsen Helgeland for 3.300 kroner.

Jørgen Larsen Helgeland var sønn av Lars Jansen Søhol, som eide den andre gårdparten av gamle løpenr. 90 («Lars»). De to gårdpartene ble drevet som én gård fra 1892. Ved farens død i 1908 overtok Jørgen Larsen Helgeland også som eier av bnr. 9 – se ovenfor.

Roterud GNR. 208/11

I 1862 solgte Mathias Abrahamsen, eier av Søhol løpenr. 90a («Lars», seinere bnr. 9), en parsell Roterud til sin yngre bror, Christen Abrahamsen, for 400 kroner. Skjøte ble først utstedt i 1880.

CHRISTEN ABRAHAMSEN SØHOL (f. 1836) giftet seg i 1863 med OLAVA NILSDATTER GOMNÆS (f. 1842) fra Søndre Gornes. Vi kjenner ni av deres barn:

- * Inger Marie (f. 1863), d. som barn.
- * Nils (f. og d. 1865).
- * Inger Marie (f. 1867), konfirmert 1881.

Roterud i 2006. Våningshuset er fra cirka 1880.

© Fotograf Marit Fagerli

Christen Abrahamsen Søhol (f. 1836) og hustru Olava Nilsdatter Gommæs (f. 1842) utvandret til Amerika i 1880.

Jens Andersen (1821–1902) og Inger Karine Andreasdatter (1820–1901) var husmannsfolk i Sandvika under Borgen i 1865, og seinere kårfolk hos sønnen Hans Jensen Søhol i Roterud (som han kjøpte i 1883).

- * Maren (f. 1870), emigrerte til Amerika, g.m. Samuel Galland (f. i Suldal), bosatt i Minnesota, flere barn, bl.a. en datter Martha Galland-Hegge.⁵²
- * Anna Nikoline (f. 1873).
- * Nils (f. og d. 1876), tvilling, d. 1 dag gammel.
- * Christine (f. og d. 1876), tvilling, d. 1 dag gammel.
- * Karl (f. 1877).
- * Olga (f. 1881).

I 1865 satt Olava Nilsdatter (24) og Christen Abrahamsen (28, gårdbruker, selveier og snekker) med datteren Inger Marie (2) og et fattiglem, Johanne Alfsdatter (18). De hadde 1 ku og 1 gris, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, 1 t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn og 3 t. poteter.

Christen Abrahamsen Søhol reiste til Amerika i 1880 sammen med broren Mathias og hans familie. Det kan synes som han kom tilbake til gamlelandet og hentet familien i 1882–83, og ved skjøte av 12. mai 1883 solgte han Roterud til Hans Jensen Sandvigen for 1.200 kroner.

HANS JENSEN SØHOL (Sandvigen) (1848–1934) var fra plassen Sandvika under Borgen, og giftet seg i 1878 med LOVISE HALGRIMSDATTER SVARSTADEIE (1855–1930), datter av Marte Jensdatter og Halgrim Jensen i Evjua under Svarstad. Hans Jensen var tømmermann, og arbeidet i mange år ved Tandberg Brug på Øst-Modum, og de bodde da i plassen Dyrbak. De fikk seks barn:

- * Johan (f. 1881), seinere lensmann i Rygge og Jeløy i Østfold, g.m. Tora Hval fra Hønefoss, to døtre: Ragne og Astrid.
- * Herman (1884–1950), fra 1928 banksjef i Hole sparebank, g.1 m. Hjørdis Espe (1889–1945) fra Hønefoss, én sønn Sverre Egil (1918–1999), bosatt på Høvik i Bærum, g.m. Signe-Grethe (Lillemor) Svendsen (f. 1922) fra Bærum, ingen barn. Herman Søhol g.2 i 1947 med Gudrun Austad (f. 1899) fra Trondheim (ingen barn).
- * Marthe Karine (1885–1965), jordmor, g.m. Anton Konrad Hagelsteen (1883–1961) på Nerigarden Fekjær, én datter Ingeborg (f. 1923), g.m. Nils Vik (f. 1924) fra Øystese i Hardanger, tre sønner: Arne (f. 1953), Helge Anton (f. 1956) og Erik (f. 1959) – se bind 1 s. 220–224.
- * Inga (f. 1888), g.m. Knut Martin Skjærven fra Voss, fire barn: Johannes (f. 1915, seinere kontorsjef og disponent ved Borgeng Fabrikker i Hole og bosatt i Løkenmoen, g.m. Bergljot Berge f. 1915, to døtre: Inger Johanne f. 1944 og Anne Berit f. 1948 – se bind 1 s. 509), Gudrun (bosatt i Løkenmoen i Hole, g.m. Trygve Selte f. 1911 fra Steinsfjordingen, ingen barn, men hun hadde fra tidligere ekteskap med Halvard Enger fra Bøverbru én sønn Leif – se bind 1 s. 509), Hans (f. 1920, seinere eier av Roterud, g.m.

⁵² Martha Galland-Hegge var på Norges-besøk i 1957, og V.V. skrev da en avisartikkel: «En amerikansk farmerenke besøker Røyse», i Ringerikes Blad 23. juli 1957.

Lovise Halgrimsdatter og Hans Jensen Søhol i Roterud med sine fem barn. Fra venstre: Marthe Karine (f. 1885), Herman (f. 1884), Lovise Halgrimsdatter Søhol (1855–1930), Johan (f. 1881), Hans Jensen Søhol (1848–1934), Andrea (f. 1895) og Inga (f. 1888). Bildet er tatt cirka 1915.

Ursula Dahl, to barn: Henny-Greta og Knut-Inge), og Reidar (bosatt i Oslo, g.m. Aud Sandbakken fra Reinsvoll, én sønn Rune).

* Andreas (1892–1893), d. 1 år gammel.

* Andrea (1895–1974), seinere eier av Roterud, g.m. Albert Krohn Albertsen, ingen barn.

I 1900 satt Lovise Halgrimsdatter og Hans Jensen Søhol («Bygnings-Tømmermand og Snedker for egen Regning») i Roterud med de fire yngste barna samt husbondens far, Jens Andersen Sandvigen (f. 1821, kårmann). Jens Andersen døde i 1902. I 1900 var hans hustru, Inger Karine Andreasdatter (f. 1820), bosatt hos datteren Anne Jørgine og hennes familie i Hodt, hvor hun døde i 1901 – se gnr. 214/3 Hodt.

I 1900 bygde Hans Jensen Søhol lokalet «Hole» (fra 1932 kalt «Røysehall»). Han lagde også møbler, og både gyngestoler, skap, bord og kommoder fra hans hånd er i dag i familiens eie.

Ved auksjonsskjøte av 31. mars 1932 kjøpte Hans Jensen Søhol også det andre Roterud-bruket (bnr. 8), og de to brukene har siden vært én eiendom. To måneder seinere overdro Hans Jensen Roterud (som da var enkemann) bnr. 8 og 11 til sin yngste datter Andrea for 5.000 kroner, med pantobligasjon fra kjøper til selger for 4.000 kroner.

ANDREA KROHN ALBERTSEN F. SØHOL (1895–1974) var gift med ALBERT KROHN ALBERTSEN (d. 1948) fra Henningsvær i

Lovise Halgrimsdatter (1855–1930) og Hans Jensen Søhol (1848–1934).

Lovise Halgrimsdatter (til høyre) og Hans Jensen Søhol utenfor huset i Roterud cirka 1910 med to av døtrene (trolig Andrea nærmest faren).

Andrea f. Søhol og Albert Krohn Albertsen i Roterud med en sommergjest fra Oslo. Bildet er tatt cirka 1945.

Lofoten. Ekteskapet var barnløst. Han var maler av yrke, og bror av klokker og lærer Olaf Albertsen på Hundstad. Før hun giftet seg, var Andrea kontordame hos sin bror Johan, lensmann i Rygge (og seinere Jeløy) i Østfold.

I 1935 lånte Andrea og Albert Krohn Albertsen 4.000 kroner i Hønefoss og Oplands Kreditbank med pant i begge eiendommene.

Etter sin manns død i 1948 fikk Andrea Krohn Albertsen bygd om farens tidligere snekkerverksted i våningshuset i Roterud til to rom, hvor hun selv flyttet inn. Resten av huset ble leid ut, fram til 1956 til nevøen Johannes Skjærven og hans familie, deretter til Gudrun og Trygve Selte, og fra 1962 til Torbjørg og Eilif Wærness – se gnr. 208/60 Bønsnesveien 203.

Ved skjøte av 14. juli 1972 solgte Andrea Krohn Albertsen Roterud til sin nevø, Hans Skjærven, for 50.000 kroner og huslyrett til selger av årlig verdi 600 kroner. Hun døde i Roterud i 1974.

HANS SKJÆRVEN (1920–1982) var politimann i Tromsø, og gift med URSULA DAHL (f. 1925) fra Tromsø, som har arbeidet som sekretær ved Nord-Hålogaland bispedømmekontor og i Troms fylkeskommune. De har to barn:

* Henny-Greta (f. 1945), bosatt i Tromsø, fra tidligere ekteskap med Sverre Wang fra Tromsø har hun to barn: Inga (f. 1973 g.m. Roy Rakkenes, en sønn Snorre f. 1999) og Vegar (f. 1976, g.m. Bjørg Helen Nøstvold, en sønn Hans f. 2004).

* Knut-Inge (f. 1947), bosatt i Tromsø, g.m. Stina Haugen fra Tromsø, en datter Greta Judith (f. 1969), som er samboer med Morten Eilertsen.

Etter Hans Skjærvens død fikk Ursula Skjærven uskiftebevilging. Hun er bosatt i Tromsø, og bruker Roterud som feriested. Jord-

veien (ca. 5 dekar) leies bort til Per Ullern på Søhol bnr. 5 (Daniels).

Det gamle våningshuset i Roterud er fra cirka 1880. Øvrige bygninger er en gammel låve (fra ca. 1900). Fjøset ble revet i 1970-årene.

Et gammelt bryggerhus ble flyttet i 1968 til parsellen Lillebo (bnr. 50), som ble utskilt i 1963 og solgt til Hans Skjærven, og satt opp igjen der som hytte. Det eies i dag av Ursula Skjærven. Bryggerhuset skal ha blitt bygd av materialer fra den gamle brygga i Svensrud, som ble revet i 1927.

Evjua GNR. 208/12 (LISBETHLØKKA)

I 1862 ble det fra Søhol løpenr. 90b (seinere bnr. 10) utskilt en parsell lengst sørøst i Søhols gårdsvald, på grensen mot Svarstad. Parsellen fikk navnet Lisbethløkka (løpenr. 90d, seinere bnr. 12 av skyld 11 øre), og ble solgt til Nils Iversen, som rimeligvis var tidligere husmann på plassen. Kjøpekontrakt eller skjøte ble ikke tinglyst.⁵³

NILS IVERSEN SØHOL (1809–1888) var fra Sundvollen, og giftet seg i 1835 med CATHRINE JAKOBSDATTER SVARSTADEIE (1802–1855), datter av husmann Jakob Olsen og Eli Jansdatter på en plass under Svarstadenga. De hadde da én datter:

* Andrine (f. 1834 i Aker), g.m. Svend Clausen (f. 1829), i 1865 var de husmannsfolk på Tanbergmoen i Norderhov med to barn: Carl (7) og Nils (5) samt en pleiedatter, Marie Christiansdatter (12, f. i Christiania).

⁵³ Den utskilte parsellen var bare en del av den tidligere plassen, som i perioder hadde flere husmenn.

Ursula f. Dahl (f. 1925) og Hans Skjærven (1920–1982) giftet seg i 1945.

Stuebygningen i Evjua i 1970-årene.

Evjua i 1950-årene.

Cathrine Jakobsdatter døde i 1855, og Nils Iversen Søhol giftet seg igjen med KIRSTI ABRAHAMSDATTER SØHOL (f. 1813), datter av Kari Engebretsdatter og Abraham Nilsen Søhol på Søhol bnr. 6 (Nystua). Vi kjenner ett av deres barn:

* Karen (f. 1859), ugift, eier av Evjua fra 1888.

Kirsti Abrahamsdatter hadde fra tidligere én sønn, Anders (f. 1850), med Iver Danielsen Frøyshoveie.

I 1865 satt Kirsti Abrahamsdatter (51) og Nils Iversen (57) på bruket med datteren Karen (7) og husbondens stesønn, Anders Iversen (16). De hadde 1 ku, og sådde $\frac{1}{4}$ t. bygg og 1 t. poteter.

Etter Nils Iversens død i 1888 ble bruket overtatt av datteren Karen, som løste ut søsteren Andrines arvepart for 200 kroner.

KAREN NILSDATTER SØHOL (f. 1859) var ugift. I 1900 bodde hun alene på bruket,⁵⁴ og i folketellinga er det notert at hun var «privat understøttet».

Ved auksjonsskjøte av 10. desember 1910 ble Maren Johannesdatter Mosengen eier av Evjua for 415 kroner. 325 kroner av kjøpesummen lånte hun i Hole sparebank mot pant i eiendommen.

MAREN JOHANNESDATTER MOSENGEN (f. 1865) var fra Mosenga på Røyse. Hun var ugift, og var budeie og husholderske hos broren, Hans Petter Mosengen, i Mosenga – se gnr. 215/5. Maren var budeie på Nedre Steinlaussetra på Krokskogen hver sommer i 31 år (fram til 1939), og før henne hadde både mora og bestemora ligget på den samme setra. Etter hennes død overtok HANS PETTER MOSENGEN (f. 1874) bruket for 1.050 kroner. Han solgte det videre i 1942 til Rolf Werner Rollve for 4.000 kroner.

ROLF WERNER ROLLVE (1904–1978) var gift med Margit Nøsterud (f. 1912) fra Nøsterud. De fikk fire barn:

* Jack (f. 1930), g.m. Liv Tyrihjøll, én datter Mona (f. 1956).

* Dick (f. 1932), g.m. Eva Tyrihjøll, to barn: Glenn (f. 1958) og Line (f. 1964).

* Freddy (f. 1936), g.m. Aud Kristiansen, to barn: Svern (f. 1960) og Ståle (f. 1964).

* Karin (f. 1942), g.m. Knut Haug (ingen barn).

Margit og Rolf Werner Rollve bodde i Oslo, og brukte Evjua som feriested (familien bodde her under krigen). De satt som eiere til

⁵⁴ I folketellinga er hennes fødselsår oppgitt til 1857, og hun var midlertidig bosatt på Sørjordhaugen.

1948, da de solgte eiendommen til David Jørgensen for 5.330 kroner.

DAVID JØRGENSEN (1901–1953) var sønn av Anne Mathilde og Jørgen Gulbrandsen, som bodde på Sundøya i 1900 og fra 1934 i Rønningen – se bind 3 s. 259–261. Han var dagarbeider og asfaltarbeider, og gift med MARGIT EUGENIE NILSEN (1910–1981), datter av Dagny Eugenie Løken (Bjerketangen)⁵⁵ og Anton Nilsen Tomta. De fikk fem barn:

* Jens Jørgen (f. 1931), ugift, eier av Evjua fra 1981.

* Dagfrid Eugenie (1935–1999), g.m. Ole Dammen (siden skilt), bosatt på Hofsfoss i Norderhov, to døtre: Doris og Lisbeth.

* Kjell (1936–2004), bosatt i Mjøndalen, g.m. Kari Marie Andreassen, to barn: Hege og Roger.

* Dagny Marit (1943–2000), g.m. Terje K. Bråthen, bosatt på Nymoen på Hen (ingen barn). Dagny hadde fra tidligere én datter, Anita Eugenie.

* David (f. 1953), samboer med Turi Sagbakken, bosatt på Bjørkemoen ved Ask, to barn: David Christoffer og Mia Christine.

Etter Margit Eugenie Jørgensens død i 1981 ble Evjua overtatt av eldste sønn, JENS JØRGEN JØRGENSEN (f. 1931). Han er ugift, og begynte som læregutt på Borgeng Fabrikker i 1947. Han var maskinarbeider på Borgeng og Høsveis (Hønefoss Sveiserverksted), og seinere montør hos Fernholdt & Gjertsen i Bærum. De siste åtte yrkesaktive årene arbeidet han ved Flebu Luftteknikk i Bærum.

Eiendommen er på cirka 3 dekar. Av bygninger står fortsatt den gamle stua fra 1800-tallet, og et uthus med fjøs.

Nøstret (Nøsterud)

LØPENR. 91 – SEINERE GNR. 208/14 OG 15

I 1734 solgte Peter Semmingsen Søhol den tidligere husmannsplassen Nøstret til Nils Pedersen Fjeld for 130 riksdaler og «årlig 3 riksdaler og 1 tønne bygg til Søhols oppsitter». Nøstret synes ikke å være skyldsatt før ved 1838-matrikkelen. Både i 1762 og 1801 benevnes eierne her som husmenn, selv om de vitterlig var eiere.

⁵⁵ Dagny Eugenie foreldre var skomaker Karl Andersen Koperud fra Sundvollen og hans første hustru Oline Eriksdatter fra Helgøya i Mjøsa. Familien bodde på Sundland på Storøya i 1900, og på Bjerketangen under Løken da Oline døde i 1905 og Dagny Eugenie giftet seg i 1908. Seinere bodde Karl Andersen på husmannsplassen Borgentangen under Borgen med sin andre hustru Laura Jørgine Aleksanderdatter (seks barn) – se bind 1 s. 382–383.

NØSTRET – ELLER NØSTERUD?

Navnet Nøstret har trolig sitt opphav i nøster (nauster), altså båthus. Nøstret ligger litt opp fra fjorden, men det synes naturlig at Søhol-gårdene i gammel tid hadde naust ved fjorden nedenfor Nøstret, og at det er disse båtplassene som har gitt boplassen navn. Men navnet kan også ha sammenheng med nørdest og rud, altså den nordligste rydningen.* I skriftlige kilder fra 1600, 1700 og 1800-tallet brukes skriveformen Nøstret, bl.a. i tingbøker, matrikler og kirkebøker. Siden dagens eierfamilie kom dit i 1875, har de benyttet skrivemåten Nøsterud både som familienavn og gårdsnavn. I bygdeboka vil vi derfor skrive Nøstret i alle sammenhenger før 1875, og Nøsterud etter 1875.

* Harsson (1995).

NILS PEDERSEN FJELD (ca. 1702–1788) var fra Bønsnesfjordingen, og en yngre bror av Paul Pedersen Putten, en av heltene fra slaget på Norderhov i 1716. Han giftet seg i 1721 med MARI OLS-DATTER ONSAGER (1697–1772). De bodde i Elstøen til 1735, da de flyttet til Nøstret. Vi kjenner seks av deres barn: Dordi, Dordi, Ole, Peder, Daniel og Søren – se omtale av Søndre Fjeld.

I 1742 ble Nils Pedersen bygselmann og i 1743 eier av en gårdpart i Søndre Fjeld, og flyttet dit. Ved skjøte av 4. mars 1743⁵⁶ solgte han en part av Nøstret til broren, Jens Pedersen, for 66 riksdaler. I 1745 kjøpte Jens Pedersen resten av Nøstret av broren for ukjent kjøpesum.

JENS PEDERSEN NØSTRET (ca. 1704–1781) var gift tre ganger og fikk minst 15 barn.⁵⁷ Han giftet seg først i 1724 med LISBETH GUNDERSDATTER RUUD (ca. 1705–1724) fra Vestre Rud. De bodde på Vestre Rud da de fikk sønnen Gunder (f. og d. 1724), som døde 8 måneder gammel. Han ble døpt 12 dager før mora ble gravlagt 28. april 1724. Da det var skifte etter Lisbeth Gundersdatter i januar 1725, ble det opplyst at sønnen var død, og det var skifte etter ham samtidig.

Jens Pedersen giftet seg igjen i 1726 med ELI JOHANNESDATTER FJELD (ca. 1703–1742), datter av Johannes Svendsen Fjeld, og vi kjenner åtte av deres barn:

* Gunder (1726–1727), d. 8 uker gammel.

* Lisbeth (1728–1748), d. 20 år gammel.

* Johan (1730–1789), g. 1755 m. Marte Olsdatter Fjeld (ca. 1733–1783), fra tidlig i 1760-årene var de husmannsfolk i Langpløya under Vestre Rud, fem barn: Jens, Ole, Erik, Eli og Erik – se Vestre Rud.

* Sara (1732–1785), g. 1761 m. Anders Thoresen Torvet (1733–1786), i 1762 i Svarstadeie, seinere bosatt i Bråten i Sundvollen-eie, minst seks barn: Tore (f. og d. 1762, tvilling), Johanne (f. og d. 1762, tvilling), Eli (f. 1763), Johannes (f. og d. 1767), Christoffer (f. 1768) og Jens (f. 1771).

* Peder (1735–1758), d. 22 år gammel.

* Gunder (f. og d. 1738), d. 9 måneder gammel.

* Marthe (f. 1739), d. barnløs før 1782.

* Daniel (1742–1743), d. 14 måneder gammel.

Eli Johannesdatter og Jens Pedersen bodde på en plass under Gornes i 1737, men da skiftet etter Eli Johannesdatter ble holdt i 1743 (skiftet ble holdt 19. januar og avsluttet 15. mars), bodde de i Nøstret. Eli etterlot seg ektemann og fem barn mellom 14 og 3 år. Boets

⁵⁶ Han solgte i 1743 en del av Nøstret, og ved skjøte av 1. mai 1745 solgte han resten av bruket til broren.

⁵⁷ Slektsopplysninger fra Ole Yttri: Pål Pedersen Putten og hans slekt.

nettoverdi var 75 riksdaler, hvori medregnet 66 riksdaler betalt til Nils Pedersen Fjeld for en del av Nøstret.⁵⁸

Jens Pedersen giftet seg igjen 3. oktober 1743 med SIRI ERIKSDATTER EVJUA (Søhol) (ca. 1715–1793), og vi kjenner seks av deres barn:

* Daniel (f. 1745), i 1801 jordløs husmann i Skrangledalen under Søhol, g. 1780 m. Kirsti Andersdatter Søhol (1744–1809), minst tre barn: Mari (f. 1769), Siri (f. 1780) og Kirsti (f. 1789) – se omtale av Skrangledalen som husmannsplass.

* Eli (f. 1747), g. 1785 m. enkemann Johannes Christoffersen Svarstad (ca. 1730–1800), én datter Ambjør (1787–1804).

* Lisbeth (1750–1789),⁵⁹ g. 1787 m. Ole Engebretsen (f. 1755) fra Karlsrud på Modum, bosatt i Aker, én sønn Engebret (1788–1848), som ble g.m. Marte Kristiansdatter Helgelandseie, seinere husmannsfolk og eiere av Mosenga, tre barn: Anne Maria, Ole og Christian – se gnr. 202/18 Mosenga.

* Marie (f. 1752), ugift, én datter Marthe (f. 1776) med Lars Paulsen Skrangledalen, de bodde i 1801 på Svarstad hos Maries søster, Eli.

* Erik (f. 1754), i 1801 husmann i Evjua, g. 1784 m. Kirsti Pedersdatter (f. ca. 1758), seks barn – se omtale av husmannsplassen Evjua.

* Jens (1757–1829), ugift, d. på Nøstret i 1829, 73 år gammel.

Jens Pedersen Nøstret døde i 1781, med oppgitt alder 80 år. Han etterlot seg hustru Siri Eriksdatter, to barn fra andre ekteskap (Johan og Sara), og seks barn fra tredje ekteskap (Daniel, Erik, Jens, Eli, Lisbeth og Marie). Boets bruttoverdi var 298 riksdaler, hvori medregnet Nøstret (taksert til 250 riksdaler). Etter at gjelda var trukket fra, var nettoverdien 177 riksdaler.⁶⁰

I 1780-årene har MAD S ANDERSEN NØSTRET (1751–1812) fra Frognyøya flyttet hit. I 1789 lånte han 100 riksdaler av Hans Svendsen Hundstad mot pant i Nøstret, men noe skjøte er ikke tinglyst. Han må likevel ha vært eier av eiendommen, selv om han i folketellinga i 1801 kalles husmann. Da er han 50 år gammel, og sitter på bruket med hustru SARA DAVIDSDATTER LINDRUP (1761–1818) fra Bønsnes og seks barn. De giftet seg i 1785, og vi kjenner sju av deres barn:⁶¹

* Gunhild (f. 1785), g. 1810 m. Hans Jensen Elvigen (f. ca 1789) i Nordervhov, sønn av Maria Hansdatter og Jens Fredriksen Elvigen.

* David (f. 1787), eier av Nøstret fra 1812, g. 1814 m. Anne Maria Jens-

⁵⁸ Skifteprotokoll nr. 13 (1741–1744) Ringerike og Hallingdal, s. 505b.

⁵⁹ Lisbeth fikk i 1772 en sønn, Ole, med Christoffer Nilsen Slottet fra Tyrstrand, men gutten døde i 1773, 1/4 år gammel.

⁶⁰ Skifteprotokoll nr. 20a (1779–1782) Ringerike og Hallingdal, s. 369a.

⁶¹ Ole Engebretsen Yttri: Pål Putten og Hans Grenader sin slekt (Hringariki nr. 1/2005).

datter fra Haug i Norderhov, vi kjenner åtte barn – se nedenfor.

* Mari (f. 1790), g. 1811 m. Elling Olsen Hurum, i 1812 i Lore-eie, i 1815 på en plass under Stein, i 1818 og 1826 på en plass under Hundstad, og i 1832 på en plass under Nes på Utstranda. Vi kjenner seks barn: Berte Maria (f. 1812), Mads (f. 1815), Ole (f. 1818), Sara (f. 1822), Anders (f. 1826) og Dorthea (f. 1832).

* Anders (1792–1793), d. sju måneder gammel.

* Anne (f. 1793), trolig g. 1823 m. Lars Mikkelsen fra Borgen (f. ca. 1793).

* Dorthe (f. 1797), g. 1820 m. Christoffer Iversen Grønvold (Moeie) (f. ca. 1798), på en plass under Mo i Steinsfjordingen i 1820, på Frøgnøya i 1823, på Svarstad i 1826, på en plass under Ullern i 1828 og 1832, og på Leine i 1838. Vi kjenner sju barn: Iver (f. 1820), Mads (f. 1823), Hans (f. 1826), Sara (f. 1828), Christian (f. 1832), Hans Andreas (f. 1835), Olaus (f. 1837).

* Kirsti (f. 1800), flyttet til Lysaker i 1819, 19 år gammel.

Ved skjøte av 20. januar 1812 overtok eldste sønn, David Madsen, som eier av Nøstret. Han kalles husmann i kirkeboka i 1815, men dette må være skrivefeil fra prestens side. I 1817 benevnes han «selveier og gårdmann i Nøstret».

I 1813 ble det holdt skifte etter Mads Andersen Nøstret. Han etterlot seg hustru og seks barn, og boets nettoverdi var 89 riksdaler. I 1818 ble det skiftet etter Sara Davidsdatter (sluttet 1819). Hun etterlot seg seks barn (én sønn og fem døtre), og sønnen David ble oppnevnt som verge for sine umyndige søstre. Boets nettoverdi var 17 spesidaler, hvorav døtrene Anne, Dorthe og Sigrid fikk 4 spesidaler hver.

DAVID MADSEN NØSTRET (f. 1787) giftet seg i 1814 med ANNE MARIE JENSDATTER (ca. 1794–1878) fra Haug i Norderhov. Hun bodde på Sørum i Steinsfjordingen da de trolovet seg tidligere samme år. Vi kjenner åtte av deres barn:

* Mads (f. 1815), eier av Nøstret fra 1844, g.m. Maren Larsdatter, minst fire barn – se nedenfor.

* Dorthea (1817–1822), d. 5 år gammel.

* Anders (f. 1820), g. 1854 i Norderhov kirke m. Anne Olsdatter Knestang (datter av Ole Andersen).

* Johannes (f. 1822), g.m. Marte Andersdatter Svarstadeie (f. 1812), senere husmannsfolk i Snekkerstua under Svarstad, minst fem barn: Anne Marie (f. 1844), Anne Dorthea (f. 1846), Anne (f. 1848), Karen (f. 1852) og Maren (f. 1856) – se Snekkerstua under Svarstad.

* Christian (f. 1825), konfirmert 1840.

* Dorthea (1827–1828), d. 1 år gammel.

* Dorthea (1829–1913), g. 1857 m. Gulbrand Jensen Neseie (1828–1911), i 1865 var de husmannsfolk i Dal østre under Fjelstad, og fra 1867 i Ullernbakken under Ullern, minst sju barn: Jørgen (f. 1858), Andreas (f. 1860), Mathea (f. 1863), Karoline (f. 1865), Anders (f. 1867), Otilie (f. 1873) og Karoline (f. 1870).

* Anne Randine (f. 1832).

Ved skjøte av 23. mars 1844 solgte David Madsen bruket til eldste sønn, Mads, med livøre til foreldrene i deres levetid. Kjøpesummen er ukjent, men sønnen lånte 100 spesidaler i Opplysningsvesenets fond mot pant i eiendommen.

MADS DAVIDSEN NØSTRET (f. 1815) var gift med MAREN LARSDATTER, og vi kjenner fire av deres barn: Berte Marie (f. 1845), Anders (f. 1848), Lars (f. 1850) og Martin (f. 1856).

I mars 1854 skrev Mads Davidsen Nøstret forpaktningkontrakt med Johannes Paulsen for sin eiendom i fire år. I 1856 skilte han ut en parsell på 2 mål jord (løpenr. 91b, seinere bnr. 15 av skyld 11 øre), som han solgte til Engebret Petersen Dal for 36 spesidaler.

Ved skjøte av 7. februar 1859 solgte Mads Davidsen det gjenværende av Nøstret (løpenr. 91 a, seinere bnr. 14 av skyld mark 2,38) til Kristian Iversen Bjertnæs for 575 spesidaler og livøre til selgerens foreldre, og flyttet deretter fra bygda med sin familie.

Nøsterud

GNR. 208/14

KRISTIAN IVERSEN BJERTNÆS (f. 1811 i Lier)⁶² fra Bjertnes på Øst-Modum var eier av Søndre Gomnes bnr. 7 i årene 1849–1857. Han var gift to ganger, først med DORTHEA AUENSDATTER (ca. 1810–1858), og hadde minst fire barn med henne: Auen (f. 1836), Carl Johan (f. 1840), Olaus (f. 1843) og Karen Kirstine (f. og d. 1850). De tre eldste barna var født i Modum.

Etter Dorthea Auensdatters død i 1858 giftet Kristian Iversen Bjertnæs seg igjen i 1859 med JACOBIA LARSDATTER DÆHLI (1821–1872), opprinnelig fra Hollerud på Tyristrand, og enke etter Anders Kristensen Dæhli i Nedre Dæli (Tuløkka). Vi kjenner tre av deres barn: Karl Johan (f. 1861), Karen Bolette (f. 1863) og Anne Dorthea (f. 1868) – se gnr. 209/5 Store Hundstad.

I 1865 satt Kristian Iversen (55) og Jacobia Larsdatter (46) i Nøstret med sin datter Karen (3) samt husbondens stebarn, Christen Andersen (13) og Lise Andersdatter (11), og føderådsfolkene David Madsen (79) og Anne Marie Jensdatter (71, f. i Norderhov). På bruket var det et legdslem, Berit Olsdatter (76, ugift, f. i Sigdal).

⁶² Kristian Iversen Bjertnæs' farmor, Marthe Iversdatter, kom fra Svarstad på Røyse. Hun ble gift med Nils Olsen Fure fra Modum, og de overtok bruket Sjuls på Nordre Fure etter hans foreldre. Deres sønn Iver Nilsen ble gift med Kirsti Olsdatter, og de var i 1801 gårdbrukere på Haugerud i Lier. I 1819 makeskiftet de Haugerud med Bjertnes på Øst-Modum, som sønnen Kristian overtok i 1833. Han solgte Bjertnes i 1849 og kjøpte Søndre Gomnes. (Etter Ole Yttri.)

Nøsterud i 1915. Våningshuset på gården ble flyttet hit fra Hollerud på Tyristrand i 1875, og ble påbygd en etasje i 1913.

Maleri av P. Stenberg, avfotografert av Fotograf Marit Fagerli

De hadde 2 hester, 2 storfe, 9 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. hvete, $\frac{1}{4}$ t. rug, $1\frac{1}{2}$ t. bygg, $1\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{2}$ t. erter og 5 t. poteter.

Utover i 1860-årene slet Kristian Iversen økonomisk, og i 1869 skilte han ut 3 mål jord som han solgte til Engebret Petersen Dal, eier av det andre Nøstret-bruket. Parsellen fikk løpenr. 91c (seinere bnr. 16 av skyld 7 øre).

Etter Jacobia Larsdatters død i 1872 ble det avholdt skifte, hvor Nøstret ble utlagt enkemannen. Han satt med bruket til 1875, da han solgte til Thor Olsen Helgeland for 950 spesidaler. Kristian Iversen kjøpte en eiendom ved Store Hundstad og flyttet dit. Han tok med seg våningshuset i Nøstret og satte det opp igjen på Hundstad. De nye eierne av Nøstret kjøpte et hus på Hollerud på Tyristrand, som ble flyttet til Nøstret og satt opp igjen der.

THOR OLSEN NØSTERUD (HELGELAND) (1827–1902) var fra Turkop i Løstegardseie i Gol i Hallingdal. Han giftet seg i 1859 med LISE PETTERS DATTER (1837–1905) fra plassen Kortegården under Mo på Røyse. I 1865 satt de som husmannsfolk i Midtimellem under Helgeland med sine to eldste barn (de bodde tidligere i plassen Netop i Helgelandseie). Det meste av jordveien i Midtimellem ble i 1876 bortleid til militæretaten, og familien flyttet da som

selveiere til Nøsterud. Thor Olsen var 30 år på Helgeland før han ble selveier i Nøsterud. Vi kjenner fem av deres barn:

- * Ole (f. 1859), til Amerika sist i 1880-årene.
- * Gina (f. 1864), g. 1884 m. tømmermann Jens Jørgensen (f. 1856), fikk i 1887 en sønn, Trond.
- * Nils Peter (f. 1866), til Amerika sist i 1880-årene.
- * Kristian (1871–1956), eier av Nøsterud fra 1894, g.1 m. Johanne Pedersdatter Søhol, fem barn, g.2 m. Anna Mathilde Gulbrandsen, fem barn – se nedenfor.
- * Anders (f. 1875), til Amerika sist i 1880-årene.

Alle de fire sønnene til Lise og Thor Nøsterud reiste til Amerika i slutten av 1880-årene. Tre av dem bosatte seg der, mens Kristian – etter noen år i Duluth, Minnesota – returnerte til gamlelandet. Ved skjøte av 15. oktober 1894 solgte Lise og Thor Nøsterud bruket til sønnen for 2.300 kroner og livøre til foreldrene i deres levetid, av 5-årlig verdi 1.920 kroner.

KRISTIAN THORSEN NØSTERUD (1871–1956) giftet seg i 1893 med MAREN JOHANNE PEDERSDATTER SØHOL (1871–1904) fra Nordistua Søhol. De fikk fem barn:

- * Thorvald (1894–1948), bosatt i Oslo, g.m. Rebekka Aldrin, én datter Else Johanne (1929–1972), g.m. Reidar Syberg (Dahl), to barn: Reidar (f. 1952, bosatt i Sverige) og Jannecke (bosatt i Oslo).
- * Lucy (1896–1992), g.1 m. Ole Blyberg (1873–1930), eier av Sundvolden Hotel, én sønn Johan (f. 1928), bosatt på Geilo, g.m. Randi Syvertsen (f. 1931) fra Oslo, to barn: Kristin (f. 1958, g.m. Lars Walvig f. 1966 fra Kolbotn, to barn: Celine f. 1995 og Amalie Marie f. 1999) og Grete (f. 1963 g.m. Brian Patrick Herring f. 1962 fra Albans i England, to barn: Rebecca f. 1991 og Victoria f. 1995). Lucy g.2 i 1937 m. Håkon Martinus Pettersen (1898–1978) fra Hønefoss (ingen barn).
- * Petter (1898–1977), ugift, eier av Nøsterud fra 1958 – se nedenfor.
- * Lauritz (f. 1900), g. 1924 m. Aarny Rytterager (f. 1903), de reiste til

*Kristian Thorsen Nøsterud
(1871–1956).*

*Nøsterud cirka 1950.
Våningshuset ble flyttet hit
fra Hollerud på Tyristrand i
1860, og ble påbygd en etasje
i 1913. Den gamle tømmer-
låven med stall og fjøs ble
revet i 1960.*

*Anna Mathilde Nøsterud
f. Gulbrandsen (1881–1963)
og Kristian Thorsen Nøsterud
(1871–1956).*

INNKJØPSLAG I BØNSNES- FJERDINGEN

I 1912 ble Bønsnæs Fjerings Innkjøpslag stiftet med 14 medlemmer. Kristian Nøsterud ble lagets første formann, med Nils Pedersen Søhol som forretningsfører. Innkjøpslaget var i drift til høsten 1918, men ble først formelt oppløst i 1924. Sluttoppgjøret med Norges Koooperative Landsforening ble ikke sluttført før i 1929. Innkjøpslaget hadde intet med Hole meieri og innkjøpsforening i Svensrud å gjøre.*

* Slåtto (1977), s. 28.

Alberta i Canada, hvor de startet med en jordhytte og etter hvert opparbeidet en større farm, fem barn: Thorbjørn (f. 1928), Karin Margareth (f. 1930), Leif Bjarne (f. 1932), Elsa Reidun (f. 1936 og Rolf Kristian (f. 1942).

* Karl Johan (1903–1960), bosatt på Kongsvinger, g.m. Borghild Ingeborg Hagen (1916–1994), fem barn: Kjell Melvin (f. 1941, g.m. Berit, siden skilt, to barn: Nina f. 1969 og Hanne f. 1971), Grethe (f. 1945, g.m. Odd Arne Bråthen f. 1942, tre barn: Tore Eilif f. 1965, Kjersti f. 1967 og Gro Anita f. 1975), Bjørn Kristian (f. 1946, g.m. Signe f. 1946, siden skilt, to barn: Geir f. 1970 og Pia f. 1971), Terje Johan (f. 1948, g.m. Liv Jorun f. 1951, én datter Elin f. 1971), og Odd Arne (f. 1950, g.m. Grete f. 1956, to barn: Heidi f. 1977 og Øivind f. 1984).

I 1900 satt Maren Johanne og Kristian Nøsterud på bruket med sine fire eldste barn og husbondene foreldre, som hadde livøre.

Maren Johanne døde i 1904 av tæring, bare 33 år gammel. I skiftet i deres felles bo (avsluttet 1909) ble Nøsterud utlagt enke-mannen for 6.000 kroner, mot at han svarte panterettsutlegg til de fem barna med 483 kroner på hver. Samme år lånte han 4.000 kroner i Hypotekbanken mot pant i bruket.

Kristian Nøsterud giftet seg igjen i 1909 med Margrethe Petronelle Berg f. Leegaard (1857–1942), enke etter Johan Fredrik Berg (1848–1902) på Berg på Røyse. Dette ekteskapet ble oppløst etter kort tid, og i 1911 giftet Kristian Nøsterud seg for tredje gang, med ANNA MATHILDE GULBRANDSEN (1881–1963) fra Hønefoss. De fikk fem barn:

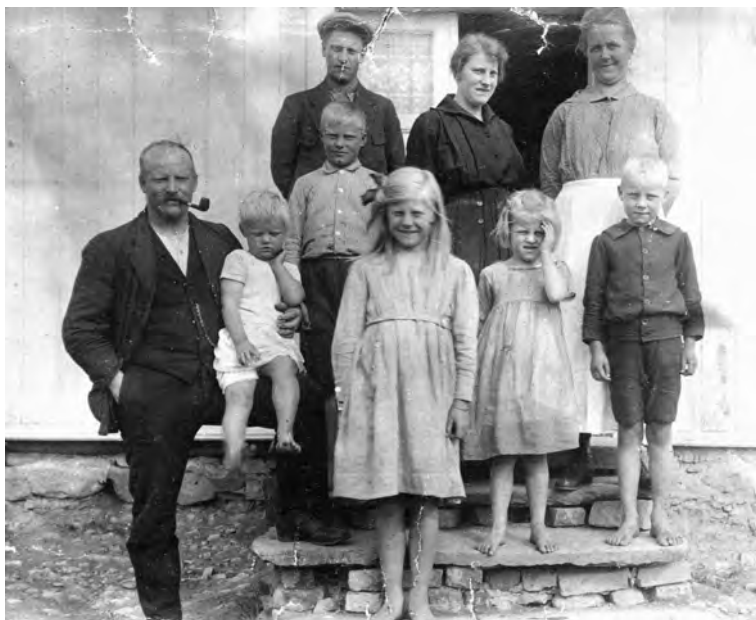
* Thor (1910–1999), eier av Nøsterud fra 1973, g.m. Alfild Martha f. Syvertsen (1919–1998), to sønner: Truls (f. 1942) og Per (f. 1952) – se nedenfor.

* Margit (f. 1912), g. 1930 m. Rolf Werner Rollve (1904–1978), seinere eiere av Evjua (Lisbethløkka), fire barn: Jack, Dick, Freddy og Karin – se gnr. 208/12 Evjua.

* Ola (f. 1913), bosatt i Oslo, g. 1935 m. Solveig Moen (siden skilt), to barn: Gerd (f. 1936, g.m. Arne Thorsen) og Thor (f. 1938, g.m. Solveig Engvold, én datter Karin Beate).

* Harriet (1915–1993), g. 1937 m. Kolbjørn Lehne (f. 1905) fra Røyse, bosatt i Oslo, tre døtre: Kari (f. 1940, g. 1964 m. Magne Grande, to barn: Knut f. 1968 og Lars f. 1970), Anne Berit (f. 1944, g. 1977 m. Knut Erik Lundqvist f. 1945, to barn: Guro f. 1978 og Ingvild f. 1983), og Jorunn (f. 1946, g. 1967 m. Arild Pedersen, to barn: Tonje f. 1973 og Marius f. 1975).

* Gunvor (f. 1917), g. 1944 m. Leif Nordby (f. 1914), bosatt på Løken i Høland, hvor de drev en av Norges første kyllingfarmer, tre døtre: Sissel (f. 1946, g. 1967 m. Terje Tønneberg, to barn: Trygve f. 1968 og Leif Reier f. 1971), Oddlaug (f. 1950, tvilling, g. 1971 m. Thor Elgethun, tre barn: Bjørnar f. 1973, Lars f. 1975 og Ragnhild f. 1981), og Marit (f. 1950, tvilling, g. 1975 m. Vidar Hjulstad, to barn: Morten f. 1977 og Erik f. 1979).

Anna Mathilde og Kristian Nøsterud med sine fem barn på Nøsterud cirka 1920. Øverst på trappa står (til høyre) Anna Mathilde Nøsterud f. Gulbrandsen (1881–1963), de to andre er ukjente. Foran fra venstre: Kristian Thorsen Nøsterud (1871–1956) med Gunvor (f. 1917) på kneet, Thor (f. 1910), Margit (f. 1912), Harriet (f. 1915) og Ola (f. 1913).

I 1948 hadde Nøsterud 48 dekar dyrket jord (kalkholdig sand- og leirmold), 2 dekar frukthage, 32 dekar annet jordbruksareal, 1 hest, 5 kyr, 2 ungdyr, 2 griser og 10 høner.

Fra 1945 ble jorda i Nøsterud leid bort til naboer: Kristian Ullern på Nedre Ullern fra 1945 til 1952, og til dennes sønn Erik Ullern fra 1952 til 1958.

Kristian Nøsterud var medlem av Hole herredsstyre 1917–23. Etter hans død i 1956 ble det utskilt en boligtomt ved bygdeveien, hvor det ble bygd et hus til Anne Mathilde Nøsterud – se gnr. 208/35 Bråtan.

Ved skjøte av 23. februar 1958 overtok nesteldste sønn i første ekteskap, Petter, som eier av Nøsterud for 21.000 kroner.

Høyonn på Nøsterud cirka 1920. Kristian Thorsen Nøsterud til venstre, og to av barna på høylasset.

Thor Nøsterud (1910–1999) overtok barndomshjemmet Nøsterud i 1973.

EN TUSENKUNSTNER

Thor Nøsterud var en tusenkunstner. Som ung bygde han sin egen dampmaskin, og han trivdes når han fikk fyr i smia på Nøsterud (i enden av bryggerhuset). Han smidde på «gamlemåten», og tryllet fram låser, beslag og nøkler. Til «Olavspelet» på Bønsnes smidde han helgenkongens sverd, som i dag befinner seg i Bønsnes kirke.

Fra Nøsterud cirka 1995. Fra venstre Truls Nøsterud (f. 1942), hans daværende samboer Ingrid Gonnæs (f. 1956), Thor Nøsterud (1910–1999), Per Nøsterud (f. 1952) og Vesla Nøsterud f. Syvertsen (1919–1998).

PETTER NØSTERUD (1898–1977) var ugift. Han forpaktet Frognøya en periode, før han reiste til sin bror Lauritz og hans familie i Alberta i Canada. Etter noen år vendte han tilbake til gamlandet, og bodde og arbeidet flere steder på Østlandet, bl.a. i Høland og Oslo. Han leide da bort jorda i Nøsterud.

I juni 1973 solgte Petter Nøsterud bruket til sin halvbror, Thor Nøsterud, for 30.000 kroner og bruksrett i sin levetid, av 5-årlig verdi 20.000 kroner.

THOR NØSTERUD (1910–1999) giftet seg i 1938 med ALFHILD MARTHA (VESLA) F. SYVERTSEN (1919–1998) fra Hønefoss. De har to sønner:

- * Truls (f. 1942), eier av Nøsterud fra 1995 – se nedenfor.
- * Per (f. 1952), samboer med Tone Nybakke – se gnr. 208/35 Bråtan.

Thor Nøsterud reiste til sjøs som ung gutt, og arbeidet seinere ved Götaverken i Göteborg og Landskrona. Her lærte han å bygge skipsmotorer. Under krigen flyttet han tilbake til Norge, og arbeidet en periode på verkstedet til Brødr. Østvold i Hønefoss. I 1944 startet han eget reparasjonsverksted for biler og landbruksmaskiner på Vik i Hole, der han i 1947 kjøpte gnr. 192/18 Holmen. Her ble verkstedvirksomheten etter hvert utvidet til å omfatte både bensinstasjon og båthavn. Med kona Vesla og de to sønnene på laget vokste Vik servicesenter til en betydelig bedrift, men da veimyndighetene i 1980-årene begynte planlegging av ny trasé for E 68 (i dag E 16) forbi Vik, ble fremtiden usikker for familiebedriften. Truls og Per Nøsterud overtok som eiere i 1982, og da båthavna måtte fylles igjen og to helt nye veiserviceanlegg ble prosjektert ved den nye veien i umiddelbar nærhet, var det kroken på døra for Nøsterudbrødrene. Vik servicesenter ble nedlagt i 1993.

Thor Nøsterud og hans familie bodde på Vik, og brukte Nøsterud som fritidsbolig.

I 1995 overtok sønnen TRULS NØSTERUD (f. 1942) som eier av Nøsterud. Han har siden 1993 arbeidet på Eiksenteret AS i Hønefoss (salg og service av landbruksmaskiner).

Nøsterud har i dag 44 dekar dyrket jord og 40 dekar annet areal, traktor og kaldluft korntørke.

Av bygninger på bruket er det gamle våningshuset, som ble flyttet hit fra Hollerud på Tyrstrand i 1875 (påbygd 2. etasje i 1913), bryggerhus/smie (flyttet hit fra Faltinrud omkring 1890, seinere påbygd vognskjul), stabbur (bygd ca. 1890), og redskapshus (1960), som ble bygd på tomte til den gamle låven med stall og fjøs (fra 1895).

En åker på Nøsterud heter Steffensåkeren. Her lå det tidligere en brønn, hvor en som het Steffen skal ha druknet.

Nøstret GNR. 208/15 – «EMBRETS»
I DAG NØSTRET BO- OG OMSORGSSENTER

I 1856 solgte Mads Davidsen, eier av Nøsterud (seinere bnr. 14), en parsell av sitt bruk til Engebret Petersen for 36 spesidaler. Parsellen (løpenr. 91b, seinere bnr. 15 av skyld 11 øre) var på 2 mål, og ble

Nøstret bo- og omsorgssenter i 2006. Eneboligen nærmest er den tidligere bestyrerboligen ved Tyrifjordheimen (gnr. 208/63 Skarverud), og sykehjemsbygningen nordøst for denne er gamle Tyrifjordheimen, som Inga og Johan Haugland bygde 1960–61. Delvis skjult av trærne i bakgrunnen ser vi Nøstret sykehjem, som Gunhild og Edvin Haugsvær bygde i samme periode.

© Fotograf Marit Fagerli

Den gamle stua i «Embrets» er fra før 1856. Bildet er tatt rundt 1950. Etter at Nøstret sykehjem åpnet i 1961, ble huset pusset opp og tatt i bruk som arbeidsstue.

«udmaalt i den søndre Ende af Storageren paa Hougen, og grændser mod Syd og Vest til Niels Abrahamsen Søhoels Eiendom mod Nord og Øst til Nøstre».

ENGBRET PETERSEN (1825–1885) var fra Dal under Fjelstad, og skomaker av yrke. Han ble gift med JOHANNE JOHANNESDATTER (f. 1832), og vi kjenner sju av deres barn:

- * Johan (f. 1857), d. som barn.
- * Martin (f. 1860), reiste til Amerika i 1880, i 1883 bodde han i Chicago.
- * Maren (f. 1862), g. 1889 m. Johan Borgersen (f. 1865) fra Ribberud under Sørum, seinere vognmann i Hønefoss, minst tre barn: Emilie (f. 1890), Engebret (f. 1892) og Borghild (f. 1899).
- * Johan Peter (f. 1865), d. som barn.
- * Jørgine (f. 1869), konfirmert 1883.
- * Johan Petter (f. 1872), eier av Nøstret fra 1911, g.m. Marie Mathilde Ingebrigtsen, tre barn – se nedenfor.
- * Edvard (f. 1875), konfirmert 1886.

Johan Petter Engebretsen (1872–1942) til venstre med hustru Marie Mathilde f. Ingebrigtsen (1873–1942) og sønnen Einar Nor (1905–1953). Bildet er fra cirka 1935.

I 1865 satt Johanne Johannesdatter (34) og Engebret Petersen (37) i Nøstret med tre barn: Martin (6), Maren (4) og Johan Petter (1). De hadde ingen husdyr, og sådde $\frac{1}{4}$ t. bygg og $1\frac{1}{2}$ t. poteter.

I 1872 kjøpte Engebret Petersen en tilleggsparcell fra Nøsterud bnr. 14 (bnr. 16 av skyld 7 øre).

Engebret Petersen døde av tæring i 1885, og Johanne Johannesdatter fikk uskiftebevilling. I 1900 satt hun alene på bruket, og livnærte seg ved «forskjelligt aannearbeid og spinning».

I 1911 ble bruket overtatt av sønnen Johan Petter for 1.375 kroner. Han lånte 600 kroner av mora og 700 kroner i Hole sparebank mot pant i eiendommen.

JOHAN PETTER ENGBRETSSEN (1872–1942) var skomakermester. Han gikk i lære i Kristiania, hvor han etter avlagt svenneprøve hos hoffskomaker H.A. Solberg startet skofabrikk i Lakkegata i

Skomakermester Johan Petter Engebretsen (1872–1942) sittende i midten, mellom sine to sønner Johan Magnus (1907–1997) til venstre og Einar Nor (1905–1953). Bildet er tatt på Søhol (Embrets) rundt 1930.

1897. Her spesialiserte han seg etter hvert på støvler til sportsbruk (ski-, skøyte- og beksønstøvler). Navnet på bedriften var JES – Johan Engebretsen Søhol. Etter cirka 10 års drift flyttet han virksomheten til barndomshjemmet på Nøstret, hvor det ble bygd fabrikkbygning.

I 1937 ble hele virksomheten flyttet til Kroksund, hvor sønnen Einar overtok som eier i 1939. Virksomheten ble nedlagt i 1960 – se bind 1 s. 549–550.

Johan Petter Engebretsen var gift med MARIE MATHILDE F. INGEBRIGTSEN (1873–1942), og de fikk tre barn:

* Einar Nor (1905–1953), skomakermester og daglig leder av JES til sin død i 1953, g.m. Hildur Marie Bøe (1903–1985) fra Honningsvåg, to barn: Gerd og Kjell (tvillinger, f. 1931).

* Johan Magnus (1907–1997), modellmester, g.m. Dagny Gudrun Langeid (1910–1993), to barn: Lillian (f. 1940) og Anne-Synøve (f. 1947).

* Elisabeth (1909–1981), g.m. o.r.sakfører Edvard Pleydahl (siden skilt), én sønn Johan Christian (1934–1999).

OL-STØVLER

Alle produkter ved Johan Engebretsens skofabrikk var håndsydde. Bedriften hadde på det meste et titalls ansatte, og leverte støvler til norske OL-deltakere både i Garmisch 1936, i Lake Placid 1948 og i Oslo 1952. I 1929 ble det spesialisydd skistøvler til dronning Maud, og to ganger i 1950-årene ble det levert støvler fra bedriften i Hole til norske Antarktis-ekspedisjoner. Skøyteløperne sverget også til Engebretsens støvler, påmontert skøytejern. Oscar Mathiesen, Clas Thunberg og Ivar Ballangrud var blant kundene.*

* Opplyst av Anne-Synøve Bråthen (f. 1947), sønnedatter av Johan Petter Engebretsen.

I hagen i Embrets-Søhol cirka 1932: Marie Mathilde Engebretsen (til høyre) med svigerdatteren Dagny Gudrun Engebretsen f. Langeid (til venstre). I barnevogna sitter Marie Mathildes barnebarn, tvillingene Kjell og Gerd (f. 1931).

Nøstret sykehjem ble bygd 1960–61. På dette Widerøe-bildet fra 1963 ser vi også den tidligere skofabrikken, som ble ombygd til kontorer og betjeningsbolig. Helt til venstre ligger det gamle våningshuset i Embrets-Søhol, som ble tatt i bruk som arbeidsstue.

Widerøe's Flyveselskap A/S

Ved skjøte av 9. august 1941 solgte Johan Petter Engebretsen eiendommen Nøstret til THEODOR FROG (f. 1888). Han var evangelist, og tidligere eier av gnr. 180/18 Østby ved Helgelandsmoen. I 1946 solgte han (og kona Borghild) Nøstret til ALF SOLBERG (1894–1948) fra Drammen. Han var forstander ved Evangeliesenteret på Rabba i Hønefoss, og gift med AMANDA TITLAND fra Hordaland. Solberg gravde ut kjeller under den tidligere fabrikkbygningen og bygde på 2. etasje. Familien brukte stedet som sommerhus, men Solbergs tanke var å etablere et evangeliesenter her. Han døde imidlertid brått i 1948, og eiendommen ble da skjøtet over til de fem barna: Normann (f. 1930), Karen (1932), Andreas (f. 1933), Ruth (f. 1935) og Bjørg (f. 1936). Familien bodde her til 1952, da de flyttet tilbake til Hønefoss. Siden leide de ut eiendommen til Severin Martinsen, som sist i 1940-årene var «seterkall» på Øskjevallsetra, og deretter til Lilly Granberg og hennes mor. I 1960 ble Nøstret solgt til Edvin Haugsvær for 35.000 kroner.

EDVIN HAUGSVÆR (f. 1924) fra Meland i Hordaland er diakon. Han var gift med sykepleier GUNHILD HAUGSVÆR F. KÅSIN (1920–1996) fra Sauherad i Telemark, og de fikk tre barn:

- * Arve (1952–1953), d. 11 måneder gammel.
- * Svein (f. og d. 1954).
- * Unni (f. 1957), ugift, bosatt i Heradsbygda.

Gunhild og Edvin Haugsvær leide i årene 1955–61 Skutevollen pensjonat i Seljord i Telemark og drev privat sykehjem der med 18 beboere fra Oslo kommune. Stor vekst i antall pleietrengende førte til at hovedstaden hadde behov for sykehjemsplasser i nærheten

Gunhild Haugsvær (1920–1996) og Edvin Haugsvær (f. 1924) var eiere av Nøstret sykehjem på Røyse, som åpnet i 1961.

av Oslo, og private sykepleiere og diakoner ble kontaktet med spørsmål om de var interessert i å bygge sykehjem med driftsavtale med Oslo kommune. På Røyse var Solstad og Hvalheim sykehjem allerede under bygging i privat regi, og ved Nøstret hadde Oslo kommune «på hånden» to tomter, hvorav den ene ble kjøpt av Haugsvær og den andre (gnr. 208/40 Tyrifjordheimen) av Johan Haugland.

Haugsvær kjøpte i 1960 en tilleggsparsell fra Nøsterud bnr. 14 (bnr. 39 Nøstret II av skyld 13 øre),⁶³ hvor det nye sykehjemmet ble bygd. Det ble åpnet 4. mai 1961, og hadde plass til 18 beboere. Den tidligere skofabrikken, som var blitt påbygd én etasje i 1947–48, ble ombygd til kontorer og betjeningsbolig (fikk et påbygg i 1968–69). Det gamle våningshuset på eiendommen (fra før 1856) ble pusset opp og tatt i bruk som arbeidsstue, og endelig bygde Gunhild og Edvin Haugsvær enebolig, som også stod ferdig i 1961.⁶⁴

Edvin Haugsvær var daglig leder av Nøstret sykehjem til han ble pensjonist i 1993. Da ble Alf Kristian Jakobsen ansatt som bestyrer. I januar 1997 solgte Edvin Haugsvær gnr. 208/15 Nøstret til Nøstret Eiendom AS, eid av Alf Kristian Jakobsen.

ALF KRISTIAN JAKOBSEN (f. 1946) fra Senja er sykepleier med videreutdanning i psykiatri, og er i dag institusjonssjef ved Nøstret bo- og omsorgssenter. Han er gift med GERD JAKOBSEN F. ROGNMO (f. 1946) fra Målselv, som er sekretær ved Hønefoss videregående skole. De har to sønner:

* John Gunnar (f. 1967), bosatt på Røyse, g.m. Line Meyer (f. 1969) fra Øyjord ved Finnsnes i Troms, to sønner: Erlend (f. 2001) og Endre (f. 2004) – se gnr. 208/63 Bønsnesveien 159.

* Håvard (f. 1976), bosatt i Oslo, samboer med Nina Bakken (f. 1979) fra Haug.

I 2001 kjøpte Nøstret Eiendom AS også gnr. 208/40 Tyrifjordheimen, og de to sykehjemmene drives i dag under felles navn, Nøstret bo- og omsorgssenter, med totalt 50 pasienter.⁶⁵

⁶³ I 1982 ble gnr. 208/15, 16 og 39 sammenføyd til én eiendom, gnr. 208/15 Nøstret.

⁶⁴ I denne eneboligen bor i dag institusjonssjef Alf Kristian Jakobsen og hans familie. Gunhild og Edvin Haugsvær bygde ny enebolig i 1986 – se gnr. 208/64 Bønsnesveien 157.

⁶⁵ Nøstret Eiendom AS har endret navn til Nøstret bo- og omsorgssenter AS, og eies i dag av Alf Kristian Jakobsen og hans to sønner, John Gunnar og Håvard.

Skog

BRANT TREKØL

I 1777 var det fem oppsittere og husmenn på Søhol som brant trekøl i egne miler på Krokskogen og leverte til Bærums verk i Lommedalen: Anders Hansen Søhol, Nils Pedersen Søhol, Jens Pedersen Nøstret, Anders Andersen Evjua og Paul Larsen Skrangledalen. I 1779 er Anders Hansen «ute» av jernverkets regnskaper, men Peter Abrahamsen Søhol er med. Han leverte da 31,4 m³ trekøl fra en mile som lå 17,7 km fra verket. De øvrige Søhol-karene leverte følgende kvantum i 1779 (antall kilometer kjørevei i parentes): Nils Pedersen Søhol 58,0 m³ (15,7 km), Anders Evjua 51,8 m³ (14,0 km), Paul Skrangledalen 21,7 m³ (17,9 km) og Jens Nøstret 85,8 m³ (13,5 km). Av gamle kart fra Bærums verk ser vi at Anders Evjuas mile lå i nærheten av Kleivstua, mens Paul Skrangledalen hadde sin mile nord for Retthella. Mila til Jens Nøstret lå ved Øskjevallsetra.

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–23 ble Søhol tildeelt en teig fra Kongeveien sør for Bruløkkene og østover til Lille Lomma sør for Mattisplassen. Denne teigen ble så delt etter hvert mellom brukene på Søhol, etter skyldas størrelse. I 1959 var det grensegang, hvor grensene ble nøyaktig gått opp.

Søhol bnr. 1 (Gudbrans)

har i dag 211 dekar produktiv skog og 20 dekar annen utmark (en teig på cirka 170 dekar ned mot Lille-Lomma sør for Mattisplassen, en teig på cirka 40 dekar sør for Bruløkkene, og to løkker ved Øskjevall.

Søhol bnr. 2 (Johannes)

I 1992 kjøpte Ole Anton Hafnor på Fjelstad jordveien i «gamle» Søhol bnr. 2 (Johannes), og med i salget fulgte da en mindre skogteig ved Bruløkkene. Samtidig ble bnr. 2 sin andel av en sameieskog (med Søhol bnr. 1) solgt til Johannes Bye, eier av Søhol bnr. 1. Denne teigen lå ned mot Vesle-Lomma, sør for Mattisplassen.

Søhol bnr. 3 (Oppistua)

I 1903 skilte eieren av Oppistua Søhol, Anders Aslesen, ut gårdens skogteig (sør for Bruløkkene og Rundtomtjern) samt en seterløkke på Øskjevallsetra (bnr. 18 «Øsjevalsæter med skog» av skyld mark 1,97), som han selv beholdt da han like etter solgte gården til Jens Johannesen Dæhli I 1913 skilte han ut skogen (bnr. 19 «Øsjevalstykket» av skyld mark 1,50) og solgte den til Johan Olsen i Lommedalen for 4.000 kroner. I 1970 overtok Ivar Gudbrand Olsen (f. 1917) og Sigurd Johan Olsen (f. 1921) som eiere av denne skogteigen. Løkka på Øskjevall ble seinere solgt til Ole G. Rytterager på Borgestad – se omtale av seter.

Søhol bnr. 5 (Daniels)

har 280 dekar skog sør for Bruløkkene og Rundtomtjern, fra kongeveien og østover til brattåsen mot Lille-Lomma og AT-veien.

I 1866 eide Søhol (bnr. 5 (Daniels) en skogteig ved Benteplassen sammen med Johan Lohrvigen – se bind 3 s. 60.

Søhol bnr. 6 (Nystua)

(i dag Øvre Ullern med Søhol) har i dag 205 dekar produktiv skog sør for Bruløkkene og Rundtomtjern, parallelt med teigen til Søhol bnr. 5 (Daniels).

Søhol bnr. 7 (Nordistua)

har 222 dekar skog i én teig, som går fra Kongeveien over Rundtomtjern til Lille Lomma sør for Mattisplassen. Teigen er 60 m bred.

Søhol bnr. 9 og 10 («Lars»)

har 130 dekar skog på Krokskogen, hvorav 30 dekar i en løkke ved Øskjevallsetra og cirka 100 dekar i en teig vest for Rundtomtjern. Resten av skogen som tilhørte dette bruket ble solgt i 1865 til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr. De kjøpte samtidig skogen som tilhørte Søhol bnr. 10 (Neristua), og betalte samlet 150 spesidaler for de to teigene (løpenr. 90e og 90f). De ble i 1868 sammenføyd med en teig fra en Hurum-gård (løpenr. 17b Hurum/Mostermynen) til én skogeiendom, gnr. 7/12 Hurum med Søhol (i dag gnr. 186/12, eies av Olsen-familien i Lommedalen).

Seter

På Øskjevallsetra hadde Søhol, Dæli og Bønsnes seterrett fra gammel tid. Etter seterlister fra 1820-årene hadde 18 gårdbrukere fra Søhol, Bønsnes, Dæli og Gomnes seterrett her, og blant dem var samtlige åtte oppsittere på Søhol.⁶⁶

Dæli solgte seinere sine seterløkker på Øskjevall: Søndre Dæli i 1866 (gnr. 219/5) til Søhol bnr. 1 (Gudbrans), og Nordre Dæli i 1880 (gnr. 219/2) til Nedre Leine.

Rundt år 1900 var Karl Kristiansen Bergerstua og hans andre kone, Karen Birgitte Martinsdatter fra Enebakk, seterfolk på

⁶⁶ De åtte var Abraham Petersen (bnr. 9), Jacob Andersen (bnr. 5), Hans Andersen (bnr. 2), Halvor Aslesen (bnr. 3), Gulbrand Eriksen (bnr. 1), Abraham Nilsens enke (bnr. 6), Peder Nilsens enke (bnr. 7) og David Nøstret (bnr. 14).

Fra Øskjevallsetra cirka 1930. På trammen til det gamle størreset står Karoline Fjeld (1882–1932). Størreset tilhørte Leinstrand og de tre Søhol-gårdene Oppistua, Nordistua og Nystua.

«... ALDELES INGEN RET»

En gang i 1670-årene gav Jacob Luth, eier av Søhol, Kristoffer Gomnes tilatelse til å bruke Søhols seterløkke på Øskjevallsetra. Kristoffer vitnet i 1692 på bygdetinget «ingen rett videre å ha i setra». Samme år (1692) lot Jens Thygesen på Bønsnes tinglyse at han hadde gitt Ole Bjørnsen Stadum lov til «at ligge med sine Creature» på Øskjevallsetra, og at gården Stadum «aldeles ingen Ret uden Bevilgning dertil haver».

ØSKJEVALL

Navnet Øskjevall kan ha sitt opphav i det norrøne *eski*, som betyr sted det vokser asketrær. Etterleddet er trolig voll, men gamle folk sier val med tjukk l, så det kan også være det norrøne *vall*, som betyr samling av brennte røtter og kvister.*

* Harsson (1995).

Øskjevall. De var tidligere på Bjørkesetra (Øderå), men flyttet til Øskjevall da husene på Bjørkesetra var så dårlige.⁶⁷ Karen Birgitte og Karl Bergerstua hadde ni barn, og lå på setra hele sommeren med egen buskap samt dyr fra Søhol-gårdene og Leine (Fure).⁶⁸ Karen Birgitte døde i 1916, og familien var da borte fra seterdrifta i noen år. Men så begynte de igjen i 1918, med eldstejenta Anna (f. 1897) som budeie. Småsøsknene var med og gjetet, sanket ved osv. Faren arbeidet på Øderå og kom opp når han hadde tid. Ofte startet han fra Bergerstua midt på natta og kom til Øskjevall før de stod opp om morgenen.⁶⁹

Anna Karlsen fra Bergerstua var budeie på Øskjevall til midt i 1930-årene, men så fikk hun seg annen jobb. Under krigen var Peder Muggerud seterkall her et par år, før Sigurd Karlsen og hans

⁶⁷ Opplyst av sønnen Sigurd Karlsen (f. 1910), som har gitt brorparten av opplysningene om setringa på Øskjevallsetra (til forfatteren i 1999).

⁶⁸ Karl Kristiansen Bergerstua hadde også sju barn i første ekteskap med Anne Jensdatter Ribberud – se bind 2 s. 607 ff.

⁶⁹ Etter Sigurd Karlsens optegnelser.

Ved hytta som tilhører Daniels-Søhol på Øskjevallsetra en gang i 1940-årene. Pauline Fjeld (med hvitt forkle) og Daniel Fjeld med sommergjester (familien Holthe fra Oslo).

Fra Øskjevallsetra cirka 1940.

kone Anna overtok. De var her til 1945. Anna var fra Brua (Bru-løkkene), datter av Martin Brua og Pauline Hansdatter (fra Mattisplassen). Fra 1946 overtok Severin Martinsen (i «Embrets»), og de siste seterfolkene var Olav Johnsrud og kone fra Bærum, fra 1949. I 1955 var det slutt på setringa på Øskjevallsetra.

Søhol bnr. 1 (Gudbrans) har to løkker på Øskjevallsetra, én Søhol-løkke (med et gammelt sauefjøs), og én tidligere Dæli-løkke (gnr. 219/5, kjøpt fra Søndre Dæli i 1866). Gudbrans hadde ytterligere én løkke her. Den eies etter makeskifte i 1965 av Ole-Jørgen Jørgensen på Stadum (gnr. 208/52).

Søhol bnr. 3 (Oppistua) hadde en seterløkke på Øskjevall som ble solgt i 1936 til Ole Gunnar Rytterager på Borgestad for 3.200 kroner. Siden 1964 har Ragnhild Rytterager vært eier av både Borgestad og seterløkka. På løkka står en tømmerløe, en stall (bygd 1942) og en gammel seterbu, som er flyttet hit fra Frøshaugsetra.

SMØRØSJE..?

«Øsjeval, hva kommer navnet av? Smørøsje, smørask? At sæterdriften der har gitt godt med smør i øsja, det er sikkert. Beliggenhet høyt i østhellingen med tidlig beite for dyra. Med store avhugne felter etter kullbrenningen, som foregikk her i 1600-årene. Dette vitner de mange kølabånnene om, som kan sees i terrenget rundt omkring her. Det kan jo spørres hvorfor det er bygd sæter her? I tørre somrer er det nesten ikke vann, og det er jo en ting det går meget av på en sæter.»*

* Sigurd Karlsen: «Sætre i Hole Krokskog», håndskrevet notat (kopi i Hole bygdearkiv).

13 KRONER FOR MELKEKYR

I mai 1942 ble Daniel Fjeld og Einar Dyrge valgt av eierne på Øskjevallsetra til å «forestå sæteren» for sommeren. Dette oppdraget gikk på omgang blant seterbrukerne. Seinere samme måned var de på setra og ble enige med Sigurd Karlsen om prisen pr. dyr: 11 kroner for ungdyr og kuer som ikke melket, og 13 kroner for melkekyr. Setertida skulle vare i tre måneder, fra 12. juni til 12. september.*

* Hentet fra «Forhandlingsbok for Øsjevold sæter», utlånt av Randi og Nils Søhol.

HALLINGENE BLE FORBANNET

Da Sigurd Karlsen ble født på Øskjevallsetra i 1910, var mora budeie der. Det var de eldste søstrene som tok seg av krøttera mens hun «lå». I alt kunne de ha 50–60 dyr på Øskjevall, hvorav halvparten kuer. «En del av dem var høstbære, så det var ikke alle som skulle melkes. En gang bar mor hjem en kalv i forkledet, for kua hadde kalva i skauen. Det var ikke uvanlig. En gang vi var på vei hjem fra setra i september, hadde jeg ansvaret for en stor gris. Jeg jagde den foran meg, og da vi kom ut på kongeveien ved Brua, møtte vi ei fedrift fra Hallingdal. Dyrene ble skremt og oppspilte over grisen, og hallingene forbannet!»*

* Fortalt av Sigurd Karlsen (f. 1910) i 1999.

Eieren av Oppistua Søhol, Asle Halvorsen Søhol, kjøpte i 1857 en løkke på Frøshaugsetra fra Nordre Frøyshov for 100 spesidaler (gnr. 221/10), og seterbua stod tidligere der. Løkka på Frøshaugsetra ble solgt til Hjalmar Johansen i 1911 – se bind 3 s. 380.

Ragnhild Rytterager eier også en fjerdepart av det gamle størhuset på Øskjevall.

Søhol bnr. 5 (Daniels) har seterløkke på cirka 4 dekar på Øskjevall, med skogshytte og stall.

Søhol bnr. 6 (Nystua) – i dag Øvre Ullern med Søhol – har en ubebygd seterløkke på Øskjevall, og eier en fjerdepart av det gamle størhuset.

Søhol bnr. 7 (Nordistua) har seterløkke på Øskjevallsetra. På løkka står en stall. Nordistua eier også en fjerdedel av det gamle størhuset.

Søhol bnr. 9 («Lars») har to seterløkker på Øskjevallsetra. Den ene har cirka 30 dekar skog, og på den andre står en hytte (bygd 1942, påbygd 2000) og et gammelt fjøs. Gården er medeier i det gamle størhuset sammen med Elstøen og Nedre Leine (Fure).

Nøsterud bnr. 14 sin seterløkke på Øskjevall ble utskilt i 1938

GAMMELT STØRHUS

Et gammelt størhus på Øskjevallsetra tilhørte Leinestrand (i dag Elstøen), Oppistua Søhol (i dag Borgestad/Ragnhild Rytterager), Nordistua Søhol (Peder Søhol) og Nystua Søhol (Holsen), og flere av de andre Søholgårdene hadde bruksrett her. I 1976 ble størhuset leid bort til speiderne i Hole, mot avtale om oppussing. I dag leies det ut til private. Det var i dette størhuset seterfolkene på Øskjevall bodde fram til seterdriften ble nedlagt i 1955, men separator og mjølkebu var i «Leine-størreset» like ved.*

* «Leine-størreset» eies av Elstøen (tidligere Leinestrand), Nedre Leine (Fuhre) og Søhol bnr. 9 («Lars»). Da det andre størhuset ble leid bort til speiderne i 1976, ble bryggepanna flyttet til «Leine-størreset», hvor den fortsatt står.

NYTT FELLESFJØS I 1943

I 1943 bygde eierne av Øskjevollsetra nytt fellesfjøs. Tømmer ble kjørt fram til saga på Krokkleiva og skåret der, og materialene kjørt inn til setra. Tomt ble gitt vederlagsfritt av Einar Dyrge på Nedre Leine, mot at gjødselen fra fjøset tilfalt ham. Fjøset hadde 24 båser. Det ble satt opp av Gunnar Marthinsen til «omforent» pris 650 kroner. Totalt kostet fjøset 996 kroner og 75 øre, som ble fordelt på eierne etter antall båser: Ole Rytterager (2), Peder Søhol (2), Erik Lehnstrand (3), Einar Dyrge (3), Nils Søhol (4), Johan Strand (4), Johan Bye (2) og Daniel Fjeld (4).*

* Hentet fra «Forhandlingsbok for Øsjevold sæter», utlånt av Randi og Nils Søhol.

(gnr. 208/26 Østvoll), og solgt til Thorstein Bønsnes fra bruket Tangerud (Svinehagen) på Bønsnes (seinere eier av Svarstadenga). Siden 1982 har Anne Paus Bockelie på Haslum i Bærum vært eier av den ubebygde løkka.

Husmannsplasser

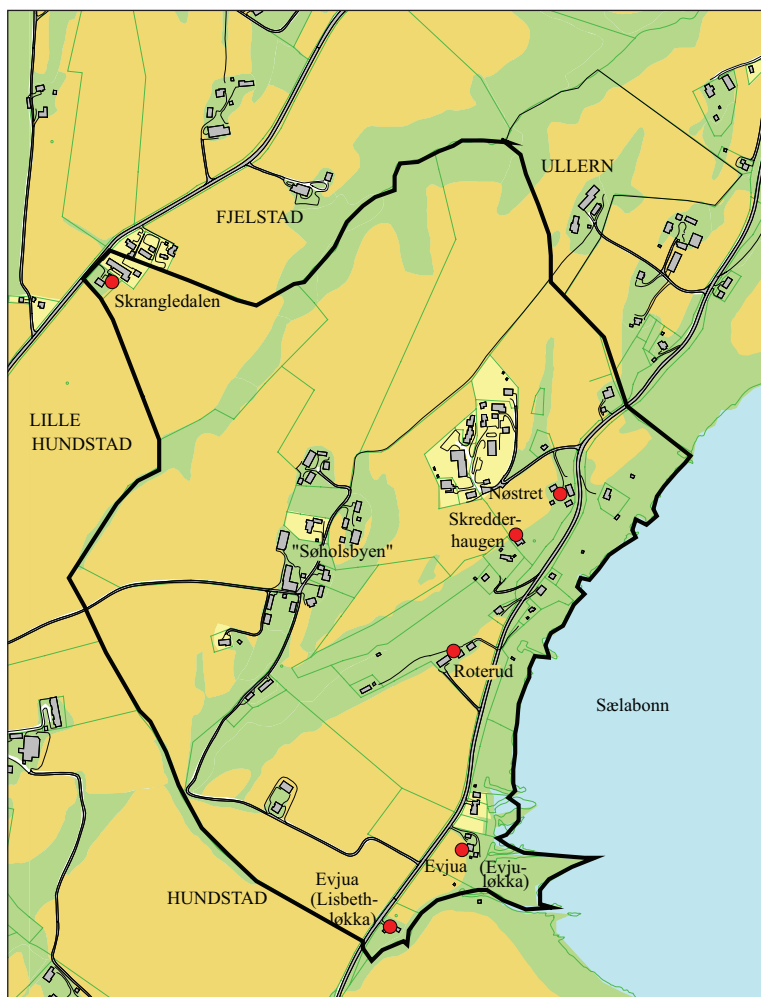
Det har i alt vært 6–7 husmannsplasser under Søhol: Nøstret, Skrangledalen, Roterud, Skredderhaugen og to Evjua-plasser (Evjuløkka og Lisbethløkka).

I prestemanntallet 1664 er det nevnt en husmann på Søhol, *Erik Hansen Evjua* (50). I denne perioden ble «husmann» også brukt om arbeidsfolk og innerster (leieboere) på gårdene, men plassnavnet Evjua tyder på at Erik Hansen sannsynligvis har vært husmann i vår betydning av ordet.

I 1762 var det fem husmannsplasser under Søhol som var bebodd, og hvor husmennene og deres familier er nevnt i ekstraskattemanntallet (personer over 12 år): *Paul Larsen* i Skrangledalen, *Nils Andersen* i Roterud, *Anders Andersen* i Evjua (Evjuløkka), og enka *Lisbeth Hansdatter* i Evjua (Lisbethløkka). Den femte var *Abraham Christensen*, og han satt i Evjua. Jens Pedersen i Nøstret ble også kalt husmann i 1762-manntallet, men han var selveier (fra 1734).

Nøstret

Nøstret var husmannsplass tidlig på 1700-tallet. I 1719 døpte *Johannes Nøstret* en sønn, Knut, i Hole kirke. I 1730 ble Johannes Nøstret gravlagt på Hole kirkegård, 71 år gammel. Plassen ble selveierbruk i 1734 – se bnr. 14 Nøsterud.

Skrangledalen

Skrangledalen var plass under Johannes-Søhol (bnr. 2). Navnet på plassen skal ha sammenheng med veiens beskaffenhet. Veien gjennom Skrangledalen var svært humpete, og det kunne høres lang vei når hest og kjerre kjørte forbi.⁷⁰ Plassen hadde i perioder to husmannsfamilier.

Fra sist i 1740-årene var *Nils Andersen* husmann i Skrangledalen. Han satt på plassen også i 1762 med hustru *Siri Jonsdatter* og én leieboer (innerst), *Gunhild Gulbrandsdatter* («er gammel og kand ej arbeide»), trolig husmannens mor eller svigermor. *Gunhild* døde i 1763, 92 år gammel.

Nils Andersen (ca. 1710–1783) og *Siri Jonsdatter* (ca. 1704–1779) giftet seg i 1733. Vi kjenner fire av deres barn: *Nils*

(f. 1734, d. som barn), *Anders* (f. 1738), *Jon* (f. 1741) og *Nils* (1743–1748).

De ble etterfulgt av sønnen, *Jon Nilsen Skrangledalen* (f. 1741). Han giftet seg i 1763 med *Kari Jensdatter Svarstad* (1734–1818), datter av *Jens Gulbrandsen Svarstad* og *Anne Håvardsdatter*, som var brukere på *Lille Svarstad* fra 1720. *Kari Jensdatter* satt i 1801 som enke hos sønnen, *Jens Jonsen*, på plassen *Gata* (*Jenseløkka*) under *Vestre Rud*. Av et skifte etter en av døtrene, *Gunhild Jonsdatter*, på *Fjeld* i 1803, nevnes avdødes mor, og hun kalles der *Kari Jensdatter Skrangledalen*. Vi kjenner seks av barna til *Kari* og *Jon* i *Skrangledalen*:

⁷⁰ Harsson (1995).

* Anders (1763–1822), seinere husmann i Øvre Bråten («Thores») under Nystua Fjeld, g. 1793 m. Mari Larsdatter (f. ca. 1761), minst én sønn Nils (f. 1793).

* Jens (f. 1765), seinere husmann i Gata (Jenseløkka) under Vestre Rud, g. 1794 m. Mette Olsdatter Fjeld, minst én sønn Jon (f. 1797).

* Nils (f. 1768).

* Jakob (f. 1770).

* Anne (f. 1772), i 1801 ugift tjenestejente (30) på Nedre Frøyhov.

* Gunhild (1775–1803), g.m. Peder Olsen Fjeld (f. 1768) på Søndre Fjeld, minst én datter Johanne (1798–1802).

I 1746 ble *Lars Paulsen Skrangledalen* gravlagt ved Hole kirke. Alderen ble oppgitt til 60 år. I 1751 døde *Martha Klausdatter Skrangledalen*, med oppgitt alder 80 år. Med den unøyaktighet i aldersangivelser som vi ofte finner i kilder fra denne tida, *kan* Martha ha vært Lars Paulsens kone.

Lars Paulsen var trolig far til *Paul Larsen* (ca. 1707–1776), som var husmann i Skrangledalen i 1762. Han satt på plassen med hustru *Magnhild Hansdatter Lehne* (ca. 1712–1786) fra Nedre Leine og to barn: Nils og Kirsti. De hadde én leieboer (innerst), Kari Andersdatter. Vi kjenner fem av barna til Magnhild Hansdatter og Paul Larsen:

* Hans (f. 1741).

* Lars (f. 1744), d. som barn.

* Nils (1746–1808), i 1801 husmann i Åsen under Nordre Frøyshov, g.1 i 1778 m. Marte Halvorsdatter (ca. 1753–1789), vi kjenner åtte barn: Magnhild (f. 1779), Kirsti (f. 1780), Maria (f. 1782), Mari (1783–1784, tvilling), Berte (f. 1783, tvilling), Paulina (1786–1787), Paulina (f. 1788) og Paul (f. 1789, d. som barn). Nils g.2 i 1806 m. Kari Gabrielsdatter (f. ca. 1745), ingen barn – se bind 3 s. 384.

* Kirsti (f. 1750), g. 1777 m. Lars Andersen Kastet.

* Lars (f. 1753), g. 1780 m. Berte Olsdatter Mosengen (1758–1816), vi kjenner fem barn: Maria, Inger, Olea, Pauline og Paul – se Mosenga i omtale av husmannsplasser under Leine. Før han giftet seg, ble Lars utlagt som barnefar til Marie Jensdatter Nøstrets pikebarn, Marte (f. 1776).⁷¹

Paul Larsen Skrangledalen var kølabrenner på Krokskogen i 1770-årene. Etter leveringslister på Bærums verk skal han i 1779 ha fått oppgjør for 21,7 m³ trekøl. Mila lå nord for Retthella (17,9 km fra verket). Paul døde i 1776, så det er vel helst en av sønnene som har fortsatt å bruke mila.

I 1801 satt jordløs husmann *Daniel Jensen* (55) i Skrangledalen med hustru *Kirsti Andersdatter* (55) og én datter, Siri Danielsdatter

⁷¹ I 1801 bodde Marie Jensdatter og Marte Larsdatter på Svarstad hos Maries søster, Eli.

BRANT OPP I KØLMILA

En kølabrenner måtte alltid være på vakt. Ofte måtte han opp på toppen av mila (milekollen) for å slukke branner og fylle på jord der mila hadde «slått» seg. Det var ikke farefritt, det er nok av historier om kølabrennere som falt i mila og brant opp. En marsdag i 1844 var det Christian Jacobsen Skrangledalen, en 54 år gammel husmann fra Søhol, som «... datt i mila, så de slapp å koste kiste på den kroken».*

* VV.: Artikler i Ringerikes Blad 20. desember 1952 og 28. september 1953, og Gudmund Bakke: «Kølatrafikken – en viktig inntektskilde for Ringeriksbøndene», i heftet Ringerike 1998, s. 34.

(20), og hennes «ekte» sønn Jens Andersen (2). Daniel Jensen (f. 1745) var sønn av Jens Pedersen Nøstret og Siri Eriksdatter Evjua. Han giftet seg i 1780 med Kirsti Andersdatter Søhol (1744–1809), datter av Kirsti Petersdatter og Anders Hansen (fra Leine), som ble eiere av halve Søhol fra tidlig i 1740-årene. Vi kjenner tre av deres barn:

* Mari (f. 1769), g. 1799 i Heggen kirke på Modum m. Johannes Henriksen, to barn: Berte (f. 1799) og Helle (f. 1809).⁷²

* Siri (1780–1833), g.m. soldat Christian Jakobsen Søholeie, seinere husmann i Skrangledalen, fire barn – se nedenfor.

* Kirsti (f. 1789), trolig d. før 1801.

I 1820-årene hadde svigersønnen, *Christian Jakobsen* (1795–1844), overtatt som husmann i Skrangledalen. Han var sønn av Anne Paulsdatter Sundvolden og Jakob, en tjenestedreng på Frøyhov, og giftet seg i 1820 med *Siri Danielsdatter* (1780–1833). Vi kjenner fire av deres barn:⁷³

* Kirsti (1815–1888), g. 1840 m. Jørgen Gulbrandsen (f. 1815), husmann i Nordre Hundstadbakken, minst sju barn:⁷⁴ Engebret, Berte Marie, Andreas, Engebret, Johan, Karen og Mathea – se Nordre Hundstadbakken under Hundstad.

* Iver (f. 1818).

* Daniel (f. 1822).

* Paul (f. 1824), g. 1855 m. Pernille Larsdatter (f. 1829 i Land), seinere husmannsfolk i Tomta under Stadum, vi kjenner tre barn: Karen Sofie (f. 1855), Anne Matea (f. 1857) og Johan (f. 1860) – se bind 3 s. 465–466.

I 1840 var Christian Jakobsen enkemann, og bosatt på Hafnor. I 1865 bodde det ingen i Skrangledalen.

⁷² Mari Danielsdatter bodde på Fjeld da hun i 1806 fikk en datter, Lisbeth, med Gulbrand Svendsen Fjeld. I kirkeboka er anført at ektemannen Johannes Henriksen hadde reist fra henne. Men Johannes må ha vendt tilbake, for de fikk sitt andre felles barn i 1809.

⁷³ Christian Jakobsen ble i 1817 utlagt som far til et pikebarn, Inger, av Marte Hågensdatter Fjeldseie. Før hun giftet seg, fikk Siri Danielsdatter i 1799 en sønn, Jens, med gift mann og landartillerist Anders Jørgensen Bye, og i 1806 fikk hun en sønn, Anders, og utla som barnefar enkemann Johannes Mikkelsen Svarstad («der meget haver protesteret mod at være udlagt»). Denne sønnen, Anders Johannesen Søhol, kom seinere til Vestbråten under Leine, og ble i 1837 gift med Barbro Syversdatter (1803–1878) fra Marteplassen i Nes i Hallingdal.

⁷⁴ Før hun giftet seg, fikk Kirsti Christiansdatter en datter, Inger Sofie (f. 1840), med Anders Olsen Løkeneie. Inger Sofie Andersdatter var tjenestejente på Hundstad da hun i 1862 giftet seg med Gulbrand Olsen Gommæs, husmann og gjørtler i plassen Ødegården under Gommæs.

På dette bildet fra rundt 1875 ser vi de to Evjua-plassene under Søhol (nærmest), og på sørsida av bekken som skiller mellom Svarstads og Søhols marker, ligger en tredje Evjua-plass, som hørte under Svarstad bnr. 1. Stua som ligger sørøst for Svarstad-Evjua, er trolig plassen Strømstad under Øvre Svarstad. Den ligger på en teig som tilhørte Øvre Svarstad før utskiftinga på Svarstad 1899–1900. De to Evjua-plassene under Søhol er Evjuløkka (til venstre) og Lisbethløkka (til høyre).

Evjua (Evjuløkka)

Det har vært to husmannsplasser under Søhol ved navn Evjua. På begge har det i perioder bodd flere husmannsfamilier.

Den opprinnelige Evjua-plassen ble også kalt Evjuløkka. Det var trolig her han satt, *Erik Hansen Evjua*, som var 50 år gammel da han ble nevnt som husmann på Søhol i 1666. Han synes å ha blitt etterfulgt av sønnen, *Ole Eriksen Evjua*, som var stevnevitne i 1689. I 1696 ble han stevnet for gjeld, og hans kone (navn ikke nevnt) møtte på tinget og ønsket å betale gjelda i minnelighet.

Rundt 1740 var *Erik Olsen Evjua* (ca. 1675–1746) husmann her. Han var trolig sønn av den tidligere husmannen på plassen, og gift med *Marte Mortensdatter* (ca. 1685–1717). De bodde i Evjua da datteren Siri giftet seg i 1743. Vi kjenner fire av deres barn:

* Morten (d. 1743), g.1 i 1734 m. Boel Nilsdatter (ca. 1703–1735), én datter Marte (f. og d. 1735), g.2 i 1736 m. Marte Kristensdatter (f. ca. 1709),

tre barn: Boel (1737–1755), Marthe (1739–1822, g.m. Carl Alvsen Frognøen) og Erik (f. 1742, g.m. Gubiør Halvorsdatter, seinere i Hovineie på Tyrstrand).⁷⁵

* Ole (ca. 1710–1733), g. 1733 m. Berte Nilsdatter (ca. 1707–1751), én datter Oline (1733–1787), g. 1756 m. skredder Anders Gulbrandsen Svarstad, minst tre barn: Ole, Gulbrand og Hans (f. 1766, seinere på Nordre Fjeld, g. 1792 m. Lisbeth Larsdatter Wager) – se Nordre Fjeld og Svarstad.

* Siri (ca. 1715–1793), g.m. Jens Pedersen Nøstret, seks barn – se gnr. 208/14 Nøstret.

* Lisbeth (f. 1717), d. før 1746.

Da det var skifte etter husmann Erik Olsen i Hagen under Søndre Gomnes i 1746, etterlot han seg hustru *Eli Torgersdatter* (hans andre ekteskap, de giftet seg i 1718) og tre barn fra første ekteskap med Marte Mortensdatter. Boets bruttov verdi var 18 riksdaler, men da gjelda var høyere (24 riksdaler), var det fallitt.

Fra sist i 1740-årene var *Abraham Christensen* husmann i Evjua. Han giftet seg i 1745 med *Marte Toresdatter* (f. 1720), trolig fra Bråten (Sundvolleneie) og datter av Tore Bjørnsen Bråten. Marte og Abraham er nevnt i Evjua så seint som i 1765, men er fra 1766 bosatt i Bråten ved Sundvollen, trolig har de overtatt plassen etter Martes far. Vi kjenner 10 av deres barn.⁷⁶

* Karen (f. og d. 1745).

* Kirsti (f. 1746), g.1 i 1781 m. enkemann Johan Hansen Sørumseie (ca. 1749–1783), én sønn Hans (1782–1784). Kirsti g.2 i 1792 m. enkemann og husmann Nils Larsen i Åsplassen under Søndre Gjesval, ingen barn.

* Svend (1750–1790), g.1 i 1775 m. Ingeborg Helgesdatter Gomnes (ca. 1750–1779), to barn: Marte (f. 1776) og Hans (f. 1778). Svend var på Storøya da han ble g.2 i 1788 m. Eli Torgersdatter Trillerud, minst én datter Ingeborg (f. 1788).

* Christense (1753–1756), d. 3 år gammel.

* Anne (f. 1755), g. 1781 m. Nils Iversen (f. ca. 1749) på Storøya, vi kjenner fire barn: Anne (f. 1782), Christense (1785–1787), Hans (f. 1788) og Svend (f. 1790). I 1801 bodde Anne Abrahamsdatter (48) og Nils Iversen (52, tømmermann) på Nøsted Hovedgaard i Lier med barna Anne (18) og Hans (12).

* Christense (1758–1760), d. 2 år gammel.

* Kari (f. 1759), konfirmert 1776.

* Christine (f. 1762), g.1786 m. Christoffer Gulbrandsen (f. 1765) fra Enga på Svarstad, i 1786 på Bjørnstad, i 1801 var de husmannsfolk på Sollerud

⁷⁵ Marthe Kristensdatter bodde på Fjeld da hun i 1758 ble gift 2. gang med Nils Larsen Byeie. De flyttet seinere til Hovineie på Tyrstrand, hvor Nils Larsen døde i 1783, 63 år gammel, mens Marthe fortsatt bodde der i 1801, 92 år gammel (etter Ole Yttri).

⁷⁶ Slektsopplysninger fra Ole Yttri.

i Aker med fem barn: Gulbrand (16), Kari (10), Marte (8), Elisabeth (5) og Svend (2).⁷⁷

* Dødfødt jente (1764).

* Ingeborg (f. 1766), trolig tjenestejente på Stadum i 1801 med oppgitt alder 32 år.

I 1817 skrev Halvor Aslesen, eier av Søhol løpenr. 87 (Oppistua) bygselseddel på plassen Evjuløkka med sin søster, *Helle Aslesdatter* (f. 1781) og hennes mann, *Ole Svendsen* fra Lier. Mens de satt på plassen, fikk de én datter, Maren Kirsti (f. 1825). I 1824 var også Ole Svendsens svoger, *Kasper Aslesen* (f. 1798) fra Østre Hafnør nevnt som husmann her, med hustru *Birgit Andersdatter*. Vi kjenner minst to av deres barn: Maren (f. 1822) og Asle (f. 1825). Kasper Aslesen flyttet i 1825, mens Ole Svendsen i hvert fall satt på plassen til 1830.

Evjuløkka ble utskilt som eget bruk i 1851 – se gnr. 208/4 Evjua.

Evjua (Lisbethløkka)

I 1740-årene var *Harald Andersen* (ca. 1705–1748) husmann i Evjua. Han var trolig sønn av Anders Haraldsen Gommæs, som var bygselmann på Søndre Gommæs fra 1708 til 1728. Han giftet seg i 1738 med Else Sørensdatter, og de fikk to barn: Inger (f. 1738) og Anders (f. 1740). Else Sørensdatter døde i 1741, og Harald Andersen giftet seg igjen i 1743 med *Lisbeth Hansdatter* (ca. 1704–1770). De fikk fire barn: Maria (f. 1744), Else (1745–1797),⁷⁸ Anders (f. 1747) og Kari (f. 1748).

Harald Andersen døde i 1748, 43 år gammel. I 1762 bodde enka, *Lisbeth Hansdatter* (ca. 1704–1770) fortsatt i Evjua med én datter, Kari Haraldsdatter (f. 1748). Trolig har denne Evjua-plassen fått ytterligere en stue i 1750-årene, og her har enka etter den tidligere husmannen hatt tilhold. Denne plassen er også blitt kalt «Lisbethløkka», rimeligvis etter Lisbeth Hansdatter.

Ny husmann på plassen etter Harald Andersen var *Anders Andersen*, trolig Haralds bror.⁷⁹ Anders Andersen og hans hustru

⁷⁷ I 1801 bodde det minst tre Hole-familier ved siden av hverandre på Sollerud i Aker. I tillegg til Christine Abrahamsdatter Søholeie og Christoffer Gulbrandsen Bjørnstad, var det Daniel Pedersen fra Fjelstad med hustru Anne Hansdatter og to barn, og Gulbrand Svendsen fra Svarstad med hustru Mari Olsdatter fra Fjeld og tre barn. (Etter Ole Yttri.)

⁷⁸ Else Haraldsdatter g.1 i 1789 m. Jens Jansen (1756–1791) fra Langpløya under Vestre Rud, og g.2 i 1792 m. enkemann Claus Nilsen Holmen.

⁷⁹ Vi mangler sikre kildeopplysninger om at denne Anders Andersen også var sønn av Anders Haraldsen Gommæs, men mye tyder på det.

bodde på Gomnes da deres to eldste barn ble født i 1746 og 1748, men i 1750 bodde de i Evjua.

I 1762 satt Anders Andersen (f. 1717) i Evjua med hustru *Helene Pedersdatter* og én sønn, Peder. I skattemanntallet ble det opplyst at de i desember 1762 flyttet til Gomnes, men i 1765 var det skifte etter Helene Pedersdatter, og det ble holdt i Evjua. Helene Pedersdatter (f. 1720) var datter av Mari Nilsdatter og Peder Jensen Moe på Øvre Mo på Røyse. Hun etterlot seg ektemann og sju barn (vi kjenner i alt ni av deres barn):

* Anders (f. 1746), i 1783 i Sundvollen.

* Peder (f. 1748), i 1783 i København.

* Elen (1750–1827), i 1778 i Moeie og i 1801 i Vegsteineie i Norderhov, g. 1778 m. Anne Christensdatter Moe (f. ca. 1750),⁸⁰ minst seks barn: Inger (f. 1779), Anders (f. 1780), Kari (f. 1782), Anne (f. 1785), Peder (f. 1790) og Ragne (f. 1793).

* Anne (1752–1759), tvilling, d. 7 år gammel.

* Mari (1752–1753), tvilling, d. 20 uker gammel.

* Mari (f. 1755), 28 år i 1783.

* Ole (f. 1757), seinere husmann i Roterud, g.m. Marte Paulsdatter – se nedenfor.

* Anne (f. 1759), 26 år i 1783.

* Kirsti (f. 1765), d. før 1783.

Boets bruttoverdi var 3 riksdaler. I skiftet ble det opplyst at avdøde var søster av Hans Pedersen Moe og Nils Pedersen Søhol.

Anders Andersen giftet seg igjen 1765 med *Dorte Johannes datter* (1725-1783), fra Frognøya, og de fikk én sønn, Johannes (f. 1768), som var 16 år i skiftet etter foreldrene i 1783. I tillegg til sønnen fra andre ekteskap, etterlot Anders Andersen seg seks barn fra første ekteskap. Boets bruttoverdi var 29 riksdaler, men da gjelda var 36 riksdaler, var det fallitt.⁸¹

Eldste sønn, Anders Andersen Evjua, leverte i 1777 og 1779 trekøl til Bærums jernverk fra egen mile på Krokskogen. I 1779 leverte han 51,8 m³ trekøl fra en mile som lå i nærheten av Kleivstua. I 1783 hadde han flyttet til Sundvollen.

Fra rundt 1765 bodde det ytterligere en familie i Evjua: *Malene Sophia Andersdatter Søhol* (f. 1739) og hennes mann, *Gulbrand Jensen Svarstad* (1734–1789). Malene Sophia var eldste datter av Kirsti Petersdatter Søhol og Anders Hansen (fra Nedre Leine), som var eiere av halve Søhol fra tidlig i 1740-årene, mens Gulbrand Jen-

⁸⁰ Anne Christensdatter var datter av Christen Gulbrandsen Moe. I 1762 var både Ellen Andersen og Anne Christensdatter tjenestefolk på Øvre Mo på Røyse.

⁸¹ Skifteprotokoll nr. 20b (1782–1786) Ringerike og Hallingdal, s. 515b.

sen var sønn av Jens Gulbrandsen Svarstad og Anne Håvardsdatter, som fra 1720 var brukere på Lille Svarstad. Malene Sophia og Gulbrand Jensen giftet seg i 1764, og vi kjenner seks av deres barn:⁸² Anders (f. 1765), Jens (f. 1766), Anne (f. 1768), Jacob (f. 1771), Jens (f. 1775) og Kirsti (f. 1778). I 1789 ble Gulbrand Jensen Evjua gravlagt ved Hole kirke, 53 år gammel.

I 1801 var *Erik Jensen* (f. 1754) fra Nøstret husmann på denne Evjua-plassen. Han giftet seg i 1784 med *Kirsti Pedersdatter Moe* (f. ca. 1758), og vi kjenner seks av deres barn:⁸³

* Dødfødt jente (1785).

* Jens (1786–1789), d. 3 1/2 år gammel.

* Jens (1791–1874), seinere husmann i Evjua, g.m. Ingeborg Madsdatter Prestegårdseie, fire barn: Siri, Marte, Ole og Anne Marie – se nedenfor.

* Peder (1794–1795), d. 1 år gammel).

* Siri (f. 1796).

* Ambjør (f. 1804), g. 1832 m. Ole Iversen Tajet (f. ca. 1808), de bodde på en plass under Egge i Norderhov i 1835, i Gomneseie 1843 og Helgelands-eie 1847, minst fire barn: Anne (f. 1832), Johannes (f. 1835), Christian (f. og d. 1843) og Jørgine (f. 1847).

I 1801 hadde Kirsti Pedersdatter og Erik Jensen én losjerende i Evjua, Jens Jensen (44, dagarbeider). Jens Jensen (1757–1829) var fra Nøstret, og en yngre bror av Erik Jensen.

Fra tidlig i 1820-årene hadde sønnen, *Jens Eriksen* (1791–1874), overtatt plassen etter foreldrene. Han var tømmermann, og giftet seg i 1816 med *Ingeborg Madsdatter Prestegårdseie* (f. 1797), datter av Marte Kristoffersdatter fra Domholt og Mads Guttormsen Nylende, seinere husmannsfolk på Ullerntangen. Vi kjenner fire av deres barn:⁸⁴

* Siri (1815–1816), d. 6 måneder gammel.

* Marte 1820–1891), g.m. Halgrim Jensen Dæhli (1821–1893), seinere husmann i Evjua under Svarstad, minst fem barn: Ingeborg (1850–1883, ugift), Johan (f. 1851, g.m. Marie Christine Svarstad), Andreas (1853–1857), Lovise (f. 1855, g. 1878 m. Hans Jensen Søhol, seinere i Roterud, seks barn – se gnr. 208/11 Roterud), og Anne (1857–1892, g.m. Kristian Kristiansen i Dæliteigen, én datter Borghild f. 1889).

* Ole (1831–1901), g. 1 m. Marie Thoresdatter Wexhal 1829–1869, tre barn: Johan, Thorvald og Martin, g.2 m. Anne Marie Iversdatter Follefos 1837–1917 – se gnr. 208/8 Roterud.

⁸² Etter Ole Yttri.

⁸³ Før han giftet seg, fikk Erik Jensen en sønn, Torkild (f. og d. 1781) med Henri-ka Luthsdatter (Luth).

⁸⁴ Før han giftet seg, fikk Jens Eriksen i 1815 en datter med Jørgine Larsdatter Frognøya, Siri (1815–1816), som døde 6 måneder gammel.

* Anne Marie (1837–1873), g. 1861 m. skomaker Paul Pedersen (f. 1840), i 1865 husmannsfolk i Portstuen under Ødelien (Berget) på Utstranda, minst tre barn: Ingeborg (f. 1862, g.m. Anders Nilsen Søhol på Søhol bnr. 6 – Nystua, to sønner: Nils og Paul), Peder (f. 1863) og Mikal (f. 1865) – se omtale av Ødelien i bind 5.

I 1865 var Jens Eriksen «husmann med jord og tømmermann», og satt som 75-årig enkemann i Evjua med sønnen, Ole Jensen (31, tømmermann), og hans familie: Mari Thoresdatter (36, f. i Nord-erhov) og tre barn: Johan (9), Thorvald (5) og Martin (3). De hadde 1 ku, og årlig utsæd var ½ t. bygg og 1 t. poteter.

Jens Eriksen Evjua døde i 1874, 83 år gammel. Da var han innerst (leide husvære), og i kirkeboka er det anført at han «forkortet sit Liv ved Hænging».

Rundt 1850 var også *Nils Iversen* husmann i Lisbethløkka. Han ble selveier i 1862, da en del av plassen ble utskilt og solgt – se gnr. 208/12 Evjua.

Roterud

Roterud var plass under Søhol løpenr. 89 (seinere bnr. 6 og 7). I 1801 satt *Ole Andersen Evjua* (f. 1757), husmannssønn fra naboplassen Evjua, som husmann her med hustru *Marte Paulsdatter* (49) samt en «søsterdatter», Marte Nilsdatter (15),⁸⁵ og en losjerende, Rønnaug Knutsdatter (58). Marte Paulsdatter var fra Trøgslen ved Sundvollen. Hun giftet seg med Ole Andersen Evjua i 1782, og de bodde først i Evjua. I 1794 gav hun og ektemannen plassen Jonsbråten ved «Kroksundvolden» i gave til Bønsnes kirke (se egen sak).

I 1807 giftet Svend Engebretsen Hundstad seg med Marte Nilsdatter fra Roterud. Hun var datter av Eli Paulsdatter Trøgslen og Nils Christoffersen Langebru, og vokste opp hos sin moster og hennes mann, som var barnløse. Marte Nilsdatter og Svend Gulbrandsen fikk minst fem barn: Anne, Engebret, Kirsti, Nils og Nils – se gnr. 209/1 Hundstad.

Vi kjenner ikke andre husmenn i Roterud. Plassen ble utskilt som eget bruk i 1863.

Skredderhaugen

Denne plassen er nevnt under Nøstret i 1865. Da satt husmann med jord og skredder *Hans Johannessen* (49) her med hustru *Anne*

GAVE TIL BØNSNES KIRKE

«Ole Andersen Evjen og hustru Marte Povelsdatter, Husmandsfolk paa Pladsen Evjen under Gaarden Søhol i Hole Prestegjeld, skjenkede ved Gavebrev af. 24. Apr. 1794, thingl. ved Sommerthinget i Hole 18. Juli s.A. (Gjenp. i Kirkedeptm.), til Bønsnes Gavekirke Pladsen Jonsbraaten ved Kroksundvolden, saaledes at Kirkens Forstandere efter Testatorernes Død kunde disponere Pladsen, som de for gavnligt eragte.»*

* «Norske Stiftelser» (Christiania 1858), s. 361, hvor det heter at «den aarlige Indtægt deraf udgjør nu 2 Spd.»

⁸⁵ Marte Nilsdatters foreldre var Eli Paulsdatter Trøgslen og Nils Christoffersen Langebru (under Sørum), som opprinnelig kom fra Vik (etter Ole Yttri).

Andersdatter (49) og to døtre: Mathea (11) og Anne Karine (7). Vi kjenner tre av deres barn:

* Mathea (f. 1854)

* Anne Karine. (f. 1859), trolovet 1881 m. Hans Petter Hansen Gjesvold (1856–1883) fra Nordre Gjesval (østre gården), én sønn Hans (f. 1883). Hans Petter Gjesvold døde i 1883 som dagarbeider i Koksrud – se bind 1 s. 94.

* Andrine, g. 1879 m. Emil Svensson, dagarbeider i Kjeldsborg og sønn av Sven Svensson i Norderhov.

I 1865 hadde de ingen husdyr på plassen, og de sådde bare 1½ t. poteter. Anne Andersdatter Nøstret døde i 1886 av tæring. Hun var født i Svarstad.

I 1959 ble Skredderhaugen utskilt og solgt som hyttetomt (gnr. 208/38 Bønsnesveien 185).

Øvre eiendommer utskilt fra Søhol

Solhaug gnr. 208/20 – Søholsgata 55

I august 1921 ble våningshuset i Oppistua Søhol (bnr. 3) utskilt og av eieren Ole Larsen Bakka solgt til Otto Trægde for 7.000 kroner.

Otto Trægde var bosatt i Oslo med sin familie, og brukte huset på Søhol som feriested. Eiendommen er siden blitt kalt «Trægde». Etter hans død i 1931 fikk Thora Trægde uskiftebevilling. De fikk tre barn: Øystein, Edith og Gunvor.

Thora drev Gimle kafe i Oslo, og om sommeren tok hun imot sommergjester på Søhol. Under krigen ble bygningen en tid brukt av tyskerne.

I 1961 ble eiendommen solgt til svigersønnen Leif Watle (f. 1906), gift med Gunvor Margareth Trægde (1915–1979). De var også bosatt i Oslo, og fikk to barn: Per (f. 1940) og Kari (f. 1946).

I 1976 overtok datteren, Kari Sunnvoll f. Watle (f. 1946), som eier. Hun drev fra 1978 moteforretningen Campus i Hønefoss, og var gift med Erik Sunnvoll (f. 1949) fra Heggenes i Valdres, som er ingeniør i Telenor. De er siden skilt. De rev den gamle bygningen og satte opp ny enebolig. De har to barn:

* Lill-Ann (f. 1968), siden 1999 eier av Solhaug sammen med sin mann, Steffen Gihle Henriksen, to barn – se nedenfor.

* Irene (f. 1979), bosatt i Oslo, samboer med Petter Dalby fra Tønsberg.

Siden 1999 har datteren Lill-Ann og hennes mann, Steffen Gihle Henriksen, vært eiere. Lill-Ann Sunnvoll Henriksen (f. 1968) er

markedssekretær i Bergman AS på Lillestrøm (et firma innen sykehusartikler), mens Steffen Gihle Henriksen (f. 1967) fra Haug er administrerende direktør i Bacho AS i Bærum. De har to barn: Jesper (f. 1997) og Sofie (f. 1999).

Enebolig (bygd 1976) og garasje (1978).

Nystua gnr. 208/21 – Søholgata 58

I 1911 kjøpte eieren av Nystua Søhol (bnr. 6), Anders Nilsen Søhol, nabogården Øvre Ullern, og i 1912 bosatte han seg der med sin familie. Bygningene i Nystua Søhol ble leid ut, inntil de ble solgt i 1924 med 2,7 dekar (gnr. 208/21 Nystua) til Albert Høstad for 3.500 kroner.

Albert Høstad (f. 1865) fra Drammen var herredskasserer i Hole, og gift med Annette Hansen Hodt (f. 1882) fra Nedre Hodt. De fikk tre barn:

* Sigrid (f. 1902), ugift, bosatt i Drammen, som pensjonist i Nystua.

* Petra (f. 1904), ugift, bosatt på Søhol.

* Hans (f. 1908), bosatt i Oslo, g.m. Elsa Hansen fra Oslo, én sønn Freddy.

I 1965 var det hjemmelsovergang til Sigrid, Petra og Freddy Høstad, og ved skjøte av 24. april 1965 overtok Petra Høstad (f. 1904) eiendommen for 10.000 kroner.

Siden 1968 har Ole Willy Bergene vært eier (med bestemmelse om huslyrett for Petra og Sigrid Høstad).

Ole Willy Bergene (f. 1937) fra Gol i Hallingdal er gift med Else Karin f. Haug (f. 1943) fra Røyse. De har tre døtre:

* Gro Helen (f. 1969), bosatt på Søhol, g.m. Thor-Egil Aarvik (f. 1966), fire barn: Ask Elias (f. 1994), Gaute (f. 1997), Eskil (f. 2001) og Jor Isak (f. 2003) – se gnr. 208/69 Søholgata 64.

* Gry Beate (f. 1972), bosatt på Røyse, g.m. Victor Derek Marley (f. 1969) fra England, tre barn: Miriam Anne Elise (f. 1999), Mattias Aidan (f. 2001) og Miranda Esther (f. 2003) – se bind 3, s. 584 (Askeladden 6).

* Nina Iren (f. 1978), eier av Nystua fra 2006, g.m. Håvard Huru, tre barn – se nedenfor.

Ole Willy Bergene begynte på yrkesskolen på Helgelandsmoen i 1955, og tjenestegjorde siden her som offiser og instruktør. Han var leirmester, og i mange år sjef for bygg og anlegg i leiren. En periode var han stasjonert i Libanon, og hadde da majors grad. Else Karin Bergene er fotterapeut og pleieassistent ved Tyrifjordheimen (i dag Nøstret bo- og behandlingssenter). På hobbybasis lager hun gaveartikler, og hennes nisser og troll er i dag å finne i mange hjem på Ringerike.

I 2006 ble eiendommen overtatt av yngste datter, Nina Iren, og hennes mann Håvard Huru. Else Karin og Ole Willy Bergene bor i leilighet i underetasjen.

Nina Iren Bergene (f. 1978) er utdannet lektor. Hun er gift med Håvard Huru (f. 1978) fra Vadsø, som er sivilingeniør. De har tre barn: Ylva (f. 1999), Eila Aurora (f. 2002) og Alv Torin (f. 2006).

Eiendommen er på 2,7 dekar. Enebolig med sokkelleilighet (bygd 1969–70) og garasje (1970, påbygd 1975). Et gammelt bryggerhus ble revet i 1968 for å gi plass til den nye eneboligen. Det gamle våningshuset i Nystua ble revet i 1970. Låve og stabbur var revet før Bergene overtok i 1968.

Bakkely gnr. 208/32 – Bønsnesveien 191

Boligeiendom utskilt fra gnr. 208/8 Roterud i 1951 og solgt til Bjarne Hodt for 400 kroner.

Bjarne Hodt (1909–1995) var fra Nedre Hodt på Røyse. Han arbeidet som sjåfør hos Fearnley på Toresplassen, og giftet seg i 1946 med Richarda Kristine Johansen (1910–2003) fra Alta i Finnmark, som kom til Søhol som flyktning under krigen. De fikk én datter, Tone Marlen (f. 1951), som er gift med Hans Johan Enger (f. 1944) og bosatt i Redalen i Oppland. De har to barn: Hanne (f. 1976) og Bjørn Christian (f. 1979).

I 1995 ble eiendommen overtatt av datteren, Tone Marlen Enger (f. 1951). Hun solgte den i 1998 til Even Kristoffersen (f. 1977) fra Elstøen, som er gartner i familiebedriften Elstøen gartneri. Han er gift med Laila Gustavsen (f. 1976) fra Hønefoss, som arbeider i Rema 1000 på Eikli. De har to barn: Jørn Magnus (f. 1998) og Ida Marlene (f. 2000).

Enebolig bygd 1953–54 (renovert og påbygd 2002).

Sørdalen gnr. 208/33 – Hundstadveien 134

Eiendommen ligger i Skrangledalen, og ble utskilt fra Søhol bnr. 2 (Johannes) i 1954 og solgt til Rolf Sørensen for 2.125 kroner.

Rolf Sørensen fra Mosenga var møbelsnekker, og hadde fra 1946 drevet eget firma under navnet Røyse Trevarefabrikk i Mosengbakken, hvor det ble produsert vinduer. I Sørdalen bygde han nytt verkstedbygg for produksjon av kjøkken, og sysselsatte fem–seks mann fra bygda. I 1960 solgte Rolf Sørensen eiendommen for 185.000 kroner til Seriekjøkken AS, som fortsatte med kjøkkenproduksjon til først i 1970-årene.

I 1974 ble Sørdalen solgt til Oslo kommune for 210.000 kroner, og det ble etablert et arbeids- og aktivitetssenter for beboerne på de psykiatriske sykehjemmene på Røyse, under navnet Røyse tre-

*Richarda Kristine Hodt
f. Johansen (1910–2003) og
Bjarne Hodt (1909–1995).*

Sør-dalen i 2006. Den hvite bygningen til høyre er våningshuset i Søhol bnr. 2 (Johannes). På høyden i bakgrunnen ligger Søhol-gårdene.

© Fotograf Marit Fagerli

ningsssenter. 30 år seinere, ved årsskiftet 2003/2004, ble trenings-senteret nedlagt, og 28 pasienter og åtte ansatte mistet jobbene sine.

Siden november 2004 har Omar Mauritz Martinsen (f. 1951) vært eier. Han er innehaver av Hole Bruktbil, og bosatt i Viksveien 130 på Rudshøgda – se bind 2 s. 749.

De tidligere kontorene i 2. etasje er bygd om til vaktmesterlei-lighet, som leies ut. I 1. etasje har Martinsen søkt om å få bygge tre leiligheter.

Eiendommen er på 2,5 dekar.

Arbeidsstokken ved Røyse Trevarrefabrikk i Skrangledalen cirka 1960. Innehaveren Rolf Sørensen sitter på trappa, og de øvrige er (fra venstre): Arne Innbryn, Kåre Wikestad, Johan Ruud, Martinus Mosengen, Hans Gustavsen, Odd Mosengen og Kjell Mosengen.

I 1954 bygde Rolf Sørensen, innehaver av Røyse Trevarerfabrikk, nytt verkstedbygg for produksjon av kjøkken i Skrangledalen. Virksomheten ble solgt til Seriekjøkken AS i 1961. I bakgrunnen til venstre ser vi gnr. 204/9 Åsheim, og til høyre unnarenet i Vestjordsbakken.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

Gnr. 208/35 Bråtan

I 1956 ble det utskilt en boligtomt fra gnr. 208/14 Nøsterud nede ved bygdeveien (bnr. 35 Bråtan). Her ble det satt opp et hus hvor Anna Mathilde Nøsterud (f. 1881) bodde sine siste år. Etter hennes død i 1963 overtok sønnen, Thor Nøsterud, som eier av Bråtan. Han og søsknene brukte det som fritidsbolig.

Siden 1986 har Per Nøsterud (f. 1952) vært eier. Han er avdelingsleder ved Multi-Pro AS på Hensmoen, og er samboer med Tone Nybakke fra Nes i Ådal, som er omsorgsarbeider i Hole kommune. Hun har to døtre fra tidligere ekteskap: Connie (f. 1980) og Hege (f. 1982). Per Nøsterud var tidligere gift med Anne Louise Luther (f. 1951) fra Tofte i Hurum (siden skilt). I perioden 1982–1995 var han samboer med Anita Høl fra Oslo, og 1998–1999 samboer med Wenche Pauline Hansen fra Senja (ingen barn).

Eiendommen er på 2,6 dekar. Enebolig (bygd 1986–87), garasje (1987). Det gamle huset i Bråtan ble revet i 1986.

Tyrifjordheimen gnr. 208/40

i dag en del av Nøstret bo- og omsorgssenter – Bønsnesveien 161

I 1959 ble det utskilt en tomt fra gnr. 208/1 Søhol (Gudbrans) på den såkalte Briskehaugen mellom Søholsbyen og Nøstret. Parsellen (bnr. 40 av skyld 13 øre) fikk navnet Orehaugen (seinere endret til Tyrifjordheimen), og ble solgt til Johan Haugland for 26.250 kroner.

Tyrifjordheimen sykehjem ble bygd 1960–61. På dette Widerøe-bildet fra 1963 ser vi også eneboligen som Inga og Johan Haugland bygde (til høyre), og i bakgrunnen til venstre Nøstret sykehjem, som Gunhild og Edvin Haugsvær bygde samtidig (1960–61).

Widerøe's Flyveselskap A/S

Johan Nikolai Haugland (1924-2002) og Inga Haugland f. Rød (1923-2005).

Johan Nikolai Haugland (1924–2002) var født i Bergen (vokste opp på Askøy), og var utdannet sykepleier og diakon. Sammen med sin hustru Inga Haugland f. Rød (1923–2005) fra Rød i Romsdal bygde han her Tyrifjordheimen sykehjem, en psykiatrisk langtidsinstitusjon med beboere fra Oslo kommune, som ble åpnet i 1961.

I 1985 overdro Inga og Johan Haugland eiendommen til sine to sønner, Per Ove Haugland (f. 1951) og Eivind Haugland (f. 1954). Samme år overlot de det daglige ansvaret for sykehjemmet til sønnen Eivind, som var daglig leder til 2001,

da han og broren solgte Tyrifjordheimen til Nøstret Eiendom AS ved Alf Kristian Jacobsen.

I 1975 ble den tidligere vaktmesterboligen utskilt (gnr. 208/61 Tyrigløtt – Bønsnesveien 169), og i 1981 ble den gamle bestyreboligen utskilt og solgt til Eivind Haugland og hans kone Jorunn f. Hillestad – se gnr. 208/63 Skarverud (Bønsnesveien 159).

Foruten sykehjemsbygget, er det på eiendommen tre rekkehus med leiligheter, hvor det bor pasienter (Bønsnesveien 163, 165 og 167).

⁸⁶ Nøstret Eiendom AS har endret navn til Nøstret bo- og omsorgssenter AS, og eies i dag av Alf Kristian Jacobsen og hans to sønner, John Gunnar og Håvard.

De to sykehjemmene (Nøstret og Tyrifjordheimen) drives i dag under felles navn Nøstret bo- og omsorgssenter, med totalt 50 pasienter – se gnr. 208/15 Nøstret.⁸⁶

Stupet gnr. 208/49 – Bønsnesveien 216

Boligtomt utskilt fra gnr. 208/5 Søhol (Daniels) i 1963 og solgt til Odd Brodahl for 3.000 kroner.

Odd Brodahl (f. 1918) fra Hønefoss giftet seg i 1964 med Olava Hansen (1923–2005) fra Rinna i Ådal. Ekteskapet var barnløst, men Olava hadde fra tidligere ekteskap én sønn, Harald Rolund (f. 1944), som er bosatt ved Rønningen og gift med Ellen Gommæs (f. 1952) fra Røyse. De har én sønn Ola (f. 1974) – se bind 3 s. 265–266.

Odd Brodahl arbeidet på Splitkein-fabrikken i Hønefoss i mange år. Etter at han flyttet til Røyse i 1963, var han på skifabrikken vinter og vår, og drev med krepsing og fiske om høsten. I 1970 kjøpte han en parsell (bnr. 58 Stupet) fra Daniels-Søhol, og samme år satte han her opp nytt verkstedbygg, hvor han har drevet eget snekkerverksted for produksjon av møbler, bl.a. for salg gjennom Husfliden i Oslo. I perioden 1990–94 eide og drev Olava og Odd Brodahl serveringsstedet Sørsetra skistue på Krokskogen.

I 2003 ble Bønsnesveien 216 solgt til Olavas sønnesønn, Ola Rolund (f. 1974). Han er skogsarbeider ved Sollihøgda skogforvaltning, og har siden 1997 vært eier av Sørsetra skistue, som han driver sammen med sin kone, Torill Rolund f. Kvalvik (f. 1978). Hun er fra Nes i Hole, og arbeider i KIWI-forretningen på Vik. De har én sønn, Kristian (f. 2006).

Enebolig (bygd 1964), uthus (1964) og stabbur (ca. 1980).

Odd Brodahl er i dag bosatt i Evjua (gnr. 208/4), som han ble eier av i 1989. Snekkerverkstedet i Bønsnesveien 216 (bnr. 58) solgte han til Ola Rolund i 2006.

Lillebo gnr. 208/50 (ved Roterud)

Dette er en tomt oppi bakken mellom Roterud og Søholsbyen, som ble utskilt fra gnr. 208/11 Roterud i 1963. I 1966 ble det gamle bryggerhuset i Roterud flyttet hit (satt opp som hytte), og i juli 1968 solgt til Hans Skjærven (f. 1920) for 500 kroner.

Etter tradisjonen skal bryggerhuset ha blitt bygd av materialer fra den gamle brygga i Svensrud, som ble revet i 1927.

Hans Skjærven ble i 1972 også eier av Roterud (gnr. 208/8 og 11). Siden 1996 eies både Roterud og Lillebo av hans enke, Ursula Skjærven f. Dahl (f. 1925), som er bosatt i Tromsø.

Haugen gnr. 208/53 – Søholsgata 47

Dette er kårboligen i Søhol bnr. 9 («Lars»). Den ligger cirka 100 meter sørvest for tunet på gården. Tomta ble utskilt i 1968 og solgt til eiernes sønn, Egil Strand (f. 1939).

Siden 2001 har Astrid og Egil Strands sønn, John Reidar Strand (f. 1967) og hans kone Anne Johansen Strand (f. 1968), vært eiere av både kårboligen og gården.

Tomta er på 0,8 dekar. Enebolig (bygd 1968, påbygd 1998) og garasje (2001).

Utsikten gnr. 208/56 – Søholsgata 51

Boligeiendom utskilt fra gnr. 208/3 Søhol i 1968 og solgt til eierens datter, Solveig Bønsnes, og hennes mann Otto Øen. I 1981 ble det kjøpt til en tilleggsparcell (bnr. 62).

Otto Øen (f. 1938) fra Geilo har vært bilteknisk konsulent i Gjensidige forsikring, mens Solveig Bønsnes Øen (f. 1938) har arbeidet som sekretær. Siden mai 2005 er de begge pensjonister. De fikk to barn:

* Inger Lise (f. 1968), bosatt i Haug, fra tidligere ekteskap med Trond Lyseng (f. 1964) har hun én datter Katrine (f. 1994), og fra tidligere samboerskap med Jan Borge Korneliussen (f. 1968) har hun to døtre: Maren (f. 1999) og Helene (f. 2003).

* Ingar (1974–1977).

Eiendommer er på 2 dekar. Enebolig med garasje (bygd 1968–69), og garasje (1974).

Eden gnr. 208/60 – Bønsnesveien 201

Boligeiendom utskilt fra Roterud i 1974 og solgt til Sigurd Oskar og Leif Anton Wærnes. De to brødrene bygde generasjonsbolig med tre leiligheter (ferdig 1976), hvorav en av leilighetene ble tatt i bruk av deres foreldre, Torbjørg og Eilif Wærness. Familien hadde siden 1962 leid en del av våningshuset i Roterud.

Eilif Wærness (1907–1988) var fra Ingøy ved Nordkapp i Finnmark, og ble gift med Torbjørg Klafstad (1921–1997) fra Vallset i Stange på Hedmarken. De fikk tre barn:

* Ella (f. 1949), overtok morens slektsgård Klafstad i Vallset, g.m. Arne Klafstad fra Vallset. Fra tidligere ekteskap har hun tre barn: Kjell, Jørgen og Elin.

* Sigurd Oskar (f. 1950), bosatt i Grimstad, g.m. Helga Lande fra Moland i Aust-Agder, én sønn Johannes.

* Leif Anton (f. 1951), ugift, fra 2004 eneeier av Bønsnesveien 203.

I juni 2004 solgte Sigurd Oskar Wærness sin seksjon til broren Leif Anton Wærness, som siden har vært eiere.

Leif Anton Wærness (f. 1951) er logistikksjef i Ugland IT-group i Hønefoss. Han var tidligere nordisk logistikksjef i Phillips AS.

Eiendommen er på 1 dekar. Bolighus (bygd 1976) som generasjonsbolig, ombygd og påbygd 1990 (i dag enebolig med utleieleilighet).

Tyrigløtt gnr. 208/61 – Bønsnesveien 169

I 1975 ble det utskilt en tomt fra gnr. 208/40 Tyrifjordheimen. Her ble det i 1976 bygd vaktmesterbolig. I 1998 ble huset påbygd og renoveret, og Inga og Johan Haugland var bosatt her fra 1998 til 2001.

I 2001 ble både Tyrifjordheimen og eneboligen solgt til Nøstret Eiendom AS. Sistnevnte ble samme år solgt videre til Per Nils Gunnar Holmén og Toril Kristin Meyer.

Per Nils Gunnar Holmén (f. 1965) fra Karlstad i Sverige er adjunkt i realfag ved Ringerike videregående skole. Han er samboer med Toril Kristin Meyer (f. 1966) fra Øyjord ved Finnsnes i Troms, som er sekretær ved Hønefoss videregående skole. De har to barn: Sofie (f. 2001) og Markus (f. 2003).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig med carport (bygd 1961, seinere påbygd).

Skarverud gnr. 208/63 – Bønsnesveien 159

Dette er den tidligere bestyrerboligen ved Tyrifjordheimen, som ble utskilt fra gnr. 208/40 Tyrifjordheimen i 1981 og solgte til eiernes sønn, Eivind Haugland og hans kone Jorunn f. Hillestad.

Eivind Haugland (f. 1954) var daglig leder ved Tyrifjordheimen fra 1985 til 2001, da sykehjemmet ble solgt til Nøstret Eiendom. Han er gift med Jorunn Hillestad (f. 1957) fra Våle i Vestfold, og de har tre barn: Inger Johanne (f. 1982), Joachim (f. 1984) og Katrine (f. 1988).

I 2001 flyttet de til Reistad i Lier, og solgte Bønsnesveien 159 til Line Meyer Jakobsen og John Gunnar Jakobsen.

John Gunnar Jakobsen (f. 1967) fra Røyse arbeider ved Nøstret bo- og behandlingssenter, hvor han i 2008 skal overta som bestyrer etter sin far. Line Meyer Jakobsen (f. 1969) fra Øyjord ved Finnsnes i Troms er politibetjent ved Hønefoss politistasjon. De har to sønner: Erlend (f. 2001) og Endre (f. 2004).

Eiendommen er på 1,4 dekar. Enebolig (bygd 1981).

Gnr. 208/64 – Bønsnesveien 157

Utskilt fra gnr. 208/15 Nøstret i 1983 og overdratt til eierens hus-

tru, Gunhild Haugsvær. Her bygde Gunhild og Edvin Haugsvær ny enebolig i 1986.

Edvin Haugsvær (f. 1924) fra Meland i Hordaland er diakon, og var gift med sykepleier Gunhild Haugsvær f. Kåsin (1920–1996) fra Sauherad i Telemark. De bygde og drev Nøstret sykehjem fra 1961, og fikk tre barn:

- * Arve (1952–1953), d. 11 måneder gammel.
- * Svein (f. og d. 1954).
- * Unni (f. 1957), ugift, bosatt i Heradsbygda.

Siden 2005 eies eiendommen av datteren, Unni Haugsvær, med borett for faren i hans levetid. Unni Haugsvær (f. 1957) er ugift, og utdannet sykepleier. Hun er bosatt i Heradsbygda.

Eiendommen er på 3,7 dekar. Enebolig (bygd 1986).

Gnr. 208/69 – Søholsgata 64

Utskilt fra gnr. 208/6 Søhol («gamle» Nystua) og solgt til Thor-Egil Aarvik og Gro Helen Bergene Aarvik.

Thor-Egil Aarvik (f. 1966) fra Finnsnes i Troms er lærer ved Røyse skole. Han er gift med Gro Helen Bergene Aarvik (f. 1969) fra Søhol, som er sykepleier ved Ringerike sykehus. De har fire barn: Ask Elias (f. 1994), Gaute (f. 1997), Eskil (f. 2001) og Jor Isak (f. 2003).

Enebolig (bygd 2003).

Fritidseiendommer på Røyse – utskilt fra Søhol

Furuhaugen gnr. 208/28 – hytte Bønsnesveien 187

Utskilt fra gnr. 208/8 Roterud i 1943 og solgt til eiernes bror og svoger, Karl Anton Albertsen (f. 1894), for 1.200 kroner. Etter hans død overtok kona, Antonie Martha Wally Albertsen (f. 1895). Hun solgte eiendommen i 1958 til Werner Sigurd Andresen (f. 1921) for 9.500 kroner. Han kjøpte i 1961 en tilleggsparcell fra gnr. 208/1 Søhol (Gudbrans).

Siden 1973 har Synnøve Blohm (f. 1923) og Tom Villiam Blohm (f. 1920) vært eiere. De kjøpte hytta for 60.000 kroner, og er bosatt på Haslum i Bærum.

Eiendommen er på 2,4 dekar.

Månelyst gnr. 208/30 – Bønsnesveien 188

Opprinnelig hytteeiendom, utskilt fra gnr. 208/8 Roterud i 1948 og solgt til Liv Pedersen (f. 1917) for 700 kroner. Hun bygde hytte her samme år. I 1964 ble eiendommen solgt til bussfører Karl Ingvar Karlsen (f. 1913) for 9.000 kroner.

I 1993 ble Josef Joachim Steindl (f. 1953) ny eier. Han er fra München i Tyskland, og er bosatt i Frøysuåsen. Fra ekteskap med Margaret Tuff Bjerknes har han tre barn: Adrian Emmanuel (f. 1988), Sofia Augusta (f. 1989) og Katharina Emilia (f. 1991).

Siden 2000 eies eiendommen av Margaret Tuff Bjerknes (f. 1954). Hun er fra Dæli på Røyse, og er utdannet psykiatrisk sykepleier og tankefeltpedagog. Hun arbeider ved Utredningsenhet for unge med psykose ved Sykehuset Buskerud.

Fritidsbolig (bygd 1999–2000). Den gamle hytta fra 1948 ble revet i 1999.

Furuhaugen II gnr. 208/31 – hytte Bønsnesveien 189

Utskilt fra gnr. 208/8 Roterud i 1948, og i august 1955 solgt til eiernes bror og svoger, Karl Anton Albertsen (f. 1894) for 1.000 kroner. Etter hans død overtok kona, Antonie Martha Wally Albertsen (f. 1895). Hun solgte eiendommen i 1957 til Ove Fjeldstad (f. 1909) og Helge Fjeldstad (f. 1913) for 2.500 kroner. I 1961 kjøpte de en tilleggsparcell (bnr. 42) fra Søhol bnr. 1 (Gudbrans) for 1.000 kroner.

Siden 1992 eies eiendommen av Eli Opstad (f. 1947). Hun er bosatt på Rykkinn i Bærum.

Lasken gnr. 208/36 – hytte Bønsnesveien 199

Utskilt fra gnr. 208/11 Roterud i 1957, og i 1958 solgt til Ella Wilhelmsen (f. 1906) for 800 kroner. Etter skifte i 1989 ble eiendommen overtatt av Aslaug Wilhelmsen (f. 1921) for 160.000 kroner. Eier siden 1993 er Bjørn Aschim (f. 1957). Han er bosatt i Hønefoss.

Lisaro gnr. 208/37 – hytte Bønsnesveien 162

Utskilt fra gnr. 208/14 Nøsterud i 1959 og solgt til Emanuel Fornebu Ellefsen (f. 1901) for 4.900 kroner. I 1973 solgte han eiendommen til Tor Bonde Aslaksrud (f. 1934) for 60.000 kroner. Siden 2004 eies eiendommen av Ronny Kristoffersen fra Hønefoss. Han er medeier i TV-producer-selskapet Nils og Ronny AS, og kjent over det ganske land som en av programlederne i den populære TV-serien av samme navn.

Eiendommen er på 1,6 dekar.

Skredderhaugen gnr. 208/38 – hytte Bønsnesveien 185

Tidligere husmannsplass, utskilt fra gnr. 208/14 Nøsterud i 1959 og solgt til Knut Oddvar Daleng (f. 1931) for 1.000 kroner. I 1963 kjøpte han en tilleggsparcell fra Nøsterud (bnr. 45) for 1.000 kroner. Han er bosatt i Torød i Vestfold.

Bua gnr. 208/44 – hytte (øst for Nøsterud)

Utskilt fra gnr. 208/8 Roterud i 1962, og i 1965 solgt til Arild Paul Borge (f. 1925). Han er bosatt på Høvik i Bærum.

Nøstebu gnr. 208/46 – hytte Bønsnesveien 186

Utskilt fra gnr. 208/14 Nøsterud i 1962 og solgt til Thorvald Daleng (f. 1930) for 800 kroner.

Siden 1995 eies eiendommen av Astrid Daleng (f. 1932). Hun er bosatt i Oslo.

Tomtebo gnr. 208/54 – hytte Bønsnesveien 155

Utskilt fra gnr. 208/14 Nøsterud i 1968 og solgt til eieren Petter Nøsteruds søster Margit (f. 1912) og hennes mann Rolf Werner Rollve (1904–1978) for 2.000 kroner. I perioden 1942–48 var de eiere av gnr. 208/12 Evjua (Lisbethløkka)

I 1995 ble eiendommen solgt til Kari Wangen (f. 1929) og Sigmund Jarl Wangen (f. 1926) fra Hønefoss. De solgte den videre i 2000 til Mavene Kullerud f. Holt (f. 1940) og Martin Sætrang Kullerud (f. 1937) fra Hønefoss. De er i dag bosatt i Alfas del Pi i Spania.

Eiendommen er på 1,1 dekar.

Søhol – en kort historisk oversikt

- 1567 Svenskeslaget på Søhol.
1673 Jacob Luth blir eier av 50 lispund i Søhol.
1710 Malene Sofie Luth og Jacob Semmingsen overtar Søhol.
1734 Husmannsplassen Nøstret (Nøsterud) blir selveierbruk (seinere løpenr. 91).
1739 Søhol deles i to gårder (her kalt «Kirsti-Søhol» og «Abraham-Søhol».)
1765 «Abraham-Søhol» deles i to gårder – seinere løpenr. 89 og 90).
1790 «Kirsti-Søhol» deles i tre gårder – seinere løpenr. 86, 87 og 88 (Daniels).
1806 Søhol løpenr. 89 deles i to gårder: bnr. 6 (Nystua) og bnr. 7 (Nordistua).
1823 Søhol løpenr. 86 deles i to gårder: bnr. 1 (Gudbrans) og bnr. 2 (Johannes).
1851 Søhol løpenr. 87 deles i to gårder: bnr. 3 (Oppistua) og bnr. 4 (Evjua).
1856 Søhol løpenr. 90 deles i to gårder: bnr. 9 («Lars») og bnr. 10 (Neristua).
1856 Nøstret bnr. 15 («Embrets») skilles ut fra Nøstret løpenr. 91 (seinere bnr. 14).
1862 Evjua (bnr. 12) skilles ut fra bnr. 10 (Neristua).
1862 Roterud (bnr. 11) skilles ut fra bnr. 9 («Lars».)
1863 Roterud (bnr. 8) skilles ut fra bnr. 6 (Nystua).
1890 Utskifting starter.
1892 Utskifting avsluttes.
1892 Bnr. 10 (Neristua) selges til sønnen (og seinere eier av) bnr. 9 («Lars».)
1895 Søhol bnr. 2 (Johannes) flyttes fra Søholsbyen til Skrangledalen (ca. årstall).
1911 Eierne av bnr. 6 (Nystua) kjøper Øvre Ullern og flytter dit (i 1912).
1921 Våningshuset i Oppistua skilles ut og selges (bnr. 20 Solhaug, kalt «Trægde».)
1924 Gårdstun og bygninger i gamle bnr. 6 (Nystua) skilles ut og selges (bnr. 21 Nystua).
1938 «Gamle» bnr. 3 (Oppistua) flyttes fra Søholsbyen og cirka 500 m sørøstover.
1961 Sykehjemmene Nøstret og Tyrifjordheimen åpner.

Det er to Hundstad-gårder på Røyse, Store Hundstad gammelt matrikelnr. 37 (i dag gnr. 209) og Lille Hundstad gammelt matrikelnr. 79 (i dag gnr. 210). De er nabogårder og har opprinnelig vært én gård, og grenser i øst mot Søhol og Svarstad, i sør mot Bønsnes og Leine, i vest mot Fjeld, og i nord mot Frøyshov og Fjelstad. Gårdsnavnets opphav er mannsnavnet *Hundingr*. Navnet er bare kjent fra sagn, men flere norske stedsnavn viser at det må ha vært i virkelig bruk.¹

Gårder med *stad*-ending regnes å være ryddet i yngre jernalder, og kanskje helst i vikingtid (800–1050 e.Kr.). Hundstad synes å være utskilt fra den eldre gården Søhol.²

Det er gjort flere store gravfunn på Hundstad, blant annet rundt 1850 i den såkalte Kjempehaugen på Store Hundstad (bnr. 4). I 1892, da tomte til ny skole ble gravd ut på parsellen Søholødegård under Lille Hundstad, kom «Hundstadfunnet» for dagen. I Skinmillen (under Lille Hundstad) er det et felt med minst fem gravhauger – se nedenfor.

Kjempehaugen på Hundstad

Rundt 1850 fant Anders Jørgensen Hundstad, eier av Store Hundstad bnr. 4, en del jernredskap i en haug cirka 100 meter nordvest for gårdstunet. Under en helle av rød ringerikssandstein stod en kobberkjele som inneholdt aske. Kjelen og en del andre gjenstander ble sendt til Oldsaksamlingen i Oslo, mens en jernøks fortsatt befinner seg på gården.³ Den ble datert til vikingtid. Øksebladet er 18,4 cm langt og bredden over eggen er 11,1 cm. I haugen ble det også funnet en spydspiss, stighbøyler, en mindre øks, pilespiss og

¹ NGV s. 8, og Harsson (1995). Gamle skrivemåter er *Hundingstaudum* (1340), *Hundiztadum* (1342), *Hundikstodom* (1372), *Hwnnestadt* (1528), *Hundestadt* (1578), *Hunndestad* (1604), *Hundestad* (1617), *Hundstad* (1657 og 1723).

² Briså (1996) s. 120.

³ Da jernøksa ble funnet før Lov om fredning og bevaring av fortidslevninger av 1905 trådte i kraft, var det finneren som hadde eiendomsretten.

Sverdhjalten av bronse som ble funnet i 1892 da tomte til Hundstad skole ble gravd ut. Hjalten har tilhørt et sverd fra vikingtida.

© Kulturhistorisk museum

I kvinnegraven fra 300-årene e.Kr., åpnet på Hundstad i 1892, var det blant annet et 14,2 cm høyt trespann med bronsebeslag, et 8,8 cm høyt glassbeger og to kar (kopper) av leire.

© Kulturhistorisk museum

andre jernredskaper. Spydspissen ble solgt til en privat samler, og de øvrige tingene av jern smidde Anders om til gårdsredskap han trengte!⁴ Gravhaugen var en rundhaug bygd opp av jord og kampestein, og antas å ha vært 11 m i diameter og cirka 2 m høy. I dag er bare den nordlige delen synlig. Steinhella som var dekkhelle i gravkammeret, ble seinere brukt som dørhelle foran verandadøra på gården. Den ble trolig dekket til av fyllmasse ved planering av tomte etter at våningshuset ble brent i 1982. På hella var det streker som man oppfattet som runer, men etter undersøkelse i 1977 ble det slått fast at strekene var spor etter en meisel eller et liknende redskap, etter at hella var brukt som underlag ved utføring av et eller annet arbeid. Steinhella var 150 cm lang, 65 cm bred og 15 cm tykk.

I 1875 ble det i Oldsaksamlingen registrert ytterligere et gravfunn fra vikingtida, «fundet for omtrent 30 Aar siden i en Haug paa Hundstad i Hole». Gjenstandene var en gave fra gårdbruker Abraham Hundstad (Store Hundstad bnr. 4), svigersønn av Anders

⁴ «Det meste av jernet blev anvendt i smien, men det fortelles at smeden bante over jernet, som var så urimelig hårdt. Det var jernet fra Norden, det samme slag som naglene til korset ble smidd av.» V.V. i Ringerikes Blad 17. juli 1930.

Oversiktsbilde av Hundstad-gårdene 2006, sett fra sørvest. Hundstad bnr. 1 til høyre, og til venstre midt i bildet ser vi Lille Hundstad. I bakgrunnen til høyre ligger Søhol-gårdene.

© Fotograf Marit Fagerli

Jørgensen Hundstad som gravde opp Kjempehaugen rundt 1850. Det var rester av et tveegget sverd, et 16,3 cm langt økseblad, en kjele, en ring og rester av en spore (alt av jern). Jernkjelen var sammenklinket av flere stykker, 13–16 cm høy og «omtrent 34 cm vid oventil», men er seinere forsvunnet (sammen med flere økseblader av jern). I 1875 gav Abraham Hundstad også en 8,5 cm lang bronsenøkkel til Oldsaksamlingen, men denne ble tidfestet til middelalderen, og det er ukjent om den hører til samme funn.⁵

Hundstadfunnet 1892

I 1892 oppførte Hole kommune nytt skolebygg på Hundstad, på Søholødegård (Hundstad klokkerjord) under Lille Hundstad. En arbeider⁶ som hadde påtatt seg å grave ut tomta på akkord, kom

⁵ Universitetets Oldsaksamling C7236–39 og C7293 (jernkjelen).

⁶ Hans Christensen Fjeld, som fikk 100 kroner i finnerlønn. «Den bestemte Kjøbesum» som Oldsaksamlingen betalte for hele funnet var 150 kroner. I en avisartikkel i Ringerikes Blad 4. november 1953 skriver V.V. at tomta ble gravd ut av Syvert og Hans Nordengen.

Kjempehaugen på Store Hundstad, slik den ser ut i 2006. Det var rundt 1850 at Anders Jørgensen Hundstad fant våpen og redskap fra vikingtida i haugen.

© Fotograf Marit Fagerli

over en mengde gravgods. Han la dette til side og varslet sin oppdragsgiver, som igjen sendte melding til Oldsaksamlingen. Noen dager etter, den 23. april, var Oldsaksamlingens daværende bestyrer, professor Oluf Rygh, i Hole og registrerte funnet og tok opp forklaring. Det viste seg at tomten til skolehuset var en tidligere «avskivet» gravhaug, og funnene ble gjort i haugens nedre deler. Rygh slo fast at den hadde inneholdt to graver: En kvinnegrav fra 300-årene e.Kr., og en mannsgrav fra første halvdel av 900-årene. I begge graver var det rester av brente bein, og funnene fortalte at det var «ingen småkårsfolk som har fått sitt siste hvilested i haugen».⁷ I kvinnegraven, i haugens vestre del, ble de brente beina funnet i et hellekammer like under haugens daværende overflate. Omtrent rett under dette kammeret lå et trespann med bronsebeslag, leirkar, glassbeget, nålehus av bronse, sølvspenne, spiralperler av bronse, fingerringe av gull og sølv, 34 glassperler, 7 ravperler og et flott kjede med forskjellige glassperler. I mannsgraven, i søndre del av haugen, lå hjaltene av bronse til et sverd fra yngre

⁷ Elizabeth Skjelsvik: Gravfunnet på Hundstad, i heftet Ringerike 1987 s. 15–18.

Bronsespenningen som ble funnet i eplehagen på Lille Hundstad i 1988. Den er datert tilbake til merovingertid (550–650 e.Kr.)

©Kulturbistorisk museum

HUNDSTAD-SPENNEN

En høstdag i 1988 arbeidet Fredrik C. Hildisch i hagen på Lille Hundstad. Han var i ferd med å fjerne en del røtter etter epletrær, da en spenne av bronse dukket opp av jorda. Funnstedet var bare 25 meter fra hovedbygningen på gården. Bronsespenningen ble datert tilbake til merovingertiden (550–650 e.Kr.). Som et ledd i satsingen på gårdsturisme, er spennen siden blitt produsert i sølv og i dag markedsført som «Hundstad-Spenningen». Bronsespenningen befinner seg i Oldsaksamlingen i Oslo. Funnstedet er markert med en tekststeinstøtte.

jernalder, samt fragmenter av et tveegget sverd av jern, en spydspiss med tversgående bronsenagler gjennom falen, pilespisser av jern, jern-øks, skjoldbule, sigdblade, et bor, en saks, spillebrikker av bein til et brettspill, noen hestetenner, en ringspenne av bronse og deler av rideutstyr som munnbitt og stigbøyle, «tilligemed en Mængde brændte Ben og Kul. (...) Fundet har sin største Interesse som et fuldt konstateret Exempel paa, at ældre Gravhauger benyttedes paany i Vikingetiden».⁸

Gravhaugene i Skinnillen

I Skinnillen, en åsrygg nord for Lille Hundstad, ligger et felt med minst fem gravhauger. De er trolig fra yngre jernalder, og alle er «mer eller mindre utrotet».⁹ Sannsynligvis er de plyndret en gang i middelalderen. Haugene er steinblandet, og flere av dem har hatt diameter opp til 10 m. De er fortsatt klart markerte. Fra disse haugene er det ikke gjort kjente funn, men det er mulig at et funn fra juli 1890 er herfra. Da ble det, «i en tidligere affladed Haug på Hundstad», funnet et 80 cm langt tveegget sverd, en 26,5 cm lang spydspiss, en 13,6 cm lang og 8,5 cm bred jernøks, en skjoldbule og et munnbitt av jern. Funnstedet er ukjent, og det er heller ikke registrert hvem som leverte gjenstandene. Funnnet er tidfestet til yngre jernalder, og i Oldsaksamlingens arkiv er det klart anført at det stammer fra «en anden haug» enn Hundstadfunnet to år senere (i 1892).¹⁰

En gård til cirka 1550

Hundstad synes å ha vært én gård fram til cirka 1550. Den første brukeren vi kjenner navnet på er OMUND (AGMUND) HUNDSTAD, som er nevnt i et middelalderbrev i 1340. Da kunngjorde Omunds hustru Gunna at hun gav sin datter Sigrid 3 øresbol i Deli på Modum til gifting (dvs. i medgift). Nevnt er også Gunnas bror Kol-

⁸ Fra Oluf Ryghs rapport (april 1892), trykt i Oldsaksamlingens årsberetning for 1892, s. 69–72. Gjenstandene fra kvinnegraven er registrert i Oldsaksamlingen som C16688–16698, og de fra mannsgraven som C16699–16700. I 1900 er det registrert ytterligere skjoldbulefragmenter, deler av en ringspenne i bronse samt en pilespiss og en sverdknapp av jern, trolig fra den samme haugen (C19753–19756).

⁹ Universitetets Oldsaksamling – ØK-registrering 1968. Gravfeltet ligger cirka 225 meter nord for gårdstunet på Lille Hundstad.

¹⁰ Oldsaksamlingen C15320–15325.

bjørn samt tre menn som var til stede på Hundstad «som ligger på Røyse», og som med sine segl bevitnet at de hadde hørt vitnesbyrd og sett håndslag mellom Omund og Gunna som bekreftet overdragelsen: Kolbjørn på Darbu, Olav Asleson og Borgar lang.¹¹ I 1342 bekreftet Omund på Hundstad og Tore på Hamnor med sine segl at de hadde hørt vitnesbyrd i saken om Leine-mennenes veirett over Mosenga.¹²

Hundstad er også nevnt i et tredje middelalderdiplom, i 1372, da Jokjell Ugjestsson kunngjorde at han var på Hundstad på Røyse da han vedgikk å ha solgt – med samtykke fra sin hustru Gyrid Anbjørnsdotter – en del jordegods i Fossen i Haugs sogn på Eiker til Rolv Solvesson. Dyre Bårdsson (prest på Norderhov), Åsulv Eivindsson, Tord Eivindsson «og mange andre gode menn» satte sine segl under brevet som vitner, men vi vet ikke om noen av dem bodde på Hundstad.¹³

I 1528 var det én Hundstad-gård, og brukeren HALVOR HUNDSTAD betalte 1 lodd sølv i skatt. I 1529 eide kronen en mindre del av Hundstad (5 lispund).¹⁴

I 1550-årene ble gården delt i to, Søndre Hundstad og Øvre Hundstad. Sistnevnte – seinere kalt Lille Hundstad – fikk da en skyld på 30 lispund – se nedenfor.

Store (Søndre) Hundstad GNR. 209

Etter at Hundstad ble delt i to gårder (Store og Lille Hundstad) rundt 1550, var AMUND HUNDSTAD bruker av Store (Søndre) Hundstad. I 1557–58 betalte han fôring (en skatt). I 1577 var Søndre Hundstad fullgård, og av gårdens skyld var 1 såld korn (5 lispund) krongods.

I 1591 het brukeren ASBJØRN HUNDSTAD.

Tidlig på 1600-tallet bodde JON PÅLSSON på «Nedre» Hundstad. Han var sønn av Pål Søhol, og bror av Engebret Pålsson Søhol.¹⁵ Vi kjenner ikke navnet på Jon Pålssons hustru, men han hadde minst to barn:

¹¹ DN X 41 – 17. november 1340 (E.F. Halvorsens oversettelse).

¹² DN IV 261 – 23. mars 1342.

¹³ DN V 271 – 4. april 1372. Jordegodset i Fossen var 9 øresbol i Fitjagjorde, 3 øresbol i Asbjørn-gården og 1/2 markebol i hr. Jons gård (E.F. Halvorsens oversettelse).

¹⁴ Halvorsen (1955), s. 22.

¹⁵ Thorleif Solberg: Litt om Hole-slekter i eldre tid. Hringariki nr. 1/1998 s. 55–56.

* Jon, seinere på Nordby i Norderhov (Åsa).

* Gjertrud, g.m. Jon Olsen Skjør vold, flere barn, bl.a. Anders Jonsen Stein, Ole Jonsen Sør um, og en datter som ble g.m. Jon Reiersen Bye.

I 1612 går det fram av futeregnskapet at KRISTOFFER HUNDSTAD var bruker på Søndre Hundstad, og nevnt var også «husmann» Hans Hundstad, som neppe var husmann i vår betydning av ordet. Trolig drev han en mindre del av gården, og han nevnes ikke i 1614.¹⁶

I 1624 var Kristoffer etterfulgt som bruker på Søndre Hundstad av SIMEN HUNDSTAD.

I 1627 betalte MARTE HUNDSTAD landskatt, kanskje var hun Simens enke.

Fra 1628 var BJØRN OLSEN HUNDSTAD/DÆHLI (ca. 1594–1665) bruker av Søndre Hundstad. Han var lensmann i Hole fra 1631 til cirka 1635,¹⁷ og må ha vært en formuende mann. I 1636 eide han 23 lispund og 1 skinn i andre gårder, og av odelsjordeboka 1641 går det fram at han var eier av 34 lispund uten bygsel i Frøyshov («kjøpegods»), 2 skinn i Kimmerud på Øst-Modum og 1 skippund (20 lispund) med bygsel i gården han selv brukte. Fra sist i 1630-årene eide Bjørn Hundstad en av de to sagene som stod på Maria-kirkens grunn i Skjærdalen. I 1649–50 eide han saga sammen med sine brødre, Nils Onsager og Arne Gommæs. Den ble da kalt «Brødresaga».

Bjørn Olsen Hundstad overtok i 1645–46 som bruker av Dæli, og flyttet dit. Han var gift med GJERTRUD KRISTOFFERSDATTER, og vi kjenner åtte av deres barn:¹⁸ Kristoffer, Ole, Ingrid, Mads, Mattis, Marthe, Mari og Kari – se bind 3 s. 287.

I 1645–46 var Bjørn etterfulgt som bruker av SØREN HUNDSTAD, som da betalte den nye «contributionsskatten» (innført 1644, seinere kalt landskatt). I 1647 var SIMEN HUNDSTAD bruker, og han var det også i 1660. I 1651 søkte hans sønn, Pål Simenssøn Hundstad, om fritak for militærtjeneste.¹⁹ I 1652 vitnet Simen Hundstad på bygdetinget i en sak om en hest som tilhørte Søren

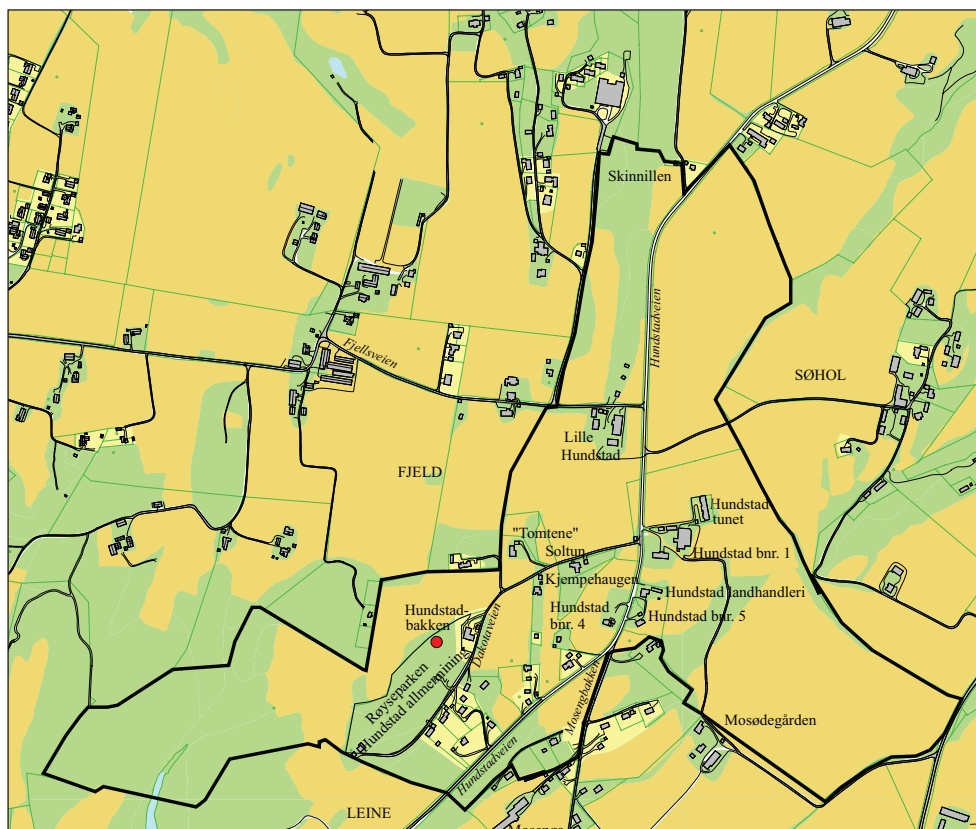
¹⁵ Thorleif Solberg: Litt om Hole-slekter i eldre tid. Hringariki nr. 1/1998 s. 55–56.

¹⁶ Halvorsen (1961), s. 11.

¹⁷ Per Gjesval (nordre) var den første bygdensmannen i Hole, fra cirka 1625. I 1631 ble han etterfulgt av Bjørn Hundstad, som hadde ombudet til cirka 1635, da Trond Stadum overtok.

¹⁸ Ole Yttri: En komplisert slektssammenheng på By i Hole. Hringariki nr. 2/2004 s. 50–52.

¹⁹ Sehesteds dokumenter 1651 (Halvorsens ekserpter).

Frøshaug, men som Bård Fjeldstad hadde skutt fordi den hadde beitet i hans åker.

Simen var tidligere bruker på Veholt på Ask, hvor han satt i 1624 og så seint som i 1646, da han betalte koppskatt. I 1653 vitnet han i en tvist om tømmerhogst på Holleia, og fortalte da at han «før og i langsommelig tid» hadde bodd på Veholt.

Vi kjenner ikke navnet på Simen Hundstads hustru, men i et vitneprov i 1673 forteller sønnen Gulbrand at hun var «oppfødd» på Vestre Stadum som fosterdatter av Tron Stadums far.²⁰ Vi kjenner tre av Simens Hundstads barn:²¹

* Paul (f. ca. 1616), seinere bruker av Veholt, minst to barn: Ole Paulsen Bjørke/Egge (f. ca. 1656) og Simen Paulsen Egge (f. ca. 1658).

* Gulbrand (f. ca. 1618), seinere bruker av Hundstad

* Gunhild, vitner i en grensesak på Tyrstrand i 1696.

²⁰ Tingbok 12 (1673) s. 38 (transkribert av Thorleif Solberg).

²¹ Thorleif Solberg: Eldre slekter på Veholt, i Hringariki nr. 2/1997.

KOSTBART IKKE Å MØTE

I 1673 ble Gulbrand Hundstad og Gulbrand Fjeld dømt til å bøte 8 ørtuger 13 mark sølv hver samt omkostninger og dompenger, fordi de to ganger unnlot å møte på tinget etter å ha blitt lovlig varslet.

Fra sist i 1650-årene ble Simen etterfulgt av en av sønnene, GULBRAND SIMENSEN HUNDSTAD (f. ca. 1618). Han var lagrettemann i perioden 1658–1672. I 1662 ble han stevnet sammen med Engebret Leine på bygdetinget, fordi de hadde oversittet skyssplikten. De ble dømt til å betale 3 mark hver til kongen og «løse» dommen. I 1664 ble Gulbrands alder oppgitt til 46 år, og han hadde ingen sønner som ble nevnt i prestemantallet i 1664 og 1666. I 1666 er nevnt en husmann (eller tjener) på Hundstad ved navn Hans Tore-sen (27), som i 1664 satt på Fjeld.

I mars 1666 lot Peder Rasmussen Rå tinglyse et pantebrev av 21. januar s.å. fra sin «landbonde» Gulbrand Hundstad på 47 riksdaler, som forfalt til betaling til sankthans. Hvis betalingen uteble, kunne Peder «annamme» både kreaturer og hester som tilhørte Gulbrand.

Fra 1673 var ikke Gulbrand Hundstad eneste bruker av gården, og fra 1681 var det Peder og Klaus som var brukere av hver sin gårdpart (se nedenfor). Men Gulbrand er nevnt som vitne på bygdetinget både i 1685 og 1696. Sistnevnte år var han bosatt i Svarstadeie, men om han var husmann eller bodde hos andre, vet vi ikke. I tingboka heter det at han da «sier seg» å være 80 år gammel. Han vitnet at hans far og farfar, og siden hans bror Paul, hadde bodd mann etter mann på Veholt.

Eiere før 1715

I 1616 hadde Søndre Hundstad en skyld på 45 lispund.²² Eiere var forhenværende fut og toller Mikkil Nilssen i Lier (20 lispund med bygsel), Dag Lunner på Hadeland (20 lispund) og 5 lispund var krongods. I 1624 eide Mikkil Nilssen fortsatt 20 lispund, som i 1641 var overtatt av hans arvinger. I 1647 og 1660 tilhørte de 20 lispund Isak Henriksen i Skien, men i 1666 hadde lensmann Peder Rasmussen Rå i Norderhov overtatt eierparten. Han solgte den seinere til Jacob Luth på Helgeland, fogd i Ringerike og Hallingdal 1657–67 og en av distriktets mest betydelige jordeiere i sin samtid. I 1690 makeskiftet Luth eierparten i Hundstad med svogeren Ole Christensen Moe, og fikk i stedet kjøpe 15 lispund (3 fjerding) i

²² E.F. Halvorsen skriver at skylda i 1616 var 2 skippund 3 fjerding (55 lispund). I 1616 er det skrevet 3 «kvartel», som ifølge han er skrivefeil for 3 fjerding. De 10 lispund som «forsvant» er rimeligvis skylda på klokkerjorda, som futens enke i 1664 skjenket til klokkeren i bygda, og som ble lagt til skylda på Øvre (Lille) Hundstad.

nabogården Fjelstad. Ole Christensen Moe solgte i 1698 sine 20 lispund i Hundstad for 104 riksdaler til Peder Sørensen Moss, en handelsmann på Bragernes, som i 1706 kjøpte ytterligere 20 lispund i gården og dermed satt som eier av 40 lispund – se nedenfor.

Eierparten som Dag Erlandsen Lunner på Hadeland eide i Store Hundstad i 1616 (20 lispund), ble i 1618 overtatt av hans svigerinne, Marte Daler på Eiker, enke etter Bjørn Erlandsen Daler.²³ I 1641 var det brukeren av Hundstad, Bjørn Hundstad, som eide disse 20 lispund. Vi kjenner ikke til noen slektsforbindelse mellom Bjørn Hundstad (Dæli) og folkene på Lunner og Daler, helst har han kjøpt eierparten i Hundstad. I 1647 var den overtatt av Tryg Dramdal på Eiker, som også var eier i 1660. Ved skjøte av 15. juli 1677 kjøpte Christen Christensen på Frøyshov (fogd i Ringerike og Hallingdal 1668–80) denne eierparten i Store Hundstad av Ellen Bjørnsdatter, enke etter Tryg Dramdal. Disse 20 lispund solgte Christen Christensen i 1706 til Peder Sørensen Moss for 90 riksdaler,²⁴ og handelsmannen på Bragernes var dermed eier av 40 lispund i Store Hundstad.

Peder Sørensen Moss døde noen år etter, og ved auksjon i hans bo kjøpte Jacob Luth d.y. (gamlefogdens sønn) de 40 lispund gods i Store Hundstad. Han satt som eier til 1715, da han solgte halvparten (20 lispund) til brukeren Ole Larsen Hundstad – se nedenfor (Hundstad løpenr. 93 og 94, seinere bnr. 1). I 1717 solgte han også den andre halvparten til brukeren Klaus Bårdsen Hundstad (Store Hundstad løpenr. 92, seinere bnr. 4). Dermed var begge brukerne av Store Hundstad selveiere.

På sommertinget på Gomnes tingstue 6. juli 1697 stevnet Nils Jacobsen Smith blant andre «Hundstads besittere» for manglende innbetaling av landskyld (gjaldt de 5 lispund i gården som var krongods). Brukerne møtte og ba om utsettelse til høsttinget, så ville de «derforinnen innstille seg hos Nils Jacobsen i minnelighet, eller og da å lide dom». På høsttinget 17. november s.å. la Nils Jacobsen Smith fram krav om betaling av landskyld for årene 1692–1696 for 5 lispund i Hundstad, og brukerne ble dømt til å betale.

De 5 lispund krongods i Store Hundstad ble – ved skjøte av 26. januar 1699 – solgt av justisråd Bram (på kongens vegne) til fogd Lars Tønder på Stein. Dermed var krongodset i gården kommet på

²³ Norsk Slekthistorisk Tidsskrift bind 35 hefte 4 (1996).

²⁴ I 1694 lånte Christen Christensen penger av Peder Sørensen Moss, og utstedte pantebrev på 1 skippund i Hundstad og 1/2 skippund tunge i Søhol ødegård (og 1 skippund i Søndre Lo i Haug).

HUNDSTAD OG STORE HUNDSTAD

Store Hundstad gammelt matrikelnr. 37 hadde en skyld på 2 skippund 5 lispund (45 lispund). Gården ble delt i to tidlig i 1670-årene. I 1715 og 1717 solgte landherren Jacob Luth d.y. gårdene til de to brukerne. I dagligtale på Røyse har de to gårdene siden blitt kalt *Store Hundstad* (seinere løpenr. 92) og *Hundstad*. Sistnevnte gård ble delt i to bruk 1778 (seinere løpenr. 93 og 94). De tre brukene ble siden ytterligere oppstykket og frasolgt parseller, inntil eieren av Hundstad løpenr. 94 i 1850- og 60-årene ervervet brorparten av tidligere løpenr. 92 og 93 og slo dem sammen til ett bruk – i dag gnr. 209/1 Hundstad. Selv om en større del av «gamle» Store Hundstad i dag hører til denne gården, er det den gjenværende delen av tidligere løpenr. 92 (gården vest for bygdeveien) som i bygdetalen går under navnet Store Hundstad – i dag gnr. 209/4.

UTSTYRTE EN SOLDAT

I 1699 utstyrte de to brukerne på Store Hundstad, Klaus Bårdsen og Håvard, en soldat sammen med to brukere på Fjeld. Soldatens navn var Clemet Bårdsen Fjeld (42), og han hadde «tient», dvs. gjort tjeneste i kongens hær (i «velædle Capitain Erasmus Ollufsens Compagnie»). Clemet var en yngre bror av Klaus Bårdsen Hundstad.

private hender. Tønder solgte seinere eierparten til Svend Jeper Birck, som i 1720-årene solgte dem videre til brukerne – se nedenfor.

To gårder fra 1670-årene

Store (Søndre) Hundstad synes å ha blitt delt på to brukere tidlig i 1670-årene. Gulbrand Hundstad fortsatte som bruker av en mindre del (den vestre og «opprinnelige», seinere løpenr. 92), mens Peder Hundstad ble bruker av den østre delen av gården (seinere løpenr. 93 og 94) – se nedenfor.

Hundstad LØPENR. 93 OG 94 – SEINERE GNR. 209/1

Da Store Hundstad ble delt tidlig i 1670-årene, var det PEDER HUNDSTAD som ble bruker av den østre delen av gården. Han var lagrettemann i 1673. I 1690 var han vitne i en eiendomstvist i Skjærdalen sammen med Klaus Hundstad, bruker av den andre gårdparten. Peder var lagrettemann også i 1691, men i 1693 var han etterfulgt som bruker av HÅVARD HUNDSTAD, som da skyldte 3 riksdaler i kongelige skatter. I 1695 ble «Håvard By, nå på Hundstad» stevnet for gjeld på 7 riksdaler 11 skilling til salige Paul Ibsens bo. Dermed vet vi at Håvard tidligere bodde på By. Han møtte på tinget og vedgikk gjelda, men hevdet å ha betalt Bjørn Fyllingen i Nordmarka for tømmer som skulle leveres ved Fyllingsdammen, som skulle videre til Paul Ibsen. Håvard ble pålagt å skaffe klarhet i hvorvidt Bjørn hadde levert tømmeret, innen neste bygdeting, «og det da gjøre bevislig eller lide dom».

I 1708 var Håvard død, da var det «enken» som utredet skattene for gårdparten. Hun het MARTE MIKKELSDATTER HUNDSTAD, og ble sittende på gården i enda mange år.

I 1715 kjøpte Ole Larsen Helgeland 20 lispund i Hundstad av Jacob Luth d.y. for 120 riksdaler, og han stevnet Marte på bygdetinget 13. mars 1717, for at hun skulle ryddiggjøre gården til «fare-dag», dvs. 14. april. Av tingboka går det fram at Marte var en fattig enke med mange barn. På tinget klaget hun over at gården ikke var tilbydd henne for salg, for hun hadde alltid, og «sist nå tidlig i dette år», betalt alle kongelige kontribusjoner og pålegg. Ole Larsen tilbød seg da å avstå gården til henne, dersom hun dekket hans utlegg. Retten vedtok at hun skulle få kjøpe de 20 lispund, dersom hun kunne skaffe pengene. I motsatt fall måtte hun ryddiggjøre

gården til faredag. Men hun maktet nok ikke å reise beløpet, for Ole Larsen synes å ha overtatt gården kort tid etter.²⁵ Marte Mikeldsdatter bygslet i 1719 en gårdpart av Nedre Leine – se gnr. 215/13 Nerigarden Leine.

OLE LARSEN HUNDSTAD (ca. 1664–1734) var tidligere tjenestedreng på Helgeland,²⁶ og kjøpte som nevnt 20 lispund i Hundstad i 1715. I 1727 kjøpte han ytterligere 2 ½ lispund av kaptein Svend Jesper Birck (som hadde kjøpt dem av Lars Tønder) for 17 riksdaler, og satt dermed med 22 ½ lispund eiendomsgods i gården. Han var gift med ÅSE NILSDATTER BYE (1688–1756), og vi kjenner tre døtre, hvorav to var i live i skiftet etter faren i 1734:

* Malene.

* Maria (1721–1808), g.1 m. Jens Engebretsen Stadum (1716–1754) på Vestre Stadum, minst sju barn: Ole, Malene, Eli, Engebret, Marte, Abraham og Åse. Maria g.2 i 1755 m. Anders Nilsen Stadum (1729–1789) – se bind 3 s. 450 ff.

* Ragnhild (1724–1790), g.m. Svend Engebretsen Stadum (ca.1706–1783), seinere eier av Hundstad, minst ni barn – se nedenfor.

Etter Ole Larsen Hundstads død ble gårdparten i Hundstad utlagt enka og de to døtrene. Boets nettoverdi var 88 riksdaler. Åse Nilsdatter giftet seg igjen med PEDER ENGBRETSSEN TAJE (Stadum) (ca.

Hundstad gård i 2006. Hovedbygningen ble bygd i 1971. I bakgrunnen ser vi «Fjeld-Svarstad» og en av Svartøyene i Tyrifjorden.

© Fotograf Marit Fagerli

²⁵ Ole Engebretsen Yttris avskrift av tingbøkene 1717.

²⁶ I rettssaken 1717 vitnet Henrik Luth at Ole Larsen hadde vært hans mors tjenestedreng på Helgeland.

«... I DERES NØD OG TRANG»

I 1695 var Håvard Hundstad blant de Hole-bønder som fikk låne korn av amtmann Paul Glud «efter deres innstendige begjæring i deres nød og trang». På bygdetinget året etter ble tre av dem stevnet for ikke å ha betalt lånet på 3 riksdaler tilbake. Det var Håvard Hundstad, Håvard Moe og Ole Eriksen Evjua. De ble dømt til å betale innen 15 dager, med tillegg av 1 riksort i omkostninger.

1709–1752), en bror av hennes to svigersønner. Han var prestens medhjelper, og en vel ansett mann i bygda. Han døde i 1752, bare 43 år gammel, uten å etterlate seg livsarvinger. I skiftet var boets nettoverdi 238 riksdaler, og Åse Nilsdatter fikk sitt boslodd utlagt i Hundstad. Hun inngikk i 1753 et makeskifte med sine svogre (og svigersønner) hvor hun avstod gårdparten i Hundstad til Svend Engebretsen, mot at han overgav til henne sin part av Vestre Stadum. Sistnevnte gårdpart skulle imidlertid tilfalle den andre sviger-sønnen, Jens Engebretsen Stadum, som skulle yte henne livøre i hennes levetid. Åse Nilsdatter hadde imidlertid sikret seg rett til å flytte tilbake til Hundstad, dersom hun ikke trivdes på Stadum.

I henhold til dette makeskiftet overtok SVEND ENGBRETSSEN (ca. 1706–1783) våren 1753 gårdparten av Hundstad. I ekteskapet med RAGNHILD OLSDATTER HUNDSTAD (1724–1790) kjenner vi 13 barn:²⁷

* Ole (1746–1792), eier av halvdel av farens gårdpart, g.m. Inger Olsdatter Bye, minst sju barn – se nedenfor.

* Marte (f. og d. 1747), d. 2 dager gammel.

* Maria (1748–1750), d. 1 1/2 år gammel.

* Engebret (f. 1750), seinere eier av halvdel av farens gårdpart, g. 1778 m. Kirsti Enevoldsdatter Lehne (f. 1757), minst sju barn – se nedenfor.

* Nils (1751–1754), d. 2 1/2 år gammel.

* Peder (1753–1819), seinere eier av Kroksundødegården vestre, g. 1777 m. enka Barbro Hallgrimsdatter (1745–1804), minst seks barn: Marte (f. 1779), Elling (f. 1781), Svend (f. 1783), Ingeborg (f. 1785), Ragnhild (f. 1790) og Hans (f. 1792) – se bind 1 s. 158.²⁸

* Nils (1755–1759), d. 4 1/2 år gammel.

* Christian (1756–1765), d. 9 år gammel.

* Marte (1758–1816), g. 1777 m. Peter Abrahamsen Søhol (1749–1827), seks barn, hvorav tre overlevde foreldrene: Abraham, Ragnhild og Elisabeth – se gnr. 208/6–7 Søhol.

* Nils (f. 1760), eier av 5 lispund i gården 1794–98, før dette bosatt på Averøya, i 1801 «forpagningsbruger» på nedre Nordre Gomnes, g. 1787 m. Beathe Nilsdatter Moe (f. 1763) fra Øvre Mo på Røyse, minst sju barn: dødfødt jente (1790), Svend (f. 1791, d. som barn), Christen (f. og d. 1792, d. 2 uker gammel), Christen (1793–1794, d. 3 uker gammel), Anne Maria (f. 1796), Svend (f. 1799) og Ragnhild (1802–1829).

* Hans (1762–1763), d. 10 uker gammel.

* Hans (f. 1764), i 1801 husmann under Hole prestegård, g. 1791 m. Magnhild Pedersdatter Prestegårdseie (f. 1764), minst én datter Ragnhild (f. 1792) – se bind 3 s. 551.²⁹

* Aase (1766–1768), d. 1 1/2 år gammel.

²⁷ Slektsopplysningene bl.a. fra Ole Yttri.

²⁸ I bind 1 har vi kun nevnt de fire eldste barna. De to yngste er kommet til etter opplysninger fra Ole Yttri.

²⁹ Magnhild Pedersdatter var datter av Peder Olsen Pjåkerudeie (på Tyrstrand).

I 1762 satt Ragnhild og Svend på gården med sine to eldste sønner, Ole og Engebret (kun personer over 12 år er nevnt i skattemanntallet), og en tjenestejente, Berte Henriksdatter.

I 1778 delte Svend Engebretsen sin gårdpart i to deler – løpenr. 93 (10 $\frac{5}{8}$ lispund) og løpenr. 94 (11 $\frac{7}{8}$ lispund), og overdro dem til sine to eldste sønner Engebret og Ole, mot at de svarte arvebeløp til sine fire søsken. Kjøpesummen var samlet 210 riksdaler, hvorav Engebret betalte 108 og Ole 102 riksdaler.

Av den halvdelen som ENGBRET SVENDSEN HUNDSTAD (f. 1750) overtok etter faren (løpenr. 93 av skyld 10 $\frac{5}{8}$ lispund), solgte han i 1794 halvparten (5 lispund) til sin yngre bror, Nils Svendsen Hundstad, for 320 riksdaler. Allerede i 1798 solgte Nils Svendsen de 5 lispund videre til Ole Evensen Hundstad for 390 riksdaler – se nedenfor.³⁰

Engebret Svendsen Hundstad giftet seg i 1778 med KIRSTI ENEVOLDSDATTER LEHNE (1757–1814), og vi kjenner sju av deres barn:

* Kari (1780–1863), g. 1805 m. Abraham Nilsen Søhol (1769–1822) på Søhol, fem barn: Malene Sofie, Anne, Kirsti, Nils og Marie – se Søhol gnr. 208/6.

* Svend (f. 1782), seinere eier av Hundstad, g.m. Marte Nilsdatter Søhol, minst fem barn – se nedenfor.

* Anne (f. 1786)

* Enevold (1789–1790), d. 1 år gammel.

* Ragnhild (f. 1791), g. 1821 m. hjulmaker Gabriel Pedersen (f. 1789) fra Snarum i Modum, fra 1827 eier av Vestjordet, minst sju barn: Peder, Engebret, Kristian, Anne Marie, Marte, Eline og Kirsti – se bind 3 s. 391–392.

* Enevold (1794–1814), d. 20 år gammel.

* Anders (1798–1875), seinere eier av Oppgarden Leine, g.m. Sara Engebretsdatter Lehne, seks barn: Marthe, Engebret, Christian, Anne Elisabeth, Karen og Edvard – se gnr. 215/14 Oppgarden Leine.

I 1801 satt Engebret Svendsen (48) på Hundstad med hustru Kirsti Enevoldsdatter (44) og fem barn: Svend (19), Anne (15), Ragnhild (10), Enevold (7) og Anders (3).

I 1804 solgte Engebret Svendsen sin gårdpart til Jørgen Johannesen Lehne, som året i forveien var blitt eier av løpenr. 94. I skiftet etter Jørgen Johannesen i 1808 ble de 5 $\frac{5}{8}$ lispund taksert til 300 riksdaler, og ved skjøte av 24. april 1809 solgte hans enke Berte Mikkelsdatter gårdparten tilbake til den tidligere eiers eldste sønn, Svend Engebretsen, for 430 riksdaler.

³⁰ Ole Evensen hadde i 1784 kjøpt 11 $\frac{7}{8}$ lispund i gården (løpenr. 94) på auksjon etter Ole Svendsen Hundstad, og satt dermed som eier av 16 $\frac{7}{8}$ lispund av Hundstad.

«... GODE HUSE OG SMUK BELIGGENHED»

«Gaarden Hundstad i Hole er underhaanden tilkjøbs; den føder for Tiden 3 heste, 10 Fækreature og dertil svarende Smaakreature. Gaardens Udsæd er omtrent 14 Tønder forskjelligt Korn og 9 a 10 Tønder Potættes, har Hjemmehavn for 2 Kjør. Den har gode Huse og smuk Beliggenhed nær ved Fjorden. Liebhabere vil behage at henvende sig til Nils Svendsen Hundstad».*

* Ringeriges Ugeblad (august 1853).

Skiftet etter Engebret Svendsen ble avsluttet i 1809. Boets bruttoformue var 415 riksdaler, men da gjelda var på 445 riksdaler, var boet fallitt.³¹ Hundstad (av skyld 10 ⁵/₈ lispund) ble ført til inntekt i boet med 350 riksdaler og utlagt eldste sønn, Svend.

SVEND ENGBRETSSEN HUNDSTAD (f. 1782) ble i 1807 gift med MARTE NILSDATTER SØHOL (f. 1786) fra Roterud, datter av Eli Paulsdatter Trøgslø og Nils Christoffersen Langebru (under Sørum). Marte Nilsdatter vokste opp hos sin moster, Marte Paulsdatter Trøgslø og hennes mann Ole Andersen i Roterud. Vi kjenner fem av barna til Svend Engebretsen og Marte Nilsdatter:

* Anne (1808–1882), g.m. Hans Engebretsen Lehne (1807–1851), 11 barn – se gnr. 215/17 Søgarden Leine.

* Engebret (f. 1810), seinere eier av Hundstad, g.m. Anne Marie Nilsdatter Hafnor, minst fire barn – se nedenfor.

* Kirsti (1821–1850), g.m. Asle Halvorsen Søhol (1816–1902) i hans første ekteskap, to sønner: Ole (f. 1843) og Hans (f. 1845) – se gnr. 208/3 Søhol.

* Nils (f. og d. 1826).

* Nils (1830–1911), malermester, bosatt i Skedsmo, siden Lørenskog og fra 1870 på Lillestrøm, g. 1860 m. Mathea Hansen Minne (1829–1918) fra Sørum i Akershus, fire sønner:³² Jens Sophus (1861–1919, bosatt i Kristiania, maler, g.m. Emma Hansen 1865–1917, én datter), Martin Berthold (1866–1935, overrettssakfører på Mysen, g.m. Anna Knobel 1872–1943, ingen barn), Aksel Nicolai (f. 1868, malermester, bosatt på Gjøvik, g.m. Ragna, én datter), og Harald (1870–1950, apoteker på Stord og seinere i Hønefoss, g.1 m. Ruth Bredrup 1879–1927, fem barn: Randi 1905–1920, Nils Svein 1908–1932, Knut f. og d. 1910, Knut 1912–1992³³ og Harald Jakob 1915–2001).³⁴ Etter Ruths død i 1927 giftet Harald seg igjen i 1928 m. Eva Moses (1889–1971), ingen barn.

I 1831 kjøpte Svend Engebretsen en parsell Smalrumpen og Engen (løpenr. 92b av skyld 5 lispund) av Hans Nubsen Hundstad på den vestre gården (Store Hundstad, seinere bnr. 4).

Etter Svend Engebretsens død ble det avholdt skifte (sluttet 15. desember 1841), hvoretter Hundstad (løpenr. 93 og 92 b av skyld 15 ⁵/₈ lispund) ble utlagt sønnen Engebret for taksten 1.550 spesi-daler og livøre til moren i hennes levetid.

ENGBRET SVENDSEN HUNDSTAD (f. 1810) ble i 1839 gift med

³¹ Skifteprotokoll nr. 24 Ringerike og Hallingdal (1808–1815), s. 231d.

³² Slektsopplysninger fra Martin Berthold Hundstad (f. 1939) i Asker.

³³ Knut Hundstad (1912–1992) var bokhandler i Oslo, g.m. Ragnhild Karoline Marie Lundberg (1914–2005), to barn: Martin Berthold (f. 1939) og Anne-Cathrine (f. 1944).

³⁴ Harald Jakob Hundstad (1915–2001) var gårdbruker i Botne, g.m. Hanna Marie Solberg (f. 1916), fire barn: Randi (1941–2000), Harald (f. 1943), Svein (1947–1983, tvilling) og Bjørn (f. 1947 tvilling).

ANNE MARIE NILSDATTER HAFNOR (f. 1815), og vi kjenner fire av deres barn: Martin (1842–1850), Maren Sofie (f. 1844), Karen (f. 1847) og Jørgen (f. 1849).

I 1850 ble det tinglyst en «forening» mellom Engebret Svendsen og Ole Evensen Hundstad om veien mellom deres gårder.

Ved skjøte av 8. oktober 1853 solgte Engebret Svendsen sin gårdpart til Ole Evensen Hundstad for 1.780 spesidaler. I 1862 ble det fra løpenr. 93 utskilt en seterløkke på Retthella (løpenr. 93b, seinere bnr. 6) som ble solgt til Peder Nilsen Hafnor for 50 spesidaler, og en parsell (løpenr. 93c, seinere bnr. 7) som ble solgt til Cornelius Jørgensen i Myra Fjeld. I 1864 ble løpenr. 93 a og 92b sammenføyd med andre parseller til gården som vi i dag kjenner som Hundstad bnr. 1.

OLE SVENDSEN HUNDSTAD (1746–1792) overtok i 1778 den andre halvparten (løpenr. 94) av farens tidligere gård. Han ble i 1776 gift med INGER OLSDATTER BYE (f. 1751), og vi kjenner sju av deres barn: Ragnhild (f. 1776, d. som barn), Marte (f. 1778, i 1801 tjenestejente i Hungerholt), Ole (1780–1781), Kristian (1780–1793), Ragnhild (1782–1785) og Ole (f. 1785). Ole Svendsen Hundstad synes å ha kommet i økonomisk uføre og måtte i 1784 se gårdparten bli solgt på auksjon til Ole Evensen Hundstad for 325 riksdaler.³⁵ I 1801 satt Ole Svendsen (56) og Inger Olsdatter (50) med sønnen Ole (16) og en losjerende, Ragnhild Olsdatter (60, legdslem), på en plass under Vestre Vik i Årnesfjerdingen.

OLE EVENSEN HUNDSTAD (1758–1802) giftet seg i 1784 med BERTE MIKKELSDATTER ULLERN (1761–1826), og vi kjenner åtte av deres barn (hvorav seks, fire sønner og to døtre, nådde voksen alder):

* Dødfødt barn (f. 1785).

* Ingeborg (f. 1786).

* Even (1788–1860), seinere eier av Hundstad, g.m. Inger Jørgensdatter Moe, fire barn – se nedenfor.

* Marte (1791–1851), g. 1815 m. Christen Eriksen Fjeld (1774–1836) i Søgarden Fjeld, sju barn: Anne Marie, Ingeborg, Karen, Karen, Berte, Erik og Maren Oline – se gnr. 217/1 Fjeld.

* Anne (1793–1794), d. 3 måneder gammel.

* Gulbrand (1795–1848), seinere eier av Østigarden Fjeld, g. 1823 m. Anne Nilsdatter Fjeld (1797–1875), minst åtte barn: Ole, Berte Marie, Nils, Inger, Karen, Maren, Jørgine og Anders – se gnr. 217/15 Østigarden Fjeld.

³⁵ Eksekusjonsskjøte fra sorenskriver Boll av 23. juli 1784. Lagesen skriver at Ole Svendsen døde i ung alder, og hans gårdpart ble da solgt på auksjon til Ole Evensen for 325 riksdaler (auksjonsskjøte utstedt i 1784). Men i panteregistret står det «eksekusjonsskjøte», ikke «auksjonsskjøte».

TIL AMERIKA

Den 29. april 1880 reiste Hundstad-familien med dampskipet «Baldur» fra Christiania til Fredrikshavn, og videre med jernbane gjennom Danmark og Nord-Tyskland til Bremen, hvor dampskipet «Satier» brakte dem til New York. Her ankom de 15. mai, og to dager seinere fortsatte ferden med jernbane mot vest. De endte i James River Valley i Sør-Dakota. En rekke Amerika-brev fra Ole, Nils og Edvard Hundstad samt Jens Svarstad er tatt vare på av familien på Røyse. Brevene forteller hva som møtte holeværingene i det nye landet. Den første tida bodde de i torvhytter som var gravd inn i bakken, og farmen fikk navnet Hundstad. De som utvandret, har i dag en stor etterslekt i USA.*

* Gudmund Bakke: «Utvandring fra Hole til Amerika i 1880», i heftet Ringerike 1993–94 s. 52–58. Artikkelen er basert på informasjon fra Kjellaug og Johannes Hafnor på Nordre Gomnes på Røyse, som i 1992 var i USA og deltok på et slektsstevne for Hundstad-slekten.

* Anders (f. 1798).

* Mikkel (f. 1801).

I 1801 satt Berte Mikkelsdatter (40) og Ole Evensen (43) på gården med fem barn: Ingeborg (15), Even (12), Marte (10), Gulbrand (6) og Anders (3). De hadde to tjenestefolk: Helle Andersdatter (43) og Peder Engebretsen (22).

Ole Evensen Hundstad døde i 1802, og i skiftet ble boets gårdpart av Hundstad taksert til 900 riksdaler. Da samtlige barn var umyndige, fortsatt Berte Mikkelsdatter gårdens drift. I 1803 giftet hun seg igjen med en enkemann, JØRGEN JOHANNESSEN LEHNE (1753–1806),³⁶ og de fikk én datter Kari (1803–1864), som i 1832 ble gift med Nils Isaksen Fjeld (Bønsnæs) (1805–1849), seinere eier av en Bønsnes-gård, fem barn – se gnr. 212/5 Bønsnes.

Jørgen Johannesen Lehne døde i 1806 og etterlot seg hustru og én datter. I skiftet ble eiendomsgodset i Hundstad (11 ⁷/₈ lispund, taksert til 600 riksdaler) og utlagt enka og arvingene. Boets nettoverdi var 1.117 riksdaler.³⁷

Ved skjøte av 4. mars 1811 solgte Berte Mikkelsdatter gårdparten (løpenr. 94 av skyld 11 ⁷/₈ lispund) til eldste sønn Even Olsen for 1.200 riksdaler. Av dette skulle han utrede 600 riksdaler til sin halvsøster, Kari Jørgensdatter, som hennes farsarv, mens de resterende 600 riksdaler skulle bli stående rentefritt i gården mot at han ytte livøre til moren i hennes levetid. Etter hennes død skulle beløpet fordeles mellom arvingene.

EVEN OLSEN HUNDSTAD (1788–1860) giftet seg i 1817 med INGER JØRGENSDATTER MOE (1785–1858) fra Nedre Mo på Røyse, og de fikk fire barn:

* Ole (1817–1886), seinere eier av Hundstad, g.m. Berte Karine Nilsdatter Hafnor, sju barn – se nedenfor.

* Jørgen (f. 1820), tvilling, konfirmert 1836.

* Anders (1820–1821), tvilling, d. 1 ¹/₄ år gammel.

* Karen (1824–1899), g.m. Gulbrand Larsen Onsager (1812–1884), fra 1841 eier av Pjåka på Tyrstrand, ni barn: Hans Andreas, Engebret, Lars, Karl, Inger Marie, Maren Mathea, Lina, Gunda og Emilie (ingen av de ni barna ble gift eller har etterkommere) – se bind 3 s. 325.

I 1854 overdro Even Olsen gårdparten (løpenr. 94) til eldste sønn Ole og gikk med sin hustru over på livøre. Hun døde på Hundstad i 1858, og han i 1860, 73 år gammel.

OLE EVENSEN HUNDSTAD d.y. (1817–1886) ble i 1848 gift med

³⁶ Jørgen Johannesen var fra Øver-Nigarden Hårum i Steinsfjerdings, og var i første ekteskap (1789) gift med enka Ingeborg Ellingsdatter Leine – se bind 2 s. 290.

³⁷ Skifteprotokoll nr. 24 Ringerike og Hallingdal (1808–1815), s. 30a.

BERTE KARINE NILSDATTER HAFNOR (1827–1915) fra Øvre Hafnor (Hafnorjordet). De fikk sju barn, hvorav fire døde som små:³⁸

* Inger Marie (1849–1917), til Amerika i 1880, g. 1870 m. Jens Andersen Svarstad (1839–1904), tidligere eier av Svarstad bnr. 4, åtte barn: Anders (f. 1871), Marte Karine (f. 1873), Lena (f. 1877), Anne (f. 1879), Ole (f. 1881), Johanna (f. 1886), Ever (f. 1888) og Rudolf (ukjent fødselsår) – se gnr. gnr. 211/4 Svarstad.

* Eline (1851–1861), d. 10 år gammel.

* Nils (1854–1932), til Amerika i 1880, farmer i Sør-Dakota, g. 1880 m. Marthe Pedersdatter Søhol (1860–1927), 12 barn: Ole (1881–1959, gift og sju barn: Otto, Konrad, Melvin, Evelyn, Selma, Bernie LaVern og Loretta), Louise (1883–1967, g.m. Holum, én adoptiv sønn Harley Jerome), Karen (1884–1966, g.m. Swenson, fire barn: Harvey, Marlo, Clarence og Marcelle), Peder (1886–1983, gift og seks barn: Cora Pauline, Mandrup Emanuel, Eunice, Harley, Marjorie og Ferne Hope), Marie (1888–1953, g.m. Gustafson, tre barn: Marian Cornelia, Cornel og Robert), Nora (1890–1948, g.m. Locken, seks barn: Hannah, Alfred, Freda Elinor, LeRoy Oliver, Virgil og Norma), Birger (1892–1970, gift og fem barn: Bernard Gordon, Kathleen, Wallace Allen, Donald og Vivian), Lena (1894–1980, g.m. Lund, tre barn: Everett, Luella og Leslie), Mabel (1896–1933, g.m. Sullivan, tre barn: Leonard, Ina Mae og Ruth Elaine), Viola (1899–1990, g.m. Olson, tre barn: Valdemar John, Arvid og Selma), Engvald (1901–1991, gift og tre barn: Carroll, William og Robert) og Thelma (1905–1924).

* Anne Mathea (1858–1861), d. 3 år gammel.

* Edvard (1860–1915), til Amerika i 1880, farmer i Sør-Dakota, g. 1883 m. Mathea Eriksdatter Fjeld (1860–1917), seks barn: Olaf Edward (1885–1971, g.m. Lena Josephine Holum, fire barn: Myrtle Bernice, Olive, Nelson Edward og Richard), Anna Karine (1887–1988, g.m. Severt Swenson, fire barn: Irene Marie, Ernest, LaVerne og Gladys Lorraine), Emil (f. og d. 1890, d. 8 dager gammel), Carl Edward (1892–1918, g.m. Margueritte McMasters, én sønn Carl Edwin), Esther Margrethe (1898–1986, g.m. Lambert Skaalnes Orton, én datter Camille Renée), og Eleda Marie (f. 1901, g.m. Herbert John Liedell, to barn: Nancy Ann og James Edwin).

* Martin (1865–1866), tvilling, d. 1 år gammel.

* Emil (1865–1868), tvilling, d. 3 år gammel.

Ole Evensen Hundstad hadde i 1853 kjøpt løpenr. 93 og 92b av Engebret Svendsen Hundstad for 1.780 spesidaler. Etter å ha overtatt løpenr. 94 fra faren i 1854, satt han dermed som eier av Hundstad løpenr. 92b, 93 og 94. I 1855 lånte han 700 spesidaler i Hypotekbanken mot pant i gården, og i 1861 kjøpte han løpenr. 92d (en seterløkke) og 92f for hhv 180 og 150 spesidaler. I 1863 kjøpte han så en del av Store Hundstad (løpenr. 92a) for 400 spesidaler av Borger Kristiansen Hundstad, og seinere samme år ble alle disse par-

³⁸ Stor etterslekt i USA. Kjellaug og Johannes Hafnor på Nordre Gomnes har en oversikt over etterkommere.

Berte Karine Nilsdatter (1827-1915) og Ole Evensen Hundstad (1817-1886).

Edvard Olsen Hundstad (1860-1915) og Mathea Eriksdatter Fjeld (1860-1917) med hans mor, Berte Karine Nilsdatter (1827-1915) til venstre og deres to eldste barn, Olaf Edward (f. 1885) til høyre, og Anna Karine (f. 1887) på farens fang.

The Hundstad Farm ved James River i Sør-Dakota. Her slo familien til Ole Evensen Hundstad seg ned i 1880, og farmen er fortsatt i familiens eie.

Nils Olsen Hunstad (1854–1932) og Marthe Pedersdatter Søhol (1860–1927) med sine 12 barn. På farens fang sitter Thelma (f. 1905). Bak fra venstre: Marie (f. 1888), Louise (f. 1883), Peder (f. 1886), Ole (f. 1881), Nora (f. 1890), Karen (f. 1884) og Birger (f. 1892). I midten fra venstre: Mabel (f. 1896), Lena (f. 1894), Viola (f. 1899) og Engvald (f. 1901).

sellene slått sammen med løpenr. 108f (kjøpt fra Nordigarden Leine i 1849) til én eiendom, Hundstad gnr. 30/1 (idag 209/1). I årene 1875–78 eide han også Nordigarden Leine – se gnr. 214/1 Øvre Leine.

Ole Evensen Hundstad drev også landhandleri og vogn- og sle-demakeri. I 1865 var han 48 år gammel og satt på gården med hustru Berte Karine Nilsdatter (38) og fem barn: Inger Marie (16), Nils (12), Edvard (6) og to «udøbte Tvilling-Drenge» som seinere ble døpt Martin og Emil. De hadde én tjenestejente, Karen Marie Knutsdatter (18, f. i Norderhov), og én losjerende, Johannes Nilsen (25, maler). På gården var det 6 hester, 11 storfe og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{2}$ t. hvete, $1\frac{1}{2}$ t. rug, 5 t. bygg, 8 t. blandkorn, 2 t. erter og 25 t. poteter.

I 1879 ble en parsell (gnr. 30/5) utskilt og solgt til Christian Bjertnæs – se gnr. 209/5 Hundstadveien 238.

I 1876 reiste eldste sønn, Nils (22), til Amerika sammen med Iver Torstensen (31), bror av Abraham Torstensen Hundstad på Store Hundstad.³⁹ Nils kom tilbake og fortalte om mulighetene i

³⁹ Med i følget som reiste til Amerika 5. april 1876 var også Peder Pedersen Søhol (18).

det nye landet. 1880 solgte Ole Evensen Hundstad gården til Halvor Western for 18.000 kroner, og reiste med sin familie til Amerika. De tre barna fraskrev seg sin odelsrett, og dermed var denne Hundstad-gården ute av den gamle slekten.

HALVOR ANDERSEN WESTERN (1851–1923) fra Grindvoll på Hadeland var gift med ANNE MARIE HENSRUD (1855–1899) fra Østre Jevnaker, og de fikk fem barn:

* Ingeborg (1880–1883), d. 2 ½ år gammel.

* Karoline (1882–1961), g. 1907 m. Ole Juliussen Gundersrød Moe (1881–1932) på Nedre Mo på Røyse, 13 barn: Marie (f. 1908), Anna (f. 1909), Harald (f. 1911), Arne (f. og d. 1913), Arne Kristoffer (f. 1914), Else (f. 1916), Ruth (f. 1917), Kåre Ovar (f. 1918), Ingeborg (1919–1920), Ingeborg (f. 1921), Signe (f. 1922), Andreas (f. 1924) og Astrid (f. 1926) – se bind 3 s. 29 ff.

* Ingeborg (1885–1968), g. 1919 m. Ole Gunnar Rytterager (1883–1975) på Øvre Borgen (seinere Borgestad), ingen barn (hans brordatter Ragnhild Rytterager f. 1931 vokste opp hos dem) – se bind 1 s. 368 ff.

* Anders (1888–1956), bosatt på Slepden, direktør i Margarincentralen 1939–53, g. 1917 m. Else Marie Berethe Klüver (1891–1966), tre barn: Else Marie Birgithe (f. 1918, g. 1942 m. Hans Jørgen Hansen 1919–1975, tre barn: Hans Jacob f. 1943,⁴⁰ Jan Henning f. 1946 og Knut Halvor f. 1959), Jan Odd (f. 1919, bosatt i Colombia, g.m. June Lupin f. 1931 fra Canada, én datter Ann Elisabeth f. 1952 g.m. Roberto Villota fra Colombia, én datter June Elisabeth f. 1980) og Anders Halvor (f. 1931, bosatt i Colombia, g.m. en dame fra Argentina).

* Ole (1890–1982), eier av Hundstad fra 1908, g.m. Anna Marie Fjeldstad (1893–1977), fem barn: Halvor, Anders, Marie Sofie, Ingebjørg og Nils – se nedenfor.

Halvor Andersen Western (1851–1923) fra Grindvoll på Hadeland ble eier av Hundstad i 1880.

Anne Marie Western f. Hensrud (1855–1899) var fra Østre Jevnaker.

⁴⁰ Hans Jacob (f. 1943), g. 1963 m. Anne Marie Grams (f. 1942), fire barn: Jan Henry (f. 1963), Paal Christian (f. 1967), Cathrine (f. 1969, tvilling) og Birgithe (f. 1969, tvilling). Jan Henning (f. 1946, g. 1972 m. Nina Døscher f. 1949, to barn: Carl Henning (f. 1973) og Line Benedikte (f. 1975).

«... DE ENESTE AV OSS RØISERE SOM HAR TREHUS»

«Hos Nils Hundstad er det bra, de er alle friske, har fire barn, to gutter og to jenter, og bor like ved elven. De har det overmåte hendig med havn og vann. Hos Edvard er de ved god helse. Bor i syd for Nils og så nære at de kan rope til hverandre. Også tett ved elven. De har et barn, en pen liten gutt. Jens og Inger Marie støter med sin eiendom til Nils, men på nordre side. De går til elven, men har bygget et stykke derfra. De er de eneste av oss Røisere som har trehus, det består av to etasjer. Det står bra til hos dem. Deres barn er fire jenter og to gutter, hvorav den eldste, Anders, ble konfirmert forrige søndag. Gamle Mor er omtrent som da hun forlot Svarstad, neppe syk en dag, ikke engang syk på sjøen. På vestre side ligger Karine-Mors eiendom. Så de har det hele godt som i en firkant.»*

* Brev fra Jørn Bonsnes (Jørgen Bønnsnæs) til klokker Ole Hurum på Lille Hundstad 5. juli 1886 (gjengitt i Fredrik C. Hildisch: «100 år gammelt Amerika-brev», i Ringerikes Blad 23. desember 1981.

Potetopptaking på Hundstad i 1930-årene. På bildet ser vi fra høyre: Randi Dahlgren, Halvor Western, Anders Western, Nils Dahlgren, Karen Sørensen, Hilda Hundstad og Hanna Hundstad.

Buskerud fylkesfoto

Anders Halvorsen Western (1888–1956) fra Hundstad på Røyse var adm. dir. i Margarincentralen 1939–53, og styreformann 1937–39 og 1954–56.

Ole Halvorsen Western (1890–1982).

Halvor Western var formann i styret for Hole meieri i Svensrud i 1899–1900.

Anne Marie Western døde i 1899, og i 1900 satt Halvor Western som enkemann, landhandler og gårdbruker på Hundstad med fire barn: Karoline (18), Ingeborg (15), Anders (12) og Ole (10). De hadde en husholder («hus- og kvegstell») Maren Olsdatter (40, enke), hennes datter Elise Nilsdatter (12) og én tjenestedreng, Bjørn Ovesen (f. 1879 i Kristiania). Sistnevnte bodde i drengestua, de øvrige i hovedbygningen på gården. Vi merker oss ellers at døtrene Karoline og Ingeborg var sysselsatt med henholdsvis «hushold» og «butikken».

Ved kjøpekontrakt av 9. oktober 1908 (skjøte ble først utstedt 12. august 1912) ble gården solgt til yngste sønn, Ole, for 20.000 kroner og føderåd til faren i hans levetid.

OLE HALVORSEN WESTERN (1890–1982) giftet seg i 1919 med ANNA MARIE FJELDSTAD (1893–1977) fra Frøyshov på Røyse. De fikk fem barn:

* Halvor (1920–1997), eier av Hundstad fra 1962, g. 1954 m. Else Ragnhild Tuff (f. 1930), tre barn: Ole, Trond og Hilde – se nedenfor.

* Anders (1922–1992), g. 1950 m. Magnhild Lervold (1923–1994), to barn: Rune (f. 1951) og Anne Marie (f. 1957) – se gnr. 209/35 Ringbu (Hundstadveien 234).

* Marie Sofie (1923–2004), ugift, håndarbeidslærerinne, seinere hjelpeleier – se gnr. 209/5.

* Ingebjørg (1926–1993), ugift, bosatt i Oslo, flyttet tilbake til Røyse som pensjonist – se gnr. 209/5.

* Nils (f. 1928), eier av Søndre Frøyshov (Syr) 1966–2001, g.m. Randi Olaug Thoenbakken Løvås (f. 1939) fra Norderhov – se bind 3 s. 366–368.

I 1936 ble det utskilt en boligtomt (bnr. 11 av skyld 13 øre) som ble solgt til Ole Johannessen Hundstad for 300 kroner – se gnr. 209/11 Åsheim (Hundstadveien 51).

I 1948 hadde gnr. 30/1 Hundstad (av skyld mark 13,73) 200

Anna Marie Western f. Fjeldstad (1893–1977) og Ole Halvorsen Western (1890–1982) med sønnesønnen Ole (f. 1956) og Anne Elisabeth (f. 1952), sønnedatter av Ole H. Westerns bror Anders Western.

Nils Western (f. 1928) som soldat i Tysklandsbrigaden i Flensburg i 1950.

dekar dyrket jord (mold), 50 dekar annet jordbruksareal og 200 dekar produktiv skog. På gården var det 5 hester, 16 kyr, 1 okse, 7 ungdyr, 3 griser, 3 sauer og 10 høner.

I 1962 ble Ole Western blind, og ved skjøte av 12. februar 1962 overdro han gården til sønnen Halvor for 45.000 kroner og føderåd til foreldrene av 5-årlig verdi 10.000 kroner. Samme år fikk sønnen Nils Western (som ledd i arveoppgjør) overdratt en skogteig på cirka 10 dekar i Leineåsen samt en tomt (gnr. 209/46 Rostad), og en hyttetomt vest for Retthella på Krokskogen (gnr. 209/47).

HALVOR WESTERN (1920–1997) giftet seg i 1954 med ELSE RAGNHILD TUFF (f. 1930) fra Dæli på Røyse. De fikk tre barn:

* Ole (f. 1956), fra 1981 eier av Dæli på Røyse, g. 1987 m. Elin Koksrud (f. 1960) fra Koksrud i Steinsfjeringen, tre barn: Anne Marthe (f. 1987, tvilling), Inger Mari (f. 1987, tvilling) og Anders (f. 1989).

* Trond (f. 1959), fra 1988 eier av Hundstad, g.m. Trine Lise Berg Dalsbotten (f. 1962), tre barn: Fredrikke, Birgitte og Mathilde – se nedenfor.

* Hilde (f. 1968), ugift, bosatt på Lilleaker i Oslo, fra april 2003 til mai 2006 var hun bosatt på Svalbard, siden 1987 eier av Bakkeløkka gnr. 209/2.

I 1976 kjøpte Else Ragnhild og Halvor Western en 15,6 dekar stor åkerteig fra nabogården Store Hundstad for 40.000 kroner.

I 1988 ble gården overdratt til nesteldeste sønn, Trond Western,

«OVNERNE MEDFØLGER I HANDELEN»

«Jeg Halvor Western, Hundstad, sælger til min søn Ole H. Western min eiende gaard Hundstad i Hole, gaards nr. 30 br. nr. 1 af skyld 13 mark 73 øre for en kjøbesum af kr. 20.000,— tyve tusen kroner samt et aarligt føderaad til sælgeren efter en derom senere opprættende kontrakt, samt at besætning, redskaber og alt hvad der er udvendig skal overtages af kjøberen og betales med kr. 3.000,— tre tusend kroner, med undtagelse at sælgeren til sin død beholder 1 trille, 1 karjol, 1 bredslæde, 1 spisslæde, 1 stadsæle og 1 slædefæld, og efter denne tid bliver kjøberens. (...) Ovnerne medfølger i handelen samt butikinventar.»*

* Kjøpekontrakt av 9. oktober 1908 (kopi utlånt av Nils Western).

Else Ragnbild Western (f. 1930) i hagen på Hundstad i 2004.

Halvor Western (på traktoren) og Ole Frøshaug (på såmaskinen) i våronna på Hundstad i 1952. I bakgrunnen ser vi Svarstad-gårdene.

Halvor Western (1920–1997) giftet seg i 1954 med Else Ragnbild Tuff (f. 1930) fra Dæli.

med kår- og bruksrett for foreldrene til gårdens hovedbygning i deres levetid.

TROND WESTERN (f. 1959) giftet seg i 1988 med TRINE LISE BERG DALSBOTTEN (f. 1962) fra Helgeland på Røyse. De er bosatt på hennes slektsgård Helgeland, som hun overtok i 1991. De har tre døtre: Fredrikke (f. 1989), Birgitte (f. 1991) og Mathilde (f. 1996).

Hundstad gnr. 209/1 har i dag 230 dekar dyrket jord, 380 dekar produktiv skog (på Krokskogen) og 90 dekar annen utmark. På gården dyrkes korn, poteter og jordbær.

Trine og Trond Western driver også Helgeland (435 dekar), og Trond Western driver i tillegg 445 dekar jord på leiebasis, bl.a. 290 dekar på Frok i Norderhov og halve Hole prestegård (100 dekar). På gården er det skurtresker, 6 traktorer, lastebil, gravemaskin og vanningsanlegg. Hundstad drives sammen med Helgeland som én enhet, og maskinparken er felles for de to gårdene.

Åkernavn er Persmyr, Nylykkja, Tajeløkka, Åsjordet, Kalvebingen, Steinbakken, Sletta, «Bak låven» og «Kaffijordet» – som fikk sitt navn fordi jorda var så skrinn at den som sto bak på treskeren og passet på sekkene, rakk en tur inn for å drikke kaffe før sekken var full!

Den gamle hovedbygningen på Hundstad (fra cirka 1860) ble

revet i 1980. Ifølge tradisjonen på gården var den satt sammen av to bygninger, hvorav den ene var flyttet hit fra Rytteraker. Gårdens eier drev landhandleri i hovedbygningen til 1906, da Ole Johannessen Hundstad overtok. Han drev til 1936, og ble etterfulgt av Martin Solum. Fra 1950 til 1951 var det Anders Western som drev landhandleriet, inntil han bygde nytt forretningsbygg i 1959 – se gnr. 209/35 Ringbu (Hundstadveien 234).

Av dagens bygninger på Hundstad er våningshus (bygd 1971), låve med stall og fjøs (bygd ca. 1880, ombygd 1987–89 til potetlager, kjølerom, pakkerom/verksted, redskapsrom og korntørke, og påbygd 1994 med potetpakkeri), bryggerhus (eldste del i tømmer fra rundt 1800, nyere del i reisverk fra ca. 1880 med baksteovn i stein) og verkstedbygg (2002).

Et gammelt stabbur ble revet i 1965 (lå der våningshuset ligger i dag), og et vognskjul fra 1930 ble revet i 2002 (for å gi plass til nytt verkstedbygg).

Gårdens eier har en hytte (bygd 1943) i Berga ovenfor Dronningveien.

Trond Western (f. 1959) giftet seg i 1988 med Trine Lise Berg Dalsbotten (f. 1962), og ble samme år eier av Hundstad. De er bosatt på Helgeland på Røyse, som hun overtok etter sine foreldre i 1991.

Hundstad gård i 1949, med Hundstad skole til venstre. Hovedbygningen på Hundstad var fra rundt 1860, og ble revet i 1980.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

I 1723

I 1723 hadde Hundstad (gammelt matrikkel nr. 37 av skyld 2 skippund 5 lispund) to oppsittere: Ole og Bård. De hadde til sammen 3 hester, 12 storfe og 18 sauer. Årlig utsæd var 2 kv. rug, 2 kv. erter, 2 t. bygg, 4 t. blandkorn og 1 t. havre, mens årlig høyavling var 12 lass.

Etter at Søndre (Store) Hundstad fikk to brukere tidlig i 1670-årene, fortsatte den tidligere brukeren Gulbrand Hundstad som bruker av den vestre gårdparten. Rundt 1680 ble han etterfulgt av KLAUS BÅRDSSEN HUNDSTAD (ca. 1650–1720),⁴¹ som var lagrettemann i 1681. Samme år vedgik han på bygdetinget å skylde over 8 riksdaler i kongelige skatter og avgifter fra 1680. Klaus Hundstad var lagrettemann også i 1691, og stod til rest med betaling av kongelige skatter både i 1693 og 1694.

I 1694 og 1695 var det tre brukere på Søndre Hundstad. Da skyldte Håvard (østre gården), Klaus og Arne hver 3 daler 18 skilling i skatt, og av en rettsak i 1697 ser vi at Klaus i årene 1692–94 overlot halvparten av sin gårdpart til sin bror, Arne Bårdsen Hundstad. Fra 1696 var imidlertid Klaus igjen bruker av halve Søndre Hundstad.

Klaus Bårdsen Hundstad var trolig sønn av Bård Fjeldstad,⁴² og hadde vært bruker av halve Hundstad i mange år da han ble selveier i 1717. Skjøtet fra Jacob Luth d.y. ble lest på tinget 12. mars 1717. Kjøpesummen er ukjent, men samme dag ble det tinglyst et pantebrev fra Klaus Bårdsen til Jacob Luth d.y. på 98 riksdaler.

I 1717 var Klaus Bårdsen en eldre mann. Han solgte samme år gårdparten (20 lispund) til sin eneste sønn Bård mot fritt opphold til foreldrene i deres levetid og en sømmelig jordferd. Klaus Bårdsen døde på Hundstad i 1720 og hans hustru ALED KÅRESDATTER BØNSNES noen år seinere (i 1727). Vi kjenner fire av deres barn:⁴³

* Maren (ca. 1680–1737), g.m. klokker Mathias Jensen Domholt (hans tredje ekteskap), én datter Margrethe (1726–1738) – se bind 3 s. 660–661. Det ble holdt skifte etter Maren på Hundstad i 1738 (nettoverdi 10 riksdaler).

* Bård (ca. 1687–1739), seinere eier av Store Hundstad, g.m. Ingrid Gul-

⁴¹ Opplysningene om Klaus Bårdsen Hundstad og hans etterkommere er hentet fra Ole Engebretsen Yttris artikler i Hringariki nr. 1/2002 og nr. 1/2004.

⁴² Da Klaus døde i 1720, ble hans alder oppgitt å være 84 år, og det er 14 års forskjell fra Klaus Bårdsen Fjeldstad (som var 16 år i 1666). Aldersangivelser i gamle kilder har ofte vist seg å være tvilsomme, og en kombinasjon av navnebruk (bl.a. navnene Klaus, Bård og Klemet) og det faktum at Hundstad og Fjelstad er nabo-gårder, gjør sannsynligheten stor for at Klaus Bårdsen Hundstad er sønn av Bård Fjeldstad (etter konf. med Ole Yttri).

⁴³ Uten å ha kilder for eventuelt slektskap, kan ytterligere to kvinner som levde i Hole i denne perioden ha vært døtre av Klaus Bårdsen Hundstad: Martha Klausdatter Skrangledalen, som døde i 1751 med oppgitt alder 80 år, og Kari Klausdatter Rytteraker, som døde i 1751 med oppgitt alder 57 år. Men vi har ingen kilder som kan bekrefte det (de kan ha vært innflyttere til Hole).

brandsdatter Svarstad, minst fire barn – se nedenfor.

* Guro (ca. 1693–1738), g.m. Nils Kristoffersen Stadum på Vestre Stadum, minst fire barn: Kristoffer (f. ca. 1725), Klaus (f. 1727), Anders (f. 1729) og Anne (f. 1736) – se bind 3 s. 449–450.

* Anne (1694–1771), g. 1721 m. prokurator Anders Christensen Moe (hans andre ekteskap), tre barn: Tabita Christiana (f. 1722), Christiana Catharina (f. 1724) og Nils (f. 1727) – se bind 3 s. 41 ff. og s. 347.

BÅRD KLAUSEN HUNDSTAD (ca. 1687–1739) var eier og bruker av Store Hundstad til sin død. I slutten av 1720-årene kjøpte han 2 ½ lispund (tidligere krongods) i Store Hundstad av Svend Jesper Birck. Bård var gift med INGRID GULBRANDSDATTER SVARSTAD (ca. 1680–1763). Vi kjenner fire av deres barn, hvorav tre var i live ved farens død:

* Gulbrand (ca. 1712–1774) – i 1762 bosatt på Store Hundstad.

* Klemet (1717–1718), d. ½ år gammel.

* Lisbeth (1720–1756), d. 36 år gammel.⁴⁴

* Klaus (1724–1790), ugift, seinere eier og bruker av Store Hundstad.

Etter Bård Klausens død i 1739 ble det avholdt skifte. Boets bruttoverdi var cirka 49 riksdaler (netto 18 riksdaler), og anført er at boets eiendomsgods, 4 ½ fjerding (22 ½ lispund) i Hundstad var pantsatt, og derfor ikke kom til inntekt.⁴⁵ Ingrid Gulbrandsdatter drev gården videre med hjelp av barna. I 1762 satt hun på Hundstad som «husbonde og enke» med sine to gjenlevende barn (sønnene Gulbrand og Klaus) samt en tjenestejente, Mari Berntsdatter, og en enke, Marte Jensdatter («andre folk boende på gården»).

Gården ble seinere overdratt til yngste sønn Klaus, som i 1777 lånte 260 riksdaler i Christiania Communitets Casse. KLAUS BÅRDSEN HUNDSTAD (1724–1790) var ugift, og drev Store Hundstad til 1787, da han solgte gården til noen slektninger, Gulbrand Johansen og Dorthe Hansdatter Fjeld, mot livøre i sin levetid. Han døde på Hundstad høsten 1790, 66 år gammel.

GULBRAND JOHANNESSEN HUNDSTAD (1745–1803) var gift med DORTE HANSDATTER FJELD (f. 1749), som var datter av Klaus Bårdsens kusine, Tabita Andersdatter Moe, og hennes første ektemann Hans Hansen Ruud på Vestre Fjeld. Tabita Andersdatters

⁴⁴ Ifølge kirkeboka var hun 30 år gammel da hun ble gravlagt 3. juli 1756, men aldersangivelsen er feil.

⁴⁵ Skifteprotokoll nr. 11 Ringerike og Hallingdal (1737–1739), s. 456. Bård Klausen kjøpte antagelig 2 ½ lispund av Svend Jesper Birck sist i 1720-årene, da Birck kvittet seg med sine 5 lispund i Store Hundstad (Ole Larsen Hundstad på den andre gårdparten kjøpte sine 2 ½ lispund i 1727).

⁴⁶ Etter Ole Yttri.

Bygningene på «gamle» Store Hundstad i 2006 er en enebolig med garasje (bygd 1967) samt et eldre våningshus, som ligger 100 meter unna (ved Hundstadveien).

© Fotograf Marit Eagerli

foreldre var Anne Klausdatter Hundstad og prokurator Anders Christensen Moe (Frøyshov).

Gulbrand Johannessen var sønn av klokker Johannes Gulbrandsen og hustru Dorte Olsdatter i Klokkerplassen på Røyse.⁴⁶ I hans ekteskap med Dorte Hansdatter kjenner vi åtte barn, hvorav fem nådde voksen alder og var i live i skiftet etter faren:

* Inger (1775–1844), g. 1803 m. Christian Hansen Lehne (1774–1828) på Nedre Leine, to sønner: Gulbrand (1804–1883, g.m. Anne Abrahamsdatter Søhol, tre barn – se gnr. 215/13 Nedre Leine) og Hans (1812–1894, seinere eier av Pjåka, g.m. Berte Olsdatter fra Norderhov, seks barn – se gnr. 211/2 Pjåka).

* Anne (1778–1780), d. 2 år gammel.

* Hans (f. 1779), seinere eier av Store Hundstad, g.m. Kirsti Gulbrandsdatter Dæhli, minst tre barn – se nedenfor.

* Tabita Christiana (1782–1827), g.m. Hans Nubsen Ullern, eier av Store Hundstad fra 1812, minst sju barn – se nedenfor.

* Anders (1784–1808), ugift, i skiftet etter hans død (sluttet 1809) var nettoverdien 286 riksdaler, hvorav hans arv i Hundstad var taksert til 300 riksdaler.

* Marte (f. 1786).

* Johannes (1790–1791), d. 14 måneder gammel.

* Johannes (1796–1797), d. nær 2 år gammel.

I 1801 satt Dorte Hansdatter (52) og Gulbrand Johansen (56) på gården med fem barn: Inger (25), Hans (21), Tabita (19), Anders (17) og Marte (16).

Gulbrand Johansen døde i 1803, og i skiftet etter ham samme år ble eiendomsgodset i Hundstad taksert til 1.100 riksdaler. Dorte

Hansdatter drev gården noen år, men overlot den så til eldste sønn, Hans.

HANS GULBRANDSEN HUNDSTAD (f. 1779) ble i 1807 gift med KIRSTI GULBRANDSDATTER DÆHLI (1781–1817) fra Nordre Dæli. Vi kjenner tre av deres barn: Anne Dorthea (f. 1807), Marte (f. 1809) og Gulbrand (f. 1811). De bodde på Store Hundstad kun noen få år, og solgte gården allerede i 1812 for 8.500 riksbankdaler til svogeren Hans Nubsen Ullern, gift med Hans Gulbrandsens søster Tabita, og flyttet til Flattum på Modum.

TABITA GULBRANDSDATTER HUNDSTAD (1782–1827) ble i 1807 gift med HANS NUBSEN ULLERN (1780–1853), eier av Nordre Ullern fra 1803 til 1812. Vi kjenner sju av deres barn:

* Dorthea (1808–1829), d. 21 år gammel.

* Nils (1810–1884), seinere eier av Fekjær nordre (gårdbruker, smed og landhandler), g.m. Eli Olsdatter Rytterager (1820–1850), tre barn: Thrine (f. 1841), Ole (f. 1843) og Hans (f. 1846) – se bind 1 s. 208.⁴⁷

* Karen (1813–1889), g.m. hjulmaker Nils Andersen Fekjær (f. ca. 1810) på Fekjær nordre, åtte barn: Hans, Anne Marie, Hans Andreas, Hans Andreas, Thorvald, Trine, Johan, Johan, Anders og David – se bind 1 s. 207.

* Gulbrand (1815–1895), seinere eier av Svarstad bnr. 4, g. 1864 m. Maren Gudbrandsdatter Gomnes (f. 1838), minst seks barn: Dorthea (f. 1863), Hans (f. 1864), Anders (f. 1866, d. som barn), Anders Castus (f. 1869), Trond (f. 1872) og Johan (f. 1875) – se gnr. 211/5 Svarstad.

* Anders (f. 1818).

* Johannes (f. 1821).

* Christian (1824–1883), hjulmaker og husmann i Koksrudhagen, hvor han satt i 1865 med hustru Maren Olsdatter (35) og fem barn: Hans (12), Kristoffer (10, f. i Aker), Karen (8, f. i Aker), Syver (4) og Ole (1), og barnas mormor Sørine Nilsdatter (61) – se bind 2 s. 688.

I 1822 lånte Hans Nubsen 600 spesidaler av fru Kjerulf (trolig sogneprestens hustru), og i 1828 lånte han 1.100 spesidaler i Norges Bank mot pant i gården.

Tabita Gulbrandsdatter døde i 1827, 46 år gammel, og etterlot seg mann og sju umyndige barn. I skiftet etter henne (avsluttet 1829) ble Store Hundstad (22 ½ lispund) taksert til 1.500 spesidaler og utlagt enkemannen, mot at han svarte panterettsutlegg til barna.

⁴⁷ Nils Hansen Hundstad ble i 1836 utlagt som barnefar til Eline Eriksdatter Rudsødegårds datter, Anne (1836–1877), som ble gift i 1855 i Heggen kirke på Modum med Christian Olsen Raaen (1827–1908) fra Modum. De har stor etterslekt på Modum (info fra deres oldebarn Nils Harald Raaen f. 1951). Eline Eriksdatter Rudsødegård ble i 1841 gift med Søren Christensen Fjeld (1810–1861), og de har mange etterkommere på Brunnes på Modum.

I 1831 solgte Hans Nubsen et par jordteiger (løpenr. 92b Engen og Smalrumpen av skyld 5 lispund) til Svend Engebretsen Hundstad, eier av Hundstad løpenr. 93. Siden ble de resterende 17 ½ lispund av gården solgt på auksjon til Anders Jørgensen og Peder Andersen Rytterager for 1.210 spesidaler (auksjonsskjøte ble utstedt 10. juli 1832). Hans Nubsen flyttet til sin datter Karen, gift med Nils Andersen Fekjær, og døde der i 1853.

Peder Andersen Rytterager (Hundstad) og Anders Jørgensen Hundstad drev siden sine halvparter av Store Hundstad uten at gården var formelt delt. Først i 1863 ble skyldsettingen foretatt og Store Hundstad delt i to bruk – løpenr. 92a (Peder Andersens del – seinere en del av gnr. 209/1) og løpenr. 92g (Anders Jørgensens del – seinere gnr. 209/4).

Anders Jørgensen Hundstad ble i 1832 eier av halve Store Hundstad (løpenr. 92g av skyld 1 daler 3 ort 21 skilling), seinere gnr. 30/4 av skyld mark 2.82.

ANDERS JØRGENSEN HUNDSTAD (f. 1787) var sønn av Jørgen Hansen Fjeld og Mari Knutsdatter Leine.⁴⁸ Da Anders ble født i 1787 bodde de på en plass under Frøyshov, og i 1801 var de dagarbeidere på en av Leine-gårdene. Før Anders Jørgensen ble eier av gårdparten på Hundstad, var han husmann i Skauenga under Rytteraker. Han var gift med MARTE BORGERSDATTER (ca. 1797–1887) fra Skjærdalen, og vi kjenner fire av deres barn:

* Jørgine (f. 1828), g. 1855 m. Peder Kristensen Dæhli (1829–1904) i Tuløkka, én sønn Anders (f. 1855) – se bind 3 s. 310–311.

* Karen (f. 1834), g. 1859 m. smed Johannes Olsen (f. 1822), seinere eier av gnr. 38/2 Nordenga under Fjeld og gnr. 215/1 Leine, minst sju barn – se gnr. 215/1 Leine.

* Anne (f. 1837), g.m. Abraham Torstensen, seinere eier av Store Hundstad bnr. 4, minst fem barn – se nedenfor.

* Johanne (f. 1842), g.m. Christian Pedersen Ullern (1837–1920) på Nordre Ullern, vi kjenner ni av deres barn: Anders (f. 1862), Christen (f. 1863), Anne (f. 1866), Ole (f. 1869), Martin (f. 1872), Petra (f. 1875), Maren (f. 1879), Johan (f. 1882) og Lovise (f. 1886) – se gnr. 207/2 Nordre Ullern.

Ved skjøte av 17. mars 1863 solgte Anders Jørgensen Store Hundstad til svigersønnen Abraham Torstensen Søhol for 900 spesidaler, med livøre til selger og hans hustru i deres levetid (av 5-årlig verdi 400 spesidaler).

⁴⁸ Jørgen Hansen Fjeld var bror av Dorte Hansdatter Fjeld som var gift med Gulbrand Johannessen Hundstad. Anders Jørgensen var dermed fetter av både Hans Gulbrandsen og Tabita Gulbrandsdatter Hundstad, og som dem en etterkommer av Klaus Bårdsen Hundstad. (Etter Ole Yttri.)

ABRAHAM TORSTENSEN HUNDSTAD (1832–1894) var sønn av husmann Torsten Kristiansen Frøshaug (fra «Tostens» i Frøysuåsen) og Malene Sofie Abrahamsdatter Søhol, og giftet seg i 1862 med Anne Andersdatter Hundstad (f. 1837). Vi kjenner fem av deres barn:

* Mathea (f. 1862), g. 1889 m. smed og gårdbruker Martin Kristiansen Frøshaug (f. 1862) fra Vestjordet, ni barn (vi kjenner navnet på åtte): August Konrad, Didrik Andreas, Ragna Marie, Birger Abraham, Torfinn Gabriel, Einar Tidemand, Vidar Marius og Magna. De eide Søndre Gornes 1899–1901, kjøpte seinere Vestersund gård i Rælingen, og fra 1929 bosatt på Strømmen – se gnr. 218/3 Søndre Gornes.

* Anders (f. 1865), d. før 1905.

* Andrea (f. 1870), seinere eier av Store Hundstad, g.m. Theodor Albert Andersen Hodt, én datter Therese – se nedenfor.

* Thrine (f. 1873), ugift, d. før 1905 uten å etterlate seg arvinger.

* Marie (f. 1876), g.m. smed Karl Johannesen Hodt i Øvre Hodt, tre barn: Klara, Arne og Johannes, og ett fosterbarn, Thor – se gnr. 215/9 Øvre Hodt.

I 1865 satt Abraham Torstensen (34) som gårdbruker, selveier og smed på Store Hundstad med hustru Anne Andersdatter (29) og to barn: Mathea (4) og Anders (1). På gården bodde også husbondens svigerforeldre (føderådsfolk) Marte Borgersdatter (69) og Anders Jørgensen (79), hans mor Malene Abrahamsdatter (59, enke)⁴⁹ og søsken Johan Torstensen (24, smed) og Iver (20, hjelper broren med gårdsbruket).⁵⁰ De hadde 1 hest, 3 storfe og 7 sauer, og årlig utsæd var $\frac{1}{16}$ t. hvete, $\frac{3}{8}$ t. rug, 1 t. bygg, 1 $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{2}$ t. havre, $\frac{5}{8}$ t. erter og 8 t. poteter.

I 1868 kjøpte Abraham Torstensen en parsell «Mosengen» (gnr. 23/2 av skyld mark 1,19) ved Mosødegården for 350 spesidaler av Andreas Haagensen Hurum på Libakke (Øvre Mo). Parsellen ble brukt under Hundstad bnr. 4 til 1913 – se nedenfor.

Etter Abraham Torstensens død i 1894 fikk Anne Andersdatter uskiftebevilling. I 1895 tinglyste hun (med sine barns samtykke) sitt testamente, hvor hun gav sin avdøde manns bror, smed Johan Torstensen Hundstad (f. 1842), bruks- og nytteretten til alt hun etterlater seg, i hans levetid.

I 1900 satt Anne Andersdatter Hundstad som 63-årig enke på gården, og i folketellinga er anført at hun var sysselsatt med «noget Haandarbeid, Gigtbruden i Hender og Fødder». Der bodde også hennes to døtre Andrea (30) og Marie (24), som i tillegg til husstell

⁴⁹ Malene Abrahamsdatter døde i 1887.

⁵⁰ I 1876 reiste Iver Torstensen Hundstad (31, ungar) til Amerika.

Den gamle stua på Store Hundstad hvor Andrea Hundstad drev sitt salmakerverksted. Huset ble revet i 1963. I forgrunnen ser vi «modertreet» til Leinestrand-eplet.

Låven på Store Hundstad cirka 1970. Den ble revet i 1984.

arbeidet med hhv. kvegrøkt og «Sledetrækning», hennes svoger Johan Torstensen (58, ugift), som var maskinarbeider og drev med tresking og «sagning», og dessuten var gjørtler⁵¹ og «Pletterer». På gården var det også en «arbeidsmand», Johan Karlsen (44, f. i Skiptvet) som til daglig bodde på Monsrud i Norderhov, og husmoras dattersønn, Torfinn Gabriel Martinsen Frøshaug (4), som til vanlig bodde hos sine foreldre på Gomnes (foreldrene var Mathea og Martin Kristiansen Frøshaug på Søndre Gomnes bnr. 3).

Ved skjøte av 20. september 1905 solgte hun gnr. 30/4 Store Hundstad og gnr. 23/2 Mosengen til svigersønnen Theodor Albert Andersen Hodt for 5.500 kroner, med livøre til selger av 5-årlig verdi 1.500 kroner.

THEODOR ALBERT ANDERSEN HODT (1874–1906) ble i 1901 gift med ANDREA ABRAHAMSDATTER HUNDSTAD (1870–1948), og de fikk én datter, Therese (f. 1905).

⁵¹ Gjörtler = håndverker som arbeidet med messing.

Andrea Hundstad (1870–1948) på trammen på Store Hundstad en gang i 1930-årene. Til venstre ligger bryggerhuset, med et rom som ble leid ut til byfolk om sommeren.

Foran hovedbygningen på Store Hundstad cirka 1914. Fra venstre: Vera Vikner (f. 1909), Andrea Hundstad (f. 1870), ukjent (trolig fostersonnen Wilhelm), Anne Hundstad (f. 1837), Marie Hodt f. Hundstad (f. 1876) og Therese Hundstad (f. 1905).

Theodor Albert Andersen døde allerede i 1906, og Andrea Hundstad ble sittende i uskiftet bo. Hun tok siden til seg flere fosterbarn: Vera Vikner (se nedenfor), Wilhelm (sjømann, d. under krigen), Dag, Johnny Strand, Olaf Larsen Myhre (fra Hønefoss, flyttet siden til Buskerud vanførehjem på Geithus).⁵²

I 1909 ble gårdens skogteig på Krokskogen, gnr. 30/8 Tryglestykket og Rethelstykket av skyld mark 1,05, utskilt og solgt til Adolf Fuhre (se omtale av skog).

I 1913 solgte Andrea Hundstad parsellen Engen (Mosengen, gnr. 23/2), som var kjøpt i 1868 fra Libakke (Øvre Mo), til Nils Hansen Moesødegård for 2.300 kroner.

Andrea Hundstad var salmaker, og en viktig brikke i produksjonen av sleder og vogner på Røyse rundt forrige århundreskifte. «Trekkinga, salmaker-arbe, var kvinnfølkarbe, den mest kjente var Andrea Hundstad,» skriver Peter Lyse på ringeriksmål.⁵³ Og så hadde hun en av de vakreste hagene på Røyse, og plantet bl.a. lange rekker med kastanjer. I hagen på Store Hundstad står også selve «modertreet» til Leinestrand-eplet. Det stod tidligere på Leinestrand nede ved fjorden, men skal ha blitt flyttet hit som arvegods.⁵⁴ Andrea var også aktivt med i misjonsarbeidet, og mange misjons-

⁵² «...minnes vi ikke at både Wilhelm, Vera og Olaf var jevnbyrdige søsken med Andreas egen datter Therese» (minneord etter Andrea Hundstad av V.V. i Ringerikes Blad 31.12.1948).

⁵³ Lyse (1976), s. 123.

⁵⁴ Minneord etter Andrea Hundstad av V.V. i Ringerikes Blad 31.12.1948.

«VERKSTEDET HENNES ANDREA»

«En eldgammel bygning som i noen mannsaldre har ligget like ved bygdeveien på Hundstad er under riving, til stor lettelse for de som i dag ferdes langs veien i bil og trenger god oversikt. Men for de som er mer til-årskomne, er det kanskje likevel litt vemodig. For bygningen har minnet om den gang Hole var en landskjent håndverksbygd, og her i denne bygningen er det forarbeidet mange hundsvotter til spissleder og stoppet mangan innredning til bredsleider, kurvsluffer, gigger, dokarter, triller og hva de nå het alle disse gamle, hederskronede kjøredoninger.

«Verkstedet hennes Andrea» het bygningen helt til det siste, men nå er Andrea borte for lenge siden, og i disse dager forsvinner også hennes verksted – for å skaffe bedre oversikt for de som haster fram etter landeveien behagelig henslengt i maskinfabrikerte seter og ikke har så mye tid til å tenke: – Det var en gang ...»*

* V.V. i Fremtiden 8. juni 1963.

På Store Hundstad cirka 1945. Foran sitter (til venstre) Andrea Hundstad (f. 1870) og Mathea Frøshaug f. Hundstad (f. 1862). Bak fra venstre: Therese Hundstad (f. 1905), Vera Vikner (f. 1909) og Magna Frøshaug (Matheas datter).

møter er blitt holdt i verkstedet hennes på Hundstad.

I 1948 hadde Store Hundstad (gnr. 30/4 av skyld mark 2,82) 22 dekar dyrket jord (mold og silurjord), 50 dekar annet jordbruksareal og 15 dekar produktiv skog. På gården var det 1 hest, 3 kyr, 1 ungdyr, 2 griser, 4 sauer og 20 høner.

Etter Andrea Hundstads død i 1948 gikk hjemmelen over til datteren, THERESE HUNDSTAD (1905–1986). Hun var ugift, og lærer i Hole i 44 år. Etter eksamen ved Lyches lærerskole i Oslo i 1928, ble hun samme år tilsatt som lærervikar ved Stein skole, og fast tilsatt fra 1930. Da Stein skole ble nedlagt i 1962, fortsatte hun ved Vik skole fram til hun ble pensjonist i 1972.

I perioden 1943–1970 ble det utskilt og solgt åtte boligtomter og fire hyttetomter fra gnr. 209/4 Store Hundstad, og i 1976 solgte Therese Hundstad en 15,6 dekar stor åkerteig til Else Ragnhild og Halvor Western, eiere av nabogården Hundstad, for 40.000 kroner.

Vera Vikner (1909–1967) fra Oslo kom til Store Hundstad da hun var 1 år gammel og vokste opp sammen med Therese Hundstad. Vera ble seinere gift med Konrad Holm Hansen (1901–1978) fra Snarøya i Bærum, som var drosjesjåfør i Hønefoss. De var bosatt på Store Hundstad fra 1945 til sin død, og fikk to sønner:

* Kåre (f. 1942), seinere eier av Store Hundstad, g.m. Kari Bentzen fra Hønefoss, tre barn: Ole Petter, Marianne og Vibeke – se nedenfor.

* Tore (1944–2003), g.m. Unni Andersen fra Levanger. Hun hadde fra tidligere én sønn (som ble adoptert av Tore Holm Hansen): Frank (f. 1965).

I 1984 ble Store Hundstad (av skyld mark 1,48) overdratt til Kåre Holm for 175.000 kroner. I skjøtet var påført bestemmelse om at kjøperens bror Tore Holm-Hansen hadde rett til å få fradelt en tomt på cirka 2 dekar.

KÅRE HOLM (f. 1942) er sjøkaptein og Fleet Manager i Torvald Klaveness Rederi. Han er gift med KARI HOLM f. Bentzen (f. 1942) fra Hønefoss, og de har tre barn:

* Ole Petter (f. 1962), bosatt i Hønefoss, samboer med Kari Larsen (f. 1970) fra Hønefoss. Fra tidligere ekteskap med Tove Dokkeberg fra Eggedal/Hønefoss har han én sønn, Daniel (f. 1987).

* Marianne (f. 1966), bosatt på Hallingby, g.m. Erik Hagen (f. 1964) fra Hallingby, én datter Andrea (f. 1994).

* Vibeke (f. 1968), bosatt på Sinsen i Oslo, g.m. Johan Forsman (f. 1964) fra Stockholm, én datter Sarah Birgitta (f. 2006).

Store Hundstad har i dag 20 dekar dyrket jord (som leies bort til Ivar Moe i Mosenga), 40 dekar produktiv skog (ved Retthella) og 20 dekar annen utmark.

Av bygninger på gården er et våningshus (bygd 1963), som leies bort. Cirka 100 meter fra gårdstunet ligger Veslehaugen (gnr. 209/54 – Dakotaveien 12) med enebolig og garasje (bygd 1967), hvor eierne bor.

Det gamle våningshuset fra cirka 1800 ble revet i 1989 (bebodd til 1963). Låven med stall og fjøs (fra 1830-årene) ble revet i 1984 (stall og fjøs revet i 1962). Den gamle stua hvor Andrea Hundstad hadde sitt salmakerverksted, ble revet i 1963. Stabbur og grise-/hønseshus ble revet i 1962, og det gamle bryggerhuset (fra før 1800) ble revet i 2005.

Åkernavn er Kubakken og Smibakken (hhv. vest og øst for Mosengbakken).⁵⁵

Store Hundstad

LØPENR. 92A – FRA 1863 DEL AV HUNDSTAD GNR. 209/1

Da Store Hundstad (gården vest for den nåværende fylkesveien) i 1832 ble solgt til Peder Andersen Rytterager og Anders Jørgensen,

⁵⁵ Kubakken ble lagt ut til boligfelt i 1968.

Bygningene på Store Hundstad i 1999. Det nye våningshuset ble bygd i 1963. Bryggerhuset (til venstre) ble revet i 2005.

ble den delt mellom eierne uten at skylddeling og det «formelle» ble gjennomført i fogdens bøker. Dette skjedde først i 1863, da det gjenværende av Peder Andersens opprinnelige gårdpart ble solgt til eieren av Hundstad (gården øst for bygdeveien – seinere gnr. 209/1) og ble en del av denne. Den gårdparten som Anders Jørgensen ble til del i 1832, er dagens Store Hundstad bnr. 4.

Peder Andersen Rytterager solgte allerede i 1840 sin del av Store Hundstad til PAUL KRISTOFFERSEN for 745 spesidaler. I april 1847 solgte Paul Kristoffersen sin halvdel (av skyld 1 daler 3 ort 5 skilling) til Borger Kristiansen for 200 spesidaler og livøre til selger i hans levetid.

BORGER KRISTIANSEN HUNDSTAD (1824–1889) var fra Skjærdalen, og ble gift med SARA PAULSDATTER (1820–1888) fra Norderhov. Vi kjenner 10 av deres barn:

* Maren Pauline (f. 1846), g. 1876 m. dagarbeider Andreas Hansen Holeie (f. 1850 i Håvelsrudeie i Lunner på Hadeland), seinere husmann og fisker i Onsakerbråten, minst sju barn: Kristian, Bernhard, Sofie, Hans, Hans, Anders og Sofie – se bind 3 s. 339–340.

* Karen (f. 1847), g. 1871 m. Martin Nilsen Haug

* Hans Andreas (1849–1937), seinere husmann i Grønvold under Vestre By, g.1 m. Marte Pettersdatter Flåtan (1855–1880) fra Norderhov, én sønn Petter (f. 1880), g.2 i 1885 m. Gunda Andrine Olsdatter (f. 1855 i Søndre Land), én sønn Kristian (f. 1886) – se bind 3 s. 237–238.

* Mathea (f. 1851).

* Lovise (f. 1853), ugift, i 1900 tjenestejente i Vestbråten på Røyse, to barn: Sofie (f. 1878) med murarbeider Karl Olsen (f. 1853) på Froksmoen i Norderhov, og Beate (f. 1882) med maler Johan Johannesen (f. 1855), som da bodde på Nedre Mo.

* Sofie (f. 1855).

* Kristian (f. 1857).

* Dorteia (f. 1859).

* Olava (f. 1861).

* Anders (f. 1864), i 1900 arbeider ved Follum Træsliberi og bosatt i en arbeiderbolig der med hustru Ida Mathilde Hundstad (f. 1860) og tre barn: Kristian (f. 1890), Johan (f. 1892) og Charlotte (f. 1898).

Borger Kristiansen var eier av halve Store Hundstad fra 1847 til 1863, men solgte i disse årene flere parseller fra gårdparten. Da han overtok i 1847, var skylda 1 daler 3 ort 5 skilling, og da han solgte det gjenværende av gårdparten i 1863, var kun 4 ort tilbake. I 1859 ble parsellen Bakkeløkken (løpenr. 92c, seinere gnr. 209/2) utskilt og solgt til Nils Nilsen Dalgren for 200 spesidaler. I 1861 ble så ytterligere to parseller, løpenr. 92d (en seterløkke) og 92f (et engstykke) utskilt og solgt for henholdsvis 180 og 150 spesidaler til Ole Evensen Hundstad, og samme år solgte han en seterløkke og seterskog på Retthella (løpenr. 92e, seinere gnr. 209/3) til Hans Andreas Svarstad for 130 spesidaler (skjøte først utstedt i 1865).

I 1862 lånte Borger Kristiansen 563 spesidaler av Ole Evensen Hundstad, eier av Hundstad løpenr. 93 og 94, mot pant i sin del av Store Hundstad. Borger Kristiansen synes å ha kommet i økonomisk uføre, og flere utleggsforretninger ble foretatt hos han i 1862. Dette førte rimeligvis til at skylddelingen mellom de to gårdpartene av Store Hundstad ble utført i 1863, hvoretter Borger Kristiansen, ved kjøte av 12. mars 1863, solgte det gjenværende av sin opprinnelige halvdel av Store Hundstad (løpenr. 92a av skyld 4 ort) til Ole Evensen Hundstad for 400 spesidaler. Dermed satt Ole Evensen Hundstad som eier av Store Hundstad løpenr. 92a, b, d og f, Hundstad løpenr. 93a, Hundstad løpenr. 94 og 108f Nordengen (under Øvre Leine), som året etter (1864) ble slått sammen til ett bruk i fogdens bøker (seinere gnr. 209/1 Hundstad store med Nordengen).⁵⁶

Ved salget synes Borger Kristiansen å ha forbeholdt seg borett på Store Hundstad for seg og sin familie. I 1865 var han 42 år gammel «daglønner og innerst», og satt på gårdparten med hustru Sara Paulsdatter (46) og seks av barna: Lovise (13), Sofie (11), Kristian (9), Dorteia (7), Olava (5) og Anders (2). De hadde ingen husdyr eller utsæd.

Borger Kristiansen døde i desember 1889 av lungebetennelse, og ble kalt «husmann» i kirkeboka. Da Sara Paulsdatter døde året før (1888) av astma, var hun «dagarbeiderkone».

⁵⁶ Løpenr. 92a (0-4-4), 92b (0-4-21), 92d (0-1-0), 92f (0-1-0), 93a (2-0-13), 94 (2-1-0) og 108f (0-3-0), samlet 7-0-14 – seinere gnr. 209/1 av skyld mark 13,73.

ØVRE HUNDSTAD

Lille Hundstad ble tidligere kalt Øvre Hundstad. Gårdens hus lå tidligere på en høyde lenger mot sørvest, litt høyere i terrenget enn de andre Hundstad-brukene. Plassen kalles «Tomtene», og ligger rett nord for husene på eiendommen Soltun gnr. 210/14. Fortsatt finnes murstein i åkeren her. Det var kirkesanger Haagen Hurum som tidlig i 1820-årene flyttet gårdstunet til der det ligger i dag. En av årsakene til flyttingen var at bygningene her ble liggende lunt mot vær og vind, og gården fikk sikkert drikkevann fra en brønn med naturlig trykk. Helt fram til 1972 var de gamle vannledningsrørene fra brønnen til husene i bruk, hule trestokker med jernmuffer mellom hver stakk.

Lille Hundstad

GNR. 210 – GAMMELKLOKKERGÅRDEN HUNDSTAD

Da Hundstad ble delt i to gårder rundt 1550, var Hamar bispesete eier av Øvre (Lille) Hundstad. Gården nevnes i jordebøkene til Hamar-bispen i 1557–58. Da het brukeren PÅL HUNDSTAD, og skylda var 30 lispund malt. I 1560–61 betalte Pål én ku i holding (en skatt). I 1577 var Øvre Hundstad halvgård, og én av de 15 gårdene i Hole og Tyrstrand som Palle Schade, fogd på Hadeland i 1580-årene (omfattet da også Ringerike), fikk i forlening av Fredrik 2. Fra 1612 het brukeren HÅVARD HUNDSTAD, trolig Håvard Engebretsen, sønn av Engebret Pålsson Søhol (og sønnesønn av Pål Søhol).⁵⁷ Av jordeboka 1616 for Hadeland fogderi (som da inkluderte Ringerike) går det fram at hans bygselbrev var fra 1615, og det var da hans andre periode som leilending på gården (vanlig bygseltid var tre år). I 1616 var Øvre Hundstad krongods, og i 1624 er det anført i skattemanntallet at gården var «gammelt Hamar-gods, nå krongods».

Håvard Hundstad var bruker så seint som i 1636–37, men fra 1638 het bygselmannen MATHIS TORSTENSEN, som da bygslet hele gården (30 lispund). Han ble ikke lenge på Øvre Hundstad. Av futeregnskapet 1645–46 går det fram at Kristoffer Helgeland bygsler Hundstad, og at gården «har ligget øde».

KRISTOFFER OLSEN HUNDSTAD (Helgeland) (f. ca. 1615) var bruker i 1647, men nevnes allerede i 1642–43 da han drev med tømmerføring på Tyrifjorden (se nedenfor). I matrikkelen 1647 var gården fortsatt halvgård. I 1660-årene var den imidlertid satt ned én klasse, til ødegård, og skylda var redusert til 20 lispund.⁵⁸ Kristoffer var fortsatt bruker (hans alder ble oppgitt til 50 år både i 1664 og 1666). Kristoffer vitnet i 1662 i en grensetvist mellom Karlsrud og Bjerke på Ask, og fortalte da at hans far bodde på «Deellen» på Ask.

I 1652 ble Kristoffer Hundstad nevnt på bygdetinget som en av gårdbrukerne i bygda som stod til rest med skatter. Han skyldte 1 ½ pund malt i landskyld, og 1 mark 5 skilling i føring (en skatt). I 1653 vedgikk han å skylde Norderhov-lensmannen Ola Torkildsen Hønen 6 ½ riksdaler, og i 1660 «bekjente» han på bygdetinget å skylde kjøpmann Rasmus Christensen på Bragernes for ¼ tønne

⁵⁷ Thorleif Solberg: Litt om Hole-slekter i eldre tid. Hringariki nr. 1/1998 s. 55–56.

⁵⁸ Dette har neppe noe med Hundstad klokkerjord (10 lispund) å gjøre. Den parsellen kom fra Søhol – se gnr. 210/2. I 1720 var Lille Hundstads skyld igjen 30 lispund.

sild og ½ tønne havre. I 1652 var han en av 12 lagrettemenn fra Hole og Haug som gikk opp grensen mellom Norderhov og Hole sogn i Krokskogens Allmenning fra Steinsetra ved Steinsfjorden og opp åsen. Han var ellers fast lagrettemann i perioden 1660–1666.

Kristoffer Olsen Hundstad drev med tømmerføring på Tyrifjorden. I 1642–43 leverte han 18 og 20 tylfter i Vikersund, og fikk dessuten oppgjør for 20 tylfter som Christen Tordsen hadde levert for ham.⁵⁹ I 1652 skyldte han for 20 tylfter tømmer fra fogd Hans Rasmussens embetstid (1650–1652), og i 1658 hadde han mottatt 6 riksdaler av sogneprest Jens Michelsen i Modum for tømmer han ikke hadde levert. I 1662 ble Jens Grønvold i Ådal dømt til å bøte 3 mark sølv for «tak» (rimeligvis ryggtak eller en annen form for håndgemeng) på Engebret Hundstad. Engebret var trolig sønn eller dreng på en av Hundstad-gårdene.

Lille Hundstad synes å ha ligget øde fra tidlig i 1660-årene. Gården er ikke nevnt i prestemanntallene 1664 og 1666. I 1666 er en lagrettemann kalt Gulbrand Øvre Hundstad i tingboka. Det er uklart om dette er samme person som fra 1658 satt på Søndre

Vinterbilde av Lille Hundstad sist i 1950-årene. I bakgrunnen til venstre ligger Østigarden Fjeld.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

⁵⁹ Ropeid I, s. 112 og 328.

⁶⁰ I 1694 stod «Christen Hundstad» sammen med en rekke andre Hole-bønder til rest med første termin av innbetaling av kongelige skatter, med et beløp på 4 daler 3 ort 4 skilling. «Christen Hundstad» må være Christen Christensen, som da bodde på Frøyshov.

Lille Hundstad i 1963. Hovedbygningen på gården ble bygd i 1827. Den gule bygningen til venstre er den kombinerte skolestua/drenge-stua, hvor det ble startet fast-skole i 1822.

(Store) Hundstad og var lagrettemann fram til 1672, eller om sorenskriveren rett og slett har skrevet feil i tingboka.

I 1675 eide JOHAN TOMMESSEN 1 skippund (20 lispund) i Lille Hundstad, som han da solgte til fogd CHRISTEN CHRISTENSEN på Frøyshov for 160 riksdaler (skjøtet ble tinglyst i 1677). Gården synes å ha ligget øde i hans eiertid.⁶⁰

Ved skjøte av 19. februar 1704 solgte Christen Christensen «Hundstad lille 1 skippund med bygsel» til generalmajor H.E. Tritschler for 95 riksdaler, og i skjøtet er anført at gården var «kun engeland». Salget omfattet også halve Frøyshov (nordre del) samt Frognøya, med samlet kjøpesum 595 riksdaler. Tritschler solgte i 1710 gården videre til HENRIK LUTH (ca. 1680–1736), eldste sønn av tidligere fogd Jacob Luth (og svigersønn av tidligere fogd Christen Christensen). I 1720 solgte Henrik Luth halve Lille Hundstad (15 lispund) til sin svigersønn, prokurator JØRGEN NACHSCHOW (1701–1779), som var sønnesønn av Christen Christensen og dermed odelsberettiget til godset. Nachschow var også eier av begge Frøyshov-gårdene, og etter hans hustru Anne Dorothea Luths død i 1739 ble alle deres eiendommer utlagt enkemannen og de fem umyndige barna.

I 1723 var Lille Hundstad fortsatt engeland, og dette året var avlingen 30 lass høy. Fra kirkebøkene (som er i behold i Hole fra 1716) kjenner vi ERIK HALVORSEN HUNDSTAD (ca. 1685–1755), som bodde på Hundstad i 1716 (og kanskje enda tidligere), og i hvert fall til 1723. Han kan ha vært husmann, og Lille Hundstad peker seg ut som aktuelt bosted, da ingen av de seinere husmanns-

⁶¹ Opplysninger fra Ole Yttri.

⁶² Er rimeligvis sønnen til Iver eller Maria før de inngikk ekteskap.

plassene på Hundstad var bebodd før etter 1801. Vi kjenner ikke navnet på Erik Halvorsens kone, men på sju av barna:⁶¹

- * Christoffer (f. 1716).
- * Halvor (f. 1719), g. 1745 m. Kirsten Rasmusdatter, seinere bosatt i Hodt.
- * Sigrid (f. 1721), g. 1754 m. Anders Christensen, seinere bosatt på Fjeld og Svarstad, vi kjenner fem barn: Erik (f. 1754, tvilling), Christen (1754–1755, tvilling), Rønnaug (f. 1756), Mari (f. 1758) og Maria (f. 1764).
- * Juul (1723–1766), seinere husmann i Svenskerud under Fjeld, g. 1750 m. Anne Christensdatter (1728–1810), seks barn – se Svenskerud under Fjeld.
- * Iver (f. 1729), på Bråk i Norderhov da han i 1754 ble g.m. Maria Svendsdatter, bodde siden på Gomnes og Bønsnes, og i 1762 i Hagastua under Gomnes, vi kjenner seks barn: Gulbrand (f. ca. 1749),⁶² Anders (f. 1754), Maria (f. 1756), Anne (f. 1758), Iver (f. 1761) og Erik (f. 1763).
- * Engebret (f. 1732).
- * Mari (f. 1734).

Erik Halvorsen Hundstad døde på Fjeld i 1755, og hans alder ble da oppgitt til 70 år.

Fra rundt 1723 synes Lille Hundstad å ha fått bygselmann. Det var HALVOR RASMUSSEN HUNDSTAD (ca. 1692–1737), som i 1722 ble gift med ANNE SVENDSDATTER GJESVOLD (ca. 1689–1743) fra Nordigarden Nordre Gjesval. Vi kjenner fire av deres barn:

- * Rasmus (f. og d. 1723), d. 10 dager gammel (gravlagt 21. februar 1723).
- * Marthe (f. ca. 1724).
- * Guri (1727–1773), g. 1753 m. Guttorm Johannessen fra Frognøya, seinere husmann i Nylende under Hole prestegård, vi kjenner åtte barn: Udøpt sønn (f. og d. 1753), Gjertrud (f. 1754), Mads (f. og d. 1757), Anne (f. 1758), Mads (f. 1762), Johannes (f. 1764), Svend (f. 1767) og Maria (f. 1770) – se bind 3 s. 559.
- * Svend (f. 1730).

Det ble holdte skifte etter Halvor Rasmussen Hundstad i 1737. Hans alder ble ved begravelsen oppgitt til 45 år, og han etterlot seg hustru og tre barn. Boets nettoverdi var 18 riksdaler, og boet inneholdt bl.a. to bøker.⁶³ Anne Svendsdatter giftet seg igjen i 1738 med SVEND BERNTSEN, som rimeligvis overtok bygselen. Dette ekteskapet var barnløst. Anne Svendsdatter døde i 1743, og skifte ble avholdt samme år. Hun etterlot seg ektemann og de tre barna fra første ekteskap. Som formyndere for barna er nevnt avdødes

KJEFTBRUK

I juni 1662 vitnet Trond Staudum og Syver Moe at de hadde vært til stede da tømmerhandler Paul Jensen gjorde avregning med Kristoffer Hundstad. De bekreftet at Kristoffer til slutt ble skyldig 12 daler, og for dette var det gjort utlegg etter Kristoffers egen «utvisning», enda Kristoffer samtidig hadde fått godtgjort for ni tylfter tømmer (til 1 daler pr. tylft). I desember s.å. ble den samme Paul Jensen stevnet for retten av Kari Hundstad, fordi han hadde skjelt henne ut. Kanskje var Kari kona til Kristoffer Hundstad, og hadde fått huden full av kjeft etter å ha lest tømmerhandleren en lekse om hva hun syntes om den slags avregninger ..?*

* Tingbok for Ringerike IV (1662), s. 46 og 82.

⁶³ Skifteprotokoll nr. 10 (1734–37) Ringerike og Hallingdal, s. 589b.

⁶⁴ Skifteprotokoll nr. 13 (1741–44) Ringerike og Hallingdal, s. 505a.

brødre Iver Svendsen Svarstad og Ole Svendsen Fure. Boets nettoverdi var 6 riksdaler.⁶⁴

Svend Berntsen giftet seg igjen i 1743 med Lene Christensdatter (f. ca. 1713) fra Åsen i Frøysuåsen (se bind 3 s. 383), og synes kort tid etter å ha flyttet fra Lille Hundstad. Rundt 1750 bodde han på Storøya med sin andre kone. Vi kjenner seks av deres barn: Anne (f. 1744), Christen (f. 1746), Isak (f. 1749), Bernt (f. 1751), Jacob (f. 1753) og Anders (f. 1755).⁶⁵

I 1746 kjøpte Jørgen Nachschow ytterligere 15 lispund i Lille Hundstad på skifte etter sine svigerforeldre. Kjøpesummen var 111 riksdaler, og han satt dermed som eier av hele gården (30 lispund).

En periode på 1740-tallet har SVEND HALVORSEN HUNDSTAD bodd på gården. Hans kone het Guri, og de ble seinere husmannsfolk på Stamnes under Svarstad (se det). De var bosatt på Hundstad både i 1744 og 1748, og har trolig sistnevnte år flyttet derfra. Fra 1748 var nemlig CHRISTOFFER HANSEN HUNDSTAD bygselmann på Lille Hundstad. I 1751 ble det tinglyst en fornyelse av bygselkontrakt mellom Jørgen Nachschow og Christoffer Hansen på «Hundstad lille, (...) hans forhen brukte Plads», og den vanlige bygselperioden var tre år.

I 1755 overtok GABRIEL GABRIELSEN bygselen av Lille Hundstad, men i skattemanntallet 1762 er opplyst at «der boer ingen».

Etter Nachschows død i 1779 ble Lille Hundstad og Frognøya arvet av hans dattersønn CHRISTOFFER GRAM ROBARTH med flere, og de solgte i 1785 gården videre til HOLGER CHRISTIAN ARCTANDER på Storøya.⁶⁶ Han satt med gården et knapt år. Ved skjøte av 14. mars 1786 solgte han «Hundstad lille og Pladsen Hodt» til Lars Olsen Libakke og Christen Nilsen Libakke for 680 riksdaler. Sistnevnte solgte i 1787 sin halvdel for 370 riksdaler til Lars Olsen, som dermed ble eneeier.

LARS OLSEN LIBAKKE (1730–1802) var gift med KIRSTI NILSDATTER MOE (1753–1805) fra Øvre Mo på Røyse. De fikk minst sju barn (hvorav tre nådde voksenalder). Det er lite sannsynlig at familien bodde på Lille Hundstad. Mest trolig bodde de på Libakke, hvor Lars Olsen drev landhandleri fra 1772 – se bind 3, s. 48.

I 1801 var Lille Hundstad ubebodd. Etter Lars Olsen Libakkes død i 1802 ble det avholdt samfrendeskifte (avsluttet 1803). Boets

⁶⁵ Etter Ole Yttri.

⁶⁶ Arctander kjøpte i 1783 Jørgen Hannibal Robarths andel i «Hundstad lille og Frognøen» for 166 riksdaler, og i mars 1785 kjøpte han først Christoffer Robarth «med fleres» andel for 546 riksdaler, og i oktober s.å. Henrik Luth Robarths andel for 216 riksdaler.

SKJEMTEVISER

«Gammelklokkeren var en skøier. Han forstod en spøk og gjorde mangt et skjemtestykke. Han lagde viser om hendt og hørt i bygda, men tro ikke han lot allmuen vite at han skrev skjemtevers. Kanskje var det en eller annen gårdsgutt som blev spurt om han kunde den visa, og så gikk den med en navnløs forfatter ut på bygda.»*

*VV.: «I gammelklokkerens arkiv» og «Gammelklokkeren», udaterte avisartikler (kopier i Hole bygdarkiv).

I den kombinerte skolestuadrenge stua på Lille Hundstad (til venstre) startet Haagen Olsen Hurum fastskole i 1822. Til høyre ser vi gårdens to stabbur.

bruttoverdi var 4.700 riksdaler, hvorav husene på Lille Hundstad var verdsatt til 2.000 riksdaler.

Året etter Lars Olsen Libakkes død (1803) giftet Kirsti Nilsdatter seg igjen med MADS ANDERSEN BYE (1749–1836), som dermed ble eier av Lille Hundstad (skjøte utstedt i 1809). Mads Andersen Bye var landhandler på Libakke. Ved auksjonsskjøte av 3. oktober 1822 solgte han halve Lille Hundstad (15 lispund) til kirkesanger Haagen Olsen Hurum for 954 spesidaler. Tidligere samme år hadde Hurum kjøpt 5 lispund i Libakke av Isak Christensen for 800 riksdaler, og det synes som han bodde på Libakke mens han bygde opp nye hus (og flyttet de gamle) på Lille Hundstad.

Etter gårdsregnskapene på Lille Hundstad drev Haagen Hurum jorda på begge gårdene i årene 1823–26. I 1827 stod den nye hovedbygningen ferdig på Lille Hundstad, og Hurum makeskiftet 1. november s.å. sine 5 lispund i Libakke med Mads Andersen Byes 15 lispund i Lille Hundstad, mot et mellomlag på 200 spesidaler. Dermed var Haagen Olsen Hurum eier av hele Lille Hundstad.⁶⁷

HAAGEN OLSEN HURUM (1785–1869) var fra Ner-Nigarden Hårom i Steinsfjeringen, og sønn av Gunhild Alvsdatter Hurum og Ole Hansen Bølgen (fra Haug). Han giftet seg i 1825 med MARIE NILSDATTER GJESVOLD (1804–1879) fra Søndre Gjesval, og de fikk seks barn:

* Ole (1825–1889), ugift, kirkesanger og lærer, eier av Lille Hundstad fra 1869 – se nedenfor.

* Lovise (1827–1913), g.m. Martin Andersen Ruud (1824–1906) på Østre

Haagen Olsen Hurum (1785–1869) var klokker og skolelærer, og grunnla den første faste skolen i Hole på sin gård Lille Hundstad i 1822.

⁶⁷ I 1838 satt kirkesanger Haagen Hurum som eier av Lille Hundstad løpenr. 95 (30 lispund, ny skyld 5–0–0), mens løpenr. 96 (klokkerbolig av skyld 10 lispund, ny skyld 1–1–0) og Hodt løpenr. 97 (ny skyld 0–3–0) var de øvrige parseller under tidligere matrikelnummer 79 Lille Hundstad.

KLOKKERENS DAGBOK

Haagen Hurum skrev dagbok og forteller her detaljert om sitt liv. I tillegg til familiære og yrkesmessige opplysninger, skriver han også om vær, årsvekst og naturhendelser. Om året 1819 skriver han at «det fruktbarste veir har kronet året med held og velsignelse, ti det varmeste solskin blev avløst av det mest vederkvegende regn, og således er landmandens møie rigelig lønnet. Dog høres klynken av landmanden, der tror sig underkuet av trykkende skatter i forening med pengemangel, som vel vil vorde hevet og man tør håpe gunstigere tider i så henseende ...».*

* «En Samling af Sange af forskjælligt Indhold samlet i Aaret 1824», samlet av Haagen Hurum, i et eksemplar, i gårdsarkivet

BLOMSTER, MUSIKK OG SANG

Haagen Hurum elsket blomster, musikk og sang. Han hadde «ein stor og velstelt hage, men han dreiv ogso med å samla inn og pressa alle ville blomar, han fann på Ringerike. Han har difor sikkert havt eit for sin tid stort herbarium».*

* Olaf Hanssen: «Eit ord til Ringerikes ungdom og ungdomslag», i heftet Ringerike 1938–39, s. 19–20

«... EN BETYDELIG LÆRERBEGAVELSE»

Haagen Hurum har et ettermæle som en sjeldent dyktig lærer. Ved siden av barneskolen drev han på gården en slags lærerskole, hvor han underviste kommende lærere, og i tillegg en fortsettelseskole (ungdomsskole), som «søktes av bedrestillede lærelystne unggutter både fra Hole og omliggende nabobygder. (...) Han var en betydelig lærerbegavelse, en mand forut for sin tid, rakende høit over de fleste av sine standsfæller».* På det meste underviste Haagen Hurum 110 elever i året, men skoleåret var heller ikke så langt – 58 dager.**

* Tveiten (1914) s. 330.

** Fredrik C. Hildisch i «Skolestue fyller 175», i Ringerikes Blad 23. juli 1997.

Rud i Steinsfjordingen, fire barn: Anders (f. 1854, seinere eier av Lille Hundstad), Maren (f. 1855), Håkon (f. 1858) og Johan (f. 1868) – se bind 2 s. 665 ff.

* Andreas (1830–1901), fra 1868 eier av Libakke gård, g. 1867 m. Johanne Kirstine Libakke (f. 1835), tre barn: Karoline Marie (f. 1868), Hanna Olava (f. 1871) og Olaf (f. 1882) – se bind 3 s. 52 ff.

* Mathea (1836–1926), g. 1871 m. Nils Andersen Gjesvold (1838–1904) på Søndre Gjesval, tre barn: Maren Sofie (f. 1871), Hanna Anette (f. 1874) og Anders (f. 1876) – se bind 1 s. 136 ff.

* Karen (1838–1916), ugift, bodde på Lille Hundstad og styrte huset for sin bror Ole, kirkesangeren.

* Johan (f. 1844), bosatt i Oslo, ansatt i en dagligvareforretning, gift og to døtre.

Haagen Hurum skriver i sin billedbibel at han var «selvlært skoleholder», og at han i 1804 ble bedt av sogneprest Kjerulf om å fortsette skoleholdet for sin bror Hans på Tyrstrand.⁶⁸ Han var så omgangsskolelærer på Tyrstrand 1804–1805 og i Steinsfjordingen 1806–1816. I 1816 søkte han og fikk en lærerpost ved Hammersborg Almueskole i Christiania, hvor han tiltrådte 19. august 1816. Hans eneste «papir» var en attest fra sogneprest Ulrik Fredrik Kjerulf i Hole, som antas å ha en ikke liten del av æren for at den unge Haagen ble skoleholder. Samme høst (1816) døde læreren ved Vaterland skole, og i oktober s.å. overtok Hurum lærerposten her. Han virket ved Vaterland skole inntil 1821, da han ble tilsatt som kirkesanger (klokker) i Hole og lærer i Bønsnes krets. Den 30. mai 1821 ble han utnevnt av biskop Fredrik Julius Beck. En betingelse for å få stillingen var at han skaffet til veie lokaler til en fastskole, og at han holdt brensel.

⁶⁸ Hans Hurum (1774–1843) var omgangsskolelærer på Tyrstrand fra 1797 til cirka 1810.

Hovedbygningen på Lille Hundstad påsken 1946.

Foto: Ragnhild Grønvold

I 1822 startet Haagen Hurum fastskole på Lille Hundstad. Han ble etter hvert en formuende mann. Allerede som ung lærer i Christiania tok han ekstrajobber som privatlærer for bedrestilte folks barn, bl.a. hos Michael Skjelderup, den norske legeviteneskapens far. Av hans regnskapsbøker går det fram at han var «mellommann» ved salg av spissleder fra Hole, og beregnet seg prosenter for dette. Pengene han tjente, investerte han i gårder og gårdparter på Ringerike.

På 18 år, fra 1822 til 1840, satte Haagen Hurum opp 15 bygninger på gården. I tillegg til klokker- og lærerstilling var han en dyktig og framsynt jordbruker. Av regnskapsbøkene på Lille Hundstad går det fram at han allerede i 1850 dyrket *røde* poteter på gården, sannsynligvis ringerikspoteter. Han kalte dem «Gjesvolds». Trolig hadde han fått frøpoteter av sin svigerfar, Nils Gjesvold på Søndre Gjesval. Det var Morten Ludvig Sundt på Søndre By som er blitt tillagt æren for å ha brakt den røde ringerikspoteten til Ringerike, fra Botanisk hage på Tøyen, og han har trolig gitt den til andre dyrkere i Hole rundt 1850.

I 1865 satt Marie (62) og Haagen Hurum (81) på Lille Hundstad med fire av sine barn (alle ugifte) og én dattersønn, Anders Martinsen Ruud (12). De fire barna var Ole (41, kirkesanger og skolelærer), Andreas (36), Mathea (30) og Karen (27). De hadde én tjenestejente, Maren Pettersdatter (35, ugift, fra Dal under Fjellstad), og en legdegutt, Edvard Karlsen (15). På gården var det 3 hester, 12 storfe, 16 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var ½ t. rug, 4 t. bygg, 6 t. blandkorn, 1 ½ t. erter, 1 t. havre og 24 t. poteter.

Etter Haagen Olsen Hurums død i 1869 drev hans enke, Marie

Anders Martinsen Ruud (1854–1917) overtok Lille Hundstad i 1889 etter sin onkel, Ole Haagensen Hurum. På bildet ser vi Anders M. Ruud med hunden Lord på Lille Hundstad i 1910. I bakgrunnen kastanje-treet (plantet cirka 1905), som i dag er tuntre på gården.

Ole Haagenzen Hurum
(1825–1889).

FOR BYGDAS VE OG VEL

Ole Haagenzen Hurum engasjerte seg – som faren – i saker for bygdas ve og vel som gikk langt utenfor lærer- og klokkergjerningen. I 1882 skrev han brev til bestyrelsen for jernbanen Drammen–Randsfjord, og ba om nedsettelse av frakt for spissleder som ble sendt fra Skjærdalen til Kongsberg. «Her i Hole forarbeides aarlig omkring 100 Slæder for at sændes paa Kongsberg Marked. For nogle Aar siden betales i Fragt for een Slæde – jeg tror – Kr. 1,20; i de sidste Aar er betalt Kr. 1,90,» skrev klokkeren, og avsluttet med et håp om at «Andragendet tages under Overveielse».*

* Kopi av originalbrev fra gårdsarkivet på Lille Hundstad (F.C. Hildisch 1986).

VEI FRA FJELD TIL BØNSNES KIRKEVEI

I 1841 ble det inngått avtale mellom oppsitterne på Fjeld-gårdene og eieren av Lille Hundstad «betreffende et Veianleg fra Gaarden Fjeld til Bønsnæs Kirkevei». Avtalen ble åpenbart inngått på klokker Hurums initiativ, for å få slutt på den ferdsel som «de her vedkommende Opsiddere og deres Familier og Tjenere samt Huusfolk tidligere har havet over Lille Hundstads jorder, med Undtak af den gamle hevdede Vintervei til Sælebunden fra Bønsnesveien, der dog ikke maa benyttes naar Marken er bar for Snee». Det meste av grunnen til den nye veien ble avgitt av Hans Christensen Fjeld og Ole Nilsen Fjeld.* Gårdsveien fra Lille Hundstad langs Skinnillen til Nordigarden Fjeld, ble anlagt i 1914.

* Utskrift av pantebok nr. 24 (1845–1846) for Ringerike sorenskriveri (kopi i Hole bygdearkiv).

Hurum, gården videre ved hjelp av sine barn. Ved skjøte av 28. desember 1874 overdro hun Lille Hundstad til eldste sønn, Ole Haagenzen Hurum, for 2.500 spesidaler samt livøre i sin levetid (av årlig verdi 80 spesidaler).

OLE HAAGENZEN HURUM (1825–1889) var kirkesanger og lærer som faren, og utdannet ved Asker seminar (som den første seminarist i Hole). Han var ugift, og overtok skoleholdet etter faren i 1846. I 1858 ble han beskikket som kirkesanger. I 1859 flyttet han den gamle skolestua på gården noen meter og bygde en ny skolestue med inngangsparti. Denne gamle skolebygningen står fortsatt på Lille Hundstad. Den inneholder også to mindre rom – et lite kontor (lærerværelse) og et rom til gårdsgutten (drenge-stue),⁶⁹ i tillegg til at den gamle skolestua fikk en stor baksteovn.

Ole Haagenzen Hurum drev skolen som enelærer til sin død i 1889, og hadde på det meste 100 elever i året. I enkelte år drev han også aftenskole. Han var i en årrekke revisor i Hole sparebank og overformyndet i Hole kommune. I tillegg lånte han ut penger til gårdbrukere i bygda, som faren. Det er bevart en protokoll (regnskapsbok) etter Ole Haagenzen Hurum, som begynner i 1840 og avsluttes i 1888, året før hans død.

Ved sin død i 1889 testamenterte Ole Haagenzen Hurum Lille Hundstad til nevøen Anders Martinsen Ruud, og i testamentet sikret han sin søster Karen, som hadde styrt husholdningen for ham, «forsvarligt Ophold» på gården i hennes levetid. I tillegg testamenterte Ole Haagenzen Hurum pengegaver til tjenestefolk og andre trengende i nabolaget. Olava Mosengen, som var budeie på gården

⁶⁹ Fredrik C. Hildisch: «To gamle skolestuer på Gammelklokkergården Hundstad på Røyse», i heftet Ringerike 1986 s. 42–43.

og fortsatte der i mange år etter Ole Haagensens død, fikk 200 kroner samt ettergivelse av et lån på 3 kroner. Daniel Halvorsen Frøshaug⁷⁰ fikk 50 kroner, Johanne Koksrud 20 kroner, og følgende ble tilgodesett med 10 kroner hver: Engebret Mosengen, Torine Mosengen, Johannes D. Koksrud, Nils Hagastuen, Maren Dahl og Mathias Danielsen Aasen. Disse fikk 5 kroner: Jørgen Bakken, Lovise Borgersdatter, en «blind Gut paa Fjeld», Borger Hundstad, Lars Aasen, Mari Mosengen og Nils Klokkebraaten.⁷¹

ANDERS MARTINSEN RUUD (1854–1917) var fra Østre Rud i Steinsfjerdingen, og vokste opp hos besteforeldrene, Marie og Haagen Hurum på Lille Hundstad, fordi han var «på satt» til å ta over gården etter sin ugifte onkel, Ole. Han ble i 1897 gift med GEORGINE (JØRGINE) ELISABETH EVENS DATTER AASTORP (1863–1949) fra Rakkestad, som kom til Hole som overmeierske ved Hole meieri i Svensrud fra 1. mai 1892. Ekteskapet var barnløst. Før hun kom til meieriet på Svensrud, hadde Jørgine vært meierske ved meierier i Danmark og i Skien.

I 1891 kjøpte Anders Martinsen Rud et åkerstykke, gnr. 29/17 Skrangledalsmyren (av skyld 71 øre) fra Søhol bnr. 7 (Nordistua) for 100 kroner. Parsellen var siden 1839 festet av Lille Hundstads eier, for et beløp på 80 spesidaler og siden 12 skilling i årlig avgift. Den har siden 1891 tilhørt Lille Hundstad.

I 1900 satt Jørgine og Anders M. Ruud på gården med to tjenestefolk, Elise Engebretsdatter (f. 1884) og Nils Martinsen (f. 1885), og Anders' moster (tante), Karen Haagensdatter Hurum (f. 1838, rentenist).

Etter Anders M. Ruuds død i 1917 drev Jørgine Ruud gården videre med hjelp av tjenestefolk. Hun var en arbeidsom og dyktig bondekone, elsket og respektert av dem som arbeidet på gården. Hun følte en spesiell omsorg for dyrene. Hun ba ofte hestekaren komme en time seinere til arbeidet, så hun først fikk føret og stelt hestene. I de dager var hesten det viktigste dyret på gården, og hele driften var avhengig av at den fikk godt stell og var i god form.

I 1938 ble det tidligere husmannsplassen Klokkebråten sør for Sundvollen utskilt og solgt (gnr. 31/6 av skyld 14 øre).

Ved skjøte av 12. desember 1941 solgte Jørgine Ruud Lille Hundstad til sin søster, Lina Grønvold, for 35.000 kroner (hvorav løssøre 6.000 kroner) samt livøre til selger i hennes levetid av 5-årlig

Jørgine Ruud (1863–1949) på stabburstrappa på Lille Hundstad pinsen 1933. Hun overtok gården i 1917 etter at mannen, Anders Martinsen Ruud, døde. Siden drev hun den til 1941, da hun solgte gården til sin søster, Lina Grønvold. Jørgine Ruud hadde et stort hjerte, og ble på bygda helst kalt «Mor Jørgine».

Foto: Ragnbild Grønvold

⁷⁰ Daniel Halvorsen Frøshaug (f. 1850) var graver ved Hole kirkegård, og giftet seg i 1869 med Berte Marie Jørgensdatter Hundstadeie (f. 1845). De eide fra 1888 bruket Åsen (Haugløkka) i Frøsuåsen, minst seks barn – se bind 3 s. 113.

⁷¹ Kopi av testamente (fra gårdsarkivet på Lille Hundstad) – kopi i Hole bygdearkiv.

Lina Grønbold overtok som eier av Lille Hundstad i 1941. Her med sine barn i hjemmet på Vindern i Oslo på 80-årsdagen i 1946. Fra venstre: Ragnbild (f. 1898), Alf (f. 1905), Anna (f. 1897), Lina Grønbold f. Aastorp (1866–1958), Ingeborg (f. 1899), Einar (f. 1903) og Sigrid (f. 1905).

«MOR JØRGINE»

Jørgine Ruud følte omsorg for de som hadde det vanskelig i bygda. Når det var slaktetid på Lille Hundstad, gikk det sendinger til mangt et hjem i nabolaget, og i høytidene vanket det alltid litt ekstra. Jørgine ba stadig tjenestefolkene på gården om å kjøre vedlass til den og den, og dersom grendeskolen på Hundstad manglet noe, f. eks. kopper til kjøkkenet eller gardiner til et rom, var det hun som ordnet saken. Bygda viste sin takknemlighet på flere måter, blant annet 17. mai. Da svingte barnetoget på Hundstad skole innom gårdstunet på Lille Hundstad for å hedre «Mor Jørgine».*

* Fortalt av Fredrik C. Hildisch (f. 1932) mars 2006.

verdi 3.000 kroner. For 25.000 kroner av kjøpesummen ble det utstedt pantobligasjon i gården, som bestod av gnr. 31/1 Lille Hundstad, gnr. 29/13 Skrangledalen (av skyld mark 1,45, kjøpt fra Søhol bnr. 10 Neristua i 1875), gnr. 29/17 Skrangledalsmyren (av skyld 71 øre, kjøpt fra Søhol bnr. 7 Nordistua i 1891) og gnr. 42/2 Åsen (av skyld 53 øre, kjøpt fra Nordre Frøyshov i 1837 for 140 spesidaler).

LINA GRØNVOLD f. Aastorp (1866–1958) fra Rakkestad var også utdannet meierske, og arbeidet ved Bærum meieri i Skui før hun i 1896 giftet seg med ANDERS GRØNVOLD (1868–1938) fra Grønbold i Ådal.⁷² Han var stasjonsmester, først på Harestua, siden på Grua, Heggedal og Bekkelaget. De fikk seks barn:

- * Anna Marie (1897–1997), ugift, drev Lille Hundstad 1941–1955, siden bosatt på Vindern og Skøyen i Oslo.
- * Ragnhild Elisabeth (1898–1991), ugift, bosatt på Vindern og Skøyen i Oslo.
- * Ingeborg Sophie (1899–1983), ugift, bosatt på Vindern og Skøyen i Oslo.
- * Einar Kristian (1903–1958), bosatt i Oslo, g.m. Sigrid Margrethe Olsen (f. 1906) fra Oslo (ingen barn).
- * Sigrid Johanne (1905–1985), tvilling, eier av Lille Hundstad 1956–1974, g.m. Walter Hildisch, to sønner (tvillinger): Fredrik Christoph og Sigfried Walter – se nedenfor.
- * Alf Ludvig (1905–1983), tvilling, drev Lille Hundstad sammen med søsteren Anna Marie 1941–46, siden bosatt i Oslo, g. 1947 m. Johanne (Lull) Grønbold f. Liljedahl (1909–1970) fra Vik i Sogn – ingen barn.

⁷² Anders Grønbold var sønn av smed Kristoffer Arnesen (f. 1817) og hustru Anne Nubsdatter (f. 1842), som ble viet i Viker kirke i 1866.

Den gamle skolestua på Lille Hundstad ble i 2006 påbygd en ark på hver side.

Foto: Fredrik C. Hildisch

Lina Grønvold overlot driften av gården til to av sine barn, eldste datter ANNA MARIE GRØNVOLD (1897–1997) og sønnen ALF GRØNVOLD (1905–1983). Anna Marie Grønvold hadde arbeidet i sin tante Johanne Aastorps spiseforretning i Dalsbergstien 10 i Oslo i 29 år, fram til mai 1940, da forretningen ble nedlagt på grunn av krigen. En desemberdag i 1941 tok hun Bjørnstad-ruta fra Oslo til Hole (hennes 9-årige nevøer Fredrik og Sigfried var med som «støtter»), og broren Alf fulgte etter noen dager seinere. De overtok Lille Hundstad nærmest helt uforberedt. Anna Marie tok seg av hus og fjøs, mens Alf tok ansvar for det øvrige arbeidet på gården samt hestene.

Alf Grønvold flyttet etter krigen tilbake til Oslo og sin gamle jobb som salgssjef hos O. Sørensen Bil & Rekvizita i Møllergaten. Anna Marie drev siden gården alene, og sa siden at hun ikke hadde maktet det uten budeia Anna Karlsen og gårdskaren Sverre Solli, som begge var på Lille Hundstad i en årrekke. I 1948 hadde gården 150 dekar dyrket jord (mold og leire), 35 dekar annet jordbruksareal, 700 dekar produktiv skog, 3 hester, 7 kyr, 1 okse, 4 ungdyr, 3 griser og 20 høner.

Rundt 1950 satset Anna Marie Grønvold på eggproduksjon, og hadde over 200 høner på det meste. I 1954 ble hun alvorlig syk, og kunne ikke klare det tunge gårdsarbeidet. Året etter, i 1955 begynte Lina Grønvold å fordele sine eiendommer til arvingene. Først ble to av skogteigene på Krokskogen utskilt og solgt – bnr. 15 Hundstadmarka og bnr. 16 Torespasstykket – til sønnene Alf og Einar Grønvold for 43.000 kroner (se omtale av skog). Samme år ble det utskilt en parsell Soltun (bnr. 14 av skyld 4 øre) oppe ved «Tomtene» som ble overdratt til fem av barna (Anna Marie, Ragnhild,

Anna Marie Grønvold (1897–1997) med katten Gamlepus utenfor korn/klesstabburet på Lille Hundstad. Bildet er trolig tatt i 1947.

12 GRISUNGER PÅ KJØKKENET

«Jeg ble godt mottatt på Røyse. Jeg måtte lære meg å melke, det var 8–10 kuer på båsen i tillegg til en okse, griser, et par sauer og noen høner. Gårdens hus var gamle og nedslitte, så det var mye å ta fatt på. (...) En morgen gikk jeg til grisehuset for å se hvordan det gikk med grisepurka, som skulle ha små. Det hadde kommet 18 grisunger om natta. Purka døde samme dag, men 12 av grisungene ble reddet. Jeg hadde dem inne på kjøkkenet i mange uker, og matet dem med skje. Du skulle sett hvordan det så ut der inne!»*

* Gudmund Bakke: «Anna Grønvold 100 år», i Ringerikes Blad vinteren 1997.

BUDEIA KOM MED N'JØRGEN

Jørgen Dæhli var rutebileier, mjølkekjører og hele Røyses visergutt. På sin daglige tur til Hønefoss skaffet han det meste til folk utpå bygda. En gang hadde en bonde festet en lapp på mjølkespannet, om at Jørgen måtte skaffe en budeie. Dagen etter var budeia med på lasset. Bonden var Anna Marie Grønvold på Lille Hundstad

Familie og venner på Lille Hundstad i 1948. Bakerst står Alf Grønvold og hans kone Lull f. Liljedahl. Stående fra høyre: Walther Hildisch, Lina Grønvold (gårdens eier), Sigrid Margrethe og Einar Grønvold, Ragnhild Grønvold, Nina Aastorp, Marie Schack, Anna Marie Grønvold og Ingeborg Sophie Grønvold. Første rekke fra venstre: Sigfried Hildisch, Sigrid Johanne Hildisch, Knut Nanseth, Bjørn Flørenes og Kari Høiholt.

Foto: Fredrik C. Hildisch

Ingeborg, Einar og Alf) for 3.000 kroner. De bygde her et feriested – se gnr. 210/14 Soltun – Dakotaveien 17. Yngste datter Sigrid Johanne fikk overta Lille Hundstad, hun var nemlig den eneste av søsknene som hadde etterkommere. Ved skjøte av 15. januar 1956 solgte Lina Grønvold gården til Sigrid Johanne Hildisch for 74.000 kroner.⁷³ Anna Marie Grønvold flyttet tilbake til Oslo, hvor hun døde i 1997, vel 100 år gammel.

SIGRID JOHANNE HILDISCH (1905–1985) var gift med garvermester WALTER HILDISCH (1884–1975) fra Oslo, som drev eget garveri på Økern. De fikk to sønner (tvillinger):

* Fredrik Christoph (f. 1932), medeier i Lille Hundstad fra 1974, g.m. Guro Krøvel (f. 1937), tre barn: Wenche Birgitte (f. 1962), Jens Fredrik (f. 1964) og Bengt Wilhelm (f. 1968) – se nedenfor.

⁷³ En del av arveoppgjøret var også at døtrene Anna Marie, Ragnhild og Ingeborg overtok villaen på Vindern i Oslo.

* Sigfried Walter (f. 1932), bosatt i Oslo, medeier i Lille Hundstad 1974–1989, offiser i Forsvaret, fra tidligere ekteskap med Ise Karlsen fra Oslo har han tre barn: Tore Walter, Henning Sven og Anne Grethe.

Sigrid og Walter Hildisch bodde ikke på Lille Hundstad i sin eier-tid. De var bosatt i Oslo, og fra 1956 ble jordveien forpaktet bort til Sigurd og Aage Leine. I mars 1959 ble det skrevet ny forpakt-ningskontrakt. De to Leine-brødrene leide jorda på Lille Hundstad til høsten 1978.

Ved skjøte av 1. september 1974 solgte Sigrid Hildisch gården til sine to sønner Fredrik og Sigfried (med en ideell tiendepart til hver) og den 10 år gamle sønnesønnen Jens Fredrik Hildisch (med 8/10) for 117.000 kroner, hvorav 76.000 kroner var lån mot pant i går-den. Etter skjøtet skulle sønnene ha bruksrett i 15 (alternativt 20) år. Sigfried (Siggen) og Fredrik Hildisch drev så gården sammen i to år (kornproduksjon), mens de var bosatt i Oslo og brukte Lille Hundstad som feriested. I 1980 flyttet så Fredrik C. Hildisch til Røyse med sin familie, og i 1981 begynte han å legge om deler av gårdsdriften fra korn til bærproduksjon og gårdsturisme.

FREDRIK CHRISTOPH HILDISCH (f. 1932) er født og oppvokst i Oslo. Han giftet seg i 1959 med GURO KRØVEL (f. 1937) fra Oslo, og de har tre barn:

* Wenche Birgitte (f. 1962), bosatt i Oslo, g.m. Pål Grønnæss (f. 1963) fra Oslo, to barn: Ingrid (f. 1994) og Tuva Marie (f. 1997).

* Jens Fredrik (f. 1964), eneeier av Lille Hundstad fra 1991 – se nedenfor.

* Bengt Wilhelm (f. 1968), bosatt i Oslo, g.m. Tine Borgen (f. 1971) fra Oslo, én datter Hedvig (f. 2006). Bengt har fra tidligere én datter Christine (f. 1987) med Siri Anne Moe.

EN ILDSJEL

Fredrik C. Hildisch har markert seg sterkt i den lokale samfunnsdebatten som leder av interessegruppen «Miljøet i bygda vår» i Hole, som ble startet på hans initiativ i 1991. I et utall avisartikler og -innlegg har gruppen engasjert seg for å bevare mest mulig av de natur-, kultur- og bokvaliteter Hole har. Stikkord for engasjementet er Steinsfjorden, Ringeriksbanen og ny motorvei E16. I tillegg har Hildisch ivret sterkt for bruk og produksjon av lokal mat, i første rekke ringerikserten og ringerikspoteten. Han er prosjektleder for «Ringerikskost» (tradisjonsmat i kommunene Hole og Ringerike), og har vært leder av matklubben «Ringerike Matforum». I årene 1983–88 var han kontaktperson i Hole for Fortidsminneforeningen i Buskerud.

Forpakter Sigurd Leine tresker på Lille Hundstad i 1974. Sigurd Leine var forpakter på Lille Hundstad sammen med broren Aage fra 1956, og de to leide jorda her til 1978.

Foto: Fredrik C. Hildisch

Fredrik C. Hildisch (f. 1932).

Guro Hildisch f. Krøvel (f. 1937) med noen av sine strikkeplagg, som hun produserer på gården.

Fredrik C. Hildisch var eksportsjef i AS Radionette Norsk Radiofabrikk, og var bl.a. med på å sette i gang radioproduksjon i Tyrkia, Iran og Sør-Afrika. Etter at Radionette fusjonerte med Tandbergs Radiofabrikk, var han eksportsjef i det nye selskapet. Han arbeider i dag (høsten 2006) med en bok om norsk radioindustri. Guro Hildisch har arbeidet som sekretær/språkstenograf i et tekstilagenturfirma, i AS Radionette og i AS Stormbull.

I 1980 var Fredrik C. Hildisch initiativtaker til solbærdyrking i større målestokk på Røyse, og siden har Lille Hundstad (Fredrik C. og Jens Fredrik Hildisch), Svarstad (Paul og Anders Ullern), Stubberud (Leif og Rune Helgeland), Vestre By (Anders Bye) og Nordre Frøyshov (Arvid Bye)⁷⁴ satset på solbærproduksjon, med godt resultat. Siden 1991 har Lille Hundstad hatt et prøvelfelt for nye frukt- og bærsorter, i samarbeid med Norges Landbrukshøgskole på Ås.

I tillegg til tradisjonell gårdsdrift, satset Guro Hildisch på husflid og Fredrik C. Hildisch på gårdsturisme.⁷⁵ Det vakre gårdstunet med ni bygninger fra tidlig 1800-tall, hvoriblant Holes første skolestue fra 1822, er som skapt til å gi besøkende en opplevelse av livet på en bondegård i «gamle dager». Fredrik C. Hildisch er guide, og kåserer om gårdens og bygdas historie. Tømmerfjøset fra 1830-årene brukes som kåserisal, med sitteplasser til 95 personer i de gamle båsene og langs veggene. På gården er det mye gammel redskap, sleder og vogner, i gamlesmia er blåsebelgen fortsatt intakt, og fra kirkesangerne Hurum er det bevart 200 bøker, 1.000 brev og tre protokoller i tillegg til gammelt skolemateriell og en globus av tre fra 1868. Og så selges husflidsproduktene som fru Guro produserer samt selve delikatessen fra Røyse, den grønne ringerikserthen,⁷⁶ og det er selvplukk av solbær, kirsebær, amareller (en knallrød kirsebærssort), stikkelsbær og rips.⁷⁷

I 1989 overlot Sigfried Walter Hildisch sin ideelle tiendepart samt sin bruksrett i gården til nevøen Jens Fredrik. I 1991 overtok

⁷⁴ Solbærproduksjonen på Nordre Frøyshov har siden opphørt.

⁷⁵ I 1988 gikk fire gårder på Ringerike sammen om å markedsføre «Gårdsturisme i Kong Rings rike». I tillegg til Lille Hundstad («Gammelklokkergården»), var det Søndre Finsand i Ådal, Oppen i Heradsbygda og Storøen i Hole. Drivkraft i opplegget var Fredrik C. Hildisch. I dag er det bare Storøen og Gammelklokkergården som driver gårdsturisme.

⁷⁶ Røyse Ringerikerterdyrkerlag ble etablert i 1998 med fem medlemmer: Ole Fjeldstad (Nedre Fjeldstad), Lars Fjeldstad (Nedre Libakke), Anders Bye (Vestre By), Jens Fredrik Hildisch (Lille Hundstad) og Otto Jan Solli (Libakke – til 2003).

⁷⁷ I forbindelse med OL på Lillehammer i 1994, ble «Olympiadrikken» med basis i en ny, norsk «mild-i-smaken» solbærssort (Kristin) som ble dyrket på Lille Hundstad, markedsført og solgt.

Guro og Fredrik C. Hildisch med sine tre barn på Lille Hundstad i 1987. Fra venstre: Wenche Birgitte (f. 1962), Jens Fredrik (f. 1964), Bengt Wilhelm (f. 1968), Guro Hildisch f. Krøvel (f. 1937) og Fredrik C. Hildisch (f. 1932).

Jens Fredrik Hildisch høster solbær på Lille Hundstad i 1991, samme år som han overtok gården. Avlingen var i snitt cirka 1 tonn pr. dekar. Bærhøstmaskinen brukt-importerte hans far fra England. Den høster under gunstige forhold mellom 95 og 98 prosent av bærene på buskene. Bærene leveres til konservfabrikken i Lier, hvor de presses til saftkonsentrat, som saftproducentene kjøper.

Foto: Fredrik C. Hildusch

«RINGERIKSGENSEREN» OG ANNEN HUSFLID

Med inspirasjon fra gammel historie, vikingtid og stedsnavn i nærmiljøet, lager Guro Hildisch strikkeplagg, drakter og antrekk for salg. Det begynte i 1989 med produksjon av «Ringeriksgenser». I en konkurranse om vikinginspirerte uteantrekk før OL på Lillehammer i 1994, skapte en av hennes drakter med navnet «Kongens Utsikt» (med idé fra et veggteppe fra Osebergskippet) positiv oppmerksomhet. Antrekket «Røyse Rundt» er inspirert av et mønster på en gammel, vevet duk. Foran OL i Nagano i 1998 designet hun en genser som ble premiært. Ellers designet hun i 2006 en bolero (strikkejakke) til «Furustakken». Alle plaggene produseres i ren ull, og markedsføres og selges sammen med Hundstad-Spennen, støpt i sølv etter modell av bronsespennen fra rundt år 600 e.Kr., som Fredrik C. Hildisch fant på gården i 1988.

TRE PRISER

Gammelmekkergården
Hundstad ble tildelt tre priser i perioden 1981–1990:

* «Prosjekt God byggeskikk» (Statens byggeskikksutvalg 1981).

* Bevaringsprisen i Buskerud (Fortidsminneforeningen 1983).

* Flerbruksprisen «Miljø i Fokus» (Landbruksdepartementet 1990).

sistnevnte også farens eierpart, og var dermed eier av hele Lille Hundstad (av skyld mark 6,55).

JENS FREDRIK HILDISCH (f. 1964) er agronom og har i tillegg fagbrev som landbruksmekaniker (1988) og fagbrev på tunge kjøretøyer. I tillegg til gårdsdriften arbeider han som bussjåfør i Nettbuss Ringerike. Han er forlovet og samboer med ELISABETH LEHMANN BERG (f. 1966) fra Oslo, som er legesekretær. De har én datter Andrea Jørgine (f. 2006). Elisabeth har fra tidligere samboerskap én datter, Kamilla Nicoline (f. 1992).

I 1968 og 1972 ble en bekkedal som krysset jordveien på gården fra vest mot øst lukket og planert. Dette økte det dyrkede arealet med rundt 25 dekar, og rundt 1980 ble det i tillegg dyrket opp cirka 10 dekar nordover i Skinnillen. Etter dette har Lille Hundstad i dag 194 dekar dyrket jord og 230 dekar produktiv skog, hvorav 210 dekar på Krokskogen og 20 dekar hjemmeskog i Skinnillen. Det dyrkes bær (hovedsakelig solbær) på 100 dekar, mens 20 dekar er ringerikserter, 50 dekar korn og 20 dekar beite/eng (siden 2004 drives kjøttproduksjon med Skotsk Høylandsfe). I årene 1982–1993 drev Guro Hildisch egen bigård med 27 bikuber på det meste. På gården er det skurtresker, solbærhøster, 3 traktorer, korntørke og åkervanningsanlegg (andelseier i Fjeld Åkervanning), 2 påfugler og 1 and.

Av gårdens bygninger er våningshuset bygd 1822–27 med dobbelt grunnmur i stein, med isolasjon (leire og sagflis) imellom. Huset ble påbygd og taket hevet i 1880. Av øvrige bygninger er en kombinert skolestue/drengestue, hvorav eldste del trolig er fra 1700-tallet og tidligere har stått oppe på «Tømtene». Rundt 1822 ble den så flyttet ned til det nye gårdstunet, og tatt i bruk som skolestue. I 1859 ble den flyttet og påbygd én skolestue til (påbygget kostet 110 spesidaler og ble betalt av Hurum). Huset inneholder også drengestue og et lite lærerværelse, og en gammel steinovn (baksteovn). I bygningen ble det holdt skole til 1892, da den nye Hundstad skole overtok.

På gården er det to stabbur, hvorav det eldste ble brukt til oppbevaring av kjøtt og er blitt flyttet hit, trolig en gang i 1820-årene. Det andre stabburet ble bygd i 1840, og har tre etasjer og to dører. Den ene døra fører inn til et rom i 1. etasje som ble brukt til oppbevaring av klær (kalt «Midt-Stabburet»), mens den andre (kalt «Vestre-Stabburet») fører til trapper opp til etasjene over (nummererte kornbinger i 2. etasje).⁷⁸ Den gamle låven er opprinnelig tre

⁷⁸ I 2. etasje er «H.H. 1840» malt på en av stakkene (Haagen Hurum).

bygg, hvorav midtre del er laftet opp i 1778 (årstallene 1778 og 1807 er preget i en av stakkene). Seinere (før 1854) ble en tømmerbygning for kyr, griser og sauer satt opp noen meter fra løa på nordsiden, og en tømmerbygning til hestene ble satt inntil mot sør (stallen seinere ombygd for plass til korntørke).⁷⁹ Andre hus er vognskjul, badstue, potetkjeller i naturstein (1847),⁸⁰ smie, og redskapshus/lagerbygg med gårdsverksted (1985). På Krokskogen eier gården en skogshytte med stall (Hundstadhytta), som ble bygd i 1947 av Anders Haglund.

Et gammelt bryggerhus ble revet i 1953–54. Sist i 1940-årene ble også et gammelt rajehus i Skinnillen revet.

Åkernavn er Hvælven, Badstujordet, Skinnillen, Soltunjordet, Kuhavna, Hestehavna, Søholsjordet, Spavenna (visstnok spavendt av svensker) og Storjordet/Skrangledal (100 dekar).

Skog

Lille Hundstad

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–23 fikk Lille Hundstad (gml. matrikkel nr. 79) tildelt to teiger på Krokskogen. Den ene lå i lia sør for Sundvollen (ved Klokkebråten) – se gnr. 210/15 Hundstadmarka. Den andre lå vest for Toresplassen, og ble delt ved at bnr. 2 Hundstad klokkejord fikk en del av skogen – se gnr. 210/5 Klokkestykket og gnr. 210/16 Toresplastykket. Dessuten ble en del av skogen som Mads Andersen Bye, eieren av Vestre By, i 1823 fikk i området ved Byflaksetra, tilhørende Lille Hundstad da Haagen Hurum i 1827 makeskiftet en del av Lille Hundstad med Mads Andersen. Denne skogteigen kalles også Hundstadmarka – se nedenfor.

Hundstadmarka gnr. 210/15

Skogteigen (av skyld mark 5,00) er på 400 dekar og går fra Elstangen sør for Sundvollen og opp i Berga ved Manaskaret. Den tilhørte Lille Hundstad til 1955, da den ble solgt til Einar og Alf Grønvold for 43.000 kroner (kjøpesummen inkluderte også bnr. 16 Toresplastykket). I 1971 ble Hundstadmarka solgt til Einar

SKINNILLEN

En parsell under Lille Hundstad med et spesielt navn er Skinnillen. Den strekker seg fra gårdstunet i sør til grensa mot Frøyshov i nord, fra fylkesveien i øst og til Skinnillveien (opp mot Røysetoppen) i vest. Ordet «skinn» i stedsnavn kan sikte til landskyld som ble betalt med skinn, men det er usikkert om dette forklarer navnet her. «Skin» er også brukt om steder der gras og lauv lett gulner i tørketider, og forekommer særlig i navn på høgder, åser og bakker, steder som er spesielt utsatt for soltørke. Etterleddet «illen» betegner ofte noe som er lite.* Haagen Hurum skrev «Schinild». For noen år siden var arkeolog Karl Vibe Müller på besøk på gården, og han antydte da en alternativ tolkning av navnet: At åsen og himmelen bak skinte i solnedgangen, sett fra gårdene østenfor.**

* Harsson (1995).

⁷⁹ Årstallene 1778 og 1807 er preget i stakkene i låvens midtre del. I 1862 ble takene til de tre bygningene tatt ned, og et nytt, hevet tak med låvebru og skuter mot gårdstunet ble bygd.

⁸⁰ Den som bygde potetkjelleren i stein i 1847 fikk 1 tønne bygg i betaling (etter gårdens regnskapsbøker).

Myhre (f. 1913), eieren av gnr. 189/9 Selte i Steinsfjerdings, for 115.000 kroner. I 1981 overtok hans datter, Berit Hildegunn Bratberg (f. 1942), og siden 2000 er det hennes sønn Hans Einar Bratberg (f. 1970) som er eier av både Selte og skogteigen Hundstadmarka – se bind 2 s. 603.

Toresplasstykket gnr. 210/16

Skogteigen som Lille Hundstad fikk i 1823 mellom Sønsteruddalen og Toresplassen, ble delt i to ved at Lille Hundstad bnr. 1 fikk Toresplasstykket (seinere bnr. 16 av skyld 70 øre), mens Hundstad klokkerjord bnr. 2 fikk Klokkerstykket (seinere bnr. 5 av skyld mark 1,59). I 1955 ble Toresplasstykket solgt til Einar og Alf Grønvold for 43.000 kroner (kjøpesummen inkluderte også bnr. 15 Hundstadmarka). Brødrene Grønvold solgte allerede i 1957 Toresplasstykket videre til skipsreder Thomas Fearnley for 10.000 kroner, og makeskiftet med en tomt sør for Sollihøgda ved Liers grense. Toresplasstykket har siden vært en del av Fearnley/Astrups skogeiendommer (i dag gnr. 238/1 Toresplassen).

Hundstadmarka – del av gnr. 210/1

I 1823 fikk Mads Andersen Bye, eier av Vestre By, «godtgjort» for 15 lispund han eide i Lille Hundstad da han ble tildelt en større teig rundt Byflaksetra. Da han i 1827 makeskiftet sin eierpart i Lille Hundstad med Haagen Olsen Hurum, fulgte cirka 210 dekar av denne skogen med. Den tilhører fortsatt Lille Hundstad, og kalles til daglig «Hundstadmarka». Her ligger en skogshytte med stall (Hundstadhytta), som ble tømret opp av Anders Haglund i 1947. Lille Hundstad er andelshaver i Homledalsveien (1958), som ble forlenget til Kroktjern i 1961, og videre (som traktorvei) til Hundstadhytta i 1980.

Klokkerstykket gnr. 210/5

Skogteigen (av skyld mark 1,59) lå mellom Nysetra og Toresplassen og tilhørte Hundstad klokkerjord (bnr. 2) inntil 1935, da Kirkedepartementet solgte den til skipsreder Thomas Fearnley for 7.000 kroner. Den har siden vært en del av Fearnley/Astrups skogeiendommer (i dag gnr. 238/1 Toresplassen).

Store Hundstad

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–23 fikk Store Hundstad (gml. matrikkel nr. 37) tildelt to teiger. Den største gikk fra Trøgsle nord for Sundvollen og opp Grøndokka, over Retthel-

la og inn til Bukkehøgda øst for Retthella, mens den andre var en lang, smal teig fra Monsebråten og østover til grensen mot Nord-erhov (i dag Ringerike) nord for Mørkreiåsen.⁸¹

Hundstad gnr. 209/1

Gården har 380 dekar produktiv skog og 90 dekar annen utmark. Av dette er cirka 150 dekar i bygda (Leineåsen), mens det øvrige ligger mellom Grøndokka (Trøgslø) og Bukkehøgda, og nord for Retthella på Krokskogen. Gården har også en løkke og en mindre seterskog ved Retthella.

Skog gnr. 209/3

I 1861 ble skogteigen som tilhørte Hundstad løpenr. 92 mellom Grøndokka og Bukkehøgda utskilt og solgt til Hans Andreas Svarstad for 130 spesidaler (bnr. 3 av skyld 42 øre). I 1877 kjøpte Anders Johannessen Søhol skogteigen for 88 spesidaler. I 1880-årene ble skogen overtatt av Kristian Hansen Rørvik, eier av gnr. 232/2 Rørvika. I 1930 ble den østre delen av skogen utskilt (bnr. 10 av skyld 24 øre) og beholdt av eieren av Rørvika. Det gjenværende av bnr. 3 (av skyld 18 øre) var cirka 30 dekar i lia opp fra Dronningveien. I 1949 ble denne skogen overtatt av Erling Olsen, og i 1972 ble Ragnhild Kristine Gulbrandsen (f. 1923) ny eier. I 1983 kjøpte Kristoffer Kjos (f. 1960), eier av Søndre Vegstein i Steinsfjerdingsken, skogteigen for 15.000 kroner.

Skylda i dag er 2 øre, etter at 17 tomter er utskilt og solgt siden 1946.⁸²

Store Hundstad gnr. 209/4

Gården har i dag 40 dekar produktiv skog og 20 dekar annen utmark, hvorav en seterløkke og en mindre seterskog på Retthella.

Trygsløstykket og Retthellstykket gnr. 209/8

I 1909 ble skogen som mellom Grøndokka og Bukkehøgda (nord for Retthella) som tilhørte Store Hundstad bnr. 4, utskilt og solgt til Adolf Fuhre (bnr. 8 av skyld mark 1,05). I 1919 solgte Fuhre skogen til Erik Rytterager for 5.000 kroner, og sistnevnte solgte den i 1930 videre til Jørgen Brua for samme beløp. I 1962 overtok Johannes Brua (f. 1906) som eier, og siden 1997 er det to av hans barnebarn, Tove Kristin Wendelborg (f. 1967) og John Arne Wen-

⁸¹ Mørkreiåsen (574 meter over havet) er Holes høyeste punkt.

⁸² Hyttetomtene som er gnr. 209/17, 23, 26, 27, 33, 34, 36, 37, 38, 41, 43, 44, 63, 64, 65, 67 og 70.

delborg (f. 1966) som har eid skogen. Skylda er i dag 99 øre, etter at 10 tomter er utskilt og solgt siden 1942.⁸³

Rørvikstykket gnr. 209/10

Skogen mellom Grøndokka og Bukkehøgda som tidligere tilhørte Hundstad løpenr. 92, ble utskilt i 1862 og solgt til Hans Andreas Svarstad for 130 spesidaler. Fra 1880-årene ble skogen liggende under Rørvika gnr. 232/2. I 1930 ble den østre delen av skogteigen utskilt og beholdt av Rørvikas eier (siden 1991 er det Harry Rørvik f. 1945). Til skogeiendommen hører også en løkke og mindre seterskog på Retthella.

Seter

Lille Hundstad setret på **Nysetra**, vest for Toresplassen. Øvrige gårder som setret her, var Gomnes og Vestre Rud. Gomnes la ned seterdriften cirka 1880 og Vestre Rud i 1905. Den siste gården som setret her, var Lille Hundstad (til 1935). Husene ble fjernet etter at Fearnley kjøpte skogen (Klokkerstykket) i 1935, og seinere Toresplasstykket i 1955.

I 1896 kjøpte Anders Martinsen Ruud på Lille Hundstad og hans fetter, Nils Andersen Gjesvold på Søndre Gjesval, i fellesskap en seterløkke med skog (gnr. 46/3 Rydningen – cirka 50 dekar) ved Rønningen seter på Krokskogen av Otto Lundberg, som da eide Helgeland gård. Anders Ruuds enke, Jørgine, solgte i 1925 sin halvpart av seterløkka og skogen til sin nevø Martin Johannessen Borgen, eier av Sørigarden Borgen – se bind 1 s. 137 og 140.

Hundstad (Store) har seterrett på **Retthella**. I 1820-årene hadde alle de tre brukerne – Hans Nubsen (løpenr. 92), Svend Engebretsen (løpenr. 93) og Even Olsen (løpenr. 94) – løkker her. I 1820-årene var det i alt 13 brukere på Røyse-gårdene Nedre Mo, Hundstad, Svarstad og Fjelstad som hadde seterrett på Retthella.

Hundstads seterløkke og seterskog på Retthella er siden blitt delt opp. I dag har både Hundstad (gnr. 209/1) og Store Hundstad (gnr. 209/4) seterløkke og en liten seterskog her, og til skogeiendommen Rørvikstykket (gnr. 209/10) hører også en løkke med seterskog – se nedenfor. På vestsida av de tre ovennevnte løkkene ligger ytterligere en Hundstadløkke, utskilt i 1862 og solgt til eieren av Hafnorjordet (Øvre Hafnor) – se gnr. 209/6.

⁸³ Hyttetomtene som er utskilt og solgt er gnr. 209/12, 15, 16, 48, 51, 52, 71, 72, 73 og 74.

BRANT TREKØL I 1779

I 1779 leverte både Svend Engebretsen Hundstad (løpenr. 93) og sønnen, Ole Svendsen Hundstad (løpenr. 94), trekøl til Bærums verk fra egne miler nord for Retthella. De fikk betalt for 18,4 km lang transportvei, og leverte hver cirka 33 m³ trekøl til jernverket.

Hundstad gnr. 209/1 er medeier i fellesettra på Retthella, og i fjøset (eies av Trond Western, Anders Ullern, Christian Ullern og Nils Lehne).

Hundstad gnr. 209/1

Det gamle seterhuset på Hundstad-løkka ble revet cirka 1935, da den nye fellesettra ble bygd. Asta og Alf Johansen fra Grindbakken ved Vik var de siste seterfolkene i Hundstads størhus (de bodde de siste årene før 1935 i Mo-størhuset), og de første i den nye fellesettra.

Store Hundstad gnr. 209/4

Gården har 40 dekar seterskog ved Retthella, og en ubebygd seterlökke.

Store Hundstad gnr. 209/5

I 1889 kjøpte Gulbrand Hansen Hundstad, eier av gnr. 209/5 Store Hundstad, en seterlökke (gnr. 28/5) på Retthella for 260 kroner av eieren av Nordre Ullern, Martin Olsen Fjeldstad.

Seterlökka ble solgt igjen i 1919 for 600 kroner til Kristian Nordengen, som samme år solgte den videre til Søren Bjerke på Søndre Lore for samme beløp.

Sæterlökka gnr. 209/6

Utskilt fra Hundstad store løpenr. 93 i 1862 og solgt til Peder Nilsen Hafnor, eier av Hafnorjordet (Øvre Hafnor) på Røyse. Lökka tilhørte siden Hafnorjordet, inntil gården ble stykket opp og solgt i 1976. Lökka på Retthella har siden tilhørt Tore Verne (f. 1945) i Furnes på Hedmarken.

Husmannsplasser

Verken i 1762 eller 1801 var det bebodde husmannsplasser under Hundstad-gårdene.

Fra rundt 1810 hadde landhandler Mads Andersen Bye på Libakke, som da eide Lille Hundstad, én husmann boende på Lille Hundstad. Det var *Anders Nilsen* (f. 1786), som var gift med *Maria Christoffersdatter*. Vi kjenner åtte av deres barn: Nils, Marte, Christoffer, Anne, Karen Marie, Gulbrand, Ole og Christen. Rundt 1816 flyttet familien fra Lille Hundstad, og de bodde på Ullern i 1817 og på Svarstad i 1820, men i 1824 var de igjen på Hundstad. Seinere ble de husmannsfolk i Snekkerstua under Svarstad, hvor

LEIDE PÅ FJELDSETRA

Rundt 1690 leide Klaus Bårdsen Hundstad en seter på Fjeldsetra av Jens Thygesen Lund på Bønsnes. I referatet fra bygdinget på Gomnes tingstue 6. juli 1692 heter det: «... efter Jens Thygesens tilspørgelse, vedgikk Klaus Bårdsen Hundstad seg ingen rett å ha til den seter på Krokskogen kalles Fjeld seter, videre enn han hittil har nydt med hans bevilgning og forlov. Og seterboen som der er bygd, hører under Lille Bønsnes.»

Anders Nilsen overtok etter sin far, Nils Andersen – se Snekkerstua under Svarstad.

I 1822 ble kirkesanger Haagen Hurum eier av halve Lille Hundstad. Fra 1824 betalte fire husmenn under hans gårdpart kirkeskatt:

Ole Johnsen (Hundstad klokkerjord) 1824–1830 – se gnr. 210/2 Hundstad klokkerjord.

Jens Nilsen (Hundstad klokkerjord) 1829–1830.

Anders Steffensen Hodt (1824–1827), selveier fra 1828 – se gnr. 210/3 Hodt.⁸⁴

Hans Hodt (1824–1830).

I 1820-årene hadde Hundstad store løpenr. 92 én husmann. Hans navn var *Elling Olsen*, og han kom fra Hurum. Han ble i 1811 gift med *Mari Madsdatter* (f. 1790) fra Nøstret. Vi kjenner seks barn: Berte Maria (f. 1812), Mads (f. 1815), Ole (f. 1818), Sara (f. 1822), Anders (f. 1826) og Dorthea (f. 1832). Familien bodde i Lore-eie i 1812, i 1815 på en plass under Stein, i 1818 og 1826 på en plass under Hundstad, og i 1832 på en plass under Nes på Utstranda.

Klokkerbråten

Klokkerbråten lå i Lille Hundstads skogteig ved Elstangen sør for Sundvollen. I 1865 satt her husmann med jord og dagarbeider *Nils Helgesen* (44) med hustru *Mari Andersdatter* (48, f. i Lier) og tre barn: Helene (12), Karen (12) og Maren (8). På plassen bodde også et fattiglem, Mari Hansdatter (37, ugift) med sin datter, Kristine Hansdatter (3). De hadde 1 ku og 1 sau, og sådde $\frac{3}{8}$ t. bygg og 1 t. poteter.

Rundt 1890 ble Mari Andersdatter og Nils Helgesen etterfulgt på plassen av datteren Maren og hennes mann. I 1900 satt husmann med jord *Martin Johansen* (f. 1848 i Norderhov) i Klokkerbråten med hustru *Maren Nilsdatter* (f. 1858) og fire barn: Johan (f. 1876, skogsarbeider), Mari (f. 1891), Nikolai (f. 1894, g.m. Alice Haglund, de fikk bl. a. Kjell og Randi g.m. Jens Teigen) og Johannes (f. 1897).

Martin Johansen var fra plassen Bråten (Nordli) i Bjørkåsen i Steinsfjerdings, og i 1870-årene var han husmann i Bjerkebakken under Oppigarden Bjørke. Han var i første ekteskap gift med

⁸⁴ Anders Steffensen ble i 1801 registrert som husmann under Øvre Frøyhov, som da var en del av Libakke. Libakke ble da eid av Ole Larsen Libakke, som også eide Lille Hundstad og Hodt. Det er sannsynlig at han bodde i Hodt i 1801.

Inger Hansdatter Svarstad (minst to barn: Hans f. 1875 og Johan f. 1876) – se bind 2 s. 200 og s. 207.

Allerede i 1893 lånte Martin Johansen Klokkerbråten 190 kroner av Lille Hundstads eier, Anders M. Ruud, mot pant i husene på plassen (som Martin eide). I 1904 ble det tinglyst et pantedokument fra Martin Johansen Klokkerbråten til Anders M. Ruud for 1.060 kroner, hvorav 1.000 kroner var gjeld og 60 kroner skadesløsbrev med pant i debtors hus på Klokkerbråten.

Klokkerbråten ble utskilt fra Lille Hundstad i 1938 og solgt til Birger Vinger – se gnr. 210/6 Klokkerbråten i bind 5.

Åsen

Åsen ligger i Frøysuåsen, ved Skarpsnogata, og ble utskilt fra Nordre Frøyshov i 1837 og året etter solgt til Haagen Hurum på Lille Hundstad for 140 spesidaler. Åsen ble siden brukt under Lille Hundstad, som husmannsplass, og seinere leid ut til arbeidsfolk på gården.

I 1865 satt husmann med jord *Jens Nilsen* (66) på plassen med hustru *Anne Karine Engebretsdatter* (63) og to ugifte barn: *Engebret* (25) og *Eline* (17). De hadde 1 ku og sådde ½ t. bygg, 1 t. blandkorn og 3 t. poteter. Vi kjenner ytterligere fem av barna til Anne Karine og Jens: Anne, Anne, Johanne, Karen og Marte Marie.

Fra 1886 bodde *Engebret Olsen Mosengen* og hans kone *Karoline Olsdatter* i Åsen, etter at kirkesanger Ole Haagensen Hurum hadde lånt dem penger mot pant i deres gård Mosenga. De klarte ikke forpliktelsene, men utlåneren var ikke verre enn at han ordnet nytt bosted til dem. Karoline og Engebret Mosengen satt i 1900 som husmannsfolk i Åsen med fire barn.

I 1952 solgte Lille Hundstads eier Lina Grønvold Åsen til Marius Kristiansen (1914–1997) fra Tyrstrand. Han ble kalt «Mai», og var gårdsarbeider hos Jørgine Ruud og seinere Lina Grønvold på Lille Hundstad. Seinere ble han linjemontør ved Hole E-verk. Han var gift med Karoline og Engebret Mosengens fosterdatter, Signe Kastora Sigvartsen (f. 1917), og de fikk én datter Karin (f. 1941), som i dag er bosatt i Åsen med sin mor – se bind 3 s. 389–390.

Hundstadbakken

Hundstadbakken lå i Hundstad allmenning, men husmannen hadde arbeidsplikt på Hundstad (seinere gnr. 209/1). I 1865 satt daglønner og innerst *Erland Kristensen* (f. 1827 i Skoger) i Hundstadbakken med hustru *Olea Hansdatter* (f. 1829) og tre barn: Kristian

ARBEIDSPLIKT

Under Lina Grønvolds eier-tid på Lille Hundstad hadde Signe, kona til Mai, arbeidsplikt på Hundstad, mot betaling. Hun ble tilkalt når det var behov for arbeids-hjelp under potetopptaking og i skuronna. Fredrik C. Hildisch husker godt at hans tante Anna Marie Grønvold sendte beskjed med Mai og ba om at Signe måtte møte opp.*

* Opplyst av Fredrik C. Hildisch (f. 1932).

(5), Hans (2) og Mathea (2). Vi kjenner ytterligere ett barn, Ludvig (f. 1867). I 1865 hadde de verken husdyr eller utsæd på plassen.

I 1900 var sønnen, Hans Erlandsen (f. 1864), gårdbruker og selveier på gnr. 88/4 Ringen på Nakkerud med kone Karoline Andreasdatter (f. 1855) og fem barn: Anders (f. 1888), Elling (f. 1890), Annette (f. 1892), Anna (f. 1895) og Karl Johan (f. 1898). På gården bodde også hans svigermor Anne Sørensdatter (f. 1813, enke og føderådskone).

På en plass under Ringen bodde husbondens foreldre Erland Kristensen (gårdsarbeider) og Olea Hansdatter.

I 1900 bodde ingen i Hundstadbakken (lå i Hundstad allmenning).

Hundstadbakken nordre

I 1840-årene var *Jørgen Gulbrandsen* (f. 1815) husmann i Nordre Hundstadbakken. Han var født på Hønen i Norderhov, og giftet seg i 1840 med *Kirsti Christiansdatter* (1815–1888) fra Skrangle-dalen under Søhol. Vi kjenner sju av deres barn:⁸⁵

* Engebret (f. og d. 1842).

* Berte Marie (f. 1845), g. 1869 m. kirketjener og graver Daniel Halvorsen Frøshaug (f. 1850), fra 1888 eier av Åsen (Haugløkka) i Frøysuåsen, minst seks barn: Martin (f. 1869), Johan (f. 1873), Anders (f. 1877), Karen (f. 1880), Karl (f. 1884) og Laura (f. 1887) – se bind 3 s. 113.

* Andreas (f. 1846), g. 1871 m. Inger Johansdatter Sørumsund.

* Engebret (f. 1849).

* Johan (f. 1854), g.1 i 1879 m. Jørgine Olsdatter Nordby (1857–1880),⁸⁶ én datter Inger Marie (1880–1881). Johan g.2 i 1881 m. Anne Jørgine Johannesdatter By-eie (f. 1859) fra plassen Bakken under Søndre By, minst to barn: Anne Karine (f. 1882) og Johannes (f. 1884) – se bind 3 s. 245.

* Karen (f. 1856), g.m. Kristen Pedersen fra Gjerpen. Før hun giftet seg, fikk Karen en sønn Karl (f. 1885), med gjørtler Edvard Augustusson Li fra Vang i Valdres. Karl Edvardsen Hundstad ble seinere eier av en eiendom på Bønsnestangen – se gnr. 212/15 Bønsnes.

* Mathea (f. 1860).

I 1865 satt Kirsti Christiansdatter (51) og Jørgen Gulbrandsen (51) på plassen med fire av sine barn: Engebret (17), Johan (12), Karen (10) og Mathea (6). De hadde 3 sauer, og sådde $\frac{1}{8}$ t. blandkorn og

⁸⁵ Kirsti Christiansdatter fikk i 1840 en datter, Anne Sofie, med Anders Olsen Løkeneie. Anne Sofie Andersdatter ble seinere gift med Gulbrand Olsen (f. 1825), i 1865 husmann i Ødegården under Gomnes.

⁸⁶ Jørgine Olsdatter døde i 1880 av tæring. Hun var født i Skoger (hennes far var Ole Andersen i Kopperud).

1 t. poteter. Kirsti Christiansdatter døde i 1888 av gikt, og var da «fattiglem».

I 1900 var det ingen som bodde i Nordre Hundstadbakken. Det er usikkert hvor plassen lå.

Eiendommer utskilt fra gnr. 209 Hundstad

BAKKELOKKA GNR. 209/2

Eiendommen ble utskilt fra Hundstad løpenr. 92 i 1859, og ved skjøte av 9. november 1861 solgt av Borger Kristiansen Hundstad til Nils Nilsson Dahlgren for 200 kroner. Etter skylddelingspapirene grenset parsellen i vest mot Anders Jørgensens del av «Kulaas» (Kølås), i nord av Ole Evensens jorde og i øst og sør av hovedbølet. Parsellen ble opprinnelig kalt Kølåsløkka, men i matrikkelen ble navnet Bakkelokka.

Nils Nilsson Dahlgren (1824–1909) var født i Värmland i Sverige. Han var smed, men kom til Hole som grøftegraver. Han var gift med Berthe Marie Gulbrandsdatter Fjeld (1825–1902) fra Østigarden Fjeld, og de fikk to barn:

Gustava Dahlgren (f. 1855) drev marketenteri på Helgelandsmoen, og arbeidet ellers som tjenestejente.

Johan Dahlgren (f. 1859) og hustru Anne Andersdatter Søbol (f. 1860) utvandret til Amerika i 1884 med sin førstefødte, Jenny (f. 1884). De bosatte seg i Rice Lake, Wisconsin, og fikk ytterligere fem barn. Her er familien avbildet i 1904. Foran fra venstre Johan (John), Helen og Anne (Anna) med lille Elmer foran. Bak fra venstre: Gilbert, Bernard, Jenny og Albert.

* Gustava (f. 1855), ugift, drev marketenteri på Helgelandsmoen og arbeidet ellers som tjenestejente, to barn: Maren (f. og d. 1880, med skreddersvenn Peder Nikolai Nilsen f. 1858) og Nikolai (f. 1887, med sjømann Julius Nilsen f. 1864 fra Asker).

* Johan Nicolai (1859–1913), g. 1884 m. Anne Andersdatter Søhol (1860–1941) fra Søhol (Johannes), seks barn: Jennie Birgitte (f. 1884), Bernard (1887–1919), Albert (f. 1888), Gilbert (f. 1890), Helen (f. 1894) og Elmer (1903–1985). Johan Nicolai Dahlgren reiste til Amerika i 1880, kom tilbake i 1883 og giftet seg i 1884 med Anne, reiste alene til Amerika i 1884, men i 1885 kom hans kone og datter etter til Rice Lake, Wisconsin.⁸⁷

Huset som først ble bygd i Bakkeløkka, brant ned sist i 1850-årene, «og da strøk smedens svenske papirer med».⁸⁸ Den eneste gjenstanden som ble reddet ved brannen, skal ha vært en keramikk-kanne, som i dag eies av Berthe Marie og Nils Dahlgrens oldebarn, Solveig Johnsen i Oslo.

I 1865 hadde de ingen husdyr på bruket, og utsæden var $\frac{3}{8}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 5 t. poteter.

I 1900 satt Berthe Marie og Nils Nilsson Dahlgren i Bakkeløkka med datteren Gustava Nilsdatter Dahlgren (f. 1855), som om sommeren handlet på «Exercerpladsen», dvs. Helgelandsmoen. Berthe Marie var «sengeliggende».

Etter Nils Dahlgrens død i 1909 var det dattersønnen, Nikolai Dahlgren, som arvet ham.

Nikolai Dahlgren (1887–1973) var gift med Randi Martinsen Bjerke (1890–1958) fra Bjerkebakken i Steinsfjerdings, og de fikk fem barn:⁸⁹

* Gunnar Martinius (1908–1985), g.m. Lina Opperud (1905–1988) fra Ådal (ingen barn).

* Bertha Marie (1910–1996), g.m. Sverre Konrad Steffensen (1915–2000), bosatt i Hakadal, fire barn: Ragne Marit (f. 1932, g.m. Bjarne Olsen f. 1930 fra Hakadal, seks barn: Bjørg Synnøve f. og d. 1949, Astrid Synnøve f. 1950, Wenche Irene f. 1953, Tone Elisabeth f. 1955, Svein Martin f. 1963 og Knut Arild f. 1967), Martin Johan (f. 1933, g.m. Annie Eline Iversen f. 1935 fra Mørsvikbotn, to døtre: Anita Helene f. 1959 og Randi Eline f. 1961), Torstein Konrad (f. 1938, g.1 m. Gunn Helgesen f. 1935 fra Honningsvåg, siden skilt, to barn: Thor-Helge f. 1960 og Bjørn Sverre f. 1964. Torstein Konrad g.2 m. Sidsel Bjønnæs f. 1950 i Oslo, siden skilt, én sønn Morten f. 1975), og Solveig Helene (f. 1940, g.m. Torjus Johnsen 1940-

*Nikolai Dahlgren
(1887–1973) og hustru Randi
f. Martinsen Bjerke
(1890–1958).*

⁸⁷ I Rice Lake, Wisconsin, var flere fra Røyse bosatt, bl.a. Annette f. Leegaard fra Bonsnes og hennes mann Gulbrand Petersen (Gilbert Peterson) – etter udatert avis-artikkel av V.V. i Ringerikes Blad (Hole bygdtearkiv).

⁸⁸ V.V. Avisartikkel «Atter en Røyse-amerikaner som søker rede på ahner» (udatert) i Ringerikes Blad (kopi i Hole bygdtearkiv).

⁸⁹ Slektsopplysninger fra Solveig Helene Johnsen, Oslo.

Bertha f. Dahlgren og Sverre Steffensen og deres fire barn: Fra venstre Bertha med Torstein, Martin, Ragne, og Sverre med Solveig på fanget. Bildet er tatt på Ragnes 12-årsdag i 1944.

Ved stuebordet i Bakkeløkka tidlig i 1950-årene. Fra venstre: Gunnar Martinius Dahlgren 1908–1985), Nikolai Dahlgren (1887–1973), Randi Dahlgren f. Bjerke (1890–1958) og Lina Dahlgren f. Opperud (1905–1988).

2006 fra Notodden, skilt 1982, tre barn: Tom f. 1961, Per-Erik f. 1962 og Fredd f. 1970).

* Nils Reinhardt (1914–1977), g.m. Asta Ovidie Ellingsen (f. 1917), én sønn Henning (f. 1946) – se Solhaug gnr. 209/18 – Hundstadveien 261.

* Gudrun Johanne (1914–2000), bosatt i Hakadal, g. 1940 m. Arthur Viken (1910–1999).

* Karl (1915–1973), ugift, bosatt i Hakadal.

I perioden 1947–1953 ble det utskilt to boligtomter og en hytte-tomt fra Bakkeløkka: bnr. 18 Solhaug (1947), bnr. 24 Skogly (1953) og bnr. 25 Thomlebu (1953).

Ved skjøte av 10. august 1955 ble Bakkeløkka solgt til eldste sønn, Gunnar Martinius, for 3.000 kroner og huslyrett til Randi og Nikolai Dahlgren i deres levetid.

Gunnar Martinius Dahlgren (1908–1995) var gårdsarbeider på

Hilde Western (f. 1968) har vært eier av Bakkeløkka siden 1987.

Fra Hundstad i 1959. Eiendommen nærmerst er Hundstad bnr. 5, med den gamle hovedbygningen (midt i bildet) som ble flyttet hit fra Nøstret i 1880. Den er i dag en del av Kjerratmuseet i Åsa. Bak denne, på vestsida av bygdeveien, ligger Store Hundstad bnr. 4.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Hundstad og arbeidet en periode ved Ellingsens Entreprenørforretning. Han var gift med Lina Opperud (1905–1988) fra Vestre Ådal, som bl.a. arbeidet som budeie på Hundstad. Ekteskapet var barnløst.

I oktober 1985 ble eiendommen overdratt (som gave) til Gunnar Martinius Dahlgrens søster, Bertha Marie Steffensen (1910–1996) og hennes mann, Sverre Konrad Steffensen (1915–2000), i Hakadal. De solgte Bakkeløkka i januar 1987 til Hilde Western for 150.000 kroner.

Hilde Western (f. 1968) er født og oppvokst på Hundstad gnr. 209/1. Hun er ugift, og bosatt i Oslo. Huset i Bakkeløkka benyttes av broren, Trond Western, som bolig for jordbruksarbeidere.

Den gamle stua er trolig bygd sist i 1850-årene, og var opprinnelig på ett rom (siden ombygd til 3 rom).

HUNDSTAD STORE

med Nordengen gnr. 209/5 – Hundstadveien 238

Eiendommen ble utskilt fra Hundstad gnr. 30/1 (209/1) i 1879. Ved skjøte av 12. april 1880 solgte Ole Evensen Hundstad den til Kristian Iversen Bjertnæs (Nøstret) for 820 kroner. Den nye eieren hadde med seg en stue fra Nøstret, og satte opp den på Hundstad.

KRISTIAN IVERSEN BJERTNÆS (f. 1811 i Lier) var fra Bjertnes på Øst-Modum. I årene 1849–1857 eide han Søndre Gomnes bnr. 7, og siden var han eier av Nøstret. Han var i første ekteskap gift med DORTHEA AUENSDATTER (ca. 1810–1858), og hadde minst fire barn med henne: Auen (f. 1836), Carl Johan (f. 1840), Olaus (f. 1843) og Karen Kirstine (f. og d. 1850).

Gulbrand Hansens smie på Hundstad, på toppen av Mosengbakken (Hundstadbakken). Den ble revet i 1960. I bakgrunnen ser vi Svarstad bnr. 1 («Fjeld-Svarstad»).

Etter Dorthea Auensdatters død i 1858 giftet Kristian Iversen Bjertnæs seg igjen i 1859 med JACOBIA LARSDATTER DÆHLI (1821–1872), opprinnelig fra Hollerud på Tyristrand, og enke etter Anders Kristensen Dæhli i Nedre Dæli (Tuløkka). Vi kjenner tre av deres barn:

* Karl Johan (f. 1861), d. som barn.

* Karen Bolette (f. 1863), g.m. Gulbrand Hansen Svarstad (Hundstad), to pleiebarn: Sofie og Anton – se nedenfor.

* Anne Dorthea (f. 1868), g. 1891 m. sliperiarbeider Ole Johannesen (1864–1895) i Hollerudbråten på Tyristrand, tre barn: Sofie (1893–1899), Kristian (f. og d. 1895) og Ole (1896–1903).⁹⁰

Ved skjøte av 17. mars 1887 solgte Kristian Iversen Bjertnæs bruket til svigersønnen Gulbrand Hansen Svarstad for 1.600 kroner, med livøre til selger i hans levetid (av 5-årlig verdi 400 kroner).

GULBRAND HANSEN HUNDSTAD (1856–1938) var fra Haugen under Svarstad,⁹¹ og var smed av yrke. Ekteskapet med KAREN BOLETTE KRISTIANSDATTER BJERTNÆS (1863–1943) var barnløst, men de tok først til seg hennes søsterdatter Sofie (1893–1899), som døde 6 år gammel, og siden en pleiesønn, Anton Pedersen (1890–1971, f. i Norderhov).⁹² Anton Pedersen Hundstad flyttet seinere til Heradsbygda, og ble gift med Syverine Emilie Hansen (1890–1959) fra Hønefoss (søster av ordfører Otto Hansen). De fikk ni barn:

* Einar (f. 1911), bosatt i Hønefoss, g.m. Gunvor Jørgensen fra Hønefoss, én sønn Lage (f. 1943), bosatt i Mjøndalen, g.1 m. Berit Andersen fra Steins-

⁹⁰ Ole Johannesen døde av «ryggmargstæring» og ble begravet 23. desember 1895, mens sønnen Ole ble født 25. juli 1896.

⁹¹ Gulbrand var bror av Olava Haugen, som bodde på «Haugen» under Svarstad. Tømmerstua her ble seinere flyttet til Villvoll av Jon Guldal.

⁹² Anton Pedersen var sønn av husmann Peder Olsen (f. 1824) og Else Marie Andersdatter (f. 1842) på plassen Olslund (Hønen-eie) i Norderhov.

«... GRÅ OG VÆRBITT»

«Allerede som skolegutt måtte Gulbrand hjelpe til som opslager i farens smie nede på Svarstad. De gamle mestere muntret ham op med de ord: Lær dig et håndverk, lær det tilgagns, og du har en verdi som varer til din døande dag! 17 år gammel dro han til slektninger som hadde reist før ham til Amerika. I et svensk settlement i Rockford, Illinois, forsvarte han sitt arbeid i en smie, takket være sin kraft og kunst som var hans arv fra gamlelandet. Fire ganger reiste han att og fram over havet, siste gang for å slå seg ned i sin hjembygd. Han kjøpte sin vordende svigerfars eiendom på Hundstad, og i det halve sekulum som siden er rundet i tidens hav, har Gulbrand og Karen bodd i sitt idylliske hjem ved Hundstadbakkens topp. Hans smie, grå og værbitt, slik en smie skal være, står nede i bakken, jevnside andre gamle verkstedbygninger.»*

* VV.: «Gullbryllup i Hole», udatert avisartikkel (kopi i Hole bygdearkiv).

åsen (siden skilt), tre barn: Elisabeth, Bård Lage og Tor. Lage g.2 m. en dame fra Mjøndalen, to barn.

* Harald (f. 1914), bosatt på Høyby, g.m. Johanne Larsen fra Ramsrud, to barn: Terje (f. 1943, bosatt på Ask, samboer med Toril Bjerke fra Ask), og Marit (f. 1953, g.m. Villy Vangen fra Ask, to sønner: Roar og Thomas).

* Iver (f. 1916), bosatt i Asker, g.m. Magnhild Bratvold fra Tyristrand, en datter Gerd (1937–1997), g.m. Arne Myhrvold (f. 1936) fra Borgen i Asker, fire barn: Frode, Jan, Hilde og Dag.

* Arvid (1918–1990), bosatt på Tolpinrud (seinere Høyby), g.m. Magnhild Gabrielsen (1919–2003) fra Follum (Kileenga), tre barn: Bjørg (1940–1995, g.m. Egil Jensrud, to barn: Heidi f. 1965 og Trond f. 1968),⁹³ Arne (f. 1941, g.m. Randi Ringen f. 1943 fra Haug, to barn: Atle f. 1967 og Kjetil f. 1970), og Leif (f. 1945, fra tidligere ekteskap med Mette Ødegård har han to barn: Eli f. 1979 og Magnus f. 1983).

* Ruth (1920–1992), bosatt på Storløkka i Hønefoss, g.m. Eivind Andreassen fra Storløkka, tre barn: Kjell (f. 1942, g.m. Oddveig Nyhus fra Ådal, tre barn: Jan Erik, Randi Beathe og May-Britt), Grethe (f. 1947, g.m. Oskar Østebø fra Forsand i Rogaland, to barn: Roger Endre f. 1970 og Sten Magnus f. 1971),⁹⁴ og Ove (f. 1960, g.m. Anita Sveen, to barn: Skjalg og Sina). Ruth hadde fra tidligere én sønn Tore (f. 1940).

* Sverre (f. 1923), bosatt på Jevnaker, g.m. Elda Kjemperud fra Hen, to døtre: Randi (f. 1954, bosatt på Jevnaker, g.m. Arve Kind – siden skilt) og Kari (f. 1960, g.m. Conny Alhall fra Stockholm i Sverige, en datter Gry Elda).

* Åse (f. 1925), bosatt i Vestre Ådal, g.m. Bernt Skollerud fra V. Ådal, tre barn: Svein (1946–1998), Gunn (f. 1954) og Arild (f. 1962).

* Reidar (f. 1927), bosatt i Livmarka i Hønefoss, g.m. Ruth Nordli (f. 1931) fra Åsbygda, tre barn: Berit (f. 1953, g.m. Jan Hartz f. 1949 fra Hønefoss, to barn: Hege f. 1976 og Iren f. 1980), Rune (f. 1956, samboer med Ann Karin Søreng, fra tidligere ekteskap med Rita Olsen f. 1958 har han tre sønner: Erlend f. 1987, Håkon f. 1990 og Vegard f. 1991) og Wenche (f. 1958, g.m. Jan Birger Lerberg f. 1948, en datter Camilla f. 1991. Fra tidligere ekteskap har Wenche to barn: Thomas f. 1979 og Lene f. 1982).

* Kåre Gunnar (f. 1931), bosatt i Heradsbygda, g.m. Bjørg Botilrud fra Hønefoss, to barn: Lise (f. 1956, g.m. Terje Lie fra Ådal, to sønner: Lars Thorvald og Thor Gunnar – tvillinger, f. 1989), og Kai (f. 1963).

I 1900 bestod bruket av tre parseller – gnr. 30/5 Hundstad store med Nordengen (av skyld 12 øre), gnr. 33/12 Myren (engstykke av skyld mark 1,22 – utskilt fra Bønsnes gnr. 33/4 i 1887), og gnr. 28/5 (en seterløkke på Retthella av skyld 11 øre – kjøpt fra Nordre Ullern i 1889).

⁹³ Trond Jensrud var stortingsrepresentant for Buskerud Arbeiderparti i perioden 1989–93.

⁹⁴ Roger Endre (f. 1970), samboer med Annalisa Kristensen, to barn: Emil Andre (f. 1996) og Daniel (f. 1999). Sten Magnus (f. 1971), gift med Trine Lise Larsen, to barn: Mathilde og Amanada (tvillinger, f. 2002).

Gulbrand Hansen Hundstad døde i 1938, og ved skjøte av 30. oktober 1939 solgte Karen Hundstad eiendommen til OLE WESTERN (f. 1890), eier av Hundstad gnr. 30/1 (fra 1964 gnr. 209/1), for 3.000 kroner samt huslyrett og bruksrett til hagen i sin levetid (av 5-årlig verdi 1.500 kroner).

I 1959 ble det utskilt en tomt, bnr. 35 Ringbu av skyld 6 øre, som ble solgt til eierens sønn, Anders Western, for 2.000 kroner. Han bygde et forretningsbygg her – se gnr. 209/35 Ringbu – Hundstadveien 234.

Ved skjøte av 30. desember 1961 ble bruket overdratt til døtrene Marie og Ingebjørg Western for 600 kroner, men de gamle husene skulle tilhøre foreldrene Anne Marie og Ole Western og disponeres av dem i deres levetid.

MARIE SOFIE WESTERN (1923–2004) var ugift, og arbeidet i yngre år som håndarbeidslærerinne på Ustaoset, Frosta, Ringsaker og Toten. Hun utdannet seg siden som hjelpepleier, og arbeidet da ved Ringerike sykehus. INGEBJØRG WESTERN (1926–1993) var ugift, og bosatt i Oslo hvor hun arbeidet som kontordame i Margaricentralen, og seinere i forsikringsbransjen. Hun flyttet tilbake til Røyse som pensjonist. De to søstrene bygde ny enebolig på bruket i 1962. Broren Nils hogg tømmer i åsen og kjørte det til saga på Søgarden Leine, og byggmester Alf Ruud satte opp huset.

Etter Ingebjørg Westerns død i 1993 ble Marie Western eneeier. Hun bodde på Hundstad til 1999, da hun flyttet til omsorgsleilighet i Vikstunet og solgte eiendommen til Connie Vedal og Erik Brenden.

CONNIE VEDAL (f. 1960) fra Andenes i Vesterålen var gift med ERIK BRENDEN (f. 1955) fra Sylling i Lier (siden skilt). De har to barn: Martin (f. 1988) og Lars (f. 1990).

Siden september 2003 har Connie Vedal vært eneeier. Hun er damefrisør, og har hatt egen salong i Hønefoss. I voksen alder har hun utdannet seg som lærer, og er i dag ansatt i Aftenskolen Ringerike.

Bygninger på eiendommen i dag er enebolig (bygd 1962, påbygd 2003) og garasje. Den gamle låven og et lite bryggerhus brant ned i september 1953. Det gamle våningshuset fra før 1800, som ble flyttet til Hundstad fra Nøstret i 1880, ble fra 1974 leid av Hilda Hurum (1910–1995), enke etter Knut Engebretsen Hurum (1897–1968) på Øvre Fjeldsetra på Krokskogen (se bind 2, s. 104). Hun bodde her til 1994, da hun flyttet til omsorgsbolig i Hundstadtunet. Søsknene Halvor, Marie Sofie og Nils Western gav da huset som gave til Ringerike historielag. Det er i dag en del av Kjeratmuseet i Åsa, som ble åpnet sommeren 2006.

*Marie Sofie Western
(1923–2004).*

*Marie Sofie Western spiller
piano på Hundstad i 1954.*

Øvrige eiendommer under Hundstad

Åsheim gnr. 209/11 – Hundstadveien 251

Eiendommen (av skyld 13 øre) ble utskilt fra gnr. 209/1 Hundstad i 1936 og solgt til Ole Johannessen Hundstad (f. 1859) for 300 kroner. Kjøperen drev Hundstad landhandleri til 1936, og bygde hus på parsellen sammen med sin hustru, Mathilde Syverine Sørensdatter Ruud (f. 1876) fra Sersjantløkka. De var tidligere eiere av gnr. 216/11 Rudshaugen.

I 1954 ble Åsheim solgt til Reidar Haug (1920–2006) fra Tyristrand, som kom til Røyse som ung gårdsarbeider. Han arbeidet siden som kelner, en periode på Regnbuen i Oslo, og siden på Restaurant Kroa i Hønefoss, inntil den ble nedlagt i 1980. Han var gift med Gyda Bønsnæs (f. 1921) fra Bønsnes, datter av Karine f. Hodt og Georg Paulsen Bønsnæs. De har to døtre:

* Else Karin (f. 1943), bosatt på Søhol, g.m. Ole Willy Bergene (f. 1937) fra Gol i Hallingdal, tre døtre: Gro Helen (f. 1969), Gry Beate (f. 1972) og Nina Iren (f. 1978) – se gnr. 208/21 Nystua.

* Gerd Marit (f. 1950), bosatt i Hundstadveien 251, fra tidligere ekteskap med Arne Gjertsen fra Myre i Vesterålen har hun to sønner: Roy Willy (f. 1972, ugift, bosatt i Hønefoss), og Tom Magne (f. 1976, bosatt i Vestre Ådal, g.m. Viktoria Andersen f. 1982 fra Horten, to barn: Cathrine f. 2002 og Christian f. 2004. Fra tidligere samboerskap har Tom Magne en sønn, Christoffer Langhelle Gjertsen f. 1996).

I 2006 ble eiendommen overdratt til de to døtrene. Det gamle huset i Åsheim (bygd 1936) er siden påbygd flere ganger, seinest i 1980, da det ble utbygd til generasjonsbolig. På eiendommen er det to garasjer (bygd ca. 1970 og 1990).

Solhaug gnr. 209/18 – Hundstadveien 261

Utskilt fra gnr. 209/2 Bakkeløkka i 1947 og i 1948 solgt til eiernes sønn, Nils Reinhardt Dahlgren, for 100 kroner.

Nils Reinhardt Dahlgren (1914–1977) var snekker/grunnarbeider, og gift med Asta Ovidie Ellingsen (f. 1917 i Råde i Østfold), som vokste opp på Kjøpmannsskjær på Nøtterøy. Hun var skredder av yrke. Asta hadde fra tidligere én sønn, Henning (f. 1946), som er bosatt på Hallingby i Ådal. Henning Dahlgren er innehaver av FABA Radio-TV AS i Hønefoss,⁹⁵ og er gift med Anne Lise Renna (f. 1947) fra Ringen i Ådal. De har én datter, Kjersti (f. 1970),

⁹⁵ Henning Dahlgren eier 90 prosent av selskapet, mens Frank Henry Andersen eier 10 prosent.

som er gift med Finn Bjarne Østby fra Ulven i Oslo. De er bosatt på Rasta i Lørenskog, og har to døtre: Nora (f. 2003) og Ida (f. 2006).

Etter Nils Reinhardt Dahlgrens død i 1977 fikk Asta Dahlgren uskiftebevilling, og satt som eier til august 1979, da hun solgte eiendommen til Dagmar og Alf Birkeland.

Alf Birkeland (f. 1928) fra Haukeland i Haus kommune (i dag en del av Bergen) har vært ansatt i Helsedirektoratet/Sosialdepartementet i Oslo. Han er gift med Dagmar Birkeland f. Berge (f. 1937) fra Leikanger, som har vært kontorfullmektig ved Ringerike folkehøgskole. De har ingen felles barn, men Alf Birkeland har to barn fra tidligere ekteskap: Unn Åshild (f. 1951) og Yngve (f. 1966).

Høsten 2004 ble eiendommen kjøpt av Kjell Reidar Hovelsrud (f. 1947) fra Bærum. Han er freelancer som forfatter og film/video-producer, og har i en årrekke vært ekspedisjonsleder i arktiske områder (primært Svalbard) innen biologisk forskning, fangstliv, oljeaktiviteter og som turoperatør. Han har tidligere vært selvstendig næringsdrivende som innehaver av maskinforretning, og med fabrikkasjon av sports-/feltbekledning i ull, skinn og pels. Han har også vært fangstmann på Svalbard med 10 overvintringer i felt (flere av dem med samboer), den siste i 1993–94, og bygde opp sin egen fangststasjon av drivtømmer i Mushavna på 79 grader 41

Området mellom Hundstad og Leine i 1959. Huset nærmest er gnr. 209/11 Åsheim (Gyda og Reidar Haug), og bruket lenger vest langs Hundstadveien er gnr. 209/2 Bakkeløkka (Dahlgren). Helt til venstre ser vi gnr. 209/24 Skogly (Agnes og Martin Engebretsen). I åsen i bakgrunnen ser vi Hundstad allmenning, og vi skimter stua i den gamle husmannsplassen Hundstadbakken øverst i bildet til høyre.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

Agnes Engebretsen f. Bråthen (1920–2005) og Martin Engebretsen (1910–1986) med sine fem barn. Foran sitter Maren Helga (f. 1955), og bak fra venstre: Inger Lise (f. 1948), Kåre (f. 1944), Erik (f. 1946) og Åse (f. 1950). Bildet er tatt i 1984.

minutter nord. I 2000 gav han ut boka «Et eventyrlig polarliv» på Orion forlag.

Kjell Reidar Hovelsrud giftet seg i 1977 med Grethe Kaare (f. 1956) fra Årvoll i Oslo (skilt i 1983). Hun er utdannet sosialantropolog.

Enebolig (bygd 1948), uthus (med hybel) og garasje.

Skogly gnr. 209/24 – Hundstadveien 275

Utskilt fra gnr. 209/2 Bakkeløkka i 1953 og solgt til Hans Gustavsen for 1.053 kroner.

Hans Gustavsen (1919–1961) fra Drammen arbeidet som snekker hos Rolf Sørensen på Røyse Trevarefabrikk. Han var gift med Bodil Gustavsen f. Eriksen fra Drammen, og de fikk tre sønner: Tore, Per og Erik.

Etter Hans Gustavsens død i 1961 fikk Bodil Gustavsen uskiftebevilning, og satt som eier til 1965, da hun flyttet med sønnene til Drammen og solgte eiendommen til Martin Engebretsen for 55.000 kroner.

Martin Engebretsen (1910–1986) fra Bønsnes var sivilt ansatt på Helgelandsmoen. Han var gift med Agnes Bråthen (1920–2005) fra Bråtan i Frøysuåsen. De forpaktet en periode Øvre Svarstad av Kornelius Lehne, før de i 1954 bosatte seg på Røysehall, hvor

Agnes Engebretsen var vaktmester til 1965. Da Røyse skole ble åpnet i 1959 var hun også vaktmester her (til sist i 1960-årene).⁹⁶

Agnes og Martin Engebretsen har fem barn:

* Kåre (f. 1944), bosatt på Røyse, g.m. Eli Myhrvold (f. 1944) fra Jevnaker, tre barn: Trine Lise (f. 1965), Ann Kristin (f. 1969) og Tove Mette (f. 1969) – se gnr. 212/8 Rønningen (Mosengbakken 78).

* Erik (f. 1946), bosatt i Åros i Røyken, g.m. Marit Tangen (1943–1978) fra Norderhov, én datter Lena (f. 1977, bosatt i Lier).

* Inger Lise (f. 1948), seinere eier av Skogly sammen med sin mann Helge Rudolf Berg, to barn: Roar og Tone – se nedenfor.

* Åse (f. 1950), bosatt på Skedsmokorset, g.m. Helge Magnar Olsen f. 1944) fra Hamar, to barn: Rune Edgar (f. 1969, samboer med Hanne Ødegard f. 1971, to barn: Kristian f. 1993 og Elisabeth f. 1995), og Geir Ove (f. 1972, g.m. Wenche Linn Olsen f. 1974, to barn: Bettina f. 2001 og Aurora f. 2004).

* Maren Helga (f. 1955), bosatt i Slemmestad, g.m. Svein Hansen (f. 1945) fra Slemmestad, to barn: Steinar (f. 1982) og Bente (f. 1988).

Martin Engebretsen døde i 1986. I 1993 overdro Agnes Engebretsen eiendommen til datteren Inger Lise og hennes mann, Helge Rudolf Berg, og sønn, Roar Berg. De var da bosatt i Sørkedalen. Agnes Engebretsen bodde i Skogly til 1996, da hun flyttet til leilighet i Vik senter. Inger Lise og Helge Rudolf Berg brukte Skogly som fritidsbolig, inntil de bosatte seg her i 1998.

Helge Rudolf Berg (f. 1948 på Vestheim ved Heggelia på Krok-skogen) er oppvokst i Stubdal i Åsa, og arbeider som vaktmester på Bærums Verk. Inger Lise Berg (f. 1948) er avdelingsleder ved Nordeng AS på Røa. De har to barn:

* Roar (f. 1972), bosatt på Østerås i Bærum, samboer med Linn Camilla Røstgård (f. 1981) fra Værøy i Lofoten.

* Tone (f. 1975), bosatt på Røa, samboer med Hans Petter Hagen (f. 1970) fra Stovner i Oslo.

I 2005 ble Roar Bergs eierpart i Skogly overtatt av foreldrene.

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig (bygd 1954).

Røyseparken gnr. 209/29 – Hundstad allmenning

I Leineåsen har det fra gammelt vært et område på cirka 30 dekar som har vært felleseie for bygdefolket, kalt Hundstad allmenning. Her kunne folk i bygda hente bar og kvist (bl.a. limeris, til å binde

⁹⁶ Fra 1936 var Martin Engebretsen eier av eiendommen Rønningen på Bønsnes, som sønnen Kåre overtok i 1987 – se gnr. 212/8 Rønningen.

USAMS MED HUSBONDEN

«Haugbygd og Røyse er også lik i så måte at det på begge steder eksisterte fattigmansallmenninger. Hundstad allmenning på Røyse og «Fattigroa» i Åsbygda. På Røyse var en husmann usams med husbonden, og han flyttet stua si inn i allmenningen. Da husbonden kom dit opp og ville gi reslemang, møtte husmannen ham med øks og sa: – Her rår jeg likeså godt som deg.»*

* VV: «Fattigmansallmenningen – Haugbygd med sitt sagasus» (fra arkivet til Villvoll skrivestuggu), i heftet Ringerike 1989, s. 18–19.

GAMMEL POSTVEI

Det gikk en gammel postvei over Frøysuåsen til Østigarden Fjeld, og videre gjennom Hundstad-allmenningen til Leine.*

* Slåtto (1973).

«... ET RETSLØST FORETAGENDE»

Under utskiftinga på Leine 1888–89 hevdet eierne av Store Hundstad (Abraham Hundstad), Hundstad (Halvor Western) og Nordigarden Leine (Lars Thingelstad), som grenset inn til Hundstad allmenning på hver sin side, at de «trodde» å være eiere av denne etter sine gårders respektive skyld. Dette ble avvist av utskiftingsretten, som slo fast at ingen kunne legge fram dokumentasjon på hvordan eiendomforholdet til allmenningen var, og at den derfor ikke kunne tas med i utskiftinga: «Thi at udskifte jord, hvor det ganske er paa det rene hvem der ere eiere af samme, vilde jo ligefrem være et retsløst foretagende, og som saadant uden retsgyldig virkning.»*

* Utskiftingsprotokollen fra Leine (1888-1889) – kopi i Hole bygdearkiv.

REVIKABARET, BARNELEKER OG APPELSINFEST

«I Røyseparken fremføres lørdag revykabareten «Røyse rundt». Musikken er ved Halvor Gullingsrud. Søndag er det barneleker og appelsinfest. Entre 1 kr. og barn under 14 år gratis», stod det å lese i en annonse i Ringerikes Blad i juli 1955. Og noen dager etter skriver samme avis: «Røyseparken er åpnet igjen efter ombyggingen av dansegulvet og friluftsscenen. I helgen var det meget stor publikumstilstrømning, både til revyen og dansen etterpå, som hadde musikk av trekkspill og gitar.»

sopelimer med) og ellers ferdes fritt, uten at noen «høyere» myndighet gikk inn og bestemte.

Da Store Hundstad ble delt i to bruk i 1863, ble flere av parsellene som var nevnt i skylddelingen oppgitt å grense inn til allmenningen. Eldre skriftlige kilder som omtaler denne spesielle bygdeallmenningen, har det ikke lyktes å finne.⁹⁷ Under utskiftinga på Leine i 1888–89 ønsket en gårdbruker på en av nabogårdene at hele allmenningen skulle skiftes ut og fordeles på gårdene som grenset inntil, men dette ble avvist av utskiftingsretten under henvisning til manglende lovhjemmel.

Ingen hadde lov til å sette opp hus i Hundstad allmenning, men det lå en husmannsplass her med stue og uthus (Hundstadbakken), som Kristen Pedersen i 1929 solgte til Olaf Olsen Hallingby for 200 kroner. Kjøpekontrakten ble tinglyst på Hundstad gnr. 30/1, men av papirene gikk det fram at bygningene lå i Hundstad allmenning.

I januar 1956 ble det avholdt grensegangsförretning og «nyskylddeling» over Hundstad allmenning (gnr. 30/29 av skyld 20 øre), og Røyse Velforening ble hjemmelshaver. Navnet på eiendommen ble endret til Røyseparken, og der var både dansegulv og friluftscene. I 1959 ble det tinglyst en erklæring om at eiendommen skulle brukes til opprettelse av en folkepark. Dersom Røyse Velforening en gang skulle bli nedlagt, vil eiendommen overgå til Hole kommune. Røyseparken kan ikke pantsettes uten samtykke fra Hole kommunestyre. Ingen tomter kan selges fra parsellen, med ett unntak: I 1959 ble den tidligere husmannsplassen Hundstadbakken (gnr. 30/30 av skyld 2 øre) utskilt og overdratt til Johan Hallingby – se nedenfor.

I Røyseparken er det siden anlagt tennisbaner, og i 1988 bygde Hole-speiderne sitt hus her (Dakotaveien 67).

⁹⁷ Brev fra advokat Johs. Schröder til Andrea Hundstad 16. september 1938.

Hundstadbakken gnr. 209/30 – Dakotaveien 37

I 1956 ble den tidligere husmannsplassen Hundstadbakken utskilt fra Hundstad allmenning og gitt gnr. 30/30 (av skyld 2 øre). Hundstadbakken hadde vært plass under Hundstad bnr. 1, men husene lå i «allmenningen» i Leineåsen. Røyse Vel ble i 1956 eier av både allmenningen og den tidligere plassen.

I 1929 hadde Kristen Pedersen solgt stue og uthus til Olaf Olsen Hallingby for 200 kroner, og ved skjøte av 3. oktober 1959 ble Hundstadbakken overdratt til sistnevntes bror, Johan Olsen Hallingby (1883–1961). Han var tidligere eier av gnr. 225/10 Hallingby ved Helgelandsmoen, og i ekteskap med Sigrid Olsdatter Løverud (f. 1879 i Hallingdal) hadde han fem barn: Olaf, Karl, Borg-hild, Karoline og Einar – se bind 3 s. 651.

Johan Olsen Hallingby var opprinnelig fra Hollerud på Tyristrand. Han var skomaker, og bodde i Hundstadbakken med sin ugifte datter, Borghild Hallingby (1910–1997), som i mange år var husholderske hos Aage Fjeld i Østigarden Fjeld. I tillegg tok hun på seg vaskejobber og forefallende arbeid rundt på gårdene. I mange år arbeidet både Johan og Borghild Hallingby på Lille Hundstad.

I 1959 ble eiendommen overdratt til Borghild Hallingby for 500 kroner. Hun ble blind på sine gamle dager, og levde sine siste år på Hole sykehjem. I 1995 solgte hun Hundstadbakken til Ann Cathrine og Asbjørn Flokkmann.

Ann Cathrine Flokkmann f. Støveren (f. 1963) fra Hønefoss er hjelpepleier, og har siden 1987 vært ansatt ved Hole bo- og rehabiliteringssenter. Asbjørn Flokkmann (f. 1948) fra Tromsø er lege, og har siden 1988 hatt egen allmenpraksis ved Hole medisinske senter på Vik. Han er spesialist i allmenmedisin og kreftmedisin, og er i dag i tillegg overlege i 50 prosent stilling ved Ringerike sykehus. De har to barn: Julie (f. 1992) og Jarran (f. 1996).

Asbjørn Flokkmann har tre barn fra tidligere ekteskap med Mari Wang fra Oslo:

* Stein (f. 1969), bosatt i Oslo, samboer med Katrine Skui Berge fra Oslo, to barn: Sebastian (f. 2000) og Cornelius (f. 2002).

* Line (f. 1975), bosatt i Oslo, samboer med Sølve Herdal fra Siggerud, én datter Andrea (f. 2006).

* Dag (f. 1977), bosatt i Oslo.

Bygninger på eiendommen i dag er enebolig med garasje (bygd 1996–98) og den gamle stua med to rom fra 1800-tallet. Huset som Johan og Borghild Hallingby bygde cirka 1955,⁹⁸ ble revet i 1996

⁹⁸ Et av de første ferdighusene på Røyse, med grunnflate 60 m2.

«DAKOTA»

I 1930-årene ble det gravd ut og planert en danseslette i Hundstad allmenning. Dansesplassen fikk navnet «Dakota», etter prærielandet i Amerika hvor mange utflyttede holecværing har slått seg ned, og ble mye benyttet under krigen. Lensmannen ble etter hvert nødt til å sette en stopper for dansefestene, og ungdommen flyttet da til Persmyr i Leineåsen, og danset der i stedet.* I dag lever navnet Dakota videre i veien som går gjennom området.

* Opplyst av Nils Western (f. 1928).

Borghild Hallingby (1910–1997) var husholder-ske hos Aage Fjeld (1920–1997) i Østigarden Fjeld i mange år.

sammen med en hytte som Borghilds søster Karoline og hennes mann Ola Bolme bygde i 1950-årene.

Et gammelt uthus ble revet i 2005.

Ringbu gnr. 209/35 – Hundstadveien 234

Det har vært drevet landhandleri på Hundstad siden midten av 1850-årene. Både i 1865 og 1900 var det gårdens eiere som stod for handelen, med hjelp av familien. Rundt 1919, da Ingeborg Western giftet seg med Ole Gunnar Rytterager på Øvre Borgen (seinere Borgestad), ble landhandleriet overtatt av Ole Johannessen Hundstad (f. 1859) og hans kone Syverine. De var eiere av Rudshaugen

I stua hos Magnhild og Anders Western på Hundstad tidlig i 1950-årene. Fra venstre: Ole Gunnar Rytterager, Ole Western, Ingeborg Rytterager f. Western, Karoline Moe f. Western og Anna Marie Western f. Fjeldstad. Bak (til venstre) Else Ragnhild Tuff (gift med Halvor Western i 1954) og Marie Sofie Western.

(gnr. 216/11). I 1936 overtok Martin Solum (1914–1999) fra Nygård på Røyse forretningen. Han var gift med Grete Sofie Fjeldstad (f. 1921) fra Vestre By, og de hadde tre døtre: Margareth, Inger og Berit – se bind 3 s. 98–99.

I 1952 ble landhandleriet overtatt av sønnen på gården, Anders Western, og Martin Solum flyttet til Sandsvær (og seinere Hokksund) og drev forretning der.

Hundstad landhandleri holdt til i hovedbygningen på gården inntil 1959, da det ble utskilt en parsell ved bygdeveien, sør for gårdstunet, som ble solgte til Anders Western for 2.000 kroner. Det lå tidligere et mindre hus her, som ble revet da Anders Western samme år bygde nytt forretningsbygg med leilighet i 2. etasje og fryseboksanlegg med utleiebokser i kjelleren.

Anders Western (1922–1992) var gift med Magnhild Lervold (1923–1994) fra Bøverbru på Vestre Toten. De fikk to barn:

* Rune (f. 1951), eier av Ringbu fra 1994, adjunkt ved Toso skole på Jevnaker. Fra tidligere ekteskap med Elin Kristin Bakken (f. 1951) fra Jevnaker har han én datter Nina (f. 1979), som er samboer med Håvard Jacobsen (f. 1976) fra Røyse. Fra tidligere samboerskap med Kari Torgersen (f. 1955) fra Hønefoss (Strømsoddbygda) har Rune tre barn: Anette (f. 1984), Caroline (f. 1991) og Simen Ole (f. 1992).

Fra Hundstad cirka 1963. Den gamle hovedbygningen på gnr. 209/1 Hundstad, som ble revet i 1980, er den store, hvite bygningen i høyre kant av bildet. Nord for denne ser vi Lille Hundstad, og i bakgrunnen til venstre Østigarden Fjeld. Midt i bildet ligger forretningsbygget som Magnhild og Anders Western bygde i 1959. Til venstre for denne (hvit bygning) ligger det gamle våningshuset på gnr. 209/5 Hundstad, som fra 1961 ble eid av søstrene Marie og Ingebjørg Western. Huset ble flyttet hit fra Nøstret i 1880.

Magnhild Western f. Lervold (1923–1994) og Anders Western (1922–1992) med sønnen Rune (f. 1951). Bildet er fra 1953.

SATTE MELKA I KJØLESKAPET

Som kjøpmann drev Anders Western med varekjøring på Røyse, et tilbud som spesielt eldre og de som ikke hadde bil satte stor pris på. Anders kjente sine kunder godt, og noen hadde han også spesielle avtaler med: Var de ikke hjemme, satte han varene inn på kjøkkenet – til og med melka i kjøleskapet! En gang sist i 1950-årene var det blitt seint på kvelden før han kom til siste levering for dagen, på en gård på Røyse. Av og til hendte det at han tok seg tid til en kaffekopp mot slutten av vareturen, og de to småguttene på gården likte å ta en prat med kjøpmannen. Men denne kvelden syntes Anders Western at det var blitt for seint, og han takket nei til å bli med inn. Guttene gav seg ikke, de ville så gjerne ha besøk, og prøvde gjentatte ganger uten at Anders forandret mening. Som siste utvei kom de da fra den ene av småguttene, som ennå ikke kunne snakke helt reint: - Jamen, vi hal plit også! Om Anders ombestemte seg eller ikke, sier historien intet om ...*

* «Plit» = sprit (fortalt av Rune Western f. 1951).

* Anne Ma (f. 1957), bosatt i Holmestrand, utdannet sykepleier, innehaver av leketøyforretning 1995–2005, samboer med Tor H. Bjørnstad (f. 1946) fra Holmestrand, én sønn Jonas (f. 1986). Tor H. Bjørnstad har fra tidligere ekteskap en sønn Rune (f. 1969).

Magnhild og Anders Western var begge sysselsatt i landhandleriet. Etter Anders Westerns død i 1992 drev Magnhild forretningen alene i et halvt år, og leide den så bort til Johnny Rønneberg fra Åsa. Han drev den i 2 ½ år, inntil den ble nedlagt i 1995. Utleien av frysebokser ble avsluttet i 1992.

I 1994 overtok de to barna eiendommen i fellesskap. I 1996 ble butikklokalet ombygd, og siden har Røyse familiebarnehage hatt tilhold her.

Rune Western (f. 1951) har vært eneeier siden 2001, og er i dag bosatt på eiendommen. Hovedbygning (bygd 1959) og uthus med garasje (1959).

Bakkegløtt gnr. 209/39 – Hundstadveien 279

Utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad i 1960 og ved skjøte av 21. oktober 1961 solgt til Johannes Hodt for 6.000 kroner.⁹⁹

Johannes Hodt (f. 1914) fra Øvre Hodt på Røyse var tidligere småbruker, og i 1961 bosatt i Oslo hvor han arbeidet ved et bil-

⁹⁹ Med i salget var også en tilleggsparcell – gnr. 209/45 (utskilt fra 209/4 i 1961). I 1971 ble de to parsellene sammenføyd med ytterligere en tilleggsparcell – gnr. 209/59 – til én eiendom (gnr. 209/39 Bakkegløtt).

verksted som ble eid av broren, Arne Hodt. Han bygde hus i Bakkegløtt i 1968, og brukte det som fritidsbolig inntil han bosatte seg fast da han ble pensjonist. Johannes Hodt var gift to ganger, først med Grethe Bye (f. 1921) fra Nordre Gjesval (skilt i 1955). De fikk én datter Inger Marie (f. 1949) – se bind 1 s. 97–99.

I andre ekteskap ble Johannes Hodt gift med Gerda Marie Fossum (1920–1999) fra Nittedal, hvis mor Bertha Mathilde Ruud kom fra Roaløkka på Røyse (se gnr. 216/10 Roaløkka). Dette ekteskapet var barnløst, men Gerda Marie hadde fra tidligere ekteskap med Reidar Ruud fra Pamperud én datter, Berit (f. 1945), som ble gift med Erik Bjerkvoll fra Hamar. De er bosatt i Oslo og har to sønner: Frode (f. 1971) og Espen (f. 1972).

I 1984 ble eiendommen overført til Berit Bjerkvoll, som forskudd på arv. Hun er bosatt i Oslo. Etter Gerda Marie og Johannes Hodts død solgte hun den i 1999 til Silje Bolstad og Simen Solbakken.

Simen Øyvind Gjerde Solbakken (f. 1965) fra Hallingby er avdelingsleder ved Hand-Pro i Hønefoss. Han er gift med Silje Gudrun Marie Bolstad (f. 1973) fra Høland, som er eksportkoordinator i Fretex International i Oslo. De har én datter Johanna (f. 2004).

Eiendommen er på 3,2 dekar. Enebolig (bygd 1968) og garasje (1978).

Ringstua gnr. 209/42 – Mosengbakken 2

Dette er tomta hvor Gulbrand Hundstad hadde smia si. Her bygde Rolf Sørensen fra Mosenga verkstedbygg i 1946. Han festet tomta av Therese Hundstad på Store Hundstad, mot en årlig leie på 115 kroner. Under navnet Røyse Trewarefabrikk produserte han vinduer her, inntil han i 1954 kjøpte tomt i Skrangledalen og flyttet virksomheten dit – se gnr. 208/33 Sjørdalen. Bygningen i Mosengbakken ble da tatt ned.

I 1961 ble tomta utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad, og i oktober 1964 solgt til Leif Østlyngen (f. 1908) for 18.000 kroner. Han satte opp en hytte på eiendommen. I 1971 ble den solgt til AS Renessis (eid av Wilhelm Sissener, direktør ved Apothekernes Laboratorium) for 125.000 kroner. Sissener bygde på hytta, og brukte den som fritidsbolig. Ved skjøte av 17. mars 1980 solgte han eiendommen til Finn Coldevin Petersen, som da hadde fått godkjent omregulering til helårsbolig.

Finn Coldevin Petersen (1932–1990) fra Hønefoss var utdannet ingeniør, og arbeidet innen landbruksmaskiner. Siden tok han vinterlandbruksskolen og utdanning i landbruksregnskap, og drev

Verkstedbygget som Rolf Sørensen fra Mosenga, innehaver av Røyse Trewarefabrikk, bygde i Mosengbakken i 1946, på en tomt festet fra Store Hundstad. Her ble det produsert vinduer fram til 1954, da virksomheten ble flyttet til Skrangledalen.

regnskapskontor i Hønefoss. Han giftet seg i 1972 med Aud Folkedal (f. 1935 i Vågå, oppvokst i Bergen), som var flyvertinne i SAS 1961–71, og siden arbeidet i flyselskapet til 1999.

Etter Finn Coldevin Petersens død i 1990 overtok Aud Folkedal Petersen som eier av Mosengbakken 2.

Enebolig (opprinnelig hytte fra 1964, påbygd 1971, og godkjent omregulert til helårsbolig i 1980).

Gnr. 209/55 – Dakotaveien 54

Utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad i 1967 og solgt til Anders Hoaas for 7.500 kroner.

Anders Hoaas (1907–1993) var født på Hegra i Stjørdal og vokste opp i Trondheim. Han var utdannet teolog fra Menighetsfakultetet, og var misjonær i Kina og Japan før han ble rektor ved Fjellhaug skoler i Oslo (misjonsskole og bibelskole). Anders Hoaas bygde hytte på parsellen i 1967, og i 1969 bygde han enebolig (bundet sammen med hytta med carport). Han var gift med Aase Kalstad (1908–1978) fra Trondheim, som var utdannet innen sykepleie og også deltok som misjonær. De fikk fire barn:

* Bjarne Andreas (f. 1937), bosatt i Hønefoss, fra tidligere ekteskap med Elisabeth Clausen fra Oslo har han to barn: Live Elisabeth (f. 1967, bosatt i Oslo, g.m. Andreas Østereng fra Trondheim, to barn: Ask f. 2002 og Ida f. 2004), og Krister Andreas (f. 1969, bosatt i Bergen, g.m. Camilla Tøndel fra Bergen, én sønn Johannes f. 2003).

* Harald (f. 1942), bosatt på Elverum, g.m. Haldis Kullsvæn fra Elverum, to barn: Anders (bosatt i Oslo, g.m. Vivild Bergersen fra Oslo) og Kari.

* Solrun (f. 1943), bosatt i Melbourne, Australia, ugift.

* Geir (f. 1947), bosatt i Oslo, g.m. Brit fra Stord (ingen barn). Geir har fra tidligere ekteskap med Ingunn fra Skien to barn: Hanne og Terje.

I 1981 ble eiendommen overdratt til yngste sønn, Geir Hoaas (f. 1947), som er utdannet teolog og da var misjonær i Japan. Anders Hoaas bodde i huset til sin død i 1993. Geir Hoaas solgte da eiendommen til Turid Lillian Thoresen og Torolf Akselsen.

Torolf Akselsen (f. 1931) fra Meløy i Nordland har vært offiser i Forsvaret (i en årrekke stasjonert på Hvalsmoen), mens Turid Lillian Thoresen f. Wilhelmsen (f. 1942) fra Hønefoss har arbeidet i forretninger i Hønefoss og på kontor i Oslo. De har ingen felles barn, men har fire barn hver fra tidligere ekteskap. Turid har fra tidligere ekteskap med Ole Gunnar Thoresen følgende barn: Ellen (f. 1963), Anne Gunvor (f. 1965), Astrid (f. 1967) og Inger Marie (f. 1974). Torolf har fra tidligere ekteskap med Petra Lovise f. Pettersen følgende barn: Ole Hermann (f. 1951), Mona Elisabeth (f. 1955), Tom (f. 1958) og Sølvi Catrine (f. 1969).

I juli 2003 solgte de eiendommen til Frode Sømme (f. 1962) fra Oslo. Han er rektor ved Hallingby skole i Ringerike. Fra tidligere ekteskap med Anita Bang-Larsen fra Molde har han tre barn: Christian (f. 1987), Marius (f. 1988) og Caroline (f. 1991).

Eiendommen er på 2,4 dekar. Enebolig (bygd 1969, påbygd 1993), anneks (hytta fra 1967) og garasje (ca. 1975).

Bjorunnbo gnr. 209/56 – Mosengbakken 15

Utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad i 1968 og solgt til Jorunn Reinsnos og Bjarne Øhren Jensen for 8.000 kr.

Jorunn Reinsnos (f. 1947) fra Røyse er adjunkt ved Hole ungdomsskole. Hun var gift med Bjarne Øhren Jensen (1945–1991) fra Hønefoss, som arbeidet i Christiania Bank & Kreditkasse. De har én datter, Gry (f. 1970), som er gift med Bård Andreassen fra Ramfjordbotn i Troms, og de har tre barn: Jørgen (f. 1998), Marie (f. 2000) og Silje (f. 2005). Gry har fra tidligere én datter Helle (f. 1996) med Frode Bådstøløkken fra Hole – se bind 3 s. 419.

Ved skjøte av 6. juli 1976 ble eiendommen solgt til Margit Bjørg og Bjørn Geirr Harsson for 490.000 kroner.

Margit Bjørg Harsson f. Opsata (f. 1943) fra Ål i Hallingdal arbeider som navneforsker ved Universitetet i Oslo. Hun har i mange år vært formann i Hole historielag, og har skrevet flere lokalhistoriske bøker med emner fra Hole. I perioden 1992–95 var hun leder av Hole bygdebokkomité, og i 2004 ble hun tildelt Hole kommunes kulturpris.

Bjørn Geirr Harsson (f. 1940) fra Oslo er utdannet geofysiker, og sjefsingeniør ved Statens kartverk (pensjonist fra 2005). Han ble samme år utnevnt til Ridder 1. klasse av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden, for sin innsats for faget geodesi. Han representerte Høyre i Hole kommunestyre i tre perioder (årene 1987–99), og satt to perioder i formannskapet og én periode som leder av Hole bygningsråd. Han er siden 2000 formann i Hjemmestyrkemuseets Venner på Ringerike, og har skrevet flere bøker med emner fra lokalt motstandsarbeid under krigen.

Margit Bjørg og Bjørn Geirr Harsson har to sønner:

* Harald (f. 1967), bosatt i Asker, samboer med Venke Sara Myrvang (f. 1970) fra Elverum, én sønn Håkon (f. 2006).

* Lars-Erik (f. 1970), bosatt i California, USA, g. 2005 m. Cristina Mendes (f. 1976) fra Rio de Janeiro, Brasil.

I november 1993 flyttet familien Harsson til Sundvollen, og i mai 1995 solgte de eiendommen i Mosengbakken til Irene Ringdal

Nils Gjesvold Johannessen (1905–1995) var lærer i Hole i 45 år.

Esther Henriette f. Strøm (1906–1988) og Nils Gjesvold Johannessen (1905–1995).

KULTURBÆREREN

Nils Johannessen vil bli husket som en kulturbærer i Hole. Han var med i Hole ungdomsforening fra han var 14 år gammel, og dirigerte foreningens sangkor i hele 50 år, fra 1933 til 1983. I mange tiår dirigerte han også Hole mannskvartett. Han var æresmedlem både i Hole ungdomsforening og Ringerike ungdomslag, og satt i den gamle bygdebokkomiteen i Hole. Nils Johannessen var den første som mottok Sangens og musikkens hederspris på Ringerike. Han fikk Kongens fortjenestemedalje i sølv, og ble i 1983 tildelt Hole kommunes kulturpris.

(f. 1968). Hun solgte den videre i oktober 1996 til Tone (f. 1971) og Steinar Korneliussen (f. 1971).

I januar 2002 ble Elin Bækø Braathen og Hans Ragnar Braathen nye eiere.

Elin Bækø Braathen (f. 1972) fra Tyrstrand er sykepleier ved Nøstret bo- og omsorgssenter. Hun er gift med Hans Ragnar Braathen (f. 1967) fra Svensrud på Røyse, som er fagsjef HMS i Norges Bilbransjeforbund (under NHO landsforening). De har to barn: Celine (f. 1999) og Mai-Helen (f. 2002).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig (bygd 1969, påbygd 1974) og garasje med loftsetasje (2004).

Knausen gnr. 209/57 – Dakotaveien 52

Utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad i 1968. Parsellen var på 3,9 dekar¹⁰⁰ og ble solgt til Nils Johannessen for 12.000 kroner.

Nils Gjesvold Johannessen (1905–1995) fra Sørigarden Borgen var lærer i Hole i 45 år. Han tok eksamen ved Hamar lærerskole i 1926, og var siden lærer ved Nes skole (1927–28), Stein skole (1929–1947), Hundstad skole (1947–59) og Røyse skole (1959–1972). Han var klokker i Hole fra 1947 til 1975, og fra 1937 satt han i Hole herredsstyre som representant for Venstre. Etter krigen var han ordfører i Hole fra maidagene 1945 til valget samme høst.

Nils Johannessen var gift med Esther Henriette Strøm (1906–1988) fra Oslo, som vokste opp som pleiedatter hos Anne Karine og Halvor Hammersbøen i Vestigarden Fjeld på Røyse.¹⁰¹ De fikk fire barn:

¹⁰⁰ Med tillegg av 203 m² veigrunn som ble utskilt fra gnr. 209/39 Bakkegløtt (Hundstadveien 279).

¹⁰¹ Esther Henriettes mor var Anne Marie Strøm (d. 1959), mens faren var sjømann og ble borte på havet da Esther Henriette var 1/2 år gammel (yngst av åtte søsken). Anne Marie Strøm giftet seg igjen med Wiktor Petterson (d. 1960).

* Sverre Martin Borgen (f. 1932), bosatt i Havnbjerg på Als i Danmark, g. 1957 m. Jørgine Christiane Petersen (f. 1934) fra Røllum i Sønderjylland, to barn: Brit (f. 1958, fra tidligere ekteskap med Søren Marcussen f. 1970 har hun én sønn, Phillip Thomas f. 1994), og Lars (f. 1960, g.m. Bente Arnold f. 1970, to barn: Kris f. 1992 og Mike f. 1996. Lars har fra tidligere samboerskap én sønn Mark f. 1986).

* Finn Halvor Borgen (f. 1933), bosatt i Larvik, samboer med Marit Tide-mann (f. 1935) fra Andøya. Fra tidligere ekteskap med Bjørg Magnhild Bjørnstad (f. 1929) fra Åsa har han to døtre: Solveig (f. 1953, g.m. Erik Lind, én sønn Philip f. 1986) og Astrid (f. 1961, g.m. Nelson Cause Silva fra Cuba).

* Anne Maren (f. 1938), bosatt i Hønefoss (bodde tidligere 24 år i Tyskland), g.m. Isailo (Isak) Andesilic (f. 1933) fra Montenegro (tidligere Jugoslavia), to barn: Sonja (f. 1965, g.m. Milos Gajic fra Beograd, to barn: Nanna Sofia f. 1994 og Nils Aleksander f. 1998), og Marko (f. 1972, g.m. Mette Kristiansen fra Fredrikstad, to barn: Baste f. 2000 og Birk f. 2004).

* Liv Hanna (f. 1942), bosatt på Røyse, fra tidligere ekteskap med Christian Jørgensen (f. 1939) fra Hostrupskov i Sønderjylland har hun tre døtre: Anita (f. 1962), Bente Marie (f. 1965) og Elin (f. 1968) – se gnr. 209/88 Dakotaveien 50.

Etter foreldrenes død overtok de fire barna eiendommen i 1996. I 2001 solgte de den til Eva Martinsen og Kjell Arne Gullerud

Kjell Arne Gullerud (f. 1956) fra Fossum i Oslo er snekker og anleggsgartner. Ekteskapet med Eva Martinsen (f. 1961) fra Lom-medalen var barnløst (de ble skilt i 2005), men Eva har fra tidligere ekteskap én adoptiv sønn fra Colombia, Martin (f. 1990).

Siden 2004 har Eva Martinsen vært eneeier. Hun arbeider som selger ved Stromag AB på Skui, og er samboer med Rune Bråthen (f. 1961) fra Vøyenenga i Bærum, som er servicesjef med arbeidssted Vollen i Asker.

Enebolig (bygd 1968–69), og to garasjer (1978 og 2005).

Gnr. 209/88 Dakotaveien 50

I 1974 tegnet eieren av gnr. 209/57 Knausen (Dakotaveien 52), Nils Johannessen, festekontrakt på en tomt på 1,1 dekar i 99 år til årlig leie 200 kroner med sin datter Liv Hanna og hennes mann Christian Jørgensen. De bygde enebolig her. Siden 1980 har Liv Hanna Jørgensen vært eneeier av huset. I 2000 ble festekontrakten oppløst og tomta utskilt (gnr. 209/88).

Liv Hanna Jørgensen (f. 1942) fra Røyse har arbeidet som fotpleier, og er kjent for sitt mangeårige engasjement i Hole ungdomsforening. Hun giftet seg i 1962 med Christian Jørgensen (f. 1939) fra Hostrupskov i Sønderjylland (skilt i 1975). De har tre døtre:

Nils Gjesvold Johannessen var aktiv i hjemmestyrkene under krigen, og ble utnevnt til ordfører i Hole fra mai-dagene 1945 til valget samme høst.

Liv Hanna Jørgensen (f. 1942) er kjent for sitt mangeårige engasjement i Hole ungdomsforening.

* Anita (f. 1962), bosatt på Hen, fra tidligere ekteskap med Erik Svendsbakken fra Hønefoss har hun to barn: Kjell Roger (f. 1982, én sønn Tobias f. 2004 med Yvonne Nordhagen) og Øystein (f. 1986).

* Bente Marie (f. 1965), bosatt i Hønefoss, fra tidligere ekteskap med Ole Martin Bergman fra Røyse har hun to barn: Britt Hege (f. 1983) og Pål Eivind (f. 1985).

* Elin (f. 1968), bosatt i Hønefoss, fra tidligere ekteskap med Svend Erik Sundvoll (f. 1966) fra Åsbygda har hun én datter Siw-Jeanett (f. 1991).

Enebolig (bygd 1974, påbygd 2003) og carport (1985).

Solbakken gnr. 209/58 – Mosengbakken 17

Utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad i 1968 og solgt til Edith og Arthur Peter Aure fra Oslo for 12.000 kroner. I 1997 ble den ubebygde tomte solgt til Aud Karin Thon og Svein Kjartan Frimanslund.

Aud Karin Thon (f. 1950) fra Tingelstad på Hadeland er utdannet sosionom fra Sosialhøgskolen i Stavanger 1978. Hun har arbeidet som sosionom i ulike kommuner, bl.a. i Sandnes kommune i Rogaland i 16 år. I perioden 1996–2000 var hun sosialleder i Hole kommune. Svein Kjartan Frimanslund (1936–2003) var født i Trondheim og vokste opp i Ålesund. Han var utdannet sivilingeniør fra NTH i Trondheim, og arbeidet med informasjonsteknologi ved Boeing Company i Seattle, USA 1964–72. Etter videreutdanning innen olje-/gassindustri arbeidet han i Esso/Mobil 1975–82 (Statfjord-utbygginga), og var siden prosjektansatt ved flere olje- og gassprosjekter. De har én sønn: Erik Kristian f. 1992.

Siden 2003 har Aud Karin Thon vært eneeier.

Eiendommen er på 1,9 dekar. Enebolig (bygd 1997–98).

Fagerli gnr. 209/62 – Dakotaveien 56

Utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad i 1970 og solgt til Inga og Johan Haugland for 18.263 kroner.

Johan Nikolai Haugland (1924–2002) var født i Bergen og vokste opp på Askøy. Han var utdannet sykepleier og diakon, og arbeidet i seks år som menighetsdiakon i Bergen og fire år som sekretær i Nasjonalforeningen for folkehelsen (Vestlandet), før han flyttet til Hole med sin familie. Han var gift med Inga Haugland f. Rød (1923–2005) fra Rød i Romsdal, også utdannet sykepleier, og i 1961 etablerte de Tyrifjordheimen psykiatriske sykehjem (en psykiatrisk langtidsinstitusjon) på Røyse, på en tomt utskilt fra Søhol.

Inga og Johan Haugland engasjerte seg sterkt i indremisjons- og søndagsskolearbeid i Hole, og begge var aktive i lokalpolitikken for Kristelig folkeparti. Johan Haugland satt i Ringerike kommu-

nestyre i perioden 1964–76, og i Hole kommunestyre 1977–81. Han satt også i Buskerud fylkesting i årene 1976–83. Inga Haugland var medlem av Ringerike kommunestyre i 1976.

Inga og Johan Haugland har to sønner:

* Per Ove (f. 1951), bosatt i Oslo, g.m. Synnøve Nesheim (f. 1953) fra Oslo, tre barn: Andreas (f. 1975), Henriette (f. 1977) og Elisabeth (f. 1979).

* Eivind (f. 1954), bosatt i Reistad i Lier, g.m. Jorunn Hillestad (f. 1957) fra Våle i Vestfold, tre barn: Inger Johanne (f. 1982), Joachim (f. 1984) og Katrine (f. 1988).

I 1985 overlot Inga og Johan Haugland det daglige ansvaret for Tyrifjordheimen til sønnen Eivind, som var daglig leder og eier til 2001, da bedriften ble solgt til Nøstret Eiendom AS ved Alf Jacobsen – se gnr. 208/40 Tyrifjordheimen.

I 1998 flyttet Inga og Johan Haugland til Tyrifjordheimen (og i 2000 til ny leilighet i Viksveien 2), og solgte Fagerli til Pål Christian Iversen fra Hønefoss.

Pål Christian Iversen (f. 1964) er innehaver av PCI Bilformidling i Hønefoss, og drev tidligere Pål's Dekkservice. Han har tre barn: Christina (f. 1989) fra tidligere samboerskap med Tove Martinsen fra Haug, og Christian (f. 2000) og Andrea (f. 2002) fra tidligere ekteskap med Anita Farnia fra Vinterbro.

Høsten 2004 solgte Pål Christian Iversen eiendommen til Frank Olav Kristensen og flyttet til Vik (våren 2006 flyttet han inn i ny bolig i Baskerudberget i Sundvollen).

Frank Olav Kristensen (f. 1932) fra Åsa har arbeidet som flymekaniker. I ekteskap med Inger Kristensen f. Andersen (1935–1998) fra Oslo har han én sønn, Petter (f. 1962), som er bosatt i USA.

Eiendommen er på 2,6 dekar. Enebolig bygd 1975 og uthus/redskapsbod (1975).

Eiendommer utskilt fra gnr. 210 Lille Hundstad

Hundstad klokkerjord gnr. 210/2 – Søholødegården

I 1664 testamenterte Mette Jørgensdatter Schnell, enke etter tidligere fogd Johan Schnell, et halvt skippund (10 lispund) årlig rente med bygsel i Søholødegård på Røyse til klokkeren i Hole, mot at hun selv, mannen og deres arvinger skulle få fritt gravsted i Hole

Hundstad skole ble bygd i 1894, og nedlagt i 1959 da elevene ble overført til den nye Røyse skole. Bygningen ble siden brukt som kommunal utleiebolig, og brant ned i 1981. Bak ser vi gnr. 209/1 Hundstad med den staselige gamle hovedbygningen, som ble revet i 1980. Bildet er fra 1955.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

kirke uten videre vederlag. Hennes ønske ble oppfylt da hun etter sin død ble gravlagt ved siden av Johan Schnell (som var hennes første mann) under golvet i Hole kirke.

Parsellen var på 27–28 dekar, og tradisjonen vet å fortelle at «.. klokkeren verken selv eller noen annen har kunnet bruke samme engeplass, formedelst den er ikke god for så stor skyld».¹⁰²

Eiendommen fikk seinere løpenr. 96 av skyld 1 daler 1 ort (2 mark 59 øre).

I 1812 sluttet Holes gamle klokker, Wilhelm Binn (92), i sin stilling. Han antas å ha bodd i Klokkerplassen under Hole prestegård, og vi vet ikke om han i sin tid som klokker selv brukte jorda i Søholødegården, eller om han forpaktet den bort. Hans etterfølger het Ole Hansen (1766–1821), og var omgangsskolelærer i bygda fra 1788. Han giftet seg i 1798 med Ragnhild Larsdatter Frøhaug (f. 1774), og vi kjenner tre av deres barn: Hans, Johannes og Lars – se bind 3 s. 123 og s. 552. Ole Hansen var klokker til 1821, da han gikk gjennom isen på Tyrifjorden og druknet på vei hjem etter å ha gjort «tjeneste» på Tyristrand. Både under hans gravferd og da sønnen Lars ble konfirmert tidligere samme år, er det notert i kirkeboka at familiens bosted var Lille Hundstad, sannsynligvis Hundstad klokkerjord.

¹⁰² V.V.: «Oslobrev», i avisa Fjell-Ljom 16. desember 1940.

«... TIL DEN NUVÆRENDE KLOKKER PAA HOELE»

«Kiendes Jeg underskrevne Mette Jørgensdatter sal. Johan Schnells Efterleverske, gjør herved vitterligt: At ieg med mine kiære Børns Villie og Samtykke haver forundt og gjøre saa og hermed bortgiver fra mig og mine Arvinger til den nuværende Klokke på Hoele her sammesteds, eller hvem samme Klokke Embede efter hannem betienet vorder eet halv Skippund aarlig Rentes Oppebørsel med Bøxel beliggende udj Søehols Ødegaard i bemeldte Præstegield, dog saaledes: at min Sal. Mand og ieg med Vores Arvinger derimod nyder Vores frie Lejested i Hoele Kirke paa det Sted min Sal. Mands Liig er bleven nedsadt, uden videre Vederlag til Kirken i saa Maade. At dette saaledes af mig og mine Arvinger holdes og efterkommes skal, det haver ieg min egen Haand heneden undertegnet og venligen ombedet ærlige og forstandige Mænd, Ole Torkildsen Hønen og Villads Knudsen Trøchstad med sine til Vitterlighed at forsegle og underskrive. Datum Bierke, den 12 Juny 1664. Mette Jørgensdatter.*

* Avskrift av en i Riksarkivets samlinger vedr. stiftelser og legater (Kristiania stift) beroende kopi, utført av arkivar Chr. Brinchmann i Riksarkivet, Kristiania 21. april 1909 (kopi i Hole bygdearkiv).

Ole Hansens etterfølger Haagen Hurum ble i 1820-årene eier av Lille Hundstad, og forpaktet bort jorda i Søholødegården til en smed fra Valdres, Ole Johnsen, «og denne manns etterslekt drev jorden mot erleggelse av avgift».¹⁰³

Smed Ole Johnsen Hundstad (1789–1876) bodde i klokkerboligen allerede i 1822, og fra 1824 betalte han kirkeskatt (samme sats som for husmenn). Han var gift med Lisbeth Knutsdatter (f. 1795), og vi kjenner sju av deres barn:

* Johannes (f. 1822), smed og seinere eier av Nordenga på Fjeld og (fra 1891) av Nedre Leine, g. 1859 m. Karen Andersdatter Hundstad (f. 1834) fra Store Hundstad, minst sju barn: Ole (f. 1859), Anders (f. 1861), Lovise (f. 1863), Martin (f. 1865), Jørgen (f. 1867, d. som barn), Jørgen (1869–1880) og Karl (f. 1875) – se gnr. 215/1 Nedre Leine.

* Kari (1824–1895), g. 1846 m. Cornelius Jørgensen Bønnsnæs (1822–1874), fra 1848 eier av Myra Fjeld, åtte barn: Maren Oline, Karen Louise, Jørgine, Inger Marie, Mathea, Ole, Karoline og Jørgen – se gnr. 217/15 Myra Fjeld.

* Anders (1826–1828), d. 1 1/4 år gammel.

* Anne Marie (1830–1892), g.m. Erik Christensen Fjeld (1830–1910) på Søgarden Fjeld, sju barn: Christen, Maren Lovise, Mathea, Olava, Christen, Teodora og Anton – se gnr. 217/1 Søgarden Fjeld.

* Kristian (1833–1911), smed, ugift, fra 1874 eier av Myra Fjeld – se gnr. 217/15.

* Rune (f. og d. 1837), tvilling, d. samme dag som han ble født.

* Anders (f. 1837), tvilling, i 1865 ugift smed.

I 1865 satt Ole Johnsen (76) og Lisbeth Knutsdatter (71) på Hundstad klokkerjord med tre av sine sønner: Kristian (33, ugift, smed),

ANBUD

«Paa Hundstad i Hole skal anstundende Sommer opføres Skolelokaler med Klokkerbolig samt Ladebygning, hvori Fjøs og Stald m.m. Anbud paa dette Byggeforetagende kan indleveres til H. Western paa Hundstad inden gde Januar førstk., hos hvem Tegninger ligger til Eftersyn og nærmere Oplysninger vil være at erholde.»*

* Annonce i «Hønefos Tidende» 25. desember 1891.

¹⁰³ V.V.: «Folkeminner fra Røyse», i Ringerikes Blad 27. desember 1950.

Anders (29, ugift, smed) og Johannes (44), som var smed og selveier i Nordenga under Fjeld, men registrert som bosatt hos foreldrene på Hundstad klokkerjord med sin hustru Karen Andersdatter (33) og fire barn: Ole (7), Anders (5), Lovise (3) og Martin (1). De hadde én barnepike, Olava Gulbrandsdatter (13). Familien hadde 4 storfe, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og 4 t. poteter.

Haagen Olsen Hurum og sønnen, Ole Haagensen Hurum, drev fastskole for Bønsnes krets på Lille Hundstad. Etter sistnevntes død i 1889 måtte det skaffes ny fastskole. I tre år ble den gamle skolestua på Lille Hundstad leid ut og drevet av den nye kirkesangeren, Johan Frøhaug, som bodde på sin gård Nedre Frøyhov. I 1892 ble det så bygd ny skole og klokkerbolig på Søholødegården, og navnet ble Hundstad skole. Det var under grunnarbeider på denne skoletomta at «Hundstadfunnet» så dagens lys – en gravhaug som inneholdt både en kvinnegrav fra 400-tallet og en mannsgrav fra 900-tallet.

Skolebygningen fikk to klasserom med plass til 50 elever, klokkerbolig (tre rom og kjøkken) og lærerinnebolig (to rom), og sløydlokale i 2. etasje.¹⁰⁴

I 1900 bodde jordarbeider, «læssekjører» og enkemann Johan Edvard Halvorsen (f. 1841 i Svelvik) som leietaker i klokkerboligen. Han hadde en tjenestejente (kanskje husbestyrerinne) Larine Olsdatter (f. 1845 i Sylling i Lier), som var enke, og en pleiedatter, Signe Lovise Johnsdatter (f. 1886 i Kristiania). Johan Edvard Halvorsen var tidligere husmann i Sauløkka og Klokkeplassen under Hole prestegård – se bind 3 s. 553–554.

Den første lærer og klokker som bodde i Hundstad klokkerbolig, var Kristoffer Sætrum (f. 1874 i Alta), som flyttet inn i 1910. Han var klokker til 1919, og ble avløst av Olaf Albertsen (f. 1880 i Henningsvær i Lofoten). Olaf Albertsen var lærer ved Sollihøgda skole 1911–19, og siden lærer ved Hundstad skole og klokker i Hole til 1947. Han startet Hole sangforening i 1920, og var dirigent til 1932.¹⁰⁵

I 1934 ble skogteigen på Krokskogen som tilhørte bnr. 2 Hundstad klokkerjord utskilt og solgt til skipsreder Ths. Fearnley for 7.000 kroner (gnr. 210/5 Klokkerstykket av skyld mark 1,59). Gjenstående skyld på Hundstad klokkerjord var da 1 mark.

I 1958 forpaktet Nils Johannessen («bruker av eiendommen»),

**«... MEN KLOKKEREN
SIER NEI»**

«Hole kommune har nå gjort anstalter til å få tak i jorden, men klokkeren sier nei: Jeg vil rå den selv! Det er 26 mål prima jord dette dreier seg om. Da takst ble avholdt, leverte klokkeren Nils Johannessen sin protest mot salg av jorden.»*

* V.V. i avisartikkel fra 1950 (kopi i Hole bygdearkiv).

¹⁰⁴ Harsson (1987), s. 53.

¹⁰⁵ Harsson (1987), s. 110.

med Kirkedepartementets godkjennelse bort jordveien (25 dekar) til Aage Fjeld i Østigarden Fjeld i 5 år mot årlig avgift 250 kroner. Aage Fjeld leide siden jorda i en årrekke.

Det er Hole sokn (menighetsråd) ved Hole kommune som er hjemmelshaver til eiendommen.

I 1955 vedtok Hole skolestyre og kommunestyre at Stadum og Hundstad skolekretser skulle slås sammen, og at ny skole skulle bygges på Røyse. Hundstad skole ble nedlagt i 1959, da den nye Røyse skole ble tatt i bruk. Siden ble skolen brukt som kommunal utleiebolig, inntil den ble totalskadet ved brann om morgenen 31. mars 1981. Det stod da bare tilbake et lite skjul, inntil Hole sanitetsforening i 1988 bygde Hundstadtunet eldresenter på eiendommene – se gnr. 210/26 Hundstadtunet.

Jordveien på Hundstad klokkerjord blir i dag leid av Fjeld hagebruk.

Hundstadtunet gnr. 210/26

Hole sanitetsforening hadde lenge hatt planer om å oppføre et eldresenter på Røyse, og ble tidlig i 1980-årene enig med Hole menighetsråd om den tidligere skoletomta på Hundstad.

Landbruksnemnda gikk først imot planene, men i 1986 ble planene godkjent og gnr. 209/26 ble utskilt. I 1988 ble Hundstadtunet eldresenter oppført, med tre omsorgsleiligheter, møterom/salong og kjøkken som leies ut til møter, selskaper osv. Hole sanitetsforening eier og driver senteret, og tilbyr her bl.a. fotpleie og hårpleie for bygdas eldre.

Hundstadtunet eldresenter ble oppført i 1988.

© Fotograf Marit Fagerli

Tomta er på 2 dekar, og ble i 1986 utskilt fra gnr. 210/2 Hundstad klokkerjord, med Hole kirke v/menighetsrådet som eier. Ved festekontrakt tinglyst 27. mars 1987 ble den leid bort til Hole Sanitetsforening i 80 år mot årlig avgift på 200 kroner.

Soltun gnr. 210/14 – Dakotaveien 17

I 1955 ble det fra Lille Hundstad utskilt en parsell på 14,5 dekar ved «Tomtene», der gårdens tun og bygninger lå inntil 1822, som ble overdratt for 3.000 kroner til fem av barna til gårdens eier, Lina Grønvold (som ledd i arveoppgjør). Anna Marie (som drev Lille Hundstad til 1955), Ragnhild, Ingeborg, Einar og Alf Grønvold var bosatt i Oslo, og bygde en feriebolig på eiendommen.

I 1979 ble cirka 9 dekar åker tilbakeført til hovedbølet Lille Hundstad, og eiendommen har siden vært på 5,5 dekar.

Høsten 1979 ble Soltun solgt til Liv Meling Engelstad (f. 1913). Hun solgte den videre i september 1981 til Edel Kristin og Sevat Lappegard.

Edel Kristin (f. 1948) og Sevat Lappegard (f. 1948) var bosatt i Soltun fra 1981 til 1992. De flyttet da til Elverum, og har siden leid ut eiendommen på Røyse. Sevat Lappegard er prost i Sør-Østerdal prosti, og var i 2005–06 fungerende biskop i Hamar bispedømme under biskop Rosemarie Køhns sykdomsfravær.

Fritidseiendommer på Røyse utskilt fra gnr. 209 Hundstad

Knatten gnr. 209/14

Utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad i 1943 og solgt til eieren Andrea Hundstads søstersønn, Didrik Andreas Frøshaug (f. 1891), for 718 kroner. I 1944 ble det tinglyst ektepakt hvor hans hustru Borghild Marie ble eier av hytta. I 1959 kjøpte hun en tilleggsparSELL fra Store Hundstad for 350 kroner. I 1964 ble eiendommen solgt til Hans Melland for 37.500 kroner. Han solgte den i 1981 til Signe Drange (f. 1928) og Sverre Kristian Drange (f. 1934) for 170.000 kroner. De er bosatt på Oddli i Hønefoss.

Tomlestua gnr. 209/25 – Dakotaveien 44

Utskilt fra gnr. 209/2 Bakkeløkka i 1953 og solgt til Aase Nilsson

¹⁰⁶ En annen av deres døtre var Berit Nilsson (1938–1989), som ble gift med Halvard Ruud – se gnr. 217/18 Bråten Fjeld.

(f. 1908) for 5.500 kroner. Hun var gift med Fredrik August Nilsson (f. 1907), som drev maskin- og verktøyforretning i Oslo. I 1961 kjøpte de en tilleggsparsell fra gnr. 209/4 Store Hundstad for 3.000 kroner. I 1990 ble eiendommen overtatt av datteren Wenche Lise Nilsson (f. 1944), som er bosatt på Østerås i Bærum.¹⁰⁶ Hun solgte den i 2004 til Mai Britt Braathen (f. 1963) fra Røyse – se bind 3 s. 110 (gnr. 202/52 Fjordtun – Røyseveien 411).

Nøste gnr. 209/28 – Dakotaveien 18

Utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad i 1955 og solgt til Trygve Skaurum for 1.000 kroner.

I 1983 solgte hans enke Jenny Skaurum eiendommen til Annie Braseth (f. 1951) fra Norderhov, som bygde på den tidligere hytta og bosatte seg her. I 1991 solgte hun Nøste til Liv Laila Glenne (f. 1940) og Kjell Kristian Glenne (f. 1929). De er bosatt på Snarøya i Bærum.

Fredheim gnr. 209/50 – Mosengbakken 19

Utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad i 1963 og solgt til Olaf Jaer (f. 1917) og Aase Jaer (f. 1918) for 4.000 kroner. Siden 1980 eies eiendommen av deres enearving, Fred Ole Jaer (f. 1944). Han er bosatt i Sandnes.

Furuheim gnr. 209/53

Utskilt fra gnr. 209/4 Store Hundstad i 1964 og av eieren, Therese Hundstad, solgt til hennes fetter Didrik Andreas Frøshaug for 3.000 kroner. Etter hans død var det, i henhold til testamente, hjemmelovergang til hans søster, Magna Frøshaug. Hun solgte eiendommen i 1976 til Einar Syvertsen Loe (f. 1900) fra Oslo, og han solgte den videre året etter til John Frøshaug.

John Frøshaug (1918–1991) var bosatt i Oslo, men hadde sine aner på Røyse, som sønn av Mathis Frøshaug (f. 1890) fra Bing og hustru Harda f. Østgård. Han var gift med Margrete Drevvatn fra Nordland, og siden 1991 eies Furuheim av deres datter, Anne-Margrete Saugstad (f. 1946). Hun er bosatt på Vindern i Oslo.

Eiendommen er på 455 m².

Svarstad ligger lengst sørøst på Røysehalvøya, og grenser mot Tyrifjorden i øst og sør, mot Bønsnes i vest og mot Mosødegården, Hundstad og Søhol i nord. Gårdsnavnet består av det norrøne mannsnavnet *Svartr*¹ og *stad*, som forteller at den er ryddet i yngre jernalder, helst i vikingtida (800–1050 e.Kr.) eller litt før.² Svarstad er omtalt i middelalderdiplomer i 1335, 1338, 1422, 1493 og 1517.³

Under gården hører Svartøyene i Tyrifjorden, hvor forleddet *Svart* trolig er en forkortelse av gårdsnavnet, opphavelig *Svartstadøyene*.

Den første navngitte person vi kjenner på Svarstad, er IVAR SVARSTAD, som var vitne da en gårdpart av «Nedregården Mo på

¹ Mannsnavnet Svartr var vanlig på Island i landnámstida. I middelalderen ble det lite brukt i Norge (Harsson 1995 og NGV s. 8).

² Briså (1996) mener at Leine er det opprinnelige gårdsvaldet på denne delen av Røyse, og at Leine («gården i lien») seinere har skilt ut Bønsnes og Svarstad (Briså 1996 s. 122–124).

³ Tidligere skrivemåter er Suarstadum (1335), Suardzstaudum (1348), Swadzstadh (1493), Swartstadh (1517), Swaste (1528), Suardstad og Suarstad (1574), Suardtztadt (1578), Suarstad (1617 og 1657) og Svarstad (1723).

BRONSEALDERRØYSER PÅ SVARTØYENE

Svartøyene (Store og Lille) i Tyrifjorden hører under Svarstad-gårdene. Her ligger et titall gravhauger fra bronsealder eller eldre jernalder.* Alle haugene ligger nær vannet, og de fleste er plyndret og utgravd. På Store Svartøy ligger det fire røyser på sørøstsiden av øya, som alle er klart markerte. Tre av dem har krater og har vært gravd i. Størrelsen varierer i diameter fra 6 til 9 meter, og høyden er opptil 1 meter. På vestspissen av øya ligger en større røys, 20 meter lang og 0,75 m høy, hvor hele midtpartiet er sterkt avflatet og steinene fjernet helt til bunns. Og endelig er det to røyser på nordøstspissen av øya, klart markerte, bygd opp av store bruddsteiner. I midten av den største er det et krater på 5,5 x 3,5 meter, hvor det trolig har vært gravkammer under en helle i østre kant av haugen. Her ble det funnet en bronsekniv i 1894. På Lille Svartøy er det også to røyser med diameter på 6–7 meter, som begge er gravd i.**

* Bronsealderen regnes fra år 1800–500 før Kristus, og eldre jernalder fra år 500 f.Kr.–500 e.Kr.

** Universitetets Oldsaksamling ØK-registrering 1968.

Røyse» ble solgt i 1335. Ivar er også nevnt i et brev i 1348 vedrørende betaling av den samme gårdparten i Mo.⁴

Sist på 1300-tallet eide riksråd, ridder og høvedsmann AMUND BOLT (ca. 1345–1419) jordegods i Svarstad og By i Hole. Bolt skal ha «utnyttat dei flytande tilhøva etter Svartedauden» til å skaffe seg

⁴ Diplomatarium Norvegicum (DN) XIII, s. 9 og DN IV s. 262.

GRAVHAUGER PÅ ØVRE SVARSTAD

På Smiehaugene, 75 meter øst for gårdstunet på Øvre Svarstad, ligger tre eller fire gravrøyser. To av dem, en klart markert steinblandet langhaug (7 meter lang og 3,5 meter bred) og en rund jordblandet røys med diameter på 3–4 meter, ser begge ut til å være urørt, mens en rundhaug av jord og små bruddstein (diameter 5 meter) har en tydelig forsenkning i midten som forteller om utgraving. På en odde ut i Tyrifjorden, cirka 400 m sørøst for husene på Øvre Svarstad, lå det i 1968 en rund, jordblandet røys av store rundkamp, 6 meter i diameter og 1,5 m høy, som tydelig bar preg av å være utgravd. Denne røysa er seinere fjernet ved dyrking. På Øvre Svarstad er det også funnet et spinnehjul, som i dag befinner seg i Oldsaksamlingen. Spinnehjulet ble funnet cirka 100 m sørvest for gårdstunet, på en haug hvor det ble plantet syriner.*

* Universitetets Oldsaksamling ØK-registrering 1968.

Oversiktsbilde av Svarstad-gårdene i 2006. I forgrunnen midt i bildet ligger Svarstad-enga (Enga) bnr. 6, og nede i venstre hjørne Svarstad søndre bnr. 7. Øvre Svarstad bnr. 3 ligger på høyden midt i bildet, og «Fjeld-Svarstad» bnr. 1 på sletta nord for (ovenfor) denne. Til venstre for Øvre Svarstad skimter vi gårdstun og bygninger på Svarstad bnr. 4 (Rovelstad) og Svarstad bnr. 5 (Skuterud).

© Fotograf Marit Fagerli

BRONSEALDERGRAV

I 1902 var en mann fra Røyse, Anders Pettersen, ute på Svartøyene i arbeidsmedfør. Han kom til å grave litt i mosen, og da kom en del bein til syne. Han gav dr. Thaulow på Solheim underretning om saken, og Thaulow var like etter på øya og tok vare på skjelettene. De ble senere brakt til Oslo for nærmere undersøkelse, og det ble slått fast at skjelettrestene stammet fra en bronsealdergrav, og hadde tilhørt to menn og to kvinner.*

* «... og en kan formode at to tjenere eller slaver er ihjelslått og gravlagt sammen med sitt herskap» (VV.: Gravplassen på Svartøyene i Hole – kopi av udatert avisartikkel i Hole bygdearkiv).

jordeiendommer. I 1422 kunnngjorde hans svigersønn, Herman Moltke i Tomb i Råde, at han hadde mottatt den arven hans hustru, Borghild Amundsdatter, hadde krav på etter faren. Jordegodset omfattet en rekke gårder og gårdparter på Østlandet.⁵

Svarstad var delt i to gårder allerede på 1400-tallet. I 1493 nevnes Nedre Svarstad i en kilde, og da må det også ha vært en øvre gård. I 1528 nevnes TORGER SVARSTAD («Swaste») og NARVE SVARSTAD i skattemanntallet. I 1557–58 betalte REIER SVARSTAD og ASBJØRN SVARSTAD fôring (en skatt), men vi vet ikke på hvilken av Svarstad-gårdene de var brukere. Heller ikke PER SVARSTAD (P.A. i seglet), som er nevnt i 1594.

Nedre (Lille) Svarstad før 1723

Store Svarstad (også kalt Nordre eller Øvre Svarstad) lå på høyden der Øvre Svarstad bnr. 3 ligger i dag. Hvor Lille (Nedre) Svarstad lå, hefter det litt mer usikkerhet ved. Det synes mest sannsynlig at gården lå der seinere bnr. 5 (Fekjær, i dag Skuterud) lå før utskiftinga 1899–1902, men dagens bnr. 4 (Rovelstad) kan også ha vært den opprinnelige Lille Svarstad-gården.

I 1493 gav INGRID NILSDOTTER 30 lispund i Nedre Svarstad til et alter i Hamar domkirke, og Hamarbispen satt siden med eierparter i gården.

⁵ Øvrige gårder på Ringerike som hørte til Amund Bolts jordegods, var Vaker i Norderhov, og Haug, Lo, Sætrang, Skaugstad og Skøyen i Haug (DN XXI nr. 292).

KNIV FRA BRONSEALDEREN

I 1894 ble det funnet en bronsekniv i en av gravhaugene på Svartøyene, «paa en mot øst utspringende odde av øen, på ryggen av odden, i et lite muret kammer, dekket med en helle og ca. 1 alen langt, $\frac{3}{4}$ alen bredt». I tillegg til kniven lå det brente bein under hella. Bronsekniven tilhørte i 1890-årene Kristian Ruud, eier av Øvre Svarstad, som også skal ha funnet den. I 1895 fikk han melding fra professor Rygh i Oldsaksamlingen at kniven skriver seg fra seinere del av bronsealderen. Kristian Ruud skal seinere ha gitt kniven til dr. Thaulow, som i 1922 fortsatt hadde den i sitt eie. Den ble siden gitt som gave til Ringerikes Museum.*

* Heftet Ringerike 1989 s. 45, og Agderposten 15. juli 1903 (nr. 161).

Etter reformasjonen ble det tidligere Hamargodset kongens eien-
dom. Av jordeboka for Hadeland fogderi i 1616 (som Ringerike da
tilhørte), går det fram at Nedre Svarstad da var fullgård, og byg-
selrådlig var «Anne salig mester Anders», dvs. enka etter Anders
Bentsen Dall, som var biskop i Oslo 1601–1607.⁶

I 1599–1600 var HÅKEN SVARSTAD bruker av Nedre Svarstad.
Han satt på gården også i 1616 og 1624. Sistnevnte år var gårdens
skyld 46 ½ lispund, hvorav 30 lispund tilhørte biskopen i Oslo (tid-
ligere under «De fem sårs alter» ved Hamar domkirke). Bygselrå-
dig var fortsatt bispeenka Anne Pedersdatter. I 1624 eide Anders
Skiaker på Hadeland «med sine stebarn» 10 lispund (i 1616 eid av
Rolv Skiaker), mens 2 ½ lispund 3 setting tilhørte Hole kirke⁷ og
2 ½ lispund i «Tubbedal» under Svarstad tilhørte Hole prestebord.⁸
Fra 1627 til 1632–33 eide Alf Borgersen Hauger på Jevnaker 10 lis-
pund i «Lille» Svarstad, trolig eierparten som Anders Skiaker had-
de i 1624. Dette er første gang navnet Lille Svarstad er å finne i en
skriftlig kilde.⁹

I 1620 er også nevnt GREGARD SVARSTAD, som betalte byg-
ningskatt. Han kan ha vært sønn eller svigersønn av brukeren
Håken, som er nevnt siste gang da han betalte landskatt i 1628.

I skattelistingene 1628–29 var TOLLEV SVARSTAD bruker. Han ble
kalt «husmann» i 1626, men var bruker i 1628. I 1647 het også
brukeren Tollev, men han var ikke den samme Tollev som var bru-
ker i 1628–29. Mest sannsynlig var han sønnesønn eller datter-
sønn, og da sønn av Gregard som nevnes i 1620. Tollev Svarstad
(den yngre) var født cirka 1614, og hadde i 1666 en sønn, Gregard
Tollevsen – se nedenfor.

I 1647 var det Bodil, «salig mester Oles» (enke etter Oluf Boe-
sen, biskop i Oslo 1639–1646), som hadde inntektene av de 30 lis-
pund malt med bygsel som lå til Oslo bispestol, mens Oluf Møkle-
by på Hadeland eide 2 såld korn (10 lispund) med bygsel, Hole kir-
ke 1 tønne korn uten bygsel og sognepresten i Hole (herr Lauritz)
et halvt såld korn (2 ½ lispund).

TOLLEV SVARSTAD var lagrettemann fra 1652 til 1666. I 1652
ble Torger Haraldsen Vaker stevnet for gjeld på 1 ½ riksdaler til

«... TIL SJELEMESSE SÅ LENGE VERDEN STÅR»

I 1493 testamenterte Ingrid
Nilsdotter en del jordegods
på Opplandene, deriblant 30
lispund i Fjelstad og 30 lis-
pund i Nedre Svarstad i Hole
samt 20 lispund i ødegården
Hval i Haug, til et nytt pre-
bende (inntekt til en domkir-
keprest) ved De hellige fem
sårs alter i Hamar domkirke,
«til sjelemesse så lenge ver-
den står» for sine brødre bis-
kop Finboge av Bergen og
herr Olav Nilsson, sin mor
Ragnhild, sin husbond
Jørund og sine barn Agata,
Thorer og Birgitta. Hun for-
unte sin sønn Gulbrand
Klemmetsen for hans leve-
dager å nyte denne pre-
bende, som Hamars biskop
etter hans død skulle ha for-
valtningsrett over.*

* DN (Diplomatarium Norvegicum) I
s. 702.

⁶ «Jordebok for Ringerike 1616 – Akershus Lensregnskap» (notat fra E.F. Halvor-
sen).

⁷ I 1577 og 1624 eide Hole kirke 9 settinger korn i Nedre Svarstad.

⁸ I 1577 eide Oslo bispestol et halvt såld korn (2 ½ lispund) i Tubbedal ved Svar-
stad, og det er trolig den samme eierpart som Hole prestebord eide i 1624. Tubbe-
dal synes seinere å ha blitt en del av Svarstad.

⁹ Randi Bjørkvik: «Anders Haugers jordegods», i Hringariki nr. 1/1998, s. 21.

Jørgen Jacobsen i Haderslev, og Tollev Svarstad tilbød seg å betale «sin del» av gjelda. Hvorvidt Torger og Tollef hadde gjelda i fellesskap, eller om Torger var en av Tollefs arvinger, vet vi ikke. Vi kjenner ikke navnet på Tollev Svarstads hustru, men ved skiftet etter Torger Haraldsen i 1652 hadde han to ugifte døtre (Ragnhild og Helga), og én av dem kan ha giftet seg med Tollev Svarstad kort tid etter.¹⁰

Tollef Svarstad vitnet i 1652 også i en rettssak etter et slagsmål

¹⁰ Etter Ole Yttri, og Thorleif Solberg: Slektsforbindelser Hadeland-Ringerike, i Hringariki nr. 1/2000.

på Midt-Haug på Tyristrand (sammen med Engebret Leine og lensmann Trond Stadum), og i 1660 var han innkalt for å vitne i en sak om vannrettigheter i Skjærdalen.

I 1662 ble Tollev stevnet av biskop Henning Stockfleth for manglende betaling av landskyld, og ble dømt til å betale innen 14 dager.

I 1666 var Tollev Svarstad 52 år gammel, og nevnt i prestemantallet er også hans sønn, Gregard Tollevsen (3) samt Ola Steinsen (52), som må ha brukt en del av gården. Ola er ikke nevnt i 1664. Nedre Svarstad kan derfor ha blitt delt i to gårder rundt 1665.¹¹

OLA SVARSTAD (f. ca. 1614) var lagrettemann 1671–73.

En gang mellom 1666 og 1669 er Tollev Svarstad blitt etterfulgt av Peder Svarstad som bruker av en del av gården, for i hvert fall fra 1669 var Ola og Peder bygselmenn for 2 ½ lispund som Holepresten eide i Svarstad. I 1671 ble de stevnet av sogneprest Lauritz Madssøn Mossing for «etterstående landskyld og julemarker» for året 1669, «som av deres påboende gård etter kirkens jordebok årlig avgår et halvt sold, som de seg på hverandre forskyter at skal betale». Retten ba dem ordne opp med presten innen neste ting, eller da «at lide dom».

PEDER SVARSTAD var lagrettemann 1671–1673. I 1671 ble han og Ola Leine dømt til å bøte 2 mark sølv hver for manglende skyssføring av inspektør Fredrik Boyesens fullmektig.

I 1673 ble Peder Svarstad stevnet for to års manglende betaling av landskyld til Hole kirke (årlig 9 settinger). Han møtte på tinget og hevdet å ha betalt avgiften for 1671 og 1672 til Anders Sørums. På neste bygdeting ble det referert forklaring fra Anders Sørums at Peder hadde levert ½ tønne korn som betaling for leie av jorda, men det var ikke nok. Peder ble dømt til å betale to års landskyld og julemarker, med «avkortning» av den halve tønne med korn. I tillegg måtte han betale 1 daler i kost og tæring.¹²

I 1684 ble det tinglyst et skjøte fra Nils Alvsen på Nordre Askim i Gran til sorenskriver JENS THYGESEN (LUND) på halvannen fjerding tunge (7 ½ lispund) i Søndre Svarstad, «med bygsel over all gården». Dette var trolig en del av de 10 lispund som Oluf Møkleby på Hadeland eide i 1647. De øvrige 2 ½ lispund av denne eierparten ble i 1670-årene eid av Jon Olsen Skjør vold i Norderhov, som i 1677 og 1680 solgte den til Jens Thygesen. Sorenskriveren

¹¹ I 1666 er nevnt en «husmann», Anders Tollevsen (46, han var på Sønsterud i 1664), og en dreng, Pål Reinertsen (13), men vi vet ikke hvilken av Svarstad-gårdene de tilhørte.

¹² Tingbok 12 (1673) for Ringerike, s. 8 (transskribert av Thorleif Solberg).

HADDE INGEN HEST HJEMME

I oktober 1660 klaget kona til skysskaffer Ola Leine over Tollev Svarstad på bygdetinget, fordi han ikke ville «skyssføre» sorenskriveren til det siste tinget i Norderhov, da tienden ble skrevet. Tollev møtte på tinget og forsvarte seg med at han ikke hadde noen hest hjemme da skrивeren skulle skysses. Men retten dømte ham til å gi 2 mark i sikt (bot til det offentlige), gjøre den «etterstående» skyssferd, og dessuten betale «dommens løsen».*

* Ringerike slektshistorielag: Tingbok for Ringerike III (1660–1662), s. 11.

BETALTE IKKE FOR HESTEN

I 1662 ble Tollev Svarstad stevnet av Syver Gjesval for en hest som Tollev hadde kjøpt av ham for 6 daler, men som han nektet å betale. Tollev møtte på tinget og fortalte at hesten hadde vært sjuk da de avtalte kjøpet. Den døde et halvt år etter, og han mente derfor at han ikke var forpliktet til å betale. Men retten dømte ham til å skaffe Syver en ny hest innen neste måneds forløp, eller betale ham 6 daler.

TRE KNIVSTIKK

I januar 1662 ble Henrik Fekjær stevnet av futen fordi han hadde gitt Helge Svarstad tre knivstikk, slik at Helge var blitt liggende tre uker til sengs. Henrik var en fattig soldat og «intet eiendes», og ble dømt til å betale Helge 8 daler for tort og svie. I tillegg måtte han bøte 8 ørtuger 13 merker sølv til kongen.

FØRTE TØMMER TIL VIKERSUND

I 1662 ble Anders Svarstad stevnet for 9 daler i gjeld til Lars Simenssøn på Bragernes. Anders møtte på tinget og fortalte at han hadde påtatt seg å føre 51 tylfter tømmer til Vikersund, og sa seg villig til å betale det han måtte stå til rest med. Motparten hevdet at kun 42 tylfter var levert i Vikersund, og Anders ble dømt til å betale innen «halvmånedsdag» (14 dager).*

* Anders kan ha vært den Anders Tollevsen som er nevnt som «husmann» på Svarstad i 1666 (i 1664 var han på Sønsterud).

SLO MED OKSEPISK

I november 1692 ble to soldater, Hågen Alvsen og Lars Torbjørnsen «av veledle hr. major Lergaards kompani», stevnet av Lars Svarstad etter at de en søndagsmorgen tre uker tidligere hadde banet seg veg inn i hans stue på Svarstad, og der påført Jens Thygesens dreng Henrik Olsen flere slag med en «tyrpisk» (oksepisk) så blodet rant. Deretter hadde de hogd i stykker to krakker, en stor «tre kvarters så», og i tillegg sju eller åtte øksehogg i dørkarmen. Flere vitner (Ragnhild Eriksdatter og Kjersti Olsdatter) bekreftet Lars sin fremstilling.

satt dermed med 10 lispund i Lille Svarstad og (fra 1679) 20 lispund i Store Svarstad.

I 1685 vitnet ANDERS JENSEN SVARSTAD og Elling Svarstad i en sak om ulovlig bråtehogst som Ole Halvorsen Nes skulle ha foretatt i allmenningen på Krokskogen.

ELLING SVARSTAD ble stevnet for rests katt i 1678 og 1681. I 1684 ble han oppnevnt blant de «dannemenn» som skulle melde fra til øvrigheten dersom betlere (tiggere) eller andre løsgjengere kom til bygda. Han var lagrettemann 1685–1690.

I 1690-årene kom en «ny» Peder på Lille Svarstad: PEDER TORKELSEN SVARSTAD (f. ca. 1659) skyldte skatt i 1694 og var lagrettemann 1695–1698. Han var Jens Thygesens landbonde, og ble brukt av sorenskriveren på Bønsnes som taktsmann og stevnevitne. Ifølge en militærrulle i 1697 var han gift og 38 år gammel. I 1697 stevnet han tidligere fogd Christen Christensen for «tjenestelønn, klær reise og annet» på 62 riksdaler 3 ort den tid han var i gamlefogdens tjeneste. Peder Torkelsen ble seinere bruker av Nerigarden Leine.

Fra rundt 1690 til 1695 var LARS SVARSTAD bruker av en gårdpart i Lille Svarstad. Han var lagrettemann i 1695. I 1694 heter det at «Lars og Peder Svarstad» skyldte 4 daler 3 ort 21 skilling i skatt. De kan ha drevet denne gårdparten sammen.

Lars Svarstad ble trolig etterfulgt av HANS OLSEN, som i 1695 tinglyste sin bygselseddel fra biskop Hans Rosing på tre fjerdinger malt (15 lispund) i Svarstad. I 1697 var Hans død. Da lot ENGBRET PEDERSEN SVARSTAD tinglyse sin «erholdne» bygselseddel fra Rosing på den part i Svarstad som «avgangne Hans Olsen tilforn har brukt». Engebret ble i 1697 utpekt som lagrettemann for 1698, men han fungerte ikke som det. I 1698 ble han «tilkjent for ektebot at svare 3 riksdaler 1 ort 12 skilling».¹³

I en militærrulle i 1697 var han 28 år gammel, og det ble opplyst at han var født i Lier prestegjeld, og der hadde «tjent» som knekt i et rytterkompani. Han brukte da halve Svarstad.

¹³ Ektebot (ekteskapsbot) = bot for for tidlig omgang med sin hustru (festekvinne).

Øvre (Store) Svarstad

(OGSÅ KALT NORDRE SVARSTAD) FØR 1723

Tidlig på 1500-tallet lå en større del av Store Svarstad under Hamar-bispen. Etter reformasjonen i 1537 ble det tidligere bispegodset kongens eiendom. Av jordeboka for Hadeland fogderi i 1616 (som Ringerike da tilhørte), går det fram at Øvre Svarstad var «bortforlent» til lensherre Hartvig Huitfeldt,¹⁴ og at gården gav ingen skatt eller avgift til det offentlige.

I 1517 makeskiftet biskop Mogens på Hamar et halvt pund (d.e. skippund, dvs. 10 lispund) i Nordre (Øvre) Svarstad, sammen med 2 pund årlig rente i Sørums på Ringerike «samt en huds verdi», gården Hanestad på Toten med Dyre Sevaldsson, lagmann på Opplandene.¹⁵

I 1612 betalte TORGAUT SVARSTAD på Øvre Svarstad bygnings-skatt.¹⁶ Han var sønn av Sigrid Pålsdatter Søhol, som var gift på Leine.

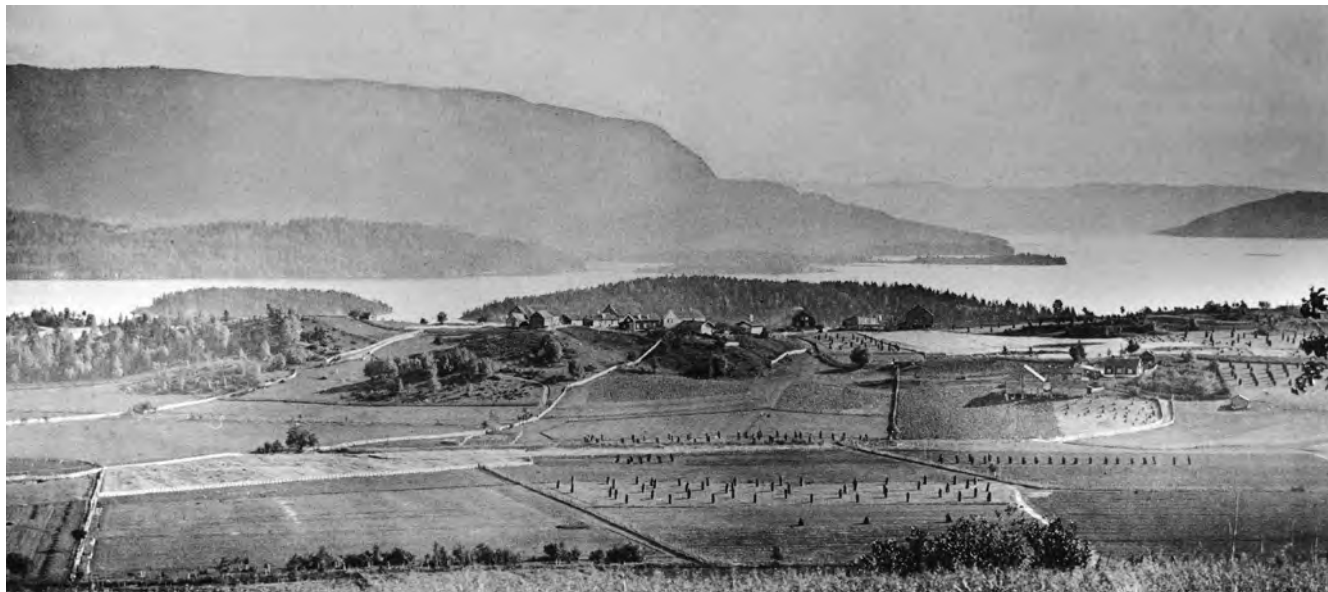
I 1622 var han etterfulgt av SYVER AUGUSTINUSSEN SVARSTAD

¹⁴ Hartvig Huitfeldt (1582–1637) f. i Øvre Eiker, norsk lensherre og embetsmann, fikk fra 1616 en rekke forlener og privilegier. I 1620 ble han utnevnt til berg-hauptmann i Norge (Store Norske Leksikon).

¹⁵ DN I s. 760

¹⁶ Bygnings-skatt var en skatt som ble innkrevd fra 1593 til 1644 til bygging av Akershus festning.

Svarstad-gårdene i 1870. På høyden midt i bildet ligger de to gårdene på Store (Øvre) Svarstad. Etter utskiftinga 1899–1903 ble «Fjeld-Svarstad» (bnr. 1, med hvitmalt hovedbygning) flyttet ned på lavlandet til venstre i bildet, mens gården lengst øst (Øvre Svarstad bnr. 3) ble værende. Vest for disse to gårdene (til høyre, mørk hovedbygning med gavlen mot oss) ligger Lille Svarstad (bnr. 5), som etter utskiftinga ble flyttet lenger mot vest, helt ut i høyre bildekant, vest for Lille Svarstad bnr. 4.

SVARSTAD-BONDE FRA EIKER

Syver Augustinussen, som var bruker av Store Svarstad fra rundt 1620 til sin død i 1660, var fra Leversby på Eiker. Av et referat fra bygdetinget på Eiker 15. februar 1644, går det fram at Syver Augustinussen på Svarstad på Ringerike og Tore Augustinussen på Fjerdingdal solgte 8 lispund mel i Leversby nordre til broren, Peder Augustinussen på Leversby.*

* Eiker, Modum og Sigdal tingbok I-8, s. 53 (opplyst av slektsforskeren Jan Engedahl på Eiker).

ØDEGÅRDEN LI

I 1624 ble ødegården Li brukt under Søndre Leine. Dette var trolig Lien på Utstranda, som i 1624 ennå ikke var skyldsatt. Brukeren i 1624 het Morten. Rundt 1630 ble skylda satt til 2 skinn, som var krongods. Li ble seinere (i hvert fall fra 1643) brukt under Øvre (Nordre) Svarstad, som i 1647 hadde fått økt skylda si med 2 kalveskinn.*

* Halvorsen 1960, s. 13.

(ca. 1589–1660), sønn av Johanne Pedersdatter og Augustinus Leversby på Eiker. Han var bruker også i 1624. Skylda var da 45 lispund, hvorav 20 lispund var forlent til prosten ved Mariakirken, som da var Norges rikets kansler (eierparten lå tidligere under Nikolaus-alteret ved Hamar domkirke), 10 lispund tilhørte biskopen i Oslo (hadde siden 1517 ligget under «De fem sårs alter» ved Hamar domkirke), mens 15 lispund tilhørte Hole prestebord.¹⁷

I 1641–42 ble Syver Svarstad slått med en staur av Ola Bjørn- sen.¹⁸ Syver Svarstad var fortsatt bruker i 1647. Prosten ved Maria- kirken hadde da inntektene av 20 lispund byggmel med bygsel, Bodil «salig mester Oles» eide 10 lispund rugmel uten bygsel, mens Hole-presten herr Lauridz hadde 3 fjerdinger korn (15 lispund). I tillegg var det 2 kalveskinn med bygsel som tilhørte kongen. Dette var ødegården Li, tidligere brukt under Søndre Leine (se egen sak).

I 1646 betalte Syver Svarstad koppskatt, og hans alder ble opp- gitt til 57 år.¹⁹ Syver Svarstad var lagrettemann i 1650-årene. I 1652 ble han, sammen med Sjur Mo og Rolv Søhol, stevnet av Søren Bjørnstad for manglende betaling av andeler i en «Mussquet». De ble dømt til å betale.

Syver Svarstad er nevnt som bruker så seint som i 1659. 1660 ble han og fire andre gårdbrukere i Hole²⁰ stevnet av Mariakirkens prosti for manglende betaling av jordavgift for året i forveien, med krav om at de måtte betale skylda og deretter fravike gårdene sine. I referatet fra bygdetinget på Frøyshov tingstue 18. august 1660 får vi vite at Syver var død, men arvingene hans møtte sammen med de andre innstevnte. De hadde med penger for å betale Mariakirkens «fut», men denne nektet å ta imot, selv om beløpet ble talt opp for ham i retten. Brukerne sa på tinget at de ikke motvillig hadde unn- latt å betale landskylda. Årsaken var deres fattigdom, og de mange utgifter og skatter de siste årene. Retten gav dem medhold i at det var «besværlige tider», og avgjorde at de skulle få beholde gårdene dersom de betalte innen 14 dager, med tillegg av 2 daler i omkost- ninger. I desember 1660 ble Sigrid Svarstad stevnet for gjeld av Ras- mus Christensen på Bragernes. Hun var rimeligvis enka etter Syver Svarstad, og vedkjente seg gjelda og ville betale, men hadde trolig allerede fraveket gården.

Ny bruker av Store Svarstad fra 1660 var JOHANNES ABRA-

¹⁷ Allerede i 1577 eide Hole-presten 15 lispund i Nordre Svarstad (Halvorsen 1955, s. 24).

¹⁸ Ifølge futeregnskapet.

¹⁹ Koppskatt var en skatt på *person*, og ikke på *jord*, og ble derfor kalt koppskatt (av tysk «kopf» = hode).

²⁰ De øvrige som ble stevnet var Arne Gomnes, Per Stein, Nils Stein og Ola Rud.

HAMSEN SVARSTAD (ca. 1632–1695). I prestemanntallet 1666 (navnet ble da skrevet *Jehans*) ble hans alder oppgitt til 34 år, og nevnt er også sønnen Torsten Johannessen (3). Johannes må ha tatt over gården seint på året, for i 1661 vitnet Engebret Leine og Tollef Svarstad på bygdetinget at det ikke var sådd noe på Svarstad året i forveien.

I 1673 ble Johannes stevnet for gjeld på 2 daler 2 ort av arvingene etter Simen Larsen på Bragernes. Johannes møtte på tinget og sa at han hadde betalt gjelda med «kjørsel», noe han kunne legge fram bevis for, men «vil dog først at boken erfares».

Johannes Svarstad var lagrettemann 1666–1681. Han var gift med MARIE TORSTENS DATTER, og vi kjenner to av deres barn:

* Marte (ca. 1660–1726), g.m. Nils Johannessen By (ca. 1648–1718) på Vestre By, minst fem barn: Abraham, Maren, Åse, Johannes og Gjertrud – se bind 3 s. 205–206.

* Torsten (1663–1738), lensmann i Hole fra 1695, seinere bruker av Svarstad og fra 1699 av Søndre By – se nedenfor.

Johannes Svarstad var bygdelsmann i Hole fra 1681 til 1695, da han ble avløst av sønnen, Torsten Johannessen. Johannes døde trolig i 1695. I 1699 nevnes han blant dem som skyldte penger til boet etter avdøde Reinert Nilsen på Bragernes, og i tingboka er det da anført at Johannes «forlengst» var død.

Ved skjøte av 11. november 1679 solgte Nils Gundersen på Bragernes 1 skippund byggmalt i Østre Svarstad («som Johannes påbor») til sorenskriver Jens Thygesen Lund «med bygsel og herlighet over all gården». Skjøtet ble tinglyst på bygdetinget på Gornes 23. oktober 1684. Dette må ha vært eierparten som tidligere lå til Mariakirkens prosti (krongods), og som en gang etter 1647 er blitt solgt til private.

Jens Thygesen Lund var sorenskriver fra 1670 og bodde på Bønsnes. I 1692 skyldte han 23 riksdaler i skatt for sine gårder Svarstad og Bønsnes.²¹

TORSTEN JOHANNESSEN SVARSTAD (1663–1738) overtok i 1695 både lensmannsombudet og bruken av Store Svarstad etter faren. Fra 1690 hadde han vært bruker av halve Ullern. Fra 1699 var han bosatt på Søndre By, hvor han brukte halve gården med bygselsedel fra Christiania rektorat (brukte samtidig Store Svarstad til 1702).

Fra 1703 ble Torsten Johannessen etterfulgt som bygselmann på

DRAGONHEST

I 1659 ble Tollef Svarstad og Gudbrand Hundstad stevnet av Syver Svarstad for betaling av en hest han hadde kjøpt og utlagt til dragonhest i deres «legg». Han hadde kjøpt hesten for 20 riksdaler av Frantz Nilsson, men seks vurderingsmenn hadde funnet ut den var verd bare 12 riksdaler. Tollef og Gudbrand ble dømt til å betale.

²¹ Thygesen Lund eide da 1 skippund malt (20 lispund) i Store Svarstad et halvt skippund (10 lispund) i Lille Svarstad.

Store Svarstad av MIKKEL SVARSTAD, som var bruker også i 1708. I årene 1706–08 het også en av brukerne på Lille Svarstad Mikkel, men vi vet ikke om det var Mikkel på Store Svarstad som samtidig bygslet en del av nabogården.

I 1709 bygslet biskop Hans Munch en gårdpart av Store Svarstad til HANS THOMESSEN, men vi vet ikke mer om denne brukeren. Trolig var det hans enke som i 1723 brukte gården sammen med eieren, Michel Hansen Wellermann – se nedenfor.

Store Svarstad

GAMMELT MATRIKKELE NR. 8 – SEINERE LØPENR. 98
(GNR. 211/1 OG 2) OG LØPENR. 99 (GNR. 211/3)

Store Svarstad hadde i 1723 en skyld på 2 skippund 5 lispund (45 lispund). Av dette eide oppsitteren 20 lispund med bygsel, mens 10 lispund ble eid av Oslo bispestol og 15 lispund av Hole prestebord (sognepresten i Hole).

I 1723 var det to oppsittere på Store Svarstad: Michel Hansen (Wellermann) og en enke (trolig etter Hans Thomesen). Da var det 4 hester, 18 storfe, 18 sauer og 14 geiter på gården. Årlig utsæd var 3 kv. rug,²² 3 kv. erter, 4 t. bygg og 6 t. blandkorn. Årlig høyavling var 28 lass. Under gården var det én husmann, som sådde 2 kv. havre.

I 1727 betalte Michel Wellermann og «Enchen» tiende.

Rundt år 1700 eide sorenskriver JENS THYGESEN LUND (d. 1709) på Bønsnes 30 lispund i de to Svarstad-gårdene, hvorav 20 lispund i Store Svarstad. Han var sorenskriver i Ringerike og Haltingdal fra 1670 til sin død i 1709,²³ og var gift med GREDECHE JONSDATTER. De fikk tre barn:

* Karen (d. 1732), g.m. Michel Hansen Wellermann, eier av Store Svarstad fra 1700 – se nedenfor.

* Tyge (d. 1725), ugift, bodde sine siste år hos søsteren og svogeren på Store Svarstad.

* Ingeborg, g.m. løytnant Sigv. Akeleye.

Jens Thygesen Lund overdro i 1700 eierparten i Svarstad-gårdene til svigersønnen MICHEL HANSEN WELLERMANN (d. 1723), gift

²² Kv. = kvarter (en kvart tønne).

²³ Jens Thygesen Lund ble i 1690-årene fradømt embetet av Høyesterett, men fikk bevilling 7. august 1694 til å beholde det. Christian Møller (vicesorenskriver fra 1685) overtok embetet i 1709.

med KAREN JENSDATTER LUND. De bosatte seg da på Svarstad. Ved fletføringskontrakt av 1711 overlot svogeren Tyge Tygesen (d. 1725) sine arvelodder etter foreldrene til Wellermann, mot nødvendig underhold i sin levetid og en sømmelig jordeferd.

Etter Michel Wellermanns død i 1723 satt Karen Wellermann som eier i små kår på Svarstad. I 1731, ett år før sin død, solgte hun sine 20 lispund i Store Svarstad til Ole Pedersen Borgen, som var pantekreditor i gården etter å ha gitt fru Wellermann et lån på 168 riksdaler i 1728.

OLE PEDERSEN BORGEN (d. 1741) var fra Sørums i Steinsfjerdingen, og bygselmann på Borgen fra 1705. Han var en forholdsvis velstående mann med eierparter i flere gårder i Hole og Haug, og hadde minst seks barn i to ekteskap med henholdsvis Helle Torbjørnsdatter Borgen og Kari Eriksdatter Dæhli – se bind 1 s. 342–343.

Ole Pedersen Borgen var bosatt på Borgen og leide ut Store Svarstad. Av et skifte på plassen Evjua i 1734 får vi vite at grunnleie av plassen ble svart til Svarstads brukere, Gulbrand Gulbrandsen og LARS THOMESSEN, og at deres landherre var Ole Pedersen Borgen. Lars Thomesen er trolig en bror av den tidligere brukeren, Hans Thomesen. Lars var gift med Eli Engebretsdatter fra Taje under Helgeland (på vestsida av Storelva), datter av Engebret Jensen Taje og Marte Jensdatter. De giftet seg i 1736, og fikk i 1737 sønnen Engebret.

Oversiktsbilde over en del av Røyse i 1950. Staunesodden til høyre i forgrunnen, og Svarstadvika innenfor med bekken som renner ut og danner grense mellom Svarstad og Søhol gårdsvald. Midt på bildet i forgrunnen ligger en av Svarstad-gårdene («Fjeld-Svarstad»). I bakgrunnen til høyre ser vi Frøysuåsen, og bakerst Nordfjorden med bygdene på Tyristrand og Ask.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Fra rundt 1720 var GULBRAND SVARSTAD bygselmann på Nordre Svarstad. Han var gift med BERTE SYVERSDATTER, som var enke (og fortsatt levde) da hun i 1734 skiftet sitt løsøre (nettoverdi ca. 31 riksdaler) med de sju barna:²⁴

* Ingrid (ca. 1680–1763), g.m. Bård Klausen Hundstad (ca. 1687–1739) på Store Hundstad, minst fire barn: Gulbrand, Klemet, Lisbeth og Klaus – se Store Hundstad.

* Marte (d. 1762) g.m. Lars Andersen Støa (Fægri) på Tyristrand.

* Rønnaug (d. 1752), ugift i 1734.

* Gulbrand (ca. 1687–1753), seinere bruker av Store Svarstad, g.m. Kirsti Gulbrandsdatter, minst fem barn – se nedenfor.

* Lisbeth (ca. 1687–1762), g. 1724 m. Peder Haavardsen Leine.

* Mari (1695–1775), g.m. Abraham Pedersen Dahl (1693–1768) fra Dal under Fjelstad, i 1762 bor de på en plass under Stein, seinere husmannsfolk i Grønvold under Mo, seks barn: Eli (f. 1722, g. 1746 m. Hans Eriksen ca. 1710–1755, seinere husmann i Bønsneseie, seks barn), Guri (f. 1725), Lisbeth (f. 1728, g.1 i 1753 m. soldat Peder Syversen, én datter Kari, g.2 i 1757 m. Mads Jensen, seinere i Grønvold og Selte, fire barn: Guri f. 1758, Mari f. 1760, Gjertrud f. 1763 og Jens f. 1766),²⁵ Berthe (1730–1806, g.1756 m. Hans Alvsen fra Frognøya, seinere på Storøya, minst seks barn: Eli f. 1757, Mari f. 1760, Dorthe f. 1762, Dorthe f. 1765, Maria f. 1769 og Alv f. 1772),²⁶ Peder (f. 1734, g. 1766 m. Mari Christensdatter Øverby) og Ahlet (f. ca. 1737, g.m. Even Olsen, husmann i Steinseie og siden på Koksrud, minst fire barn: Maria f. 1760, Marte f. 1762, Olea f. 1767 og Abraham f. 1768).

* Emerentze, g.1 m. Sven Johansen Fjeld (ca. 1699–1736), bruker på Søndre Fjeld, og g.2 i 1738 m. Hans Johnsen Fjeld.

GULBRAND GULBRANDSEN SVARSTAD (ca. 1687–1753) etterfulgte faren som bruker på Nordre Svarstad. Han giftet seg i 1721 med KIRSTI GULBRANDSDATTER SVARSTAD (ca. 1697–1746) fra Nedre Svarstad, og de hadde fem barn som var i live ved skiftet etter mora i 1746:

* Marte (f. 1722), g. 1748 m. Gulbrand Iversen Svarstad, seinere eier av Svarstadenga, ni barn – se omtale av Svarstadenga.

* Gulbrand (f. 1724), seinere eier av Nedre Ullern, g. 1749 m. Olia Jørgensdatter, seks barn: Gulbrand (1749–1754), Kirsti (f. 1751), Anne (f. 1753), Gulbrand (f. 1755), Berte (f. 1758) og Jørgen (f. 1760).

* Mikkel (1727–1799), eier av Nedre Ullern fra 1761, g. 1754 m. Marte

²⁴ Slektsopplysninger fra Ole Yttri.

²⁵ Guri Madsdatter (f. 1758) ble gift i 1785 med Dag Håvardsen Koksrud, mens Mari (f. 1760) ble gift i 1783 med Knut Asbjørnsen Selte (etter Ole Yttri).

²⁶ Alv Hansen (f. 1772) ble gift i 1795 med Maria Mathisdatter Udvigen.

Engebretsdatter, åtte barn – se omtale av gnr. 207/1 Nedre Ullern.

* Svend (1732–1779), seinere bruker av Lille Svarstad, g.1 m. Kristine Pedersdatter Moe, tre barn, g.2 m. Kirsti Christensdatter, én datter, og g.3 m. Ragnhild Eriksdatter Løkka, to sønner – se omtale av Lille Svarstad.

* Abraham (f. 1738), g. 1766 m. Marte Engebretsdatter. Abraham ble i 1759 utlagt som barnefar av Berte Larsdatter Svarstad sin datter, Dorthe.

I skiftet etter faren i 1754 (på Nedre Svarstad) var boets nettoverdi på 118 riksdaler.

Etter Ole Pedersen Borgens død i 1741 ble hans eierpart på 20 lispund med bygsel i Store Svarstad taksert til 420 riksdaler, og (sammen med det øvrige jordegodset) utlagt enka Kari Eriksdatter og barna fra begge ekteskap.

I 1743 ble de 20 lispund overtatt av sønnen, PEDER BORGEN, som var bosatt i Christiania.

I 1750-årene eide SVEND OLSEN SVARSTAD (1730–1797) en del av Store Svarstad. Han var sønn av Ole Nilsen og Eli Gulbrandsdatter, og kjøpte i 1762 halve Leine, hvor han da bosatte seg med kone Lisbeth Iversdatter.

I 1762 var ANDERS OLSEN SVARSTAD «husbonde» på Store Svarstad. Han *kan* ha vært sønn av Ole Pedersen Borgen, og var i så fall født i 1734. Anders Olsen var gift med Anne Svarstad, og vi kjenner ett av deres barn, Kari (1763–1766).

I skattemanntallet 1762 er anført at gården var selveiergods, «dog 1 sold korn til Hole prestebord og noget til bispen». Gården hadde én tjenestedreng, Anders Iversen, og nevnt er også Lisbeth Syversdatter, som «andre folk boende på gården». I 1762 var det fire husmannsplasser under Store Svarstad.

Rundt 1770 ble ANDERS LARSEN SVARSTAD (Halvorsrud) eier av privatgodset i Store Svarstad. Han var eier av Nedre Frøyhov 1752–66, og var gift med MARI PAULSDATTER. Vi kjenner 10 av deres barn: Lars (f. 1754), Paul (1756–1758), Paulina (1758–1762), Gulbrand (f. 1760), Paul (f. 1763), Ingeborg (f. 1765), Berte (f. 1767), Anders (1769–1770), Anna Maria (f. og d. 1771) og Anders (f. 1775).

I 1778 solgte Anders Larsen en gårdpart av Store Svarstad til Henrik Olsen fra Onsaker for 650 riksdaler og en annen gårdpart til Erik Amundsen Hauger for 416 riksdaler. Sistnevnte solgte i 1787 sin del til Henrik Olsen for 520 riksdaler.

HENRIK OLSEN SVARSTAD (1751–1821) ble i 1783 gift med Anne Larsdatter Wager fra Norderhov. Vi kjenner seks av deres barn: Lars (f. 1784), Ragnhild (f. 1786, g.m. Hans Hansen Lehne), Anne Dorthea (f. 1787, g.m. Helge Christoffersen Lie), Ole (f. 1791), Gulbrand (f. 1796) og Engebret (f. 1798).

INGEN «UTPRÆGEDE SLEKTSGAARDER»

«... senere skiftet saavel store som lille Svarstad gjentagende eiere. Det synes, som om opsitterne tildels hadde vanskelig for at klare sig og derfor ikke alltid frivillig skilte sig av med gaarden. Ved utgangen av det 18. aarhundrede var der 5 opsittere paa Svarstad, 3 selveiere og 2 leilændinger. Av dem hørte saavidt sees ingen til slekter, som i længere tid hadde sittede paa gaardene. Disse kan derfor ikke som saa mange andre gaarder i Hole sies at være utprægede slektsgaarder.»*

* Lagesen (1927), s. 204.

Henrik Olsen Svarstad kjøpte i 1791 Store Vaker i Norderhov. Han solgte rundt 1790 sin eierpart til Søren Andersen Fjeld, som bodde på Nordre Fjeld til 1793 og først da flyttet til Svarstad – se nedenfor.

Store Svarstad LØPENR. 98 – SEINERE GNR. 211/1
OGSÅ KALT «FJELD-SVARSTAD»

Rundt 1790 var Søren Andersen Fjeld eier av 22 ½ lispund i Store Svarstad løpenr. 98 (seinere bnr. 1 og 2) og 11 ¼ lispund i løpenr. 99 (seinere bnr. 3).

SØREN ANDERSEN SVARSTAD (FJELD) (1747–1824) var fra Søndre Hårum i Steinsfjordingen. I 1767 ble han bygselmann på Nordre Fjeld etter året i forveien å ha inngått ekteskap med den tidligere brukerens datter, ANNE HANSDATTER FJELD (1744–1790). Vi kjenner fire av deres barn: Anders (f. 1767), Hans (1771–1773), Hans (f. 1775) og Engebret (f. 1778). De to yngste ble seinere gårdbrukere på hver sin Svarstad-gård – se Øvre Svarstad (bnr. 3) og Svarstadenga (bnr. 6) samt gnr. 217/19 Nordigarden Fjeld.

Etter Anne Hansdatters død i 1790 solgte Søren Andersen, ved skjøte av 26. april 1792, halve løpenr. 98 av Store Svarstad (11 ¼ lispund) til sønnen Anders for 999 riksdaler.

Søren Andersen giftet seg igjen i 1793 med DORTE OLSDATTER FJELD (f. 1773) fra Søndre Fjeld, og flyttet til Svarstad. I 1794 solgte han ytterligere 11 ¼ lispund til sønnen Anders for 899 riksdaler, men det var faren som bodde på gården og drev den. I 1798 gikk han over på livøre med sin hustru. Søren Andersen Svarstad var livøremann på Svarstad til sin død i 1824.

Dorte Olsdatter giftet seg igjen i 1830 med enkemann Even Jensen Svarstad – se Svarstad løpenr. 102 (Engen).

ANDERS SØRENSEN SVARSTAD (f. 1767) var underoffiser, og synes å ha forlatt Hole etter å ha blitt utlagt som barnefar i 1798 og 1800 til to «uekte» barn: Anne (f. 1798) med Lisbeth Mikkelsdatter Ullern, og Lars (f. 1800) med Ingeborg Eriksdatter Frøshaug.²⁷ Ved skjøte av 18. desember 1798 solgte han de 22 ½ lispund i Store Svarstad til Hans Christoffersen Gaarder for 2.994 riksdaler. Den nye eieren lånte 1.499 riksdaler av Peder Pedersen Lien på Snarum mot pant i gården. I 1801 finner vi underoffiser Anders

²⁷ Lisbeth Mikkelsdatter Ullern ble i 1802 gift med Johannes Taraldsen Sønsterud (åtte barn), mens Ingeborg Eriksdatter i 1803 ble gift med Daniel Danielsen Frøshaug (10 barn).

Sørensen Fjeld (32) som losjerende på gården Slette i Sigdal. Han ble gift med Aase Torgersdatter, og de flyttet seinere til Biri i Oppland og fikk flere barn.²⁸

HANS CHRISTOFFERSEN GAARDER (f. 1752) giftet seg i 1793 med SIRI SYVERSDATTER FRØSHAUG (f. 1761), datter av Mari Håvardsdatter og Syver Eriksen Haug fra Etnedal i Valdres, som fra 1787 var eiere av Søndre Frøyshov. Vi kjenner to av deres barn: Maren (f. 1794) og Christoffer (f. 1797).

I 1801 satt Siri Syversdatter (40) og Hans Christoffersen Gaarder (49) på Svarstad med sine to barn og Siris mor, Mari Håvardsdatter (64, enke), og to tjenestefolk: Rønnaug Iversdatter (60) og Simen Mikkelsen (49). Under gården var det tre husmannsplasser.

Ved svogeren Hans Syversen Frøshaugs død i 1800 ble Hans Christoffersen Gaarder også eier av halve Søndre Frøyshov (seinere bnr. 22). Denne solgte han allerede i desember 1801 til Engebret Paulsen Hollerud fra Tyrstrand, som i juli 1804 solgte Søndre Frøyshov videre til lensmann Peder Iversen.

ENGBRET PAULSEN HOLLERUD (f. 1778) kjøpte i februar 1805 Store Svarstad av Hans Christoffersen Gaarder for 2.400 riksdaler, men overdro den allerede i oktober 1806 til sin mor, Johanne Tor-

«Fjeld-Svarstad» etter utskiftinga 1899–1903. Gårdens bygninger (til høyre) ble flyttet i 1904.

²⁸ Opplysninger fra Ole Yttri, og Reidun Søbstad i Sandnes.

bjørnsdatter Hollerud, for samme kjøpesum og flyttet til Tyrstrand, hvor han overtok farsgården Hollerud – se bind 3 s. 368–369.

JOHANNE TORBJØRNSDATTER HOLLERUD (1753–1822) skjøtet gården kort tid etter over til en yngre sønn, Torbjørn Paulsen Hollerud (skjøte først utstedt i 1811 med kjøpesum 12.000 riksdaler og livøre til mora i hennes levetid).

TORBJØRN PAULSEN HOLLERUD (1783–1844) ble i 1813 gift med Marte Jørgensdatter Øverby (1786–1866), og de fikk tre sønner: Paul (seinere eier av Øvre Gårud), Johannes (seinere eier av Nedre Gårud)²⁹ og Jørgen (seinere eier av Opsalbråten).

Torbjørn Paulsen Hollerud satt som eier av Svarstad til 1829, da han ved makeskifte overdro de 22 ½ lispund i gården til sin svoger, Lars Christensen Gaarud, mens han selv flyttet til Tyrstrand og overtok Gårud.

LARS CHRISTENSEN GAARUD (1773–1840) var opprinnelig fra Toen på Modum, og var tidligere skoleholder i sin hjembygd. Han var eier av Gårud på Tyrstrand fra 1799 til 1829. Vi kjenner seks barn fra hans ekteskap med MARIE PAULSDATTER HOLLERUD (1781–1842):

* Paul (1804–1883), fra 1837 eier av Svarstad (bnr. 5) og fra 1842 av Svarstad (Engen bnr. 7), g.m. Ragnhild Olsdatter (f. 1803) fra Svarstad bnr. 5.

* Christian (f. 1813), fra 1851 eier av Gomnes bnr. 11, fra 1845 omgangsskoleholder for en del av Bønsnesfjerdings (Svarstad, Bønsnes og Leine), og fra 1855 omgangsskoleholder på Tyrstrand, g. 1841 m. Inger Olsdatter Gomnæs (f. 1818), minst fire barn: Lars (f. 1845), Ole (f. 1848), Johan (f. 1851) og Nils (f. 1855).³⁰

* Johannes (f. 1815), eier av Store Svarstad fra 1842, g.m. Marie Andersdatter Løken, sju barn – se nedenfor.

* Engebret (f. 1819), eier av Søndre Gomnes bnr. 7 1847–48.

* Inger (1822–1823), tvilling, d. (udøpt) cirka 1 måned gammel.

* Thomas (1822–1823), tvilling, d. (udøpt) cirka 1 måned gammel.

Etter Lars Christensens død i 1840 var Marie Paulsdatter eier av Svarstad til sin død i 1842. Sønnene foretok da et «mindelig skifte», og gården ble overtatt av nest-ungste sønn, Johannes, for 1.550 spesidaler.

²⁹ Da de to sønnene delte Gårud i 1845, ble hovedbygningen saget av på midten (Hans Johnsrud: «En gårdshistorie fra Tyrstrand», i heftet Ringerike 1939–40, s. 8–9).

³⁰ Christian Larsen Svarstads svigermor, Lisbeth Nilsdatter, reiste til Amerika i 1854 (da var hun enke og 63 år gammel) sammen med sin halvbror Engebret og hans familie.

JOHANNES LARSEN SVARSTAD (f. 1815) var gift med MARI ANDERSDATTER LØKEN (f. 1822), og de fikk sju barn: Lars (f. 1849), Lise (f. 1852), Inger (f. 1855), Mathea (f. 1859), Andreas (f. 1863), Anne (f. 1866) og Annette (f. 1869). De satt som eiere av Svarstad til 1853, da de solgte gården til Jens E. Rye og flyttet til Fjelstad på Røyse, hvor de eide Fjelstad bnr. 6 fra 1854. De måtte gå fra denne tidlig i 1860-årene, og i 1865 var de husmannsfolk i Nordli i Frøysuåsen – se bind 3 s. 177–178 og s. 387.

JENS E. RYE (f. 1824 i Christiania) var gift med HANNA RYE (f. 1822 i Grue). Han betalte 2.700 spesidaler for Svarstad, og lånte 450 spesidaler av faren, byskriver Rye, mot pant i gården. I 1858 lånte han ytterligere 1.180 spesidaler av faren, og 1.300 spesidaler i Hypotekbanken.

I 1865 satt Jens E. Rye (42) og Hanna Rye (44) på gården med én losjerende, Knud Eckersberg (24, enkemann, f. i Drammen) og to tjenestefolk: Hanna Martinsdatter (20, f. i Norderhov) og Kristian Thomesen (29, f. i Norderhov). De hadde 3 hester, 9 storfe, 7 sauer og 2 griser, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. hvete, $5 \frac{1}{2}$ t. rug, $10 \frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{7}{8}$ t. erter og 8 t. poteter.

I 1856 var det makeskifte av jord med Paul Larsen, eier av Svarstad løpenr. 101 (seinere bnr. 5), og i 1858 ble den tidligere hus-

«Fjeld-Svarstad» i 2006. Nærmest (delvis skjult) ligger kårbygningen, som ble bygd i 1985.

© Fotograf Marit Fagerli

Karen Nilsdatter (1852–1933) og Hans Andersen Fjeld (1848–1926) på Svarstad med sine tre barn. Bak fra venstre: Nils Henrik (1889–1936), Bertha Marie (1880–1969) og Anders (1877–1941).

mannsplassen Pjåka utskilt og solgt til Hans Kristiansen for 100 spesidaler.

I desember 1867 skrev Rye forpaktningkontrakt for fem år fra 14. april 1868 med Jørgen og Paul Bønsnæs, men forbeholdt seg «nogle jordstykker, hus og værelser med videre». I 1872 solgte så Jens E. Rye gården til Anders Olsen Sundland, og benevnes da i skjøtet som «Stasjonsmester J.E. Rye». Kjøpesummen er ukjent, men kjøper lånte 987 spesidaler av selger mot pant i eiendommen, og i 1874 lånte han ytterligere 2.000 spesidaler av enkefru Tora Roscher.

ANDERS OLSEN SUNDLAND (f. 1822)³¹ var fra plassen Roberget (Rytterakertangen) under Rytteraker. Han var dampskipsfører på Tyrifjorden, og gift med Anne Olsdatter (1822–1886) fra Sundland på Storøya. I 1865 var de leilendinger på Lille Rytteraker. Vi kjen-

³¹ Anders Olsen Sundland var bror av Kristian Olsen (smed), som i 1855 ble eier av Øvre Ullern. Kristian Olsen Ullern var oldefar til Paul Ullern, som ble eier av Svarstad i 1965.

ner fem av deres barn: Inger Mathea (f. 1842), Ole (f. 1851), Marie Olava (f. 1855),³² Hans Petter (f. 1857) og Andreas (f. 1861).

Anders Olsen Sundland satt som eier av Svarstad til 1877, da gården ble solgt på auksjon etter mislighold av pantobligasjonen til Jens E. Rye på 984 spesidaler fra 1872. Ny eier ble Ole Christiansen Svendby, som betalte 11.400 kroner.

OLE CHRISTIANSEN SVENDBY var gift med INGER MARIE LARSDATTER. Vi kjenner seks av deres barn (de fem yngste ble konfirmerert mens familien bodde på Røyse): Christian (f. 1860, utvandret til Amerika i 1880), Lise (f. 1865), Karoline (f. 1867), Lars (f. 1870), Johan (f. 1875) og Hans (f. 1876).

Ole Christiansen Svendby var eier av Svarstad til sist i 1880-årene. I 1882 lånte han 8.000 kroner i Hypotekbanken mot pant i gården, og det var mislighold av denne obligasjonen som førte til at sorenskriveren i Ringerike ved auksjonsskjøte av 14. desember 1891 solgte gården til Hans Andreas Andersen Fjeld for 8.820 kroner.

HANS ANDERSEN FJELD (1848–1926) var fra Nordigarden Fjeld, og giftet seg i 1876 med KAREN NILSDATTER SØHOL (1852–1933) fra Nystua Søhol. De fikk tre barn:

- * Anders (1877–1941), ugift, bosatt på Svarstad.
- * Bertha Marie (1880–1969), ugift, bosatt på Svarstad.
- * Nils Henrik (1889–1936), ugift, bosatt på Svarstad.

Hans Andersen Fjeld og sønnen Nils rister rankene opp med høygaflene, mens sønnen Anders kjører hesteriva. I bakgrunnen bydamer på sommerbesøk. Bildet er fra tidlig i 1930-årene.

³² Marie Olava Andersdatter Sundland (Svarstad) fikk i 1873 en datter, Annette, utenfor ekteskap med gårdmannssønn Anders Mathiassen Søhol. Fra Søhol bnr. 9 (Lars).

STRANDJORDET – GÅRDENS «BRØDKURV»

«... dog vil jeg allerede nu paapege at min gård er bleven fraskilt al oplænd jord (ca 80 maal), og faar jeg saaledes kun lavlænd jord til hele mit brug. (...) «For det første er mit bedste jorde (Strandjordet) fra mig skilt, i dette jorde kan jeg saa hvad jeg vil, det er at kalde oplænd jord alt sammen. Det øverste av mit Storjorde er ogsaa fra mig taget, som er det bedste i det jorde. (...) Jeg tør vove at henlede den ærede overskjønsrets specielle opmærksomhed paa Strandjordet, det er for mig det kjæreste jorde af hele gaarden,» skrev Hans A. Fjeld til overskjønnsretten, og avsluttet med å kalle Strandjordet sin gårds «brødkurv».*

* Utskiftingsprotokoll fra Buskerud Amt vedrørende Svarstad (kopi i Hole bygdearkiv).

Hans Andersen Fjeld forpaktet Tanberg i Norderhov fra 1875 til 1892. Fra 1873 var han eier av et bruk på Fjeld (gnr. 38/22 Myra og Torstensløkken, i dag en del av gnr. 217/18 Bråten Fjeld), men dette leide han bort mens han drev på Tanberg.

I 1899 ble gården skogteig vest for Toresplassen på Krokskogen (bnr. 10 Tvekjernstykket av skyld 99 øre) utskilt og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 2.400 kroner.

I 1901 satt Karen Nilsdatter og Hans Andersen Fjeld på gården med sine tre barn og en tjenestejente (familielosjerende), Helga Oline Haagensdatter (f. 1886) fra Stange på Hedmarken.

I 1899 ble det påbegynt utskifting av Svarstads «hjemjord og havnehager», etter begjæring fra Anne Fjeldstad (Svarstadenga bnr. 6) og Mathea Fekjær (Svarstad bnr. 5). Begjæringen ble tiltrådt av Kristian Ruud (Øvre Svarstad bnr. 3), og et resultat var at to av gårdene måtte flytte sine tun og bygninger: Hans A. Fjeld (bnr. 1) og Mathea Fekjær (bnr. 5).

Hans A. Fjelds gård lå på høyden vest for Kristian Ruuds gård. Han protesterte mot at utskifting ble fremmet, og da utskiftingsretten bestemte utflytting av hans gård og nye grenser som førte til at han mistet noen av sine beste åkerteiger (Strandjordet og deler av Storjordet), krevde han overutskifting. Denne ble iverksatt i 1903, og førte til ombonitering av noen åkerteiger, justering av et par grenser, redusert skyld på bnr. 1 (fra skyld mark 12,89 til 11,90) og endringer av noen gårdsveier, men det viktigste stod fast: Gården måtte flyttes.

Kostnadene ved flytting av husene ble beregnet til 3.200 kroner, noe Hans A. Fjeld mente var alt for lavt. Til dekning av kostnaden

SEKS BYGNINGER – OG EN BRØNN

Å flytte en storgård var ingen enkel affære. Tømmermann Hans Jensen Søhol (Roterud) og snekker Anders A. Skjellum beregnet kostnaden til 3.200 kroner, og sa seg villig til å flytte gårdshusene for dette beløpet. Flytting av de enkelte bygningene ble vurdert slik: Stuebygning (1.150 kroner), bryggerhus (500), gammel «ladebygning» med stall samt vedskur (400), en ny ladebygning (stall) (500), fjøs og grisehus (350) og stabbur (200). Med tillegg av en brønn (100), ble samlet kostnad 3.200 kroner.

ved flytting ble de to eierne av Store Svarstad (bnr. 1 og bnr. 3) etter loven pålagt å betale 570 kroner (Kristian Ruud) og 540 kroner (Hans A. Fjeld). Restbeløpet på 2.090 kroner syntes så høyt at retten vurderte å avstå fra utskifting av disse to gårdene, men da Kristian O. Ruud tilbød seg å betale halvparten av det manglende beløp (1.045 kroner), ble det vedtatt å søke om statstilskudd på den andre halvparten. Da dette ble innvilget, var saken klar. Svarstad bnr. 1 måtte flyttes innen utgangen av 1906 (den ble flyttet i 1904).

Hans A. Fjeld var kirkeverge ved Bønsnes kirke 1910–1926. Etter hans død i 1926 fikk Karen Fjeld uskiftebevilling, og drev gården videre med hjelp av sine tre barn, som alle var ugifte og bodde hjemme. I 1936 døde yngste sønn, Nils Henrik, og hans to søsken ble eiere av gården.

Anders Fjeld ble rammet av en muskelsykdom i ung alder, og satt i rullestol i sine siste leveår. Etter hans død i 1941 ble Bertha Marie Fjeld eneier. Siden 1937 hadde de forpaktet bort gården til Gunvor f. Kornerud og Nils Andersen Søhol fra Øvre Ullern. Fra 1952 overtok brødrene Ole og Paul Ullern fra Nedre Ullern, hvis far

Bertha Marie Hansdatter Fjeld (1880–1969) var eier av «Fjeld-Svarstad» fra 1941 til 1965.

Hovedbygningen på Svarstad cirka 1910. Eldste del av bygningen er fra 1800-tallet. Den ble flyttet fra Øvre Svarstad i 1904, etter utskiftinga, restaurert i 1970 og påbygd i 1980.

«... AV DAGENS KOST»

Ole og Paul Ullern leide Svarstad mot en avgift på 1.200 kroner pr. år i kontanter samt dekning av skatt, avgifter og faste utgifter ellers. Eieren forbeholdt seg bruk av to rom og en stue i 1. etasje samt to rom i 2. etasje, vann og tørr ved innbært, daglig 1 liter melk, 1 snes egg i måneden, brødmel eller brød, poteter, frukt, bær og grønnsaker som dyrkes på gården, og «middag for sin egen del av dagens kost».

Inger og Paul Ullern med sine fire barn. Foran fra venstre: Anders (f. 1959), Inger Ullern f. Johnsrud (f. 1932) og Paul Ullern (f. 1928). Bak fra venstre: Helge (f. 1967), Ina (f. 1965) og Eli (f. 1958).

Kristian Ullern var Bertha Marie Fjelds fetter. Ole og Paul var ungkarer, og det første året hadde de søsteren Ragne som husholderske. I 1953 giftet hun seg med Kristian Johbraaten, og de ansatte da Marit Bjerkhagen fra Hundorp som husholderske (hun ble i 1957 gift med Ole Ullern).

I 1948 hadde Svarstad bnr. 1 (av skyld mark 11,90) 200 dekar dyrket jord (leirmold), 35 dekar annet jordbruksareal, 275 dekar produktiv skog, 4 hester, 15 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 4 griser og 25 høner.

Ole og Paul Ullern forpaktet Svarstad sammen til 1957, da Ole flyttet til farsgården Nedre Ullern og overtok som forpakter av denne (eier fra 1964). Paul fortsatte som forpakter på Svarstad, og inngikk i 1957 kontrakt om bruksrett til gården i nye fem år.

Ved skjøte av 18. november 1965 solgte Bertha Marie Fjeld gården til Paul Ullern for 70.000 kroner, hvorav innbo og løsøre for 5.000 kroner. Bertha Marie Fjeld ble boende på Svarstad. Hun levde som et familiemedlem hos Inger og Paul Ullern, som pleiet henne til hun døde i 1969. De siste 16 årene var hun blind (fra 1953).

PAUL ULLERN (f. 1928) fra Nedre Ullern giftet seg i 1957 med INGER JOHNSRUD (f. 1932) fra Åsa. De har fire barn:

* Eli (f. 1958), bosatt i Sundvollen, fra tidligere ekteskap med Per Kristian Faksvåg (f. 1953) fra Fagernes har hun tre barn: Andreas (f. 1985), Kristian (f. 1992) og Ine (f. 1993).

* Anders (f. 1959), eier av Svarstad fra 1991, samboer med Bente Jansen fra Bærum, tre barn fra tidligere ekteskap – se nedenfor.

* Ina (f. 1965), bosatt i Rælingen, g.m. Ole Kristian Løkenhagen (f. 1963) fra Rælingen, to døtre: Emilie (f. 1998) og Bethina (f. 2003).

* Helge (f. 1967), bosatt i Asker, g.m. Ida Margrethe Bjune (f. 1968) fra Nøtterøy, tre barn: Elise (f. 1998), Torjus (f. 2000) og Lavrans (f. 2004).

Inger Ullern har arbeidet som kokke på Tyrifjordheimen. Hun har vært formann i Hole landbrukslag, formann (og i dag æresmedlem) i Hole bygdekvinnelag. En periode var hun styremedlem i Buskerud bondekvinnelag.

Paul Ullern har vært kirkeverge i Bønsnes kirke i 33 år (siden 1973). Han representerte Senterpartiet i Ringerike kommunestyre 1975–76, etter å ha vært varamann (og medlem av Ringerike bygningråd) 1968–75. I Gartnerhallen har han vært formann i Hønefoss-avdelingen fra 1982 (i styret fra 1965), og medlem av distriktsstyret. Siden 2005 har Paul Ullern vært medlem av Hole bygdebokomité. Han har skrevet to slektsbøker: *Slektshistorien over gården Nordre Fjeld i Hole* (1997) og *Det jeg husker fra mitt liv* (2005).

«Fjeld-Svarstad» hadde husdyr til 1965, men hesten «Viggo» holdt stand til 1967. Den ble de siste årene kun brukt i skogen. Rundt 1960 ble driften lagt om til kombinert grønnsak- og kornproduksjon. Fra 1962 startet Paul og broren Erik Ullern på Søhol

Inger Ullern med barna Eli og Anders og broren, Knut Johmsrud (f. 1944), på Svarstad i 1964. Hesten heter Viggo.

Paul Ullern (f. 1928) på traktoren med sønnen Anders (f. 1959). Bildet er fra cirka 1967.

Inger Ullern f. Johnsrud (f. 1932) og Paul Ullern (f. 1928). Bildet er tatt i 1982.

(Daniels) et samarbeid om dyrking av kål og blomkål, seinere utvidet til å omfatte kepaløk. Samarbeidet var fruktbart for begge, og varte til 1984. De siste årene drev de bare med høst- og vinterkål. Tidlig i 1980-årene begynte Paul Ullern med solbærproduksjon for maskinell høsting, med kontrakt fra Gartnerhallen. Fra 1994 har det også vært potetproduksjon (matpoteter) på gården.

Fra 1977 til 1979 forpaktet brødrene Paul, Erik og Bjørnar Ullern jorda på Nærstad i Haug (375 dekar kornproduksjon).

Siden 1991 har eldste sønn, ANDERS ULLERN (f. 1959), vært eier av Svarstad. Han drev tidligere eget transportfirma (kjørte på kontrakt for Gartnerhallen), og en periode var han selger ved Røkeberg Maskin og Georg Bentzen AS i Hønefoss. Han er samboer med BENTE JANSEN (f. 1962) fra Bærum, som er arbeids- og velferdssjef ved NAV Lier. Anders Ullern har tre barn fra tidligere ekteskap med Solveig Sjøstad (f. 1962) fra Geilo: Even (f. 1993), Simen (f. 1995) og Ingeborg (f. 1997). Bente Jansen har fra tidligere samboerskap med Ragnar William Holm fra Oslo én datter, Kristin Victoria (f. 1992).

«Fjeld-Svarstad» (av skyld mark 11,88) har i dag 240 dekar dyrket jord, 275 dekar produktiv skog, skurtresker, 2 traktorer, kaldluft korntørke og vanningsanlegg (Svarstad Vanning fra 1976). Gården er fra 1989 medeier i solbærhøster (sammen Stubberud/Vestre Rud – eier Rune Helgeland). Gården har seterløkke på Retthella, og er medeier i Fellesetra der.

Anders Ullern leier i tillegg halve jordveien på Hole prestegård

Eli (f. 1958) og Anders Ullern (f. 1959) foran bryggerhuset på Svarstad i 1967. Bygningen ble revet i 1977 for å gi plass til gårdsverksted/garasje.

UTSKIFTING 1899–1902

I 1899 ble det påbegynt utskifting av Svarstads «hjemjord og havnehager», etter begjæring fra Anne Fjeldstad (Svarstadenga bnr. 6) og Mathea Fekjær (Svarstad bnr. 5). Begjæringen ble tiltrådt av Kristian Ruud (Svarstad bnr. 3). Utskiftingsretten, bestående av utskiftingsformann Jonas Frost og de to skjønnsmennene Lars Libakke (By) og Edvard Johannessen (Sørum), slo fast at Svarstad-gårdene lå i teigblending og at en utskifting var påkrevet.

Utskiftinga ble delt i tre: Mellom de to gårdene på Store (Øvre) Svarstad (bnr. 1 Hans A. Fjeld og bnr. 3 Kristian O. Ruud), mellom to av brukene på Lille (Søndre) Svarstad (bnr. 4 Frøland/Rovelstad og bnr. 5 Mathea Fekjær), og mellom de to gårdene Svarstadengen (bnr. 6 Anne Fjeldstad og bnr. 7 Andreas Odden). Resultatet ble at to av gårdene måtte flytte sine hus og gårdstun: Svarstad bnr. 1 (Hans A. Fjeld) og Svarstad bnr. 5 (Mathea Fekjær). Begge disse gårdene lå på høyden hvor Øvre Svarstad bnr. 3 ligger i dag. Etter utskifting av teiger og justering av grenser fikk gårdene er langt mer rasjonell og samlet jordvei, men den skjedde ikke uten bitterhet. Eierne av Svarstad bnr. 1, Hans A. Fjeld, krevde overutskifting etter at han ble pålagt å flytte gårdstun og hus, og dessuten ble fratatt de åkerteigene han mente var de beste på hans gamle gård. Men overutskiftingsretten, med skjønnsmenn fra Soknedalen, Ådal og Haug, opprettholdt vedtaket om at Hans A. Fjelds gård skulle flyttes nordover mot Søhols grense, hvor den ligger i dag.

(100 dekar), jorda på Øvre Svarstad (150 dekar) og Svarstadenga (70 dekar). Siden 2005 har han leid 200 dekar på Mælingen i Ringrike.

Etter utskiftinga ble de fleste av gårdens bygninger flyttet fra Øvre Svarstad i 1904 (våningshus, låve med fjøs og stall, stabbur og grisehus).

Av bygninger på gården i dag er et våningshus (fra 1800-tallet, flyttet 1904, restaurert 1970 og påbygd 1980), kårbolig (1985), låve (bygd 1969 da den gamle ble revet), stabbur (fra 1800-tallet, flyttet 1904, nye pillarer 1991), redskapshus med kållager (1969, påbygd 1983), gårdsverksted/garasje (1977–78), grisehus (1980) og driftshytte på Retthella (1976).

Et gammelt bryggerhus med bryggepanne og bakerovn i stein (flyttet 1904) ble revet i 1977 for å gi plass til gårdsverksted/garasje.

Åkernavn er Stabbursåkeren, Stavnesbakken, Haugen, Rundhaugen, Bak låven og Storjordet (Flata).

I 1858 ble en parsell Pjåka utskilt fra Svarstad løpenr. 98 (seinere bnr. 1) og solgt til Hans Christiansen for 100 spesidaler.³⁴

HANS CHRISTIANSEN (1812–1894) var fra Nedre Leine, og smed av yrke. Han var gift med BERTE OLSDATTER (f. 1822) fra Norderhov, og vi kjenner seks av deres barn:

* Christian (f. 1848).

* Inger (1851–1888), g. 1875 m. Martin Johansen Bjerkebakken (f. 1848), minst to barn: Hans (f. 1875) og Johan (f. 1876) – se bind 2 s. 207.

* Olava (f. 1852), ugift, bosatt i Haugen, i 1900 «melkepik» på Bønsnes.

* Gulbrand (1856–1958), smed, seinere eier av et Hundstad-bruk, g. 1886 m. Karen Bolette Kristiansdatter Bjertnæs, to adoptivbarn: Sofie og Anton – se gnr. 209/5 Hundstad.

* Peter (f. 1859), emigrerte til Amerika i 1880.

* Karen (f. 1862).

Ved skjøte av 3. oktober 1860 solgte Hans Christiansen bruket til «pigen» Randi Corneliusdatter Bønsnæs for 325 spesidaler, og flyttet til husmannsplassen Haugen like ved. Her satt han i 1865 som 53-årig husmann og smed med Berte Olsdatter (43) og deres fem yngste barn – se Haugen (husmannsplass).

RANDI CORNELIUSDATTER BØNSNÆS (1808–1874) var ugift, og hadde én sønn, Cornelius, med Klemet Hansen.

I 1865 satt Randi Corneliusdatter (58) som selveier i Pjåka med sønnen, Cornelius Klemetsen (31, f. i Modum), hans kone Berte Marie Johannesdatter (28) og deres to sønner: Hans Johan (6) og Carl (3). De hadde 2 storfe, og sådde $\frac{1}{2}$ t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og 1 t. poteter.

Randi Corneliusdatter døde i 1874, 65 år gammel, og Pjåka ble overtatt av sønnen Cornelius (som eneste arving).

CORNELIUS KLEMETSEN SVARSTAD (f. 1835 i Modum) var i første ekteskap gift med Berte Marie Johannesdatter (f. 1828). Hun døde ung, og i 1873 giftet Cornelius Klemetsen seg igjen med INGER ANDREASDATTER VESETRUD (datter av Andreas Nilsen Evensæter). Vi kjenner to av deres barn: Anne Randine (f. og d. 1875) og Annette Antonie (f. 1876).

I 1880 solgte Cornelius Klemetsen Pjåka til Maren Gulbrandsdatter Fjeld for 800 kroner.

MAREN GULBRANDSDATTER FJELD (f. 1834) var fra Østigarden

³³ Navnet Pjåka kan ha sammenheng med *pjåk* (pusling, pusleri), trolig brukt i nedsettende betydning om en plass der det var smått og fattigslig (Harsson 1995).

³⁴ I 1630 hadde Søndre Leine en plass Pjåka, men denne lå på Tyrstrand.

Fra Pjåka i 1956. Eldste del av våningshuset er fra tidlig på 1800-tallet, og ble påbygd i 1905. Låven med stall og fjøs er fra 1954–55.

Fjeld, og ugift. I 1900 satt hun alene i Pjåka, og i folketellinga er opplyst at hun livnærte seg ved «forskjellig onnearbeid»

I 1900 (skjøte ble utstedt 15. august 1906) solgte hun Pjåka til Ole Olsen Lehne for 800 kroner.

OLE OLSEN LEHNE (1877–1954) var fra Nedre Leine (Hukebakk).³⁵ Han var gift to ganger, først med RANDI LARSDATTER GRØTJORDEN (1886–1912) fra Uvdal i Numedal. De fikk fem barn:

* Åsmund (1905–1993), g.m. Åse Svingen (1917–1985), to barn: Randi (f. 1942, bosatt på Gol, g.m. Peter Petersen f. 1937, tre barn: Hanne f. 1964, Tove f. 1966 og Åse Berit f. 1971), og Harald (f. 1948, bosatt i Sandefjord, g.m. Aina Storvand f. 1950 fra Øksnes, to barn: Jostein f. 1970 og Erlend f. 1975).

* Olav (1907–1996), vokste opp hos besteforeldrene i Uvdal, g.m. Sigrid Helgesdatter Wetlesen (1911–1985), fire barn: Rolf Harald (f. 1934, bosatt i Uvdal, g.1 m. Ingrid Heljesdatter Ovnan f. 1930, to døtre: Anne Sidsel f. 1955 og Anne Lise f. 1962. Rolf Harald g.2 m. Karin Bruland Ditmann f. 1943), Ragnhild Gudveig (f. 1935, bosatt i Uvdal, g.m. Thore Vikan 1927–1999, fire barn: Gro f. 1955, Odd Gunnar f. 1957, Stein f. 1962 og Olav Tore f. 1968), Odd Helge (1937–1998, bosatt i Porsgrunn, g.1 m. Fanny Helen Haugen f. 1938, tre barn: Jan Olav f. 1958, Sigrid Helen f. 1963 og Trond Helge f. 1968. Odd Helge g.2 m. Else Lill Werner f. 1944, ingen barn), og Inger Solveig (f. 1948, bosatt i Uvdal, g.m. Oluf Fønnebø f. 1946, to døtre: Anne f. 1968 og Wenche f. 1970).

* Trygve (1910–1998), eier av Pjåka fra 1944, g.m. Johanne Madsen, åtte barn – se nedenfor.

* Gerda (f. og d. 1912), tvilling, d. 5 uker gammel.

* Marie (f. og d. 1912), tvilling, d. 5 uker gammel.

Randi Larsdatter døde av tæring bare 14 dager etter at hun fødte tvillinger i 1912, bare 26 år gammel. Tvillingene døde tre uker etter mora. Skiftet etter Randi Larsdatter ble avsluttet i 1915, og Pjåka ble utlagt enkemannen Ole Olsen Lehne for takst 1.300 kroner

³⁵ Opplysninger om Ole Olsen Lehne og hans slekt er ved Terje Lehne.

med panterettsutlegg til de tre sønnene, hver med 179 kroner 32 øre.

Ole Olsen Lehne giftet seg igjen med ANNE SOFIE SVENDSEN (1880–1941) fra Espelien (Fjeld) på Røyse. De fikk sju barn:

* Rebekka (1913–1971), g.m. Gunnar Granberg (1906–1987), to barn: Grete (1941–2001, bosatt i Oslo, g.m. Hjalmar Leesland 1927–1985, tre barn: Jan Erik f. 1960, Roy f. 1962 og Hilde Elisabeth f. 1965), og Jan (f. 1943, bosatt på Gran, g.m. Eva Svendsen f. 1943, tre barn: Annelise f. 1963, Marianne f. 1965 og Einar f. 1966).

* Valdis (1916–2004), g.1 m. Harry Jensen (1915–1995), én datter Berit (f. 1949, bosatt i Oslo, samboer med Finn Baklien f. 1945), g.2 m. Sverre Gulbrandsen (1911–1981).

* Magnhild (1917–1989), g.m. Arne Tosterud (1918–1976), tre døtre: Laila (f. 1943, bosatt i Morgedal, g.m. Arvid Gjersund 1918–1976, fire barn: Åsne f. 1963, Odd Anders f. 1965, Else Brit f. 1967 og Olav f. 1970), Anne Lise (f. 1949, bosatt i Nittedal, g.m. Kjell Petter Gulbrandsen f. 1950, tre barn: Kjell Kenneth f. 1971, Lise Kristin f. 1973 og Karianne f. 1978), og Bjørg (f. 1953, bosatt på Siggerud, g.m. Jan Åge Larsen f. 1950, to barn: Tone Renee f. 1973 og Jan Ove f. 1975).

* Håkon (1919–1981), bosatt i Tønsberg, g.m. Reidun Festøy (f. 1930), tre barn: Leif Ole (f. 1959, bosatt på Nøtterøy, g.m. Målfrid Buvoll f. 1960, fire barn: Geir Olav f. 1981, Bjørn Erik f. 1983, Per Henrik f. 1986 og Henriette f. 1991), Elisabeth (f. 1961, fra tidligere ekteskap med Steinar Gulli f. 1956 har hun én sønn Robert f. 1978), og Gerd Berit (f. 1963, bosatt i Tønsberg, g.m. Tom Valmestadrød f. 1961, tre barn: Cathrine f. 1988, Fredrik f. 1990 og Vebjørn f. 1992).

* Aasny (1921–1984), g.1 m. Einar Eriksen Heggelien (1921–1982), eiere av Pjåka 1942–1944, tre barn: Karin (1942–1997, g.m. Helge Iversen f. 1937, ingen barn), Egil (f. 1944, samboer med Britt Knutson f. 1937, fra tidligere ekteskap m. Grete Stensrud f. 1943 har han én datter Liv Kristin f. 1973, og fra tidligere ekteskap med Evelyn Elisabeth Pettersen f. 1952 har han én datter Linda Therese f. 1981), og Arild (f. 1946, bosatt på Blomshøgda i Hole, g.m. Kirsten Marry Gornes f. 1951, to barn: Fred Helge f. 1971 og Mariann f. 1975 – se bind 1 s. 521–522). Aasny g.2 m. Reidar Bergstrøm (1924–1992), to barn: Reidun (1950–2001, g.m. Rune Samuelsen f. 1948, tre barn: Lene f. 1971, Eva f. 1973 og Kenneth f. 1980), og Jan Erik (f. 1952, g.m. Marit Hoel f. 1955, to døtre: Stine f. 1975 og Jannicke f. 1978).

* Ole Peder (f. 1924), bosatt i Oslo, g.m. Ingrid Agate Berge-Hansen (1926–2004), tre barn: Per Ingvar (f. 1953, g.m. Aina Vang f. 1951, to barn: Hanne f. 1978 og Tone f. 1983), Ragnar (f. 1957, g.m. Tora Pandur f. 1956, tre barn: Vidar f. 1978, Monika f. 1983 og Stian f. 1994), og Øystein (f. 1960).

* Reidar (1927–1997), bosatt i Oslo, g.m. Kari Tosterud (f. 1921), to døtre: Toril (f. 1956, g.m. Øyvind Ruggedal f. 1955, tre barn: Merete f. 1981, Joakim f. 1985 og Kristian f. 1992), og Bjørn (f. 1959, g.m. Tove Rudsengen f. 1958, én datter Renate f. 1991).

Ole Olsen Lehne var i tømmerfløtinga på Tyrifjorden, og arbeidet på båten «Krepser» sammen med broren Gustav.

I 1936 ble det solgt en parsell som tilleggsjord til naboeiendommen Sørjordshaugen til Anders Castus Svarstad for 100 kroner.

Etter Anne Sofie Lehnes død i 1941 solgte Ole Olsen Lehne, ved skjøte av 19. mai 1942, Pjåka til svigersønnen Einar Eriksen Heggelien for 10.000 kroner og huslyrett i sin levetid. Den nye eieren lånte 7.000 kroner i Ringerikes sparebank mot pant i eiendommen.

EINAR ERIKSEN HEGGELIEN (1921–1982) var gift med AASNY LEHNE (1921–1984), og de fikk tre barn: Karin (f. 1942), Egil (f. 1944) og Arild (f. 1946) – se ovenfor.

I 1944 overtok Trygve Lehne, sønn av den forrige eieren i hans første ekteskap, Pjåka ved odelsskjøte for 8.500 kroner.

TRYGVE LEHNE (1910–1998) var vegarbeider, og aktiv i lokalpolitikken som medlem av Hole herredsstyre og formann i skolestyret. Han ble gift med JOHANNE MADSEN (1913–1994) fra Steinsfjordingen, og de fikk åtte barn:

* Randi (f. 1934), bosatt på Søhol på Røyse, g.m. Nils Søhol (f. 1932), fire barn: Tove (f. 1955), Peder (f. 1956), Inger Johanne (f. 1958) og Truls (f. 1967) – se gnr. 208/7 Søhol (Nordistua).

* Ingeborg Sofie (f. 1936), bosatt på Lillehammer, g.m. Karl Wilhelm Lind Madsen (1938–2002) fra Danmark, fire barn: Kim (f. 1957, g.1 m. Anne Øyan f. 1960, én datter Emma Victoria f. 1993. Kim g.2 m. Rita Nordhus f. 1963, to barn: Kristian f. 1999 og Hannah f. 2003), Per (f. 1959, g.m. Trude Johanson f. 1961, tre barn: Finn Eirik f. 1986, Kine Sofie f. 1987 og Håkon f. 2003), Tom (f. 1961, g.m. Kristin Kongsengen f. 1957, to barn: Øyvind f. 1983 og Solveig f. 1988), og Jan (f. 1965, samboer med Line Storstein f. 1972, én sønn Markus f. 2001. Jan har fra tidligere ekteskap med Tone Alterskjær f. 1969 én sønn Karl Petter f. 1992).

* Mary (f. 1938), ugift, bosatt i Oslo.

* Olga Elisabeth (f. 1940), bosatt i Stockholm, fra tidligere ekteskap med Gøte Anderson har hun fire barn: Gunn Margaretha (f. 1966), Liv Elisabeth (f. 1967), Sten Andreas (f. 1971) og Johan Emil Gustav (f. 1986).

* Ole Jan (f. 1944), bosatt i Krødsherad, g.m. Turid Engen f. 1949, seks barn: Siv Anita (f. 1969, g.m. Roar Tveiten f. 1968, to døtre: Mari f. 1992 og Mia f. 2002), Jan Terje (f. 1973), Linda Veronica (f. 1974, samboer med Per Ivar Rishovd f. 1968, tre barn: Aleksander f. 1991, Sondre f. 1995 og Nora f. 1999), Ann Cecilie (f. 1980) og Malin Jeanette (f. 1984).

* Bjørg (f. 1947), bosatt i Bø i Telemark, samboer med Torgrim Høibø (f. 1947), én sønn Torbjørn (f. 1978, fra tidligere samboerskap med Monica Haugan f. 1975 har han én datter Lena f. 1997). Fra tidligere ekteskap med Geir Stenseth (f. 1948) har Bjørg tre sønner: Morten (f. 1968), Kay (f. 1969, samboer med Hege Vistven f. 1966, én datter Vilde f. 2000) og Ronny (f. 1973).

* Harald (f. 1952), eier av Pjåka fra 1989, samboer med Karin Korsdal, én datter – se nedenfor.

* Lise Berit (1955–1965), d. 10 år gammel i en ulykke.

I 1946 ble det utskilt en tomt på 0,9 dekar som ble solgt til Ebba

Trygve Lehne (1910–1998) og Johanne Lehne f. Madsen (1913–1994) var eiere av Pjåka fra 1944 til 1989.

Svarstad (f. 1903) for 1.000 kroner – se gnr. 211/7 Sørjordshaugen.

Siden 1989 har HARALD LEHNE (f. 1952) vært eier av Pjåka. Han er mekaniker på Nettbuss i Hønefoss, og samboer med KARIN KORSDAL (f. 1953) fra Soknedalen, som er renholder ved Hvalheim bo- og servicesenter. De har én datter, Hanne (f. 1985).

Av bygninger på bruket er et våningshus, hvorav eldste del (ett rom og kjøkken) antas å være fra tidlig på 1800-tallet (påbygd 1905 og siden renovert flere ganger), og en låve med stall og fjøs (bygd ca. 1955).

Store (Øvre) Svarstad

LØPENR. 99 – SEINERE GNR. 211/3

I 1792 solgte Mari Paulsdatter, enke etter Anders Larsen Svarstad, en gårdpart av Store Svarstad til sagfogd LARS RIDDER i Hønefoss for 1.098 riksdaler. I mars 1795 solgte Ridders enke, Anna Krefting, eierparten til Engebret Sørensen for 1.299 riksdaler. Engebret Sørensen solgte i august samme år halvparten (11 $\frac{1}{4}$ lispund) for 399 riksdaler til Hans Jensen Ruud, som noen måneder tidligere hadde kjøpt 11 $\frac{1}{4}$ lispund av Søren Andersens Svarstads eiendoms-gods i gården, og dermed satt som eier av halve Store Svarstad.

HANS JENSEN RUUD (f. 1756) var fra Vestre Rud på Røyse. Han giftet seg i 1794 med CHRISTIANE HANSDATTER (ca. 1769–1803), datter av husmann Hans Lorentsen og Else Kristoffersdatter på Lille Rytteraker. De satt i 1801 på gården med tre barn: Jens (7), Gulbrand (6) og Marte (1).³⁶ Under gården var det to husmannsplasser.

Hans Jensen lånte i 1799 1.100 riksdaler av «Tugt- og Manufactuurhuset i Christiania» mot pant i gårdparten. Christiane Hansdatter døde i 1803 og etterlot seg mann og de tre barna.³⁷ I skiftet etter henne ble boets bruttoformue beregnet til 1.118 riksdaler, men gjelda var større (1.434 riksdaler), og boet dermed fallitt. Gården ble utlagt Christiania tugthus, som var fordringshaver og pantekreditor for et større beløp. Ved skjøte av 11. desember 1804 solgte Christiania tugthus (ved canseliråd Hartvig) gården til Hans Sørensen Svarstad, sønn av Søren Andersen Svarstad (eier av Svarstad bnr. 1) i hans første ekteskap med Anne Hansdatter Fjeld,

³⁶ Marte Hansdatter Svarstad (f. 1799) giftet seg i 1825 med Helge Haagenen (1791–1877), husmann i Mo-eie og seinere eier av Bing i Frøysuåsen, minst 11 barn – se bind 3 s. 407–408.

³⁷ Hans Jensen Ruud (Svarstad) giftet seg igjen i 1803 med Marte Pedersdatter Hurum.

for 1.223 riksdaler. Kjøper lånte 900 spesidaler av selger mot pant i eiendommen.

HANS SØRENSEN SVARSTAD (1775–1839) var gift med JØRGINE PEDERSDATTER (f. 1789) fra Asker. Vi kjenner fire av deres barn:

* Søren (1812–1888), eier av Svarstad bnr. 3 fra 1839 til 1842, g. 1850 med Emilie Christoffersdatter Hesselbergeie i Norderhov.

* Hans Andreas (f. 1824) eier av Svarstad bnr. 3 fra 1842, g.m. Mari Reiersdatter, minst ni barn – se nedenfor.

* Anne Dorthea (f. 1810), konfirmert 1825.

* Karen Marie (1818–1848), g.m. Alv Taraldsen Hurum (1813–1877) på Nordigarden Hårum i Steinsfjerdingen, fem barn: Thorvald, Hagen, Lise, Kristoffer og Carl Martin – se bind 2 s. 323–324.

Etter Hans Sørensens død i 1839 ble gården taksert til 1900 spesidaler, og for denne summen utlagt eldste sønn, Søren, med påhefte av livøre til mora Jørgine Pedersdatter i hennes levetid (verdsatt til 400 spesidaler), og panterettsutlegg til søsteren Anne Dorthea Hansdatter for 241 spesidaler.

SØREN HANSEN SVARSTAD (1812–1888) satt som eier av gården i tre år. I 1842 solgte han den til sin yngre bror, Hans Andreas, for 1.500 spesidaler. Søren Hansen giftet seg i 1850 med Emilie Chri-

Øvre Svarstad i 1950, med Svarstad bnr. 5 (Rovelstad) i bakgrunnen.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

Øvre Svarstad i 2006. Hovedbygningen på gården består av to tommerhus fra sist på 1700-tallet, som ble bygd sammen cirka 1880.

© Fotograf Marit Fagerli

stoffersdatter Hesselbergeie fra Norderhov. Han døde som fattiglem (av koldbrann) på Vik i 1888.

HANS ANDREAS HANSEN SVARSTAD (f. 1824) var gift med MARI REIERSDATTER (f. 1828). I 1865 satt de på Øvre Svarstad med seks barn: Hans Johan (17), Anton (15), Karoline (9), Mathea (7), Anders (4) og Annette (2). De hadde én tjenestejente, Kari Nilsdatter (28, f. i Modum). På gården bodde også husbondens mor, Jørgine Pedersdatter (77, enke, født i Asker) og søster, Dorthea Hansdatter (56, ugift). De hadde 1 hest, 5 storfe, 12 sauer og 2 griser, og årlig utsæd var $\frac{3}{8}$ t. hvete, $1\frac{3}{8}$ t. rug, 5 t. bygg, 7 t. blandkorn, $1\frac{1}{4}$ t. erter og 10 t. poteter. Vi kjenner ytterligere tre av barna til Mari Reiersdatter og Hans Andreas Hansen Svarstad: Christian (f. 1854, d. som barn), Martin (f. 1866) og Christian (f. 1868).³⁸

I 1858 lånte Hans Andreas Hansen Svarstad 1.000 spesidaler i De geistlige enkers pensjonsfond, og i 1861 600 spesidaler av Reulf Madsen Strand, begge mot pant i gården. Han satt som eier og bruker av Øvre Svarstad til i midten av 1860-årene. I 1864 ble hans bo tatt under skifterettens behandling som konkursbo. Ved auksjonsskjøte av 12. august 1868 ble gården solgt til Anders A. Gles-

³⁸ Hans Andreas Hansen Svarstad ble i 1847 utlagt som barnefar til Marie Torgersdatter Søholeies datter, Karen Thorine.

ne, og dermed gikk den ut av slekten. Hans Andreas Hansen Svarstad og hans familie synes å ha emigrert til Amerika.³⁹

ANDERS A. GLESNE fra Krødsherad satt med Øvre Svarstad i seks år. Han solgte den i 1874 til Ole Olsen Rud for 3.000 spesidaler. Den nye eieren lånte 2.000 spesidaler av selgeren, og hans mor Johanne Fredriksdatter Rudsødegården stilte seg som selvskyldnerkausjonist. Anders A. Glesne forbeholdt seg i skjøtet rett til «alle trær i Svarstads skog, unntatt de som står i de innvendige jorder, som holder et visst oppgitt mål, til vedhugst innen 14. april 1876, eller i tilfelle innen høsten 1876, for da at hugge og fremdrive dem i vinterens løp, samt frie veier og lunneplasser for lasten».

OLE OLSEN RUUD (1847–1928) var fra Søndre Rudsødegården i Hole, og eldste sønn av Ole Olsen Ruud og Johanne Fredriksdatter. Han var ugift mens han drev Øvre Svarstad. I 1879 emigrerte han til Amerika, og ved kjøpekontrakt av 15. april s.å. solgte han gården til sin mor, Johanne Fredriksdatter, for 3.200 spesidaler. Hun overtok pantegjelda på gården (3.000 spesidaler) og utbetalte 200 spesidaler kontant til sønnen. Ole Olsen Ruud forbeholdt seg rett til å overta gården igjen for samme kjøpesum (med godtgjørelse for mulige forbedringer) dersom han «etter længere eller kortere Tid skulde komme tilbake.»

JOHANNE FREDRIKSDATTER RUUD (f. 1821) hadde drevet Søndre Rudsødegården siden hun ble enke i 1854 (de siste årene med hjelp av sine barn). I 1879 solgte hun Søndre Rudsødegården og flyttet til Øvre Svarstad med barna. I ekteskapet med Ole Olsen Ruds-

³⁹ Av kirkebøkene er det i hvert fall notert at fire av barna emigrerte, og av deres alder synes det klart at faren (eller begge foreldrene) må ha reist i forveien: I 1872 Anders (10) og Martin (4), i 1874 Anton (23) og i 1877 Mathea (18).

Ole Olsen Ruud ble eier av Øvre Svarstad i 1874. Han emigrerte til Amerika i 1879, og overlot gården til sin mor og sine søsken.

Johanne Fredriksdatter Ruud (f. 1821) var bare 33 år gammel da hun ble enke.

Huset som Ole Olsen Ruud bygde på farmen i Waterville i staten Washington i 1883.

På Øvre Svarstad i 1911. Fra venstre: Andreas Ruud, Kristian Ruud, Olava Ruud og mora, Johanne Fredriksdatter Ruud. I bakgrunnen ser vi et par av tjenestefolkene.

Olava Olsdatter Ruud (f. 1855) var ugift, og stelte huset for sine brødre på Øvre Svarstad.

ødegården hadde hun seks barn: Ole (f. 1847), Andreas (f. 1849), Martin (f. 1850), Kristian (f. 1852), Johan (f. og d. 1854) og Olava (f. 1855). De fleste var ugifte og fulgte med mora på flyttelasstet til Svarstad, hvor yngste sønn Kristian tok ansvar for gårdsdriften – se bind 1 s. 457–458 (Søndre Rudsødegården).

Ole Olsen Ruud bosatte seg i byen Waterville i staten Washington på vestkysten av USA, og giftet seg i 1892 med Christina Augusta Larsson (1864–1956) fra Sverige, som kom til USA i 1883. Ole Olsen Ruud ble etter hvert «County Engineer» (kommuneingeniør) i Douglas County i Washington. I ekteskapet med Christina Augusta Larsson fikk han åtte barn:⁴⁰

- * Agnes Inga Johanna (1893–1983), g. 1915 m. John Ingolf Berg (ingen barn).
- * Signe Kristina (1895–1908), ugift.
- * Synneva Augusta Olava (1896–1976), g. 1920 m. Einar Joakim Berg, fire barn: Ellen Christine (f. 1921), Evelyn Agnes (f. 1924), Raymond Einar (f. 1930) og Mildred Arlene (f. 1931).
- * Carl Oliver (1899–1994), g. 1923 m. Eloise McKay, sju barn: John Oliver (f. 1919), Otto Francis (f. 1920), Frederick Olin (f. 1925), Lois Christine (f. 1927), Carl Edward (f. 1931), Esther Louise (f. 1933) og Ila Eloise (f. 1937).
- * Albert Martin (1900–1980), g.m. Frances Spencer, én sønn Robert.
- * Gustav Adolph (1902–1980), g.m. Gladys E.
- * Louis Andreas (1905–1988), g.m. Martha De Raad Martin, tre barn: Louis, Ron og Elaine.
- * Otto Frederick (1907–1978), g. 1943 m. Dorothea Cavitt Hawkins, tre barn: Anne (f. 1944), Frederick (tvilling, f. 1945) og Delana (tvilling, f. 1945).

⁴⁰ Flere opplysninger om slekten i Amerika i Hole bygdtearkiv (gårdsmappe Svarstad).

Ved kjøpekontrakt av 20. september 1894 solgte Johanne Fredriksdatter (med Ole Olsen Ruuds fullmakt fra 1879) Øvre Svarstad til yngste sønn, Kristian Olsen Ruud, for 5.000 kroner og livøre til mora i hennes levetid, av 5-årlig verdi 3.000 kroner. Resten av kjøpesummen (2.000 kroner) var lån fra selger til kjøper, mot pant i gården. Skjøte ble først utstedt 28. mars 1905, og gav to av kjøperens søsken, Andreas og Olava Ruud, rett til hver sin tomt (verdsatt til 500 kroner hver).

KRISTIAN OLSEN RUUD (f. 1852) var ugift. I 1900 satt han på gården med broren Andreas (f. 1849, ugift, «deltar i gårdsarbeidet»), søsteren Olava (f. 1855, ugift, «husstell og kvegrøkt», mora Johanne Fredriksdatter (f. 1821, «gårdmannsenke og livørskone»), og én budeie, Karen Kristensdatter (f. 1868 i Ringebu i Gudbrandsdalen).

I 1899–1902 var det utskifting av Svarstads «hjemjord og havnehager», etter begjæring fra eierne av Svarstad bnr. 5 og Svarstadenga bnr. 6. Begjæringen ble tiltrådt av Kristian Ruud, mens naboen – Hans A. Fjeld på Svarstad bnr. 1 – var imot. I utskiftinga ble Hans A. Fjelds gård bestemt flyttet nordover i gårdsvaldet til der den ligger i dag (den ble flyttet i 1904), mens Svarstad bnr. 5 (i dag Skuterud) ble flyttet fra høyden sør for Øvre Svarstad, til jordet vest for Svarstad bnr. 4 (Rovelstad). Alle Svarstad-gårdene fikk dermed samlet sin jordvei i nærheten av gårdens tun og bygninger.

Ved skjøte av 20. oktober 1913 solgte Kristian Olsen Ruud Øvre Svarstad til Helge G. Kihle og flyttet til Søndre By, hvor han hadde leid husvære sammen med søsknene Olava og Andreas.⁴¹

HELGE G. KIHLE betalte 46.500 kroner for Øvre Svarstad, og finansierte kjøpet ved pantelån på 18.000 kroner hos selgeren Kristian Olsen Ruud og 11.000 kroner i Hønefoss og Oplands privatbank mot pant i gården. Samme år solgte han dessuten gårdens skogteig nord for Sollihøgda på Krokskogen (bnr. 13 Tvetjernstykket 2 av skyld mark 1,86) til skipsreder Thomas Fearnley jr. for 12.000 kroner.

Kihle satt som eier i tre år, og solgte gården videre i juni 1916 til BENT BJERKE for 25.000 kroner. Bjerke lånte nesten hele kjøpesummen (22.000 kroner) i Hønefoss sparebank, og seinere samme år skilte han ut en del av gårdens seterløkke på Retthella (bnr. 14 Svarstadløkka av skyld 7 øre), som han solgte til Ole Juliusen Moe, eier av Nedre Mo på Røyse, for 475 kroner.

Andreas Olsen Ruud (f. 1849) arbeidet en periode i forretning og bank i Hønefoss, men var i 1900 bosatt på Øvre Svarstad, hvor han hjalp broren med gårdsdriften.

Martin Olsen Ruud (f. 1850).

⁴¹ Opplyst av Knut Gomnæs (f. 1928).

Kristian Olsen Ruud (f. 1852) var eier av Øvre Svarstad fra 1894 til 1913.

Bent Bjerke var eier av Øvre Svarstad i to år. Ved skjøte av 1. mai 1918 solgte han gården til Berte Lehne for 35.000 kroner. Dermed kom en slekt til Øvre Svarstad som fortsatt sitter på gården.

BERTE LEHNE F. PETLUND (1864–1947) fra Hamar var enke etter NILS KORNELIUSSEN LEHNE (1862–1918) fra Nedre Leine på Røyse. De fikk fem barn:

* Kornelius (1896–1964), seinere eier av Øvre Svarstad, g.m. Sara Antonie Leine (1894–1958), to barn: Normann og Bjørg – se nedenfor.

* Signe (f. 1898), ugift, bosatt i Oslo, hvor hun drev melkebutikk, ingen barn.

* Andreas (f. 1900), ugift, bodde flere år i Amerika, seinere bosatt i Oslo, ingen barn.

* Nils (1903–1968), bosatt i Oslo, g.m. Karen Kristine Lande (1901–1974), én datter Marit (f. 1941), bosatt på Østerås i Bærum, g.m. Willi Josef Brunner (f. 1942), to døtre: Marianne (f. 1969, g.m. Kjetil Eivind Swensen f. 1968, to barn: Henrik f. 1998 og Eivind f. 2001), og Heidi (f. 1971).

* Kolbjørn (1905–1987), bosatt i Oslo, g.m. Harriet Nøsterud (1915–1993), tre døtre: Kari (f. 1940, bosatt i Oslo, g.m. Magne Grande f. 1932, to sønner: Knut f. 1967 g.m. Therese Brovold f. 1969 to barn: Kaia f. 1995 og Magnus f. 2001, og Lars f. 1970 g.m. Karin Bøe f. 1972), Anne Berit (f. 1944, bosatt i Nittedal, g.m. Knut Erik Lundqvist f. 1945, to døtre: Guro f. 1978 og Ingvild f. 1983), og Jorun (f. 1947, bosatt i Oslo, g.m. Arild Pedersen f. 1945, to barn: Tonje f. 1973 samboer med Thomas Refsdal f. 1975, og Marius f. 1975).

OVERTOK FRUKTHAGE

Etter utskiftinga betalte Kristian Ruud 110 kroner til Hans A. Fjeld for å overta frukttrærne i Fjelds tidligere hage. Bærbusker og «små æble- og kirsebærtrær» ble flyttet med til Fjelds nye eiendom. Kristian Ruud overtok også epletrær fra Mathea Fekjærs tidligere hage (og betalte 25 kroner for dem).

Berte og Nils Korneliussen Lehne og deres fem barn. Foran står de to yngste sønnene, Nils (f. 1903) til venstre og Kolbjørn (f. 1905). Bak fra venstre: Andreas (f. 1900), Nils Korneliussen Lehne (1862–1918), Kornelius (f. 1896), Signe (f. 1898) og Berte Lehne f. Petlund (1864–1947).

Berte og Nils C. Lehne var først eiere av Hoberg gård på Hamar, som Hamar kommune omregulerte til boligtomter. I 1913 kjøpte de Solberg gård i Trøgstad. Nils døde 11. mars 1918, og Berte solgte Solberg samme år og kjøpte i stedet Øvre Svarstad.

Ved skjøte av 1. november 1923 solgte Berte Lehne gården til eldste sønn, Kornelius Lehne, for 10.500 kroner og livøre i sin levetid.

KORNELIUS LEINE (1896–1964) giftet seg i 1922 med SARA ANTONIE LEINE (1894–1958) fra Søgarden Leine. De fikk to barn:

* Normann (1923–1998), eier av Øvre Svarstad fra 1964, g.m. Sølvi Østmo (f. 1929), fire barn: Laila, Anne, Nils og Arne – se nedenfor.

* Bjørg (1926–1995), g.m. Jarle Reinsli (1923–2001), én datter Åsta (f. 1967), g.m. Hans Kåre Solli Reinsli f. 1964, én datter Solveig (f. 1998) – se gnr. 211/27 Svarstadhaugen (Strandjordsveien 11).

Sara Antonie Lehne tok eksamen ved Hamar lærerskole i 1915, og var lærer ved Hundstad skole på Røyse i 22 år, fra 1920 til 1942. Kornelius Lehne ble mye brukt i kommunal sammenheng i Hole. Han var i overformynderiet, og en periode var han kommunerevisor. Fra 1936 til 1954 var han kirkeverge ved Bønsnes kirke.

I 1948 hadde Øvre Svarstad (skyld mark 11,10) 130 dekar dyrket jord (leirmold og skjelljord), 30 dekar annet jordbruksareal, 12 dekar frukthage, 250 dekar produktiv skog, 3 hester, 10 kyr, 2 okser, 2 ungdyr, 4 griser og 20 høner.

Etter Kornelius Lehnes død i 1964 var det hjemmelsovergang til de to barna, og Bjørg Lehne Reinsli solgte samme dag sin halvdel til broren Normann for 48.750 kroner. Han var dermed eneeier.

NORMANN LEHNE (1923–1998) ble i 1947 gift med SØLVI LEHNE F. ØSTMO (f. 1929) fra Åsa i Norderhov. De fikk fire barn:

* Laila (f. 1947), bosatt på Røyse, g.m. Tor August Lohre (f. 1938) fra Åsa, tre barn: Magne (f. 1966), Sonja (f. 1969) og Inger (f. 1975) – se gnr. 211/33 Strandjordsveien 20.

* Anne (f. 1949), bosatt i Heradsbygda, to barn: Ole Raymond (f. 1972, fra samboerskap med Ernst Ole Raymond Iversen f. 1946 fra Tromsø), og Elin (f. 1975, fra ekteskap med Knut Andreassen f. 1932 fra Oslo) – se gnr. 211/34 Strandjordsveien 24.

* Nils (f. 1954), eier av Øvre Svarstad fra 1990, samboer med Liv Johansen (f. 1957), én datter Kristin (f. 1992) – se nedenfor.

* Arne (f. 1957), bosatt ved Hvalsmoen, gift med Inger Juelsen (f. 1960) fra Hønefoss, én datter Anne Katrine (f. 1999). Fra tidligere ekteskap med Hanne Berit Pålserud har Arne Lehne én adoptiv sønn Andreas (f. 1991).

Normann Lehne drev i yngre år som mekaniker, bl.a. på Nora

Kornelius Lehne (1896–1964) giftet seg i 1922 med Sara Antonie Leine (1894–1958) fra Søgarden Leine.

Kornelius Lehne (1896–1964) sammen med sønnesønnen, Nils Lehne (f. 1954), som siden 1990 har vært eier av Øvre Svarstad. Bildet er tatt i 1955.

Kornelius Lehne (1896–1964) var overformynder og kommunerevisor i Hole.

Mineralvannfabrikk i Oslo. Etter at han ble eier av Øvre Svarstad, konsentrerte han seg om gårdsdriften. Sølvi Lehne har arbeidet bl.a. på Sundøya Fjordrestaurant og Nøstret bo- og behandlingssenter.

I 1990 overtok eldste sønn, Nils Lehne, som eier av Øvre Svarstad.

NILS LEHNE (f. 1954) er mekaniker ved Nettbuss i Hønefoss. Han er samboer med LIV JOHANSEN (f. 1957) fra Hønefoss, som er ansatt i hjemmetjenesten i Hole kommune. De har én datter, Kristin (f. 1992).

Øvre Svarstad har i dag 160 dekar dyrket jord, 399 dekar produktiv skog (hvorav 240 dekar på Krokskogen), 3 traktorer, lastebil, kaldluft korntørke og vanningsanlegg (Svarstad vanning fra 1976). Siden 2002 leier Anders Ullern på Svarstad bnr. 1 jordveien.

Av bygninger på gården er et våningshus, bestående av to tømmerhus (fra sist på 1700-tallet) som ble bygd sammen cirka 1880 og siden restaurert flere ganger. Øvrige bygninger er et gammelt bryggerhus/drengestue (fra 1800-tallet, restaurert med nytt tak og ny panel i 2000), gammelt stabbur, redskapshus/gårdsverksted (bygd 1968) og 2 skogshytter (én ved Retthellstjern og én ved Bukkebekken).

Den gamle låven med stall og fjøs brant i 1968. I 1964 ble det

Sølvi og Normann Lehne med sine fire barn (samt en venninne). Foran står Arne (f. 1957) til venstre, og Nils (f. 1954). Andre rekke fra venstre: Sølvi Lehne f. Østmo (f. 1929), Laila (f. 1947), Aud Grønhella fra Åsa, og Anne (f. 1949). Bakerst står Normann Lehne (1923–1998). Bildet er tatt i 1961.

Sølvi Lehne f. Østmo
(f. 1929) og *Normann Lehne*
(1923–1998).

revet et verkstedbygg, som lå der eiernes datter Bjørg og hennes mann Jarle Reinsli bygde enebolig. Der lå det også en gammel smie, som naboen Thorstein Bønsnæs i Svarstadenga tok ned og flyttet ned til fjorden, hvor den ble satt opp igjen som hytte.

Åkernavn er Hagasletta, Dokka, Sanna, Skjæråkeren, Strandjordet, Storjordet og Tujordet.

Lille Svarstad

GAMMELT MATRIKSEL NR. 14 – SEINERE LØPENR. 100 (GNR. 211/4), LØPENR. 101 (GNR. 211/5) OG LØPENR. 102 (GNR. 211/6 OG 7)

Lille Svarstad hadde i 1723 en skyld på 2 skippund 5 $\frac{5}{6}$ lispund (45 $\frac{5}{6}$ lispund). Av dette eide oppsitteren 10 lispund, mens 30 lispund ble eid av Oslo bispestol. Resten var kirkegods: Hole prestebord (sognepresten i Hole) eide 2 $\frac{1}{2}$ lispund, og Hole kirke 3 $\frac{1}{3}$ lispund.

Bygselen var delt: Oppsitteren hadde bygselen over sin del av gården (løpenr. 102), og Oslo bispestol over det øvrige (løpenr. 100 og 101). Bispestolens «beneficiarius» bygset bort gårdparten til leilendinger, delt på to bruk: Løpenr. 100 (seinere gnr. 211/4) og løpenr. 101 (seinere gnr. 211/5). I 1830-årene ble bispegodset solgt til brukerne, som dermed ble selveiere – se nedenfor.

I 1723 var det to oppsittere på Lille Svarstad: Jens Gulbrandsen (seinere bnr. 4) og Gulbrand Olsen (seinere bnr. 5). På gården var det i alt 2 hester, 8 storfe, 10 sauer og 8 geiter. Årlig utsæd var 1 kv. rug, 2 kv. erter, 4 t. bygg, 4 t. blandkorn og 3 t. havre. Årlig høvavling var 14 lass.

⁴² Slektsoplysninger fra Ole Yttri.

TUNGVINN VEI TIL MEIERIET

Under utskiftinga på Svarstad 1899–1903 var det planer om å legge en ny vei fra Svarstadgårdene over Mosødegården og Mosengas mark til bygdeveien i Mosengbakken. Brukerne på Svarstad måtte kjøre helt om Bønsnes når de skulle levere melk til Hole meieri på Svensrud. Men planene kom ikke til utførelse. Først i 1930-årene ble ny vei fra Svensrud om Ullern og Svarstad til Bønsnes bygd (åpnet 1940).

Svarstad bnr. 4 i 2006.

© Fotograf Marit Fagerli

Lille Svarstad LØPENR. 100 – SEINERE GNR. 211/4

I 1720 fikk JENS GULBRANDSEN SVARSTAD (ca. 1699–1754) byggeseddell av Oslo bispestol på 15 lispund i Lille Svarstad. Han var sønn av Gulbrand Olsen og Ingeborg Svendsdatter på Svarstad bnr. 5, og var gift to ganger, først i 1729 med ANNE HÅVARDSDATTER LEHNE (ca. 1699–1742). De fikk seks barn, hvorav fem var i live i skiftet etter mora i 1742:⁴²

* Malene (f. 1729).

* Hans (f. 1732), seinere husmann på Stamnes, g.1 m. Ragnhild Olsdatter, to barn, g.2 m. Gjertrud Evensdatter, tre barn – se omtale av husmannsplassen Stamnes.

* Kari (1734–1818, g. 1763 m. Jon Nilsen Skrangledalen (f. 1741), seks barn: Anders, Jens, Nils, Jakob, Anne og Gunhild – se omtale av Skrangledalen (husmannsplass under Søhol).

* Marte (f. 1736), d. som barn.

* Gulbrand (1738–1789), seinere husmann i Evjua (Lisbethløkka) under Søhol, g. 1764 m. Malene Sophie Andersdatter Søhol (f. 1729), minst seks barn: Anders (f. 1765), Jens (f. 1766), Anne (f. 1768), Jakob (f. 1771), Jens (f. 1775) og Kirsti (f. 1778).

* Marte (f. 1740).

Boets nettoverdi var 15 riksdaler, og i skiftet er nevnt avdødes bror, Peder Lehne. Jens Gulbrandsen Svarstad giftet seg igjen med ANNE OLSDATTER og de fikk fem barn, hvorav fire var i live ved skiftet etter faren i 1754. Han etterlot seg også fem barn fra første ekte-

skap. Boets bruttoverdi var 40 riksdaler, men gjelda var over 110 riksdaler, så det var fallitt. De fem barna i ekteskapet med Anne Olsdatter var:

* Anders (1745–1748), d. 3 år gammel.

* Ole (f. 1747), g. 1779 m. Anne Augustinusdatter (f. 1756) fra Fægri på Tyristrand, datter av Augustinus Hermansen og Sibylla Engebretsdatter. De bodde på Kind i 1780, i Hovineie 1780–1786, og deretter i Mosenga, hvor de satt som husmannsfolk i 1801 med seks barn. Vi kjenner ni av deres barn: Jens (f. 1780), Sibylla (f. 1781, d. som barn), Sibylla (f. 1783), Engebret (f. 1786), Augustinus (f. 1789, g.m. Lisbeth Jensdatter, rundt 1820 var de husmannsfolk i Stammes under Svarstad – to døtre: Marte f. 1815 og Anne f. 1817), Kristian (f. 1792), Anne (f. 1794), Torkel (f. 1796) og Gulbrand (f. 1799).

* Anders (f. 1749).

* Ingeborg (1750–1754), d. nær 4 år gammel.

* Jens (1754–1790), g. 1777 m. Inger Steffensdatter Hodt (f. 1752), bosatt i Hodt, seinere i Skjærdalen, én sønn Jens (f. 1778). Inger Steffensdatter g.2 i 1791 m. Anders Olsen Solberg, i 1801 var de husmannsfolk i Kinna (Kind) på Tyristrand, én sønn John (f. 1791).⁴³

Jens Gulbrandsen døde i 1754 og ble etterfulgt som bruker av sin yngre bror, JAKOB GULBRANDSEN SVARSTAD (ca. 1712–1766), som samme år fikk bygselseddel på de 15 lispund av biskop Jacob Peter Hersleb. Jakob Gulbrandsen giftet seg i 1746 med AMBJØRG HÅGENSDATTER GOMNÆS (1726–1769) fra Nordre Gomnes (nedre). De bodde på Storøya før de kom til Svarstad, hvor de i 1762 er nevnt i skattemanntallet sammen med datteren Anne samt Anne Olsdatter, enka etter den tidligere brukeren.

Vi kjenner ni av barna til Ambjørge Hågensdatter og Jakob Gulbrandsen Svarstad, hvorav seks var i live i skiftet etter farens død (avsluttet 1767): Anne (f. 1746), Kirsti (f. 1751), Ingeborg (f. og d. 1754), Hans (f. og d. 1756), Ingeborg (f. 1757), Marte (f. 1759), Maria (f. 1762), Gulbrand (f. 1764, d. som barn) og Gulbrand (f. 1765).⁴⁴ I skiftet var også nevnt avdødes bror, Ole Svarstad. Boets bruttoverdi var 102 riksdaler, men gjelda var 134 riksdaler og det var dermed fallitt.

Etter Jakob Gulbrandsens død giftet Ambjørge Hågensdatter seg igjen i 1767 med JOHANNES CHRISTOFFERSEN SVARSTAD (ca. 1730–1800), som fikk bygselseddel på gården i 1767. De fikk samme år et dødfødt barn.

⁴³ I 1801 bodde også Inger Steffensdatters sønn fra første ekteskap, Jens Jensen (23), «geworben» (vervet) soldat, i Kinna.

⁴⁴ Gulbrand Jakobsen (f. 1765) var i 1820-årene husmann på Maurud på Tyristrand, som ble brukt under Nordre Dæli. Han ble i 1803 gift med Mette Christensdatter Bønsnæs, og de fikk i 1811 en datter Mari.

Ambjørg Hågensdatters døde i 1769, og etterlot seg mann og seks barn fra første ekteskap. I skiftet er også nevnt hennes bror, Jørgen Gommæs. Boets nettoverdi var 42 riksdaler, mens gjelda var på 77 riksdaler, så det ble intet på arvingene.

Johannes Christoffersen Svarstad giftet seg igjen i 1785 med ELI JENSDATTER NØSTRET (1747–1834), og de fikk én datter, Ambjørg (1787–1804).

Eli Jensdatter overtok som bruker etter mannens død i 1800. Skiftet etter ham ble avsluttet i 1803, og viste en bruttoverdi på 117 riksdaler. Etter at gjelda var trukket, var nettoverdien 15 riksdaler.

I 1801 satt Eli Jensdatter (55) på gården med datteren Ambjørg (15) samt en tjenestedreng, Gulbrand Jakobsen (35), sønn av de tidligere brukerne Ambjørg Hågensdatter og Jakob Gulbrandsen. De hadde to losjerende: Elis søster, Maria Jensdatter (50, «lever av håndarbeide») og hennes datter (med Lars Paulsen Skrangledalen), Marte Larsdatter (25).

Eli Jensdatter giftet seg igjen i 1805 med JENS OLSEN GJESVOLD (1777–1837) fra Nerigarden Nordre Gjesval, som da ble bygselmann på gården.

Eli Jensdatter døde i 1834, og Jens Olsen Svarstad giftet seg igjen med MARTE OLSDATTER SVARSTAD (f. 1809) fra Svarstad bnr. 5.

Etter Jens Olsen Svarstads død i 1837 fortsatte Marte Olsdatter som bruker av gården. Hun giftet seg igjen med ANDERS PAULSEN LØKEN (d. 1871), tidligere gjestgiver på Kleivstua på Krokskogen (se egen sak). Vi kjenner fire av deres barn:

* Jens Olaus (1839–1904), seinere eier av Svarstad (og Kleivstua), g.m. Inger Marie Hundstad, åtte barn – se nedenfor.

* Anne R. (f. 1842).

* Marte Marie (f. 1845).

* Inger Pauline (f. 1849).

Ved kongelig skjøte av 4. juni 1839 «på den Akershus bispestol benefiserte gård Svarstad av skyld 15 lispund» ble Marte Olsdatter Svarstad selveier. Hun betalte 600 spesidaler samt påhefte av jordavgift (1 tønne 4 skjepper $\frac{3}{4}$ fjerdingkar bygg). Hele kjøpesummen ble finansiert ved lån i Opplysningsvesenets fond mot pant i gården, og som låntaker var oppført hennes mann, Anders Paulsen.

I 1865 satt Anders Paulsen (67) og Marte Olsdatter (57) på gården med tre av sine barn: Jens (27), Anne (24) og Marte Marie (20) samt et fosterbarn, Maren Alvsdatter (5), og én losjerende, Rasmus Rasmussen (50, ugift, maler). De hadde 3 hester, 5 storfe, 11 sauer og 2 griser, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. hvete, $1\frac{1}{2}$ t. rug, 3 t. bygg, 8 t. blandkorn, 2 t. erter og 12 t. poteter.

EIER AV KLEIVSTUA

I 1835 overtok Anders Paulsen Løken parsellen «Klevstuen» av skyld $\frac{3}{8}$ lispund etter sin far, Paul Nilsen Løken. Han drev gjestgiveriet på Krokskogen til 1845, da han solgte det til kjøpmann Ole Holmboe Bull («tilligemed 3 kakkellovne og en Bryggepande») for 1.200 spesidaler. I 1851 tok hans sønn, Jens Olaus Andersen Svarstad (ved kurator) Kleivstua tilbake på odel, for en løsningssum av 1.000 spesidaler. Dette førte til at Bull bygde hotell rett over veien og tok opp konkurransen, men grunnlaget for to turiststeder på Kleiva var ikke til stede, og Bull la snart ned driften. Jens Andersen Svarstad satt som eier til 1861, da han solgte Kleivstua til Johan Olsen Blyberg for 550 spesidaler.

Anders Paulsen Løken (Svarstad) døde i 1871, og i 1873 solgte Marte Olsdatter gården til sønnen Jens, med livøre til selger i hennes levetid.

JENS OLAUS ANDERSEN SVARSTAD (1839–1904) giftet seg med INGER MARIE HUNDSTAD (1849–1917), og de fikk åtte barn (hvorav de fire yngste ble født i Amerika):

- * Anders (1871–1940), g. 1806 m. Emma Mathilde Tanberg (d. 1940), fire barn: Ellen Marie (1907–1992, g.m. Otto M. Lee, ingen barn), Anna Karine (f. 1909, g.m. Stanley Hicks, én sønn Irl Roger f. 1934), Thelma Louise (f. 1911, g. 1955 m. Lester Lyman, ingen barn) og Albert Edwin (1917–1945, falt under 2. verdenskrig).
- * Marte Karine (1873–1945), g.m. Nils (Nels) Hafnor (i Amerika).
- * Lena (1877–1940), g. 1909 m. James Fred Jennewein, tre barn: John Leonard (1910–1968, g.m. Marjorie Bullock, to barn: Linova Lee f. 1936 og Sylvia Karine f. 1939), og Everett (1912–1988, g.m. Stella Carnicle, tre barn: Cecilia Barbara f. 1940, John Leonard f. 1943 og Leo James f. 1947).
- * Anne (1879–1918).
- * Ole (1881–1947), g.m. Ida Sophia Locken, seks barn: Otto Ingmar (1908–1965), James Harvey (f. 1910, g.m. Estella Kulm, to barn: Bonnie Louisa f. 1942 og Judith Kay f. 1947), Agnes Irene (f. 1911, g.m. Harold Schornack, to barn: Larry f. 1944 og Dennis f. 1950), Clarence Palmer (1913–1983, g.m. Frances Marie Dixon f. 1918, fire barn: Kathy Marie f. 1945, Claudia f. 1949, Julie Ann f. 1952 og Arne Neil f. 1955), Margaret Genevieve (f. 1917, g.m. Gerald Jost, to barn: Donald f. 1944 og David f. 1949), og Donald Eugene (f. 1920, g.m. Betty Overgaard f. 1920, fire barn: Gary f. 1947, Crystal f. 1950, Curtis f. 1954 og Donald 1958–1979).
- * Johanna (1886–1901), d. 15 år gammel.
- * Ever (1888–1973).
- * Rudolf (ukjent fødselsår).

Våningshuset på Svarstad bnr. 4 ble påbygd 2. etasje i 1921. Bildet er tatt i 1940-årene.

Jens Olaus Andersen Svarstad satt som eier av Svarstad til 1880, da han reiste til Amerika med kone, barn og sin mor, Marte Olsdatter. Inger Maries familie reiste samtidig – se gnr. 209/1 Hundstad.

Ny eier av Svarstad bnr. 4 ble Kristen Lauritsen Frøland, som betalte 11.000 kroner for gården. Kjøpet ble finansiert ved pantelån i Hypotekbanken (5.000 kroner) og hos faren, Ole Laurits Kristensen Frøland (8.135 kroner).

Julius Edvard Rovelstad (1867–1947) ble eier av Svarstad bnr. 4 i 1901.

1905. Fra venstre Johan Eilert Rovelstad (f. 1897), Ida Mathilde g. Fekjær (1893–1961) og Emma Kristine g. Fjeldstad (1895–1982).

KRISTEN LAURITSEN FRØLAND (f. 1852) var fra Våler, og gift med KAREN ALBERTINE PEDERSDATTER (f. 1856). Mens de bodde på Svarstad fikk de to sønner: Peder Marius (f. 1881) og Karl Alfred (f. 1887).

Kristen Frøland slet økonomisk, og måtte i 1884 levere sitt bo til skifteretten. Han fikk imidlertid ordnet sine finanser på nytt og ble igjen eier av gården. I 1893 og 1894 ble det foretatt utpantinger bl.a. for skatt (97,46 og 97,01 kroner) og jordavgift til biskopen (41,60 og 38,25 kroner). Sist i 1890-årene gikk det imidlertid ut for Frøland. I 1899 var det ny tvangsauksjon, og igjen fikk han tilslaget med et bud på 10.000 kroner. Samme dag solgte konkursboet gårdens skogteig på Krokskogen (bnr. 12 Sydmarken av skyld 94 øre) til gartner P. Lorange for 3.000 kroner. Men Frøland klarte øyensynlig ikke å reise kjøpesummen. Da folketellinga ble registrert 3. desember 1900 var ikke gården bebodd, og «jordbrukskjema» i forbindelse med tellinga var vedlagt opplysningene om plassen Haugen, med anførsel om at «hovedbølet har vært ubebodd siden november 1900».

Ved kjøpekontrakt av 21. mars 1901 (skjøte utstedt 21. mars 1902) ble Svarstad bnr. 4 solgt til Julius Edvard Rovelstad for 8.600 kroner.

JULIUS EDVARD ERIKSEN ROVELSTAD (1867–1947) fra Nord-Odal var gift med KAREN GULLERUD (1866–1939) fra Norderhov. De fikk tre barn:

* Ida Mathilde (1893–1961), g. 1912 m. John Paulsen Fekjær (1886–1970) fra Svarstad, fra 1917 eier av gnr. 192/5Sørenga ved Vik, fire barn: Kåre Fredrik (f. 1913), Paul (f. 1914), Arnt Johan (f. 1917) og Ingerid Johanne (f. 1920) – se bind 1 s. 60.

* Emma Kristine (1895–1982), g. 1922 m. Ole Nilsen Fjeldstad (1895–1982) fra Frøyshov, fra 1918 eier av gnr. 204/1 Øvre Fjeldstad, tre barn: Aslaug (f. 1925), Gerda Sofie (f. 1930) og Nils (f. 1934) – se bind 3 s. 166.

* Johan Eilert (1897–1984), eier av Svarstad fra 1952, g.m. Mabel Caroline Langslet, to barn: Leif Juel og Elsa – se nedenfor.

Karen og Julius Rovelstad traff hverandre i Amerika, og giftet seg i 1892 i Borgund kirke i Minnesota. Deres tre barn ble alle født i Amerika. Familien returnerte til Norge i 1901 og kjøpte Svarstad.

I 1899–1902 var det utskifting på Svarstad. Det var utstrakt teigblanding på gården. Utskiftinga gav som resultat at to gårder (bnr. 1 og bnr. 5) måtte flytte sine gårdstun og bygninger. Alle gårdene fikk samlet sine jordveier, noe som gav mer rasjonell drift. Etter justering av grenser ble et jordstykke som tidligere tilhørte

Hundstad, på sørsiden av Hundstadbekken, solgt til Rovelstad for en pris på 50 kroner målet.⁴⁵

I 1948 hadde Svarstad 130 dekar dyrket jord (leirmold), 25 dekar annet jordbruksareal, 3 dekar frukthage, 170 dekar produktiv skog, 30 dekar annen utmark, 3 hester, 10 kyr, 2 okser, 3 ungdyr, 2 griser og 40 høner.

Etter Julius Rovelstads død i 1947 ble gården overtatt av sønnen Johan Eilert for 15.000 kroner (skjøte ble først utstedt i 1952).

JOHAN EILERT ROVELSTAD (1897–1984) giftet seg i 1929 med MABEL CAROLINE LANGSLET (1899–1985) fra Nordigarden Bor-gen. De fikk to barn:

* Leif Juel (f. 1933), eier av Svarstad fra 1968, g.m. Gunvor Strand, tre sønner – se nedenfor.

* Elsa (f. 1939), g. 1962 m. Erik Johan Ullern (f. 1929) fra Nedre Ullern, fra 1958 eier av Søhol (Daniels), fire barn: Hildegunn (f. 1962), Per (f. 1964), Pål (f. 1966) og Guro (f. 1974) – se gnr. 208/5 Søhol.

Johan Eilert Rovelstad var kirkeverge ved Bønsnes kirke 1954–1966.

Ved kjøpe av 12. juni 1968 ble gården overtatt av sønnen, Leif Juel Rovelstad, for 86.237 kroner (inkludert redskap og løsøre for 10.000 kroner og livøre til foreldrene i deres levetid, av 5-årlig verdi 7.500 kroner).

LEIF JUEL ROVELSTAD (f. 1933) giftet seg i 1960 med GUNVOR STRAND (f. 1936) fra Kviteseid i Telemark. De har tre barn:

* Jonn Eilert (f. 1962), eier av gården fra 1999, g.m. Sissel Haugli, to barn – se nedenfor.

* Ståle (f. 1966), bosatt på Røyse, g.m. Monica Johansen (f. 1975) fra Vega, to barn: Sivert (f. 2002) og Malin (f. 2004) – se gnr. 211/41 Strandjordsveien 3.

* Geir (f. 1970), bosatt i Heradsbygda, g.m. Siv Beate Knutsen (f. 1971), to adoptivsønner fra Filippinene: Benjamin Randy (f. 2001) og Markus James (f. 2004).

Gunvor har vært omsorgsarbeider ved Røyse treningssenter i 20 år, mens Leif Rovelstad er tømmer og bonde. De bygde i 1960 enebolig på en tomt utskilt fra gården – se gnr. 211/28 Heimtun – Strandjordsveien 5.

I 1980 solgte tre av Svarstadgårdene (bnr. 4, 5 og 6) grunn i Grøndokka som ble lagt ut til kommunalt boligfelt. Denne Svarstad-gårdens avgitte areal var 3,1 dekar – se bind 5.

Mabel Caroline f. Langslet (1899–1985) og Johan Eilert Rovelstad (1897–1984) giftet seg i 1929.

Mabel Caroline Rovelstad f. Langslet (1899–1985).

⁴⁵ Etter utskiftingsprotokollen.

Gunvor Rovelstad f. Strand (f. 1936) og Leif Juel Rovelstad (f. 1933) med sine tre sønner. Bak fra venstre: Geir (f. 1970), Jonn Eilert (f. 1962) og Ståle (f. 1966). Bildet er tatt i 1988.

Siden 1999 har eldste sønn, JONN EILERT ROVELSTAD (f. 1962) vært eier av gården. Han er seksjonssjef i Norges Automobilforbund, med ansvar for alle NAFs øvingsbaner i Norge. Han er gift med SISSEL HAUGLI (f. 1956) fra Oslo (hennes slekt kommer fra Hadeland), som har vært sivilt tilsatt konsulent i Forsvaret (bl.a. i Hærstaben og ved Ingeniørregimentet). De har to felles barn: Eirik (f. 1993) og Adrian (f. 1995), og Sissel har fra tidligere ekteskap med Trond Kristensen fra Bærum én sønn, Marius (f. 1983).

Eierne drev jorda på Svarstad bnr. 4 til 2002, da den ble leid bort til Erling Moe på Bønsnes. I 2005 ble jordveien (130 dekar) solgt til eierens fetter, Per Ullern på Søhol (Daniels) for 780.000 kroner. Kun 17 dekar er tilbake rundt gårdstunet og sørover mot bygdeveien. Gården har i dag 2 traktorer, kaldluft korntørke og vanningsanlegg (Svarstad Vanning fra 1976).⁴⁶

I 2005 ble gårdens skogteig fra Grøndokka og østover til Rettella på Krokskogen solgt til Ragnar Thingelstad, eier av gnr. 214/1 Øvre Leine, for 125.000 kroner – se omtale av skog.

Av bygninger på gården er et gammelt våningshus, trolig fra

⁴⁶ Svarstad Vanning har seks andelseiere: Svarstad bnr. 1 (Anders Ullern), bnr. 3 (Nils Lehne), bnr. 4 (Jonn Eilert Rovelstad), bnr. 5 (Arne Skuterud), gnr. 212/5 Bønsnes (Knut Gullingsrud) og gnr. 202/2 Mosødegården (Nils Moesødegård).

Bryggerhuset på Svarstad bnr. 4 ble revet i 1982.

1700-tallet, med grov steinmur som er opptil halvannen meter tykk. Huset ble påbygd én etasje i 1921, restaurert og ombygd 1969, og påbygd 1999–2004), låve med stall og fjøs (bygd 1924, da den gamle låven ble revet, fjøset ble beholdt), gammelt stabbur (flyttet og restaurert 1910), vognskjul (1958), garasje med verksted (1982), og skogshytte (1977).

Et gammelt bryggerhus med bryggepanne og bakerovn i stein ble revet i 1982, for å gi plass til nytt verksted.

Lille Svarstad LØPENR. 101 – SEINERE GNR. 211/5

I 1714 fikk GULBRAND OLSEN SVARSTAD (d. 1742) bygsesdell fra bispinne Munch på 15 lispund i Lille Svarstad. Han var gift med INGEBORG SVENDSDATTER (d. 1761), og de fikk seks barn som var i live i skiftet etter faren i 1743:

* Anne (ca. 1694–1769), g. 1742 m. Thore Bjørnsen Bråten (hans 2. ekte-skap).

* Kirsti (ca. 1697–1746), g.m. Gulbrand Gulbrandsen Svarstad (ca. 1687–1753), bruker av en del av Øvre Svarstad, minst fem barn: Marte, Gulbrand, Mikkel, Svend og Abraham – se Øvre Svarstad.

* Jens (ca. 1699–1754), seinere bruker av Lille Svarstad (seinere bnr. 4), g.1 m. Anne Håvardsdatter Lehne, seks barn, g.2 m. Anne Olsdatter, fem barn – se hnr. 211/4 Svarstad.

* Eli (1701–1777), g. 1727 m. Ole Nilsen Leine-eie (Hodt), minst tre barn: Lisbeth (f. 1728), Svend (f. 1730, g.m. Lisbeth Iversdatter Svarstad, først bosatt på Store Svarstad, siden på Leine), og Ragnhild (f. 1733, bosatt på Rytteraker da hun ble gift med sin fetter Hans Jensen Svarstad). Eli Gulbrandsdatter var enke i 1743, og jordmor ved en rekke fødsler i grenda i 1750-årene. Hun døde i Hodt i 1777, 76 år gammel.

* Ole, bruker av Lille Svarstad (seinere bnr. 5) fra 1743, g.m. Mari Hansdatter – se nedenfor.

* Jakob (ca. 1712–1766), seinere bruker av Lille Svarstad (seinere bnr. 4), g.m. Ambjørg Hågensdatter Gommæs, ni barn – se gnr. 211/4 Svarstad.

I skiftet etter Gulbrand Olsen «oppgav» Ingeborg Svendsdatter sitt bo. Nettoverdien var 29 riksdaler, hvorav 10 riksdaler ble avsatt til «enkens livøre».

Gulbrand Olsen ble etterfulgt som bruker av en av sønnene, OLE GULBRANDSEN SVARSTAD, som i 1743 bygslet de 15 lispund i gården av biskop Jacob Peter Hersleb. Ole Gulbrandsen giftet seg i 1743 med MARI HANSDATTER LEHNE (ca. 1705–1788). I mann-tallet 1762 er det også nevnt en soldat, Gulbrand Jensen, som boende på gården. Han var rimeligvis Ole Gulbrandsens nevø, som seinere ble husmann i Evjua under Søhol.

Svarstad bnr. 5 cirka 1960.
Bak (i øst) ligger Svarstad bnr.
4 (Rovelstad), og på høyden
bakenfor ser vi bygningene på
Øvre Svarstad.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S,
aufotografert av Fotograf Marit Eagerli.

I 1763 overlot Ole Gulbrandsen bygselen til sin søstersønn Svend Gulbrandsen Svarstad, mot at han bl.a. gav den tidligere brukeren og hans hustru rett til husvære og nødvendig underhold på gården.

SVEND GULBRANDSEN SVARSTAD (1732–1779) var fra Nordre (Store) Svarstad, og tidligere husmann i Bønsneseie. I 1762 satt han i Svensrud under Øvre Mo med sin første kone, Kristine Pedersdatter Moe (1729–1763) fra Øvre Mo. De ble trolovet i 1755, og fikk minst tre barn:

* Kirsti (1756–1797), g. 1787 m. Iver Andersen Sørum (f. 1753), seinere husmannsfolk i Sundvollen-eie.⁴⁷

* Mari (f. 1759), g. 1793 m. Ole Arnesen Skamarkeie (f. 1766), husmannsfolk under flere gårder på Tyrstrand, bl.a. Skamarka, Haug og Pjåka, vi kjenner fem av deres barn: Sven (f. og d. 1794), Anne (f. 1795), Kirstine (f. 1798, d. som barn), Kristian (f. 1799) og Gunhild (f. 1803).

* Gulbrand (f. 1763), husmann under Fjeld, fra cirka 1797 på Sollerud i Aker, seinere igjen i Fjeldseie (trolig Ekornrud), g. 1785 m. Mari Olsdatter Fjeld (f. 1758), sju barn: Svend, Kristina, Johanne, Svend, Olea, Svend og Nils – se omtale av husmannsplasser under Fjeld.

Etter Kristine Pedersdatters død i 1763 giftet Svend Gulbrandsen seg igjen med KIRSTI CHRISTENSDATTER ULLERN (1738–1772) fra

⁴⁷ Kirsti Svendsdatter Svarstad fikk i 1783 en sønn Erik utenfor ekteskap, og som barnefar ble utlagt Torstein Borgen.

Øvre Ullern. De fikk minst én datter, Kristina (f. 1765), som fikk to barn uten å være gift med fedrene: Hans (f. 1791) med Antonius Larsen fra Christiania, og Svend (f. 1798) med Abraham Jakobsen på Hovin i Aker.

Kirsti Christensdatter døde i 1772,⁴⁸ og i 1773 giftet Svend Gulbrandsen giftet seg igjen for tredje gang, med RAGNHILD ERIKSDATTER LØKKA (1741–1820), datter av husmann Erik Johannesen (fra Vik, en periode eier av halve Nedre Vik) og Marte Svendsdatter Gjesvold på plassen Løkka under Nordre Gjesval. De fikk to sønner:

* Ole (1776–1834), seinere bruker av gården, g.m. Anne Hansdatter Moe, minst fire barn – se nedenfor.

* Erik (f. 1778).

Etter Svend Gulbrandsens død i 1779 ble det avholdt skifte. Avdøde etterlot seg hustru og seks barn fra tre ekteskap. Boets nettoverdi var 23 riksdaler, og Ragnhild Eriksdatter fortsatte som bruker med hjelp av barna. I 1801 var hun 60 år gammel, og satt på gården med de to sønnene, Ole Svendsen (25) og Erik Svendsen (23), og to tjenestefolk: Kari Paulsdatter (29) og Erik Knutsen (50).

Kort tid etter overtok eldste sønn Ole som bygselmann, mot livøre til mora i hennes levetid.

OLE SVENDSEN SVARSTAD (1776–1834) giftet seg i 1802 med ANNE HANSDATTER MOE (1775–1832) fra Øvre Mo på Røyse. Vi kjenner fem av deres barn, hvorav fire nådde voksenalder:

* Ragnhild (f. 1803), g. 1734 m. Paul Larsen Svarstad, seinere eier av Svarstad – se nedenfor.

* Svend (f. 1806), d. som barn

* Marte (f. 1809), g.1 m. Jens Olsen Svarstad (Gjesvold), fra 1805 bruker av Svarstad bnr. 4 (hans andre ekteskap, ingen barn), g.2 m. Anders Paulsen Løken, fire barn: Jens Olaus, Anne, Marte Marie og Inger Pauline – se gnr. 211/4 Svarstad.

* Svend (1812–1883), ugift, hadde livøre på gården etter farens død i 1834.

* Hans (f. 1817), fra 1860 eier av Elstøen, g.1 m. Jørgine Olsdatter Elstøen (f. 1821), fire barn: Ole, Jørgen, Andreas og Kristoffer. Hans g.2 i 1860 m. Olea Olsdatter – se gnr. 212/10 Elstøen.

Ole Svendsen Svarstad døde i 1834, 59 år gammel, og på skifte etter ham (avsluttet 1845) ble bygselen overdratt til eldste datter Ragnhild og hennes mann Paul Larsen Svarstad, mot livøre til Ragnhilds bror, Svend Olsen, mot pant i 2 ½ lispund eiergods i

⁴⁸ I skiftet etter henne (avsluttet 1773) var boets nettoverdi 64 riksdaler, og det ble opplyst at gården tilhørte Christiania Rectorat.

gårdparten. Dette må være en del av de 15 lispund som tidligere lå til Hole prestebord, og som Ole Svendsen må ha fått skjøte på.

PAUL LARSEN SVARSTAD (1804–1883) var født på Gårud på Tyrstrand, og kom til Røyse sist i 1820-årene da faren, Lars Christensen Gårud, ble eier av Store Svarstad. Ekteskapet med RAGNHILD OLSDATTER SVARSTAD (f. 1803) synes å ha vært barnløst.

Ved kongelig skjøte av 10. november 1837 kjøpte Paul Larsen bispegodset (15 lispund) i gården for 652 spesidaler og jordavgift (1 tønne 4 skjepper $\frac{3}{4}$ fjerdingkar bygg). I panteboka er det notert at det av «strøgodset»⁴⁹ svares jordavgift til Hole prestebord. Han lånte hele kjøpesummen i Opplysningsvesenets fond mot pant i gården.

I 1842 ble Paul Larsen også eier av seinere bnr. 7 (Engen) – i dag Svarstad søndre.

I 1854 var det makeskifte med Jens Evensen, eier av Svarstad løpenr. 102 (Engen), vedrørende en seterløkke på Krokskogen. I 1856 var det nytt makeskifte av jord, denne gang med Jens Rye, eier av Svarstad løpenr. 98 (seinere bnr. 1).

Paul Larsen Svarstad satt som eier av Svarstad bnr. 5 til 1861, da han solgte gården til Gulbrand Hansen Svarstad for 2.200 spesidaler og livøre til seg og sin hustru (samt svogeren Svend Olsen) i deres levetid.

GULBRAND HANSEN SVARSTAD (1815–1895) var fra nabogården Store Hundstad, og ble gift med MAREN GUDBRANDSDATTER GOMNÆS (1838–1926).⁵⁰ Vi kjenner seks av deres barn:

* Dorthea (f. 1863), utvandret til Amerika, g.m. Plock, flere barn – bl.a. sønn Henry.

* Hans (f. 1864).

* Anders (f. 1866), d. som barn.

* Anders Castus (f. 1869), kunstmaler, g.1 m. Ragna Moe (tre barn), g.2 m. Sigrid Undset (tre barn) – se gnr. 211/8 Sørjordshaugen.

* Trond (f. 1872), konfirmert 1886.

* Johan (f. 1875), konfirmert 1890.

I 1865 satt Maren Gudbrandsdatter (28) og Gulbrand Hansen (51) på gården med sine to eldste barn, Dorthea (3) og Hans (2) samt Marens mor, Lisbeth Hansdatter (66, ugift) og de tre føderådsfolkene: Ragnhild Olsdatter (63), Paul Larsen (62) og Svend Olsen

⁴⁹ Strøgods = slike eiendommer i en godssamling som lå spredt og ikke var til nytte i noen godsdrift, men bare gav avkastning gjennom jordleien (Norsk historisk leksikon).

⁵⁰ Maren Gulbrandsdatter var født utenfor ekteskap av Lisbeth Hansdatter fra plassen Hagen under Søndre Gornes og Gulbrand Hansen Gorneseie.

(54). De hadde 2 hester, 8 storfe, 12 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var 1 t. rug, 5 t. bygg, 4 t. blandkorn, 1 $\frac{3}{4}$ t. erter og 9 t. poteter. Under gården var det én husmannsplass, Nylenne.

Gulbrand Hansen Svarstad lånte i 1868 330 spesidaler i Hypotekbanken mot pant i gården, og i 1869 forpaktet han bort jorda for 1 år til Jørgen Bønsnæs og Ole Hundstad. I 1870 overleverte han sitt bo til skifteretten, men må ha klart å beholde gården til 1882, da han kjøpte en parsell, Sørjordshaugen, ved veien mellom Svarstad og Bønsnes av Anne Fjeldstad, eier av Svarstadenga bnr. 6, og flyttet hit – se gnr. 211/8 Sørjordshaugen.

Ny eier av Svarstad bnr. 5 ble Peter Nicolai Leegaard, som fikk utstedt skjøte fra auksjonsforvalteren på Ringerike 14. februar 1885 for en kjøpesum på 4.100 kroner.

Cand. jur. PETER NICOLAI LEEGAARD var siden 1864 eier av nabogården Bønsnes – se gnr. 212/1 Store Bønsnes. Han satt som eier av Svarstad til 1898, da han – ved skjøte av 15. februar 1898 – solgte gården til Mathea Andersdatter Fekjær for 9.000 kroner. Den nye eieren lånte 1.400 kroner av selger og 4.000 kroner i Hole sparebank mot pant i gården (avløst i september s.å. av pantelån i Hypotekbanken på 5.800 kroner).

MATHEA ANDERSDATTER FEKJÆR (f. 1863) var fra Søndre Gjesval, og ble gift med PAUL JOHNSEN FEKJÆR (1850–1922) fra nabogården Fekjær. De fikk fem barn:

* John (1886–1970), seinere eier av Sørenga ved Vik, g.m. Ida Mathilde Rovelstad (1893–1961), fire barn: Kåre, Paul, Arnt Johan og Ingerid Johanne – se gnr. 192/5 Sørenga i bind 1 s. 60.

* Helga Gunhilda (f. 1889), g.m. Oscar Hansen, fire barn: Ragnar, Øyvind, Gerd (g.m. Tore Hansen) og Paula.

* Agnes (1894–1972), g.m. Kristian Ullern (1892–1983) på Nedre Ullern, fem barn: Ole, Ragne Marie, Paul Anders, Erik Johan og Bjørnar Fredrik – se gnr. 207/1 Nedre Ullern.

«AUKTION»

«Fredagen den 7de April førstk. Kl. 2 Eftermiddag bliver, ifølge Rekvisition fra Gulbrand Hansen Svarstad, Auktion afholdt paa hans Bopæl til Bortsalg af Kornvarer, saasom Byg, Blandkorn, Erter, Rug og en Del Poteter; Kakkellovne, Sølvtøi, Møbler, Smedieredskab, 2 Baade og en Del Rughalm. Hole Lensmandskontor, 23de Marts 1865. For Sorenskriveren Chr. Kahrs.» (Annonce i Ringeriges Ugeblad 30. Mars 1865.)

«... DE HOLDT HAM NEDE»

Gulbrand Hansen Svarstads sønn Anders Castus Svarstad var ikke bare en kjent kunstmaler, men også en dyktig skribent. Bitterheten mot hjembygda etter at faren måtte gå fra gården da sønnen bare var 11–12 år gammel, er tydelig i dette brevet fra 1927: «Bare ved én leilighet var bygdefølelsen levende. Var en mann av bygdens egne folk kommet på knærne, da slo bygdens bønder ring. For å hjelpe? Nei, de holdt ham nede. Ved én leilighet gjorde Hole seg bemerket. Det var dengang alle landets bygder bevilget 1 øre pr. innbygger til nydyrking av jord. Det var tre bygder i landet som ikke hadde råd til dette. Hole var en av de tre. At ordfører Johannessen av egne midler la ut beløpet, frir ikke bygda for småligheten.»*

* VV.: «Hvor ble det av de gamle skinnbrev på Ringerike? Kunstner-notater fra Villvoll Arkiv» (Ringerikes Blad 9. april 1951).

Mathea Andersdatter Gjesvold (f. 1863) med fire av sine fem barn i ekteskapet med Paul Johnsen Fekjær (1850–1922). Bildet er tatt i 1896. På fanget sitter Ingeborg (f. 1895), de øvrige er (fra venstre) John (f. 1886), Helga Gunhilda (f. 1889) og Agnes (f. 1894). Yngste datter Paula Mathilde (f. 1897) var ennå ikke kommet til verden.

«... IKKE NÆRMERE END 30 METER»

Kostnaden ved flytting av gården ble under utskiftinga beregnet til 1.890 kroner: Hovedbygning (1.000), låve med stall (500), fjøs (200) og stabbur, vedskur og «privet» (100) samt «materialspilde» (90). Eierne av bnr. 4 (Rovelstad) skulle dekke 480 kroner og eieren av bnr. 5 (Fekjær) 470 kroner av flyttekostnadene, mens det ble bevilget statstilskudd til dekning av det øvrige. Gårdshusene skulle flyttes innen utgangen av mai 1904, fra høyden sør for Store (Øvre) Svarstad* til området vest for bnr. 4 (Rovelstad), og «ikke nærmere grændselinien mod Rovelstad end 30 meter».

* Før utskiftinga lå låven til Svarstad bnr. 4 omtrent der Ståle Rovelstads enebolig ble bygd i 2000. Da var det fortsatt tydelige merker etter møkkakok og en hjørnestein fra den gamle låven.

* Ingeborg (1895–1987), g.m. Ole Elias Bekkevold (f. 1893), fem barn: Egil Brynjulf (f. 1927), Borgny (f. 1929), Kåre Johan (f. 1930), Ellen Margareth (f. 1932) og Svein (f. 1936).

* Paula Mathilde (1897–1962), g.m. Mads Fjeldstad (1897–1992) på Frøyshov, to barn: Esther Sofie (f. 1930, g.m. Johannes Løken f. 1931, to barn: Ingeborg og Mads) og Ellen Marie (f. 1936, g.m. Ole Kristoffer Rytterager f. 1932, fire barn: Ole Gunnar, Anne Sofie, Per Erik og Knut Jørgen) – se bind 3 s. 374–376 og bind 1 s. 369.

Paul Johnsen Fekjær var fra 1885 eier av Fekjær (østre), som han i januar 1889 solgte videre til broren Hans. Paul flyttet da med sin familie til øvre Vik, hvor han drev skysstasjon noen år. I 1890-årene flyttet de til Svarstad.

I 1899 ble gårdens skogteig ved Damtjern nord for Sollihøgda (bnr. 11 Damtjernstykket av skyld 89 øre) utskilt og solgt til grosserer Ths. Fearnly for 2.400 kroner.

I 1900 satt Mathea Andersdatter og Paul Johnsen Fekjær på Svarstad med sine fem barn.

I 1899–1902 begjærte Mathea Fekjær utskifting på Svarstad, sammen med eieren av Svarstadenga bnr. 6, Anne Fjeldstad. Det var utstrakt teigblanding på gården. Utskiftinga gav som resultat at

Svarstad bnr. 5 ble den ene av to gårder som måtte flytte sine gårdstun og bygninger (den andre var Svarstad bnr. 1, eid av Hans Andersen Fjeld).

Ved skjøte av 15. desember 1921 solgte Mathea Andersdatter Fekjær gården til Martin Melhus for 25.000 kroner.

MARTIN MELHUS (1899–1989) fra Flåm i Sogn var gift med ANNE BOLETTE OLSDATTER HURUM (1888–1981) fra Daniels-Hårum i Steinsfjerdingen. De fikk fire barn:

- * Hans (f. 1922), bosatt i Heradsbygda, g.m. Gerd Elstrøm fra Åmot, fire barn: Svein-Erik, Kari, Lise og Grethe.
- * Martha Johanne (1923–1932), d. 9 år gammel.
- * Signe (1926–2000), fra 1978 eier av Daniels-Hårum sammen med sin mann Arvid Hermanrud (f. 1924) fra Eina, sju barn: Sigrun, Ragnhild, Berit, Ingrid, Arne Martin, Liv og Knut.
- * Olga (f. 1928), bosatt i Haug, g.m. Karsten Ryghseter fra Haug, én sønn Runar.

I mars 1926 solgte Martin Melhus gården videre til Adolf Gulbrandsen for 23.000 kroner.

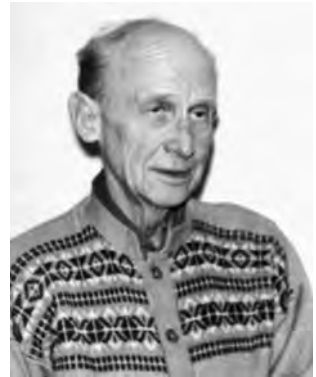
ADOLF GULBRANDSEN (f. 1896) var fra Kapp på Toten, og giftet seg i 1926 med KAREN LIEN. De fikk tre døtre: Margit, Synnøve Odlaug og Helga.

I 1940 og 1943 ble det utskilt to hyttetomter på Krokskogen, bnr. 19 Karistova og bnr. 20 Varden.⁵¹

Ved skjøte av 1. mai 1946 solgte Adolf Gulbrandsen gården til Birger Skuterud for 38.000 kroner.

BIRGER A. SKUTERUD (1900–1982) giftet seg i 1937 med HELGA EVENSEN (1908–1997). De var begge fra Ås i Akershus, og fikk tre barn:

- * Helge Olav (f. 1938), bosatt i Ås, g.m. Anne Elisabeth Slette (f. 1941) fra Enebakk, fire barn: Olav (f. 1964, bosatt i Ås, g.m. Heidi Iren Utberg fra Kolbotn, fire barn: Maren Karoline f. 1994, Olav Nikolai f. 1995, Rune f. 1998 og Ruth Elisabeth f. 2001), Jørn (f. 1966, bosatt i Ås, g.m. Ellen Johansen fra Bærum, tre barn: Andreas f. 1996, Ingrid f. 1999 og Sofie f. 2002), Geir (f. 1967, bosatt i Gjerdrum, g.m. Anne Jødal fra Gjerdrum, tre barn: Martin f. 2002, Kristian f. 2004 og Jenny f. 2006), og Bård (f. 1972, bosatt i Snåsa i Nord-Trøndelag, g.m. Siw Sæther fra Snåsa, to barn: Ivar f. 2001 og Tina f. 2003).
- * Arne (f. 1940), bosatt på Stadum på Røyse, eier av Svarstad fra 1974 sammen med sin kone Anne Britt f. Lander Tveiten, tre barn – se nedenfor.
- * Berit Helene (f. 1943), bosatt i Enebakk, g.m. Tore Slette (1939–1989),

Birger A. Skuterud (1900–1982) var fra Ås i Akershus, og ble eier av Svarstad i 1946.

Helga Skuterud f. Evensen (1908–1997).

⁵¹ Fra bnr. 20 Varden ble det i 1953 utskilt ytterligere tre tomter: bnr. 23 Pynten, bnr. 24 Støkket II og bnr. 25 Støkket I.

Birger Skuterud reiste til Amerika i slutten av 1920-årene, og tok «homestead-land» i Alberta i Canada. Her er tømmerhytta han satte opp. Han reiste tilbake til Norge etter seks år.

tre barn: Torbjørn (f. 1967, bosatt i Vestby, g.m. Somsuan (f. 1965) fra Thailand, to barn: Christian f. 1997 og Michelle f. 2000), Elin (f. 1969, bosatt i Enebakk, g.m. Tor Bårnes Slette f. 1969 fra Hvarnes i Vestfold, tre barn: Torgeir f. 1995, Steinar f. 1997 og Malin f. 2000), og Øystein (f. 1973, bosatt i Enebakk).

Birger Skuterud reiste til Amerika sist i 1920-årene, og arbeidet både i Alberta i Canada og i Nord-Dakota før han returnerte til gamlelandet etter seks år. Etter at de giftet seg i 1938, var Helga og Birger Skuterud først eiere av Hoel gård på Nes på Romerike, som de solgte da de kjøpte Svarstad i 1946.

I 1948 hadde Svarstad (av skyld mark 9,80) 125 dekar dyrket jord (leirmold), 4 dekar annet jordbruksareal, 150 dekar produk-

Fra Svarstad cirka 1947. Barna i forgrunnen er Berit Helene og Helge Olav Skuterud.

Helga Skuterud (1908–1997) med sine tre barn på Svarstad cirka 1947. Fra venstre Helge Olav (f. 1938), Berit Helene (f. 1943) og Arne (f. 1940).

tiv skog, 50 dekar annen utmark, 3 hester, 12 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 4 griser og 20 høner.

Helga og Birger Skuterud dyrket frukt og bær og drev torghandel både i Hønefoss og på Youngstorget i Oslo. Helga Skuterud var i en årrekke et kjent innslag på Hønefoss torg, med mange faste kunder.

I 1970 fikk Røyse Vel tillatelse til å reise en minnestein over maleren Anders Castus Svarstad på grunnen til denne gården, ved bygdeveien 50 meter øst for Sørjordshaugen, ved avkjøringa til Svarstad søndre.

I 1974 overtok sønnen Arne og hans kone Anne Britt som eiere.

ARNE SKUTERUD (f. 1940) ble i 1965 gift med ANNE BRITT LANDER TVEITEN (f. 1940), datter av Tomas Tveiten og Aslaug Lander. De er bosatt på hennes slektsgård Østre Stadum, som de også overtok i 1974 – se bind 3 s. 437–438. Våningshuset på Svarstad har de leid bort. De har tre barn:

- * Kari (f. 1965), gift, bosatt i Oslo.
- * Jon (f. 1969), samboende, bosatt i Hønefoss.
- * Astrid (f. 1972), samboende, bosatt i Oslo.

Helge Olav Skuterud (f. 1938) og hesten Bella kjører kålrot fra utendørs vinterlager på Svarstad i 1955.

Arne Skuterud er utdannet dykker, og har diverse oppdrag på Østlandet og Vestlandet. Anne Britt er sekretær ved Ringerike fengsel på Tyristrand.

I 1980 solgte tre av Svarstadgårdene (bnr. 4, 5 og 6) grunn i Grøndokka som ble lagt ut til kommunalt boligfelt. Arealet som ble avgitt av Svarstad bnr. 5 var på 3,6 dekar – se bind 5.

Siden 1. juli 2006 har sønnen, JON TVEITEN SKUTERUD (1969), vært eier av både Svarstad og Østre Stadum. Han er utdannet siviløkonom, og jobber innen marked/innkjøp i større organisasjoner.

Svarstad bnr. 5 har i dag 110 dekar dyrket jord og 190 dekar produktiv skog (på Krokskogen), kaldluft korntørke og vanningsanlegg (Svarstad Vanning fra 1976). Eierne driver jorda sjøl, sammen med jorda på Østre Stadum.

Det gamle våningshuset på gården (trolig fra tidlig på 1800-tallet) og låven med stall og fjøs ble flyttet hit i 1904 etter utskiftinga. Våningshuset ble tatt ned sommeren 2006 og flyttet til Langangen i Telemark, hvor det inngår i et gårdstun ved sjøen hvor eieren driver med gårdsturisme og rorbuerie.

Nytt våningshus er under oppføring (høsten 2006). Øvrige bygninger er et stabbur (bygd etter 1904) og vognskjul. Et gammelt hønsehus ble revet i 1990.

Lille Svarstad (Enga)

LØPENR. 102 – SEINERE GNR. 211/6, 7 OG 8

På slutten av 1600-tallet eide sorenskriver Jens Thygesen Lund på Bønsnes 10 lispund i Lille Svarstad. Han overdro i 1700 eierparten (samt 20 lispund i Store Svarstad) til svigersønnen Michel Hansen Wellermann, gift med hans datter Karen Jensdatter Lund (se Store Svarstad).

Etter Michel Wellermanns død i 1723 satt enka, Karen Wellermann, igjen på Store Svarstad i små kår. Hun døde i 1732, og boets skyld i Lille Svarstad ble da overtatt av ANNA COLBJØRNSDATTER, som var panthaver på grunn av et lån på 70 riksdaler i 1723 og ytterligere 220 riksdaler i 1730.

Anna Colbjørnsdatter, enke etter sogneprest Jonas Ramus og en av heltene etter slaget på Norderhov i 1716, var en betydelig jord-eier på Ringerike i sin samtid. Hun viste storsinn ved å la Karen Wellermann slippe å betale renter av lånet etter sin manns død.

Fra rundt 1738 var IVER SVENDSEN SVARSTAD (ca. 1686–1762)

⁵² Blant bygdefolk er det gårdsnavnet «Enga» som blir brukt.

bygselmann i Enga (Svarstadenga).⁵² Han var sønn av Svend Olsen Gjesvold og Marte Syversdatter på Nordre Gjesval, og i 1720-årene husmann i Svensrud under Mo på Røyse. Han var gift tre ganger, først med Siri Andersdatter (1676–1719). Vi kjenner ett av deres barn, Anders (f. ca. 1708), som etterfulgte faren som husmann i Svensrud. Anders Iversen var gift med Marte Gulbrandsdatter, og de fikk tre barn: Ambjørn (f. 1734), Iver (f. 1737, d. som barn) og Maria (f. 1738).

Etter Siri Andersdatters død i 1719 giftet Iver Svendsen seg igjen i 1720 med Lisbeth Gulbrandsdatter Leine (ca. 1694–1728), som det var skifte etter i Svensrud i mai 1728. Hun etterlot seg ekte-mann og to barn: Gulbrand (7) og Siri (3), og boets nettoverdi var 33 riksdaler samt 3 1/8 lispund jordegods i gården Øvre Leine, som Lisbeth i 1719 hadde arvet etter sin far Gulbrand Christoffersen Leine (som døde tidligere samme år – se omtale av Øvre Leine).⁵³ Vi kjenner tre av barna til Lisbeth Gulbrandsdatter og Iver Svendsen:⁵⁴

* Gulbrand (f. 1720), seinere eier av Enga, g. 1748 m. Marte Gulbrandsdatter Svarstad (1722–1790), ni barn – se nedenfor.

* Siri (f. og d. 1724).

* Siri (f. 1725), g. 1751 m. Jakob Andersen Kastet (1723–1797), vi kjenner fire barn: Anders (f. 1751), Iver (f. 1753, g. 1791 m. Maria Sørensdatter Fjeld),⁵⁵ Jens (f. 1755) og Gulbrand (f. 1757).

Lisbeth Gulbrandsdatter døde i 1728, og Iver Svendsen giftet seg igjen samme år med KARI ENGBRETS-DATTER TAJET, og fra dette ekteskapet kjenner vi tre barn:

* Lisbeth (f. 1730), g. 1754 m. Svend Olsen Svarstad, (1730–1797), bruker på Leine i 1762, vi kjenner tre barn: Ole (f. 1754), Else (Eli) (f. 1758, g.m. husmann Erik Juulsen Dæhli, minst tre barn: Ole, Anne og Juul – se bind 3 s. 301–302) og Anne (f. 1764).

* Marte (f. 1735), d. som barn.

* Marte (1739–1809), g.m. sin fetter Nils Olsen Fure (1735–1807).

Iver Svendsen Svarstad synes å ha overlatt bruken av Svarstadenga til sønnen Gulbrand rundt 1750. I 1751 solgte oberstløytnant (seinere stiftamtman) Henrik Petersen, gift med Anna og Jonas Ramus' datterdatter Anna, de 10 lispund i Lille Svarstad til Gul-

⁵³ Se også bind 1 s. 78–79, bind 3 s. 70–71 og bind 3 s. 634.

⁵⁴ Ole Engbretsen Yttri: Slektsforbindelser på tvers av Tyrifjorden, i Hringariki nr. 2/1998.

⁵⁵ Maria Sørensdatter Fjeld (f. 1769) var fra Stua Fjeld. De bodde på Tajet i 1790-årene og i 1801 i Kongsberg, hvor Iver var skomaker. Vi kjenner tre av deres barn: Sigrid (f. 1792, d. som barn), Maria (f. 1794) og Kari (f. 1797).

brand Iversen Svarstad for 297 riksdaler. Den nye eieren lånte hele kjøpesummen av Peder Borgen, som var bosatt i Christiania og var eier av Store Svarstad.

GULBRAND IVERSEN SVARSTAD (f. 1720) giftet seg i 1748 med MARTE GULBRANDSDATTER SVARSTAD (1722–1790). Vi kjenner ni av deres barn:⁵⁶ Gulbrand (1748–1749), Gulbrand (1750–1754), Lisbeth (f. 1752), Gulbrand (f. 1755), Kirsti (f. 1757), Mari (f. 1759), Iver (f. 1761),⁵⁷ Anne (f. 1762) og Christoffer (f. 1765).⁵⁸

I 1762–manntallet er Marte Gulbrandsdatter og Gulbrand Iversen nevnt sammen med en tjenestedreng, Anders Tidemansen. Under gården var det da én husmannsplass.

Gulbrand Iversen var eier av Enga til 1766, da han solgte den til Even Evensen Ruud for 405 riksdaler.

EVEN EVENSEN RUUD (d. 1769) fra Sigdal var gift med Ingeborg Larsdatter, og de fikk tre barn som var i live ved skiftet etter faren (avsluttet 1770): Even (17), Ingrid (15) og Ole (12 ½). Ingeborg Larsdatter døde ung, og Even Evensen giftet seg igjen med GUNHILD HALVORSDATTER, som i skiftet etter sin manns død i 1769 (sluttet i 1770) ble eier av halvparten av sin avdøde manns eierpart (5 lispund). Boets nettoverdi var 535 riksdaler, «hvori medregner gaarden Svarstad lille» 506 riksdaler. De øvrige 5 lispund ble bestemt solgt, og ved auksjon kjøpt av den tidligere eierens eldste sønn fra første ekteskap, EVEN EVENSEN D.Y. Han satt med eierparten i noen år, og solgte den så i 1781 for 304 riksdaler til Mikkel Christensen, som lånte 300 riksdaler av Lars Olsen Libakke for å finansiere kjøpet.

MIKKEL CHRISTENSEN SVARSTAD (ca. 1733–1794) var, gjennom giftemål i 1770 med Gunhild Halvorsdatter, allerede eier av 5 lispund i gården. Hans ekteskap med Gunhild Halvorsdatter var barnløst, men Mikkel ble i 1774 utlagt som barnefar til Maria Torsensdatter Bønsnes' datter, Kari.

Etter Mikkel Christensens død var det hans datter, KARI MIKKELSDATTER (f. 1774), som etter testamente overtok som eier sammen med sin mann ENGBRET SØRENSEN SVARSTAD (f. ca. 1778). De giftet seg i 1795, og i 1801 satt de på gården med to barn: Mik-

⁵⁶ Slektsopplysninger ved Ole Yttri. Foruten de ni barna han hadde i ekteskapet med Marte Gulbrandsdatter, ble Gulbrand Iversen Svarstad i 1763 utlagt som barnefar til Kari Toresdatter Viks sønn, Gulbrand.

⁵⁷ Iver Gulbrandsen Svarstad (f. 1761) fikk i 1782 en sønn, Johan, med Maria Olsdatter i Norderhov.

⁵⁸ Christoffer Gulbrandsen Svarstad (f. 1765) giftet seg i 1786 med Christine Abrahamsdatter Bråten (f. 1762), i 1801 var de husmannsfolk på Sollerud i Aker med fem barn: Gulbrand (16), Kari (10), Marte (8), Elisabeth (5) og Svend (2).

kel (f. 1795) og Anne (f. 1800), føderådsenka Gunhild Halvorsdatter (74) og én tjenestejente, Live Knutsdatter (28).⁵⁹ Under gården var det én husmannsplass.

Svarstadenga skiftet så eiere flere ganger i løpet av kort tid. I 1804 solgte Engebret Sørensen «Svarstad som ellers kaldes Engen i Hole» (av skyld 5 lispund) til HANS PEDERSEN HURUM for 2.200 riksdaler. Hans Pedersen satt med gården til 1806, da han solgte den videre (5 lispund) til Harald Gulbrandsen for 2.650 riksdaler. Den nye eieren lånte 1.450 riksdaler av Henrik Olsen Wager mot pant i gården. I 1808 eide Harald Gulbrandsen 10 lispund, som det ble tatt utlegg i på vegne av Henrik Wagers tilgodehavende, men i 1810 gikk gården på auksjon og ble tilskjøttet Jens Evensen Sætrang (Gjørud) for 2.700 riksdaler.

JENS EVENSEN GJØRUD (ca. 1753–1817) var fra Velo på Hadeland, og tidligere eier av Gjørud i Åsbygda og Søndre Sætrang i Haug. I 1810 solgte han Søndre Sætrang og flyttet til Lille Svarstad, som han hadde kjøpt ved tvangsauksjon samme år. Han var i første ekteskap gift med Karen Christensdatter (ca. 1753–1801). I 1801 satt de som selveiere på Gjørud med seks barn:

* Even (1774–1855), seinere eier av Svarstad, g.1 m. Else Maria Hansdatter (minst seks barn), g.2 m. Dorte Olsdatter – se nedenfor.

* Mari (f. 1781), g.m. Ole Eriksen Midtskogen, seks barn: Anders (1811–1891, eier av nedre Nordre Gomnes 1859–65, g.m. Grethe Dorthea Olsdatter Horn fra Lier, fire barn: Randi, Milla, Thea og Karl – se gnr. 218/16 Nordre Gomnes), Johannes (f. 1814, eier av Midtskogen 1841–57 og Nedre Onsaker fra 1853, g.m. Elisabeth Andersdatter Ruud, sju barn: Martin, Ole, Karoline, Iver, Iver, Johan og Anders – se bind 3 s. 333–334), Marte (f. 1816, ugift, bosatt hos sin søster Inger Marie på Hårum), Inger Marie (f. 1820, g.m. Kristian Fredriksen Hurum på Nordigarden Hårum, én datter Maren Jørgine f. 1854 – se bind 2 s. 325–327), Berte Marie (f. 1822, g.m. Lars Iversen Løken på Nedre Løken, én datter Guro g.m. Emil Olsen), og Karen.⁶⁰

* Karen (1785–1842), g. 1822 m. Ole Syversen Sonerud (1775–1866), eier av Sonerud bnr. 3 i Steinsfjordingen (hans andre ekteskap) – se bind 2 s. 220.

* Marte (1787–1857), g.m. Iver Gulbrandsen Bjerke (1788–1867) i Stua Bjørke i Steinsfjordingen, sju barn: Gunhild, Karen, Gulbrand, Karen, Maren, Johannes og Christian – se bind 2 s. 174–176.

⁵⁹ Live Knutsdatter (ca. 1772–1821) giftet seg i 1805 med Cornelius Gabrielsen Bønsnæs (1774–1833), og de fikk to barn: Kirsti (f. 1806) og Randi (f. 1808) – se omtale av Bønsnes (etter Ole Yttri).

⁶⁰ Ifølge en håndskrevet slektsliste etter mora til Per Christian Hurum, ble Karen gift med lærer Nils Elvigen i Norderhov, og de fikk bl.a. sønnen Edvard (også lærer).

* Erik (f. 1791), bosatt i Oslo, kirkesanger og overgraver, gift og én datter (i 1830 ble han kalt Erik Jensen Sætrang).

* Johanne (f. 1793), g.m. Jonas Paulsen Løken (f. 1797), fra 1829 eier av «Gulbrandsen-Løken» (gnr. 200/4 i Hole), tre barn: Karen, Paul og Johannes.

Jens Evensen giftet seg igjen med MARI GULBRANDSDATTER, og etter at de flyttet til Svarstad, fikk de én sønn, Gulbrand (f. 1811, d. som barn).

Jens Evensen overdro allerede i 1811 gården (10 lispund) til sin eldste sønn, Even, for en nærmere bestemt kjøpesum samt livøre i sin levetid. Han døde i 1817, 66 år gammel, og etterlot seg hustru Mari Gulbrandsdatter (hennes verge var Christen Dæhli) og seks barn fra første ekteskap med Karen Christensdatter. Boets nettoverdi var 671 spesidaler.

EVEN JENSEN SVARSTAD (1774–1855) giftet seg i 1812 med ELSE MARIA HANSDATTER (1786–1828), og vi kjenner seks av deres barn:

* Christian (f. 1813), trolig d. som barn.

* Karen (f. 1815), g. 1841 m. Anders Olsen Løken-eie (f. 1816 på Storøya), sønn av Ole Johannesen Løken-eie.

* Jens (f. 1818), fra 1842 eier av halve farens gård (seinere bnr. 6), g.m. Marte Thorsdatter, 10 barn – se nedenfor.

* Maren (f. 1821).

* Hans (f. 1823), konfirmert 1839.

* Christian (f. 1826), d. før «Daabens Confirmation i Kircken».

Else Maria Hansdatter døde i 1828, 42 år gammel, og Even Jensen Svarstad giftet seg igjen i 1830 med DORTE OLSDATTER SVARSTAD (f. 1773). Hun var fra Søndre Fjeld, og enke etter Søren Andersen Svarstad på Store Svarstad. Dette ekteskapet var barnløst.⁶¹

I 1840 utstedte Even Jensen festeseddel til snekker Hans Nilsen og kone Marte Danielsdatter på et jordstykke Nedre Jordet, i 1865 kalt «Snedkerengen» – se husmannsplasser.

I 1842 delte Even Jensen sin gård i to deler, og solgte den ene (løpenr. 102a, seinere bnr. 6 av skyld 2 daler 12 skilling) til sønnen Jens, og den andre (løpenr. 102b, seinere bnr. 7 av skyld 1 daler 4 ort 12 skilling) til Paul Larsen Svarstad, sønn på nabogården Store Svarstad.

⁶¹ Even Jensen Svarstad fikk i 1842 en sønn, Ole, med Eli Pedersdatter Søhol. Gutten døde før han ble døpt. I 1846 fikk Eli Pedersdatter ytterligere en sønn, Jens Olaus, og Even Jensen ble igjen utlagt som barnefar.

Svarstad (Enga) GNR. 211/6

JENS EVENSEN SVARSTAD (f. 1818) overtok i 1842 halvparten av farens tidligere gård. Kjøpesummen var 650 spesidaler, hvorav 400 spesidaler utgjorde livøre til faren og hans andre kone i deres levetid. Jens Evensen giftet seg i 1844 med MARTE THORSDATTER (1822–1878) fra Norderhov (datter av Thor Gulbrandsen). Vi kjenner 10 av deres barn:

- * Else Marie (f. 1844), d. som barn.
- * Edvard (f. 1846), utvandret til Amerika i 1866, bosatt i Elk Mound, Wisconsin.⁶²
- * Thorvald (f. 1848), utvandret til Amerika i 1871.
- * Karen Marie (f. 1850), konfirmert 1865 i Hønefoss.
- * Else Marie (f. 1853), utvandret til Amerika i 1871.
- * Udøpt barn (f. og d. 1857).
- * Peter (f. 1859).
- * Hans Johan (f. 1861), utvandret til Amerika i 1871.
- * Hanna (f. 1863), utvandret til Amerika i 1871.
- * Mathea (f. 1866), utvandret til Amerika i 1871.

I 1865 satt Jens Evensen (48) og Marte Thorsdatter (44) i Svarstadenga med sju barn: Edvard (21), Thorvald (17), Karen Marie (16),

⁶² Edvard Jensen Bønsnæs brevvekslet med kirkesanger Ole Hurum (opplyst av Fredrik C. Hildisch).

Svarstadenga (Enga) i 2006. I bakgrunnen ser vi Svartøyene i Tyriffjorden.

© Fotograf Marit Fagerli

Svarstadenga (Enga) i 1920-årene. I bakgrunnen Svartøyene.

Else (13), Peter (7), Hans Johan (5) og Hanna (3). De hadde 2 hester, 3 storfe, 9 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{2}$ t. rug, 2 t. bygg, $3\frac{1}{2}$ t. blandkorn, 1 t. erter og 6 t. poteter.

I 1865 ble Jens Evensen Svarstads bo tatt under skiftebehandling som konkursbo, og den ble kjøpt av Johan Nilsen Fjeldstad (skjøte ble først utstedt 10. november 1873).⁶³

I 1866 reiste eldste sønn, Edvard (21), til Amerika. I 1870 døde Marte Thoresdatter, 48 år gammel, og i 1871 reiste fem av de yngre søsknene også til Amerika, trolig til broren Edvard i Wisconsin.

Jens Evensen Svarstad flyttet til «Pladsen» under Vestre Rud (i dag en del av gnr. 216/5 Gomnesødegården), og var enkemann og (ifølge kirkeboka) «jordbruker på Vestre Rud» da han i 1874 giftet seg igjen med Karen Larine Andersdatter Ruud (f. 1826).

I 1893 kjøpte Jens Evensen Svarstad en av de tidligere Ødegården-plassene under Gomnes, og flyttet dit – se Ødegården (Solstad) gnr. 218/23.

JOHAN NILSEN FJELDSTAD (1839–1882) fra Øvre Fjelstad ble eier av Svarstadenga i 1865. Han var gift med ANNE DANIELSDATTER SØHOL (1844–1922) fra Søhol bnr. 5 (Daniels), og de fikk sju barn.⁶⁴

⁶³ Gården ble en kort periode eid av Kristoffer Jensen Stadum (1822–1896), men skjøte ble ikke tinglyst – se bind 3 s. 437 (øverst) og s. 467–468.

⁶⁴ Slektsopplysninger fra Terje Lehne.

* Nils (1872–1916), bosatt i Drammen, g.m. Gjertrud Berthine Amalie Groth (1874–1935) fra Lillesand, fem barn: Johan (1903–1959, g.m. Hildeborg Sundslø 1911–1991, fem barn: Nils f. 1937, Anne f. 1940, Inger f. 1941, Gerd f. 1945 og Astrid f. 1948), Sigrid (1905–1952, g.m. Hans Wiers Jenssen 1908–1954, ingen barn), Nanna (1906–1997, ugift lærerinne, bosatt i Seljord), Helge (1909–1969, g.m. Else Østenstad 1914–1999, to barn: Karin f. 1943 og Knut f. 1946), og Gjertrud (1912–2000, g.m. Kristian Tangen 1910–1975, tre barn: Siri f. 1940, Søren f. 1943 og Jon f. 1945).

* Karl Daniel (1874–1933), bosatt på Geithus på Modum, g.m. Camilla Johannessen (1878–1955), fem barn: Alfhild Johanne (1898–1963, eier av Svarstadenga fra 1945, g.m. Thorstein Bønsnæs – se nedenfor), Karla Ingerda (1899–1988, eier av Svarstadenga 1982–83, g.m. Eilert Sundt-Ohlsen, én sønn Karl Eilert – se nedenfor), Dagmar (1901–1999, ugift bosatt i Oslo), Rolf (1913–1960, g.1 m. Birgitte Christine Paus 1915–1992, én datter Anne f. 1944. Rolf g.2 m. Valborg Monrad Andersen 1910–1976 fra Stavanger), og Birger (1916–2004, bosatt i Kristiansand, g.m. Angela Willis f. 1922, to døtre: Anne Cecily f. 1951 og Bente f. 1954).

* Anne Mathea (1875–1963), g. 1903 m. Ole Johannessen Tandberg (1874–1954), gårdbruker på Sørby gård i Sandsvær, fem barn: Johan (1905–1990, ugift), Kåre (1906–1986, g.m. Ingeborg Marie Lindtvedt f. 1919, to barn: Ole Johannes f. 1957, tvilling, og Anne Lise f. 1957, tvilling), Åslaug (1908–1988, ugift), Søren (1910–1944, ugift) og Håkon (1919–1987, bosatt på Geithus, g.m. Lillian Yvonne Skjold f. 1920, to barn: Anne Marie f. 1945 og Ole Bjørn f. 1949).

* Ole (f. og d. 1877).

* Gunvor (1877–1943), ugift, stelte huset for broren Hakon i Svarstadenga.

* Hakon (1879–1945), ugift, eier av Svarstadenga fra 1922.

* Anna Johanne (1881–1882), d. 1 år gammel av meslinger.

Johan Nilsen Fjeldstad ble i 1871 valgt som medlem av direksjonen i det nye Hole meieri i Svensrud. Fra 1. mai 1875 til 1. november 1877 forpaktet han Hole meieri med handelsforretningen.

Etter Johan Nilsen Fjeldstads død i 1882 fikk Anne Danielsdatter uskiftebevilling. Samme år ble det utskilt en parsell, Sørjords-
haugen (bnr. 8 av skyld 4 øre), som ble solgt til Gulbrand Hansen Svarstad, tidligere eier av Svarstad bnr. 5, for 100 kroner.

I 1900 satt Anne Danielsdatter som enke på gården med tre ugiftte barn: Anne Mathea (25), Gunvor (23) og Hakon (21), sin bror Johannes Danielsen (f. 1840), og sønnedatteren Alfhild Johanne Karlsdatter (f. 1898).

I 1899–1902 var det utskifting på Svarstad. For de to brukene i Svarstadenga (bnr. 6 og 7) førte utskiftinga til justering av grenser, og Anne Fjeldstad overtok en del av frukthagen til Svarstad bnr. 5, som lå på høyden sør for Øvre Svarstad, og ble flyttet lenger vest i gårdsvaldet.

*Johan Nilsen Fjeldstad
(1839–1882).*

*Anne Fjeldstad f. Søhol
(1844–1922).*

Hakon Fjeldstad (1879–1945)

Karl Daniel Fjeldstad (1874–1933) fra Svarstadenga hadde fem barn i ekteskapet med Camilla Johannessen (1878–1955). Blant dem var Alfhild Bønsnes og Karla Ingerda Sundt-Ohlsen, som begge seinere ble eiere av Svarstadenga.

Ungdomsbilde av Alfhild Bønsnes f. Fjeldstad (1898–1963) til venstre og Karla Ingerda Sundt-Ohlsen f. Fjeldstad (1899–1988).

Ved skjøte av 20. juli 1922 solgte Anne Fjeldstad gården til yngste sønn, Hakon, for 6.000 kroner og livøre til selger i hennes levetid (hun døde seinere samme år).

HAKON JOHANSEN FJELDSTAD (SVARSTAD) (1879–1945) var ugift, og satt som eier og bruker av Svarstadenga til sin død i 1945. Han bodde sammen med sin ugifte søster Gunvor, som stelte huset. Gunvor Fjeldstad arbeidet som yngre som husholderske i Kristiania. Hun var sjeldent flink i håndarbeid, og fikk bl.a. flere diplomer for farging av ullgarn. Hun var en av stifterne av Hole bondekvinnelag i 1928. Ved siden av gårdsdriften drev Hakon Fjeldstad i 1930-årene hellebrudd nord for Grøndokka sammen med Jørgen Næss – se omtale av skog.

I 1945 ble gården – etter testamente – overtatt av deres brordatter Alfhild Johanne Karlsdatter.

ALFHILD JOHANNE BØNSNÆS (1898–1963) vokste opp hos sin farmor Anne Danielsdatter i Svarstadenga. Hun giftet seg i godt voksen alder med THORSTEIN BØNSNÆS (1903–1979) fra «Petters» ved Bønsnes, som i en årrekke hadde vært gårdsbestyrer på Frognøya hos konsul Løken. Ekteskapet var barnløst.

I 1948 hadde Svarstadenga 65 dekar dyrket jord (silurjord), 35 dekar annet jordbruksareal, 150 dekar produktiv skog, 2 hester, 6 kyr, 1 okse, 1 ungdyr, 3 griser og 30 høner.

Etter Alfhild Johannes død i 1963 overtok hennes mann, Thorstein Bønsnæs, som eier.

I 1980 solgte tre av Svarstadgårdene (bnr. 4, 5 og 6) grunn i Grøndokka som ble lagt ut til kommunalt boligfelt (se bind 5).

Thorstein Bønsnæs satt med gården til sin død i 1979. I 1982 ble gården ved skifteskjøte overdratt til hans avdøde kones søster,

HUN VILLE «HJEM»

Alfhild Johanne Bønsnæs var født i 1898 på Ryvingen ved Mandal, hvor foreldrene bodde mens faren (elektriker ved NEBB) var med og monterte elektrisitet på Ryvingen fyr. Der var det altfor værhardt for et lite barn, og Alfhild Johanne ble plassert hos farmora i Svarstadenga. Foreldrene flyttet siden til Geithus på Modum, og da Alfhild Johanne skulle begynne på skolen som sjuåring, flyttet hun fra Røyse til Geithus. Men det gikk ikke mange dagene før hun ville «hjem» til sin farmor, og der ble hun.*

* Etter Karl Eilert Sundt-Ohlsen (f. 1935).

*Alfhild Bønsnes f. Fjeldstad
(1898–1963).*

KARLA INGERDA (GERD) SUNDT-OHLSEN (1899–1988).⁶⁵ Hun var gift med EILERT SUNDT-OHLSEN (1886–1960) fra Kristiania, som var direktør i AS Syd-Varanger. De fikk én sønn Karl Eilert, som overtok Svarstadenga i 1983.

KARL EILERT SUNDT-OHLSEN (f. 1935) er gift med LIV IRENE SUNDT-OHLSEN f. JOHNSRUD (f. 1936) fra Asker. De har to sønner:

* Harald (f. 1962), bosatt i Oslo, g.m. Lena Müller (f. 1963) fra Bærum, tre barn: Magnus (f. 1989), Mathias (f. 1993) og Mathilde (f. 1998).

* Eilert (f. 1964), bosatt i Stamsund i Vestvågøy i Lofoten, g.m. Maiken Garder (f. 1977), én datter Victoria (f. 2005).

*Karla Ingerda Fjeldstad giftet seg
i 1929 med Eilert Sundt-Ohlsen.
Hun ble eier av Svarstadenga i
1982, og overdro året etter bruket
til sønnen Karl.*

Karl Eilert Sundt-Ohlsen er utdannet jurist, og har siden 1990 vært lagdommer i Borgarting lagmannsrett. Liv Sundt-Ohlsen har vært rektor ved Linnsvollen videregående skole i Lier (i dag pensjonist). Familien har bosted både på Lysaker og i Svarstadenga.

Svarstadenga har i dag 70 dekar dyrket jord, 115 dekar produktiv skog, 15 dekar annet areal og traktor. Siden 2002 leies jordveien av Anders Ullern (Svarstad bnr. 1).

Av bygninger på gården er et gammelt våningshus (eldste del fra rundt 1830, påbygd 1875), stall og steinfjøs (tidligere med låve, som ble revet i 1992), stabbur (fra rundt 1930, flyttet 1985 og fikk da nye pillarer), bryggerhus (bygd rundt 1930, da et eldre bryggerhus ble revet), vognskjul, og tømmerhytte (koie) i Grøndokka.

En fiskehytte ved fjorden ble solgt i 2005 – se gnr. 211/44 Strandjordsveien 9.

*Karl Eilert Sundt-Ohlsen
(f. 1935) ble eier av Svarstadenga
i 1983.*

⁶⁵ Kjøpesummen var 307.200 kroner, som inkluderte en ideell halvpart av gnr. 217/42 (Nedre Fjeld skog), som Hakon Fjeldstad i 1925 hadde kjøpt sammen med Jørgen Næss – se omtale av skog.

Svarstad (Enga)

GNR. 211/7 – I DAG SVARSTAD SØNDRE

I 1842 kjøpte Paul Larsen Svarstad halvparten av Even Jensen Svarstads tidligere gård Svarstad (Enga) for 650 spesidaler. Gårdparten fikk løpenr. 102b (seinere bnr. 7) og en skyld av 1 daler 4 ort 12 skilling.

PAUL LARSEN SVARSTAD var fra nabogården Store Svarstad (seinere bnr. 1). Han satt ikke lenge som eier av Svarstadenga. I 1849 solgte han en parsell (løpenr. 102c av skyld 4 ort 7 skilling) til Jens Auensen Svarstad for 300 spesidaler, og i 1854 solgte han resten av sin gårdpart (løpenr. 102b) til Jens Auensen for 400 spesidaler, hvori inngikk et makeskifte av jordstykker med løpenr. 101 (seinere bnr. 5).

JENS AUENSEN SVARSTAD (f. 1818) var sønn av husmann Auen Abrahamsen og Marte Marie Jensdatter på Frognøya. Han var gift med KAREN MARIE ANDERSDATTER (f. 1820), datter av snekker og husmann Anders Nilsen og hustru Maria Christoffersdatter i Snekerstua under Svarstad. I 1865 satt de på sin gårdpart med fem

Søndre Svarstad i 1950. I bakgrunnen til høyre ser vi industribygget som Kåre Sand oppførte i 1947.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

⁶⁶ Marte Marie Jensdatter Svarstad giftet seg i 1875 med Engebret Eriksen Hval (dagarbeider) i Haug, sønn av Engebret Eriksen.

barn: Marte Marie (14),⁶⁶ Anton (12), Karoline (8), Olava (6) og Olaus (4). De hadde 1 hest og 1 ku, og årlig utsæd var 2 ½ t. bygg, 2 t. blandkorn, ½ t. erter og 4 t. poteter. Vi kjenner ytterligere to av deres barn: Andreas (f. 1842) og Olaus (f. 1856, d. som barn).

Jens Auensen Svarstad var eier til sist i 1860-årene. Hans bo ble tatt under skifterettens behandling i 1865, og ved auksjonsskjøte av 26. april 1871 ble det solgt til Maren Oline Andersdatter Odden og hennes sønn, Andreas Hansen Odden.

MAREN OLINE ANDERSDATTER ODDEN (f. 1818) var fra Hønen-eie i Norderhov, og enke etter HANS DANIELSEN FRØSHAUG (1805–1854) på Nordre Frøyshov. Vi kjenner tre av deres barn:

- * Navnløst barn (f. 1849), d. noen dager etter fødselen uten å ha fått navn.
- * Daniel (1850–1870), d. 20 år gammel.
- * Andreas (f. 1852), seinere eier av Svarstadenga, g.m. Mathea Hansdatter Fjeld – se nedenfor.

Etter sin manns død i 1854 solgte Maren Oline Andersdatter Odden i 1855 sin gårdpart av Nordre Frøyshov til Christen Frisak Hals, og overtok bruket Hengsle ved Storelva etter sine foreldre. Da hun kjøpte Svarstad (Enga), overdro hun Hengsle til broren Hans – se bind 3 s. 655–656.⁶⁷

ANDREAS HANSEN ODDEN (SVARSTAD) (1852–1942) overtok gården etter sin mor. Han giftet seg i 1880 med MATHEA HANS-DATTER FJELD (1854–1939) fra Søgarden Fjeld, og de fikk tre barn:

- * Hanna (f. 1881), g.m. Thorvald Johannessen Kallerud (f. 1877) på Østre Stadum, to døtre: Borgny og Solveig – se bind 3 s. 442.
- * Malla (1883–1978), g.m. Olaf Frøhaug (1877–1959) på Nedre Frøyhov, seks barn: Astrid, Johan, Ingrid, Marit, Trygve og Ragnhild – se bind 3 s. 130–131.
- * Dagny (1897–1984), g.m. Jens Blom (1891–1985) fra Nordigarden Borgen, fra 1934 eier av Øvre Kragstad i Haug, tre barn: Lise (f. 1921, g.m. Sigurd Kjernlie f. 1915 fra Vestre Gausdal, to døtre: Berit f. 1947 og Kristin Vibeke f. 1952), Arne (f. 1926, g.m. Liv Gjestvold f. 1934 fra Oslo, én datter Anette f. 1979) og Leif (f. 1928, g.m. Maren Sætrang f. 1930 fra Haug, tre døtre: Randi f. 1952, Liv f. 1953 og Britt f. 1961).

I 1900 satt Mathea Hansdatter og Andreas Hansen på gården med tre døtre og husbondens mor, Maren Oline Andersdatter (82, kårkone og rentenist), som drev med «lidt Husstel og Spinding».

I 1899 ble gårdens skogteig på Krokskogen (bnr. 9 Damtjern-

⁶⁷ Hengsle ble utskilt fra Helgeland i 1850 og solgt til Anders Hansen Odden for 300 spesidaler. Etter grensejustering i 1948 ble Hengsle (gnr. 46/2) overført til Norderhov (i dag Ringerike).

«... EN UDPANTET KOE»

«Tirsdagen den 21de September førstkomende Kl. 1 Eftermiddag bliver, efter Rekvisition av Lensmanden i Hole, Auktion afholdt paa Gaarden Svarstad hos Paul Larsen over en udpantet Koe for resterende Landskyld og Jordafgift. Konditionerne for Salget erfares ved Auktionen, hvortil Lysthavende indbydes. Gihle den 4de September 1852. For Sorenskrivaren E.J. Sukkestad.» (Annonce i Ringeriges Ugeblad september 1852.)

Svarstad søndre i 2006. Hovedbygningen på gården ble bygd i 1945, av tømmer fra den gamle som ble revet samme år.

© Fotograf Marit Fagerli

stykket av skyld 69 øre) utskilt og solgt til P. Lorange for 3.000 kroner – se omtale av skog.

I 1899–1901 var det utskifting, og den gamle teigblandinga måtte vike plass for mer rasjonelle jordveier for alle de sju Svarstadgårdene, også de to brukene i Svarstadenga.

I 1901 kjøpte Andreas Hansen Svarstad gården Store Bønsnes gnr. 33/1 av kandidat Leegaard, og flyttet dit med sin familie. I 1907 ble Bønsnes overtatt av datteren Malla og hennes mann Olaf Frøhaug, og hennes foreldre flyttet da tilbake til Svarstadenga. Malla og Olaf Frøhaug solgte Store Bønsnes i 1910 og overtok hans slektsgård Nedre Frøyhov.

Ved skjøte av 24. juli 1925 solgte Anders Hansen Svarstadenga til brødrene JØRGEN OG OTTO KARLSEN BØNSNÆS for 12.000 kroner. De nye eierne lånte 8.000 kroner i Hypotekbanken og 2.400 av selgeren, mot pant i gården.

Jørgen (f. 1890) og Otto Karlsen (f. 1893) var fra Bønsnes bnr. 13. De eide Svarstad sammen, men Otto var bruker, og han hadde hjelp av sin søster Gunda (f. 1887). Begge var ugifte. Tidlig i 1930-årene fikk de vanskeligheter med å betjene lånet i Hypotekbanken, som ved tvangssalg i 1932 fikk antatt sitt bud på 6.000 kroner. I mars 1933 solgte banken gården videre til SVERRE THORVALDSEN

VANGEN fra Norderhov for 7.500 kroner. Han satt som eier i halvannen måned,⁶⁸ og solgte den ved skjøte av 25. april 1933 til Gunnar Retvedt for 9.000 kroner. Den nye eieren begjærte året etter (1934) navnet på gården endret til Svarstad søndre.

GUNNAR RETVEDT (1890–1963)⁶⁹ fra Drammen giftet seg i 1913 med MARTHA OPSAL (f. 1891) fra Veldre i Hedmark. De fikk fem barn:

* Hjørdis Sofie (1914–1917), d. 3 år gammel av lungebetennelse.

* Kirsten Olivia (f. 1916), g.m. Bjarne Rosseland (f. 1912) fra Åsane ved Bergen, seks barn: Arne, Gunnar, Marta Kathrine, Lasse, Guri og Ellen Hege.

* Lars Kristoffer (1919–1960), omkom som flykaptein i SAS i en flyulykke i Ankara, Tyrkia i 1960, g.m. Arna Margrethe Grønli fra Stjørdal, to døtre: Anne Marit og Eli.

* Grete (f. 1924), g.m. Nikolai Hafnor (1921–1995), eier av gnr. 223/1 Hafnor, tre barn: Per (f. 1957), Kari Elisabeth (f. 1958) og Gunnar (f. 1963) – se bind 3 s. 505.

* Hans Kristian (f. 1929), eier av Svarstad søndre fra 1964, g.m. Karin Kristensen, to barn – se nedenfor.

⁶⁸ Sverre Thorvaldsen Vangen fikk fast jobb på Follum Fabrikker like etter at han ble eier av Svarstad. Det ble lang arbeidsvei, og han valgte derfor å selge gården.

⁶⁹ Gunnar Retvedt var sønn av redaktør Kr. Aug. Retvedt fra Kråkstad i Vestfold og hustru Grethe Sofie f. Svendsen fra Tromøya ved Arendal. Kr. Aug. Retvedt var redaktør av Drammens Stiftstidende (forløper for DT & BB), som han startet sammen med Per Sivle.

Martha og Gunnar Retvedt med fire av sine barn på Svarstad søndre i 1946. Fra venstre: Martha Retvedt f. Opsal (f. 1891), Kirsten Olivia (f. 1916), Hans Kristian (f. 1929), Lars Kristoffer (1919–1960), Grete (f. 1924) og Gunnar Retvedt (1890–1963).

Karin Retvedt f. Kristensen (f. 1927) og Hans Retvedt (f. 1929) med sine to barn i Kirstis konfirmasjon i 1978: Kristoffer August (f. 1965) og Kirsti (f. 1962).

I 1936 ble det solgt tilleggsjord (bnr. 17 av skyld 7 øre) til eieren av nabobruket Sørjordshaugen, maleren A.C. Svarstad, for 500 kroner. I 1946 ble det utskilt en boligomt, Kroken (bnr. 22 av skyld 14 øre), som ble solgt til sogneprest Landmark for 1.200 kroner.

Martha og Gunnar Retvedt dyrket ringerikspoteter, som de solgte til private kunder i Oslo. Gunnar Retvedt var medlem av Hole formannskap og kommunestyre for Venstre. Da krigen kom, ble han oppnevnt som medlem av Hole forsyningsnemnd (sammen med Rolf Skaar på Sørum). Etter krigen fortsatte han å arbeide i kommunen, og ble etter hvert skole- og sosialsjef og regnskapssjef. Han arbeidet i Hole kommune til sin død i 1963. Han satt også i fylkeslandbruksnemnda, og en periode var han formann i Buskerud bonde- og småbrukerlag.

I 1948 hadde Svarstad søndre (av skyld mark 3,35) 56 dekar dyrket jord (silurjord), 60 dekar produktiv skog, 1 hest, 2 kyr, 1 ungdyr, 2 griser, 3 sauer og 20 høns.

Etter Gunnar Retvedts død i 1963 fikk Martha Retvedt uskiftebevilling, og ved skjøte av 28. september 1964 solgte hun gården til sønnen, Hans Kristian, for 41.000 kroner og huslyrett i sin levetid (av 5-årlig verdi 4.000 kroner).

HANS KRISTIAN RETVEDT (f. 1929) giftet seg i 1952 med KARIN KRISTENSEN (f. 1927) fra Oslo.⁷⁰ De har to barn:

* Kirsti (f. 1962), eier av Svarstad søndre fra 1993, g.m. Audun Bakkerud, to barn – se nedenfor.

* Kristoffer August (f. 1965), bosatt i Steinsåsen, g.m. Live Camilla Bentzen (f. 1968) fra Hole, to barn: Jørgen Tideman (f. 1991) og Oda Marie (f. 1994).

Karin Retvedt har arbeidet som bokholder i Norsk Telegrambyrå.

⁷⁰ Karins foreldre, Kristen Tidemand Kristensen og Kristi f. Myhre, var begge fra Tyristrand.

Hans Kristian Retvedt er utdannet flymekaniker og arbeidet i SAS før han ble medeier i svigerfarens transportfirma i Oslo, og etter hvert overtok dette. Han drev transportfirmaet til 1988. På Svarstad søndre drev han i tillegg mekanisk verksted, hvor han monterte lasteplaner, tipper og kraner samt drev reparasjon og vedlikehold av landbruksmaskiner og -utstyr (i eget verkstedbygg fra 1974).

I 1993 overtok datteren, KIRSTI RETVEDT (f. 1962), som eier av Svarstad søndre. Hun er utdannet journalist og har arbeidet bl.a. i Norsk Telegrambyrå og NRK, og har siden 2002 vært informasjonsleder i Ringerike kommune. Hun er gift med AUDUN BAKKERUD (f. 1961) fra Darbu, som er lektor ved Ringerike videregående skole i Hønefoss. De har to barn: Jakob (f. 1991) og Hanna (f. 1995).

Svarstad søndre har i dag 56 dekar dyrket jord og 47 dekar produktiv skog, 2 traktorer, kaldluft korntørke og vanningsanlegg (siden 1945). Jordveien er siden 1997 leid bort til Nils Moesødegård.

Det gamle våningshuset på gården ble revet i 1945, og tømmeret ble brukt i nytt våningshus (bygd samme år, restaurert 1978). Øvrige bygninger er låve med stall og fjøs (bygd 1934, da den gamle låven ble revet), stabbur (gammelt), og verksted (1974).

Et gammelt bryggerhus (flyttet og ombygd 1937) ble revet i 1969–70, etter at grunnmuren ble ødelagt ved lynnedslag.

Et åkernavn på gården er Svenskeløkka, som etter tradisjonen skal ha blitt brutt opp av en svenske.

Karin og Hans Retvedt med sine barn, svigerbarn og barnebarn, på Hans Retvedts 70-årsdag i 1999. Bak fra venstre: Audun Bakkerud, Karin Retvedt f. Kristensen, Hans Retvedt og Kristoffer Retvedt. I midten fra venstre: Kirsti Retvedt, Jakob, Jørgen Tide- mand og Live Bentsen Retvedt. Helt foran står Hanna (til venstre) og Oda Marie.

Sørjordshaugen i 1920-årene.

Maren Gudbrandsdatter Svarstad (1838–1926) var best kjent under navnet «Maren Måler». Hun var gift med Gulbrand Hansen Svarstad, som var dekorasjons- og husmaler, og sønnen var den kjente kunstmaleren Anders Castus Svarstad. Maren bodde de siste årene av sitt liv på Hole gamle hjem i Kroksund, hvor dette bildet er tatt.

Sørjordshaugen

GNR. 211/8 - BØNSNESVEIEN 364

I 1882 ble det fra Svarstadenga bnr. 6 utskilt en parsell ved veien Svarstad-Bønsnes, som ble solgt til Gulbrand Hansen Svarstad for 100 kroner. På parsellen (bnr. 8 Sørjordshaugen av skyld 4 øre) satte eieren opp en tidligere offisersbrakke «kapteinstue», som ble flyttet hit fra Helgelandsmoen.

GULBRAND HANSEN SVARSTAD (1815–1895) var fra nabogården Store Hundstad. Han var fra 1861 eier av Svarstad bnr. 5, som han på grunn av uheldige økonomiske disposisjoner måtte gå fra tidlig i 1880-årene. Han var gift med MAREN GUDBRANDSDATTER GOMNÆS (1838–1926), og de fikk seks barn: Dorthea, Hans, Anders, Anders Castus, Trond og Johan – se gnr. 211/5 Svarstad.

Fra 1887 til 1894 eide Gulbrand Hansen Svarstad også gnr. 221/18 Bing i Frøysuåsen, og familien bodde trolig der en periode – se bind 3 s. 408. Fra 1894 var de tilbake i Sørjordshaugen.

Etter salget av Svarstad livnærte Gulbrand Hansen Svarstad seg som maler, og han utførte også en del dekorative maleroppdrag. Etter hans død i 1895 ble Maren Gudbrandsdatter eier. Hun var i bygda best kjent som «Maren Måler».

CASTUS

Maren Måler fortalte hvorfor hun gav en av sønnene, den seinere kunstmaleren, det spesielle navnet Castus. I gamle dagers almanakker var det gjerne en kort historisk fortelling som innledet overgangen til en ny måned. Mens hun gikk svanger med Anders Castus, leste hun i almanakken en fortelling om en mann i gamle Rom som var tilskuer da kristne ble kastet i løvegården. Han undret seg over hvorfor de sang og virket så glade selv om de gikk døden i møte, og fikk forklart at de kristne så fram til gjensynet med Jesus og et bedre liv i himmelen. Mannen syntes det hørt fint ut, og ville lære mer om kristendommen. Han ble omvendt, og kort tid etter ble han selv kastet i løvegården. Mannen het Castus, og fortellingen gjorde så sterk inntrykk på Maren at hun gav sønnen navnet.*

* Fortalt av Brit Josephson, Anders Castus Svarstads datterdatter, i 2006.

KJAPP I REPLIKKEN

Maren Måler var kjapp i replikken, og holdt seg godt opp i alders år; lett på foten, smal i livet og rank i ryggen. En gang hun var på hjemvei fra Svensrud, ble hun tatt igjen av en soldat på bygdeveien. Da soldaten kom opp på siden, kastet han et blick på henne og utbrøt: «Hadde du vært like pen forfra som bakfra, skulle du ha fått et kyss!» «Så kyss meg der du liker meg best da,» svarte Maren.*

* Fortalt av Brit Josephson, Anders Castus Svarstads datterdatter, i 2006.

I 1900 satt Maren Gudbrandsdatter som enke i Sørjordshaugen. I folketellinga er opplyst at hun livnærte seg ved onnearbeid og veving. På bruket hadde hun én losjerende, Karen Nilsdatter Evjua (f. 1859), fra Evjua ved Søhol.

Etter Maren Gudbrandsdatters død i 1926 var det sønnen Anders Castus som overtok eiendommen.

ANDERS CASTUS SVARSTAD (1869–1943) var kunstmaler, bosatt i Oslo, og brukte Sørjordshaugen som feriebolig. Han var gift to ganger, først i 1901 med RAGNA MOE (1883–1963) fra Trysil.⁷¹ De fikk tre barn:

⁷¹ Ragna Moe Svarstad fikk etter skilsmissem fra A.C. Svarstad en datter Gyda (f. 1913), som ble gift og bosatt i Stokke i Vestfold.

Ragna Moe (1883–1963) var Anders C. Svarstads første hustru. Her i midten sammen med datteren Gunhild (1905–1992) til høyre og sistnevntes datter, Brit Josephson (f. 1925), og Brits datter, Ingunn (f. 1951).

«... HUN VAR SÆRPREGET»

«Når en gammel, arbeidssliten kvinne går bort, gjemmes megen sorg og kummer, men også de største minder, glæden ved livets foryngelse og fornyelse i kjække barn. Hendes øine var forlengst dugget, i årevis var hun blind, men med livets øine så hun han Anders, alle de andre og stuen der ute på Tangen. Hendes minde vil leve længe, hun var særpreget og av gammel, god ringeriks æt.»*

* VV. «Maren Svarstad», minneord i Ringerikes Blad 18. desember 1926.

Anders Castus Svarstad (1869–1943).

I MALERLÆRE SOM 15-ÅRING

Anders C. Svarstad begynte 15 år gammel i malerlære hos sin fars fetter, malermester Nils Hundstad på Lillestrøm. Seint i 1880-årene var han elev ved Den Kongelige Tegneskole i Kristiania, og i begynnelsen av 1890-årene reiste han rundt i Europa som håndverker. Han var også i USA, blant annet utførte han arbeider ved Verdensutstillingen i Chicago i 1893. Sist i 1890-årene var Anders C. Svarstad elev ved Académie Colarossi i Paris. Han debuterte på Høstutstillingen i 1902 med «Skisse fra Ekeberg», og ble etter hvert kjent for sine bymotiver, «samt det faktum at han var gift med Sigrud Undset».* I 1906 fikk han sitt gjennombrudd med «Myrens mekaniske verksted». Han reiste på studieturer til byer i Europa og oppholdt seg utenlands i lengre perioder. I 1925 ble han innstilt til et professorat ved Kunstakademiet, som Christian Krohgs etterfølger, men en storm av protester fra flere yngre kunstnere førte til at han ikke nådde opp. Fra 1926 til 1929 drev Svarstad egen kunstscole i Oslo, sammen med Søren Onsager.

* Ellen J. Lerberg: «Anders Castus Svarstad - bymaleren fra Røysetangen», i heftet Ringerike 1999 s. 56–59.

Kunstmaleren Anders Castus Svarstad ved staffeliet.

Nobelprisvinneren Sigrud Undset (1882–1949) var gift med Anders C. Svarstad fra 1912 til 1927.

«OSLOS MALER»

Anders C. Svarstad er blitt kalt «Oslos maler». Av hans landskapsmalerier er det svært få som har tilknytning til hjemtraktene på Ringerike. Hederlige unntak er en serie med dekorative arbeider han utførte på apoteket Løven i Hønefoss i 1932. I denne serien, som i dag er i privat eie, finnes motiver bl.a. fra kirkeruinene på Stein gård, Norderhov kirke og Krokkleiva. Det var byene som fascinerte Svarstad mest, og gjerne byer hvor den moderne tid i form av telefontråder, gasstanker eller fabrikkpiper hadde gjort sitt inntog. Klassiske motiver som berømte monumenter eller bygninger optok ham mindre.*

* Fred Harald Nilssen: «Holeværingen som ble Oslos maler» – i heftet Ringerike 1994 s. 9–13, og Lerberg (1999).

* Ebba (1903–1984), bosatt i Oslo, g.m. Ingeberg Aleksander Lørhammer (f. 1892), ingen barn.

* Gunhild (1905–1992), g.m. Vidar Andreassen (1894–1968) fra Svolvær, to barn – se nedenfor.

* Trond (1909–1980), ugift, bosatt i Gudbrandsdalen.

Anders C. Svarstad og Ragna Moe ble skilt, og han giftet seg igjen i 1912 med forfatterinnen SIGRID UNDSET (1882–1949), som han møtte i Roma i 1909. De var først bosatt på Ski, og flyttet seinere til Sinsen. De fikk tre barn:

Anders Castus Svarstad på Sørjordshaugen cirka 1935 med to av sine døtre, Gunhild (til venstre sammen med sønnen Knut John) og Ebba.

- * Anders (1913–1940), falt i krigen 1940 ved Segalstad bru i Gausdal (fenrik).
- * Maren Charlotte (Mosse) (1915–1939), ugift, bosatt hos sin mor i Bjerkebekk på Lillehammer.
- * Hans Benedict (1919–1978), bosatt på Lillehammer (eier av Bjerkebekk), g.m. Kristiane Neeraas (1912–1998), ingen barn.

Sigrid Undset og Anders C. Svarstad ble skilt i 1927. Sigrid Undset hadde da bodd de siste årene på Lillehammer.

I 1937 kjøpte Anders C. Svarstad tilleggsparseller fra to av nabobrukene: bnr. 16 (skyld 1 øre) fra Pjåka for 100 kroner, og bnr. 17 (skyld 7 øre) fra Svarstad søndre for 500 kroner. Eiendommen har siden vært på 5 dekar.

I 1943 overtok datteren Gunhild eiendommen for 2.500 kroner.

GUNHILD SVARSTAD ANDREASSEN (1905–1992) var gift med VIDAR ANDREASSEN (1894–1968) fra Svolvær. Han var sjømann (maskinist), og seilte sine siste yrkesaktive år som maskinsjef i Fred. Olsens Rederi. De var bosatt på Godlia, og flyttet tidlig i 1930-årene til England. Vinteren 1939–40 kom de tilbake til Norge og bosatte seg i Sørjordshaugen. I 1955 flyttet de tilbake til Oslo. Gunhild og Vidar Andreassen fikk to barn:

- * Knut John (f. 1932), eier av Sørjordshaugen fra 1982, én datter Elin – se nedenfor.
- * Brit (f. 1925), bosatt i Heradsbygda, g.m. Odd Josephson (1926–1998) fra Hønefoss, tre barn: Ingunn Charlotte (f. 1951, fra tidligere ekteskap med Stein Sværi fra Sokna har hun to barn: Sander f. 1975⁷² og Camilla f. 1978), Anders Castus (f. 1952) og Jorunn (f. 1956, g.m. Erik Bech fra Oslo, ingen barn).

Anders Svarstad (1913–1940) var Sigrid Undset og Anders C. Svarstads eldste sønn. Han falt ved Segalstad bru i Gausdal i 1940.

⁷² En sønn Leo (f. 2002).

Siden 1982 har sønnen, KNUT JOHN ANDREASSEN (f. 1932), vært eier av Sørjordshaugen. Han bor delvis i Oslo og delvis på Røyse. Knut John Andreassen er utdannet maskinist, og har seilt i utenriksfart. Siden har han vært mekaniker i bryggerinæringa i nær 40 år. Fra tidligere ekteskap med Anne Lehne (f. 1949) fra Øvre Svarstad har han én datter, Elin (f. 1975), som er samboer med Stephan Knestang fra Haug. De er bosatt på Helgelandsmoen, og har én sønn John Kristian (f. 2002)

I 1972 ble Knut John Andreassen også eier av gnr. 211/21 Målerhaugen, en tomt på cirka 1 dekar som lå inntil Sørjordhaugen, og som hans tante Ebba Svarstad kjøpte fra Pjåka i 1946 for 1.000 kroner. Eiendommen har siden vært på 6 dekar.

Den opprinnelige offisersbrakk (to rom) ble renoverert og påbygd tidlig i 1930-årene. Da ble det også oppført nytt uthus (en liten låve med fjøs ble revet samtidig).

Husmannsplasser

Det har vært sju-åtte husmannsplasser under Svarstad-gårdene.⁷³

I 1666 er nevnt en «husmann» under Svarstad, *Anders Tollevsen* (46). Anders var på Sønsterud i 1664, og var neppe husmann i vår betydning av ordet.

I 1696 vitnet *Gulbrand Simensen Svarstadeie*, som var barnefødt på Veholt på Ask, i en grensetvist mellom Breien og Veholt. Gulbrand Simensen (f. ca. 1618) var fra sist i 1650-årene til rundt 1690 bruker av Store Hundstad. Da han vitnet i 1696, oppgav han å være «henved» 80 år gammel.

I 1683 ble *Mikkel Bårdsen Svarstadeie* nevnt på bygdetinget «blant en del fattige husfolk, samt gamle, svake og forarmede folk, som sognepresten uti sitt forfattede manntall til den påbudne consumption innført anno 1681, som skal være sådanne folk som intet eier og intet er å bekomme hos». Mikkel Bårdsen (f. ca. 1652) var trolig sønn av Bård Fjeldstad – se bind 3 s. 159.

I 1762 var det fire husmannsplasser under Store Svarstad:

* Husmann Nils Olsen med hustru Marte Iversdatter, og Martes mor Kari Engebretsdatter. Nils Olsen (1735–1807) var fra Fure på Øst-Modum

⁷³ I 1630-årene er det nevnt en plass Pjåka under Søndre Leine, men det var ikke det seinere bruket Pjåka på Svarstad (plassen lå på Tyrstrand).

(sønn av Ole Svendsen, fra 1735 eier av bruket Sjuls på Nordre Fure og Anne Trulsdatter, fra Øren i Modum). Nils Olsen ble i 1760 gift med sin kusine, Marte Iversdatter Svarstad (1739–1809), datter av Iver Svendsen Svarstad (Gjesvold) og hans tredje kone, Kari Engebretsdatter fra Taje under Helgeland. Det var skifte etter Nils Olsen i 1807, og nevnt er da seks barn. Familien bodde i Svarstadeie også i 1763, men synes så å ha flyttet til Stein, hvor de bodde til midt i 1770-årene, da de flyttet til Modum. Vi kjenner åtte av deres barn.⁷⁴

* Ole (1760–1820), overtok Nordre Fure (Sjuls) etter foreldrene, g.1 m. Aleth Thomasdatter, to sønner: Thomas (f. 1790, d. som barn) og Nils (f. 1791, i 1820-årene husmann under Hval i Modum), Ole g.2 m. Lucie Andersdatter (f. 1756, enke etter Christoffer Nilsen på Holmen under Stadum, de flyttet til Karlsrud under Kolkind på Tyrstrand og fikk minst to døtre), to barn: Anders (1797–1824, g. 1817 m. Ingeborg Abrahamsdatter Kimmerud, minst tre barn: Ole f. 1817,⁷⁵ Anders f. 1820 og Anne f. 1822), og Christian (f. 1799).

* Iver (f. ca. 1763), fra 1819 eier av Bjertnes på Øst-Modum, g.m. Kirsti Olsdatter. Deres sønn Kristian Iversen Bjertnæs (f. 1811) ble seinere eier av gnr. 208/10 Nøstret og gnr. 209/5 Store Hundstad på Røyse.

* Anne (1765–1766).

* Anne Cathrine (f. 1767), g.m. Hans Torgersen Lien (f. ca. 1756) på en plass under Lien på Modum, i 1801 hadde de tre barn: Torger, Sigrid og Nils).

* Kari (f. 1769), g.m. Henrik Larsen Fure (f. ca. 1751), eier av Søndre Fure (Jettebakken), åtte barn.

* Mari (f. 1773), d. før 1807.

* Ingeborg (f. ca. 1780), g.m. Truls Knutsen.

* Sigrid (f. ca. 1784).

* Husmann Anders Christensen og hustru Siri Eriksdatter og en innerst (leieboer), Rønnaug Knutsdatter. Siri (Sigrid) Eriksdatter (1721–1798) var datter av Erik Halvorsen Hundstad, og giftet seg i 1754 med Anders Christensen. De var først bosatt på Fjeld, og fra rundt 1760 på Svarstad. Vi kjenner fem barn: Erik (f. 1754, tvilling), Christen (1754–1755, tvilling), Rønnaug (f. 1756), Mari (f. 1758) og Maria (f. 1764, g.m. Hans Olsen, i 1801 i Hovin-eie på Tyrstrand med tre barn: Ole, Siri og Anne).

* Husmann Anders Gulbrandsen med hustru Oline Olsdatter (1733–1787). Anders Gulbrandsen var skredder, og giftet seg i 1756 med Oline Olsdatter Søholeie (Evjua). Vi kjenner tre av deres barn: Ole (skredder, sei-

⁷⁴ Ole Yttri: «Slektsforbindeler på tvers av Tyrifjorden», i Hringariki nr. 2/1998, og ytterligere slektsopplysninger fra han i 2006.

⁷⁵ Gjennom to av barna til Ole Andersen Fure (1817–1861) kom slekta tilbake til Hole. Ole Andersen giftet seg i 1844 med Kari Evensdatter Flattum (f. 1822), og de var husmannsfolk under Søndre Fure på Modum. Vi kjenner seks av deres barn: Ingeborg Marie (1844–1914, g. 1871 m. Ole Kristoffersen f. 1849 fra Strømstad under Svarstad, seinere eier av Gomnes/Snekker, sju barn – se gnr. 218/6 Gomnes), Andrine (1847–1911, g.m. Tollef Jørgensen Svangstrand 1855–1938, minst seks barn), Andreas (1850–1853), Karoline (1852–1930, g.m. Engebret Olsen Mosengen 1851–1920, 10 barn – se gnr. 202/18 Mosenga), Andreas (f. 1855) og Elin Marie (f. 1858).

nerer på Leine, g.m. Maren Binn, minst to barn – se “Andre husmenn eller brukere under Leine”). Gulbrand og Hans (1766–1844, fra rundt 1790 bruker av Nordigarden Fjeld – se gnr. 217/19 Nordigarden Fjeld).

* Husmann Ole Eriksen.

I 1762 var det én husmannsplass under Lille Svarstad (løpenr. 102 Svarstadenga):

* Husmann Anders Thoresen og hustru Sara Jensdatter. Sara Jensdatter (1732–1785) var fra Nøstret, og giftet seg i 1761 med Anders Thoresen Torvet (1733–1786). De bodde seinere i Bråten i Sundvollen-eie, og vi kjenner seks av deres barn: Tore (f. og d. 1762, tvilling), Johanne (f. og d. 1762, tvilling), Eli (f. 1763), Johannes (f. og d. 1767), Christoffer (f. 1768) og Jens (f. 1771).

I 1801 var det tre husmannsplasser under Svarstad (seinere bnr. 1):

* Husmann med jord og snekker Nils Andersen (45) i Snekkerstua – se det.

* Husmann med jord Ole Anstensen (32) og hustru Marte Olsdatter (49) og to barn: Marte (9) og Mari (5).

* Jordløs husmann Hans Jensen (70) og hustru Gjertrud Evensdatter (60) – se Stamnes.

I 1801 var det to husmannsplasser under Øvre Svarstad (seinere bnr. 3):

* Husmann med jord Halvor Svendsen (52) og hustru Randi Knutsdatter (50) og én datter, Kari (13) – se Stamnes (hvor Halvor Svendsen vokste opp).

* Husmann med jord Torsten Olsen (60, hans andre ekteskap) og hustru Anne Torgersdatter (40, hennes første ekteskap). Det er trolig Torstens datter Maria som i 1806 gifter seg med Kristian Iversen Trillerud (Helgelandseie). Vi kjenner to av deres barn: Iver (f. 1806) og Torsten (f. 1810) – se bind 3 s. 637.

I 1801 var det én husmannsplass under Svarstadenga:

* Husmann med jord Jakob Olsen (33) og hustru Eli Jansdatter (40) og én datter, Marte (5) samt en tjenestedreng, Jens Gulbrandsen (25). Vi kjenner ytterligere ett av deres barn: Cathrine (1802–1855), som i 1835 ble gift med Nils Iversen, seinere husmann (og selveier) i Evjua under Søhol (minst én datter Andrine, f. 1834 i Aker).⁷⁶ Eli Jansdatter døde i 1823, 63 år gammel, og Jakob Olsen giftet seg igjen i 1824 med Jøran Tollevsdatter.

⁷⁶ Cathrine Jakobsdatter Svarstadeie fikk i 1827 en sønn utenfor ekteskap, som fikk navnet Erik. Gutten døde i 1828, 1/2 år gammel. Som barnefar ble utlagt Ole Ellingsen Frognoen (seinere husmann under Bønsnes), som giftet seg i 1820 med Kristine Nilsdatter Svarstad-eie, og de fikk minst fem barn – se Elverud under Bønsnes.

«... PAA GODE VILKAAR»

«En god Huusmandsplads, hvorpaa dog Husmanden maa selv opføre de fornødne Huse, bliver til Vaaren paa gode Vilkaar at erholde fæstet paa Gaarden Svarstad. J.E. Rye». (Ringeriges Ugeblad oktober 1854).

I 1820-årene hadde Store Svarstad følgende fem husmenn:

* Johannes Corneliussen (f. 1798) fra Bønsnes, g. 1817 m. sin kusine Dordi Johannesdatter Svensrud (f. 1793). De bodde i Svensrud i 1818, på Berg i 1823, på Svarstad i 1825 og 1829, og på Frogøy i 1838. Vi kjenner seks av deres barn: Jørgen (f. 1818), David (f. 1823), Johan (f. 1825), Marie (f. 1829), Johanne (f. 1832) og Cornelius (f. 1837).⁷⁷

* Tore Mortensen og Olea Isaksdatter (f. ca. 1793). Olea Isaksdatter var husmannsdatter fra Storøya. I 1822 var de husmannsfolk under Leine, og i 1826 i Svarstadeie. Vi kjenner tre av deres barn: Maren (f. 1822), ukjent navn (1824–1826) og Marte (f. 1826).

* Kristian Iversen (f. 1780) fra Trillerud under Helgeland og hustru Maria Torstensdatter, datter av husmann Torsten Olsen Svarstadeie (se ovenfor). De bodde i Helgelandseie da de fikk sønnene Iver (f. 1806) og Torsten (f. 1810), og så flyttet de ut – trolig til Svarstadeie.

* Mads Nilsen.

* Hans Nilsen.

I 1820-årene hadde Lille Svarstad følgende tre husmenn:

* Elling Hansen i Nylenne (under Svarstad bnr. 5).

* Christoffer Iversen (f. ca. 1798), husmann under Svarstad bnr. 4 i 1826, seinere på Ullern, g.m. Dorte Madsdatter fra Nøstret, minst sju barn – se omtale av plassen Ullernbakken under Ullern.

* Jakob Olsen (f. ca. 1768), g. 1824 m. Jøran Tollevsdatter (hans andre ekteskap) – på en plass under Svarstadenga.

De enkelte plassene

Verken i 1762 eller 1801 er navnet på plassen oppgitt i skattemanntall eller folketelling. Heller ikke andre kilder (som kirkebøker) nevner plassenes navn. Først ved folketellinga i 1865 får vi vite hvor de enkelte husmannsfamiliene bor.

Snekkerstua

Snekkerstua var plass under Svarstad bnr. 1, og lå nord for Strandjordet. Etter gamle kart lå plassen der Universitetet i Oslo fra 1970 festet grunn til sitt feltlaboratorium.

I 1801 bodde husmann med jord og snekker *Nils Andersen* (45) og hustru *Kari Hansdatter* (46) her med fire barn: Anders (15), Mari (9), Kristine (6) og Hans (1). Nils Andersen var fra Frogøy

⁷⁷ Etter Ole Yttri.

og Kari Hansdatter fra Holmestua i Haug. De satt i 1780-årene som husmannsfolk i Trillerud (Helgelandseie). Vi kjenner ytterligere ett av deres barn: Gunhild (f. 1783). Datteren Kristine (f. 1794) giftet seg i 1820 med Ole Ellingsen, husmann på Frognøya og seinere i Elverud under Bønsnes (fem barn).

Nils Andersen ble etterfulgt som husmann på plassen av eldste sønn, *Anders Nilsen* (f. 1786), som tidligere var husmann på Lille Hundstad. Han var snekker som faren, og giftet seg i 1810 med *Maria Christoffersdatter*. Vi kjenner åtte av deres barn:

- * Nils (1810–1833), d. 22 år gammel.
- * Marte (f. 1812), g.m. Johannes Davidsen (f. 1822) fra Nøstret, bosatt i Snekkerstua i 1865, minst fem barn – se nedenfor.
- * Christoffer (f. 1815), snekker, i 1865 husmann i Strømstad under Svarstad, g.m. Dorthea Olsdatter fra Åsbakken i Frøysuåsen, minst åtte barn – se omtale av Strømstad.
- * Anne (f. 1817) g. 1841 m. Hans Johannesen By-eie (f. 1817) fra Grønvold under Vestre By – se bind 3 s 236.
- * Karen Marie (f. 1820), g.m. Jens Auensen fra Frognøya, fra 1854 eier av Svarstadenga, sju barn – se gnr. 211/6 Svarstadenga.
- * Gulbrand (f. 1822), hjulmaker, emigrerte i 1880 til Amerika med hustru Gjertrud Olsdatter Bønsnes (f. 1830) og fire barn: Ole (f. 1865), Karoline (f. 1868), Anders (f. 1871) og Netta (f. 1874).
- * Ole (1824–1828), d. 4 år gammel.
- * Christen (1827–1829), d. 2 år gammel.

I 1865 satt Anders Nilsen (80, enkemann) i Snekkerstua med datteren, Marte Andersdatter (54) og hennes familie som innerster (leieboere): Ektemannen, skomaker Johannes Davidsen (43), og to døtre: Karen (14) og Maren (10). I 1865 var det verken husdyr eller utsæd i Snekkerstua. Vi kjenner fem av barna til Marte Andersdat-

Idyll ved Tyrifjorden cirka 1918. Borgild Pedersen Svenskeløkketangen (til venstre) og Dagny Svarstad (f. 1898, seinere gift Blom). I bakgrunnen ser vi bruket Tangerud (Petters) ved Bønsnes.

Buskerud fylkesfoto

ter og Johannes Davidsen (fra Nøstret): Anne Marie (f. 1844), Anne Dorhea (f. 1846), Anne (f. 1848),⁷⁸ Karen (f. 1852) og Maren (f. 1856).

Evjua (Svarstadevjua)

Evjua var plass under Svarstad bnr. 1, og lå på sørsida av bekken som skiller mellom Svarstads og Søhols marker. På nordsida lå to Evjua-plasser som hørte under Søhol.

I 1734 var det skifte etter *Jens Johansen* og hustru *Helge Guulsdatter* i plassen Evjua under Svarstad. De etterlot seg tre barn: Aase (ugift), Thore (18) og Johannes (12). Boets nettoverdi var 39 riksdaler, «hvori medregnet pladsens huser: 1 lade og 1 liten stald 6 riksdaler og 1 fjøs 1 riksdaler». Det ble i skiftet opplyst at grunnleie av plassen ble svart til gården Svarstads brukere, Gulbrand Gulbrandsen og Lars Thomesen, og deres landherre var Ole Pedersen Borgen.

I 1865 satt husmann med jord *Halgrim Jensen* (45) her med hustru *Marte Jensdatter* (46) og fire barn: Ingeborg (16), Johan (15), Lovise (12) og Anne (9). De hadde 2 storfe, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og 2 t. poteter.

Halgrim Jensen (1821–1893) var fra Søndre Dæli. Han giftet seg i 1850 med Marte Jensdatter Søholeie (1820–1891), og de fikk minst fem barn:

* Ingeborg (1850–1883), ugift, d. 33 år gammel av tæring (var da tjenestef jente på en av Svarstad-gårdene).

* Johan (f. 1851), seinere stasjonsmester på Voss, g.m. Marie Christine Svarstad.

* Andreas (1853–1857), d. 4 år gammel.

* Lovise (f. 1855), g. 1878 m. Hans Andreas Jensen Søhol, seks barn – se gnr. 208/11 Roterud (Søhol).

* Anne (1857–1892), g. 1885 m. skomaker Kristian Kristiansen (f. 1853) fra Sør-Fron i Gudbrandsdalen, minst én datter Borghild (f. 1889). Kristian Kristiansen eide Bønsnes gnr. 33/7 en periode, og i 1921 ble han eier av Dæliteigen – se bind 3 s. 306–307.

Johan Halgrimsen Svarstad (f. 1851) fra Evjua under Svarstad arbeidet ved jernbanen, og ble seinere stasjonsmester ved Voss stasjon.

I 1893 ble det på Svarstad bnr. 1 tinglyst et «skadesløsbrev» fra Halgrim Jensen Svarstad til Johan A. Svarstad for 1.000 kroner, mot pant i «debitors husebygning, angivelig beliggende på denne eiendom». I 1900 bodde det ingen i Svarstadevjua, og plassen var trolig nedlagt.

⁷⁸ Anne Johannesdatter Svarstad giftet seg i 1873 med Anders Andersen Haglund (på Averøya)

Stamnes

Stamnes var plass under Svarstad bnr. 1, og lå på jorden litt vest for Stavnesodden.

Fra rundt 1750 var Svend Halvorsen husmann i Stamnes. Han bodde i 1740-årene på Lille Hundstad, og var gift med Guri Botolvsdatter, som døde i 1773, 62 år gammel. I 1777 døde Svend, og alderen hans ble da oppgitt å være 80 år. Vi kjenner fire av deres barn:⁷⁹

* Abraham (f. 1744), g. 1769 m. Eli Trulsdatter Averøen, i 1801 husmannsfolk på Hurum, vi kjenner to barn: Truls (f. 1769, i 1801 husmann, tambur og snekker på en plass under Sørum med hustru Marte Halvorsdatter 26 og én sønn Christian 4), og Guri (f. 1776).

* Malene (konfirmert 1769, over 20 år gammel).

* Mari (f. og d. 1748), d. 1/2 år gammel.

* Halvor (f. 1750), g.m. Randi Knutsdatter Dammersplassen,⁸⁰ seinere i Dammersplassen, Soterud og på Fjeld fra rundt 1790, minst fire barn: Knut (f. 1782), Kari (f. og d. 1785), Kari (f. 1787) og Torsten (f. 1790).

Sist i 1770-årene hadde *Hans Jensen* (f. 1732) overtatt som husmann i Stamnes. Han var sønn av Anne Håvardsdatter (fra Leine) og Jens Gulbrandsen Svarstad, som fra 1720 var bygselmann på Lille Svarstad.

Hans Jensen⁸¹ giftet seg i 1763 med sin kusine *Ragnhild Olsdatter* (1733–1769), som da var bosatt på Rytteraker. Hun var datter av Eli Gulbrandsdatter Svarstad og Ole Nilsen Leine-eie (Hodt). Ragnhild og Hans bodde på Rytteraker i 1763, i Steinseie i 1764 og i Vikseie i 1767. Vi kjenner to av deres barn: Jens (f. 1764) og Helle (f. 1767).

Etter Ragnhild Olsdatters død i 1769 giftet Hans Jensen seg igjen i 1776 med *Gjertrud Evensdatter* (f. ca 1741) fra plassen Frankrike under Mo i Jevnaker (ved Jevnakerdelet i Åsbygda). Da de giftet seg i Haug kirke i 1776 ble det notert i kirkeboka at Hans Jensen var landevernssoldat. Vi kjenner tre av deres barn: Even (f. og d. 1778), Eli (f. og d. 1782) og Eli (f. 1784).

I 1787 fikk *Lars Olsen Stamnes* døpt sin datter Ingeborg i Hole

⁷⁹ Dette var trolig Svend Halvorsens andre ekteskap. I 1729 giftet en Svend Halvorsen seg i Haug kirke med Johanne Pedersdatter, og de fikk i 1731 en datter Marte. De synes seinere å ha fått ytterligere to barn: Jakob (konfirmert 1749) og Syverine (f. 1739). (Etter Ole Yttri.)

⁸⁰ Hun var datter av Knut Pedersen Soterud/Dammersplassen og Kari Andersdatter.

⁸¹ Etter Ole Yttri.

kirke. I 1801 satt Hans Jensen (70) og Gjertrud Evensdatter (60) alene på plassen.

I 1815 og 1818 bodde Hans Jensens nevø, *Augustinus Olsen* (f. 1789) fra Mosenga, med sin hustru *Lisbeth Jensdatter* i Stamnes da de fikk døpt to barn i Hole kirke: Marte (f. 1815) og Anne (f. 1818).

Stamnes synes å ha blitt nedlagt før 1850. I dag er det fortsatt rester av takstein å se i åkeren etter husene på plassen.

Strømstad

Strømstad var plass under Øvre Svarstad bnr. 3. Den lå trolig sørøst for plassen Evjua, i vika der bekken som skiller mellom markene til Svarstad og Søhol renner ut i fjorden. På et bilde av Evjuaplassene fra 1875, ligger det en husmannsstue sørøst for utløpet av bekken, på en teig som tilhørte Øvre Svarstad før utskiftinga 1899–1900. Dette var trolig Strømstad.⁸²

I 1865 snekker og husmann med jord *Christoffer Andersen* (51) her med hustru *Dorteia Olsdatter* (38) og fire barn: Nils (12),⁸³ Gustav (7), Andreas (4) og Kristian (1). De hadde én losjerende, Eli Pedersdatter (58, ugift, seterbudeie). De hadde ingen husdyr, og sådde $\frac{1}{8}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og $\frac{1}{2}$ t. poteter.

Vi kjenner ytterligere fire av barna til Dorteia Olsdatter (f. 1828, fra Åsbakken i Frøysuåsen) og Christoffer Andersen (f. 1815, fra Snekkerstua under Svarstad): Ole (f. 1849),⁸⁴ Anne Marie (f. 1851), Gunhild Marie (f. 1858) og Anton (f. 1873). I 1870-årene satt Dorteia Olsdatter og Christoffer Andersen på en plass under Gomnes – se Ødegården 1.

Haugen

Haugen var plass under Svarstad bnr. 5, og lå trolig der gnr. 211/19 Turidstova ligger i dag (Syversens hytte, i dag Brandt Østby).

I 1865 satt her smed og husmann med jord *Hans Christiansen* (53) med hustru *Berte Olsdatter* (43, f. i Norderhov) og seks barn: Christian (18), Inger (15), Olava (14), Gulbrand (10), Peter (7)⁸⁵ og Karen (4). De hadde ingen husdyr, og sådde $\frac{1}{2}$ t. bygg og 1 $\frac{1}{2}$ t. poteter.

⁸² Se bilde i omtale av husmannsplasser under Søhol.

⁸³ Nils Kristoffersen (f. 1854) kom seinere til Ringen under Hårum – se bind 2 s. 366 og s. 397–399.

⁸⁴ Ole Kristoffersen (f. 1849) ble seinere eier av Gomnes (Snekker), og ble gift med Ingeborg Marie Olsdatter (1844–1914) fra Modum. De fikk sju barn – se gnr. 218/6 Gomnes (Snekker).

⁸⁵ Peter Hansen Svarstad emigrerte i 1880 til Amerika.

Smed Hans Christiansen var fra Nedre Leine, og var eier av Pjåka fra 1858 til 1860 – se gnr. 211/2 Pjåka.

I 1900 satt Berte Olsdatter (f. 1822) som enke i Haugen. Hun livnærte seg ved «forskjellig onnearbeid», og bodde på plassen med datteren Olava (f. 1852, ugift), som var «melkepике» hos Leegaard på Bønsnes.

Etter utskiftinga på Svarstad 1899–1901 heter det i protokollen (datert 6. desember 1901) at «Berthe Haugen er overgaaet til Mathea Fekjær, forsaavidt betræffer brugen af hendes husetomter» – altså fra Svarstad bnr. 4 (Rovelstad) til bnr. 5 (i dag Skuterud).

Olava Haugen bodde på plassen til sin død. Stua skal da ha blitt solgt til Jon Guldal, og satt opp igjen på Villvoll ved Moskummen – se bind 3 s. 258.

Nylenne

Nylenne var plass under Svarstad bnr. 5, og lå på jordet nord for der gårdstunet ligger i dag. I 1865 satt her husmann med jord *Elling Hansen* (73, f. i Gran) med sin andre hustru *Anne Randine Nilsdatter* (53, f. i Norderhov) og to barn: Engebret (21, daglønner) og Inger Marie (17). De hadde 1 ku og sådde ½ t. bygg, ¼ t. blandkorn, ⅛ t. erter og 1 ½ t. poteter. Vi kjenner seks av deres barn: Karen Kirstine (f. 1840, g. 1864 m. Johan Petersen Øverland), Ole (f. 1842, g. 1867 m. Karen Hansdatter Stein), Engebret (f. 1845, g. 1874 m. Gunhild Marie Eriksdatter Rytterager f. 1852, fra ca. 1875 var de husmannsfolk i Bønsneseie – kan være Nylenne – vi kjenner tre barn: Hans Peter f. 1875, Anton d. 1883, tvilling, f. i Borgeneie, og Anne 1885–1891, d. av difteri, f. i Bønsnes, d. i Rytteraker), Inger Marie (1847–1848) og Hans Andreas (f. 1852).

Elling Hansen Svarstadeie var i første ekteskap gift med *Kirstine Gulbrandsdatter*, og vi kjenner seks av deres barn: Anne (f. 1816), Maren (f. 1818), Gulbrand (f. 1821),⁸⁶ Olea (f. 1824), Hans Andreas (f. 1825) og Ole (1828–1831).

En av døtrene, Maren Ellingsdatter (f. 1818), ble først gift med Johannes Nikolaisen, og de fikk to barn: Karen Kirstine (1843–1883, gift 1875 med Kristian Andreassen Rørvik-eie, som i 1870-årene var tjenestedreng på Gomnes, seinere husmann i Badstuhagen under Bønsnes, de fikk i 1879 en sønn, Karl Johan),⁸⁷ og

⁸⁶ Gulbrand Ellingsen Svarstadeie (f. 1821) ble i 1846 utlagt som barnefar til Johanne Paulsdatter Bønsneseies sønn, Peder.

⁸⁷ Karl Johan Kristiansen Ruud (1879–1962) ble seinere skipper på «Grev Wedel» og eier av gnr. 218/23 Ødegården (Solstad) på Gomnes.

«... LIKE UTE VED
FIJORDKANTEN»

«Jeg kan minnes at jeg ofte sprang bort til denne stua hvor Fredrik bodde alene, og jeg minnes godt at han sang for oss barn og fortalte eventyr. Stuen han bodde i er vekk for lenge siden, og den vesle stuen stod på et sted som vi kalte Svenskeløkka, like ute ved fjordkanten og på Svarstads grunn.»* Fredrik døde i 1864 i Svenskeløkka, og det ble fortalt at ingen var til stede da han åndet ut. Men det rare var at han hadde trukket teppet over ansiktet før han sloknet.

* Margrethe Berg f. Leegaard (f. 1857) forteller til Varg Villvoll (Ringerikes Blad 24. oktober 1938), og Jon Guldal: «Fredrik Torkildsen Lehne», i heftet Ringerike (1949) s. 23–25.

Edvard (f. 1848). Maren giftet seg for andre gang med husmann Anders Pedersen Leine-eie, og de fikk minst tre barn: Johannes (f. 1856), Martin (f. 1857) og Marie (f. 1861) – se Veståsen (Ekra) under Øvre Leine.

Snekkerenga

Snekkerenga var plass under Svarstadenga bnr. 6, og lå sannsynligvis der gården seinere hadde sin fiskebu (i dag fritidsbolig – gnr. 211/44 Strandjordsveien 9.

I 1840 utstedte eieren av Svarstadenga, Even Jensen, festeseddel til snekker *Hans Nilsen* og kone *Marte Danielsdatter* på et jordstykke Nedre Jordet, i 1865 kalt «Snedkerengen».

I 1865 satt snekker og «bygselmand» Hans Nilsen (66, enke-mann) i Snekkerenga med en innerst, Colbjørn Olsen (75, enke-mann, f. i Norderhov) som «lever af sine Penge» samt en skomakerdreng, Kristian Henriksen (20).⁸⁸ De hadde ingen husdyr, og sådde 1 ¼ t. blandkorn og 1 t. poteter.

Marte Danielsdatter var fra Frøyshov, og i ekteskapet med Hans Nilsen var det minst én sønn, Nils (f. 1842), som utvandret til Amerika i 1873. Samme år døde faren, 73 år gammel.

Svenskeløkka

Svenskeløkka var plass under Svarstadenga bnr. 7 (Svarstad søndre), og lå nede ved fjorden i nærheten av gårdens båthus.

Tidlig i 1860-årene bodde *Fredrik Torkildsen Lehne* i Svenskeløkka. Han var tidligere eier av Oppgarden Leine og Vestbråten – se omtale av Leine.

I 1865 satt en husmannsenke med jord, *Berte Kristiansdatter* (48, enke), i Svenskeløkka med to sønner: Edvard (15) og Martin (13). De hadde ingen husdyr, og sådde 1 t. poteter.

Berte Kristiansdatter (f. 1818) var datter av husmann Kristian Halvorsen og hustru Mari Gundersdatter i Gata under Vestre Rud. Hun var enke etter husmann *Hans Evensen*. Vi kjenner fem av deres barn: Inger Marie (f. 1845), Else Marie (f. 1849), Edvard (f. 1851), Martin (f. 1853) og Hans (f. 1855, d. som barn). Inger Marie ble født før foreldrene inngikk ekteskap.⁸⁹ I 1855 var Berte og Hans innerster i Fjeldseie.

⁸⁸ I 1869 utvandret Kristian Henriksen Svarstad (f. 1846) til Amerika.

⁸⁹ Det ble da notert i kirkeboka at det var Berte Kristiansdatters andre leiermål. Det første var i 1840, da hun fikk en sønn, Martin, med Hans Larsen Ruud. Barnet ble hjemmedøpt, men døde før dåpens stadfestelse i kirken.

Skog

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–23 fikk Store og Lille Svarstad tildelt to teiger hver, som så ble delt på de enkelte brukene etter skyldas størrelse.

Store Svarstad fikk én teig fra Grøndokka og østover forbi Retthellstjern til «Stanglinja» ved Bukkehøgda, og én teig fra Nysetra vest for Toresplassen og vestover forbi Langtjern til branten sør i Nordlandsåsen.

Lille Svarstad fikk sine teiger i de samme områdene: Én teig nordafor Store Svarstads fra Grøndokka og østover via Retthella til Bukkehøgda, og én fra Stormyr sør for Plassevannet og vestover forbi Damtjern til branten mot Holsfjorden (sør for Store Svarstads teig).

I 1884 ble det tegnet kontrakt mellom eierne av Svarstad og Ths. Fearnley og J. Young på Toresplassen, om at de sistnevnte fikk lov til å anlegge veier m.v. i gårdens skog på Krokskogen. Rundt forrige århundreskifte ble etter hvert alle Svarstads skogteiger sør på Krokskogen (vest for Toresplassen) solgt, og de tilhører i dag familien Fearnley/Astrup (gnr. 238/1 Toresplassen) – se nedenfor.

Svarstad bnr. 1

Gården har i dag 250 dekar skog på Krokskogen, i én teig fra Grøndokka og østover via Retthellstjern og inn til «Stanglinja» ved Bukkehøgda. I tillegg er det 25 dekar skog på Store Svartøya. I 1899 ble gårdens skogteig vest for Toresplassen (bnr. 10 Tvetjernstykket av skyld 99 øre) utskilt og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 2.400 kroner.

Øvre Svarstad bnr. 3

Gården har i dag 399 dekar produktiv skog, hvorav 240 dekar fra Grøndokka og østover forbi Retthellstjern til Bukkebekken. De øvrige 159 dekar skog er i bygda, hvorav 45 dekar på Svartøyene. I 1914 ble gårdens teig vest for Toresplassen utskilt (bnr. 13 Tvetjernstykket 2 av skyld mark 1,86) og solgt til skipsreder Thomas Fearnley jr. for 12.000 kroner.

Svarstad bnr. 4

Inntil 2005 hadde gården 180 dekar skog og 30 dekar annen utmark i én teig fra Grøndokka og østover til Retthella. Teigen ble da utskilt og solgt til Ragnar Thingelstad, eier av gnr. 214/1 Øvre Leine, for 125.000 kroner. Gårdens skogteig sør på Krokskogen ble utskilt i 1899 (bnr. 12 Sydmarken av skyld 94 øre) og solgt til P.

TREKØL TIL BÆRUMS- VERKET

I 1779 leverte fire brukere eller husmenn på Svarstad trekøll til Bærums jernverk i Lommedalen fra egne miler på Krokskogen. Svend Gulbrandsen Svarstad (Lille Svarstad bnr. 5) leverte samlet 161,7 m³ køll fra to miler som lå henholdsvis 11,2 og 13,7 km fra verket. De tre andre var for småleverandører å regne i forhold til Svend: Anders Larsen Svarstad (Store Svarstad) 34,1 m³ (17,0 km), Brede Svarstad (husmann) 48,6 m³ (15,0 km) og Johannes Svarstad (Lille Svarstad bnr. 4) 41,5 m³ (17,9 km). De samme fire leverte også køll til jernverket to år tidligere, i 1777, og da brant Svend Svarstad tre egne miler.

* Fra leveringslister for Bærums verk (samlet av Jan Martin Larsen).

Lorange for 3.000 kroner. Lorange kjøpte samtidig skogen til Svarstad søndre bnr. 7 (bnr. 9 Damtjernstykket av skyld 69 øre), og i 1909 ble de to teigene solgt til Ths. Fearnley for samlet kjøpesum 8.000 kroner.

Svarstad bnr. 5

Gården har i dag 190 dekar skog ved Retthella. I 1899 ble gårdens skogteig nord for Sollihøgda utskilt (bnr. 11 Damtjernstykket av skyld 89 øre) og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 2.400 kroner.

Svarstadenga bnr. 6

Gården har i dag 115 dekar produktiv skog mellom Grøndokka og Retthella på Krokskogen, og 20 dekar skog ved gården. Da Enga ble delt i to bruk i 1842, synes det som at bnr. 6 beholdt teigen mellom Grøndokka og Retthella, mens bnr. 7 (i dag Svarstad søndre) fikk teigen ved Damtjern nord for Sollihøgda.

I 1925 (skjøte utstedt i 1932) kjøpte Svarstadengas eier Hakon Fjeldstad, sammen med Jørgen Næss, en del av Stua Fjelds skog nord for Grøndokka (gnr. 38/42 Nedre Fjeld skog av skyld mark 1,00) for 4.500 kroner. Her drev eierne hellebrudd i 1930-årene. Skogteigen ble siden arvet av Jørgen Næss datter, Gerd Borgersen, og Hakon Fjeldstads brordatter, Alfhild Johanne Bønsnæs. I 1982 ble Gerd Borgersen eneier. Hun var gift med ordfører Thorleif Borgersen, og skogen eies i dag av deres datter, Tove Ragnhild Borgersen.

Svarstad søndre bnr. 7

Gården har i dag 47 dekar produktiv skog, hvorav 40 dekar i bygda mellom gårdstunet og fjorden, og cirka 7 dekar seterskog/løkke på Retthella.

Gården hadde også en skogteig nord for Sollihøgda, som ble utskilt i 1899 (bnr. 9 Damtjernstykket av skyld 69 øre) og solgt til P. Lorange for 3.000 kroner. Lorange kjøpte samtidig skogen til bnr. 4 (bnr. 12 Sydmarken av skyld 94 øre), og de to teigene ble i 1909 solgt videre til Ths. Fearnley for samlet kjøpesum 8.000 kroner.

Seter

Svarstad-gårdene har seterrett på Retthella. I seterlister fra 1820-årene finner vi navnene til fem brukere på Svarstad her: Ole Svendsen (bnr. 5), Hans Sørensen (bnr. 3), Jens Olsen (bnr. 4), Even Jensen (bnr. 6–7) og Lars Gårud (bnr. 1).

Aasta Selte fra Steinsfjerdingen (seinere gift med Alf Johansen på Grindbakken) var budeie på Retthella tidlig i 1930-årene. Hun lå i Mo-størreset. I 1936 gikk 10 gårder som hadde seterrett på Retthella sammen og bygde nytt stórhus, som felleseie. Olga og Martin Nordli var seterfolk her i 36 år, til seterdriften ble nedlagt på Retthella i 1972 (som den siste på Krokskogen).

Svarstad bnr. 1 har løkke på Retthella (med driftshytte bygd 1976), og er medeier i fellesetra (10 gårder) og fellesfjøsset (fire gårder).

Øvre Svarstad bnr. 3 er medeier i fellesetra og fellesfjøsset. Løkka som tilhørte gården ble av eieren Bent Bjerke solgt i 1917 (gnr. 211/14 Svarstadløkka) til Ole Juliussen Moe på Nedre Mo for 475 kroner.

Svarstad bnr. 4 har seterløkke med skogshytte (bygd 1977) på Retthella. På Svarstadløkka lå et gammelt fjøs, som ble revet i 1943. Fjøsset lå øverst på løkka, like ved Mo-fjøsset. Gården har vært medeier i fellesetra, men andelen er fra 2005 overtatt av Ragnar Thingelstad på Øvre Leine (som samtidig kjøpte skogen og seterløkka).⁹⁰

Svarstad bnr. 5 har en ubebygd løkke på Retthella. I 1852 var det et makeskifte her med eieren av Svarstad søndre bnr. 7 (naboløkka).

Svarstadenga bnr. 6 har en ubebygd løkke på Retthella, og er medeier i fellesetra.

Svarstad søndre bnr. 7 har en ubebygd løkke på Retthella.

Boligeiendommer utskilt fra Svarstad

Svarstadhaugen gnr. 211/27 – Strandjordsveien 11

Utskilt fra Øvre Svarstad bnr. 3 i 1960 og solgt til eiernes datter, Bjørg Lehne.

Bjørg Lehne (1926–1995) giftet seg i 1964 med Jarle Reinsli (1923–2001) fra Rissa i Sør-Trøndelag. Han var tømmer av yrke, mens Bjørg var håndarbeidslærerinne bl.a. ved Løken skole i Hole og Ullerål skole i Hønefoss. De fikk én datter, Åsta Marie, som overtok eiendommen i 2001.

Åsta Marie Reinsli (f. 1967) er gift med Hans Kåre Solli Reinsli (f. 1964) fra Heggen i Soknedalen. Han arbeider som vekter ved Norske Skog Follum i Hønefoss. De har én datter, Solveig (f. 1998).

Enebolig (bygd 1964, påbygd 1973) og garasje (1990).

⁹⁰ Gårdens eier Jonn Eilert Rovestad har beholdt hytta med tomt (gnr. 211/49).

Heimtun gnr. 211/28 – Strandjordsveien 5

Utskilt fra Svarstad bnr. 4 i 1960 og overdratt til eiernes sønn, Leif Juel Rovelstad, som bygde enebolig her. Leif Juel Rovelstad (f. 1933) er gift med Gunvor Strand (f. 1936) fra Kviteseid i Telemark, og de har tre sønner: Jonn Eilert (f. 1962), Ståle (f. 1966) og Geir (f. 1970) – se gnr. 211/4 Svarstad.

Familien bodde i Heimtun til 1968 da de overtok gården etter hans foreldre, Mabel og Johan Eilert Rovelstad. Foreldrene flyttet da til Heimtun, hvor de bodde til sin død. Siden 1999 har Gunvor og Leif Juel Rovelstad igjen vært bosatt i Heimtun.

Eiendommen er på 3 dekar. Enebolig (bygd 1960) og garasje (1989).

Lykkebo gnr. 211/33 – Strandjordsveien 20

Boligeiendom utskilt fra Øvre Svarstad bnr. 3 i 1968 og overdratt til eiernes datter Laila og hennes mann Tor August Lohre.

Tor August Lohre (f. 1938) fra Åsa arbeidet som rørlegger i 31 år i Hønefoss, Oslo og Bærum, før han var bussfører de siste 15 yrkesaktive årene (i Engeseth Busslinjer og Nettbuss). Han er i dag pensjonist. Laila Lohre f. Lehne (f. 1947) har arbeidet som renholder og kokke (sist i Forsvaret). De har tre barn:

* Magne (f. 1966), bosatt på Ask, samboer med Mona Engevoold (f. 1961). Fra tidligere ekteskap med Aase Synnøve Gornes (f. 1970) har han to barn: Thor Sverre (f. 1992) og Karoline (f. 1995).

* Sonja Helen (f. 1969), bosatt på Veme i Soknedalen, samboer med Erling Torgersen (f. 1954).

* Inger (f. 1975), bosatt på Sandaker ved Ask, samboer med Tor Ellingsen (f. 1971), én datter Mari (f. 2004). Fra tidligere samboerskap med Jan-Erik Røyne (f. 1971) har hun én sønn Kjetil (f. 1996).

Eierne kjøpte en tilleggsparcell fra Øvre Svarstad i 1992, og eiendommen har siden vært på 1,4 dekar. Enebolig (bygd 1968) og garasje (1970, påbygd 1982).

Annebu gnr. 211/34 – Strandjordsveien 24

Utskilt fra Øvre Svarstad bnr. 3 i 1969 og overdratt til eiernes datter, Anne Lehne.

Anne Lehne (f. 1949) har to barn: Ole Raymond (f. 1972) fra tidligere samboerskap med Ernst Ole Raymond Iversen (f. 1946) fra Tromsø, og Elin (f. 1975, fra tidligere ekteskap med Knut John Andreassen (f. 1932) fra Oslo.⁹¹

⁹¹ Knut John Andreassen eier i dag gnr. 211/8 Sørjordshaugen.

Fra 1983 til 1988 var Svein Westereng (f. 1945) medeier (han eide halve eiendommen).

I 1991 ble Strandjordsveien 24 solgt til Eva Valborg og Wilgrim Bang-Larsen.

Wilgrim Bang-Larsen (f. 1936) fra Bjørnelvdalen i Sør-Varanger har arbeidet som miljøterapeut og barnevernspedagog. Han er gift med Eva Valborg Bang-Larsen f. Draget (f. 1939) fra Bolsøya i Romsdal, som har arbeidet som husmor og kokke. De har seks barn:

* Anita (f. 1962), bosatt i Hønefoss, tre barn: Kristian (f. 1987), Marius (f. 1988) og Caroline (f. 1991).

* Wenche (f. 1964), bosatt i Bærum, to barn: Markus (f. 1993) og Jonatan (f. 1999).

* Nina (f. 1969), bosatt på Larkollen, g.m. Ove Kenneth Kvinge, tre barn: Marielle (f. 1993), Alexander (f. 1996) og Emilie (f. 2000).

* Jørn (f. 1969), bosatt på Moelv, fire barn: Casandra (f. 1990), Steffen (f. 1993), Tomas (f. 1994) og Eva Charlene (f. 1997).

* Eirin (f. 1972), bosatt i Førde i Hordaland, g.m. Petter Stølen, tre barn: Benedikte (f. 1993), Nicolai (f. 1997) og Maiken (f. 2000).

* Silje (f. 1979), bosatt på Røyse.

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig (bygd 1982) og liten hytte.

Arnebu gnr. 211/35 – Strandjordsveien 22

Utskilt fra Øvre Svarstad bnr. 3 i 1969 og solgt til eiernes sønn, Arne Lehne.

Arne Lehne (f. 1957) er fagarbeider i Hole kommune. Han er gift med Inger Juelsen (f. 1960) fra Hønefoss, og de har én datter Anne Katrine (f. 1999). Fra tidligere ekteskap med Hanne Berit Pålerud har han én adoptiv sønn Andreas (f. 1991). Inger har fra tidligere to barn: Kent (f. 1983, med Johnny Larsen fra Haug)⁹² og Chris Leidulf (f. 1987, med Leidulf Longva fra Sunnmøre).⁹³

I 2003 solgte Arne Lehne eiendommen til Eva Solveig og Arne Gundersen, og flyttet til Hval i Haug.

Eva Solveig Gundersen f. Venstad (f. 1942) er fra Bærum, og er gift med Arne Gundersen (f. 1946) fra Nittedal. Han er ansatt i MARSH (et sjøforsikringselskap). De har én sønn, Christian (f. 1979).

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig (bygd 1982) og garasje (1985).

⁹² Johnny Larsen er musiker på fritida og spiller bl.a. mye for pensjonister i distriktet.

⁹³ Leidulf Longva var midt på 1980-tallet eier av en fiskeforretning i Hønefoss (etter Jonn Fredriksen).

Fjordgløtt gnr. 211/40 – Strandjordsveien 26

Eiendommen ble bygslet fra 1969, og siden utskilt fra Øvre Svarstad bnr. 3 i 1980 og solgt til Anne og Arne Østmo for 20.000 kroner.

Anne Østmo f. Hurum (f. 1945) fra Åsa har vært pleiemedhjelper ved Nøstret bo- og behandlingssenter, og er gift med Arne Østmo (f. 1933) fra Åsa. Han har vært selvstendig næringsdrivende som tømmermann, og de siste 18 yrkesaktive år innen betongsaging. De har én datter Heidi (f. 1971), som er bosatt i Åsa og gift med Jan Erik Johannessen fra Nordfjordeid. De har to barn: Adrian og Sander (tvillinger, f. 2002).

Anne har fra tidligere én datter, Anne Mette (1963), som er bosatt i Stokke i Vestfold og gift med Yngve Landsverk fra Kongsberg. De har to barn: Henrik (f. 1987) og Veronika (f. 1991).

Eiendommen Fjordgløtt er på 2,9 dekar. Enebolig (bygd 1969–70), garasje (1985) og uthus (1985).

Gnr. 211/41 – Strandjordsveien 3

Tomta ble utskilt fra Svarstad bnr. 4 i 1990 og lå ubebygd inntil 2001, da den ble overdratt til eierens bror, Ståle Rovelstad (f. 1966). Han er transportleder i Transportselskapet SØR, og er gift med Monica Johansen Rovelstad (f. 1975) fra Vega i Nordland, som er pedagogisk leder i Hvervenmoen barnehage ved Hønefoss. De har to barn: Sivert (f. 2002) og Malin (f. 2004).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig (bygd 2001).

*Fritidseiendommer utskilt fra Svarstad*⁹⁴

Stamnes gnr. 211/18

Fritidseiendom på Stavnesodden, utskilt fra Svarstad bnr. 1 i 1938 og solgt til Hanna Kallerud (f. 1881) for 300 kroner. I 1960 ble eiendommen overtatt av døtrene, Borgny Arvidson (f. 1902) og Solveig Bentzen (f. 1913) med en halvpart på hver. Fra 1968 var Solveig Bentzen eneeier. Hun var gift med Georg Bentzen i Hønefoss. Siden 1991 er det deres sønn, Bjørn Bentzen (f. 1944) som har vært eier. Han er bosatt i Hønefoss.

⁹⁴ Fem hytteeiendommer ved Retthella på Krokkogen som er utskilt fra Svarstads skoger, blir omtalt i bind 5.

Toppen gnr. 211/19 – ved «Haugen»

Eiendommen ligger øst for Pjåka på sørsida av bygdeveien. Den er på 6,5 dekar og ble utskilt fra Svarstad bnr. 5 i 1940 og solgt til telegraffullmektig Anders Mikkelsen (f. 1891) for 4.800 kroner. I 1952 overtok William Syversen (f. 1909) eiendommen for 12.000 kroner. Siden 1974 er det Syversens datter, Hege Brandt Østby (f. 1949) som har vært eier. Hun er bosatt i Oslo.

Kroken gnr. 211/22

Opprinnelig boligeiendom, utskilt fra Svarstad søndre bnr. 7 i 1946 og solgt til sogneprest Fredrik Wilhelm Landmark for 1.200 kroner.

Fredrik Wilhelm Landmark (1881–1960) fra Oslo var sogneprest i Hole fra 1939 til 1948. Han bygde bolig på eiendommen, og bosatte seg her da han ble pensjonist i 1948 sammen med sin andre hustru, Signe Landmark f. Lie Heidenreich (f. 1900). De fikk to barn: Anthon (f. 1935) og Helga (1942) – se bind 3 s. 544–545.

Siden 1982 har sønnen, Anthon Heidenreich Landmark (f. 1935) og hans kone Inger Beate T. Landmark (f. 1951) vært eiere. De bruker Kroken som fritidseiendom, og er bosatt i Oslo.

Svartøya gnr. 211/29

Fritidseiendom på 13 dekar på vestspissen av Store Svartøya, utskilt fra Svarstad søndre bnr. 7 i 1963 og solgt til eiernes datter, Kirsten Retvedt (f. 1916) og hennes mann Bjarne Rosseland (f. 1912) for 5.000 kroner. De satte opp en hytte her (tidligere stabbur).

Siden 1993 har deres sønn, Gunnar Rosseland (f. 1943), vært eier. Han er bosatt i Gressvik i Østfold.

Tyriroa gnr. 211/30

Hytteeiendom på 0,8 dekar ved fjorden nedenfor Strandjordet, utskilt fra Øvre Svarstad bnr. 3 i 1966 og solgt til Anders Aass (f. 1913) for 10.000 kroner. I 1991 kjøpte Grete og Vidar Røste fra Utstranda eiendommen. Siden 1993 har Jan Hansen vært eier. Han er bosatt på Mælingen i Norderhov.

Tyribo gnr. 211/31

Hytteeiendom på 0,9 dekar ved fjorden nedenfor Strandjordet, utskilt fra Øvre Svarstad bnr. 3 i 1966 og solgt til Ingeborg Tveida (f. 1922) og Gunvor Marie Pihlstrøm (f. 1922) for 10.000 kroner. Ingeborg Tveida er bosatt i Oslo. Gunvor Marie Pihlstrøm døde i 2000, og hennes halvpart ble da overtatt av Gerd Lillian Tveida (f.

1949) i Sandnes, Oddvar Tveida (f. 1952) i Egersund og Inger Tveida (f. 1954) i Kristiansand S.

Fredheim gnr. 211/32

Hytteeiendom på 1 dekar ved fjorden nedenfor Strandjordet, utskilt fra Øvre Svarstad bnr. 3 i 1966 og solgt til Henry Pihlstrøm (f. 1915) for 10.000 kroner. Etter hans død overtok Bodil Pihlstrøm i uskiftet bo. Siden 1988 har Svein Arild Pihlstrøm (f. 1945) vært eier. Han er bosatt på Grefsen i Oslo.

Gnr. 211/44 Strandjordsveien 9

Fritidseiendom (tidligere fiskehytte) som tilhørte Svarstadenga bnr. 6, og i 2005 ble utskilt og solgt til Ina Ullern (f. 1965) og Ole Kristian Løkenhagen (f. 1963). Ina Ullern er fra Svarstad bnr. 1. De er bosatt i Rælingen.

Bønsnes ligger lengst sør på Røysehalvøya, på høydedraget ved middelalderkirken med samme navn. Bønsnes har ifølge tradisjonen vært Sigurd Syrs gård, og dermed oppvekststed for heltekongene Olav Haraldsson og Harald Hardråde. I dag heller historikerne til at Ringerikskongen mest sannsynlig bodde på Stein.

Bønsnes grenser mot Leine i vest, Hundstad, Mosenga og Mosødegården i nord, Svarstad i øst og Tyrifjorden i sør. Gårdsnavnet kan tidligere ha vært *Bønnehusnes*, altså *neset der det står et bønnehus*.¹ Gården må da ha hatt et annet navn før kirken ble bygd, sannsynligvis *Nes*. Det nyere navnet *Bønnehusnes* er siden brukt for å skille den fra en annen gård i Hole med samme navn, på Utstranda. Denne teorien er usikker, men dersom den er riktig, plasserer det opprinnelige gårdsnavnet (*Nes*) gården blant de eldste på Røyse. Trolig er den da ryddet før vår tidsregning startet, i løpet av de siste hundreårene før Kristi fødsel.²

Bønsnes var delt i to gårder allerede på 1400-tallet. I middelalderen ble de kalt Østre og Nordre Bønsnes, men fra rundt 1650 var gårdenes navn Store og Lille Bønsnes tatt i bruk.³

Østre (Store) Bønsnes FRAM TIL 1670-ÅRENE

Store Bønsnes (gammelt matr. nr. 20) hadde en skyld på 2 ½ skip-pund (50 lispund). I 1577 var 2 skippund (40 lispund) «Hamar-

¹ Navnet tyder på at det kan ha stått et enklere gudshus (bønnehus) på gården før steinkirken ble bygd på 1100-tallet (etter E.F. Halvorsen).

² Benedicte Gamborg Briså skriver i sin hovedoppgave «Fra Romertid til Svartedauen. Boseringshistorie i Hole 300–1350) at Leine, Bønsnes og Svarstad synes å ha utgjort et opprinnelig gårdsvald Leine, og at Bønsnes (*Nes*) med Svarstad siden er skilt ut fra dette. I yngre jernalder er så Svarstad skilt ut fra Bønsnes (Briså s. 122–124).

³ Gamle skrivemåter av gårdsnavnet er Bønesnes (1457), Bønesness (1457), Bønessnes (1461), Bønesnæs og Bønsnes (1528), Bønessnes (1557), Bønsnes (1578), Bønnisness (1577), Bønesnæss (1591), Bønnisnæs og Bønismæs (1596), Biørnnsnes (1604), Biørnsnes (1617), Bønnsnes (1657) og Bønsnes (1723).

PILESPISSER

Det er funnet flere pilespiss-er av jern på Bønsnes. I 1921 fant Erling Sand en 7,6 cm lang pilespiss fra middelalderen i en åker på gården. Rundt 1955 fant Aksel Bønsnæs på Tangerud (Svinehagen) en spiss gjenstand av jern under «et ubetydelig jordlag» ved en bergvegg, under planting av blomster. Gjenstanden ble i 1958 sendt til Oldsaksamlingen av lensmann Erlandsen. I brev én uke seinere (17. mars) svarte arkeolog Charlotte Blindheim at det «så vidt vi kan skjønne dreier seg om en halvutsmidd pilespiss, kniv e.l.»* I 1880 ble det registrert en 13 cm lang «paalstav» (celt) av jern, som ble tidfestet til eldre jernalder.**

* Kopi av brev av 17. mars 1958 (Oldsaksamlingens arkiv).

** C23053 (pilespiss) og C102293 (jerncelt).

STEINALDERFUNN

Det er gjort flere steinalderfunn på Bønsnes. Tidlig i 1850-årene fant Hans Olsen Elstøen en kniv eller pilespiss av flint, 5 tommer lang og 1 tomme på det bredeste, «i en aker ved siden av en stenøks».* Steinøksha med skafthull er trolig den samme som ble registrert ved Oldsaksamlingen i 1871 (6 2/3 tommer lang). I 1877 ble det funnet en 19,5 cm lang flintøks på Bønsnes (helt slipt, men litt skadet), og i 1899 er det registrert ytterligere en flintøks funnet på gården, 12,6 cm lang, 5 cm bred i eggen og 2,6 cm tykk. På et jorde kalt Nedre Persløkka, cirka 250 meter nordøst for husene i Leinstrand, er det funnet fragment av en skafthulløks, som siden er gått tapt.** I 1936 ble det ved Oldsaksamlingen registrert en halvferdig skafthulløks av stein, funnet «i søkket ved Bønsnes kapell». Øksa var av en mørk bergart, «meget velformet, med en sterkt markert midtribbe på oversiden», og med butt egg. Skafthullet var fra undersiden ført halvveis igjennom, og på oversiden bare påbegynt. Steinøksha var 11,2 cm lang og 3,5 cm bred over eggen.*** I 1875 ble det registrert en vevskytteformet 9,2 cm lang steingjenstand med skrå furer på oversiden (slitemerker), som ble tidfestet til eldre jernalder, og en avlang rullestein (i 1899) som er brukt til å slå ild med («ildslagningssten»).**** I 1995 fant en sju år gammel gutt fra Steinsfjordingen en flintsigd på Bønsnesstranda (se bilde).

* Universitetets Oldsaksamling C2058 (brev fra J. Boll Gram 24. juni 1856), i Oldsaksamlingens arkiv.

** Universitetets Oldsaksamling, ØK-registrering 1968.

*** Steinøksha tilhørte i 1936 Bjarne Welle i Oslo.

**** C10222 og C19402 (flintøkser), C5649 (skafthulløks), C7233 (vevskytteformet steingjenstand) og C19403 (ildslagningssten).

«... I NORDRE GARDEN I BØNSNES»

I et dokument utstedt på Stiftsgården i Oslo 3. mai 1457 kunngjør lagmann Ingemar Jonsson på Hedmarken, byfogd Hallvard Halleson i Oslo og tre andre menn at Elling Amundsson hadde solgt 11 øresbol «i nordre garden i Bønsnes» på Røyse på Ringerike til Hartvig Krummedike, ridder og drott i Norge, og fått hele betalingen. Denne eierparten i Nordre Bønsnes nevnes også i et dokument utstedt på Norderhov prestegård 24. januar 1461. Da kunngjør ridder og riksråd i Norge, Bo Fleming, og 10 lagrettemenn på Ringerike at ridder Hartvig Krummedike er tildømt 11 øresbol i Bønsnes, som Elling Amundsson hadde pantsatt til ham «for sin brøde».*

* Diplomatarium Norvegicum (DN) III s. 612, og DN I s. 622. De 10 lagrettemennene var Arnvid Jonsson, Mattis Pedersson, Guttorm Haraldsson, Kjetil Torgardsson, Tollef Ulfsson, Harald Torgersson, Ellef Tordsson, Bent Bentsson, Dyre Sigurdsson og Dyre Gjestsson.

I 1995 fant Christian Ellingsen (f. 1988) fra Steinsfjordingen en flatebugd flintsigd i gul flint på Bønsnesstranda, nedenfor Bønsnes kirke. Arkeologene i Oldsaksamlingen har datert flintsigden til slutten av yngre steinalder, eller eldre bronsealder, cirka 2400–1000 f.Kr.

© Kulturhistorisk museum

gods», dvs. det hadde tilhørt Hamar bispestol, men var blitt kongens eiendom etter reformasjonen. Samme år (1577) var Østre Bønsnes én av de 15 gårdene i Hole og Tyrstrand som Palle Schade, fogd på Hadeland i 1580-årene (omfattet da også Ringerike), fikk i forlening av Fredrik 2. Fra 1601 lå de 40 lispund under Oslo lagstol, mens 10 lispund var «bondegods».

I 1624 var Østre Bønsnes fullgård. Lagstolen i Oslo hadde inntektene av 40 lispund, men vi kjenner ikke eieren av de 10 lispund privatgods før i 1647, da de tilhørte futen Johan Schnell. I 1624 ble «øde Frognøen» (10 lispund), brukt under gården.⁴ Dette var også gammelt Hamargods (nå krongods). Seinere på 1600-tallet ble Frognøya klokkergård i Hole.⁵

Rundt 1670 tilhørte de 10 lispund Jørgen Larsen på Bjørke på Ask. I 1673 tinglyste han et makeskifte med Gunder Andersen Klekken i Haug, hvor Gunder avstod 10 lispund i Hønen i Ullerål til Jørgen Larsen, mot at denne avstod 10 skippund i Bønsnes til Gunder Klekken, med tillegg av 450 riksdaler i «mellomlags

Bønsnes høyden i 2006. Bønsnes kirke til venstre, Bønsnes bnr. 1 nærmest og Bønsnes bnr. 5 bakenfor. Nede på sletta i bakgrunnen ligger Rønningen, ved veien mot Mosenga og Hundstad (Mosengbakken).

© Fotograf Marit Fagerli

⁴ I 1616 betalte Karl Bønsnæs, brukeren av Østre Bønsnes, 1/2 daler i holding for bruk av Frognøya.

⁵ Halvorsen (1960), s. 12.

**«... DER SIGIS KONG OLUFF
AT VERE FØDT»**

Den 23. februar 1591 reiste biskop Jens Nilssøn fra visitas på Hadeland. Han hadde oppholdt seg på Jevnaker i tre dager, og reiste derfra til Ringerike, til «en gaard, heder Biørnestad, oc saa til Bønesnæss, 2 gaarde, saa heder den ene, er kongens, staa en liden kircke hoss. Der sigis kong Oluff at vere født». Dette er den eldste skriftlige kilde som knytter Olav den hellige til Bønsnes, og er tuftet på muntlig tradisjon på Ringerike på 1500-tallet.*

* Nilssøn s. 56.

penge». Willads Trøgstad i Norderhov protesterte mot makeskiftet, da hans hustru var «odelsbåren» til eierparten i Hønen, og protesten må ha vunnet fram. I 1679 var Jørgen Larsen fortsatt eier av de 10 lispund, da han utstedte et pantebrev på eierparten i Østre Bønsnes til sorenskriver Jens Thygesen Lund. Thygesen Lund var siden 1673 eier av Lille Bønsnes (20 lispund), og rundt 1690 ble han også eier av de 10 lispund «bondegods» i Store Bønsnes.

Fram til sin død i 1709 var Jens Thygesen Lund oppsitter på både Store og Lille Bønsnes – se nedenfor.

Brukere

I 1528 var AMUND BØNSNES bruker på Østre Bønsnes. Han betalte da 1 lodd sølv i skatt, og er den første brukeren av gården som vi kjenner navnet på.

I 1557–58 betalte KNUT BØNSNÆS fôring.⁶ Knut var bruker også i 1560. Da betalte han 1 kv. korn i holding⁷ og 3 daler i åbotsfall.⁸ I 1560-årene byttet Knut Bønsnæs og Erik Stadum korn mot salt, prisen var 4 lispund salt for en kornsekk.⁹

I 1599–1600 var TRULS BØNSNÆS bruker av gården, og i 1610 var KARL BØNSNÆS en av utsendingene fra Hole til en kongehylling (Christian 4.). Karl var bruker av Østre Bønsnes også i 1624. I

⁶ Fôring = en skatt som på 1500-tallet avløste natural- eller pengeytelsen fra bønder på Østlandet til kongen og hans ombudsmenn (Norsk historisk leksikon).

⁷ Holding = tredjeårstake = en avgift som ble betalt ved fornyelse av bygselkontrakten (leieperioden var 3 år). skatt. 1 kv. = kvarter = en kvart tønne.

⁸ Åbotsfall = erstatning til jordeieren for forsømt vedlikehold av husene på en gård (Norsk historisk leksikon).

⁹ Ropeid 1 s. 318.

«... TUFTENE EFTER KONG SIGURDS GÅRD»

«Det heter iøvrig, at kongsgården ikke lå ved kirken, men lenger vest i Bønsnes' nuværende havnegange mot Leinestrand, hvor en mengde oplagte stenrøiser, smukke gressvoller og store nøtteskoger vidner om gammel kulturmark. Der findes envidere spor efter bebyggelse, og Jørgen Elstøa hadde av sin bestefar hørt, at disse spor var tuftene efter kong Sigurds gård. Tuftene er ganske tydelige, men hvem som bodde der, sier de jo intet om. Nedenfor ved sundet (mot Frognøya) vises også spor efter en gravet vik, der da skulde ha tjent som gårdens båtstø. (...) Hvad nu tuftene efter Sigurd Syrs bosted angår, er det vel helst sannsynlig, at det lå ved kirken, med de smukke utsyn».*

* Ivar Sætrang: «Gårde og gårdsnavne i Hole», i Ringerikes Blad 31. oktober 1932. Hva angår steingjerdene og tuftene, så bekreftes Sætrangs opplysninger av dagens eier av Bønsnes, Erling Moe, som fjernet dem ved nyridding av jord sist i 1970-årene. Området kalles Bråtasletta og Bråtahavna.

1626 ble det nevnt en husmann på Bønsnes, Hans Hansen, men vi vet ikke på hvilken av gårdene han hørte til. I 1632 ble Anders skomaker nevnt som husmann, og han hørte til på Østre Bønsnes.

Fra 1628 var REIER JONSSØN BØNSNÆS bruker av Østre Bønsnes. Han var lagrettemann i 1642, og var bruker også i 1647. Reier Bønsnæs døde i 1652 eller 1653, og hans enke GUNHILD BØNSNÆS fortsatte som bruker. I 1652 ble hun stevnet på bygdinget for gjeld på 5 ½ mark til Ole Torkildsen Hønen.

Av en rettssak i 1686 om eiendomsretten til Bålerud i Heradsbygda, kommer det fram opplysninger om slekter i Hole. Av vitneprov i disse sakene ser vi at Gunhild og Reier Bønsnæs i hvert fall hadde to barn:¹⁰

* Datter, g.m. Hans Averøya, minst tre barn: Ola (g.m. Marte Kristoffersdatter Gommæs, minst to døtre: Anne g.m. Hågen Jørgensen Gommæs, åtte barn, og Mari g.m. Abraham Jensen Gommæs, fire barn), Marte (g.1 m. Johannes Olsen Ve, fem barn, og g.2 m. Gudbrand Mikkelsen Ve fra Oppen, to barn) og datter (g.m. Johan Kjellsen).

* Ola (f. ca. 1646), nevnt i prestemanntallet 1664 og 1666 (var da 18 og 20 år gammel).

I 1659 stevnet Frantz Nilsson «på sin svoger lagmannens vegne» enka på Bønsnes for rest på landskylda for 1657 og 1658. Lagmannen var Lars Christenssøn Gram på Modum, som da eide en gårdpart i Østre Bønsnes. Gunhild Bønsnæs (navnet ikke nevnt i tingboka) møtte på tinget og sa at hun hadde villet levere det hun skyldte før sommeren. Nå hadde hun med seg penger i retten. Hun vitnet at hun hadde sendt Mads Torgersen til byen med 11 riksdaler tre dager før sommerdagen, men «han ville ikke ta imot». Nå ble hun dømt til å betale gjelda innen 14 dager.

Gunhild Bønsnæs var bruker i 1660, og satt med gården også i 1664. Nevnt i prestemanntallet var også sønnen, Ola Reiersen (18). Han ble også nevnt i 1666, men da var Gunhild død. Det ble avholdt skifte etter henne på Bønsnes 27. april 1666 – se egen sak.

JULIUS CHRISTENSEN BØNSNÆS (f. ca. 1628) etterfulgte Gunhild som bruker av Østre Bønsnes. Han var sønn av tidligere fogd på Ringerike, Christen Lagesen, og fra rundt 1660 eier av Søndre Frøyshov (se bind 3 s. 345–346). I 1666 var Julius Christensen 38 år, og på Frøyshov var også nevnt sønnen Nils Juliussen (9), som det var skifte etter på gården Hovde på Modum 16. oktober 1719.

«... PÅ ÆRENS VEGNE»

I 1659 stevnet Gunhild Bønsnes Ola Sagmester for en hest og to kuer som han hadde tatt fra henne «uten hennes minne». Det var hennes bror, Hallvard Overn på Modum, som fremmet saken på hennes vegne på bygdinget. Av et vitnemål fra Engebret Leine gikk det fram at Ola (som ikke møtte på tinget) ønsket å overta som bruker av Bønsnes «med hennes lov og minne». Han ville reise inn til landherren og be om å få overta bygselen. Ola hadde én hest og to kuer på gården, og dem hadde han – ifølge Engebret Leine – gitt henne «på ærens vegne». På neste ting møtte Ola Sagmester og sa at han bare hadde leid bort hesten og kuene til enka, og ikke gitt dem til henne. Lagretten dømte da at Ola måtte gå rettens vei om han ville ha dyrene tilbake.

¹⁰ Thorleif Solberg: Litt om Hole-slekter i eldre tid, i Hringariki nr. 1/1998 s. 55 ff.

Siden han og kona, Kirsti Hansdatter, ikke hadde egne barn, var det hans søsken som arvet, og dermed får vi kjennskap til hele ungflokken til Julius Christensen. Han var trolig gift to ganger, men vi kjenner ikke navnet på noen av hans koner. Av de seks barna synes to å være fra første ekteskap, og fire fra det andre (med en søster av Mikkel Nilsen Sandsæter):¹¹

¹¹ Opplysningene om skiftet på Hovde på Modum i 1719 og barna til Julius Christensen, er ved Ole Yttri og Thorleif Solberg. Mikkel Nilsen Sandsæter var tjenestegutt på Frøyshov i 1664 – se bind 3 s. 347. Hans sønn, Hans Mikkelsen, kom senere til Østre Hafnor – se bind 3 s. 478–479.

- * Nils, seinere nevnt på Gile i Norderhov og Hovde i Modum, hvor det var skifte etter ham i 1719, g.m. Kirsti Hansdatter, ingen barn.
- * Kari, g.m. Paul Christophersen Frokseie i Norderhov.
- * Aase, g.m. Nils Nilsen på Eidsfoss Verk.
- * Boel, g.m. Hans Iversen i Christiania.
- * Eli, ugift, i tjeneste hos generalløytnant Hausmands etterlatte frue.
- * Christense, gift i Holland.

Bønsnes kirke cirka 2000, med bygninger og gårdstun på Bønsnes bnr. 1 (Moe) til høyre og Bønsnes bnr. 5 (Gullingsrud) delvis skjult av trær (i bakgrunnen). Bak ser vi Sælabonn i Tyrifjorden.

Foto: AeroNor, avfotografert av Fotograf Marit Fagerli

I 1672 møtte Julius Christensen på Guri Solbergs vegne på bygdetinget. Guri var tiltalt for å ha æreskjelt Gudbjørg Henriksdatter og henne «med hugg og slag overfalt». I 1673 møtte Julius Bønsnæs på vegne av Lars Vesetrud på bygdetinget, etter at Lars var blitt slått med seks øksehammerslag av Tore Kristensen Gomserud. I et pantebrev fra 1679 omtales Østre Bønsnes som gården som «Julius Christensen tilforn påbodd», så da var hans tid på Bønsnes forbi. Han flyttet trolig til Gile i Norderhov, hvor Julius Gihle skyldte skatt i 1794. På Gile bodde sønnen Nils før han flyttet til Hovde i Modum.

Tidlig i 1670-årene synes en mindre del av Østre Bønsnes å ha vært bygslet av Gudbrand Bønsnæs, som i 1670 ble tiltalt for å ha stjålet «ungefehr» 3 tylfter bord fra Jørgen Philipsen. Bordene ble

NEKTET Å KJØRE FUTENS TJENER

På bygdetinget på Frøyshov 27. februar 1664 ble enka på Bønsnes dømt til å bøte 2 mark sølv for ikke å ha oppfylt sin skyssplikt. Hun hadde nektet å kjøre futens tjener da han skulle kreve inn kongelige «rettigheter».*

* Ringerike Slekthistorielag: Tingbok for Ringerike V (1664), s. 15. I referatet i tingboka heter det at det var enka etter Kåre Bønsnes som ble bøtelagt, men Kåre var bruker av den andre Bønsnes-gården både i 1664 og 1666, så her er det trolig skrevet feil i tingboka.

EN GÅRDSTAKST I 1670

I 1670 ble Nordre Bønsnes «besiktiget» (taksert) av bygdelensmannen Jon Stadum og fem av bygdas gårdbrukere. Stuebygningen var «brøstfeldig» og ble verdsatt til 16 riksdaler og en annen bygning til 4 riksdaler. Et nytt fehus ville koste 18 riksdaler, og ny låve og lahus minst 24 riksdaler. Forbedring av den gamle låven med lahus ble anslått til 14 riksdaler, mens stallen måtte utbedres for 6 riksdaler og stolpeboden (stabburet) for 4 riksdaler for å bli brukbare. På gården var det ingen badstue «som dog behøves», og den ville koste 7 riksdaler. Å sette gårdens gjerder i skikkelig stand ble beregnet å koste 10 riksdaler.

ifølge vitneutsang funnet i Gudbrands låve. I 1673 ble Gudbrand Bønsnes stevnet for gjeld av fogd David Sinclair på Eiker.

Jens Thygesen Lund synes å ha vært bruker av Østre Bønsnes fra sist i 1670-årene – se nedenfor.

Nordre (Lille) Bønsnes FRAM TIL 1670-ÅRENE

Nordre (Lille) Bønsnes (gammelt matr. nr. 46) hadde en skyld på 1 skippund (20 lispund).

I 1457 solgte ELLING AMUNDSSON 11 øresbol i Nordre Bønsnes til HARTVIG KRUMMEDIKE, ridder og drott i Norge. Dette er den eldste skriftlige kilden hvor Bønsnes er omtalt.

Sist på 1500-tallet tilhørte Nordre Bønsnes CHRISTINE BENTSDATTER, gift med Paul Nilsson som var sogneprest i Sande og bror av Jens Nilsson, biskop i Oslo. Dette får vi vite av Oslo-bispens visitasberetning fra 1591, da han forteller at den ene Bønsnes-gården tilhørte kongen, og «den anden Bønesnæss kommer min broders hustru til, Chirstine, Bent Haards daatter».¹² Bent Haard ble i 1549 utnevnt til lagmann på Hedmarken,¹³ og var gift med Kari Dyresdatter, hvis oldeforeldre, Sigrid Jonsdatter og Dyre Erlends-son, satt på Nordre Sørums i Hole i 1457 – se bind 2 s. 532–533.¹⁴

I 1616 tilhørte bygselen av Nordre Bønsnes Bent Christoffersen, sogneprest i Våle og sønn av Christine Bentsdatter i hennes første ekteskap med Christoffer Nilsen (også han sogneprest i Sande).

I 1624 var Nordre Bønsnes halvgård. I skattemanntallet er det ikke opplyst hvorvidt hr. Bent fortsatt hadde inntektene av 15 lispund og var bygselrådlig, men det er sannsynlig. 5 lispund tilhørte Jakob Rosenkrans (gården ble da kalt Vestre Bønsnes). I 1631 eide fogd Christen Lagesen 1 fjerding (5 lispund), og han satt med eierparten også i 1647. Da var 15 lispund rugmel «eigendes» CHRISTEN MIKKELSEN på Bragernes. De 15 lispund ble like etter overtatt av LARS CHRISTENSEN GRAM på Modum, som ved skjøte av 14. mai 1672 solgte eierparten til Franz Nilsson.

Ved skjøte av 2. mai 1673 kjøpte sorenskriver JENS THYGESEN LUND 15 lispund rugmel med bygsel i Bønsnes «som Kåre tilforn påbodd» av salige Franz Nilssøns arvinger, og ved skjøte av 17.

¹² Nilsson s. 56.

¹³ E.F. Halvorsens ekserpter.

¹⁴ Etter Per Reidar Christiansen: Dyre Sevaldssøns ætt, og litt om Hove- og Østby-ættene, i Norsk slekthistorisk tidsskrift bind 35 hefte 4 (1996), s. 387 ff.

desember s.å. kjøpte han de resterende 5 lispund i gården av salige Ole Torkildsen Hønen (ved svigersønnen Peder Rasmussen Rå).

Brukere

Den første brukeren vi kjenner navnet på her er ENGBRET BØNSNÆS, som i 1528 betalte 1 lodd sølv i skatt. I 1612 het brukeren OLA BØNSNÆS. I 1616 var han etterfulgt av HELGE BØNSNÆS, som også var bruker i 1624. I 1623 ble han tilkjent 6 ½ daler fordi han hadde hentet en mann på Eidsvoll som hadde rømt fra sin kone.¹⁵

I 1626 hører vi om en husmann på Bønsnes, Hans Hansen.

Fra 1628 var det RØNNAUG BØNSNÆS som utredet skattene på gården. Hun var trolig Helges enke, og betalte koppskatt så seint som i 1646. Rønnaug var datter av Sigrid Pålsdatter Leine, og hennes morfar var dermed Pål Søhol.

I skattematrikkelen 1647 het brukeren OLUF BØNSNÆS. Han kan ha vært sønn av Rønnaug og Helge, og den Ole Bønsnæs som i 1643 dømt til å betale en bot på 6 ½ daler for «blodvide»¹⁶ som han hadde tilføyd Syver Stadum.¹⁷ Ole Bønsnæs drev med tømmerføring på Tyrifjorden. I 1642–43 leverte han 12 ½ tylfter i Vikersund.¹⁸

I 1652 ble Ola Bønsnes stevnet for gjeld av Henrik Solberg.

Oluf (Ola) Bønsnæs ble etterfulgt som bruker av KÅRE BØNSNÆS, som var lagrettemann i 1661, 1664 og 1671. I prestemann-tallet 1664 ble hans alder oppgitt å være 45 år, og 2 år seinere (1666) til 40 år.

Kåre Bønsnes var bruker til 1672, da han ble dømt til å fravike Nordre Bønsnes på grunn av manglende betaling av landskyld, for manglende vedlikehold av gårdens bygninger, og for å ha brutt loven ved å la «en løs karl» Klaus Bårdsen (hans tilkommende svigersønn) få adgang til å så korn på gården. Han ble stevnet av Franz Nilssøn, som ved skjøte av 14. mai s.å. hadde kjøpt 15 lispund i Lille Bønsnes av Lars Christenssøn Gram på Modum for 150 riksdaler. På vegne av Ole Torkildsen Hønen (som eide de øvrige 5 lispund i gården) fremmet Nilssøn også krav om betaling av manglende landskyld for 1671.

Kåre møtte på bygdetinget og fortalte at han var «ganske forar-

ET SKIFTE I 1666

I skiftet etter Gunhild Bønsnes i 1666 var Syver Moe og Kåre Bønsnæs utpekt blant lagrettemennene til å forstå skiftet sammen med bygdelenmannen Trond Stadum. Avdødes kreditorer møtte og meldte sine krav, og fikk utlegg i husdyr, husgeråd, korn, redskap eller rede penger. Det største kravet var på 12 riksdaler til Oslo lagstol for ett års landskyld av 2 skippund tunge (å 6 riksdaler pr. skippund), med tillegg av ½ riksdaler i «Julemerke»* og ½ riksdaler for andre forhold, til sammen 13 riksdaler. Dette ble betalt med 1 ku (4 riksdaler) og 4 kviger (å 2 ½ riksdaler). Øvrige kreditorer fikk griser, korntønner, kister, gryter, traue, seletøy, dyner og puter. Av tingreferatet går det ikke fram hvorvidt det ble noe igjen til arvingene.**

* Julemerke (Julemark) = tilleggsavgift som leilendingen måtte betale dersom han ikke leverte landskylda innen julaften. (Norsk historisk leksikon.)

** Ringerike Slektshistorielag: Tingbok for Ringerike VII (1666), s. 17–18.

¹⁵ E.F. Halvorsens ekserpter.

¹⁶ Blodvide = med overlegg å såre en annen til blods. Utrykket brukes også som betegnelse på den bot som illegges for en slik handling (Norsk historisk leksikon).

¹⁷ Navnene Ole, Ola, Oluf var det samme og ble brukt om hverandre i kildene.

¹⁸ Ropeid I, s. 112 og 328.

Bønsnes kirke er én av fem middelalderkirker på Ringerike som antas å være bygd på 1100-tallet. De øvrige er Hole, Stein, Norderhov og Haug.

© Fotograf Marit Fagerli

met». Han vedgikk at Klaus Bårdsen hadde sådd 2 tønner korn hos ham inneværende år, men kunne legge fram kvittering på betalt landskyld på 17 riksdaler til Lars Gram én uke tidligere. Han hadde likevel brutt loven ved ikke å ha betalt landskyld til Ole Tor-kildsen Hønen for 5 lispund, og for ikke å ha betalt for de 15 lispund innen fristen (14. april). Dessuten hadde han latt en annen så korn på gården. Han ble derfor dømt til å gi fra seg bygselen, og i tillegg å betale fire riksdaler i saksomkostninger. Grøden av de 2 tønner korn som Klaus Bårdsen hadde sådd, skulle tilfalle landherren, mens det såkornet som Kåre selv hadde sådd samme år, skulle erstattes ham sammen med «arbeidet derpå efter billighet».¹⁹

Vi kjenner ikke navnet på kona til Kåre Bønsnæs, men på et av hans barn, Aled Kåresdatter Bønsnæs (ca. 1650–1727), som ble gift med Klaus Bårdsen Hundstad. De fikk minst fire barn – se gnr. 209/4 Store Hundstad.

Bønsnes – én gård fra 1670-årene til 1758

Fra 1673 eide sorenskriver Jens Thygesen Lund hele Lille Bønsnes (20 lispund), og fra rundt 1690 10 lispund i Store Bønsnes, hvor han siden sist i 1670-årene var bruker med bygselseddel fra Kristiania lagstol.

¹⁹ Tingbok for Ringerike 1672, s. 19,20, 23 og 24 (uttrykt, transskribert av Thorleif Solberg).

BØNSNES KIRKE

Bønsnes kirke er en av fem steinkirker på Ringerike fra 1100-tallet. Et sagn forteller at Hellig Olav, en gang han var i livsfare ute på Tyrifjorden, lovt sin Gud å bygge en kirke dersom han kom helskinnet i land. Bønsnes var, ifølge tradisjonen på Ringerike på 1500-tallet, gården til Olavs stefar Sigurd Syr. Det gjør det mer sannsynlig at det første gudshuset på gården ble reist av stefaren, som ifølge Snorre ble døpt allerede i 998. Steinkirken på Bønsnes er av nyere dato, bygd på Olav Kyrres tid, og har rimeligvis erstattet et enklere gudshus i tre.

Bønsnes kirke har aldri vært sognekirke med egen menighet, men er en gavekirke, dvs dens drift og vedlikehold har vært finansiert av gaver fra pilegrimer og andre som har lagt en skjerv i kirkens gaveblokk. Da landets kirker ble solgt i 1723 til inntekt for statskassa, ble Bønsnes kirke holdt utenfor. Her har heller ikke vært noen kirkegård, selv om kister ble satt ned under kirkegolvet i middelalderen (fjernet 1880). Etter at kirken ble ødelagt ved brann (trolig etter lynnedslag) rundt 1579, ble inventaret brakt til Hamar domkirke. Siden lå Bønsnes kirke som en ruin til den ble gjenreist i 1680–81 (og satt skikkelig i stand igjen i 1738). De opprinnelige steinmurene fra 1100-tallet er opp til 130 cm tykke. Midt på 1800-tallet ble steinkirken påbygd et tretårn foran vestgavlen. I dag avholdes det her seks gudstjenester i året, og det er en av bøndene på gårdene i nærheten som har oppgaven som kirkeverge. Kirken benyttes til dåp, konfirmasjon og bryllup, og den årvisse Olsokgudstjenesten til Hellig Olavs minne. Av kirkens inventar må spesielt nevnes Madonna (1250) og et krusifiks fra 1200-årene. I taket henger et tremasters seilskip som ble gitt til kirken i 1729 av Anders Christensen Frøyshov, med innskriften «NAS 1729», etter hans yngste sønn Nils Andersen (1717–1799), seinere eier av Øvre Mo. Døpefonten og prekestolen i Bønsnes kirke er fra 1600-tallet, og stod tidligere i Grinaker stavkirke på Hadeland.

Bønsnes cirka 1950, med kirken i forgrunnen og Bønsnes bnr. 1 til høyre. I bakgrunnen tre Svarstad-gårder, fra venstre «Fjeld-Svarstad» (bnr. 1), Svarstad bnr. 4 (Rovelstad) og Svarstad bnr. 5 (Skuterud).

Foto: Golbergs flyfoto, Honefoss

GJENREISTE BØNSNES KIRKE

Bønsnes kirke brant ned etter lynnedslag rundt år 1579, og det var sorenskriver Jens Thygesen Lund som i 1675 tok initiativ til å få kirken bygd opp igjen, ved å sende ut en «gavebok» med anmodning om midler til gjenreisningen. Og midlene kom: Tidligere lagmann Jørgen Philipsen gav 50 riksdaler, tidligere sorenskriver Jacob Berthelsen 10 riksdaler, kjøpmann Laurits Lauritsen på Bragernes gav «murmesteren og de andre arbeidsfolk kost og underholdning, korn og matvarer til 15 riksdaler og 3 mark, og dessuten forærte kirken tre tusen taksten til hjelp at legge på taket». Mange andre gav også en skjerv, ikke minst Thygesen selv, «foruden hans egne gaver og kirken selve indredning». Bønsnes kirke ble gjenreist i 1680–81.*

* Tveiten (1914) s. 392–394, og tingbok for Ringerike 1727.

JENS THYGESEN LUND (d. 1709) var sorenskriver i Ringerike og Hallingdal fra 1670 til sin død i 1709,²⁰ Han var også eier av 30 lispund i nabogården Svarstad,²¹ og har ettermæle som «den bekjente gjenreiser av Bønsnes kirke».²² Han var gift med GREDECHE JONSDATTER, og vi kjenner tre av deres barn:

* Karen (d. 1732), g.m. Michel Hansen Wellermann, eier av Store Svarstad fra 1700 – se nedenfor.

* Tyge (d. 1725), ugift, bodde sine siste år hos søsteren og svogeren på Store Svarstad.

* Ingeborg, g.m. løytnant Sigv. Akeleye.

I 1699 utstyrte Jens Thygesen en soldat, Torsten Trondsen Svensrud (50), sammen med brukerne på to Leine-gårder.

Etter Jens Thygesen Lunds død i 1709 ble Bønsnes overtatt av arvingene. Svarstad var allerede i 1700 overdratt til svigersønnen Michel Hansen Wellermann (d. 1723), som var gift med Karen Jensdatter Lund. De bosatte seg da på Svarstad, og eiendomsgodset i Bønsnes-gårdene ble bygslet bort til Hans Olsen Aamodt. Han hadde, etter sorenskriver Thygesen Lunds død i 1709, vært bruker av Store Bønsnes med bygselseddel fra Christiania lagstol (lagmann Hannibal Stockfleth). I 1719 ble det tinglyst bygselseddel fra Wellermann til Hans Olsen Aamodt på Lille Bønsnes mot årlig avgift på 3 riksdaler.

I 1722 solgte Wellermann Lille Bønsnes og de 10 lispund i Store Bønsnes til Hans Olsen Aamodt for 400 riksdaler, hvorav 150 riksdaler kontant og det øvrige som lån mot pant i gården. Seinere opptrådte løytnant Akeleye, gift med sorenskriver Thygesen Lunds datter Ingeborg, som odelspretendent. Odelsløsning ble imidlertid ikke iverksatt, da oppsitteren i 1731 ble enig med Akeleye om en godtgjørelse på 60 riksdaler for at han skulle frafalle sitt krav.

HANS OLSEN BØNSNÆS (AAMODT) (1683–1760) ble i 1705 eller 1706 gift med JOHANNE ISAKSDATTER COLD (1679–1760), en prestedatter fra Romedal på Hedmarken. Vi kjenner to av deres barn:

²⁰ Jens Thygesen Lund ble i 1690-årene fradømt embetet av Høyesterett, men fikk bevilling 7. august 1694 til å beholde det. Christian Møller (vicesorenskriver fra 1685) overtok embetet i 1709. Tveiten skriver (s. 394) at Thygesen Lund straks etter at han påbegynte arbeidet med gjenreisningen av Bønsnes kirke (1675), tok avskjed som sorenskriver, «ti der nævnes en ny i 1676».

²¹ Jens Thygesen Lunds etterkommere er også kort nevnt i Svarstad-kapitlet.

²² Lagesen (1927) s. 36 og Tveiten (1914) s. 392–394.

* Isak Cold (d. 1741), eier av Bønsnes fra 1736, g.m. Anna Jensdatter Stoltenberg, minst fire barn – se nedenfor.

* Mette (f. 1708), g.m. Cornelius Davidsen Lindrup, fra 1749 eier av svingerfarens tidligere eiendomsgods i Lille og Store Bønsnes, minst åtte barn – se nedenfor.²³

I 1723 hadde Hans Olsen følgende husdyr og utsæd på sine to gårder: På Store Bønsnes var det 3 hester, 14 storfe og 12 sauer, årlig utsæd var 1 t. rug, 1 ½ t. erter, 6 t. bygg og 4 t. havre, og årlig høyacling var 30 lass. Gården hadde tre husmenn, som samlet sådde 1 ¼ t. blandkorn. Lille Bønsnes: 2 hester, 6 storfe og 6 sauer, årlig utsæd ¼ t. rug, ¼ t. erter, 1 t. bygg og 2 ½ t. blandkorn.

I 1736 overdro Hans Olsen Bønsnæs (Aamodt) de 30 lispund eiendomsgods i Store og Lille Bønsnes samt bygselretten til lagstolens eierpart i Store Bønsnes til sønnen Isak for 400 riksdaler, og gikk selv over på livøre med sin hustru. Livøret var på Store Bønsnes, «eller i mangel derav på Lille Bønsnes». Kjøpesummen ble finansiert med en pantobligasjon til faren på samme beløp.

Hans Olsen Bønsnæs (Aamodt) døde i 1760, og i skiftet etter ham var boets bruttoverdi og gjeldspostene like store (36 riksdaler 6 skilling), så det ble intet til arvingene. Hans hustru, Johanne Isaksdatter Cold, døde samme år, og skiftet etter henne (avsluttet i mars 1761) viste en nettoverdi på 22 riksdaler.

ISAK HANSEN COLD fikk i 1736 bygselseddel fra lagmann Peter Vogt på Christiania lagstols 40 lispunds eierpart i Store Bønsnes, og ble dermed bruker og eier av det samme gods som faren. Isak Cold var gift med ANNA JENSDATTER STOLTENBERG, en prestedatter fra Jevnaker. Han døde i 1741, og etterlot seg hustru og tre barn (vi kjenner fire av deres barn):

* Jens Stoltenberg (f. ca. 1735), i 1760 myndig, bosatt i Christiania.

* Johanne Isaksdatter Cold (f. ca. 1736), i 1760 enke, bosatt i Christiania.

* Hans (f. 1738), d. før 1741.

* Johan Henrik Cold (f. 1740), i 1760 bosatt hos sin stefar H.C. Seier i Christiania.

I 1738 kjøpte Isak Hansen Cold en gårdpart i Søndre Gomnes av Jørgen Nachschow med flere for 350 riksdaler.

Skiftet etter Isak Hansen Cold ble avsluttet i 1743, og viste en nettoformue på 485 riksdaler, hvorav 1 skippund tunge med bygsel i Lille Bønsnes og ½ skippund tunge uten bygsel i Store Bønsnes var taksert til 400 riksdaler.²⁴

²³ Da Mette Margareta ble døpt i Norderhov kirke i 1708, bodde de i Hønefoss.

²⁴ Skifteprotokoll nr. 13 (1741–1744) for Ringerike og Hallingdal, s. 522a.

Bønsnesbøydén i 1950, med kirken og Bønsnes bnr. 5 (nærmest) og Bønsnes bnr. 1. I bakgrunnen til venstre ser vi verkstedbygget til Kåre Sand, som ble bygd i 1947.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

Anna Stoltenberg giftet seg igjen med PETER NILSEN GRAN, som i 1743 fikk bygselseddel fra etatsråd Vogt på lagstolens vegne. De fikk én sønn, Peder, hvis alder ble oppgitt til 16 uker i skiftet etter faren i 1746. Anna Gran avstod da bygselen til sin første manns svoger, Cornelius Davidsen Lindrup, som i 1748 fikk bygselseddel av lagmann Vogt. Anna Gran giftet seg for tredje gang med garver H.C. SEIER i Christiania, som i 1749 solgte Lille Bønsnes og de 10 lispund i Store Bønsnes til Lindrup.

CORNELIUS DAVIDSEN LINDRUP (1700–1759) ble i 1732 gift med METTE HANSDATTER BØNSNÆS (Aamodt) (1708–1789). Vi kjenner åtte av deres barn, hvorav sju nådde voksenalder:²⁵

* Hans (1733–1821), seinere bruker av Store Bønsnes, g.m. Anne Abrahamsdatter Gommæs, ni barn – se nedenfor.

* David (f. 1734–1805), seinere eier av halve Lille Bønsnes, g.1 m. Dordi Nilsdatter Fjeld (fem barn), g.2 m. Dorte Danielsdatter Fjeld (ingen barn) – se Lille Bønsnes løpenr. 104 (gnr. 212/4).

* Johanne (1736–1799), g. 1756 m. Ole Nilsen Fjeld (1725–1789) i Myra

²⁵ Cornelius Davidsen hadde fra tidligere minst to barn: Christen (f. 1717) med Sissel Eriksdatter, og Haagen (f. 1722) med Marte Madsdatter. (Etter Ole Yttri.)

Fjeld, 10 barn: Nils, Mari, Mette, Nils, Mette, Peder, Johanne, Dorte, Cornelius og én dødfødt jente – se gnr. 217/15 Søndre Fjeld (Myra Fjeld).

* Kari (f. ca. 1740), g.m. Knut Pedersen Lehne (1724–1772) på Nedre Leine, vi kjenner fem barn: Hans (f. 1760), Marte (f. 1762), Lisbeth (f. 1765), Mette (f. 1769) og Knut (f. og d. 1773) – se gnr. 215/13 Nerigarden Leine.

* Christen (1741–1787), bruker av gårdpart i Store Bønsnes fra 1761, g.m. Mari Alvsdatter, 11 barn hvorav åtte nådde voksenalder – se gnr. 212/13 Bønsnes.

* Johan (f. 1743), seinere bruker av en gårdpart av Store Bønsnes (trolig Leinstrand), g.m. Mette Torgersdatter (f. ca. 1732), fire døtre: Mette (f. 1765, ugift), Gjertrud (f. 1768, d. som barn), Johanne (f. 1772, g.m. Nils Andersen, i 1801 husmann under Store Bønsnes, trolig Leinstrand, fire barn) og Gjertrud (1776–1824, g. 1816 m. husmann Ole Eriksen i Vestre Leinstrand). I 1801 var Johan Corneliussen «vandfør».

* Isak (1747–1748), d. 1/2 år gammel.

* Gabriel (1751–1796), i 1770-årene leilending på en gårdpart av Store Bønsnes, fra rundt 1780 i husmannsplassen Kroken, g.m. Kirsti Torstensdatter Lehne, ni barn – se Kroken.

Cornelius Davidsen Lindrup tilhørte en familie som synes å ha innvandret til Norge fra Danmark rundt år 1700 eller muligens litt før.²⁶ Han var sønn av smed David Knutsen og hans andre kone Kari Christensdatter, som i 1720-årene bodde i Norderhov. I 1740-årene bodde faren, David Knutsen, på Gomnes, hvor han døde i 1747, og hans alder ble da oppgitt til 80 år. Cornelius Davidsen hadde en halvbror, Knut Davidsen, på Skøien i Haug.²⁷

I 1747 kjøpte Cornelius Lindrup 5 fjerdingar (25 lispund) i Søndre Gomnes av Hans Olsen Aamodt for 320 riksdaler. I 1748 fikk Lindrup bygselseddel på Christiania lagstols 40 lispund i Store Bønsnes, og i 1749 kjøpte han 10 lispund i Store Bønsnes og hele Lille Bønsnes (20 lispund) av Hans Casper Seier for 400 riksdaler, hvorav 242 riksdaler var pantelån. Lindrup lånte samtidig 80 riksdaler av sagfogd Christoffer Ridder i Hønefoss.

Etter Cornelius Lindrups død i 1759 ble det avholdt skifte (sluttet 1760), hvor boets 10 lispund i Store Bønsnes ble overdratt til enka Mette Hansdatter, som fortsatte som bruker av gården (Lille Bønsnes var i 1758 solgt til sønnene David og Hans). I 1761 avstod hun en del av gården til sønnen Christen, som fikk bygselseddel av kanselliråd Vogt på en tredjepart av Store Bønsnes (seinere løpenr. 105 – i dag gnr. 212/13 og del av gnr. 212/5).

²⁶ Lagesen (1927), s. 37.

²⁷ Knut Davidsen Lindrup (Skøien) var eldste sønn av David Knutsen og hans første kone, Elisabeth Olsdatter. I dette ekteskapet var det tre barn: Knut, Sara og Boel. I annet ekteskap med Kari Christensdatter hadde David Knutsen seks barn: Cornelius, Johan, Bertel, Elisabeth, Sarcha og Katrine. (Etter Ole Yttri.)

I 1762 satt Mette Hansdatter på Store Bønsnes som «husbonde og enke». Under gårdparten var det én husmannsplass (Hans Guulsen).

Ved århundreskiftet (1800) ble Christiania lagstol opphevet, og Store Bønsnes ble solgt til brukerne. Cornelius Lindrups eldste sønn Hans ble eier av $\frac{2}{3}$, av samlet skyld 33 $\frac{1}{3}$ lispund). I tillegg eide han fra før 10 lispund i Lille Bønsnes (kjøpt av faren i 1758), og hans samlede skyld i Store og Lille Bønsnes utgjorde dermed 43 $\frac{1}{3}$ lispund. Dette var den «vesentligste» del av Bønsnes (løpenr. 103, seinere bnr. 1), som gikk i arv og tilhørte denne del av slekta i mange år.

Bønsnes LØPENR. 103 – SEINERE GNR. 212/1

Etter Cornelius Lindrups død i 1759 overtok Mette Hansdatter som bruker av Bønsnes. Hun avstod i 1761 bruken av en tredjedel til sønnen Christen Corneliusen (løpenr. 105). I 1764 ble også en annen av sønnene, Johan Corneliusen, bygselmann på en tredjedel, med bygselseddel fra lagmann og kanselliråd Mathisen. Han bodde trolig på plassen Leinestrand (se det).

Eldste sønn, Hans Corneliusen, overtok i 1766 den «siste» tredjedelen (med bygselseddel fra lagmann Schouby). Han var fra 1758 eier av halve Lille Bønsnes, hvor han satt i 1762 med hustru Anne Abrahamsdatter og én tjenestejente, Mari Jensdatter. Rundt 1780 overtok Hans Corneliusen også gårdparten av Store Bønsnes som broren Johan tidligere brukte, og var dermed bygselmann på $\frac{2}{3}$ av Store Bønsnes. En fjerde bror, Gabriel Corneliusen, var i 1770-årene også bygselmann på en gårdpart av Store Bønsnes, men fra 1780 bodde han med sin familie i husmannsplassen Kroken.

I 1788 ble Hans Corneliusen eier av $\frac{2}{3}$ av privatgodset i gården (6 $\frac{2}{3}$ lispund), som han overtok fra moren Mette Hansdatter for 24 riksdaler.

HANS CORNELIUSSEN BØNSNÆS (1733–1821) ble i 1757 gift med ANNE ABRAHAMSDATTER GOMNÆS (1731–1800). De fikk ni barn, hvorav seks nådde voksen alder:

- * Isak (1757–1762), d. 4 $\frac{1}{2}$ år gammel.
- * Hans (1760–1790), ugift, fra 1786 bygselmann på en tredjepart av Store Bønsnes (løpenr. 105, seinere bnr. 13).
- * Marie (1762–1789), ugift, d. 27 år gammel.
- * Isak (1764–1815), ugift, eier av en gårdpart i Bønsnes fra 1795.
- * Mette (1766–1790), ugift, d. 22 år gammel.
- * Marte (f. og d. 1768), d. 14 dager gammel.

* Cornelius (f. 1770), fra 1815 eier av farens gårdpart i Bønsnes, g.m. Aase Andersdatter Pilterud fra Modum, én datter Anne – se nedenfor.

* Abraham (f. og d. 1773), d. 20 uker gammel.

* Marte (1776–1845), g. 1799 m. Anders Andersen Hurum d.y. (1764–1848) i Høgstua Hurum (hans andre ekteskap), tre barn: Mads (f. 1801, d. som barn), Mads (1803–1838, eier av Nordre Frøyshov, g.m. Marte Hansdatter Hurum, minst tre barn: Anders, Isak og Martin), og Hans (1806–1839, eier av Vestigarden Hårum, g.m. Marte Engebretsdatter Gjesvold, én sønn Anders) – se bind 2 s. 305.

I 1795 solgte Hans Corneliusen 3 1/3 lispund i Store Bønsnes til sønnen Isak Hansen for 16 riksdaler.

Anne Abrahamsdatter døde i 1800, og i 1801 satt Hans Corneliusen Bønsnæs (68) som enkemann på gården med to av sønnene, Isak (36) og Cornelius (31), og fire tjenestefolk: Marte Hansdatter (58), Marte Fredriksdatter (37), Kari Christoffersdatter (24) og Christian Christensen (17). Under gården var det to husmannsplasser.

Hans Corneliusen var en ansett mann i bygda, ble mye benyttet som skjønnsmann, og i lengre tid var han forlikskommisær. Han overdro i 1795 en del av gården (3 1/3 lispund) til eldste sønn, ISAK HANSEN (1757–1815), for 16 riksdaler. Etter hans død i 1815 solgte faren Bønsnes til en yngre sønn, Cornelius, og gikk selv over på livøre. Hans Corneliusen Bønsnæs døde på Bønsnes i 1821, 89 år gammel.

CORNELIUS HANSEN BØNSNÆS (1770–1831) ble i 1802 gift med AASE ANDERSDATTER PILTERUD (1780–1837) fra Modum.²⁸ De fikk én datter, Anne (f. 1803), som ble gift med landhandler Lars Lagesen – se nedenfor.

Cornelius Hansen Bønsnæs var kirkesanger i Hole. I 1829 solgte han gården til svigersønnen Lars Lagesen for 1.000 spesidaler og livøre til selgeren og hans hustru i deres levetid..

LARS LAGESEN (1798–1839) var sønn av Ole Lagesen, eier av Hønen gård i Haug og landhandler i Hønefoss, og hustru Olea Gulsdatter. Han giftet seg i 1822 med ANNE CORNELIUSDATTER BØNSNÆS (1803–1864), og de fikk fem barn, hvorav tre var i live ved farens død i 1839:

* Hans (1826–1896), eier av Hønen fra 1864, g.m. Olava Marie Færden, fire barn, hvorav tre nådde voksen alder: Lars (f. 1856, g.m. Oline Johnsdatter Falla fra Jevnaker, én datter Olava Marie 1884–1918 g.m. Amund

FRA DANMARK

Kandidat Leegaard tilhørte en gammel embetsfamilie. Den første Leegaard kom fra Danmark og ble ansatt som sorenskriver i Rakkestad i Østfold i 1683. Han het Jens Bertelsen Leegaard, og var kandidatens tipoldefar. Rundt 1690 ble han gift med Marthe Ottesdatter (1671–1747), datter av Otte Jacobsen fra København, som ble kapellan i Norderhov i 1660 og sogneprest samme sted fra 1683 til sin død i 1690 (Jonas Ramus forgjenger i embetet). Den første Leegaards hustru vokste altså opp i Norderhov.

²⁸ Aase Andersdatter var datter av Anders Nilsen Pilterud og Johanne Larsdatter (fra Kimmerud) på Øst-Modum.²⁹ Lagesen II s. 117–118.

Bønsnes cirka 1950. Nærmest ser vi Bønsnes bnr. 1, mens låve og våningsbus opp til høyre er Bønsnes bnr. 5.

Widerøe's Flyveselskap, av fotografert av Fotograf Marit Fagerli

Aasness fra Notodden), Ole (f. 1858, g.m. Helga Thorsen fra Trondheim, én datter Gunvor f. 1907) og Anders (1864–1912, g.m. Fanny Gay fra Drøbak, én datter Ellinor).²⁹

* Maren Oline (1823–1842), d. 19 år gammel på Hønen.

* Ole Christian (1835–1868), fra 1856 eier av Løken i Haug, g. 1863 m. Karen Olava Ødegaarden (1842–1879), tre barn: Lars Andreas (f. 1863, ugift, forfatter av bøkene «Ringerikske slekter»), Inga Marie (1866–1898, g.m. Anders Lundstad, to barn: Martin og Klara), og Ole Christian (f. 1868, g.m. Karoline Rustand, to barn: Ove og Olga).

* Aase Mathea (f. 1830), d. før 1839.

Lars Lagesen overtok Hønen etter sine foreldre i 1823, og ble i 1829 også eier av Bønsnes. I tillegg var han eier av et landhandleri med brennevinshandel i Hønefoss, som han leide bort.

Lars Lagesen døde i 1839, bare 41 år gammel, og Anne Corneliusdatter Lagesen fikk uskiftebevilling. Hun satt siden som eier av Bønsnes til sin død i 1864. I 1855 solgte hun gårdens seterløkke på Fjeldsetra til Ole Gulbrandsen Fjeld, og i 1856 lånte hun 2.500 spesidaler i Den almindelige Enkekasse mot pant i gården.

Etter Anne Lagesens død i 1864 solgte de to sønnene, som myndige og selvskiftende arvinger, Bønsnes til kandidat Leegaard for

²⁹ Lagesen II s. 117–118.

MED MAJOR JÜRGENSEN TIL LÆRDAL

Kandidat Leegaards foreldre var Petronelle Margaretha Juell (1787–1862) fra Søndre Land og oberstløytnant Michael Nicolai Leegaard (1773–1837). Faren utmerket seg i krigen mot svenskene 1808–09, blant annet i slaget ved Lier nær Kongsvinger, og ble utnevnt til ridder av Dannebrog. Tidligere hadde han, som premierløytnant, i 1802 deltatt i «straffeekspedisjonen» til Lærdal, hvor en annen premierløytnant, seinere major Jürgensen på Rytteraker, var sjef. Lærdølene nektet å gjøre militærtjeneste fordi de fra gammel tid hadde vært fritatt for dette av kongen, da de i stedet hadde ansvar for å holde veien over Fillefjell åpen og i orden. Men sommeren 1802 kom altså straffeekspedisjonen og arresterte lederne deres, og en av dem – Anders Lysne – ble henrettet på Nordnes i Bergen året etter.

Michael Nicolai Leegaard var til stede ved kroningen av kong Carl Johan i 1818, og er å finne på kroningsbildet som henger på slottet.

6.000 spesidaler. Dermed gikk gården ut av den slekt som hadde sittet der fra rundt 1710.

PETER NICOLAI LEEGAARD (1828–1919) kom til Hole i 1853 som fullmektig hos sorenskriver Gabriel Fougner på Stein. Etter kort tid som sorenskriverfullmektig, forlot han jussen for å bli bonde. Han ville heller drive gård enn å sitte på kontor, og i 1853 kjøpte han en av nabogårdene til Stein, Søndre Bjørnstad, hvor han bosatte seg. Da var han 25 år gammel, og ugift.

I 1856 giftet Peter Nicolai Leegaard seg i Larvik med BOLETTE ANTONIE KROHN (1829–1919), datter av byfogd i Kragerø og Larvik, Peder Anker Krohn, og hans 1. hustru Bolette Andrea Müller (begge fra Ringerike).³⁰ De fikk fem barn.³¹

* Margrethe Petronelle (1857–1942), g. 1885 m. Johan Fredrik Berg (1848–1902) på Berg på Røyse, ni barn, hvorav sju nådde voksenalder: Hans (1885–1966, gårdbruker på Berg, g.m. Marie Olsdatter Wøllo, seks barn: Margrethe, Astrid Bolette, Gudny Antonie, Fanny Målfrid, Aslaug Synnøve og Ingrid Jorunn), Peter Nicolai (1887–1964, bosatt i Heggedal, g.m. Mathilde Nicolaisen, to barn: Per og Elsa), Jens Fredrik (1888–1966, eier av Helgeland, g.m. Anna Tandberg, fire barn: Mary Margrethe, Åsa Hanna, Johan Fredrik og Signe Antonie), Antonie Bolette (1890–1935, g.m. Lars Fjeldstad på Vestre By, seks barn: Anne Marie, Mads, Grethe

Kandidat Peter Nicolai Leegaard (1828–1919).

Antonie Leegaard f. Krohn (1829–1919).

³⁰ Peder Anker Krohn (1794–1857) var sønn av major og veimester Johan Jørgen Krohn (1766–1834), som eide Skjørvoll i Norderhov 1805–1827 og hans 2. hustru, Anne Marie Selmer fra Aurdal i Valdres. Bolette Andrea Müller (1797–1838) var datter av oberst Jahn Collett Müller (1760–1834) og hustru Anna Dorph på Rå i Norderhov. Peder Anker Krohn var tremening med boktrykker Johan Jørgen Krohn, som startet Ringerikes Blad (Ugeblad) i 1845.

³¹ Om etterkommerne til Margrethe Petronelle og Petra Antonie – se bind 3 s. 274–275 og s. 355–356

Sofie, Nils Johan, Lars Johannes og Erik), Maren Oline (1893–1926, g.m. Oskar Hafnor på Nedre Hafnor, sju barn: Halgrim, Ovidie Margrethe, Hans Johan, Inger Marie, Anna Jensine, Thorvald og Hjordis Synnøve), Hanna (1897–1928, ugift), og Fridthjof Andreas (1899–1970, forpakter av Hole prestegård, ugift) – se bind 3 s. 274 ff.

* Bolette Andrea (1860–1880), d. ugift 20 år gammel.³²

* Anette (1861–1952), utvandret til Amerika i 1884, g.m. Gulbrand Petersen Trøgslø (1858–1928) fra Tangerud på Bønsnes (Gilbert Peterson), de var bosatt i Rice Lake, Wisconsin, og fikk sju barn: Frank (f. 1884, g.1 m. Emma Sophie Busch 1899–1927, g.2 m. Elisabeth Flanum f. 1895), Petra Antonie (1885–1891, d. av difteri), Inga (1891–1918, g.m. Elmer White-man f. 1878, én sønn Gordon f. 1918), Petra Antonie (f. 1893, g.m. Kerny Jacobson f. 1894), Arthur Gerhard (f. 1896, g.m. Magnhild Christianson f. 1900, én sønn Harley William f. 1927),³³ Gladys Melba (f. 1901, g.m. Elmer Jacobson, én datter Donna Mae f. 1929), og Lilian Margareth (f. 1902, g.m. Edward Burnett f. 1899).³⁴

* Petra Antonie (1864–1935), g. 1887 m. Nicolai Nicolaisen (1841–1927) fra Skoger, lensmann i Hole 1878–1919 og eier av Nordre Frøyshov, seks barn: Borghild (f. 1888, g.m. Olaf Christian Herberg, tre barn: Liv, Ruth og Odd), Bjarne (1889–1962, g.m. Ragne Sofie Frøhaug på Bjørnstad i Steinsfjordingen, én datter Bjørg), Bergljot (f. 1891, g.m. Eivind Lundberg, ingen barn), Gudrun (1893–1983, g.m. Jon Guldal, sju barn: Jon, Eme-mentze, Vidar, Annicken, Gudrun, Gisle og Gudleik), Torleif (1894–1918), og Arvid (1895–1980, eier av Nordre Frøyshov, g.m. Bertha Syverine Ullern, tre døtre: Randi Antonie, Ingeborg og Bodil) – se bind 3 s. 355–356.

* Anton Michael (1866–1867), d. 6 måneder gammel.

³² Ved Bolette Andreas begravelse er det notert i kirkeboka at hun døde på en reise, og at hun «led af tungsindighed, sindsvaghed».

³³ Arthur Gerhard Peterson deltok som løytnant i 1. verdenskrig på fransk side inn-til 1919.

³⁴ Michael Leegaard: *Slekten Leegaard i Norge* (Oslo 1933).

RINGERIKSERTENS FAR

I Bygde-Norge har det ofte vist seg at innslag av nytt blod til bygda har gitt positive ringvirkninger. Ny kunnskap, andre måter å tenke jordbruk på, har gitt utvikling. Så også i Hole. Rundt 1850 var det i Hole et stort oppsving innen jordbruket, og de som førte an, var ordfører Sundt på Søndre By, sogneprest Hans Lunde på prestegården og kandidat Dietrichson på Helgeland. Sundt har jo – sammen med sin etterfølger på By, Jens Jacob Aabel – fått æren for ringerikspoteten, Lunde prediket ny kunnskap om landbruk fra prekestolen og fulgte dem opp i praksis i driften av prestegården, og Wilhelm Dietrichson hadde et ettermæle som en sjeldent framsynt og dyktig bonde. I dette gode selskap av bønder som gav nytt liv, nye impulser, framgang, for jordbruket i Hole – blandet også kandidat Leegaard seg inn. Han var den som først dyrket grønne erter – den seinere så hederskronte ringerikserten – på Ringerike. Leegaard var god venn med skipper Hansen på Wøyen gård i Bærum, og denne skipperen var det som skal ha gitt Leegaard det første erteefrø. Antagelig hadde skipperen brakt det med seg fra et oversjøisk land. Noen år var Leegaard alene om ertedyrkingen, men fortellingen er slik at naboer plukket skjelmer (avleggere), og snart hadde de fleste bruk på Røyse en liten erteåker.

Kandidat Peter Nicolai Leegaard (1828–1919) og hustru Antonie Leegaard f. Krohn (1829–1919) og to av deres barn: Bak til venstre Margrethe Petronelle (1857–1942, g.m. Johan Fredrik Berg) og Petra Antonie (1864–1935, g.m. lensmann Nicolai Nicolaisen).

En gang i siste halvdel av 1850-årene solgte Leegaard Søndre Bjørnstad og flyttet til Bønsnes (skjøte ble først utstedt i 1864). I 1880 kjøpte Leegaard også nabogården Lille Bønsnes (i dag Gullingsrud), og han ble også eier av Lille Svarstad (i dag Skuterud), så han drev mye jord, samlet skyld på de tre gårdene var 32 skyldmark.

I 1865 satt Antonie (37) og Peter Nicolai Leegaard (38) på gården med sine fire eldste barn: Margrete (8), Bolette (6), Annette (4) og Petra (2). De hadde tre tjenestefolk: Anne M. Nilsdatter (18), Engebret Andersen (35) og Torkild Amundsen (31, f. i Ål i Halvingdal). På gården var det 6 hester, 15 storfe, 13 sauer og 2 griser, og årlig utsæd var 3 t. rug, 18 t. bygg, 4 t. blandkorn, 2 t. havre, 4 ½ t. erter og 40 t. poteter.

I 1879 ble en parsell Leinstrand (løpenr. 103c, seinere bnr. 3) utskilt og solgt til Karl Hansen Lehnstrand for 1.500 kroner.

I tillegg til driften av gården og skogen, tok Leegaard på seg «læssekjøring» for Ringerikes Nikkelverk på Tyrstrand.

SVARTE PÅ FRANSK

Selv om Peter Nicolai Leegaard var av embetssekt og selv akademiker, var han ikke til hverdags å skille fra andre bønder. I dag er det jo ikke noe oppsiktsvekkende i at en bonde har høyere utdanning, men for 100–150 år siden var det det. En gang i 1880-årene var et stort møte på Glatved hotell i Hønefoss av utenlandske lærde, hvorav et par sammen med sin norske cicerone var ute i byen for å se folket an. Nordmannen skrøt over den norske almindannelse, som var usedvanlig høy etter europeisk målestokk. – Se der, sa han til sine gjester, der kommer det en bonde fra Hole. Snakk til ham på fransk, om de vil. Tilfeldigvis var det kandidat Leegaard som i sitt hverdagsantrekk var på tur til mølla. Utlendingen snakket til ham på fransk, og fikk på den mest elskverdige måte korrekt svar på samme språk. Peter Lyse forteller en versjon av denne historien i «Attved Tyrifjorden», og avslutter: «At fremmendkara vart forundret over at en slik vømmøls-bonde kunne doms eie språk, var jo itte no rart.»

EN KJEMPE

«Leegaard var en av Ringerikes originale personligheter, opprinnelig innflytter, men få hadde slått dypere rot i Ringerikes grunn enn han, og ivrigere jordbruker har Ringerike aldri hatt. Han hadde en tid to gårder, en på hver side av fjorden, og forbindelse foregikk kun over vannet. Han skydde herunder verken vind, vove eller dårlig is, og ingen har derfor oftere gjort bekjentskap med Tyrifjordens kolde strømmer og oftere holdt på å gå nenedom og hjem enn Leegaard. Legemlig var han en kjempe, og så hadde han en «motor» i sitt varme sinn, så han måtte frem. Selv lå han i skogen vinterdag og drev frem tømmer, til sine tider med åtte hester. Som de fleste arbeidsmennsker var han en mann med humør. Han var en ypperlig forteller, og så original at han også selv gav anledning til mang en god historie. Han var i det hele en mann.»*

* Nekrolog i Aftenposten og Morgenbladet etter Peter Nicolai Leegaard.

Mathea Hansdatter (1854–1939) og Andreas Hansen Svarstad (1852–1942) kjøpte Bønsnes av kandidat Leegaard i 1901. De bodde i Svarstadenga bnr. 7 (i dag Svarstad søndre) mens de var eiere av Bønsnes. I 1907 overdro de gården til datteren Malla og hennes mann, Olaf Frøhaug.

I 1900 satt Antonie Bolette og Peter Nicolai Leegaard på gården (gnr. 33/1 og 5) med én jordbruksarbeider, Christian Peersen (f. 1856 i Gjerpen).

I 1902 ble den tidligere husmannsplassen Kroken og en åkerteig (bnr. 22 av skyld 62 øre) utskilt og solgt til Karl Hansen Lehnestrand, eieren av bruket Leinestrand, for 900 kroner.

I april 1901 solgte Leegaard Bønsnes til Andreas Hansen Svarstad for 22.000 kroner (skjøte ble utstedt 19. november 1902), og flyttet med sin hustru til datteren på Berg. Seinere flyttet de til en av de andre døtrene, på Frøyshov, hvor de tilbrakte sine siste leveår. De døde begge i 1919. Da var kandidaten 91 og fru Antonie 90. Hun var blind i sine siste leveår, men spilte piano hele tida – og familiens yngre danset til.

ANDREAS HANSEN SVARSTAD (ODDEN) (1852–1942) var fra 1871 eier av Svarstadenga bnr. 7 (i dag Svarstad søndre) sammen med sin mor, Maren Andersdatter Odden. Han bodde i Svarstadenga mens han var eier av Bønsnes. Fra 1880 til 1917 eide han også parsellen Rønningen, og brukte denne sammen med Bønsnes og Svarstadenga. I Rønningen var det da kun en låve – se gnr. 212/8 Rønningen.

Andreas Hansen Svarstad var gift med MATHEA HANSDATTER FJELD (1854–1939) fra Søgarden Fjeld, og de fikk tre døtre: Hanna (f. 1881), Malla (f. 1883) og Dagny (f. 1897) – se gnr. 211/7 Svarstad søndre.

I 1903 ble en åkersteig, Sjøjordet (bnr. 23 av skyld 95 øre), utskilt og solgt til Sigvart Leine på Søgarden Leine for 1.285 kroner.³⁵

I 1905 giftet Mathea og Andreas Svarstads datter Malla seg med Olaf Frøhaug fra Nedre Frøyhov, og de overtok da Bønsnes og bosatte seg der. Ved kjøpekontrakt av 6. februar 1907 ble Olaf Frøhaug eier av gården for 16.000 kroner (skjøte først utstedt i 1910), ved at han overtok pantegjeld til Den norske Enkekasse (10.000 kroner) og Chefsgaardfondet (6.000 kroner).

MALLA SVARSTAD (1883–1978) og OLAF FRØHAUG (1877–1959) fikk seks barn:

* Astrid (f. 1905), g.m. Anders J. Hval, to barn: Odd Jens (f. 1933) og Maren Anita (f. 1936).

* Johan (1909–1977), fra 1932 eier av Bortigarden Bjørke i Steinsfjordingen, g.m. Sigrid Berg (1907–1995), tre barn: Jan Andreas (f. 1935), Olav (f. 1945) og Wenche Margareth (f. 1948) – se bind 2 s. 166–168.

* Ingrid (1912–2001), g.m. Paul Lehne (1909–1965), to barn: Kari (f. 1945) og Per Ivar (f. 1949) – se gnr. 215/12 Vestbråten.

* Marit (f. 1918), bosatt i Hønefoss, ugift.

* Trygve (f. 1920), fra 1947 eier av Nedre Frøyhov, g.m. Ingeborg Halvingby, fire barn: Gro (f. 1950), Nils-Erik (f. 1953), Frode (f. 1959) og Tor-kild (f. 1963) – se bind 3 s. 131.

* Ragnhild (1922–2002), g.m. Leiv Vidar (1919–1996), tre barn: Arne (f. 1950), Marit (f. 1953) og Anne (f. 1957).

I 1910 overtok Olaf Frøhaug sin slektsgård Nedre Frøyhov, og flyttet dit med sin familie. Samme år skilte han ut Bønsnes' skogsteig på Krokskogen (bnr. 25 Bønsnesstykket av skyld mark 6,50), som han beholdt da han ved kjøpekontrakt av 1. november 1910 solgte Bønsnes til Erling Sand for 18.000 kroner (skjøte først utstedt i 1924). Etter at skogen var utskilt, var gårdens skyld redusert fra skyld mark 15,23 til 8,73.

ERLING SAND (1884–1970) ble i 1910 gift med ANNA HELLERUD (1886–1980). De var begge fra Bærum, og fikk sju barn:

* Alf Johannes (1911–1997), ugift, eier av Bønsnes fra 1960 – se nedenfor.

* Kåre Wilhelm (1913–1982), g.m. Gudny Antonie Berg (1918–1999) fra Røyse, tre sønner: Bent Erik (f. 1948), Fredrik (f. 1953) og Øyvind (f. 1959) – se gnr. 212/38 Bjørkset.

* Ruth Bergljot (1917–2005), g.m. Harald Moe (1911–1996) på Nedre Mo på Røyse, fire barn: Bjørg (f. 1942), Ole (f. 1943), Anne Kari (f. 1946) og Sverre (f. 1950) – se bind 3 s. 31–33.

DA VAR DET VÅR!

Bønsnestangen er omgitt av vann på tre kanter, og da er det ikke å undres over at kandidaten brukte fjordisen når han skulle over til Tyristrand eller Øst-Modum, eller for den saks skyld til skogteigen han hadde på Krokskogen. Kandidat Leegaard var ikke redd, han tok sjansen på å kjøre isen lenge etter alle andre, og dermed ble det til at han ofte gikk igjennom. Men han klarte seg. Det var faktisk sånn at når folk på land oppdaget at noen hadde gått igjennom isen og var på vei for å hjelpe, så snudde de da de fikk vite eller oppdaget at det var kandidaten. Han klarte seg. Og alle bygder har sine spesielle vårtegn. Ett av de sikreste på Røyse var at når kandidat Leegaard hadde gått igjennom fjordisen tre ganger, *da* var det vår...

³⁵ Fra Store Bønsnes ble i 1902 også utskilt en åkersteig Lemmosjordet (bnr. 21 av skyld mark 2,50), som ble tillagt Bønsnes bnr. 5 da denne gården s.å. ble solgt til Peder Aabel (skjøte utstedt i 1916) – se gnr. 212/5 Bønsnes.

Anna Sand f. Hellerud (1886–1980) og Erling Sand (1884–1970) med sine tre eldste barn. Fra venstre: Alf Johannes (f. 1911), Kåre Wilhelm (f. 1913) og Ruth Bergljot (f. 1917) på mors fang. Bildet er tatt i 1918.

«... ANDEL I MELKEKJØRERLAGETS FJÆRVOGN»

Da Erling Sand kjøpte Bønsnes av Olaf Frøhaug i 1910, fulgte det med i handelen «den paa gaarden værende avling, gjødsel, hersjevirke og kornstør, brændeved, den ældste slaamaskinen, en aktie i Hole aktiemeieri samt andel i melkekjørrerlagets fjærvogn».

PÅ AUKSJON

Dagen etter at han ble eier av Bønsnes, 2. november 1910, var Erling Sand på en auksjon på Storøya og kjøpte en brun hest (525 kroner), en ku (138 kroner) og en høyvogn (41 kroner). I mars 1911 var det ny auksjon på Storøya, og Sand kjøpte da to kviger (til sammen 124 kroner). På en auksjon på Helgeland i april samme år kjøpte han en ard (ahl) for 15 kroner.*

* Etter kvitteringer utlånt av Erling Sands barnebarn Erling Moe.

* Esther Marie (f. 1919), bosatt på Nes i Hole, g.m. Jan Hafnor (f. 1921), tre barn: Anne Mari (f. 1949, bosatt på Fyn i Danmark, g.m. Per Andreasen fra Danmark, tre barn: Jan Erik, Synnøve d. og Kate), Synnøve (f. 1952, bosatt i Drøbak, g.m. Lars Middelstein fra Oslo, to barn: Bjørn Eyolf og Mari Anne), og Morten (f. 1956, bosatt på Nes i Hole, g.m. Rita Sommerstad fra Kongsberg, to barn: Ingunn og Håvard).

* Anne Margrethe (1921–1923), d. halvannet år gammel av krupp.

* Anne-Marith (f. 1923), gift med Kåre Moe (1918–1970), fra 1949 eiere av Mosenga, tre barn: Ivar (f. 1949), Grete (f. 1951) og Erling (f. 1954) – se gnr. 215/5 Mosenga.

* Åse Elisabeth (f. 1927), bosatt i Hønefoss, fra tidligere ekteskap med Kristian Høistad (f. 1927) på Ask har hun tre barn: Gro (f. 1955, bosatt på Ask, g.m. Geir Bakke fra Bærum, to døtre: Jannicke f. 1979 og Linda f. 1984), Jorunn (f. 1959, bosatt på Sætra i Soknedalen, samboer med Tom Brentebraaten fra Ådal, fra tidligere ekteskap med Olaf Robert Øien fra Ådal har hun tre barn: Ragnar f. 1981, Kristoffer f. 1983 og Gina f. 1990), og Per Kristian (f. 1966, bosatt i Hønefoss, g.m. Aagot Sønderland fra Hønefoss, to barn: Nora f. 1996 og Bendik f. 1999).

Erling Sand (til høyre) og broren Martin på Bønsnes cirka 1950.

I 1911 ble den tidligere husmannsplassen Frydenlund utskilt og solgt til Nils Olsen Lehne for 2.000 kroner (bnr. 26 Frydenhagen av skyld 18 øre, skjøte ble først utstedt i 1919).

I 1932 ble en parsell Kjellerbakken (bnr. 28 av skyld 1 øre) utskilt og gitt som gave til Bønsnes kirke (uten fradrag i hovedbrukets skyld).

På Ringerikes Varemesse i 1935 oppnådde Erling Sand diplom med gullmedalje for produksjon av erter, og diplom med bronsemedalje for produksjon av poteter. I årene 1936–37–38 ble Anna

Fire småjenter på Bønsnes virka 1930. Fra venstre: Anne-Marith (f. 1923), Ruth Bergljot (f. 1917), Åse Elisabeth (f. 1927) og Esther Marie (f. 1919), alle med Sand som pikenavn.

*Fra Bønsnes sist i 1930-årene.
Erling Sand bygger kålrot-
åkeren, mens barna luker.*

og Erling Sand tildelt Ringerikes Meieris diplom for «utmerket god melk».

I 1947 og 1949 ble det fra Bønsnes utskilt to parseller som ble solgt til eierens sønn, Kåre Sand: bnr. 36 Bøberg (industritomt) og bnr. 38 Bjørkeset (boligtomt).

I 1948 hadde Bønsnes (gnr. 33/1 av skyld mark 8,40) 160 dekar dyrket jord (mold), 60 dekar annet jordbruksareal, 2 dekar frukthage, 3 hester, 10 kyr, 2 okser, 4 ungdyr, 6 griser og 20 høner.

Ved skjøte av 13. desember 1960 ble gården solgt til eldste sønn, Alf Johannes Sand, for 60.000 kroner og livøre til foreldrene i deres levetid.

ALF JOHANNES SAND (1911–1997) var ugift, og drev med tømmerhogst på Krokskogen i vinterhalvåret. Han var aktivt med i Hole ungdomsforening i en årrekke, og ble æresmedlem i foreningen.

Fra 1978 ble Bønsnes forpaktet av Alf Sands nevø, Erling Moe. Han skrev da kontrakt om bruk av 165 dekar dyrket jord og 35 dekar annet areal samt låve, stabbur, bryggerhus med vognskjul, gjødsellager og våningshus mot årlig avgift 10.000 kroner. Kontrakten gjaldt i 10 år, men ved skjøte av 10. desember 1982 overtok han som eier av Bønsnes.

ERLING MOE (f. 1954) er sønn av Alf Sands søster Anne-Marith og Kåre Moe i Mosenga. Han giftet seg i 1984 med ANNE KARI PAULSRUD (f. 1959) fra Hønefoss, som er spesialpedagog i Jevnaker kommune. De har to barn: Sindre (f. 1985) og Karoline (f. 1988).

Erling Moe driver med snøbrøyting om vinteren, og har i flere år hatt kontrakt med bl.a. Hole kommune om rydding av kommunale veier. Tidligere hadde han også kontrakt med Statens vegvesen (Mesta).

*Alf Johannes Sand
(1911–1997) var eier av
Bønsnes fra 1960 til 1982.*

Fra høyonna på Bønsnes tidlig i 1930-årene. På høyvogna ser vi fra venstre: Anne-Marith Sand, Mads Lehne, Åse Elisabeth Sand og to barn fra Johansen-familien i Solvang (Jørgenshagen).

I 1982 ble en parsell mellom gårdstunet og Bønsnes kirke utskilt og solgt til Hole kommune for 10.000 kroner (parkeringsplass).

Bønsnes har i dag 240 dekar dyrket jord og 30 dekar annet areal, skurtresker, to traktorer, én kaldluft og én varmluft korntørke, og vanningsanlegg (fra 1993, med felles pumpehus med Mosenga).³⁶ Dagens eier har brutt opp 42 dekar jord i Bråtahavna (1979) og 12 dekar i Sørjordet (1985). I tillegg leier Erling Moe 170 dekar jord: 130 dekar på Svarstad bnr. 4 (Rovelstad),³⁷ 15 dekar i Tangerud (Bodil Bønsnæs) og 25 dekar i Nedre Hodt (Erik Hagelsteen Vik).

Av bygninger på gården er er våningshus (gammelt, restaurert 1860, seinere påbygd flere ganger og totalt ombygd i 1987),³⁸ stabbur (bygd 1892, flyttet hit fra Lille Bønsnes bnr. 5), bryggerhus med

³⁶ Dette erstattet et mindre vanningsanlegg som Erling Sand og svigersønnen Kåre Moe i Mosenga bygde i fellesskap i 1952–53. Dette ble overtatt av Mosenga da Bønsnes' nye anlegg kom i 1993.

³⁷ Siden 2005 eier Per Ullern på Søhol (Daniels) de 130 dekar på Svarstad, men Erling Moe har leiekontrakt til 2010.

³⁸ Våninghuset var opprinnelig en tømmerbygning på 10 x 6 meter i to etasjer med svalgang. I 1896 ble svalgangen revet, og bygningen påbygd 4 meter slik at den ble på 10 x 10 meter.

GREGORIUSTANGEN

Etter utskiftinga bestemte retten høsten 1886 at lodd-eierne skulle overta sine nye lodder pr. 1. januar 1887, med det forbehold at det «dog ikke skal være nogen af dem forment, indeværende høst at foretage høstpløining af den ved nærværende overskjon tildelte jord». I protokollen heter det også at «Gregardstangen bliver som forhen fælles for lodeierne til ilandbringelse af træmaterialer».

UTSKIFTING 1885–87

I årene 1885–87 var det utskifting mellom Bønsnes-gårdene, etter krav fra kandidat Leegaard, som anførte at «flere dele af Bønsnæs egne sig til utskifting, og til dels til udflytning». På høyden øst for Bønsnes kirke lå det da tre bruk – Bønsnes bnr. 1 (løpenr. 103 – Leegaard), Bønsnes bnr. 4 (løpenr. 104a – Paul Nilsen) og Bønsnes bnr. 5 (løpenr. 104b – Leegaard). Etter at utskiftingsretten hadde sagt sitt i 1886, krevde Leegaard overutskifting, da han ikke var fonøyd med boniteringen Han ville «bede laugretten være opmærksom paa hvad der ligger på berg i modsætning til dyb, velafgrøftet mark». Desuten anførte han at en av teigene var tatt fra hans gård og tillagt en annen, «uden at bemeldte teig har faatt valuta igjen, og merke for eiendommen opstukne. For pantekreditorenes skyld forekommer det mig endog at være pligt at faa denne mangel rettet». Det endelige resultatet ble at Paul Nilsen Bønsnæs' gård (bnr. 4) ble flyttet ned på sletta nord for Bønsneshøyden, og plassen Elverud under Bønsnes bnr. 1 ble også flyttet. De enkelte gårder og bruk fikk samlet sin jordvei med nye grenser og langt lettere driftsforhold.

to drengestuer og garasje/potetkjeller (1942, restaurert 1982–84 og påbygd redskapshus 1979), og nytt redskapshus med korntørke (1988). Gårdens eier har hytte på Sørsetra, bygd 1993–94, på en tomt som han overtok fra Arne Kleven i 1970 (gnr. 192/48 Nussehaugen).

En gammel låve (fra tidlig 1800-tall) ble delvis revet i 1979, og resten ble revet i 1988 for å gi plass til nytt redskapshus.

Åkernavn er Sørjordet, Elvejordet, Bråtan, Bekkåkeren og Flaten.

I Bråtahavna ligger en slette, hvor det i 1955 ble holdt speiderpikleir med 100 speiderpiker fra hele Buskerud. Fra brygga ved Leinestrand gikk den gamle kirkeveien for folk fra Vestre Hole (Tyristrand) til Bønsnes kirke.

Bønsnes LØPENR. 104 – SEINERE GNR. 212/4³⁹

I 1750-årene var Cornelius Lindrup eier av hele Lille Bønsnes (20 lispund) og 10 lispund i Store Bønsnes. I 1758 solgte han halve Lille Bønsnes (10 lispund) til en av sønnene, David Corneliusen, for 250 riksdaler (løpenr. 104). Samtidig overtok en annen sønn, Hans Corneliusen, den andre halvparten for samme kjøpesum, og brukte denne sammen med $\frac{2}{3}$ av Store Bønsnes (se Bønsnes løpenr. 103, seinere bnr. 1).

DAVID CORNELIUSSEN LINDRUP (1734–1812) var gift to ganger, først i 1758 med DORDI NILSDATTER FJELD (1723–1805) fra Søndre Fjeld. De fikk fem barn, hvorav tre nådde voksen alder:⁴⁰

* Cornelius (f. og d. 1759), d. 9 måneder gammel.

* Sara (1761–1818), g. 1785 m. Mads Andersen Frognøen/Nøstret (1751–1812), i 1801 i Nøstret, vi kjenner sju barn: Gunhild, David, Mari, Anders, Anne, Dorte og Kirsti – se gnr. 208/14 Nøsterud.

* Cornelius (1763–1847), seinere eier av Lille Bønsnes, g.m. Maria Jørgensdatter Bye, 10 barn – se nedenfor.

* Johanne (1765–1848), g. 1790 m. Johannes Paulsen Moe (f. 1770), husmann og fra 1806 selveier i Svensrud, sju barn: Anne (f. 1791), Dordi (f. 1794), Pauline (f. 1796), Johannes (f. og d. 1799), Johannes (f. og d. 1800), Gunnor (1802–1811) og Mari (f. 1806) – se bind 3 s. 85–86.

* Mari (1771–1773), d. 1 $\frac{1}{2}$ år gammel.

³⁹ En del av løpenr. 104 (104b) er i dag en del av gnr. 212/5 Bønsnes (Gullingsrud).

⁴⁰ Slektsopplysninger etter Ole Engebretsen Ytteri: «Pål Putten og Hans Grenader sin slekt». Dordi Nilsdatter hadde i første ekteskap med Torsten Madsen Lehne (Ullern) også fem barn: Kirsti (f. 1747, g.m. husmann Gabriel Kroken), Sissel (f. 1748, g.m. Anders Halvorsen Lehne), Nils (f. 1750), Maria (f. 1751, d. som barn) og Maria (f. 1753, g.m. Lars Lagesen Fuglesangen, minst fire barn: Lage, Nils, Torsten og Anne) – se Nedre Leine gammelt matrikelnr. 49.

I 1762 satt David Corneliussen på gården med hustru Dordi Nilsdatter, og nevnt er også Dordis datter fra første ekteskap med Torsten Madsen Lehne, Kirsti Torstensdatter, og en kvinne ved navn Sara Davidsdatter, som døde i 1780, 80 år gammel. Hun var trolig halvsøster av David Corneliussens far, Cornelius Davidsen Lindrup.⁴¹ Det var én husmannsplass under gårdparten i 1762 (Jon Eriksen).

Etter Dordi Nilsdatters død i 1805 ble det avholdt skifte (sluttet 1807). Hun etterlot seg tre barn fra ekteskapet med David Corneliussen, og tre døtre fra sitt første ekteskap med Torsten Madsen Lehne. Boets nettoverdi var 3 riksdaler 22 skilling.

David Corneliussen giftet seg igjen i 1807 med DORTE DANIELSDATTER FJELD (f. 1757) fra Svenskerud, en gårdpart av Søndre Fjeld. Dette ekteskapet var barnløst.⁴² Dorte Danielsdatter var i mange år jordmor i Hole.

I 1787 solgte David Corneliussen gården til sønnen Cornelius for 392 riksdaler og livøre til foreldrene i deres levetid.

CORNELIUS DAVIDSEN BØNSNÆS (1763–1847) giftet seg i 1787 med MARIA JØRGENDATTER BYE (1766–1833).⁴³ De fikk 10 barn:

* David (1787–1790), d. 2 1/2 år gammel.

* Jørgen (1789–1866), eier av en gårdpart av Lille Bønsnes 1844–50, g.m. Marie Engebretsdatter Bjørnstad (1784–1849), seks barn – se nedenfor (løpenr. 104c).

* David (1791–1818), ugift, d. 26 1/2 år gammel.

* Nils (f. 1794), ugift, død i 1860-årene.

* Mari (1796–1797).

* Johannes (f. 1798), husmann og snekker, g. 1817 m. sin kusine Dordi Johannesdatter Svensrud (f. 1794). De bodde i Svensrud i 1818, på Berg i 1823, på Svarstad i 1825 og 1829, på Bønsnes i 1832 og 1835, og på Frogøy i 1838, minst sju barn: Jørgen (f. og d. 1818), Jørgine (f. 1820), David (1823–1890), Johan (f. 1825, g.m. Anne Marie Hansdatter Lehne, to barn – se gnr. 212/7 Elverud), Marie (f. 1829), Johanne (f. 1832) og Cornelius (f. 1837).⁴⁴

* Dorthea (f. 1800), g. 1830 m. Nils Christensen Fjeld (f. 1803), seinere eier av Svenskerud (Fjeld), seks barn: Berte Marie, Christen, Karen, Jørgine, Carl og Maren – se Svenskerud (gnr. 217/3 Solheim).

⁴¹ Sara Davidsdatter Lindrup hadde vært gift i Amsterdam. Tidlig i 1740-årene var hun enke, og hun flyttet hjem til Norge på sine eldre dager. (Etter Ole Yttri.)

⁴² Dorte hadde to barn utenfor ekteskap: Mari (f. og d. 1781) med soldat Ellev Helgesen ved Nordenfjeldske Regiment, og Ole (f. 1792) med Anders Eriksen Vaker.

⁴³ Marias foreldre var Jørgen Olsen Bye og Jøran Andersdatter Hungerholdt, som var eiere av Hungerholt i Steinsfjeringen fra cirka 1795.

⁴⁴ Etter Ole Yttri.

* Jørgine (1803–1817), d. 14 år gammel.

* Mari (1805–1806).

* Anders (f. 1811), ugift, eier av Lille Bønsnes løpenr. 104 fra 1839, d. i 1860-årene.

I 1801 satt Maria Jørgensdatter (35) og Cornelius Davidsen (39) på Bønsnes med fire barn: Jørgen (11), David (7), Johannes (3) og Dorthea (1), og føderådsfolkene David Corneliussen (67) og Dor-di Nilsdatter (79). Under gården var det én husmannsplass – trolig Jørgenshagen.

Cornelius Davidsen var eier av Bønsnes til 1839, da han solgte gården til sin yngste sønn, ANDERS CORNELIUSSEN BØNSNÆS (f. 1811). Han var ugift, og satt ikke lenge som eier av hele farens tidligere gård. Først solgte han i 1843 en gårdpart til Nils Isaksen Fjeld (løpenr. 104b, seinere del av bnr. 5), og i 1844 en annen (løpenr. 104c) til sin eldre bror, Jørgen Corneliussen, for 150 spesidaler. Samme år (1844) utstedte han livørebrev til en annen bror, Nils Corneliussen, som var ugift og bodde på gården.

Anders Corneliussen måtte gå fra gården sist i 1840-årene, og i 1850 ble den kjøpt på auksjon av Jørgen Olsen Rytterager på Storøya, rimeligvis på grunn av en misligholdt pantobligasjon på 359 spesidaler fra faren, Cornelius Davidsen Bønsnæs, til Ole Jørgensen Rytterager i 1839.

Jørgen Olsen Rytterager solgte umiddelbart gården videre til Ingeborg Paulsdatter Løken for 800 spesidaler.

INGEBORG PAULSDATTER BJERKE (f. 1804) var fra Løken i Hole, og enke etter Nils Andersen Bjerke (Kragstad) på Bortigarden Bjørke i Steinsfjordingen. Etter sin manns død solgte hun i 1846 Bortigarden Bjørke, og fra 1850 bodde hun med sine barn på Bønsnes. Samme år kjøpte hun også den gårdparten av Lille Bønsnes som Jørgen Corneliussen Bønsnæs var blitt eier av i 1844 (løpenr. 104c),

Gnr. 212/4 Bønsnes cirka 1981. Det gamle våningshuset (til høyre) er fra 1885, mens det nye ble bygd i 1980.

og denne har siden vært en del av gården. I sitt ekteskap hadde hun fire barn:

Fra Bønsnes mot Frognøya en høstdag, malt av Gulbrand Hurum i 1946.

* Edvard (1833–1925), ugift, utvandret til Amerika som ung mann.

* Paul (1835–1909), eier av Bønsnes fra 1881, g.m. Inger Marie Olsdatter, sju barn – se nedenfor.

* Anders (f. ca. 1837), utvandret til Amerika som ung mann, i 1886 bosatt på et sinnssykeasyll, «rolig, arbeidssom og føyelig, og er visst forsørgt på beste måte».⁴⁵

* Anne Marie (f. 1840), g.m. Jørgen Nilsen Bønsnes (f. 1831), eier av Bønsnes løpenr. 104b (seinere del av bnr. 5), utvandret i 1880 til Amerika, fem barn: Ingeborg Karine Jørgine (1871–1953,⁴⁶ g.m. Kristian Fjeldstad 1868–1939 fra Øvre Fjeldstad, tre barn: Gudrun, Ove Jørgen Maurtiz og og Helge – se bind 3 s. 165), Anna Mathilde (f. 1873), Nilborg (f. 1877, d. som barn), Gunda (f. 1879) og Nilborg (f. 1884).⁴⁷

⁴⁵ Jørgen (Jørn) Nilsen Bønsnes i brev til Ole Haagensen Hurum 5. juli 1886 (fra avisartikkel av Fredrik C. Hildisch i Ringerikes Blad 23. desember 1981).

⁴⁶ En søster av Jørgen (Jørn) Nilsen Bønsnes, Jørgine Nilsdatter, stelte huset for Ole Christensen Dæhli på Nordre Dæli, og Karine ble igjen hos henne da foreldrene og småsøstrene reiste til Amerika. Jørgine ble i 1880 gift med Andreas Larsen, og deres datter Anne Karine ble seinere gift med Halvor Hammersbøen – se bind 3 s. 296–297, og omtale av gnr. 217/13 Vestigarden Fjeld i bind 4.

⁴⁷ De tre døtrene i Amerika ble alle lærerinner (ugifte, ingen etterkommere).

«... OPFØRELSE AF NY BYGNING»

I brevet hvor han ba om utskifting, anførte kandidat Leegaard som en av grunne- ne «at min nabo Paul Nilsen, for hvem hovedbygningen nedbrændte i vinter, nu er i ferd med opførelse af ny bygning – og henstilles derfor til hr. udskiftningsfor- manden om det ikke skulde ansees hensigtsmessigt at varsle ham om, at dette skridt er foretaget, for at hindre videre bebyggelse, da udflytning for hans vedkom- mende utvivlsomt vil blive følgen af en udskiftning». Retten henstilte da til Paul Nilsen om å stoppe bygging- en til utskiftinga var tilende- brakt. Kandidat Leegaard tilbød Paul Nilsen og hans familie å leie husrom så lenge utskiftinga foregikk og seinere til nytt våningshus var oppført.

I 1865 satt Ingeborg Paulsdatter (61, enke) på gården med to av sine barn: Paul (32) og Anne Marie (26) samt en tjenestedreng, Johan Hansen (20). De hadde 3 hester, 5 storfe, 13 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{16}$ t. hvete, $1\frac{1}{4}$ t. rug, 4 t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{7}{8}$ t. erter og 10 t. poteter.

Samme år (1865) ble gårdens skogteig på Krokskogen utskilt og solgt til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr for 150 spesidaler (se omtale av skog).

Ved skjøte av 1. februar 1881 ble gården solgt til eldste sønn Paul for 4.000 kroner.

PAUL NILSEN BØNSNÆS (1835–1909) ble i 1885 gift med INGER MARIE OLSDATTER (f. 1856) fra Kleiva (Urskleiva) i Steinsfjerdingen. De fikk sju barn:

* Nilborg (f. 1882), bosatt i Drammen, ugift, én datter Paula (1912–1993),⁴⁸ arkitekt i NSB, tegnet bl.a. Indre Arna stasjon på Bergensbanen.

* Georg (1885–1965), eier av Bønsnes fra 1910, g.m. Karine Hodt, fem barn – se nedenfor.

* Ivar (f. 1888), d. like før han skulle gifte seg med Olga Ekornrud, de hadde én sønn Alf Ivar Ekornrud (f. 1914, bosatt i Haug, g.m. Sigrid Wenner fra Haug, to døtre: Jorun og Turid).

* Oluffa (f. 1891), bosatt i Heggedal i Asker, siden i Røyken, g.m. Johannes Hansen, fire barn: Bergljot (f. 1916, d. i spanskesyken), Harald (f. 1918, d. i spanskesyken), Harald (f. 1921) og Bjarne.

* Janna (f. 1894), bosatt i Oslo, g.m. Johannes Gulbrandsen fra Oslo (ingen barn).

* Nils Petter (1897–1973), bosatt i Oslo, g.m. Nora, to barn: Sverre (f. 1924) og Berit (f. 1931).

* Borghild, d. 18 år gammel.

Paul Nilsen Bønsnæs var gårdbruker og «læssekjører», trolig kjørte han nikkell fra Ringerikes Nikkelverk på Tyrstrand, som sin nabo, kandidat Leegaard.

Vinteren 1885 brant våningshuset på gården. Sjølfolket var borte, og en tjenestegutt hadde fyrt opp i en etasjeovn i huset samtidig som han la en del rå ved til tork i hovalene på ovnen.⁴⁹ Deretter gikk han i drengestua og la seg til å sove. Veden i hovalene tok fyr, og snart stod bygningen i lys lue. Den lå omtrent der hovedbygningen på Bønsnes bnr. 5 (Gullingsrud) ligger i dag.

⁴⁸ Nilborg ble født tre år før foreldrene giftet seg, og i kirkeboka er det anført at det var moras første leiermål, og farens andre. I 1907 var Nilborg Bønsnæs kokke på Haugbo gård i Asker, hvor Olav Eriksen fra Steinsfjerdingen var kjørekar (Olav Eriksens erindringer).

⁴⁹ Hovaler = åpninger mellom «etasjene» i en etasjeovn.

27. april 1885 krevde Peter Nicolai Leegaard, eier av Bønsnes bnr. 1, utskifting. Denne ble gjennomført 1885–86, med overutskifting høsten 1886. Et av resultatene var at Paul Nilsens gård ble bestemt flyttet fra Bønsneshøyden og nordover, ned på sletta, hvor den ligger i dag. Kostnaden ved flytting av låve, fjøs samt tømmer og stein til den nye bygningen ble beregnet til 500 kroner.

I matrikkelen 1886 hadde Bønsnes bnr. 4 en skyld på 3 mark 35 øre. I 1887 ble to parseller utskilt og solgt: bnr. 12 Bønsnæsmyren (skyld mark 1,22) til Andreas Hansen Svarstad for 1.700 kroner,⁵⁰ og bnr. 16 Sandhaugen (skyld 61 øre) til Jørgen Hansen Elstøen for 800 kroner. Etter at ytterligere et åkerstykke, bnr. 18 Bønsnæsmyren (skyld mark 1,83) i 1893 ble solgt til Lars Thingelstad på Øvre Leine for 3.500 kroner, var gårdens skyld redusert til 91 øre. I sistnevnte salg forbeholdt Paul Nilsen Bønsnæs seg rett til vann i Klokkerputten.

I 1900 satt Inger Marie og Paul Nilsen Bønsnæs på gården med sine seks eldste barn. I 1908 ble parsellen Leinemyra (bnr. 24 av skyld 45 øre) utskilt og solgt til Lars Olsen Thingelstad på Øvre Leine for 1.000 kroner.

Etter Paul Nilsen Bønsnæs' død i 1909 fikk Inger Marie Bønsnæs uskiftebevilling, og i 1910 overdro hun bruket (skyld 46 øre) til sønnen Georg for 1.600 kroner. Han lånte 2.000 kroner i Arbejderbruk- og boligbanken mot pant i eiendommen.

GEORG PAULSEN BØNSNÆS (1885–1965) var bygdeslakter, desinfektør og småbruker. Han var i tillegg utdannet pøsemaker (hos Rød i Vikersund). Han kjøpte opp hester som han slaktet om vinteren, og solgte kjøttet fra utsalg i «Ødden-låven» på Rønningen. Han ble i 1908 gift med KARINE HODT (1875–1959), og de fikk fem barn:⁵¹

* Margit (1909–1989), eier av Bønsnes fra 1965, g.m. Johan Eikeland (1912–1966), tre barn – se nedenfor.

* Hjørdis (1911–1992), tok seg jobb i New York hos den norske general-konsul Christensen, bodde i Amerika i 42 år, g. i USA m. Jack Hallin fra

⁵⁰ Andreas Hansen Svarstad solgte bnr. 12 Bønsnesmyren videre i 1896 til Gulbrand Hansen Hundstad for 1.950 kroner. I 1912 solgte sistnevnte parsellen til Ole Gulbrandsen Mosengen for 2.500 kroner, og den har siden vært en del av gnr. 215/5 Mosenga (eier i dag Ivar Moe).

⁵¹ Før hun giftet seg, fikk Karine én sønn, Harald (1904–1958), med Einar Edvardsen. Harald vokste opp hos sine besteforeldre, Jørgine og Hans Hodt i Nedre Hodt. Harald Hodt var rutebileier (Maridalsbussen), bosatt på Bestum i Bærum, og ble gift med Anna Karoline Banggren fra Nymoen på Hen. De fikk én sønn, Rolf Thorbjørn (f. 1925), som er bosatt på Høvik i Bærum, g.1 m. Elsa Blikstad fra Bestum, én sønn Rolf (f. 1954), g.2 m. Åse Bugge fra Bergen, fire barn: Harald (f. 1962), Nils Kristian (f. 1963), Sven Erik (f. 1964) og Anders (f. 1968).

Georg Paulsen Bønsnæs (1885–1965) var bygdeslakter, desinfektør og småbruker.

2 KRONER FOR Å SLAKTE EN KALV

Av almanakken til Georg Bønsnæs fra 1927 ser vi at han fikk 5 kroner for å slakte en okse hos Erling Sand på Bønsnes. Hos Karl Lehnestrand slaktet han en kalv (2 kroner), og hos Ole O. Lehne en gris (4 kroner og 50 øre). Den 16. mars 1927 mottok han en slaktemaske fra Foreningen til Dyrenes Beskyttelse, og den 23. s.m. desinfiserte han i 12 timer på en av Leine-gårdene.

*Georg Paulsen Bønsnæs
(1885–1965).*

*Karine Bønsnæs f. Hodt
(1875–1959).*

*Margit og Johan Eikeland
med sine tre sønner. Fra ven-
stre: Gisle (f. 1949), Leif Kåre
(f. 1952) og Erland (f. 1947).*

Trondheim (ingen barn), kom hjem som enke i 1975, og bodde sine siste leveår i Grøndokka.

* Ingeborg (1914–2002), tok seg jobb i Wait Plains utenfor New York, bodde i USA i 42 år, g.m. Einar Færeveag fra Tysnes i Hordaland (ingen barn), g.2 m. Alf Tønning fra Måløy, flyttet hjem til Norge og bodde på Måløy i Sogn og Fjordane.

* Erland (1916–1938), d. av lungebetennelse mens han avtjente verneplikten i HM Kongens Garde.

* Gyda (f. 1921), bosatt på Røyse, g.m. Reidar Haug (1920–2006) fra Tyristrand, to døtre: Else Karin (f. 1943) og Gerd Marit (f. 1950) – se gnr. 209/11 Åsheim (Hundstadveien 251).

Karine Bønsnæs var en dyktig kokke og ble mye benyttet i brylluper, dåp og begravelser rundt på bygdas gårder.

I 1917 kjøpte Georg Paulsen Bønsnæs naboeiendommen Rønningen av Andreas Hansen Svarstad for 3.300 kroner. Rønningen var på rundt 30 mål og kun bebygd med en låve. Georg drev Rønningen sammen med sitt eget bruk til 1936, da han solgte det til Martin Engebretsen for 2.500 kroner – se gnr. 212/8 Rønningen.

Etter Georg Bønsnæs' død i 1965 var det hjemmelsovergang til arvingene, og datteren Margit overtok eiendommen for en kjøpesum på 10.000 kroner.

MARGIT EIKELAND F. BØNSNÆS (1909–1989) giftet seg i 1946 med JOHAN EIKELAND (1912–1966) fra Eikeland på Osterøy i Hordaland, og de fikk tre sønner:

* Erland (f. 1947), bosatt i Lyngdal i Numedal, g.m. Ann Kristin Nilsen (f. 1967) fra Drammen, fire barn: Jonas (f. 1987), Ole Magnus (f. 1989), Einar (f. 1991) og Karine (f. 1992).

* Gisle (f. 1949), bosatt på Herøya i Porsgrunn, g. 1973 m. Sigrid Flage (f. 1950), to barn: Johan (f. 1976) og Andreas (f. 1980).

* Leif Kåre (f. 1952), eier av Bønsnes fra 1990 – se nedenfor.

Før de overtok Bønsnes, hadde Margit og Johan Eikeland forpaktet flere gårder på Vestlandet: Hamre prestegård på Osterøy 1946–50, Mons Prestun sin gård i Indre Arna 19501–60, og Hauane gård i Ervik 1960–65). Ved siden av å drive Bønsnes, arbeidet Johan Eikeland ved Seriekjøkken AS i Skrangledalen.

Siden 1990 har LEIF KÅRE EIKELAND (f. 1952) vært eier av Bønsnes bnr. 4. Han er ugift, og er lagerarbeider ved Ajungilak i Oslo.

Bønsnes gnr. 212/4 har i dag 12 dekar dyrket jord, 2 dekar tomt, skurtresker og traktor. Jorda leies bort til Ragnar Thingelstad på Øvre Leine. Åkernavn er Pålerudmyra og Snyta.

Bygninger på bruket er våningshus (bygd 1980), gammelt våningshus (1885) og låve (1885).

Bønsnes LØPENR. 105 – I DAG GNR. 212/13 (HAVNA)⁵²

I 1761 fikk Christen Corneliusen Bønsnæs bygseddell av lagmann Peter Vogt på en tredejedel av Christiania lagstols eierpart i Store Bønsnes.

CHRISTEN CORNELIUSSEN BØNSNÆS (1741–1787) var sønn av Mette Hansdatter og Cornelius Davidsen Lindrup på Store Bønsnes. Han giftet seg i 1761 med MARI ALVSDATTER FROGNØEN (1738–1828), og de fikk 11 barn, hvorav åtte nådde voksenalder:⁵³

* Mette (f. 1762), d. som barn.

* Cornelius (f. 1763).

* Alv (f. 1765), seinere bruker av Bønsnes, g.m. Anne Hansdatter Lehne, seks barn – se nedenfor.

* Mette (f. 1767), g. 1803 m. Gulbrand Jakobsen Svarstad (f. 1766), i 1801 tjenestekar og snekker på Svarstad, i 1820-årene husmann under Maurud på Tyristrand (brukt under Nordre Dæli), minst én datter Mari (f. 1811).

* Eli (1769–1833), g. 1793 m. Hans Hansen Lehne d.y. (1755–1824) på Nedre Leine, fire barn: Hans, Cornelius, Christen og Cornelius – se gnr. 215/1 Nedre Leine.

* Siri (1772–1773), d. 1 år gammel.

* Ole (f. 1774), sist i 1790-årene eier av del av brorens gård, i 1801 gårdskar på Hole prestegård og i 1802 på Libakke. I 1802 ble han utlagt som barnefar til Kari Olsdatter Borgens sønn, Ole – seinere Ole Olsen Nauen, låsesmed og klokkestøper i Tønsberg – se bind 1 s. 344.

Margit Eikeland f. Bønsnæs (1909–1989) og Johan Eikeland (1912–1966)

⁵² En del av løpenr. 105 (105b) er i dag en del av gnr. 211/5 Bønsnes (Gullingsrud).

⁵³ Christen Corneliusen Bønsnæs ble i 1861 utlagt som barnefar til et pikebarn, Anne, av Marte Engebretsdatter.

Bønsnes bnr. 13 cirka 1960.
I bakgrunnen Frognøya.

* Siri (1776–1778), d. 2 1/2 år gammel.

* Hans (f. 1778).

* Isak (1780–1840), siden eier av Libakke og Vestre Fjeld, g. 1804 m. Marte Christensdatter Moe (f. 1785) fra Øvre Moe, 11 barn: Nils, Christen, Gulbrand, Anne Mari, Kristian, Ragnhild, Maren Elisabeth, Karen, Inger, Hans og en dødfødt pike – se Vestre Fjeld.

* Siri (f. 1783), g. 1809 m. skomaker Arne Pedersen Bang fra Bragernes.

I 1762 satt Christen Corneliussen på gårdparten med hustru Mari Alvsdatter og én tjenestejente, Ragnhild Olsdatter. Under gårdparten var det én husmannsplass (Hans Eriksen).

Christen Corneliussen Bønsnæs døde i 1787, 46 år gammel. Han ble i 1789 etterfulgt som bruker av eldste sønn, Alv Christensen, som i 1789 fikk bygselseddel av lagmann og etatsråd Colbjørnsen på 16 2/3 lispund av lagstolens eiendomsgods i Store Bønsnes. Da hadde en brørsønn, HANS HANSEN BØNSNÆS (1759–1790), i mellomtida vært bruker av gårdparten fra 1786 til 1789.

ALV CHRISTENSEN BØNSNÆS (f. 1765) giftet seg i 1789 med ANNE HANSDATTER LEHNE (1761–1827) fra Nedre Leine, og de fikk seks barn, hvorav fem nådde voksenalder:

* Maria (f. 1790), g. 1826 m. Wilhelm Christoffersen Glad i Norderhov.

* Christen (1792–1794), d. 1 1/2 år gammel.

* Christen (1795–1867), eier av Bønsnes fra 1867, gift tre ganger – se nedenfor.

* Hans (f. 1798), g. 1828 m. Henriette Kathrine Jensdatter Sørum, fikk i 1830 en datter Maren.

* Marte (f. 1800), g. 1820 m. Gunder Hansen Sørbrønd i Asker, minst tre barn: Hans (f. 1820, tvilling), dødfødt tvilling (1820) og Nils (f. 1823).

* Anne (f. 1804), g. 1829 m. Ole Mikkelsen i Hønefoss.

I 1800 ble Christiania lagstol opphevet, og Alv Christensen Bønsnæs ble eier av de $16 \frac{2}{3}$ lispund som han tidligere hadde bygslet. I 1801 satt han imidlertid ikke på egen gård, men var leilendingsbonde i Nordigarden Fjeld, hvor han bodde med hustru Anne Hansdatter (40) og fire barn: Maria (7),⁵⁴ Christen (6), Hans (3) og Marte (1) samt sin mor, Mari Alvsdatter (64, føderådsenke). På Bønsnes bodde da Hans Andersen (36, gårdbruker og landartillerist) med hustru Lisbeth Larsdatter (36) og tre barn: Gulbrand (8), Lars (6) og Anders (2) samt én losjerende, Gunhild Henriksdatter (36), som levde av håndarbeide.

HANS ANDERSEN FJELD (1766–1844) var sønn av skredder Anders Gulbrandsen og Oline Olsdatter Søhol (de bodde på Svarstad da sønnen ble født i 1766). Han giftet seg i 1792 med LISBETH LARSDATTER WAGER (1765–1841) fra Norderhov. Han var i 1790-årene husmann på en plass under Gornnes, og noen år seinere overtok han som eier av Nordigarden Fjeld, hvor Alv Christensen Bønsnæs satt som leilending i 1801.

Ved skjøte av 14. mai 1804 solgte Alv Christensen halvparten av sin gårdpart i Bønsnes ($8 \frac{1}{3}$ lispund) til en bror, Ole Christensen, for 690 riksdaler. I panteregisteret er imidlertid anført at «gaarden skal igjen ha gaaet tilbage» – dvs. kjøpet er blitt omgjort.

I 1812 solgte Alv Christensen den tidligere husmannsplassen Elstøen «og en slaatteteig» (løpenr. 106 av skyld $3 \frac{1}{3}$ lispund) til Kristoffer Hansen, og satt igjen med $13 \frac{1}{3}$ lispund som han i 1824 solgte til sin eldste sønn, Christen Alvsen, for 800 spesidaler.

CHRISTEN ALVSEN BØNSNÆS (1795–1867) var gift tre ganger, første gang med ANNE JOHANDATTER. (ca. 1780–1821). De fikk tre barn, som alle døde som små:

* Anne Marie (1818–1819), tvilling, d. 1 år gammel av kikhoste.

* Hans (f. 1818), tvilling, d. som barn.

* Anne Marie (1820–1821), d. 1 år gammel.

Anne Johansdatter var i 1801 tjenestejente i Høgstua Hurum i Steinsfjordingen. Hun døde i 1821, 41 år gammel, og Christen Alvsen giftet seg igjen med JOHANNE HANSDATTER. Vi kjenner seks av deres barn:

* Anne (f. 1823), g. 1841 m. Ole Christiansen Mosengen (f. 1816), i 1865 husmannsfolk i Svinehagen med tre barn: Jørgine, Christian og Karen.

* Alv (1825–1826), d. 1 år gammel.

⁵⁴ Alderen i folketellinga er feil, hun var født i 1790.

Fra Bønsnes 1963. Brukene ved fjorden er (fra venstre) Bønsnes bnr. 7 (Elverud), Bønsnes bnr. 15, Solstrand (bnr. 34) og Elverudstrand (bnr. 40).

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

* Alv (f. 1827), bosatt på Bønsnes, g.m. Marie Christiansdatter (f. 1823) fra Gata (Jenseløkka) under Vestre Rud, minst fem barn: Hans (f. 1846), Johannes (1848–1880, blind), Christen (f. 1849, d. som barn), Christian (f. 1855) og Christen (f. 1860).

* Cornelius (f. 1835).

* Ole, ugift, eier av Bønsnes 1856–57, se nedenfor.

I 1833 skrev Christen Alvsen Bønsnæs forpaktningkontrakt med Hans Madsen Ullern på «et stykke jord af denne gaard, Storjordet kaldet», for 5 år.

I 1837 solgte Christen Alvsen to parseller av sin gårdpart, slik at han satt igjen med rundt en tredjepart: løpenr. 105b (av skyld 2 daler 16 skilling) til Nils Isaksen Fjeld for 700 spesidaler, og løpenr. 105c (av skyld 1 ort 19 skilling) til Ole Jørgensen Elstøen for 100 spesidaler. Resten av bruket (løpenr. 105a av skyld 3 ort 13 skilling) satt han med til 1856, da han overdro det til yngste sønn, Ole Christensen Bønsnæs, for 200 spesidaler og selv tok livøre.

I 1865 satt Christen Alvsen (71) som husmann på Bønsnestangen med sin tredje hustru Marte Mortensdatter (45) – de giftet seg i 1861 – og én fostersønn, sønnesønnen Christen Alvsen (7). Christen Alvsen (den eldre) druknet i Tyrifjorden høsten 1867.

OLE CHRISTENSEN BØNSNÆS var ugift, og satt ikke lenge som eier av gården. Allerede i 1857, året etter at han var blitt eier, solgte han gården til COLBJØRN OLSEN (f. ca. 1792) fra Skotland på Veme i Soknedalen. Den nye eieren må ha bodd på Bønsnes en tid, for da sønnen, Henrik Colbjørnsen, (f. 1816, seinere husmann på

Ullerntangen), giftet seg i 1847 med Anne Dorthea Gulbrandsdatter Mosengen, ble Bønsnes oppgitt som hans bosted. Colbjørn Olsen var gift med Marte Henriksdatter fra Froks-eie i Norderhov, og vi kjenner ytterligere ett av deres barn: Aase Mathea (f. 1820).

Colbjørn Olsen solgte bruket (løpenr. 105a, seinere bnr. 13) tidlig i 1860-årene til Engebret Hansen og Engebret Jørgensen. I 1865 satt han som innerst (leieboer) og enkemann i plassen Snekkerenga under Svarstad, og i folketellinga er anført at han «lever af sine Penge». Skjøte på eiendommen ble først utstedt i 1867, etter Engebret Jørgensens død. Han ble den siste besitter av Bønsnæs-slekta på dette bruket av Bønsnes.

ENGBRET JØRGENSEN BØNSNÆS (1829–1867) var sønn av Marie Engebretsdatter og Jørgen Corneliusen Bønsnæs. Han var smed, og giftet seg i 1856 med MAREN JOHANNESDATTER LEHNE (f. ca. 1835), og vi kjenner fem av deres barn:

- * Marie (f. 1856), ugift, bosatt i Christiania, «opsynskvinde ved Kreds-fængselet i Oslo».
- * Johannes (1859–1867), druknet i Tyrifjorden i 1867, 8 år gammel.
- * Jørgen (1861–1867), druknet i Tyrifjorden i 1867, 6 år gammel.
- * Edvard (f. 1864), forretningsmann i Christiania, gift og barn.
- * Jørgine, g.m. urmaker Fjerdingstad, Kongsberg.

I 1865 satt Engebret Jørgensen (37) på gården som «gårdbruker, selveier og smed» med hustru Maren Johannesdatter (31) og fire barn: Marie (10), Johannes (7), Jørgen (5) og Edvard (2). De hadde 2 storfe, 4 sauer og 2 griser, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, $1\frac{1}{2}$ t. bygg, $1\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{2}$ t. erter og 5 t. poteter.

På en del av gården satt Engebret Hansen (39), gårdbruker og selveier, med hustru Marte Johannesdatter (36) og to barn: Hans (6) og Elise (3) – se nedenfor.

Etter Engebret Jørgensens død i 1867 overtok Engebret Hansen som eier av bruket, etter at det var fraskilt en parsell på 5 mål til Engebret Jørgensens enke, Maren Johannesdatter (seinere bnr. 15).

ENGBRET HANSEN BØNSNÆS (1827–1903) var fra Taje (Helgelandseie), og sønn av Mari Olsdatter og Hans Olsen Tajet. Han ble gift med MARTE JOHANNESDATTER LEHNE (1831–1912), og de fikk seks barn: Hans (1860–1930), Elise (1863–1942), Matea (1866–1910), Johannes (1869–1938), Emilie (1872–1933)⁵⁵ og Peder (1875–1936).

Ved skjøte av 16. mars 1880 solgte Engebret Hansen gården (av

⁵⁵ Emilie Engebretsdatter (f. 1862) ble i Amerika gift med Andreas Andersen Hafnor (1870–1956) fra Øvre Hafnor, og de fikk seks barn: Peder, Carl, Milda, Alf, Eldor og Evelyn – se bind 3 s. 496.

FEM DRUKNET I TYRIFJORDEN

«Et sørgelig Ulykkestilfælde indtraf i Hole søndag eftermiddag idet 5 Mennesker druknede i Tyrifjorden. Peder Thoresen Byeie, Engebret Jørgensen Bønsnæs og Gulbrand Chr. Gomnæs, vare paa Jernbane og dampbaad ankommet til Skjerdalen, for at besøge sit Hjem, og for at bringe disse over til Hole-landet hadde Christen Bønsnæs tillige med 2 af Engebret Bønsnæs smaa-gutter begivet sig over Fjorden i en liten Baad. Ude paa Fjorden kantrede Baaden og kun Peder Thoresen reddede sig.» *Det var Christen Alvsen Bønsnæs som sammen med to av Engebret Jørgensens sønner, Johannes (8) og Jørgen (6), rodde over fjorden for å møte de reisende. Christen Alvsen var den eneste av de druknede som ble gjenfunnet og begravet på Hole kirkegård.

* Ringerikes Ugeblad 1867.

**«HAN HAR GJORT DET
BEST AV ALLE»**

«Nå til Engebret Hansen. Som jeg tenker så reiste han av oss som den fattigste mann fra Norge. Men kommet hit så har han muligens den største kapital. Jeg mener hans 3 sønner og tre døtre, hvorav den eldste jenten er gift, og de øvrige arbeider på et trelastlager. Han har gjort det best av alle. Han har 1 kvarter land, seks hester og all slags farmertuls (tools = redskap). Hus som meg. Engebret har utmerkede sønner. På ham selv kan intet utsettes. De er alle ved god helse, dog Marte litt dårlig av og til.»*

* Jørgen (Jørn) Nilsen Bønsnæs i brev til Ole Haagenen Hurum 5. juli 1886 (fra avisartikkel av Fredrik C. Hildisch i Ringerikes Blad 23. desember 1981).

skyld mark 1,98) til Karl Olsen for 2.800 kroner, og i april samme år reiste han til Amerika med kone og seks barn.

KARL OLSEN BØNSNÆS (f. 1852) var fra Pålerud ved Sælabonn (se bind 3 s. 92), og giftet seg i 1879 med KAROLINE JOHANNES-DATTER (f. 1856). Vi kjenner sju av deres barn:

- * Oline (f. og d. 1883), d. 14 dager gammel.
- * Udøpt guttebarn (1885–1886), d. 4 1/2 måned gammel av «medfødt svag-hed».
- * Gunda (1881–1882), d. 3 måneder gammel.
- * Mathilde (f. 1879), i 1900 bosatt hjemme hos foreldrene, «noget gebrækkelig».
- * Gunda (f. 1887), ugift, eier av Bønsnes bnr. 13 fra 1931 – se nedenfor.
- * Jørgen (f. 1890), ugift, eier av gnr. 211/7 Enga (Svarstad søndre) 1925–33 sammen med broren Otto.
- * Otto (f. 1893), ugift, eier av gnr. 211/7 Enga (Svarstad søndre) 1925–33 sammen med broren Jørgen

Karl Olsen var tidligere sjømann, og drev i 1900 med jordbruk, tømmerfløting og fiske. Da satt han på bruket med hustru og fire barn: Mathilde, Gunda, Jørgen og Otto.

I 1885–87 var det utskifting. I 1886 ble det i utskiftingsprotokollen anført at Karl Olsen Bønsnæs var fraværende «paa Dampbaadsfart paa Randsfjorden».

I 1900 ble en åker på 50 dekar (bnr. 19 Brubråten av skyld 40 øre) og en skogteig med seterløkke ved Øskjevallsetra på Krokskogen (bnr. 20 Johanneshugget av skyld 16 øre) utskilt og solgt til Karl Hansen Lehnstrand for hhv 625 og 250 kroner. Parsellene har siden tilhørt Leinestrand, inntil de i 1996 ble solgt til eieren av Elstøen – se omtale av Leinestrand.

I 1902 skrev Karl Olsen Bønsnæs forpaktningkontrakt med Drammens Trælasthandlerdirektion på en grunnstykke av eiendommen, mot årlig avgift 5 kroner.

Ved skjøte av 24. desember 1931 overtok datteren Gunda eiendommen for 1.400 kroner og huslyrett til broren Otto.

GUNDA BØNSNÆS (f. 1887) var ugift, og satt som eier til sin død. Gunda Bønsnæs var en hjemmets kvinne, og levde hele sitt liv på Bønsnes.

I perioden 1938–54 ble fire parseller utskilt fra Bønsnes bnr. 13 og solgt:

- * 1938 Gregoriustangen (bnr. 30 av skyld 7 øre) til Frida

Jørgen Bønsnæs (f. 1890) til venstre, og broren Otto Bønsnæs (f. 1893). I årene 1925–33 eide de gnr. 211/7 Enga (Svarstad søndre) sammen.

Løchen på Frognøya for 600 kroner.

* 1945 Solstrand (bnr. 34 av skyld 3 øre) til Ole N. Lehne for 878 kroner.

* 1946 Elverudhaugen (bnr. 35 av skyld 6 øre) til Maria Tollefsen for 1.250 kroner.

* 1953 Elverudstrand (bnr. 40 av skyld 4 øre) til Martin Gihle for 800 kroner.

Etter Gunda Bønsnæs' død ble det avholdt skifte (påbegynt 1959),⁵⁶ og i 1963–64 ble eiendommen solgt til EIVIND SKAAR (f. 1929) fra Østre Aker. Han giftet seg i 1963 med SIGNE FOLKEDAL (f. 1939) fra Granvin i Hardanger. De har tre barn:

* Sigrun (f. 1971), bosatt i Bærum, ugift.

* Jorunn (f. 1972), bosatt i Bærum, g.m. Einar Stensvold (f. 1971) fra Lie.

* Johannes (f. 1974), bosatt i Trondheim, g.m. Helene Onsrud (f. 1978) fra Trondheim, en sønn Ola (f. 2004).

Signe Skaar er lektor ved Ringerike videregående skole. Eivind Skaar er i dag pensjonist, og var som yrkesaktiv lektor ved Kristelig Gymnasium i Oslo.

I 1967 kjøpte Ringerike kommune en parsell på 13,2 dekar av eiendommen til badestrand og parkeringsplass.

Bønsnes gnr. 212/13 har i dag 8 dekar dyrket jord (som leies bort) og 22 dekar produktiv skog. Av bygninger står fortsatt stuebygning, låve og bryggerhus fra rundt 1850. Øvrige bygninger er våningshus (bygd 1965, påbygd 1974) og garasje (1986).

⁵⁶ Eiendommen ble først, ved skifteskjøte av 12. juni 1961, overdratt til Maren Bønsnæs. Samme høst var det hjemmelsovergang til arvingene Erik, Petter, Hans, Andreas og Herman Thon samt Mina Tolpinrud (hver for $\frac{1}{7}$), Margit Myhrvold, Halvard Thon, Bergljot Hellum, Gudrun Thon og Astrid Kristoffersen (hver for $\frac{1}{42}$), og Roar Thon og Toril Thon (hver for $\frac{1}{84}$). I 1963 ble $\frac{6}{7}$ av eiendommen solgt til Skaar for 94.300 kroner, og i 1964 kjøpte Skaar den resterende $\frac{1}{7}$ (av Petter Thon) for 30.000 kroner.

Gunda Bønsnes (f. 1887) ble eier av Bønsnes (Havna) i 1931.

VANN FRA FJORDEN

I 1950-årene la en av naboene, Edvin Tollefsen i Elverudhaugen, inn vann, og han spurte Gunda Bønsnæs om hun var interessert i det samme? Nei, Gunda var ikke det. Hun ønsket fortsatt å hente vann fra fjorden, i bøtter!

Gunda Bønsnes (f. 1887) til venstre med en ukjent dame på Bønsnes rundt 1950.

«... TRODDE AT KIRKEN VAR DERES»

«Å følge fremmede inn i kirken var også noe ungene måtte gjøre, da kirkenøklene hang inne på kjøkkenet hos oss. Det var ofte folk langveis fra som kom. Det var noen som bare skulle se, men det var også mange som kom for å love noe til kirken, om deres ønske gikk i oppfyllelse. Bønsnesgården og noen andre gårder på Hole hadde egne stoler eller krakker i Bønsneskirken. Ja, mor og søsknene hennes trodde at kirken var deres, inntil de ble store nok til å forstå. Deres have gikk jo like inn til kirkevangen, og der i kirken var de døpt, konfirmert, gift kanskje og de døde ble satt inn her før de ble kjørt til Hole kirke og gravlagt. Når noen skulle døpes i Bønsnes, kom de først inn til bestemor, for det var ingen barnekammer i Bønsneskirken».*

* Einar Heimås Dokken: «Mor forteller», i heftet Ringerike 1975 s. 22–24

I 1837 kjøpte Nils Isaksen Fjeld en gårdpart av Bønsnes av Christen Alvsen Bønsnes, eier av Bønsnes løpenr. 105 (seinere bnr. 13), for 700 spesidaler. I 1843 kjøpte han også en gårdpart av Anders Corneliussen Bønsnes, eier av Bønsnes løpenr. 104 (seinere bnr. 4), og lånte da 650 spesidaler av Gunnor Rytterager på Storøya mot pant i sine gårdparter. De to parsellene⁵⁷ ble i 1866 slått sammen til én gård – i dag gnr. 212/5 Bønsnes.

NILS ISAKSEN FJELD (1805–1849) var sønn av Isak Christensen Bønsnæs og Marte Christensdatter Moe (eier av Libakke 1804–22 og siden Nordre Fjeld). Han giftet seg i 1830 med KARI JØRGENSEDDATTER HUNDSTAD (1803–1864), og vi kjenner fem av deres barn:

* Jørgen (f. 1831), eier av Bønsnes bnr. 5 fra 1864 til 1880, da han utvandret til Amerika, g.m. Anne Marie Nilsdatter Bønsnæs, fem barn: Ingeborg Karine Jørgine, Anna Mathilde, Nilborg, Gunda og Nilborg – se nedenfor.
* Christen (f. 1836), utvandret til Amerika.

* Berte Marie (1841–1911), meierske ved Ask meieri, g. 1878 m. Elling Kristian Ellefsen (1842–1922) fra Ask, fra 1883 eier av Klavåsen på Ask, én datter Karine (1879–1971), g.m. Ole Dokken (1878–1915) fra Nesbyen, fire barn: Sigrid (1900–1982, ugift), Einar (f. 1902, g.m. Klara Bergedal fra Sørgefoss, én sønn Asbjørn Erling), Olav (1907–1968, g.m. Olga Bjørnsen, én sønn Ole f. 1949) og Borghild Marie (1913–1958, g.m. Karl Johan Olsen Vangby 1911–1984 fra Nes på Romerike, to barn:⁵⁸ Erling Runar f. 1948,⁵⁹ og Øyvind Ingar f. 1951).

* Jørgine (f. 1844), g. 1880 m. Andreas Larsen Dæhli (f. 1826), én datter Anne Karine (1880–1957), g.m. Halvor Hammersbøen (1872–1952) – se gnr. 217/13 Vestigarden Fjeld.

* Maren (1848–1940), g.m. Peder Rudsødegården (d. 1885), utvandret til Amerika (Chicago), fire barn. Etter Peders død giftet Maren seg igjen, og fikk ytterligere et barn.

Nils Isaksen var «en virksom mand, som drev gaarden godt».⁶⁰ Han var også eier av en gårdpart i Kolbjørnrud på Nakkerud. Dessuten drev han «fjordførsla», og hadde i mange år ansvaret for tømmerføringa over Tyrifjorden og ut til Vikersund. Han skadet seg i dette arbeidet og døde i 1849, bare 44 år gammel, og Kari Jør-

⁵⁷ Parsellene var løpenr. 105b (av skyld 2 daler 16 skilling) og løpenr. 104b (av skyld 1 daler 4 ort 13 skilling), til sammen 4 daler 5 skilling (skyld mark 1,86).

⁵⁸ Borgild Marie hadde fra tidligere én sønn, Jan Eric (f. 1939) med Ole Stokke fra Hønefoss. Jan Eric Dokken er gift med Kari Hanson fra Larvik, og de har to døtre: Anne Beate og Helle.

⁵⁹ Erling Runar Vangby (f. 1948) g.m. Berit Lerbakken f. 1959 fra Brøttum, én datter Bente Mari (f. 1982). Berit har fra tidligere én sønn Leif Inge (f. 1978).

⁶⁰ Lagesen (1927), s. 42.

gensdatter satt siden som eier i uskiftet bo til sin død i 1864. På skifte etter henne ble gården utlagt sønnen Jørgen for 1.200 spesidaler.

I 1865 satt Jørgen Nilsen Bønsnes (35, ugift) på gården med to av sine søstre: Berte Marie (25, «steller huset») og Jørgine (22), en tjenestedreng Hans Alysen (19) og en losjerende, Anders Corneliussen (49, snekker, ugift). De hadde 2 hester, 6 storfe, 10 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var 1 t. rug, 3 t. bygg, 4 ½ t. blandkorn, 1 ½ t. erter og 12 t. poteter.

Bønsnes bnr. 5 (nærmest) i 2006. Bakenfor ser vi Bønsnes bnr. 1. Bønsnes kirke ligger utenfor bildekanten til høyre.

© Fotograf Marit Eagerli

«... KJENT FOR Å VÆRE STERK»

«Det var nok mange ganger vanskelig og slitsomt å drive tømmerseping, når værforholdene ikke var gode. Sto vinden imot, eller grimer som var fortøyd for værets skyld, sleit seg, da fikk de ofte et strev, særlig om lensa hadde blitt sprengt og tømmeret kom på drift til alle kanter. Så var det en kveld at de hadde fortøyd en tømmergrime innved Thaulowlandet, og karene hadde gått til sine hjem, at bestefar som skulle holde et øye med grimen utover kvelden, merket at den hadde slitt seg av vinden som sto fra land, og var begynt å sige utover. Han tok da trossen og bandt om livet, og greide å få strammet den så mye at han fikk fortøyd eller festet den i land igjen. Han var kjent for å være sterk, men her hadde han brukt for mye av sine krefter, noe var slitt i stykker innvendig. De kjørte han til Kristiania, men de greide ikke å sy ham sammen som de vel nå hadde gjort. (...) Han levde en tid, men døde i 1849.»*

* Einar Heimås Dokken: «Mor forteller», i heftet Ringerike 1975 s. 22–24.

«... GIR OSS BÅDE ARBEID OG UNDERHOLD»

«Fra oss kan berettes at vi er raske og friske, våre tre småjenter er muntre og kvikke. Anna og Gunda går på engelsk skole 6 måneder i året. Den 3dje Nilborg er ennå ikke 2 år. Skolehuset ligger en 15 minutters gange fra oss. Anna taler godt det engelske språket, og er for meg mangen gang temmelig nyttig som tolk. Vi må si at vi har det nokså bra, så vi ikke med noen grunn kan angre på vår reise hit. Vi har 160 acre land (640 dekar) og dette gir oss både arbeid og underhold. Våre dyr består av 3 hester, 1 fole, 3 kuer, 6 kalver, 5 vintergriser og en sverm av høns. Jeg har vært arbeider her i landet, fra skogen hvor øksen aldri har herjet, til Dakotas umåtelige prairie hvor plogjernet aldri har furet. Vi har omtrent en halv norsk mil til stasjonen Bath i nord. Mine naboer her er numedøl i syd, ekværing i vest, Mor Hundstad i øst og jenky eller innfødt mann i nord.»*

* Jørgen (Jørn) Nilsen Bønsnæs i brev til Ole Haagensen Hurum 5. juli 1886 (fra avisartikkel av Fredrik C. Hildisch i Ringerikes Blad 23. desember 1981).

JØRGEN NILSEN BØNSNÆS (f. 1831) giftet seg i 1871 med ANNE MARIE NILSDATTER (f. 1840) fra Bønsnes løpenr. 104a (seinere bnr. 4), og de fikk fem barn: Ingeborg Karine Jørgine (f. 1871, g.m. Kristian Fjeldstad fra Øvre Fjelstad, tre barn), Anna Mathilde (f. 1873), Nilborg (f. 1877, d. som barn), Gunda (f. 1879) og Nilborg (f. 1884).

I 1874 ble det utskilt en parsell Elvejordet (bnr. 7 av skyld 56 øre), som ble solgt til Johan Johannessen Bønsnæs for 200 spesidaler. I 1880 skilte Jørgen Nilsen Bønsnæs ut tre parseller fra gården: gnr. 33/8 Rønningen (skyld mark 1,84) til Andreas Hansen Svarstad for 2.242 kroner, gnr. 33/9 Stadsengen og Leinemyren (skyld mark 2,78) til Kristian Gulbrandsen Lehne for 2.720 kroner,⁶¹ og gnr. 33/10 Svinehagen og Elsjordet (skyld 93 øre) til Jørgen Hansen Elstøen for 1.320 kroner.

Jørgen Nilsen Bønsnæs utvandret i 1880 med sin familie til Amerika (den eldste datteren ble igjen på Røyse), hvor de bosatte seg i nærheten av Aberdeen i Sør-Dakota. Ved skjøte av 26. april 1880 solgte han Lille Bønsnes bnr. 5 til Peter Nicolai Leegaard, siden 1864 eier av Bønsnes bnr. 1, for 3.200 kroner.

I 1885–87 var det utskifting på Bønsnes, og Paul Nilsens gård (bnr. 4) ble bestemt flyttet fra høyden ved kirken. Dermed var det kun kandidat Leegaards to gårder – Bønsnes bnr. 1 og 5 – som lå tilbake i det gamle tunet.

I 1902 solgte Leegaard Bønsnes bnr. 5 (av skyld mark 1,86) og Lemmosjordet (bnr. 21 av skyld mark 2,50)⁶² til Peder Aabel for 11.250 kroner (skjøte ble først utstedt i 1916). Den nye eieren lånte 6.450 kroner av selgeren mot pant i gården.

PEDER PAVELS JENSEN AABEL (1872–1946) var født på By i Hole, som sønn av Jens Jacob Aabel og hustru Christiane Jensdatter Berg. Han giftet seg i 1877 med MARTHE MARIE HAUG (1877–1949) fra Gran på Hadeland. De fikk fem barn: Gudrun (f. 1902), Borghild (f. 1904), Per (f. 1908), Harald (f. 1913) og Knut (f. 1920).

Peder Aabel var en kjent hestekar, både som eier, trener og kjører. Han var eier av en rekke gårder i Norge og Sverige, som han kjøpte og solgte, og det synes som han forpaktet bort Bønsnes mens han satt som eier. Bl.a. eide han Nordberg i Land, flere gårder i Kristinehamn i Sverige, og Knive i Skoger, før han i 1908 kjøpte

⁶¹ Gnr. 212/9 Stasengen og Leinemyra har siden tilhørt gnr. 215/13 Nedre Leine.

⁶² Lemmosjordet ble utskilt fra Store Bønsnes i 1902. De to parsellene ble sammenføyd til én eiendom (bnr. 5) i 1957.

Nordby gård, hvor familien bodde til 1920. De flyttet da til Solum i Skoger, som han kjøpte i 1917.⁶³

Ved skjøte av 25. mai 1917 solgte Aabel Bønsnes til Knut H. Gullingsrud for 16.000 kroner. Gullingsrud lånte 10.000 kroner i Hypotekbanken for å finansiere kjøpet.

KNUT HALVOR GULLINGSRUD (1875–1971) fra Nes i Hallingdal ble i 1916 gift med INGEBORG HALVORSDATTER NESSE (1886–1970) fra Lærdal i Sogn. De fikk tre barn:

* Sigrid (1917–1996), bosatt i Hønefoss, g.m. Einar Wexhal fra Hønefoss (ingen barn).

* Henry (1918–2003), bosatt ved Utvika, g.m. Karen Johanne Hafnor (f. 1919), fire barn: Svend, Inger Merethe, Kirsten og Ole Haavard – se gnr. 234/65 Breskeberget i bind 5.

* Halvor (f. 1927), eier av Bønsnes fra 1955, g.m. Anne Lise Haavind, fire barn – se nedenfor.

⁶³ Hartvig Munthe m.fl.: «Provst P. Aabel og hustru født Leigh og deres efterkomere» (eget forlag – 1981).

Fra Bønsnes i 1955. Bnr. 5 (Gullingsrud) nærmest. I bakgrunnen Tyrifjorden, med en flik av Frognøya til høyre.

Foto: Widerøe's Flyveselskap Als

«GJELD OG HAUBET»

«Jørgen reiste til Dakota og tok sig land der, blev en rik mand også, han skrev til mor at han hadde hatt mange bekymringer i Amerika, men at to ting blev han kvit: gjeld og haubet.»*

* Opptegnelser etter Karine Dokken f. Ellefsen (f. 1879), datter av Jørgens søster, Berte Marie.

Ingeborg og Knut Halvor Gullingsrud med sine tre barn. Foran fra venstre: Ingeborg Gullingsrud f. Nesse (1886–1970), Sigrid (f. 1917) og Knut Halvor Gullingsrud (1875–1971). Bak står Halvor (f. 1927) til venstre, og Henry (f. 1918).

GIKK FRA LÆRDAL

De var ikke skvetne, ungdomstene i gamle dager. Ingeborg Nesse var bare 17 år gammel da hun i 1903 gikk på sine bein fra Lærdal over fjellet og ned gjennom Valdres til Hønefoss og videre til Drammen for å ta seg tjeneste hos familien Lyche. Seinere ble det hotelljobb i Drammen, før hun i 1910 startet Kaffistova ved Søndre Torv i Hønefoss sammen med Birgit Huso. De drev Kaffistova til 1915, da de solgte den til Ingeborgs søster, Martha Nesse, som siden drev den til ut i 1950-årene.

Knut H. Gullingsrud reiste til Canada som 19-åring i 1894. To av hans søstre hadde reist i forveien. I Alberta arbeidet han med jernbanebygging, før han tok seg land og drev som farmer. Han var hjemme en tur i Norge i 1913 og ble da kjent med Ingeborg Nesse fra Lærdal, som hadde startet Kaffistova i Hønefoss i 1910. I 1914 solgte han farmen i Canada og reiste tilbake til Norge, hvor han i 1916 giftet seg med Ingeborg og kjøpte Bønsnes i Hole. Ved siden av å drive gården var han en dyktig treskjærer, og en mengde stoler, skap og andre småmøbler ble laget i verkstedet hans på Bønsnes. I 1924 ble han premiert på Kongsbergutstillingen for «kunstfærdige træsksjærerarbeider». Knut H. Gullingsrud var kirkeverge i Bønsnes kirke fra 1926 til 1935.

I 1948 hadde Bønsnes bnr. 5 (av skyld mark 4,36) 80 dekar dyrket jord (leirmold), 20 dekar annet jordbruksareal, 2 hester, 2 kyr, 1 ungdyr, 2 griser og 35 høner.

I 1955 ble gården solgt til yngste sønn Halvor for 16.000 kroner og livøre til foreldrene av 5-årlig verdi 7.000 kroner.

HALVOR GULLINGSRUD (f. 1927) giftet seg i 1955 med ANNE LISE HAAVIND (f. 1932) fra Fekjær i Hole.⁶⁴ De har fire barn:

⁶⁴ Anne Lise Haavind er datter av Gunhild Fekjær fra Fekjær i Hole og Leif Haavind fra Stabekk i Bærum. De bodde på Stabekk til 1940, og siden på Fekjær til 1959, da de flyttet til Frydenhagen ved Bønsnes – se gnr. 212/26 Frydenhagen og gnr. 212/47 Furubo.

Ingeborg Gullingsrud f. Nesse (f. 1886) med hønsflokken i tunet på Bønsnes en gang i 1930-årene.

* Knut (f. 1955), eier av Bønsnes siden 1995, tre sønner: Magnus, Anders og Jørgen – se nedenfor.

* Kjersti (f. 1957), bosatt i Vikersund, g.m. Hermann Olslund (f. 1950) fra Modum, én datter: Tine Lise (f. 1986). Fra tidligere ekteskap har Kjersti én sønn, Ole Kristian Bækkedal (f. 1975, g.m. Maiken Skretting f. 1974 fra Varhaug på Jæren, to barn: Frida f. 2004 og Emil f. 2006. Maiken har fra tidligere én sønn Ruben f. 1997).

* Øystein (f. 1959), g.m. Birte Sørensen fra Røyse, tre barn: Bo Ahm (f. 1986), Jonas (f. 1990) og Esben (f. 1992) – se gnr. 215/8 Mosenga.

* Guro (f. 1967), bosatt i Oslo, ugift.

Halvor Gullingsrud arbeidet i mange år hos sin fetter, Harald Henschien, i Hønefoss Trekkspillfabrikk. Seinere var han hos Hagstrøm i Oslo (salg og service av trekkspill), før han avsluttet sin yrkesbane i Ringerike interkommunale kraftverk. Anne Lise Gullingsrud har vært saksbehandler ved både Hole, Ringerike og Oslo trykdekontor – sist på Ullern i Oslo (til 2004).

I 1995 overtok eldste sønn, Knut, som eier av gården. Han hadde siden 1983 vært bosatt her med sin familie.

KNUT GULLINGSRUD (f. 1955) er bedriftsassurandør i Vesta. Fra tidligere ekteskap med Martha Stensrud (f. 1958) fra Ås i Akershus

Halvor Gullingsrud (f. 1927) med sin første torader i 1933. Da var han 6 år gammel.

Halvor lærte å spille av sin fetter, Harald Henschien. Han har siden traktert trekkspillet både til hverdag og fest. Han spilte i mange år til underholdning og dans, og var bl.a. en av «Kong Ringgutta», sammen med Rolf Engebretsen, Jan Heggelien og Trygve Ellingsen.

Halvor Gullingsrud (f. 1927) på høyriva på Bønsnes sist i 1930-årene.

Anne Lise og Halvor Gullingsrud og deres fire barn.
 Foran fra venstre: Knut (f. 1955), Anne Lise Gullingsrud f. Haavind (f. 1932) og Halvor Gullingsrud (f. 1927).
 Bak fra venstre: Guro (f. 1967), Øystein (f. 1959) og Kjersti (f. 1957).

har han tre sønner: Magnus (f. 1984), Anders (f. 1986) og Jørgen (f. 1990).⁶⁵

Bønsnes har i dag 86 dekar dyrket jord og 14 dekar annet areal, skurtresker, to traktorer, kaldluft korntørke og vanningsanlegg. Siden 2001 har Elstøen gartneri leid jordveien.

Av bygninger på gården er våningshus (bygd 1890, restaurert og påbygd 1982–84), kårbolig (bygd 1956 ca. 300 m fra gårdstunet), låve med stall (ca. 1905), grise- og hønsehus (1938) og redskaps- hus (1986).

Åkernavn er Leirestykket, Låvestykket, Sletta (også kalt Myra), Bakkestykket og Nylenne. På sistnevnte åker, på grensen mot Svarstad, er det tufter etter en husmannsplas av samme navn, hvor foreldrene til maleren Anders C. Svarstad, Maren Gudbrandsdatter og Gulbrand Hansen Svarstad, bodde etter at de måtte gå fra sin Svarstad-gård rundt 1870 – se omtale av gnr. 211/5 Svarstad.

Lille Bønsnes LØPENR. 104C

I 1844 ble JØRGEN CORNELIUSSEN BØNSNÆS (1789–1866) eier av en mindre del av Lille Bønsnes (løpenr. 104c), som han kjøpte av broren Anders for 150 spesidaler. Han giftet seg i 1817 med MARIE

⁶⁵ Martha f. Stensrud er lærer ved Røyse skole, og har giftet seg igjen med Ole Eivind Silseth.

ENGBRETSDATTER BJØRNSTAD (1784–1849), datter av Eli Hansdatter og Engebret Madsen Bjørnstad i Norderhov. De fikk seks barn:

* Jørgine (1817–1818), d. 9 måneder gammel.

* Jørgine (f. 1820), g.m. Hans Johan Knutsen Frognøen, seks barn: Karen Marie, Knut, Maren Jørgine, Martine, Johanne og Gunerius Jørgen – se gnr. 213 Frognøya.

* Cornelius (1822–1874), seinere eier av Søndre Fjeld, g. 1846 m. Kari Olsdatter Hundstad (1823–1895), åtte barn: Maren Oline, Karen Louise, Jørgine, Inger Marie, Mathea, Ole, Karoline og Jørgen – se gnr. 217/5 Søndre Fjeld (Myra Fjeld).

* Engebret (1825–1826), d. 1 år gammel.

* Marte Marie (f. og d. 1828), d. 1/2 år gammel.

* Engebret (1829–1867), seinere eier av Bønsnes løpenr. 105, g.m. Maren Johannesdatter Lehne, fem barn – se Bønsnes løpenr. 105 (bnr. 13).

I 1850 solgte Jørgen Corneliusen gårdparten til Ingeborg Paulsdatter Løken, eier av Bønsnes løpenr. 104 (seinere bnr. 4). Etter Marie Engebretsdatters død i 1849 tilbrakte han sine siste leveår som enkemann og innerst (leieboer) på Fjelstad. Han døde ved et ulykkestilfelle på Mo i Jula 1866.

Bønsnes (Elvejordet) GNR. 212/7

I 1874 ble det fra Bønsnes bnr. 5 utskilt en parsell Elvejordet (bnr. 7 av skyld 56 øre), som ved skjøte av 9. januar 1875 ble solgt til Johan Johannessen Bønsnæs for 200 spesidaler. Kjøperen lånte 100

DE BYGDE HOLE MEIERI

Da Hole meieri i Svensrud ble bygd i 1871, ble snekkerarbeidene på gulv, himling, dører og vinduer satt bort til Johan Bønsnæs og Søren Lehne, mens tømmerarbeidet gikk til Jens Andersen Sandvigen. Hans Olsen Borgens anbud på gråsteinsmuring ble antatt, likeså tilbud fra John Laarvigen og Andreas Stensæther på hellegulv.*

* Slåtto s. 9.

Astrid Engebretsen f. Yttri (1915–2000) foran våningshuset på Bønsnes i 1953 med sønnen Ole (f. 1950).

Dorteia Corneliusdatter Svenskerud (f. 1800) var fra Bønsnes. Da sønnen, Christen Nilsen (f. 1832), ble enke-mann i 1879, bodde hun sammen med han og barna i Elvejordet.

SVENSKERUDVALSEN

Christen Nilsen Svenskerud skal en gang ha vært Ringerikes beste felespiller, og han komponerte musikk som ble mye spilt i distriktet i hans samtid og årene etter. «Rundvalsen hans Abraham Søhol», «Svenskerudvalsen» og «Brudevalsen hans Nils Hodt» er alle fra Christen Nilsens notebok.*

* VV. Folkeminner fra Røyse – Karl i Stranna forteller, i Ringerikes Blad 18. mai 1937.

spesidaler av Jørgine Nilsdatter Bønsnæs mot pant i eiendommen.

JOHAN JOHANNESSEN BØNSNÆS (f. 1825) var sønn av Johannes Corneliusen (fra Bønsnes bnr. 4) og Dordi Johannesdatter Svensrud. Han giftet seg i 1863 med ANNE MARIE HANSDATTER LEHNE (f. ca. 1841 i Norderhov). Vi kjenner to av deres barn: Dorteia (f. 1863) og Hans (f. 1873).

I 1865 satt Anne Marie Hansdatter (25) og Johan Johannessen Bønsnæs (41, snekker og selveier) på bruket med datteren Dorteia (3). De hadde 2 storfe, og sådde 1 t. bygg, $\frac{3}{8}$ t. erter og 2 t. poteter.

I 1880 solgte Johan Johannessen eiendommen til sin fetter Christen Nilsen for 1.700 kroner og reiste til Amerika.

CHRISTEN NILSEN SVENSKERUD (f. 1832) var fra Svenskerud på Fjeld, og hjulmaker av yrke. Han hadde i 1865 overtatt Svenskerud etter sine foreldre, Nils Christensen Fjeld (Svenskerud) og Dorteia Corneliusdatter Bønsnæs. Han var eier av Svenskerud til 1878.

Christen Nilsen var gift med ANNE MARIE JOHNSDATTER SKØIEN (1843–1879) fra Haug, og vi kjenner fem av deres barn. Nils (f. 1867, d. som barn), Nils (f. 1868), David (f. 1869, smed, bosatt i Oslo, gift og barn), Nikoline (f. 1875) og Dorteia (f. 1878).

Etter Anne Maries død i 1879, bodde Christen Nilsens mor Dorteia Corneliusdatter sammen med sønnen og hans barn i Elvejordet.

Ved skjøte av 12. oktober 1889 solgte Christen Nilsen bruket til Kristian Kristiansen for 1.350 kroner. Kjøperen lånte 800 kroner i Hole sparebank og 200 kroner av Maren Andersdatter Odden mot pant i eiendommen.

KRISTIAN KRISTIANSEN (f. 1853) fra Sør-Fron i Gudbrandsdalen var skomaker, og ble i 1885 gift med ANNE HALGRIMSDATTER (1857–1892) fra Evjua under Søhol. De fikk én datter, Borghild (f. 1889).

Anne Halgrimsdatter døde i 1892, bare 35 år gammel. I skiftet etter henne ble bruket utlagt enkemannen for 1.600 kroner, mot at han svarte panterettsutlegg til datteren Borghild med 200 kroner (som arv).

Kristian Kristiansen giftet seg igjen i 1898 med ANNE RANDINE ELLINGSDATTER FJELD (f. 1863). I 1900 satt de i Elvejordet med hans datter Borghild (11).

I 1912 (skjøte ble utstedt 11. januar 1913) solgte Kristian Kristiansen bruket til Karl Engebretsen Mosengen for 3.000 kroner. Den nye eieren lånte 2.400 kroner i Arbeiderbruk- og boligbanken

mot pant i eiendommen. Kristian Kristiansen ble i 1921 eier av Dæliteigen på Røyse – se bind 3 s. 306–307.

KARL ENGBRETSSEN (1877–1959) var fra Mosenga på Røyse, og jobbet på sagbruk i Lier da han i 1908 ble gift med HELGA MØRK (1884–1952) fra Mørk i Lier, datter av Oline Jensdatter og Martinus Olsen Mørk, han fra Nord-Odal og hun fra Lier. Helga og Karl bodde på Svangstrand i Lier de første årene, og flyttet til Røyse i 1912.

Karl Engebretsen var sagmester, og arbeidet på sagbruk både i Ådal og Soknedalen. Han var også kirketjener i Bønsnes kirke, en jobb han overtok etter sin far, Engebret Olsen Mosengen, da han døde i 1920. Når Karl var borte på arbeid, vikarierte en av sønne-
ne i kirken.

Rundt 1915 var Helga og Karl Engebretsen seterfolk på Finneflagsetra for Olaf Frøhaug på Nedre Frøyhov. Da hadde de med seg sin egen ku og en gris opp på setra.

Helga og Karl Engebretsen fikk åtte barn:⁶⁶

* Einar (1908–1940), g.m. Josefine Ruud (1903–1991) fra Nedre Hodt, tre døtre: Anne Helga (f. 1935), Solveig (f. 1938) og Astri (f. 1939) – se gnr. 208/3 Søhol.

* Martin (1910–1986), g.m. Agnes Bråthen (1920–2005) fra Bråtan i Frøysuåsen, fem barn: Kåre (f. 1944), Erik (f. 1946), Inger Lise (f. 1948), Åse (f. 1950) og Maren Helga (f. 1955) – se gnr. 212/8 Rønningen og gnr. 209/24 Skogly – Hundstadveien 275.

* Karen (1912–1989), bosatt i Oslo, g.m. Kristian Bråthen (1909–1987) fra Bråtan i Frøysuåsen, tre døtre: Gerd (f. 1941, bosatt på Kolbotn, g.m. Ovidio Møller f. 1928 i Barcelona, to barn: Christian f. 1969 og Nina f. 1972), Marit (1943–1995, bosatt i Hønefoss, g.m. Kjell Johansen f. 1941 fra Hønefoss, tre barn: Eva f. 1962, Terje f. 1963 og Ole f. 1966), og Liv (f. 1953, bosatt på Ørje i Østfold, g.m. Svein Sætra f. 1951 fra Ørje, to sønner: Arne Kristian f. 1971 og Bjørn Olav f. 1975).

* Olga (1914–1997), bosatt på Strømmen, g.m. Guttorm Gløtta (1908–1996) fra Setskog, fire barn: Arne (1939–1994, bosatt på Strømmen, g.m. Else Edsberg fra Odalen, fem barn: Per Arne f. 1959, Pål Gunnar f. 1960, Kari f. 1962, Bjørn 1964–1986 og Øyvind f. 1965), Einar (f. 1943, bosatt på Årnes, g.m. Toril Rørvik fra Årnes, fra tidligere ekteskap med Inger Løken fra Røyse har Einar to barn: Bente f. 1972 og Kjersti f. 1974), Berit (f. 1945, bosatt i Lillestrøm, g.m. Jan Erik Tuveng fra Strømmen, to barn: Erik f. 1970 og Hege f. 1973), og Ivar (f. 1954, bosatt på Strømmen, g.m. Gunn Eriksen fra Strømmen, én datter Elin f. 1984).

* Karsten (f. 1917), bosatt i Lier, g.m. Karen Margrethe Larsen (1915–1999) fra Hurup, Thy i Nord-Jylland i Danmark, to døtre: Solveig (f. 1954, bosatt i Ås i Akershus, g.m. Niels Thyge Nielsen f. 1946 fra Sto-

Karl Engebretsen (1877–1959).

Helga Engebretsen f. Mørk (1884–1952).

⁶⁶ Slektsopplysninger ved Ole Yttri.

Martin Engebretsen fra Bønsnes var forpakter på Øvre Svarstad en periode. På dette bildet fra Øvre Svarstad cirka 1945 har han besøk av familien. Fra venstre: Karl Engebretsen, Martin Engebretsen, Harriet Lehne f. Nøsterud med datteren Kari (f. 1940), Margrethe Engebretsen, Helga Engebretsen f. Mørk og Olaf Engebretsen.

BÅTSKYSS

I mellomkrigstida tok Karl Engebretsen på seg båtskysst for folk som skulle fra Røysetangen og over til jernbanestasjonen på Tyristrand, eventuelt til Modum eller Nes. Da brukte han robåt, og i godvær tok roturen fra Bønsnes til Tyristrand en time hver vei.

re Heddinge på Sjælland i Danmark, tre barn: Ida Marie f. 1981, Harald f. 1984 og Øystein f. 1985), og Anne-Grethe (f. 1958, ugift, p.t. bosatt i Vol- da).⁶⁷

* Olaf (1919–2003), eier av Bønsnes fra 1951, g.m. Astrid Yttri, én sønn Ole – se nedenfor.

* Margrethe (1923–2005), g.m. Kåre Gomnes (1917–2001) fra Røyse, fem barn: Grethe (f. 1945), Asbjørn (f. 1947), Leif (f. 1954), Henny (f. 1957) og Anne Karin (f. 1960) – se gnr. 218/12 Birkely (Hagen).

* Helge (1926–2002), bosatt i Oslo, g.m. Gerda Mosserud (f. 1927) fra Høland (i dag bosatt i Fetsund), to sønner: Tor Kato (f. 1959, bosatt på Fetsund, fra tidligere samboerskap har han to sønner: Lasse f. 1988 og Lukas f. 1998), og Terje (f. 1963, bosatt på Kjenn ved Lørenskog, g.m. Kari Svarttjernet fra Løvenstad, to barn: Eva f. 1987 og Øyvind f. 1991).⁶⁸

⁶⁷ Slektsopplysninger ved Solveig Nielsen.

⁶⁸ Slektsopplysninger ved Gerda Engebretsen.

Sju av de åtte barna til Helga og Karl Engebretsen på Bønsnes. Foran fra venstre: Karen (f. 1912), Margrethe (f. 1923) og Olga (f. 1914). Bak fra venstre: Karsten (f. 1917), Martin (f. 1910), Helge (f. 1926) og Olaf (f. 1919). Bildet er tatt i 1971.

I 1951 ble Bønsnes⁶⁹ overdratt til sønnen Olaf Engebretsen for 3.000 kroner og rett til hus, brensel, lys og poteter for foreldrene i deres levetid.

OLAF ENGBRETSSEN (1919–2003) giftet seg i 1948 med ASTRID YTTRI (1915–2000) fra gården Yttri i Luster i Sogn, datter av Susanna Andersdotter og Tollef Olsson Yttri. De fikk én sønn, Ole (f. 1950).

Astrid Engebretsen f. Yttri kom til Hole som menighetssøster i 1946, etter å ha jobbet noen år som sykepleier på Aker sykehus. Som gift var hun hjemmевærende i mange år, men fra sist i 1960-årene tok hun opp igjen arbeidet som sykepleier, først som nattevakt ved Ringerike sykehus, deretter med dagvakter på Høyenhall og Vik sykehjem.

Olaf Engebretsen var gårdsgutt på en av Svarstad-gårdene i fire år, før han ble linjemontør ved telefonsentralen i Hole, og etter krigen noen år ved Hole E-verk. Seinere hogg han tømmer om vinteren og arbeidet i fellesfløtningen om sommeren, først på Greven, og deretter i flere år på Krepsen. Fra 1959 arbeidet han ved Franzefoss Brug i Bærum. Midt på 1960-tallet ble han forpakter av gården på Frognøya. Da Frognøya noen år seinere ble leid ut til Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri, ble han ansatt som kombinert vaktmester og jorbrukskyndig – se gnr. 213 Frognøya.

I 1977 festet A/L Leine-Hundstad Vanning en tomt på 11 dekar til pumpehus, med kontrakt i 30 år mot årlig avgift 200 kroner.

⁶⁹ Bruket kalles Bønsnes (det opprinnelige matrikelnavnet Elverud har ikke vært i bruk mens dagens eierfamilie har sittet her).

Astrid Engebretsen f. Yttri (1915–2000) og Olaf Engebretsen (1919–2003) på Bønsnes rundt 1980.

Skihoppere på Bønsnes rundt 1930: Olaf Engebretsen (f. 1919) til venstre og Mads Lehne (f. 1920) fra Frydenhagen.

Olaf Engebretsen kjører tømmer i 1940-årene.

SLEKTSFORSKER

Ole Engebretsen Yttri har forsket på sin slekt i en årrekke og deltar aktivt i slektsforskermiljøet på Ringerike og andre steder. Han har fattet særlig interesse for slekter på Røyse på 1600- og 1700-tallet, og har vært til uvurderlig hjelp i arbeidet med Hole bygdebok bind 3 og 4 (Røyse-bindene). Av hans slektshistoriske arbeider må spesielt nevnes «Pål Pedersen Putten og Hans Grenader sin slekt», som ble trykt i Hringariki nr. 1/2005.

Etter Olaf Engebretsens død i 2003 har sønnen Ole vært eier av Bønsnes.

OLE ENGBRETSSEN YTTRI (f. 1950) er ugift, og arbeidet i mange år i De norske Bokklubbene, det meste av tida i IT-avdelingen. Han var da bosatt i Oslo.

Bønsnes har i dag 12 dekar dyrket jord (leies av Elstøen gartneri) og 4 dekar annet areal. Bygninger er våningshus (bygd 1951, påbygd 1972 og 1986), stabbur (1954) og en gammel låve (i én etasje). Det gamle våningshuset (en stue som ble flyttet hit fra Tangerud i 1912–13) ble revet i 1951.

Rønningen

GNR. 212/8 – MOSENGBAKKEN 78

I 1880 ble en åkerteig Rydningen (bnr. 8 av skyld mark 1,84) utskilt fra Bønsnes bnr. 5 og av Jørgen Nilsen Bønsnæs solgt til Andreas Hansen Svarstad for 2.242 kroner. Her satte Andreas Hansen Svarstad opp en låve som ble flyttet fra Toltepart på Frogneøya. Jorda drev han sammen med sin gård Svarstadenga (gnr. 211/7). Fra 1902 var han også eier av Bønsnes – se gnr. 212/1 Bønsnes.

I 1917 solgte Andreas Hansen Svarstad Rønningen til Georg Paulsen Bønsnæs på nabobruket Bønsnes bnr. 4 for 3.300 kroner. Kjøperen lånte 2.950 kroner i Småbruk- og boligbanken mot pant i de to eiendommene.

Georg Bønsnæs brukte jorda i Rønningen under sitt eget bruk, og benyttet låven der i sitt virke som slakter. Han kjøpte opp hester som han slaktet om vinteren, og solgte kjøttet fra «Oddenlåven», som den ble kalt. Ved skjøte av 7. november 1936 solgte han så Rønningen til Martin Engebretsen for 3.800 kroner, inkludert en 15 år gammel hest og diverse vogner og redskap, verdsatt til 1.300 kroner.

Martin Engebretsen (1910–1986) var fra Bønsnes (Elvejordet) bnr. 7, og var gift med Agnes Bråthen (1920–2005) fra Bråtán i Frøysuåsen. De var bosatt på eiendommen Skogly ved Hundstad, og fikk fem barn: Kåre, Erik, Inger Lise, Åse og Maren Helga – se gnr. 209/24 Skogly (Hundstadveien 275).

I 1987 ble Rønningen solgt for 120.000 kroner til eldste sønn, Kåre Engebretsen, som siden 1977 hadde bygd opp et bruk på parsellen.

KÅRE ENGBRETSSEN (f. 1944) er byggmester, og giftet seg i 1964 med ELI MYHRVOLD (f. 1944) fra Jevnaker. Hun var assistent på Røyse treningssenter i 23 år, og arbeider i dag på Norderhovhjemmet. De har tre døtre:

* Trine Lise (f. 1965), eier av Rønningen fra 2000, g.m. Øystein Engen fra Hønefoss, tre barn: Ingrid, Anders og Lars – se nedenfor.

* Ann Kristin (f. 1969, tvilling), bosatt ved Ulefoss i Telemark, g.m. Bjarne Nenseter (f. 1969) fra Sokna, to barn: Aslak (f. 1994) og Maren (f. 1995).

* Tove Mette (f. 1969, tvilling), bosatt på Rena, g.m. Arne Brådalen (f. 1968) fra Haug, tre sønner: Gudbrand (f. 1996), Martin (f. 1997) og Karsten (f. 2000).

Eli og Kåre Engebretsen med barn, svigerbarn og barnebarn. Foran fra venstre: Gudbrand (f. 1996), Martin (f. 1997), Maren (f. 1995), Aslak (f. 1994) og Lars (f. 1995). Midterste rekke fra venstre: Tove Mette (f. 1969) med Karsten (f. 2000) på armen, Anders (f. 1991), Eli Engebretsen f. Myhrvold (f. 1944), Ingrid (f. 1988) og Trine-Lise (f. 1965). Bak fra venstre: Arne Brådalen (f. 1968), Bjarne Nenseter (f. 1969), Ann Kristin (f. 1969), Kåre Engebretsen (f. 1944) og Øystein Engen (f. 1963).

I 2000 flyttet Eli og Kåre Engebretsen til Hønefoss, og solgte Rønningen til eldste datter Trine Lise. Kåre Engebretsen arbeider i dag i Ringerike Byggservice.

TRINE LISE ENGEN f. ENGEBRETSEN (f. 1965) er kundebehandler i Sparebank 1 Ringerike på Vik, og er gift med ØYSTEIN ENGEN (f. 1963) fra Hønefoss, som arbeider i IT-firmaet Ergo Group AS i Oslo. De har tre barn: Ingrid (f. 1988), Anders (f. 1991) og Lars (f. 1995).

Trine Lise og Øystein Engen drev jorda i Rønningen til 2005, og dyrket bl.a. krydder. Fra 2006 leies jordveien ut til Elstøen gartneri.

Rønningen har i dag 28 dekar dyrket jord, og traktor. Bygning-er på bruket er våningshus (bygd 1977), kårbolig (1989), garasje med boder (1977), redskapshus (1989) og leikestue.

Elstøen GNR. 212/10

Ved skjøte av 1. desember 1812 solgte Alv Christensen, eier av Bønsnes løpenr. 105 (seinere bnr. 13) den tidligere husmannsplas- sen Elstøen «og en slaatteteig» (av skyld 3 1/3 lispund) til Kristoffer Hansen Lehne for ukjent kjøpesum.

KRISTOFFER HANSEN ELSTØEN (1769–1818) var fra Leine, og giftet seg i 1810 med GJERTRUD DANIELSDATTER FJELD (f. 1782), datter av Daniel Nilsen Fjeld (Svenskerud) og Ingrid Jensdatter Kjernet.⁷⁰ De fikk tre barn:

* Inger (f. 1808), g. 1836 m. enkemann Jens Nilsen (1798–1840) fra Tyri- strand, husmann i Hagastua under Gomnes, to barn: Karen (f. 1836, g.m. Peder Johansen Ruud i Jenseløkka, seks barn) og Jens (f. 1839) – se om- tale av Hagastua under Gomnes.

* Marte (f. 1811), g. 1840 m. Mathias A. Jensen Lund. (f. ca 1816) fra Modum, sønn av Jens Kraft Lund.

* Dorte (f. 1816), g. 1844 m. Mathias Abrahamsen Søhol (f. 1818), minst fem barn: Anne Jørgine, Anne Jørgine, Christoffer, Maren og Andreas – se gnr. 208/9 Søhol (Lars).

Etter Kristoffer Hansens død i 1818 ble det avholdt skifte. Han etterlot seg hustru og tre døtre, og boets bruttoverdi var 233 spesi- daler, hvorav 3 1/3 lispund i Elstøen var taksert til 170 spesidaler.

⁷⁰ Gjertrud Danielsdatter var tippoldebarn av de første husmannsfolkene vi ken- ner i Elstøen, Kari Simensdatter og Ole Olsen, som flyttet dit nesten 150 år tidli- gere. (Etter Ole Yttri.)

Etter fratrekk av gjeld var boets netoverdi 164 spesidaler, og gården ble utlagt enka Gjertrud Danielsdatter, etter at hun hadde svart panterettsutlegg til Christen Danielsen Fjeld på Søndre Fjeld (50 riksdaler), og til de tre døtrene med 27 ½ riksdaler hver.

Gjertrud Danielsdatter giftet seg igjen i 1820 med OLE JØRGENSEN RUUD (f. 1788) fra Vestre Rud, og de fikk én datter Jørgine (f. 1821), som ble gift med Hans Olsen (fire barn – se nedenfor).

I 1837 kjøpte Ole Jørgensen en tilleggsparcell (løpenr. 105c) av Christen Alvsen, eier av Bønsnes løpenr. 105 (seinere bnr. 13) for 100 spesidaler.

Etter Gjertrud Danielsdatters død ble det avholdt skifte (sluttet 1860), hvoretter gården ble utlagt svigersønnen Hans Olsen for takst 950 spesidaler mot at han svarte panterettsutlegg til enke-mannen Ole Jørgensen med 440 riksdaler, sin avdøde kones tre halvsøstre (til to av dem ved deres ektemenn): Inger Kristoffersdatter (enke) med 108 riksdaler, Mathias A. Jensen Lund 122 riksdaler og Mathias Abrahamsen Søhol 122 riksdaler, og i tillegg til sine fire sønner med 30 riksdaler til hver samt dekning av skifteomkostninger på 33 riksdaler og livøre til svigerfaren Ole Jørgensen i hans levetid. I 1861 lånte Hans Olsen 200 spesidaler i Hypotekbanken mot pant i gården.

HANS OLSEN ELSTØEN (f. 1817) var sønn av Anne Hansdatter og Ole Svendsen Svarstad på Lille Svarstad bnr. 5. Han var gift to ganger, først i 1846 med JØRGINE OLSDATTER ELSTØEN (f. 1821). Vi kjenner fire av deres barn:

Fra Elstøen rundt 1950. Den gamle låven med stall og fjøs ble revet i 1980, mens det gamle våningshuset (delvis skjult av frukttrær) ble revet i 1955. I bakgrunnen ser vi to Bønsnes-bruk, bnr. 7 Elverud (Engebretsen) til venstre, og bnr. 15 (Hundstad, i dag Buraas).

Elstøen i 2006. Bruket var opprinnelig på 40 dekar dyrket jord. Etter at Inge og Jørn Kristoffersen startet gartneri i 1966, har det vært en eventyrlig utvikling. I dag har Elstøen 142 dekar dyrket jord og leier i tillegg 260 dekar av nabo-gårdene, og driver salatproduksjon på rundt 400 dekar.

© Fotograf Marit Eagerli

* Ole (f. 1846).

* Jørgen (1848–1939), seinere eier av Elstøen, g.m. Lovise Pettersdatter, tre barn – se nedenfor.

* Andreas (f. 1851).

* Kristoffer (f. 1856).

Jørgine Olsdatter døde sist i 1850-årene, og i 1860 giftet Hans Olsen Elstøen seg igjen med Olea Olsdatter (1817–1876). I 1865 satt de i Elstøen med hans tre yngste sønner fra første ekteskap: Jørgen (18), Andreas (15) og Kristoffer (10) samt svigerfaren Ole Jørgensen (78, enkemann, føderådsmann). De hadde 3 storfe, 7 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, 1 t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{3}{8}$ t. erter og 5 t. poteter.

Nest eldste sønn, Jørgen, etterfulgte faren som eier av Elstøen. JØRGEN (JØRN) HANSEN ELSTØEN (1848–1939) ble i 1876 gift med LOVISE PETERSDATTER (f. 1855),⁷¹ og de fikk tre barn:

* Jørgine (f. 1877).

* Inger Marie (1882–1914), bosatt på Vikersund, g. 1905 m. Knut Kristoffersen (f. 1872) fra Nyhus under Berg på Modum, to barn: Kristoffer (f. 1910, eier av Elstøen fra 1937, g.m. Alma Monsen, to barn – se nedenfor) og Alvilde (bosatt på Åmot på Modum, g.m. Eugen Andersen, tre barn: Åse, Lilly og Kjell).

* Hans Johan (f. 1885).

⁷¹ Lovise var datter av Petter Mikkelsen Trøgsle (seinere i gnr. 212/17 Tangerud - Svinehagen) og hustru Inger Gulbrandsdatter Fjeld.

Jørn Hansen Elstøen (1848–1939) i Elstøen rundt 1930 med tjenestejenta Maren Olsdatter (1860–1949), i midten, og hennes datter, Elise (f. 1888) til venstre. Maren Olsdatter fikk livøre i Elstøen i 1931, etter å ha vært tjenestejente der i en årrekke. Hun var gift med smed Nils Hodt (1860–1896) fra Øvre Hodt, og de fikk tre barn for han døde i 1896, bare 36 år gammel.

I 1880 kjøpte Jørgen Hansen Elstøen tilleggsgjord, Svinehagen og Elsjordet (bnr. 10 av skyld 93 øre), fra Bønsnes bnr. 5 for 1.320 kroner. I tillegg til jordteigene Svinehagen og Elsjordet, omfattet kjøpet «en liden Sæterløkke på Edskevold paa Krogskoven». I 1887 ble Svinehagen utskilt og solgte til Anders Pettersen for 500 kroner – se gnr. 212/17 Svinehagen (Tangerud).

I 1888 kjøpte Jørgen Elstøen ytterligere en parsell, Sandhaugen (bnr. 16 av skyld 61 øre), av Bønsnes bnr. 4 for 800 kroner. Denne brukte han sammen med Elstøen til 1905, da parsellen ble solgt til Peder Andersen Fjeld for 1.086 kroner – se gnr. 212/16 Sandhaugen. Bruket Elstøen bestod dermed av bnr. 14 Bønsnes med Elstøen (av skyld mark 2,10) og bnr. 10 Elsjordet (av skyld 47 øre).

I 1900 satt Jørgen Hansen (52) og Lovise Pettersdatter (45) i Elstøen med datteren Inger Marie (18) samt Jørgens far, Hans

Inger Marie f. Elstøen (1882–1914) og Knut Kristoffersen (f. 1872) fra Nyhus under Berg på Modum giftet seg i 1905. Deres sønn Kristoffer (f. 1910) ble eier av Elstøen i 1937.

Jørn Hansen Elstøen (1848–1939) til venstre og hans dattersønn Kristoffer Kristoffersen (1910–2002), som overtok Elstøen etter morfaren i 1937.

Kristoffer Kristoffersen Elstøen (1910–2002).

Alma Kristoffersen Elstøen f. Monsen (1919–2004).

Alma Kristoffersen f. Monsen (1919–2004) og Kristoffer Kristoffersen (1910–2002) i Elstøen med sine to barn, Jørn (f. 1945) og Wenche (f. 1949).

Olsen (83, kårmann). I folketellinga er det anført at eieren drev med hønseavl. I tillegg ble det dyrket frukt i Elstøen (diplom i 1914).

I 1931 ble det tinglyst en livørekontrakt til Maren Olsdatter Hodt i hennes levetid. Hun hadde vært tjenestejente i Elstøen i mange år, og hadde vært gift med Nils Hodt (1860–1896), som var smed i Elstøen. De fikk tre døtre: Karoline, Karen og Elise – se gnr. 215/9 Øvre Hodt. Maren Olsdatter bodde i Elstøen til 1948, da hun flyttet til Hole gamle hjem (hun døde i 1949).

I 1934 (skjøte ble utstedt i 1937) solgte Jørgen Hansen Elstøen bruket til dattersønnen Kristoffer Kristoffersen for 5.500 kroner og livøre til seg selv og Maren Hodt i deres levetid.

KRISTOFFER KRISTOFFERSEN ELSTØEN (1910–2002) giftet seg i 1941 med ALMA MONSEN (1919–2004) fra Snarum på Modum. De fikk to barn:

* Jørn (f. 1945), g.m. Inge Hansen, tre sønner: Gjermund, Steinar og Even – se nedenfor.

* Wenche (f. 1949), g.m. Tore Bjørkholt (f. 1944) fra Hønefoss, to sønner: Bjørnar (f. 1975) og Ivar (f. 1979) – se gnr. 212/55 Bønsnesveien 430.

I 1948 hadde Elstøen 45 dekar dyrket jord (mold), 5 dekar annet jordbruksareal, 80 dekar produktiv skog og 20 dekar annen utmark, 1 hest, 3 kyr, 1 ungdyr, 1 gris og 50 høner.

I 1958 ble det utskilt en hyttetomt på 1 dekar ved fylkesveien mellom Elstøen og Bønsnes kirke (gnr. 212/45 Gløtting).

I 1971 ble det tinglyst festekontrakt på en tomt til Jørn Kristoffersen i 99 år mot årlig avgift 200 kroner, og i 1977 fikk A/L Leine Åkervanning festekontrakt på grunn til pumpehus med ledningsgrøfter i 25 år mot årlig leie 300 kroner. Samme år (1977) ble det

Inge Kristoffersen f. Hansen (f. 1945) og Jørn Kristoffersen (f. 1945) startet gartneri i Elstøen i 1966.

utskilt en boligtomt til eierens datter, Wenche Bjørkholdt – se gnr. 55 Wenchebo.

I 1966 startet sønnen, JØRN KRISTOFFERSEN (f. 1945), gartneri på gården. Han er gift med INGE HANSEN (f. 1945) fra København, og de har tre sønner:

* Gjermund (f. 1968), eier av Elstøen fra 1988, g.m. Janne Nordby fra Oslo, to barn – se nedenfor.

* Steinar (f. 1970), bosatt i Møsenga, g.m. Marianne Riber-Mohn (f. 1975) fra Ådal, tre barn: Kaja (f. 1996), Herman (f. 1998) og Stian (f. 2002).

* Even (f. 1977), bosatt på Røyse, g.m. Laila Gustavsen (f. 1976) fra Hønefoss, to barn: Jørn Magnus (f. 1998) og Ida Marlene (f. 2000) – se gnr. 208/32 Bønsnesveien 191.

Med hjelp av sønnene har Inge og Jørn Kristoffersen utviklet Elstøen gartneri til å bli en betydelig aktør i norsk grønnsakproduksjon. Siden 1995 har dyrking av tradisjonelle grønnsaker måtte vike plass for spesialproduksjon av salat (i dag 25 varianter).

Siden 1988 har GJERMUND KRISTOFFERSEN (f. 1968) vært eier av Elstøen. Han er gift med JANNE NORDBY (f. 1970) fra Oslo, og de har to døtre: Marlin (f. 1996) og Victoria (f. 1999). Janne har fra tidligere én datter, Kine (f. 1991).

I 1990 hadde Elstøen 40 dekar dyrket jord, som i sin helhet ble brukt til grønnsakproduksjon. I dag har gården 142 dekar dyrket jord, etter kjøp av tilleggsjord fra Leinstrand i 1996: bnr. 19 Bru-bråten (50 dekar jord) og bnr. 20 Johanneshugget (skogteig med

Jørn og Inge Kristoffersen (til venstre) med sin eldste sønn, Gjermund Kristoffersen (f. 1968), bak til høyre. Helt til høyre står hans kone, Janne Nordby (f. 1970), med sin datter Kine (f. 1991) ved sin side. Foran ser vi Janne og Gjermunds to døtre, Marlin (f. 1996) til venstre og Victoria (f. 1999).

seterlønne på Øskjevallsetra), og fra Øvre Leine i 2005 (en åkersteig på 52 dekar). I tillegg leier Elstøen cirka 260 dekar jord fra nabo-gårder, slik at det i dag drives salatproduksjon på rundt 400 dekar fra 1. mai til 1. november (de høster tre ganger i sesongen). Med familiens egne (Inge og Jørn Kristoffersen, de tre sønnene samt Gjermunds kone Janne) sysselsetter man rundt 100 personer i høysesongen, hvorav 80 fra Polen. 50 av dem har husvære på gården, mens resten leier husrom ellers i bygda. Om vinteren produseres det i drivhusene, men da er kun familien sysselsatt.

På Elstøen er det i dag 12 traktorer, en del spesialmaskiner, vanningsanlegg og 12 ender.

Av bygninger på gården er våningshus (bygd 1954), kårbygning (1972), grønnsaklager og redskapshus (1978), gardsverksted med traktorgarasje (1985) og sju drivhus (med samlet areal 3 dekar, det første bygd i 1985, det siste i 2004).

Av gamle bygninger som er revet, kan nevnes et gammelt våningshus (revet 1953–55), fjøs fra 1900 (revet 1980), låve og stall fra 1933 (revet 1980), hønsehus (revet 1965) og gammelt stabbur (revet sist i 1940-årene).

Solvang (Jørgenshagen)

GNR. 212/11 – BØSNSNESVEIEN 376

I 1880 ble den tidligere husmannsplassen Jørgenshagen (av skyld 5 øre) utskilt fra Bønsnes bnr. 4 og solgt til GRETE OLSDATTER BØNSNÆS (f. 1846), husmannsdatter fra naboplassen Svinehagen. På parsellen stod en stue med ett rom. Noe skjøte ble ikke tinglyst, men under utskiftinga 1885–87 var Grete Olsdatter eier.

Da resultatet av utskiftinga forelå i april 1886, var det bestemt at Grete Olsdatter måtte «fravige sine gamle husetomter». Kostnaden ved å flytte stua fra Jørgenshagen til Elverud ble anslått til 100 kroner. Under overutskiftinga samme år hevdet imidlertid kandidat Leegaard på Bønsnes at flyttingen av Grete Hagens hus var unødvendig. Leegaard skulle ifølge underutskiftingsretten overta jorda i Jørgenshagen, men sa at «den vil ingen verdi ha for ham, da den hovedsakelig består av tomter, grunnere jord og have med gamle ufruktbare trær, der langt fra gaarden ikke kan skjøttes». Han var villig til å gi Grete veirett i form av en gate over plassen Badstuhagen og videre oppover Vassjordet til «den alfare vei», og slik ble det. Jørgenshagen forble urørt av utskiftinga.

I oktober 1891 ble Jørgenshagen solgt til HANS HANSEN FEKJÆR for 500 kroner. Den nye eieren lånte 300 kroner av Grete Olsdatter mot pant i eiendommen.⁷² Ett år etter, i oktober 1892, utstedte Hans Hansen Fekjær gavebrev på eiendommen til GJERTRUD MARIE JOHANNESSEN, med det vilkår at Johannes Nilsen og hustru Gjertrud Hansdatter skulle ha boret til sin død.

I 1900 bodde Johannes Nilsen (f. 1811, forhenværende skomaker) og hans kone Gjertrud Hansdatter (f. 1812) i Jørgenshagen. De var tidligere husmannsfolk i naboplassen Badstuhagen (Frydenlund). I folketellinga er opplyst at de begge var «privat understøttet».

Ved skjøte av 28. februar 1915 solgte Gjertrud Marie Svendsen f. Johannessen og hennes mann, Karl Emil Svendsen, Jørgenshagen til Maren Johannessen for 1.000 kroner. I skjøtet ble eiendommens navn begjært endret til «Solvang».

MAREN JOHANNESSEN (f. 1856 i Fredrikshald) var gift med skipsfører NILS JOHANNESSEN (f. 1836 på Ringerike),⁷³ og de hadde fire barn (alle født i Kristiania): Bjarne (f. 1887), Borghild Alvilde (f. 1889), Torbjørn (f. 1892) og Thorleif (f. 1894).

⁷² Skjøte ble utstedt av Paul Nilsen Bønsnæs, eier av Bønsnes bnr. 4.

⁷³ Som anført i folketellinga 1900, da de bodde i Rostockgaten 9 i Kristiania,

I 1930 solgte Maren Johannessen eiendommen til sin datter, Borghild Pedersen, for 1.500 kroner og huslyrett i sin levetid.

BORGHILD PEDERSEN (f. 1889) var enke, og giftet seg igjen i 1936 med Ludvig Funder. I juli s.å. solgte de Solvang til ULRIK JULIUS JOHANSEN (f. 1871) for 3.000 kroner. Den nye eieren var bosatt i Oslo, og brukte Solvang som fritidssted, men under krigen bodde han her med sin familie.

I 1949 solgte Ulrik Julius Johansen og hustru Jette Elisabeth eiendommen til sin datter, JETTE ELISABETH TØNNESEN (f. 1909), for 5.000 kroner. Hun var gift med Kåre W. Tønnessen, og de drev TV- og radioforretning på Majorstua i Oslo.

I 1950 ble det kjøpt tilleggsareal (bnr. 39 Solvang II av skyld 2 øre) fra naboeiendommen Haug (bnr. 27) for 500 kroner.

I 1990 ble Solvang (gnr. 212/11 og 39) solgt til BARBRO WILSON HAGEN (f. 1961) fra Hønefoss.

Hun er ugift, og utdannet dr. polit. i spesialpedagogikk.

Våningshuset i Solvang har en kjerne av tømmer, som er den gamle husmannsstua i Jørgenshagen. Den skal etter tradisjonen være flyttet hit fra Svarstad, og satt opp her cirka 1876. Den ble etter utskiftinga 1885–87 flyttet cirka 50 meter, og siden påbygd kjøkken, kammers og 2. etasje (ytterligere påbygd 2004). Øvrige bygninger er en garasje (bygd i 1970-årene).

Bønsnes GNR. 212/15 – BØNSNESTANGEN 33

En gang i 1850-årene ble det fra Bønsnes løpenr. 105 (seinere bnr. 13), fra boet etter Christen Alvsen Bønsnæs, utskilt en parsell på 3 mål som ifølge en anmerkning i panteregisteret «siges at være solgt til Alv Christensen». Disse 3 mål ble seinere makeskiftet med 5 ½ mål fra Bønsnes løpenr. 103 (seinere bnr. 1), og ved auksjonsskjøte i Christen Alvsens dødsbo i 1868 solgt til Maren Johannesdatter Bønsnæs for 101 spesidaler. Parsellen grenset i nord mot Johan Bønsnæs' eiendom (Elvejordet bnr. 7), i øst mot Leegaards eiendom (Bønsnes bnr. 1), i sør mot veien fra Bønsnes kirke til Frognøysundet (i dag badestranda), og i vest mot Frognøysundet.

MAREN JOHANNESDATTER BØNSNÆS (f. ca. 1835) var fra Leine, og enke etter Engebret Jørgensen Bønsnæs (1829–1867) på Bønsnes bnr. 13, som druknet i Tyrifjorden mellom Bønsnes og Skjærdalen høsten 1867 sammen med to av sine sønner og to andre. Maren Johannesdatter satt da tilbake med tre mindreårige barn. Vi kjenner fem av hennes barn i ekteskapet med Engebret Jørgensen:

Marie, Johannes, Jørgen, Edvard og Jørgine – se gnr. 212/13 Bønsnes (Havna).

Bønsnes gnr. 212/15 i 1974.

I 1885–87 var det utskifting på Bønsnes. Ifølge utskiftingsprotokollen var Maren Johannesdatter da flyttet til Kristiania, og hennes «beboerske» på eiendommen, Karen Nilsdatter, lovet å varsle henne om utskiftinga pr. brev.

Ved skjøte av 31. mars 1900 solgte Maren Johannesdatter eiendommen til Olaf Olsen Hafnor for 1.000 kroner. Den nye eieren lånte 800 kroner av selgeren mot pant i bruket.

OLAF OLSEN HAFNOR (1873–1955) var sønn av Ole Jørgensen Næss og Mathea Olsdatter Hafnor på Øvre Nes på Utstranda. Han var slakter og tømmerfløter, og da folketellinga ble registrert 3. desember 1900, satt han på Bønsnes med hustru MAREN RANDINE SØRENSDATTER (1868–1939), «Husstell, Sypige» og en pleiedatter, Gunvor Victoria Johnsen (f. 1900 i Kristiania). I folketellinga er det opplyst at barnets foreldre betalte for henne.

I 1904 solgte Olaf Olsen Hafnor bruket på Bønsnes til Hans Andersen Leine for 1.200 kroner. Han ble seinere eier av svigerforeldrenes bruk Sersjantløkka ved Vestre Rud – se gnr. 216/7 Sersjantløkka.

HANS ANDERSEN LEINE (1875–1936) var fra Søgarden Leine, og gift med HULDA GUSTAVA SOLBERG (1873–1921) fra Spydeberg i Østfold. De fikk fem barn: Engebret (f. 1906), Martha (f. 1908),

Anna (f. 1910), Olga (f. 1913) og Jacob (f. 1916) – se bind 2 s. 555–556.

I 1907 var det en større utleggsforetning på Bønsnes, etter krav fra sakfører Munthe på vegne av Engebret Lehne, som hadde 3.200 kroner til gode av Hans Andersen Leine. Det ble tatt utlegg i to treskeverk, to hakkelsmaskiner, et maskinhus, to lokomobiler, møbler og sølvtøy.

I 1910 solgte Hans A. Leine eiendommen til NICOLAI JOHANSEN ØSTMO for 1.800 kroner.

Nicolai Johansen Østmo satt som eier i litt over to år, og solgte bruket i 1912 til Karl Edvardsen Hundstad for 2.000 kroner (skjøtte utstedt 30. januar 1913). Den nye eieren lånte 1.500 kroner i Arbeiderbruk- og boligbanken mot pant i eiendommen.

KARL EDVARDESEN HUNDSTAD (1885–1972) var sønn av Karen Jørgensdatter Hundstad fra Nordre Hundstadbakken og Edvard Augustusson Li fra Vang i Valdres.⁷⁴ Han giftet seg i 1908 med HILDA GUSTAVA SVENDSEN (1887–1961) fra Rælingen, og vi kjenner ni av deres barn:

* Edvin (1908–1968), ugift, bosatt i Oslo.

* Sigurd (1911–1971), bosatt i Oslo, g.m. Frederikke Bredesen fra Oslo (siden skilt – ingen barn).

* Hanna (1912–1957), bosatt i Oslo, g.m. Oscar Hansen fra Oslo, to barn: Solveig (f. 1939, g.m. Erik Eriksen fra Oslo) og Roy (f. 1950, g.m. Anne Grethe Solheim fra Oslo).

* Marie (1915–1991), g.m. Alf Karsten Sundland (1907–1992) på Nedre Leine, tre barn: Anne Marit (f. 1939, g.m. Gunnar Håkenstad fra Hen), Kjell Egil (f. 1941, g.m. Ellen Horten fra Skjåk) og Berit (f. 1944, g.m. Kjell Fjellheim fra Norderhov) – se gnr. 215/4 Nedre Leine.

* Harald (1918–1969), ugift, bosatt hjemme på Bønsnes, omkom under tømmerfløting fra «Krepesen», hvor han arbeidet i mange år.

* Kåre (1920–1996), eier av Bønsnes fra 1964, g.m. Astrid Pålerud (f. 1935), fem barn: Mai Britt, Per Ivan, Åse Gro, Aud Irene og Anne Lise – se nedenfor.

* Karen (f. 1922), bosatt i Oslo, g.m. Arvid Kullbråten fra Fluberg i Land (ingen barn).

* Lise (1924–1949), ugift, bosatt i Oslo.

* Anna (f. 1926), bosatt på Eina (tidligere på Raufoss), g.m. Rolf Wiggo Håkonsen (f. 1925) fra Raufoss, to barn: Turid Wanda (f. 1958, g.m. Tom Olstad fra Oslo) og Frode (f. 1962, g.m. Maria Luque Martinez fra Alicante i Spania, én sønn Eirik Guillermo f. 2005. Fra tidligere ekteskap har Frode én datter Victoria f. 1998).

*Hilda Gustava Hundstad
f. Svendsen (1887–1961) og
Karl Edvardsen Hundstad
(1885–1972).*

⁷⁴ I 1900 var Karen Jørgensdatter (f. 1856) ugift tjenestejente (stuepike, husstell og svinerøkt) på Libakke, mens sønnen Karl (15) var tjenestegutt samme sted.

Karl Edvardsen Hundstad var sagmester av yrke, og en etterspurt «altmuligmann» på Røyse. I 1917 brant våningshuset på bruket ned, og han kjøpte da et tømmerhus på Jomfruland i Steinsåsen, som ble satt opp på Bønsnes. Dette var i bruk til det ble revet i 1970-årene.

Ved skjøte av 31. august 1964 ble eiendommen overdratt til sønnen Kåre for 8.000 kroner og huslyrett til faren i hans levetid. Karl Edvardsen Hundstad bodde de to siste årene av sitt liv hos datteren Anna på Raufoss, hvor han døde i 1972.

KÅRE HUNDSTAD (1920–1996) var var snekker av yrke, og arbeidet i firma Moderne Bygg AS i Oslo. Han var gift med ASTRID PÅLERUD (f. 1935) fra Hole,⁷⁵ og de fikk fem barn:⁷⁶

* Mai Britt (f. 1957), bosatt på Jevnaker, samboer med Trond Arild Borgan (f. 1953) fra Trondheim. Mai Britt har fra tidligere en sønn, Trond (f. 1975). Trond Arild har fra tidligere to barn: Knut Arne (f. 1976) og Monica (f. 1977).

* Per Ivan (f. 1959), bosatt i Alta, g.m. Gunnhild Holst-Olsen fra Hasvik på Sørøya i Finnmark, ingen felles barn, men Per Ivan har fra tidligere en sønn Kjetil (f. 1988), og Gunhild fra tidligere to barn: Hanne (f. 1974) og Reidar (f. 1987).

* Åse Gro (f. 1961), bosatt i Oslo, g.m. Gunnar Slaattbraaten (f. 1954), tre barn: Monica (f. 1984), Morten (f. 1989) og Magnus (f. 1996).

* Aud Irene (f. 1963), bosatt på Arnegård i Hønefoss, fra tidligere samboerskap med John Tormod Hjermstad fra Viul har hun to barn: Andrea (f. 1985) og Karina (f. 1991).

* Anne Lise (f. 1968), bosatt på Hen, samboer med Helge Kristoffersen (f. 1965) fra Åsbygda, to barn: Tommy (f. 2001) og Tuva (f. 2004).

I 1997 overtok sønnen Per Ivan Hundstad (f. 1959) eiendommen. Han solgte den videre i 2000 til Britt og Erik Buraas.

ERIK BURAAAS (f. 1963) fra Oslo er blikkenslagermester/selvstendig næringsdrivende, og gift med BRITT BURAAAS F. HANSEN (f. 1966) fra Vennesla i Vest-Agder, som arbeider ved Hole bo- og rehabiliteringssenter. De har tre barn: Marita (f. 1995, tvilling), Madeleine (f. 1995, tvilling) og Sander (f. 1997).

Eiendommen er på 6 dekar. Bygninger er våningshus, låve, garasje (bygd 2002) og båthus (2004).

Astrid Hundstad f. Pålerud (f. 1935) og Kåre Hundstad (1920–1996).

⁷⁵ Astrids far, Harald Larsen Pålerud, kom fra Pålerud ved Sælabonn (se bind 3 s. 93).

⁷⁶ Slektsopplysninger ved Anne Lise Hundstad.

I 1887 ble det fra Bønsnes bnr. 4 utskilt en parsell Sandhaugen (bnr. 16 av skyld 61 øre), som ved skjøte av 16. mars 1888 ble solgt til Jørgen Hansen Elstøen for 800 kroner. Jørgen Hansen Elstøen brukte Sandhaugen sammen med Elstøen til 1905, da den ble solgt til Peder Andersen Fjeld, eier av Søhol (Daniels) for 1.086 kroner.

Ved skjøte av 28. november 1937 solgte Anders Daniel Fjeld Sandhaugen til Martinius Mosengen for 2.000 kroner.

MARTINIUS MOSENGEN (1913–1972) var gift med MARGIT TANGEN (1908–1983) fra Åsa. De bodde tidligere i Dal under Øvre Fjelstad. De flyttet med seg en bygning fra Øvre Fjelstad, som de satte opp i Sandhaugen (uthus), og bygde så våningshus på bruket i 1938–39. Margit og Martinius Mosengen fikk åtte barn: Marie Elida (f. 1932), Tor (1935–1968), Kjell (1937–2004), Odd (f. 1939), Leif (f. 1943), Martin (f. 1944), Svein Erik (f. 1947) og Gerd Synnøve (f. 1950). Familien bodde i Sandhaugen til 1946, da de flyttet til Mosenga – se gnr. 202/18 Mosenga.

I 1957 ble Sandhaugen solgt til datteren Marie Elida (Vesla) for 13.800 kroner.

MARIE ELIDA ERICSSON f. Mosengen (f. 1932) var gift med KNUT ERIC ERICSSON (1921–1983) fra Västerbotten i Sverige, og de fikk seks barn:

* Eva (f. 1952), bosatt på Helgelandsmoen, g.m. Johnny Hella (f. 1965) fra Nes i Ådal. Fra tidligere ekteskap med Nils Thorsrud (f. 1947) fra Veme har hun tre barn: Dan Arne (f. 1970), Linda Elisabeth (f. 1972, hun har to barn: Malin f. 1994 og Maria f. 1997) og Christina Johanne (f. 1988).

* Britt Mari (f. 1954), bosatt i Aust-Torpa i Nordre Land, g.m. Arne Enge-seth (f. 1953) fra Aust-Torpa, tre barn: Runar (f. 1974), Roger (f. 1977) og Anne-Britt (f. 1986).

* Thorun (f. 1955), bosatt på Odnnes i Søndre Land, fra tidligere ekteskap med Svein Øverlier (f. 1951) fra Aust-Torpa har hun to sønner: Steinar (f. 1973) og Trond (f. 1977).

* John Eric (f. 1960), seinere eier av Sandhaugen, to barn – se nedenfor.

* Anne Kristin (f. 1963), bosatt i Sundvollen, g.m. Kjell Erik Rolstad (1960–2004) fra Hønefoss, to barn: Stine Marie (f. 1981) og Lars Eric (f. 1984).

* Knut Egon (f. 1967), bosatt i Svingerud på Røyse, samboer med Siw Elise Hvalbye (f. 1973) fra Oslo, to barn: Daniel (f. 2000) og Sandra (f. 2002). Siw har fra tidligere én datter Wenche (f. 1992).

Knut Eric Ericsson var sveiser og platearbeider ved Borgeng Fabrikker, mens Marie Elida i noen år arbeidet ved Røysetoppen sykehjem.

Siden 1988 har sønnen, JOHN ERIC ERICSSON (f. 1960) vært eier.

Han er servicemekaniker og arbeider på Rud i Bærum. Fra tidligere ekteskap med Hanne Eriksen (f. 1962) fra Sundvollen har han to barn: Kenneth (f. 1984) og Steffen (f. 1988).

Eiendommen er på 20 dekar. Bygninger på bruket er enebolig (bygd 1968–69) og garasje (1975). Det gamle våningshuset ble revet i 1970, og det gamle uthuset i 1974.

Tangerud – Svinehagen (Petters)

GNR. 212/17

I 1886 ble det fra Elstøen (bnr. 10 Elsjordet) utskilt en parsell Svinehagen (bnr. 17 av skyld 47 øre) som ble solgt til Anders Pettersen Bønsnæs for 500 kroner (skjøte ble utstedt i 1891). Kjøperen lånte 500 kroner i Hole sparebank mot pant i eiendommen. Svinehagen var selveierbruk allerede i 1885, da det var utskifting på Bønsnes. Da ba Anders Pettersens far om at hans bruk måtte slippe å bli flyttet. Han ble da kalt Petter Mikkelsen Bønsnes, og har rimeligvis vært eier siden 1880, da parsellen «Svinehagen og Elsjordet» (bnr. 10) ble utskilt fra Bønsnes bnr. 5 og solgt til Jørgen Hansen Elstøen.

Flyfoto av «Petters» i 1955. Murhuset ble bygd i 1952. I bakgrunnen til høyre ligger Søgarden Leine.

Sille Knutsdatter og Anders Pettersen Bønsnæs med sine fire sønner, kort tid før Anders døde i 1903. Foran fra venstre: Aksel (f. 1898) og Knut (f. 1896). Bak fra venstre: Sille Knutsdatter (f. 1864) med Thorstein (f. 1903) på fanget, eldste sønn Petter (f. 1890), og Anders Pettersen Bønsnæs (1861–1903).

PETTER MIKKELSEN (1823–1906) var fra Nedre Fjelstad, og bodde seinere i Trøgslø ved Sundvollen. Han giftet seg i 1855 med INGER GULBRANDSDATTER FJELD (f. 1830) fra Østigarden Fjeld. I 1878 bodde de på Svarstad. Vi kjenner seks av deres barn:

- * Lovise (f. 1855), g.m. Jørgen Hansen Elstøen (1848–1939), tre barn: Jørgen, Inger Marie og Hans Johan – se gnr. 212/10 Elstøen.
- * Gulbrand (1858–1928), g. 1884 m. Anette Leegaard (1861–1952) fra Bønsnes, utvandret til Amerika og bosatte seg i Rice Lake, Wisconsin, sju barn: Frank, Petra Antonie, Inga, Petra Antonie, Arthur Gerhard, Gladys Melba og Lilian Margareth – se gnr. 212/1 Bønsnes.
- * Anders (1861–1903), tvilling, eier av Svinehagen fra 1886, g.m. Sille Knutsdatter Horn, fem barn – se nedenfor.
- * Johan Christian (f. 1861), tvilling.
- * Ole (f. 1864), utvandret til Amerika.
- * Anne Mathea (f. 1872), konfirmert 1887.

ANDERS PETERSEN BØNSNÆS (1861–1903) overtok bruket etter foreldrene i 1886. Han ble gift med SILLE KNUTSDATTER HORN (f. 1864) fra Hornstua i Sylling i Lier, og de fikk fem barn:

* Petter (1890–1963), bosatt i Vikersund, g.m. Anna Sand fra Bærum (søster av Erling), fem barn: Birger, Kåre, Arne, Synnøve Astrid

* Inga Karine (1893–1896), d. 3 år gammel.

* Knut (f. 1896), bosatt i Drammen, g.m. Mimmi Larsen fra Drammen, én sønn Per (f. 1937, g.m. Karin Elisabeth Bang (f. 1942) fra Drammen, tre sønner: Truls Erik (f. 1963), Petter (f. 1967) og Knut Esben (f. 1972).

* Aksel (1898–1972), eier av Svinehagen (Tangerud) fra 1932, g.m. Kaja Gunvor Hovde, én datter Bodil – se nedenfor.

* Torstein (1903–1979), g.m. Alfhild Johanne Fjeldstad i Svarstadenga (ingen barn), eier av Tangerud 1927–29, seinere av Svarstadenga – se gnr. 211/6 Svarstad (Engen).

I 1900 satt Sille Knutsdatter og Anders Pettersen på bruket med sine tre eldste sønner samt livørsfolkene Inger Gulbrandsdatter (f. 1830) og Petter Mikkelsen (f. 1823, forhenværende hustømmermann).

I 1902 fant Anders Pettersen menneskebein mens han arbeidet på en av Svartøyene i Tyrifjorden. Han gav dr. Thaulow på Solheim underretning, og etter nærmere undersøkelser viste det seg at skjelettrestene stammet fra en bronsealdergrav – se omtale av Svarstad.

Anders Pettersen Bønsnæs døde i 1903, og Sille Bønsnæs fikk uskiftebevilling. Hun tok til seg to fosterbarn:

* Maren (f. 1908),⁷⁷ g.m. Arthur Thorsrud, to barn: Leif og Kjell (i Elvika).

* Signe (1911–1992), fikk en sønn Jan (f. 1927) med Olav Heggelien fra Øygardsgrend i Numedal⁷⁸ – se gnr. 218/81 Vestalyst (Gomnesveien 240). Signe ble seinere g.m. Osvald Møller fra Ås i Akershus, én datter Karin (f. 1937), bosatt i Lørenskog, g.m. Per Solberg fra Oslo, to barn: Henning (f. 1963) og Annette f. 1972).

Sille Bønsnæs satt som eier til 1927, da hun overdro bruket til yngste sønn Torstein mot overtakelse av gjeld på 1.200 kroner samt livøre i sin levetid av 5-årlig verdi 2.000 kroner. I livøret var inkludert 200 kroner årlig i rede penger samt rett til å bo «i den bedste Stue». Samtidig lånte Sille Bønsnæs (med samtykke fra sønnen) 6.600 kroner i Modum sparebank mot pant i eiendommen, og de begjærte samtidig navnet på bruket endret til Tangerud.

TORSTEIN BØNSNÆS (1903–1979) var forpakter på Frognøya i

Sille Knutsdatter Bønsnæs (f. 1864) var fra Hornstuen under Horn i Lier. Her ved gjerdet mot bestehavna på Bønsnes, med to av sønnene.

⁷⁷ Maren var datter av Mathea Knutsen Bergseie.

⁷⁸ Olav Heggelien ble seinere gift og fikk tre barn: Pauline, Grethe og Torstein.

Sille Knutsdatter Bønsnæs i robåten med sine to fosterbarn: Maren (i midten) og Signe.

mange år, og fikk der hjelp av sin mor, Sille Bønsnæs. Han fikk problemer med å holde kreditorene fra livet, særlig var renter og avdrag på pantobligasjonen til Modum sparebank tunge å bære. I 1929 ble bruket solgt på tvangsauksjon til Bernt O. Sand fra Bærum for 6.500 kroner. Ved auksjonsskjøte av 7. januar 1932 solgte dennes enke, Anne Sand, Tangerud til den tidligere eierens bror, Aksel Bønsnæs, for 3.500 kroner.

AKSEL BØNSNES (1898–1972) giftet seg i 1942 med KAJA GUNVOR HOVDE (1906–1973) fra Vikersund, datter av skimaker Alfred Hovde og hustru Anne Karoline. De fikk én datter, Bodil (f. 1943).

Aksel Bønsnæs reiste rundt 1925 til Amerika, til sin onkel Ole Pettersen Trøgslø. Han ble der i 10 år, og arbeidet forskjellige steder i Minnesota (Minneapolis), bl.a på Ford-fabrikken og som trikkfører.

Gunvor og Aksel Bønsnæs drev gartneri i Tangerud. De bygde drivhus allerede i 1938, og i 1950 ble det satt opp nytt drivhus på bruket. De solgte planter om våren og grønnsaker utover sommeren og høsten, også på torget i Hønefoss. Om vinteren gikk det i kranser, julepynt osv.

I 1943 ble to hyttetomter utskilt og solgt til to av eierens brødre, bnr. 32 Furuhaugen (til Knut Bønsnæs) og bnr. 33 Bjørkehaug (til Petter Bønsnæs). I 1965 ble det opprettet festekontrakt på en tomt (Fjordgløtt) på 1 dekar, hvor eiernes datter Bodil og hennes daværende ektemann bygde enebolig.

Aksel Bønsnes druknet under isfiske på Tyrifjorden 4. januar 1972. Etter hans død ble det bygd en mindre kårbolig, hvor Kaja Gunvor Bønsnes fikk bo et knapt halvår før hun døde i 1973.

Siden 1973 har datteren, BODIL BØNSNES (f. 1943), vært eier av Tangerud. Hun har arbeidet med data/regnskap, bl.a. hos Owe N. Thoresen, NEBB, Tune Maskiner og Kværner Engineering. Fra tid-

Gunvor f. Hovde og Aksel Bønsnæs.

Den nye eneboligen som Gunvor og Aksel Bønsnæs bygde i 1952. Huset med tomt ble utskilt i 1979 og se senere revet – se gnr. 212/56 Villa Utsikten.

ligere ekteskap med Sigbjørn Skjerstein (f. 1944) fra Bagn i Valdres har hun fire barn:

* Ellen (f. 1964), bosatt på Mælingen, g.m. Tore Aarseth fra Mælingen, to sønner: Andreas (f. 1991) og Mads (f. 1994).

* Aksel (f. og d. 1967).

* Anne (f. 1968), bosatt i Hønefoss, fra tidligere ekteskap med Ole Petter Olsen fra Hønefoss har hun to døtre: Marthe (f. 1991) og Emilie (f. 1996).

* Arne (f. 1971), bosatt i Tangerud, g.m. Gunhild Ottersen (f. 1975) fra Hønefoss, to barn: Petter og Sofie – se nedenfor.

Bygninger på bruket er våningshus (den gamle husmannsstua, siden påbygd flere ganger) og låve (fra 1800-tallet).

I 1979 ble våningshuset som Gunvor og Aksel Bønsnæs bygde i Tangerud i 1952 utskilt med 1,5 dekar tomt og solgt til Svein Konrad Eriksen – se gnr. 212/56 Villa Utsikten.

På festetomt under Tangerud bor Bodil Bønsnes' yngste sønn, Arne Bønsnes (f. 1971). Han arbeider ved Hand-Pro AS i Hønefoss, og er gift med Gunhild Bønsnes f. Ottersen (f. 1975) fra Hønefoss, som er førskolelærer ved Hov familiebarnehage i Hønefoss. De har to barn: Petter (f. 2003) og Sofie (f. 2006). Enebolig (bygd 1965).

Aksel Bønsnæs livnærte seg som gartner, og produserte planter, blomster og grønnsaker for salg. Her ved det nye drivhuset (bygd ca. 1950). Det avløste et eldre drivhus, som ble satt opp etter at han overtok bruket i 1938.

Frydenhagen i 1955. Til venstre ligger Solvang (Jørgenshagen), og øverst til venstre ser vi verkstedbygget til Kåre Sand Treindustri. I bakgrunnen midt i bildet ser vi bruket Pjåka (Svarstad).

Frydenhagen GNR. 212/26

Frydenhagen er den tidligere husmannsplassen Badstuhagen, senere kalt Frydenlund. Parsellen (bnr. 26 av skyld 18 øre) ble utskilt fra Bønsnes bnr. 1 i 1911 og grenset da «i sør mot fjorden, i vest mot hovedbølet og Jørgenshagen, mot nord til hovedbølet og i øst mot veien langs Andreas Svarstads eiendom». Ifølge skyldsetningsforretningen ble den solgt til Anne Sofie Svendsen Espelien for 1.150 kroner, men intet skjøte eller kjøpekontrakt er tinglyst.

ANNE SOFIE SVENDSEN ESPELIEN (1880–1941) var fra Espelien på Røyse, og giftet seg i 1913 med Ole Olsen Lehne (1877–1954) fra Nedre Leine (Hukebakk), fra 1900 eier av Pjåka (Svarstad). Det var hans andre ekteskap, og de fikk sju barn – se gnr. 211/2 Pjåka.

Ved skjøte av 25. mai 1919 solgte Olaf Frøhaug på Bønsnes eiendommen til Nils Olsen Lehne for 2.000 kroner. Kjøperen lånte 1.500 kroner i Småbruk- og boligbanken mot pant i for 1.500 kroner.

NILS OLSEN LEHNE (1884–1958) var fra Hukebakk (Nedre Leine), og giftet seg i 1910 med ANNA MARIE OLSDATTER BERG (1885–1970). Hennes foreldre var Marte Madsdatter og Ole

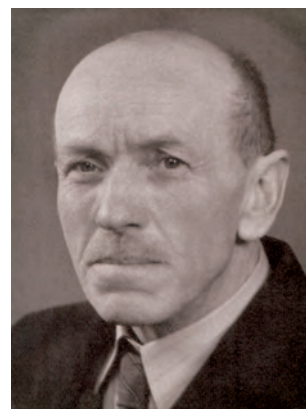
Johannessen Berg, i 1880-årene eiere av Løkken i Frøysuåsen, og fra 1895 Øvre Ullern.

Anna Marie og Nils Lehne fikk tre barn:

* Ole (1911–1986) g.m. Maren Næss Ruud (f. 1916), to barn: Terje (f. 1938) og Ingrid (f. 1942) – se gnr. 212/34 Solstrand.

* Harald (1913–1984),⁷⁹ bosatt på Røyse, g.m. Gunvor Sofie Olufsen (1912–1977), tre døtre: Bodil (f. 1942, ugift, bosatt på Røyse), Lillian (1944–1998, var bosatt på Fauske, g.m. Bjørnar Fredheim f. 1942, tre barn: Merete f. 1965, Trond f. 1966 og Kenneth f. 1973), og Elsa (f. 1948, fra tidligere ekteskap med Olav Strand har hun to sønner: Knut Harald f. 1968 og Tom Runar f. 1969) – se gnr. 215/31 Leinli.

* Mads (1920–1998), bosatt i Arendal, g.m. Helga Synnøve Sanner (1916–1988) fra Sem i Vestfold, én datter Liv Rigmor (f. 1944), g.1 m. Bjørn Falch Andersen (f. 1942), én sønn Kevin Per (f. 1967), Rigmor g.2 m. Alfred Jayne (f. 1931), én datter Victoria Liv (f. 1975).

*Nils Olsen Lehne
(1884–1958).*

Etter Anna Marie Lehnes død i 1970 var det hjemmelsovergang til de tre sønnene. Ved skjøte av 2. juni 1972 solgte de eiendommen til JENS KAROLIUS JENSEN (f. 1936) for 135.000 kroner.

Eiendommen er på 5 dekar. Den har siden 1972 delvis blitt leid ut, og delvis brukt som fritidssted av eieren, som er bosatt i København.

*Anna Marie Lehne f. Berg
(1885–1970).*

*Frydenhagen i 1980, malt av
Terje Lehne.*

⁷⁹ Harald Lehne omkom i en bilulykke på Hvervenkastet utenfor Hønefoss 16. april 1984.

Fra Bønsnes cirka 1950. Fra venstre Bønsnes bnr. 7 (Olaf Engebretsen), Bønsnes bnr. 15 (Karl Hundstad) og Solstrand bnr. 34 (Ole Lehne). Bildet er tatt fra Elstøen.

Ole Nilsen Lehne (1911–1986).

Solstrand GNR. 212/34

I 1945 ble en parsell på 1,7 dekar utskilt fra gnr. 212/13 Bønsnes og solgt til Ole Nilsen Lehne for 878 kroner. Kjøperen lånte 4.500 kroner i Småbruk- og Boligbanken mot pant i eiendommen.

OLE NILSEN LEHNE (1911–1986) var fra Frydenhagen på Bønsnes, og ble gift med MAREN NÆSS RUUD (f. 1916) fra Nedre Hodt. De fikk to barn:

* Terje (f. 1938), eier av Solstrand fra 1996, g.m. Ragnhild Marie Kvig (f. 1940), tre barn: Bjørnar, Hilde Therese og Torgeir – se nedenfor.

* Ingrid (f. 1942), bosatt i Steinsåsen, g.m. Tore Runar Johansen (f. 1938) fra Hønefoss, to barn: Runar (f. 1963, fra tidligere ekteskap med Tone Lise Pedersen f. 1966 har han to barn: Margrethe f. 1988 og Ida Kristin f. 1997), og Heidi (f. 1967, g.m. Tore Ellingsen f. 1947, to barn: Christian f. 1988 og Cornelia f. 1990).

Maren Lehne f. Ruud (f. 1916).

Ole Nilsen Lehne var skogs- og anleggsarbeider, og seinere tunnelbas ved Franzefoss Brug i Bærum. Maren arbeidet i mange år som dagmamma hos en Hønefoss-familie. På bruket dyrket Maren og Ole Lehne kirsebær og bringebær, som de solgte på torget i Hønefoss.

Etter Ole Nilsen Lehnes død i 1986 fikk Maren Lehne uskiftebevilling, og satt som eier til 1996, da eiendommen ble overtatt av sønnen Terje.

TERJE LEHNE (f. 1938) er gift med RAGNHILD MARIE KVIG (f. 1940) fra Landegode ved Bodø. De er bosatt i Fauske i Nordland, og har tre barn:

* Bjørnar (f. 1963), bosatt i Fauske, g.m. Genoveva Damyanova (f. 1956) fra Bulgaria (ingen barn). Bjørnar var tidligere g.m. Heidi Storvoll fra Rana

(siden skilt, ingen barn), men har to barn fra andre forhold: Chatrin (f. 1991) med Solrun Rognmo fra Fauske, og Alette (f. 2004) med Heidi Bergli fra Fauske.

* Hilde Therese (f. 1966), bosatt i Bodø, samboer med Reidar Martin Brækkan (f. 1957) fra Bodø. Hilde har vært g.m. Svein Wilhelm Kristiansen (f. 1954) fra Saltstraumen, ingen barn. Fra tidligere samboerskap med Kjell Bjarne Lillekvam (f. 1954) fra Trondheim har hun én sønn Erlend Joakim (f. 1993).

* Torgeir (f. 1968), bosatt i Fauske, ugift.

Ragnhild Marie Lehne er konsulent ved Fauske trygdekontor. Terje Lehne er utdannet ved Hærens tekniske skole på Helgelandsmoen, og har tjenestegjort forskjellige steder i Sør- og Nord-Norge, de siste årene som sjef for Teknisk forsyningstjeneste ved Forsvarskommando Nord-Norge. Han ble pensjonist i 1995 (med kapteins grad).

Terje Lehne og hans familie bruker Solstrand som fritidseiendom.

Våningshus (bygd 1947) og uthus/grisehus (1947).

Bøberg GNR. 212/36 – KÅRE SAND TREINDUSTRI

Næringstomt utskilt fra Bønsnes bnr. 1 i 1947 og solgt til eierens sønn, Kåre Wilhelm Sand (1913–1982), for 500 kroner. Her ble samme år oppført et verkstedbygg på 164 m².

Kåre Wilhelm Sand (1913–1982) startet høsten 1941 Røyse Skaftfabrikk, for produksjon av økseskaft til skogbruket. De første årene holdt bedriften til på Søgarden Leine, siden i bryggerhuset på Bønsnes, inntil det nye bygget stod klart i 1947. Fra 1952 ble produksjonen lagt om fra økseskaft til dører, vinduer og kjøkken. I 1954 lagde Kåre Sand det meste av inventaret til nye Hole kirke, bl.a. alterring, prekestol med baldakin, og kirkebenker.

Etter Kåre Sands død i 1982 ble bedriften og eiendommen overtatt av eldste sønn, Bent Erik Sand (f. 1948). I dag driver Kåre Sand

Kåre Sands verkstedbygg, slik det så ut i 1947.

SLEKTSFORSKER

Terje Lehne er slektsforsker og har som pensjonist utviklet sin hobby til å bli et nærmest fulltids engasjement. Han er i slekt med «halve Hole», og har gitt ut slektshefter for gårdene Hamnor, Nedre Hamnor, Gomnes (to hefter), Nes, Nedre Leine/Hukebakk, Stadum og Selte. Han har stilt sine arbeider til fri disposisjon for Hole bygdebok, og stiller alltid velvillig opp dersom bygdebokforfatteren er usikker på slektsforhold i bygda.

Kåre Sand Treindustri i 2006. Verkstedbygningen som ble reist i 1947 er siden påbygd i 1953, 1965 og 1973.

© Fotograf Marit Fagerli

Treindustri med skreddersydde kjøkken- og stuemøbelløsninger for det private marked, og har hatt betydelige leveranser til lokale bedrifter, bl.a. Sundvolden Hotel.

Bedriften sysselsetter to mann.

Industribygget fra 1947 er siden påbygd i 1953, 1965 og 1973, og er i dag på 450 m² grunnflate.

Kåre Wilhelm Sand (1913–1982) startet Røyse Skaftefabrikk i 1941. Bedriften endret seinere navn til Kåre Sand Treindustri.

«BJØNNELABBEN» – ET INDUSTRIEVENTYR

Etter importstans på canadisk hickory under krigen ble det stort behov for økseskaft, men heltreskaft av norsk bjørk viste seg langt svakere og mindre holdbare enn hickoryskaftene som var å få før krigen. I 1943–44 gjorde Kåre Sand forsøk med å lime sammen emner som egnet seg til skaft, og prøvene viste forbløffende resultater. Han fant fram til en metode for å forlime bjørkeemner på en måte som gav en mer ensartet kvalitet og en langt større styrke på bjørkeskaftene, enn det som var mulig å få til med emner i heltre. Etter positive markedsundersøkelser søkte han og fikk patent 1. juli 1946. I 1947 kom produksjonen av det limte bjørkeøkseskaftet «Bjønnelabben» i gang. Etterspørselen var langt større enn produksjonen, og eventyret varte i fem år. Da ble importforbudet på hickory opphevet, og bedriften på Røyse utviklet andre produkter.*

* Buskerud fylkesleksikon av «Det norske næringsliv» (Bergen 1951) og Over Reidar Venås: «Fra økseskaft til finnmøbler», i Ringerikes Blad 28. juni 2006.

Husmannsplasser

Det har vært et titall husmannsplasser under Bønsnes-gårdene. I 1865 lå seks av dem under Store Bønsnes løpenr. 103 (seinere bnr. 1): Østre, Vestre og Øvre Leinestrand, Kroken, Elverud og Badstuhagen (Frydenhagen). Under Lille Bønsnes (løpenr. 104 og 105) har det vært følgende plasser: Elstøen, Svinehagen og Jørgenshagen.

Allerede i 1626 hører vi om en husmann på Bønsnes, *Hans Hansen*, men vi vet ikke om han var husmann i vår betydning av ordet.

I 1632 var *Anders skomaker* nevnt som husmann på Østre Bønsnes.

I 1664–66 var *Greger skredder* (f. ca. 1618) husmann under Store Bønsnes. Plassen var trolig Bønsnestangen (Gregoriustangen).

Ola skomaker (f. ca. 1643) var husmann under Lille Bønsnes i 1666. Plassen var trolig Elstøen.

I 1723 hadde Store Bønsnes tre husmenn, som samlet sådde 1¼ t. blandkorn.

I 1756 var det skifte etter husmann *Ole Arnesen Bønsneseie*. Han etterlot seg hustru *Gunhild Olsdatter* og fire barn: Kirsti (23), Barbro (14), Helene (10) og Hans (8). Boets nettoverdi var i overkant av 7 riksdaler, og formynder for de umyndige barna var Enevold Madsen Lehne.

I 1762 var det tre husmannsplasser under Bønsnes:

* Elstøen: Husmann Hans Eriksen og hustru Eli Abrahamsdatter.

* Ukjent plass: Husmann Hans Gulsen og hustru Kari Nilsdatter samt en innerst, Mari Pedersdatter. Vi kjenner seks av barna til Hans Gulsen Sundet (fra Storøya)⁸⁰ og Kari Nilsdatter Gomnes, som giftet seg i 1758: Marte (f. 1759), Maria (1761–1766), Nils (f. 1763), Christian (f. 1767), Maria (f. 1769) og Gul (f. 1772).

* Ukjent plass: Husmann Jon Eriksen og hustru Mari Jørgensdatter. Da de giftet seg i 1759, bodde Jon på Onsaker og Mari på Hole prestegård (hun var datter av Jørgen Østensen Sørum-eie, seinere Hamnor-eie). Jon Eriksen (f. 1734) var sønn av Erik Christensen Holmen og (trolig) Marte Pedersdatter. Jon og Mari bodde på Stadum (trolig Holmen) i 1759, i Bønsnes-eie 1761 og 1762, og fra 1763 på Tyristrand, først i Kind-eie og i 1776 i Støa. Vi kjenner ni av deres barn: Erik (f. 1759), Marte (f. 1761), Eli (f. 1763), Anne (f. 1766), Jørgen (f. 1768), Kirsti (f. 1769), Hans (f. 1771), Hans (f. 1774) og Maria (f. 1766).

I 1801 var det tre husmannsplasser under Store Bønsnes: Elverud (Christen Sørensen), Østre Leinestrand (Nils Andersen) og Kroken (Kristi Torstensdatter).

Under Lille Bønsnes løpenr. 104 (seinere bnr. 4) var det én plass i 1801. Her bodde *Rønnaug Juulsdatter* (f. 1767), datter av Juul Eriksen og Anne Christensdatter i Elverud (tidligere i Svenskerud under Fjeld), med sin mann, *Nils Olsen* (f. ca. 1764) fra Dæli og fire barn: Juul (12), Ole (7), Mari (4) og Christen (1).

Rønnaug Juulsdatter og Nils Olsen satt på en plass under Gomnes i 1791 og 1794, i Fjeldseie i 1799, og i Bønsnes-eie i 1801. Vi kjenner fem av deres barn: Juul (f. 1789), Mari (1791–1793), Ole (f. 1794), Mari (f. 1796) og Christen (f. 1799).

De enkelte plassene

Elstøen

I 1666 var Ola skomaker (23) husmann på en plass under Lille Bønsnes. Plassen var trolig Elstøen, og Ole var sannsynligvis sønn av gamle Ola Vegstein i Norderhov, som før 1664 flyttet til Leine. I 1664 var Ole Olsen (20) soldat og nevnt på Vegstein sammen med broren, Paul Olsen Vegstein. I 1666 satt Paul alene på Vegstein.

Dragon og skomaker *Ole Olsen Elstøen* ble gift med *Kari Simensdatter*, og de var husmannsfolk i Elstøen til 1720. De hadde flere barn, hvorav en datter (navn ukjent) ble gift med Peder Mad-

⁸⁰ Hans Gulsen Sundet ble konfirmert i 1754 som sønn av Gul Borgersen på en plass under Storøya.

sen Frognøen – se omtale av Frognøya. Deres sønn *Nils Pedersen* (ca. 1702–1786) overtok plassen etter sin mors foreldre i 1720, da han «har tjent oss uten noen lønn i lang tid». I en kontrakt som ble tinglyst på bygdetinget på By 17. juli 1720, overlater Kari Simensdatter og Ole Olsen alt sitt jordiske gods til dattersønnen, mot at han sørger for dem i deres alderdom og ordner med en sømmelig jordeferd.⁸¹

Nils Pedersen giftet seg i 1721 med *Mari Olsdatter Onsager* (1697–1772), og de bodde i Elstøen til 1735, da de flyttet til Nøstret, som Nils Pedersen hadde kjøpt året før. Fra 1742 var de brukere av Stua Fjeld, som Nils Pedersen kjøpte i 1743. Vi kjenner seks av deres barn – se gnr. 217/9 Stua Fjeld.⁸²

Nils Pedersens far var sannsynligvis Peder Madsen fra Frognøya. Vi vet ikke om hans ekteskap med husmannsdatteren i Elstøen var hans første eller andre, men slektsforskeren Ole Engebretsen Yttri på Bønsnes har – ved nitid gransking av kirkebøker, skifter, skattemanntall og pantebøker – funnet fram til minst åtte av hans barn, og den eldste var Paul (Pål) Pedersen Putten, en av heltene fra slaget på Norderhov i 1716 – se omtale av Frognøya.

Mari Olsdatter og Nils Pedersen overlot i 1735 bruken av Elstøen til hans søster, *Gunhild Pedersdatter* (ca. 1708–1764) og hennes mann *Johannes Olsen* (ca. 1698–1758). De ble gift i 1733, og vi kjenner fem av deres barn:

* Marte (f. 1735), g. 1762 m. Henrik Pedersen (1734–1796) fra Ullertangen, seinere husmann i Elstøen, seks barn: Gunhild, Peder, Gunhild, Johannes, Sara og Olea – se nedenfor.

* Kari (f. 1736), g. 1765 m. Peder Johannesen (ca. 1735–1772, trolig fra Sløga under Helgeland), rundt 1770 bosatt på Fjelstad, vi kjenner fire barn: Gunhild (1765–1767), Johannes (f. 1767), Gulbrand (1769–1770) og Troina (1771–1772).

* Peder (f. 1739).

* Guro (f. 1743), g. 1772 m. Nils Larsen Helgelandsseie (1749–1823), vi kjenner fem barn: Gunhild (f. 1773, g. 1799 m. Knut Jakobsen Fjulsrud f. 1772, i 1801 husmann på Niskinn på Sollihøgda, fem barn: Marte f. 1799, Johanne f. 1801, Gunhild f. 1804, Ole f. 1807 og Anne f. 1818 – se Niskinn i bind 5), Lars (f. 1776, trolig d. som barn), Lars (f. 1778, g. 1804 m. Berthe Amundsatter Prestegårdseie, fire barn: Gulbrand f. 1804, Maria f. 1808, Nils f. 1812 og Kirstine f. 1815), Eli (f. 1781) og Johannes (f. 1785). Guro Johannesdatter døde før 1801, og Nils Larsen g.2 i 1809 m. Kirstine Larsdatter Sørumsseie.

* Mari (f. 1748), konfirmert 1764, bodde da i Prestegårdseie.

⁸¹ Fra tingboka 1720 (etter Ole Engebretsen Yttri).

⁸² Opplysninger om denne slekten er hentet fra Ole Engebretsen Yttris artikkel «Pål Putten og Hans Grenader sin slekt» i Hringariki nr. 1/2005.

Rundt 1755 flyttet Johannes Olsen og Gunhild Olsdatter til en plass under Vestern i Haug, der de bodde da Johannes døde i 1758, 60 år gammel. I 1762 flyttet Gunhild tilbake til Hole med tre av døtrene (og en nybakt svigersønn – se nedenfor), og hun giftet seg igjen i 1763 med klokker Johannes Gulbrandsen (ca. 1701–1764), som også var enkemann. Dette ekteskapet ble ikke langvarig, de døde begge i 1764, med halvannen måneds mellomrom. Trolig bodde de da i Klokkerplassen under Hole prestegård.

Fra midt i 1750-årene var *Hans Eriksen* (ca. 1710–1765) husmann i Elstøen. Han giftet seg i 1747 med *Eli Abrahamsdatter* (f. 1722) fra Grønvold under Nedre Mo. De bodde først på Tyristrand, og i 1751 på en plass under Gomnes. I skattemanntallet 1762 er anført at Hans Eriksen «ere meget fattig». Han bodde da i Elstøen med hustru og to barn: Abraham og Malene. Vi kjenner sju av deres barn:⁸³

* Malene (f. 1747), g. 1770 m. Halvor Halvorsen (f. ca. 1733), seinere husmann under Leine og Sørum, deres datter Marte (f. 1775) ble g.m. snekker og tambur Truls Abrahamsen (f. ca. 1769),⁸⁴ i 1801 husmann under Sørum med én sønn Christian (4).

* Abraham (1749–1769), d. 20 år gammel.

* Sven Jesper (1751–1754), d. 3 år gammel.

* Mari (f. 1754).

* Kari (1756–1758), d. 2 år gammel.

* Sven Jesper (f. 1759).

* Tollef (f. 1763), g. 1792 m. Marte Bjørnstad, i Bjørnstad-eie i 1801 med én sønn, Hans (2).

Rundt 1770 kom en datter av de tidligere brukerne av Elstøen, Gunhild Pedersdatter og Johannes Olsen, tilbake til Elstøen. Det var *Marte Johannesdatter* (f. 1735) og hennes mann *Henrik Pedersen* (1734–1796). De bodde i Vesterneie i Haug de første månedene de var gift, og flyttet så tilbake til Hole sammen med Martes mor og to av hennes søsken. Siden bodde de i Frøyhoveie og i Steinsrud (under Stein), før de kom til Elstøen. Henrik Pedersen var sønn av Peder Olsen Ullerntangen og hustru Sara Olsdatter. I hans ekteskap med Marte Johannesdatter var det seks barn:⁸⁵

* Gunhild (f. og d. 1762), tvilling.

* Peder (f. 1762), tvilling, i 1801 husmann under Vestre By (trolig Byer-

⁸³ Etter Ole Engebretsen Yttri.

⁸⁴ Truls Abrahamsens far, Abraham Svendsen, kom fra plassen Stamnes under Svarstad.

⁸⁵ Etter Ole Engebretsen Yttri.

haugen), g. 1789 m. Marte Andersdatter (f. ca. 1757), fem barn: Anne (f. 1789, g. 1816 m. Paul Christiansen Byeie, minst tre barn: Christian f. 1817, Peder f. 1821) og Karen f. 1824), Marte (1793–1798), Anders (f. og d. 1797), Anders (1798–1800) og Marte (f. 1804, g. 1827 m. Ole Pedersen Byeie f. ca. 1801, minst to barn: Martin f. 1828 og Martin f. 1835).

* Gunhild (f. 1765), g. 1801 m. Jens Gulbrandsen Søhol (f. ca. 1776), de bodde på en plass under Bønsnes da sønnen Gulbrand ble født i 1803.

* Johannes (f. 1767), i 1801 sagmester på Fossum i Bærum, g. 1791 m. Olea Johannesdatter (f. ca. 1763), vi kjenner fire barn: Marte (f. 1791), Johannes (f. 1793), Johanne (f. 1797) og Henrik (f. 1799).

* Sara (f. 1769), g. 1794 m. Ole Andersen Leine (f. 1794), vi kjenner fire barn: Anne (f. 1794), Anders (f. 1799), Marte (f. 1802) og Henrik (f. 1812).

* Olea (1772–1775), d. 3 år gammel.

Marte Johannesdatter og Henrik Pedersen bodde i Elstøen så seint som i 1794. Elstøen ble selveierbruk i 1812 – se gnr. 212/10 Elstøen.

Leinestrand

Ved Frognøysundet, et par hundre meter øst for bruket Leinestrand (under Nedre Leine), ligger en smie og et vognskjul som i dag hører til sistnevnte bruk, men som i 1879 ble solgt fra Bønsnes til Leinestrand. Her er også tufter etter husmannstue. Trolig var det her plassen Leinestrand under Bønsnes lå. Sist i 1790-årene synes den å ha blitt delt i flere plasser: østre, vestre og øvre.

I 1764 ble *Johan Corneliussen Bønsnæs* (f. 1743), sønn av Mette Hansdatter og Cornelius Lindrup, bygselmann på en tredjedel av foreldrenes tidligere gård. Han bodde trolig i Leinestrand, og var gift med *Mette Torgersdatter* (f. ca. 1732). De fikk fire døtre:

* Mette (f. 1765), ugift.

* Gjertrud (f. 1768), d. som barn.

* Johanne (f. 1772), g. 1798 m. Nils Andersen, i 1801 husmann i Østre Leinestrand, fire barn.

* Gjertrud (1776–1824), g. 1816 m. husmann Ole Eriksen i Vestre Leinestrand.

I 1801 var Johan Corneliussen (57) «vandfør» og bruker av jord, og satt i Leinestrand med Mette Torgersdatter (68) og to ugifte døtre: Mette (35) og Gjertrud (25). Svigersønnen Nils Andersen var husmann, og bodde trolig samme sted. Leinestrand synes å ha blitt delt i flere plasser rundt 1800. Da datteren Gjertrud giftet seg med Ole Eriksen i 1816, ble de plassfolk i Vestre Leinestrand.

DA MÅNEN GIKK NED I STRANDA

«I en annen Strandaplass bodde Mari Stranda. Det store flomåret i 1860 gikk fjorden like oppunder kjøkken-gulvet hos Mari, som titt hadde besøk av røyter.* Sent en kveld satt mange røyter inne hos Mari og drakk «svartkopper» –svart kaffe med sprit i. En røyert med oppnavnet «Måne» kom lenge etter de andre. For å gjøre ham et pek lot de kjellerlemmen stå oppe, og skrumlemørkt som det var trådde Månen uti, og han gikk til høls. De dro ham opp med de ord: – Nå har du bløtt deg godt utabords, og nå skal vi bløte deg innabords! Storflomåret ble lenge omtalt som et merkesår, og et ordtak var det: «Det var enda det året Månen gikk ned i Stranda.»**

* Røyert = rorskar, en som rodde føringsbåter på fjorden.

** V.V.: Husmannsminner (i Hole bygdearkiv).

Østre Leinestrand

Plassen Leinestrand under Bønsnes bnr. 1 ble delt rundt 1800. I 1798 giftet Nils Andersen seg med Johanne Johansdatter Bønsnæs, og de fikk trolig en del av Leinestrand til bruk av hennes foreldre – se ovenfor.

I 1801 satt *Nils Andersen* (25) på plassen med hustru *Johanne Johansdatter* (29) og én datter, Karen (1). Vi kjenner fire av deres barn: *Cornelius* (1797–1799), *Cornelius* (f. 1799, d. som barn), *Karen* (f. 1800) og *Marte* (f. 1808).

I 1865 satt *Christen Hansen* (43) i Østre Leinestrand som husmann med jord, med hustru *Maren Randine Danielsdatter* (44) og fire barn: *Hans* (14, tvilling), *Mathea* (14, tvilling), *Dorthea* (12) og *Nils* (7). De hadde 1 ku og 4 sauer, og sådde ½ t. bygg, ½ t. blandkorn og 2 ½ t. poteter. *Christen Hansen* (f. 1823) var fra Stua Fjeld, og *Maren Randine Danielsdatter* (1822–1901) fra Nordre Frøys-hov (se bind 3 s. 359–360). Vi kjenner ytterligere et av deres barn: *Ingeborg* (f. 1849). *Christen Hansen* ble i 1884 selveier i gnr. 216/8 Ødegården (Stubberud) – se det.

Vestre Leinestrand

Vestre Leinestrand var plass under Bønsnes bnr. 1. I 1820-årene satt *Ole Eriksen* (ca. 1784–1830) som husmann her. Han ble i 1824 gift med *Mari Hansdatter* (f. 1791) fra Nordre Gjesval (østre), og vi kjenner tre av deres barn:

* Erik (1825–1826), d. 9 måneder gammel.

* Erik (f. 1827), konfirmert 1842.

* *Gjertrud* (f. 1829), g.m. snekker *Gulbrand Andersen* (f. ca. 1823), minst fire barn: *Nils* (f. 1854, d. som barn), *Anne Marie* (f. 1857), *Nils* (f. 1862) og *Ole* (f. 1865).

Ekteskapet med *Mari Hansdatter* var *Ole Eriksens* andre, han ble første gang gift i 1816 med *Gjertrud Johansdatter Bønsnes* (1776–1824),⁸⁶ datter av *Johan Corneliussen Bønsnæs* og *Mette Torgersdatter*.

Ole Eriksen døde i 1830, 46 år gammel, og *Mari Hansdatter* fortsatte bruken av plassen. I 1865 var hun 76 år, og satt i Vestre Leinestrand med datteren, *Gjertrud Olsdatter* (37) og hennes familie: *Gulbrand Andersen* (43, snekker, fra Svarstad) og tre barn:

⁸⁶ *Gjertrud Johansdatter Bønsnæs* fikk i 1806 en datter, *Johanne*, og som barnefar ble utlagt *Thor Svendsen «Rolloug»* (som døde etter at det var lyst til ekteskap med *Gjertrud*). *Johanne Thorsdatter Bønsneseie* døde i 1831, 25 år gammel.

Anne Marie (9), Nils (4) og Ole (1). De hadde ingen husdyr, og sådde $\frac{1}{4}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 2 t. poteter.

I 1876 utvandret datteren, Anne Marie Gulbrandsdatter Bønsneseie (19), til Amerika, og i 1880 fulgte hennes foreldre etter med fire barn: Ole (f. 1865), Karoline (f. 1868), Anders (f. 1871) og Netta (f. 1874).

Øvre Leinestrand

Øvre Leinestrand var plass under Bønsnes bnr. 1. I 1820- og 30-årene satt *Anders Nilsen* (1776–1850) som husmann her. Han kom fra Valdres i ung alder til Hole som tjenestedreng på Stein gård, og ble i 1812 gift med *Sara Gabrielsdatter Bønsnæs* (1793–1827). Vi kjenner fem av deres barn:

* Nils (1815–1826), d. 11 $\frac{1}{2}$ år gammel.

* Gabriel (1817–1867), seinere husmann under Bønsnes, g.m. Gunnor Hansdatter Svendsrud, ni barn – se nedenfor.

* Kirsti (f. 1820), g.m. en rokkemaker fra Presterud på Modum.

* Gulbrand (f. 1823), tømmermann, husmann i Snekkerstua under Svarstad, flyttet i 1850-årene til Kampen ved Gulsrud på Modum, g.m. Marte Marie Christoffersdatter Bruløkka, fem barn, tre av dem var: Sara (f. 1848), Anne (f. 1850) og Anders (snekker, utvandret til Amerika i 1880).

* Dødfødt pike (1827).

Sara Gabrielsdatter døde i barselseng i 1827, bare 35 år gammel, og Anders Nilsen giftet seg igjen med *Marte Johannesdatter*. Vi kjenner to av deres barn:

* Gurine (f. 1833).

* Dortha (f. 1836).

Gabriel Andersen Bønsnes (1817–1867) etterfulgte faren som husmann på plassen. Han var tømmermann, og gift med sin tremening *Gunnor Hansdatter Svendsrud* (1816–1879). I 1840-årene bodde de på plassen Frognøytangen på Frognøya. De fikk ni barn:⁸⁷

* Sara (1837–1910), ugift, husholder i cirka 45 år hos stortingsmann Hans Hurum og hustru f. Bjørnstad på Skamarka på Tyrstrand, ble i 1899 tildelt Selskabet for Norges Vels sølvmedalje for 30 års lang og tro tjeneste.

* Hans Andreas (1840–1924), seinere bruker av en gård på Høvik i Bærum (assessor Ingstads gård), g.m. Karoline Eriksdatter fra Bærum, seks barn.

* Nils (1842–1917), gårdskar, bosatt på Odden under Øverland i Bærum, gift (ingen barn).

«... LIKE OVENFOR STRANNA»

«Plassen Kroken lå like ovenfor Stranna. Nå er det bare et søkk der som minner om stedet. Det søkket og et par gamle morelltrær, som ungene i Kroken en gang gledet seg til å høste. Gulbrand Nilsen og Lise Corneliusdatter var kanskje de siste husfolk i Kroken. Barna het Kristian, Martin, Karen, Nils og Ole, og blev spredt ut i den vide verden. Gamle mor Kroken, Kari Olsdatter (f. 1794), døde der.»*

* V.V.: Folkeminner fra Røyse - Karl i Stranna forteller (Ringerikes Blad 18. mai 1937).

⁸⁷ Slektsopplysninger fra Lagesen (1927), s. 43–44.

BLOMSTER-LISE

«Kristian ble gift med Lise, som var så pen og var en stor elsker av blomster. Før hun giftet seg, gjorde hun avtale om at hun skulle slippe å gå borte på arbeide, og Kristian holdt ord. «Blomster-Lise» satt i sitt vesle hjem uten å være nødt til å gå på gårda og arbeide. (...) Gabrielsen døde først, og da kunne ikke Lise bo alene, hvorfor hun flyttet til sin datter som var gift og hadde hus på Tyrstrand. Der ble hun værendes, men da datteren etter et par års forløp søkte Hole fattigstyre om et lite bidrag til den gamle Lises underhold, sa styret nei, og bestemte at Lise skulle flyttes til Hole gamlehjem. Dagen for avhenting av den gamle var fastsatt i brev, men kvelden før de kom hengte Lise seg i dørahanken. Dette var i 1930-årene. Atter en tragedie, hvorav husmannsfolkets saga har så mange.»*

* VV.: Husmannsminner (i Hole bygdearkiv).

* Kristian (f. 1845), seinere husmann i Øvre Leinstrand, g.m. Lise Andersdatter Dæhli, to barn: Anna og Gabriel – se nedenfor.

* Anne (f. 1848), ugift, i tjeneste hos Anders Gommæs, seinere hos hans datter (g.m. stasjonsmester Waller i Drammen).

* Anders (1851–1921), reiste til Amerika, men kom hjem og etablerte seg som snekkermester i Kristiania, gift og én sønn (som bosatte seg i Amerika).

* Karen (1854–1912), g. 1875 m. sersjant Johan Madsen Frog (f. 1852, sønnesønn av Hans Grenader), bosatt i Sorenga ved Vik i Hole, ni barn: Mathilde (d. som barn), Emma Marie Hilleborg (f. 1878, g.m. Johannes Hovin, Oslo), Georg (f. 1880), Martha (gift), Mads (f. 1886, g. 1910 m. Jenny Marie Johannesen Ruud f. 1882), Karoline, Helga (f. 1890, g.m. Aksel Ruud fra Ringerike), Carl Johan (f. 1892) og Mathilde (f. 1895, ugift, bosatt i Oslo).

* Johannes (f. 1857), snekker, bosatt i Kristiania, gift og tre barn (hvorav en sønn var sjømann og kom bort under krigen 1914–18).

* Jørgen (1860–1924), bosatt på Blommenholm i Bærum, snekkermester med eget verksted i Kristiania, fire barn (hvorav sønnen David overtok snekkerverkstedet).

I 1865 satt Gabriel Andersen (49) og Gunnor Hansdatter (49) i Øvre Leinstrand med sine fem yngste barn: Anne (18), Anders (15), Karen (12), Johannes (9) og Jørgen (6). De hadde 2 sauer, og sådde $\frac{1}{4}$ t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn og 2 t. poteter. På plassen hadde de i 1865 en innerst (leieboer), Kari Knutsdatter (77, ugift, fattiglem).

I 1880-årene var det sønnen, *Kristian Gabrielsen* (f. 1845), som var husmann i Øvre Leinstrand. Han ble i 1875 gift med *Lise Andersdatter* (f. 1855) fra Tuløkka (Nedre Dæli), og de fikk to barn:⁸⁸

* Gabriel (f. 1873), konduktør, bosatt i Drammen (tok navnet Fjeldstad).

* Anna (f. 1875), g.m. skreddermester Olsen i Skjærdalen.

Kristian Gabrielsen vervet seg som ung i fem år ved Kongens Garde i Stockholm, og fra sitt opphold der fortalte han siden mange strofer. I 1890-årene flyttet han med familien til Skauenga under Rytteraker, og i 1900 var de bosatt i Dal under Fjeldstad.

Kroken

Kroken var plass under Bønsnes bnr. 1.

Fra 1769 satt husmann *Iver Paulsen* (1736–1813) i Kroken med hustru *Lisbeth Pedersdatter* (1739–1805). Iver Paulsen var fra Ryt-

⁸⁸ Kristian Gabrielsen Bønsneseie ble i 1874 utlagt som barnefar til Anne Engrebretsdatter Veieneies datter Martine. Det var hennes 3. leiermål. Martine Kristiansdatter ble konfirmert i Norderhov kirke i 1888, og da ble det notert i kirkebo-ka at faren bodde i Bønsneseie og mora i Veieneie.

teraker, mens Lisbeth Pedersdatter var datter av Peder Larsen Gonnæs og Ragnhild Pedersdatter (søster av Poul Putten).

De satt i 1762 på plassen Svenskerud under Fjeld. I 1779 leverte Iver Paulsen trekøl til Bærumsverket fra egen mile på Krokskogen. I 1801 var han husmann i Dal under Fjelstad. Da Iver Paulsen døde i 1813, bodde han på Leine. Vi kjenner åtte av deres barn:⁸⁹

* Gunnor (1761–1828), g. 1790 m. Elling Larsen Frøhaug (Gomnes), sju barn: Anne (1790–1791), Anne (f. 1792), Lars (f. 1794), Lisbeth (f. 1797), Ragnhild (f. 1798), Mari (f. 1801) og Gunvald (f. 1804) – se gnr. 218/8 Øvre Gomnes.

* Paul (f. 1763), g. 1794 m. Anne Ambrosiusdatter Barth (f. 1763),⁹⁰ i 1795 i Bure-eie i Norderhov, seinere på en plass under Østre Grefsen i Aker, hvor de bodde i 1801 med Annes far (enkemann) og tre barn: Anders (f. 1794), Rønnaug (f. 1798) og Iver (f. 1799).

* Nils (1766–1830), seinere gårdbruker på Fjelstad, g.1 i 1789 m. enke Ingrid Evensdatter Fjelstad (ca. 1756–1806), tre barn: Lisbeth (f. 1791, g. 1818 m. Ole Olsen Gonnæs på Søndre Gomnes, tre barn: Inger f. 1818, Marie f. 1824 og Karen f. 1828), Engebret (1794–1797) og Inger (f. 1797, g.1 m. Ole Torsen Ødegården, g.2 m. Hans Christiansen Fjeld). Nils g.2 i 1806 m. Maria Pedersdatter Hurum, to barn: Peder (f. 1898, g. 1831 m. Sara Marie Paulsdatter Johnsrud, minst to barn: Anne Marie f. 1831 og Paul f. 1835) og Engebret (f. 1810, g. 1837 m. Anne Jørgine Nilsdatter Moe).

* Peder (f. 1769), i 1801 tjenestekar ved Hole prestegård og tilsynsmann ved «Hougen».

* Ragnhild (1772–1848), g. 1807 m. Peder Danielsen Gonnæs (1778–1861) på Søndre Gomnes, to barn: Iver (f. 1807) og Anne Elisabeth (1812–1820) – se Søndre Gomnes gnr. 218/7.

* Marte (f. 1775), g. 1799 m. husmann Hans Johannesen Røsholmen, minst fem barn: Johannes (f. og d. 1800), Aase Mathea (f. 1801), Johannes (f. 1804), Iver (f. 1806, d. som barn) og Iver (f. 1808).

* Lisbeth (1778–1781), d. 3 år gammel.

* Johannes (f. 1781), seinere bruker av en gårdpart i Nedre Leine, g.m. Eli Johannesdatter, 11 barn – se gnr. 215/3 Nedre Leine.

Fra rundt 1780 var *Gabriel Corneliussen Bønsnæs* (1751–1796) bosatt i Kroken. Han var sønn av Mette Hansdatter Bønsnæs og Cornelius Davidsen Lindrup, og hadde i 1770-årene bygslet en gårdpart av farens tidligere gård. Gabriel Corneliussen giftet seg i 1771 med *Kirsti Torstensdatter Lehne* (f. 1747), datter av Dordi Nilsdatter Fjeld og Torsten Madsen Lehne. De fikk ni barn, hvorav flere døde i ung alder:

⁸⁹ Slektsopplysninger fra Ole Engebretsen Yttri.

⁹⁰ Anne var datter av vaktmester Ambrosius Barth (1727–1802) og Rønnaug Olsdatter Stein, eiere av Nordre Gile i Norderhov.

* Mette (f. 1771), g. 1803 m. soldat Erik Larsen Snaaden fra Øyer, i 1806 i Hurumeie, i 1808 på en plass på Storøya, fire barn: Lars (f. 1803), Andreas Gabriel (f. 1804), Hans (f. 1806) og Torsten (f. 1808).

* Cornelius (1774–1833), seinere husmann i Kroken, g.1 m. Live Knutsdatter Bønsnes, to døtre: Kirsti og Randi. Cornelius g.2 m. Kari Olsdatter, én datter Kirstine – se nedenfor.

* Torsten (f. 1776).

* Maria (f. 1778), i 1801 tjenestejente på Stadum.

* Nils (f. 1781), d. som barn.

* Dordi (f. 1782), i 1801 tjenestejente på Stadum, fikk i 1804 en datter Sara med underroffiser Ole Christensen Alme (som lovet presten at han «strax vilde ægte Pigen»).

* Nils (f. 1785).

* Hans (f. 1788).

* Sara (1793–1827), g. 1812 m. Anders Nilsen (1776–1850) fra Valdres, som bodde på Stein da han giftet seg, seinere husmann i Øvre Leinestrand, fem barn: Nils, Gabriel, Kjersti, Gulbrand og dødfødt pike – se Øvre Leinestrand.

I 1801 var Kirsti Torstensdatter «bruger av plads» under Bønsnes, og satt der som 55-årig enke med tre barn: Mette (29), Cornelius (27) og Sara (8). Hun ble etterfulgt som bruker av eldste sønn, *Cornelius Gabrielsen Bønsnæs* (1774–1833). Han var gift to ganger, først i 1805 med *Live Knutsdatter* (ca. 1772–1821). De fikk to døtre:

* Kirsti (1806–1823), d. 17 år gammel.

* Randi (f. 1808).

Live Knutsdatter døde i 1821, 51 år gammel, og Cornelius Gabrielsen giftet seg igjen med *Kari Olsdatter*, og de fikk én datter:

* Elisabeth Kirstine (Lise) (f. 1827), g.m. Gulbrand Nilsen Løkeneie, seinere husmann i Kroken, fem barn – se nedenfor.

I 1865 satt Kari Olsdatter (71) som enke og «husmann med jord» i Kroken med datteren, *Lise Corneliusdatter* (38) og hennes familie: *Gulbrand Nilsen* (41, snekker) og fem barn:

Kristian (f. 1848), gift, reparatør ved «cementfabrikken i Asker».

Martin (f. 1853), gift, smed på Bærums verk i Lommedalen.

Karen (f. 1856).

Nils (f. 1858).

Ole (f. 1863).

I 1865 hadde de 1 ku på plassen, og årlig utsæd var $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 3 t. poteter.

Elverud

Elverud var plass under Lille Bønsnes, og lå trolig der bnr. 35 Elverudhaugen ligger i dag.

I midten av 1760-årene var *Juul Eriksen* (1723–1766) husmann i Elverud. Han var gift med *Anne Christensdatter Lehne* (1728–1810), og de var tidligere husmannsfolk i Svenskerud under Fjeld, og i 1762 på Nordre Haug på Tyristrand. De hadde minst seks barn – se Svenskerud under Fjeld.

I 1801 satt *Christen Sørensen* (65, enkemann) i Elverud med sin datter Mari Christensdatter (37) og hennes familie: skomaker Ole Johansen (43) og to barn: Guri (7) og Søren (3) samt én losjerende, Anne Christensdatter (72, enke, «som har lægd»).

Christen Sørensen (f. 1736) var sønn av Søren Christensen Svensrud og Mari Jørgensdatter, og bror av Nils Sørensen (f. 1736), som fra rundt 1760 var husmann i Gomnestangen (Snaketangen) på Tyristrand. Christen Sørensen giftet seg i 1763 med *Guri Christensdatter* (begge var da på Leine). Sist i 1760-årene bodde de i Hodt, men i 1789 i Bønsnes-eie (Elverud). Mari var trolig deres eneste barn.

Mari Christensdatter (f. 1764) giftet seg i 1794 med *Ole Johansen* (f. 1758) fra Langpløya under Vestre Rud. De overtok Elverud etter hennes far. Vi kjenner fem av deres barn:

* Guri (f. 1794), g. 1840 m. enkemann Christoffer Iversen Hodtehagen, som tidligere var tidligere g.m. Dorte Madsdatter Nøstret. De bodde i 1820-årene i Svarstad-eie og i 1830-årene i Ullernbakken under Nedre Ullern. I 1865 satt Guri Olsdatter som enke i Hodtehagen – se det.⁹¹

* Johannes (1796–1797), d. 18 uker gammel.

* Søren (f. 1798).⁹²

* Marte (f. 1801).

* Christina (f. 1808), g. 1841 m. Carl Mortensen fra Frognøya, i 1865 husmannsfolk i Fjeldsbråten.

Ole Ellingsen var husmann under Bønsnes fra rundt 1825 og utover i 1830-årene. I lister over «contributionsbidrag» til Hole kirke i 1820-årene nevnes en husmann ved navn Ole Elverud, og det var trolig Ole Ellingsen. Han var sønn av Elling Olsen og Kari Andersdatter, som bodde på Norderhov prestegård i 1801, og senere kom til Domholt i Hole. Ole Ellingsen giftet seg i 1820 med *Kristine Nilsdatter* (f. 1794) fra Snekkerstua under Svarstad. I 1820 bodde de i Svarstadeie, i 1824 i Frognøeie og i 1826 i Bøns-

⁹¹ Guri Olsdatter fikk i 1828 en «ekte» sønn, Christian, og som barnefar ble utlagt Gulbrand Olsen Lohre.

⁹² I kirkeboka er moras navn feilaktig oppgitt å være Mari Sørensdatter.

neseie. Vi kjenner fem av deres barn:⁹³ Anne (f. 1820), Kari (f. 1824), Elling (f. 1826),⁹⁴ Nils (f. 1829)⁹⁵ og Ole (f. 1834).

I 1865 satt tidligere eier av Bønsnes løpenr. 105 (seinere bnr. 13), *Christen Alvsen* (71), på en plass som i folketellinga ble kalt Bønsnestangen. Dette må være Elverud. Han bodde her med sin tredje hustru *Marte Mortensdatter* (45) og én fostersønn (sønnesønn), Christen Alvsen (7). De hadde 1 ku, og sådde ¼ t. bygg, ¼ t. blandkorn og 1 t. poteter. Christen Alvsen Bønsnæs (1795–1867) druknet i Tyrifjorden høsten 1867 – se omtale av Bønsnes bnr. 13.

Etter utskiftinga ble Elverud liggende på innmark som tilhørte Bønsnes bnr. 13 (eier Karl Olsen Bønsnæs). Dermed måtte Elverud flyttes, noe eieren av Bønsnes bnr. 1, kandidat Leegaard, gikk sterkt imot: «Kan ikke ogsaa de gamle, råtne huse på pladsen Elverud undgaa at flyttes, derved at Karl Olsen fik beholde sin jord op imot mit havnegjerde, og pladsen Elverud fikk sin jord i vest paa den saakaldte Tangeageren ...?»

Men utskiftingsretten holdt på sitt. Kostnaden ved flytting av stue og låve med fjøs i Elverud ble beregnet til 225 kroner. Plassen ble neppe bygd opp igjen.

Gregoriustangen

Plassen Gregoriusstangen må ha ligget ved fjorden i nærheten av den nåværende badestranda, rimeligvis litt vest for denne.

I 1664 og 1666 var *Greger skredder* (f. ca. 1618) husmann under Store Bønsnes. I 1666 ble hans alder oppgitt til 48 år, og da er også nevnt hans sønn, Isak Gregersen. Greger (Gregard eller Gregorius) kan være den som har gitt navn til Gregoriustangen, der brygga til Frognøya ligger i dag. Gregoriustangen og Bønsnestangen synes å ha vært samme plass.

Svinehagen

Svinehagen var i 1865 plass under Bønsnes løpenr. 105b (seinere bnr. 5). Da satt husmann med jord og tømmermann *Ole Christian-sen* (49) her med hustru *Anne Christensdatter* (44) og tre barn: Jør-

⁹³ Ole Ellingsen ble utlagt som barnefar til to «uekte» barn, begge mens han var gift med Kristine Nilsdatter: Anne (f. 1826) med Lisbeth Hansdatter Gomneseie, og Erik (1827–1828) med Cathrine Jakobsdatter Svarstadeie.

⁹⁴ Elling Olsen (1826–1908) giftet seg i 1853 med Inger Marie Paulsdatter (f. 1831) fra Norderhov (datter av Paul Eriksen og Kari Jørgensdatter), og de fikk minst én datter Karoline (f. ca. 1861). Familien utvandret seinere til USA (Minnesota).

⁹⁵ Nils Olsen Bønsnes-eie (f. 1828) ble i 1848 utlagt som barnefar til Dorthea Johannesdatter Leines sønn, Martin.

gine (14), Christian (12) og Karen (9). De hadde 1 ku, og sådde ½ t. bygg, ½ t. blandkorn og 1 t. poteter.

Ole Kristiansen var tidligere husmann i Svarstadeie. Vi kjenner sju av barna i hans ekteskap med Anne Kristiansdatter:

* Hans Andreas (f. 1840).

* Grete (f. og d. 1845).

* Grete (f. 1846), fra 1880 eier av Jørgenshagen – se gnr. 212/11 Solvang (Jørgenshagen).

* Kristian (f. 1849), d. som barn.

* Jørgine (f. 1852), én sønn Anders (1874–1875) med skomaker Anders Johannessen Bønsneseie (f. 1853) fra Badstuhagen – se omtale av Badstuhagen.

* Kristian (1854–1884), skomaker, d. av gikt.

* Karen (f. 1857), g.m. Hans Andreas Johannessen fra naboplassen Badstuhagen, minst tre barn: Johannes, Ole og Anne Mathilde – se Badstuhagen.

I 1870-årene hadde eldste sønn, *Hans Andreas Olsen* (f. 1840), overtatt som husmann i Svinehagen. Han var gift med *Maren Amundsdatter*, og mens de bodde her fikk de sønnen Ole Hjalmar (f. 1873). Ole Hjalmar Hansen ble i 1894 gift med Karen Nicolausdatter (f. 1872) fra Hafnordalen. I 1900 bodde de i Skjørvollsbåren under Skjørvoll i Norderhov med én sønn, Hans Andreas (f. 1897).

Svinehagen ble selveierbruk rundt 1880 – se gnr. 212/17 Tangerud.

Badstuhagen (Frydenlund)

Badstuhagen var plass under Bønsnes bnr. 1 i 1865, og lå mellom gården og fjorden, ved grensen til Svarstad. I 1865 satt her husmann med jord og skomaker *Johannes Nilsen* (55) med hustru *Gjertrud Hansdatter* (54) og to barn: Peder (23, skomaker) og Anders (13). De hadde 1 ku og 2 sauer, og sådde ½ t. bygg, ½ t. blandkorn, ¼ t. erter og 2 t. poteter. Vi kjenner tre av deres barn:

* Hans Andreas, seinere husmann i Badstuhagen, g.m. Karen Olsdatter, minst tre barn – se nedenfor.

* Peder (f. 1843), skomaker, g. 1867 m. Karen Marie Hansdatter Frognøen (f. 1846), emigrerte til Amerika i 1869 med to barn: Carl Johan (f. 1866) og Berte Marie (f. 1869).

* Anders (1853–1874), skomaker, ble i 1874 av Jørgine Olsdatter Bønsneseie (Svinehagen) utlagt som barnefar til hennes guttebarn, Anders (1874–1875). Det ble lyst til ekteskap mellom dem, men Anders Johannessen døde 3. april 1874, bare 21 år gammel, og snaue to uker etter at sønnen var født.

Fra Bønsnes 1906. Midt i bildet ser vi bruket Solvang (tidligere Jørgenshagen), og til høyre den gamle husmannsplassen Badstuhagen, som ble utskilt som eget bruk i 1911 og fikk navnet Frydenhagen.

Gjertrud Hansdatter og Johannes Nilsen bodde i 1900 på nabo-bruket Jørgenshagen, hvor de hadde borett i sin levetid – se gnr. 212/11 Solvang.

Eldste sønn, *Hans Andreas Johannessen*, etterfulgte foreldrene i Badstuhagen. Han var gift med *Karen Olsdatter* (f. 1857) fra naboplassen Svinehagen, og vi kjenner tre av deres barn: Johannes (f. 1859), Ole (f. 1862) og Anne Mathilde (f. 1864, g.m. smed Johan Kristiansen f. 1855 i Sundet/Øgardsvika, fem barn – se bind 1 s. 164).

I 1900 var plassens navn endret til Frydenlund. Da bodde husmann med jord og slakter *Kristian Andreassen* (f. 1850) her med sin andre hustru *Grethe Hansdatter* (f. 1850 i Norderhov) og to barn: Adolf Martinius (f. 1889) og Emilie Ovidie (f. 1893) samt en pleiedatter, Ragna Mathilde Iversdatter (f. 1895 i Haug). Om Ragna Mathilde er opplyst at «Faderen yder Opfostringsbidrag».

Ekteskapet med Grethe Hansdatter var Kristians andre. Han var først gift med Karen Kristine Johannesdatter Svarstadeie (1843–1883). De bodde i 1870-årene og fram til 1882 i Gomneseie, men da Karen Kristine døde av tæring i 1883, var de husmannsfolk i Frøyshoveie. Vi kjenner tre av deres barn:

* Anne Randine (f. 1876), konfirmert 1891, i 1900 bosatt i Veståsen (Ekra) under Leine hos sin mormor Maren Ellingsdatter og hennes andre mann, Anders Pedersen – se Ekra.

* Karl Johan (1879–1962), vokste opp hos fosterforeldre, skipper og seinere eier av Ødegården (Solstad) ved Gomnes, g.1 m. Lovise Magnussen (f. 1873) fra Fredrikstad på Røyse, to barn: Edith og Edin, g.2 m. Margit Edvardsen Gomnes (1902–1970) fra Gomnesødegården, fem barn: Ruth, Henry, Mads, Catho Johan og Kari – se gnr. 218/23 Ødegården (Solstad).

* Mathilde Emilie (1882–1883), d. av kikhoste.

Kristian Andreassen var i 1900 sysselsatt med gårdsarbeid og tømmerhogst, i tillegg til å være slakter. Han var sønn av Andreas Kristensen Rørvikeie (fra Koperud), som seinere var husmann i Frøysboveie. I ekteskapet med Grethe Hansdatter var det to barn, og de hadde i tillegg en pleiedatter:

* Emilie Ovidie (1893–1974), g.m. Martin Rognerud (1895–1956) fra Solør, fra 1930 eier av Volljordet i Steinsfjerdingen, tre barn: Einar, Ivar (f. 1914) og Magnus (f. 1918) – se bind 2 s. 623.

* Adolf Martinius (1889–1956), fra 1929 eier av Bjørnstad skolejord i Steinsfjerdingen, g.m. Karen Johannessen (1886–1965) fra Norderhov, tre barn: Arvid (f. 1924), Gullborg (f. 1920) og Kåre (f. 1927) – se bind 1 s. 139–139.

* Ragna Mathilde Iversdatter (f. 1895) i Haug (pleiedatter).

Kristian Andreassen og Grete Hansdatter bodde rundt 1920 i Gisti på Blomshøgda – se bind 1 s. 379.

Ukjent plass

Johannes Corneliussen Bønsnæs (f. 1798) var gårdmannssønn fra Bønsnes løpenr. 104 (seinere bnr. 4). Han var snekker og bodde på en plass under gården. Johannes Corneliussen ble gift i 1817 med sin kusine *Dordi Johannesdatter Svensrud* (f. 1793). De bodde i Svensrud i 1818, på Berg i 1823, på Svarstad i 1825 og 1829, på Bønsnes i 1832 og 1835, og på Frognyøya i 1838. Vi kjenner sju av deres barn: Jørgen (f. og d. 1818), Jørgine (f. 1820), David (1823–1890), Johan (f. 1825), Marie (f. 1829), Johanne (f. 1832) og Cornelius (f. 1837).⁹⁶

Skog

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–23 fikk Store Bønsnes tildelt en stor teig fra kongeveien nord for Bruløkkene og østover via Øskjevallsetra til Plassedammen. Lille Bønsnes fikk en smal teig fra «Stanglina» øst for Retthella og østover til grensen mot Norderhov (Ringerike) på Elgsbrenna.

Bønsnes bnr. 1

I 1910 ble skogen som tilhørte Bønsnes bnr. 1 på Krokskogen, utskilt fra hovedbølet (bnr. 25 Bønsnesstykket av skyld mark 6,50). Eierne Johan Frøhaug beholdt skogen da han seinere samme år

⁹⁶ Etter Ole Engebretsen Yttri.

BRANT TREKØL PÅ KROKSKOGEN

I 1779 var to oppsittere og to husmenn på Bønsnes registrert som leverandører av trekøl til Bærums verk i Lommedalen. Enka Mette Bønsnæs (57,7 m³) og David Corneliussen Bønsnæs (54,8 m³), og husmennene Halvor Bønsnæs (109,9 m³) og Iver Paulsen Bønsnæs (56,4 m³). Iver Paulsen var husmann i Kroken.

PÅ ØSKJEVALLSETRA

I 1692 tinglyste Jens Thygesen på Bønsnes «at han godvillig bevilget Ole Bjørnsen Stadum at ligge med sine kreature uti en hans med andre omliggende gårder, nemlig Bønsnes, Dæli og Søhol, tilliggende seter, Eschevold seter kallet, på Krokskogen beliggende». Ole Bjørnsen vitnet at han ikke hadde rettighet i setra, uten «forlov» av monsieur Jens Thygesen og hans mor på Dæli.

solgte Bønsnes til Erling Sand og flyttet til Nedre Frøyhov, som han da overtok etter sine foreldre. Bønsnesstykket ble siden brukt sammen med Nedre Frøyhov inntil 1980, da skogen ble overtatt av Jan Andreas Frøhaug, eier av Vestre Bjørke (Bortigarden) i Steinsfjerdingen, og sønnesønn av Malla og Johan Frøhaug.

Bønsnesstykket har siden tilhørt Bortigarden Bjørke. Skogen er på 730 dekar og ligger nord for Øskjevallsetra (med to seterløkker).⁹⁷

Bønsnes bnr. 4

I 1865 solgte Ingeborg Paulsdatter Bønsnes (Løken) gårdens skogteig på Krokskogen (løpenr. 104d) til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr for 150 spesidaler.

Skogteigen ble i 1868 sammenføyd med to skogteiger som Rytterager og Fuhr hadde kjøpt fra Nordigarden Fjeld og Oppistua Fjeld (løpenr. 126c og 127f) til én eiendom, seinere gnr. 33/6 Bønsnes med Fjeld (av skyld 82 øre). Skogen eies siden 1906 av Olsenfamilien på Guriby i Lommedalen.

I 1893 var en seterløkke med litt skog ved Øskjevallsetra inkludert i salg av bnr. 18 Bønsnæsmyren (skyld mark 1,83) til Lars Thingelstad på Øvre Leine.

Elstøen bnr. 10 har cirka 250 dekar skog på Krokskogen. I 1996 kjøpte gårdens eier gnr. 212/20 Johanneshugget fra Leinstrand (i to teiger, én ved Bruløkkene og én fra Øskjevallsetra og østover, inkludert en seterløkke med et stórhus som står til nedfalls). Dette kom i tillegg til 70 dekar produktiv skog og 30 dekar annen utmark på Krokskogen, som tilhørte gården fra før.

Seter

Store Bønsnes har seterrett på **Fjeldsetra**. Av seterlister fra 1820-årene (i Statsarkivet) går det fram at oppsitterne på Store Bønsnes, Cornelius Hansen og Cornelius Davidsen, hadde seterrett her.

Seterløkka til Store Bønsnes ble utskilt i 1855 og av «enkemadam» Anne Lagesen solgt til Ole Gulbrandsen Fjeld, eier av Østigarden Fjeld. Seterløkka har siden tilhørt Østigarden Fjeld – se gnr. 217/21 Fjeld.

⁹⁷ Fra Bønsnesstykket er utskilt følgende hyttetomter på Krokskogen: I 1948 bnr. 37 Vestali (3 øre), i 1959 festetomt (480 m²), og i 1959 Grødalen (8 øre), Arnebu (2 øre) og Solgløtt (2 øre).

Rundt 1690 fikk Klaus Bårdsen Hundstad «forlov» til å bruke Fjeldsetra på Krokskogen av Jens Thygesen Lund på Bønsnes. I 1692 vedgikk Klaus Bårdsen på bygdetinget at han ikke hadde seterrett på Fjeldsetra, «videre enn han hittil har nydt» etter tillatelse av Jens Thygesen Lund. Han bekreftet samtidig at seterboden som der var bygd, hørte til Lille Bønsnes.

Lille Bønsnes har seterrett på *Øskjevallsetra*. I 1820-årene var Alv Christensen Bønsnæs, eier av Bønsnes løpenr. 105 (seinere bnr. 13 og 5) oppført med seterløkke her.

I 1880 kjøpte Jørgen Hansen Elstøen tilleggsjord, Svinehagen og Elsjordet (bnr. 10 av skyld 93 øre), fra Bønsnes bnr. 5 for 1.320 kroner. I tillegg til jordteigene Svinehagen og Elsjordet, omfattet kjøpet «en liden Sæterløkke på Edskevold paa Krogskoven».

Øvrige boligeiendommer utskilt fra Bønsnes

Villa Utsikten gnr. 212/56 – Bønsnestangen 14

I 1979 ble våningshuset som Gunvor og Aksel Bønsnæs bygde i Tangerud i 1952, utskilt og solgt til Svein Konrad Eriksen. Han bygde ny enebolig her i 1980–81, og rev det gamle huset.

Svein Konrad Eriksen (f. 1940) fra Hov i Søndre Land har arbeidet i Sandvik Norge, et datterselskap av det svenske konsernet Sandvik AB, som leverer utstyr til bergverk/gruveindustri, tunnelling og verkstedindustri (de siste fem år som daglig leder, i dag pensjonist). Han er gift med Anne Lise Blesvik (f. 1941) fra Søndeled i Risør kommune. Hun er sykepleier, og har bl.a. arbeidet i over 20 år som avdelingssykepleier på Røysetoppen. De har tre barn:

* Stig (f. 1966), bosatt på Kvernaland ved Stavanger, g.m. Heidi Erga (f. 1973) fra Klepp på Jæren, én sønn Fredrik (f. 2002) – se gnr. 216/48 Adamstua (Løkkebakken 51).

* Inger (f. 1969), bosatt på Røyse, g.m. Ole Gandrud (f. 1966) fra Steinsåsen, to barn: Anders (f. 1995) og Petter (f. 1997) – se gnr. 218/182 Fjordgløttveien 28.

* Vegard (f. 1973), bosatt på Nakkerud, g.m. Tone Solheim fra Nakkerud, én datter Vilde (f. 2004).

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig (bygd 1980–81), og garasje (1988).

Elverudstrand gnr. 212/40 - Bønsnestangen 28

Utskilt fra Bønsnes bnr. 13 (Havna) i 1953 og solgt til Martin Gihle for 800 kroner.

«... DA BEGYNTE TÅRENE Å RENNE»

«Bestemor fortalte at de om sommeren hadde kyrne på Kneika og Sørsetra. Her hadde de i mange år en jente som het Maren Grindbakken. Maren var svært overtroisk og sa at hun så mye ikke mennesket forsto. Når mor snakket om kuene, måtte de være forsiktige, sa hun, for de forsto oss, det hadde hun sett. Når f.eks. en ku skulle slaktes, måtte det ikke nevnes så hun hørte det, for da begynte tårene å renne på den, sa Maren.»*

* Einar Heimås Dokken: «Mor forteller», i heftet Ringerike 1975 s. 22–24.

Martin Gihle (1913–1995) fra Benterud ved Hønefoss var teknisk befal på Helgelandsmoen, og gift med Martha Heimdal (f. 1916 i Flåm i Sogn). Hun var datter av Marie f. Drægalid og Guttorm Heimdal, som eide Vestre Bjørke (Bortigarden) i Steinsfjordingen 1919–23, og seinere flyttet til Bakken ved Storelva (Helgelandsmoen). Martha Gihle arbeidet i mange år på Vik sykehjem hos Gunhild og Trygve Reistad.

Martha og Martin Gihle fikk fire barn:

* Harald (f. 1943), bosatt på Kongsvinger, g.m. Grethe Nesholen (f. 1947), to sønner: Stian (f. 1972) og Marius (f. 1976).

* Astrid (f. 1949), bosatt i Larvik, g.m. Hans Viggo Jacobsen (f. 1945), to barn: Tom (f. 1972) og Heidi (f. 1975).

* Per (f. 1956), ugift, eier av Elverudstrand fra 2000 – se nedenfor.

* Morten (f. 1958), bosatt på Skui i Bærum, g.m. Bjørg Rønningen, tre barn: Elisabeth (f. 1983), Marianne (f. 1986) og Birgitte (f. 1992).

Etter Martin Gihles død i 1995 var Martha Gihle eier til 2000, da sønnen Per overtok.

Per Gihle (f. 1956) er ugift, og arbeider i Nordea Bank i Oslo.

Eiendommen er i dag på 3,1 dekar. Enebolig (bygd 1953), uthus og hytte.

Elverudhaugen gnr. 212/35 – Bønsnestangen 30

I 1946 ble en parsell utskilt fra gnr. 212/13 Bønsnes (Havna) og solgt til Marie Tollefsen for 1.250 kroner. På parsellen lå tidligere husmannsplassen Elverud.

Marie Tollefsen f. Solberg (1895–1979) var gift med Edvin Tollefsen (1895–1975), som var innehaver av Bilcentralen i Hønefoss. De var begge fra Hen i Ådal, og fikk to døtre:

* Aase Louise (1920–1990), bosatt i Vestre Ådal, g.m. Ole Skougstad fra Ådal, tre barn: Kari Marthe, Maja og Randi. Fra tidligere ekteskap med Paul Meuser fra Tyskland hadde Aase tre døtre: Sissel, Nina og Astrid Julie.

* Liv Torbjørg (f. 1925), bosatt på Kilebakken ved Hønefoss, g.m. Gunnar Kihle, tre barn: Olga, Eli og Liv Guri.

I 1979 ble eiendommen overdratt til døtrene Liv Torbjørg Kihle og Aase Louise Skougstad, som i 1980 solgte den til Kristin Ruud og Frode Hurum.

Siden 1993 har Kristin Ruud (f. 1957) fra Fjeld på Røyse vært eneeier. Hun er markedsjef i Ringerikes Sparebank, og gift med Bjørn Johnsen (f. 1941) fra Gran på Hadeland. Han er utdannet lektor, og etter flere år i skolen, sist som rektor ved Gran ung-

domsskole, driver han nå sitt eget firma (Gran Bussferie) fra hjemmekontor på Bønsnes.

Fra tidligere ekteskap med Frode Hurum (f. 1955) fra Haugsbygd har Kristin Ruud to barn: Hans Christian (f. 1983) og Mari (f. 1986). Bjørn Johnsen har fra tidligere ekteskap to sønner: Thomas (f. 1968) og Ørnulf (f. 1971).

Eiendommen er på 2,8 dekar. Enebolig (bygd 1946, opprinnelig en hytte som ble flyttet fra Ådal, ombygd og påbygd 1986), garasje (1988–89) og stabbur.

Furubo gnr. 212/47 – Bønsnesveien 366

Utskilt fra gnr. 212/5 Bønsnes i 1959 og i 1960 solgt til Leif Haavind for 600 kroner.

Leif Haavind (1905–1980) fra Stabekk i Bærum var gift med Gunhild Fekjær (1905–1992) fra Fekjær søndre i Hole. De bodde på Stabekk til 1940 og deretter på Fekjær, inntil de flyttet til Bønsnes i 1959. Her leide de husvære i Frydenhagen, og bygde så egen bolig, som var ferdig i 1967. De fikk tre barn:

* Anne Lise (f. 1932), g.m. Halvor Gullingsrud (f. 1927), eier av Bønsnes bnr. 5, fire barn: Knut (f. 1955), Kjersti (f. 1957), Øystein (f. 1959) og Guro (f. 1967) – se gnr. 212/5 Bønsnes.

* Kari (f. 1938), g.m. Mario Marcetti (1921–1984) fra Italia, bosatt i Trollhättan i Sverige, to barn: Renato (f. 1963) og Sandro (f. 1972).

* Astrid (Vesla) (f. 1943), bosatt i Oslo, fra tidligere ekteskap med Helge Vereide fra Flå i Hallingdal, tre barn: Kari Kanutte (f. 1962, g.m. Espen Lie f. 1955 fra Telemark, hun fra tidligere én sønn Martin f. 1993), Atle Johan (f. 1964, g.m. Cathrine Berg f. 1968 fra Bærum, fire barn: Vilde f. 1999, Ida f. 2001, Anders f. 2003 og Erik f. 2005), og Lars Helge (f. 1973, g.m. Jannicke Danielsen f. 1973 fra Arendal, to barn: Anna Ulrikka f. 1997 og Elias f. 2001).

Leif Haavind hadde maritim utdanning, og seilte som styrmann før han giftet seg og stiftet familie. Seinere utdannet han seg til fotograf, og drev forretning i Oslo med faren og broren.

Etter Leif Haavinds død i 1980 var Gunhild Haavind eier til sin død i 1992. Eiendommen ble da solgt til barnebarnet Knut Gullingsrud (f. 1955), og ble siden utleid. I 2005 ble den solgt til Sølvi og Thorbjørn Jødal, eiere av gnr. 207/21 Nordre Ullern. De solgte videre samme år til datteren Karen Sofie og hennes mann Jørgen.

Karen Sofie Jødal Pettersen (f. 1977) er sykepleier ved Ringerike sykehus. Hun er gift med Jørgen Øverland Jødal Pettersen (f. 1975) fra Porsgrunn, som er dataingeniør ved Tronrud Engineering AS. De har én sønn Anund (f. 2005).

Enebolig (bygd 1959, påbygd 2006) og garasje (2006).

Bjørkset gnr. 212/38 – Bønsnesveien 372

Utskilt fra Bønsnes bnr. 1 i 1949 og i 1950 solgt til eierens sønn Kåre Wilhelm Sand for 500 kroner.

Kåre Wilhelm Sand (1913–1982) startet i 1941 Røyse Skaftefabrikk (seinere Kåre Sand Treindustri – se gnr. 212/36 Bøberg).

Kåre Wilhelm Sand var gift med Gudny Antonie Berg (1918–1999) fra Berg på Røyse, og de fikk tre sønner:

* Bent Erik (f. 1948), g.m. Wenche Lill Johannessen (f. 1948) fra Oslo, to barn: Siri Beate (f. 1973) og Erling (f. 1975) – se gnr. 212/52 Brønnvollen.

* Fredrik (f. 1953), bosatt på Hafjell, fra tidligere ekteskap med Sissel Sørli (f. 1949 i Oslo) har han to døtre: Cathrine (f. 1972, bosatt i Fredrikstad, g.m. Helge Gasser, tre barn: Philip Wilhelm f. 2000, Christian Daniel f. 2002 og Josephine Emilie f. 2006), og Camilla (f. 1975, bosatt på Mølleberget i Sundvollen, g.m. Ole Berggaard fra Hønefoss, to barn: Caroline f. 2001 og Ludwig f. 2005).

* Øyvind (f. 1959), eier av Bjørkset fra 1983, g.m. Tone E. Wicklund fra Hønefoss, to barn – se nedenfor.

Siden 1983 eies eiendommen av yngste sønn, Øyvind Sand (f. 1959). Han arbeider som selger, og er gift med Tone E. Wicklund (f. 1967) fra Hønefoss, som er legesekretær ved Hole Medisinske Senter. De har to barn: Jon Didrik (f. 1989) og Christina (f. 1994).

Enebolig (bygd 1951–52) og garasje (1964).

Haug gnr. 212/27 – Bønsnesveien 374

Utskilt fra Bønsnes bnr. 1 i 1924 (skyld 15 øre) og solgt til Kristian Nordengen for 700 kroner. Skjøte ble ikke tinglyst, og i 1941 solgte eieren av Bønsnes bnr. 1, Erling Sand, eiendommen til Jette Elisabeth Tønnessen (f. 1909) for 3.250 kroner. Hun var datter av Ulrik Julius Johansen fra Oslo, som siden 1936 var eier av nabo-eiendommen Solvang (Jørgenshagen).

Jette E. Tønnessen og hennes mann Kåre W. Tønnessen drev TV- og radioforretning på Majorstua i Oslo. I 1949 overtok de hennes foreldres eiendom Solvang, og solgte Haug til Aage Sæther for 4.700 kroner, etter å ha skilt ut en mindre tilleggsparsell (bnr. 39 av skyld 2 øre) som ble lagt til Solvang – se gnr. 212/11 Solvang (Jørgenshagen).

Aage Sæther bodde i Oslo, hvor han sammen med en bror drev Brødrene Sæthers lampefabrikk. Ingrid og Aage Sæther og deres to barn (May Britt og Steinar) brukte eiendommen som fritidssted. I 1960 solgte de den til Carsten Johnsen for 57.000 kroner.

Carsten Johnsen (1914–1987) fra Karmøy i Rogaland var lektor av yrke, og gift med Sylvi Helene Haugland (f. 1942) fra Moss. De fikk én sønn, Andreas (f. 1978). Carsten Johnsen hadde fra tidli-

gere ekteskap med Ester Henriksen fra Bergen en sønn, Per, som i 1973 overtok som eier av Haug. Faren kjøpte da en eiendom ved Vestre Rud – se gnr. 216/22 Holter (Gomnesveien 75).

Per Johnsen (f. 1945) er utdannet lektor og pastor, og underviste i mange år ved Tyrifjord høyere skole. Han er i dag tilknyttet Blakstad sykehus i Asker. Per Johnsen er gift med Nandy Helene Clictteur (f. 1951) fra Belgia, og de har fem barn: Harald (f. 1971), Tom (f. 1975, tvilling), Ted (f. 1975, tvilling), Daniel (f. 1981) og Samuel (f. 1991).

Familien er i dag bosatt i Provence i Frankrike.

Siden 1983 har Per Aanund Mandt (f. 1950) fra Horten vært eier av Haug. Han er utdannet sosionom, og var fra 1984 sosialleder, seinere helse- og sosialsjef, i Hole kommune. Siden 1998 har han vært kommunens IT- og informasjonsleder. Han er samboer med Elisabeth Hval (f. 1967) fra Norderhov, som er IKT-ansvarlig i Hole kommune.

Fra tidligere ekteskap med Ingfrid Andersen (f. 1950) fra Horten har Per Aanund Mandt tre sønner:

* Geir Henning (f. 1972), bosatt i Oslo, g.m. Aina Hansen (f. 1973) fra Molde, én datter Ella (f. 2005).

* Håvard (f. 1976), bosatt i Oslo, g.m. Pia Frog (f. 1975) fra Norderhov, to barn: Henrik (f. 2002) og Vilde (f. 2004).

* Sølve (f. 1981), bosatt i Heradsbygda, én datter med Diana Aziminejad (f. 1982) fra Iran, Izabella Lourdes (f. 2004).

Enebolig (bygd 1947, siden påbygd og totalrenovert 1984 og 2004), garasje (1983), to uthus og leikestue.

Brønnvollen gnr. 212/52 – Bønsnesveien 385

Utskilt fra gnr. 212/1 Bønsnes i 1970 og solgt til eierens brorsønn, Bent Erik Sand, for 2.000 kroner.

Bent Erik Sand (f. 1948) er snekkermester og siden 1982 innehaver av Kåre Sand Treindustri. Han er gift med Wenche Lill Johannessen (f. 1948) fra Thorshov i Oslo, som har vært kontor-dame ved Hole bo- og rehabiliteringssenter i 20 år. De har to barn:

* Siri Beate (f. 1973), bosatt på Røyse, fra tidligere ekteskap én datter, Lill Beate Sand Vimme (f. 1999).

* Erling (f. 1975), ugift, bosatt på Røyse.

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig (bygd 1971, utvidet til generasjonsbolig 1987). Her bodde Wenche Lill Sands foreldre, Martha og Frank Johannessen, til sistnevntes død i 1999. Martha Johannessen har siden vært bosatt på Vik torg.

Wenchebo gnr. 212/55 – Bønsnesveien 430

Utskilt fra Elstøen i 1977 og solgt til eiernes datter Wenche for 500 kroner.

Wenche Bjørkholt f. Kristoffersen (f. 1949) arbeider ved Nøstret bo- og omsorgssenter. Hun er gift med Tore Bjørkholt (f. 1944) fra Hønefoss, som er mekaniker (i dag pensjonist). De har to barn:

* Bjørnar (f. 1975), bosatt på Røyse.

* Ivar (f. 1979), bosatt på Røyse, samboer med Heidi Raastad (f. 1979) fra Hallingby.

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig (bygd 1977–78) og garasje (1979).

Fritidseiendommer på Røyse utskilt fra Bønsnes

Sollys gnr. 212/29

Utskilt fra gnr. 212/5 Bønsnes i 1938 og solgt til Herman Jakobsen (f. 1866) for 325 kroner. I 1941 ble eiendommen solgt til Aagot Marie Gulbrandsen (f. 1907) i Hønefoss for 6.000 kroner. Siden 1999 eies Sollys av Arild Gulbrandsen (f. 1942). Han er bosatt i Bergen.

Skogly gnr. 212/31

Utskilt fra gnr. 212/5 Bønsnes i 1942 og solgt av Knut H. Gullingsrud til hans svigerinne, Martha Nettet (f. 1879), for 300 kroner. Martha Nettet var søster av Ingeborg Gullingsrud f. Nesse, og fra 1915 eier av kaffistova i Hønefoss.

Etter Martha Nesses død ble Skogly i 1955 (etter testamente) overdratt til Martha Nesses søsterbarn, Sigrid Wexhal (1917–1996) og Halvor Gullingsrud (f. 1927). Fra 1956 var Sigrid Wexhal eneeier.

I 1995 overtok Halvor Gullingsrud hytteeiendommen. Siden 2003 eies den av hans to døtre, Kjersti Olsund (f. 1957) og Guro Gullingsrud (f. 1967).

Furuhaugen gnr. 212/32

Utskilt fra gnr. 212/17 Tangerud i 1943 og solgt til eierens bror, Knut Bønsnæs (f. 1896), for 672 kroner. I 1975 var det hjemmels- overgang til sønnen, Per Bønsnæs (f. 1937), og han overdro hytta samme år til sine tre sønner: Truls Erik (f. 1963), Petter (f. 1967)

og Knut Esben (f. 1972). I dag er Truls Erik Bønsnæs eeneier. Han er bosatt i Drammen.

Eiendommen er på 0,9 dekar.

Bjørkhaugen gnr. 212/33

Utskilt fra gnr. 212/17 Tangerud i 1943 og solgt til eierens bror, Petter Bønsnæs (f. 1890), for 672 kroner. Etter hans død i 1963 fikk Anna Bønsnæs uskiftebevilling, og hun solgte eiendommen i 1964 til Solveig Olsen (f. 1923) for 8.000 kroner. Hun er bosatt i Sandvika.

Gløtteng gnr. 212/45

Utskilt fra gnr. 212/14 Elstøen i 1958 og bebygd med en hytte. I 1989 solgte Elstøens eier Gjermund Kristoffersen eiendommen til Helge Engebretsen (1926–2002) og Guttorm Gløtta (1908–1996), bosatt i henholdsvis Oslo og Strømmen. Helge Engebretsen var fra nabobruket Elvejordet (gnr. 212/7), mens Guttorm Gløtta var hans svoger, gift med Olga Engebretsen (1914–1997) fra Elvejordet.

Siden 2002 eies Gløtteng av Helge Engebretsens enke, Gerda Engebretsen (f. 1927, bosatt i Fetsund), og Guttorm Gløttas datter, Berit Tuveng (f. 1945, bosatt i Lillestrøm). Eiendommen er på 1 dekar.

**«... SOM EN UNGE VED
MORS BRYST»**

«Frognøya ligger som en unge ved mors bryst, renvasket av sjø som smyger seg blidt omkring, omstormet i høstnetter av iltre vestavåger, som sprøyter skum opp i bergskortene der vest i Høgberga.»*

* V.V. «Frognøyas historie», i Hønefoss og Oplands Socialdemokrat 25. januar 1927.

VÆRHARDT

Frognøya er den del av Hole som ligger nærmest storbassenget i Tyrifjorden. Dette kan medføre et tildels sterkt vinddrag, siden det ikke er annet land til å ta av for blåsten. Tyrifjorden er en stor innsjø, og når det blåser skikkelig, kan det bli bølger. Det blir riktignok ikke slike lange dønninger man kjenner fra kysten, bølgene her er mindre og langt krapere.*

* Briså s. 55–56. Blåsenborg er navn på høyden nordøst for gårdstunet på øya.

Frognøya ligger i Tyrifjorden utenfor sørspissen av Røysetangen, atskilt fra fastlandet ved det 100 meter brede Frognøysundet. Navnet er utledet av det norrøne *froda*, som betyr «fråde, skum». ¹ Det kan til tider være ganske værhardt på øya.

Frognøya antas å være ryddet i høymiddelalderen (1050–1350), da folketallet i Norge vokste sterkt og det ble behov for mer korn til mat. Da Sigurd Ribbung og hans folk bodde på øya tidlig i 1220-årene, er det sannsynlig at deler av den allerede var ryddet.

I middelalderen tilhørte Frognøya Hamar bispestol. I 1560–61 var gårdens skyld 10 lispund, og ble brukt sammen med Bønsnes (bruker var ifølge skattematene «Knut Frøunenn», trolig identisk med Knut Bønsnæs).²

Etter reformasjonen ble det tidligere Hamar-godset kongens eiendom. I 1577 var Frognøya ødegård, og de 10 lispund ble brukt sammen med Østre Bønsnes. Samme år (1577) var Østre Bønsnes og Frognøya blant de 15 gårdene i Hole og Tyrstrand som fogd Palle Schade fikk i forlening av Fredrik 2.³

I 1614–15 betalte KARL FROGNØEN (Bønsnes) en halv daler i «holding» for Frognøya, og skylda var fortsatt 10 lispund. Frognøya ble brukt under Østre Bønsnes så seint som i 1624

I 1595 ble øya omtalt av biskop Jens Nilsson (se s. 467).

I listene for landskatten 1636 er det notert at Frognøya (kalt «Klokkerøya») var lagt ut til klokkerbolig, og derfor ikke gav skatt. I 1646 får vi vite at Ole klokker på Frognøya er død. I 1649 fikk Hans Eggertsen Stockfleth utstedt kongelig skjøte på Frognøya, og den har siden vært i privat eie.

HANS EGGERTSEN STOCKFLETH (d. 1664) var borgermester i

¹ NGV s. 9 og Harsson (1995). Tidligere skrivemåter er «eyin Frodun» (Cod. Fris. 428. 431), Frangøenn (1578), Fronøen (JN 278), Frangen (1595 og 1617), Frongøen (1723). I 1723 var Frognøya underbruk til Frøyshov, og i 1743 skriver Wiel at øya er ganske opprydda, har åker og eng og at to husmenn bor der.

² E.F. Halvorsens ekserpter.

³ Palle Schade var fogd i Hadeland og Toten fogderi (omfattet da også Ringerike), og ble i 1585 avløst av Peder Knutsen på Hallingstad på Toten, som overtok inntektene av de samme 15 gårdene.

Christiania fra 1643, og fogd i Hallingdal og Buskerud cirka 1638–1641. Han eide bl.a. begge Blindern-gårdene i Aker og flere sagbruk på Ringerike.

I 1648 er ANDERS FROGNØEN nevnt som bruker, og i 1660 ble CHRISTOFFER JUULSEN FROGNØEN stevnet for «lovlig og vitterlig gjeld» av Nils Gunderssøn på Bragernes. Christoffer møtte på tinget og vedgikk gjelda, og ble dømt til å betale innen 14 dager. I 1664 og 1666 var Christoffer husmann under Leine, og sistnevnte år er nevnt hans to sønner, Engebret (5) og Peder (2).

I 1664–66 er det ingen som er registrert bosatt på Frognøya.⁴

Rundt 1665 kjøpte rådmann LAURITZ JACOBSEN Frognøya av Hans Eggertsen Stockfleths dødsbo. Ifølge fogderegnskapene 1670 var han i 1670 også eier av Storøya med Rytteraker. Ved skjøte datert Bragernes 19. november 1670 solgte han Frognøya, «skylende et halvt skippund tunge», til CHRISTEN CHRISTENSEN, fogd i Ringerike og Hallingdal 1668–1680 og bosatt på Søndre Frøyshov (skjøtet ble tinglyst på bygdetinget i Hole i 1687). Frognøya ble siden i mange år brukt under Frøyshov.

I 1720 døde PEDER MADSEN FROGNØEN (1666–1720) på Frogn-

⁴ I 1657–58 nevnes Ole Frognøen (husmann), og i 1665 Torger og Nils Frognøen, i papirene etter Gulbrand Løchen, men det har ikke lyktes å finne kilden for dette.

Frognøya gård i 2006.

Hovedbygningen på gården ble flyttet hit fra Hønefoss i 1780-årene, og den gamle bygningen med stue, kjøkken og en gammel peis ble da bygd inn. Låven på gården ble bygd i 1943.

© Fotograf Marit Fagerli

STEINALDERFUNN

Det er gjort flere funn fra steinalderen på Frognøya. I 1869 ble det i Oldsaksamlingen registrert en 12,3 cm lang steinøks med skafthull, som var slipt ved eggen, og en 14,3 cm lang dolk eller spydspiss av flint, som var funnet på stranda., «hvor stenredskaber, især af flint, ofte skal være fundet».*

* Oldsaksamlingens årsberetning 1869, s. 111.

SIGURD RIBBUNG

Rundt 1220 var Frognøya i sentrum for borgerkrigens Norge, da Sigurd Ribbung samlet rester av den gamle baglerhæren og forsøkte å legge under seg deler av Østlandet. Ordet «ribbung» betyr «røver, villstyring», og skulle passe godt til opprørsflokken som i 1221 kom med skip fra Drammen og opp til Tyrifjorden og Randsfjorden. Forbi fossestrykene dro de skipene på stokker. Birkebeinerne og lokale bønder ville stoppe opprørerne, og ved Leinestrand på Røyse kom det til et stort slag i 1221, hvor 240 ribbunger falt. Sigurd Ribbung kom seg unna med en mindre flokk, tok gisler blant bøndene og slo seg ned på Frognøya. Han oppholdt seg her vintren 1221–22. Øya var lett å forsvare, og herfra fortsatte han røvertoktene utover bygdene. Sigurd Ribbung prøvde å få til fred med kong Håkon Håkonsson mot at han skulle få halve Norge, men kongen gikk ikke med på det, og striden var ikke over før Sigurd døde i Oslo våren 1226, bare 23 år gammel.*

* Hole historielages kalender (2000). Dagens eier av Frognøya, Torbjørn Rodahl, har en teori om at Sigurd Ribbung holdt til på plassen Breivik. Der er det flatt, gode utsiktspunkter i nærheten, og kort vei til havna hvor skipene lå.

øya. Ingen kjente kilder gir opplysninger om hvor lenge han hadde bodd der, men han *kan* kan ha hatt Frognøya som bosted helt siden han stiftet familie. Selv om kildene forteller lite, ser han ut til å være eneste mulige kandidat som far til en stor søskenflokk som vokste opp i Bønsnesfjordingen.

Vi kjenner ikke navnet på hans hustru. Det vi vet, er at mora til sønnen Nils (f. ca. 1702) var datter av Ole Olsen og Kari Simensdatter i Elstøen under Bønsnes, som i 1720 overlot Elstøen til sin dattersønn Nils Pedersen. Alle de sju yngste barna har høyst sannsynlig samme mor, og om hun var på samme alder som ektemannen, kan hun også ha vært mor til de to eldste sønnene.

Vi kjenner ni av barna til Peder Madsen Frognøen:⁵

* Paul (ca. 1686–1763), helten fra slaget på Norderhov i 1716, dragon, skomaker og seinere husmann i Putten under Klekken i Haug, g.m. Augun Pedersdatter (ca. 1691–1753), ni barn: Kristen (1714–1773, g. 1737 m. Anne Knutsdatter Svarverud, ni barn: Augun f. 1737, Paul f. 1739, Peder f. 1743, Knut f. 1744, Ole f. 1747, Peder f. 1750, Daniel f. 1753, Gunder f. 1756 og Abraham f. 1759), Peder (1716–1753, g. 1738 m. Ingeborg Knudsdatter, trolig fra Svarverud, seks barn: Augun f. 1739, Anne f. 1741, Maria f. 1744, Paul f. 1746, Mari f. 1749 og Katrine f. 1752), Daniel (1718–1765, g. 1742 m. Berte Jørgensdatter Gullerud 1717–1793, åtte barn: Inger f. 1742, Abraham f. og d. 1744, Maria f. 1745, Pauline f. 1748, Anne f. 1750, Anne f. 1751, Anne f. 1754 og Jørgen f. 1756), Mari (1720–1776, ugift, én datter Sara f. 1750 m. Truls Henriksen Langengen), Ole (1723–1725), Ole (1726–1801, g. 1754 m. Eli Andersdatter Klekken 1723–1801, fem barn: Paul f. 1754, Augun f. 1760, Thor f. 1762, Randi f. 1763 og Henrik f. 1767), Paul (f. 1728, g. 1754 m. Eli Johnsdatter, tre barn: Augun f. 1754, Erik f. 1756 og Goro f. 1759), Abraham (f. 1732, d. som barn), Maria (f. 1736, g. 1768 m. enkemann Peder Pedersen ca. 1710–1773 på Bokkenhaug under Vaker, tre barn: Ellend f. 1767, Paul f. 1768 og Johannes f. 1771).

* Daniel (f. ca. 1688), dragon, fikk cirka 1713 et barn (ukjent navn) med Anne Olsdatter Stadum (1688–1772).

* Hans (ca. 1698–1774), husmann på Frognøya, seinere i «Peders» under Helgeland, g. 1 m. Eli Hansdatter (d. 1743), ni barn: Anne, Judith, Daniel, Kari, Ole, Jens, Ingeborg, Karen og Peder, g.2 1743 m. Mari Syversdatter (ca. 1721–1801), sju barn: Syver, Peder, Hans tvilling, Nils tvilling, dødfødt tvillingpar og Hans.⁶

* Mads (ca. 1700–1772), husmann i Tomta under Stadum, g. 1726 m. Mari Mathiasdatter (ca. 1702–1752),⁷ sju barn: Mari (1727–1770, g.1 i

⁵ Ole Engebretsen Yttri: «Paul Pedersen Putten og Hans Grenader sin slekt», i Hringariki nr. 1/2005.

⁶ Hans Hansen (1757–1834), bedre kjent som Hans Grenader.

⁷ Før han giftet seg, fikk Mads Pedersen en datter, Guro (f. 1725), med Haldis Olsdatter (ca. 1703–1773). Haldis var siden innerst (leieboer) på Fjelstad.

1748 m. Johannes Jensen ca. 1719–1757, fire barn, Mari g.2 i 1758 i Kongsberg m. Søren Johan-Danielsen Brejkop, tre barn), Peder (f. 1729, g. 1757 m. Eli Amundsdatter Domholt, to barn), Gunhild (f. 1733, g. 1763 m. Ivar Pedersen fra Røraas i Kongsberg, minst to barn), Mathias (f. og d. 1736), Mathias (1737–1787, g. 1768 m. Kari Gabrielsdatter 1744–1819 fra Åsen under Frøyshov, seks barn), Daniel (f. 1740, trolig flyttet ut av Hole), og Hans (1745–1802, g. 1773 m. Mari Olsdatter (f. 1749), trolig fra Mosenga, fire barn).⁸

* Nils (ca. 1702–1786), seinere eier av Stua Fjeld, g. 1721 m. Mari Olsdatter Onsager (ca. 1697–1772), seks barn – se gnr. 217/9 Stua Fjeld.

* Jens (ca. 1704–1781), seinere husmann i Nøstret under Søhol, g. 1 i 1724 m. Lisbeth Gundersdatter Ruud (ca. 1705–1724), én sønn, g.2 i 1726 m. Eli Johannesdatter Fjeld (ca. 1703–1742), åtte barn og g.3 i 1743 med Siri Eriksdatter Evjua (ca. 1715–1793), seks barn – se husmannsplassen Nøstret under Søhol.

* Lisbeth (ca 1706–1797), g. 1735 m. Gunder Knutsen Svarverud (1707–1770), seks barn: Peder (f. 1735, g.1 i 1759 m. Olia Olsdatter ca. 1738–1779, ni barn: Ole 1759–1760, Anne f. 1761, Ole f. 1763, Lisbeth f. 1766, Ole 1769–1775, Gunder f. og d. 1772, Karen 1773–1775, Ole 1776–1779 og Daniel f. og d. 1779. Peder g.2 i 1789 m. Håkina Olsdatter fra Holstad ca. 1746–1782, én datter Olia f. 1781, Peder g.3 i 1783 m. enke Anne Larsdatter Voksen-eie f. ca. 1745, tre barn: Lars f. 1784, Håkina f. 1786 og Kirsti f. 1789), Anne (f. 1738, g. 1766 m. Hans Guttormsen Aasa, tre barn: Kari f. 1767, Gunhild f. 1771 og Daniel f. 1775), Claus (f. 1740, g. 1772 m. Semina Christensdatter f. ca. 1748, fire barn:⁹ Lisbeth f. 1778, Christina f. 1782, Paulina f. 1788 og Marte f. 1793), Knut (f. 1744, g. 1 i 1770 m. Anne Knutsdatter Ultvedt 1751–1814, 10 barn: Lisbeth f. 1771, Gunder f. 1773, Engebret f. 1776, Knut f. 1778, Daniel f. 1781, Andreas f. 1783, Anne Mathea f. 1785, Peder f. 1788, Helga f. 1791 og Nils 1794–1797. Knut g.2 i 1815 m. enke Ragnhild Amundsdatter i Rønningen), Guro (f. 1748, g. 1775 m. Ole Trulsen Elviken f. ca. 1753) og Daniel (f. 1753).

* Gunhild (ca. 1708–1764), g. 1733 m. Johannes Olsen (ca. 1698–1758), seinere husmann i Elstøen, seks barn – se husmannsplassen Elstøen under Bønsnes.

* Ragnhild (ca. 1710–1782), g. 1736 m. Peder Larsen Gommæs (ca. 1708–1770), husmann under Fjeld og fra 1760 eier av en gårdpart i Søndre Gommæs, ni barn – se Søndre Gommæs gnr. 218/11 og 12).

Vi vet ikke om Peder Madsen Frognøen var forpakter eller gårdsbestyrer for eierne, eller om han bodde på en plass på øya. Gjennom sin store barneflokk har han stor etterslekt både på Ringerike og andre steder.

⁸ Opplysningene om Mads Pedersen Tomtas barn i bind 3 s. 464 er mangelfulle, og for noen av barna ikke helt korrekte. Oversikten her over de sju barna er oppdatert og ajourført etter at nye kilder er gjennomgått av Ole Engebretsen Yttri.

⁹ Før han giftet seg, fikk Claus Gundersen en datter, Olia (f. 1761), med Christine Ellingsdatter Rødningen.

SPOR ETTER EN RIDEBANE

«Paa Frognøen ligger en klynge smaa, urørte Gravhouger», het det i Oldsaksamlingens årsberetning 1869. Tradisjonen ville ha det til at det også var munkegraver på øya. Etter undersøkelser i 1968 slo arkeologene fast at det verken var gravhauger eller munkegraver der ute, men på Blåsenborg, en rund kolle nordøst for gårdstunet der de angivelige munkegravene skulle ligge, var det spor etter en ridebane.* Her er også en steinsatt grav, som fortsatt er tydelig, og hvor en skotte skal ligge begravet.**

* Universitetets Oldsaksamling ØK-registrering 1968.

** Fortalt av Torbjørn Rodahl.

«... LIGGER EN ØE HEDER FRONØEN»

I september 1594 var biskop Jens Nilssøn på visitas i Hole: «Vestenfor Biscopsøen* tre eller fire pilskud ligger en øe heder Fronøen i fiering rund omkring, och er hun offlang. Ved denne øe kallis fiorden Tyri er i mill lang strecker sig i synder fra Gummenæss-land liggendis i sudduest fra Hole i fiering til Furulandet, aff en gaard heder Furu på Modem, der grener fiorden sig, den ene gren løber hen ad Holssfiorden.»**

* Biskopsøya = Storøya.

** Nilssøn s. 278.

Frognøya i 1961, med Frognøysundet og Bønsnestangen i bakgrunnen.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

«... BEBOET AF TVENDE HUUSMÆND»

«Øverst i Holsfjorden paa den vestre Side ligger Frognøen, der hvor Fjorden samler sig med Tyrifjorden. Denne er temmelig stor og ganske oprøddet, har Ager og Eng, og er skyldsats for 10 Lispund Tunge, ligger under Gaarden Frøshoug og er beboet af tvende Huusmænd.»*

* Wiel (1743), s. 130.

I februar 1704 solgte Frognøyas eier, tidligere fogd Christen Christensen, halve Frøyshov samt Frognøya (5 lispund) og Lille Hundstad (20 lispund) til generalmajor Tritzschler for 595 riksdaler.

HANS ERNST VON TRITZSCHLER (1647–1718) var sønn av en saksisk godseier. I 1704 var han medlem av Slottsloven (den norske regjering) på Akershus, og samme år ble han utnevnt til ridder av Dannebrog. I 1708 ble han generalløytnant, og ved vicesatholder Johan Vibes død i februar 1710 kommanderende general i Norge, men ble avsatt i november av den nye stattholderen, baron Løvendal, som mistenkte ham for å ha svenske sympatier. En bastion på Akershus festning, nær gymnastikkhuset, bærer ennå navnet «Thritzschler».

Hans Ernst von Tritzschler var en av Norges rikeste menn i sin samtid. Han var en av landets største sageiere, en betydelig skipsreder i Christiania, eide Tomb herregård i Smålenene og flere gårder i Hole (Frøyshov, Frognøya og Løken). Han var gift to ganger, først med Margrethe Tønnesdatter Huitfeldt, og etter hennes død i 1683 giftet han seg igjen med Anna Cathrine Toller (d. 1720).

I 1710 solgte Tritzschler eiendommene til Henrik Luth, sviger sønn av den tidligere eieren Christen Christensen.

HENRIK LUTH (ca. 1680–1736) var sønn av fogd Jacob Luth og Anne Christensdatter. I 1710 kjøpte Henrik Luth de øvrige 5 lispund i Frognøya av Christen Christensens enke, Dorothea Olsdatter f. Coldevin, og dermed eide han hele øya.

Henrik Luth var bosatt på Helgeland på Røyse, og gift med Kir-

sten Christensdatter. Han synes tidlig i 1720-årene å ha overlatt en del av sine eiendommer til svogeren, ANDERS CHRISTENSEN FRØYSHOV. I 1724 var Frognøya matrikulert sammen med Frøyshov (gammelt matr.nr. 13) av skyld 5 ½ skippund (110 lispund), hvorav 10 lispund tilhørte Hole kirke. De resterende 5 skippund (100 lispund) ble eid av Anders Christensen og Henrik Luth med en halvpart hver, uten at en «Frognøen er anført for nogen separat skyld».¹⁰

I 1738 brukte Anders Christensen halve Frognøya under sin gård Frøyshov. I 1746 kjøpte så sistnevntes sønn, prokurator Jørgen Andersen Nachschow, Frognøya på dødsboauksjon etter avdøde Henrik Luth «og kjæreste» for 101 riksdaler.

JØRGEN ANDERSEN NACHSCHOW (1701–1779) bodde på Nordre Frøyshov og var eier av en rekke gårder og gårdparter i Hole – se bind 3 s. 349–350.

I 1751 ble en del av Frognøya «bevilget Alv Olsen Frognøen til fremdeles Brug» av Jørgen Nachschow, og samme dag bevilget Nachschow en annen plass på øya til Anders Frognøen – se Husmannsplasser.

Etter Nachschows død i 1779 ble Lille Hundstad og Frognøya arvet av barna til datteren Henrika (1729–1776) og hennes mann Ole Robarth (1722–1792). Vi kjenner ni av deres barn: Anne Dorthea (f. 1751, g.m. Christen Glatved), Jørgen Hanibal, Christina Dorothea (fra 1779 eier av Toltepart), Henrik (1758–1797), Halvor (f. 1760, fikk i 1788 en sønn, Hans Ulrich, med Maria Hansdatter Rytterager), Ole Hanibal (f. 1765, d. som barn), Ole Hanibal (f. 1768), Christopher og Fredrik. Fem sønner fikk hver utlagt en sjettedpart, mens to døtre fikk en sjettedpart til sammen. Sønnene solgte i 1785 sine $\frac{5}{6}$ av øya (og Lille Hundstad) i 1785 til Holger Christian Arctander på Storøya, stesønn av øyas tidligere eier Jørgen Nachschow.

HOLGER CHRISTIAN ARCTANDER (d. 1806) var sønn av Jørgen Nachschows andre hustru, Karen Sophie Sehested, i hennes første ekteskap med premierløytnant Nils Arctander – se bind 1, s. 258–259. I sin eiertid skal han ha kjøpt en bygård i Hønefoss som han lot rive og frakte til Frognøya, hvor den ble satt opp som hovedbygning (det gamle huset ble «bygd inn» i det nye). Arctander var kjøpmann i Christiania og sies å ha vært en strevsom mann, og han snakket «bondespråk».

Arctander satt ikke lenge som eier av Frognøya; i 1792 måtte

«... MED FLÅTE NEDOVER STORELVA»

«Det var den mektige Arctander som besørget flytningen av denne store bygningen fra Hønefoss, og flytningen foregikk med flåte nedover Storelva og Røyselandet rundt. En sa meg for meget lenge siden at bygningen sto på den tomt hvor den såkalte Hygen-gård en gang var.»*

* V.V.: «Fra gård og grend», udatert avisartikkel i Hole bygdearkiv. Et annet sted antyder V.V. (Jon Guldal) at Arctander «lot bygningen rive og senere drive med strømmen nedover Storelva.»

¹⁰ Brev av 2. mai 1785 fra fogd Dorph til Jørgen Walter (kopi i Hole bygdearkiv).

BUDEIA FRA HALLINGDAL

I 1834 kom Guri Olsdatter Opheimsjorde fra Ål i Hallingdal som budeie til jomfruene Stranger på Frognøya, med en årslønn på 8 spesidaler. Etter 11 år i jomfruenes tjeneste, bød jomfruene henne gården til odel og eie dersom hun ville gifte seg med gårdsgutten på øya. Men Guri takket nei, da hun hadde en annen gutt i sikte. Da kostet jomfruene bryllup på budeia i stedet, i 1845. Hennes utvalgte var Engebret Nilsen Hesselberg-eie (1817–1872) fra Norderhov, og de fikk fem barn, hvorav fire døtre vokste opp: Nils (f. 1846, d. ung), Else (f. 1849),²⁸ Karen (f. 1851), Oline (f. 1855) og Dorthea (f. 1862). Guri og Engebret flyttet til Bråten ved Hønefoss, hvor han var forpakter og smed. I 1863 kjøpte de bruket Buringrud på Ask. Jomfruene Stranger hadde ikke glemt sin trofaste budeie. Da den siste av dem gikk bort, arvet Guri 200 spesidaler.*

* Opplysninger fra bygdebokforfatter Thor Warberg i Ål i Hallingdal.

han avstå den til Nils Robarth, sønn av Christoffer Robarth, som var odelsberettiget til øya og innløste den for 890 riksdaler. I 1799 solgte så Nils Robarth Frognøya til sin onkel, Christen Glatved, for 1.490 riksdaler.

CHRISTEN GLATVED var gift med en av Jørgen Nachschows datterdøtre, ANNE DORTHEA ROBARTH (f. 1751), og hadde med sin hustru tidligere arvet $\frac{1}{2}$ av øya. Etter kjøpet av de $\frac{5}{6}$ var han således eier av i alt $\frac{11}{12}$,¹¹ som han i 1801 solgte til bataljonskirurg Gad for 1.600 riksdaler. Den nye eieren lånte 800 riksdaler av major von Müller mot pant i eiendommen, og i 1803 lånte han 2.000 riksdaler i prokurator Hesselbergs bo.

JØRGEN GAD (1760–1809) var bataljonskirurg ved 1. Akershusiske Infanteriregiment. Han var født på Vejle prestegård på Sjælland i Danmark,¹² og giftet seg i 1799 med en enke, ANNE PAULINE FINKENHOF F. ESSENDROP. Gad anla en urte- og frukthage på 4 mål på Frognøya,¹³ men synes ikke å ha bodd fast på øya. I 1801 var kun to husmannsfamilier registrert bosatt der – se Husmannsplas-ser.

Jørgen Gad døde på Kongsvinger lasarett i 1809, og hans enke satt da som eier til sin død i 1819.

I 1820 kjøpte major THOMAS ROGNEBY Frognøya av det Gadske dødsbo for 1.743 spesidaler. Han var gift med ANDREA BOLETTE SCHNITLER (ca. 1759–1830), og de hadde én datter, Hermana Thomine, som ble gift med sin fetter, Hans Petter Schnitler Krag (f. 1794).

Andrea Bolette Rognebye overlevde sin mann, og skal ha solgt Frognøya til Ole Jørgensen Rytterager, eier av Storøya, men noe skjøte ble aldri tinglyst. Andrea Bolette Rognebye døde på Frognøya i 1830, 71 år gammel og ble begravet ved Hole kirke.

I 1831 solgte kjøpte Sofie og Karen Stranger Frognøya av Andrea Bolette og Thomas Rognebyes dødsbo (auksjonsskjøte ble utstedt av sorenskriver Mejdell 26. juni 1831).

SOFIE STRANGER (d. 1868) og KAREN STRANGER (d. 1871) var

¹¹ Den tolvteparten som tilhørte Henrikke f. Nachschow og Ole Rubarths datter Christine Dorothea, eide sistnevnte fra 1779 til 1835 (løpenr. 107b Toltepart – se nedenfor).

¹² Ved sin død etterlot han seg 18 søsken (ifølge proklama i Rigestidende nr. 34 for 27. april 1819).

¹³ I Frognøya-dokumentene i Hole bygdearkiv står det skrevet med penn (usignert og udatert): «Det er sannsynlig at Leinstrand-eplet stammer fra Gad. (...) Jørgen Elstøen har sagt til Arnstein Bønsnæs, at alle Leinstrand-trærne på den annen side er kommet fra Frognøya. På Tolvtepart står det eldste trø av denne sort som finnes.»

døtre av residerende kapellan Truls Stranger i Lier og hustru Christine f. Winther. De var begge ugifte.

I jomfruene Strangers eiertid ble Frognoya drevet opp til «en god gård som fødte 14–15 kuer, en stor stut og en masse sauer». I skogen ryddet de kvist og nedfall som ble brent på stedet, og i askebunnen sådde de «tole», en foldrik kornsart.¹⁴ På slike bråter ble det siden god havn. I Sigdal bygdebok heter det at man der i bygda sådde atskillig tole, men «på Ringerike er ikke tole spurt på andre steder enn på Frognoya».¹⁵

Engebret Hansen Bønsnæs var var Stranger-jomfruene tro tjener. Han reiste senere til Amerika.

I 1835 bodde det 20 personer på Frognoya, og på gården var det 2 hester, 6 storfe, 4 sauer og 1 gris.

I 1845 utstedte Sofie og Karen Stranger testamente, hvorefter den lengstlevende av dem var den andres enearving. I 1859 solgte de sine ¹¹/₁₂ av øya (løpenr. 107a) til Hans Andreas Haavind, men denne kjøpekontrakten ble ikke tinglyst og satt ut av kraft da Karen Stranger, etter søsterens død i 1868, ved kjøpekontrakt av 6. mai 1870 solgte eiendommen til Haavind på nytt (skjøte utstedt av Karen Strangers dødsbo 4. januar 1872).

HANS ANDREAS HAAVIND (1827–1887) var fra Øvre Hovin på Tyrstrand, som han overtok etter foreldrene i 1839. I 1850 kjøpte han også Nedre Hovin, og ble dermed eier av hele gården. I 1855 solgte han Hovin og flyttet til Christiania, hvor han bodde en tid og «ved uheldige spekulasjoner skal ha satt over styr en betydelig del av sin formue».¹⁶

Haavind synes å ha drevet Frognoya fra 1859. I 1861 kjøpte han Tolvttepart (løpenr. 107b) av Hans Johan Knutsen Frognoen for 600 spesidaler, og dermed var hele øya hans eiendom. I 1865 ble Haavinds bo tatt under skifterettens behandling som konkursbo, men han klarte å beholde Frognoya.

I 1865 satt Hans Andreas Haavind (38, ugift) på Frognoya med de to tidligere eierne, Sofie Stranger (87) og Karen Stranger (83), en dame Lise Blyberg (44) som losjerte hos jomfruene samt en tjenestepike, Kari Andersdatter (26, f. i Asker). De hadde 1 hest og 5 storfe, og årlig utsæd var 2 t. rug, 6 t. bygg, 2 ¹/₄ t. blandkorn og 8 t. poteter.

Under gården var det én husmannsplass (Frognoytangen), og på

¹⁴ Tole er trolig lokal uttale av tore (bygg).

¹⁵ Jon Guldal: «Da åkeren ble skåret med skyru» (i Små stubber om gamle gubber s. 90).

¹⁶ Lagesen (1927), s. 259.

MINNESTEIN PÅ BLÅSENBORG

På Blåsenborg på Frognoya lot frøknene Stranger reise en minnestein over sin far, Lier-presten Truls Stranger. Steinen hadde følgende inskripsjon: «Truls Stranger Fød d. 24 Juli 1741. Personel Capellan Til Waaler d. 9. Janu. 1771. Gift Sammesteds med Jomfrue Christine Winther d. Marti 1774. Med hende avlede 4 Børn. Residerende Capellan til Lier d. 4 Octob. 1780. Død d. 12 Sept. 1807.» Minnesteinen hadde uthugne englehoder med vinger i hjørnene, og riflebård langs kantene. I 1916 solgte øyas daværende eier, Albert Høstad, steinen til Drammens Museum for 5 kroner.*

* Brev fra Drammens Museum til Gulbrand Løchen av 7. august 1926, hvor det også opplyses at steinen «er indført under j.nr. 3263» (kopi i Hole bygdarkiv).

ARBEIDSOMME

Jomfruene Stranger var arbeidsomme og meget sparsommelige. Når en av pikene klaget over at veden var for rå, fikk hun det svar, at «våt gren brenner bedre enn tørr sten».

«... RIK, MEN GODSLIG»

«Haavind var en stor gårdbruker på Tyristrand. I et godt lag i jula en gang snakket de om skatten. Haavinds ord var: – Er det noen som vil kjøpe gården for det som ligninga har satt den i, skal han få rubbel og bit, og lommeuret attpå! En tok ham på ordet, så Haavind måtte fra gården, og han kjøpte så Frognøya. Han var rik, men godslig, og sine arbeideres like.»*

* Frognøyas historie, i Hønefoss og Oplands Socialdemokrat 25. januar 1927.

gården bodde ellers en gårdskar og snekker, Hans Johan Knutsen (50) med sin familie – se Toltepart (løpenr. 107b).

Hans Andreas Haavind ble seinere gift med MAREN ØVERLAND fra Øverland gård i Bærum, og ble da eier av denne. På Frognøya hadde han da forpakter, «Jens Plassen på Svarstad, en strevsom mann».¹⁷

JENS AUENSEN SVARSTAD (f. 1818) var sønn av en tidligere husmann på Frognøya, Auen Abrahamsen. Han var gift med Karen Marie Andersdatter (f. 1820) fra plassen Snekkerstua under Svarstad. De var fra 1849 til sist i 1860-årene eiere av Svarstadenga, og hadde minst fem barn – se gnr. 211/6 Svarstadenga.

Toltepart (TOLVTEPART) LØPENR. 107B

Etter Jørgen Andersen Nachschows død i 1779 ble Frognøya arvet av barna til datteren Henrikke og hennes mann Ole Robarth. Christine Dorothea Robarth ble da eier av 1/2 av øya, kalt Toltepart, og da hennes søsken i 1785 solgte sine eierparter til Holger Christian Arctander på Storøya, beholdt Christine Dorothea sin «tolvtepart».

CHRISTINE DOROTHEA ROBARTH skal ha flyttet til øya rundt 1810, og lot oppføre hus på sin del. De lå mellom tunet på gården og plassen Sydbakken. Hun var eier til 1835, da hun solgte eiendommen til Knut Hansen Frognøen for 100 riksdaler og opphold for seg og sin søster i deres levetid.

KNUT HANSEN FROGNØEN (1778–1845) var sønn av Hans Hansen Lehne og Marte Hansdatter Fjeld i Neristua Leine. Han giftet seg i 1816 med Kari Jensdatter Frognøen, og vi kjenner fire av deres barn:

* Hans Johan (f. 1816), eier av Toltepart fra 1845, g.m. Jørgine Jørgensdatter – se nedenfor.

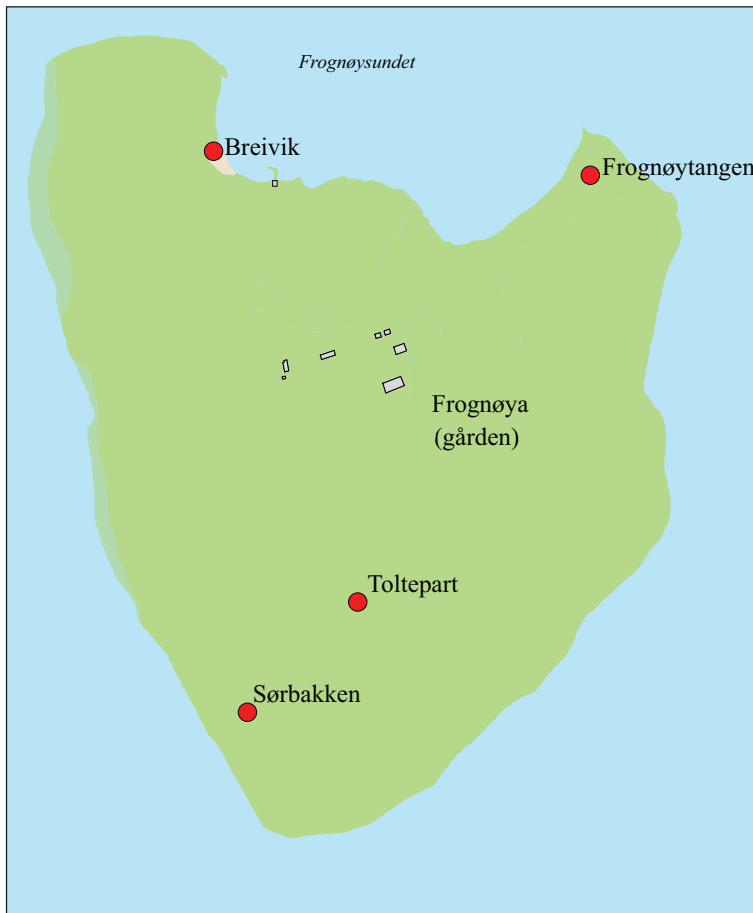
* Jens (f. 1819), konfirmert 1835.

* Berte Marie (f. 1824), konfirmert 1839.

* Christian (f. 1821), konfirmert 1836.

Etter Knut Hansens død ble det avholdt skifte (avsluttet 1845), hvoretter Toltepart ble utlagt eldste sønn, Hans Johan, for 159 riksdaler og livøre til mora i hennes levetid.

¹⁷ Jens Svarstad var far til grosserer Peter Svarstad i Drammen.

**«... HØRTE TIL
OPGARDEN»**

«Der på bakken ovenfor stod jomfru Robarth, lita og vever, men med et mål som overdøvet skvalpet i sundet. Hun kunde rope så høit, at det hørtes til Opgarden.»*

* Rimeligvis Opgarden Leine (VV.: «Røyse rundt», artikkel i Ringerikes Blad fra 1935, dato ikke anført).

HANS JOHAN KNUSTEN FROGNØEN (f. 1816) var gift med JØRGINE JØRGENDATTER BØNSNÆS (f. 1820), datter av Jørgen Corneliusen Bønsnæs og Marie Engebretsdatter. Vi kjenner seks av deres barn:

* Karen Marie (f. 1846), i 1865 barnepike på Helgeland, g. 1867 m. Peder Johannesen Bønsnes-eie (f. 1843) fra Badstuhagen, de emigrerte til Amerika i 1869 med to barn: Carl Johan (f. 1866) og Berte Marie (f. 1869).

* Knut (f. 1848).

* Maren Jørgine (f. 1851).

* Martine (f. ca. 1854).

* Johanne (f. ca. 1858).

* Gunerius Jørgen (f. 1863).

Ved skjøte av 6. april 1861 solgte Hans Johan Knutsen Toltepart til Hans Andreas Haavind for 600 riksdaler, og dermed var hele

«... DE BRUSENDE
BØLGER»

Da Tarald Olsen hadde kjøpt Frognøya i 1873, ba han til seg venner og bekjente og holdt selskap. Da sa han disse bevingede ord, som her kan gjentas: «Var det ikke meg, Tarald Olsen, som lå på mine knær på Hønefoss Bryggeri og pakket flasker, og nu er blitt eier av denne store gård, nemlig Frognøya? Nu står jeg i denne skjønne hall og ser de brusende bølger slå inn til min kyst.»*

* Frognøyas historie, i Hønefoss og Oplands Socialdemokrat 25. januar 1927.

TARALD TRÅVER

Tarald var lett på foten, og til stede overalt hvor det skjedde noe, som på auksjoner og liknende. Derfor fikk han tilnavnet «Tråver». En gang løste han handelsbrev og drev som landhandler i Høglauptet ved Sundvollen, «på forpaktning av kjøpmann Hoxmark i Grensen». Men det gikk ikke lenge. Han sendte da et brev til fogden hvor han sa opp bevillingen i følgende vending: «Da underbalancen har taget overbalancen, ser jeg mig nødsaget til at opsigte mit handelsbrev.»

Frognøya igjen samlet på én hånd. Men familien fortsatte å bo i Toltepart enda noen år.

I 1865 var Hans Johan Knutsen (50, «gaardskarll og snekker») og Jørgine Jørgensdatter (46) bosatt her med sine fem yngste barn: Knut (18), Jørgine (15), Martine (12), Johanne (8) og Gunerius (4). Denne familien sådde 3 ½ t. poteter. Eldste datter, Karen Marie, var i 1865 «barnepige» hos familien Dietrichson på Helgeland gård.

I dag er tufter fortsatt synlige etter en grunnmur der stua i Toltepart stod, og vest for disse står det syrinbusker og gamle epletrær. Den gamle läven skal ha blitt solgt, og seinere satt opp igjen i Rønningen på Bønsnes.

Frognøya igjen på én hånd

Etter at Hans Andreas Haavind i 1861 kjøpte Toltepart (løpenr. 107b av skyld 2 ort 4 skilling), var Frognøya igjen samlet på én hånd. Den samlede skyld for løpenr. 107a og 107 b var 5 daler 1 ort (sammenføyd til én eiendom i 1873).

Ved skjøte av 24. februar 1873 solgte Haavind Frognøya til Tarald Olsen Sundvolden, som lånte 2.500 spesidaler i Chefsgaardfondet mot pant i eiendommen.

TARALD OLSEN SUNDVOLDEN (f. 1826) var sønn av husmann Ole Hansen og Marie Taraldsdatter på plassen Skauenga under Rytteraker (se bind 1 s. 332). I 1865 bodde han i Høglauptet (Rørvikberget) sør for Sundvollen med hustru ELI JØRGENDATTER (39) og tre døtre: Marie (15), Olava (12) og Hanna (4).¹⁸ Da han kjøpte Frognøya, arbeidet han på Hønefoss Bryggeri, og han skaffet seg kausjonister og skal ha lånt nesten hele kjøpesummen.

Tarald Olsen skal ha vært en snill mann, likt av alle, og reiste rundt på gårdene med en hampeknuser og skaffet seg en ekstra inntekt på den måten. Kausjonistene hans (visstnok Engebret Tandberg og Hans Andreas Odden) fikk blinket i skogen på øya, og den fikk nå unngjelde for at renter og avdrag kunne bli betalt.

I 1878 ble det inngått avtale mellom Tarald Olsen og Drammens Trælasthandlerdirektion om «ret til at oplægge trælastgrimer på stranden samt at nedramme dopper eller pæler», mot en årlig avgift på 50 kroner.

I 1881 solgte Tarald Olsen øya til sakfører Ludvig Ingier for 13.000 kroner. Tarald flyttet med sin familie til Hønefoss, hvor han

¹⁸ De fikk seinere en sønn, Jørgen (bosatt på Tyrstrand).

kjøpte bruket Trulserud. Seinere ble han eier av Fægri på Tyristrand, hvor han døde.

LUDVIG INGIER (1846–1889) var født i Ramnes i Vestfold, og gift med MAGNA SAND. Han var cand. jur. (1867) og cand. theol. (1872), og begynte som sakfører i Hønefoss i 1876. Her startet han samme år en avis, «Buskeruds Blad», men «herom har intet andet kundet erfares, end at dets levetid var kort i Hønefoss».¹⁹ Seinere slo han seg ned som sakfører i Kristiania.

Ingier bodde ikke på Frognøya i sin eiertid. Hans søster, Karen Marie (f. 1829) var gift med Edvard Johannesen på Sørum, som var ordfører i Hole 1911–16. Ved skjøte av 18. juli 1883 solgte Ingier Frognøya til Torkild Arup for 14.000 kroner.

TORKILD ARUP (1825–1891) var født i Strømsø (Drammen), og utdannet jurist. Han var ugift, og sønn av biskop Jens Lauritz Arup i Christiania og hustru Didrikke f. Cappelen (fra Skien). Arup arbeidet som byråsjef og seinere ekspedisjonssekretær i Postdepartementet. I Kristiania delte han bopel med en venn, kongelig fullmektig Mørch, som var «brystsyk», og de hadde en husholderske som het Petronelle Gerhardine (Petra) Høstad.

Frognøya og en del av Røyselandet i 1947. I bakgrunnen Nordfjorden, Tyristrand (til venstre) og Ask.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

«HØST- OG VÅRBÅT»

Torkild Arup hadden en liten eike med to meier som han brukte til og fra øya når isen var usikker. Den rommet så vidt to personer, og var i daglig bruk da posten skulle hentes på fastlandet.

¹⁹ E.M. Færden: «Hønefoss. Byens historie» (1915), s. 159.

Ytre del av Røyslandet og Frognøya sett fra nordvest. I bakgrunnen Holsfjorden, som strekker seg nedover mot Lier, med Modumåsen til høyre og Krokskogen til venstre. Bildet er tatt i 1947.

Foto:Widerøe's Flyveselskap A/S

LESTE AVISEN PÅ SLÅMASKINEN

Albert Høstad var en mager og tynn mann, noe som ble forklart med at han i sin ungdom hadde opplevd hungersnøden i India. Ellers lever det ord etter ham, at han leste avisen mens han kjørte slåmaskinen.

Arup flyttet til Frognøya med to nieser, Benedicte (f. 1859) og Fredrikke Seip (f. 1863), begge født i Gausdal. Da hans venn Mørch døde, flyttet Petra Høstad til Frognøya, og frøknene Seip flyttet da til Nedre Frøyhov (se bind 3 s. 136). De levde sine siste år på hjemmet «Mogens Thorsens Stiftelse» i Kristiania.

Torkild Arup skal ha vært «en sterk bredskuldret mann». Han bygde på én etasje på hovedbygningen på Frognøya, rev av den gamle kledningen og la nytt panel. Han var kirkeverge ved Bønsnes kirke fra 1880 til 1888, og etter hans død i 1891 ble Frognøya, etter testamente, arvet av husholdersken, Petra Høstad.

PETRONELLE GERHARDINE (PETRA) HØSTAD (d. 1899) var eier av Frognøya (av skyld mark 8,24) til sin død i 1899. Etter testamente ble eiendommen da arvet av hennes brorsønn Ole Albert Høstad. I testamentet var bestemt at brorsønnen «på ingen som helst måte har rett til å skille seg med eiendommen, likeså lite som der i den må søkes dekning for hans eller hustruens gjeld».

ALBERT HØSTAD (f. 1865 i Drammen) var eier av Frognøya fra 1899 til 1904. Han var gift med ANNETTE HANSEN HODT (1882–1964) fra Nedre Hodt, og de fikk tre barn: Sigrid (f. 1902), Petra (f. 1904) og Hans (f. 1908).

I 1900 satt Annette og Albert Høstad på gården med én familielosjerende, Netta Høstad (f. 1813 i Norderhov) og én tjenestef jente, Margit Johnsen (f. 1870 i Tromsøysund i Troms). I bryggerhuset bodde jordbruksarbeider Gustav Johannesen Lehne (f. 1872, seinere eier av Vestbråten) og gårdsarbeider Anton Nilsen Lehne (f. 1878). Av folketellinga går det fram at de av husdyr hadde

«Heste, Kjør, Faar og Svin». Det var ingen husmenn på Frognøya i 1900.

Høstads økonomiske stilling var dårlig, og i 1903 ble det avholdt auksjon etter begjæring fra Hypotekbanken. Det skal da ha blitt utstedt et proforma skjøte til hans svoger, grosserer August M. Knudsen i Drammen (auksjonsskjøte av 1. desember 1904) for 7.000 kroner. Høstad fortsatte å bo på Frognøya og drive eiendommen, og uten hans viten solgte Knudsen i 1912 Frognøya til Chr. Sandaker og landhandler A. Gulbrandsen på Tyrstrand for 25.000 kroner. Høstad anla da sak mot svogeren. Den verserte i rettsapparatet i mange år og endte i Høyesterett, hvor Høstad mistet Frognøya, men han fikk noen tusen kroner i erstatning. Høstad ble seinere herredskasserer i Hole, og eier av en eiendom på Søhol – se gnr. 208/21 Nystua.

CHR. SANDAKER og A. GULBRANDSEN var medeiere i Skjærda-lens Brug A/S på Tyrstrand. De ønsket å selge Frognøya videre til bedriften, men Hole herredsstyre frarådet i 1916 å gi konsesjon. Sandaker og Gulbrandsen solgte derfor Frognøya til en dyrlege og tre gårdbrukere i Norderhov og Hole som ønsket å bruke øya til hestehavn. De fire var dyrlege KARL HAAKENSTAD, OLE GJERDE, NILS SKAGNES og HANS BJELLA, men kommunen nektet konsesjon på nytt.

Herredsstyret nedsatte da en komité som skulle vurdere framtidig bruk av øya, bestående av Erling Sand, Johan Engebretsen og Halvor Hammersbøen, og saken endte med at Hole kommune benyttet sin forkjøpsrett. I 1919 ble det utstedt skjøte på Frognøya fra Haakenstad, Gjerde, Skagnes og Bjella med samtykke av Chr. Sandaker og A. Gulbrandsen som hjemmelshavere, til HOLE KOMMUNE for en kjøpesum på 48.000 kroner.

På denne tida var Kristian Nordengen bruker på Frognøya. Han arbeidet med fløtning og «drev med brennevinsdestillasjon som binæring». I 1921 plantet skoleelever fra bygda skog på øya, men mange syntes at det ikke var noen kommunal oppgave å drive skogbruk og forvalte eiendom. I august 1923 besluttet herredsstyret å selge Frognøya, «hvis antagelig bud opnaes», og ved skjøte av 17. januar 1925 ble øya solgt til Frida Løchen for 60.000 kroner.

FRIDA LØCHEN f. CRYсандT (1881–1953) var tysk av fødsel, og tidligere gift med en sveitsisk bankier. Hun giftet seg i 1921 med GULBRAND LØCHEN (1893–1953) fra Hønefoss, hvis farfar var fra Løken i Hole og etablerte seg som kjøpmann i Hønefoss i 1855 (se bind 1 s. 399). Ekteskapet var barnløst.

Gulbrand Løchen var sønn av kjøpmann Anders Løchen og hustru Martha f. Pedersen i Hønefoss. Han reiste utenlands rundt

NEI TIL SKJÆRDALENS BRUG

I januar 1916 behandlet Hole herredsstyre søknaden fra Skjærda-lens Brug om konsesjon på Frognøya. Etter forslag fra Johan Engebretsen ble det valgt en komité på tre medlemmer som skulle befare eiendommen og vurdere hvorvidt det var «heldigt for kommunen at benytte sin forkjøpsrett». De tre var Hans Bjella, Hans Lehne og Ole Hansen. I neste herredsstyremøte forelå innstilling fra skogutvalget i kommunen, som frarådet konsesjon. Utvalget kunne heller ikke anbefale at kommunen benyttet sin forkjøpsrett. Komiteen på tre som hadde befart øya, sluttet seg til skogutvalgets innstilling, og herredsstyret gikk imot konsesjon med 26 mot tre stemmer. Deretter besluttet man enstemmig at Hole kommune ikke skulle benytte forkjøpsretten.*

* Fra Hole herredsstyres møteprotokoller 8. og 29. januar 1916. Under voteringen fratradte representantene Engebret Tandberg og P. Kopaas, som aksjeeiere i Skjærda-lens Brug A/S.

Frida Løchen f. Crysandt (1881–1953) var eier av Frognøya fra 1925 til sin død i 1953.

Gulbrand Løchen (1893–1953) var norsk generalkonsul i Calcutta i India, og Ridder av St. Olavs orden.

1920 og oppholdt seg flere år i Frankrike og Spania (Barcelona). Seinere slo han seg ned i Calcutta i India, hvor han grunnla tre trykkfarge-fabrikker (Ganges Printing Inc., fabrikk i Bombay, Madras og Calcutta). Han ledet virksomheten selv, og drev i tillegg en av de største teplantasjene i India. Gulbrand Løchen var norsk generalkonsul i Calcutta, og ble utnevnt til Ridder av St. Olavs orden. Han var også medeier i familiefirmaet i Hønefoss, som hans far Anders Løchen hadde overtatt i 1887 (fra 1939 ledet av sistnevntes svigersønn, Bjørn Darre Fogth).

I 1938 kjøpte Frida Løchen en parsell på Bønsnestangen av Gunda Bønsnæs, eier av gnr. 212/13 Bønsnes (Havna), for 600 kroner. Parsellen fikk navnet Gregoriustangen, og her ble det anlagt båt-havn og brygge.

I 1948 hadde Frognøya 70 dekar dyrket jord (sandjord) og 430 dekar produktiv skog, 3 hester, 4 kyr, 3 ungdyr, 2 griser og 25 høner.

Frida og Gulbrand Løchen var fram til 1940 i hovedsak bosatt i Calcutta, og med noen års mellomrom reiste de hjem og tilbrakte sommeren på Frognøya. De plantet skog (grantrær) der ute, og konsulen var svært opptatt av å holde skogen i hevd. Frida og Gulbrand Løchen eide også skog i Vidalen, på Holleia og Krokskogen. De døde i 1953 med 14 dagers mellomrom, og deres eiendommer ble da arvet av hans to søstre, Gunhild Christensen (f. 1887) og Torborg Fogth (f. 1905). Etter makeskifter med søsteren ble Gunhild eneeier av Frognøya.

GUNHILD CHRISTENSEN F. LØCHEN (1887–1966) var gift med CHRISTIAN CHRISTENSEN (1887–1977) fra Larvik, og de fikk to sønner:

* Christian Anders (1927–1936), d. 9 år gammel.

* Terje (f. 1928 i Hønefoss), bosatt i Oslo, g.m. Ester Lauritsen (f. 1923) fra Holstebro i Danmark, fire barn: Guri Benedicte (f. 1953), Olav (f. 1955), Helle Katrine (f. 1958) og Christian Dag (f. 1961).

Fra tidligere ekteskap med major Schøyen hadde Gunhild to barn: Aslak Dag (1914–1924, d. 9 år gammel av hjernehinnebetennelse), og Martha (1915–1998, senere eier av Frognøya) – se nedenfor.

Christian Christensen var jernvarehandler og grossist. I 1917 kjøpte han Fossveien 1 i Hønefoss (bygd 1899–1900 av Hagbart Thisted), og drev byggvareforretning her fra sist i 1920-årene under firmanavnet *Christian Christensen Iver Skøiens eftf.* (seinere endret til *Ring Bygg*). I 1939 ble byggvareforretningen solgt til Sigurd Pedersen, og familien flyttet til Oslo. De brukte Frognøya som fritidssted og sommerbolig.

I 1962 solgte Gunhild Christensen Frognøya (gnr. 34/1 og gnr. 33/30 Gregoriustangen) til datteren Tutta for 50.000 kroner.

TUTTA (MARTHA) SCHØYEN (1915–1998) arbeidet som ung som tannlegeassistent, og var seinere sekretær i NRK. Da hun ble eier av Frognøya, var hun bosatt i Oslo. Fra tidligere ekteskap med Håkon Dahl fra Bergen hadde hun to adoptivbarn:

* Kristin (1950–2006), g.m. Leif Gomnes (f. 1954) fra Røyse, to barn: Anette (f. 1974) og Steffen (f. 1980) – se gnr. 218/161 Ødegårdsveien 26.

* Aslak (f. 1953), bosatt i Drøbak, g.m. Aina Samuelsen (f. 1957) fra Drøbak, to barn: Andreas Kang (f. 1983 adoptert) og Aslak David (f. 1985).

Som sin mor og hennes familie, brukte Tutta Schøyen Frognøya som fritidssted. Hun bygde en hytte på øya, og fra 1970 leide hun ut gårdsbygningene og en del av øya til Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri, som her startet et opplegg for ungdom med atferdsvansker og stoffproblemer. Leiekontrakt ble inngått med staten ved Sosialdepartementet, og gjaldt hovedbygning, hus for fruktpakkeri, driftsbygning, stabbur, båthus, pumpehus for vannforsyning og gårdens sag samt 50 mål jord, mot årlig leie 25.000 kroner. I 1975 ble leiekontrakten forlenget med fem år.

Fra rundt 1965 var Olaf Engebretsen forpakter på Frognøya, og han fortsatte etter at Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri leide stedet (han ble da engasjert til å lære ungdommene opp i jordbruk). På øya var det da hest, sauer, høner og en stor eplehage, og det ble ellers dyrket korn.

Høsten 1984 solgte Tutta Schøyen Frognøya til Torbjørn Rodahl for en nærmere bestemt kjøpesum samt bruks- og adkomstrett for selger og hennes barn til en hytte på øya i 50 år.

TORBJØRN RODAHL (f. 1926) fra Brønnøysund er arkitekt, og samboer med LINA DITKOVSKAITE (f. 1956) fra Vilnius i Litauen, som er interiørarkitekt. De driver arkitektkontor sammen i Oslo, og har én sønn, Aleksander (f. 1995). Fra tidligere ekteskap (1947)

På vei til Frognøya. Thorstein Bønsnæs i prammen med hest, og broren Aksel i båten.

Gunhild Christensen Løchen (1887–1966).

Christian F. Christensen (1887–1977).

Tutta (Martha) Schøyen (1915–1988).

SAMLER

Gulbrand Løchen samlet på antikviteter, mynter og frimerker. Han forærte en hel pagode (et lite tempel) til Historisk Museum i Oslo, og hans verdifulle myntsamling ble gitt til Myntkabinetet, og er i dag utstilt der i en egen avdeling. I tillegg hadde han en av Skandinavi-
as største frimerkesamlinger, som ble solgt i London og innbrakte et betydelig beløp. Frida og Gulbrand Løchen var velgjørere i all stillhet, blant annet hjalp de ubemidlet ungdom til utdanninge.*

* Opplyst av Terje Christensen.

Fra tunet på Frognøya i 2006. Hovedbygningen på gården ble flyttet hit fra Hønefoss i 1780-årene, og det gamle huset fra 1500-tallet ble da bygd inn. Bygningen er siden restaurert flere ganger. Stabburet er fra midten av 1700-tallet. Skulpturen er utført av eierens datter, Tone Rodahl (f. 1948), og forestiller hennes mor, Møyfrid Rodahl f. Os (1927–1986).

OMSTRIDT BÅTHUS

Båthuset på Frognøya var tidlig i 1990-årene et stridbart tema mellom øyas eier og Hole kommune. Hele båthuset var sprengt inn i fjellet, og på loftet var det kornlager. Uenigheten gikk på takets høyde og form, og i 1995 bestemte Hole kommunestyre at deler av båthuset måtte rives. Men det endte med at taket ble senket og takvinkelen endret, så huset falt bedre inn i terrenget, og en del av avtalen var at det offentlige friluftsområdet på øya ble utvidet med cirka 30 dekar.

Det omstridte båthuset i Breivika på Frognøya, som ble bygd tidlig i 1990-årene.

med Møyfrid Os (1927–1986) fra Oslo (hennes foreldre kom fra Nordfjordeid), har Torbjørn Rodahl fire barn:

- * Tone (f. 1948), bosatt i Oslo, fra samboerskap m. Peter Vesterberg fra Sverige har hun to barn: Lina (f. 1979) og Jørgen (f. 1983).
- * Magne (f. 1950), bosatt i Revetal i Vestfold, ugift.
- * Øyvind (1956–2003), var bosatt i Oslo, g.m. Anne Helga Jarnholt fra

FUGLEKASSER

Gulbrand Løchen hadde ikke bil, så han syklet mellom Røyse og Hønefoss med eplekasser bakpå sykkelen. Det var stor frukthage på Frognøya. Dessuten lagde han fuglekasser av bjørkestammer, i eget verksted på øya. Han solgte noen, men de fleste ble satt opp i skogen for å holde insektbestanden nede, slik at skogen ikke ble skadet. På øya gikk olme fôringsokser på beite, de holdt uvedkommende unna. Konsulen var harejeger. En gang satte han ut 10 harer. De formerte seg raskt, og familie og venner kunne inviteres til harejakt.*

* Fortalt av Terje Christensen og Anders Løchen Fogth.

Begnadalen, to barn: Torkild (f. 1987) og Eirik (f. 1990).

* Hilde (f. 1960), bosatt i Oslo, samboer med Germain Ngoma fra Ghana, tre barn: Benjamin (f. 1989), Jeremias (f. 1996) og Odin (f. 2002).

Frognøya er på rundt 600 dekar, hvorav 70 dekar dyrket jord, 500 dekar skog og 30 dekar annen utmark. Gården har skurtresker, tre traktorer og vanningsanlegg.

Eieren sluttet med korndyrking i 1996, da kornprisen var så lav at det ikke lønte seg lenger.

Hovedbygningen på Frognøya ble flyttet hit fra Hønefoss i 1780-årene. Det gamle huset som da var på gården (fra 1500-tallet), med kjøkken, stor peis (lik den på Norderhov gamle prestegård) og stue med soveloft over, ble da bygd inn, og er fortsatt en del av bygningen.²⁰ Den ble ombygd til sveitserstil cirka 1850, og siden ombygd i 1870, 1970 og 1988. Øvrige bygninger er en drengestue (1943), stabbur (trolig fra midten av 1700-tallet), låve med stall og fjøs (1943, etter at den gamle brant), sag (1920), hytte og båthus (tidlig i 1990-årene).

En forpakterbolig (bygd 1925) brant ned vinteren 1965 sammen med et ved- og vognskjul og «fuglekasse-fabrikken» (de fire delene var et langt hus med skillevegger i én etasje, forpakterboligen hadde også 2. etasje).

FORPAKTERE OG GÅRDSBESTYRERE

Rolf Henningsmoen var forpakter på Frognøya tidlig på 1900-tallet. Rundt 1920 var Kristian Nordengen her, og seinere forpaktet Petter Nøsterud gården. Torstein Bønsnæs fra «Petters» (Tangerud) ved Bønsnes var i mange år gårdsbestyrer hos konsul Løchen, sammen med mora Sille, som styrte huset. Etter Sille og Torstein Bønsnæs het forpakterne Dyrdal, Røisli og Engeskaug. I 1962–63 var Ole Solheim fra Bærum forpakter (han døde etter ett år),* og ble etterfulgt av Johannesen fra Nord-Norge. Fra rundt 1966 var Olaf Engebretsen, eier av gnr. 212/7 Bønsnes (Elverud), forpakter på Frognøya.

* Ole Solheims datter Karin (f. 1943) ble gift med Magne Edvard Gomnes (1939–1996) fra Gomnesødegården på Røyse, tre barn – se gnr. 216/5 Ødegården og gnr. 216/47 Fjellsveien 135.

²⁰ I 1750 ble det plantet en rekke med lønnetrær mellom hovedbygningen og låven, etter tradisjonen for å skille «herskapet» fra arbeidsfolkene. To av lønnetrærne står fortsatt. Det er rester etter et gammelt hageanlegg fra rundt 1750, og en ridenbane fra gårdstunet til Blåsenborg, cirka 300 m unna.

Husmannsplasser

SPØKELSE

«Som paa flere steder, hvor konditionerte folk i længere tid har bodd, har Frognøen ogsaa sit «spøkelse». Dels skal det ha været en kvinde, men hyppigere en mand, som har holdt sig paa et nærmere betegnet værelse i 2den etage. Hr. Albert Høstad, som har bodd paa øen 14-15 aar meddeler, at han ingenting har «set», men derimot av og til hørt det knirke paa dette værelse, som nogen skulde gaa der. Men en dame, som laa paa værelset en nat i 1905, saa «ham».»

* Tveiten (1914), s. 194.

Det har vært tre husmannsplasser på Frognøya: Frognøytangen, Søbakken og Breivik. Søbakken er også kalt Alvs plass og Carls plass, mens Breivik på et kart fra 1846 kalles Tømmervik. Ingen kilder sier at Toltepart har vært husmannsplass.

I 1720-årene var *Hans Pedersen* (ca. 1698–1774) husmann på Frognøya. Han var sønn av Peder Madsen Frognøen, som var forpakter eller husmann på Frognøya rundt år 1700.

Han flyttet til Helgelands-eie («Peders») tidlig i 1720-årene, og vi kjenner i alt 16 barn i hans to ekteskap.²¹ Hans Pedersen giftet seg første gang i 1721 med *Eli Hansdatter* (d. 1743), og de fikk ni barn:

* Anne (f. 1721), g. 1753 m. Ole Børresen (ca. 1703-1755) fra en plass under Østre Skøyen i Aker, to barn: Peder (f. og d. 1749) og Berte (f. og d. 1755). Anne g. 2 m. Hans (ukjent farsnavn), vi kjenner to barn: Berte og Eli (begge ugifte i 1782).

* Judit (f. 1725), g. 1777 m. Gunder Olsen Fuglesang, seinere i Framdal i Norderhov, ingen kjente barn. Før hun giftet seg, fikk Judit to barn med Knut Eriksen Vaker: Peder (f. 1749) og Eli (f. 1756, g. 1781 m. Ole Gulliksen Rønningen, minst én sønn, Gullik f. 1781).

* Daniel (f. 1727), d. før 1782 uten livsarvinger.

* Kari (f. 1730), gift og bosatt i Aker (ved Christiania).

* Ole (1734-1767), tvilling, g. 1761 m. Marte Hansdatter fra Storøya, seinere bosatt i Berget, vi kjenner fire barn: Elsebeth (1761-1764), Ole (f. og d. 1764), Daniel (1765-1827, tvilling, g. 1788 m. Gjertrud Gulbrandsdatter fra Storøya, minst én sønn Ole 1788-1789) og Eli (f. 1765, tvilling).

* Jens (f. 1734), tvilling, d. før 1782 uten livsarvinger.

* Ingeborg (f. 1736), i 1782 ugift og bosatt på Gomnes, fikk i 1774 en datter Eli (1774-1775, d. åtte uker gammel), med «gevorben» (vervet) soldat Lars Nilsen.

* Karen (f. 1738), d. uten livsarvinger før 1782.

* Peder (1740-1741), d. åtte måneder gammel.

Etter Eli Hansdatters død i 1743 giftet Hans Pedersen seg igjen seinere samme år med *Mari Syversdatter* (ca. 1721-1801), og de fikk sju barn:

²¹ Vi tar med omtale av Hans Pedersen og hans etterkommere her, da slekten er omfattet med stor interesse på grunn av yngste sønn i andre ekteskap, Hans (1757–1834), bedre kjent som Hans Grenader i Jørgen Moes fortellinger. (Slektsopplysninger fra Ole Engebretsen Yttri: Pål Putten og Hans Grenader sin slekt, i Hringariki nr. 1/2005.)

* Syver (1744-1781), ingen livsarvinger, i skifte etter ham i 1782 var arvingene hans hel- og halvsøsken.

* Peder (1747-1820), g. 1780 m. Anne Henriksdatter Drolshamar (1747-1826), i 1801 husmannsfolk i Selte under Sørum i Steinsfjerdings, seinere i Bjørnstad-eie, vi kjenner tre barn: Berte (f. 1781, i 1801 tjenestejente på Sørum), Mari (f. 1783, i 1801 tjenestejente på Sørum) og Hans (f. 1786, i 1801 tjenestegutt på By).

* Hans (f. og d. 1750), tvilling, d. 10 uker gammel.

* Nils (1750-1822), g. 1782 m. Mari Karlsdatter (f. 1748, trolig i Røisingeie på Ask), etterfulgte hans foreldre som husmannsfolk i «Peders» under Helgeland, vi kjenner tre barn: dødfødt jente (1783), Hans (f. og d. 1784) og Hans (1790-1791). Før han giftet seg, fikk Nils en sønn, Ole (f. 1779), med Mari Samuelsdatter.

* Tvillingbarn (f. og d. 1754).

* Tvillingbarn (f. og d. 1754).

* Hans (1757-1834), seinere husmann i Hanserud under Mo i Steinsfjerdings, kjent som Hans Grenader, gift to ganger. Før han giftet seg første gang, fikk Hans to barn (dødfødte tvillinger) i 1784 med Guri Vaker. Han var da «gevorben» soldat. Hans g.1 i 1795 m. Marte Jakobsdatter Bjerke (1765-ca. 1815) fra Østre Bjørke, minst to barn: Mari (f. 1797, fikk i 1819 en datter, Marte, som døde seinere samme år), og Gulbrand (f. ca. 1802). Hans Hansen g.2 i 1815 m. Mari Borgersdatter Moe (f. 1793), datter av husmann Borger Lagesen Sørumseie og Berte Olsdatter, to sønner: Mads (1816-1880, bosatt i Mo-eie, siden på Snadden under Frok i Norderhov, g.1 i 1836 m. Kjersti Olsdatter Klype f. 1813 fra Nes i Hallingdal f. 1813, sju barn: Hans f. 1836, landhandler på Snadden, Maren f. og d. 1838, Martin Olaus f. 1839, Berte Marie f. 1842, Edvard f. 1834, Karl 1847-1867 og Johan f. 1852. Mads g.2 i 1869 m. Mari Halvorsdatter f. ca. 1830 fra Hemsedal, vi kjenner to barn: Jørgine Kirstine f. 1869 og Marte Marie f. 1872), og Borger (f. 1823, g. 1843 m. Tolline Knutsdatter Vestern-eie f. ca. 1821, husmannsfolk i Søndre Kastet under Mo, seinere bosatt i Drammen, vi kjenner 10 av deres barn: Hans f. 1843, Kristian August f. 1845, Ellen Marie f. 1847, Bernt Andreas f. ca. 1849, Elling f. ca. 1850, Martin f. ca. 1852, Betta Thorine f. ca. 1855, Karen Othilia f. ca. 1856, Nikolaus Tinius f. ca. 1860 og Ellevine Christiane f. ca. 1863).

I 1720- og 30-årene var *Johannes Frognøen* husmann på Frognøya. Han het Johannes Guttormsen (ca. 1673–1779), og giftet seg i 1724 med *Åse Josefsdatter* (ca. 1695–1743) fra Modum,²² og vi kjenner fire av deres barn:

* Dorte (1725–1783), g. 1765 m. enkemann Anders Andersen Evjua, én sønn Johannes f. 1768).

* Guttorm (1727–1795), seinere husmann i Nylende under Hole prestegård, g.1 i 1753 m. Guri Halvorsdatter fra Lille Hundstad, åtte barn, g.2 i 1779 m. Gunhild Johansdatter (f. 1743) – se bind 3 s. 559.

²² Åse Josefsdatter og hennes fire søsken er nevnt i et skifte i Bjertnesstuen på Modum i 1773.

«... SPRANG FORT FORBI»

«Paa øya er tre hauger, som det i gamle dager bodde Uler i.* En haug het Gunnorhaugen (i nordvest for bygningen), en het Karihaugen (i sydvest) og Bredehaugen nede ved fjorden. Mørke høstkvelder skrek disse uler til hverandre, og smaagutter som hadde vært i arbeide på øya sprang fort forbi hauan.»**

* Uler = hulder.

* V.V.: Frognøyas historie, i Hønefoss og Oplands Socialdemokrat 25. januar 1927.

ADGANG FOR ALLMENHETEN

I 1968 ble det inngått avtale mellom Frognøyas eier og de tre kommunene Bærum, Oslo og Ringerike (som Hole da var en del av) om at cirka 70 mål på Frognøyas nordre side skulle stilles til rådighet for allment friluftsliv, mot en engangserstatning på 70.000 kroner. Allerede i 1955 ble det innført forbud mot bebyggelse på strandstrekningene på øya.

* Mari (f. 1731), g. 1756 m. Peder Pedersen By-eie, fem barn: Johannes (f. 1757), Anne (f. 1760, d. som barn), Lisbeth (f. 1762), Maria (f. 1766) og Anne (f. 1769).

* Ingeborg (f. ca. 1735), g. 1764 m. enkemann Iver Christensen Griserud (Borgen-eie), fem barn: Johannes (f. 1765), Christen (f. 1768), Iver (f. 1771), Johannes (f. 1775) og Inger (f. 1779).

I 1743 døde Åse Josefsdatter (Johannes var død tidligere). Hun etterlot seg fire barn, og boets nettoverdi var kun 2 riksdaler.

I 1731 fikk *Christoffer Frognøen* døpt en sønn, Petter, i Hole kirke.

I 1762 ble Frognøya brukt under Frøyshov, og eieren Jørgen Nachschow hadde i alt sju husmannsplasser under sine gårder, hvorav to på Frognøya: Anders Madsen og Alv Olsen – se nedenfor.

I 1801 var to plasser bebodd, og husmennene het Carl Alvsen og Gunnor Halvorsdatter (enke etter Johannes Frognøen) – se nedenfor.

I 1820-årene var det tre husmannsplasser i bruk på øya, i tillegg til gården (Thomas Rogneby) og selveierbruket Toltepart (Knut Hansen). Av listene for kirkeskatt ser vi følgende husmenn:

* Auen Abrahamsen (til 1825).

* Ole Ellingsen (1824, og 1827–29).²³

* Jens Nilsen (1826–27).

* Christen Ellingsen (1829).

De enkelte plassene

Breivik

Breivik lå ved vika av samme navn, der Frognøyas båthavn ligger i dag. På et kart fra 1846 er plassen kalt Tømmervik

I 1716 var Erik Amundsen Breivik vitne i en sak på bygdetinget. *Ole Ellingsen* var husmann på Frognøya i 1809. Han var fra Svarstad-eie, og gift med *Kristine Nilsdatter*. De bodde i Svarstad-eie i 1820, seinere på Frognøya, i 1825–26 på en plass under Bønsnes, og i 1829 igjen på Frognøya. Plassen kan ha vært Breivik. Vi kjenner fem av deres barn – se plassen Elverud under Bønsnes.

²³ Ole Ellingsen var husmann under Bønsnes 1825–26.

Kart over Frognøya i 1818, oppmålt og tegnet av Conductor Braag etter «den derved afholdte Kartforretning, der blev begyndt den 9de September 1818, for derefter at beregne en Tolvtedels Udkjøftning af samme. A, B, C, D, E, F, G, den imellem disse Bogstaver med Rødt understrøgne og med lit a bemærkede Linie, indeslutter den proporerede Tolvtedel...» Plassene Brevig, Tangen og Søbakken går tydelig fram av kartet, og bruket «Toltepart» (Tolvtepart) ligger nordøst for Søbakken (Sydbakken).

Avfotografert av Fotograf Marit Fagerli

Frognøytangen

Plassen Frognøytangen lå på nordøstspissen av Frognøya.

I 1751 fikk Anders Frognøen bevilget en plass på øya til bruk av eieren, Jørgen Andersen Nachschow. Dette var rimeligvis *Anders Madsen* (ca. 1711–1766), som i 1762 satt her med hustru *Gunhild Olsdatter* (ca. 1715–1775). De ble gift i 1745. Vi kjenner seks av deres barn:

* Kirsti (f. 1744), g. 1780 m. Lars Gulbrandsen Storøen.

* Ole (f. 1747), seinere husmann på plassen, g. 1787 m. Gunnor Halvorsdatter (Hansdatter), minst seks barn – se nedenfor.

* Mads (1751–1812), seinere husmann i Nøstret under Søhol, g. 1785 m. Sara Davidsdatter Bænsnæs (1761–1818), vi kjenner sju barn: Gunhild (f. 1785), David (f. 1787), Mari (f. 1790), Anders (1792–1793), Anne (f. 1793), Dorthe (f. 1797) og Kirsti (f. 1800) – se husmannsplassen Nøstret under Søhol.

* Siri (f. 1753).

* Nils (f. 1756), g. 1783 m. Kari Hansdatter Holmestuen (f. 1756), vi kjenner fem barn: Gunhild (f. 1784), Anders (f. 1786), Maria (f. 1792), Christine (f. 1794, g. 1820 m. Ole Ellingsen Bønsnes) og Hans (f. 1800).

* Christen (f. 1759).

I 1775 ble «Anders Frognøens hustru Gunhild» gravlagt ved Hole kirke, og hennes alder ble oppgitt til 60 år. Anders døde i 1777, da med oppgitt alder 66 år.

Ole Andersen Frognøen etterfulgte sine foreldre som bruker av plassen. Han giftet seg i 1777 med *Gunnor Hansdatter Mattisplassen* (f. ca. 1746), datter av Lisbeth Sivertsdatter og Hans Olsen Mattisplassen. Vi kjenner seks av deres barn:²⁴

* Anders (f. og d. 1777), hjemmedøpt, d. 3 dager gammel.

* Anders (1778–1779), d. $\frac{3}{4}$ år gammel.

* Gunhild (f. 1780), i 1801 tjenestejente på Leine, g. 1808 m. enkemann Engebret Juulsen Fjeld på Svenskerud, seinere i Hukebakk under Leine, minst tre barn: Mari (f. 1810), Anne (f. 1812) og Lisbeth (1818–1829) – se s. 571–572.

* Hans (f. 1783).

* Lisbeth (f. 1786).

* Anne (f. 1789).

I 1801 satt Gunnor Halvorsdatter (55) som enke på plassen (i folketellinga er anført at hun «bruger Jord») med to barn: Hans (17) og Anne (14).

²⁴ I folketellinga 1801 er Gunnor Hansdatter feilaktig kalt Gunnor Halvorsdatter.

Mellom 1805 og 1808 var *Gregorius Jensen* (f. 1763) husmann på Frognøya. Han var sønn av Ragnhild Gregoriusdatter og Jens Pedersen, som var husmannsfolk på Libakke. Gregorius var tjenes-tegutt på Mo på Røyse i 1801, og giftet seg i 1804 med *Berte Andersdatter Lehnstrand*. Vi kjenner fem av deres barn: Ragnhild (f. 1804, d. som barn), Jens (f. 1806), Ragnhild (f. 1809, d. som barn), Ragnhild (f. 1811, g.m. husmann Mads Hansen i Steinsrud under Stein) og Marte Marie (f. 1815).

I 1808 flyttet Berte og Gregorius til Onsaker-eie. Det er liten tvil om at navnet Gregoriustangen, på Bønessida av Frognøysundet, har navn etter Gregorius Jensen. Kanskje er det han som bygde den første brygga her (Gregoriustangen ble kjøpt av Frognøyas eier i 1938, og har siden hørt øya til).

I 1816 var det skifte etter *Jens Olsen Frognøen* (ca. 1779–1815) på «Pladsen Frognøen». Jens Olsen var fra Mosenga, sønn av husmann Ole Jensen og Anne Augustinusdatter. Han etterlot seg hustru *Kari Jensdatter* (fra Dal i Norderhov), da begge barna var døde før skiftet ble påbegynt: Jens Olaus (1809–1816, d. 7 ½ år gammel), og Hans (f. 1813, d. som barn). Øvrige arvinger var Anna Madsdatter, ifølge opplysninger på skiftekartet avdødes halvsøster. Boets bruttovertdi var 112 spesidaler, og etter at gjelda var trukket fra, ble det 55 spesidaler til fordeling på arvingene. Av dette fikk enka, Kari Jensdatter, halvparten (27 ½ spesidaler) og halvsøsteren, Anna Madsdatter, en femtepart (5 ½ spesidaler). På skiftekartet er anført at «det som er igen deles mellom Anna Madsdatter og hendes Moder». Kari Jensdatter giftet seg igjen samme år med Knut Hansen, seinere eier av Toltepart.

Rundt 1840 var *Gabriel Andersen* (1817–1867) og *Gunnor Hansdatter* (1816–1879) husmannsfolk på Tangen. Han var fra plassen Øvre Leinestrand under Bønsnes, og hun fra Svensrud. Vi kjenner ni av deres barn. De overtok seinere Øvre Leinestrand etter hans foreldre – se Husmannsplasser under Bønsnes.

I 1865 satt husmann med jord og skomaker *Hans A. Johannesen* (31) på Frognøytangen med hustru *Karen Olsdatter* (27), datter av Ole Danielsen Frøyshoveie, og tre barn: Johannes (7), Ole (4) og Mathilde (2). På plassen hadde de ett fattiglem, Olea Pedersdatter (62, enke). De hadde 1 ku og 2 sauer, og sådde ½ t. bygg, 1 ½ t. blandkorn og 2 ½ t. poteter.

På Frognøytangen var det trekkspill og dans, her samlet ungdommen seg fra hele bygda. Olaf Engebretsen har fortalt at de serverte mat og kaffe på plassen der.

På Tangen ser man fortsatt et hull i jorda hvor kjelleren i husmannsstua var.

«... MYKE SEG OPP»

«På Frognøytangen stod Gabrielstua. Det var brennevinsalg i Gabrielstua så seint som i 1850-årene. Tømmerfløtere og ferdsefs-folk rodde inn der for å myke seg opp.»

Søbakken

Søbakken (Sydbakken) lå lengst sør på øya, sørvest for Toltepart. Plassen er også kalt Carls plass og Alvs plass, rimeligvis etter husmenn som har sittet der i lang tid.

I 1762 satt husmann *Alv Olsen* (ca. 1700–1772) her med hustru *Eli Carlsdatter* (ca. 1699–1782), og nevnt er én sønn, Carl. Eli Carlsdatter og Alv Olsen ble gift i 1727. Vi kjenner seks av deres barn:

* Ole (f. 1728).

* Hans (f. 1730), d. som barn.

* Hans (f. 1732), g. 1756 m. Berthe Abrahamsdatter (1730–1806) fra Grønvold under Mo, seinere på Storøya, minst seks barn: Eli, Mari, Dorthe, Dorthe, Maria og Alv – se Nordre Svarstad.

* Mari (1738–1828), g. 1761 m. Christen Corneliusen Bønsnæs (1741–1787), 11 barn – se gnr. 212/13 Bønsnes (Havna).

* Christoffer (f. ca. 1735), i 1762 tjenestegutt på Storøya, seinere i Berget på Utstranda, g. 1766 m.

Anne Andersdatter Storøen (f. ca. 1720), minst to barn: Mari (f. 1768) og Eli (f. 1769, g.m. Erik Rasmussen, seinere bosatt i Vardal, hadde bl.a. en datter Christine f. 1809, g.m. Johannes Hansen).²⁵

* Siri (1740–1741).

* Carl (f. 1743), seinere husmann på plassen, g.m. Marte Mortensdatter, minst seks barn – se nedenfor.

I 1772 ble Alv Frognoen gravlagt ved Hole kirke, og hans alder ble oppgitt til 72 år. Han ble etterfulgt på plassen av eldste sønn, *Carl Alusen* (f. 1743), som i 1767 ble gift med *Marte Mortensdatter* (1739–1822). Hun var datter av Boel Nilsdatter og Morten Eriksen fra Evjua under Søhol, og var i 1762 tjenestejente i Neristua Leine. Vi kjenner seks av deres barn:

* Alv (1767–1850), g. 1803 m. Berte Olsdatter Onsaker-eie (f. 1766), datter av husmann Ole Hansen og Anne Gregoriusdatter på en plass under Øvre Onsaker.

* Morten (f. 1771), g. 1804 m. Lisbeth Andersdatter Leine-eie, vi kjenner seks barn: Marte (f. 1804), Carl (f. 1806, g. 1841 m. Christina Olsdatter Bønsnes-eie f. 1808, i 1865 husmannsfolk i Fjeldsbråten under Fjeld), Anne (f. 1808, g. 1835 m. enkemann Anders Pedersen Kjærnsli f. ca. 1788 i Kjøglia, Bjørum-eie i Bærum), Carl (1811–1879, d. som fattiglem i Sundvollen), Hans (f. 1812, konfirmert 1830) og Mathias (1817–1888, seinere husmann i Fjeldsbråten under Fjeld, g.m. Karoline Rasmusdatter f. 1817 fra Drammen, én sønn Martin f. 1856 – se Fjeldsbråten).

²⁵ Erik Rasmussen døde i 1836 i Enebakk. Han ble g.2 m. Gunhild Olsdatter, og de fikk minst én sønn, Ingebrigt (f. 1824).

- * Eli (f. og d. 1775), d. 1/4 år gammel.
- * Eli (1778–1779), d. 2 år gammel.
- * Eli (f. 1780), g. 1817 m. Elen Torstensen Haug (nordre),²⁶ fikk i 1818 en datter, Tolline.
- * Nils (f. 1784).

I 1801 satt Carl Alvsen (61) på plassen med hustru Marte Mortensdatter (63) og fire barn: Alv (34), Morten (31), Eli (16) og Nils (14).

Fra 1815 var *Auen Abrahamsen* husmann på en plass på Frognøya. Han giftet seg i 1815 med *Marte Marie Jensdatter*, og vi kjenner seks av deres barn:

- * Andreas (f. 1815), i 1865 husmann uten jord og verksarbeider i Berggården på Tyrstrand med hustru Kari Gulbrandsdatter (45) og fem barn: Anders (13), Gulbrand (10), Kristian (7), Anne (6) og Hans (3).
- * Berte Marie (f. 1816), konfirmert 1831
- * Jens (f. 1818), seinere eier av Svarstadenga, g.m. Karen Marie Andersdatter (f. 1820) fra Snekkerstua under Svarstad, sju barn – se gnr. 211/7 Svarstad søndre.
- * Abraham (f. 1820).
- * Anne Elisabeth (f. 1822), g. 1852 m. Andreas Jensen Dæhli (f. 1831) fra Søndre Dæli, i 1865 husmannsfolk i Åsbakken under Frøyshov, i 1900 bosatt i Oslo, hvor han var oppsynsmann ved Nasjonalgalleriet, minst tre barn: Jens Lauritz (f. 1850), Martin (f. 1859) og Anton (f. 1860).
- * Helene (f. 1825).

Auen Abrahamsen betalte kirkeskatt (8 skilling) under Frognøya til og med 1824. Ved datteren Helenes dåp i 1825 bodde familien fortsatt på øya, men har trolig flyttet samme år.

I dag er den gamle jordveien i Søbakken tilvokst med skog, men tufter etter bygningene er der fortsatt.

²⁶ Før hun giftet seg fikk Eli Carlsdatter i 1816 en datter, Karine, med Mikkel Haraldsen Sørgefoss.

STEINALDERFUNN

Det er gjort flere funn fra steinalderen på Leine. I 1868 ble det ved Oldsaksamlingen registrert en sju tommer lang flintdolk (en tveegget kniv av flint), som var funnet på gården. I 1901 ble det registrert en 14,6 cm lang spissnakkete steinøks, funnet på Leinestrand, og tidlig i 1930-årene ytterligere to steinøkser, hvorav den ene var 16,1 cm lang og 5,8 cm bred over eggen. Den ble funnet av Lauritz Thingelstad i Nordigarden Leine i 1932, under grøftingsarbeider på sletta mellom Bønsnes og Leine. Den andre var «en stor, vakker skafthulløks», 17,7 cm lang og 4,9 cm bred over eggen, som Kristian Hurum i Oppgarden Leine fant i turnipsåkeren nedenfor låven på gården. Endelig ble det i 1904 registrert en del av et bryne av kvarts, men dette mangler vi ytterligere opplysninger om.*

* C20042, C25265, C26284, C4343 (flintdolk) og C20452 (kvartsbryne).

Leine ligger i sørøst-hellinga ytterst på Røysetangen. Gårdsnavnet er flertall av *lein*, som betyr *helling*, *skråning*. Leine blir dermed *gården som ligger i hellingene*.¹ Gårder med usammensatte naturnavn regnes for å være de eldste i en bygd, og Leine (og Fjeld) synes å være av de eldste på denne delen av Røyse, trolig ryddet før vår tidsregning startet.

Gårdsveldet grenser i sør mot Bønsnes og Tyrifjorden, i vest mot Fjeld, i nord mot Fjeld og Hundstad, og i øst mot Mosenga, Mosødegården og Bønsnes.

Første gang Leine er omtalt i en skriftlig kilde, er i et middelalderdiplom fra 1342, da Ogmund på Mo ble stevnet i forbindelse med Leinemennenes veirett over Mosenga. Leine er også nevnt i et middelalderbrev i 1353, vedrørende kjøp av en gårdpart i «nørdeste gården i Leine». Dette viser at Leine allerede på 1300-tallet var delt i flere gårder, minst tre.²

I 1517 var det to Leine-gårder, Nordre og Søndre Leine, og begge var fullgårder (høyeste skatteklasse). I 1528 var AMUND og EIVIND brukere på Leine, og betalte henholdsvis 24 skilling og 1 lodd sølv i skatt.

I 1577 var det to fortsatt to gårder. I 1594 ble Leine omtalt av biskop Jens Nilsson i hans visitasberetning. Han skriver at «Fields gaarde ligge udi en tungaard i søduest fra Hole en ½ fiering. Der strax hos ligger Leiene i sønder 3 eller 4 pilskud fra Field.»³

¹ NGV s. 9 og Harsson (1995). Gamle skrivemåter av gårdsnavnet er Leinum (1342), Læinom (1353), Leinum (1366), Læne (1528), Leyme (1542), Leine (1578), Leiene (1594), Leienne (1595), Leinne (1604), Leine (1617), Lenne (1657) og Leene (1733).

² Halvorsen (1954), s. 12.

³ Nilsson s. 280.

Nordre Leine

I 1599–1600 het brukeren på Nordre Leine OLA LEINE, og han var bygselmann så seint som i 1615. I 1616 var han etterfulgt av TORGER LEINE, som bygslet gården av Peder Knutsen på Hallingstad på Toten (eide 25 lispund).

I 1624 var Nordre Leine fullgård, og Torger var bruker. Av gårdens skyld på 2 skippund (40 lispund) eide Nils Ålstad i Vang på Hedmarken 25 lispund, mens 15 lispund tilhørte Jakob Rosenkrans. Begge fikk bygsel av sin del, så gården må ha vært delt i to («steint og reint») fra gammelt, og fikk to brukere i alle fall fra 1627,⁴ da HANS LEINE fikk bygselseddel på en del av gården.

I 1628–29 betalte både Hans og Torger Leine skatt av Nordre Leine, og de satt som brukere av hver sin gårdpart til ut i 1640-årene – se nedenfor. I 1647 var Nordre Leine delt i to halvgårder: seinere matrikkelnr. 48 (Øvre Leine, av skyld 25 lispund) og matrikkelnr. 49 (Nedre Leine, av skyld 15 lispund).

Nordre Leine 1 TIL CIRKA 1700

– SEINERE ØVRE LEINE GML. MATRIKKNR. 48
AV SKYLD 25 LISPUND

Fra 1616 var TORGER LEINE bruker av Nordre Leine. Fra rundt 1627 fikk gården to brukere, og Torger fortsatte da som bygselmann på den delen av gården (25 lispund) som ble eid av Nils Ålstad på Hedmarken. Torger Leine drev også med tømmerføring i Tyrifjorden, og fikk i 1642–43 oppgjør for å ha levert 9 tylfter tømmer i Vikersund.⁵

Fra 1645 var han etterfulgt av JON LEINE, som var bruker også i 1647. I 1652 ble Jon Leine stevnet av Ingrid Ålstad på Hedmarken, rimeligvis enka etter Nils, for manglende betaling av «atskillige årringer» av gården han brukte. Summen var 43 riksdaler, og av dette hadde Jon, ifølge Ingrids fullmektig, bare betalt 12 riksdaler. Jon møtte på tinget og nektet ikke, men mente at han hadde betalt av noe mer på gjelda. Han ble dømt til å betale restbeløpet «innen halvmånedsdag» (14 dager).

Seinere i 1650-årene hadde OLA LEINE (f. ca. 1612) overtatt som bruker av denne gårdparten. Han var lagrettemann fra 1659 til

VEIRETT OVER MOSENGA

I 1342 ble Ogmund på Mo stevnet av Rane på Frøyshov i forbindelse med Leine-mennenes veirett over Mosenga (som lå under Nedre Mo på Røyse). Ogmund på Fjeld og Kolbjørn Torgeirsson sverget da «på bok» at de visste at Leinemennene hadde hatt fri vei over Mosenga i mer enn femti år, både til høykjøring og krøtterdriving, fra den nordre enga og til den søndre på Leine. Ytterligere to menn, Dyre og Ole, sverget at Leine-mennene hadde veiretten for 30 år siden. Tore på Hamnor og Ogmund på Hundstad satte sine segl under brevet (sammen med Rane) som vitner, og brevet var ført i pennen 7. august 1342 på Leine av Torbjørn, lensmann på Ringerike. Han skriver i dokumentet at vitnemålene var tatt opp i «den nordre Leineenga, i lia ved Mosenga, onsdagen nest før Lavransvaka».*

* Diplomatarium Norvegicum IV s. 221, og E.F. Halvorsens ovesettelse av middelalderbrev fra Ringerike. Lavransvaka er dagen før messedagen (10. august).

⁴ Halvorsen (1960) s. 13.

⁵ Ropeid I, s. 112 og 328.

En del av Leinegrenda i 2006. Nordigarden Leine til høyre, og midt i bildet ser vi Neristua Leine (i midten) og Nerigarden Leine. I skogkanten øverst til venstre ligger Oppgarden Leine.

© Fotograf Marit Fagerli

«... I NØRDSTE GÅRDEN I LEINE»

I 1353 kjøpte Torgeir Eivindsson 1 ½ øresbol «i nørdeste gården i Leine» av Brynhild Toresdotter. At Torgeir hadde betalt hele kjøpesummen, ble bevitnet av Guttorm Gudbrandsson, lagmann i Oslo, og to menn: Helge Steinarsson og Kjetil Petersson.*

* Diplomatarium Norvegicum II, s. 260.

1664. I 1660 var Ola Leine skysskaffer, og av tingboka går det fram at kona hans (navn ikke nevnt) klaget over at Tollev Svarstad ikke hadde villet «skyssføre» sorenskriveren til det siste tinget i Norderhov (se omtale av Svarstad). Samme år (1660) vitnet Ola i saken om vannrettigheter til sager og kvernbruk i Skjærdalen.

I prestemanntallet 1664 er Ola Leine (52) oppført på Nordre Leine med to sønner: Ola (24) og Gul (18). Av tingbøkene går det fram at både Ola øvre Leine og Ola nedre Leine var lagrettemenn i 1664.

I 1666 er Ola Leine (54) nevnt i manntallet med sønnen Ola Olsen (26), mens sønnen Gul har flyttet eller må være død. Samme år er det nevnt én husmann under Nordre Leine: Ola Fjeld (60) og to sønner: Ola (8) og Narve (4 ½). Nevnt er også en dreng, Torger Jonsen (8), som *kan* ha vært en sønn av den tidligere brukeren Jon.

Ola Leine skyldte skatt i 1693, men har trolig dødd i 1694. Vi har ingen kilder som kan fortelle hvorvidt dette var «gamle» Ola Leine, eller sønnen av samme navn. I restanseoversiktene for skatteåret 1694 er det enka MAREN LEINE som står oppført i stedet for han som var død, og Maren synes å ha fortsatt som bruker av gårdparten i hvert fall til 1708.

Fra sist i 1670-årene kom det enda en bruker på Nordre Leine. KNUT BØRGENSEN LEINE var lagrettemann 1681–83, og kalles i

Nordre Leine 2 TIL CIRKA 1700

– SEINERE NEDRE LEINE GML. MATRIKKELNR. 49
AV SKYLD 15 LISPUND

JERNUTVINNING I LEINEÅSEN

Da Henry Thingelstad på Øvre Leine kjøpte jord fra Bjørnemyr i Leineåsen og ned til gården i 1970-årene, fant han tydelige spor av jernslag i jorda. Det kan tyde på at folk på Røyse i jernalderen har drevet med utvinning av jernmalm fra myrjorda her.*

* Fortalt av Henry Thingelstad (f. 1929).

SIGRID PÅ LEINE

Sist på 1500-tallet var Pål Søhls datter, Sigrid, gift med en bruker på Leine. Men vi kjenner ikke Leinebondens navn. Sigrid Pål-datter Leine hadde fire barn: Kari (gift med Søren Ullern), Rønnaug (trolig gift med Helge Bønsnæs på Lille Bønsnes), Gjertrud (gift på Leine, som sin mor) og Torgaut (bruker på Øvre Svarstad).*

* Etter Ole Yttri.

Da Nordre Leine fikk to brukere fra rundt 1627, var det HANS LEINE som ble bygselmann på den andre gårdparten (15 lispund). I 1628 ble han kalt «husmann», men betalte i 1628–29 skatt av gårdparten. I 1630 ble han igjen kalt «husmann», og var da «for-armet» (fattig). I 1636–37 ble han skadet med en sauesaks av Klaus Fjeldstad.

Hans Leine satt som bruker så seint som i 1646. Fra 1647 ble han etterfulgt av HALVOR LEINE, som fikk bygselseddel på 15 lispund av Søren Andersen på Romerike. I 1650 hadde Christen Jensen i Solør overtatt som eier av de 15 lispund.

Halvor bodde tidligere på Hadeland. I 1651 klaget han til statholderen over at futen Johan Schnell hadde krevd ham for resterende høyskatt på 1 ½ daler, enda han var bosatt på Hadeland da høyskatten ble krevd, og hadde betalt der.⁷

Halvor Leine var lagrettemann i 1650-årene. I 1664 var han etterfulgt som bruker av sønnen, KNUT HALVORSEN LEINE (ca. 1640–1693), som også satt med gården i 1666. Da ble hans alder oppgitt til 26 år. Han var gift med RØNNAUG PÅLSDATTER RUD, og

⁷ E.F. Halvorsens ekserpter (fra Sehested-dokumentene i Riksarkivet).

«... I DEN SVARTE MANDS KJELDER PAA LEINE»

I 1651 forsvant Thomas klokker i Hole på uforklarlig vis etter å ha vært på besøk hos Halvor Leine. Året etter ble sønnen, Anders klokker, stevnet av Halvor på bygdetinget fordi han, i et barsøl hos Ola skomaker kort tid etter,* skulle ha beskyldt Halvor for å ha vært hans fars «banemand». Bjørn Dæhli hadde hørt Anders si at faren «var på Leine sist, hos den svarte mann, og ingen så han siden». Nils Onsaker og Kjersti Gomnes bekreftet Bjørns forklaring, og Marte Nilsdatter Onsaker hadde hørt Anders si at «...min Fader ligger i den svarte Mands Kjelder paa Leine». Av andre vitneprov får vi vite at flere hadde vært samlet i Halvor Leines stue den kvelden Thomas ble borte. Halvor ble etter hvert «noe drukken» og sovnet, og Halvors kone hadde da sagt til Thomas at han kunne sove der om natten. Engebret båtbygger, Kari Leine, Eli Leine og Jon Leine vitnet, og ingen kunne fortelle noe som tydet på at Halvor skulle være skyld i Thomas' forsvinning. Det endte med at Anders klokker nektet for å ha beskyldt Halvor for å være skyld i farens død, og han nektet også for at han hadde sagt det vitnene fortalte.**

* «Ola skomaker Leine er død, er intet etter ham» (Thorleif Solberg: Tingbok 8 Ringerike (1670), s. 4.

** Ringerike slektshistorielag: Tingbok for Ringerike I (1652–53), s. 44–45.

de fikk minst to sønner: Halvor og Hans. Det var skifte etter Rønnaug i 1684, og da kalles hun Knuts første kvinne, så han var nok da allerede gift på ny.⁸ Han fikk seinere datteren Anne (f. 1691), som ble gift med Hans Jørgen Mathisen Lehne på Nedre Leine – se nedenfor.

Knut Leine var lagrettemann fra 1664 til 1689, og han var kirkeverge i Hole 1673–75 (sammen med Tron Sørsum). Mange år etter, i 1693, ble han dømt til å erstatte en kirkeku som var bortkommet i hans tid som kirkeverge.⁹

I 1670 lot Jørgen Philipsen tinglyse sine kjøpebrev (datert Christiania 18. februar 1670) fra sokneprest Herman Paulsen i Modum og Gudmund Paulsen på Nordby i Tune (Østfold) på en del gårdparter på Ringerike, deriblant Leine, som «Knut påbor». De andre var By på Røyse, Søndre Frok i Norderhov og Haugerud i Ådal. I 1693 ble de 15 lispund overtatt av hans stesønn, Eggert Stockfleth – se nedenfor.

Knut Leine døde i 1695. Han ble etterfulgt av ENGEBRET ROLVSEN LEHNE, som på bygdetinget på Gomnes 6. juli 1695 fikk tinglyst sin bygselseddel fra Jørgen Philipsen på Leine, av skyld 3 fjerding (15 lispund) «som salige Knut Leine fradød».

Engebret satt på gården også i 1708, men fra 1702 ble en gårdpart bygslet av Christen Christensen Baare.

Søndre Leine TIL CIRKA 1700

– SEINERE NEDRE LEINE GML. MATRIKKELNR. 9
(37½ LISPUND)

I 1542 eide Communet (kommunen)¹⁰ ved Mariakirken 1 skip pund malt (20 lispund) i Søndre Leine,¹¹ og i 1549 var det «herr Hans Olsen med vikar» som hadde inntektene. I 1572 het brukeren ERIK LEINE. Han eide da ½ hud i gården Jorstad på Toten. I 1577 var Søndre Leine fullgård. Erik var fortsatt bruker i 1612.

I 1595 eide biskopen i Oslo 20 lispund i Søndre Leine.

I 1615 var HANS LEINE bruker på Søndre Leine, med bygselseddel fra biskopen i Oslo. I 1618 var han etterfulgt av Engebret Lei-

BETALTE IKKE LANDSKYLDA

I 1661 ble Ola Leine stevnet for resterende landskyld av «fem fjerding i tredje års bygsel»* av Ola Åstenssøn på Furnes på Hedmarken. Av tingboka går det fram at Engebret Leine også hadde krav på landskyld fra Ola. Ola vedgikk å stå til rest med landskyld og «rettigheter» for 1658 og 1659, og skyldte også for 1660. Men tredjeårsholdingen hadde han betalt vinteren 1660.** Han ble dømt til å ha mistet sitt førstefeste, og til å betale det han skyldte innen 14 dager. Ola måtte også gi 4 daler i «kost og tæring» (godtgjørelse til motparten), men av dommen går det fram at han skulle være «nærmest for leie» dersom han aktet å bruke gården videre.

* 1 fjerding = et fjerdedels skip pund = 5 lispund.

** Tredjeårsholding = tredjeårstake = en avgift som ble betalt ved fornyelse av bygselkontrakten (leietiden var tre år).

⁸ Etter Ole Engebretsen Yttri.

⁹ Kirkeku = buskap som ble gitt til kirken, om som ble leid bort av kirkevergen (inntekten gikk til kirken).

¹⁰ Commungods = jord som tilhørte en kommune = kannikenes (prestenes) felles bordhold.

¹¹ Halvorsen (1955), s. 22.

ANDRE LEINE-MENN

I 1661 var Torkjell Leine lagrettemann, og han må da ha vært bruker av en gårdpart av Leine. I 1672 og 1673 var Bård Leine lagrettemann. Han ble i 1671 stevnet av lensmann for 1 såld resterende «regift». Vi vet ikke på hvilken gård Torkjell og Bård satt. I 1664 hører vi om Asgaut Leine, som hadde 1 riksdaler til gode i boet etter Anne Rasmusdatter Gjesval (fra Kroksund). I 1660 ble Alv Leine stevnet av Hans Pederesen, fordi Alv hadde forlatt tjenesten hos Hans. Alv møtte på tinget og vedgikk å ha inngått avtale om tjeneste, med årlig lønn 3 daler. Han ble dømt til å stå tjenestetida ut.

STEVNET FOR KIRKENES PENGER

Tidlig i 1660 årene var Ola Leine, som før 1664 satt som bruker på Vegstein, kirkeverge i Norderhov. Han ble i 1666 stevnet for penger som han skulle ha utbetalt til håndverkere etter arbeider på Norderhov kirke. Ola hadde fått 47 riksdaler, men kun betalt 10 riksdaler til Elling snekker og 6 riksdaler til Christian murmester. Hvis han ikke betalte tilbake de resterende 31 riksdaler innen 14 dager, ville det bli «tatt fordring i hans gods og formue».*

* Ringerike slektshistorielag: Tingbok for Ringerike VII (1666), s. 27–29.

ne – se nedenfor. Hans Leine er nevnt som husmann i 1618 og 1626, men var neppe husmann i vår betydning av ordet (i 1628 var han bruker av en gårdpart i Nordre Leine). Av futeregnskapene 1628–29 går det fram at Engebret Leine ble idømt bot for å ha stukket Hans Leine, «grannen», med kniv.¹²

I 1624 var Søndre Leine fortsatt fullgård. Av gårdens skyld på 37 ½ lispund lå 20 lispund under biskopen i Oslo (tidligere Maria-kirkens kommunsgods), og 2 ½ lispund tilhørte Jakob Rosenkrans. 7 lispund var pantegods og tilhørte Thomas Laugesen, sogneprest i Oslo, mens vi ikke kjenner eieren av de resterende 8 lispund (var privatgods i 1647).

ENGBRET LEINE (f. ca. 1584) var bygselmann på Søndre Leine fra 1618, og kom til å sitte lenge på gården. Han var sønn av Jon Engebretsen Stadum, og bror av Reidar (Reier) Bønsnes og bygdelensmann Trond Stadum.

I 1640–41 ble Engebret Leine bøtelagt fordi han var «uvillig» til å utføre pålagt skyssplikt. Det samme skjedde i 1662. Da ble han dømt til å bøte 3 mark sølv til kongen for å ha oversett skyssplikten.

I 1647 var Engebret fortsatt bruker av Søndre Leine. Skylda var 37 ½ lispund, og av dette eide biskopen i Christiania 1 skippund (20 lispund) malt med bygsel. Resten var privatgods: en prest, herr Nils Thomesen på Toten, eide 7 lispund uten bygsel (hans egen odell) som sognepresten i Oslo, Thomas Laugesen (hans far), eide i 1624. Ellen, gift med presten herr Bård på Biri, eide 8 lispund uten bygsel (hennes eget odell, som i 1650 var overtatt av herr Hermann på Nes). De 2 ½ lispund som Jakob Rosenkrans eide i 1624, ble i 1630 solgt til Paul Thrane, som var sogneprest på Nes på Romerike, og tilhørte i 1647 hans arvinger (fra 1648 eid av herr Samuel Thrane). Ifølge skattematrikkelen 1647 var 1 kalvskinn i gården krongods, og brukeren Engebret Leine eide også 1 kalvskinn uten bygsel i egen gård (gjaldt sannsynligvis Pjåka på Tyrstrand).

I 1652 vitnet Engebret Leine i en grensesak mellom Helgeland og Hole prestegård. 1656 ble han stevnet for manglende betaling av sju års landskyld av Samuel Thrane – «1 fjerding med julemark», i alt 10 riksdaler 3 mark. Dette ble betalt av Mathias Sass på Helgeland på Engebrets vegne, men Engebret gjorde ikke opp med Mathias. I 1664 stevnet derfor Mathias Engebret for beløpet, og sistnevnte ble dømt til å betale.

Engebret Leine var lagrettemann fra 1652 til 1665. I 1664 var

¹² E.F. Halvorsens ekserpter.

han 80 år gammel, og er nevnt i prestemantallet sammen med sønnen, Lars (50).

I oktober 1665 ble Engebret Leine stevnet av Ragnhild Moe for manglende betaling av landskyld for 1664 av 3 fjerdinger byggmel (15 lispund) i Leine, «Mos besittere tilhørende». Engebret ble dømt til å betale innen én måned, og «siden søke sin granne som han har inntatt med seg på gården».¹³ Engebret Leine døde like etter, i februar 1666 ble hans arvinger stevnet for gjeld.

I 1666 var KARI LEINE bruker, selv om det rimeligvis var sønnen som tok de tyngste takene på gården. Han har trolig overtatt som bruker kort tid etter. I 1673 vitnet LARS ENGEBRETSEN LEINE i en sak om eiendomsretten til «Yleholmen» (Holmen) ved Stadum, hvor han «provet sin Fader, Embret Leines ord».

Fra 1665 var det to brukere på Søndre Leine. «Grannen» som Engebret Leine hadde tatt inn på gården, var OLA LEINE (f. ca. 1612), som i 1666 er nevnt som bruker. Da ble også to av hans barn nevnt i prestemantallet: Ola (9) og Svend (7).¹⁴ I 1673 ble Ola Vegstein på Leine stevnet for gjeld, og et sted hører vi om Ole Svendsen Leine. Det forteller Ola Vegstein, som satt på Vegstein i Nordrehov i 1664 men ikke bodde der lenger i 1666, har flyttet til Søndre Leine.

Øvre Leine

GNR. 214 – OGSÅ KALT NORDRE LEINE (NORDIGARDEN)

Øvre Leine (gammelt matrikelnr. 48) hadde en skyld på 1 skip-pund 5 lispund (25 lispund). Ved skjøte av 18. august 1684, utstedt i Haffnia (København), solgte Jonas Nilsen Thue bl.a. Leine i Hole, av skyld 5 fjerdinger malt med bygsel (25 lispund) til assessor Anders Simensen.¹⁵ Rundt år 1700 tilhørte gården assistentråd og «president» i Kristiania, Hans Must.

I 1710 solgte Hans Musts enke, Anne Must, gården (av skyld 5 fjerdinger, dvs. 25 lispund) til Gulbrand Christoffersen, som var sønn av Christoffer Bjørnsen Gomnes og sønnesønn av Bjørn Olsen Dæhli.

GULBRAND CHRISTOFFERSEN LEINE (ca. 1661–1719) var gift

PJÅKA PÅ TYRISTRAND

I 1635–36 bygslet Engebret Leine på Søndre Leine plassen Pjåka (på Tyristrand), og hadde en husmann der. Dette er et av de første spor av husmannsvesen på Ringerike.* I 1641 eide Engebret Leine en part i Pjåka. Under rettssaker i 1660-årene om tømmerdrift på Tyristrand, ble Engebret dømt til å erstatte trær som hans folk hadde hogd i Solberg-skogen «og ikke i Pjåka», og han ble også (sammen med Kristoffer Gomnes) advart mot å la dyra sine komme inn på gården Haugs enemerker. Ifølge tingboka lå Pjåka under Søndre Leine til 1661, da Engebret Leine gav plassen til den tidligere futen Johan Schnell, som motytelse for tømmer.** Men etter prestemantallet i 1664 var Erik Pjåka fortsatt husmann under Søndre Leine.

* Halvorsen (1961), s. 12.

** Ringerike slektshistorielag: Tingbok for Ringerike IV (1662), s. 7.

¹³ Ringerike slektshistorielag: Tingbok for Ringerike VI (1665), s. 43.

¹⁴ Svend synes å ha vært den Svend Olsen (ca. 1657–1723) som ble gift med Marte Syversdatter Gjesvold, og overtok bygselen av halve Nordre Gjesval etter hennes foreldre. Vi kjenner to av deres barn: Iver og Anne – se bind 1 s. 78–79.

¹⁵ Ole Christensen Moe lot tinglyse skjøtet på bygdetinget, på Simensens vegne.

Nordigarden Leine i 1949, dagen før stabburet på gården ble revet.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

med MARTE OLSDATTER (ca. 1665–1745). De var bosatt på Askerud på Modum, men flyttet til Leine i 1710. Gulbrand Christoffersen døde i 1719, og etterlot seg hustru og fire døtre:

* Anne (ca. 1689–1784), g.m. Abraham Knutsen Lehne, to barn – se nedenfor.

* Lisbeth (ca. 1694–1728), g.m. Iver Svendsen fra Nordre Gjesval, seinere husmann i Svendsrud og bruker av Svarstadenga (Enga), minst tre barn: Gulbrand (g. 1748 m. Marte Gulbrandsdatter Svarstad), Siri (f. og d. 1724) og Siri (f. 1725, g. 1751 m. Jakob Andersen). Ekteskapet med Lisbeth var Iver Svendsens andre, han var 1.g m. Siri Andersdatter (1676–1719), og g.3 i 1728 m. Kari Engebretsdatter Taje, minst to barn – Lisbeth og Marte – se gnr. 211/6 Svarstadenga.

* Mari, d. før 1743, g.1 i 1725 m. Christian Henriksen Ullern (ca. 1688–1732), tre barn: Gjertrud (f. 1726), Gulbrand (f. 1729) og Christian (1732–1741), g.2 m. Torsten Madsen Ullern, tre barn: Christoffer (f. 1733), Mari (f. 1736) og Mads (f. 1739) – se Ullern.

* Kari (ca. 1701–1786), g.m. Christen Gundersen Ruud (d. 1754), ingen barn – se gnr. 216/1 Vestre Rud.

I skiftet etter Gulbrand Christoffersen (avsluttet 1719) ble boets løssøre (nettoverdi 76 riksdaler) delt mellom Marte Olsdatter og døtrene, og gården skulle inntil videre brukes av Marte, mot at hun

svarte landskyld til døtrene for deres del av arven. I skiftet ble også nevnt avdødes bror, Lars Dæhli.

I 1723 var svigersønnen Abraham Knutsen bruker av Øvre Leine. På gården var det 2 hester, 7 storfe, 8 sauer og 9 geiter. Årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. erter, 2 t. bygg, $2\frac{1}{2}$ t. blandkorn og $\frac{1}{2}$ t. havre, og årlig høyavling var 10 lass. Gården hadde én husmann.

Marte Olsdatter skiftet med sine døtre i 1743. Lisbeth og Mari var da døde, men etterlot seg barn som arvet i deres sted. Boets nettoverdi var 20 riksdaler samt $12\frac{1}{2}$ lispund eiendomsgods i Øvre Leine. Marte Olsdatter forbeholdt seg fortsatt bruk av 5 lispund i gården samt litt løsøre, men alt skulle etter hennes død tilfalle svigersønnen Abraham Knutsen Lehne, mot at han gav henne føderåd i hennes levetid og deretter en sømmelig «jordefærd».

ABRAHAM KNUITSEN LEHNE (1693–1769) utløste sin hustrus medarvinger etter ovennevnte skifte og overtok som gårdbruker på Øvre Leine. Etter svigermorens død i 1745 ble han eier av hele gården. I ekteskapet med ANNE GULBRANDSDATTER LEHNE (ca. 1689–1774) fikk han to barn: Christoffer (1716–1718) og Anna (f. 1726).

I 1762 satt Anne Gulbrandsdatter og Abraham Knutsen på gården med datteren Anna og hennes mann, Enevold Madsen, og nevnt er deres eldste sønn, Abraham Enevoldsen, og én tjenestejente, Boel Larsdatter. Under Øvre Leine var det én husmannsplass i 1762.

Etter Abraham Knutsens død i 1769 ble gården overtatt av svigersønnen, Enevold Madsen Lehne, mot livøre til Anna Gulbrandsdatter i hennes levetid (hun døde i 1774).

ENEVOLD MADSEN LEHNE kom trolig fra Åsterud på Nakkerud, og var sønn av Kirsti Jonsdatter og Mads Steffensen Åsterud.¹⁶ Vi kjenner åtte barn i hans ekteskap med ANNA ABRAHAMSDATTER LEHNE (1726–1772):¹⁷

* Marte (1746–1748), d. halvannet år gammel.

* Abraham (1749–1788), seinere eier av Øvre Leine, g.m. Ingeborg Ellingsdatter Åsterud, to barn – se nedenfor.

* Marte (1752–1796), g.m. Jørgen Olsen Stein (1743–1807), fra 1780 eier

«... I KANSKJE TUSENVIS AV ÅR»

«Opprinnelig var Leine én gård, men ble i fjerne tider delt mellom sønner som fikk sine hus så å si vegg i vegg. Samme skyldskapen var gjennom århundrer på alle gårddelene. Den Leine-gården som lå øverst kaltest i daglig tale Oppgarden. Så var det Nordigarden, Innstua, Neristua og Søgarden,» skriver Jon Guldal i et udatert notat (i Hole bygdearkiv). Ifølge Sigurd Leine (f. 1911) ble de fem gårdene kalt Nordigarden, Oppgarden, Neristua, Nerigarden og Søgarden. Neristua var gården som Sigmund Leine eier i dag, mens Nerigarden var Fuhres Leine-gård.*

* Fortalt av Sven Leine (f. 1946).

¹⁶ Hans yngste søster Gunhild ble gift på Ullern – se gnr. 207/2 Nordre Ullern. Det var skifte etter mora Kirsti Jonsdatter på Åsterud i 1740. Hun etterlot seg ektemann og 10 barn. Boets bruttoverdi var cirka 15 riksdaler, men med en gjeld på 173 riksdaler var det fallitt.

¹⁷ Det var skifte etter Anders Enevoldsen Lehne på Vestre Rud i 1787. Boets nettoverdi var 180 riksdaler, og nevnt er avdødes far og fire søsken. Avdøde fikk arv fra Kari Gulbrandsdatter Ruud, ifølge testamentene – se Vestre Rud.

Øvre Leine (Nordigarden) i 2005.

Flyfoto, avfotografert av Marit Fagerli.

av Vestre Rud, seks barn, hvorav to nådde voksen alder: Ole (1777–1778), Kari (1778–1780), Kari (1780–1795), Ole (1782–1783), Kristian (f. 1783) og Ole (f. 1788) – se gnr. 216/1 Vestre Rud.

* Mads (1754–1769), d. 15 år gammel.

* Kirsti (1757–1814), g. 1778 m. Engebret Svendsen Hundstad (f. 1750), vi kjenner sju barn: Kari (f. 1780), Svend (f. 1782), Anne (f. 1786), Enevold (1789–1790), Ragnhild (f. 1791), Enevold (f. 1794) og Anders (f. 1798) – se gnr. 209/1 Hundstad.

* Nils (f. 1762).

* Anders (1766–1787), d. 22 år gammel.

* Mads (f. 1769).

Anna Abrahamsdatter Lehne døde i 1772, og hennes alder ble da oppgitt til 46 år. I skiftet etter henne (avsluttet 1773) ble Øvre Leine taksert til 550 riksdaler,¹⁸ og Langen på Krokskogen (av skyld 2 ½ lispund), som Enevold Madsen hadde kjøpt av Engebret Olsen Borgen på Sørum i 1747, til 100 riksdaler. I tillegg eide boet en pantobligasjon i Bønsnes på 200 riksdaler og mye løsøre, så boets aktiva var rundt 1.050 riksdaler, et betydelig beløp. Gården ble utlagt enkemannen mot panterettsutlegg til arvingene, fire sønner og to døtre.

¹⁸ I skiftet blir det vedrørende Øvre Leine (25 lispund) vist til skjøter av 3.4.1751, 2.8 og 3.11.1747, 10.2 og 9.3.1746, og 16.12.1729.

I 1781 skiftet Enevold Madsen med sine barn. Boets bruttoverdi var 575 riksdaler, hvorav eiendomsgods 12 ½ lispund i Øvre Leine og 1 ¼ lispund i Langen.¹⁹ Men gjelda var større, 646 riksdaler.

Eldste sønn, ABRAHAM ENEVOLDSEN LEHNE (1749–1788), overtok gården etter faren. Han ble i 1778 gift med INGEBORG ELLINGSDATTER ÅSTERUD (1751–1798), og vi kjenner to av deres barn:

* Anne (f. og d. 1778), d. 3 uker gammel.

* Marie (f. 1780), g.m. Christian Christensen Hoberg, seinere eier av Øvre Leine – se nedenfor.

Abraham Enevoldsen Lehne døde allerede i 1788, 40 år gammel. Ingeborg Ellingsdatter giftet seg igjen i 1789 med JØRGEN JOHANNESSEN HURUM (1753–1807) fra Øver-Nigarden Hårum i Steinsfjordingen, som dermed kom i besittelse av Øvre Leine. Vi kjenner tre av deres barn, som alle døde som små:

* Abraham (1790–1791), d. 1 år gammel.

* Johannes (f. og d. 1792), d. ¾ år gammel.

* Elling (f. 1793), d. som barn.

Ingeborg Ellingsdatter døde i 1798, og i 1801 satt Jørgen Johannesen (49) som enkemann på gården med sin stedatter Marie Abrahamsdatter (21) og to tjenestefolk: Gunhild Olsdatter (21) og Torger Christiansen (21).

Jørgen Johannesen giftet seg igjen i 1803 med Berte Mikkelsdatter Hundstad, og flyttet til Hundstad. Ved skjøte av 13. mai 1803 solgte han Øvre Leine til sin stedatter Marie og hennes mann, Christian Christensen Hoberg, for 1.600 riksdaler.

MARIE ABRAHAMSDATTER LEHNE (f. 1780) var gift med CHRISTIAN CHRISTENSEN HOBERG (d. 1829), en tidligere landhandler i Valdres. Vi kjenner seks av deres barn:

* Anders (f. 1800).

* Ingeborg (f. 1804).

* Anne (f. 1806).

* Karen (1809–1884), g.m. Anders Andersen Dæhli d.y. (f. 1811) på Søndre Dæli, ingen barn – se bind 3 s. 292–293.

* Berte Maria (f. 1812), g. 1846 m. snekkersvend Amund Madsen (26) fra Modum, som da bodde i Hønefoss).

* Maren (f. 1816), g. 1852 m. Mads Hansen (f. 1821) fra Klokkerplassen. I 1865 var Maren enke og bosatt hos søsteren Karen på Søndre Dæli.

¹⁹ I 1781 solgte Abraham Enevoldsen Langen (1 ¼ lispund) til Anders Johannesen Hurum for 140 riksdaler.

Christian Christensen Hobergs økonomiske stilling var anstrengt, og han pantsatte gården for større beløp. I 1804 lånte han 684 riksdaler av Syver Syversen Hestekiend i Aurdal, og året etter 560 riksdaler av Gulbrand Eriksen Tandberg i Norderhov. Allerede i desember 1805 solgte han to tredjeparter av gården til sin svoger, Svend Torstensen Lien, for 3.500 riksdaler, og i november 1808 kjøpte svogeren resten av gården for 1.800 riksdaler. Da hadde Christian Hoberg i september samme år solgt en mindre parsell, «kaldet Rudsløkken», til Fredrik Torkildsen Lehne i Oppgarden for 50 riksdaler. Christian Hoberg bodde siden med sin familie på en plass under gården (Nedre Hodt). Dermed gikk Øvre Leine ut av den slekt som hadde sittet på gården siden 1710.

I 1846 ble det opprettet en kontrakt, hvorved Peter Fredriksen Hodt «har overtaget at forsørge Marie Hoberg til hendes død mot et erholde brugen af pladsen Hodt» – se gnr. 214/4 Nedre Hodt.

SVEND TORSTENSEN LIEN var fra Valdres, og i hans ekteskap med MARI CHRISTENSDATTER HOBERG kjenner vi to barn: Berte (f. 1806) og Torsten (f. 1809). De ble ikke lenge på gården, allerede i 1810 solgte Svend Torstensen Øvre Leine til Hans Hansen Lysaker for 5.000 riksdaler.

HANS HANSEN LEHNE (Lysaker) (ca. 1785–1823) var fra Bærum,²⁰ og giftet seg i 1812 med RAGNHILD HENRIKSDATTER WAGER (1786–1816) fra Norderhov.²¹ De fikk tre barn:

* Anne Mathea (f. 1812), g.1 i 1835 m. Jens Nilsen Gjesvold (f. 1798), eier av Søndre Gjesval, fire barn: Maren Randine (f. og d. 1832), Nils (f. 1833), Martin (f. 1835) og Hans Andreas (f. 1837). Anne Mathea g.2 m. hjulmaker Peder Nilsen, én datter Maren Johanne (f. 1844) – se bind 1 s. 127–128.

* Dorthea (f. 1814), g.m. Peder Andersen Hurum (1804–1891), eier av Søgarden Hårum i Steinsfjordingen fra 1840 til 1887, seks barn: Hans Andreas (f. og d. 1837), Anders (f. 1840), Maren Johanne (f. 1843), Hans (f. 1846), Else Randine (1849–1881) og Martin (1854–1876) – se bind 2 s. 346–347.

* Hans Andreas (f. 1816), eier av Øvre Leine fra 1825 – se nedenfor.

Ragnhild Henriksdatter døde i 1816, bare 30 år gammel. I skiftet etter henne (avsluttet 1820) var boets nettoverdi 1.462 riksdaler. Hans Hansen Lehne fortsatte som eier og bruker av gården til sin død i 1824.²² Skiftet etter ham ble avsluttet i 1825, og gården ble

²⁰ I 1801 var det på Lysaker en Hans Hansen som var 16 år og stesønn. Mora Mari Gulbrandsdatter var 47 år, og gift for tredje gang.

²¹ Ragnhild Henriksdatter Wager var datter av Henrik Olsen Onsager og Anne Larsdatter Wager – se bind 3 s. 321–322.

²² I 1820 ble Hans Hansen Lehne («enkemann Leine nordre») utlagt som barnefar til et guttebarn, Even, av Berte Engebretsdatter Lehne.

da etter takst utlagt sønnen, Hans Andreas, for 1.800 riksdaler.

HANS ANDREAS HANSEN LEHNE (f. 1816) var bare 9 år gammel og foreldreløs da han i 1825 ble eier av Øvre Leine. Hans verger måtte etter hvert ta opp store lån på hans vegne, og etter gjentatte utleggsforretninger både fra bank og private, ble gården solgt på tvangsauksjon sist i 1830-årene til hans svoger, Jens Nilsen Gjesvold. Da skjøte ble utstedt i 1840, solgte sistnevnte gården videre til Mads Andersen Øderå og Jan Hansen Bjørnstad.

De var svogre, og eide gården i fellesskap fra 1840 til 1860. Da solgte MADS ANDERSEN ØDERÅ (1814–1904), eier av Øderå i Steinsfjeringen, sin halvdel for 500 spesidaler til Jan Hansen, som dermed ble eneeier.

JAN HANSEN BJØRNSTAD (1807–1886) var fra Bjørnstad i Steinsfjeringen, og gift med MAREN ANDERSDATTER ØDERÅ (1811–1880). De fikk fire barn:

* Marie Olava (1836–1868), g.m. sin farbror, kjøpmann Andreas Bjørnstad (1817–1869) i Drammen, fire barn: Maren (f. 1857, ugift, lærer), Hakon (f. 1858, ugift, bosatt i Lier), Harald (f. 1862, i 1900 enkemann med fire barn: Andreas f. 1891, Nora f. 1893, Karen Olava f. 1894 og Ragna f. 1896), og Thor (f. 1865, ugift).

* Hans Johan (1839–1871), ugift, drept av lynnedslag på Søhol i 1871.

* Anne Dortea (1842–1921), g.m. Nils Peter Gulbrandsen Moe (1835–1919), eier av Svensrud fra 1867 og Frøyshov fra 1871, seinere forpakter på Nøstet i Skoger, ni barn: Andreas (f. 1868), Hans (f. 1870), Gunvor (f. 1872), Maren (1874–1879), Gulbrand (f. 1875), Jenny (f. 1877), Jan (f. 1880), Maren (f. 1882) og Marie (f. 1884) – se bind 3 s. 372.

* Andrea (1840–1868), d. av tyfus i Drammen i 1868.

I 1848 ble våningshuset i Øvre Leine flyttet til der det ligger i dag, og like etter (rundt 1850) ble det plantet frukthage i bakken nordvest for gårdstunet.

I 1854 ble det utstedt et dokument, hvorved «Interessentskapet til Isielvens farbargjørelse» fikk rett til å oppføre en dam ved Auretjern («Ørettjern»).

I 1849 ble følgende parseller utskilt og solgt fra Øvre Leine:

* Løpenr. 108b (seinere bnr. 2) Soterud til Mads Andersen Øderå, seinere Gudbrand Gunvaldsen Gjesvold.

* Løpenr. 108c (seinere bnr. 3) Vestbråten (Nyork) til Knut Knutsen Li for 100 spesidaler.

* Løpenr. 108d (seterløkke på Soterud) til Anders Johannessen Bjerke for 30 spesidaler.

* Løpenr. 108e (seinere bnr. 4) Leine øvre til Peder Fredriksen Hodt for 250 spesidaler.

* Løpenr. 108f (Nordengen, seinere del av gnr. 209/1 Hundstad) til Ole Evensen Hundstad for 300 spesidaler.

I 1865 satt Maren Andersdatter (54) og Jan Hansen Bjørnstad (58) på Øvre Leine med to ugifte barn: Hans Johan (27) og Dorthea (23). De hadde 2 hester, 7 storfe, 8 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. hvete, $1\frac{1}{2}$ t. rug, 4 t. bygg, $3\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $2\frac{1}{2}$ t. erter og 18 t. poteter. Under gården var det fire husmannsplasser (Veståsen og tre Hottehagen-plasser).

Jan Hansen Bjørnstad var medlem av det første styret i Hole Sogneselskap, som ble stiftet 11. mars 1850, og ble samme år valgt til kasserer. I årene 1869–74 eide han Bortigarden Bjørke i Steinsfjerdingen, men verken han eller noen av barna synes å ha vært bosatt der.

Ved skjøte av 1. juni 1875 solgte Jan Hansen Bjørnstad Øvre Leine til OLE EVENSEN HUNDSTAD for 2.400 spesidaler. Den nye eieren lånte 1.300 spesidaler i Opplysningsvesenets fond mot pant i gården.²³

Ole Evensen Hundstad var eier av nabogården Hundstad, og satt som eier av Øvre Leine i tre år. I 1878 solgte han gården videre til KITTIL G. SØNSTEBY fra Modum for 10.000 kroner. Den nye eieren skrev i april 1879 forpaktningkontrakt på gården med Abraham Torstensen Hundstad for 3 år, mot årlig avgift 600 kroner (avlyst 1. mai 1880). Han solgte samme år (1879) en seterløkke og litt seterskog ved Soterud på Krokskogen (bnr. 6 Soterud) til Drammens Damphøvleri for 100 kroner.

Kittil G. Sønsteby satt ikke lenge som eier av Øvre Leine. Ved skjøte av 20. mars 1880 solgte han gården til Lars Thingelstad for 10.500 kroner.

LARS OLSEN THINGELSTAD (1854–1916) var gift med KIRSTI ERIKSDATTER MOLSTAD (1854–1886). De var begge fra Gran på Hadeland, og fikk to barn:

* Anna Ragna (f. 1882), bosatt i Råde i Østfold, g.m. Johannes Kjellerød fra Råde, én datter Nora (g.m. Harald Rosnes, to barn: Solveig og Øyvind). Anna Ragna var meierske ved Råde meieri.

* Ole (f. 1884), seinere forpakter av Norderhov prestegård og Chefsgården Tanberg, g.m. Anna Dårstad fra Toten, én fosterdatter Olga (g.m. Harald Jensen – siden skilt. Olga hadde fra tidligere én datter, Grethe).

Før han kjøpte Øvre Leine, drev Lars Olsen Thingelstad som møbelsnekker på Hadeland. I tillegg kjøpte han opp tømmer og kjørte det til bygd, hvor han solgte det videre til tømmerkjøpere. Da flere av disse gikk konkurs før han fikk betaling, slet han økonomisk i perioder. Da var snekkerverkstedet godt å ha. I Nordigar-

²³ Obligasjonen på 1.300 spesidaler fra 1875 fulgte siden gården i mer enn 100 år, inntil Henry Thingelstad løste den ut i 1981.

Lars Olsen Thingelstad (1854–1916) fra Gran på Hadeland ble eier av Nordigarden Leine i 1880.

den Leine står det i dag både skatoll og pidestaller fra hans hånd.

Lars Olsen Thingelstad var kirkeverge ved Bønsnes kirke fra 1888 til 1910 (overtok etter Torkild Arup på Frognøya).

Kirsti Eriksdatter døde av vatersott i 1886, bare 32 år gammel. Ved skifte etter henne (avsluttet 1894) ble Øvre Leine utlagt enke-mannen for 13.000 kroner, med panterettsutlegg til de to barna med 998 kroner på hver.

Samme år (1894) ble det utskilt en parsell på cirka 6 mål, bnr. 7 Nyork av skyld 13 øre, som ble solgt som tilleggsjord til Nils Jensen Lehne, eier av bnr. 3 Nyork, for 200 kroner.

Lars Thingelstad giftet seg igjen med KAROLINE HANSDATTER SAGA (1863–1943) fra Hurdal. De fikk tre barn:

* Hanna Kristine (f. 1895), ugift, bosatt på Øvre Leine, flyttet i 1933 til Heggedal – se nedenfor.

* Karen Marie (1897–1986), g.m. Einar Martin Loe (f. 1898) fra Knipen ved Gomnes, bosatt på Høvik i Bærum, to barn: Ragnhild (g.m. Alf Andersen, en datter Karin), og Karsten (g.m. Jytte Jensen fra Danmark, én datter Marianne).

* Mons Lauritz (1900–1986), seinere eier av Øvre Leine, g.m. Karen Sundland, tre barn – se nedenfor.

I 1893 kjøpte Lars Thingelstad en parsell Bønsnesmyren (gnr. 33/18 av skyld mark 1,83) fra Bønsnes bnr. 4, og i 1908 fra samme bruk en parsell Leinema (gnr. 33/24 av skyld 45 øre). Begge åkerstykkene har siden tilhørt Øvre Leine.

I 1899 ble en skogteig på Krokskogen, bnr. 8 Aurtjernstykket (av skyld mark 2,19), utskilt og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 3.250 kroner. Teigen var på 512 mål, og lå mellom Aurtjern og Høgås. I 1908 ble så den tidligere husmannsplassen Hodtehagen (bnr. 9 Hodtengen av skyld mark 1,09) utskilt og solgt til Karl Johannessen Hodt for 2.500 kroner.

Etter Lars Olsen Thingelstad død i 1916 satt Karoline Thingelstad som eier i uskiftet bo til 1921, da yngste sønn, Mons Lauritz, overtok gården for 9.000 kroner og livøre til mora samt søstrene Hanna og Karen («livøre, hus- og vedrett») så lenge de var ugifte. Da hadde Lars Olsen Thingelstads sønn fra første ekteskap, Ole Thingelstad, overdratt sin forkjøpsrett til gården til sin yngre halvbror.

Karoline Thingelstad ble blind på sine eldre dager. I 1933 flyttet hun med datteren Hanna Kristine til Heggedal i Asker, og bodde der til sin død i 1943.

MONS LAURITZ THINGELSTAD (1900–1986) ble gift med KAREN MARGRETHE SUNDLAND (1905–1996) fra Leine nedre gnr. 215/4 (Sundland) ved Leinestrand, tre barn:

Mons Lauritz Thingelstad (1900–1986) og Karen Margrethe Thingelstad f. Sundland (1905–1996). Bildet er tatt på hans 80-årsdag i 1980.

Stramme rekrutter på Trandum i 1921: Mons Lauritz Thingelstad (til venstre) og Martinius Ring fra Steinsfjerdingen.

Henry Thingelstad (f. 1929) ble eier av Nordigarden Leine i 1971.

Olaug Solveig og Henry Thingelstad i fjøset i Nordigarden Leine i 1984.

* Henry (f. 1929), eier av Øvre Leine fra 1971, g.m. Olaug Solveig Sønsterud, to sønner – se nedenfor.

* Ellen May (f. 1931), g.m. Arne Fjeldstad (1923–2006) på Nedre Frøyhov,²⁴ fire barn: Torunn (f. 1954), Dag (f. 1956), Amund (f. 1961) og Tove (f. 1966) – se bind 3 s. 138–141.

* Astrid Jorun (f. 1940), bosatt i Haug, g.m. Ole Haukedalen (f. 1934) fra Haug, to barn: Eli (f. 1970, samboer med Ole Christian Brekke fra Hønefoss) og Steffen (f. 1973).²⁵

I 1925 ble det utskilt en parsell Sydbakken (bnr. 11 av skyld 33 øre), som ble solgt til Ole Mosengen for 1.200 kroner (åkeren ble til daglig kalt «Nordengruppa»).

I 1946 ble den tidligere husmannsplassen Ekra (bnr. 13 av skyld 10 øre) utskilt og solgt til eierens svoger, Olaf Sundland, for 2.000 kroner. Han bygde nytt hus her samme år.

Ved skjøte av 11. februar 1971 overtok sønnen, HENRY THINGELSTAD (f. 1929) som eier av Øvre Leine, med livøre til foreldrene deres levetid. Henry Thingelstad giftet seg i 1955 med OLAUG SOLVEIG SØNSTERUD (f. 1936) fra Høglaupet (Rørvikberget), og de har to sønner:

²⁴ Arne Fjeldstad var medlem av Hole bygdebokkomité fra 1996 til 2005.

²⁵ Astrid Jorun var datter av Karen Margrethes søster, Marie Olava f. Sundland og Harald Martinsen. Hennes mor døde da hun var 2 år gammel, og Astrid Jorunn vokste opp i Nordigarden Leine – se gnr. 215/4 Leine nedre (Leinestrand).

* Mons Øyvind (f. 1957), bosatt på Tynset, fra tidligere ekteskap med Unni Kroken fra Vingelen i Østerdalen har han fem barn: Kjersti (f. 1985, tvilling), Rønnaug (f. 1985, tvilling), Signe (f. 1987), Lars (f. 1989) og Ane (f. 1998).

* Ragnar (f. 1963), eier av Øvre Leine fra 1997 – se nedenfor.

Siden 1997 har yngste sønn, RAGNAR THINGELSTAD (f. 1963), vært eier av Øvre Leine (av skyld mark 7,25). Han er ugift, og arbeider ved Transportsentralen i Bærum.

I 2005 kjøpte Ragnar Thingelstad 130 dekar skog fra Svarstad bnr. 4 (Rovelstad). Skogen ligger mellom Grøndokka og Retthella på Krokskogen – se omtale av skog.

Øvre Leine har i dag 200 dekar dyrket jord (korn- og grasproduksjon) og 230 dekar produktiv skog (100 dekar i Leineåsen og 130 dekar på Krokskogen). Gården har 16 melkekyr og 9 ammekyr (med ungdyr og kalver er besetningen på rundt 70 dyr), og er medeier i Vidalen Fellesbeite. Tidlig i 1980-årene vant Solveig og Henry Thingelstad tre år på rad (1981–83) en utmerkelse «for beste melk til Ringerikes meieri», og to ganger (1985 og 1994) har de mottatt plakett fra TINE Norske Meierier for levering av melk av svært høy kvalitet i henholdsvis 5 og 10 år.

Øvre Leine har vanningsanlegg fra 1975 (sammen med Western på Hundstad). Pumpehuset ligger ved Tyrifjorden (på Bønsnes bnr. 7) og ledningen går til en dam ved Bjørnemyr i Leineåsen. På gården er det kaldluft korntørke, skurtresker og traktor.

Av bygninger på gården er et våningshus (bygd 1848, restaurert 1904), kårbolig (1964), stabbur (1950), låve og fjøs (1959), lausdriftsfjøs (1983), og redskapshus (1975 med påbygd verksted 1989).

Åkernavn er Klokkerputten, Bønsnesmyra, Leinemyra, Øvre Kølås, Nedre Kølås, Åkerås, Oreholtet og Nyørk.

Nedre Leine

GAMMELT MATRIKKELNR. 49 AV SKYLD 15 LISPUND –
SEINERE LØPENR. 113 OG 114 (GNR. 215/14, 15, 16 OG 17)

Allerede på 1600-tallet var det to gårder som het Nedre Leine: Nedre Leine gammelt matrikkelnr. 49 av skyld 15 lispund (seinere løpenr. 113 og 114) og Nedre Leine gammelt matrikkelnr. 9 av skyld 37 ½ lispund (seinere løpenr. 109, 110, 111 og 112).

Nedre Leine (gammelt matrikkelnr. 49, seinere løpenr. 113 og 114) hadde en skyld på 15 lispund, som ved skjøte av 31. mars 1693 ble kjøpt av Eggert Stockfleth. Dette ble «publisert» på ting-

*Olaug Solveig Thingelstad
f. Sønsterud (f. 1936) og
Henry Thingelstad (f. 1929).*

et i Hole i juli 1694. Rundt år 1700 hadde Jørgen Stockfleth overtatt de 15 lispund.

ENGBRET ROLVSEN LEHNE var bygselmann fra 1695 (se ovenfor). Fra 1702 ble det enda én bruker på gården, da CHRISTEN CHRISTENSEN BAARE fikk bygselseddel på en gårdpart. Han var gift med MARTE JENSDATTER MOE (1679–1758) fra Mo i Steinsfjordingen, og vi kjenner tre av deres barn:

* Christen (f. 1719).

* Anne Marie (1722–1806), g.m. Nils Andersen Moe på Øvre Mo på Røyse, vi kjenner fem barn: Kirsti, Christen, Anders, Marte Maria og Beate – se bind 3 s. 42–43.

* Beathe (f. 1716), g. 1748 m. Henning Christopher Christensen Dæli fra Kongsberg.

Christen Christensen Baare flyttet seinere til Nedre Mo på Røyse, som han eide fra 1716. Han var sønn av Maren Lauritzdatter og Christen Pedersen Baare, som var personellkapellan hos svigerfaren, sogneprest Lauritz Madsen Mossing i Hole, fra 1659 til sin død i 1679.

Jørgen Stockfleth solgte Nedre Leine i 1710 til den tidligere brukers bror, Nils Christensen Baare, for 200 riksdaler.

NILS CHRISTENSEN BAARE var fra 1713 eier av Domholt på Røyse, og sønn av Christen Pedersen Baare. Faren eide i 1664 en gårdpart av Vestre Fjeld på Røyse, og bodde seinere en periode på Nedre Mo.

Nils Christensen Baare giftet seg i 1704 med MAREN HEDVIG LARSDATTER BUGGE, enke etter Lage Pedersen Vesterbø (1657–1703) i Aurdal i Valdres.²⁶ Nils Christensen var bruker på Vesterbø i noen år etter å ha inngått ekteskap med Maren, men flyttet derfra i 1708. De fikk tre barn.

Etter Maren Hedvigs død giftet Nils Christensen seg igjen i 1717 med ANNE JENSDATTER (ca. 1693–1763). Vi kjenner fem av deres barn: Hedvig (f. og d. 1718), Hedvig (f. og d. 1719), Christen (f. 1720), Mikkel (f. 1728) og Margrethe (f. og d. 1731).

Ved skjøte av 3. januar 1723 solgte Nils Christensen Baare Nedre Leine til Mads Christensen for 350 riksdaler, og flyttet til Domholt. Ifølge skattemanntallet i 1723 var han da bruker og eier av Domholt. Fra 1724 var han også eier av Vestre Hafnor. I 1733

²⁶ Lage Pedersen Vesterbø var sønn av sogneprest Peder Pedersen Colding i Aurdal i Valdres og hustru Dorthe Knutsdatter, mens Maren Hedvig Larsdatter var datter av prost i Valdres, Lars Christensen Bugge og hustru Anne (som var datter av presten i Spydeberg).

solgte han Domholt og Vestre Hafnor og flyttet til Skjærdalen – se bind 3 s. 659.

MADS CHRISTENSEN LEHNE (ca. 1681–1754) var fra Rørvika i Hole, sønn av Magnhild Toresdatter og Christen Madsen Rørvik. Han var gift med MARI TORSTENSDATTER (ca. 1685–1756), og de fikk tre barn:

* Torsten (ca. 1707–1754), eier av Nedre Leine fra 1742, g.1 m. Mari Gulbrandsdatter, minst tre barn, g.2 m. Dordi Nilsdatter, minst fem barn – se nedenfor.

* Kirsti (ca. 1712–1742), g.m. Christen Hansen Ullern (ca. 1706–1776), hans første hustru, vi kjenner tre barn: Mads (1736–1737), Kirsti (f. 1738) og Hans (f. 1740) – se gnr. 207/4 Øvre Ullern.

* Christen (1721–1742), eier av Nedre Leine 1740–1742.

I 1723 var det 2 hester, 8 storfe og 6 sauer på Nedre Leine. Årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. erter, 1 t. bygg, $2\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 2 t. havre, og årlig høyavling var 10 lass.

Mari Torstensdatter og Mads Christensen Lehne skiftet med sine «da iliveværende» tre barn i 1740. Boets nettoverdi var 112 riksdaler samt 15 lispund eiendomsgods i Nedre Leine, hvorav 10 lispund var pantsatt for 70 riksdaler. Eiendomsgodset ble bestemt overlatt yngste sønn, Christen, mot at han svarte arv til broren Torsten og svogeren Christen Hansen på henholdsvis 140 og 70 riksdaler. Foreldrene forbeholdt seg rett til å bo på gården og bruke denne så lenge de ønsket med sønnen, og siden rett til å ta ut livøre.

CHRISTEN MADSEN LEHNE (ca. 1721–1742) var eier av Nedre Leine i bare to år. Han døde allerede i 1742, 21 år gammel, og hans eldre bror Torsten, som var gift og bodde på Ullern, flyttet da hjem og overtok farsgården (hvor foreldrene fortsatt levde).

TORSTEN MADSEN LEHNE (ca. 1707–1754) var gift to ganger. Hans første hustru var MARI GULBRANDSDATTER fra Nordre Leine, enke etter Christian Henriksen Ullern. Vi kjenner tre av deres barn:

* Christoffer (f. 1733), eier av Nedre Leine fra 1756, g. m. Marte Hågensdatter, vi kjenner sju barn – se nedenfor.

* Mari (f. 1736), g. 1759 m. Hans Christensen, trolig fra Elstangen, seinere husmannsfolk under Brevik i Lier.

* Mads (f. 1739), gift og bosatt på Kopåsen i Modum, fra 1767 eier av halve Nedre Leine (Sørgarden) – se nedenfor.

Mari Gulbrandsdatter døde tidlig i 1740-årene, og Torsten Madsen giftet seg igjen i 1746 med DORDI NILSDATTER FJELD (1723–1805) fra Søndre Fjeld, og de fikk fem barn:²⁷

²⁷ Ole Engebretsen Yttri: Paul Pedersen Putten og Hans Grenader sin slekt, i Hringariki nr. 1/2005.

* Kirsti (f. 1747), g. 1771 m. Gabriel Corneliussen Bønsnæs (1751–1796), seinere husmannsfolk i Kroken under Bønsnes, ni barn: Mette, Cornelius, Torsten, Maria, Nils, Dordi, Nils, Hans og Sara – se Kroken under Bønsnes.

* Sissel (1748–1815), g. 1773 m. Anders Halvorsen Nylende (1746–1791), som i 1774 bygslet en del av Nedre Leine, fire barn: Ole (f. 1774, i 1801 bruker av farens tidligere gårdpart, g. 1794 m. Sara Henriksdatter Elstøen f. 1769, fire barn: Anne 1794–1798, Anders f. 1799, Marte f. 1802²⁸ og Henrik f. 1812), Dorte (1777–1799), Halvor (f. 1781) og Mari (f. 1785).

* Nils (1750–1755), d. 4 1/2 år gammel.

* Maria (1751–1752), d. 10 måneder gammel.

* Maria (f. 1753), g. 1780 m. Lars Lagesen (f. ca. 1740) fra Hesselberg i Norderhov, i 1780-årene bodde de på Elvika i Norderhov, i 1792 på Pommern under Stein, og i 1801 på plassen Fuglesang under Gundersrud i Åsa, fem barn:²⁹ Lage (f. 1781), Nils (f. 1783), Torsten (f. og d. 1785), Anne (f. 1787, g. 1806 m. Engebret Knutsen Svarverud) og Torsten (f. 1792).

Den økonomiske stillingen til Torsten Madsen Lehne var ikke god. I 1742 hadde han «formedelst paakommende fattig tilstand og dyrtid» måttet gjøre oppbud,³⁰ og i 1747 solgte han 5 lispund til Abraham Lehne for 41 riksdaler. Han beholdt imidlertid gården til sin død i 1754. I skiftet samme år var boet insolvent, men hans foreldre levde fortsatt og barna arvet seinere sine besteforeldre. Dordi Nilsdatter giftet seg igjen i 1758 med David Corneliussen Lindrup på Bønsnes, og fikk fem barn i dette ekteskapet – se gnr. 212/4 Bønsnes.

Torsten Madsen Lehenes foreldre, Mads Christensen og Mari Torstensdatter, døde i 1754 og 1756. På skiftet etter henne i 1757 ble Nedre Leine taksert til 450 riksdaler (hvorav boets part var 375 riksdaler) og utlagt åtte barnebarn, hvoretter sønnesønnen Christoffer Torstensen som odels- og åsetesberettiget overtok gården og utløste sine medarvinger. Han tok da opp et lån på 400 riksdaler mot pant i gården.³¹

CHRISTOFFER TORSTENSEN LEHNE (f. 1733) giftet seg i 1758 med MARTE HÅGENSDATTER RØRÅSEN fra Nes på Hedemarken, og vi kjenner sju av deres barn: Mads (f. 1760), Torsten (f. 1762),

²⁸ Marte Olsdatter Leine-eie fikk i 1839 en sønn, Ole, og som barnefar ble utlagt Johannes Olsen Moeie (f. 1819) fra plassen Bråten under Nedre Mo – se bind 3 s. 76–77.

²⁹ Før hun ble gift, fikk Maria Torstensdatter en datter, Kari (f. 1774), med «gift mann» Mikkel Christensen Svarstad, eier av Svarstadenga på Røyse. Kari Mikkelisdatter ble gift i 1795 med Engebret Sørensen Svarstad (f. ca. 1778). I 1801 var de gårdbrukere i Svarstadenga med to barn: Mikkel (f. 1795) og Anne (f. 1800) – se omtale av Svarstadenga.

³⁰ Lagesen (1927), s. 140.

³¹ I skiftet etter Mads Christensen i 1754 er nevnt «sønnebarnas søskenbarn Enevold Madsen Lehne», altså var han fetter av Torsten Madsens barn.

«... ITTE Å NEMNE SMØR I LEINEGARDA»

«Det er itte å nemne smør i Leinegarda», heter et gammelt ordtak på Røyse. I gammel tid ble livets erfaringer ofte formet i faste ordtak, som etter hvert ble kjent i bygdelaget og enda videre. Dette ordtaket forteller rimeligvis om smått stell på Leine-gårdene, og ble brukt når en ville understreke at folk fikk ta situasjonen som den var.*

* Nils Johannessen: «Ordtak fra Ringerike», i heftet Ringerike (1930), s. 27.

Mari (f. 1764), Hågen (f. 1766), Malene (f. og d. 1768), Mari (f. 1769) og Malene (f. 1775).

I 1762 delte Christoffer Torstensen Lehne gården og solgte halvparten (av skyld 7 1/2 lispund) til Svend Olsen Svarstad – se nedenfor gnr. 215/17 Søgarden Leine.

Oppgarden Leine LØPENR. 113 – SEINERE GNR. 215/14

I skattemanntallet 1762 er Christoffer Torstensen og Marte Hågensdatter nevnt som boende på sin gårdpart av Nedre Leine, hvorunder det var én husmannplass (Jon Jonsen). De satt som eiere av sin halvpart av Nedre Leine til tidlig i 1770-årene, da de solgte den til Anders Larsen Domholt, som hadde pant i gården for 300 riksdaler etter en obligasjon fra 1768. Da to av sønnene ble konfirmert i 1784, bodde Marte Hågensdatter og Christoffer Torstensen i Skamarka på Tyristrand.

Anders Larsen Domholt solgte i 1777 gården videre til Torkild Olsen for 323 riksdaler.

TORKILD OLSEN LEHNE (1741–1813) var snekker av yrke, og hans evner innen treskjæring gav ham tilnavnet «bilthugger» (bil-lehdugger). Han skal bl.a. ha skjært ut apostlene i Bønsnes kirke. Han giftet seg i 1769 med MAREN MARGRETHE OLSDATTER STEIN (ca. 1741–1824), datter av Ole Larsen Jonstad som eide Stein gård fra 1740 til 1773. Fra 1772 til 1777 bodde Maren og Torkild på plassene Jomfruland og Steinsrud under Stein, før de kjøpte Oppgarden Leine. Vi kjenner fire av deres barn:

* Jørgen (f. ca. 1771), eier av Nedre Leine i 12 dager i 1829, flyttet seinere til Borre i Vestfold, g. 1798 m. Marte Gulbrandsdatter Dæhli – se nedenfor.

* Christian (f. 1774).

* Ole (f. 1777), 23 år i 1801.

* Maren (1780–1781), d. 16 uker gammel.

* Fredrik (1783–1864), eier av Nedre Leine fra 1817, g.m. Kari Sørensdatter Bratvold, åtte barn – se nedenfor.

I 1790-årene (skjøte ble utstedt i 1800) kjøpte Torkild Olsen Lehne et «uoprøddet støche» av Daniel Nilsen Fjeld, eier av Svenskerud, for 75 riksdaler.

I 1801 satt Torkild Olsen (58, gårdbruker og snekker) og Maren Olsdatter (60) på gården med to barn: Ole (23) og Fredrik (17).

Etter Torkild Olsens død i 1813 ble gården overtatt av sønnen Fredrik for 300 spesidaler og livøre til mora i hennes levetid. Kjø-

Oppgarden Leine i 2006.

© Fotograf Marit Fagerli

peren lånte 250 spesidaler av Hans Corneliussen Bønsnes mot pant i «den Bønsnes kirke tilhørende eierpart» i Oppgarden.

FREDRIK TORKILDSEN LEHNE (1783–1864) var en kunstnerna-
tur, og ingen driftig gårdbruker. Sammen med Iver Skagnæs fra
Ådal var han en av anførerne fra Ringerike under bondeoppstan-
den i 1818, og han skrev kampsanger som ble brukt under marsjen
inn til Oslo. Her ble han arrestert og dømt til åtte måneders fest-
ningsarbeid (seinere økt til 1 år av Høyesterett), men i 1826 redu-
serte kong Karl Johan straffen til én måneders arresthus i hjembyg-
da. Han førte an i protesten mot salg av Krokskogens Allmenning,
som han mente kunne nyttiggjøres som «fra Arils tid».

Fredrik Torkildsen Lehne var gift med KARI SØRENSDATTER
BRATVOLD (d. 1848), og vi kjenner åtte av deres barn:³²

- * Mathea (f. 1811).
- * Christian (f. 1813).
- * Karoline (f. 1815).
- * Maren (f. 1817), konfirmert 1831.
- * Jørgen (f. og d. 1820), d. 15 dager gammel.
- * Jørgen (f. 1821), konfirmert 1836.
- * Mathias (f. 1824), g. 1850 m. Anne Kristiansdatter Rud (f. 1831) fra

³² Fredrik Torkildsen Lehne ble i 1816 utlagt som barnefar til Marte Jakobsdatter Svarstadeies sønn, Ole.

Gata under Vestre Rud, minst én sønn Kristian (f. og d. 1849),

* Kasper (1827–1901), seinere på Sørsetra, g. 1885 m. Gunhild Olsdatter (1844–1918), ingen barn, men Gunhild hadde fra tidligere én datter, Hansine Olava (f. 1874) med Hans Olsen.³³

I 1824 makeskiftet Fredrik Torkildsen jord med Engbret Hansen Lehne, eier av Søgarden Leine, hvoretter han ble eier av to åkerstykker, Nordengen og Hodtengen. I 1826 solgte han Nordengen (løpenr. 113b, seinere bnr. 15 av skyld 35 øre) til Gulbrand Olsen Mosengen for 90 spesidaler.

Fredrik Torkildsen Lehne måtte gå til skifteretten med sitt bo, og gården ble på tvangsauksjon kjøpt av hans eldre bror, Jørgen Torkildsen. Fra 1829 var Fredrik Torkildsen husmann på en plass under Øvre Leine, og seinere skal han ha bygd seg en stue i nærheten, på en plass under Fjeld (det seinere Fredrikstad), hvor Karen Sørensdatter døde i 1848. Etter en tid måtte han også gå fra denne. Han skal ha vært med som veiarbeider på Utstranda, og døde som en fattig mann på plassen Svenskeløkka under Svarstad i 1864, der han helt til det siste «sang for oss barn og fortalte eventyr».³⁴

JØRGEN TORKILDSSEN LEHNE (f. ca. 1771) giftet seg i 1798 med MARTE GULBRANDSDATTER DÆHLI (f. 1775), datter av Anne Jørgensdatter Gommæs og Gulbrand Christensen Dæhli på Nordre Dæli. Han fikk utstedt auksjonsskjøte på Oppgarden Leine 4.

³³ Gunhild Olsdatters foreldre var Anne Karine Andersdatter og Ole Kristensen, som bodde i Nes-eie på Utstranda da Gunhild ble født i 1844. I 1865 var Gunhild Olsdatter budeie på en av Frøyhov-gårdene.

³⁴ Margrethe Berg f. Leegaard (f. 1857).

DIKTEREN

Fredrik Torkildsen Lehne var dikter, og Wergelands entusiast. I 1847 skrev han et hyldningsdikt til kong Oscar, og året etter lot han trykke «Sange til den 17de Mai 1848». Han var produktiv, og flere av hans dikt og viser var godt kjent i Hole i begynnelsen av forrige århundre, bl.a. dette:

*Fra Modeland til Frognøystrand,
vi rettede vår kurs to mand.
Det var i mai trettende.
Og mai måned sol,
satt på sin høye himmelstol,
og smilede herved.
Vi satte årer til fra bord,
og sang om Auka-Tor.**

* Modeland = Modumlandet (Øst-Modum). Hentet fra avisartikkel av VV: «Gammel slektsgård på Ringerike» (manus i Hole bygdearkiv).

«... FULD AV MANGE BESYNDERLIGE IDEER»

Fredrik Torkildsen Lehne har et noe sammensatt ettermæle i Hole. Ifølge Gunnar Tveiten i «Hole herred» (1914) var han «en mand fuld av mange besynderlige ideer». Han forteller om da Leine-bonden skulle forklare nordlyset, som ifølge han var gjenskinnet på himmelen av umåtelig store sildestimer i Nordishavet. Som forklaring på sin besynderlige hypotese hadde han lagt blikkplater og blikkstrimler i vannet nede ved Leinestrand, men historien sier intet om nordlyset flammet opp over Røyse-himmelen. Holeværingene skal ha belønnet hans nordlys-teori med bare vantro og latter. Stort bedre gikk det ikke da han konstruerte en vindmølle på Leinetajet. Det endte med at han måtte lage hestevandring for å få den til å virke. Bygdehistorikeren Jon Guldal var ikke nådig mot Tveitens omtale av Fredrik Torkildsen, og mente at «Holes ungdom kunde heller forgylle hans minne». I en rekke avisartikler forklarte Guldal hvorfor: Hans diktning, hans motstand mot salg av Krokskogens Allmenning, og hans innsats som anfører for bondetoget fra Ringerike i 1818.*

* Tveiten (1914) og diverse avisartikler av VV. (kopier i Hole bygdearkiv).

Den gamle hovedbygningen i Oppgarden Leine var bygd rundt 1850. Den ble revet i 1982.

februar 1829, og ved skjøte av 16. februar samme år solgte han gården videre til Mads Andersen Hurum. Jørgen var eier av gården i 12 dager, og kjøpet var åpenbart kommet i stand for å hjelpe broren til å få en brukbar pris. I 1801 var Jørgen Torkildsen (31) bonde på Søndre Wold gård i Borre i Vestfold, hvor han bodde med kona Marte Gulbrandsdatter (26) og to barn: Torkild (2) og Gulbrand (1).³⁵

MADS ANDERSEN HURUM (1803–1839) fra Høgstua Hurum i Steinsfjerdingen var omgangsskolelærer 1823–31, og holdt fra 1832 fast skole i Steinsfjerdingen. I 1829 kjøpte han også Nordre Frøyshov, hvor han bodde med hustru MARTE HANSDATTER HURUM (d. 1863) og tre sønner: Anders (f. 1828), Isak (f. 1829) og Martin (f. 1838) – se bind 3 s. 353.

Ved skjøte av 6. juli 1835 solgte Mads Andersen Hurum gården til Anders Engebretsen Hundstad.

ANDERS ENGEBRETSEN HUNDSTAD (1798–1875) ble gift med SARA ENGEBRETSDATTER LEHNE (1805–1884) fra Søgarden Leine, og vi kjenner seks av deres barn:

³⁵ Etter Ole Engebretsen Yttri.

- * Marthe (f. 1830), ugift, bosatt i Oppgarden Leine.
- * Engebret (1831–1908), ugift, eier av Oppgarden Leine fra 1875 – se nedenfor.
- * Christian (f. 18...), ugift, forretningsmann i Kristiania.
- * Anne Elisabeth (f. 1836), ugift bosatt i Oppgarden Leine.
- * Karen (f. 1837), ugift, bosatt i Oppgarden Leine.
- * Edvard (f. 1840), ugift, bosatt i Oppgarden Leine.

I 1853 ble det utskilt en parsell (løpenr. 113c, seinere bnr. 16 av skyld 96 øre) som ble overdratt til sønnen Engebret for ukjent kjøpesum.

I 1865 satt Sara Engebretsdatter (61) og Anders Engebretsen (68) på gården med fire voksne, ugifte barn: Engebret (35, gårdbruker og selveier), Marte (36), Anne (30) og Karen (29). De hadde 2 hester, 7 storfe, 12 sauer og 2 griser, og årlig utsæd var $\frac{1}{2}$ t. rug, $3\frac{1}{2}$ t. bygg, $2\frac{3}{4}$ t. blandkorn, 2 t. erter og 20 t. poteter.

Etter Anders Engebretsen Lehnes død i 1875 ble gården solgt til eldste sønn, Engebret, for 600 spesidaler og livøre til mora i hennes levetid.

ENGBRET ANDERSEN LEHNE (1831–1908) var ugift, og drev gården med hjelp av sine hjemmевærende (og ugifte) søsken. Foruten gårdparten han overtok etter foreldrene (bnr. 14 av skyld mark 4,60), eide han også parsellen som han kjøpte av faren i 1853 (bnr. 16 av skyld 96 øre) og gårdparten Nedre Leine bnr. 3 (av skyld mark 3,20), som han kjøpte på auksjon i 1866. Oppgarden Leine (gnr. 215/3, 14 og 16) hadde dermed en samlet skyld på 8 mark 76 øre.

Oppgarden Leine i 1955. Det nye våningshuset (nærmest) er ennå ikke ferdig. Nord i gårdstunet ligger den gamle hovedbygningen fra rundt 1850, som ble revet i 1982.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

Mathea og Gustav Lehne med sine seks eldste barn og noen gjester i Oppgarden Leine 1917. Fra venstre: Brynjulf Hjort, Lilly Hjort, Karen Marie (f. 1909), Paul Johannes (f. 1909), Gustav Johannesen Lehne (1872–1939) med Fanny (f. 1912) på fanget, Mathea Lehne f. Bråten (1883–1977), en ukjent dame med Albert (f. 1916) og Lilly (f. 1915) på fanget, og Emilie (f. 1907).

FORELDRENE DRO TIL AMERIKA

Adolf A. Fuhre var sønn av en svensk jordarbeider og en jente fra Hadeland, som fikk seks barn og bodde på Øst-Modum. En gang rundt 1880 tok de med seg de tre yngste barna og reiste til Amerika, og de tre barna som ble igjen i Norge, ble da tatt hånd om av naboer. Adolf vokste opp hos Hans Olsen Gommæs, som i 1859 hadde solgt sin gård Nordre Gommæs nedre på Røyse og flyttet til en av Fure-gårdene på Øst-Modum, som han kjøpte samme år.*

* Opplyst av Bjørn Fuhre (f. 1929). Hans Olsen Gommæs var gift med Sara Engebretsdatter Hollerud, som døde i 1877.

I 1888–90 var det utskifting, og Oppgarden Leine ble bevilget 150 kroner til flytting av en «ladebygning» (låve) og smie, som begge lå på Tajet.

I 1900 satt Engebret Andersen (69) på gården med sine tre søstre: Marthe (70), Anne Elisabeth (64) og Karen (63), som alle drev med «husstell, kvegrøkt og onnearbeid».

I 1909 ble det utskilt en skogteig på Krokskogen, Leine skog bnr. 21 av skyld mark 3,50, som ble solgt til Ole Pjaakerud og B. Bache for 16.000 kroner.

Engebret Andersen Lehne døde i 1908. Da verken han eller noen av søsknene var gift eller hadde etterkommere, ble gården i 1909 solgt til HANS ANDERSEN LEINE (1875–1936) fra Søgarden Leine. Han lånte 15.500 kroner i Hønefoss sparebank mot pant i gården. Skjøte ble ikke utstedt, og Hans A. Leine kjøpte i 1917 Midtre Sørums i Steinsfjerdingen og flyttet dit med sin familie – se bind 3 s. 554–556.

Ved skjøte av 21. april 1917 solgte skifteretten i Karen Andersdatter Leines bo gården for 24.500 kroner til GUSTAV JOHANNESSEN LEHNE (1872–1939) i Vestbråten, som flyttet til Oppgarden Leine med familien og bodde her et års tid. På grunn av sykdom solgte han gården videre i januar 1918 til Kristoffer Sætrum for 27.500 kroner, og flyttet tilbake til Vestbråten – se gnr. 215/11 Vestbråten.

KRISTOFFER SÆTRUM (f. 1874 i Alta) var lærer ved Hundstad skole og klokker i Hole, og bodde fra 1910 i Hundstad klokkerbolig. I 1919 gikk han av som klokker, og det var rimeligvis grunnen til at han kjøpte seg en eiendom i bygda. Han var eier av Oppgar-

den Leine et knapt år, og solgte gården i 1919 til Adolf A. Fuhre.³⁶

ADOLF AUGUSTSEN FUHRE (f. 1875) fra Fure på Modum var gift med MATHILDE ANDREASDATTER GOMNÆS (1866–1928) fra Søndre Gomnes. De fikk fire barn: Arne (f. 1899),³⁷ Frithjof (f. 1900), Sverre (f. 1902) og Leo (f. 1906) – se gnr. 218/1 Søndre Gomnes.

Adolf A. Fuhre overtok Søndre Gomnes etter sin svigermor i 1903, og utvidet denne betydelig ved å kjøpe tilleggsjord. Etter hvert fikk han anstrengt økonomi og måtte gi fra seg Gomnes, og kjøpte i stedet Oppgarden Leine i 1919. Han satt som eier av denne til 1927–28 (intet skjøte er tinglyst), da gården ble overtatt av JOHANNES KJOS fra Vaker i Norderhov. Han var eier til 1929, da gården ble solgt til Kristian Hurum. Dermed kom en slekt til gården som fortsatt sitter der.³⁸

KRISTIAN HURUM (1892–1960) var fra Kleven i Steinsfjordingen, og giftet seg i 1923 med MARTHA SKUTLE (1898–1971) fra Voss. De fikk fire barn.³⁹

* Nils (f. ca. 1924), d. 1 år gammel.

* Gunhild (f. 1927), g.m. Aage Henning Leine (1915–2004) fra Søgarden Leine, fra 1946 eier av Nedre Leine bnr. 1, to sønner: Sigmund (f. 1951) og Anders (f. 1953) – se gnr. 215/1 Neristua Leine.

* Rolf (f. 1930), eier av Oppgarden Leine fra 1971, g.m. Inger Wasstvedt (f. 1936), én datter Ragnhild (f. 1972) – se nedenfor.

* Nils (1932–2000), ugift, levde sine siste år i Gamleveien 17 i Kroksund.

Kristian Hurum arbeidet som ung på Bjerke travbane i Oslo, og familien leide da husrom på Ammerud gård, hvor de bodde før han kjøpte Oppgarden Leine i 1929.

I 1948 hadde Oppgarden Leine (av skyld mark 5,26) 130 dekar dyrket jord (grusblandet mold) og 55 dekar annet jordbruksareal.

I 1949 ble en boligtomt, bnr. 31 Leinli, utskilt og solgt til Harald Lehne for 400 kroner. I 1958 ble det så utskilt og solgt to større tomter ved bygdeveien sørøst for Leinetajet, hvor det ble bygd sykehjem – se gnr. 215/36 Solstad og gnr. 215/37 Hvalheim.

Martha Hurum f. Skutle (1898–1971) og Kristian Hurum (1892–1960).

³⁶ Adolf A. Fuhre kjøpte gården sammen med Kr. Hagelsteen, men sistnevnte var kun økonomisk støttespiller og aldri bosatt på gården.

³⁷ Arne Fuhre ble seinere gift med Borghild Karine f. Dynge, som overtok Nerigarden Leine i 1970. Gården eies i dag av deres sønn, Bjørn Fuhre (f. 1929) – se gnr. 215/13.

³⁸ Skjøte ble først utstedt 8. februar 1938, av advokat Schröder, etter fullmakt fra Kristoffer Sætrum.

³⁹ Før han giftet seg, fikk Kristian Hurum to barn med Turid Larsgård (1885–1948) fra Hovet i Hallingdal, som var budeie på Hole prestegård (seinere bosatt i Nylende): Bergljot (f. 1914) og Kitty (f. 1916) – se bind 3 s. 561–562.

Inger Marie Hurum f. Wassertvedt (f. 1936) og Rolf Hurum (f. 1930).

SPØKERI I OPPGARDEN

I det gamle våningshuset i Oppgarden skal en mann, som en gang hadde leid et rom i bygningen, ha gått igjen. Etter hans død ble det flere ganger hørt skritt der, og folk som sov i rommet, skal ha fått sengeklærne revet av seg om natta. Etter hvert nektet voksne karer å sove i rommet, men Gunhild Leine f. Hurum (f. 1927) brukte det som soverom i flere år før hun giftet seg og flyttet hjemmefra, uten å merke noe spesielt.*

* Etter Rolf Hurum og Gunhild Leine.

Etter Kristian Hurums død i 1960 overtok Martha Hurum som eier, inntil hun i 1971 overdro gården til eldste sønn, Rolf.

ROLF HURUM (f. 1930) giftet seg i 1962 med INGER MARIE WASS-TVEDT (f. 1936) fra Stavanger. De har én datter, Ragnhild (f. 1972).

Før hun giftet seg, arbeidet Inger Marie Hurum ved Hvalheim sykehjem. Rolf Hurum har også arbeidet ved Hvalheim sykehjem i perioder, med vedlikeholdsarbeid.

I 1990 hadde Oppgarden Leine 110 dekar dyrket jord, 25 dekar produktiv skog og 10 dekar annen utmark. Gården var medeier i skurtresker (sammen med Søgarden) og vanningsanlegg (to andeler, i dag Sigmund og Gjermund) og hadde 2 traktorer (i dag har Ragnhild én traktor).

I 2004 flyttet Inger og Rolf Hurum til leilighet på Vik. Da hadde de allerede i 2001 solgt gården til datteren, RAGNHILD HURUM (f. 1972). Hun er hjelpepleier, og arbeider i omsorgsbolig for psykisk utviklingshemmede i Hole. Hun er gift med GUNNAR BJAANES (f. 1963) fra Øvre Årdal, som er tømmer av yrke. Fra tidligere samarbeid med Pål Heimdal (f. 1966) fra Helgelandsmoen har Ragnhild én sønn, Kristian (f. 1991).

I desember 2005 ble jordveien i Oppgarden Leine solgt. Åkeren på nedsiden av fylkesveien fikk bnr. 67 (Rolfejordet) og ble solgt til Gjermund Kristoffersen, eier av Elstøen, mens åkeren på oversiden med havn samt en løkke på Fjeldsetra ble solgt til Sigmund Leine, eier av Nedre Leine (Neristua). Denne eiendommen beholdt bnr. 1, mens det gamle gårdstunet i Oppgarden med bygninger fikk nytt bnr. 66 med navn Øvre Leine, og eies fortsatt av Ragnhild Hurum.

Av bygninger på gården er et våningshus (påbegynt i 1950-årene, ferdigstilt rundt 1962), låve med stall og steinfjøs (fra tidlig 1800-tall) og stabbur (gammelt).⁴⁰

Det gamle våningshuset fra rundt 1850 ble revet i 1982. Et gammelt vognskjul/drengestue med vedskjul ble revet i slutten av 1970-årene. Det bestod av tre hus som var satt inntil hverandre.

Eiendommen (bnr. 66) er i dag på 10 dekar.

Gården hadde seterløkke på Fjeldsetra til desember 2005. Her står det et gammelt fjøs, en stall og en kjørehytte som Kristian Hurum bygde tidlig i 1950-årene (eies i dag av Neristua Leine).

Ei havn og et bratt jorde under Oppgarden Leine heter Kattebakk, ved utsiktspunktet øverst i Leineåsen (fra desember 2005 hører det til Neristua Leine).

⁴⁰ Låvebrufoten til den gamle Oppgardslåven var lenge synlig nedenfor låven i Neristua Leine, fortalte gamle Anders Hundstad til Henry Thingelstad. Oppgarden ble trolig flyttet etter 1762, da Nedre Leine ble delt.

Søgarden Leine

LØPENR. 114 – SEINERE GNR. 215/17⁴¹

I 1762 delte Christoffer Torstensen Lehne sin gård Nedre Leine i to gårdparter, og solgte den ene (av skyld 7 ½ lispund, seinere løpenr. 114 Søgarden Leine) til Svend Olsen Svarstad for 326 riksdaler. Kjøperen lånte 300 riksdaler av Anders Larsen Dæhli mot pant i gården. Gårdparten som Christoffer Torstensen selv beholdt, var den seinere Oppgarden.

SVEND OLSEN SVARSTAD (1730–1797) vokste opp i Hodt, og eide i 1750-årene en del av Store Svarstad. Han giftet seg i 1754 med LISBETH IVERSDATTER (f. 1730), datter av Iver Svendsen Svarstad (Enga) og hans tredje kone, Kari Engebretsdatter Taje. Vi kjenner tre av deres barn: Ole (f. 1754), Else (Eli) (f. 1758, g.m. husmann Erik Juulsen Dæhli, minst tre barn: Ole, Anne og Juul) og Anne (f. 1764).

I 1762 lånte Svend Olsen 300 riksdaler av Anders Larsen Dæhli mot pant i Søgarden Leine. I skattemanntallet samme år er han

⁴¹ Søgarden uttales «Søgarn» og navnet «Søgarn Leine» brukes også skriftlig av dagens eier, Sven Leine.

Søgarden Leine i 1950. På oversiden av bygdeveien, i bakgrunnen til høyre, ligger Oppgarden Leine.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

Søgarden Leine i 2006. Våningshuset på gården ble bygd i 1910, og seinere restaurert i 1955 og 2006.

© Fotograf Marit Fagerli

registrert som bosatt på gården med hustru Lisbeth Iversdatter, mora Eli Gulbrandsdatter⁴² og søsteren Lisbeth Olsdatter.

Svend Olsen ble ikke sittende lenge som eier av Søgarden Leine. En yngre bror av selgeren Christoffer Torstensen, MADSR TORSTENSEN LEHNE (f. ca. 1740), var odelsberettiget. Han var gift og bodde på Kopåsen i Modum, og i 1767 innløste Svend Olsen hans odelsrett ved å betale 40 riksdaler. I 1768 solgte Svend Olsen plassen Snupperud til Daniel Nilsen Fjeld for 70 riksdaler, og kort tid etter solgte han resten av gårdparten til Paul Hansen Lehne, sønn av Anne Knutsdatter og Hans Jørgen Mathisen Lehne som tidligere brukte en del av den andre Nedre Leine-gården (matrikelnr. 9, seinere gnr. 215/1).

Paul Hansen Lehne var i 1762 bruker av en del av foreldrenes tidligere gård, med bygselseddel fra biskop Hannestad samme år. Ifølge skattemanntallet 1762 var han da ugift, og satt på gårdparten med én tjenestejente, Mari Knutsdatter, sin mor, Anne Knutsdatter, og enda en kvinne («andre folk boende på gården»), Guri Christensdatter.

PAUL HANSEN LEHNE (1732–1789) overtok Søgarden Leine sist i 1760-årene. Han giftet seg i 1767 med SIRI SYVERSDATTER MIDT-

⁴² Eli Gulbrandsdatter var gift med Ole Nilsen. Hun døde i Hodt i 1777, 76 år gammel.

SKOGEN (ca. 1741–1813), og vi kjenner fem av deres barn:

* Hans (f. og d. 1769), d. 3 uker gammel.

* Kari (f. 1772), g.m. Hans Olsen Gjesvold (1774–1830) på Nerigarden Nordre Gjesval, fire barn: Anne (f. og d. 1808), Ole (f. 1810), Siri (1812–1813) og Paul (f. 1816) – se bind 1 s. 88.

* Hans (1770–1813), ugift, gårdbruker på en del av Nedre Leine (løpenr. 110).

* Syver (1774–1775), d. 6 uker gammel.

* Anne (1778–1839), g. 1802 m. Christoffer Andersen Dæhli, gårdbruker på en del av Nedre Leine, seinere på Bruløkkene på Krokskogen, seks barn – se Nedre Leine gnr. 215/3.

Paul Hansen Lehne døde i 1789, og ved skjøte av 8. mai 1793 solgte Siri Syversdatter halvparten av eiendomsgodset i gården (3 $\frac{3}{4}$ lispund) til sin avdøde manns brorsønn, Engebret Hansen, for 299 riksdaler. Siri Syversdatter giftet seg igjen i 1796 med OLE HANSEN GJESVOLD (f. 1744), eier av Nerigarden Nordre Gjesval. Dette ekteskapet var barnløst – se bind 1 s. 88. I 1797 solgte Ole Hansen Gjesvold ytterligere 3 $\frac{3}{4}$ lispund til Engebret Hansen, som dermed var eier av 7 $\frac{1}{2}$ lispund.

ENGBRET HANSEN LEHNE (1757–1830) var sønn av Hans Hansen Lehne og Marte Hansdatter på Nedre Leine (gml. matrikelnr. 9), seinere gnr. 215/1. Han var utdannet som underoffiser, og giftet seg i 1802 med ELISABETH ANDERSDATTER BYE (f. 1767). Vi kjenner tre av deres barn:

* Anders (f. og d. 1804), d. fem uker gammel.

* Sara (1805–1884), g.m. Anders Engebretsen Hundstad (1798–1875) i Oppgarden Leine, seks barn – se gnr. 215/14 Oppgarden Leine.

* Hans (1807–1851), eier av Nedre Leine fra 1832, g.m. Anne Svendsdatter Hundstad, minst ni barn – se nedenfor.

Engebret Hansen Lehne ble innrullert som artillerist i 1779. I 1781 ble han kommandert til Kristiansand, i 1788 til Fredrikshald, hvor han året etter var med på krigstokt til Sverige i den såkalte «Tyttebærkrigen». Da tjenestegjorde han som bombardér (underoffiser). I 1796 var han sersjant ved 1. Akershusiske nasjonale artillerikompani, og fra 1804 fikk han bevilget en årlig pensjon på 15 riksdaler.

I 1801 satt Engebret Hansen Lehne (44, ugift, gårdbruker og underoffiser) på gården med sine foreldre Hans Hansen (77) og Marte Hansdatter (69), begge føderådsfolk, husbondens tre brødre Christoffer (31, ugift, artillerist og skredder), Christian (27, ugift, smed) og Knut (23, artillerist og skredder), og én tjenestejente Mari Larsdatter (16).

RÅD FOR URÅD

Engebret Hansen Lehne «ble forlovet med datteren på storgården By, men folket hennes sa nei. Den gangen var det også råd for uråd. Bombarderen skrev til sin kaptein, og kongebrev ble utsendt for giftermålet uten lysning».* Både kongebrevet og krakken som brudefolkene knelte på, finnes i dag på Søgarden Leine.

* De ble «viet hjemme i huset etter bevilgning». (VV.: Artillerister fra Ringerike», i Ringerikes Blad 9. august 1951.

FRUKTTRÆR FRA 1812

I hagen i Søgarden Leine står et gammelt epletre som kalles «Ælveapalen». Ifølge Sigvart Leine (f. 1882), farfar til dagens eier, skal treet ha blitt plantet i 1812. Det bærer fortsatt frukt og gir søte, vel-smakende epler. I 2004 blåste nabotreet ned. Det var like gammelt, og ble kalt «Sura-palen».

Etter Engebret Hansens død i 1830 satt Lisbeth Andersdatter som eier til 1832, da hun overdro gården (av skyld 7 ½ lispund) til sønnen Hans for 300 spesidaler og livøre i sin levetid.

HANS ENGBRETSSEN LEHNE (1807–1851) ble gift med ANNE SVENDSDATTER HUNDSTAD (1808–1882), og vi kjenner 11 av deres barn:

- * Elisabeth (1831–1858).
- * Engebret (1833–1834), d. 11 måneder gammel.
- * Engebret (1835–1868).
- * Anders (1836–1914), eier av Søgarden Leine fra 1874, g.m. Mathea Hansdatter Hafnor, seks barn – se nedenfor.
- * Martin (f. og d. 1838).
- * Martin (f. 1839), g.1 m. Anne Olsdatter Hagen, g.2 m. Ingeborg Johnsen.
- * Mads (f. og d. 1841).
- * Marte (f. og d. 1842).
- * Johannes (f. 1843), utvandret til Amerika i 1870.
- * Marte (f. og d. 1846).
- * Hans (f. 1848), utvandret til Amerika i 1870.

*Anders Hansen Lehne
(1836–1914).*

Etter Hans Engebretsens død i 1851 fikk Anne Svendsdatter uskiftebevilning. I 1865 satt hun på gården som 58-årig enke med tre ugifte sønner: Engebret (31), Anders (30) og Martin (25, skomaker). De hadde 3 hester, 5 storfe, 9 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var 1 t. rug, 2 ½ t. bygg, 4 ½ t. blandkorn, 1 t. erter og 9 t. poteter.

Anne Svendsdatter satt som eier av Søgarden Leine til 1874, da hun overdro gården til sønnen Anders for 1.100 spesidaler og livøre (eldste sønn Engebret var da død).

ANDERS HANSEN LEINE (1836–1914) ble i 1874 gift med MATHEA HANSDATTER HAFNOR (1848–1931),⁴³ og de fikk seks barn:

- * Hans (1875–1936), eier av gnr. 212/15 Bønsnes 1904–1910, Oppgarden Leine 1909–1917 og Nordre Sørum i Steinsfjeringen 1917–1924, g.m. Hulda Gustava Solberg (1873–1921) fra Spydeberg i Østfold, fem barn: Engebret (f. 1906), Martha (f. 1908), Anna (f. 1910), Olga (f. 1913) og Jacob (f. 1916) – se bind 2 s. 555–556. Etter Huldas død i 1921 fikk Hans A. Leine en sønn, Rolf Sørensen (f. 1923) med Karen Sørensen fra Mosenga – se gnr. 215/8 Mosenga (Sørens).
- * Elise (1877–1971), g. 1911 m. Karl Johannessen Ruud (1884–1954) på Nordre Ullern, to sønner: Arne (f. 1911) og Kåre (f. 1918) – se gnr. 207/2 Nordre Ullern.

*Mathea Hansdatter Lehne
f. Hafnor (1848–1931).*

⁴³ Mathea Hansdatter var i 1865 tjenestejente på Heieren på Tyrstrand. Hun var datter av Hans Nilsen Sørgefoss (fra Vestre Hafnor) og Sigrid Kristoffersdatter Brulokken – se bind 3 s. 500.

På trappa utenfor den gamle hovedbygningen i Søgarden Leine cirka 1905. Fra venstre: Anders Hansen Leine (1836–1914), Maren Annette (f. 1885), Mathea Hansdatter Leine f. Hafnor (1848–1931), Elise (f. 1877) og Sara Antonie (f. 1894).

* Anne (1879–1958), ugift, bosatt i Kristiania, hvor hun drev melkeforretning på Sagene.

* Sigvart (1882–1972), seinere eier av Søgarden Leine, g.1 m. Aasta Helene Haneborg, tre sønner, g.2 m. Pauline Øverbye – se nedenfor.

* Maren Annette (1885–1967), g.m. Henrik Fevang (1872–1963), bosatt på Holmeng på Nøtterøy, to barn: Hans Henrik (1918–2002, endret seinere familienavn til Holmeng, g.m. Else Bredstrup Johansen f. 1918, fire barn: Karin f. 1949, Gunnar f. 1956, Øyvind f. 1958 og Ragnar f. 1962), og Sofus (f. 1925, d. som barn).

* Sara Antonie (1894–1958), g.m. Kornelius Lehne (1896–1964) på Øvre Svarstad, to barn: Normann (1923–1998, g.m. Sølvi Østmo f. 1929, fire barn: Laila f. 1947, Anne f. 1949, Nils f. 1954 og Arne f. 1959), og Bjørg (1926–1995, g.m. Jarle Reinsli 1923–2001, én datter Åsta f. 1967) – se gnr. 211/3 Øvre Svarstad.

I 1888 ble det påbegynt utskifting på Leine, og Anders Hansen gav i første skiftesamling uttrykk for at han ønsket sin eiendom uberørt av utskiftinga. Seinere fremmet han ønske om at han nødig ville miste den såkalte «Persløkken», som tilhørte hans gård.

I 1900 satt Mathea Hansdatter og Anders Hansen Leine på gården med sine seks barn. I 1903 kjøpte sønnen Sigvart en åkerteig, gnr. 212/23 Søjordet av skyld 95 øre, for 1.285 kroner fra Bønsnes

ATTÅT-NÆRING

I 1880- og 90-årene tjente Mathea Leine litt ekstra ved å lage middag til en skipper på Tyrifjorden et par ganger i uka. Sønnensønnen Sigurd (f. 1911) har seinere fortalt at hun gikk 400–500 meter fra gården og ned til fjorden, «og så rodde hun ut i Frog-nøysundet med maten. Båten gikk i fast rute, men jeg husker ikke hva den het. Dette var ei attåt-næring som hun fikk noen få ører for».

«... STEINPELLINGA VAR VI VELDIG LEI»

«Vi måtte tidlig være med og arbeide på gården. Den gang skulle alle grasvollene pelles reine for småstein, så den ikke kom i slåmaskin-kniven. Den steinpellinga var vi veldig lei, men vi slapp ikke unna. Helt til siste verdenskrig var det mye dyrking av Ringerikspotet nesten på hver gård, slik også her: 8–10 dekar pluss like mye turnips og kålrot. Den gang var det mye arbeid med tynning og lusing. Sprøyting mot ugras og tørråte var ukjent da.»*

* Etter Sigurd Leine (f. 1911).

Mathea Hansdatter og Anders Hansen Leine med tre av sine døtre cirka 1905. Fra venstre: Sara Antonie (f. 1894), Maren Annette (f. 1885), Elise (f. 1877), Mathea Hansdatter Leine f. Hafnor (1848–1931) og Anders Hansen Leine (1836–1914).

Aasta Helene Leine f. Haneborg (1879–1920) og Sigvart Leine (1882–1972).

bnr. 1. Skjøte ble først utstedt i 1910, og teigen har siden vært en del av Søgarden.

I 1909 (skjøte ble utstedt 11. mai 1912) overtok SIGVART LEINE (1882–1972) gården etter foreldrene for 8.000 kroner og livøre til foreldrene av 5-årlig verdi 700 kroner. 5.600 kroner av kjøpesummen ble oppgjort i form av en obligasjon mot pant i gården.

Før han ble eier av Søgarden, hadde Sigvart Leine vært i Amerika i fire år og arbeidet på farm i Dakota. Han giftet seg i 1909 med AASTA HELENE HANEBOG (1879–1920) fra Strømmen, som han traff i Amerika. De fikk tre sønner:

I Søgarden Leine i 1914. Fra venstre: Sigvart Leine (f. 1882) med sønnen Anders (f. 1910) foran seg, ukjent (med hatt), Sara Antonie Leine (f. 1894) med Sigvart sønn Sigurd (f. 1911) foran, Maren Annette Leine (f. 1885), Mathea Hansdatter Leine f. Hafnor (f. 1848) og Elise (Leine (f. 1877).

* Anders Martinius (1910–1953), forpaktet flere gårder, bl.a. Nigarden Bjørke i Steinsfjerdings (1949–51) og Halsteinrud i Norderhov, g.m. Susanne Vidme (1909–1987) fra Gudbrandsdalen (ingen barn).

* Sigurd Osvald (1911–2001), eier av Søgarden Leine fra 1954, g.m. Signe Frøhaug, to barn – se nedenfor.

* Aage Henning (1915–2004), fra 1946 eier av Nedre Leine (Neristua), g.m. Gunhild Hurum (f. 1927), to sønner: Sigmund og Anders – se gnr. 215/1 Nedre Leine.

Sigvart Leine var sagmester, og sammen med broren Hans reiste han rundt og skar på gårdssager og mobile sager over hele Ringes- rike, Hallingdal, Modum og Lier. Aasta Leine døde av tuberkulose i 1920, og hans søster Anne stelte huset for ham i noen år. Skiftet etter Aasta Leine ble avsluttet i 1923, hvoretter Sigvart Leine fikk hjemmelsbrev etter takst 22.000 kroner, mot å svare panterettsut- legg til de tre barna med 2.000 kroner til hver.

Sigvart Leine giftet seg igjen i 1923 med PAULINE ØVERBY (1883–1964) fra Øverby på Utstranda. De fikk samme år en død- født datter. I 1930 fikk de en fosterdatter, Eva Leine (1930–2000), som vokste opp på gården. Hun giftet seg i 1953 med Knut Gom- næs (f. 1928) fra Søndre By, som samme år ble eier av Søndre Ruds- ødegården. De fikk to døtre: Olaug (f. 1955) og Astrid Synnøve (f. 1956) – se bind 1 s. 461.

I 1948 hadde Søgarden Leine (av skyld mark 6,08) 110 dekar dyrket jord hvorav 7 dekar frukthage, 20 dekar annet jordbruks- areal, 100 dekar produktiv skog og 20 dekar annen utmark. På gården var det 3 hester, 10 kyr, 2 okser, 2 ungdyr, 6 griser og 25 høner.

I 1948 ble det utskilt en boligtomt ved Leinetajet (bnr. 30 Sør-

Pauline Leine f. Øverby (1883–1964) og Sigvart Leine (1882–1972).

Søgarden Leine i 1950, med frukthagen i forgrunnen.

Widerøe's Flyveselskap A/S, avfotografert av Fotograf Marit Fagerli

Pauline Leine f. Øverby (1883–1964) og Sigvart Leine (1882–1972) med sin fosterdatter Eva (f. 1930). Bildet er fra 1937. Eva Leine giftet seg i 1953 med Knut Gonnæs i Søndre Rudsødegården.

Fra Søgarden Leine cirka 1937. Til venstre står budeia på gården, Emma Søhol, og gutten i matrosdress er Magnus Ivar Gjesvik. I «kørjtrilla» sitter Pauline Leine f. Øverby (til høyre) og (med hvit hatt) hennes søster, Inger Margrethe Gjesvik f. Øverby, og Eva Leine (nærmest). I bakgrunnen (med hatt) står Sigvart Leine.

bye), som ble solgt til Henrik Bye for 750 kroner.

I 1954 overtok sønnen Sigurd gården etter faren, for en kjøpesum på 40.000 kroner.

SIGURD LEINE (1911–2001) giftet seg i 1941 med SIGNE FRØHAUG (1915–1999) fra Nedre Frøyhov. De fikk to barn:

LEINE KASSEFABRIKK

I 1935 begynte Sigvart Leine å produsere fruktkasser i Søgarden, i en bygning (tidligere vognskjul) som stod ved bygdeveien nedenfor Oppgarden og ble flyttet til tunet i Søgarden i 1932 og påbygd to rom (drenkestue). På gården hadde han en mobil sag, som han skar kassebord på. I 1938 kjøpte han dobbel sagspindel og utvidet virksomheten, og bygde ny sagbygning i 1942. Kassene ble solgt som byggesett til bøndene i distriktet, og var av tre typer: eple-, steinfrukt og grønnsak-kasser. Det var eplekasser det gikk mest av, og i gode fruktår var etterspørselen stor. Det kom biler helt fra Vestlandet for å hente eplekasser. Han kjøpte tømmer på rot, satte bort hogsten og kjørte som oftest tømmeret selv fra Krokskogen til Leine, én vending pr. dag. Produksjonen sysselsatte i perioder i 1940- og 50-årene tre-fire mann, og ble drevet til sist på 1960-tallet, da pappemballasjen kom.*

* Etter Sigurd Leine (f. 1911). Ett av rommene i kassefabrikken ble brukt som snekkerverksted, og her startet Kåre Sand fra Bønsnes sin bedrift i 1941 – se gnr. 212/36 Bøberg.

* Åsta (f. 1943), bosatt i Sylling i Lier, g.m. Hans Sylling (1940–1995) fra Sylling, tre sønner: Ole Kristian (f. 1968, g.m. Ingeborg Swang f. 1974, to barn: Marthe f. 2001 og Ola f. 2003), Sigurd (f. 1970, g.m. Grethe Bergflødt f. 1971) og Lars (f. 1973, g.m. Anne Grethe Aaslund f. 1973, to barn: Hans f. 2005 og Even f. 2006).

* Sven (f. 1946), eier av Søgarden Leine fra 1983, samboer med Astrid Lie – se nedenfor.

Sigurd Leine var som ung gutt på hvalfangst i Sørishavet, med hvalkokeriet «Salvestria» som tilhørte Salvesens rederi i England (rederen var fra Vestfold). Seinere ble han sagmester som faren. De arbeidet sammen, og reiste rundt på en motorsykkel som Sigurd hadde kjøpt for pengene han tjente på hvalfangsten.

Før han overtok slektsgården, var Sigurd Leine i 13–14 år sagmester på Gårdhammer-saga i Soknedalen, samtidig som han og Signe forpaktet Søndre Gårdhammer gård. På Leine drev de fruktproduksjon og utvidet frukthagen til 20 dekar, primært epler. Disse ble solgt via Gartnerhallen (faren Sigvart reiste selv rundt og solgte frukt, bl.a. på Toten).

I årene 1967–1973 var Sigurd Leine kirkeverge ved Bønsnes kirke.

I 1960 og 1972 ble to tidligere bygseltomter på Fjeldsetra utskilt og solgt.⁴⁴ I 1976–77 ble det bygd åkervanningsanlegg i samarbeid med Neristua og Oppgarden Leine (Leine Åkervanning A/L). Anlegget ble tatt i bruk i 1978, og i 2004 utvidet med Elstøen.

I 1983 ble gården overtatt av sønnen, SVEN LEINE (f. 1946). Han er tømremester, og arbeider som lærer i byggfag ved Hønefoss videregående skole. Sven Leine er samboer med ASTRID LIE (f. 1950) fra Otta, som er utdannet formingslærer og arbeider ved Balder tekstil, en vernet bedrift i Oslo. Fra tidligere ekteskap med Inger Rusten (f. 1952) fra Viul har Sven Leine tre barn:

Sigurd Leine (1911–2001).

Signe Leine f. Frøhaug (1915–1999).

⁴⁴ Gnr. 215/38 til Erling Abildgaard og gnr. 215/53 til Trygve Foss.

Leine-saga cirka 1960. Både Sigvart Leine (1882–1972) og sønnen, Sigurd Leine (1911–2001) var sagmestre. Saga i Søgarden Leine ble anlagt i 1938, og lå først i bygningen til venstre, som ble oppført i 1932 (bygd av Ingvald Frøhaug fra Åsbakken) og hvor kassefabrikken holdt til fra den ble startet i 1935. Sagbygningen til høyre ble oppført i 1942.

Sigurd Leine var kirkeverge i Bønsnes kirke i perioden 1967–73. Her ringer han jula inn en julekveld rundt 1970. Å ringe var egentlig kirketjenerens oppgave, men på julekvelden var kirketjeneren opptatt i Hole kirke, og kirkevergen måtte trå til i Bønsnes (slik ordningen også er i dag).

TRE DAGERS TUR TIL KRISTIANIA

Sigurd Leine (f. 1911) fortalte at de rundt 1920 reiste med hest og vogn til Kristiania for å selge poteter på Youngstorvet. Det var en tre dagers tur. Første dagen kom de til Smestad i Bærum, hvor de overnattet. Andre dagen nådde de byen og torvet, ble kvitt potetene og gikk i butikker, før de returnerte til Smestad for ny overnatting. Den tredje dagen kom de hjem. Seinere ble poteter og frukt til Oslo kjørt av Hans Andersen Leine, som hadde lastebil. Han kjørte også til Gjøvik og Raufoss med epler, og da var flere Røyse-bønder med.

* Hans Arne (f. 1975), bosatt i Hamburg.

* Elisabeth (f. 1980, tvilling), bosatt i Oslo, samboer med Lars Reinsnos fra Hønefoss.

* Anne Kathinka (f. 1980, tvilling), bosatt i Stockholm.

Søgarden Leine har i dag 122 dekar dyrket jord, 150 dekar produktiv skog og 100 dekar annen utmark, 3 traktorer og kaldluft korntørke. Gården er medeier i vanningsanlegg. Eierne driver i tillegg (siden 1996) 55 dekar jord på nabogården Oppgarden Leine (de 55 dekar eies siden 2005 av Sigmund Leine i Neristua Leine).

Fruktproduksjonen i Søgarden tok slutt i 1997. Da ble det meste av frukthagen hogd ned (i dag er den på 3 dekar).

Av bygninger på gården er hovedbygning (bygd 1910, restaurert 1955 og 2006), generasjonsbolig (bygd 1976 ca. 200 m fra gårdstunet, leies ut), stabbur (1923), låve med stall og fjøs (bygd 1900, i 1970 ble stallen fjernet, og nytt fruktlager bygd), ved- og vognskjul, sag (1942, her ble det drevet leieskur til sist på 1980-tallet) og drengestue/kassefabrikk (1942, ombygd til verksted og garasje 1980). Gården har skogshytte (bygd 1929), stall og fjøs på Fjeldsetra, og er medeier i størhus samme sted.

På Søgarden Leine er det mye møbler og utstyr fra gammel tid, bl.a. en trekiste fra 1722, et gulvur fra 1798, veggur, dragkiste og brudeskammel fra sist på 1700-tallet, som ble brukt i bryllupet til Elisabeth Andersdatter Bye og Engebret Hansen Lehne i 1802.

Åkernavn er Øvre og Nedre Bråtan, Midtpløya, Sagjordet, Jor-deshavna, Kroken og Roa.

Sigvard Leine (1882–1972) skjenker lovtannvin under besøk av en Aftenposten-journalist rundt 1970.

© Aftenposten

Nedre Leine

GNR. 215 - OGSÅ KALT SØNDRE LEINE

GAMMELT MATRIKKNR. 9 – SEINERE LØPENR. 109, 110, 111 OG 112 (GNR. 215/1–13)

Den andre gården som ble kalt Nedre Leine på 1600-tallet (gammelt matrikkelnr. 9 av skyld 1 skippund 17 ½ lispund, eller 37 ½ lispund), ble eid av Oslo bispestol (20 lispund) og Lier prestebord (2 ½ lispund), mens 15 lispund var privatgods. I 1723 tilhørte privatgodset Guttorm Hafnor og Knut Sax, med en halvdel på hver.

Fra 1690-årene var MATHIS LEINE bruker av halve Nedre Leine (seinere løpenr. 109 og 110). Han var bruker også i 1698, og gift med RAGNHILD NILSDATTER, som døde i 1717, 81 år gammel. Mathis Leine ble etterfulgt av sønnen, HANS JØRGEN MATHISEN LEHNE (1672–1743), som oppsitter på halvdel av Nedre Leine gml. matrikkelnr. 9, med bygselsedel fra Oslo bispestol. Han var gift to ganger, først med KIRSTI ANDERSDATTER (ca. 1674–1718), og vi kjenner fem av deres barn:

* Mari (ca. 1705–1788), g.m. Ole Gulbrandsen Svarstad, bruker av gnr. 211/5 Svarstad.

* Christen (ca. 1706–1776), fra 1736 eier av Øvre Ullern, g.1 m. Kirsti

Tre av Nedre Leine-gårdene i 1950. Nærmest ser vi Neristua (bnr. 1) til høyre, og Nerigården (bnr. 13) til venstre. I bakgrunnen, på den andre siden av bygdeveien, ligger Oppgården (bnr. 14). Låvebrufoten til den gamle Oppgårdslåven var lenge synlig nedenfor låven i Neristua, fortalte gamle Anders Hundstad. Oppgården ble trolig flyttet etter 1762, da Nedre Leine ble delt.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

TO OPPSITTERE I 1723

I 1723 var det to oppsittere på Nedre Leine gammelt matrikkel 9: enken Martha (Nerigarden, løpenr 112), og Hans Jørgen Mathisen (Sørgarden, løpenr. 114). De hadde i alt 2 hester, 12 storfe og 12 sauer, og årlig utsæd var ½ t. rug, ½ t. erter, 1 t. bygg og 5 t. blandkorn. Årlig høyavling var 12 lass.

Madsdatter Lehne (ca. 1712–1742), minst tre barn: Mads, Kirsti og Hans. Christen g.2 m. Ingjerd Eriksdatter Dæhli (1715–1785), seks barn: Anne Christine, Ragnhild, Anne, Erik, Maria og Kristina – se gnr. 207/4 Øvre Ullern.

* Anders (1709–1790), g.m. Kirsti Petersdatter Søhol (1718–1800), ni barn: Malene, Peter, Kirsti, Ragnhild, Anne, Hans, Mari, Jacob og Maria – se omtale av Søhol.

* Magnhild (ca. 1712–1786), g. 1740 m. Paul Larsen Skrangledalen (ca. 1707–1776), vi kjenner fem barn: Hans (f. 1741), Lars (f. 1744), Nils (f. 1746), Kirsti (f. 1750) og Lars (f. 1753) – se Skrangledalen (husmannsplass under Søhol).

* Mathis (f. og d. 1718), d. 10 uker gammel.

Kirsti Andersdatter døde i 1718, 44 år gammel, og samme år ble det avholdt skifte. Hun etterlot seg enkemann og fire barn: Mari (13), Christen (11), Anders (8) og Magnhild (6). Boets bruttoverdi var 36 riksdaler, og etter at gjelda var trukket fra, ble det 10 riksdaler til fordeling på arvingene.

I andre ekteskap var Hans Jørgen Mathisen Lehne gift med ANNE KNUTSDATTER LEHNE (1691–1769), datter av Knut Halvorsen Lehne på Nedre Leine gml. matrikkelnr. 48. Vi kjenner åtte av deres barn:

* Knut (f. og d. 1719), d. tre uker gammel.

* Mari (1722–1731), d. 9 år gammel.

* Knut (f. 1724), seinere bruker av Leinestrand, g.m. Anne Hansdatter Fekjærstuen (1724–1816), 10 barn – se Leinestrand.

* Hans (1726–1801), seinere bruker av Nedre Leine løpenr. 109, g.m. Marte Hansdatter Fjeld (f. 1732), 10 barn – se gnr. 215/13 Nerigarden Leine.

* Kirsti (f. og d. 1728), d. 11 uker gammel.

* Mathis (f. 1729),⁴⁵ g.m. Johanne Andersdatter Ruud (f. 1733) fra Østre Rud i Steinsfjordingen, fra 1758 eiere av Utvika, minst én sønn Anders (1770–1824, seinere eier av Fjulsrud).

* Paul (1732–1789), seinere gårdbruker i Sørgarden Leine, g.m. Siri Syversdatter Midtskogen, vi kjenner fem barn: Hans, Kari, Hans, Syver og Anne – se gnr. 215/17 Sørgarden Leine.

Etter Hans Jørgen Mathisen Lehnets død i 1743 ble det avholdt skifte. Han etterlot seg enke og åtte barn, fire fra hvert ekteskap. Boets nettoverdi var 75 riksdaler.

Enka, Anne Knutsdatter Lehne, synes å ha fortsatt som bruker til ut i 1750-årene, da gården ble delt. Sønnen Knut fikk bygsel-seddell på en mindre parsell Leinestrand, mens Hans overtok halv-

⁴⁵ I kirkeboka over døpte er navnet Kirsti innført på denne dåpen, men det navnet er trolig feil. I skiftet etter faren i 1743 er Mathis' alder oppgitt til 14 år, og han ble konfirmert i 1746. (Etter Ole Engebretsen Yttri.)

parten av farens tidligere gård (se løpenr. 109. Seinere bnr. 1). Den andre halvparten ble delt mellom etterkommere av sønnen Paul (som var gårdbruker i Søgarden Leine) – se løpenr. 110, seinere gnr. 215/3, 8 og 11).

Nedre Leine

LØPENR. 109 – SEINERE GNR. 215/1

NERISTUA LEINE (OGSÅ KALT INNISTUA LEINE)

Rundt 1750 synes Hans Hansen Lehne d.e. å ha overtatt halvparten av gården som tidligere ble brukt av hans foreldre, Anne Knutsdatter og Hans Jørgen Mathisen Lehne. I 1753 kjøpte han 3 ³/₄ lispund i gården av Nils Nilsen Ihlen (halvparten av de 7 ¹/₂ lispund som tidligere ble eid av Knut Sax).

HANS HANSEN LEHNE d.e. (1726–1801) giftet seg i 1755 med MARTE HANSDATTER FJELD (f. 1732) fra Nordre Fjeld. De fikk 10 barn, hvorav åtte nådde voksen alder:

* Hans (1755–1824), seinere gårdbruker på Nedre Leine, g.m. Eli Christensdatter Bønsnæs, fire barn – se nedenfor.

* Engebret (1757–1830), seinere eier av Søgarden Leine, g. 1802 m. Elisabeth Andersdatter Bye (f. 1767), tre barn: Anders, Sara og Hans – se gnr. 215/17 Søgarden Leine.

* Fredrik (1759–1840), seinere eier av Berg på Røyse, g. 1792 m. Eli Jensdatter Berg (1752–1833), én sønn Jens (1795–1862), g.m. Marte Christensdatter Fjeld (1796–1876), tre barn: Fredrik, Hans og Berte Marie – se bind 3 s. 271–272.

* Anne (1762–1827), g. 1789 m. Alv Christensen Bønsnæs (f. 1765), i 1801 leilending på Fjeld, siden eier av en del av Bønsnes, seks barn: Maria, Christen, Christen, Hans, Marte og Anne – se gnr. 212/13 Bønsnes.

* Dødfødt gutt (1764).

* Berte (1765–1766), d. 1 år gammel.

* Berte (1767–1819), g.m. Christen Danielsen Fjeld (1764–1852) i Stua Fjeld, 10 barn: Hans (f. 1790, d. som barn), Hans (f. 1791), Kari (f. 1793), Marte (f. 1796), Mari (f. 1798), Daniel (f. 1800), Nils (f. 1803), Peder (f. 1806), Anne (f. 1807) og Søren (f. 1810) – se gnr. 217/9 Stua Fjeld.

* Christoffer (1770–1818), seinere husmann i Elstøen, g. 1810 m. Gjertrud Danielsdatter Fjeld (f. 1782), tre døtre: Inger (f. 1809), Marte (f. 1811) og Dorte (f. 1816) – se Elstøen.

* Christian (1774–1828), seinere eier av Nerigarden Leine, g.m. Inger Gulbrandsdatter Hundstad, to sønner – se gnr. 215/13 Nerigarden Leine.

* Knut (1778–1845), seinere eier av Toltepart på Frognøya, g.m. Kari Jensdatter Frognøen, fire barn – se gnr. 213 Frognøya.

SEKS SØNNER DRO I FELTEN

«... det går frasagn om at intet hus på hele Ringerike stilte så mange soldater i 1808 som Innistua Leine. Seks sønner dro i felten, og disse var: Hans f. 1755, Engebret f. 1757, Fredrik f. 1759, Christoffer f. 1770, Christian f. 1774 og Knut f. 1778. Engebret Hansen ble innrullert som artillerist 13. april 1779, og han ble i 1781 kommandert til Kristiansand, i 1788 til Fredrikshald, og var året etter med på krigstokt til Sverige, og tjenestegjorde da som bombardér, dvs. underoffiser».*

* VV.: «Gammel slektsgård på Ringerike», avisartikkel (manus i Hole bygdearkiv).

I 1762 satt Marte Hansdatter og Hans Hansen Lehne d.e. på går-

Nedre Leine (Neristua) i 2006. Våningshuset på gården er bygd i 1962, og kårboligen (til venstre) i 1986.

© Fotograf Marit Eagerli

den med én tjenestejente, Marte Mortensdatter. Under gården var det én husmannsplass (Knut Hansen).

HANS HANSEN LEHNE d.y. (1755–1824) etterfulgte faren som gårdbruker på Nedre Leine. Han giftet seg i 1793 med ELI CHRISTENDATTER BØNSNÆS (1769–1833), og de fikk fire barn:

* Hans (1794–1872), fra 1816 eier av Nedre Leine, g.m. Kari Christensdatter Fjeld, tre barn – se nedenfor.

* Christen (f. 1797), bosatt i Gomnes-eie, seinere på Leine, g.m. Mari Ellingsdatter (f. 1801) fra Øvre Gomnes, vi kjenner fire barn: Karen (f. 1827), Gunhild (f. 1833), Elling (f. 1836) og Kristian (1840–1905, g.m. Eugenie Svendsen 1844–1916, datter Gyda Eugenie 1875–1919 g.m. Lars Hansen Midthaug 1871–1930, minst én sønn Leif).⁴⁶

* Cornelius (1799–1800), d. 1 år gammel.

* Cornelius (f. 1802), d. som barn.

I 1801 satt Eli Christensdatter (31) og Hans Hansen Lehne (45) på gården med to barn: Hans (6) og Christen (4) samt en tjenestejente, Lisbeth Olsdatter (15). Under gården var det én husmannsplass.

I 1816 ble gården solgt til eldste sønn, Hans. Han betalte 50 speidaler for de $3 \frac{3}{4}$ lispund eiendomsgods og bygselrett samt livøre til foreldrene i deres levetid. Han eide dessuten $15 \frac{1}{2}$ lispund i

⁴⁶ Slektsopplysninger fra Ole Yttri, og V.V.: «Gammel slektsgård på Ringerike», avisartikkel (manus i Hole bygdearkiv).

Vestre Fjeld, som han solgte i 1823 – se omtale av Vestre Fjeld.

HANS HANSEN LEHNE d.a.y. (1794–1872) var hjulmaker, og giftet seg i 1816 med KARI CHRISTENSDATTER FJELD (1793–1868) fra Stua Fjeld. De fikk flere barn, hvorav tre nådde voksen alder:

* Kornelius (1816–1875), etterfulgte foreldrene som eier av Nedre Leine, g.1 m. Margit Herbrandsdatter – ingen barn, g.2 m. Anne Martine Nilsdatter Hafnor (1822–1891), sju barn – se nedenfor.

* Berte (1820–1883), g.m. Nils Abrahamsen Søhol (1817–1888), tre barn: Anders (f. 1848), Karen (f. 1852) og Mathea (f. 1855) – se gnr. 218/6 Søhol (Nystua).

* Hans (f. 1831), seinere eier av Leinestrand, g.m. Else Christensdatter, fire barn: Hans, Christen, Karl og Martin – se Leinestrand.

UTSKIFTING PÅ LEINE 1888–90

I januar 1887 krevde Anne Martine Nilsdatter Lehne i Innistua Leine utskifting av Leine-gårdene, og årsaken til kravet ble klart formulert i hennes brev til utskiftingsformannen: Gården hennes bestod av seks «hver for sig liggende parseller, hvoraf ingen ved gaardstunet». I brevet listet hun opp de 14 loddeierne på Leine, hvorav fem ble antatt å bli spesielt berørt av en utskifting: Lars Olsen Thingelstad (Nordigarden), Anne Martine Lehne (Neristua/Innistua), Kristian Gulbrandsen Lehne (Nerigarden), Engebret Andersen Lehne (Oppgarden) og Anders Hansen Leine (Søgarden).

Den 9. april 1888 ble første skiftesamling holdt hos Anne Martine i Innistua, under ledelse av utskiftingsformann M. Holst og de oppnevnte utskiftingsmenn, Lars Olsen Libakke og Ole Larsen Frøhaug. At utskifting var nødvendig, forteller ikke minst et åkernavn: «Tregårdsjordet», som tilfalt Innistua etter utskiftinga. Anne Martine ble også bevilget 730 kroner til flytting av låve, stall, fjøs, svinehus, stolpehus, bryggerhus og badstu samt omlegging av en vannledning. Innistuas driftsbygninger var de eneste som ble bestemt flyttet, med tillegg av en «ladebygning» (låve) og smie som tilhørte Oppgarden (trolig de som lå på Tajet). Flytting av husene skulle være utført innen 1. november 1891.

Før utskiftinga ble avsluttet i april 1889, protesterte Lars Thingelstad i Nordigarden Leine, mot at grenselinjen mellom Nordigarden og Innistua gikk for nær innpå hans våningshus, «og derhos findes at indhøstningen er bleven besværliggjort». I brev av 20. juni s.å. til amtmannen i Buskerud krevde han overskjønn, sammen med Kristian Gulbrandsen Lehne i Nerigarden, «paa grund af misnøie» med utskiftinga som nylig var avsluttet. I et seinere brev utdypet han sin misnøye. Ved utskiftinga var han blitt fratatt sin nærmeste jord, og i stedet hadde han fått tillagt sin eiendom tre teiger som lå langt borte, og til den ene (ved Nyork) måtte han endog kjøre over annen manns eiendom. Han kunne ikke se annen «nytte» av utflyttingen enn at han hadde fått naboens hus og jord nærmere seg. Han ønsket dessuten å slippe å få tildelt en teig ved grensen mot Mosenga (dette ble innvilget), og mente at en del kirsebærtrær, som han måtte avgi til naboen, var for lavt verdsett.

Kristian Gulbrandsen Lehne i Nerigarden forklarte også, i et seinere brev, hvorfor han fremmet anke. Det var «fordi min gaard er blevet meget tungere nu end før, fordi jeg har faaet mer ager ovenfor end jeg hadde før, og det i bare smaabiters som ikke er noget at bruge, og for kostbare til at ligge øde, da de ere bonitetret for full værdi». Og ikke minst «ligger eiendommene fremdeles ind på væggene til hinanden, nu som forhen».

Resultatet av overskjønnet ble at fire grenselinjer ble litt endret, blant annet mellom Nordigarden og Innistua. Verdien av en del epletrær og kirsebærtrær, som Anne Martine Lehne i Innistua overtok fra Nordigarden og Oppgarden, ble også revidert.

NY VEI TIL HUNDSTAD

Før utskiftinga gikk det en gammel vei fra Leine-gårdene over Nordigårdens marker til bygdeveien Hundstad-Bønsnes i Mosengbakken. Nordigårdens eier, Lars Thingelstad, fremmet ønske om å sløyfe denne veien og i stedet legge en ny mot Hundstad, over Hunstads marker. På visse vilkår gikk eieren av Hundstad, landhandler Western, med på at ny vei ble lagt over hans grunn, og veien ble stukket opp under oppsyn av de berørte parter. Kort tid etter mottok utskiftingsretten brev fra Western, hvor han meddeler at han trakk sin tillatelse til ny veitrasé over hans eiendom tilbake, såfremt den pågående utskifting på Leine ikke kom til å omfatte også Hundstad Allmenning, slik at den ble delt på gårdene som grenset inntil, etter gårdens skyld. Dette ble avvist av utskiftingsretten, som ikke fant å ha lovhemmel til å røre allmenningen. Dermed ble det ikke noen ny vei over Hundstads marker, men derimot på nordsiden av Nordigårdstunet og (på Nordigårdens grunn) østover til Mosengbakken.

I 1846 ble det tinglyst festeseddel til Anders Johannessen Pamperud og kone på «stykket» Hukebakke, og i 1850 ble en parsell Leinestrand søndre (seinere bnr. 2 av skyld 33 øre) utskilt og solgt til sønnen Hans for 45 spesidaler – se Leinestrand.

KORNELIUS HANSEN LEHNE (1816–1875) etterfulgte i 1850 foreldrene som eier av Nedre Leine. Han betalte 80 spesidaler for 3 $\frac{3}{4}$ lispund eiendomsgods og 5 $\frac{5}{8}$ lispund bygselgods samt livøre til foreldrene, som ble «påheftet eiendomsgods og bygselgods med en halvpart på hver». Kornelius Hansen var gift to ganger, først med MARGIT HERBRANDSDATTER fra Hallingdal. Dette ekteskapet var barnløst. Det var skifte etter Margit Herbrandsdatter i 1851, og Kornelius giftet seg igjen med ANNE MARTINE NILSDATTER HAFNOR (1822–1891) fra Vestre Hafnor (Hafnorjordet). De fikk sju barn, hvorav tre nådde voksenalder:

* Maren (1853–1859), d. 5 år gammel.

* Hans (1855–1857), d. 2 år gammel.

* Hans (1856–1870), d. 13 år gammel.

* Mathea (f. og d. 1859), d. 14 dager gammel.

* Maren (1860–1951), g.m. Nikolaus Pedersen Hafnor (1851–1924) på Hafnor, tre barn: Peder (f. 1894, g.m. Martha Sofie Bjella, ni barn: Nikolai, Hans, Marit, Gerda, Erik, Per, Åse, Leif og Torbjørn), Konrad (f. 1898, g.m. Gudrun Henriette Bjella, én sønn Knut) og Margit (f. 1903, g.m. Anders Fjeldstad, to døtre: Solveig og Jorunn) – se bind 3 s. 502.

* Nils (1862–1918), flyttet til Hedmark som agronom, siden eier av Hoberg gård på Hamar, og fra 1913 av Solberg gård i Trøgstad, gårdbruker her og i Smålenene (Østfold), g.m. Berthe Petlund (1864–1947), fem barn: Kornelius, Signe, Andreas, Nils og Kolbjørn – se gnr. 211/3 Øvre Svarstad.

* Karen (1865–1948), ugift, lærerinne ved Hønefoss folkeskole.

I 1857 kjøpte Kornelius Hansen Lehne en parsell Nordengen (seinere bnr. 7 av skyld 53 øre) av Anders Johannessen Lehne, eier av Nedre Leine bnr. 3 (løpenr. 110), for 200 spesidaler.⁴⁷

I 1865 satt Anne Martine Nilsdatter (44) og Kornelius Hansen (50) på gården med fire barn: Hans (10), Maren (6), Nils (4) og Karen (1), føderådsfolkene Hans Hansen (72) og Kari Christensdatter (73) samt én tjenestejente, Nikoline Johannesdatter (18). De hadde 2 hester, 5 storfe, 11 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, 2 $\frac{1}{2}$ t. bygg, 2 $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{3}{4}$ t. erter og 6 t. poteter. Under gården var det én husmannsplass (Hukebakk).

⁴⁷ Nordengen lå ved grensen mot Mosenga, og etter utskiftinga 1888–90 ble parsellen overført til dette bruket. Men ved Neristua Leine beholdt i matrikkelen fortsatt begge bruksnumrene (1 og 7), og da den tidligere husmannsplassen Gamle-Hukebakk ble utskilt og solgt i 1936, fikk DEN tildelt bnr. 7 – øyensynlig uten ny skylddelingsforretning.

Ved kongelig skjøte tinglyst 1. september I 1873 ble Kornelius Hansen eier av det tidligere bygselgodset. Kjøpesummen er ukjent, men eiendommen ble påheftet jordavgift, og kjøperen lånte 500 spesidaler i Opplysningsvesenets fond mot pant i gården.

Etter Kornelius Hansen Lehnes død i 1875 fikk Anne Martine Nilsdatter uskiftebevilning, og fortsatte driften av gården.

I 1888 ble det utskilt en skogteig (bnr. 20 av skyld 37 øre), som ble solgt til Edvard Olsen Guriby (på bruket Guriby ved Vik i Hole) for 1.600 kroner.

Anne Martine Nilsdatter satt som eier av Nedre Leine til sin død i 1891. Da sønnen Nils satt med egen gård på Hedmarken og datteren Maren var gårdbrukerkone på Hafnor (yngste datter Karen var ugift lærerinne), ble gården i 1893 solgt til Johannes Olsen Hundstad for 5.020 kroner. Dermed gikk denne Nedre Leine-gården ut av den slekten som hadde sittet der siden rundt år 1700.

JOHANNES OLSEN HUNDSTAD (f. 1822) var sønn av Lisbeth Knutsdatter og smed Ole Johnsen Hundstad i Hundstad klokkerbolig. Han giftet seg i 1859 med KAREN ANDERSDATTER HUNDSTAD (f. 1834) fra Store Hundstad, og vi kjenner sju av deres barn:

* Ole (f. 1859), seinere innehaver av Hundstad landhandleri, og eier av gnr. 216/11 Rudshaugen og gnr. 209/11 Åsheim, g.m. Mathilde Syverine Sørensdatter (f. 1876) fra Sersjantløkka (ingen barn).

* Anders (1861–1949), seinere eier av Nedre Leine, g.m. Karoline Corneliusdatter Fjeld – se nedenfor.

* Lovise (f. 1863), i 1900 ugift og bosatt på Nedre Leine.

* Martin (f. 1865).

* Jørgen (f. 1867), d. som barn.

* Jørgen (1869–1880), d. 11 år gammel.

* Karl (f. 1875).

Johannes Olsen Hundstad døde i 1902 og etterlot seg hustru og fire barn: Anders, Lovise, Ole og Karl. Karen Hundstad satt som eier av gården til 1907, da hun overdro den til sønnen Anders for 4.000 kroner (skjøte ble først utstedt i 1933).

ANDERS JOHANNESSEN HUNDSTAD (1861–1949) ble gift med KAROLINE CORNELIUSDATTER FJELD (1862–1951) fra Myra Fjeld. Ekteskapet var barnløst.

Anders J. Hundstad var treskjærer og smed, og smidde lenker og splinter til bruk i tømmerføringa på fjorden. Smia var tatt med fra Hundstad av faren.⁴⁸

I 1936 solgte Anders Hundstad en parsell som Neristua eide ved Tyrifjorden, bestående av husmannsplassen Gamle-Hukebakk og

⁴⁸ Da Anders Johannesen Hundstad eide Neristua Leine, ble gården i daglig tale på Røyse kalt «Johnser'n».

VERDENSUTSTILLINGEN I PARIS

Anders Johannessen Hundstad drev også som treskjærer. I 1889 sendte han 12 utskårne kniver til Verdensutstillingen i Paris, og fikk diplom derfra for sitt arbeid. Smed- og gjørtlerarbeidet på knivene skal ha blitt utført av hans farbror, Kristian Olsen Hundstad, som bodde i Myra Fjeld. De 12 knivene var oppstilt i en mørkbeiset trekasse med fløyels bunn. Diplomet henger i dag i glass og ramme hos Sigmund Leine på Nedre Leine.

KRIGSSEILER

Aage Leine avtjente sin verneplikt i Marinen, og dro seinere ut som sjømann. I 1940 hyret han av, men på vei hjem fikk han i Antwerpen beskjed om det var krig i Norge, og han måtte gjøre vendereis. Under hele krigen seilte han på norske og allierte handelsskip mellom Amerika og England. En gang var skipet hans, med sprengstoffet TNT i lasten, med i en konvoi på 48 skip, hvorav 16 ble torpedert og gikk ned. Bare 32 kom fram. Foruten Deltagermedaljen og Krigsmedaljen, ble Aage Leine i 1989 tildelt kong Haakon VIIs frihetsmedalje.

Gunhild Leine f. Hurum (f. 1927) og Aage Henning Leine (1915–2004) med sine to sønner, Sigmund (f. 1951) i midten og Anders (f. 1953) bak. Bildet er fra Sigmunds konfirmasjon i 1965.

«... 2 FAVNER BJØRKEVED OG 3 FAVNER GRANVED»

Da Aage Leine ble eier av Nedre Leine i 1946, forpliktet han seg til å yte livøre til selgerne, Karoline og Anders J. Hundstad. Den 5-årige verdien av livøret ble beregnet til 4.000 kroner, og var som følger: «Anders J. Hundstad og hustru skal for sin levetid ha de 2 rom i bygningen som de nå bruker, dvs. deres nåværende kjøkken og rommet i den andre enden av bygningen. Dessuten skal de årlig ha 2 favner bjørkeved og 3 favner granved, opphuggen og innbåret etter hvert som de har bruk for den. Årlig 100 kg siktet hvetemel, 100 kg siktet rugmel og 100 kg siktet byggmel samt 10 kg erter og 10 kg byggryn. Årlig 40 kg fleisk, forutsetningen er en halv vårgris uten hode og labber, dessuten 300 kg poteter, grønnsaker til husbehov og litt vinterfrukt og bær. Når en av livørenyderne faller bort, skal ydelsene nedsettes til det halve, med undtagelse av husrom og ved. Livøreyderen skal dessuten yde nødvendig bistand og avgi nødvendig husrom for livørenyderens begravelse».

et skogstykke, til Olaf O. Lehne for 2.000 kroner. Ved en inkurie ble bnr. 7 brukt som betegnelse på denne parsellen, uten at ny skylddelingsforretning ble holdt.

Karoline og Anders J. Hundstad hadde ikke livsarvinger, og ved skjøte av 30. november 1946 solgte de gården til Aage Henning Leine for 10.000 kroner, hvorav 1.500 kroner for løsøre og livøre av 5-årlig verdi 4.000 kroner. Anders J. Hundstad døde i 1949, og Karoline i 1951 (det siste halvåret var hun på Hole gamlehjem).

AAGE HENNING LEINE (1915–2004) fra Søgarden Leine giftet seg i 1950 med GUNHILD HURUM (f. 1927) fra Oppgarden Leine, og de fikk to sønner:

* Sigmund (f. 1951), eier av Nedre Leine fra 1991, g.m. Eva Daler, én datter Marit – se nedenfor.

* Anders (f. 1953), bosatt på Røyse, samboer med Olaug Nordvik (f. 1957) fra Askvoll, én datter Sara (f. 1996) – se gnr. 218/30 Fritjof Frøknes vei 7.

Ved siden av gårdsdriften drev Aage Leine med skogsarbeid, tømmerkjøring og sagbruksarbeid i 1950- og 60-årene. I 1946 plantet Aage Leine frukttrær (17 dekar frukthage), primært epler, og i tillegg ble det fram til 1982 drevet smågrisproduksjon, og melkeproduksjon til 1968.

I 1991 overtok eldste sønn, SIGMUND LEINE (f. 1951), som eier. Han er i dag lektor ved Ringerike videregående skole, etter tidligere å ha arbeidet 16 år ved Direktoratet for Arbeidstilsynet.⁴⁹ Han er gift med EVA DALER (f. 1948) fra Horten, som er styrerassistent ved Solstad bo- og omsorgssenter, etter tidligere å ha arbeidet bl.a.

⁴⁹ Sigmund Leine har også undervist ved Nordisk Institutt ved Universitetet i Trondheim, og ved Sandefjord gymnas.

ved Det norske generalkonsulat i Hamburg i seks år. Eva Daler og Sigmund Leine har én datter, Marit (f. 1984), som er bosatt i Oslo og samboer med Knut Inge Larsgård fra Ålesund.

Sigmund Leine har siden 1999 representert Senterpartiet i Hole kommunestyre, og fra 2003 sitter han også i Hole formannskap.

I 2005 kjøpte Sigmund Leine halvparten av jordveien i Oppgarden Leine samt skog og seterløkke på Fjeldsetra – se nedenfor.

Neristua Leine har i dag 101 dekar dyrket jord (hvorav 56 dekar ble kjøpt fra Oppgarden i 2005 og forpaktet av Sven Leine i Søgarden), 173 dekar produktiv skog (142 dekar ved Fjeldsetra på Krok-skogen og 31 dekar ved Leinetajet og Kattebak i Leineåsen). På gården er det 2 traktorer, kaldluft korntørke og vanningsanlegg (Leine Åkervanning fra 1976, sammen med Søgarden og Oppgarden, fra 2004 også Elstøen).

Gården har to løkker på Fjeldsetra, hvorav én tidligere tilhørte Oppgarden.

Av bygninger på gården er våningshus (bygd 1962, da det gamle våningshuset ble revet), kårbolig (1986), gammelt bryggerhus (flyttet etter utskiftinga, med merkede laftestokker), gammelt ved- og vognskjul, låve med stall og fjøs (1895, fjøset revet i 1990), gammel smie, dukkestue og garasje/vognskjul (bygd 1990 der det gamle fjøset stod).

Et gammelt stabbur fra tidlig på 1800-tallet ble tatt ned i 1986 og gitt som gave til det nye bygdetunet på Sundvollstranda.

Gården er medeier i fellesstørhuset på Fjeldsetra, som ble restaurert i 1988. Neristua eide opprinnelig en fjerdepart, men etter å ha kjøpt skog/løkke av Oppgarden Leine i desember 2005, ligger nå tre fjerdeparter av fellesstørhuset til Neristua (den siste fjerdeparten tilhører Søgarden Leine). På den tidligere Oppgarden-løkka står en kjørehytte, fjøs og stall.

*Aage Henning Leine
(1915–2004).*

*Gunbild Leine f. Hurum
(f. 1927).*

Eva Daler (f. 1948) og Sigmund Leine (f. 1951) med datteren Marit (f. 1984). Bildet er tatt i 1995.

Nedre Leine

LØPENR. 110A OG 111A – SEINERE GNR. 215/3
(FRA 1865 EN DEL AV OPPGARDEN LEINE)

I 1750-årene ble halvparten av gården som tidligere ble brukt av Anne Knutsdatter og Hans Jørgen Mathisen Lehne, overtatt av sønnen Hans Hansen Lehne (løpenr. 109 – se ovenfor). Den andre halvparten (løpenr. 110) ble overtatt av etterkommere etter en annen av sønnene, Paul Hansen Lehne, som fra rundt 1767 var gårdbruker i Søgarden Leine, med en fjerdepart på hver: Sønnesønnen Hans på den ene, og Christoffer Andersen Dæhli, gift med sønnedatteren Anne, på den andre.

HANS PAULSEN LEHNE (1770–1813) fikk i 1796 bygselseddel fra biskop Schnitler på 5 lispund (en fjerdepart) av Nedre Leine. Han var ugift, og i 1801 satt han på gården (leilending og soldat) med flere «losjerende»: Asle Aslesen (25, maler), Jørgen Hansen (50, dagarbeider) med hustru Mari Knutsdatter (55)⁵⁰ og én sønn, Anders Jørgensen (13).

Hans Paulsen Lehne døde vinteren 1813 uten livsarvinger, og gården ble overtatt av svogeren Christoffer Andersen Dæhli.

CHRISTOFFER ANDERSEN DÆHLI (1778–1839) var fra Søndre Dæli på Røyse, og giftet seg i 1802 med ANNE PAULSDATTER LEHNE (1778–1839). Vi kjenner seks av deres barn:

* Paul (f. 1803), g.m. Marte Olsdatter.

* Mari (f. 1806), g. 1837 m. Hans Gulbrandsen Lerberg (sønn av Gulbrand Eliassen Lerberg).

* Anders (f. 1808), g. 1839 m. Kari Olsdatter (f. ca. 1803) fra Nes i Hallingdal, datter av husmann Ole Knutsen.

* Hans (f. 1815).

* Siri (f. 1818), g.m. Hans Nilsen Hafnor.

* Marte Marie (f. 1823).

I 1807 overdro Christoffer Andersen gården til Johannes Iversen, og flyttet til Brua (Bruløkkene) på Krokskogen – se omtale av Bruløkkene i bind 5.

JOHANNES IVERSEN LEHNE (f. 1780) var fra Kroken under Bønsnes, og giftet seg i 1812 med ELI JOHANNESDATTER (f. 1792).⁵¹ Vi kjenner 11 av deres barn:

⁵⁰ Mari Knutsdatter og Jørgen Hansen bodde på Fjeld da de giftet seg i 1786.

⁵¹ Eli Johannesdatter (f. 1792) var datter av Dorte Hansdatter fra Storøya og Johannes Andersen Evjua, og bodde i 1801 hos sin morbror, Alv Hansen, på Storøya.

- * Iver (f. 1812), seinere eier av Søgarden Fjeld, g.m. Anne Marie Christensdatter Fjeld, seks barn – se gnr. 217/1 Søgarden Fjeld.
- * Anders (f. 1814), fra 1840 eier av en del av gården – se nedenfor.
- * Paul (f. 1816), konfirmert 1833.
- * Lars (f. 1820), konfirmert 1839.
- * Hans (1823–1824), d. 11 måneder gammel.
- * Elisabeth (f. 1825), konfirmert 1840.
- * Dorthea (f. 1827), g. 1849 m. Ole Juulsen Frognøen (f. 1824), og de fikk datteren Jørgine i 1850. Før hun giftet seg, fikk Dorthea i 1848 en sønn, Martin, med Nils Olsen Bønsneseie (f. 1828).
- * Marte (f. 1831).
- * Nils (f. og d. 1834).
- * Maren (f. 1835), g. 1856 m. Engebret Jørgensen Bønsnæs (1829–1867), fem barn: Marie (f. 1856), Johannes (1859–1867), Jørgen (1861–1867), Edvard (f. 1864) og Jørgine – se gnr. 212/13 Bønsnes (Havna).
- * Marie (f. 1838).

I 1834 solgte Johannes Iversen sine 3 ³/₄ lispund i gården til eldste sønn, Iver, for 250 spesidaler og livøre. I panteregisteret er innført at selgeren ikke hadde skjøte, «men nævner at i 1807 foregaaet kjøb».

IVER JOHANNESSEN LEHNE (f. 1812) giftet seg i 1837 med ANNE MARIE CHRISTENSDATTER FJELD, (f. 1816) fra Søgarden Fjeld, og vi kjenner seks av deres barn: Karen (f. 1838), Christen (f. 1840), Johannes (f. 1842), Jørgen (f. 1845), Karen (f. 1847) og Ellen Marie (f. 1851).

I 1844 solgte Iver Johannessen sin eierpart i gården (løpenr. 110b) til Nils Isaksen Bønsnæs for 300 spesidaler, og flyttet til Søgarden Fjeld. Gårdparten i Nedre Leine ble i 1849 solgt videre til Gulbrand Olsen Mosengen – se gnr. 215/5 Nedre Leine (Mosenga).

Oslo bispestols del av gården (løpenr. 110a av skyld 5 lispund) ble i 1849 kjøpt av Iver Johannessens bror, Anders Johannessen, for 230 spesidaler og jordavgift (5 lispund byggmalt og 6 skjepper 3 ³/₄ fjerdingkar bygg) og livøre til mora, Eli Johannesdatter, i hennes levetid.

ANDERS JOHANNESSEN LEHNE (f. 1814) leide i 1850 bort to jordteiger til Ole Evensen Hundstad mot årlig avgift 13 spesidaler. I 1856 skilte han ut parsellen Hukebakk (løpenr. 110d, seinere bnr. 6) og solgte den til Peder Nilsen Bønsneseie for 180 spesidaler, og i 1857 en parsell Nordengen (løpenr. 110e, seinere bnr. 7) som ble solgt til Kornelius Hansen Lehne for 200 spesidaler. Ved skjøte av 1. april 1857 solgte han så det gjenværende av gården til Erik Olsen Bønsnæs for 600 spesidaler.

ERIK OLSEN BØNSNÆS var eier i tre år. I mars 1860 solgte han Nedre Leine løpenr. 110a til Kristian Andersen Lehne for 700 spesidaler, hvorav 400 spesidaler var lån fra kjøper til selger mot pant

i løpenr. 110 a og 111a (som Kristian Andersen var blitt eier av i 1859).

Løpenr. 111a av Nedre Leine hadde Anders Christensen Lehne overtatt ved arv en gang i 1820-årene. Eiendomsgodset var $3\frac{3}{4}$ lispund, «arvelig tilfalden efter Gulbrand Olsen», og bygselgodset $5\frac{5}{8}$ lispund. Gårdpartens samlede skyld ble dermed $9\frac{3}{8}$ lispund.

ANDERS CHRISTENSEN LEHNE (f. 1771) var fra Søndre Fjeld, og giftet seg i 1807 med INGER LARSDATTER (f. ca. 1783). Hun var i 1801 tjenestejente på Vestre Fjeld. Vi kjenner sju av deres barn:

- * Christense (f. 1808).
- * Anne (f. 1810), g. 1851 m. Nils Eriksen i Nordre Hønefoss (sønn av Ole Eriksen) – en av dem hadde vært gift tidligere (skifteattest 1851).
- * Laurine (f. 1812).
- * Kristian (f. 1817), seinere eier av Nedre Leine, g.m. Marie Gulbrandsdatter – se nedenfor.
- * Berte (f. 1823), konfirmert 1837.
- * Søren (f. 1826), seinere eier av Nedre Leine bnr. 8, g.m. Jørgine Gulbrandsdatter Mosengen, tre barn – se nedenfor.
- * Else (f. 1829).

I 1848 solgte Anders Christensen de $3\frac{3}{4}$ lispund til eldste sønn, Kristian, for 200 spesidaler og livøre, med pantobligasjon i gården fra kjøper til selger på hele kjøpesummen.

KRISTIAN ANDERSEN LEHNE (f. 1817) var gift med MARIE GULBRANDSDATTER SØHOL (f. 1820) fra Søhol bnr. 1 (Gudbrands). Vi kjenner tre barn: Martin (f. 1846, i 1865 20 år og gjørtler), Anne J. (f. ca. 1852) og Karen (f. ca. 1855).

I 1858 ble det utskilt en parsell (løpenr. 111b, seinere bnr. 12 av skyld 40 øre) som ble solgt til Anders Johannessen Moe for 200 spesidaler. Ved kongelig skjøte av 19. februar 1859 kjøpte så Kristian Andersen Lehne bygselgodset for 400 spesidaler og jordavgift. Hele kjøpesummen ble lånt i Opplysningsvesenets fond mot pant i gårdparten.

I 1861 ble det utskilt en parsell (løpenr. 111c) som i januar 1862 ble solgt til Søren Andersen for 200 spesidaler. Søren Andersen kjøpte samtidig teigen Leinejordet (110f) av sin svigerfar Gulbrand Olsen Mosengen, og de to parsellene har siden vært bruket Mosenga (i dag gnr. 215/8, kalt «Sørens»).

I 1865 satt Marie Gulbrandsdatter (46) og Kristian Andersen (48) på gården med sine tre barn. De hadde 1 hest, 1 ku, 3 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. hvete, $\frac{3}{8}$ t. rug, 4 t. bygg, $1\frac{1}{2}$ t. blandkorn, 1 t. erter og 8 t. poteter.

I 1865 måtte Kristian Andersen levere sitt bo til skifteretten som konkursbo. I 1866 ble en parsell Vestbråten (løpenr. 110i og 111d)

«med tiliggende Skov paa Krogskov» utskilt og solgt, og ved auksjonsskjøte av 23. november 1866 ble så det gjenværende av gårdparten kjøpt av Engebret Andersen Lehne, eier av Oppgarden Leine – se gnr. 215/14 Oppgarden Leine.

Nedre Leine (Mosenga)

LØPENR. 110C OG 113B – SEINERE GNR. 215/5 OG 15

I 1826 solgte Fredrik Torkildsen Lehne, eier av Oppgarden Leine, en parsell Nordengen (løpenr. 113b, seinere bnr. 15 av skyld 35 øre) til Gulbrand Olsen Mosengen for 90 spesidaler. Parsellen hadde Fredrik Torkildsen blitt eier av ved makeskifte i 1824.⁵² I 1849 kjøpte Gulbrand Olsen også det tidligere privatgodset i Nedre Leine løpenr. 110 av Nils Isaksen for 370 spesidaler, hvorav 160 spesidaler var lån mot pant i eiendommen. Gulbrand Olsen tok i tillegg opp pantelån på 200 spesidaler i Statslaanet af 1848.

Parsellen, Nedre Leine løpenr. 110c (seinere bnr. 5) er siden brukt sammen med Nordengen, og bruket har navnet Mosenga (gnr. 215/5 og 15).

⁵² Ved makeskifte i 1824 tilegnet Fredrik Torkildsen Lehne seg to jordstykker, Nordengen og Hodtengen.

Mosenga i 2006. Våningshuset på gården er bygd i 1952. I bakgrunnen ligger Leineåsen.

© Fotograf Marit Fagerli

Mosenga i 1955. Nederst i bildet, på den andre siden av Mosengbakken, ser vi en del av bygningen i «Sørens». Ved Hundstadveien, øverst i bildet til høyre, ligger Bakkeløkka.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

GULBRAND OLSEN MOSENGEN (f. 1799) var fra plassen Mosenga under Mo,⁵³ og ble i 1821 gift med BERTE KNUTSDATTER (ca. 1795–1876) fra Sønsterud-eie. Vi kjenner fem av deres barn:

* Ole (f. 1822), seinere eier av Mosenga, vi kjenner 12 barn fra to av hans tre ekteskap – se nedenfor.

* Anne Dorthea (f. 1825), g. 1847 m. Henrik Colbjørnsen Bønsnæs (f. 1816), seinere husmann på Ullerntangen, minst seks barn: Andreas (f. 1848), Martin (f. 1853), Gulbrand (f. 1855), Berte Marie (f. 1859), Christen (1860–1861) og Ole (f. 1863). Henrik Colbjørnsen var sønn av Marte Henriksdatter og Colbjørn Olsen, som fra 1857 til ut i 1860-årene var eiere av et Bønsnes-bruk – se gnr. 212/13 Bønsnes.

* Karen (f. 1827), i 1865 ugift og bosatt i Mosenga.

* Jørgine (1830–1887), g. 1862 m. Søren Andersen (1826–1871), tre barn: Anders (f. 1865), Gulbrand (f. 1867) og Inger (f. 1863) – se gnr. 215/8 Mosenga (Sørens).

* Torkild (f. 1834), i 1865 innerst i Storløkken under Søgarden Fjeld, i 1866 og 1869 på Svarstad, g. 1857 m. Karen Hansdatter, vi kjenner sju barn: Gulbrand (f. 1857),⁵⁴ Hans (f. 1859, d. som barn), Olava (f. 1862), Annette (f. 1864), Hans (f. 1866), Hans Andreas (f. 1869) og Othilie (ukjent fødselsår).

⁵³ Se bind 3, s. 67–68.

⁵⁴ Gulbrand Torkildsen (1857–1919) ble gift med Hilda Bolette Andersdatter, og de fikk fem barn: Guldborg Helene (f. 1884), Bertha Kristine (f. 1886), Thoralf (f. 1888), Maria Magdalena (f. 1891) og Martha Karine (f. 1901). Gulbrand Torkildsen utdannet seg som bokbinder, og startet bokbinderi i Oslo sammen med sønnen Thoralf (f. 1883). Tre av døtrene utvandret til Amerika, og det er stor etterslekt der. (Etter Ole Yttri.)

I 1865 satt Berte Knutsdatter (71) og Gulbrand Olsen (68) i Mosenga med datteren Karen (39, ugift) og sønnen Ole (43) med kone Berte Marie Gubrandsdatter (40) og fem barn: Andrine (15), Gulbrand (11), Anders (8), Martin (5) og Bernhard (3). De hadde 1 ku og 1 sau, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, $\frac{3}{4}$ t. bygg, 2 $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 6 t. poteter.

I 1862 solgte Gulbrand Olsen parsellen Leinejordet samt litt skog på Krokskogen (løpenr. 110f) for 163 spesidaler til svigersønnen Søren Andersen (eier av Mosenga gnr. 215/8), og i 1864 solgte han en parsell Vestbråten (løpenr. 110g, seinere en del av gnr. 215/9 Hodt) til Johannes Hansen Hodt for 260 spesidaler.

Midt på 1860-tallet ble bruket overtatt av sønnen, OLE GULBRANDSEN MOSENGEN (f. 1822). Han var snekker av yrke, og gift tre ganger. Vi kjenner ikke navnet på hans første kone, men han kalles enkemann i kirkeboka både ved tvillingfødselen i 1850, og da han i 1851 giftet seg igjen med BERTE MARIE GULBRANDSDATTER SOLBERG (ca. 1825–1872).⁵⁵ Vi kjenner ni av deres barn:

* Andrine (f. 1850), tvilling, hjemmedøpt av Eli Lehne.

* Berte Marie (f. og d. 1850), tvilling.

* Gulbrand (f. 1855).

* Anders (f. 1858), smed, i 1882 i Hodt, i 1884 på Bønsnes, i 1886 på Storøya, seinere på Odden ved Storelva i Norerhov,⁵⁶ g.m. Karen Marie Nilsdatter (f. 1855) fra Modum, vi kjenner seks barn: Mathilde (f. 1877), Berte Marie (f. 1882), Ole (f. 1884), Nilborg (f. 1886), Nils (f. 1889) og Anette (f. 1894) – se bind 3 s. 656.

* Martin (f. 1861).

* Bernhard (f. 1863), konfirmert 1878.

* Othilia (f. 1866), konfirmert 1881.

* Gustav (f. 1870), konfirmert 1885.

* Lovise (f. og d. 1872).

Ole Gulbrandsen Mosengen slet økonomisk, og i 1865 var han konkurs. Han klarte å kjøpe tilbake husene på bruket, og i 1869 solgte han en stuebygning til sin ugifte søster, Karen Gulbrandsdatter, mot at hun skulle gi sine foreldre «opphold».

Berte Marie døde i barselseng i desember 1872, og ble begravet ved Hole kirke sammen med datteren Lovise 3. januar 1873. Ved «summerisk skifte» etter henne i 1876 ble bruket utlagt enkemannen mot panterettsutlegg på 13 spesidaler for skifteomkostninger til sorenskriver Rye og vitner, og 85 spesidaler til arvingene.

⁵⁵ Hun var datter av Gulbrand Andersen Solberg.

⁵⁶ Anders Olsen Odden var kjent over hele Ringerike som en dyktig smed, og ble kalt «Odden-smeden».

«... OG MULIGENS HUSENE PAA GAARDEN»

«Mandagen den 24de April førstk. Kl. 2 Eftermiddag bliver, ifølge Beslutning i Ole Gulbrandsen Moesengens Konkursbo, Auktion afholdt i Moesengen til Bortsalg af Boets Løvsøre, bestaaende blant Andet af Kjøkkentøi, Snedkerredskab, Sengeklæder og Sengesteder, samt Meublement m.m. og muligens Husene paa Gaarden. Hole Lensmandskontor, 23de Marts 1865. For Sorenskriveren, Chr. Kahrs.»*

* Annonse i Ringerikes Blad (mars 1865).

Ole Gulbrandsen Mosengen (1880–1958) var eier av Mosenga fra 1897 til 1949. Han levde sine siste år på Sørsetra, hvor dette bildet er tatt cirka 1950.

OPPRETTET TO LEGATER

I 1949 opprettet Ole Gulbrandsen Mosengen et legat på 30.000 kroner til fordel for Østlandske Blindeforbund, til minne om søsteren Karen Lovise, som i mange år var hans trofaste hjelper i gårdsdriften. Tidlig i 1950-årene opprettet han ytterligere et legat, på 20.000 kroner, til fordel for de åndssvake, hvor rentene av kapitalen skulle disponeres av styret i Hjerteringen om de åndssvakes avdeling på Ringerike. Dessuten gav han 10.000 kroner til et fond som skulle nyttes til stell av slektas graver på Hole kirkegård.

Ole Gulbrandsen Mosengen giftet seg igjen i 1876 med KAREN OLSDATTER SØNSTERUD (f. 1836), datter av Ole Kristensen. Vi kjenner tre av deres barn:⁵⁷

* Hans Petter (1874–1955),⁵⁸ fra 1911 eier av gnr. 202/18 Mosenga, g.m. Anne Torine Olsdatter Mosengen (1860–1931), to fosterbarn: Martinius og Sofie – se gnr. 202/18 Mosenga.

* Karen Lovise (1878–1949), ugift, stelte huset for broren Ole i Mosenga.

* Ole (1880–1958), ugift, seinere eier av Mosenga – se nedenfor.

I 1889 solgte Ole Gulbrandsen brukets skogteig (tilhørende bnr. 5) på Krokskogen (bnr. 19 av skyld 11 øre) til Edvard Olsen Guriby for 350 kroner.

Etter Ole Gulbrandsen Mosengens død ble Mosenga, ved skjøte av 13. november 1897, solgt til sønnene Hans Petter og Ole for 1.000 kroner og livøre til mora, Karen Olsdatter, i hennes levetid (av 5-årlig verdi 600 kroner).

I 1900 satt HANS PETTER OLSEN MOSENGEN (f. 1874) og OLE GULBRANDSEN MOSENGEN (1880–1958)⁵⁹ på bruket med sin mor, Karen Olsdatter (f. 1836, enke, «Sæterarbeide»), sin halvsøster Karen Johannesdatter (f. 1865, ugift, «Hus- og Kvægstel») og hennes pleiedatter, Karoline Antonsdatter (f. 1891). De to eierne var ugifte, og i folketellinga er det opplyst at Hans Petter, i tillegg til gårdsarbeidet, drev med tømmerhogst.

I 1912 kjøpte Ole Gulbrandsen Mosengen et åkerstykke Bønsnesmyra (gnr. 33/12 av skyld mark 1,22) av Gulbrand Hansen Hundstad for 2.500 kroner (hørte tidligere til Bønsnes bnr. 4), og i 1925 kjøpte han Sydbakken (gnr. 35/11 av skyld 33 øre) av Lauritz Thingelstad på Øvre Leine for 1.200 kroner.

I 1926 overdro Hans Petter Mosengen sin ideelle halvpart av bruket (av verdi 1.000 kroner) til broren ved makeskifteskjøte, og fikk selv utskilt en del av eiendommen (Østengen, bnr. 23 av skyld 5 øre) med vei og vannrett. Ole Gulbrandsen Mosengen var dermed eneeier. I 1928 kjøpte han Østengen tilbake fra broren for 1.000 kroner.

⁵⁷ Karen hadde fra tidligere to døtre: Maren Anette (f. 1865), med Johan Hansen Bjørum i Bærum. Maren Anette bodde hos mora i Mosenga, og ble konfirmert i Hole 1879. Den andre datteren var Gina Olava (f. 1859), med Hans Simensen Bjørum i Bærum. Gina Olava ble gift med skomaker Kristian Olsen (f. 1871), og de var i 1900 bosatt i sidebygningen på Søndre Sand gård i Søndre Land med to barn: Ole (f. 1898) og Halvdan (f. 1899). (Etter Ole Engebretsen Yttri.)

⁵⁸ Hans Petter (f. 1874) ble døpt i Hole kirke samme dag som foreldrene giftet seg – 27. mars 1876.

⁵⁹ Ole Gulbrandsen Mosengen tok farens navn og kalte seg Gulbrandsen, mens han etter datidens navneskikk skulle hett Ole Olsen.

Mosenga i 1971, med ivrige jordbærplukkere i forgrunnen. Anne-Marith og Kåre Moe var blant de første på Ringerike som plantet jordbær på større areal (i 1950).

I 1918 arvet Ole Gulbrandsen Mosengen av sin moster (morsøster), Gunhild Olsdatter (1844–1918), en seterløkke på Sørsetra som tidligere hadde tilhørt Vestre Vik, og hvor Gunhild Olsdatter og hennes mann, Kasper Fredriksen Lehne (1828–1901), hadde drevet småbruk siden de ble eiere av den i 1884. I 1920 kjøpte han en skogteig ved Rokketjern nær Sørsetra av eierne av Kroksund-ødegården vestre for 4.000 kroner, og i 1926 kjøpte han også nabo-teigen (gnr. 195/22) av eieren av Sundet (Øgardsvika).

Ved skjøte av 16. juli 1949 solgte Ole Gulbrandsen Mosengen bruket til Kåre Moe for 26.000 kroner og huslyrett til selger i hans levetid. Ole Gulbrandsen Mosengen flyttet selv til Sørsetra, hvor han «drev opp sætervollene, så den gir fôr for flere kuer».⁶⁰

KÅRE OVAR MOE (1918–1970) fra Nedre Mo på Røyse giftet seg i 1948 med ANNE-MARITH SAND (f. 1923) fra Bønsnes. De har tre barn:

* Ivar (f. 1949), eier av Mosenga fra 1978, samboer med Hanne Aas (f. 1960) – se nedenfor.

* Grethe (f. 1951), bosatt ved Svensrud, g.m. Trygve Bjørge (f. 1951) fra Osterøy i Hordaland, to barn: Anne Beathe (f. 1977) og Lars Petter (f. 1982) – se bind 3 s. 266.

* Erling (f. 1954), fra 1982 eier av Bønsnes, g. 1984 m. Anne Kari Paulsrud (f. 1959) fra Hønefoss, to barn: Sindre (f. 1985) og Karoline (f. 1988) – se gnr. 212/1 Bønsnes.

Kåre Moe (1918–1970).

Anne-Marith Moe f. Sand (f. 1923).

⁶⁰ Jon Guldal: «Fredrik Torkildsen Lehne», i heftet Ringerike 1949–50 s. 25.

Mosenga i vintersol i 2006. Mellom våningshuset og låven ser vi kårboligen (bygd 1978).

Anne-Marith og Kåre Moe med sønnen Ivar (f. 1949) i hans konfirmasjon i 1964. Ivar Moe har vært eier av Mosenga siden 1978.

Anne-Marith og Kåre Moe rev det gamle huset og satte opp nytt våningshus 1953–54.⁶¹ I 1952 ble det bygd vanningsanlegg sammen med Bønsnes bnr. 1 (i dag eier Mosenga anlegget alene). Anne-Marith og Kåre Moe drev med smågris, grønnsaker og bær (bringe-bær og jordbær), og tidlig i 1950-årene var de blant de første på Ringerike som dyrket jordbær på større arealer. I 1968 ble det bygd nytt hønseshus, og de startet med eggproduksjon. Kåre Moe arbeidet i skogen om vinteren, og tok på seg hogst og kjøring for andre.

Etter sin manns død i 1970 tok Anne-Marith Moe hjelpepleierutdannelse, og arbeidet siden på Ringerike sykehus i 20 år, til hun var 70 år gammel. Hun satt som eier av Mosenga til 1978, da hun bygde kårbolig og solgte gården til eldste sønn Ivar.⁶² Anne-Marith Moe bodde i kårboligen på gården til 2005, da hun kjøpte leilighet i Viksveien 2.

IVAR MOE (f. 1949) er samboer med HANNE MARGRETHE AAS (f. 1960) fra Oslo (flyttet til Jaren på Hadeland da hun var 9 år). Hun har vært butikkmedarbeider, og har fra tidligere to barn:

* Jørn Erik (f. 1979), bosatt på Jaren, samboer med Mai Iren Brasrud fra Jaren, én sønn Storm Erik (f. 2006).

* Mai Britt (f. 1982), bosatt på Jaren, samboer med Rafael Riveros fra Oslo/Chile, én datter Marie Elise (f. 2005).

I 1985 bygde Ivar Moe drivhus i Mosenga, hvor han produserer potteplanter. Han driver også som blomstergrossist (kjøper og selger potteplanter engros).

Etter at Ivar Moe i 1993 kjøpte jordveien på nabobruket «Sørens» (15 dekar), har Mosenga i dag 60 dekar dyrket jord, 5 dekar annet jordbruksareal, 56 dekar produktiv skog, 2 traktorer, lastebil, kaldluft korntørke og vanningsanlegg. På gården drivers kornproduksjon, og han leier i tillegg 200 dekar jord på Røyse og i Steinsfjerdingen: Siden 1979 155 dekar i Nerigarden Bjørke (Sonerud), og samlet 45 dekar i Sandhaugen (Ericsson), Mosenga (Risåsen) og Store Hundstad (Holm).

I 1990 var det 40 vinterfôra sauer og 2700 verpehøns i Mosenga. Eggproduksjonen tok slutt tidlig i 1990-årene, mens saueholdet ble avviklet rundt 1998.

I 2005 ble den tidligere kårboligen i Mosenga (bygd 1978 av

⁶¹ Ole Gulbrandsen Mosengen forbeholdt seg rett til å bebo halvparten av det gamle huset i sin levetid, så i første omgang ble kun den andre halvparten revet. Resten av huset ble revet etter Ole G. Mosengens død i 1958.

⁶² Samme år (1978) ble parsellene gnr. 209/69, 214/11, 215/5, 15 og 239/69 sammenføyd til én eiendom, gnr. 215/5 Mosenga (av samlet skyld 71 øre).

Anne-Marith Moe) solgt til Marianne og Steinar Kristoffersen – se gnr. 215/65 Mosengbakken 23.

Av bygninger på gården er hovedbygning (bygd 1952), stabbur, låve (1932, restaurert 1985–87 og inneholder verksted og sauefjøs), hønsehus (1968), garasjer/redskapshus (1981–82) og drivhus (1985). På Sørsetra er det en skogshytte (gammel, påbygd i 1930-årene, restaurert 1988), låve med stall, og sommerfjøs. Et gammelt fjøs og vedskjul ble revet i 1970-årene.

Åkernavn er Flaten (tidligere Jurpland) og Bakken.

Vestbråten

LØPENR. 110I, 111B OG D – SEINERE GNR. 215/11 OG 12

Anders Johannessen kjøpte i 1849 (han bodde da på Mo) det tidligere bygselgodset i Nedre Leine bnr. 3 med tilliggende skog på Krokskogen – Vestbråten løpenr. 110i og 111d, seinere bnr. 11, av samlet skyld 98 øre.⁶³ I 1858 kjøpte han ytterligere en parsell Vestbråten av Kristian Andersen Lehne i Oppgarden Leine, løpenr. 111b seinere bnr. 12 av skyld 40 øre, for 200 spesidaler.

ANDERS JOHANNESSEN LEHNE (1805–1876) var sønn (utenfor ekteskap) av Siri Danielsdatter Søholeie og Johannes Mikkelsen Svarstad.

Han giftet seg i 1837 med BARBRO SYVERSDATTER (1803–1878) fra Marteplassen i Nes i Hallingdal, som kom til Røyse som budeie på Mo rundt 1830.⁶⁴ De fikk tre barn:

* Anne Sophie (f. 1837), g.m. Nils Jensen Lehne (Nyork) – se Nyork.

* Johannes (1840–1900), seinere eier av Vestbråten, g.m. Karen Marie Hansdatter Hodt, minst fire barn – se nedenfor.

* Hans (f. 1842).

I 1837 var Barbro og Anders innerster (leieboere) på Søhol, og da deres to yngste barn ble født i 1840 og 1842, var de «gårdfolk» på Nedre Mo på Røyse.

Anders Johannessen Lehne synes å ha hatt vanskelig økonomi tidlig i 1850-årene. Høsten 1852 ble det avholdt flere auksjoner hos ham. I september over en brun hest (som var utpantet for

Barbro Syversdatter (1803–1878) og Anders Johannessen Lehne (1806–1876) fra Vestbråten hos fotograf i Hønefoss i 1875 sammen med et barnebarn, Karen Nilsen Lehne.

⁶³ Skjøte ble først utstedt 12. november 1866.

⁶⁴ To av Barbros søstre kom også som budeier til Røyse og giftet seg her: Ragnhild (f. 1800) med Jens Andersen Løken (deres sønn var Søren Jensen i Sersjantløkka), og Helge (f. 1816) med Peder Paulsen Byeie – se bind 3 s. 272.

Vestbråten i 2006. Eldste del av våningshuset er fra tidlig på 1800-tallet (påbygd 1942).

© Fotograf Marit Fagerli

manglende betaling av landskyld og jordavgift), og i desember over en «6 Maal tilsaet Aker».⁶⁵

I 1865 satt Anders Johannessen (60) og Barbro Syversdatter (63) på bruket med sønnen Johannes (26, daglønner) samt datteren Anne Sofie (29) og hennes lille familie: ektemann Nils Jensen (34, skredder og innerst) og én datter Karen (1) (de kom seinere til Nyork). I 1865 hadde de 3 storfe og 3 sauer i Vestbråten, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. bygg, $1 \frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og 4 t. poteter.

Etter Anders Johannessen Lehnes død i 1876 ble bruket overtatt av eldste sønn, Johannes, som løste ut sine søsken med 1.560 kroner samt livøre til mora i hennes levetid (hun døde i 1878). Den nye eieren lånte 1.600 kroner i Hypotekbanken mot pant i bruket.

JOHANNES ANDERSEN LEHNE (1840–1900) var salmaker, og giftet seg i 1869 med KAREN MARIE HANSDATTER HØDT (f. 1839) fra Nedre Hodt. De fikk fire sønner:

* Hans Andreas (1869–1924), tresliperiarbeider og fagforeningsmann,

⁶⁵ Fra «Auktions-Plakater» annonsert i Ringeriges Ugeblad 1852.

Karen Marie Hansdatter Hodt (f. 1839) var gift med Johannes Andersen Lehne (f. 1840) i Vestbråten.

bosatt på Follum ved Hønefoss, g. 1894 m. Johanne Johnsen (1873–1934) fra Norderhov,⁶⁶ 10 barn.⁶⁷ Karen Marie (1894–1963, g.m. Jørgen Jørgensen 1895–1955, to barn: Liv f. 1920 og Thor f. 1922), Magnhild Olette (f. 1896, g.m. Harem van Bruggen, to barn: Harem Andreas og Ruben), Johannes (1897–1975, g.m. Mimmi Christense Ingebretsen 1899–1988, én datter Grethe Evelyn f. 1929),⁶⁸ Astrid Bergljot (1899–1980, g.m. Gustav Larsen 1892–1959, én datter Karin f. 1928), Jenny Agathe (1900–1994, ugift), Bjarne (f. 1902, g.m. Inger Sæther, én datter Marit), Ingeborg Synnøve (1905–1996, g.m. Nils Adolf Heieren 1902–1977, tre barn: Gerd Aslaug f. 1924,⁶⁹ Ragnar Øivind 1940–1988 og Helge Andreas f. 1942), Odd (1906–1983, g.m. Helma Kristine Thorsby 1904–1971, én datter Ella f. 1929), Harald Tidemann (1909–1990, g.m. Karen Henriksen 1907–1976, én datter Maren Johanne f. 1933),⁷⁰ og Hans Andreas (1914–1989, g.m. Lydia Aslaksen 1918–1994, tre sønner: Hans Andreas f. 1944, Tom Lennart 1948–2004 og Jan Ola f. 1955).

* Bernhard (1871–1936), eier av halve Vestbråten 1901–16, g.m. Mathilde Frøshaug (1886–1958) fra Vestjordet på Røyse, to sønner: Arne Johannes (1909–1976, g.m. Åse Hovden 1911–2003 fra Møsstrand i Rauland i Telemark, én sønn Svein Bernhard f. 1946, bosatt i Oslo, g.m. Anne Lise Kristiansen f. 1952, én datter Idunn f. 1979, samboer med Amund Lier f. 1982), og Kåre (1926–1976, g.m. Grete Jacobsen 1924–1996 fra Oslo, én sønn Morten f. 1955, bosatt i Oslo, g.m. Randi Ørjestad f. 1955, tre barn: Camilla f. 1977, Magnus f. 1982 og Christian f. 1990).

* Gustav (1872–1939), seinere eier av Vestbråten, g.m. Mathea Bråten (1883–1977, sju barn – se nedenfor.

* Ole (1875–1885), d. 10 år gammel av hjernebetennelse.

I 1888 ble det påbegynt utskifting på Leine, og Johannes Andersen

⁶⁶ Hennes foreldre var Ole Johnsen (1845–1924) fra Ådal og Marie Johnsdatter (f. 1842) fra Gran på Hadeland. De bodde i 1900 i Håkenstad (Nordby-eie) i Åsa (Norderhov).

⁶⁷ Slektsoplysninger fra Inger Johanne Andresen.

⁶⁸ Grethe Evelyn Lehne (f. 1929) er g.m. Meidar Birger Bremnæs (f. 1925), bosatt på Røyse, tre barn: Bjørn Meidar, Kjersti Beate og Hilde Mari – se bind 3 s. 420–421.

⁶⁹ Gerd Aslaug Heieren (f. 1924) ble g.m. Sverre Oddvar Andresen (1924–1994), seinere bosatt på Vik, tre barn: Nils Ivar, Inger Johanne og Kari Gerd – se bind 1 s. 479.

⁷⁰ Maren Johanne Lehne (f. 1933) er gift med Dag Roar Hæhre (f. 1933). De er i dag bosatt på Vik, og har to barn: Hans Christian og Inger Marie – se bind 1 s. 113–114.

Vestbråten tidlig i 1930-årene.

Gustav Johannesen Lehne (f. 1872) var eier av Vestbråten på Røyse.

gav i første skiftesamling uttrykk for at han ønsket sin eiendom uberørt av utskiftinga.

Etter Johannes Andersens Lehnes død i 1900 ble gården overtatt av de tre gjenlevende sønnene i fellesskap. Hans Andreas Johannessen solgte i januar 1901 sin tredjepart til brødrene Bernhard og Gustav for 833 kroner.

I 1900 satt BERNHARD JOHANNESSEN LEHNE (f. 1871, ugift) som gårdbruker i Vestbråten med en husholderske, Lovise Borgersdatter Hundstad (f. 1854, ugift). I folketellinga er anført at han drev gården «sammen med sin Broder for fælles Regning», og at de dyrket korn og poteter. Av husdyr hadde de «Heste, Kjør, Svin».

I 1916 solgte Bernhard Johannessen Lehne sin halvpart av Vestbråten for 1.200 kroner til broren Gustav, som dermed ble eneeier. Han lånte 11.000 kroner i Hole sparebank og 4.000 kroner i Hypotekbanken mot pant i gården.

GUSTAV JOHANNESSEN LEHNE (1872–1939) var bygdeslakter og gårdbruker. Han giftet seg i 1906 med MATHEA BRÅTEN (1883–1977) fra Trysil, som han traff da de begge arbeidet på Helgeland.⁷¹ De fikk sju barn:

- * Emilie (1907–1970), ugift, lærer ved Vegård skole i Åsa i over 30 år.
- * Paul Johannes (1909–1965), tvilling, seinere eier av Vestbråten, g.m. Ingrid Frøhaug, to barn – se nedenfor.
- * Karen Marie (1909–1994, tvilling), bosatt i Trysil, g.m. August Storjor-

⁷¹ Mathea Lehne f. Bråthen fra Trysil arbeidet i landhandleriet til Andreas Olsen Hafnor i hjembygda. Andreas Olsen Hafnor var fra Østre Hamnor, og flyttet til Trysil i 1878. I 1902 kjøpte han Helgeland gård på Røyse, og Mathea «ble med på lasset» – se bind 3 s. 605.

Mathea Lehne i Vestbråten med sju barn og to svigerbarn. Første rekke fra venstre: Ingrid Lehne f. Frøhaug (f. 1912), Paul Johannes Lehne (f. 1909), Mathea Lehne f. Bråten (1883–1977), Albert Hjort Lehne (f. 1916) og Karen Marie Lehne (f. 1909). Bak fra venstre: Fanny Lehne (f. 1912), Lilly Lehne (f. 1915) og hennes mann, Jon Taskjelle, Gerda Margrethe (Lillemor) Lehne (f. 1927) og Emilie Lehne (f. 1907). Bildet er tatt cirka 1945.

Mathea Lehne i Vestbråten med sine fem eldste barn, cirka 1920.

det fra Trysil, ingen barn.

* Fanny (1912–1994), ugift, bosatt i Hønefoss.

* Lilly (1915–2000), bosatt på Voss, g.m. Jon Taskjelle fra Granvin i Hardanger, to barn: Dagrun (f. 1945, g.m. Ivar Norekvål fra Voss, tre barn: Jon, Liv og Astrid), og Olav (f. 1948, g.m. Hilde Rygh fra Hønefoss, tre barn: Mari, Øystein og Torbjørn).

* Albert Hjort (f. 1916), seinere eier av Avløs gård på Haslum i Bærum, g.m. Anne Marie Haslum, to sønner: Arnt (samboer med Karin Andersson, én datter Elisabeth) og Gunnar (samboer med Tove Seppola, én sønn Jørgen).

* Gerda Margrethe (Lillemor) (f. 1927), bosatt i Hønefoss, ugift.

I 1917 kjøpte Gustav Lehne Oppgarden Leine på Røyse, og flyttet dit med familien. Han slet imidlertid med sykdom på denne tida, og etter ett år ble han enig med Mathea om å flytte tilbake til Vest-

Paul Johannes Lehne (1909–1965).

Sju søsken fra Vestbråten på den nye veien mellom Vestbråten og Leinetajet, cirka 1933. Fra venstre: Emilie, Paul, Karen, Fanny, Lilly, Albert og Lillemor.

Gustav Johannessen Lehne i Vestbråten og sønnen Paul på slåmaskinen, cirka 1930. Jenta som binder nek i bakgrunnen, er ukjent.

Paul Lehne, sønn av Mathea f. Bråten og Gustav Johannessen Lehne i Vestbråten, med en gild arbeidshest.

bråten. Oppgarden Leine solgte de til Kristoffer Sætrum (i 1918).

I 1919 kjøpte Gustav Lehne et av nabobrukene til Vestbråten, Espelien (gnr. 217/24 og 27 av skyld 73 øre), for 4.500 kroner, og i 1921 kjøpte han åkerstykkene Nyork og Guttebråten (gnr. 214/7 og 10 av skyld 25 øre) for 1.800 kroner. Disse parsellene har siden tilhørt Vestbråten.

Ved skjøte av 5. oktober 1939 ble Vestbråten solgt til sønnen, Paul Johannes, for 8.000 kroner, hvorav 3.000 kroner for løsøre, og livøre til foreldrene samt fritt husrom og opphold for Gerda Lehne inntil hun fylte 18 år – alt av 5-årlig verdi 2.000 kroner. Faren døde seinere samme år, mens Mathea Lehne døde i 1977, 94 år gammel.

PAUL JOHANNES LEHNE (1909–1965) var gift med INGRID FRØ-HAUG (1912–2001) fra Nedre Frøyhov, og de fikk to barn:

* Kari (f. 1946), g.m. Erland Slåtto – se Onsaker.

* Per Ivar (f. 1949), eier av Vestbråten fra 1974, g.m. Randi Sukkestad, to barn – se nedenfor.

I 1948 hadde Vestbråten (av skyld mark 2,56) 65 dekar dyrket jord (morenejord), 10 dekar annet jordbruksareal, 50 dekar produktiv skog, 2 hester, 6 kyr, 1 okse, 1 ungdyr, 2 griser og 50 høner.

Paul Johannes Lehne drev som regnskapsfører, og var i mange medeier i Ringerike Regnskapskontor i Hønefoss. Han satt en periode i Hole kommunestyre (representerte Senterpartiet).

Etter Paul Johannes Lehnes død i 1965 satt Ingrid Lehne som eier i uskiftet bo til 1974, da sønnen Per Ivar overtok. I 1972 ble det utskilt en boligtomt (bnr. 54 Haugen), som ble solgt til Karen Storjordet for for 3.000 kroner.

PER IVAR LEHNE (f. 1949) er utdannet ingeniør, og siden 1991

teknisk sjef ved Leiv Vidar A/S i Hønefoss. Han giftet seg i 1977 med RANDI SUKKESTAD (f. 1954) fra Hønefoss, som er adjunkt ved Vik skole. De har to barn: Ingunn (f. 1977) og Paul Magnus (f. 1980, samboer med Jannicke Myhre f. 1980 fra Hønefoss).

Vestbråten har i dag 70 dekar dyrket jord og 113 dekar skog ved Fjeldsetra, skurtresker, traktor og kaldluft korntørke.

Av bygninger er et våningshus (gammelt, eldste del bestod av stue og kjøkken og er trolig fra tidlig på 1800-tallet, påbygd én etasje i 1906, ombygd/påbygd 1942, restaurert 1977 og 2001), kårbolig (bygd 1978, leies ut), stabbur (ca. 1950) og redskapshus (1948, påbygd 1972 og 1988).

Et gammelt stabbur ble revet i 1970, og den gamle låven med fjøs og stall (bygd 1922) ble revet i 1972.

Vestbråten har seterløkke på Fjeldsetra.

Åkernavn er Vestbråten, Espelien, Guttebråten, Nyork og Ringen.

Leinestrånd (Sundland)

– GNR. 215/4 NEDRE LEINE⁷² – LEINESTRANDA 31

I 1844 ble det fra Nedre Leine løpenr. 110 (seinere del av bnr. 3) utskilt en eiendom (delt i to parseller) som ble solgt til NILS ISAKSEN FJELD (BØNSNES). Skjøte ble første utstedt i 1849, etter at Nils Isaksen hadde solgt den ene parsellen (løpenr. 110c, seinere bnr. 5)

⁷² I matrikkelen heter eiendommen Nedre Leine. I den gamle familiebibelen etter Anders Olsen Sundland kalles imidlertid bruket Leinestrånd, og i familien er det tradisjon for dette navnet. Blant bygdefolk sies det helst Sundland, etter familien som eide bruket fra 1880 til 1994.

Leinestrånd (Sundland) tidlig i 1960-årene. Det gamle våningshuset ble bygd i 1989.

Flyfoto, avfotografert av Fotograf Marit Fagerli.

til Gulbrand Olsen Mosengen for 370 spesidaler (gnr. 215/5 Mosenga). Kjøpesummen for den parsellen Nils Isaksen selv beholdt (løpenr. 110b, seinere bnr. 4) var 300 riksdaler. Parsellen lå vest for Leinstrand, i den bratte hellinga ned mot fjorden, og kalles i dag helst Sundland, etter familien som bodde her fra 1880.

Etter Nils Isaksens død solgte hans arvinger i 1865 bruket til DAVID JOHANNESSEN BØNSNÆS (1823–1890) for 100 spesidaler (skjøtet ble tinglyst i desember 1866). David Johannessen var sønn av Dordi Johannesdatter Svensrud og Johannes Corneliusen Bønsnæs. Da folketellinga ble registrert 31. desember 1865 var han 43 år, ugift gårdbruker, selveier og snekker, og satt på bruket med sin mor, Dordi Johannesdatter (73), om hvem det ble opplyst at hennes mann hadde vært «fraværende i flere Aar». De hadde 2 storfe og 2 sauer, og sådde ½ t. bygg, ½ t. blandkorn og 1 ½ t. poteter.

Ved skjøte av 20. mars 1880 solgte David Johannessen eiendommen til ANDERS OLSEN SUNDLAND (f. 1822). Han var fra Lille Rytteraker, og skipper på slepebåten «Grev Wedel», som ble bygd i 1874. I perioden 1872–78 var han eier av Svarstad bnr. 1. Han var gift med ANNE OLSDATTER SUNDLAND (1821–1886) fra Sundland på Storøya.⁷³ Vi kjenner fem av deres barn:

* Inger Mathea (f. 1842), ugift, bosatt i Sundland i 1900.

* Ole (f. 1851), ugift, reiste til Amerika i 1877 og bosatte seg i Rice Lake, Wisconsin. Han arbeidet først ved jernbanen, og siden ble han farmer.

* Marie Olava (1854–1914), g.m. fanejunker Ole Johannesen Berg (1847–1920) på Øvre Ullern (hans andre ekteskap, ingen barn). Marie Olava fikk i 1873 en datter, Anette Amalie, med gårdmannssønn Andreas Mathiassen Søhol fra Søhol bnr. 9 (Lars).

* Hans Petter (f. 1857), fra 1889 eier av Nedre Leine (Sundland), g.m. Maren Lovise Eriksdatter Fjeld, fire barn – se nedenfor.

* Andreas (f. 1861), flyttet til Drammen.

Ole Andersen Svarstad (f. 1851) reiste til Amerika og bosatte seg i Rice Lake, Wisconsin. Han var ugift og hadde ingen etterkommere, og etter testamente var det hans søsken på Røyse (eller deres barn) som arvet ham. Broren, Petter Andersen Fjeld (Sundland), fikk klokka, mens de andre arvet penger.

Anders Olsen måtte levere sitt bo til skifteretten, og i januar 1889 fikk sønnen, Petter Andersen Sundland, skjøte på bruket av skifteforvalteren i Anders O. Fjelds konkursbo. Kjøpesummen var 1.700 kroner.

PETTER ANDERSEN SUNDLAND (1857–1934) var gift med Maren Lovise Eriksdatter Fjeld (1858–1941) fra Søgarden Fjeld. De fikk fire barn: Andrea (f. 1887), Kristine (f. 1889), Erik (f. 1892) og Anders (f. 1894). De satt som eiere av bruket til 1899, da de solgte

⁷³ Anne Olsdatter og hennes familie kom fra Hallingdal som betlere (tiggere), og bodde en tid i Østre Ruds-eie før faren ble husmann på Storøya (etter Henry Thingelstad).

det for 1.500 kroner til hans niese, Anette Amalie Andreasdatter, og flyttet til Søgarden Fjeld – se gnr. 217/1 Søgarden Fjeld.

ANETTE AMALIE ANDREASDATTER SUNDLAND (f. 1873) var født utenfor ekteskap som datter av Andreas Mathiassen Søhol og Marie Olava Andersdatter Sundland. Hennes far reiste til Amerika i 1880 – se gnr. 208/9 Søhol (Lars).

I 1900 satt Anette Amalie på bruket med sin tante, Inger Mathea Andersdatter (f. 1842, ugift), og en losjerende tømmerfløter, Martin Pedersen Enger (f. 1882) fra Sylling i Lier.

I 1904 giftet Anette Amalie seg med KARL MARTINSEN (f. 1880), sønn av Martin Andersen Eikli-eie og Karen Pettersdatter Sørgefoss fra Norderhov. De fikk fire barn:

* Marie Olava (1904–1942), g.m. Harald Martinsen (1914–1998) fra Vestre Ådal, én datter Astrid Jorun (f. 1940) – se Øvre Leine. Harald Martinsen g.2. m. Bjørg Grønvold (f. 1926), én datter Torill (f. 1946) – se bind 3 s. 153.

* Karen Margrethe (1905–1996), g.m. Mons Lauritz Thingelstad (1900–1986) i Nordigarden Leine, tre barn – se gnr. 214/1 Nordigarden Leine.

* Alf Karsten (f. 1907), seinere eier av Nedre Leine, g.m. Marie Hundstad, tre barn – se nedenfor.

* Arnt Olaf (1910–1990), bosatt på Ekra på Røyse, g.m. Elida Næss (1910–1986), seks barn: Odd (f. 1934), Anne Marie (f. og d. 1936), Anny Margrethe (f. 1937), Ragnhild Irene (f. 1939), Asbjørn (f. 1947) og Jan Ivar (f. 1953) – se gnr. 214/13 Ekra.

Karl Martinsen var fisker i Tyrifjorden, og Anette Amalie tok turen

Leinestrand (Sundland) i 1950.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

Karl Martinsen Sundland (f. 1880) til høyre, på besøk hos Lars Olsen Frøhaug (1867–1958) på Nedre Frøyhov.

Marie Sundland f. Hundstad (1915–1992) og Alf Karsten Sundland (1907–1993). Bildet er tatt i 1966.

Alf Karsten Sundland i uniform. Han var stasjonert på Oscarsborg festning 9. april 1940, da «Blücher» ble senket – for øvrig sammen med Oscar Hansen fra Oslo, som seinere ble gift med Hanna Hundstad, søster av Alf Karsten Sundlands kone, Marie.

til Hundstad landhandleri nesten daglig, med fisk og egg, et fast innslag i bygdebildet som endte med at hun fikk tilnavnet «Ruta».⁷⁴

I 1949 ble bruket solgte til en av sønnene, Alf Karsten Sundland, for 2.150 kroner.

ALF KARSTEN SUNDLAND (1907–1993) var gift med MARIE HUNDSTAD (1915–1992), datter av Hilda og Karl Hundstad på Bønsnes. De fikk tre barn:

* Anne Marit (f. 1939), bosatt på Hallingby, g.m. Gunnar Håkenstad (1934–1988) fra Hen, ingen barn. Fra tidligere ekteskap med Tore Sørum fra Hønefoss har Anne Marit én datter, Bente (f. 1958), som bor på Ringen i Ådal og er g.m. Steinar Røste fra Ådal, tre gutter: Kjetil (f. 1982), Stian (f. 1984) og Glenn Erik (f. 1989).

* Kjell Egil (f. 1941), eier av eiendommen fra 1973, bosatt på Kløfta, g.m. Ellen Horten fra Skjåk i Gudbrandsdalen, to døtre: Unni (f. 1964, én sønn Vegard f. 1998) og Vibeke (f. 1968, samboer med Jørgen Fure f. 1963 fra Stryn, tre barn: Viktoria f. 1996, Camilla f. 1998 og Nicolay f. 2001).

* Berit (f. 1944), bosatt på Røyse, g.m. Kjell Fjellheim (f. 1942), tre barn – se gnr. 215/45 Lykkebo (Leinestranda 2).

Marie og Alf Sundland drev gårdsbruk med melkeproduksjon fram til rundt 1960. Alf drev i tillegg som skogsarbeider, og fisket i Tyri-fjorden. Fisken solgte han til fiskehandler Robert Martinsen i Hønefoss. Marie Sundland arbeidet ved Solstad sykehjem.

I årene 1966–71 ble det utskilt fire parseller: bnr. 44 Røysetun (til Gunnar Karlsen, hytte), bnr. 45 Lykkebo (til svigersønnen Kjell Fjellheim), bnr. 46 Trollbu (til Finn Halvor Borgen, hytte) og bnr. 52 Bentebo (til svigersønnen Gunnar Håkenstad).

I 1973 overdro Alf Sundland eiendommen til sønnen, KJELL EGIL SUNDLAND (f. 1941), for 20.000 kroner og huslyrett til foreldrene i deres levetid. Den nye eieren var da bosatt i Oslo.

I 1994 ble eiendommen solgt til Gun Nohre Berg og Arne Berg. GUN NOHRE BERG (f. 1948) er rådgiver/adjunkt ved Hadeland videregående skole på Roa, og er gift med ARNE BERG (f. 1946), som er assurandør i Ring Forsikring. De er begge fra Hønefoss, og har tre barn:

* Torkild (f. 1972), bosatt i Kroksund, g. 2006 m. Amandeep Kaur Sirpal fra Bærum (f. i India)

* Anders (f. 1977), bosatt i Bardufoss til desember 2006, samboer med Nicoline Alme fra Oslo.

* Anne (f. 1978), bosatt i Hønefoss, samboer med Joachim Sørensen fra Hønefoss.

⁷⁴ Etter Ingebjørg Gjesvik Liljedahl (f. 1921).

Eiendommen er på 8 dekar. Bygninger er et våningshus med garasje (bygd 1995–96), gammelt våningshus⁷⁵ (1889, restaurert utvendig cirka 2000), vedskjul (ca. 1954), båthus (1994) og redskapshus (2001).

På bruket stod en gammel låve med fjøs (bygd 1954). Låven ble revet i 1990-årene, mens steinfjøset ble ombygd (og siden påbygd) til garasje.

Nedre Leine / Mosenga (Sørens)

LØPENR. 110 F OG 111 C – GNR. 215/8

I 1861 solgte Gulbrand Olsen Mosengen i Mosenga (seinere gnr. 215/5) et åkerstykke Leinejordet samt halvparten av sin gårds skogteig på Krokskogen (løpenr. 110f) til svigersønnen Søren Andersen for 163 spesidaler, hvorav 109 spesidaler var pantelån fra selger til kjøper. Samtidig kjøpte Søren Andersen en jordstykke på 10 1/2 mål (løpenr. 111c) av Christian Andersen Lehne, eier av Nedre Leine løpenr. 111, for 200 spesidaler. De to parsellene ble seinere sammenføyd til ett bruk – i dag gnr. 215/8 Mosenga.

SØREN ANDERSEN LEHNE (1826–1871) var fra Nedre Leine (seinere gnr. 215/3), og giftet seg i 1862 med JØRGINE GULBRANDSDATTER MOSENGEN (1830–1887). De fikk tre barn:

⁷⁵ Huset skal ha blitt flyttet hit fra Ask i 1880-årene. SEFRAK-registreringene 1985.

Mosenga (Sørens) i 1955. Våningshuset ble påbygd én etasje i 1943, og er siden restaurert 1985. Den gamle låven med fjøs (bygd 1929) ble revet i 1970. Til venstre ser vi våningshuset i Mosenga gnr. 215/5, og i øvre kant av bildet, lenger opp i Mosengbakken, ligger Mosenga gnr. 202/18.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

**«... EN FREMRAGENDE
STOLMAKER»**

«Anders Sørensen i Mosengen var en fremragende stolmaker, og det måtte være en idé å ta opp fabrikkasjonen av den slags stoler som han laget. De var for det første pene, og dernæst billige.»*

* VV.: «En trearbeidsskole i Hole?», i Ringerikes Blad 25. februar 1933.

*Anders Sørensen (1851–1927)
var fra Sundvollen.*

*Marthe Marie Sørensen
f. Fjeld (1862–1917) var fra
Stua Fjeld på Røyse.*

* Inger (f. 1863), eier av Mosenga fra 1887 til 1891.

* Anders (f. 1865), d. før 1887.

* Gulbrand (f. 1867), d. før 1887.

I 1865 satt Jørgine Gulbrandsdatter (37) og Søren Andersen (40) på bruket med sine to eldste barn, Inger (3) og Anders (1) samt en barnepike, Berte M. Larsdatter (15). De hadde 3 storfe og 3 sauer, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $1\frac{1}{4}$ t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og 2 t. poteter.

Søren Andersen Lehne (Mosengen) døde i 1871, og Jørgine Gulbrandsdatter satt som eier i uskiftet bo til sin død i 1887. Eiendommen ble da overdratt til datteren Inger, som var eneste gjenvlevende barn.

Bruket ble ikke berørt av utskiftinga 1888–90.

Inger Sørensdatter Mosengen (f. 1863) solgte eiendommen i 1891 (skjøte ble først utstedt i 1897) til Anders Sørensen for 2.000 kroner.

ANDERS SØRENSEN (1851–1927) fra Sundvollen var sagmester ved Hønefoss Brug, og om vinteren var han møbelsnekker. Verkstedet hans var den innerste stua i Mosenga, og der lagde han stoler som etter hver ble et begrep på Røyse. Fortsatt finnes «Sørensen-stoler» i en rekke hjem utover bygda.

Anders Sørensen var gift to ganger, først i 1879 med KAREN CHRISTENSDATTER FJELD (1857–1884), datter av Christen Danielsen Fjeld (fra Søhol) og Berte Hansdatter i Stua Fjeld. De fikk tre døtre:

* Sofie (1879–1959), ugift, fra 1927 eier av Mosenga sammen med halvsøsteren Karen – se nedenfor.

* Kristine (1881–1882).

* Kristine (1883–1943), ugift, bosatt i Oslo (huspost).

Karen Christensdatter døde i 1884, bare 27 år gammel, og Anders Sørensen giftet seg igjen i 1890 med MARTE MARIE CHRISTENSDATTER FJELD (1862–1917), en yngre søster av sin avdøde kone, som kom til Mosenga for å ta seg av søsterens barn. De fikk fire barn:

* Karen (1890–1966), eier av Mosenga fra 1927 sammen med halvsøsteren Sofie, én sønn – se nedenfor.

* Johan (1895–1926), ugift, sagmester, bosatt i Mosenga, d. 31 år gammel.

* Bertha (f. 1899), bosatt i Oslo, g.m. Olaf Kristoffersen fra Oslo (ingen barn).

* Anna Marie (1901–1981), g.m. Bjarne Innbryn (1906–1935) fra Steinkjer, eier av Søhol bnr. 2, én sønn Arne (f. 1935) – se gnr. 208/2 Søhol (Johannes).

I 1900 satt Marte Marie og Anders Sørensen på bruket med sine tre eldste barn samt hans datter fra første ekteskap, Kristine.

I 1927 overtok døtrene Sofie og Karen som eier av Mosenga.

SOFIE SØRENSEN (1879–1959) og KAREN SØRENSEN (1890–1966) var begge ugift, og bodde i Mosenga til sin død. Sofie tok seg av husholdning og husdyr i Mosenga, mens Karen var mye ute på bygda og tok seg arbeid i slakting, flatbrødbakst o.l. I 1923 fikk Karen én sønn, Rolf, med Hans Andersen Leine fra Søgarden Leine – se nedenfor.

I 1948 hadde Mosenga 15 dekar dyrket jord (mold), 2 kyr, 1 ungdyr, 2 griser og 25 høner. Etter Sofie Sørensens død i 1959 arvet nevøen Rolf hennes halvpart av bruket (etter testamente), og da mora Karen Sørensen døde i 1966 ble han også eier av hennes halvpart, som enearving.

ROLF SØRENSEN (1923–2005) var gift med ANNE MARIE PETERSEN (f. 1934) fra Kåfjord i Alta, og de fikk to døtre: Birthe (f. 1960) og Ingrid Sofie (f. 1963) – se gnr. 207/12 Borgheim (Bønsnesveien 73).

Siden 1982 har deres eldste datter, Birthe, vært eier av Mosenga.

BIRTHE SØRENSEN GULLINGSRUD (f. 1960) er legesekretær ved NIMI på Helgelandsmoen, og giftet seg i 1982 med ØYSTEIN GULLINGSRUD (f. 1959) fra Bønsnes, som er politibetjent. De har tre barn: Bo Ahm (f. 1986), Jonas (f. 1990) og Esben (f. 1992).

I 1993 ble jordveien på bruket solgt til Ivar Moe i Mosenga gnr. 215/5. Det tidligere gårdstunet med bygninger ble utskilt med 1,8 dekar tomt og fikk nytt gnr. 215/63, og eies fortsatt av Birthe og Øystein Gullingsrud

Av bygninger på eiendommen er våningshus (gammelt, påbygd 2. etasje 1943 og restaurert 1985), og garasje (1998). En gammel låve med fjøs (bygd 1929) ble revet i 1970.

Karen Sørensen (1890–1966).

I Mosenga cirka 1934. Fra høyre: Sofie Sørensen, Rolf Sørensen og Karen Sørensen (i bakgrunnen). Mannen til venstre er trolig Jens Drægni.

Nedre Leine

LØPENR. 112 – SEINERE GNR. 215/13 (NERIGARDEN)

Rundt år 1700 var PEDER TORKELSEN LEHNE (f. ca. 1659) bruker av halve Nedre Leine (seinere løpenr. 111 og 112). Han var i 1690-årene bruker av en gårdpart av Lille Svarstad. Han var da Jens Thygesens landbonde, og ble brukt av sorenskriveren på Bønsnes som taktsmann og stevnevitne. I 1700 var han lagrettemann, og i 1704 var «Per Thorcelsen Leene» en av tilsynsmennene som var med på befarings av kirken på Stein, etter at allmuen i Hole hadde sendt søknad til kongen om å få tømmer til restaurering (kirken brant i 1683). Per underskrev rapporten med fullt navn, som sorenskriver Müller og fogd Tønder, mens de andre tilsynsmennene bare underskrev med forbokstavene sine.⁷⁶

I 1719 fikk MARTE MIKKELSDATTER (ca. 1654–1736) bygsel-seddel av biskop Deichmann på 19 lispund i Nedre Leine. Hun var enke etter Håvard Hundstad på Hundstad, en gård hun måtte fra-vike i 1717 – se gnr. 209/1 Hundstad.

I 1717 var Marte «en fattig enke med mange barn», men vi kjen-ner kun to av dem:

*Nerigarden Leine cirka 1960.
Våningshuset er fra rundt
1880.*

*Flyfoto, av fotografert av Fotograf Marit
Fagerli*

⁷⁶ Erling Bjørke: «Kyrkja på Stein på Ringerike», i Ringerikes Blad 31. oktober 1957.

* Peder (ca. 1680–1768), seinere bruker av Nerigarden Leine, g.m. Lisbeth Gulbrandsdatter Svarstad – se nedenfor.

* Anne (ca. 1699–1742), g. 1729 m. Jens Gulbrandsen Svarstad (ca. 1699–1754) på Lille Svarstad, vi kjenner seks barn: Malene, Hans, Kari, Marte, Gulbrand og Marte – se gnr. 211/4 Svarstad.

I 1739 ble det tinglyst bygselseddel på den samme gårdparten til sønnen, PEDER HÅVARDESEN LEHNE (ca. 1680–1768). Han hadde da rimeligvis bygslet gården i mange år allerede, men alle bygselsedler ble ikke tinglyst. Peder Håvardsen Lehne giftet seg i 1724 med LISBETH GULBRANDSDATTER fra Svarstad, som døde i 1762, 75 år gammel. Vi kjenner tre av deres barn:

* Knut (1724–1772), fra 1760 bruker av Nerigarden Leine, g.m. Kari Corneliusdatter Bønsnæs, minst tre barn – se nedenfor.

* Mikkel (1727–1783), seinere eier av Søndre Gomnes, g. 1751 m. Sara Abrahamsdatter Gommæs (1724–1789) fra Nordre Gomnes, minst fire barn: Marte, Abraham, Maren og Abraham – se gnr. 218/5 Søndre Gomnes

* Gulbrand (f. 1731), seinere eier av Nedre Onsaker, g. 1755 m. Ragnhild Rolvsdatter Onsager (1726–1788), minst fem barn: Ole, Anne, Olea, Ole og Lisbeth – se bind 3 s. 331–332.

I 1760 fikk eldste sønn, Knut, bygselseddel på 9 ½ lispund i Nedre Leine av biskop Hannestad.

KNUT PEDERSEN LEHNE (1724–1772) giftet seg i 1760 med KARI CORNELIUSDATTER BØNSNÆS (f. ca. 1740),⁷⁷ datter av Cornelius Davidsen Lindrup og Mette Hansdatter på Store Bønsnes. Vi kjenner fem av deres barn:

* Hans (f. 1760), seinere bruker av Nerigarden, g.m. Anne Larsdatter Frøhaug, sju barn – se nedenfor.

* Marte (f. 1762), g. 1785 m. Ole Johansen Ask (ca. 1752–1829), i 1801 husmann og smed i Sløga under Helgeland – se bind 3 s. 631.

* Lisbeth (f. 1765), trolig g. 1789 m. Ole Olsen Gomnes (f. 1758), fra 1793 eier av en gårdpart i Søndre Gomnes, minst seks barn: Maria, Maria, Ole, Knut, Gunhild og Peder – se gnr. 218/11 Søndre Gomnes.

* Mette (f. 1769), g. 1798 m. Amund Hansen Dæhli (f. 1773), i 1801 var de husmannsfolk i Kastet under Mo (ved Helgelandsmoen),⁷⁸ vi kjenner to barn: jente (f. og d. 1798, 2 dager gammel) og Hans (f. 1800, g. 1823 m. Eli Hansdatter Hovin f. ca. 1796, seks barn:⁷⁹ Maren f. 1824, Andreas f. 1827, Anne Marie f. 1829, Hans f. 1831, Andreas f. 1832 og Ole f. 1835).

⁷⁷ Lagesen kaller henne Johanne Corneliusdatter, men hennes navn var Kari.

⁷⁸ Før han giftet seg, fikk Amund Hansen i 1797 en sønn, Anders, med Anne Arnesdatter Selte (f. ca. 1767).

⁷⁹ Før han giftet seg, fikk Hans i 1821 en datter, Maren, med Gjertrud Nilsdatter fra Svendsrud på Tyrstrand. Gjertrud stilte i 1824 opp som fadder for hans neste barn, etter at han ble gift! (Etter Ole Yttri.)

I 1804 var Amund Hansen død, og enke Mette Knutsdatter (bodde da på Frøyhov) døyte sønnen Amund, og som far ble utlagt maler og ungar Asle Aslesen Haug. Mette trolig g.2 i 1811 m. Mikkel Olsen Helland. (Etter Ole Yttri.)

* Knut (f. og d. 1773), d. 2 måneder gammel.

Knut Pedersen Lehne var bygselmann med seddel fra Oslo bispestol, og eide også en mindre del av gården. I 1762 satt han og Kari Corneliusdatter på Nedre Leine med én tjenestejente, Barbro Olsdatter, og i skattemanntallet er også nevnt brukerens far, Peder Håvardsen, som «andre folk boende på gården».

Knut Pedersen Lehne døde i 1772, nær 49 år gammel, og ble etterfulgt som eier og bruker av eldste sønn, Hans, som i 1790 fikk bygselseddel av biskop Smith på 1 fjerding (5 lispund). Kari Corneliusdatter giftet seg igjen i 1776 med Anders Timandsen (f. 1750), sønn av Timand Rasmussen og Gunhild Torkildsdatter, og de fikk i 1777 en datter, Johanne.

HANS KNUTSEN LEHNE (f. 1760) var underoffiser, og giftet seg i 1786 med ANNE LARSDATTER FRØHAUG (1766–1805) fra Nedre Frøyhov (søster av klokkemaker Ole Larsen Frøhaug). Vi kjenner sju av deres barn:

* Knut (f. 1786).

* Lars (f. 1788), seinere husmann i Hagen under Gomnes, g.1 m. Marte Andersdatter, g.2 m. Anne Hansdatter Berget (Heieren-eie), sju barn: Marte, Anne, Andreas, Peder, Martin, Nils og Berthe Marie – se omtale av Hagen under Gomnes.

* Anders (f. 1790).

* Nils (1792–1832), i 1820-årene husmann under Nordre Gomnes, g. 1820 m. Marte Olsdatter Dæhli, minst fire barn: Anne (f. 1821), Olea (f. 1823), Hans (f. og d. 1828) og Hans (f. 1829).

* Anne (f. 1795).

* Mari (f. 1798).

* Lisbeth (f. 1800) fikk tre barn utenfor ekteskap: Anne (f.1826) med Ole Ellingsen Bønsnæs, og Marie (f. 1835) og Maren (f. 1838) med Gulbrand Hansen Gomneseie, se «ukjent plass» under Gomnes.

I 1801 satt Anne Larsdatter (35) og Hans Knutsen Lehne (40) på gården med sju barn: Knut (15), Lars (13), Anders (11), Nils (9), Anne (5), Mari (3) og Lisbeth (2) samt husbondens mor, Kari Corneliusdatter (60, føderådsenke). Under gården var det én husmannsplass.

Tidlig i 1800-årene solgte Hans Knutsen Lehne gården til Christian Hansen Lehne.

Hans Knutsen Lehne var fra 1802 til 1808 eier av Nedre Frøyhov etter sin svoger, Nils Larsen Frøhaug (se bind 3 s. 124–125). I

1815 var han husmann eller leilending i Hagen under Gomnes, og i 1820-årene husmann på Ullerntangen. Han giftet seg igjen i 1805 med Anne Mikkelssdatter Ullern, enke etter Ole Andersen Onsager – se gnr. 207/1 Nedre Ullern.

CHRISTIAN HANSEN LEHNE (1774–1828) var sønn av Marte Hansdatter og Hans Hansen Lehne d.e. i Neristua Leine (seinere bnr. 1). Han ble i 1803 gift med INGER GULBRANDSDATTER HUNDSTAD (1775–1844) fra Store Hundstad, og de fikk to sønner:

* Gulbrand (1804–1883), seinere eier av Nedre Leine, g.m. Anne Abrahamsdatter Søhol, tre barn – se nedenfor.

* Hans (1812–1894), smed og eier av Pjåka (Svarstad), g. 1848 m. Berte Olsdatter Trøgstad (f. 1822) fra Norderhov, vi kjenner seks barn: Christian, Inger, Olava, Gulbrand, Peter og Karen – se gnr. 211/2 Pjåka.

Etter Christian Hansen Lehnes død i 1828 ble det avholdt skifte (avsluttet 1829) hvor eiendomsgodset i Nedre Leine ble taksert til 125 spesidaler og utlagt eldste sønn, Gulbrand, mot livøre til mora i hennes levetid. Ved kongelig skjøte av 14. september 1844 kjøpte Gulbrand Lehne også de 5 lispund bygselgods for 180 spesidaler og årlig jordavgift, og satt dermed som eier av hele Nerigarden Leine. Han lånte hele kjøpesummen i Opplysningsvesenets fond mot pant i gården.

GULBRAND CHRISTIANSEN LEHNE (1804–1883) ble i 1830 gift med ANNE ABRAHAMSDATTER SØHOL (1810–1891) fra Nystua Søhol, og de fikk tre barn:

Hovedbygningen i Nerigarden Leine cirka 1942. Bak på trappe står Gunhild Dynge, og med hvitt forkle (til venstre) tjenestejenta Alvide Eriksen fra Heggelia i Soknedalen. De to som sitter på trappa, er Borghild Karine Fuhre f. Dynge (til venstre) og hennes venninne, fru Sandberg.

Stabburet i Nerigarden Leine.

- * Kristian (1833–1921), ugift, seinere eier av Nedre Leine – se nedenfor.
- * Anders (1835–1919), klokker i Sagene menighet i Kristiania, gift og barnløs.
- * Inger (f. 1842), g. 1861 m. Johannes Welle fra Volden, bosatt i Drøbak, seinere i Kristiania, åtte barn: Anna (f. 1862), Aslaug (f. 1864), Gulbrand (f. 1866), Ragna (f. 1868), Ivar (seinere sogneprest i Petrus menighet i Oslo), Inger (f. 1876), Bjarne (f. 1878) og Hjørdis (f. 1880).

I 1865 satt Anne Abrahamsdatter (56) og Gulbrand Christiansen (60) på gården med sønnen Christian (33, ugift, smed) og én tjenestejente, Marte Olsdatter (17, f. i Norderhov). De hadde 1 hest, 4 storfe, 9 sauer og 1 gris, og årlig utssæd var ½ t. rug, 2 t. bygg, 2 t. blandkorn, ¾ t. erter og 6 t. poteter.

Etter Gulbrand Lehnes død i 1883 overtok eldste sønn, KRISTIAN GULBRANDSEN LEHNE (1833–1921), gården for 3.000 kroner og livøre til mora. Han var ugift, og smed av yrke.

I 1888 ble det påbegynt utskifting på Leine, og Kristian Gulbrandsen gav i første skiftesamling uttrykk for at han ønsket utskiftinga fremmet, og at utflytting måtte finne sted. Rimeligvis ønsket han ett eller flere av nabobrukene flyttet.

I 1900 satt Kristian Gulbrandsen på gården (gnr. 36/13, 33/9 og 40/2) med en husholderske, Sørine Hansdatter (f. 1854, enke etter Peter Abrahamsen i Neristua Søhol), som også drev med kvegrøkt.

Christian Gulbrandsen Lehne satt som eier til 1916, da han solgte gården til Hans Nilsen Dynge for 41.500 kroner og livøre av årlig verdi 300 kroner.

HANS NILSEN DYNGE (1867–1923) var herredsgartner i Hole og seinere fylkesgartner, og ble i 1895 gift med GUNHILD ØRPEN (1870–1946). De var begge fra Krødsherad, og fikk fire barn:

- * Nils (d. 1940), reiste til Amerika, utdannet som gartner.⁸⁰
- * Borghild Karine (1898–1996), eier av Nedre Leine fra 1970, g.m. Arne Fuhre, tre barn: Bjørn, Kirsten og Sverre – se nedenfor.
- * Einar (1900–1958), ugift, eier av Nedre Leine fra 1946 sammen med broren Bjarne.
- * Bjarne (1902–1970), ugift, eier av Nedre Leine fra 1946 sammen med broren Einar.

Hans Nilsen Dynge var felemaker, og bygde en rekke hardingfeler, hvorav mange fortsatt finnes på gården. Han spilte selv, og sønnen

Hans Nilsen Dynge
(1867–1923).

Gunhild Dynge f. Ørpen
(1870–1946).

⁸⁰ Nils Dynge var kandidat Færdens elev ved Buskerud amtsskole, og Færdens skal seinere ha uttalt at Herman Portaas (Wildenvey) og Nils Dynge var de flinkeste elevene han hadde hatt. (Fortalt av Bjørn Fuhre f. 1929.)

Nils ble også en habil spillemann. Hans Nilsen Dyngge var medlem av Hole herredsstyre 1914-17 og 1920-23.

Etter Hans Nilsen Dynges død i 1923 eide Gunhild Dyngge gården til sin død i 1946. Da overtok de to yngste sønnene, EINAR DYNGE (1900–1958) og BJARNE ØRPEN (1902–1970). De var begge ugifte.

I 1948 hadde Nedre Leine 76 dekar dyrket jord, 4 dekar frukt-hage, 40 dekar havn og 400 dekar skog, hvorav rundt 50 dekar var uproduktiv (myr og fjell). På gården var det 2 hester, 6 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 3 griser og 25 høner.

Einar Dyngge døde i 1958, og Bjarne Dyngge drev gården alene til sin død i 1970. Da ble gården overtatt av søsteren, Borghild Karine.

BORGHILD KARINE DYNGE (1898–1996) var gift med ARNE FUHRE (1899–1982), sønn av Mathilde Andreasdatter Gomnæs og Adolf Augustsen Fuhre, som eide Søndre Gomnes 1903–22 og Oppgarden Leine fra 1919. Borghild og Arne Fuhre var bosatt i Oslo, hvor Arne Fuhre arbeidet som bussjåfør. De fikk tre barn:

* Bjørn (f. 1929), eier av Nedre Leine fra 1982, g.m. Åse Ludvigsen, tre barn – se nedenfor.

* Kirsten (f. 1932), bosatt i Oslo, tidligere g.m. Roy Pauck (f. 1935), ingen barn.

* Sverre (f. 1939), bosatt i Oslo, g.m. Turid Eline Solberg (f. 1941), to barn: Vigdis (f. 1965, samboer med Jørgen Lund f. 1972, én datter Eline Ingeborg f. 2003) og Marit (f. 1968, g.m. Tor Arne Føreid f. 1972, to døtre: Karine f. 1998 og Louise f. 2000).

I 1972 ble jorda på gården forpaktet bort til Henry Thingelstad på Øvre Leine i 5 år, mot årlig avgift 3.000 kroner.

Etter Arne Fuhres død i 1982 ble gården (215/13 og 212/9) overdratt til eldste sønn, BJØRN FUHRE (f. 1929). Han giftet seg i 1954 gift med ÅSE LUDVIGSEN (f. 1929) fra Bærum, og de har tre barn:

* Asbjørn (f. 1954), bosatt på Nedre Leine, fra tidligere samboerskap med Åse Larsen har han én datter Jeanett (f. 1985).

* Randi (f. 1958) tvilling, bosatt i Bærum, fra tidligere samboerskap har hun én sønn, Henrik Strømsjordet (f. 1993).

* Arne (f. 1958), tvilling, ugift, bosatt på Nedre Leine.

Ved siden av å drive gården har Bjørn Fuhre arbeidet i service-næringen, mens Åse Fuhre periodevis har arbeidet som renholder.

Nedre Leine har i dag 76 dekar dyrket jord og i underkant av 20 dekar havn, 505 dekar produktiv skog og 60 dekar annen utmark (på Krokskogen), og traktor. 58 dekar av jordveien leies bort til Elstøen gartneri. Gården har seterløkker på Fjeldsetra og Øskjevallsetra.

JUBILEUMSUTSTILLINGEN

I 1914

Hans Nilsen Dyngge var amts-gartner (fylkesgartner) i Buskerud, og drev frukt- og grønnsakproduksjon i Nerigarden Leine. I 1914 deltok han i jubileumsutstillingen på Frogner i Oslo, og vant flere diplomer og premier, blant annet for epler. Han deltok også med en kirsebærvinn, som han høstet stor anerkjennelse for.*

* Fortalt av dattersønnen Bjørn Fuhre (f. 1929).

Bjørn Fuhre (f. 1929).

Åse Fuhre f. Ludvigsen (f. 1929).

Av bygninger på gården er kårbygning (bygd 1986 på den andre siden av veien), gammelt våningshus (fra rundt 1880, restaurert 2005), gammelt steinfjøs, stabbur, bryggerhus med vognskjul (flyttet på 1800-tallet etter veiomlegging), grisehus og vognskjul. En gammel tømmerlåve med stall, som ble flyttet etter utskiftinga, er revet.

Åkernavn er Stasenga, Brønsløkka og Smiejordet.

Skog

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–1823 fikk Leine-gårdene tildelt i alt fire teiger på Krokskogen, som ble delt på de enkelte brukene etter størrelsen på landskylda:

* Øvre Leine gml. matr.nr. 48 fikk en teig sør på Krokskogen, fra Sønsteruddalen og østover til Brannhaugen vest for Steinlaussetrene.

* Nedre Leine gml. matr.nr. 49 fikk en teig fra «Stanglinja» øst for Retthella og østover til Elgsbrenna.

* Nedre Leine gml. matr.nr. 9 fikk to teiger, én nord for Retthella (østover til Elgsbrenna), og én fra Briskehaugen, ved Den gamle kongeveien mellom Benteplassen og Steinsvollen, og østover til Lomma.

Nordigarden Leine – Øvre Leine gnr. 214/1

har i dag 230 dekar produktiv skog, hvorav 100 dekar i Leineåsen og 130 dekar mellom Grøndokka og Retthella på Krokskogen. Sistnevnte teig ble kjøpt i 2005 fra Svarstad bnr. 4 (Rovelstad).

I 1849 ble gårdens seterløkke med skog på Soterud på Krokskogen (bnr. 2 Soterud av skyld 47 øre) solgt til Mads Øderå. Han solgte den seinere til Gulbrand Gunvaldsen Gjesvold, smed og husmann i Sanna under Søndre Gjesval. Ved auksjonsskjøte i 1867 overtok Johannes Fuhr og Ivar Rytterager denne teigen. Seinere eiere var Drammens Damphøvleri, og O. Ellefsen og J. Steen i Bærum. Siden 1906 har Olsen-familien på Guriby i Lommedalen vært eiere.

I 1899 ble Øvre Leines skogteig mellom Aurtjern og Høgås på Krokskogen (bnr. 8 Aurtjernstykket av skyld mark 2,19) utskilt og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 3.250 kroner. Teigen var på 512 mål, og har siden tilhørt familien Fearnley/Astrup på Toresplassen.

Neristua Leine – Nedre Leine gnr. 215/1

har i dag 173 dekar produktiv skog, hvorav 142 dekar ved Fjeldsetra og 31 dekar ved Leinetajet og Kattebak i Leineåsen.

I 1888 ble en del av gårdens skog på Krokskogen utskilt (bnr. 20

av skyld 37 øre) og solgt til Edvard Olsen Guriby for 1.600 kroner. I 1905 solgte han denne teigen samt gnr. 215/19 (av skyld 11 øre, en teig han kjøpte i 1889 av Ole Gulbrandsen Mosengen, eier av gnr. 215/5 Mosenga, for 350 kroner) til Johan Kihle for 3.000 kroner. Siden 1929 eies de to teigene av Johan Kihles døtre, Anne Kirstine Waller (f. 1918), Ragnhild Karoline Burum (f. 1919) og Ingeborg Kihle (f. 1920), som bor på Bekkestua i Bærum.

Nerigarden Leine – Nedre Leine gnr. 215/13

har 505 dekar produktiv skog og 60 dekar annen utmark på Krokskogen, delt i fire teiger:

En seterløkke med skog på 60 dekar ved Fjeldsetra, en teig mellom Mattisplassen og Øskjevall, én mellom Sankthansberget og Rundtomtjern, og én mellom kongeveien og Briskehaugen (de to siste ligger sør for Øskjevall). De tre sistnevnte teigene er kjøpt til gården av tidligere eiere.⁸¹

Oppgarden Leine – Nedre Leine gnr. 215/14

Gårdens skog i Leineåsen og på Krokskogen ble solgt i desember 2005 til Sigmund Leine, eier av Neristua Leine – se gnr. 215/1 Nedre Leine.

I 1909 ble en del av gårdens skog på Krokskogen, Leine skog bnr. 21 av skyld mark 3,50, utskilt og solgt til Ole Pjaakerud og B. Bache for 16.000 kroner. I 1917 ble det tinglyst som heftelse på skogteigen at Oppgarden Leine hadde seterrett og havnerett samt rett til å sanke ved og kvist til seterbruk.

I 1922 ble denne skogeiendommen delt, ved at bnr. 22 Briskehaugstykket (av skyld mark 1,00) ble utskilt og solgt til Harald Olsen for 9.500 kroner. Siden 1970 har sistnevnte teig tilhørt Finn Harald Olsen (f. 1929) i Lommedalen. I 1925 solgte Pjåkerud og sakfører Bache gnr. 215/21 Leine skog til Hans E. Hurum for 11.000 kroner. Etter hans død i 1940 solgte enka, Lovise Hurum, skogen til Kristoffer Lenvik Kjos (f. 1910) for 10.000 kroner. Siden 1997 er det sistnevntes datter, Synnøve Kjos Frank (f. 1952) som er eier av skogen. Hun er bosatt i Ås i Akershus.

Søgarden Leine – Nedre Leine gnr. 215/17

har 150 dekar skog og 100 dekar annen utmark, hvorav cirka 6 dekar ligger på Røyse. Det øvrige er i fire teiger ved Fjeldsetra på Krokskogen (to seterløkker og to skogteiger).

⁸¹ I 1953 ble en skogteig (bnr. 32 Leine skog av skyld mark 1,50), utskilt fra gården, men ikke solgt.

LEVERTE TREKØL TIL BÆRUMSVERKET

I 1779 brant fire av oppsitterne på Leine trekøl i egne miler på Krokskogen og leverte til Bærums verk. Enevold Madsen Lehne i Nordigarden drev størst, han brant køl i to miler som lå øst for Soterud, 11 km fra verket i Lommedalen. I 1779 var han et betydelig leverandør, og leverte 122,6 m³ trekøl. Hans Hansen Lehne i Neristua og Paul Hansen Lehne i Søgarden hadde hver sin mile i nærheten av Fjeldsetra, og transportveien for begge var på rundt 18 kilometer. De leverte 37,6 m³ og 36,7 m³ trekøl i 1779. Anders Halvorsen Lehne, som var bygselmann på en del av Nedre Leine, leverte 29 m³ trekøl. Mila hans lå også ved Fjeldsetra.

OPPSITTER PÅ SOTERUD RUNDT 1800

«Rundt 1800 var Soterud et umatrikulert bruk under Leine, og der bodde da en opsitter hele året. Nogen syrinkjerr og en mosegrodd steinmur nedover mot Lomma forteller ennu om fast bosetting,» skriver Jon Guldal i 1934.*

* VV.: «Setrene på Krokskogen», i Ringerikes Blad 4. april 1934.

Mosenga 215/5

har i dag 56 dekar skog vest for Sørsetra på Krokskogen. Brukets opprinnelige skogteig ble i 1889 solgt av Ole Gulbrandsen Mosengen til Edvard Olsen Guriby for 350 kroner (bnr. 19 av skyld 11 øre).

I 1920 kjøpte Ole Gulbrandsen Mosengen en skogteig ved Rokketjern nær Sørsetra av eierne av Kroksundødegården vestre for 4.000 kroner (gnr. 195/19 av skyld 38 øre). I 1926 kjøpte han også naboteigen (gnr. 16/22 av skyld 19 øre), ved Nylandsmyra, av eieren av Sundet (Øgardsvika).

Seter

Leine-gårdene har fra gammelt hatt seterrett på Fjeldsetra (Nedre Leine) og Soterudsetra (Øvre Leine).

I seterlister fra 1820-årene er disse Leine-brukerne nevnt med seterrett på Fjeldsetra: Engebret Hansen, Hans Hansen, Johannes Iversen, Christian Hansen, Anders Christensen, Fredrik Torkildsen og Johannes Knutsen (Leinestrånd). På Fjeldsetra setret også Fjeld, Bønsnes og én Hårum-gård. Seterdriften her opphørte cirka 1947. Seterfolk var Johanne og Anders Grønhella, de siste årene var det deres sønner, Gunnar og Trygve Grønhella.

I 1820-årene hadde Hans Hansen Lehne (Nordigarden) seterrett på Soterud. Andre gårder som setret her var Hafnor på Røyse og Bjørke i Steinsfjordingen.

Nordigarden Leine (gnr. 214/1) har hatt seter på Soterudsetra, på østsida av Lomma halvannen kilometer sør for Myrsetra på Krokskogen. I 1849 ble en del av løkka (løpenr. 108d Kalleløkken) solgt til Anders Johannessen Bjerke på Østre Bjørke i Steinsfjordingen for 30 spesidaler. Løkka har siden tilhørt Østre Bjørke (Nigarden), og det ble setret her fram til rundt 1870. I 1879 ble resten av løkka og litt seterskog (bnr. 6 Soterud) solgt til Drammens Damphøveleri for 100 kroner (eies i dag av Olsen-familien på Guriby i Lommedalen).

Øvre Leine har også hatt seter på Langen (Dammersplassen). Fra 1746 til ut i 1770-årene eide gården 2 ½ lispund i Langen. Gården har også en ubebygd seterløkke på cirka 9 dekar på Fjeldsetra.

Neristua Leine (gnr. 215/1) har to løkker på Fjeldsetra, hvorav én hørte til Oppgarden fram til 2005. Gården er medeier i fellesstørhuset på Fjeldsetra (restaurert 1988), opprinnelig en fjerdepart, men etter å ha kjøpt skog/løkke av Oppgarden, ligger nå tre fjerdepart av fellesstørhuset til Neristua (den siste fjerdeparten til-

Nedre Leine-gårdene har seterrett på Fjeldsetra, lengst nord i Holes del av gamle Krokskogens Allmenning. Andre gårder som setret her, var Fjeld og Bønsnes og én Hårum-gård. Øvre Leine hadde sin seterrett på Soterud. På dette utsnittet av utskiftingskartet over Krokskogen 1816–23 ser vi løkker og seterhus på Fjeldsetra, og skogteigene som grenset inn til. Teig XLVI tilhørte Nedre Leine matrikelnr. 9, XLVII Fjeld matrikelnr. 10, og XLVIII Bønsnes matrikelnr. 46. De to nordligste teigene tilhørte Hårum matrikelnr. 55 (øverst) og Fjeld matrikelnr. 38.

Utskiftingskart over Krokskogens Allmenning, av fotografert av Fotograf Marit Fagerli.

hører Søgarden Leine). På den tidligere Oppgarden-løkka står en kjørehytte, fjøs og stall.

Nerigarden Leine (gnr. 215/13) har en seterløkke med skog (60 dekar) på Fjeldsetra. Gården har også en seterløkke på 13 dekar på Øskjevallsetra. Denne løkka ble kjøpt fra Nordre Dæli i 1880 for 600 kroner. På løkka står en driftshytte og stall, og tidligere var her en låve, som har rast sammen. Gården er medeier i fellesetra på Øskjevall (kalt «Elstø-størreset», står til nedfalls). Fellesfjøset på Øskjevall står på løkka til Nerigarden Leine.

Oppgarden Leine (gnr. 215/14) solgte i desember 2005 en løkke på Fjeldsetra med en kjørehytte (bygd av Kristian Hurum i 1950-årene), stall og fjøs til Sigmund Leine, eier av Neristua Leine (gnr. 215/1).

Søgarden Leine (gnr. 215/17) har to seterløkker på Fjeldsetra. På den ene løkka står en skogshytte (bygd 1929), stall og fjøs. Gården

SØRSETRA SKISTUE

I 1919 kjøpte Kristian Johannessen Hurum, eier av Oppgarden Leine, en seterløkke på Sørsetra som tidligere hadde tilhørte Sundet (Øgardsvika), for 300 kroner. I 1946 delte Kristian J. Hurum løkka i to og overdro den største delen til sin yngre bror, Arne Johannessen Kleven, som her bygde serveringssted (gnr. 195/25 Søsætertun – i dag Sørsetra skistue). I 1961 ble den andre delen av løkka solgt til Håkon Linnerud for 1.000 kroner.

Fellesstørhuset på Fjeldsetra som tilhører Leine-gårdene. Størhuset ble restaurert utvendig i midten av 1980-årene, og det har tre rom. Det er melkebu med hyller rundet veggene der rømmeringene stod. Det er kjøkken med separator og gråsteinspeis, og det er kamers med køyesenger og bord. Setringa på Fjeldsetra tok slutt rett etter krigen. De siste seterfolkene her var Johanne og Anders Grønhella.

FELLESSETER PÅ FJELD- SETRA

Fellessetra som tre av Leine-gårdene har hatt på Fjeldsetra, ble inntil 2005 eid med en halvpart av Oppgarden, og en fjerdepart hver av Nedre Leine (Neristua) og Søgarden. I 2005 kjøpte eieren av Nedre Leine (Neristua) skogen og seterløkka som tidligere tilhørte Oppgarden, og ble dermed eier av tre fjerdeparter av setra. Størhuset står på en felleslørkke, eller «fribeite», som de gamle kalte det.

Signe og Sigurd Leine fra Søgarden Leine med sine to barn på Fjeldsetra sist i 1950-årene. Fra venstre: Åsta (f. 1943), Sven (f. 1946), Sigurd Leine (1911–2001) og Signe Leine f. Frøhaug (1915–1999).

er medeier (en fjerdepart) i fellesstørhuset på Fjeldsetra.

Leinestrand (gnr. 212/3) har seterlørkke på Øskjevallsetra. I 1933 ble det fra denne utskilt en lørkke som ble solgt til fem av barna etter Karl Kristiansen Bergerstua.⁸² Sistnevnte og hans familie hadde i en årrekke vært seterfolk på Øskjevallsetra.

Mosenga (gnr. 215/5) har seterlørkke på Sørsetra, som Ole Gulbrandsen Mosengen arvet i 1918 etter sin moster (mørsøster) Gunhild Olsdatter (1844–1918). Lørkka lå opprinnelig under Vestre Vik, og ble i 1884 kjøpt av Gunhild Olsdatter og hennes mann, Kasper Fredriksen Lehne (1828–1901). De drev siden småbruk her – se bind 1 s. 44–45. Etter at Ole Gulbrandsen Mosengen solgte Mosenga i 1949, flyttet han til Sørsetra og bodde sine siste år her.

⁸² De fem barna var Oskar Karlsen, Mads Karlsen, Sigurd Karlsen, Anna Karlsen og Martha Halvorsen.

Husmannsplasser

Det har vært sju–åtte husmannsplasser under Leine. I Hodt har det vært fire–fem plasser (kalt Hodt, Hodtehagen og Hodtenga), og de øvrige er Ekra (Veståsen), Hukebakk, Leinestrand og Snupperud. Nyork skal også ha vært husmannsplass, men vi har ingen kilder som forteller om husmenn her.

Rundt 1630 bygslet brukeren på Søndre Leine plassen Pjåka på Tyrstrand og hadde en husmann der. Dette er av de første spor av husmannsvesen på Ringerike.⁸³ I 1664 var *Erik Pjåka* husmann under gården til Engebret Leine (Søndre Leine).

I 1666 er det nevnt én husmann under Nordre Leine: *Christoffer Juulsen* (42) med to sønner: Engebret (5) og Peder (2), og én under Søndre Leine: *Ola Fjeld* (62) med to sønner: Ola (8) og Narve (4 ½).

I 1762 var det én husmannsplass under Nordigarden Leine. Her satt husmann *Lars Hansen* med hustru *Marte Nilsdatter* – se ukjent plass under Nordigarden.

I 1762 var det også én husmannsplass under Neristua Leine (Leinestrand), og én plass under Oppgarden Leine (*Jon Jonsen* og *Åse Olsdatter*) – se ukjent plass under Oppgarden.

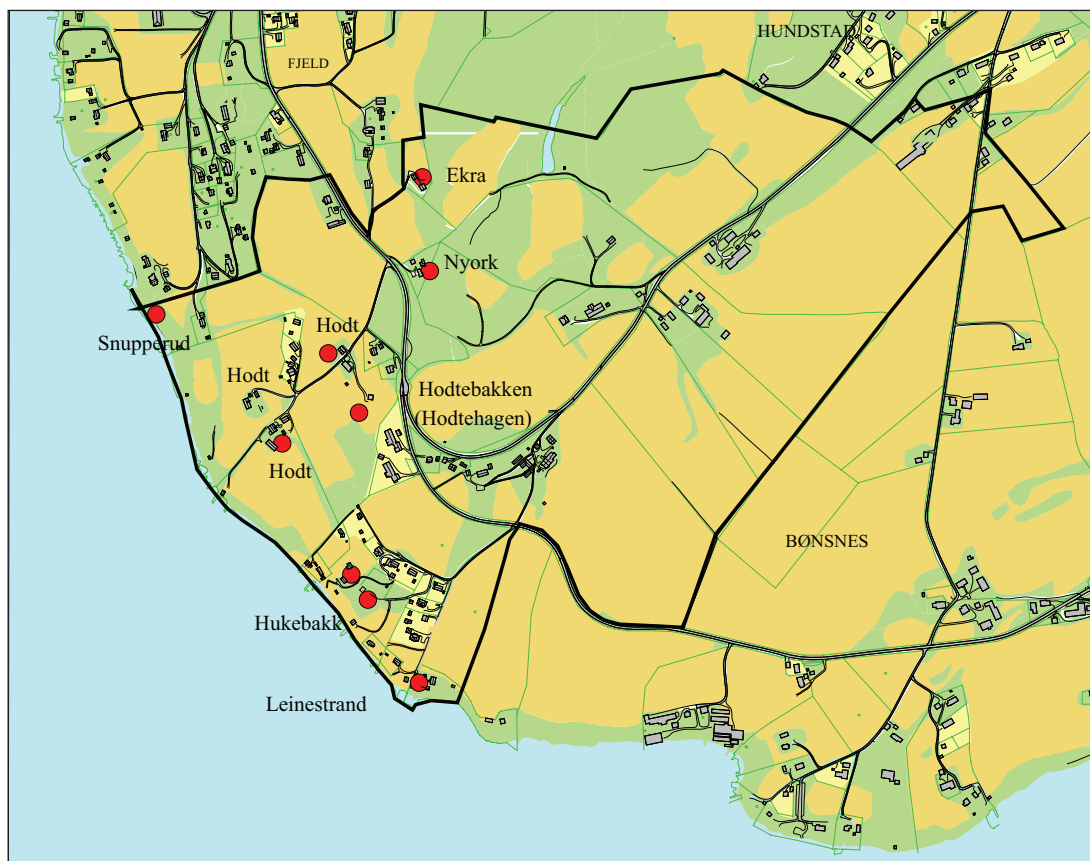
I 1801 var det én plass under Øvre Leine (Hodt), én plass under Neristua Leine (Leinestrand), og én plass under Nerigarden Leine. På sistnevnte plass satt husmann med jord og tømmermann *Anders Tomesen* (57) med hustru *Marte Andersdatter* (60) og to ugifte døtre: Helle (29) og Berte (24). Marte og Anders bodde i Onsaker-eie i 1772, da de fikk datteren Tabitha. I 1797 fikk Tabitha Andersdatter Leine en datter, Anne, med Ole Gulbrandsen Loe i Norderhov.

De enkelte plassene

Hukebakk

Hukebakk var opprinnelig to plasser under Nedre Leine. Tidlig i 1830-årene satt *Engebret Juulsen* (1760–1843) fra Svenskerud og hans andre hustru, *Gunhild Olsdatter* (1780–1862) fra Frognøya, på én av plassene. Vi kjenner tre av deres barn: Mari, Anne og Lis-

⁸³ Samtidig hadde Nordre Gjesval en husmann på Øverby, og Dæli én på Utvika (Halvorsen 1961, s. 12).

beth. Engebret Juulsen eide selv husene på plassen, og i 1841 overdro han dem samt en del løsøre til svigersønnen *Peder Nilsen Lehne* (gift med datteren Anne), som da ble ny husmann. Han ble selveier i 1856 – se gnr. 215/6 Hukebakk.

På den andre plassen, kalt Gamle-Hukebakk, fikk *Anders Johannesen Pamperud* (f. 1824) festeseddel i 1846. Han satt her i 1865 med hustru *Ragnhild Madsdatter* (66).⁸⁴ Ifølge folketellinga var det da verken husdyr eller utsæd på plassen. Anders Johannesen giftet seg igjen i 1890 med *Dorthea Eriksdatter Frøshaug* (f. 1842), og de to satt alene her i 1900. Anders livnærte seg da med «Jordarbeide, lidt Snekkering», mens Dorthea drev med husstell og onnearbeid.

⁸⁴ I 1820 fikk Ragnhild Madsdatter Leine et «uekte» barn, Maria, med soldat Jens Andersen Haugseie søndre.

Anders Hukebakk var trolig den siste husmannen i Gamle-Hukebakk. Den ble selveierbruk i 1936 – se gnr. 215/7 Leine nedre (Gamle-Hukebakk).

Hodt (Hodtehagen)

Det har vært flere plasser i Hodtehagen. De hørte til Øvre Leine (Nordigarden). Hodtehagen lå nedenfor låven i Øvre Hodt.

I 1686 vitnet *Jon Jonsen Hodt* i rettssaken om eiendomsretten til Pilterud på Øst-Modum. Jon hadde vært hos Svein Stenshorne i Hokksund og spurt om å få bygsle Pilterud, men Svein hadde bedt ham å gå «til Rolv Søhol og til Bjørn Deli, de er bygselmenn der-til».⁸⁵

I 1724 fikk *Tore Hodt* døpt sin datter, Lisbeth, i Hole kirke. Hun døde i 1725, 17 uker gammel. I 1729 fikk Tore og kona en datter til, som også ble døpt Lisbeth. Denne Lisbeth Toresdatter Hodt giftet seg i 1753 med Rolv Svendsen Gjesvold (f. 1719) fra Nordre Gjesval. De bodde på Gjesval i 1757, og fra 1759 på Tyrstrand (Solum og Hollerud). Etter 1762 synes Lisbeth og Rolv å ha flyttet fra Hole. Vi kjenner fire av deres barn: Ragnhild (f. 1753), Svend (1756–1757), Marte (f. 1759) og Ambjørge (f. 1762).⁸⁶

I 1739 døpte Siri Svendsdatter Gjesvold sin uekte sønn Svend i Hole kirke, og som barnefar ble utlagt *Jørgen Ellingsen Hodt*. Svend Jørgensen vokste opp på Gjesval. I 1762 var han husmann i Nedre Vik-eie, g.m. Olea Karlsdatter, og mora Siri (datter av Svend Olsen Gjesvold) var gift med husmann Peder Pedersen på en annen plass under Nedre Vik.

Jørgen Ellingsen (1718–1746) giftet seg i 1745 med Eli Olsdatter fra Fjelstad, og de fikk samme år en datter, Lisbeth. Jørgen kom seinere til Utvika – se omtale av Utvika i bind 5.

I 1756 døde enka *Ragnbild Christensdatter* i Hodt, 51 år gammel. Hun var enke etter *Henrik Henriksen* (ca. 1698–1746), som hun giftet seg med i 1741. Vi kjenner tre av deres barn: Christen (f. 1743, tvilling, d. som barn), Anne (f. 1743, tvilling) og Christen (f. 1745). Christen Henriksen (f. 1745) bodde på Frøshov da han ble konfirmert i 1763, og giftet seg i 1769 med Goro Andersdatter Rørvik (ca. 1742–1782). De fikk tre barn: Ragnhild (f. og d. 1770, d. 14 dager gammel), Anders (f. 1775, trolig tjenestekar i Rudsødegården i 1801), og Henrik (f. og d. 1778, d. 16 uker gammel).

METTE FRA HUKERAKK

«Lengst vest på Frognøya er Høgberga, og der er ei bergskorte. Dit inn tydde konen Mette fra Hukebakk en vinterdag hun kom fra Modum, dragende med en kjelke. Hun ville hvile seg litt der inne i bergskorten, men hun burde helst ikke ha gjort det, for hun ble bergtatt. Stum og uten evne til å røre et lem måtte hun sitte og se på Hukebakk og Røyselandet og mannen sin som stod på tramhellen og skortet etter Mette. Helt til sola gikk ned satt hun bergteken. Men det er lenge, lenge siden dette hendte.»*

* VV.: «Brev fra Røyse», i Ringerikes Blad oktober 1944 (fortalt av «gamle Gabrielsen, som var født i stuen på Tangen» (rimeligvis Bønsnestangen).

⁸⁵ Thorleif Solberg: «Litt om Hole-slekter i eldre tid», i Hringariki nr. 1/1998 s. 57.

⁸⁶ Etter Ole Engebretsen Yttri.

I 1801 bodde Christen Henriksen som losjerende og enkemann i Lårvika, og han levde av håndarbeid.⁸⁷

I 1750-årene bodde Halvor Eriksen (f. 1719) i Hodt. Han var fra Lille Hundstad (sønn av Erik Halvorsen), og giftet seg i 1745 med Kirsten Rasmusdatter (f. ca. 1718), datter av Rasmus Stensen. I 1756 flyttet de til Jobekk på Tyristrand. Vi kjenner seks av deres barn: Jørgen (f. 1746), Engebret (f. og d. 1748), Erik (f. 1749, g. 1778 med Anne Mikkelsdatter), Marte (f. 1752), Engebret (1756–1764) og Mari (f. 1761).⁸⁸

Fra rundt 1748 var *Christoffer Hansen* (ca. 1715–1777) husmann i Hodt. Han giftet seg i 1742 med *Gunnor Christensdatter* (1719–1767) fra Åsen under Frøyshov. I 1762 bodde de i Frøys-hov-eie (rimeligvis Åsen). Vi kjenner seks av deres barn:

* Lisbeth (f. 1744), bosatt på Helgeland da hun i 1785 fikk en datter, Gunnor, med Erik Johannesen Helgeland.

* Kari (1747–1775), g. 1773 m. Ole Jensen Svensrud (Nyhus) på Tyristrand, én datter Kirsti (f. og d. 1775). Ole Jensen Nyhus g.2 i 1776 m. Inger Enevoldsdatter.

* Hans (1748–1755), d. seks år gammel.

* Christen (1751–1754), d. 3 år gammel.

* Ingeborg (1754–1773), d. 18 år gammel.

* Christine (f. 1758), g. 1787 m. Iver Hansen Gjesvold fra Nordre Gjesval (østre gården).

Gunnor Christensdatter døde i Hodt i 1767, og hennes alder ble da oppgitt til 50 år.

Fra midten av 1770-årene til midt i 1780-årene var *Nils Jakobsen Hodt* (f. ca. 1746) husmann her. Han var trolig fra Dikemark i Asker, men bosatt på Rytteraker da han ble konfirmert i 1767. Nils Jakobsen giftet seg i 1774 med *Margrethe Christensdatter* (f. 1748), datter av klokker Christen Gulbrandsen og Berte Toresdatter, som da bodde på Libakke. Vi kjenner sju av deres barn: Gunnor (f. 1774), Jakob (f. 1777), Christen (f. 1779), Marte (f. 1781), Peder (f. 1784), Christine (f. 1788) og Ingeborg (f. 1790).

Margrethe og Nils bodde først i Lårvika, fra rundt 1776 i Hodt, og fra cirka 1788 i Solberg-eie på Tyristrand. I 1801 satt Margrethe Christensdatter (56) og Nils Jakobsen (55) som husmannsfolk på en plass under Kind (Kinna) på Tyristrand med to barn: Peder (16) og Ingeborg (11).

Fra sist i 1770-årene var *Steffen Jørgensen Borgen* husmann i

⁸⁷ Etter Ole Engebretsen Yttri.

⁸⁸ Etter Ole Engebretsen Yttri.

Hodtehagen. Han ble gift i 1752 med *Ingeborg Olsdatter*, og de bodde først noen år i Borgeneie, og deretter på en plass under Bønsnes, før de kom til Hodt. I 1801 satt Ingeborg Olsdatter (83) og Steffen Jørgensen (79) i Sørums-eie. Vi kjenner seks av deres barn:

* Inger (f. 1752), i 1771 på Dæli, i 1772 på Gomnes, g.1 i 1777 m. Jens Jensen Svarstad (1754–1790) fra Lille Svarstad, bosatt i Skjærdalen, én sønn Jens (f. 1778), g.2 i 1791 m. Anders Olsen Solberg, i 1801 var de husmannsfolk i Kinna (Kind) på Tyristrand, én sønn John (f. 1791).

* Jørgen (f. 1754), konfirmert 1771 (da bosatt i Rønnerstua), i 1772 på Gomnes.

* Rønnaug (f. 1757), ugift, i 1801 hos foreldrene i Sørums-eie.

* Ole (f. 1760), konfirmert i 1777 (da bosatt på Stadum).

* Anders (f. 1764), seinere eier av Nedre Hodt, g. 1790 m. Johanne Hansdatter Skjærdalen, fem barn: Ingeborg, Kari, Hans, Marte og Jørgen – se gnr. 210/3 og 4 Nedre Hodt.

* Peder (f. og d. 1768), d. 3 uker gammel.

I 1801 satt husmann med jord *Gunder Trondsen* (50) i Hodt under Øvre Leine med hustru *Kirsti Halvorsdatter* (44) og to barn: Jonas (11) og Ragnhild (3).

Kirsti Halvorsdatter (f. 1755) var datter av husmann Halvor Pedersen og hustru Ragnhild Madsdatter på Kastet under Mo (se bind 2 s. 58). Gunder Trondsen (f. ca. 1754) bodde på Storøya da de giftet seg i 1785. Vi kjenner tre av deres barn:

* Mari (f. 1785), g. 1812 m. Kristian Halvorsen Ruud, bosatt i Gata, sju barn: Marte, Kirsti, Berte, Gulbrand, Marie, Hans og Anne – se Gata (Jenseløkka) under Vestre Rud.

* Jonas (f. 1790).

* Ragnhild (1798–1875), g. 1834 m. enkemann Gulbrand Johannesen (f. ca. 1800), bosatt på plassen Roa under Fjeld, minst én datter Maria (f. 1835) – se Roa under Fjeld.

Gunder Trondsen døde i 1816, 62 år gammel, som husmann i Hodt.

I 1865 var det tre plasser – to som het Hodtehagen og én Øvre Hodtehagen:

Hodtehagen 1 (Hodtebakken)

Hodtehagen var plass under Øvre Leine (Nordigarden). I 1865 satt her husmann med jord *Elling Andersen* (24) med hustru *Marte Marie Thoresdatter* (27, f. i Norderhov) og én datter Anne Randine (3) samt Ellings mor, «sæterbudeie» Anne Ellingsdatter (60), som i folketellinga har fått anført at «Manden har i flere Aar været fraværende». På plassen hadde de 1 ku, og de sådde $\frac{1}{8}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 2 t. poteter.

MANGLLET MAT

«Det var smått i Hodtehagan. Etter at Elling hadde satt poteter om våren, måtte han ta dem opp igjen, for han og kona manglet mat.»*

* Birger Ruud (f. 1920), som har hørt Karl Lehnstrand fortelle.

Anne Ellingsdatter var fra Fjeld, og gift med Anders Jensen Frok. Da Elling ble født i 1841, var de gårdfolk på Stein.

Vi kjenner seks av barna til Marte Marie Thoresdatter (1837–1895) og Elling Andersen (1841–1923):⁸⁹

* Anne Randine (f. 1863), g. 1898 m. Kristian Kristiansen (f. 1853) fra Sør-Fron, eier av Bønsnes (Elverud), seinere av Dæliteigen på Røyse – se bind 3 s. 307.

* Thorvald (f. 1866), smed, bosatt i Ådal, g. 1888 m. Maren Elise Nilsdatter Frøshaug (f. 1864), tre barn: Einar (f. 1888), Anders (f. 1890) og Dagny (f. 1896).⁹⁰

* Karen Marie (f. 1869), i 1900 tjenestejente hos familien Stener Lenschow i Oslo.

* Hans Johan (1871–1897), d. 26 år gammel av tæring.

* Edvard Martin (f. 1875), bosatt i Ådal, g.m. Karen Marie Kristiansdatter Bye (f. 1874), minst to barn: Einar Karsten (f. 1899) og Bjarne Martinius (f. 1900).

* Marte Karine (1879–1929), g. 1903 m. Oskar Martinius Olsen Gomnes (1880–1909) fra Gomnes gnr. 218/6 (Snekker), bodde en periode i Rudshaugen, to barn: Beda (1905–1923) og Oskar (1909–1979, seinere gårds-kar i Søgarden Fjeld). Både Beda og Marte Karine døde av tæring.

Marte Marie Thoresdatter døde i 1895, og i 1900 satt Elling Andersen som enkemann i Hodtehagen.

Hodtehagen 2

I 1865 satt her *Guri Olsdatter* (72, enke) som husmann med jord med stesønnen Olaus Christoffersen (29, «hjælper Moderen») og hans kone Marte Iversdatter (29)⁹¹ samt et «Lægdslem», Olaus Torkildsen (7, f. i Asker). De hadde 1 ku og sådde ½ t. blandkorn og 1 t. poteter.

Guri Olsdatter Bønsnes-eie (Elverud) var enke etter husmann Christoffer Iversen (f. 1798), som i første ekteskap var gift med Dorte Madsdatter Nøstret. Han var tidligere husmann i Ullernbakken under Nedre Ullern, og i 1920-årene på en plass under Svarstad. Da han giftet seg med Guri Olsdatter i 1840, bodde han på en plass under Leine – trolig Hodtehagen.

⁸⁹ Slektsopplysninger ved Terje Lehne.

⁹⁰ Maren Elise var født utenfor ekteskap av Dorthea Eriksdatter Frøshaug (f. 1842) og Nils Andersen Borgeneie (f. 1842). Dorthea Eriksdatter ble seinere gift med Anders Johannessen Lehne (Hukebakk).

⁹¹ Marte Iversdatter (f. 1737) var datter av Kari Aslesdatter og Iver Johannesen Kroksund-eie, og bodde på Stein da hun i 1865 giftet seg med Olaus Christoffersen Hodt.

Hodtehagen øvre

I 1865 satt her *Lisbeth Hansdatter* (77, enke, f. i Norderhov) som husmann med jord. I folketellinga er anført at hun var fattiglem. Det var ingen husdyr på plassen, og årlig utsæd var $\frac{3}{4}$ t. blandkorn og 2 t. poteter. Med egen husholdning bodde også Marte Olsdatter (65, ugift, fattiglem) på plassen.

Veståsen (Ekra)

Veståsen var plass under Øvre Leine. I 1865 bodde her husmann med jord *Anders Pedersen* (47) med hustru *Maren Ellingsdatter* (47) og tre barn: Johannes (10), Martin (9) og Marie (5). De hadde ingen husdyr, og sådde $\frac{3}{8}$ t. bygg og 2 t. poteter.

I 1900 satt Maren Ellingsdatter (f. 1818) og Anders Pedersen (f. 1819 i Värmland, Sverige) fortsatt på plassen. Anders var husmann uten jord, arbeidet litt i onnetida, «men bestiller ganske lidt». I folketellinga er opplyst at Maren skaffet opphold til familien ved salg av bakervarer på Helgelandsmoen). På plassen bodde også Marens datterdatter, Anne Randine Kristiansdatter (f. 1876, forhenværende tjenestepike), og en ugift sliperiarbeider, Tor Syversen Sæterbraaten (f. 1873 i Nes i Hallingdal), som midlertidig var bosatt på Åmot i Modum.

Maren Ellingsdatter var fra plassen Nylenne under Svarstad, og datter av Kirstine Gulbrandsdatter og Elling Hansen Svarstadeie. Hun var i første ekteskap gift med Johannes Nikolaisen, og vi kjenner to av deres barn: Karen Kirstine (f. 1843) og Edvard (f. 1848). Karen Kirstine Johannesdatter (f. 1843) ble i 1875 gift med Kristian Andreassen Rørvikeie, og de fikk minst tre barn: Anne Randine (f. 1876), Karl Johan (f. 1879 – se gnr. 218/23 Ødegården/Solstad) og Mathilde Emilie (1882–1883).

Ekra ble nedlagt som plass like etter 1900, og husene revet. Fortsatt er det rester av en grunnmur her, og lenge blomstret plomme-trær på plassen.

Mosenga

En plass Mosenga under Nedre Mo lå på østsida av Mosengbakken. Den første husmannen vi kjenner her, er *Amund Olsen*. I august 1754 var ble det avholdt skifte etter hans avdøde hustru *Mari Toresdatter*. Hun etterlot seg ektemann og fire barn: Tore (g.m. Siri Rasmusdatter, tre barn), Ole (myndig), Anders (f. 1720, g.m. Kari Engebretsdatter, tre barn) og Johanne (40). Boets bruttoverdi var på 22 $\frac{1}{2}$ riksdaler, men etter at gjelda var trukket fra, ble det i overkant av 12 riksdaler å fordele på arvingene.

Sønnen *Ole Amundsen* etterfulgte faren på plassen. I 1762 satt

«... DU VERDEN Å VI VENTA PÅ MAREN EKRA»

«Hver eneste lørdag kom en kone med to kurver, båret i en vassele, hun bodde på Røyse og så gik hun til Hønefoss og kjøpte kake og kom igjen og solgte i gårdene, du verden å vi venta på Maren Ekra, for de makronene hun kom med var de beste kakene vi visste, og tante kjøpte for at hjelpe henne, endskjønt de var nok gode, kakene på Dæli.»*

* Karine Dokken f. Ellefsen (f. 1879) forteller. Hun var datter av Berte Marie Nilsdatter Bønsnes og Elling Ellefsen. Hennes tante, Jørgine, var gift på Dæli.

«GID DET KUNNE REGNE»

«Gid det kunne regne, sa a Anne i Ekra, satt på ræva og skar.» Uttrykket er kjent på Røyse og skal henspille på ei ung jente som het Anne fra husmannsplassen Ekra i Leineåsen, som skar korn på Øvre Leine og ikke syntes det var så morsomt.*

* Fortalt av Henry Thingelstad, som har hørt det av sin tante Anne Ragna Thingelstad (f. 1897).

Ole Amundsen i Mosenga med hustru *Inger Gulbrandsdatter* (1723–1785), og nevnt i skattemanntallet er én datter, Mari (f. 1749). Vi kjenner fem av deres barn:

* Mari (f. 1749), g. 1773 m. Hans Madsen (1745–1802) fra Tomta under Stadum, seinere husmann i Rønnerstua under Gomnes, og 1801 under Mo i Steinsfjeringen (trolig Kastet), fire barn: Amund, Mads, Maria og Mads – se Rønnerstua under Gomnes.

* Gulbrand (f. 1752), seinere bruker av Vestre Fjeld, g.m. Ragne Larsdatter (f. 1752), fra Dæli (datter av Ahlet Andersdatter og Lars Pedersen Kolbjørnrud), én pleiesønn, Paul Larsen (1795–1816, eier av Vestre Fjeld fra 1813, g.m. Kirsti Tronsdatter Wager 1789–1816, én datter Else 1815–1819) – se Vestre Fjeld.

* Gul (f. 1755).

* Berte (1758–1816), g.1 i 1780 m. Lars Paulsen Skrangledalen (1753–1797), i 1790-årene husmann i Borgen-eie, vi kjenner fem barn: Maria (f. 1781, i 1801 tjenestejente på Søndre Dæli), Inger (f. 1783, i 1801 tjenestejente hos onkelen Gulbrand Olsen på Vestre Fjeld), Olea (ukjent fødselsår, nevnt i skiftet etter mora i 1817), Pauline (f. 1793, d. før 1817) og Paul (f. 1795, vokste opp hos onkelen Gulbrand Olsen på Vestre Fjeld – se ovenfor). Berte g.2 i 1799 m. Nils Sørensen Fjeld (f. 1771), én datter Mari (f. 1800).

* Amund (1764–1773), d. 9 år gammel.

I 1801 satt husmann med jord og snekker *Ole Jensen* (f. 1746) i Mosenga med hustru *Anne Augustinusdatter* (f. 1756) og seks barn. Vi kjenner ni av deres barn:

* Jens (1779–1815), seinere husmann på Frognøya, g.m. Kari Jensdatter Dal fra Norderhov, vi kjenner to barn: Jens Olaus og Hans – se gnr. 213 Frognøya.

* Sibylla (f. 1781), d. som barn.

* Sibylla (f. 1783).

* Engebret (f. 1786)

* Augustinus (f. 1789), seinere husmann i Mosenga, g.m. Lisbeth Jensdatter, minst fire barn – se nedenfor.

* Kristian (f. 1791), fikk i 1816 en sønn, Ole, med Gudbjørg Borgersdatter.

* Anne (f. 1794).

* Torkel (f. 1796).

* Gulbrand (f. 1799), seinere eier av et annet Mosenga-bruk, g. 1821 m. Berte Knutsdatter Sønsterud-eie (ca. 1795–1876), fem barn – se gnr. 215/5 Mosenga.

Ole Jensen var sønn av Jens Gulbrandsen Svarstad og hans andre kone Anne Olsdatter. Han giftet seg med Anne Augustinusdatter i 1779. De bodde på Tyristrand (Kinna og Hovin-eie) de første årene, og fra rundt 1789 i Mosenga.

Da Anne Augustinusdatter og Ole Jensen giftet seg i 1779, ble det innført i kirkeboka at han bodde i Svarstad og hun i Fægri (på Tyristrand).

Sønnen Augustinus Olsen (f. 1789) etterfulgte sine foreldre på plassen. Han var gift med Lisbeth Jensdatter, og vi kjenner fire av deres barn: Ole (f. 1813), Marte (f. 1815), Anne (f. 1817) og Hans Johan (f. 1821). De flyttet ca. 1814 til Svarstadeie.

Mosenga ble selveierplass i 1831 (se gnr. 202/18 Mosenga).

Ukjent plass under Nordigarden

På en plass under Øvre Leine (Nordigarden) – Ekra (Veståsen) eller en av Hodtehagen-plassene – bodde i 1762 husmann *Lars Hansen* med hustru *Marte Nilsdatter*. Nevnt i skattemanntallet (over 12 år) var også to av deres barn: Hans og Eli.

Lars Hansen (ca. 1715–1795) var skomaker, og giftet seg i 1737 med Marte Nilsdatter (ca. 1714–1782). I 1740-årene bodde de trolig på Storøya, og fra rundt 1750 i Helgelands-eie. Fra 1757 bodde de på en plass under Øvre Leine. Vi kjenner fire av deres barn:⁹²

* Nils (f. 1738), i 1756 tjenestedreng i Nordigarden Leine, g. 1764 m. Kirsti Jonsdatter (1736–1786) fra Norderhov, vi kjenner to barn: Abraham (f. 1766) og Anne (f. 1768). Nils g.2 i 1787 (da bosatt på Tyrstrand) m. Kirsti Jensdatter Svensrud (f. ca. 1755), i 1801 bodde de på en plass under Haug på Tyrstrand

* Hans (f. 1742), g. 1765 m. Kari Rasmusdatter Sørnum (1729–1783), i Helgelands-eie da de fikk en datter, Mari (f. 1766), i By-eie da Kari Rasmusdatter (datter av Rasmus Bentsen) døde i 1783. Hans g.2 i 1784 m. Gunhild Nilsdatter Kjellerberget, enke etter Anders Olsen By-eie.

* Boel (f. 1746).

* Eli (1748–1794), g. 1774 m. Hans Jensen Nyhus,⁹³ bosatt på Tyrstrand (Nyhus under Hovin, Grefsrud-eie og Stiksrud), vi kjenner fire barn: Kirsti (f. 1777), Jens (1784–1788), Lars (f. 1788) og Olea (f. 1790).

Ukjent plass under Oppgarden

På en plass under Nedre Leine (Oppgarden) satt i 1762 husmann *Jon Jonsen* (ca. 1733–1773) med hustru *Åse Olsdatter* (ca. 1733–1773).⁹⁴ I 1750-årene bodde de i Gomnes-eie, i 1762 i Leine-eie, og i 1765 bodde de på en plass under Berggården på Tyrstrand, hvor de begge døde i 1773. Vi kjenner fem av deres barn: Anders (1756–1763), Johannes (f. 1759, tvilling), Ole (f. 1759, tvilling), Siri (1762–1767) og Anders (f. 1765).

⁹² Etter Ole Engebretsen Yttri.

⁹³ Hans Jensen Nyhus var bror av Kirsti Jensdatter, som var gift med Eli Larsdatters bror, Nils Larsen.

⁹⁴ I originalen (skattemanntallet 1762) er det først skrevet Gulbrandsdatter, men dette er strøket over og erstattet med Olsdatter. Ved hennes død i 1773 kalles hun Åse Torbjørnsdatter, og dette er det eneste sted i Holes kirkebøker hun kalles med farsnavn. (Etter Ole Engebretsen Yttri.)

Andre husmenn eller brukere under Leine

Fra sist i 1770-årene var skredder *Ole Andersen*, sønn av Anders Gulbrandsen Svarstad-eie (også skredder) og Oline Olsdatter, bosatt på Leine. Han giftet seg i 1778 med *Maren Binn* (f. ca. 1752), datter av klokker Wilhelm Binn i Klokkeplassen. Vi kjenner tre av deres barn: Johan Vilhelm (f. 1781), Anne Karine (f. 1783) og Fredrik Christian (f. 1786). I 1801 bodde Maren og de to yngste barna hos hennes far i Klokkeplassen, og det er anført i folketellinga at Maren var gift – se bind 3 s. 551–552.

I 1801 var *Ole Andersen* (f. 1774), sønn av Anders Halvorsen (Nylende) og Sissel Torstendatter på Nedre Leine (gammelt matrikelnr. 49), bruker på en gårdpart av farens tidligere gård. Det er ikke tinglyst verken skjøter eller bygselkontrakter på Ole Andersen, så han *kan* ha vært husmann.

Ole Andersen Lehne giftet seg i 1794 med *Sara Henriksdatter Elstøen* (f. 1769), og vi kjenner fire av deres barn: Anne 1794–1798, Anders f. 1799, Marte f. 1802⁹⁵ og Henrik f. 1812).

Etter Sara Henriksdatters død giftet Ole Andersen seg igjen med *Berte Engebretsdatter*, og de fikk i 1828 en datter, Sara, som giftet seg i 1850 med Ole Hansen Hollerud (f. 1828). I 1865 var Sara Olsdatter og Ole Hansen selveiere på Opsahl på Tyrstrand med fem barn: Hans (13), Jørgine (11), Maren (7), Andreas (4) og Anton (1).

Øvrige bruk under Leine

Nyork (Vestbråten) gnr. 214/3 – Gornesveien 23

I 1849 ble en parsell Vestbråten (løpenr. 108c, seinere bnr. 3) utskilt fra Øvre Leine og solgt til Knut Knutsen Li for 100 spesidaler.

KNUT KNUTSEN LI var gift med MARI SYVERSDATTER. I 1854 ble sønnen Syver døpt i Hole kirke, og faren ble da kalt «strand-sidder» med bosted Leine-eie.

I 1865 bodde Anne Sofie Andersdatter og Nils Jensen Lehne i Vestbråten som innerster (leieboere) med én datter Karen (1).

I 1881 kjøpte de bruket for 400 kroner.

NILS JENSEN LEHNE (f. 1832) var skredder og gjørtler, og sønn av husmann Jens Nilsen og Anne Karine Engebretsdatter i Åsen

TRE SØNNER TIL AMERIKA

Alle de tre sønnene i Nyork reiste til Amerika. Anders og Hans reiste først. Anders ble farmer, mens Hans, som var utlært smed, fikk seg en smie i Rhineland, Wisconsin. Denne drev han en tid, men utvidet siden til bensinstasjon. Den har gått i arv til barn og barnebarn, og skal fortsatt være i familiens eie. Yngste sønn Anton, som reiste alene noen år etter brødrene, stakk av fra militærtjenesten. Han gikk til fots fra Røyse over Krok-skogen til Kristiania. I Kleiva møtte han sersjant Kristian Solberg, men turde ikke si at han skulle emigrere. Da Anton kom til Amerika, vervet han seg.*

* Fra et håndskrevet notat i Hole bygdarkiv

⁹⁵ Marte Olsdatter Leine-eie fikk i 1839 en sønn, Ole, og som barnefar ble utlagt Johannes Olsen Moeie (f. 1819) fra plassen Bråten under Nedre Mo – se bind 3 s. 76–77.

«Det heter Nyørk,» sa gamle Berte Marie Nyørk. Hun var født i 1869, og var et kjent trekk i bygdebildet på Røyse.

Anders Nilsen Lehne (f. 1867) fra Nyørk på Røyse.

under Frøyshov.⁹⁶ Han giftet seg i 1865 med ANNE SOFIE ANDERS-DATTER LEHNE (f. 1837). De fikk seks barn:

* Karen (1865–1956), g.m. Edvard Olsen Guriby (1864–1915) på Guriby ved Vik, sju barn: Elise (f. 1889), Ole (f. 1891), Sigvart (f. 1894), Narve (f. 1896), Hilda (f. 1898), Astrid (f. 1902) og Sigrid (f. 1905) – se bind 2 s. 675.

* Anders (f. 1867), emigrerte til Amerika.

* Berte Marie (f. 1869), seinere eier av Nyørk, én datter Sigrid – se nedenfor.

* Johanne (f. 1872), g.m. Karl Johannessen Stua (1867–1944) på Sørumsstua i Steinsfjeringen, tre barn: Johannes (1908–1992, tvilling), Nils (1908–1983, tvilling) og Gunnar (Ring, adoptiv sønn f. 1912) – se bind 2 s. 598–600.

* Hans Andreas (f. 1875), emigrerte til Amerika.

* Anton Nikolai (f. 1878), emigrerte til Amerika.

I 1900 bodde Anne Sofie og Nils alene i Nyørk, som ble navnet på bruket etter at de tre sønnene reiste til Amerika.

I 1894 kjøpte Nils Jensen tilleggsjord på 6 mål (bnr. 7 Nyørk av

«DET HETER NYØRK»

Navnet Nyørk er forklart med at sønnene reiste til Amerika, og bruket fikk derfor et amerikansk navn.

I utskiftingsprotokollen 1888–1890 er brukets navn konsekvent skrevet «New-york». «Det heter Nyørk,» sa gamle Berthe Marie Nyørk til Henry Thingelstad.

⁹⁶ Se bind 3 s. 389, hvor Nils Jensen dessverre er uteglemt i barneflokk.

De tre sønnene til Anne Sofie Andersdatter og Nils Jensen Lehne i Nyørk på Røyse, som utvandret til Amerika. Fra venstre: Anton Nikolai (f. 1878), Hans Andreas (f. 1875) og Anders (f. 1867).

*Anton Nikolai Nilsen Lehne
(f. 1878) fra Nyork på Røyse.*

skyld 13 øre) fra Øvre Leine for 200 kroner. Denne parsellen ble siden (i 1921) sammen med Guttebråten (bnr. 10 av skyld 12 øre) solgt til Gustav J. Lehne i Vestbråten for 1.800 kroner, og har siden tilhørt Vestbråten.

Ved auksjonsskjøte av 20. september 1921 ble så det gjenværende av Nyork (av skyld 7 øre) solgt til datteren Berte Marie for 4.063 kroner. Hun lånte 2.500 kroner i Småbruk- og boligbanken mot pant i bruket.

BERTE MARIE NILSDATTER NYORK (f. 1869) var et kjent trekk i bygdebildet på Røyse. Hun var ugift, og fikk én datter, Sigrid (f. 1905), som var bosatt på Rabba i Hønefoss og gift med Gulbrand Nilsen. Hun hadde fra tidligere én sønn, Oskar Sandli (f. 1924).

I 1970 var det hjemmelsovergang til datter og enearving Sigrid Nilsen, og ved skjøte av 19. desember 1972 ble hennes sønn, Oskar Sandli, ny eier av Nyork.

Oskar Sandli (f. 1924) arbeidet ved Follum Fabrikker, og er kjent over hele Ringerike som ildsjel bak «Rabba-callingen» i Hønefoss sist i 1950- og utover i 1960-årene. Han var også med på å legge «calling» andre steder på Ringerike. Oskar Sandli var gift med Aslaug Frydenberg (1923–2002) fra Hønefoss, og de fikk to døtre:

- * Anne Lise (f. 1958), bosatt i Oslo, én sønn Jan Erik (f. 1979).
- * Anita (f. 1962), ugift, bosatt i Nyork, eier fra 1999.

Aslaug Sandli hadde fra tidligere én sønn:

- * Oddmund (f. 1947), bosatt i Sverige, g.m. Helga. Fra tidligere ekteskap med Grethe Mælingen fra Norderhov har han tre barn: Terje, Laila og Roy.

Siden 1999 eies Nyork av Anita Sandli (f. 1962), som bor her med sin far. Eiendommen er på 3 dekar.

*Anders Nilsen Lehne (f. 1867)
til venstre og Hans Andreas
Nilsen Lehne (f. 1875) fra
Nyork på Røyse utvandret til
Amerika.*

*Berte Marie Nilsen Lehne
utenfor stua i Nyork. Hun var
den siste som bodde her. Berte
Marie var datter av Nils Jen-
sen Lehne og Anne Sofie
Andersdatter.*

Ekra gnr. 214/13

Dette er den tidligere husmannsplassen Ekra, som ble utskilt fra Øvre Leine i 1946 og solgt til eierens svoger, Olaf Sundland, for 2.000 kroner.

Olaf Sundland (1910–1990) var gift med Elida Næss (1910–1986) fra Nedre Nes på Utstranda. De fikk seks barn:⁹⁷

* Odd (f. 1934), bosatt i Oslo, g.m. Solvor Kari Vasshaug (f. 1938), tre barn: Geir (f. 1962, g.m. Sissel Paulsen f. 1965, tre barn: Ingvild f. 1987, Solveig f. 1991 og Håkon f. 1992), Atle (f. 1964, g.m. Dawn Rose Sawichi f. 1968, to barn: Amber Rose f. 1999 og Chloe Siv f. 2002), og Siv (f. 1967, fra tidligere ekteskap med Joka Tapani Lechtimeki har hun tre barn: Mika f. 1987, Markus f. 1991 og Marika f. 1995).

* Anne Marie (f. og d. 1936), d. 3 måneder gammel.

* Anny Margrethe (f. 1937), bosatt i Åsa, g.m. Åge Andreassen (f. 1936), én datter Elin (f. 1972, g.m. Jardar Johnsrud f. 1969, tre barn: Elise f. 1998, Eivind f. 2002 og Eirik f. 2004).

* Ragnhild Irene (f. 1939), bosatt i Hønefoss, g.m. Ragnar Karlsen (f. 1937), fire barn: Irene (f. 1961, g.m. Remy Jarle Hagen f. 1961, seinere skilt, fra tidligere samboerskap med Tage Bjerkli f. 1957 har hun én sønn, Flemming f. 1987), Ole Ragnar (f. 1962, fra tidligere ekteskap med Birgit Tandberg f. 1967 har han tre barn: Kristoffer f. 1986, Yngve f. 1989 og Eivind f. 1992), Elisabeth (f. 1964, g.m. Jon Erik Henriksen f. 1961, to barn: Brit Saritha f. 1989 og Jon Patrick f. 1993, fra tidligere samboerskap med Bjørn Kristiansen har hun én sønn, Bjørn André f. 1984), og Mona Therese (f. 1967, g.m. Finn Christian Mehlum f. 1965, to barn: Sindre f. 1993 og Amund f. 1995).

* Asbjørn (f. 1947), bosatt i Hunndalen ved Gjøvik, g.1 m. Sissel Dorthea Røen (f. 1946), to barn: Robert (f. 1965, g.1 m. Siv Øgaard f. 1966, én sønn Dan Peter f. 1986, g.2 m. Line Torve f. 1970, to barn: Simen og Magnus f. 1998, tvillinger), og Frank (f. 1967, g.m. Eli-Ann Wallentin, to barn: Robin f. 1997 og Helene f. 2001). Asbjørn g.2 m. Tove Bjerke (f. 1937), én datter Ellen Marie (f. 1973, samboer med Harald Bauer f. 1973, én datter Maren Elise f. 2000). Fra tidligere samboerskap med Wenche Torill Bjerke Wilhelmsen (f. 1952) har Asbjørn én sønn, Carl Jørgen (f. 1988).

* Jan Ivar (f. 1953), bosatt i Kroksund, g.m. Olaus Gommæs (f. 1955) fra Søndre Rudsødegården, to barn: Knut Olav (f. 1976, g.m. Øydis Dahl f. 1968, én sønn Vemund f. 2003), og Stein Arild (f. 1980, g.m. Kari Anne Thomassen f. 1979, én sønn Sander Leonard f. 2004).

Olaf Sundland var bygdeslakter på Røyse i mer enn 40 år, og livnærte seg i tillegg som yrkesfisker i Tyrifjorden. Om sommeren arbeidet han i vegvesenet, og hadde både riksvei og bygdevei å passe på.

⁹⁷ Slektsopplysninger ved Terje Lehne. Før han giftet seg, fikk Olaf Sundland en sønn, Egil (f. 1932), med Olaus Askestrand fra Ådal. Egil Askestrand har fra tidligere ekteskap én datter, Gerd Jorun (f. 1952).

OVER 200 GARN

«Det fortelles at Olaf Sundland, som begynte å fiske etter 1953, noterte at han et år fisket over 4.000 kilo. Det tjente han så godt på, at han kunne kjøpe en liten lastebil. Han og Normann Lehne fisket sammen i mange år, og brukte over 200 garn.»*

* Bjørn Knoph: «Mønstergyldig fiskeomsetning på Ringerike», i heftet Ringerike 1999, s. 32–33.

I 1974 ble Ekra solgt til sønnen Jan Ivar for 25.000 kroner og huslyrett til foreldrene i deres levetid.

Jan Ivar Sundland (f. 1953) er gift med Olaug Gommæs (f. 1955) fra Søndre Rudsødegården. De er bosatt i Sundvollen, og har to barn: Knut Olav (f. 1976) og Stein Arild (f. 1980).

Eiendommen er på 4,6 dekar, og blir leid bort.

HUKEBAKK

Hukebakk er et særegent navn, og har ifølge tradisjonen på stedet sitt opphav i at veien var så bratt ned til bruket, at «vi måtte sitte på huk og ake på baken». Etterleddet er en forkorting av ordet bakke. Tilsvarende stedsnavn finnes også i Sverige, og der forklares forleddet av et svensk og norsk dialektord *huka*, som betyr «revens hvilested om dagen».*

* Harsson (1995).

Hukebakk – Nedre Leine gnr. 215/6

I 1856 ble en av de tidligere Hukebakk-plassene utskilt fra Nedre Leine løpenr. 110a (løpenr. 110d, seinere bnr. 6 av skyld 26 øre), og solgt til husmannen, Peder Nilsen, for 180 spesidaler.

PEDER NILSEN LEHNE (1806–1884) bodde på Libakke da han i 1833 giftet seg med ANNE ENGBRETSDATTER LEHNE (1812–1884), datter av den tidligere husmannen Engebret Juulsen og hustru Gunhild Olsdatter. De bodde i Leine-eie allerede i 1834, da de fikk døpt sønnen Engebret i Hole kirke. Seinere bodde de på Bønnes, før de kom til Hukebakk. De fikk tre barn:⁹⁸

* Engebret (f. 1834), flyttet i 1857 til Kimmerud på Øst-Modum, g. 1858 m. Nicoline Andersdatter Tandberg (f. 1837), i 1865 er de husmannsfolk på plassen Bjørnsrud, tre barn: Peder (1858–1877, d. 19 år gammel av tæring), Berthe Dorthea (1862–1881, d. 19 år gammel av tæring) og Andreas (f. 1867).

* Nils (f. 1837), g. 1864 m. Anne Marie Andersdatter Tandberg (1834–1900), husmannsfolk i Myra under Tandberg på Øst-Modum, fire barn: Berthe Dorthea (1864–1866, d. 2 år gammel), Peder (1866–1951, g.m. Ragna Josepha Braune 1875–1963, fire barn: Robert f. 1901, Haldis f. 1904, Aslaug f. 1905 og Frida f. 1919), Anton (1868–1908, g.m. Mathilde Olava Nilsen 1873–1868, tre barn: Anna Marie f. 1897, Dagny f. 1901

⁹⁸ Slektsopplysninger i Hukebakk ved Terje Lehne.

Hukebakk i 1961. Bygningene på bruket er fra 1800-tallet.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

og Alf f. 1904, og Anders (f. 1872, g.m. Tina, bosatt i Oslo, ingen barn).
 * Anne Marie (1841–1933), g.m. Ole Thoresen Fjeld (1841–1911), seinere eier av Hukebakk, ni barn – se nedenfor.

I 1865 satt Anne Engebretsdatter (54) og Peder Nilsen (60) på bruket med datteren Anne Marie (25) og en innerst (leieboer), Maren Sørensdatter (35, enke, daglønnerske) og hennes sønn Johannes Johannessen (9).⁹⁹ De hadde 1 ku og 3 sauer, og sådde ¼ t. bygg, ¾ t. blandkorn, ⅛ t. erter og 1 ½ t. poteter.

I 1865 ble det utskilt en parsell (seinere bnr. 10 av skyld 7 øre) som ble solgt som tilleggsjord til Hans Hansen Lehnstrand for 50 spesidaler.

Ved skjøte av 26. mars 1884 ble Hukebakk solgt til svigersønnen Ole Thoresen Lehne for 800 kroner, med livøre til selgerne i deres levetid (verdsatt til 600 kroner).

OLE THORESEN LEHNE (1841–1911) var født på Holeødegården på Ask i Norderhov, og giftet seg i 1866 med ANNE MARIE PEDERSDATTER LEHNE (1841–1933). De fikk 10 barn:

* Peder (f. og d. 1867), d. 1 måned gammel.

* Andreas (1868–1962), g.m. Karoline Kristine Haugen (1885–1966) fra Norderhov, fem barn: Anne Karine (f. 1906), Olga (f. 1908), Hjørdis (f. 1912), Tora (f. 1918) og Ingeborg (f. 1920) – se gnr. 218/36 Granholt.

* Anne Randine (1870–1952), g.m. Hans Jakob Olsen fra Skedsmo, fem barn: Agate Marie (1895–1984, g.m. Gudmund Gudmundsen 1884–1947, to barn: Anne Marie f. 1924 og Odd Gudmund f. 1933), Esther Birgitte (1897–1986, ugift, ingen barn), Harald Oskar (1900–1975, g.m. Solveig

Fra Hukebakk 1916. De tre karene bak er (fra venstre): Ole Olsen Lehne, Gustav Olsen Lehne og Andreas Olsen Lehne. De øvrige er fra venstre: Ragnhild, Olaf, Anne Marie Pedersdatter Lehne, Anna Karine, Olga, Karoline Kristine f. Haugen (gift med Andreas), Anna Marie Olsdatter f. Berg (gift med Nils), Nils Olsen Lehne, Johanne Emilie f. Johanson (gift med Peder), Peder Olsen Lehne, Elise Johanne og Åsmund (sønn av Ole Olsen Lehne i Pjåka).

⁹⁹ Maren Sørensdatter var enke etter husmann Johannes Andersen.

Tørn 1906–1981, ingen barn), Arne Ragnar (1909–1986, g.m. Ebba Kristina Larsson 1912–1998, tre barn: Sven-Erik f. 1943, Ragnar f. 1945 og Grethe f. 1947), og Øivind Nicolai (1906–1989, g.m. Herborg Karlsen 1909–1970, én datter Mette f. 1945).

* Peder (1871–1954), eier av Hukebakk fra 1911, g.m. Johanne Emilie Johansen 1873–1925 fra Strömstad i Sverige, seks barn – se nedenfor.

* Thorvald (1873–1908), g. 1900 m. Dora Kristine Gomnes 1874–1929, fire barn: Ole Torleif (1900–1974, g.m. Nora Marie Ruud 1898–1988, tre barn: Sverre f. 1930, Thor f. 1931 og Grethe f. 1940 – se gnr. 216/8 Ødegården), Esther Marie (1902–1989, g.m. Karelius Andersen Næss 1898–1983, eier av Midtre Rudsødegården 1932–1938, ingen barn – se bind 1 s. 454), Martha (1903–1989, g.m. Olaf O. Lehne 1901–1989, to sønner: Per Egil f. 1932 og Thorbjørn f. 1937), og Sigurd (1906–1995, g.m. Helga Constance Johnsen 1908–1991, én datter Tove f. 1936).

* Hans (1875–1900), d. 25 år gammel.

* Ole (1877–1954), eier av Pjåka ved Svarstad, g.1 m. Randi Larsdatter Grøtjorden (1886–1912) fra Uvdal, fem barn: Åsmund (f. 1905), Olav (f. 1907), Trygve (f. 1910), Gerda (f. og d. 1912, tvilling) og Marie (f. og d. 1912, tvilling), g.2 m. Anne Sofie Svendsen 1880–1941), sju barn: Rebekka (f. 1913), Valdis (f. 1916), Magnhild (f. 1917), Håkon (f. 1919), Aasny (f. 1921), Ole Peder (f. 1924) og Reidar (f. 1927) – se gnr. 211/2 Pjåka.

* Martin (1879–1971), bosatt på Geithus, g.m. Berta Pettersen (1890–1959), 10 barn: Ole (1910–1984, g.m. Gunvor Thoen 1912–2000, én datter Bjørg f. 1945), Astrid (1912–1991, bosatt i Hønefoss, g.m. Anders Zetterstrøm 1910–1976, én datter Marit f. 1946), Hjørdis (1913–1990, g.m. Aksel Eriksen 1910–1996, én sønn Per f. 1943), Reidar (1915–1974, g.m. Inger Adele Edvardsen f. 1924, fem barn: Jan Erik f. 1943, Svein Ingar 1946–1954, Per Martin f. 1948, Asbjørn f. 1951 og Inger Synnøve f. 1955), Betzy (1917–1983, g.m. Rolf Gunnar Johannessen 1917–1997, to barn: Siri f. 1950 og Jan f. 1953), Kåre (1919–1986, ugift, ingen barn), Frank (1920–1973, g.m. Haldis Andersen 1911–1980, én sønn Erik f. 1950), Ivar (1922–1999, g.m. Nelly Nesse f. 1922, ingen barn), Tore (1932–1980, g.m. Ranveig Jellum f. 1937, to barn: Trude f. 1957 og Runar f. 1961), og Anne Marie (f. 1928, g.m. Frank Pettersen 1923–1991, tre barn: Merete 1951–1999, Bård f. 1954 og Astrid f. 1959).

* Gustav (1882–1953), g.m. Anne Knutsdatter Wenthe (1887–1953) fra Hemsedal, seks barn: Alfred (f. 1909), Ragnhild Solveig (f. 1911), Gunnar (f. 1912), Arvid (f. 1918), Lise Marie (f. 1920) og Bergljot Karoline (Lotte) (f. 1922) – se gnr. 216/6 Langlökka (Bratterud).

* Nils (1884–1958), eier av Frydenhagen på Bønsnes, g.m. Anna Marie Berg (1885–1970), tre barn: Ole (f. 1911), Harald (f. 1913) og Mads (f. 1920) – se gnr. 212/26 Frydenhagen.

Ved siden av å drive bruket, arbeidet Ole Thoresen Lehne som murer. Han skal blant annet ha satt opp en del av det store steinfjøset i Oppgarden Leine.¹⁰⁰

I 1900 satt Anne Marie Pedersdatter (59) og Ole Thoresen (59)

¹⁰⁰ Ifølge SEFRAK-registreringene og tradisjonen i Oppgarden, er steinfjøset fra tidlig på 1800-tallet, og Ole Thoresen var født i 1841.

i Hukebakk med tre ugifte barn: Andreas (32, forhenværende tjenestegutt, nå gårdsarbeider og tømmerkjører), Gustav (18, fyrbøter ved treskeverk) og Nils (16, gårds- og onnearbeid). Om husfaren, Ole Thoresen, ble det notert i folketellinga at han var «i stadig arbeid hos doktor Thaulow» (på nabobruket Solheim/Svenskerud).

Ole Thoresen Lehne døde i 1911, og ved skjøte av 3. september 1911 solgte Anne Marie Lehne bruket til sønnen Peder for 2.000 kroner. Den nye eieren lånte 1.500 kroner i Arbeiderbruk- og boligbanken mot pant i eiendommen.

PEDER OLSEN LEHNE (1871–1954) giftet seg med JOHANNE EMILIE JOHANSON (1873–1925) fra Strömstad i Sverige, og de fikk seks barn:

* Ragnhild (1899–1985), g.m. Henrik Bjørnstjerne Lindstrøm (1899–1985), to barn: Inger Johanne (f. 1927, g.m. Casper Sundby f. 1925, to barn: Ragnhild f. 1955 og Torkel f. 1958), og Svein Øistein (f. 1931, g.m. Solveig Johanson f. 1934 fra Sverige, to barn: Anita f. 1953 og Monica f. 1953, tvillinger).

* Olaf Arnfinn (1901–1989), eier av Hukebakk fra 1955, g.m. Martha Lehne, to sønner: Per Egil (f. 1932) og Thorbjørn (f. 1937) – se nedenfor.

* Elise Johanne (1905–1950), g.m. Ivar Nikloai Ruud (1900–1994) fra Nedre Hodt, én sønn Kjell (f. 1929) – se gnr. 215/26 Tyriløkka.

* Johan Edmund (f. og d. 1903), d. ni måneder gammel.

* Sigrid Marie (1908–1910), d. 2 år gammel.

* Helga Margrethe Karethe (1910–2004), bosatt i Hønefoss, g.m. Andreas Seeberg (1905–1980) – ingen barn.

Peder Olsen Lehne arbeidet som kaffebrenner i Oslo.¹⁰¹ Som ung var han gårdsgutt på Fjulsrud, stallgutt og seinere kusk på Grand Hotel i Oslo.

I 1943 ble tre parseller utskilt og solgt: bnr. 26 Tyriløkka (til datter Elise Ruud), bnr. 27 Kvila (til datter Helga Margrethe Seeberg) og bnr. 28 Bakkebu (til datter Ragnhild Lindstrøm).

Etter Peder Olsen Lehnes død i 1954 var det hjemmelsovergang til arvingene, og ved skjøte av 16. november 1955 ble Hukebakk solgt til sønnen, Olaf O. Lehne, for 4.000 kroner.

Olaf Olsen Lehne (1901–1989) var gift med Martha Lehne (1903–1989) fra Ødegården. De fikk to sønner: Per Egil (f. 1932) og Thorbjørn (f. 1937). Familien var bosatt på naboeiendommen Leine nedre (Gamle-Hukebakk) – se gnr. 215/7 Leine nedre.

I 1969 ble to hyttetomter utskilt og solgt: bnr. 48 Strandbu (til

*Peder Olsen Lehne
(1871–1954).*

*Johanne Emilie Lehne
f. Johanson (1873–1925).*

¹⁰¹ Han begynte i firma A.C. Christensen, seinere gikk dette inn i SAMAS - Schee, Aas & Mowinckel A/S.

Johanne Emilie f. Johanson og Peder Olsen Lehne med familie i Hukebakk cirka 1913. Fra venstre: Elise Johanne (f. 1905), farmor Anne Marie Pedersdatter Lehne (1841–1933), far Peder Olsen Lehne (1871–1954), mor Johanne Emilie Lehne f. Johansen (1873–1925) med Helga Margrethe (f. 1910) på fanget, og Ragnhild (f. 1899). Foran sitter Olaf (f. 1901).

Håkon Hamar) og bnr. 49 Veslehuk (til Thor Gulbrandsen).

I 1982 ble eiendommen overdratt til sønnene, Per Egil Lehne (f. 1932) og Thorbjørn Lehne (f. 1937), for 24.000 kroner. De eide en ideell halvpart hver fram til 2002, da Thorbjørns del ble utskilt med eget bnr. 64.

Per Egil Lehne overførte samtidig Hukebakk (gnr. 215/6 og 50) til sin kone Randi Beate Lehne, som i dag er eier.

Bygninger er et gammelt våningshus (eldste del fra 1800-tallet), og låve med fjøs.

Tre generasjoner i Hukebakk i 1950. Fra venstre: Per Egil Lehne (f. 1932), Olaf Olsen Lehne (1901–1989) og Peder Olsen Lehne (1871–1954).

Leine nedre gnr. 215/7 Gamle-Hukebakk – Leinestranda 4

I 1857 ble det fra Nedre Leine bnr. 3 utskilt en parsell Nordengen (løpenr. 110e, seinere bnr. 7 av skyld 53 øre), som ble solgt til Cornelius Hansen, eier av Neristua Leine, for 200 spesidaler. Etter utskiftinga 1888–90 ble Nordengen overført til Mosenga, mens Neristua Leine beholdt bruksnr. 7 (Nedre Leine bnr. 1 og 7). I 1936 ble en av de tidligere Hukebakk-plassene (Gamle-Hukebakk) og et skogstykke solgt til Olaf Olsen Lehne for 2.000 kroner. Ved en inkurie fulgte det gamle bnr. 7 denne parsellen, som synes aldri å ha blitt skyldsatt.

Olaf Olsen Lehne (1901–1989) fra Hukebakk var gift med sin kusine Martha Lehne (1903–1989) fra Ødegården, og de fikk to sønner:

* Per Egil (f. 1932), g.1 m. Aud Olsen (f. 1937), én adoptivdatter Kristin (f. 1971), g.2 m. Randi Beate Oltveit (f. 1959), én datter Marit (f. 1988) – se gnr. 215/42 Havna.

* Thorbjørn (f. 1937), g.m. Inger Elisabeth Einarsen (1942–2000), tre barn: Mette (f. 1961), Wenche (f. 1964) og Bjørn Erik (f. 1965) – se gnr. 215/43 Hukebakk.

Martha og Olaf O. Lehne var bosatt i Oslo, hvor han arbeidet som elektriker og ble formann i Oslo Elektrikerforening. Han var en periode vaktmester i Folketeaterbygningen, og ble seinere eier av et tivoli som han reiste landet rundt med. På Leine nedre satte de opp en hytte, og brukte eiendommen som fritidssted. Da krigen kom, var det slutt på tivolivirksomheten, og de flyttet til Røyse, hvor de bodde hos hans far i Hukebakk mens de bygde nye hus på sin egen eiendom.

Olaf O. Lehne arbeidet en periode som elektriker ved Borgeng Fabrikker, og seinere drev han eget installasjonsfirma. Etter sykdom fikk han arbeid som assistent ved Hole likningskontor, og sei-

Leine nedre (Gamle-Hukebakk) i 1961. Våningshuset ble bygd i 1946–47. Til venstre ligger Hukebakk (gnr. 215/6).

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

Martha Lehne (1903–1989)
og Olaf Olsen Lehne
(1901–1989).

«STENER FOR BRØD»

Olaf Olsen Lehne var fagforeningsmann, sosialist og lokalpolitiker. Han skrev også dikt, og gav ut diktsamlingen «Stener for brød». Her skrev han om arbeidsfolks vanskelige hverdag, med noen spark til presteskap og annen øvrighet.

nerer var han ved Ringerike folkeregister. Han var aktiv i lokalpolitikken, og satt i Hole kommunestyre og etter kommunesammenslutningen i Ringerike kommunestyre, hvor han bl.a. var formann i generalplanutvalget. Martha Lehne var også medlem av Hole kommunestyre i én periode.

I 1962 ble to boligtomter utskilt og solgt til eierens to sønner: bnr. 42 Havna (Per Egil Lehne) og bnr. 43 Hukebakk (Thorbjørn Lehne). I 1969 ble det utskilt en hyttetomt, bnr. 47 (til Janna Elton Myhre).

I 1969 ble eiendommen solgt til Ole Haakon Opperud for 120.000 kroner. Martha og Olaf O. Lehne satte da opp et lite hus på sønnen Torbjørns eiendom (bnr. 47).

Ole Haakon Opperud (f. 1940) fra Grorud i Oslo er utdannet jordskifte kandidat med spesialisering i arealplanlegging. Han ble pensjonist i 2004, etter å ha arbeidet sine seks siste yrkesaktive år i Miljøverndepartementet. Tidligere har han vært i Asplan, Ringerike kommune, Landbruksdepartementet og Statens kartverk. Han er gift med Elisabeth Kolberg (f. 1944) fra Drøbak, som er utdannet kjemiker med etterutdanning innen næringsmiddel fag. Hun har arbeidet som næringsmiddelinspektør i Ringerike, og har også drevet planteskole i egen regi på Leine nedre. I 1972 var hun initiativtager til den første barneparken i Hole, Røyse barnepark på Røysehall, seinere Kjeldsborg.

Elisabeth og Ole Haakon Opperud har tre barn:

* Haakon (f. 1968), bosatt i Oslo, g.m. Marianne Nilsen (f. 1971) fra Oppgård, to barn: Julie (f. 2003) og (udøpt gutt) (f. 2006).

* Ellen (f. 1969), bosatt på Lillehammer, g.m. Knut B. Kjøsnæs (f. 1968) fra Trondheim, to barn: Tale (f. 1993) og Alma (f. 1997).

* Anders (f. 1973), bosatt i Göteborg, samboer med Malin Antonsson (f. 1975) fra Kungsbacka i Sverige.

Våningshuset på eiendommen ble bygd i 1946–47, og restaurert og påbygd i perioden 1970–80. Øvrige bygninger er en tømmerstall med plass til åtte hester (flyttet hit fra Ådal i 1980), som i dag er garasje, og båthus (bygd 1990).

Eiendommen er på 11 dekar.

Leinestrand gnr. 212/3

Da Søndre Leine ble delt i 1750-årene, fikk sønnen Knut bygsel-seddel på en mindre parsell Leinestrand, mens Hans overtok halvparten av farens tidligere gård (løpenr. 109, seinere Nedre Leine bnr. 1). Den andre halvparten ble delt mellom etterkommere av sønnen Paul (som var gårdbruker i Søgarden Leine) – se løpenr. 110, seinere gnr. 215/3, 8 og 11.

KNUT HANSEN LEHNE (f. 1724) var sønn av Anne Knutsdatter og Hans Jørgen Mathisen Lehne på Søndre Leine. Han var 19 år i skiftet etter faren i 1743. Lagesen skriver i *Ringerikske slekter* at han ble gift med en tjenestepike (mot sine foreldres vilje)¹⁰² som han traff da han var i tjeneste på Fekjær, og fratatt sin rett til farsgården. Tjenestejenta var ANNE HANSDATTER FEKJÆRSTUEN (1724–1816), datter av Gunhild Johannesdatter Fjeld og Hans Halvorsen i Fekjærstua. Vi kjenner 10 av deres barn:

* Mari (f. 1746), g. 1786 m. Jørgen Hansen (f. 1751), sønn av Marte Olsdatter og Hans Jensen Ruud på Vestre Rud, i 1801 bosatt på Leine, minst to barn: Tabitha (f. 1786) og Anders (f. 1787, seinere eier av Hundstad).

* Hans (1748–1776), d. 28 år gammel.

* Anne (f. 1750), g. 1791 m. Nils Pedersen (f. 1761),¹⁰³ i 1801 husmann i Rudshaugen under Vestre Rud.

* Gunhild (f. og d. 1753), d. sju uker gammel.

* Gunhild (f. 1754), g. 1781 m. Peder Jensen Libakke (f. 1753), i 1798 bosatt i Bærum.

* Paul (f. og d. 1757), d. fire uker gammel.

* Paul (f. 1758), d. som barn.

* Johannes (f. ca. 1760), i 1801 ugift tømmermann, bosatt i Leinestrand hos foreldrene.

* Paul (f. 1763), g. 1791 m. Ingeborg Thoresdatter (f. ca. 1767) fra Veholt, bosatt på Tyristrand, i 1801 på en plass under Skamarka med tre barn: Nils (10), Anne (8) og Knut (4).¹⁰⁴

* Nils (1766–1791), d. 26 år gammel.

I 1762 var Leinestrand husmannsplass under Nedre Leine løpenr. 109 (seinere gnr. 215/1 Neristua). Her satt husmann og landevernssoldat Knut Hansen med hustru Anne Hansdatter, og nevnt er én sønn, Hans.

I 1801 var Leinestrand fortsatt husmannsplass under Nedre Leine. Her satt husmann med jord Knut Hansen (77) med hustru Anne Knutsdatter (79) og én sønn, Johannes Knutsen (41, ugift, tømmermann).

I 1850 ble Leinestranden søndre løpenr. 109b (seinere gnr. 215/2 av skyld 33 øre) utskilt fra Nedre Leine løpenr. 109 (seinere gnr. 215/1) og overdratt til eiernes sønn, Hans.

HANS HANSEN LEHNSTRAND (f. 1831) var fra Neristua Leine, og hjulmaker av yrke. Han giftet seg i 1852 med ELSE CHRISTENS-

SLAGET VED LEINESTRAND

I slaget ved Leinestrand i 1221 ble Sigurd Ribbung og hans opprørsflokk slått av birkebeinerne, og 240 ribbunger falt. Da Karl Leinestrand gravde ut tomt til det nye huset i Leinestrand i 1907, skal han ha funnet mange jernspisser «som vel var fra Sigurd Ribbungs tid»* – se gnr. 213 Frogneøya.

* VV.: «Hos Karl i Stranna», avis-artikkel i Ringerikes Blad (1928).

¹⁰² Hans far var død tre år tidligere, så det må nødvendigvis ha vært mot moras vilje.

¹⁰³ Nils Pedersen (f. 1761) var født utenfor ekteskap av Malene Jørgensdatter og Peder Torgersen Helgeland-eie (Trillerud).

¹⁰⁴ Ingeborg er i folketellinga 1801 feilaktig kalt Nilsdatter.

Leinestrand i 2006. Gården ligger ved Frognøysundet. Det hvite huset i bakken ovenfor (nærmest), er våningshuset i gnr. 215/4 Nedre Leine (Leinestrand), også kalt Sundland.

© Fotograf Marit Fagerli

DATTER (f. 1825),¹⁰⁵ og vi kjenner fire av deres barn:

* Hans (f. 1852), Fra 1876 eier av Langpløya, g. 1872 m. Andrine Olsdatter Mosengen (f. 1851), vi kjenner seks barn: Elise, Martin, Hunda Kristine, Hakon, Anne og Ole – se gnr. 216/3 Langpløya.

* Christen (f. 1854)

* Karl (1857–1943), seinere eier av Leinestrand, g.m. Mathea Nilsdatter Søhol, én sønn Erik – se nedenfor.

* Martin (f. og d. 1863).

I 1865 satt Else Christensdatter (41) og Hans Hansen (35) på bruket med tre barn: Hans (14), Christen (12) og Karl (9). De hadde 2 storfe og 3 sauer, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $1\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og $3\frac{1}{2}$ t. poteter. Samme år ble det kjøpt en tilleggsparcell fra Hukebakk (bnr. 10 av skyld 7 øre) for 50 spesidaler.

Ved skjøte av 30. mai 1894 solgte Hans Hansen bruket (løpenr. 109b og 110h) til sønnen Karl for 1.500 kroner og livøre til foreldrene i deres levetid.

KARL HANSEN LEHNSTRAND (1857–1943) hadde i 1879 blitt eier av en parsell Leinestrand (løpenr. 103c, seinere gnr. 212/3 av

¹⁰⁵ Else Christensdatter bodde på Leine i 1852. Hennes far het Christen Øverland, trolig fra Bærum.

skyld 74 øre), som han kjøpte fra Bønsnes bnr. 1 for 1.500 kroner. Han giftet seg i 1884 med MATHEA NILSDATTER SØHOL (f. 1855), datter av Nils Abrahamsen Søhol og Berte Hansdatter Lehne (fra Neristua Leine) i Nystua Søhol. De fikk én sønn, Erik (f. 1885).

I 1900 kjøpte Karl Hansen Lehnstrand fra Bønsnes bnr. 13 (Havna) en åkerteig på 50 dekar (bnr. 19 Brubråten) og en skogteig med seterløkke på Øskjevallsetra (bnr. 20 Johanneshugget) for 875 kroner. Parsellene har siden tilhørt Leinestrand, inntil de i 1996 ble solgt til Elstøen – se nedenfor.

I 1900 satt Mathea Nilsdatter og Karl Hansen i Leinestrand med sønnen Erik (15) og husbondens far, Hans Hansen (69, enkemann, kårmann, forhenværende hjulmaker og jordarbeider). Om husbonden Karl Hansen er i folketellinga anført at han var jordarbeider, snekker, fiolinspiller og forhenværende «skedmager», mens Mathea Nilsdatter i tillegg til stell av hus og fjøs drev med «kjøring til mølle og byen for salg av varer».

I 1902 kjøpte Karl Hansen Lehnstrand ytterligere et åkerstykke, bnr. 22 Kroken (med den tidligere husmannsplassen av samme navn) fra Peter Nicolai Leegaard på Bønsnes bnr. 1 for 900 kroner.

Ved skjøte av 1. mai 1937 ble eiendommen solgt til sønnen Erik for 4.000 kroner og huslyrett til foreldrene i deres levetid.

ERIK LEHNSTRAND (1885–1960) giftet seg i 1922 med HELGA HANSEN fra Hønefoss,¹⁰⁶ og de fikk én sønn, Hans (f. 1922).

I tillegg til å drive bruket, var Erik Lehnstrand – som faren – en kjent spillemann.

I 1948 var Leinestrand på 40 dekar dyrket jord (leirmold og

FELEMAKER

Karl Hansen Lehnstrand (f. 1857) var blind fra 30 årsalderen, men spilte fele bedre enn de fleste. Det hadde han lært av Christen Nilsen Svenskerud, som eide Svenskerud (i dag Solheim) og seinere en eiendom på Bønsnestangen. Karl bygde felene selv, den første av granbord da han var åtte år gammel, og siden lagde han mange.

¹⁰⁶ Helga Hansens far, Abraham Martinus (f. 1880), var sønn av Gustava Olsdatter og Hans Abrahamsen Søhol.

EN «CHRISTSØMMELIG» BEGRAVELSE

I 1798 utstedte arvingene etter Knut Hansen og Anne Hansdatter Lehnstrand et dokument om fordeling av forventet arv etter foreldrene. Anne og Knut levde fortsatt, og dokumentet ble skrevet fordi sønnen Johannes «er bleven overladt den Rødningsrett til Pladsen Lehne Stranden som bemelte vores Foreldre der paa haver erhvervet». Av forventet arv på 50 riksdaler skulle den yngre broren, Paul Knutsen Skamarken, etter reglene ha 20 riksdaler, og de tre døtrene (eller deres etterkommere) 10 riksdaler hver. Mot utbetaling av disse pengene fraskrev Paul og de tre svigersønnene Nils Pedersen Rudseie, Peder Jensen og Jørgen Hansen Frøhaug seg ytterligere krav på arv, unntatt fordeling av foreldrenes «Gangklæder» etter deres død. Johannes Knutsen anførte i dokumentet at sengeklærne etter foreldrene ikke skulle deles, og han forpliktet seg til å koste foreldrene en «christssømmelig» begravelse.*

* Oversettelse fra originaldokument, utført av Frank Otterbech (kopi i Hole bygdarkiv).

Foran våningshuset i Leinestrand cirka 1915. Fra venstre: Mathea Lehnstrand f. Søhol (f. 1885) og Karl Hansen Lehnstrand (1857–1943) med sønnen Erik Lehnstrand (1885–1960).

RETTSSAK

Flytting av Leinestrand-treet fra Leinestrand til Hundstad har vært gjenstand for rettssak. En jente fra Leinestrand skal en gang ha blitt gift til Hundstad, og treet ble da gitt som medgift. Men mange mente at faren ikke hadde lov til å ta Leinestrand-treet, som var stamtre. Etter noen år ble det prossess, og faren ble dømt til å betale en symbolsk bot, for treet kunne ikke flyttes flere ganger. Etter krigen var Leinestrand et godt salgseple, men så kom nye sorter, og det ble utkonkurrert.*

* Etter Fredrik C. Hildisch. VV. skriver i en avisartikkel fra 1935 at Leinestrand-eplet i en katalog fra Grefsheim planteskole stod oppført som en foredling fra Leinestrand i Trøndelag, og «her bør det protesteres kraftig, og Hole hagebrukslag bør ta affære». I 1935 ble det på et møte i Hole hagebrukslag opplyst at man i lagets planteskole på By hadde cirka 1.000 Leinestrand-trær for salg.

sand), 10 dekar annet jordbruksareal, 100 dekar produktiv skog og 30 dekar annen utmark, 2 hester, 4 kyr, 1 ungdyr, 3 griser og 10 høner. På bruket ble det drevet frukt- og grønnsakdyrking. Leinestrand hadde seter på Øskjevallsetra.

Etter Erik Lehnstrands død i 1960 satt Helga Lehnstrand i uskiftet bo til 1965, da hun overdro bruket til sønnen Hans, mot livløse i sin levetid.

HANS LEHNSTRAND (1922–1988) var ugift, og dyrket korn, epler og tomater, som han solgte på torget i Hønefoss.

I 1966 ble gårdens forskjellige parseller – gnr. 212/3 Leinestrand (74 øre), gnr. 212/2 Kroken (61 øre), gnr. 215/2 Leinestrand søndre (33 øre) og 215/10 Leine nedre (7 øre) slått sammen til én eiendom, gnr. 212/3 Leinestrand (av samlet skyld mark 1,75).

Etter Hans Lehnstrands død ble Leinestrand i 1989 overdratt til BJØRN-ERIK WALDENSTRØM (1961–2000) fra Oslo. Fra 1955 hadde hans foreldre, Bjørn Waldenstrøm (f. 1918) og Gerd Egeberg Torgersen (f. 1917), vært faste sommergjester i Leinestrand. De fikk tre barn: Steinar (f. 1945), Geir (f. 1950) og Bjørn-Erik (f. 1961) – se nedenfor.

I 1990 hadde Leinestrand 51 dekar dyrket jord, 120 dekar produktiv skog, 30 dekar annen utmark og traktor. I 1996 ble husene

og gårdstunet utskilt med 12 dekar tomt (gnr. 212/61) og overdratt til den tidligere eierens bror, STEINAR WALDENSTRØM (1945–2000). Samtidig ble jordveien (bnr. 19 Brubråten, 50 dekar jord) og en skogteig med seterløkke på Øskjevallsetra (bnr. 20 Johannes-hugget) utskilt og solgt til Gjermund Kristoffersen, eier av nabo-gården Elstøen.

Steinar Waldenstrøm døde i 2000, og broren, GEIR WALDENSTRØM (f. 1950), har siden vært eier av Leinestrand. Han er delekspeditor i Ford, og gift med ELSE LØNNHAUG (f. 1952) fra Eina på Toten. De er bosatt på Slattum i Nittedal, og har én sønn, Kenneth (f. 1977), som er samboer med Kjersti Holtlien fra Lillehammer.

Av bygninger på bruket er våningshus (bygd 1898), låve med stall og fjøs (1887), stabbur, bryggerhus (fra rundt 1850) med ved- og vognskjul, grisehus, smie og hønseshus (1959). Smia og et vognskjul ligger et par hundre meter øst for tunet, på den delen av gården som tidligere lå under Bønsnes. Her har det ligget en eller to husmannsplasser (Vestre og Østre Leinestrand), og fortsatt er det rester av en grunnmur vest for smia.

Hodt

I den sørvendte skrålia mot Frognøysundet ligger tre bruk som heter Hodt, som alle har vært tidligere husmannsplasser. De er utskilt fra hver sin matrikkelgård: Lille Hundstad, Øvre Leine og Nedre Leine.

Gårdsnavnets opphav er det norrøne *hotttr*, som ofte er brukt som fjellnavn. Hodt ligger i skrålia ned mot fjorden, og ovenfor er det en markert ås.¹⁰⁷

Nedre Hodt gnr. 214/4

Marie Abrahamsdatter Lehne og hennes mann, Christian Christensen Hoberg, var eiere av Øvre Leine (Nordigarden) fra 1803 til 1808, da de måtte selge gården på grunn av anstrengt økonomi. De bosatte seg da i plassen Nedre Hodt, hvor Christian Hoberg døde i 1829. I 1846 ble det tinglyst en kontrakt, hvorved Peder Fredriksen Hodt «har overtaget at forsørge Marie Hoberg til hendes død mot et erholde brugen af pladsen Hodt». Ved skjøte av 3. desember 1849 ble Peder Fredriksen eier av Nedre Hodt (løpenr. 108e,

«MODERTREET»

Leinestrand har gitt navn til en eplesort som er kjent over det ganske land, og «som i utseende og smak ikke overgås av nogen annen norsk frukt».* Fram til rundt 1850 stod «modertreet» til den velsmakende sorten i Leinestrand ved Frognøysundet. Om det var et frøekte slag som gjennom århundrene hadde levd og utviklet seg på Bønsnes-tangen, eller om det ble brakt til bygda av en gartner, vites ikke. Etter tradisjonen var røyerter som rodde forbi Leinestrand ofte innom for å kjøpe med seg «Jens Peersens kavaller», som eplene den gangen ble kalt. Jens Peersen var en gartner som bodde oppe ved Stor-elva et sted. Han var utdannet i Danmark, og fór over hele Ringerike med sine podekvister. Rundt 1850 ble Leinestrand-treet flyttet opp til Hundstad. Her står det fortsatt, og regnes som «modertre» for Leinestrand-eplet.**

* VV.: «Leinestrandeplet, de røde ringerikspoteter m.m.», udatert avisartikkel (kopi i Hole bygdarkiv).

** VV.: «Hos Karl i Stranna», avisartikkel i Ringerikes Blad (1928).

¹⁰⁷ Harsson 1995.

De tre Hodte-brukene i 2006, sett fra fjordsiden. Øvre Hodt gnr. 215/9 (eier Karin Juvet) ligger øverst i bakken, og nærmest ser vi Nedre Hodt gnr. 210/3 (Birger Ruud) til venstre, og Nedre Hodt gnr. 214/4 (Hagelsteen Vik) til høyre.

© Fotograf Marit Fagerli

seinere bnr. 4) for en kjøpesum av for 250 spesidaler.

PEDER FREDRIKSEN HODT (f. ca. 1803) var fra Trøgsle ved Sundvollen, og ble i 1828 gift med INGEBOURG CHRISTIANSDATTER LEINE (ca. 1804–1879). Vi kjenner to av deres barn: Karen (f. 1829) og Anders (f. og d. 1834).

I 1865 satt Ingeborg Christiansdatter (62) og Peder Fredriksen (63) på bruket med datteren Karen (37, ugift). Om Karen er det i folketellinga anført at hun er «døvstum, som et dyr». De hadde 2 storfe og sådde 1 t. bygg, 1 ½ t. blandkorn, ¼ t. erter og 2 t. poteter.

Ved skjøte av 30. april 1875 solgte Peder Fredriksen Nedre Hodt til Hans H. Olaussen for 500 spesidaler. Selgeren og hans hustru forbeholdt seg ved salget forskjellige rettigheter i sin levetid: bruken av et lite jordstykke samt et lite kammer i bygningen «med adgang til kjøkken, loftsrom, stabbursrom og vedskur samt ret derhos til at opføre et lite fjøs». Verdien av dette ble satt til 100 spesidaler, og skjøte ble derfor utstedt på 400 spesidaler, som i sin helhet ble lånt av selger mot pant i eiendommen.

Ingeborg Christiansdatter døde av lungebetennelse som livør-senke i Nedre Hodt i 1879.

HANS OLAUSSEN HODT (f. 1845) var fra Modum, og arbeidet som tømmerfløter. Han giftet seg i 1872 med ANNE JØRGINE JENSEN-DATTER (1846–1936) fra plassen Sandvika under Borgen, datter av Inger Karine Andreasdatter Hodt og Jens Andersen Sandvigen. Vi kjenner fem av deres barn:

* Ole (f. 1873), konfirmert 1888.

* Karine (1875–1959), g.m. Georg Paulsen Bønsnæs (1885–1965), fem barn: Margit (f. 1909), Hjørdis (f. 1911), Ingeborg (f. 1914), Erland (f. 1916) og Gyda (f. 1921) – se gnr. 212/4 Bønsnes.

* Annette (1882–1964), g.m. Albert Høstad (f. 1865) fra Drammen, senere herredskasserer i Hole, tre barn: Sigrid (f. 1902), Petra (f. 1904) og Hans (f. 1908) – se gnr. 208/21 Nystua (Søhol).

* Johan (f. 1885), eier av Nedre Hodt fra 1919, g.m. Thora Amundsen, tre barn – se nedenfor.

* Andreas (1888–1917), båtbygger, druknet i Storøysundet 23. juni 1917.

I 1881 kjøpte Hans Olaussen Hodt en parsell Madseløkka (bnr. 5 av skyld 12 øre) av Engebret Andersen Lehne på Nedre Leine (gnr. 215/14 Oppgarden) for 300 kroner

Eiendommen ble ikke berørt av utskiftinga 1888–90.

I 1900 satt Anne Jørgine og Hans Olaussen Hodt på bruket med tre av sine barn: Karine (25), Johan (15) og Andreas (12) samt Anne Jørgines mor, Inger Karine Andreasdatter (1820–1901).¹⁰⁸

I 1919 ble bruket solgt til sønnen Johan for 3.000 kroner og liv-øre til foreldrene i deres levetid.

JOHAN HANSEN HODT (f. 1885) giftet seg i 1909 med THORA AMUNDSEN (f. 1886) fra Klokkerplassen, datter av Martin Amund-

Hans Olaussen Hodt (f. 1845) fra Modum ble eier av Nedre Hodt i 1875.

¹⁰⁸ Inger Karine Andreasdatter (1820–1901) var født utenfor ekteskap av Ragnhild Hansdatter Røsholmeie (f. 1785) og enkemann Andreas Eriksen Holt «ved Hønefoss». Ragnhild Hansdatters foreldre var Hans Olsen Averøen/Røsholmen (f. 1735) og Christense Jensdatter (f. 1763).

Nedre Hodt i 1961. Låven ble satt opp i 1942 av Alf Ruud, og det skal ha vært den første låven han bygde. Våningshuset i Nedre Hodt er fra tidlig på 1800-tallet, og ble restaurert i 1937.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

Anne Jørgine Jensdatter Hodt (1846–1936).

HODTE-SMEDENE

Det sies at alle Hodte-karene var smeder, og yrket gikk i arv. Den lille Hodte-grenda var da også kjent for å ha flinke smeder. Det var tre husmannsplasser og tre smier. Ved fjordkanten var det brygge, og hit kom kunder med båt fra alle bygd-er rundt fjorden, med kjer-rehjul som det skulle legges jernring på, og redskap som skulle repareres. På 17- og 1800-tallet var det lettere å bruke vannveien enn dårlige veier til lands.*

* Notat om gnr. 214/4–5 Hodt av Ragnar Hodt på Røyse.

sen (fra Ullensaker) og Berte Marie Hansdatter. De fikk tre barn:

* Bjarne (1909–1995), bosatt på Røyse, g.m. Richarda Kristine Johansen (1910–2003) fra Alta, én datter Tone Marlen (f. 1951) – se gnr. 208/32 Bakkely (Bønsnesveien 191).

* Markus (1911–1997), bosatt i Åsbygda, g.m. Bergljot Østby fra Åsbygda (ingen barn).

* Hjørdis (1913–1982), ugift, eier av Hodt fra 1962.

Johan Hansen Hodt var smed, og arbeidet som ung i mange år i smia på Hvalsmoen ekserserplass. Da var han ukependler fra Nedre Hodt. Under første verdenskrig gikk han i kompaniskap med hjulmaker Ingvald Frøshaug (fra Åsbakken i Frøysuåsen) og smed Nils Knutsen¹⁰⁹ fra Haug og startet Hønefoss vognfabrikk i Norderhovsgata 13 i Hønefoss. Her produserte de vogner, men mest tømmerdoninger (bukke og geit). De la ned driften før 1920.

I 1948 hadde Nedre Hodt 28 dekar dyrket jord (sand- og leir-

¹⁰⁹ Han ble skutt av tyskerne under en razzia i Hønefoss i 1943.

BÅTBYGGER I NEDRE HODT

Andreas Hodt (1888–1917) hadde gått i båtbyggerlære i Arendal og begynte egen virksomhet i Nedre Hodt. Verkstedet var knapt ferdig og han hadde kun bygd et par båter, da han druknet i Storøysundet sankt-hansaften 1917, 29 år gammel, sammen med en tjenestegutt i Solheim (Thaulow) ved navn Håkon Thon. De hadde vært på skauen med en hest, og var på vei hjem i seilbåt da ulykken skjedde. Båten ble funnet igjen på Rytterakerlandet.* Marie Hodt i Øvre Hodt skrev et dikt eller prolog om det som hendte. De to første versene lød slik:

To ynglinge vi se paa baare
som blev i vaate graven lagt,
og slægt og venner sørger saare
kan ei med ord sin sorg faa sagt.
Aa kjære Gud og trøst du dem
som gamle gaa med sorg i hjem.

Tro Haaken Thon sit herskab tjente,
Andreas var en kjærlig søn.
I alt de gjorde godt de mente
og nu de hist skal faa sin løn,
thi Gud jo siger i sit ord:
kom til din Herres glæde stor.

* Fortalt av Jan Heggelien og Birger Ruud.

Andreas Hodt (1888–1917) var båtbygger, og druknet i Storøysundet i 1917, 29 år gammel.

Fra Nedre Hodt i 1950-årene. På grasbakken sitter Thora Hodt f. Amundsen (f. 1886).

Anne Jørgine Jensdatter Hodt (1846–1936) og hennes datter Annette (1882–1964), som ble gift med Albert Høstad, eier av Frognøya 1899-1904.

mold) og 4 dekar annet jordbruksareal, 1 hest, 3 kyr, 1 ungdyr, 3 griser og 45 høner.

I 1962 var det hjemmelsovergang til de tre barna, og Nedre Hodt (taksert til 25.000 kroner) ble overtatt av datteren Hjørdis for 16.666 kroner.

HJØRDIS HODT (1913–1982) var i yngre år mye brukt som kokke ved jubileer, bryllup osv. på bygda, og var en kjent bakstekone. Seinere arbeidet hun i mange år som kokke på Hvalheim sykehjem.

I 1982 solgte Hjørdis Hodt bruket til Erik Hagelsteen Vik, og flyttet til Hønefoss.

ERIK HAGELSTEEN VIK (f. 1959) fra Fekjær i Hole er fagsjef i Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH). Han var tidligere

Johan Hansen Hodt (f. 1885) ble eier av Nedre Hodt i 1919.

Hjørdis Hodt (1913–1982) i tunet i Nedre Hodt sist på 1970-tallet.

FADDERGAVE

Tre dekar av Nedre Hodt skal ha blitt gitt som faddergave til Oppgarden Leine. Karine Bønsnes fortalte dette, hun husket at Engebret Leine kom med hest og vogn (med plog på) for å kjøre der.*

* Etter Henry Thingelstad (f. 1929).

politiførstebetjent ved Kripes. Han giftet seg i 1983 med RUNI MALTHE SØRENSEN (f. 1958) fra Haug, som er kundebehandler ved Kleivstua. De har tre barn: Ida (f. 1985), Thea (f. 1989) og Lars (f. 1992).

Eiendommen Nedre Hodt er på 28 dekar, hvorav 19 dekar dyrket jord som leies bort til Erling Moe på Bønsnes.

Bygninger på bruket er våningshus (fra tidlig på 1800-tallet, restaurert 1937, påbygd og restaurert 1989), låve med stall og fjøs (1942),¹¹⁰ driftsbygning (1999) og sommerstue (gammelt, restaurert 1986). Der driftsbygningen ble bygd, lå det tidligere et båtbyggeri, satt opp av Andreas Hodt i 1916–17.

Øvre Hodt gnr. 215/9

I 1864 ble det fra Mosenga (Nedre Leine løpenr. 110c, seinere gnr. 215/5) utskilt en parsell Vestbråten (løpenr. 110g), som Gulbrand Olsen Mosengen solgte til Johannes Hansen Hodt fra Nedre Hodt for 260 spesidaler. Dette skal ha vært den tidligere husmannsplassen Hodtenga.

JOHANNES HANSEN HODT (1827–1896) var smed, og gift med KAREN NILSDATTER SVENSKERUD (f. 1835). Vi kjenner sju av deres barn:

¹¹⁰ Den første låven som Alf Ruud satte opp.

Øvre Hodt i 1950-årene. Mellom bjørkestammene til høyre ser vi den gamle Hodt-smia, som ble tatt ned i 1989 og satt opp igjen på Mo gård i Steinsfjerdingen.

Maleri av Gulbrand Hurum, av fotografert av Monicha Grønvold

* Nils (1860–1896), smed, g. 1883 m. Maren Olsdatter Fægri (1860–1949), datter av Ole Kristiansen Fægri og Karen Gulbrandsdatter fra Østigarden Fjeld, seinere bosatt i Elstøen, hvor Maren i 1931 fikk livøre i sin levetid, etter å ha vært tjenestejente der i mange år (hun døde på Hole gamle hjem i 1949).¹¹¹ Maren og Nils fikk tre døtre: Karoline (til Amerika, bosatt i Seattle, g.m. Petter Jensen fra Danmark, fire barn), Karen og Elise (f. 1888, ugift, syddame)¹¹².

* Gina (1862–1939), ugift, bosatt i Øvre Hodt, syddame rundt på bygda, én datter, Karen (f. 1888),¹¹³ bosatt på Høyenhall i Oslo, g.m. Ragnvald Næss, to barn: Bjørg og Odd).

* Hans Johan (f. 1865), smed, bosatt i Drammen, g. 1890 m. Annette Marie Svendsen Lærum (f. 1870), seks barn: Johannes (f. 1891, bosatt i Drammen), Hanna (f. 1892), Karen (f. 1894, bosatt på Høvik, g.1 m. Waaler, g.2 m. Haaland, begge ekteskap barnløse), Harald (f. 1895), Ingeborg (f. 1898, bosatt på Skarnes, g.m.Haave, hun hadde fra tidligere én datter), og Trygve (f. 1900, bosatt i Drammen, g.m. Dagny Johnsen 1903–1996 fra Drammen, siden skilt, to sønner: Dagfinn 1923–1991 og Thor f. 1926).¹¹⁴

* Dorthea (f. 1868), bosatt i Oslo sammen med søsteren Karoline Josefine.

* Karl (1873–1927), smed, eier av Øvre Hodt fra 1904, g.m. Marie Abrahamsdatter Hundstad (f. 1876), tre barn – se nedenfor.

* Ole (1876–1962), smed, fra 1908 eier av Østby ved Svensrud, g.m. Ragna Oline Ullern (1887–1973), fem barn: Aslaug (f. 1910), Bergljot (f. 1911), Sverre (f. 1915), Birger (f. 1918) og Ragnar (f. 1923) – se bind 3 s. 253–254.

* Karoline Josefine (f. 1879), ugift, bosatt i Oslo med søsteren Dorthea.

I 1865 satt Karen Nilsdatter (31) og Johannes Hansen (31) på bruket med sine tre eldste barn: Nils (6), Gina (4) og Hans Johan (1) samt en smeddreng, Andreas Jørgensen (20), og en barnepike, Karen Knutsdatter (14). De hadde 1 ku og 2 sauer, og sådde $\frac{1}{4}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 3 $\frac{1}{2}$ t. poteter.

I 1870 tegnet Johannes Hansen Hodt forpaktningkontrakt med eieren av Svenskerud, svogeren Kristen Nilsen, om en del av den tidligere eiendommen Sumperud (løpenr. 115) i 6 år. Sumperud var en del av bruket Svenskerud (i dag Solheim/Thaulow), og ble i 1865 brukt under dette. Unntatt fra forpaktningen var havnehagen og frukthagen i Sumperud.

*Karen Nilsdatter Hodt
f. Svenskerud (f. 1835).*

*Johannes Hansen Hodt
(1827–1896).*

¹¹¹ Kristen Nilsen Svenskerud (seinere Bønsnes) komponerte «Brudevalsen hans Nils Hodt».

¹¹² I 1900 var Maren Olsdatter enke og budeie på Hundstad, og bosatt der med datteren Elise. Da Maren kom på Hole gamle hjem, flyttet Elise med og fikk jobb på kjøkkenet der.

¹¹³ Karen var født i 1888, og hennes far var smed Hans Andreas Pedersen Rytterager.

¹¹⁴ Etter at foreldrene skilte lag, vokste Thor opp hos sin fars tante, Marie Hodt, i Øvre Hodt (han flyttet dit i 1928).

De tre døtrene til Nils Johannesen Hodt og Maren Olsdatter Fægri, fra venstre: Karen, Karoline og Elise.

HODTESMIA PÅ MO

Den siste Hodtesmia ble i 1989 flyttet fra Øvre Hodt til Mo gård i Steinsfjordingen, hvor den i dag inngår i en samling av gamle, bevaringsverdige bygninger fra Hole. Det var Hole kommune som stod for flytting og restaurering av smia, etter iherdig innsats av Ingebjørg Gjesvik Liljedahl og byggmester Bodvar Persvold. Smia er helt intakt slik den siste smeden forlot den, med smieavl, belg, velbrukt ambolt og øvrige redskaper, og ble sist brukt på Hodt i 1918 eller 1919. Til smia hører også et oppholdsrom, som er gjen-skapt slik det var. I 1979 ble husmannsstua fra plassen Hanserud flyttet til Mo, og i 1984 en badstu (kjone) fra Elstangen. Med Lille-Beates dukkestue og de øvrige gamle og velholdte hus på Mo, har Hodtesmia kommet i godt selskap!

I 1876 ble Sumperud delt, og en større del av eiendommen (løpenr. 115b av skyld 1 ort 6 skilling) ble utskilt og solgt til Johannes Hansen Hodt for 720 kroner (skjøte først utstedt i 1879). I 1880 lånte Johannes Hansen Hodt 1.200 kroner i Hypotekbanken mot pant i bruket.

Etter Johannes Hansen Hodts død i 1896 overtok Karen Nilsdatter som eier i uskiftet bo. I 1900 satt hun i Øvre Hodt med fire av sine barn og et barnebarn: Gina (38, sypike) med datter Karen

Øvre Hodt i 2005. Våningshuset ble bygd i 1990, etter at det gamle brant i 1987.

Andreasdatter (12), Dorthea (32, forhenværende tjenestepike), Karl (27, smed) og Karoline Josefine (21, sypike). Om sønnen Karl (f. 1873) er det i folketellinga anført at han var smed for egen regning, «væsentlig vognsmed», og at han var amerikansk statsborger.

Ved skjøte av 10. september 1904 solgte Karen Nilsdatter Hodt bruket til sønnen Karl for 2.967 kroner og livøre i sin levetid. I livøret (av 5-årlig verdi 1.000 kroner) var inkludert rett til husrom for datteren Gina.

KARL JOHANNESSEN HODT (1873–1927) var smed, og gift med MARIE ABRAHAMSDATTER HUNDSTAD (1876–1970) fra Store Hundstad. De fikk tre barn, og hadde i tillegg tre fosterbarn:

* Klara Antonie (1913–1982), g.m. Elling Juvet (1913–1987), eiere av Øvre Hodt fra 1950, to døtre – se nedenfor.

* Johannes (f. 1914), eier av Øvre Hodt fra 1943, gift to ganger, én datter – se nedenfor.

* Arne (1916–1981), bosatt i Oslo, g.m. Aslaug Bergelton fra Trøndelag, ingen barn.

* Thor (f. 1926), bosatt i Oslo, g.m. Liv Sørensen (f. 1937) fra Haramsøy på Sunnmøre, én datter Laila (f. 1956), bosatt på Sokna, g.m. Kristian Grønvold (f. 1949) fra Sokna, tre barn: Linda Kristin (f. 1974), Monicha Helen (f. 1978, én sønn Benjamin f. 2005), og Gry Veronicha (f. 1985).

* Gunnar Syvertsen (f. 1926), fra Mjøndalen, var bosatt på Gjelleråsen, g.m. Magnhild fra Namsos, tre barn: Kirsten, Geir og Knut.

* Ragnhild Edvardsen (1930–1990) fra Røyse, bosatt på Syversbråten på Drolsum, g.m. Egil Sognelien fra Sokna, fire døtre: Ingrid, Kirsten, Jorunn og Tove.

SKODDE OKSER I AMERIKA

Karl Johannesen Hodt reiste som ung mann til Amerika og slo seg ned i Wisconsin. Der arbeidet han som smed i sju år, og skodde bl.a. store, kraftige okser som ble brukt i skogen.*

* Fredrik C. Hildisch i Ringerikes Blad 14. april 1986.

*Karl Johannesen Hodt
(1873–1927).*

*Marie Hodt f. Hundstad (1876–1970) og Karl Johannesen Hodt
(1873–1927) med sine tre barn, fra venstre: Arne (f. 1916), Klara Antonie
(f. 1913) og Johannes (f. 1914) foran.*

*Marie Hodt f. Hundstad
(1876–1970).*

Familien samlet i Øvre Hodt i Marie Hodts 80-årsdag i 1956. Bak fra venstre Egil Sognelien, Johannes Hodt, Arne Hodt, Ingeborg Haaves datter, Ragnhild Sognelien f. Edwardsen med datteren Jorunn på armen, Gunnar Syvertsen, Magnhild Syvertsen, Else Hodt (bak Magnhild), Klara Hodt, Thor Hodt og

Elling Juvet. Sittende (i midten) fra venstre: Aslaug Hodt f. Bergelton med Reidun Juvet på fanget, Ingeborg Haave, Marie Hodt og Elise Hodt. Barna foran er (fra venstre): Kirsten Syvertsen, Geir Syvertsen, Elisabeth (datterdatter av Ingeborg Haave), Ingrid Sognelien, Karin Juvet og Kirsten Sognelien.

KNOTTGENERATORER

Arne Hodt var mekanisk interessert. Under krigen konstruerte han et blandedekammer for knottgeneratorer, og høsten 1943 startet han produksjon av dette i uthuset i Øvre Hodt. Virksomheten gav arbeid til tre-fire mann i nabolaget. Etter krigen startet han Vest bil- & motorsykkelverksted i Oslo. Bedriften ble seinere utvidet med bilforretning.

I 1908 kjøpte Karl Johannessen Hodt den tidligere husmannsplassen Hodtehagen (gnr 35/9 Hodtengen av skyld mark 1,09) av Lars Thingelstad på Øvre Leine for 2.500 kroner. Dermed var skylda på bruket steget fra 74 øre til 1 mark 83 øre.

Marie Hodt f. Hundstad hadde en lyrisk åre, og skrev sanger og prologer til de fleste anledninger i familien.

Karl Johannessen Hodt døde i 1927, 54 år gammel, som den siste smeden i Hodt. Marie Hodt satt som eier i uskiftet bo til 1943, da hun solgte bruket til sønnen Johannes for 11.200 kroner og livøre i sin levetid. Da hadde hun like før utskilt en tomt på 2,6 dekar (bnr. 12 Bjørklund) og solgt denne sønnen Arne for 1.000 kroner.

JOHANNES HODT (f. 1914) var gift to ganger, først med Grethe Bye (f. 1921) fra Nordre Gjesval (skilt i 1955). De fikk én datter, Inger Marie (f. 1949) – se bind 1 s. 97–99.

I andre ekteskap ble Johannes Hodt gift med Gerda Marie Fossum (1920–1999) fra Nittedal, hvis mor Bertha Mathilde Ruud kom fra Roaløkka på Røyse (se gnr. 216/10 Roaløkka). Dette ekte-

skapet var barnløst, men Gerda Marie hadde fra tidligere ekteskap med Reidar Ruud fra Pamperud én datter, Berit (f. 1945), som ble gift med Erik Bjerkvoll fra Hamar. De er bosatt i Oslo og har to sønner: Frode (f. 1971) og Espen (f. 1972) – se gnr. 209/39 Bakkegløtt (Hundstadveien 279).

I 1948 hadde Øvre Hodt 50 dekar dyrket jord (sandmold), 30 dekar annet jordbruksareal, 3½ dekar frukthage, 1 hest, 3 kyr, 1 okse, 1 ungdyr, 2 griser, 2 sauer, 150 høner og 3 ender.

I 1950 solgte Johannes Hodt bruket til søsteren Klara og hennes mann, Elling Juvet, for 20.000 kroner og livøre til mora, Marie Hodt.

ELLING JUVET (1913–1987) fra Rudsetra i Brekkebygda var gift med KLARA HODT (1913–1982), og de fikk to døtre:

- * Karin (f. 1950), eier av Øvre Hodt fra 1984, to barn – se nedenfor.
- * Reidun Malene (f. 1955), bosatt ved Hodt, g.m. Asbjørn Bråthen fra Nymoen, to barn – se gnr. 214/12 Bjørklund.

Elling Juvet var lastebileier, og kjørte også turbil. Seinere var han skogsarbeider, og sine siste yrkesaktive år var han ved Hønefoss Brug. Klara Juvet arbeidet som pleieassistent ved Hvalheim sykehjem.

I 1984 ble Øvre Hodt solgt til eldste datter, Karin, med boret for faren i hovedbygningen i hans levetid. Elling Juvet omkom i brann i 1987, da våningshuset i Øvre Hodt brant.

KARIN JUVET (f. 1950) er omsorgsarbeider ved Solstad bo- og omsorgssenter. Fra tidligere ekteskap med Helge Korsgaard (f. 1934) fra Ringkøbing i Danmark har hun to barn:

Johannes Hodt (f. 1914) med føllet Stjerne. Bildet er tatt under krigen, legg merke til tobakksplantene på åkeren bak.

Bryllupsbilde av Klara Antonie Hodt (1913–1982) og Elling Juvet (1913–1987).

Karl Johannesen Hodt (1873–1927) utenfor våningshuset i Øvre Hodt cirka 1910. Tre av de fire damene er trolig hans søstre Gina, Dorthea og Karoline Josefine, og den fjerde hans tilkommende hustru, Marie Abrahamsdatter Hundstad (1876–1970).

* Hege Veronica (f. 1972), samboer med Jan Peter Nygren (f. 1976) fra Stockholm i Sverige, én sønn Sebastian (f. 2005).

* John William (f. 1975), samboer med Stine Hoel Bergstrøm (f. 1975) fra Heradsbygda, én sønn William (f. 2006) – se gnr. 214/14 Helgero (Gomnesveien 2).

Øvre Hodt har i dag 40 dekar dyrket jord og to traktorer. Karin Juvet driver med sauehold, og har rundt 30 vinterfôra sauer.

Bygninger er våningshus (bygd 1990), kårbolig (bygd 1977 cirka 100 m fra gårdstunet – se gnr. 214/14 Helgero), gammelt våningshus (bygd rundt 1860), låve med stall og fjøs (1920, da en eldre tømmerlåve ble innebygd), og hønsehus (1939).

Et gammelt bryggerhus ble revet cirka 1980. Den gamle smia i Hodt ble i 1989 tatt ned og flyttet til Mo gård i Steinsfjerdingen. Et stabbur (bygd 1860) ble tatt ned i 1990 og flyttet til Grøndalen i Hemsedal.

Nedre Hodt gnr. 210/3 og 4

I 1785 kjøpte Holger Arctander på Storøya Lille Hundstad og Frognøya av arvingene etter Jørgen Nachschow. Allerede året etter (1786) solgte Arctander «Hundstad lille og Pladsen Hodt» til Lars Olsen og Christen Nilsen Libakke for 680 riksdaler, og det ene Hodte-bruket ble siden matrikulert under Lille Hundstad.¹¹⁵

I 1787 solgte Lars Olsen Libakke Nedre Hodt til Anders Steffensen for 100 riksdaler, hvorav 70 riksdaler var lån mot pant i bruket.

ANDERS STEFFENSEN (f. 1764) var sønn av Steffen Jørgensen Borgen og Ingeborg Olsdatter, som tidligere var husmannsfolk i Hodt. Anders Steffensen giftet seg i 1790 med JOHANNE HANSDATTER SKJÆRDALEN (trolig f. 1760 i Domholt, og datter av Maria Olsdatter og Hans Johannesen, som i 1762 bodde på Helgeland, og siden i Skjærdalen).¹¹⁶ Vi kjenner fem av deres barn:

* Ingeborg (1791–1794), d. 3 år gammel.

* Kari (f. 1793), g. 1814 m. Carl Baltharsen Vik.

* Hans (f. 1797), eier av Nedre Hodt fra 1827, g.m. Gunhild Olsdatter Gomnes, sju barn – se nedenfor.

* Marte (f. 1800).

* Jørgen (f. 1804).

UNDER LILLE HUNDSTAD

At Lille Hundstad har hatt en plass her ytterst på Røyse, et godt stykke unna gårdens egentlige vald, har sin bakgrunn i eiendomskjøp og -salg på 1700-tallet. Fra 1746 var Jørgen Nachschow på Frøyshov eier av Lille Hundstad. Nachschow var en stor eiendomsbesitter i Hole i sin samtid, og etter hans død i 1779 ble Lille Hundstad og Frognøya arvet av hans dattersønn Christoffer Gram Robarth, som i 1785 solgte Lille Hundstad videre til Holger Christian Arctander på Storøya. Allerede året etter (1786) solgte sistnevnte «Hundstad lille og Pladsen Hodt» til Lars Olsen Libakke og Christen Nilsen Libakke, og det ene Hodte-bruket har siden hatt matrikelnummer under Lille Hundstad (gnr. 31, seinere gnr. 210).

¹¹⁵ Ved den nye matrikkelen i 1838 fikk Lille Hundstad løpenr. 95, Hundstad klokkerjord løpenr. 96 og Hodt løpenr. 97.

¹¹⁶ Etter Ole Engebretsen Yttri.

Anders Steffensen Hodt var skredder. I folketellinga 1801 ble han registrert som husmann, og bodde i Nedre Hodt¹¹⁷ med hustru Johanne (40) og tre barn: Kari (8), Hans (4) og Marte (1). De hadde et legdslem, Eli Iversdatter (65, enke) samt dennes datter Ingeborg Rolvsdatter (29, ugift) og sistnevntes «uekte» sønn, Hans Pedersen (3).

I 1827 ble skiftet etter Johanne Hodt avsluttet, og bruket ble da utlagt sønnen, Hans Andersen, for 180 spesidaler. I 1829 var Anders Hodt husmann på en plass under Helgeland, rimeligvis har skredderen levd sine siste år der.

HANS ANDERSEN HODT (f. 1797) giftet seg i 1818 med GUNHILD OLSDATTER GOMNES (1797–1874) fra Søndre Gomnes, og vi kjenner sju av deres barn:¹¹⁸

* Jørgen Andreas (f. 1818), eier av Hodt fra 1856, g.m. Karen Christensdatter Fjeld, sju barn – se nedenfor.

* Knut (1820–1888), seinere husmann og smed på Hollerud på Tyrstrand, g.m. Ragnhild Isaksdatter Libakke (f. 1817), fem barn: Maren (f. 1844, g.m. Johan Eriksen Kindsåsen f. 1844, tre barn: Erik, Marte Randine og Karl), Inger (f. 1846), Gunhild (f. 1849), Lise Marie (f. 1850) og Hans Jørgen (f. 1858, eier av Kindstangen, g.m. Tea Pauline Pedersdatter f. 1864, fire barn: Mathilde f. 1884, Ragnhild f. 1887, Anna f. 1891 og Knut f. 1898).

* Ole (f. 1823), smed, flyttet til Danmark.¹¹⁹

* Johannes (1825–1826), d. 2 måneder gammel.

* Johannes (1827–1896), g.m. Karen Nilsdatter Svenskerud (f. 1835), sju barn: Nils (f. 1860), Gina (f. 1862), Hans Johan (f. 1865), Dorthea (f. 1868), Karl (f. 1873), Ole (f. 1876) og Karoline (f. 1879) – se gnr. 215/9 Øvre Hodt.

* Mathias (f. 1829).

* Karen Marie (f. 1839), g. 1869 m. Johannes Andersen Lehne (1840–1900) i Vestbråten, fire sønner: Hans Andreas, Bernhard, Gustav og Ole – se gnr 211/11 Vestbråten.

Etter Hans Andersens død ble det avholdt skifte (sluttet 1856), hvorved Hodt ble utlagt eldste sønn, Jørgen Andreas, for takst 670 spesidaler mot panterettsutlegg til kreditorene og livøre til mora,

*Gunhild Olsdatter (f. 1798)
fra Gomnes var gift med
Hans Andersen Hodt.*

¹¹⁷ Anders Steffensen ble i 1801 registrert som husmann under Øvre Frøyhov (en del av Libakke). Eierne av Libakke, Ole Larsen, eide også Lille Hundstad med Nedre Hodt, som derfor er ført opp under Libakke.

¹¹⁸ Slektsopplysninger fra Ragnar Hodt på Røyse

¹¹⁹ «Vi snakket om Hodte-smedene, Hans Hodt, Jørgen Hodt, Ole Hodt som kom til Danmark og Johannes Hodt», skriver V.V. i «Bygdekunstnere» i Ringerikes Blad 6. mars 1935 (samtale med Anders J. Hundstad, treskjæreren).

Nedre Hodt i 2004, med Tyri-fjorden i bakgrunnen.

Foto: Terje Lehne

Gunhild Olsdatter, i hennes levetid. Hun døde i 1874, 76 år gammel.

JØRGEN ANDREAS HANSEN HODT (f. 1818) var smed, og gift med KAREN CHRISTENSDATTER FJELD (1817–1882) fra Hitre Søgarden Fjeld. De fikk sju barn:

- * Mathea (f. 1844).
- * Anders (f. 1845), fra 1869 eier av halve Hodt (seinere gnr. 31/3), g.m. Thrine Olsdatter, minst fem barn – se nedenfor.
- * Martin (f. 1847), seinere eier av Hodt, g.m. Karen Marie Knutsdatter, minst én datter Marte Karine (f. 1874).
- * Christian (f. 1850).
- * Hans (f. 1854).
- * Gustav (f. 1856).
- * Lisbeth (f. 1860).

I 1865 satt Jørgen Andreas Hansen (48) og Karen Christensdatter (49) i Hodt med seks barn: Anders (21), Martin (19), Christian (16), Hans (12), Gustav (9) og Lise M (6) samt en «sommerbudeie», Anne Ellingsdatter (50, ugift), og husbondens mor Gunhild Olsdatter (68, enke og føderådstaker) og søster Karen Marie Hansdatter (27, ugift). De hadde 1 hest, 3 storfe, 3 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. rug, 1 t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og 4 t. poteter.

I 1869 delte Jørgen Andreas Hodt bruket i to like deler og overdro dem til sine to eldste sønner: Anders (løpenr. 97a, seinere bnr.

3) og Martin (løpenr. 97b, seinere bnr. 4), og i grunnboka er anført at det siste var å betrakte som hovedbøl (skjøte ble først utstedt i 1878).

ANDERS JØRGENSEN HODT (f. 1845) giftet seg i 1870 med THIRNE OLSDATTER (f. 1846) fra Åsbakken i Frøysuåsen, datter av murermeister Ole Christiansen og Gunhild Thorsdatter. Vi kjenner fem av deres barn:

* Karen Johanne (f. 1870), g. i Drammen 1902.

* Ole Gustav (f. 1872).

* Theodor Albert (1874–1906), g. 1901 m. Andrea Abrahamsdatter Hundstad (1870–1948), én datter Therese (1905–1986) – se gnr. 209/4 Store Hundstad.

* Karl Johan (f. 1876).

* Hans Oskar (f. 1878).

Anders Jørgensen synes etter kort tid å ha solgt sin del av bruket til broren Martin, som dermed ble eneeier.

MARTIN JØRGENSEN HODT (f. 1847) ble gift med KAREN MARIE KNUTSDATTER, og vi kjenner ett av deres barn, Marte Karine (f. 1874).¹²⁰

Da utskiftinga ble påbegynt på Leine i 1888, var Martin Jørgensen eier av Hodt. Av utskiftingsprotokollen går det fram at han da

¹²⁰ Martin Jørgensen Hodt ble i 1870 utlagt som barnefar til Mathea Andersdatters sønn, Karl Johan (konfirmert 1884). Mathea Andersdatter var fra Svarstad.

MØTE MED ULV

Som rekrutt var Anders Hodt (f. 1845) i Horten. Da han skulle hjem til jul, gikk veien om Drammen, gjennom Lier og opp til Skaret: «Det var blitt natt da jeg kom fram til Homledal og tok fatt på veien nedover mot Nes. Men det var fint måneskinn og ganske lyst. Da fikk jeg plutselig se et dyr som luntet sakte foran meg på veien. Det holdt stadig samme avstand fra meg, og jeg trodde først det var ei bikkje. Men da det gikk opp for meg at det var en ulv, skvatt jeg til og begynte å snakke høgt med meg sjøl. Dyret snudde seg og så på meg, men så stakk det snart ut av veien og inn i skogen. Jeg kom meg forbi og så ikke mer til dyret. Det var ingen hus i nærheten, og derfor satte jeg farten kraftig opp nedover bakkene mot Nes. Og glad var jeg, da jeg tidlig på julaftens morgen var hjemme på Hodt.»*

* Therese Hundstad forteller etter sin farfar, i Nils Johannessen: «Møte med ulv. Historier fra Hole», i heftet Ringetrike 1975 s. 31.

De to Nedre Hodt-brukene i 1961. Nedre Hodt gnr. 210/3 til venstre, og Nedre Hodt gnr. 214/4 til høyre. Brukene eies i dag av Birger Ruud og Erik Hagelsteen Vik.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

Jørgen Nilsen Ruud
(1861–1948).

Anne Kristensen Ruud f. Selte
(1877–1967).

var bosatt i Drammen, og at kunngjøringen om første skiftemøte ble gitt til faren, som drev bruket. I 1890 kjøpte faren tilbake eien-
dommen for 825 kroner.

I 1900 ble gården kjøpt på auksjon av Jørgen Nilsen Ruud for 1.800 kroner. Auksjonsskjøte først utstedt 19. april 1902, og den nye eieren lånte 1.600 kroner i Hypotekbanken mot pant i begge sine gårdparter (bnr. 3 og 4, seinere sammenføyd til én eiendom).

JØRGEN NILSEN RUUD (1861–1948) var fra Stubberud på Røyse, og giftet seg i 1897 med ANNE KRISTENSEN SELTE (1877–1967) fra Steinsfjerdingsken. De fikk 10 barn, og tok i tillegg til seg en fostersønn:¹²¹

* Nora Marie (1898–1988), g.m. Ole Thorleif Lehne (1900–1974), tre barn: Sverre (f. 1930), Thor (f. 1931) og Grethe (f. 1940) – se gnr. 216/8 Ødegården.

* Ivar Nikolai (1900–1994), bosatt i Oslo, fra 1957 på Røyse, g.m. Elise Johanne Lehne (1905–1950) fra Hukebakk, én sønn Kjell (f. 1929) – se gnr. 215/26 Tyriløkka.

* Borghild (1901–1906), d. 5 år gammel.

* Josefina (1903–1991), g.m. Einar Engebretsen Bønsnes (1908–1940), tre døtre: Anne Helga (f. 1935), Solveig (f. 1938) og Astri (f. 1939) – se gnr. 208/3 Søhol.

* Ingeborg Wilhelmine (1905–1995), g.m. Ludvig Jørgensen Helgeland (1900–1975), én sønn Leif (1936–1994) – se gnr. 216/2 Stubberud.

* Borghild (1908–1964), g.1 m. Ludvig Prübülski fra Tyskland (siden skilt, ingen barn), g.2 m. Torbjørn Frydenlund (1892–1989), bosatt i Oslo, én datter Lise (f. 1947), som fra tidligere ekteskap med Panagiotis Dimakos (f. 1941) fra Hellas har én datter Xeni Kristine (f. 1971, samboer med Frode Viste f. 1970, én datter Elise f. 2001). Før hun giftet seg, fikk Borghild en datter Vera (f. 1928, bosatt i Nannestad, g.m. Arne Pettersen f. 1927, ingen barn).

* Nils Trygve (1910–1993), bosatt i Oslo, g.m. Randi Andersen (1916–1989), én sønn Morten (f. 1952), bosatt på Røyse, g.m. Adriana Garcia (f. 1962). Fra tidligere ekteskap med Berit Nilsen (f. 1951) har Morten to barn: Joachim (f. 1974) og Cecilie (f. 1976).

* Hjørdis Aslaug (1912–2002), g.m. Henrik Bye (1903–1982), to barn: Mari Anne (f. 1945) og Hans Henrik (f. 1948) – se gnr. 215/30 Sørby.

* Maren (f. 1916), g.m. Ole Nilsen Lehne (1911–1986), to barn: Terje (f. 1938) og Ingrid (f. 1942) – se gnr. 212/34 Solstrand.

* Birger Erland (f. 1920), eier av Nedre Hodt fra 1964, g.m. Margit Jøta (f. 1918) – se nedenfor.

* Jan (f. 1927), fostersønn, g.m. Sigrid Matilda (Tutti) Gulbransen (1927–2004) – se gnr. 218/81 Vestalytt (Gomnesveien 240).

¹²¹ Slektsoplysninger fra Terje Lehne.

Fra Nedre Hott cirka 1933. Fra venstre Thorleif Lehne (f. 1900) med sønnen Sverre (f. 1930) på armen, Birger Ruud (f. 1920), Nora Marie Lehne f. Ruud (f. 1898), Aslaug Ruud (f. 1912), Borghild Ruud (f. 1908), Ingeborg Ruud (f. 1905), Maren Ruud (f. 1916), Anne Ruud f. Selte (1877–1967) med pleiesønnen Jan Heggelien (f. 1927) foran, og Jørgen Nilsen Ruud (1861–1948).

Jørgen Nilsen Ruud var tømmermann og hjulmaker. Hjulmakerutdannelsen tok han hos Klemmestad ved Synneren i Norderhov.

I 1900 bodde Anne Kristensdatter og Jørgen Nilsen Ruud i Hodt med sine to eldste barn: Nora Marie (f. 1898) og Ivar Nicolai (f. 1900).

I 1948 hadde Nedre Hodt 27 dekar dyrket jord (sandmold),

Familien Ruud foran våningshuset i Nedre Hodt cirka 1912. Fra venstre: Ivar Nicolai (f. 1900) i vogna med Nils Trygve (f. 1910), og videre Nora Marie (f. 1898), Jørgen Nilsen Ruud (1861–1948), Borghild (f. 1908), Ingeborg Wilhelmine (f. 1905), Josefine (f. 1903) og Anne Kristensen Ruud f. Selte (1877–1967).

VEI TIL FJORDEN

I 1954 ble det tinglyst rettsforlik (avsaft 1949) om at naboene Johannes Hodt (gnr. 214/9 og 215/9) og Paul Lehne (gnr. 215/11 og 12) ble gitt rett til vei som var opparbeidet i grensedelet mellom gnr. 214/4–5 og denne eiendom, med rett til landlegg for båt samt vaskeplass i veiens forlengelse ut i fjorden.

13 dekar annet jordbruksareal, 4 dekar frukthage, 1 hest, 3 kyr, 2 griser og 30 høner

Etter Jørgen Nilsen Ruuds død i 1948 fikk Anne Ruud uskiftebevilning, og satt som eier av Hodt til 1964, da eiendommen ble solgt til en av sønnene, Birger Erland Ruud, for 22.000 kroner og føderåd til selgeren i hennes levetid (hun døde i 1967).

BIRGER ERLAND RUUD (f. 1920) giftet seg i 1950 med MARGIT JØTA (1918–2005) fra Stadum. Ekteskapet er barnløst. Birger Erland Ruud er en kjent knivmaker, og har vunnet en rekke førstepremier for sine kniver. Som yrkesaktiv arbeidet han ved Kåre Sand Treindustri i 40 år, og var sentral i produksjonen av økseskaft av limtre rundt 1950 (se det). Margit Ruud har arbeidet som hjemmehjelp i Hole kommune.

I 1976 ble det utskilt en boligtomt til eierens nevø, Morten Ruud (bnr. 20 Hodteveien 33), og i 1981 ytterligere en boligtomt, til Kari og Harald Helleseter (bnr. 25 Hodteveien 31).

Nedre Hodt (gnr. 210/3 av skyld 72 øre) har i dag 27 dekar dyrket jord, 13 dekar lauvskog og traktor. Jorda leies av Rune Helgeland i Stubberud.

Av bygninger på eiendommen er et gammelt våningshus, hvor eldste del er fra før 1800. Huset har nummererte laftestokker og er blitt flyttet hit, og har tidligere hatt svalgang og to innganger og vært lengre enn i dag. I 1890-årene ble en del av huset avskjært med sag og satt opp igjen som smie på oversiden av gårdstunet. Den avløste en gammel smie som lå på nedsida, nærmere fjorden. Smia fra 1890-årene er siden revet, men grunnmuren er fortsatt synlig. Våningshuset er siden påbygd i 1950 og 1985.

Øvrige bygninger er låve med stall og fjøs (bygd 1943), bryggerhus/vogn- og vedskjul (1935), garasje (1977) og båthus (1946).

Garasjen som stod i «Likvognsvingen» mellom Hole kirke og Libakke, og som huset likvogna i bygda, skal ha blitt tatt ned og satt opp igjen som hønsehus i Hodt av Jørgen Nilsen Ruud. Hønsehuset er i dag en del av låven.

Solstad bo- og omsorgssenter gnr. 215/36

I 1958 ble det fra Oppgarden Leine utskilt to tomter ved fylkesveien mellom Leinetajet og Bønsnes, hvor det ble bygd to sykehjem, Solstad og Hvalheim.

EIRIK REINSNOS (1914–1966) fra Odda i Hardanger kjøpte den ene tomta for 11.250 kroner. Han var diakon, og giftet seg i 1944 med INGEBORG RØINE (1911–2006) fra Øverskogen i Lier, som han traff da de begge arbeidet ved Lier-asylet. De fikk to døtre:

Birger Erland Ruud (f. 1920) og Margit Jøta (1918–2005) i Nedre Hodt.

* Tordis (f. 1946), bosatt på Røyse, fra 1996 medeier i Solstad, i tidligere ekteskap med Oddvin Dalen (f. 1945) fra Hatfjelldal fikk hun tre døtre: Ingrid (f. 1973, samboer med Torbjørn Kvam f. 1977 fra Haugsbygd, to sønner: Henrik f. 2002 og Johannes f. 2004), Ida (1979–1990) og Marit (f. 1982).

* Jorunn (f. 1947), bosatt på Røyse, fra tidligere ekteskap med Bjarne Jensen (1945–1991) fra Hønefoss har hun én datter, Gry (f. 1970), som er gift med Bård Andreassen fra Ramfjordbotn i Troms, tre barn: Jørgen (f. 1998), Marie (f. 2000) og Silje (f. 2005). Gry har fra tidligere én datter, Helle (f. 1996) med Frode Bådstøløkken fra Hole.

Solstad bo- og omsorgssenter (til venstre) og Hualheim bo- og behandlingssenter (til høyre) ble bygd i 1959–60, på tomter utskilt fra Øvre Leine (Nordigarden).

© Fotograf Marit Fagerli

Ingeborg Reinsnos f. Røine (1911–2006) og Eirik Reinsnos (1914–1966) etablerte Solstad sykehjem i 1960. Her med dotrene Jorunn (f. 1947) til venstre og Tordis (f. 1946).

Solstad sykehjem ble tatt i bruk i april 1960 og hadde fra starten 20 psykiatriske langtidspasienter med omfattende atferdsavvik. I 2003 ble det bygd en ny bolig, og i 2005 ble den tidligere bestyrerboligen ombygd til sykehjem. I dag har Solstad 25 pasienter, hvorav flere med dobbeltdiagnose rus/schizofreni og PU/schizofreni.

Familien Reinsnos bodde i en fløy på Solstad. Etter Eirik Reinsnos død i 1966 ble sykehjemmet eid og drevet av Ingeborg Reinsnos inntil datteren Tordis overtok driften i 1974.

Tordis Reinsnos er utdannet sykepleier, og har siden vært daglig leder.

I 1989 ble eiendommen overtatt av et aksjeselskap, Solstad sykehjem AS, med Ingeborg Reinsnos som eneaksjonær. Hun overdro i 1996 aksjene til datteren Tordis (2/3) og barnebarnet Gry (1/3). I 2004 ble selskapets navn endret til Solstad bo- og omsorgssenter AS, og i 2005 ble Tordis Reinsnos' eierpart overdratt til døtrene, Ingrid og Marit.

Hvalheim bo- og servicesenter gnr. 215/37

Den andre sykehjemstomta ble i 1958 solgt til Ole Opland Hollum for 13.750 kroner.

OLE OPLAND HOLLUM (1925–2002) fra Trondheim var utdannet sykepleier, og gift med ASLAUG OLGA JOHANSEN (f. 1929) fra Hønefoss. I 1960 kunne de åpne Hvalheim sykehjem (i dag Hvalheim bo- og servicesenter), med 20 psykiatriske langtidspasienter med omfattende atferdsavvik.

Aslaug og Ole Hollum fikk to barn:

* Grethe (f. 1952), bosatt på Ask, fra tidligere ekteskap med Arnfinn Bakke (f. 1950) fra Åsbygda har hun to barn: Janne Cecilie (f. 1975, samboer med Sigurd Arne Hølen fra Haug, én sønn Birk f. 2004), og Even (f. 1984).

* Øyvind (f. 1962), bosatt på Røyse, g.m. Wichada (Sui) Treenpoonpon (f. 1960) fra Thailand, to barn: Ole Sorian (f. 1993) og Jantra Pernille (f. 1998).

Aslaug og Ole Hollum bodde på Hvalheim til 1982, da de kjøpte hus (fra Østigarden Fjeld) i Dakotaveien, og flyttet dit – se gnr. 217/101 Dakotaveien 29.

Hvalheim bo- og servicesenter har i dag 17 pasienter.

Siden 1993 har datteren, Grethe Hollum (f. 1952), vært daglig leder. Hun er utdannet psykiatrisk sykepleier. I 2001 ble eiendommen solgt til Hvalheim Eiendom AS (eies av Grethe Hollum).

Aslaug Hollum f. Johansen (f. 1929) og Ole Opland Hollum (1925–2002) etablerte Hvalheim sykehjem på Røyse i 1960.

Mosødegården GNR. 202/2

Ved Hunstadbakken på Røyse ligger to bruk – Mosødegården og Mosenga – som tidligere har vært en del av Mo. Navnet Mosødegården forteller at bruket en gang har ligget øde. Trolig ble det ryddet i middelalderen, og siden forlatt etter svartedauden 1349–50. Mo-mennene brukte rimeligvis Mosødegården som utslått, før det ble bosetting her igjen på midten av 1800-tallet.

I 1860 ble Mosødegården utskilt fra Øvre Mo og solgt til Johannes Hansen Moesødegård (Prestegårdseie). Bruket bestod opprinnelig av to teiger fra de to gårdpartene av Øvre Mo (seinere gnr. 23/10 – skjøtene først tinglyst i 1869), og fra 1874 av ytterligere en parsell (gnr. 23/7) fra Nedre Mo (sammenføyd til én eiendom i 1965).¹²²

JOHANNES HANSEN MOESØDEGÅRD (f. 1816) var gårdbruker og skomaker, og gift med INGER MARIE HANSDATTER (1815–1876) fra Norderhov. De fikk én sønn, Hans (f. 1842). I 1865 satt de tre på bruket med én fostersønn, Anton Kristian Ring (f. 1863 i Christiania). De hadde 1 hest, 2 storfe og 3 sauer, og sådde $\frac{1}{8}$ t. hvete, $\frac{1}{4}$ t. rug, 1 t. bygg, $\frac{3}{8}$ t. erter, 2 t. blandkorn og 6 t. poteter.

¹²² I 1913 kjøpte Mosødegårdens eier også gnr. 23/2, som seinere er sammenføyd med «gamle» Mosødegården til gnr. 202/2.

Karen Ragna Moesødegård f. Hallingby (1917–1993) og Harald Moesødegård (1912–1999) med dåpsbarnet Nils og øvrig familie i Mosødegården i 1958. På trappa til venstre sitter Vesla og Jesper Hallingby, og til høyre Ingeborg Frøhaug f. Hallingby. Bak fra venstre: Olaf Hallingby, Ivar Lindholm, Borghild Lindholm, Karsten Moesødegård, Trygve Frøhaug og Erik Hallingby (morfar).

Mosødegården i 2006.

© Fotograf Marit Egerli

HANS JOHANNESSEN MOESØDEGÅRD (f. 1842) etterfulgte sine foreldre som eiere av bruket. Han giftet seg i 1867 med JØRGINE NILSDATTER FJELD (f. 1837) fra Svenskerud, og de fikk tre barn:

* Johan (f. 1868), hjulmaker, g.m. Inger Mathea Torgersen Nærstad-eie (1866–1899) fra Haug i Norderhov, to barn: Agnes Sofie (f. 1895) og Thorleif Henrik (f. 1897).

* Nils (1872–1953), hjulmaker, seinere eier av Mosødegården, g.m. Margit Wiste, to sønner – se nedenfor.

* Dorthea (f. 1876), i 1900 ugift og stelte huset for sin bror på Høgfoss.

I 1900 satt Hans Johannessen og Jørgine Nilsdatter i Mosødegården med sønnen Nils, som drev som hjulmaker i verkstedbygningen på gården. I tillegg til gårdsdriften drev Hans Johannessen «noget Læssekjøring». Eldste sønn Johan var i 1900 enkemann og «snedkersvend», og bosatt på Høgfoss på Vågård i Norderhov med søsteren Dorthea som husholderske, og sine to barn.¹²³ Hans hustru Inger Mathea Torgersen var død et knapt år i forveien (hun ble begravet 6. januar 1900 ved Hønefoss kirke), bare 33 år gammel.

Ved skjøte av 30. september 1912 overtok Nils Hansen Moesødegård bruket for 6.750 kroner, med livøre til sine foreldre av 5-årlig verdi 2.500 kroner. I november 1913 kjøpte han en parsell Engen (gnr. 23/2 av skyldmark 1,19) av Andrea Hundstad for 2.300 kroner. Parsellen var i 1868 blitt utskilt fra Øvre Mo og solgt

¹²³ I folketellinga (registrert 3. desember 1900) var datteren Agnes Josefine registrert hos besteforeldrene i Mosødegården, men var mest trolig på besøk der.

til Abraham Tostensen Hundstad, og fram til 1913 brukt under Hundstad gnr. 30/4.

NILS HANSEN MOESØDEGÅRD (1872–1953) ble i 1911 gift med MARGIT WISTE (1879–1962) fra Vestre Slidre. De fikk to sønner:

* Harald (1912–1999), seinere eier av Mosødegården, g.m. Karen Ragna Hallingby, to barn (se nedenfor).

* Karsten (1914–1992), ugift, drev som gårdbruker, først sammen med broren, og siden på Lundstad i Norderhov fra ca. 1965 til 1987. Fra 1970 eier av Engbo gnr. 202/64 i Hundstadbakken, hvor han bygde enebolig.

I 1948 var Mosødegården på 75 dekar dyrket jord (mold). På bruket var det 2 hester, 6 kyr, 2 ungdyr, 2 griser og 25 høner.

I 1968 var det hjemmelsovergang til sønnene, og eldste sønn Harald ble eneieier ved å kjøpe broren Karstens halvpart for 37.000 kroner hvorav 5.000 kroner i løsøre samt huslyrett til broren i to år.

HARALD MOESØDEGÅRD (1912–1999) ble i 1956 gift med KAREN RAGNA HALLINGBY (1917–1993) fra Ådal. De har to barn:

* Nils (f. 1958), seinere eier av Mosødegården, tre barn (se nedenfor).

* Ragnhild (f. 1960), g.m. Rune Vamråk fra Kalvåg i Nordfjord (siden skilt), to barn: Jon Vetle (f. 1984) og Vegard (f. 1986) – se gnr. 202/64 Engbo.

Karen Ragna Moesødegård drev med plantesalg, og hadde fast torgplass på Brutorget i Hønefoss i mange år (før torghandelen ble flyttet til Søndre torg).

I februar 1992 overtok sønnen NILS MOESØDEGÅRD (f. 1958) bruket etter sine foreldre. Fra tidligere ekteskap (skilt 2006) med

Harald Moesødegård med hest foran våningshuset i Mosødegården, slik det så ut før det ble ombygd og restaurert i 1943–44.

Hesteinteresserte karer foran stabburet i Mosødegården sist i 1930-årene: Karsten Moesødegård (f. 1914) til venstre og Harald Moeseødegård (f. 1912) i midten. Karen til høyre er ukjent.

Liv Nelson (f. 1955) fra Bærum, har han tre barn: Maren (f. 1984), Helle (f. 1987) og Harald (f. 1991). Nils Moesødegård er utdannet siviløkonom, og har arbeidet i dagligvarebransjen siden 1991. Han er i dag kjededirektør i SPAR Norge.

Mosødegården har i dag 70 dekar dyrket jord, som eieren driver selv (kornproduksjon). Av bygninger er et nytt våningshus (1991), gammelt våningshus (bygd 1860, restaurert 1911, 1944, 1972 og 2004), fjøs (1933) og låve (1938) som ble renoveret og påbygd i 1995, stabbur (fra 1800-tallet, flyttet over tunet og påbygd én etasje i 1933) og et snekkerverksted (opprinnelig en tømmerstue som ble flyttet fra Leine rundt 1900, renoveret 2000). Et bryggerhus fra 1888 ble revet før 1960, et redskapshus fra 1970 ble revet 1995, og en gammel murt potetkjeller (inngravd i bakken) ble også revet 1995. På gården er det skurtresker, to traktorer, kaldluft korntørke og vanningsanlegg.

Gården har ikke skog eller seter, men hadde en gammel rett til å ha to kyr på Retthella (fellesetra).

Mosenga GNR. 202/18

Mosødegården og Mosenga på Røyse har tidligere vært en del av Mo. Allerede i 1342 ble Ogmund på Mo stevnet i forbindelse med Leine-menneses veirett over Mosenga.

Fra tidlig på 1700-tallet var Mosenga husmannsplass. I 1831 ble Øvre Mos del av Mosenga utskilt, og ved skjøte av 19. september

s.å.solgt til ENGBRET OLSEN SVARSTAD (1788–1848), som i 1801 var tjenestedreng på Nedre Mo og i 1820-årene husmann under Svarstad. Han var gift med MARTE KRISTIANSDATTER HELGELANDS-EIE (f. 1795), og vi kjenner tre av deres barn:¹²⁴

* Anne Maria (1820–1906), g.m. Peder Svensen (1815–1875) fra Solvik i Elgå, Värmland, da på Fjeld på Røyse, ni barn: Christian (1843–1845), Christian (1826–1926, d. i USA), Edvard (1848–1918), Karen (f. 1851, d. som barn), Andreas (1853–1913), Martin (1855–1912), Karen Sophie (1858–1885), Maren Othilie (1860–1941, d. i USA) og Nicoline (1864–1942).

* Ole (1825–1882), snekker, g. 1848 m. Mari Olsdatter Frøshaug (f. 1826), åtte barn – se nedenfor.

* Kristian (f. 1829), skolelærer, seinere eier av Mosenga, g.m. Susanna Horgen (f. 1827) fra Nes på Romerike – se nedenfor.

I 1862 overdro Marte Kristiansdatter, som da var enke, Mosenga til yngste sønn Kristian Moe (f. 1829) for 250 spesidaler. Han var skolelærer i Strøm i Skoger, og synes ikke å ha bodd i Mosenga mens han var eier.

I 1865 satt Marte Kristiansdatter (71, enke) i Mosenga med eldste sønn Ole Engebretsen (41, snekker) og hans familie. De hadde 1 ku og sådde 1 t. bygg, 2 t. blandkorn og 4 ½ t. poteter.

Kristian Moe måtte levere sitt bo til skifteretten i 1869, og ved auksjonsskjøte av 5. januar 1870 ble Mosenga solgt til hans 19 år gamle brorsønn Engebret Olsen, som lånte 120 spesidaler av klok-

Anne Maria Engebretsdatter Fjeld (1820–1906) fra Mosenga og hennes mann Peder Svenson (1815–1975). Han var født i Värmland, og tok seinere navnet Fjeld.

¹²⁴ Marte Kristiansdatter var datter av murer og husmann Kristian Olsen Helgeland og Mari Hansdatter (som var gårdmamsdatter fra Øvre Mo), mens Engebret Olsen var sønn av Lisbeth Jensdatter Nøstret og Ole Engebretsen fra Karlsrud under Tangerud på Modum, som bodde på Svarstad (trolig hos Lisbeths søster) da Engebret ble født. Siden bodde de på Voldsløkka under Bjølsen i Aker, der Lisbeth døde i 1789.

Mosenga i 1955. Bygningene skal være fra første halvdel av 1800-tallet. Den gamle stua og stabburet står fortsatt i dag (2006), mens låven med fjøs, grisehus og redskapsskjul ble revet i 1984.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

Foran sitter Anne Maria Engebretsdatter Fjeld (1820–1906), som var født i Mosenga. Bak fra venstre: datteren Nicoline Fjeld (f. 1864), sønnen Andreas Fjeld (f. 1853) og hans kone Berthe Marie Andersdatter (f. 1857) fra Vestfossen.

ker Ole Haagensen Hurum med pant i Mosenga. Det var rimeligvis hans far, Ole Engebretsen, som stod bak kjøpet. Han hadde drevet bruket for mora etter farens død i 1848. Marte Kristiansdatter bodde sine siste år i Drammen.

OLE ENGBRETSSEN MOSENGEN (1825–1882) var snekker, og gift med MARI OLSDATTER FRØSHAUG (1826–1907), datter av husmann Ole Kristiansen (fra Helgeland) og Gunhild Thorsdatter på plassen Åsbakken under Frøyshov. De fikk åtte barn:

- * Gunhild Marie (f. og d. 1849).
- * Engebret (1851–1920), seinere eier av Mosenga, g.m. Karoline Olsdatter, 10 barn (se nedenfor).
- * Gunhild Marie Olava (f. 1854), ugift, seinere eier av Mosenga (se nedenfor).
- * Karen Marie (f. 1856), g.m. Andreas Eriksen (f. 1856) fra Løten, bosatt i Kristiania, hvor han arbeidet på Skabos vognfabrikk, fire barn: Emma (ukjent fødselsår) Adolf (f. 1881), Olav (f. 1883), seinere til Amerika) og Hjalmar (f. 1886).
- * Anne Torine (1860–1931), g.m. Hans Petter Mosengen, seinere eier av Mosenga, to fosterbarn (se nedenfor).
- * Mathea (f. 1864), g.m. Tor Nilsen (f. 1857) fra Myra under Tandberg på Modum, i 1900 bodde de på Åserud i Nedre Eiker, hvor Tor var gårdsfullmektig, med fem barn: Oskar Nicolai (f. 1885), Nils (f. 1886), Tora (f. 1888), Emma (f. 1890) og Gudrun (f. 1898).
- * Maren Oline (f. 1868), g.1 i 1891 m. enkemann og skomakersvenn Julius Berntsen (f. 1865) fra Skomakerstua under Fjulsrud, vi kjenner én datter, Elida Marie (f. 1892). Maren Oline g.2 m. Karl Andersen Ihlen. De var bosatt i Vestre Aker.
- * Eline (f. 1872), g.m. gassverksarbeider Ole Christian Pedersen (f. 1876) fra Kristiania, i 1901 bosatt i Toftes gt. 43 i Kristiania, og i samme husstand bor vaskepiken Sofie Hundstad (f. 1878 i Hole).

ENGBRET OLSEN MOSENGEN (1851–1920) var snekker som faren, og kirketjener i Bønsnes kirke. Han ble i 1875 gift med KAROLINE OLSDATTER FURE (1852–1930) fra Modum. De fikk 10 barn:

- * Olava (f. 1875), g.m. drosjeeier Ole Kristian (Oluf) Olufsen (f. 1873) i Hønefoss, sju barn: Anny Fernanda (f. 1900), Sigrid Marie (f. 1902), Einar Kristian (f. 1905), Karl Olaf (1909–1920), Gunvor Sofie (1912–1977), Helge (f. 1914) og Arne Ivar (f. 1920).
- * Karl (1877–1959), seinere eier av et bruk under Bønsnes, g.m. Helga Martiniusdatter Mørk (1884–1952) fra Lier, åtte barn: Einar (f. 1908), Martin (f. 1910), Karen (f. 1912), Olga (f. 1914), Karsten (f. 1917), Olaf

¹²⁵ Etter Ole Engebretsen Yttri.

¹²⁶ Gunvor Sofie Olufsen (1912–1977) ble gift med Harald Lehne (1913–1984) på Leine, og de fikk tre døtre – se gnr. 215/31 Leinli (Bønsnesveien 521).

(f. 1919), Margrethe (f. 1923) og Helge (f. 1926) – se Bønsnes gnr. 212/7.

* Mathilde (f. 1879), reiste til Amerika.

* Ole (1882–1944), g. 1911 m. Hulda Josefine Helgesen Ryglund (f. 1881) fra Borre, bosatt i Tinn ved Rjukan, ingen barn. Ole var maskinist på D/F «Hydro» på Tinnsjøen, og omkom da ferja ble senket under tungtvannaksjonen i 1944. Hulda flyttet da tilbake til Horten, hvor hun bodde til sin død.

* Elise (f. 1884), g. 1910 m. Hans Torgersen (f. 1884) fra Volla i Løten, fire barn: Aase Borghild (f. 1910), Arne, Walter og Helge.

* Marie (1886–1887).

* Martin (1888–1929), konduktør i Oslo Sporveier, bosatt i Oslo, g.m. Signe (1890–1966) fra Vestfold, to døtre: Astrid og Ingrid.

* Kristian (1891–1961), seinere eier av gnr. 202/25 Solhaug, g.m. Karoline Brattholt (1891–1974) fra Mylla på Hadeland, tre barn: Karen (f. 1916) Magda Johanne (f. 1920) og Einar (f. 1914, d. ung).

* Andreas (1893–1978), g.m. Tora Bækken (1894–1985) fra Østre Jevnaker, én datter Ruth (f. 1924), g.m. Hans Egil Waagaard (f. 1925) fra Norderhov, to barn: Per (f. 1953) og Randi (f. 1956). Andreas var smed, og vaktmester ved Stranden skole. Familien bodde seinere på Røyse (ved Libakke).

* Karen (1895–1951), ugift, overtok plassen i Frøysåsen etter sin mor.

Engebret Olsen klarte ikke forpliktelsene på pantelånet fra 1870, og i 1886 overtok klokker Ole Haagensen Hurum som eier av Mosenga for kjøpesum 1.000 kroner. Engebret flyttet med sin familie til en husmannsplass under Frøyshov (i Frøyseåsen), mens hans foreldre og søsken fortsatte å bo i Mosenga.

Klokker Hurums arving, Anders Martinsen Ruud, solgte i 1896 Mosenga til OLAVA OLSDATTER MOSENGEN (f. 1854) – en søster av den forrige eieren – for 1.200 kroner. I 1900 satt hun på bruket med mora Mari Olsdatter (enke), søsteren Anne Torine og en søsterdatter, Elida Marie Berntsen (f. 1892 i Kristiania), datter av Maren Olsdatter Mosengen og hennes første mann, skomaker Julius Berntsen.

Ved skjøte av 24. januar 1911 solgte Olava Mosengen bruket til sin svoger Hans Petter Mosengen for 1.500 kroner. Den nye eieren kjøpte i 1912 resten av «gamle» Mosenga (gnr. 23/26 av skyld 23 øre) fra Olaf Hurum på Libakke og Ole Juliussen Moe på Nedre Mo for 800 kroner.

HANS PETTER MOSENGEN (1874–1955) var sønn av Ole Gulbrandsen Mosengen og hustru Karen Olsdatter på nabobruket Mosenga (under Leine). I ekteskapet med ANNE TØRINE OLS-

Anne Maria Engebretsdatter Fjeld (1820–1906) fra Mosenga og hennes mann Peder Svenson (1815–1975). Han var født i Värmland, og tok seinere navnet Fjeld.

Martinius Mosengen (1913–1972).

Margit Mosengen f. Tangen (1908–1983).

¹²⁷ Martinius' mor var Elida Marie Berntsen, datter av hans moster Maren Olsdatter Mosengen. Elida Marie (f. 1892) ble gift med Martin Johansen, og de fikk i 1913 sønnen Martinius. Ved hans dåp er det innført i kirkeboka at faren var tjestegutt og mora fabrikkarbeiderske. (Etter Ole Engebretsen Yttri.)

DATTER (1860–1931) var det ingen barn, men de fikk to fosterbarn:

* Martinius (1913–1972),¹²⁷ seinere eier av Mosenga, g.m. Margit Tangen, åtte barn (se nedenfor).

* Sofie (f. 1913), g.1 m. Hans Evjua på Røyse, og g.2. m Gulbrand Setra i Gulsvik i Hallingdal, ingen barn.

I 1947 ble bruket overdratt til fostersønnen MARTINIUS MOSENGEN (1913–1972) for 9.000 kroner. Han var gift med MARGIT TANGEN (1908–1983) fra Åsa. De fikk åtte barn:¹²⁸

* Marie Elida (Tulla) (f. 1932), seinere eier av Sandhaugen, g.m. Knut Eric Ericsson (1921–1983) fra Västerbotten i Sverige, seks barn: Eva (f. 1952), Britt Mari (f. 1954), Thorun (f. 1955), John (f. 1960), Anne Kristin (f. 1963) og Knut Egon (f. 1967) – se gnr. 212/16 Sandhaugen.

* Tor (1935–1968), g.m. Jorunn Eriksen (f. 1946) fra Svensrud, to barn: Røy Willy (f. 1964) og Torill Merete (f. 1968). Jorunn g.2 m. Torbjørn Hansen fra Kroksund, to barn: Hans Ragnar (f. 1970) og Tom Ørjan (f. 1972) – se gnr. 205/25 Wennevoll (Røyseveien 380).

* Kjell (1937–2004), g.m. Grete Eriksen (f. 1945) fra Svensrud, bosatt i Bjørkely ved Mosenga, tre barn: Mette (f. 1963), Wenche (f. 1966) og Heidi (f. 1974) – se Bjørkely gnr. 202/60.

* Odd (f. 1939), bosatt i Hønefoss, g.m. Inger Lise Bjørnsen fra Hønefoss, fire barn: Anne Monica, Arne Roger, Jan Erik og Tom Øystein.

* Leif (f. 1941), bosatt i Hønefoss, g.m. Reidun Bjørnsen (f. 1943) fra Hønefoss, to barn: Lisbeth (f. 1964, samboer med Knut Anders Nettet f. 1963, tre barn: Leif Magne f. 1998, Ine f. 2001 og Anders f. 2004), og Dag (f. 1965, samboer med Ragnhild Melbostad f. 1972, én datter Karoline f. 2000).

* Martin (f. 1944), bosatt i Steinrøysa ved Mosenga, g.m. Ninni Erna Fægri (f. 1944) fra Tyrstrand, én datter Liv Marit (f. 1969) – se gnr. 202/80 Steinrøysa.

* Svein Erik (f. 1947), bosatt på Tolpinrud, g.m. Gerd Rigmor Rime fra Hønefoss, tre barn: Laila Synnøve (f. 1970, samboer med Runar Tjernseth fra Hønefoss, én datter Elisabeth f. 1996), Elin Margrethe (f. 1973, samboer med Ståle Stensland fra Hamarøy, tre barn: Anette f. 1995, Marius f. 1999 og Håvard f. 2003), og Jørgen (f. 1985).

* Gerd Synnøve (f. 1950), bosatt på Røyse, g.m. Erik Frøshaug (f. 1942) fra Røyse, tre barn: Tor Ivar (f. 1968), Anne Lise (f. 1970) og Ellen Synnøve (f. 1978) – se bind 3 s. 194.

Martinius Mosengen arbeidet som montør i Hole elektrisitetsverk, og seinere ved Ringerikes kalkverk. Han eide også bruket Sand-

¹²⁸ Margit hadde fra tidligere en sønn, Olav Jørgensen (1928–2000). Hans far var smed Einar Jørgensen (f. 1907) i Hønefoss. Olav Jørgensen bosatte seg på Hamar, og arbeidet som sjåfør i Forsvaret og Hamar & Omland Bilruter. Han var g.1 m. Berthe Reidun Brøderud (1934–1990) fra Roverud i Solør (siden skilt). De fikk to barn: Ann-Lisbeth (f. 1953) og Jan-Olav (f. 1954). I samboerskap med Karin Trysberg fikk han ytterligere én sønn, Magnus (f. 1989). Olav Jørgensen ble g.2 m. Anne Øvergaard (ingen barn).

haugen, som han kjøpte i 1937 (stua flyttet han med seg fra den tidligere husmannsplassen Dal under Ner-Fjelstad, hvor familien bodde først i 1930-årene). Margit og Martinius Mosengen bodde i Sandhaugen inntil de flyttet opp i Mosenga i 1946.

I 1948 var Mosenga på 18 dekar dyrket mark (leirmold) og 8 dekar annet jordbruksareal, og av husdyr hadde de 3 kyr, 2 griser og 25 høns.

Etter Margit Mosengens død i 1983 overtok barnebarnet Roy Willy Mosengen eiendommen for 115.000 kroner.

ROY WILLY MOSENGEN (f. 1964) er lastebilsjåfør, og var gift med Heidi Elisabeth Johnsen (f. 1965) fra Hønefoss (siden skilt). De bygde ny enebolig i Mosenga i 1986. I 1988 ble eiendommen solgt, og Roy Willy Mosengen er i dag bosatt i Hønefoss med samboer Tove Hedvig Yttrie (f. 1962) fra Hønefoss. De har én datter, Anne Martine (f. 1994), og Tove har fra tidligere én sønn, Hans Martin (f. 1989).

Siden 1988 har TONE LUDVIGSEN RISÅSEN (f. 1962) og TROND RISÅSEN (f. 1958) vært eiere av Mosenga. De er begge fra Bærum, og har to barn: Annette (f. 1986) og Silje (f. 1989).

Mosenga er i dag på 17 dekar dyrket jord og 6 dekar annet areal. Jordveien leies av Ivar Moe i Mosenga. Av bygninger er en ny enebolig (bygd 1986), mens de øvrige er et gammelt våningshus (husmannsstue) og stabbur, begge fra første halvdel av 1800-tallet. Låve med fjøs, grisehus og redskapsskjul ble revet 1984.¹²⁹

Boligeiendommer under Leine, Hodt og Mosenga

Helgero gnr. 214/14 – Gornesveien 2

Utskilt fra Øvre Hodt i 1959, og i 1976 solgt til eierens datter Karin for 1.000 kroner. Hun bygde enebolig her i 1977.

Karin Juvet (f. 1950) var gift med Helge Korsgaard (f. 1934). De har to barn: Hege Veronica (f. 1972) og John William (f. 1975).

I 1984 overtok Karin Juvet som eier av Øvre Hodt etter sine foreldre – se gnr. 215/9 Øvre Hodt. Siden 2004 har sønnen, John William Korsgaard (f. 1975), og hans samboer, Stine Hoel Bergstrøm (f. 1975) fra Heradsbygda, vært eiere av Helgero. De har én sønn, William (f. 2006).

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig (bygd 1977).

¹²⁹ Tone L. og Trond Risåsen overtok i desember 2004 som eiere av 202/26 og 38 (fra Tove Hedvig Yttrie).

214/12 Bjørklund – Gornesveien 4

Utskilt fra Øvre Hodt i 1943 og overdratt til eiernes sønn, Arne Hodt (f. 1916), for 1.000 kroner. Han var bosatt i Oslo, og i 1979 ble den ubebygde tomte overdratt til hans niese, Reidun Malene Bråthen f. Juvet (f. 1955). Hun er pleieassistent og renholder ved Hvalheim bo- og servicesenter, og gift med Asbjørn Bråthen (f. 1948) fra Nymoen på Hen, som har arbeidet hos Murmester Kvalle i Hønefoss. De fikk to barn:

* Tor Eilert (1974–2000).

* Trond Arne (f. 1981), bosatt i Hønefoss, samboer med Linn Iren Nenseth (f. 1983) fra Tyrstrand.

Eiendommen er på 2,6 dekar. Enebolig (bygd 1979–80) og garasje (1994).

215/30 Sørby

Utskilt fra Søgarden Leine i 1948 og solgt til Henrik Bye for 750 kroner.

Henrik Bye (1903–1982) var fra gnr. 208/1 Søhol (Gudbrans), og giftet seg med Hjørdis Aslaug Ruud (1912–2002) fra Nedre Hodt. De fikk to barn:

* Mari Anne (f. 1945), bosatt i Haug, g.m. Erik Rosendal (f. 1943), to barn: Iver (f. 1972) og Grete (f. 1976).

* Hans Jørgen (f. 1948), ugift, eier av Sørby siden 1980.

Henrik Bye arbeidet som lagerbetjent ved Hærens våpentekniske korps på Helgelandsmoen.

I 1980 ble eiendommen solgt til sønnen, Hans Jørgen, med boret for foreldrene i deres levetid.

Hans Jørgen Bye (f. 1948) er ugift, og bosatt i Bærum. Han er mekaniker i SAS Braathens på Gardermoen.

Eiendommen er på 3,5 dekar. Enebolig (bygd 1949, påbygd 1982), uthus (1954) og garasje (1985).

215/31 Leinli – Bønsnesveien 521

Utskilt fra Oppgarden Leine i 1949 og solgt til Harald Lehne for 400 kroner.

Harald Lehne (1913–1984) fra Frydenhagen på Bønsnes var gift med Gunvor Sofie Olufsen (1912–1977), og de fikk tre døtre:

* Bodil (f. 1942), ugift, bosatt i Leinli.

* Lillian (1944–1998), bosatt på Fauske, g.m. Bjørnar Fredheim (f. 1942), tre barn: Merete (f. 1965, g.m. Odd Erling Jensen f. 1959, tre barn: May-

Hjørdis Aslaug Bye f. Ruud (1912–2002) og Henrik Bye (1903–1982).

len f. 1985, Lena f. 1993 og Heidi f. 1995), Trond (f. 1966, én datter Hanne Kristine f. 1996 fra tidligere samboerskap med Vigdis Aleksandersen f. 1968), og Kenneth (f. 1973).

* Elsa (f. 1948), bosatt i Leinli, fra tidligere ekteskap med Olav Strand (f. 1946) har hun to sønner: Knut Harald (f. 1968) og Tom Runar (f. 1969, g.m. May Elin Amundsen f. 1971, to barn: Gry Jeanette f. 1991 og Stine f. 1993).

Harald Lehne arbeidet i mange år ved Kåre Sand Trevarefabrikk på Røyse. Han omkom i en bilulykke på Hvervenkastet utenfor Hønefoss 16. april 1984, og eiendommen ble det hjemlet over til de tre døtrene. Siden 1999 har Elsa Lehne (f. 1948) vært eeneier. Søsteren, Bodil Lehne (f. 1942), bor også på eiendommen.

215/26 Tyriløkka

Utskilt fra Hukebakk i 1943 og ved gavebrev overdratt til eiernes datter Elise.

Elise Johanne Lehne (1905–1950) var gift med Ivar Nikolai Ruud (1900–1994) fra Nedre Hodt, og de fikk én sønn, Kjell (f. 1929) – se nedenfor.

Elise og Ivar Ruud var bosatt i Oslo. Ivar Ruud var utdannet ved 2. divisjons underoffiserskole og tjenestegjorde her og i HM Kongens Garde før krigen. Han var med i krigshandlingene i Vestre Gausdal og satt i krigsfangeleir i Tyskland 1943–45. Etter krigen var han offiser og gikk av i 1957 med kapteins grad. Elise Ruud døde i 1950, bare 45 år gammel, og Ivar flyttet som pensjonist til huset i Tyriløkka på Røyse, hvor han bodde til sin død i 1994.

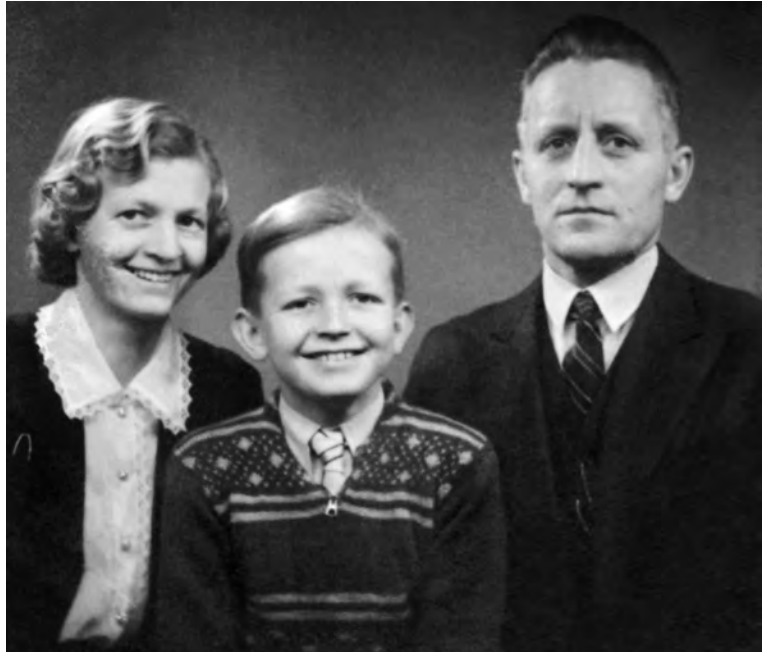
Ivar Ruud (1900–1994) i uniform. Han var kaptein i Hæren.

Tyriløkka er det hvite huset til høyre. Bildet er fra 1961. I bakgrunnen til venstre ligger Øvre Hodt, og låven ned til høyre tilhører Hukebakk.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

*Ivar Ruud (1900–1994) med
hustru Elise Johanne f. Lehne
(1905–1950) og sønnen Kjell
(f. 1929).*

Sønnen, Kjell Ruud (f. 1929), bor i Asker og har to barn fra tidligere ekteskap med Inger Moestrup (f. 1930) fra Danmark:

* Ole (f. 1957), bosatt i Oslo, fra tidligere ekteskap med Hanne Vadseth (f. 1958) har han én sønn, Christian (f. 1985).

* Ellen Elise (f. 1962), bosatt i Asker. Fra tidligere ekteskap med Kenneth Dickinson (f. 1957) fra USA, har hun to døtre: Karinn Ashley (f. 1989) og Hailey Elise (f. 1994).

Etter Ivar Ruuds død i 1994 har barnebarna, Ole Ruud (f. 1957) og Ellen Elise Ruud (f. 1962) vært eiere. De er bosatt i henholdsvis Oslo og Asker, og bruker Tyriløkka som fritidssted.

215/45 Lykkebo – Leinestranda 2

Utskilt fra gnr. 215/5 Nedre Leine (Sundland) i 1966 og solgt til eierens svigersønn, Kjell Fjellheim, for 500 kroner.

Kjell Fjellheim (f. 1942) fra Norderhov har vært sjømann, og senere arbeidet ved Hønefoss Auto. Han er gift med Berit Sundland (f. 1944), som har arbeidet i dagligvareforretning. De har tre barn:

* Morten (f. 1963), bosatt på Viul, g.m. Sissel Gundersby (f. 1961) fra Haug, én datter Heidi (f. 1989).

* Rune (f. 1964), bosatt på Lillehammer, fra tidligere ekteskap med Marit Solli fra Bærum har han tre barn: Anette og Kristin (f. 1989, tvillinger) og Helene (f. 1993).

* Roy (f. 1969), bosatt på Tyristrand, g.m. Anita Hagen (f. 1971) fra Tyristrand, to døtre: Kristine (f. 1991) og Elin (f. 1993).

Eiendommen er på 1,3 dekar. Enebolig (bygd 1968–69), garasje (1994) og redskapsbod (1999).

215/42 Havna – Leinestranda 12

Utskilt fra gnr. 215/7 Leine nedre i 1962 og solgt til eiernes sønn Per Egil Lehne for 500 kroner.

Per Egil Lehne (f. 1932) begynte på Borgeng Fabrikker i 1947 og utdannet seg til elektriker. Seinere utdannet han seg til ingeniør og ble ansatt i Norges Statsbaner i 1960. Her arbeidet han med signalanlegg i 34 år. Per Egil Lehne var medlem av Hole kommunestyre 1980–83. Han er gift med Randi Beate Oltveit (f. 1959) fra Oslo, som er utdannet AD (Art Director) ved Westerdals Reklameskole (hun er også utdannet konditor). Randi Beate Lehne er i dag daglig leder ved Olav Mosebakk tegne- og maleskole i Oslo. De har én datter: Marit (f. 1988). Fra tidligere ekteskap med Aud Olsen (f. 1937) har Per Egil Lehne én adoptivdatter, Kristin (f. 1971), som er bosatt på Helgelandsmoen. Kristin har fra tidligere samboerskap med Tor Atle Odden (f. 1970) to barn: Sandra og Andreas (f. 1995, tvillinger).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig (bygd 1963) og garasje.

215/43 Hukebakk – Leinestranda 14

Utskilt fra gnr. 215/7 Leine nedre i 1962 og overdratt til eiernes sønn, Thorbjørn.

I 1978 flyttet Thorbjørn tilbake til Hole etter å ha bodd en periode i Nedre Eiker, og på eiendommen stod da et lite hus som foreldrene hadde satt opp i 1969, etter at de hadde solgt sin eiendom Leine nedre (Gamle-Hukebakk) tidligere samme år. Skjøte ble utstedt i 1978 med en kjøpesum på 30.000 kroner og boret til foreldrene i deres levetid, av 20-årlig verdi 28.000 kroner.

Thorbjørn Lehne (f. 1937) er anleggsgartner, og arbeidet i gartneri i Asker før han ble vaktmester ved Vik skole og Hole herredshus i 1963. Seinere var han kommunegartner i Nedre Eiker i 11 år, og fra 1978 og fram til pensjonsalder i 2002 arbeidet han i Park- og idrettsvesenet i Ringerike kommune. Han var gift med Inger Elisabeth Einarsen (1942–2000) fra Hønefoss, som arbeidet ved kontoret på Ringerike kraftverk. De fikk tre barn:

* Mette (f. 1961), bosatt på Røyse, én datter Linn Veronica f. 1994 fra tidligere samboerskap med Helge Øystein Hagen (f. 1960) fra Roa på Hadeland.

* Wenche (f. 1964), bosatt i Hukebakk, samboer med Tonje Andersen

Lehne (f. 1982), som er oppvokst i Aust-Agder, seinere i Modum, én sønn Tobias (f. 2004).

* Bjørn Erik (f. 1965), bosatt på Lillehammer, samboer med Grethe Hauge (f. 1959) fra Gudbrandsdalen. Hun har fra tidligere to sønner: Jon Erik og Jan Egil (tvillinger).

Eiendommen er på 1,5 dekar. To eneboliger (bygd 1978 og 1969).

Thorbjørn Lehne er i dag 1. varamann i Hole kommunestyre (for Arbeiderpartiet), og fast medlem av Plan- og miljøstyret. Da han bodde i Nedre Eiker, var han medlem av Nedre Eiker kommunestyre.

Wenche Lehne (f. 1964) representerer Arbeiderpartiet i Hole formannskap og kommunestyre. Hun er utdannet vernepleier, og arbeider ved Nøstret bo- og omsorgssenter.

215/28 Bakkebu – Leinstranda 16

Utskilt fra Hukebakk i 1943 og overdratt til eierens datter, Ragnhild Lindstrøm f. Lehne (1899–1985). Hun var gift med Henrik Bjørnstjerne Lindstrøm (1899–1985) fra Oslo, og de fikk to barn: Inger Johanne (f. 1927) og Svein Øistein (f. 1931) – se gnr. 215/6 Hukebakk.

Ragnhild og Henrik Lindstrøm var bosatt i Ås i Akershus, hvor han arbeidet som forvalter på en institusjon for rusmisbrukere. De satte opp hytte på parsellen, og bygde på denne da de i midten av 1960-årene fikk bruksendring og flyttet til Røyse.

I 1976 ble eiendommen overdratt til de to barna med en halvpart på hver, med bruks- og boret til foreldrene i deres levetid.

I 1988 ble eiendommen solgt til Torfinn Svendsen (f. 1949) fra Ramfjordbotn i Troms. Han er byggeleder i Statens vegvesen i Oslo, og gift med Sigrid Anette Wilhelmsen (f. 1946) fra Tromsø, som er fysioterapeut. De har tre barn:

* Pia Eileen (f. 1971), bosatt på Vingrom, g.m. Alf Magne Foss, tre barn: Tobias (f. 1997), Eline (f. 1999) og Ragnhild (f. 2003).

* Ulrik (f. 1975), bosatt i Oslo.

* Linn Torunn (f. 1979), bosatt i Oslo.

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig (totalrenovert og påbygd 1990-93, da den opprinnelige fritidsboligen fra 1940-årene ble bygd inn), uthus og garasje (2003–05).

215/52 Bentebo – Leinstranda 27

Utskilt fra gnr. 215/4 Nedre Leine (Sundland) i 1970 og solgt til eiernes svigersønn, Gunnar Håkenstad, for 500 kroner. Gunnar Håkenstad (1934–1988) fra Hen var gift med Anne Marit Sund-

land (f. 1939). De var bosatt på Hallingby, og solgte i 1993 den ubebygde tomte til Roger Ernst Robertsen.

Roger Ernst Robertsen (f. 1948) fra Bø i Vesterålen er pastor i Adventistsamfunnet og rektor ved Norsk Bibelinstitutt. Han har fra tidligere ekteskap to døtre: Silve-Linn (f. 1980) og Toni Raniwa (f. 1983).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig (bygd 1998) og garasje (1994).

202/60 Bjørkely – Mosengbakken 12

Bjørkely ble utskilt fra Mosenga i 1972 og overdratt til eiernes sønn, Kjell Mosengen, for 5.000 kr.

Kjell Mosengen (1937–2004) var formann i AS Veidekke. Han var gift med Grete Eriksen (f. 1945) fra Svensrud, som er hjelpepleier og har arbeidet ved Solstad bo- og omsorgssenter på Røyse i 19 år. De har tre barn:

* Mette (f. 1963), bosatt på Røyse, g.m. Leif Erik Bye (f. 1957) fra Oslo, to døtre: Anne Grete (f. 1984) og Benedicte (f. 1987).

* Wenche (f. 1966), bosatt i Heradsbygda, g.m. Terje Nilsen (f. 1963) fra Heradsbygda, fire sønner: Thomas (f. 1985), Kjetil (f. 1988), Haakon (f. 1998) og Lasse (f. 2000).

* Heidi (f. 1974), bosatt i Lyngdal.

Eiendommen er på 1,8 dekar. Enebolig bygd 1973–74 og dobbelt garasje 1980.

202/80 Steinrøysa – Mosengbakken 14

Steinrøysa ble utskilt fra Mosenga i 1978 og solgt til eierens sønn, Martin Mosengen, for 5.000 kroner.

Martin Mosengen (f. 1944) er selvstendig næringsdrivende. Han er gift med Ninni Erna Fægri (f. 1944) fra Tyrstrand, og de har én datter:

* Liv Marit (f. 1969), g.m. Dragan Pelevic (f. 1964), tre barn: Danila (f. 1991), Milena (f. 1993) og Mirko (f. 1995).

Ninni Erna Mosengen har fra tidligere tre barn:

* Knut Erland Bye (f. 1963), én sønn Martin (f. 1988).

* Hanne Elisabeth Bye (f. 1964), samboer med Erik Skogheim, én datter Elisabeth (f. 1990).

* Fred Ove Bye (f. 1966), g.m. Inger Johanne Søhol, to sønner: Tonny (f. 1991) og Petter (f. 1994).

Eiendommen er på 1,8 dekar. Enebolig bygd 1978.

215/65 Mosengbakken 23

Dette er den tidligere kårboligen i Mosenga (gnr. 215/5), som ble bygd av Anne-Marith Moe i 1978. Den ble utskilt fra Mosenga i 2005 og solgt til Marianne og Steinar Kristoffersen.

Steinar Kristoffersen (f. 1970) fra Elstøen arbeider i familiebedriften Elstøen gartneri. Han er gift med Marianne Riber-Mohn (f. 1975) fra Ådal, som er sykepleierstudent. De har tre barn: Kaja (f. 1996), Herman (f. 1998) og Stian (f. 2002).

202/37 Fjordgløtt – Mosengbakken 25

Fjordgløtt ligger ved Hundstadbakken, og ble utskilt fra Mosenga i 1943 og solgt til redaktør Nils Waldemar Simensen (f. 1907) fra Oslo for 1.500 kroner. Agnes og Nils W. Simensen bygde en enkel hytte og brukte eiendommen som sommersted.

I april 1981 ble den overdratt til datteren Grethe Simensen Ørnhoft (f. 1930) og hennes mann Karsten Ørnhoft (f. 1921) fra Oslo, som bosatte seg på eiendommen. De hadde seks barn. I 1987 satte en av sønnene, Nils-Erik Ørnhoft (f. 1957), opp et påbygg (generasjonsbolig), og ble samtidig eier av halve eiendommen.

En kort periode midt på 1990-tallet var Gjermund Kristoffersen (f. 1968) fra Elstøen på Røyse eier. Våren 1997 ble eiendommen delt ved at den eldste delen ble utskilt (se gnr. 202/104), mens det øvrige ble solgt til Elisabeth og Egil Håvard Lindsjørn.

Egil Håvard Lindsjørn (f. 1966) fra Hønefoss er sivilingeniør i Pall Norge AS. Han er gift med Elisabeth Hamre (f. 1966) fra Arendal, førskolelærer i barnehagen ved Ringerike sykehus HF. De har tre barn: Simen (f. 1992), Ingvild (f. 1997) og Liv Johanne (f. 1999).

Sommeren 2002 solgte Elisabeth og Egil Håvard Lindsjørn eiendommen og flyttet til Hønefoss. Ny eier er Grete Bøhmer (f. 1946) fra Røyse. Hun er sykepleier på Hole bo- og rehabiliteringssenter, og har fra tidligere ekteskap med Richard Pérez fra USA to barn:

* Per Richard (f. 1973), bosatt i staten Washington, USA, g.m. Staci Schuman (f. 1971) fra Washington, en datter Sophia Isabella (f. 2005).

* Katrin Linn (f. 1980), bosatt på Røyse.

Enebolig bygd 1987.

202/104 – Mosengbakken 27

I 1997 ble eiendommen Fjordgløtt (gnr. 202/37) ved Mosenga delt, ved at den eldste delen av en generasjonsbolig ble utskilt og solgt til Bente Kristoffersen og Morten Cato Vist.

Bente Kristoffersen (f. 1972) fra Svingerud på Røyse er assistent

ved HVPU-omsorgen i Hole kommune. I ekteskapet med Morten Cato Vist (f. 1970) – siden skilt – har hun to barn: Caroline (f. 1993) og Martin (f. 1996).

I 2003 ble eiendommen solgt til Sissel og Ole Skaalen. Bente Kristoffersen bor i dag i Jørgen Moes vei på Røyse, og er samboer med Ola Lauritzen (f. 1970) fra Vik i Hole, som er sveiser ved Flebu i Bærum. De har én sønn, Fredrik (f. 2001). Morten Vist er bosatt på Sandby ved Helgelandsmoen, og er samboer med Tone Bråten (f. 1973).

Ole Skaalen (f. 1964) fra Åmot på Modum er asfaltarbeider, mens Sissel Wæhler Skaalen (f. 1968) fra Ullensaker arbeider ved Steinsfjorden Bilistsenter (Shell-stasjonen) på Vik i Hole. De har ingen felles barn. Sissel har fra tidligere én datter, Lilian (f. 1990). Ole har fra tidligere ekteskap med Helena Meiner Madsen (bosatt i Rygge) tre barn: Madeleine (f. 1990), Melissa (f. 1991) og Marielle (f. 1993).

Eiendommen er på 750 m². Enebolig bygd (opprinnelig som hytte) 1943, påbygd 1982 og renovert 2003.

202/64 Engbo – Mosengbakken 28

Engbo ble utskilt fra Mosødegården i 1968 og overdratt til eierens bror, Karsten Moesødegård (1914–1992). Han var ugift, drev som gårdbruker og leide bl.a. en gård ved Høvik i Bærum, og siden Lundstad i Norderhov til 1987–88.

Høsten 1994 ble eiendommen overtatt av hans niese, Ragnhild Moesødegård (f. 1960). Hun arbeider som konsulent ved Aetat i Hønefoss. Fra tidligere ekteskap med Rune Vamråk fra Kalvåg i Nordfjord har hun to barn: Jon Vetle (f. 1984) og Vegard (f. 1986).

Eiendommen er på 2,6 dekar. Enebolig bygd 1970 og garasje 1995.

Gnr. 210/25 – Hodteveien 31

Utskilt fra Nedre Hodt i 1981 og solgt til Kari og Harald Hellese-ter for 20.000 kroner.

Kari Helleseter f. Slette (f. 1953) fra Biri er rektor ved Hønefoss skole. Hun er gift med Harald Helleseter (f. 1953) fra Oppegård, som er rektor ved Haugsbygd ungdomsskole i Ringerike. De har to døtre:

* Marte (f. 1981), samboer med Truls Aanesen Hval (f. 1978) fra Haug.

* Guro (f. 1985).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig (bygd 1981), dukkestue (1985), to uthus (1989 og 1992) og garasje (2000).

Smiebakken gnr. 210/20 – Hodteveien 33

Utskilt fra gnr. 210/3 Nedre Hodt i 1976 og solgt til eierens nevø, Morten Ruud, for 500 kroner.

Morten Ruud (f. 1952) er født og oppvokst i Oslo, og sønn av Nils Trygve Ruud fra Nedre Hodt og hustru Randi f. Andersen. Han er utdannet maskiningeniør, og jobber med utvikling og salg av maskiner for næringsmiddelindustrien. Morten Ruud er gift med Adriana Garcia (f. 1962) fra Argentina. De har ingen felles barn, men Adriana har fra tidligere ekteskap to døtre: Barbara (f. 1984) og Magdalena (f. 1986). Morten Ruud har fra tidligere ekteskap med Berit Nilsen (f. 1951) fra Sandefjord to barn: Joachim (f. 1974) og Cecilie (f. 1976). Morten har også vært gift med Rita Gayns (f. 1962) fra Oslo (ingen barn).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig (bygd 1978–79) og garasje.

Fritidseiendommer utskilt fra Leine

– se side1017.

Vestre Rud GNR. 216 (GNR. 37)

Vestre Rud ligger på vestsida av Røyse, og grenser i vest mot Tyrifjorden, i nord mot Gomnes, i øst mot Fjeld og i sør mot Fjeld og Leine. Rud betyr *rydning* (ofte i skog). Gården ble trolig ryddet en gang i vikingtida, rundt år 1000, og skilt ut fra den eldre gården Fjeld. Det er to Rud-gårder i Hole, Vestre Rud på Røyse og Østre Rud i Steinsfjordingen. De tilhørte i middelalderen hvert sitt bygdelag og kirkesogn, og begge opprinnelige navn var *Rud*.¹

Eiere og brukere før 1700

Den første brukeren på Vestre Rud som stiger fram fra historiens mørke, er SIGURD PÅ RUD, som sammen med Håvard Spett i 1330 vitnet om hvordan gjerdeholdet mellom Hole prestegård og Helgeland hadde vært 40 år tidligere, dvs. rundt 1290.²

¹ Tidligere skrivemåter er a Rudi (1330), a Rudhi (1433), Rud (1578), Rudt (1604), Rud (1617), Rudt (1657) og Ruud (1723).

² E.F. Halvorsens oversettelser av middelalderbrev fra Ringerike, s. 22–23.

I 1955 kjøpte Adventistsamfunnet gården Vestre Rud, og i 1958 ble første byggetrinn av Tyrifjord høyere skole innviet. I dag finner vi et skolesenter av høy faglig og bygningsmessig standard her ute ved Tyrifjorden. Gårdsbygningene på Vestre Rud i bakgrunnen.

© Fotograf Marit Fagerli

STEINALDERFUNN

Det er funnet to økser fra steinalderen på Vestre Rud. I 1879 ble det ved Oldsaksamlingen registrert en 18,5 cm lang steinøkse med skafthull, som var funnet på gården. Den var sterkt forvitret, og var en gave fra gårdbruker Ole Dæhli på Nordre Dæli. Under høstpløying i 1949 fant så Vestre Ruds eier, Erik Roulund, en steinøkse på en åker cirka 300 m sørvest for gårdstunet på gården. Åkerstykket lå 150 m fra fjorden, og funnet ble gjort 10 m fra en årsikker vannolle som ble grøftet bort da åkeren ble ryddet i 1932. Øksa var 26,3 cm lang og 8,5 cm bred, og var skadet i eggen slik at denne var butt. Skafthullet var ikke påbegynt. Ytterligere to steinalderfunn er gjort på Vestre Rud. Det er en pilespiss av grå flint, funnet i 1960-årene i markoverflata 20 meter nordøst for gymnastikksalen på Tyrifjord videregående skole, og en flintskrape, funnet i 1992 på Rudsberget, nordvest for Tyrifjord videregående skole.*

* Universitetets Oldsaksamling C9878 og C31097 (steinøkse). Flintskrapen ble funnet av Morten Bilet, og er feilaktig registrert som funnet på Pamperud (ifølge Viggo Ree). I 1904 ble det registrert to flintkniver «fundet på Rud i Hole», men ytterligere opplysninger mangler, så det er uvisst om disse ble funnet på Østre eller Vestre Rud. I skolesamlingen på Tyrifjord videregående skole er en steinøkse, men den er ikke funnet her (gave fra Danmark).

KJEMPEHAUGEN PÅ PAMPERUD

Tidlig i 1890-årene ble en stor gravhaug ved Pamperud gravd ut av dr. Fritz Thaulow. Dette var før lov om fredning og bevaring av fortidslevninger trådte i kraft (1905), og man trengte kun grunneiernes tillatelse før man satte i gang. Etter tradisjonen i grenda ble det funnet en hel del våpen i haugen, og en båt, «hvori lå skjelett og rester av en bjørnehud. I bakskottet lå en stor hellesten med hull i den ene enden»,* trolig et anker. Funnet er ikke registrert ved Oldsaksamlingen, men en del av gjenstandene skal ha blitt sendt til Drammens Museum, hvor de på grunn av mangelfull registrering ikke kan spores tilbake til Pamperud. I mange år var det bare et krater som minnet om kjempehaugen, i havna sør for gårdstunet. Det ble fylt igjen med stein i 1990-årene.

* VV.: Kjempehaugene på Røyse, i Ringerikes Blad 4. november 1953 (kopi i Hole bygdarkiv).

En gang i middelalderen synes Vestre Rud å ha vært delt i to gårder. I 1433 solgte LIV GRIMKJELSDATTER «2 øyresbol³ jord i Nordre Rud på Røyse i Hole sokn» til HERMUND SIGURDSSON for seks kyrlag,⁴ «fritt og med full hjemmel for hver mann, med alle luter og lunnender som til ligger og har ligget fra gammel og ny tid», og Liv erkjente at hun hadde fått hele betalingen. Brevet er skrevet på Bjørnstad i Stein sokn på Ringerike «søndagen nest etter Mortens messe i kong Eriks 45. regjeringsår» (15. november 1433), og er bekreftet av lagrettemennene Harald Guttormsson og Torgeir Torsteinsson.⁵

Vestre Rud var trolig ødegård i 1528, da den ikke er nevnt i lis-

³ Øyresbol (øresbol) = 1/8 markebol. Markebol var en jordegodsenshet som før landskyldfallet i seinmiddelalderen normalt kunne svare årlig landskyld til en verdi av 1 forngild («før gjeldende») mark. (Norsk historisk leksikon.)

⁴ Kyrslag = Normalverdi av en lytefri, 3–8 år gammel ku, som hadde hatt minst én kalv. (Norsk historisk leksikon.)

⁵ Halvorsens oversettelser av middelalderbrev fra Ringerike, s. 105–106.

ta over gjengjerdskatten dette året. Rimeligvis ble den da brukt under en av nabogårdene. I 1542 eide «kommunen»⁶ ved Mariakirken i Oslo det meste av gården, og i 1549 var «Hr. Knut med vikar» bygselrådige, dvs. de stod for utleien og forvaltet inntektene av gården på vegne av Mariakirken.

I 1542 eide Lille St. Anna alter i Mariakirken 10 lispund i Øde Rud (gikk seinere inn i Nordre Gømnes).

I 1577 ble Vestre Rud skattlagt som halvgård,⁷ og i 1595 var det kanselliskriver Carsten Vogt som var bygselrådige.

Rundt år 1600 het brukeren ENGEBRET RUD. I 1608 ble han stevnet av ELLING GUDSGÅRDEN på Ringerike, som da eide 7 ½ lispund i gården, for manglende betaling av 10 års landskyld. Engebret ble dømt til å betale, selv om Elling en gang før 1606 hadde pantsatt sin eierpart til BJØRN HAUGER i Bærum.⁸ I 1606 arvet Bjørn Haugers «sønnebarn» ELLING EVENSEN og RAGNHILD EVENS DATTER (barna til hans avdøde sønn Even Bjørnsson) de 7 ½ lispund, og de var trolig eiere også i 1624. Gårdens samlede skyld var da 27 ½ lispund, og de 20 lispund som fra gammelt av hadde ligget under kommunen ved Mariakirken, tilhørte da et kanoni som var forlent til ikke-geistlige embetsmenn (i 1616 forvaltet av Lars Hansen i Christiania, og i 1647 av Johan Garmann i Christiania).

Engebret Rud var bruker så seint som i 1616, da han måtte bøte 25 daler for å ha stått i ledtog med sin bror Ola blings, som hadde begått tyveri på Toten. I 1621 betalte KARI RUD (rimeligvis enka etter Engebret) bygningsskatt, og fra 1622 het brukeren PÅL RUD. Han eide da 5 lispund i gården, og i 1647 var eierparten økt til 7 lispund. Pål var en holden mann – i 1647 eide han også 2 ½ lispund i Søndre Gømnes og 10 lispund i Mo på Røyse.

På bygdetinget i 1680 vitnet Rønnert Knutsen at Mari Rud var Juul Ruds og Gulbrand Viks mor. Dermed vet vi at Pål Ruds hustru het MARI RUD, og vi kjenner tre av deres barn:⁹

* Marte, g.m. Anders Rasmussen Kroksund (f. ca. 1626), minst fire barn:

⁶ Communitet = kannikenes felles bordhold (kannik = høyere geistlig medlem av et domkapitel).

⁷ Halvorsen 1954 s. 12, Halvorsen 1955 s. 22 og Halvorsen 1983 s. 20.

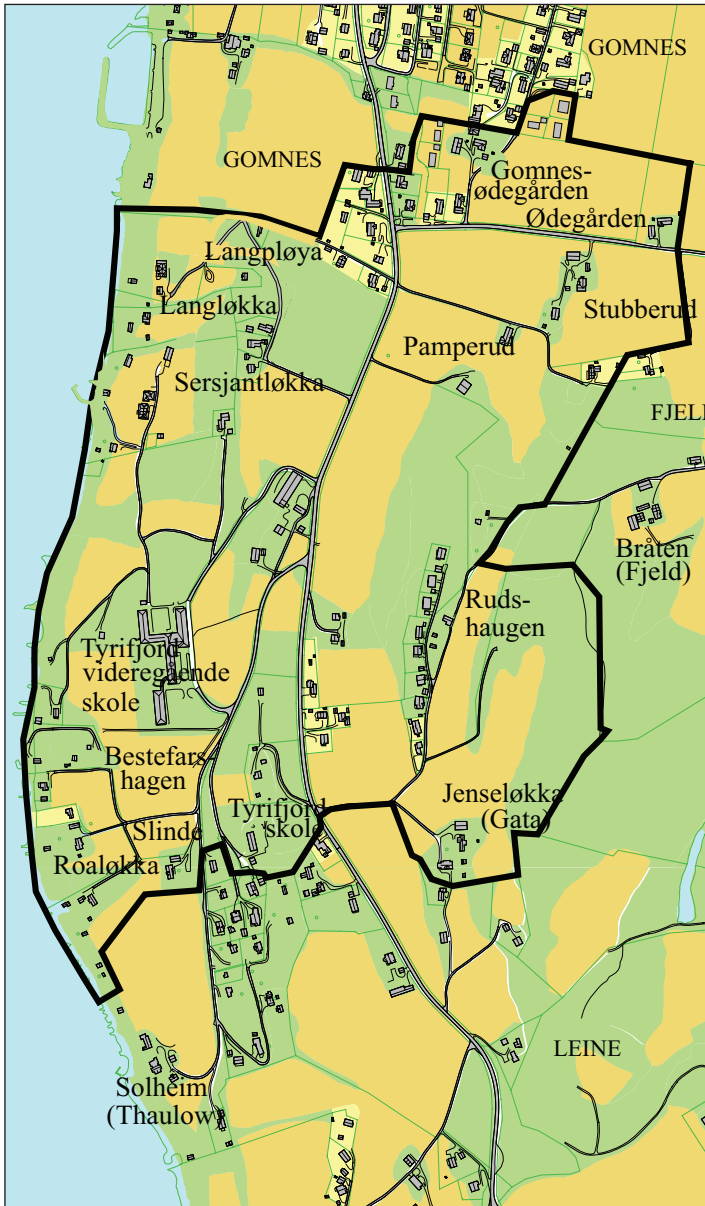
⁸ Halvorsen 1960 s. 14.

⁹ Mari synes å ha hatt én sønn i et tidligere ekteskap: Gudbrand Juulsen Vik (f. ca. 1612), eier og bruker av Vik fra 1647. Han var gift med Karen Rasmusdatter Sundet (Kroksund), som det ble holdt skifte etter på Vik i 1666. Hun etterlot seg mann og seks barn: Kristoffer, Ola, Rasmus, Marit, Marte og Kari. (Thorleif Solberg: Skifter i tingbøkene – i Hringariki nr. 1/2001 s. 72).

Steinøks fra yngre steinalder, funnet av Erik Roulund på en åker på Vestre Rud i 1950-årene (levert til Oldsaksamlingen 1963).

© Kulturhistorisk museum

Paul, Rasmus, Nils og Anders – se bind 1 s. 151.

* Ronnaug, g.m. Knut Halvorsen Leine, minst to barn: Halvor og Hans – se Nordre Leine.

* Juul (f. ca. 1628), seinere bruker av Vestre Rud, g.m. Maren Olsdatter Sørum, minst to barn: Sara og Ambjørg – se nedenfor.

I 1660-årene hadde sønnen, JUUL PÅLSSON RUD (f. ca. 1628), overtatt som bruker av Vestre Rud. Juul Pålsson Rud var lagrettemann i Hole fra 1659 til 1693, og var kirkeverge i årene 1669–72. Han var gift med MAREN OLSDATTER SØRUM fra Nordre Sørum i Steinsfjeringen, og vi kjenner to av deres barn:¹⁰

* Sara (ca. 1665–1729), g.1 m. Jens, to sønner: Hans (ca. 1685–1765, g. 1718 m. Marte Olsdatter ca. 1687–1753, gårdbrukere på Øvre Hårum fra 1720, av halve Vestre Rud fra 1728, seks barn – se nedenfor) og Abraham (1691–1772, bruker på Nordre Gomnes, g.m. Mari Olsdatter, minst fem barn – se Nordre Gomnes). Sara g.2 m. Gunder Christensen Gommæs, seinere gårdbruker på Vestre Rud, minst fire barn – se nedenfor.

* Ambjørg (ca. 1667–1716), g.m. Rolv Olsen Rudsødegård, fem barn: Ole, Juul, Iver, Kristoffer og Mari – se bind 1 s. 438–439.

¹⁰ Ole Yttri: Slektsforbindelser på tvers av Tyrifjorden (i Hringariki nr. 2/1998), og artikkelutkast «Ole Jonsen og Karen Pedersdatter Sørum og deres etterkommere» (kopi i Hole bygdarkiv).

I 1661 ble Juul Rud bøtelagt med 2 mark sølv til kongen for ikke å ha oppfylt skyssplikt. I tillegg måtte han betale han som i hans sted «hadde gjort skipsferd over skogen». I 1665 vitnet han i en retts-sak mellom tidligere fogd Jacob Luth og Jørgen Larsen (fra 1671 eier av Hønen i nordre Hønefoss), og i 1686 i saken om eiendomsretten til Pilterud på Øst-Modum.

I prestemantallet 1666 er Juul Ruds alder oppgitt til 38 år. Nevnt er også hans stesønn, Jørgen Håkensson (9),¹¹ og tre husmenn: Børge Johansson (50), Jakob Hansson (53) og Søren Gregersson (54) samt én dreng, Ole Mikkelsen (13).

I 1690 vitnet Juul Rud på bygdetinget i en sak om eiendomsretten til sagbruk i Skjærdalen.

De 20 lispund som Johan Garmann i Christiania forvaltet i 1647, ble seinere kjøpt av «velbårne» HOLGER WIND. I 1672 tinglyste kjøpmann CLAUS TRONSDEN på Bragernes sitt skjøte «på Rud som Jul påbor» fra Holger Wind. Skjøtet var datert 21. august 1671. Claus Trondsen solgte seinere til MONSIEUR DE PLACA, som ved skjøte av 10. februar 1679 solgte eierparten på 1 skippund (20 lispund) videre til «Commerse Commisarius» (handelskommisær) LAURITZ LAURITZEN (ca. 1630–1686) i Drammen, som eide en rekke eiendommer på Ringerike i siste halvdel av 1600-tallet, bl.a. fire sager ved Hønefossen og to ved Heieren-fossen. Ved sin død eide han omkring 70 forskjellige eiendommer i 14 prestegjeld, de fleste var skogeieendommer på Ringerike og i Valdres. Lauritz Lauritzen var sønn av smed Lauritz Olufsen i Oslo og hustru Kirsten Jakobsdatter, og signerte alltid kontrakter og brev med «Lauritz Lauritzen S». Den siste bokstaven stod for Smith (smed), og hans to sønner i ekteskapet med Anna Mortensdatter Sand, Anders og Truls, brukte etternavnet Smith. De arvet brorparten av eiendommene.

ANDERS LARSEN SMITH (1670–1727) var kjøpmann i Drammen, mens broren TRULS LARSEN SMITH (1672–1730) ble høyesterettsprokurator i København.

Høsten 1694 overtok Gunder Christensen som bruker av gården. Han var sønn av Christen Johansen Gommæs på Nordre Gommæs (nedre), og svigersønn av Juul Pålson Rud og Maren Olsdatter. På bygdetinget 6. juli 1695 lot han tinglyse sin bygselseddel av 22.

¹¹ Fra et tidligere ekteskap med en Hågen hadde Maren Olsdatter Sørnum minst to sønner: Ole (ca. 1655–1719, seinere bruker på Søndre Sætrang i Haug, g.m. Anne Nilsdatter Hverven, tre barn), og Jørgen (ca. 1657–1708, seinere bruker av halve Søndre Fjeld, g.m. en datter av Sven Jensen Fjeld (navn ukjent), seks barn: Hågen, Maren, Ole, Nils, Tron og Sven – se Søndre Fjeld.

BØTELAGT

I 1630-årene ble Pål Rud bøtelagt en rekke ganger. Først i 1634 etter at kona hans hadde vært i klammeri med Per Engebretson, og deretter i 1636 for ulovlig hogst. I 1639–40 måtte han bøte 1 ½ daler etter å ha tatt tømmer fra Kr. Sørensen.*

* E.F. Halvorsens ekserpter.

KIRKEKUENE VAR BORTE

Juul Rud og Anders Sørnum var kirkeverger i Hole i perioden 1669–1672. I 1693 ble to av bygdens kirkekuer etterlyst på bygdetinget, da ingen leie var innkommet siden 1672. Den ene kua var forsvunnet, og sammen med Knut Leine, som var kirkeverge fra 1673, ble Juul Rud pålagt å skaffe en ny. Av vitneprov gikk fram at Ole Jensen Veholt på Ask i 1672 hadde fått «seddel» på den andre kua av Jakob Berthelsen på Juul Ruds vegne, og Ole var siden ikke blitt krevd for leie. Juul Rud og Knut Leine fikk pålegg om å kreve inn kirkens tilgodehavende, eller selv dekke beløpet.*

* Thorleif Solberg: Tingbok for Ringerike 1693 (nr. 34), s. 14.

TEIGBLANDING

Da Vestre Rud ble delt, delte de trolig også husene og tunet. Det er ingen tradisjon på gården for to atskilte bruk, og jordveien var teigblanding. Det ser vi av underbrukene som etter hvert ble utskilt. Langpløya, Pamperud og Jenseløkka ble f. eks. utskilt fra løpenr. 116 (bnr. 1), mens Roaløkka, Stubberud, Sersjantløkka og Rudshaugen kom fra løpenr. 117 (bnr. 4).

oktober 1694 fra Anders Larsen Smith på 5 ½ fjerding (27 ½ lispund) i Vestre Rud. På tinget opplyste Gunder at Anders Larsen Smith kun var eier av 20 lispund med bygsel, mens de øvrige 7 ½ lispund ble eid av «salige» Juul Ruds arvinger, hvorav hans hustru Sara eide ¾ fjerding (dvs. 3 ¾ lispund).¹²

Ved skjøte av 21. mai 1707 kjøpte Gunder Christensen 20 lispund i Vestre Rud av Truls Larsen Smith.¹³

GUNDER CHRISTENSEN RUUD (ca 1662–1720) og SARA JUULSDATTER var eiere og brukere av hele Vestre Ruud til hans død i 1720. Vi kjenner fire av deres barn:¹⁴

* Mari (ca. 1695–1783), g. 1726 m. Johannes Nilsen Bye (ca. 1694–1775) på Vestre By, minst to barn: Sara (1728–1821, g.m. Anders Madsen Sørum, 11 barn) og Anne (f. 1729, d. som barn) – se bind 3 s. 206 ff.

* Christen (ca. 1699–1754), seinere eier og bruker av Vestre Rud (seinere gnr. 37/4), g.m. Kari Gulbrandsdatter Leine ca. 1701–1786 fra Øvre Leine, ingen barn – se nedenfor.

* Juul (1700–1720), d. 19 år gammel.

* Lisbeth (ca. 1705–1724), d. 20 år gammel, g. 1724 m. Jens Pedersen ca. 1704–1781, én sønn Gunder (f. og d. 1724, d. 8 måneder gammel).¹⁵ Jens Pedersen ble gift to ganger til – se gnr. 208/14 Nøstret.

Gunder Christensen Ruud var lagrettemann fra 1696.

Av en militærrulle i 1697 (over menn mellom 16 og 36 år som ikke var eller hadde vært i Kongens tjeneste) ser vi at Gulbrand Olsen (25) var tjenestekar hos Gunder Ruud, og Gulbrand hadde kun to fingre på høyre hånd. Av en rettssak i 1696 går det fram at Gulbrand Olsen, «nu værende på Rud», året i forveien hadde kjørt tømmer fra «Skamandsteigen» på Tyrstrand sammen med sagedreng Torsten Nilsen i Skjærdalen.

I 1699 utstyrte Gunder Ruud en soldat, Peder Torkildsen Leine (41), sammen med brukerne på én Leine-gård og to Fjeld-gårder.

I skifte etter Gunder Christensen Ruud, avsluttet 1. april 1721, ble boets Eierdel i Vestre Rud (23 ¾ lispund) utlagt enka Sara Juulsdatter og de tre gjenlevende barna. Boets nettoverdi var 82 riksdaler.¹⁶

¹² 1 fjerding (dvs. en fjerdepart av et skippund) = 5 lispund.

¹³ Eigil Elsrud: «Commerce Commisarius Lauritz Lauritzen», i «Hringariki» april 2003, s. 50–64, og opplysninger fra skiftekort i Statsarkivet. Skjøtet ble utstedt av Truls Larsen Smith.

¹⁴ Ole Engebretsen Yttri: Ole Jensen og Karen Pedersdatter Sørum og deres etterkommere (kopi i Hole bygdearkiv).

¹⁵ Skifteprotokoll 9 (1721–1726) Ringerike og Hallingdal, s. 299b. Boets nettoverdi var 36 riksdaler, hvorav 2 ½ lispund jord i Vestre Rud (som tilfalt avdødes mor Sara Juulsdatter for hennes fordringer i boet).

¹⁶ Skifteprotokoll 9 (1721–1726) Ringerike og Hallingdal, s. 5b.

I 1723 hadde Vestre Rud 2 hester, 10 storfe, 10 sauer og 10 geiter, og årlig utsæd var $\frac{1}{2}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. erter, 4 t. blandkorn, 2 t. bygg og 1 t. havre. Årlig høyavling var 15 lass. Under gården var det én husmann, som sådde $\frac{1}{4}$ t. blandkorn.

I 1728 solgte Sara Juulsdatter sin eierpart i Vestre Rud til to av sine sønner, Hans Jensen og Christen Gundersen. De to halvbrødrene ble seinere eiere av de øvrige $3\frac{1}{4}$ lispund eiendomsgods i Vestre Rud, og satt da med hver sin halvdel ($13\frac{3}{4}$ lispund). Vestre Rud var dermed delt i to gårder – løpenr. 116 (seinere bnr. 1) og 117 (seinere bnr. 4) – og ble først i midten av 1860-årene igjen samlet på én hånd.

Vestre Rud LØPENR. 116 – SEINERE GNR. 216/1

I 1728 arvet HANS JENSEN RUUD (ca. 1685–1765) $11\frac{7}{8}$ lispund eiendomsgods i Vestre Rud, og rundt 1730 satt han som eier av halve gården (av skyld $13\frac{3}{4}$ lispund). Hans Jensen var fra 1720 bruker av Øvre Hårum i Steinsfjeringen, og sønn av Maren Olsdatter Ruud i hennes første ekteskap med en ukjent Jens. Da han giftet seg i 1718 med MARTE OLSDATTER, ble han kalt Hans Jensen Ruud i kirkeboka. Vi kjenner seks av deres barn (de fem eldste ble født på Hårum):

* Jens (1720–1802), seinere eier av halve Vestre Rud, g.m. Marte Hansdatter Hafnor (1732–1783), minst 10 barn – se nedenfor.

* Hans (1722–1760), eier av Domholt fra 1748 til 1755, fra 1756 til 1760 på Gornes, g. 1748 m. Tabita Andersdatter (f. 1722), datter av prokurator Anders Christensen og hustru Anne Clausdatter Hundstad på Frøyshov (og Øvre Mo), minst fire barn: Dorte (f. 1749, g. 1774 m. Gulbrand Johansen Hundstad, åtte barn – se gnr. 209/4 Store Hundstad), Jørgen (f. 1751, g. 1786 m. Mari Knutsdatter Leine, minst to barn: Tabita f. 1786 og Anders f. 1787), Marte (f. 1756, g. 1777 m. Ole Nilsen Vegstein i Norderhov, minst tre sønner: Peder, Anders og Nils), og Anders (1759–1766).¹⁷

* Ole (1723–1771), seinere bruker av Nystua Fjeld, g.m. Berte Sofie Johannesdatter Klokkeplassen (f. 1733), minst fem barn: Hans (f. 1759), Mads (f. 1761), Johannes (f. 1763), Jørgen (f. 1767) og Gulbrand (1769–1771) – se gnr. 217/25 Fjeld Hagebruk.

* Marte (f. 1725)

* Jørgen (f. 1727)

* Sara (1730–1814), g. 1752 m. Nils Hansen Hafnor på Vestre Hafnor (Hafnorjordet), ni barn; Hans, Christense, Christen, Marte, Christen, Christoffer, Christense, Peder og Marte – se bind 3 s. 493–494.

¹⁷ Etter Hans Hansens død giftet Tabita Andersdatter seg igjen med Rasmus Elenesen Fjeld på Vestre Fjeld, og fikk to barn: Elen og Lisbeth – se Vestre Fjeld.

Gårdstunet på Vestre Rud i 2006.

© Fotograf Marit Fagerli

I 1759 skiftet Hans Jensen Ruud med sine barn, og gården ble overdratt til hans tre gjenlevende sønner. Det synes som eldste sønn Jens løste ut de andre og ble eier av farens tidligere gård. Hans Jensen Ruud døde i 1765, 80 år gammel.

JENS HANSEN RUUD (1720–1802) var gift med MARTE HANSDATTER HAFNOR (Sandsæter) (1732–1783) fra Østre Hafnor. Vi kjenner 11 av deres barn:

- * Anne (f. og d. 1751), d. seks uker gammel.
- * Anne (1752–1794), g. 1773 m. Ole Hansen Gjesvold (f. 1744) på Nordre Gjesval (Nerigarden), åtte barn: Hans, Jens, Marte, Gudbrand, Ole, Kristian, Nils og Libella – se bind 1 s. 88.
- * Christen (1754–1833), g.1 i 1789 m. Inger Thomasdatter Vik, g.2 i 1791 m. Kirsti Jonasdatter Moe, og g.3 i 1793 m. Olea Ottersdatter Solberg, minst to barn – se nedenfor.
- * Hans (f. 1756), seinere eier av halve Øvre Svarstad, g. 1794 m. Christiane Hansdatter (ca. 1769–1803) fra Lille Rytteraker, tre barn: Jens, Gulbrand og Marte – se gnr. 211/3 Øvre Svarstad.
- * Jørgen (myndig i 1783).
- * Gulbrand (1760–1778), tvilling, d. 18 år gammel.
- * Olia (1760–1779), tvilling, d. 19 år gammel.
- * Nils (f. 1763), g. 1791 m. Berte Olsdatter Solberg (f. ca. 1769).
- * Christense (f. 1766), i 1801 ugift og bosatt på gården.
- * Ole (f. 1769).
- * Dødfødt pike (1772).

I 1762 satt Marte Hansdatter og Jens Hansen Ruud på gården med husbondens far, Hans Jensen, og én tjenestejente, Mari Juulsdatter. Under gården var det én husmannsplass.

Ved Marte Hansdatters død i 1783 ble det avholdt skifte. Boets nettoverdi var i overkant av 147 riksdaler, og jordegodset i Vestre Rud var verdsatt til 550 riksdaler. Hun etterlot seg mann og sju barn.¹⁸

Eldste sønn, CHRISTEN JENSEN RUUD (1754–1833) overtok gården en gang i 1790-årene. Han var gift tre ganger, først i 1789 med INGER THOMASDATTER VIK (1762–1790). Etter hennes død giftet han seg igjen i 1791 med en enke, KIRSTI JONASDATTER MOE (ca. 1746–1792), trolig fra Kastet. Vi kjenner ingen barn fra de to første ekteskapene. Hans tredje hustru (gift 1793) var OLEA OTTERS-DATTER SOLBERG (1755–1838), og vi kjenner to av deres barn:

* Marte (1794–1859), g.m. Hans Christensen Fjeld (1791–1866) i Stua Fjeld, åtte barn – se Stua Fjeld.

* Jens (1798–1866), eier av Vestre Rud fra 1833, g.m. Olea Olsdatter, minst fire barn: Anne Sofie, Karen, Ole og Christian – se nedenfor.

I 1801 satte Olea Ottersdatter (46) og Christen Jensen (47) på gården med de to barna, Marte (7) og Jens (3), husbondens far Jens Hansen (81, enkemann) og søster Christense (35, ugift). De hadde én husmannsplass.

I 1804 lånte Christen Jensen 350 riksdaler i Fattighuset i Kristiania mot pant i gården.

Etter Christen Jensens død i 1833 overtok sønnen, Jens Christensen, som eier av denne gårdparten av Vestre Rud.¹⁹

JENS CHRISTENSEN RUUD (1798–1866) var gift med OLEA OLS-DATTER (d. 1849). Vi kjenner fire av deres barn:²⁰

* Anne Sofie (f. 1834), d. før hjemmedåpen ble «confirmert» i kirken.

* Karen (1837–38), d. 1 år gammel.

* Ole (f. 1839), seinere eier av Vestre Rud, ugift – se nedenfor.

* Christian (1843–1870), eier av halve Vestre Rud 1866–1869 sammen med broren Ole.

I 1865 satt Jens Christensen (68) som enkemann på gården med sønnen Ole (27) og to tjenestefolk: Kirsti Kristiansdatter (50) og

¹⁸ Skifteprotokoll 20B Ringerike og Hallingdal (1782–1786), s. 503A.

¹⁹ Erklæring av 2. november 1835 fra Christen Jensens enke, Olea Ottersdatter, om at gården tilhører hennes sønn Jens Christensen (tinglyst samme dag).

²⁰ Jens Christensen Ruud ble i 1854 utlagt som barnefar til Inger Marie Eriksdatter Gommæs' sønn, Jørgen. I 1865 var Jørgen Jensen (12) legdslem i Lårvika.

Hans Olsen (18).²¹ De hadde 4 hester, 5 storfe, 10 sauer og 2 griser, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. hvete, $1\frac{1}{2}$ t. rug, 2 t. bygg, 7 t. blandkorn, 3 t. erter og 26 t. poteter.

Etter farens død i 1866 ble gårdparten overtatt av de to sønne, Ole og Christian, i fellesskap. Da hadde Ole Jensen tidligere samme år også blitt eier av den andre gårdparten av Vestre Rud (løpenr. 117a, seinere gnr. 37/4). Da Christian Jensen i 1869 overdro sin eierpart til broren, var Vestre Rud igjen samlet på én hånd. Christian Jensen Ruud døde ugift i 1870, bare 27 år gammel.

OLE JENSEN RUUD (f. 1839) var ugift. I 1886–87 var han formann i styret for Hole meieri i Svensrud. I 1900 satt han på gården med én husholderske, Sara Hafnor (f. 1833),²² én familielosjerende Nils Fjeld (f. 1845, «bortsadt af Amtet») og tre tjenestefolk: Anders Moen (f. 1883 i Hol i Hallingdal, krøtterstell), Gulbrand Loe (f. 1882 i Norderhov) og Nils Loe (f. 1885 i Norderhov).

I 1875 ble en parsell Stubberud (løpenr. 116b, seinere gnr. 37/2) utskilt og solgt til Nils Kristensen Ruud for 200 spesidaler. Året

²¹ Hans Olsen (f. 1847) var uekte sønn av Kristi Kristiansdatter og Ole Hansen Tajet.

²² Sara Olsdatter Hafnor (1833–1917) fra Nedre Hafnor var ugift, og fikk i 1863 en sønn, Ludvik Otto (1863–1938) med kjøpmann og enkmann H. Roseng. Ludvik Otto bosatte seg i Oslo og giftet seg med Thea Olava Olsdatter Hals (1869–1949). De fikk åtte barn: Sara, Ole Martin, Nicoline, Hans, Thora, Halgrim, Mari og Carl Thorvald.

Vestre Rud i 1950. Våningshuset på gården ble bygd i 1922.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

etter (1876) ble så Langpløya (løpenr. 116c, seinere gnr. 37/3) utskilt og solgt til Hans Hansen Lehnstrand for 300 spesidaler, og i 1888 ble Jenseløkka (løpenr. 116c, seinere gnr. 37/11) solgt til Peder Johansen Ruud for 740 kroner. Samme år ble Rudshaugen (løpenr. 117g, seinere gnr. 37/12), solgt til Martin Olsen Fjeld for ukjent kjøpesum. I 1899 ble det to skogteigene på Krokskogen (gnr. 37/14 og 15 «Rudstykket med Nysæteren») som tidligere hadde tilhørte de to gårdpartene av Vestre Rud, utskilt og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 5.660 kroner.

I 1904 ble det tinglyst et dokument som gav eierne av Langpløya, Langeløkka (Bratterud) og Roaløkka veirett over hovedbølet «en gang for alle» for 100 kroner.

Før 1910 var Anton Kristoffersen Gommæs, seinere eier av Birkely og Søndre Gomnes, eier av Vestre Rud i noen år, men noe skjøte synes ikke å ha blitt utstedt (se gnr. 218/7 Søndre Gomnes). Ved skjøte av 25. august 1911 solgte så overrettssakfører B. Bache, med fullmakt fra Ole Jensen Ruud, Vestre Rud til Adolf Fuhre for 18.000 kroner. Kjøpesummen ble delvis finansiert ved et pantelån på 14.000 kroner hos Ole G. Alme.

ADOLF AUGUSTSEN FUHRE (f. 1875) fra Fure på Modum var siden 1903 eier av nabogården Søndre Gomnes. Han var gift med MATHILDE ANDREASDATTER GOMNÆS, og de hadde fire barn: Arne, Frithjof, Sverre og Leo – se omtale av Søndre Gomnes gnr. 218/1. Hans økonomiske stilling var anstrengt, og allerede i mars 1913 solgte han Vestre Rud videre til Einar Andersen Ekornrud for 18.000 kroner, samme sum som han selv hadde betalt to år tidligere.

EINAR ANDERSEN EKORNRUD (f. 1893) var fra Ekornrud på Ask. I 1918–19 eide han gnr. 38/32 Fredrikstad på Røyse.

Ved skjøte av 22. oktober 1918 solgte han Vestre Rud til direktør G. THORKILDSSEN for 50.000 kroner. Thorkildsen var fra Oslo, hvor han drev et importfirma. Han bygde en ny og større driftsbygning på gården,²³ og hadde engasjert en arkitekt til å tegne ny hovedbygning. Men han måtte gå fra gården før han kom så langt. Ny eier av Vestre Rud ble landbrukskandidat FINN NIELSEN, som fikk auksjonsskjøte 25. oktober 1920. Kjøpesummen var 48.500 kroner.

I 1922 ble vestre Rud gnr. 37/1 og 4 sammenføyd til én eiendom i fogdens bøker, gnr. 37/1 Vestre Rud av skyld 11 mark 25 øre.

I årene 1921–24 ble det utskilt og solgt fire parseller fra Vestre

²³ Det var Anton Kristoffersen Gommæs og sønnen, Olaf A. Gommæs, som bygde låven.

KRIGSPOTETER

Under siste krig ble det dyrket mye poteter på Vestre Rud. I desember 1943 inngikk Roulund avtale med papirgrossistfirmaet Emil Møestue AS i Oslo om dyrking av poteter på et 40 mål stort areal. Firmaet forpliktet seg til å skaffe den nødvendige arbeidshjelp, mot å få kjøpe hele avlingen av matpoteter etter gjeldende pris. Det var også tvungen leveranse av poteter til okkupasjonsmakten – i 1942 ble det levert hele 11 tonn til Wehrmacht.

* Etter kvitteringer utlånt av Ove Roulund.

RUDSBAKKEN

Høsten 1932 ble det inngått avtale mellom Vestre Ruds eier, Erik Roulund, og Hole idrettsforening om leie av grunn til skibakke i 10 år mot årlig leie 10 kroner. Dette var Rudsbakken, som tålte hopp på rundt 50 meter. En periode lå det tre–fire hoppbakker ved siden av hverandre i brattlia fra Rudshaugen og ned på åkeren sørøst for gårdstunet på Vestre Rud.

Erik Roulund (1898–1973) fra Helgerud i Viksåsen ble eier av Vestre Rud i 1930. Han giftet seg i 1923 med Anna Larsen (1904–1995) fra Pålerud ved Sælabonn.

Rud: Hasalløkka bnr. 17 (av skyld mark 1,15, solgt for 5.500 kroner som tilleggsjord til Pamperud), Langpløya II bnr. 18 (av skyld mark 1,30, solgt som tilleggsjord til Langpløya for 5.800 kroner), Nordli bnr. 19 (av skyld 90 øre, solgt som tilleggsjord til Jenseløkka for 4.000 kroner) og Vestheim bnr. 20 (av skyld 60 øre, cirka 20 mål åker og havn ved Sersjantløkka solgt til Halvor Hammersbøen i Vestigarden Fjeld for 2.000 kroner).²⁴ Vestre Ruds skyld var dermed redusert til 7 mark 30 øre.

I 1924 overtok EINAR HØGLUND som eier av Vestre Rud. Han satt med gården i tre år, og solgte den ved skjøte av 28. juli 1927 til Margit Stensrud for 36.500 kroner.

MARGIT STENSRUD var fra Pjåkerud på Tyristrand, og gift med OSVALD STENSRUD fra Skotselv i Modum. De hadde to sønner, Tord og Otto. De satt med Vestre Rud til årsskiftet 1929–30, da de flyttet til Skotselv for å overta hans farsgård, Stensrud.

I januar 1930 kom Erik Roulund til Vestre Rud. Formelt ble han først eier ved auksjonsskjøte av 29. oktober 1937, og kjøpesummen var 26.000 kroner. Han lånte 15.300 kroner i Lånekassen for jordbrukere og 3.500 kroner i Hole sparebank mot pant i gården.

ERIK ROULUND (1898–1973) var fra Helgerud i Viksåsen, og ble i 1923 gift med ANNA LARSEN (1904–1995) fra Pålerud ved Sælabonn. De fikk fire barn:

* Edith Aslaug (f. 1923), bosatt i Slagen i Vestfold, fra tidligere ekteskap med Rolf Otterbech har hun fire barn: Aud, Anne Britt, Lise og Helge.

²⁴ Vestheim ble kjøpt tilbake til Vestre Rud av Erik Roulund i 1938.

Anna og Erik Roulund med sine fire barn på Eriks 70-årsdag i 1968. Foran fra venstre: Anna Roulund f. Larsen (1904–1995), Erik Roulund (1898–1973) og Edith Aslaug (f. 1923). Bak fra venstre: Wilhelm (f. 1933), Finn (f. 1928) og Ove (f. 1926)

Tre brødre Roulund i slåtten på Vestre Rud i 1950. Fra venstre: Wilhelm, Ove og Finn. I bakgrunnen ser vi våningshuset i Roaløkka.

Ove Roulund (f. 1926) med hesten Rugga på vei til Roaløkka for å hesje. Våningshuset på Vestre Rud i bakgrunnen. Bildet er fra 1950.

* Ove Kristen (f. 1926), seinere eier av Sandstad (Gisti) på Blomshøgda, g.m. Marit Oddveig Laugerud (f. 1931) fra Sigdal, én datter Alvdís (f. 1958).

* Finn (f. 1928), g. 1957 m. Solveig Skjør, de ble eiere av Lilleskjør gård i Eidsberg etter hennes morfar, fire barn: Tove, Inger, Beathe og Finn Kjetil.

* Wilhelm (f. 1933), bosatt i Halden, g.m. Toril Dahlmann fra Halden, to barn: Anne Grethe og Mette Kari.

Erik Roulund startet sist i 1920-årene en kombinert rutebil/gods-rute Hole–Oslo. Han drev denne noen år, og solgte den i 1932 til Hans Bjørnstad – se bind 3 s. 149.

I 1939 ble en parsell Tyrihaugen (bnr. 23 av skyld mark 1,40) utskilt og solgt til redaktør Oddvar Larsen i Arbeidermagasinet for 12.000 kroner.

Erik Roulund nydyrket cirka 50 dekar åker i skrålia mot Nordfjorden. I 1948 hadde Vestre Rud 145 dekar dyrket jord (kalkholdig mold og silurjord) hvorav 7 dekar frukthage, 28 dekar annet jordbruksareal og 45 dekar produktiv skog. På gården var det 3 hester, 15 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 5 griser, 5 sauer, 15 høner og 4 ender.

I årene 1951–53 ble det utskilt og solgt tre boligtomter, bnr. 26 Rudshaugen, bnr. 27 Slinde og bnr. 29 Husabø.

I 1953 bygde Anna og Erik Roulund kårbolig nordvest for gårdstunet, men da ingen av barna var klare til å overta gården, ble den – ved skjøte av 9. september 1955 – solgt til Adventistsamfunnets Eiendomsselskap for 180.000 kroner, inkludert løsøre for 40.000 kroner.

Tyrifjord høyere skole i 1959. Skolens 1. byggetrinn ble tatt i bruk i 1958. Seinere er den blitt vesentlig utvidet (i 1964 og 1970).

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

TYRIFJORD VIDEREGÅENDE SKOLE

Tyrifjord videregående skole er Syvendedagsadventistenes skolesenter i Norge. Samfunnets skolevirksomhet ble startet på Solberg i Søndre Land (Bjoneroa) i 1921, og fra 1922 til 1952 ble det drevet videregående skole på Onsrud gård i Ullensaker. Onsrud ble solgt til Forsvaret i 1952, og i årene som fulgte, reiste en rekke norske adventistungdommer til Vejlelfjord Højskole i Danmark og fulgte undervisning der. I 1958 stod det nye skolebygget på Røyse klart til bruk.

«HER KAN VI BYGGE SKOLE»

Byggmester Ingvald Johansen i Løkenmoen var sentral i arbeidet med å skaffe egnet tomt til adventistenes videregående skole. Sommeren 1955 satte han opp en grunnmur til en hytte i skrålja mot Tyrifjorden, sør for Vestre Rud. Som hjelpegutt hadde han med sønnen Birger. En dag de satt og spiste matpakkene sine, pekte Ingvald opp mot gården. «Vestre Rud er til salgs. Her kan vi bygge skole,» sa han. Og slik ble det.*

* Fortalt av sønnen Birger Holanger (f. 1934) desember 2005.

FLERE AKTUELLE TOMTER

Tidlig i 1950-årene vurderte Syvendedagsadventistene alternative steder i Norge for bygging av ny skole. Flere tomter i Hole var aktuelle, bl.a. Elstangen, Storøya, Steinsåsen og Stein gård. Kjøpekontrakten på Vestre Rud ble undertegnet 9. september 1955. Tre år seinere, den 18. september 1958, kunne rektor Trygve Åsheim ønske 107 elever velkommen til åpningen av den nye skolen, som kostet 3,2 mill. kroner. 2. og 3. byggetrinn stod klare til bruk i 1964 og 1970. Byggmester Alf Ruud, eier av nabobruket Jenseløkka, hadde disse entreprisene, og var dessuten ansvarlig for grunnmuren på byggetrinn 1 (da Kongsberg Enreprenør AS var hovedentreprenør).*

* Birger Holanger: «Tyrifjord videregående skoles historie» – foredrag i Hole historielag 28. september 2005.

Anna og Erik Roulund kjøpte i 1956 Holmberg gård ved Aspedammen i Østfold, som de drev i noen år sammen med sønnen Wilhelm. I 1961 flyttet de til Haugfoss på Modum, hvor sønnen Ove og hans kone Marit hadde bygd generasjonsbolig, etter at de noen år tidligere hadde overtatt Haugfoss landhandleri. I 1971 kjøpte

Anna og Erik Roulund eiendommen Sandstad på Blomshøgda og flyttet tilbake til Hole – se bind 1 s. 65 og 519–520.

Gårdsdriften på Vestre Rud er siden 1956 blitt ivaretatt av en gårdsbestyrer. Den første var Egon Poulsen fra Danmark. Seinere overtok Karsten Jakobsen fra Bø i Vesterålen,²⁵ som hadde stillingen til 1983. Siden var Ståle Bakstad gårdsbestyrer fra 1983 til 1987, og Einar Berger fra Frogn i Akershus fra 1987 til 1992, da Øyvind Leknes overtok. Øyvind Leknes (f. 1963) er fra Haugesund, og siden 1992 eier av Midtre Rudsødegården i Hole (se bind 1 s. 455). Det siste året har han også vært teknisk sjef for hele skoleanlegget.

Vestre Rud har i dag 107 dekar dyrket jord, 50 dekar annet jordbruksareal, 105 dekar produktiv skog og 23 dekar annen utmark. På gården drives primært økologisk frukt- og bærproduksjon, med 5.000 epletrær og 500 plumme- og kirsebærtrær.

Av bygninger på Vestre Rud er våningshus (bygd 1922, restaurert 1958), låve med stall og fjøs (1918, restaurert 1939–40 og 1945, og i 1979 med kjølerom og bilverksted), vogn- og vedskjul (1938) og stabbur (1939). Det gamle våningshuset på gården lå der nytt stabbur ble bygd i 1939, mens et eldre stabbur på nordsiden av dette ble revet 1938.

Til skolevirksomheten er den videregående skolen bygd 1955–58 (med utvidelser 1964 og 1970), og en grunnskole (Tyrifjord skole) etablert 1973–74. Adventistsamfunnet eier også sju funksjonærboliger som er knyttet til skoledriften.

Vestre Rud LØPENR. 117 – SEINERE GNR. 37/4

SIDEN 1866 EN DEL AV VESTRE RUD GNR. 216/1

I 1728 arvet Christen Gundersen Ruud og hans halvbror Hans Jensen hver sin halvpart (11 7/8 lispund) av foreldrenes tidligere eiendomsgods i Vestre Rud. Kort tid etter ble de eiere av de resterende 3 3/4 lispund i gården, og satt dermed med 13 3/4 lispund hver.

CHRISTEN GUNDERSEN RUUD (d. 1754) var gift med KARI GULBRANDSDATTER LEINE (ca. 1701–1786) fra Øvre Leine. Ekteskapet var barnløst, og i 1736 opprettet de et gjensidig testamente, hvor det het at den lengstlevende skulle beholde boet udelt. Etter Christen Gundersens død i 1754 satt enka i uskiftet bo. I 1758 opprettet hun et nytt testamente, hvoretter hennes løse og faste gods skulle

²⁵ Han bodde med sin familie i kårbygningen som Anna og Erik Roulund bygde – se gnr. 216/77 Gomnesveien 120.

ELEVER FRA HOLE

Tyrifjord videregående skole har i dag 180 elever. Den har hele landet som inntaksområde, og har gjennom sin nær 50-årige historie hatt fast innslag av utenlandske elever, særlig mange fra Island og USA. Man regner dessuten med at et tusentall Hole-ungdommer har fått sin videregående utdanning her. Staten dekker 85 prosent av driftsutgiftene. Elevene har 1 time pliktarbeid hver dag, på gården, i vaskeriet e.l. Ved skolen er det kun vegetarisk kosthold, og det drives egen øvingsradio, Tyrifjord Radio. Siden 2000 har Styrkår Alvar Dramstad fra Oslo vært rektor.

tilfalle Enevold Madsen Lehne, som var gift med hennes søsterdatter Anna Abrahamsdatter.²⁶

Ved skjøte av 21. april 1780 gikk Kari Gulbrandsdatter Ruud likevel bort og solgte gården til Jørgen Olsen Stein, en svigersønn av Enevold Madsen Lehne (gift med hans datter Marte). Kjøpesummen var 580 riksdaler, hvorav 400 riksdaler i kontante penger. I tillegg overtok han et pantelån på 340 riksdaler som den tidligere eieren hadde tatt opp, og så fikk han godtgjort 50 riksdaler fordi han i en tid hadde bistått enka med drift og tilsyn av gården. De 400 riksdaler som ble betalt kontant skulle tilfalle Enevold Madsen Lehnes barn (med unntak av kjøperens hustru).

I 1762 satt Kari Gulbrandsdatter på gården med tre tjenestefolk: Berte Pedersdatter, Nils Pedersen og Hans Pedersen.

I skiftet etter Kari Gulbrandsdatter (avsluttet 1788) ble boets nettoverdi beregnet til 380 riksdaler. En av sønnene til Enevold Madsen Lehne gjorde da gjeldende at overdragelsen til Jørgen Olsen var ugyldig, da enka ikke var rådig over boet da den skjedde. Men tvisten ble bilagt, og Jørgen Olsen ble dermed eier av gården.²⁷

JØRGEN OLSEN RUUD (Stein) (1743–1807) og MARTE ENEVOLDSDATTER LEHNE (1752–1796) fikk seks barn, hvorav to nådde voksen alder:

* Ole (1777–1778).

* Kari (1778–1780).

* Kari (1780–1795).

* Ole (1782–1783).

* Kristian (f. 1783), seinere eier av Vestre Rud, g.m. Gjertrud Hansdatter Moe, én datter Marte – se nedenfor.

* Ole (f. 1788), g. 1820 m. enka Gjertrud Danielsdatter Elstøen (hadde et uekte barn før det).

I 1798 solgte Jørgen Olsen den tidligere husmannsplassen Roa (Roaløkka) til Abraham Knutsen Soterud for 160 riksdaler.

I 1801 satt Jørgen Olsen (58) som enkemann på gården med to sønner: Kristian (17) og Ole (14), to tjenestejenter: Kari Engebrets-

²⁶ Anna Abrahamsdatter og Enevold Madsen Lehne hadde seks barn som var i live ved skiftet etter Kari Gulbrandsdatter i 1787: Abraham (myndig, dvs. over 25 år), Nils (myndig), Anders (22), Mads (18), Kirsti (g.m. Engebret Svensen Hundstad) og Marte (g.m. Jørgen Olsen Ruud). Anders Enevoldsen døde seinere samme år. Hans skifte ble holdt på Vestre Rud, og boets nettoverdi var i underkant av 181 riksdaler.

²⁷ Skifteprotokoll 21 Ringerike og Hallingdal (1786–1788), s. 215b.

datter (21) og Kari Danielsdatter (21),²⁸ og én losjerende tømmermann, Nils Enevoldsen (39). Under gårdparten var det to husmannsplasser.

I 1806 ble gården overdratt til sønnen Kristian, og Jørgen Olsen gikk over på livøre (han døde året etter).

KRISTIAN JØRGENSEN RUUD (f. 1783) giftet seg i 1807 med GJERTRUD HANSDATTER MOE (1778–1832) fra Øvre Mo på Røyse. De fikk én datter, Marte, som i 1830 ble gift med Hans Larsen Onsager. Ved dette giftermålet ble svigersønnen eier av gårdparten, men skjøte synes ikke å ha blitt utstedt.

HANS LARSEN ONSAGER (RUUD) (f. 1806)²⁹ og MARTE KRISTIANSDATTER (f. 1808) bodde på plassen Sersjantløkka, mens hennes foreldre synes å ha bodd på hovedbølet. Vi kjenner seks av deres barn:

* Jørgen (f. 1830).

* Hans (f. 1832).

* Gjertrud (1834–1922), g.m. Christian Hansen Fjeld (1831–1901) i Ny-stua Fjeld, minst tre barn: Ingeborg, Hans og Inger Marie – se gnr. 217/25 Fjeld Hagebruk.

* Inger Marie (f. 1835).

* Karen (f. 1837).

* Lovise (f. 1840), d. 1880 av mavekreft (bosted Fjeld).

I 1850 ble en parsell (løpenr. 117b, seinere gnr. 37/5) – seinere kalt «Pladsen» – utskilt og solgt til eierens halvbror, Andreas Larsen Onsager, og i 1851 ble den tidligere husmannsplassen Sersjantløkka utskilt og solgt – se gnr. 216/7 Sersjantløkka.

Hans Larsen Ruud og Marte Kristiansdatter døde i en koleraepidemi i begynnelsen av 1850-årene. Ingen av barna kom til å overta Vestre Rud.³⁰ Ved skjøte av 1. desember 1852 solgte Kristian Jørgensen Ruud gården til Gulbrand Larsen Pjåka, en bror av Hans Larsen Onsager (Ruud).

GULBRAND LARSEN PJÅKA (f. 1811) satt som eier av denne gårdparten av Vestre Rud i 14 år, men synes ikke å ha bodd her. Han eide og drev Pjåka på Tyrstrand sammen med sin hustru, KAREN EVENS DATTER (f. 1823). Vi kjenner 10 av deres barn: Inger Marie,

²⁸ Kari Danielsdatter (f. 1780) ble seinere husmannskone i Kleiva (Gabrielsbingen) under Midtre Sørums i Steinsfjerdings – se bind 2, s. 585.

²⁹ Hans Larsen Ruud ble i 1840 utlagt som barnefar til Berte Kristiansdatter Rudseies sønn, Martin. Barnet ble hjemmedøpt, men døde før dåpen ble stadfestet i kirken. Det var Bertes far, Kristian Halvorsen Rudseie, som informerte presten.

³⁰ De yngste barna vokste opp hos slektninger, Karen (f. 1837) ved Utvika (opplyst av hennes oldebarn Halvard Ruud).

Maren, Lina, Engebret, Hans Andreas, Engebret, Lars, Gunda, Karl og Emilie Marta. I husene som tilhørte denne gårdparten av Vestre Rud, var det i denne perioden bosatt en husmann (Johannes Torgersen). I 1865 hadde han 1 ku og 1 gris, og sådde ¼ t. hvete, ⅜ t. rug, 2 ½ t. bygg, 4 t. blandkorn, 1 t. erter og 6 t. poteter – se omtale av husmenn.

Ved skjøte av 31. januar 1866 solgte Gulbrand Larsen Pjåka gårdparten til Ole Jensen Ruud for 1.500 spesidaler. Ole Jensen Ruud hadde tidligere samme år (sammen med broren Kristian) overtatt den andre halvparten av Vestre Rud. Da han ble eeneier av denne halvparten i 1869, var Vestre Rud igjen samlet på én hånd – se ovenfor (Vestre Rud gnr. 216/1).

Husmannsplasser

Vestre Rud har hatt minst seks husmannsplasser, som alle er blitt utskilt som selvstendige bruk: Langpløya, Roaløkka, Pamperud, Sersjantløkka, Rudshaugen og Gata (Jenseløkka).

I 1666 er det nevnt tre «husmenn» under Vestre Rud: Børge Johansson (50), Jacob Hansson (53) og Søren Gregersson (54). Det er lite trolig at alle tre var husmenn i vår betydning av ordet.

I 1723 hadde gården én husmann, som sådde ¼ t. blandkorn.

I 1762 var det fortsatt bare én husmannsplass under Vestre Rud. Det var trolig Langpløya. I 1801 var det husmannsfolk på tre plasser, og i 1820-årene på alle de fem plassene.

Langpløya

I 1762 satt husmann *Jan Jensen* med hustru *Marte Olsdatter* i Langpløya. Jan (Johan) Jensen (1730–1789) var fra Nøstret, og giftet seg i 1755 med Marte Olsdatter Fjeld (ca. 1733–1783). De bodde på en plass under Leine i 1758 og under Hundstad i 1759. Vi kjenner fem av deres barn:³¹

* Jens (1756–1791), g. 1789 m. Else Haraldsdatter Søhol (ca. 1737–1797).

* Ole (f. 1758), g. 1794 m. Mari Christensdatter Bønsnes-eie (f. 1764), minst fem barn: Guri (f. 1794), Johannes (1796–1797), Søren (f. 1798), Marte (f. 1801) og Christina (f. 1808).

* Erik (1759–1760), d. ni uker gammel.

* Eli (1761–1823), g. m. husmann Jakob Olsen Svarstadeie, to barn: Marte (f. 1796) og Cathrine (f. 1802) – se husmannsplasser under Svarstad.

* Erik (f. 1763)

³¹ Yttri (2005).

Langpløya synes å ha blitt nedlagt som plass tidlig på 1800-tallet. I 1865 var det ingen bosatt her. Langpløya ble selveierbruk i 1876.

Gata (Jenseløkka)

I 1801 satt husmann med jord og landartillerist *Jens Jonsen* (35) i Jenseløkka med hustru *Mette Olsdatter* (36) og én sønn, Jon (4). På plassen bodde også mannens mor, Kari Jensdatter (66, enke), som levde av håndarbeid. Hun hadde vært gift med husmann Jon Nil-sen Skrangledalen, og døde som legdslem i Fjeldseie i 1818, 84 år gammel.

Jens Jonsen (f. ca. 1766) var fra Skrangledalen under Søhol, og Mette Olsdatter (f. 1764) fra Myra Fjeld. De giftet seg i 1794. Han var da artillerist, og de bodde i Fjeldseie. Plassen Gata kan ha fått navnet Jenseløkka etter ham. Deres sønn, Jon (f. 1797), døde i 1809, 12 år gammel.³²

I 1820-årene satt *Kristian Halvorsen* og *Mari Gundersdatter* i Gata. Mari Gundersdatter (f. 1785) var fra Hodt, datter av husmann Gunder Tronsden og hustru Kirsti Halvorsdatter. I 1801 var hun tjenestejente på Nedre Fjelstad. Mari og Kristian giftet seg i 1812, og han ble da kalt Kristian Halvorsen Ruud. I 1813 og 1815 bodde de i Hodt, i 1818 og 1821 i Fjeldseie, og fra 1823 i Rudseie (Gata). Da datteren Marie ble konfirmert i 1839, bodde de fortsatt i Rudseie. Vi kjenner sju av deres barn:

* Marte (f. 1813).

* Kirsti (f. 1815), ugift, i 1865 tjenestejente på Vestre Rud, fikk i 1847 en sønn, Hans, med Ole Hansen Tajet.

* Berte (f. 1818), g.m. Hans Evensen Svarstad, seinere husmann i Svarstadeie, minst fem barn:³³ Inger Marie (f. 1845),³⁴ Else Marie (f. 1849), Edvard (f. 1851), Martin (f. 1853) og Hans (f. 1855, d. som barn) – se Svenskeløkka under Svarstad.

* Gulbrand (f. 1821), konfirmert 1836.

* Marie (f. 1823), g.m. Alf Christensen Bønsnæs (f. 1827), fem barn – se gnr. 212/13 Bønsnes (Havna).

* Hans (f. og d. 1828), d. før hjemmedåpens «confirmation» i kirken.

* Anne (f. 1831), g. 1850 m. Mathias Fredriksen Leine (f. 1824), minst én sønn, Kristian (f. og d. 1849).

Gata ble selveierbruk tidlig i 1850-årene – se gnr. 216/11 Jenseløkka.

³² Mette Olsdatter giftet seg igjen i 1810 med enkemann Elling Olsen fra Eikli i Norderhov. Før hun giftet seg første gang, fikk hun i 1788 en sønn, Nils (1788–1794), med Elen Rasmussen Fjeld.

³³ Berte Kristiansdatter Rudseie fikk i 1840 en sønn, Martin, med Hans Larsen Ruud. Barnet ble hjemmedøpt, men døde før dåpens stadfestelse i kirken.

³⁴ Inger Marie ble født som «uekte» barn, før foreldrene inngikk ekteskap.

Roaløkka

I 1801 satt husmann med jord og dreier *Abraham Knutsen* (41) i Roaløkka med hustru *Ingeborg Olsdatter* (53) og én sønn, Knut Abrahamsen (16). Abraham Knutsen Soterud kjøpte Roaløkka i 1798 for 160 riksdaler, men har nok ikke maktet å betale kjøpesummen. Plassen ble selveierbruk i 1809 – se gnr. 216/10 Roaløkka.

Rudshaugen

I 1801 satt husmann med jord og skomaker *Nils Pedersen* (38) i Rudshaugen med hustru *Anne Knutsdatter* (52) og en kvinne, Maria Knutsdatter (53, enke, lever av håndarbeid).³⁵ Nils Pedersen var husmann her så seint som i 1830.

I 1865 var det «avgiftsbruker» (leilending) *Anders Johannessen* som bodde i Rudshaugen med sin familie. Rudshaugen ble selveierbruk i 1888 – se gnr. 216/12 Rudshaugen.

Pamperud

I 1820-årene bodde *Johannes Andersen* og hustru *Marie Olsdatter* i Pamperud. De giftet seg i 1824, og fikk samme år en sønn, Anders (seinere husmann i Hukebakk under Nedre Leine). Vi kjenner ytterligere én sønn, Peder. Av listene for kirkeskatt i 1820-årene ser vi at Johannes Andersen betalte «contribution» på 8 skilling i året, som andre husmenn. Fra 1829 betalte han imidlertid 20 skilling i året i stedet for 8, og må da ha blitt selveier.

På «ukjent plass» under Vestre Rud satt fra 1824 *Peder Johannessen* og hustru *Anne Ellingsdatter*. Vi kjenner åtte av deres barn. Peder var sønn av Johannes Andersen i Pamperud, og overtok farens bruk i 1850 – se gnr. 216/9 Pamperud.³⁶

Sersjantløkka

I 1820-årene bodde husmann og smed *Nils Paulsen* (f. ca. 1793 i Modum) og hustru *Marte Pedersdatter* (f. ca. 1799) i Sersjantløkka. Vi kjenner seks av deres barn:³⁷ Peder (f. 1820), Ingeborg (f. 1824), Johannes (f. 1825), Anne Marie (f. 1828, g.m. Gulbrand Johnsen Gommæs – se gnr. 218/2 Gommæsbråten), Nils (f. 1835) og Karen (f. 1840).

³⁵ Maria Knutsdatter var enke etter husmann Kristian Torgersen Midtimellem (Helgelandseie), som var Nils Pedersens onkel (morbror) – se bind 3 s. 626.

³⁶ Peder Johannessen Rudseie ble i 1816 utlagt som barnefar til Kari Halvorsdatter Fjeldseies datter, Randi.

³⁷ I kirkeboka blir deres bosted i 1825 oppgitt til «Rudseie, midtre», og i 1835 var de «gårdfolk» på Vestre Rud.

Hvorvidt det var Nils Paulsen eller en annen husmann som var sersjant, vites ikke. Plassen ble selveierbruk i 1851 – se gnr. 216/7 Sersjantløkka.

Husmann på Vestre Rud

Fra 1852 til 1856 var Gulbrand Larsen Pjåka eier av Vestre Rud (seinere bnr. 4), men han bodde selv på Pjåka på Tyristrand med sin familie. I 1865 hadde han en husmann boende på Vestre Rud. Det var *Johannes Torgersen* (1818–1879) som var født i Norderhov og gift med *Karen Christensdatter* (f. 1825). I 1865 bodde de på Vestre Rud med fem barn (vi kjenner seks): Martin (f. 1850), Thorvald (f. 1853), Maren (f. 1856), Christen (f. 1861, d. som barn), Karine (f. 1862) og Christen (f. 1865).

I 1865 hadde de 1 ku og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. hvete, $\frac{3}{8}$ t. rug, $2\frac{1}{2}$ t. bygg, 4 t. blandkorn og 6 t. poteter.

Bruk utskilt fra Vestre Rud

Stubberud og Rud Vestre gnr. 216/2 – Fjellsveien 108

Den eldste delen av Stubberud ble utskilt fra Vestre Rud (bnr. 4) i

Stubberud i 2006. Solbærbusker dekker hele gårdens dyrkede areal.

© Fotograf Marit Fagerli

1856, og ved skjøte av 28. juli s.å. solgt til Nils Kristensen Dæhli for 500 spesidaler. Han betalte 300 spesidaler kontant og resten som lån mot pant i eiendommen. Selger var Gulbrand Larsen Pjåkka, og kjøper fikk havnerett og rett til «størhugst» (erkjent innfridd og avlyst i 1899). Stubberud ble ryddet fra «rå rot», og var ikke tidligere husmannsplass.

I 1875 kjøpte Nils Kristensen en tilleggsparsell av Ole Jensen Ruud på Vestre Rud for 200 spesidaler. Året etter ble de to parsellene slått sammen til én eiendom med navnet «Stubberud og Rud vestre». Da hadde Nils Kristensen i 1867 utskilt en parsell Ødegården (bnr. 8) som ble solgt til Hans Madsen Gommæs – se gnr. 216/8 Ødegården (Stubberud).

NILS KRISTENSEN RUUD (1826–1907) var fra Nedre Dæli (Tuløkka), og giftet seg i 1855 med INGEBORG HANSDATTER GOMMÆS (1830–1908) fra Nordre Gomnes (øvre). De fikk seks barn:³⁸

* Anne Mathea (1856–1875), d. 19 år gammel.

* Anders (1858–1944), seinere eier av Stubberud, g.m. Jørgine Hansdatter Fjeld, ingen barn – se nedenfor

* Jørgen (1861–1948), seinere eier av Nedre Hodt, g.m. Anne Nilsdatter Selte (1877–1967), 11 barn: Nora Marie, Ivar Nikolai, Borghild, Josefine, Ingeborg Wilhelmine, Borghild, Nils Trygve, Hjørdis Aslaug, Maren, Birger Erland og Jan – se gnr. 210/3 og 4 Nedre Hodt, og bind 2 s. 601–603.

* Karen (1864–1875), d. 11 ½ år gammel.

* Hans Andreas (1867–1903), ugift mekaniker, d. 36 år gammel av tæring.

* Kristen (1871–1897), ugift verksarbeider og sjømann, d. 26 år gammel av tæring.

I 1865 satt Ingeborg Hansdatter (36) og Nils Kristensen (40) i Stubberud med fire barn: Anne Mathea (10), Anders (8), Jørgen (5) og Karen (2). De hadde 1 ku og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{3}{8}$ t. rug, 1 ½ t. bygg, 1 ½ t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 4 t. poteter.

I 1894 lånte Nils Kristensen Ruud 1.800 kroner i Hypotekbanken mot pant i bruket.

I 1900 satt Ingeborg og Nils Kristensen Ruud på bruket med eldste sønn, Anders (f. 1858, ugift).

Nils Kristensen Ruud døde i 1907 og etterlot seg hustru og to myndige sønner, Anders og Jørgen. Ved skjøte av 13. mars 1908 solgte Ingeborg Hansdatter Ruud, med påtegnet samtykke av Jørgen Nilsen Ruud, gården til eldste sønn, Anders, for 3.000 kroner og livøre til selger i hennes levetid. Ingeborg Hansdatter døde 3 måneder seinere.

³⁸ Slektsopplysninger fra slektsforskeren Terje Lehne.

ANDERS NILSEN RUUD (1858–1944) var gift med JØRGINE HANSDATTER FJELD (1861–1930) fra Hitre Søgarden Fjeld. Ekteskapet var barnløst.

Ved skjøte av 30. august 1937 solgte Anders Nilsen bruket til Ludvig Jørgensen Helgeland, gift med hans niese Ingeborg, for 3.500 kroner og livøre av 5-årlig verdi 2.000 kroner. Den nye eieren lånte 6.000 kroner i Hole sparebank mot pant i eiendommen.

LUDVIG JØRGENSEN HELGELAND (1900–1975) var fra Søhol på Røyse, og giftet seg i 1935 med INGEBORG JØRGENSEDATTER RUUD (1905–1995) fra Nedre Hodt. De fikk én sønn, Leif – se nedenfor.

I 1948 hadde Stubberud og Rud vestre 50 dekar dyrket jord (mold), 1 hest, 3 kyr, 2 ungdyr, 2 griser og 15 høner.

I 1961 ble det utskilt en parsell (Hasselløkka), som ble overdratt til sønnen Leif Helgeland – se gnr. 216/49 Hasselløkka.

I oktober 1974 overtok Leif Helgeland som eier av Stubberud og Rud vestre, med bo- og disposisjonsrett for Ingeborg og Ludvig Helgeland i deres levetid.

LEIF HELGELAND (1936–1994) var utdannet flymaskinist, og jobbet som dette til 1965 da han begynte som lærer ved flymekanikerlinja ved Sogn videregående skole i Oslo (seinere flyttet til Fornebu). Han ble i 1962 gift med LIV MONA NORD (f. 1941) fra Asker. De har tre barn:

* Rune (f. 1964), eier av Stubberud siden 1994, g.m. Anne Hjermsstad, tre barn: Lars Johan, Marthe og Kristian – se nedenfor.

* Dag (f. 1968), bosatt i gnr. 216/49 Hasselløkka, g.m. Hilde Bråten (f. 1962), to barn: Leif-Erik (f. 1996) og Marita-Sofie (f. 2000).

* Anette (f. 1975), bosatt på Tyristrand, én sønn Martin (f. 1993) med Trond Bråten (f. 1971) fra Hønefoss.

I januar 1994 ble bruket overtatt av eldste sønn, RUNE HELGELAND (f. 1964). Han er bonde og bilmekaniker (ved Hand-Pro AS i

Fra bryllupet til Ingeborg Wilhelmine f. Ruud og Ludvig Helgeland i 1935. Til høyre for brudgommen (på hans venstre side) står brudens foreldre, Anne og Jørgen Nilsen Ruud fra Nedre Hodt. Helt til venstre (med mørk hatt) står Ingeborgs farbror, Anders Nilsen Ruud (1858–1944), eier av Stubberud, som i 1937 solgte gården til Ingeborg og Ludvig.

På trappa i Stubberud cirka 1952. Fra venstre: Ingeborg Helgeland f. Ruud (1905–1995), Ingeborgs fosterbror Jan Heggelien (f. 1927), Leif Helgeland (1936–1994) og Ludvig Helgeland (1900–1975).

Ringerike), og er gift med ANNE HJERMSTAD (f. 1967) fra Viul, som er produksjonsarbeider (søm) ved samme bedrift. De har tre barn: Lars Johan (f. 1990), Marthe (f. 1994) og Kristian (f. 1997).

Stubberud og Rud vestre har i dag 47 dekar dyrket jord (tilplantet med solbærbusker fra 1982), skurtresker og traktor. I tillegg leier Rune Helgeland 85 dekar jord i Gornesødegården, Solheim (Thaulow) og Nedre Hodt. På 28 dekar jord i Gornesødegården dyrkes det også solbær, slik at Rune Helgeland samlet har solbær på 75 dekar.

³⁹ Felles åkervanning i 1977 (Fjeld Åkervanning AL).

Stubberud i 1961. Stuebygningen og stabburet ble flyttet hit fra Gornes i 1850-årene.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Liv Mona og Leif Helgeland i Stubberud med sine tre barn. Fra venstre: Rune (f. 1964), Dag (f. 1968), Liv Mona Helgeland f. Nord (f. 1941), Leif Helgeland (1936–1994) og Anette (f. 1975).

Gården er medeier i vanningsanlegg³⁹ og solbærhøster, kjøpt i 1990 sammen med eieren av en av Svarstad-gårdene, Paul Ullern (i dag Anders Ullern).

Av bygninger er et våningshus (flyttet fra Gomnes cirka 1857, påbygd og restaurert 1996), bryggerhus (1941), stabbur (flyttet dit i 1850-årene) og redskaphus med verksted (1984).

Ludvig Helgeland og hesten Tassen i Stubberud, cirka 1955.

Det gamle våningshuset i Langpløya sist i 1940-årene, etter ombygging. Eldste del av huset var fra rundt 1880.

Langpløya gnr. 216/3 – Langløkka 8

Ved skjøte av 10. november 1876 solgte eieren av Vestre Rud, Ole Jensen Rud, den tidligere husmannsplassen Langpløya (av skyld 60 øre) til Hans Hansen Lehnstrand for 300 spesidaler. Navnet Langpløya betyr «langt og smalt jorde».⁴⁰ Parsellen lå ned mot fjorden lengst nord i Vestre Ruds gårdsvald.

HANS HANSEN RUUD (LEHNSTRAND) (f. 1852) var snekker og hjulmaker, og sønn av hjulmaker Hans Hansen Lehnstrand og hustru Else Christensdatter. Han var gift med ANDRINE OLS-DATTER MOSENGEN (f. 1851),⁴¹ og vi kjenner seks av deres barn:

- * Elise (f. 1873).
- * Martin (f. 1879).
- * Gunda Kristine (f. 1886).
- * Hakon (f. 1888).
- * Anne (f. 1890).
- * Ole (f. 1892).

I 1900 satt Andrine Olsdatter og Hans Hansen i Langpløya med sine tre yngste barn: Hakon (12), Anne (10) og Ole (8).

Etter Hans Hansen Ruuds død satt Andrine Olsdatter i uskiftet bo, og ved skjøte av 15. august 1916 solgte hun, med samtykke av sine myndige barn, Langpløya til Arnt Grønvold for 4.000 kroner.

ARNT GRØNVOLD (1890–1976) var fra Busund i Norderhov.

⁴⁰ Harsson 1995.

⁴¹ Andrine Olsdatter var i 1865 tjenestejente på Dæli.

Han var byggmester av yrke, og gift med MARTHA HANEBOG (1885–1948) fra Lørenskog. De fikk seks barn: Ragnhild, Astrid, Arvid Helge, Åsmund Nicolai, Rakel og Roald. I 1918 solgte Arnt Grønvold Langpløya til Johan A. Hjelmerud for 7.000 kroner. Arnt Grønvold ble i 1924 eier av bruket Fredrikstad på Røyse, hvor familien fortsatt bor – se gnr. 217/32 Fredrikstad med Ekra og Fjeld.

JOHAN A. HJELMERUD fra Veme i Soknedalen satt som eier til 1922, da han solgte bruket til Nikolai Hjelmerud for 10.000 kroner. NIKOLAI HJELMERUD kjøpte samme år en parsell tilleggsjord fra Vestre Rud (Langpløya II gnr. 37/18 av skyld mark 1,30, for 5.800 kroner). dermed økte Langpløyas skyld fra 60 øre til 1 mark 90 øre.

Ved skjøte av 29. april 1926 solgte Hjelmerud Langpløya til Einar Olsen for 15.000 kroner, hvorav 1.500 kroner for løsøre.

EINAR OLSEN (1899–1987) var fra Laupet på Drolsum,⁴² og ble i 1929 gift med SIGRID TRETTEIG (1902–1986) fra Fresvik i Sogn. De fikk to barn:

* Ingebjørg (f. 1930), bosatt på Røyse, g.m. Frank Henry Andersen (f. 1932) fra Hønefoss, to barn: Lajla (f. 1955) og Kai Normann (f. 1959) – se gnr. 216/38 Vyfjord – Langløkka 2.

* Egil (1932–2002), bosatt på Eidsvoll, g.m. Ellen Synnøve Gustavsen fra Dal ved Eidsvoll (siden skilt), fire barn: Elin (f. 1959), Gro (f. 1961), Dag Yngve (f. 1963) og Ellen Birgitte (f. 1968).

Einar Olsen var småbruker og veiarbeider (på riksveien ved Sollihøgda). Da han fylte 67 år begynte han som tømmerhugger i Soknedalen, og drev som sådan i 5 år.

I 1943 kjøpte han en tilleggsparsell på 1,3 dekar fra nabobruket Gomnes bnr. 24 (gnr. 218/56 Langpløya av skyld 3 øre) for 200 kroner (et bekkefar med krattskog og litt havn ned mot fjorden).

I 1948 hadde Langpløya 45 dekar dyrket jord (leir- og silurjord) og 6 dekar annet jordbruksareal. På bruket var det 1 hest, 5 kyr, 2 ungdyr og 2 griser.

I 1961 ble bygninger og gårdstun nede ved fjorden med 6 dekar tomt utskilt og solgt (Adamstua gnr. 216/48), og nye bygninger ble oppført lenger opp (øst) på eiendommen, ved siden av «Vyfjord» (bnr. 38) ved bygdeveien, hvor datteren Ingebjørg og hennes mann Frank Andersen hadde bygd enebolig i 1959.

Einar Olsen (1899–1987). Bildet er tatt sist i 1950-årene. Legg merke til «Grev Wedel» på fjorden i bakgrunnen.

Sigrid Olsen f. Tretteteig (1902–1986).

⁴² Einar Olsen het egentlig Laupet, men etter noen år i Canada (vanskelig uttale) benyttet han siden Olsen som familienavn.

Langpløya i 1961, samme år som bruket ble solgt og eierne satte opp nye bygninger lenger øst, nærmere Gommessveien.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Flyfoto av «nye» Langpløya (nederst til venstre) i 1991. Nye bygninger ble satt opp her i 1961. Til høyre (øst) for Langpløya ligger eiendommen Vyfjord, hvor dagens eier av Langpløya, Ingebjørg Andersen, bor med sin mann Frank Henry Andersen. Gommessveien mot Bønsnes går ut av bildet mot høyre, og lenger nord stikker Fjellsveien opp.

Foto: AeroNor AS, Rakkestad

De gamle bygningene i Langpløya ble revet i 1997. Disse var våningshus (bygd cirka 1880, ombygd 1918 og påbygd sist i 1940-årene), fjøs (1937), låve og stall (1942) og bryggerhus (1941).

Etter Einar Olsens død i 1987 var det hjemmelsovergang til de to barna, INGEBJØRG ANDERSEN (f. 1930) og EGIL OLSEN (1932–2002). Ingebjørg Andersen er bosatt i Langløkka 2 (se gnr. 216/38 Vyfjord), mens Egil Olsen var yrkesmilitær og bosatt på Råholt ved Eidsvoll. Siden 2005 har Ingebjørg Andersen vært ene-eier.

Langpløya har i dag 33 dekar dyrket jord, som siden 1960 er blitt leid bort til eierne av Stua Fjeld (i dag Jørn Kristian Ullern) og 12 dekar annet areal. Dagens bygninger er våningshus (1961) og lagerhus (1962), som leies bort.

Utskilte eiendommer fra Langpløya er gnr. 37/24 Frøystad (1942), gnr. 37/35 Fjordgløtt (1956), gnr. 37/38 Vyfjord (1958), gnr. 37/48 Adamstua (1961), gnr. 37/53 Tyribu (1963) og gnr. 37/56 Berglund (1965).

Ødegården – Gomnesødegården

gnr. 216/5⁴³ – Ødegårdsveien 6

I 1864 ble det fra Nordre Gomnes (øvre) utskilt en parsell Ødegården (løpenr. 138c) som ble solgt til GULBRAND KRISTIENSEN (1818–1867). Han var tømmermann, og gift med MAREN SVENSDATTER (1817–1883) fra Lier. I 1865 satt de på bruket med fire barn: Hans (f. 1850), Kristian (1857–1876, d. 19 år gammel av hjernebetennelse), Jørgen (f. 1861) og Lovise (f. 1863). De hadde 1 ku og 3 sauer, og årlig utsæd var 1 t. bygg, 1½ t. blandkorn og 4 t. poteter.

Gudbrand Kristiansen døde allerede i 1867, 49 år gammel, og Maren Svendsdatter fikk uskiftebevilling. Ved skjøte av 28. februar 1868 solgte hun bruket til skomaker FREDRIK JOHNSEN HØNENEIE (f. 1822) fra plassen Bråten under Vestre Hønen i Norderhov. Han var gift med SØRINE ERIKSDATTER (f. 1816). I 1865 satt de i Bråten med to barn: Johan Edvard (18) og Anne Mathea (14). Om de var bosatt i Ødegården, er uvisst. Samme dag som de kjøpte eiendommen, utstedte de «brugerkontrakt» til Maren Svendsdatter om bruk av 6 mål jord i hennes levetid «og for hennes barn en eventuell rett til bruk». Ifølge kontrakt og skjøte var husene hennes eiendom. I 1870 ble det så tinglyst et dokument hvorved Maren overdro

⁴³ Ødegården gnr. 216/5 består av «gamle» gnr. 37/5 Pladsen og gnr. 218/15 Gomnesødegården (under Gomnes), sammenføyd i 1985.

Gomnesødegården (midt i bildet) i 1956. Ned til høyre ligger Birkely (Hagen), og nærmere fjorden (til høyre) ser vi bruket Ødegåren (Solstad), på toppen av «Skipperbakken».

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

NEVNT I 1664

Første gang Gomnesødegården er nevnt i en skriftlig kilde, er i et referat fra bygdetinget i 1664, da Syver Gomnesødegården vitnet i saken mot Torger Øya (Storøya), som hadde forlatt tjenesten sin hos Svein Fjeld.

husene og bruksretten til de 6 mål jord til Fredrik Johnsen, men hun forbeholdt seg fortsatt rett til å bo i «stuehuset» og bruk av 1/2 mål jord.⁴⁴

Ved skjøte tinglyst 1. mai 1871 ble Gomnesødegården solgt til THOR OLSEN HELGELAND (1827–1902), tidligere husmann på plassene Netop og Midtimellem på Helgelandsmoen. Han var fra Hallingdal, og gift med LISE PETERSDATTER (1837–1905) fra Kortegården på Røyse. De hadde fem barn, og ble i 1874 eiere av Nøsterud (gårdpart av Søhol) – se gnr. 208/14 Nøsterud.

Ny eier av Gomnesødegården (skjøte ikke tinglyst) ble ENGBRET JENSEN GOMNES (f. 1841). Han var murer av yrke, og gift med HELENE THOMASDATTER (f. 1843) fra Nystua under Nordre Gjesval. Vi kjenner fire av deres barn:

- * Jørgine (1873–1876), d. 3 år gammel.
- * Karen Torine (f. 1876), konfirmert 1891.
- * Edvard (1882–1920), seinere eier av Gomnesødegården, g.m. Karen Sofie Bernhardsdatter Frøshaug – se nedenfor.
- * Jørgine (f. 1879), i 1900 tjenestejente på Løken i Haug.

I 1900 satt Helene og Engbret på bruket med sønnen Edvard og

⁴⁴ Maren Svendsdatter døde i 1883 av lungebetennelse, og i kirkeboka er anført at hun da var «fattiglem».

en familielosjerende, Lise Marie Svendsdatter (f. 1893), som ble understøttet av fattigvesenet.

I 1907 kjøpte Engebret Jensen et nabobruk – gnr. 37/5 av Vestre Rud (kalt «Pladsen») av Georg Bønsnæs for 3.000 kroner, og lånte 3.200 kroner i Hypotekbanken mot pant i de to eiendommene. De har siden vært én eiendom (sammenføyd til gnr. 216/5 Ødegården i 1985).

Etter Engebret Gommæs' død (han etterlot seg hustru og to barn) solgte Helene Thomasdatter, ved skjøte av 20. oktober 1911, bruket til sønnen Edvard for 5.200 kroner og livøre i sin levetid.

EDVARD ENGEBRETSSEN GOMNES (1882–1920) ble i 1902 gift med KAREN SOFIE BERNHARDSDATTER FRØSHAUG (1879–1957) fra Vestjordet. De fikk 11 barn, hvorav åtte nådde voksen alder:

* Margit (1902–1970), g.m. Karl Johan Kristiansen Ruud (hans andre ekteskap), fem barn: Ruth, Henry, Mads, Cato og Kari – se Ødegården/Solstad gnr. 218/23.

* Harald (1904–1974), seinere eier av Gommæsødegården, g.m. Ingrid Marie Korsdalen, seks barn – se nedenfor.

* Borghild (1906–1979), bosatt i Oslo, g.m. Carl Alf Hansen (1909–1974) fra Høland, to barn: John Edvard (1936–1982, g.m. Solveig Lund fra Larvik, to sønner: Øyvind og Arne), og Brith (f. 1945, g.m. Harald Høgevold fra Oslo, to barn: Elisabeth og Per) – se gnr. 218/66 Hagan (Ødegårdsveien 16).

* Emilie (1909–1920).

* Frida (1911–1994), g.m. Martin Johan Bjerkli (1897–1975), to barn: Emmy (f. 1935) og Frits (f. 1940).

* Dagny (1912–1999), g.m. Wilhelm Solli (1905–1982) fra Hadeland, tre barn: Dagfinn Wilhelm (f. 1940, g.m. Jorunn Pedersen fra Oslo, fire barn: Jan, Dag, Svein og Elisabeth), Karin (1944–1960) og Mona (f. 1954, g.m. Odd Harald Evjen, én datter Camilla f. 1977) – se gnr. 216/21 Rustad (Gommæsveien 144).

* Marthe (f. 1915), g.m. Harald Isaksen (d. 1984), én datter Grethe (f. 1949), g.m. Knut Bastiansen (f. 1940), én datter Grethe.

* Kåre (1916–2001), seinere eier av Birkely (Hagen), g.m. Margrethe Engebretsen (1923–2005) fra Bønsnes, fem barn: Grethe (f. 1945), Asbjørn (f. 1947), Leif (f. 1954), Henny (f. 1957) og Anne Karin (f. 1960) – se gnr. 218/12 Birkely (Hagen).

* Helge (1919–2004), g.m. Reidun Bråthen (1924–2002), fire barn: Svein Egil (f. 1945, g.m. Wenche Sørлие, tre barn: Rune, Jarle og Lars), Oddveig (f. 1950, g.m. Sverre Martin Hansen, tre barn: Kent Inge, Morten og Vibeke), Kirsten Marry (f. 1951, g.m. Arild Heggelien, to barn: Fred Helge og Mariann), og Heidi (1968–1980) – se gnr. 216/25 Rudheim (Gommæsveien 73).

I 1909–12 var det utskifting på Gommæs, Fjeld og deler av Vestre Rud. Åtte gårder og bruk måtte flytte sine gårdstun og bygninger, deriblant Gommæsødegården. Eierne fikk 800 kroner i erstatning

Edvard Engebretsen Gommæs (1882–1920).

Karen Sofie Gommæs f. Frøshaug (1879–1957).

Fra Gommesødegården cirka 1920 ser vi Karen Sofie og Edvard Engebretsen Gomnes med åtte barn. Datteren Emilie var nylig død, bare 11 år gammel, og faren Edvard døde seinere samme år, 38 år gammel. Fra venstre: Borghild (f. 1906), Margit (f. 1902), Dagny (f. 1912), Marthe (f. 1915), Kåre (f. 1917), Harald (f. 1904), Helge (f. 1919), Frida (f. 1911), mor Karen Sofie (1879–1957) og far Edvard Engebretsen Gomnes (1882–1920).

for å ta ned, flytte og sette opp igjen tre bygninger på nytt sted: Våningshus (500), stabbur (50) og låve med fjøs (250).⁴⁵ Av dette utgjorde statsbidraget 550 kroner.

Edvard Engebretsen Gomnes døde i 1920, bare 38 år gammel, og Karen Gomnes fikk uskiftebevilling. Hun drev bruket med hjelp av sine hjemneværende barn til 1929, da hun måtte gå til skifteretten. Sakfører Baches bud på 8.000 kroner ble antatt, og han solgte kort tid etter eiendommen videre til Harald Gomnes, sønn av den tidligere eieren.

HARALD GOMNES (1904–1974) arbeidet med tømmerfløting i Tyrifjorden, bl.a. var han mannskap på «Grev Wedel» hvor svogeren Karl Kristiansen Ruud var skipper. I 1953 ble Harald Gomnes skipper på den nye slepebåten «Greven», som da overtok etter «Grev Wedel». Han giftet seg i 1936 med INGRID MARIE KORSDALEN (1912–1990) fra Ask i Norderhov, og de fikk seks barn:

* Kjell (f. 1937), seinere eier av Gomnesødegården, g.m. Anne Marie Nordli, to barn: Roar og Øyvind – se nedenfor.

* Inger Helene (f. 1941), g.m. Svein Erland Borgen (1935–1989) fra Begna i Norderhov, tre barn: Tom Runar (f. 1959), Merethe (f. 1961, g.m. Per Haukedalen, to barn: Ida f. 1986 og Kaja f. 1987) og Svein Harald (f. 1971).

* Gerd (f. 1945), g.m. Jon Nordengen (f. 1951) fra Ask, to barn: Ingrid (f. 1975) og Ståle (f. 1974).

* Magne Edvard (1939–1996), g.m. Karin Solheim (f. 1943) fra Bærum, tre barn: Bente (f. 1961, g.m. Magne Skjerven f. 1958 fra Steinsfjeringen, tre barn: Christopher f. 1989, Christian f. 1994 og Cedrik f. 1997), Tone (f. 1966) og Hanne Kathrine (f. 1976).

⁴⁵ I utskiftingsprotokollen er gnr. 39/15 kalt «Ødegården» og gnr. 37/5 «Pladsen».

* Tor Olaf (1943–1995), g.m. Toril Nordli (f. 1951) fra Røyse (siden skilt), tre barn: Trond (f. 1968, fra tidligere ekteskap med Bente Haukedalen fra Heradsbygda har han to barn: Kine f. 1991 og Jannicke f. 1996), John (1970–2000) og Tor Harald (f. 1975, samboer med Nina Christin Orebråten f. 1976 fra Veme, én datter Sophie-Christin f. 2003).

* Karen Louise (f. 1947), g.m. Willy Haukebø fra Harstad (siden skilt), tre barn: Ina (f. 1967), Kristin (f. 1969) og May-Lisbeth (f. 1976).

*Gornesødegården i 2006.
Våningshuset er bygd i 1979,
mens låven er fra 1949.*

© Fotograf Marit Fagerli

I 1936 ble det utskilt og solgt en boligtomt, gnr. 37/21 Rustad, og i årene 1954–60 ytterligere tre tomter: gnr. 37/32 Ringstad, gnr. 37/42 Fjordgløtt og gnr. 37/47 Lillebø.

I 1948 hadde Gornesødegården 65 dekar dyrket jord (mold), 2 hester, 4 kyr, 2 ungdyr, 2 griser og 20 høner.

Eldste sønn KJELL GOMNES (f. 1937) overtok Gornesødegården etter foreldrene i 1974. Han er tømrer av yrke, og gift med ANNE MARIE NORDLI (f. 1943) fra Røyse, som er vaskeriassistent ved Nøstret bo- og behandlingssenter. De har to barn:

* Roar (f. 1963), seinere eier av Gornesødegården, to barn – se nedenfor.

* Øyvind (f. 1967), bosatt i Bærum, g.m. Tone Hjernstad fra Viul. Fra tidligere samboerskap med Laila Bjørnstad fra Drolsum har han én sønn, Steffen (f. 1990).

Siden 1995 har eldste sønn ROAR GOMNES (f. 1963) vært eier. Han

Ingrid Marie og Harald Gornes med sine seks barn. Foran fra venstre: Karen Louise (f. 1947), Ingrid Marie Gornes f. Korsdalen (1912–1990), Harald Gornes (1904–1974) og Gerd (f. 1945). Bak fra venstre: Kjell (f. 1937), Magne (f. 1939), Inger Helene (f. 1941) og Tor Olaf (f. 1943).

er mekaniker av yrke. Fra tidligere ekteskap med Anne Kviteberg (f. 1965) fra Ådal har han to barn: Oda Marlene (f. 1990) og Helena (f. 1995).

Gornesødegården har i dag cirka 40 dekar dyrket jord. Av bygninger på bruket er et våningshus (bygd 1979), låve med stall og fjøs (1949), kårbolig (tidligere bryggerhus, ombygd 1964) og garasje (1979). Det gamle våningshuset fra cirka 1850 og et gammelt stabbur ble revet i 1979 (og garasje bygd på stabburstomta).

«Pladsen» bnr. 37/5 – i dag en del av gnr. 216/5 Ødegården

I 1850 ble en parsell utskilt fra løpenr. 117 Vestre Rud (seinere gnr. 37/4) og solgt til eierens halvbror, Anders Larsen Onsager. Parsellen fikk navnet «Rud vestre» og løpenr. 117 b (seinere gnr. 37/5 av skyldmark 1,37). I folketellinga 1900 og under utskiftinga 1912–13 ble den kalt «Pladsen», men den synes ikke å ha vært husmannsplass.

ANDERS LARSEN ONSAGER (1796–1882) var fra Øvre Onsaker, og giftet seg i 1826 med MARTE CHRISTIANSDATTER SOLBERG (f. 1798) fra Tyrstrand. Vi kjenner tre av deres barn:⁴⁶ Karen Larine (f. 1826, g. 1874 m. enkemann Jens Evensen Svarstad), Lars og Kristian.

I 1865 satt Anders Larsen (70) som enkemann på bruket med

⁴⁶ I 1823 ble Anders Larsen Onsager utlagt som far til Pernille Engebretsdatter Holleruds sønn, Kristian.

datteren Karen (40, ugift). De hadde 1 hest, 2 storfe og 3 sauer, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. bygg, $1\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{3}{8}$ t. erter og 6 t. poteter.

Anders Larsen Onsager døde i 1882. Ved skjøte av 10. april 1893 solgte svigersønnen Jens Evensen Svarstad, «paa egne Vegne og paa Vegne af Lars og Kristian Andersen i Henhold til Fullmagt», bruket til Jørgen Gulbrandsen Tajet for 3.450 kroner. Den nye eieren lånte 2.500 kroner av selger mot pant i eiendommen.

JØRGEN GULBRANDSEN TAJET satt som eier i fire år, og ved skjøte av 18. august 1900 solgte han bruket til GEORG A. BØNSNÆS (f. 1876 i Kristiania) for 4.000 kroner. I desember 1900 satt den nye eieren som jordbruker og selveier på «Pladsen» med hustru GYDA BØNSNÆS (f. 1879 i Kristiania).⁴⁷ De solgte bruket i oktober 1907 til Engebret Jensen Gommæs på nabobruket Gommæsødegården (gnr. 39/15) for 3.000 kroner. De to parsellene har siden vært én eiendom (sammenføyd i 1985) – se gnr. 216/5 Ødegården.

Langløkka (Bratterud) gnr. 216/6 – Løkkebakken 53

I 1851 ble en parsell Bratterud utskilt fra Vestre Rud løpenr. 117 (seinere gnr. 37/4) og solgt til Ole Pettersen Fjeldstadeie. Parsellen (av skyld 14 øre) lå mellom Langpløya og Sersjantløkka. Navnet Bratterud er siden endret til Langløkka.

OLE PETTERSEN RUUD (1820–1885) var fra Dal under Fjeldstad og tømmermann av yrke. Han var gift med KIRSTI HANSDATTER (f. 1822), og vi kjenner fire av deres barn:

⁴⁷ Georg A. Bønsnes er ikke identisk med bygdeslakteren Georg Bønsnæs (f. 1885), eier av gnr. 212/4 Bønsnes og gift med Karine f. Hansen Hodt (f. 1875).

Langløkka cirka 1990. Fra venstre våningshus, bryggerhus og (i bakgrunnen til høyre) låve med fjøs. I dag er det bare bryggerhuset som står igjen. Låven og fjøset ble revet i 2004, og det gamle våningshuset ble brent sommeren 2005.

Langløkka (hvit bygning midt i bildet) i 1961. I bakgrunnen ser vi Langpløya.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

* Maren Randine (f. 1846), fikk i 1870 en sønn, Bertil Martinius, med vognmann Bertil Christensen.

* Hans (f. 1852)

* Karl (f. 1855)

* Olava (f. 1858), seinere eier av Bratterud, g.m. Ole Magnussen – se nedenfor.

I 1865 satt Kirsti Hansdatter (44) og Ole Pettersen (45) på bruket med to barn: Hans (14) og Olava (8). De hadde 2 storfe, og sådde ½ t. bygg, ¼ t. blandkorn og 3 t. poteter.

Ole Pettersen Ruud døde i 1885 av en lungesykdom. I 1900 satt Kirsti Hansdatter som enke i Langløkka med datteren Olava og svigersønnen Ole Magnussen. Datteren synes å ha overtatt eienkomsten like etter, men manglet tinglyst hjemmel. Etter flere utleggsforretninger i årene 1904–07 ble det utstedt auksjonsskjøte til henne 10. april 1908 (i matrikkelen 1904 er hun oppført som eier). Kjøpesummen var 530 kroner, og hun lånte 650 kroner i Hole sparebank mot pant i bruket.

OLAVA OLSDATTER LANGLØKKEN (f. 1858) var gift med stolmaker OLE MAGNUSSEN (f. 1852) fra Modum. Ved kjøte av 16. februar 1910 solgte hun Langløkka til BERNHARD JULIUS FREDRIKSEN for 1.400 kroner. I desember samme år solgte Fredriksen bruket videre til ANTON JOHANSEN for samme sum. Sistnevnte satt som eier i nesten tre år. Ved kjøte av 2. juli 1913 ble Gustav Olsen Lehne ny eier for 1.450 kroner, hvorav 1.100 kroner var pantelån i Arbeiderbruk- og boligbanken.

GUSTAV OLSEN LEHNE (1882–1953) var fra Hukebakk på Røyse. Han arbeidet i tømmerfløtingen på Tyrifjorden som mannskap

på «Krepesen». Han var gift med ANNE KNUTSDATTER WENTHE (1887–1953) fra Hemsedal. De fikk seks barn:⁴⁸

* Alfred (1909–1972), bosatt i Oslo, ugift, ingen barn.

* Ragnhild Solveig (1911–1997), bosatt i Oslo, g.m. Sverre Jystad (1911–1989), én sønn Audun (1945–1995, to barn: Siri Merete f. 1982 og Håkon André f. 1985).

* Gunnar (1912–1996), bosatt i Oslo, g.m. Marta Braaten (d. 1997) fra Hurdal, ingen barn.

* Arvid (1918–1994), bosatt på Hamar, g.m. Marta Signe Ildstad (f. 1924) fra Flekkefjord, to barn: Anne Marit (f. 1949, bosatt på Hamar, g.m. Reidar Nordby jr. f. 1948, to barn: Margrethe f. 1974⁴⁹ og Reidar Magnus f. 1978), og Knut Gustav (f. 1954, bosatt i Bærum, g.m. Inger Lise Hoel f. 1955, to barn: Marte Marie f. 1983 og Carl Arvid f. 1988).

* Lise Marie (1920–1999), bosatt i Oslo, ugift, ingen barn.

* Bergljot Karoline (Lotte) (f. 1922), bosatt i Hønefoss, g.m. Kjell Molandsveen (1917–1996) fra Hønefoss, to barn: Martin (f. 1951, eneeier av Langløkka fra 2005, g.m. Hege Teslo-Andersen f. 1957, fra Hønefoss, tre barn: Andreas f. 1983, Martin f. 1986 og Catherine f. 1988), og Anne Karine (f. 1964, bosatt i Steinsåsen, g.m. Snorre Leivestad f. 1960 fra Hole, to barn: Christen f. 1993 og Magnus f. 1996).

I 1950 kjøpte Gustav Olsen Lehne en naboparsell, gnr. 37/24 Frøy-

⁴⁸ Slektsopplysninger fra slektsforskeren Terje Lehne.

⁴⁹ Margrethe Nordby (f. 1974) er samboer med Tom Rune Madslangerud (f. 1972), og de har to barn: Kristian Emil (f. 1998) og Sigrid (f. 2002).

Anne og Gustav Lehne med sine seks barn i Langløkka cirka 1924. Bak fra venstre: Alfred (f. 1909), Gustav Olsen Lehne (1882–1953) med Lotte (f. 1922) på armen, Anne Lehne (1887–1953) og Ragnhild (f. 1911). Foran fra venstre: Arvid (f. 1918), Lise Marie (f. 1920) og Gunnar (f. 1912).

stad av skyld 4 øre, som var utskilt fra Langpløya i 1942 og solgt til Leif Frøyen (f. 1919) for 1.076 kroner. Gustav Olsen Lehne betalte 850 kroner til Frøyen for den ubebygde parsellen, som siden har vært en del av Langløkka.

Både Anne og Gustav Lehne døde i 1953, og de seks barna arvet eiendommen i fellesskap. I 2000 overtok ANNE KARINE MOLANDSVEEN LEIVESTAD (f. 1964) og MARTIN MOLANDSVEEN (f. 1951), barn av Anne og Gustav Lehnes yngste datter Lotte, som eiere med en halvpart på hver. Siden 2005 har Martin Molandsveen vært eneeier.

Langløkka brukes i dag som fritidseiendom. Av den opprinnelige bebyggelsen er det kun et gammelt bryggerhus som står igjen. Låve med fjøs ble revet og det gamle våningshuset ble brent sommeren 2005. Nytt bolighus og uthus vil bli oppført 2006/2007.

Sersjantløkka gnr. 216/7 – Sersjantløkka 58

Sersjantløkka ligger helt nede ved fjorden nordvest for Tyrifjord videregående skole, og er en tidligere husmannsplass. Fra rundt 1830 bodde eieren av Vestre Rud (bnr. 4) Hans Larsen Onsager her med sin familie, mens hans svigerforeldre bodde på hovedbølet.

I 1851 ble plassen utskilt og solgt til Mads Kristoffersen Hodt. Eieren av hovedbølet forbeholdt seg rett til «landlæg» på stranden.⁵⁰

MADS KRISTOFFERSEN HODT solgte i 1859 eiendommen til Peter Mikkelsen Fjeldstad for 300 spesidaler. Den nye eieren lånte 150 spesidaler i Hypotekbanken mot pant i bruket.

PETER MIKKELSEN FJELDSTAD var gift med INGER GULBRANDSDATTER RUDSEIE. Mens de bodde i Sersjantløkka, fikk de fire barn: Gulbrand (f. 1858), Anders (f. 1861, tvilling), Johan Christian (f. 1861, tvilling) og Ole (f. 1864).

Ved skjøte av 9. august 1865 solgte Peter Mikkelsen Sersjantløkka til Søren Jensen Byeie for 400 spesidaler.

SØREN JENSEN BYEIE (f. 1833) var skomaker, og sønn av Ragnhild Syversdatter og Jens Andersen Løken. Han var gift med MARTE PAULINE ERIKSDATTER (f. 1832),⁵¹ og vi kjenner fem av deres barn:⁵²

⁵⁰ I *Norske gårdsbruk* (1990) står det at bruket er skilt ut i 1851, men at skjøtet er fra 1812.

⁵¹ Da de trolovet seg i 1864, bodde hun i Frøyshov. Hennes foreldre het Erik Nilssen og Olaug Olsdatter. Da Marte Pauline ble født i 1832, bodde foreldrene på Hole prestegård eller på en plass under prestegården.

⁵² Opplysninger fra slektsversikt utlånt av Halvard Ruud.

*Søren Jensen (f. 1833) og
Marte Pauline Eriksdatter
(f. 1832) i Sersjantløkka.*

* Johan (1864–1925), seinere eier av Bråten Fjeld, g. 1891 m. Marte Kristensdatter Fjeld (Bråten) (1869–1955), 10 barn, hvorav seks nådde voksen alder: Karl, Sigurd, Louise, Harald, Marie og Johannes – se gnr. 217/18 Bråten Fjeld.

* Ole (f. 1865), konfirmert 1880, utvandret til Amerika.

* Maren Randine (1868–1939), g.m. slakter Olaf Olsen Hafnor (1873–1955) fra Øvre Nes på Utstranda, eiere av Sersjantløkka fra 1918, én fosterdatter Gunvor – se nedenfor.

* Edvard (1871–1950), bosatt på Lierstranda ved Drammen, g. 1899 m. Ovidia Albertine Waldorff (1878–1962), 12 barn: Sverre (f. 1899, d. som barn), Camilla (1900–1987, bosatt i Drøbak, g.m. Haakon Krogsrud, to døtre: Asgjerd f. 1933 og Solveig f. 1937), Reidar Sigmund (1902–1937), Adele Hildegard (1904–1992, bosatt i Drammen, ugift), Astrid (f. 1905, bosatt i Mjøndalen, g.m. Johan Nordli, to barn: Jan og Leif Sverre), Eugen Wilhelm (1906–1950, bosatt på Lierstranda, g.m. Maria Eleonora Fälth fra Sverige, tre barn: Sven Erik f. 1937, Elin Marie f. 1943 og Else Torild f. 1947), Elsa Margaret (1908–1957, bosatt i Drøbak, g.m. Kristoffer Samu-

elsen, tre barn: Berit f. 1933, Randi f. 1938 og Inger f. 1945), Birger (1909–1979, bosatt på Lierstranda, g.m. Aslaug Olsen, tre barn: Grete Wencke f. 1943, Marit Rigmor f. 1945 og Helge f. 1948),⁵³ Ida (f. 1909, bosatt på Vøyenenga i Bærum, g.m. Kristoffer Bergheim, tre barn: Arild f. 1941, Kari Hildegard f. 1942 og Karl Fredrik f. 1946), Asbjørn (f. 1912, bosatt på Lierstranda, g.m. Åse Lerstad, tre barn: Turid Adele 1941–2004, Jorunn f. 1943 og Øyvind Sigmund f. 1946), Randi Margrethe (1914–1990, bosatt i Solbergelva, g.m. Andreas Bjerke, tre barn: Unni Kari f. 1940, Vivi Ragnhild f. 1945 og Tom Andreas f. 1950), Åge Ragnar (1914–1974, bosatt i Solbergelva, g.m. Gerd Helene Jonassen, tre barn: Reiulf Øistein f. 1948, Kai Edgar f. 1950 og Åge Dagfinn f. 1952), og Eva Sofie (1916–1983, ugift, bosatt i Mjøndalen).

* Mathilde Syverine (1876–1953), g.m. Ole Johannessen Hundstad (f. 1859), ingen barn. Ole J. Hundstad drev en periode Hundstad landhandleri, og var eier av Rudshaugen til 1936, da han kjøpte en eiendom ved Hundstad – se gnr. 216/12 Rudshaugen og gnr. 209/11 Åsheim (Hundstadveien 251).

Da folketellinga ble registrert 31. desember 1865, satt Søren (33) og Marte Pauline (34) på bruket med to barn: Johan (2) og Ole (1), og husbondens mor, Ragnhild Syversdatter (66, enke).⁵⁴ De hadde 1 ku, og sådde 1 t. bygg, ½ t. blandkorn, ¼ t. erter og 5 t. poteter.

I 1900 satt Maren Pauline og Søren Jensen alene i Sersjantløkka.

Ved skjøte av 19. august 1918 solgte Søren Jensens arvinger (ved svigersønnen Ole Johannessen Hundstad) eiendommen til en annen av svigersønnene, Olaf Olsen Hafnor, for 3.000 kroner.

OLAF OLSEN HAFNOR (1873–1955) var bygdeslakter, og sønn av Ole Jørgensen Næss og Mathea Olsdatter Hafnor på Øvre Nes på Utstranda.⁵⁵ Han drev i tillegg med tømmerfløting om sommeren og veiarbeid om vinteren. I 1900 var han selveier på Bønsnes gnr. 33/15. Ekteskapet med MAREN RANDINE SØRENSDATTER (1868–1939) var barnløst, men de hadde en fosterdatter, Gunvor Victoria Johnsen (f. 1900), som var født i Kristiania.

Maren Randine og Olaf Hafnor leverte i en årrekke melk til Ringerikes meieri. Olaf Hafnor døde i 1955. Da hadde han året før (1954) solgt én hyttetomt (bnr. 31 Jonebu), og i årene 1959–1964

⁵³ Helge Ruud (f. 1948) var sogneprest i Ådal fra 1980 til 1988. Han er gift med May Solberg (f. 1951) fra Røyken, og de har fire barn: Christian (f. 1975), Barbro Caroline (f. 1977), Magnus (f. 1981) og Joachim (f. 1987).

⁵⁴ Ragnhild Syversdatter (1800–1876) var fra Marteplassen i Nes i Hallingdal, og kom til Hole som budeie på en av Frøyshov-gårdene. Da hun giftet seg med Jens Andersen Løken i 1827, var hun budeie på Berg på Røyse. Hun hadde to søstre som også kom til Hole som budeier og ble gift her: Barbro (f. 1803) i 1837 med Anders Johannessen Søhol (seinere Vestbråten under Leine) og Helge (f. 1816) i 1843 med Peder Paulsen Byeie. Ragnhild Syversdatter døde i Sersjantløkka i 1876, 76 år gammel.

⁵⁵ Slektsopplysninger fra Terje Lehne.

solgte hans fosterdatter ytterligere tre tomter ved fjorden (bnr. 41 Solhaug, bnr. 45 Bellevue og bnr. 50 Sælen) – se nedenfor.

GUNVOR VICTORIA HAFNOR (1900–1991) overdro i september 1974 Sersjantløkka til Hønefoss Metodistmenighet som gave, med rett til å bo i huset inntil hun hadde skaffet seg leilighet.

I april 1986 ble STEIN KILLÉN LARSEN (f. 1956) fra Sande i Vestfold ny eier av Sersjantløkka. Han er ingeniør, og arbeider på Snorre A-plattformen i Nordsjøen. Stein Killén Larsen er gift med INGER KJEMPERUD (f. 1951) fra Hønefoss, som er pleieassistent ved rehabiliteringsavdelingen ved Hole bo- og rehabiliteringssenter. I tidligere ekteskap med Hans Egil Rustand fra Hønefoss fikk Inger to barn: Morten Andreas (1971–1986) og Eirik (f. 1976, samboer med Hanne Gomnes, én datter Mille Mina f. 2004).

Sersjantløkka er på 23 dekar, hvorav 10 dekar dyrket jord og 10 dekar produktiv skog. Av bygninger på eiendommen er en enebolig (bygd 1987), garasje/driftsbygning (1989–90) og båthus (1989–90). Det gamle våningshuset og låven med stall og fjøs ble brent av Forsvaret i en brannøvelse i 1986.

Ødegården (Stubberud) gnr. 216/8 – Fjellsveien 101

I 1867 ble en parsell Ødegården (gnr. 37/8 av skyld 26 øre) utskilt fra gnr. 37/2 Stubberud og Rud vestre, og ved skjøte av 11. november 1867 solgt til Hans Madsen Gonnæs (Ødegården).

Ødegården (Stubberud) i 2006, sett fra Fjellsveien.

© Fotograf Marit Fagerli

Dora Kristine Lehne f. Gornes (1874–1929).

Thorvald Olsen Lehne (1873–1908).

HANS MADSEN ØDEGÅRDEN (f. 1805 i Norderhov) var tidligere husmann på plassen Ødegården under øvre Nordre Gomnes, og må ha brakt navnet med seg til sitt eget bruk, som synes å ha blitt ryddet fra «rå rot». Han var gift med ANNE IVERSDATTER (f. 1804), og vi kjenner to av deres barn:⁵⁶

* Marte Marie (f. 1840), d. før 1884.

* Martin (f. 1842), seinere eier av Ødegården, g.m. Karen Torgrimsdatter (f. 1838), minst én datter Anne Sofie – se nedenfor.

Etter foreldrenes død gikk hjemmelen over til sønnen, Martin Hansen Ruud, som ifølge tinglyst attest var eneste gjenlevende barn.

MARTIN HANSEN RUUD (f. 1842) var gift med KAREN TORGRIMSDATTER (f. 1838) fra Sør-Aurdal i Valdres, som i 1865 var tjenestejente på Røsholmen. Vi kjenner én datter, Anne Sofie (f. 1875).

Ved skjøte av 15. april 1884 solgte Martin Hansen Ruud bruket til Christen Hansen Fjeld for 800 kroner. Da datteren ble konfirmert i 1889, hadde de flyttet til Flattum på Ask i Norderhov. I 1900 var Karen Torgrimsdatter enke, og bodde på Flattum med sin datter.

CHRISTEN HANSEN FJELD (f. 1823) var fra Stua Fjeld. I 1865 var han husmann i Østre Leinstrand. Han var gift med MAREN RANDINE DANIELSDATTER FRØSHAUG (1822–1901), og vi kjenner fem av deres barn: Ingeborg (f. 1849), Hans (f. 1852, tvilling), Mathea (f. 1852, tvilling), Dorthea (f. 1854) og Nils (f. 1859).⁵⁷

I 1900 var det ingen registrerte bosatte i Ødegården (Stubberud).

I oktober 1901 ble det utstedt fullmakt fra Christen Hansen Fjeld og hustrus arvinger Hans Fjeld, Dorthea Fjeld, Anton A. Hurum, Andreas E. Jenshagen og Johan A. Hurum til lensmann Nicolaisen om å selge bruket. Arvingene bekreftet også at foreldrene var døde, og det ble lagt fram et skriv fra én sønn, Nils Fjeld i Amerika, om at han frafalt arv.

Lensmann Nicolaisen solgte bruket til Thorvald Olsen Lehne for

⁵⁶ Hans Madsen Gomnes ble i 1831 utlagt som barnefar til Ragnhild Gundersdatter Ruuds sønn, Ole. Da Ole ble konfirmert i 1846, bodde faren på Gomnes og mora i Rud.

⁵⁷ Nils Christensen (f. 1859) var i 1882 tjenestedreng på Hamnor, da han ble utlagt som barnefar til Anne Mathea Paulsdatter Tomtas sønn, Anton – se bind 3 s. 465–466.

Dora Kristine Lehne med sine fire barn cirka 1925. Fra venstre: Sigurd (f. 1906), Martha (f. 1903), Dora Kristine (1874–1929), Esther Marie (f. 1902) og Thorleif (f. 1900).

900 kroner (skjøte ble først utstedt 20. februar 1907). Den nye eieren lånte 1.000 kroner i Arbeiderbruk- og boligbanken mot pant i eiendommen.⁵⁸

THORVALD OLSEN LEHNE (1873–1908) fra Hukebakk på Røyse var skomaker, og gift med DORA KRISTINE GOMNES (1874–1929) fra Gomnes bnr. 6 (Snekker). De fikk fire barn:⁵⁹

* Ole Thorleif (1900–1974), eier av Ødegården fra 1929, g.m. Nora Marie Ruud, tre barn – se nedenfor.

* Ester Marie (1902–1989), g.m. Karelus Andersen Næss (1898–1983), eier av gnr. 236/8 Nes, og fra 1932 til 1938 av gnr. 190/6 Midtre Rudsødegården fra 1932 til 1938, ingen barn – se bind 1 s. 454.

* Martha (1903–1989), g.m. Olaf Arnfinn Lehne (1901–1989), to barn: Per Egil (f. 1932) og Torbjørn (f. 1937) – se gnr. 215/6 Nedre Leine (Hukebakk).

* Sigurd (1906–1995), bosatt i Trondheim, seinere i Oslo, g.m. Helga Constanse Johnsen (1908–1991) fra Risør, én datter Tove (f. 1936), bosatt i Oslo, g.m. Arvid Strømmen (f. 1930), to barn: Anne Torunn (f. 1958, g.m. Morten Reinert Lycke f. 1956, tre barn: Inger Marie 1988–1989 tvilling, Ellen f. 1988 tvilling og Ivar Magnus f. 1992), og Svein Ole (f. 1960, g.m. Grete Tveit f. 1962, tre barn: Kristoffer f. 1989, Tine f. 1991 og Hilde f. 1993).

Dora og Thorvald Lehne tok imot barn til oppfostring og drev et

⁵⁸ Salget skjedde trolig i 1901 eller 1902. I matrikkelen 1904 er Thorvald Olsen Lehne eier.

⁵⁹ Slektsopplysninger fra Terje Lehne.

Ødegården (Stubberud) i 1961. I bakgrunnen ser vi fra høyre: Stua Fjeld, Fjeld Hagebruk og Nordigarden Fjeld (lengst unna).

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

privat barnehjem i Ødegården (Stubberud). Fra 1920 til 1925 var Dora Lehne bestyrerinne av det kommunale barnehjemmet på Kjeldsborg – se bind 3 s. 82–83.

Etter Thorvald Olsen Lehnets død i 1908 fikk hans hustru uskiftebevilgning, og satt som eier til sin død i 1929. Ved skjøte av 30. oktober 1929 solgte hennes arvinger bruket til eldste sønn, (Ole) Thorleif Lehne, for 4.000 kroner, med huslyrett for yngste sønn Sigurd og hans familie så lenge Thorleif var eier.

THORLEIF LEHNE (1900–1974) var gift med NORA MARIE RUUD (1898–1988) fra Hodt på Røyse, og de fikk tre barn:

Dora og Thorvald Lehne drev privat barnehjem i Ødegården. På dette bildet fra cirka 1934 ser vi bak fra venstre: Anders Ruud (onkel til Nora Marie Lehne), Esther (barnehjem), ukjent, Nora Marie Lehne, Ruth (barnehjem), Thorleif Lehne og ukjent. Foran fra venstre: Sverre Karlsen (barnehjem), Thor Lehne, Kåre Karlsen (barnehjem) og Sverre Lehne.

* Sverre (f. 1930), seinere eier av Ødegården, g.m. Borghild Kjelsberg, fem barn – se nedenfor.

* Thor (f. 1931), bosatt i Andselv i Troms, g.m. Gunborg Foshaug (f. 1932), to barn: Tor Gunnar (f. 1954, g.m. Solveig Jensen f. 1954, tre barn: Kristian (f. 1979), Nora Marie (f. 1985) og Anne Marte (f. 1992), og Per Hjalmar (f. 1958).

* Grethe (f. 1940), bosatt i Steinsfjerdings, g.m. Kjell Karlsen (f. 1940), to barn: Roger (f. 1963) og Tormod (f. 1965) – se bind 2 s. 211.

Nora Marie og Thorleif Lehne hadde også to fosterbarn, som begge var sønner av Laura Jørgine Aleksanderdatter (1888–1925) og Karl August Andersen (1858–1930) på Borgentangen:⁶⁰

* Kåre (f. 1923), bosatt i Ås i Akershus, g.m. Ninni Astrid Skjelbred (f. 1934), fem barn: Bjørn (f. 1951), Knut Johan (f. 1954), John Erik (f. 1956), Finn Tore (f. 1958) og Laila Irene (f. 1960).

* Sverre Wilhelm (f. 1924), bosatt i Spikkestad i Røyken, g.m. Reidun Bergsletten (f. 1926) fra Skotselv, fire barn: Kjell (1948–1989), Svein Gunnar (f. 1950), Anne Kristine (f. 1954) og Reidar (f. 1957).

Thorleif Lehne var tømmermann, og arbeidet en periode for Arnt Grønvold og siden Alf Ruud. Nora Marie Lehne overtok barnehjemsvirksomheten etter sin svigermor, og drev denne fram til rundt 1940.

Ved skjøte av 23. mai 1974 ble Ødegården (Stubberud) over-

Thorleif Lehne (1900–1974).

⁶⁰ Se bind 1 s. 382–383.

Nora Marie f. Ruud (1898–1988) og Thorleif Lehne (1900–1974) med sine tre barn. Bak fra venstre: Sverre (f. 1930), Grethe (f. 1940) og Thor (f. 1931). Bildet er tatt i 1955.

«... SKULLE STA Å FRI»

Gammelklokkeren i Hole, Haagen Hurum, var ikke så lite skøyeraktig. Hendte det noe spesielt i bygda, så lagde han et vers, men klokkeren stod ikke selv fram som forfatter. Nei, han lot en eller annen tjenestegutt lære verset og syngde det. En gang bodde det en ung kvinne på en av smågårdene ved Leine som var meget skjønn, men ellers skal hun ha hatt et noe frynsete rykte. Folk kalte henne «Gaupa», fordi hun gikk med et tørkle som liknet et gaupeskin. Både gifte og ugifte fridde til denne piken. Et vers fra denne tiden lød slik: «Anders Pamperud skulle sta å fri, men så dumpa han neri et gaupehi, et gaupehi...»*

* VV.: «Haagen Olsen Hurum», i heftet Ringerike 1930 s. 15–17.

dratt til eldste sønn, Sverre Lehne, for 30.000 kroner og huslyrett til foreldrene av 5-årlig verdi 12.000 kroner.

SVERRE LEHNE (f. 1930) er gift med BORGHILD KJELSBERG (f. 1930) fra Østre Toten. De har fem barn:

* Kay (f. 1953), bosatt i Asker, g.m. Bente Eriksen (f. 1952) fra Oslo, fra tidligere ekteskap med Unni Hagen (f. 1953) har han to barn: Nina (f. 1977) og Frode (f. 1981). Bente Eriksen har fra tidligere ekteskap med Eivind Opedal to adoptivbarn: Anne Jo og Finn Bendik.

* Tom (f. 1957), bosatt på Østskogen i Røyken, g.m. Tone Skaar (f. 1956) fra Slemmestad, to barn: Siv (f. 1986) og Heidi (f. 1990).

* Olav (f. 1959), eier av Ødegården/Stubberud fra 1988, g.m. Elisabeth Aasen, to barn: Marie og Jørgen – se nedenfor.

* Anne (f. 1964, tvilling), bosatt på Romsås i Oslo, fra tidligere samboerskap m. Svein Ivar Johannessen (f. 1958) fra Sørøya i Finnmark har hun to barn: Gøril (f. 1992) og Anette (f. 1995).

Kari (f. 1964, tvilling), bosatt på Nedre Lindeberg i Oslo, ugift.

Sverre Lehne arbeidet som pølsemaker i 20 år, og var siden ved Norcem på Slemmestad i ytterligere 20 år (pensjonist siden 1990). Borghild Lehne har arbeidet i vaskeriet ved Røysetoppen i 16 år.

I september 1988 overtok sønnen Olav, med disposisjonsrett for foreldrene til våningshuset i deres levetid.

OLAV LEHNE (f. 1959) er tømrmester, og gift med ELISABETH AASEN (f. 1967)⁶¹ fra Kihle i Norderhov, som er barne- og ungdomsarbeider ved Vik skole. De har to barn: Marie (f. 1993) og Jørgen (f. 1996).

Eiendommen er på 7,2 dekar.

Av bygninger er våningshuset fra midt på 1800-tallet blitt restaurert og påbygd flere ganger, sist i 1993 (påbygg ca. 60 m²) og 2003–04 (2. etasje på påbygg). Den er i dag generasjonsbolig. En gammel låve ble revet i 1994 og erstattet av garasje/uthus.

Pamperud gnr. 216/9

også kalt Haslelønibråten – Gornesveien 137

Haslelønibråten var en tidligere husmannsplass som ble utskilt fra Vestre Rud en gang mellom 1801 og 1812. Sistnevnte år solgte GURO NILSDATTER (fra Mo på Røyse), enke etter OLE JENSEN STADUM på Vestre Stadum, Haslelønibråten (løpenr. 118, seinere gnr. 37/9 av skyld 33 øre) til Johannes Andersen Bønsnæs. Vi har ikke funnet kilder som forteller hvordan Guro Nilsdatter og Ole Jensen Stadum var blitt eiere.

⁶¹ I manntallet står det 1968.

TYKK, ELLER RIK OG MEKTIG...?

Haslelønnbråten betyr «bosted der det vokser hassel og lønn». Når navnet Pamperud kom inn, vet vi ikke, men i 1848 inngikk Peder Pamperud og Engebret Moe avtale om oppføring av ny låvebygning på Mo i Steinsfjerdingen, og Pamperud brukes også i skiftet etter Anne Ellingsdatter i 1856. I folketellinga 1865 heter imidlertid bruket fortsatt Haslelønnbråten. Ordet «pamp» ble gjerne brukt nedsettende om en rik og mektig person, og kan være brukt som tilnavn på en som bodde i Pamperud. Det er lite sannsynlig at Peder Johannessen var en slik person. En annen betydning av «pamp» er «tykk og langsomt gående person». Ordet kan også bety «gjørme, fuktighet», men dette passer ikke på jordveien i Pamperud.*

* Brev fra amanuensis Margit Harsson ved Seksjon for namnegransking ved Universitetet i Oslo til Viggo Ree 19. desember 2000, og Harsson (1995).

Johannes Andersen har tydeligvis hatt problemer med å betale kjøpesummen for bruket. I årene 1824–1828 betalte Johannes Andersen, husmann under Vestre Rud, kirkeskatt med 8 skilling i året. Men fra 1829 betalte han 20 skilling i året, og var da selveier i Haslelønnbråten.

JOHANNES ANDERSEN ble i 1824 gift med MARIE OLSDATTER. De fikk samme år en sønn, Anders. Johannes hadde minst én sønn fra tidligere, Peder (f. ca. 1794).

I 1850 ble det tinglyst en «forening» mellom arvingene etter Johannes Andersen, hvorved gården tilfalt sønnen Peder Johannessen (den andre arvingen var Anders Johannessen).

PEDER JOHANNESSEN PAMPERUD (f. ca. 1794) var tømmermann, og giftet seg i 1820 med ANNE ELLINGSDATTER (1792–1856), datter av Gunnor Iversdatter og Elling Larsen (Frøhaug) på Søndre Gomnes. Vi kjenner sju av deres barn:

* Johannes (f. 1820), konfirmert 1838.

* Anne Elisabeth (f. 1822), fikk i 1851 en datter, Emilie, med smed Erik Olsen (uekte).

* Gjertrud (f. 1825), g. 1856 m. Christen Hansen Øverlandseie.

* Ragnhild (f. 1828), g. 1857 m. Mads Larsen Løken (Bjørketangen).

* Gunhild (f. og d. 1831), d. 3 måneder gammel.

* Gunhild (f. 1833), g.m. Engebret Gulbrandsen.

* Andrine (f. 1837).

Anne Ellingsdatter døde i 1856. I skiftet (avsluttet 1857) kalles hun Anne Ellingsdatter Pamperud. Eiendommen ble taksert til 200 spesidaler og utlagt enkemannen Peder Johannessen mot at han svarte panterettsutlegg til arvingene med i alt 33 spesidaler 11 skilling.

Småbruket Pamperud i midten av 1950-årene. Hovedbygning og gårdstun tilhører nå eiendommen Pamperudbakken, etter at det ble utskilt og solgt i 1962. Huset ble påbygd i 1990–91. Det gamle tuntreet står fortsatt.

Arvingene var barna Johannes, Anne Elisabeth, Gjertrud (ved ektemann Christen Øverlandseie), Ragnhild (ved ektemann Mads Løken Bjørketangen), Gunhild (ved Engebret Gulbrandsen) og Andrine.

Peder Johannessen Pamperud giftet seg igjen med MARTE MARIE LARSDATTER (f. 1815). Ekteskapet var barnløst.

Ved skjøte av 2. november 1861 solgte Peder Johannessen bruket (kalt Haslelønibråten) til Hans Olsen Støa (eller Mo) for 200 spesidaler. I skjøtet forbeholdt selgeren livsvarig bruksrett for seg og sin hustru til søndre del av eiendommen samt livøre.

HANS OLSEN RUUD (STØA) (f. 1831 i Norderhov) var ugift de første 13 årene han var eier av Pamperud. Han giftet seg i 1874 med MAREN NILSDATTER FJELD (f. 1843) fra nabobruket Svenskerud. De fikk tre barn: Karoline (f. 1875), Hanna Marie (f. 1877) og Nikoline (f. 1879) – se Svenskerud (del av gnr. 217/3 Solheim).

I 1865 var Hans Olsen Ruud 31 år og satt på bruket (to husholdninger) med livørsfolkene Marte Marie Larsdatter (51) og Peder Johannessen (69). De hadde 1 ku og 1 sau, og sådde 1 t. bygg, $\frac{1}{4}$ t. blankorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 3 t. poteter.

Da Hans Olsen giftet seg i 1874 var han sagmann i Skjærdalen. To år seinere, ved skjøte av 18. november 1876, solgte han Pamperud til Syver Kristoffersen Gommæs for 200 spesidaler. Da hadde han et halvt år tidligere innløst bruksretten med livøre som hvilte på bruket, til enka Marte Marie Larsdatter.

SYVER KRISTOFFERSEN GOMMÆS (1844–1922) var fra Knipen under Gommæs, og var kaptein på D/S «Activ» som drev med tøm-

merføring i Tyrifjorden. Han var gift med MAREN SØRINE OLS-DATTER (1842–1918). Vi kjenner fem av deres barn:

* David (f. 1868), sjømann (maskinist), d. ung.

* Karl Anton (1874–1959), seinere eier av Pamperud, g.m. Anne Mathilde Olsdatter Gomnes, 12 barn – se nedenfor.

* Olava (1878-1971), g.m. Nils Engebretsen (1861–1920) f. i Horten, én sønn Einar (1904–1986), skuespiller, g. 1935 m. Dagmar Duun (1910–1990),⁶² ingen barn. Einar og Dagmar reiste rundt med «Engebretts Turnéteater» 1938–1952 (opphold under krigen 1943-45), drev på 1960-tallet Femund hotell i Engerdal.

* Lars (f. og d. 1881).

* Lovise (1883–1949), g.m. Ludvig Spørck (1886–1967), én sønn Sverre (1917–1976), g.m. Hildegard Margrethe Anna Westphal (1913–1992), én datter Vigdis (f. 1944).

⁶² Dagmar Duun var datter av forfatteren Olav Duun.

David Syversen Ruud (f. 1868) var den eldste av fem barn til Syver Kristoffersen Gomnes og Maren Sørine Olsdatter. Under folketellinga i 1900 er han oppført som første-maskinist på et skip. Her står det dessuten at han var gift, men det er ukjent hvem han giftet seg med.

Familien Engebretsen fotografert i Oslo i 1908. Fra venstre: Nils Engebretsen, Einar Engebretsen (1904–1986) og Olava Syverdatter Gomnes Engebretsen (f. 1878). Einar ble skuespiller og hadde kunstnernavnet Einar Engbrett. Han ble i 1935 gift med Dagmar Duun – datter av forfatteren Olav Duun.

Karl Anton Syversen Ruud (1874–1984) i militæret (marinen). Bildet er fra rundt 1894.

I 1891 betalte Syver Kristoffersen brannassurans for fire bygninger i Pamperud: Stuebygning, 2 låver og fjøs.

I 1896 kjøpte Syver Kristoffersen nabobruket Rudshaugen, og bosatte seg der med sin familie. Bygningene i Pamperud ble trolig leid bort, inntil eiendommen ved skjøte av 31. juli 1909 ble solgt til sønnen Karl Anton for 1.000 kroner. Den nye eieren lånte 1.200 kroner i Arbeiderbruk- og boligbanken mot pant i bruket. Syver Kristoffersen synes å ha bodd i Rudshaugen helt til han solgte dette bruket til Ole Johannessen Hundstad i 1918 – se gnr. 216/12 Rudshaugen.

KARL ANTON SYVERSEN RUUD (1874–1959) var sjømann i utenriksfart i noen år før han giftet seg. Siden var han småbruker, veiarbeider og tømmerfløter. Han deltok i tømmerføringen på Tyri-fjorden i samfulle 54 år, først som fyrbøter og seinere som maskinist på «Grev Wedel». I 1897 giftet han seg med ANNE MATHILDE OLSDATTER GOMNES (1877–1958) fra Gomnes bnr. 6 (Snekker), og de fikk 12 barn, hvorav 11 nådde voksenalder:

* Sigrid Olga (1897–1984), bosatt i Oslo, ugift.

* Mary (1899–1987), bosatt i Grimstad, g. i 1930 m. Alf Guttormsen (1904–1976) fra Grimstad, tre barn: Aase Marie (f. 1930, g. 1954 m. John Isak Andersen 1926–1995, fire barn: Vidar f. 1955, Linda f. 1959, Brit f. 1962 og Alf Johnny f. 1967), Alfhild (f. 1935, g. 1954 m. Hallgrim Karl- sen f. 1933, fire barn: Jan Hallgrim f. 1955, Egil f. 1956, Lill f. 1957 og Geir f. 1959), og Per (1939–1975, g. 1962 m. Ruth Thorjussen f. 1944, skilt 1971, tre barn: Inger-Lise f. 1963, Mary-Ann f. 1964 og Elin f. 1968).

* Sverre (1902–1992), ugift, bosatt en periode i USA, seinere i Holme- strand.

Ekteparet Karl Anton Syver- sen Ruud (1874–1959) og Anne Mathilde Gommnes Ruud (1877–1959) (på sidene) sam- men med datteren Lovise Ruud Åsbråten (1913–1998) og hennes mann Johannes Åsbråten (1912–1996). Bildet er tatt i hagen på Pamperud (nå Pamperudbakken) rundt 1950.

Anne Mathilde Gommes Ruud (1877–1959) i eplebagen på Pamperud (nå Pamperudbakken) sammen med sine døtre Else (1919–2006) (venstre) og Lovise (1913–1998). Bildet er tatt på midten av 1930-tallet.

* Gudrun (1903–1989), bosatt i Oslo, g. 1932 m. Birger Kristiansen (1902–1988) fra Oslo, én adoptivdatter Henny (f. 1930) – se gnr. 216/52 Pamperudbakken.

* Ingrid (1905–1992), bosatt i Asker, g. 1934 m. Helge Ottesen (1906–1954) fra Oslo, én sønn Tor Gunnar (f. 1934, samboer fra 1960 med Unni Eva Andersen f. 1937). Før hun giftet seg, fikk Ingrid en datter Henny (f. 1930), som i 1934 ble adoptert av søsteren Gudrun og hennes mann Birger Kristiansen.

* Gunnar (1907–1996), bosatt på Sollihøgda, g. 1937 m. Margit Larsen (1913–1991) fra Sollihøgda, fire barn: Astri Irene (1939–1985, g. 1961 m. Jan Erik Hedels 1939–1990, fire barn: Lasse 1961–1976, Roar f. 1966, Frode f. 1968 og Irene f. 1978), Tåve Jorun (f. 1942, g.1 i 1963 m. Reidar Risløkken f. 1938, skilt 1994, to barn: Kåre f. 1967 og Linda f. 1970. Tåve Jorun g.2 i 2003 m. Kjell Erik Dahl f. 1940), Lillegull Sølvi (f. 1945, g.1 m.

Familien Ruud på Pamperud sommeren 1950. Foran fra venstre: Gudrun Ruud Kristiansen (1903–1989), Else Ruud Jørve (1919–2006), Anne Mathilde Gornnes Ruud (1877–1959), Karl Anton Syversen Ruud (1874–1959), Lovise Ruud Åsbråten (1913–1998) og Ingrid Ruud Ottesen (1905–1992). Bak fra venstre: Gunnar Ruud (1907–1996), Arnt Monrad Ruud (1909–1989), Mary Ruud Guttormsen (1899–1987), Rolf Ruud (1915–1980), Sigrid Olga Ruud (1897–1984), Reidar Ruud (1915–1989) og Sverre Ruud (1902–1992). I bakgrunnen sees smia, som står fortsatt.

Per Erik Ask f. 1942, siden skilt, g.2 i 1966 m. Kjell Ivar Sortebeck f. 1946, tre barn: Knut f. 1966, Nina f. 1969 og Gunnar f. 1970), og Einar (f. 1949, g. 1967 m. Janne Merethe Bertelsen f. 1948, skilt 1989, tre barn: Lars Erik f. 1969, Mona f. 1971 og Anita f. 1976. Einar samboer fra 1996 med Elin Drude Wintermark Lorvik f. 1948) – se gnr. 236/184 og 193 (Utstranda 683) i bind 5.

* Arnt Monrad (1909–1989), bosatt på Sinsen i Oslo, drev gartneri på Røa under krigen, g.1 i 1932 m. Emilie Larsen (1914–1940) fra Sollihøgda, tre barn: Bjørg Karin (f. 1933, g. 1957 m. Kjell Roald Holm f. 1929, to barn: Ellen f. 1957 og Terje f. 1959), Grethe-Lill (f. 1936, g. 1958 m. Oddvar Risløkken f. 1933, tre barn: Unni f. 1960, Rune f. 1963 og Mona f. 1967) og Inger Jorunn (f. 1939 – se nedenfor).⁶³ Arnt g.2 i 1943 m. Signe Oliva Isaksen (1916–1985) fra Sigerfjord i Vesterålen, to barn: Wenche Elisabeth (f. 1943, én sønn Stian Thomas f. 1972) og Jan Arnt (f. 1954).

* Lovise (1913–1998) g.m. Johannes Åsbråten (1912–1996), eier av Pamperud fra 1951, én adoptivdatter Inger Jorunn – se nedenfor.

⁶³ Etter morens død i 1940 vokste Bjørg Karin opp hos faren, mens Grethe-Lill flyttet til sin mormors søster Ingeborg f. Løbben og Anders Jørgensen Gornnæs på Nordre Gornnes (som var barnløse). Hun fant seg imidlertid ikke til rette der, og flyttet seinere til sine besteforeldre, Anne Mathilde og Karl Anton Ruud, i Pamperud. Yngste datter Inger Jorunn ble adoptert av sin tante Lovise og hennes mann Johannes Åsbråten, som var bosatt i Hønefoss til 1948 (og siden i Pamperud).

* Rolf (f. 1915–1980, tvilling), bosatt i Oslo, g. 1942 m. Ingrid Olsen (1916–1990) fra Bærum (siden skilt), tre barn: Solveig Frøydis (f. 1945, g. 1964 m. Knut Thorstensen f. 1944, to barn: Rune f. 1964 og Bente f. 1968), Bjørg Elisabeth (f. 1950) og Anne Lise (f. 1952, g. 1968 m. Dag Terje Billkvam f. 1951, to barn: Jeanette f. 1969 og Benedicte Madeleine f. 1984).

* Reidar (1915–1989, tvilling), bosatt i Oslo, g. 1944 m. Gerda Marie Fossum (1920–1999) fra Nittedal (siden skilt), én datter Berit (f. 1945), g.m.

Fra feiringen av Gudrun Kristiansens 85-årsdag på Pamperud (nå Pamperudbakken) 13. juni 1988. Stående mellom søylene bakerst: Bjørg Elisabeth Ruud (f. 1950) (venstre) og Grethe-Lill Risløkken (f. 1936). Stående fra venstre: Anton Jørve (1917–2001), Dagmar Gornes (1909–1999), Johannes Åsbråten (1912–1996), Kjell Ivar Sortebeck (f. 1946), Lovise Åsbråten (1913–1998), Else Jørve (1919–2006), Per Olafsen (1923–1997), Margit Larsen (1913–1991), Gunnar Ruud (1907–1996 – delvis skjult), Kjell Roald Holm (f. 1929), Lillegull Solvi Sortebeck (f. 1945 – delvis skjult), Bjørg Karin Holm (f. 1933 – med briller), jublant Gudrun Kristiansen (1903–1989 – foran), Reidar Ruud (1915–1989), Oddvar Risløkken (f. 1933), Inger Jorunn Saur (f. 1939 – framoverbøyd), Steinar Kvam (f. 1957 – bakerst), Arnt Monrad Ruud (1909–1989), Tore Saur (1937–2005 – delvis skjult) og Viggo Ree (f. 1950). Sittende foran fra venstre: Hilde Olafsen (f. 1955), Henrik Holtan-Hartwig (f. 1979), Grete Olafsen (f. 1951), Marius Holtan-Hartwig (f. 1977) og Henny Olafsen (f. 1930).

Foto: Viggo Ree

«TYRIFJORDENS SISTE SJØMANN»

Johannes Åsbråten drev som tømmerfløter ved siden av småbruket. Han begynte på «Grev Wedel» i 1947, og fikk et par år sammen med svigerfaren Karl Syversen Ruud, før denne ble pensjonist. Seinere var Johannes på «Greven» til tømmerføring. Han tok slutt i 1967. I en bok om båttrafikken på fjorden er han blitt kalt «Tyrifjordens siste sjømann og hederskar».*

* Asbjørn N. Jakobsen: «En reise i tiden – fra 1839–1949», s. 8–9.

Erik Bjerkvoll (f. 1942) fra Oslo, to sønner: Frode (f. 1971) og Espen (f. 1972).

* Einar (1917–1921), d. 4 år gammel av «mavebetændelse».

* Else (1919–2006), g. 1946 m. Anton Jørve (1917–2001) fra Åsbygda, én sønn Kjell Birger (f. 1946) – se gnr. 216/34 Bjørkheim (Gomnesveien 127).

Anne Mathilde og Karl Anton Syversen Ruud bodde i Vikersund de første årene de var gift, og de to eldste barna ble født der. Like etter 1900 flyttet de tilbake til Hole, og bosatte seg i Pamperud, som de leide av hans far inntil de overtok bruket i 1909.

I 1922 kjøpte Karl Anton Syversen Ruud en tilleggsparcell Hasalløkka (gnr. 37/17 av skyld mark 1,15) fra Vestre Rud for 5.500 kroner, og lånte da 6.000 kroner i Ringerikes Sparebank mot pant i de to eiendommene. Dette lånet synes å ha blitt avløst et halvt år seinere av et pantelån til Småbruk- og boligbanken på 5.700 kroner.

I 1933 ble det inngått leiekontrakt med svigersønnen Ludvig Spørck på en hyttetomt «så lenge han ønsket» mot en årlig leie på 5 kroner.

Ved skjøte av 11. september 1951 ble Pamperud (gnr. 37/9 og 17) solgt til svigersønnen Johannes Åsbråten for 7.000 kroner og føderåd av 5-årlig verdi 5.000 kroner.

JOHANNES ÅSBRÅTEN (1912–1996) fra Haugsbygd var småbruker og tømmerfløter, og giftet seg i 1938 med LOVISE RUUD (1913–1998). De var bosatt i Hønefoss til 1948, da de flyttet til Pamperud. Ekteskapet var barnløst, men de fikk en adoptivdatter, Inger Jorunn (f. 1939), datter av Lovises bror Arnt i hans første ekteskap med Emilie Larsen – se ovenfor.

I 1955 ble det utskilt en tomt (gnr. 216/34 Bjørkheim) som ble overdratt til eierens svoger Anton Jørve, og i 1962 ble så bygninger og tun i Pamperud utskilt som egen eiendom (gnr. 37/52 Pamperudbakken) og solgt til svogeren Birger Kristiansen for 10.000 kroner. Lovise og Johannes Åsbråten bygde i 1962–63 nytt hus litt nedenfor, nærmere Gomnesveien, og bosatte seg der.

I 1968 ble det skilt ut to parseller (hver på 1,9 dekar) i utmarka mot Rudshaugen, som ble solgt til familiemedlemmer – gnr. 216/58 Åsen I og 216/59 Åsen II.

I september 1984 ble Pamperud solgt til adoptivdatteren Inger Jorunn og hennes mann for 85.000 kroner og boret til Lovise og Johannes Åsbråten i deres levetid. De nye eierne flyttet til Pamperud først i 1989, etter å ha bygd på huset til generasjonsbolig.

INGER JORUNN SAUR f. Åsbråten (f. 1939) ble gift i 1961 med TORE SAUR (1937–2005) fra Øvre Kvam i Nord-Trøndelag. De har tre barn:

Seks av Ruud-søsknene fra Pamperud samlet under feiringen av 85-årsdagen til Gudrun Kristiansen utenfor barndomshjemmet den 13.6.1988. Fra venstre: Lovise Åsbråten (1913–1998), Gunnar Ruud (1907–1996), Else Jørve (1919–2006), Gudrun Kristiansen (1903–1989), Reidar Ruud (1915–1989) og Arnt Monrad Ruud (1909–1989).

Foto: Viggo Ree

* Lise Torunn (f. 1961), bosatt på Nakkerud, samboer med Arne Norli (f. 1959) fra Modum, én datter Mia Marie (f. 2000). Fra tidligere ekteskap (g. 1984) med Arnfinn Roald Söderholm (f. 1952) fra Kamøyvær i Troms har hun fem barn: Arnulf Roald (f. 1985), Ann-Louis (f. 1987), Cecilie Mari (f. 1990), Sonja Terese (f. 1992) og Edel Sofie (f. 1994). Arne Norli har fra tidligere én datter Lillian (f. 1989).

* Per Tore (f. 1962), bosatt i Pamperud, fra tidligere ekteskap med Hanne Eide (f. 1968) fra Hokkund har han to barn: Tanita (f. 1994) og Ruben (f. 1997).

* Jens (f. 1970), bosatt i Nannestad, samboer fra 1996 og gift 2005 med Eva Smedstad (f. 1973 i Sør-Korea), to døtre: Lilly (f. 1999) og Malin (f. 2003).

Tore Saur var jordbruksutdannet (ved Mære landbruksskole i Nord-Trøndelag). Hans første jobb var som gartner-medhjelper på Rytteraker gård i Hole. I perioden 1960–1997 arbeidet han i frukt- og grønnsaksgrossistfirmaet Per Knudsmoen AS på Økern i Oslo, hvor han i mange år var lagersjef. Inger Jorunn Saur har arbeidet som sykepleier ved Hvalheim bo- og behandlingssenter på Røyse (pensjonist fra 2006).

Pamperud har i dag 25 dekar dyrket jord (som leies bort til eierne av Stua Fjeld), 10 dekar skog og 5 dekar annen utmark. Enebolig bygd 1962–63 (påbygd 1989 som generasjonsbolig), gammel smie, og garasje (2006).

Roa (Roaløkka) gnr. 216/10 – Tyrifjordveien 43

I 1798 ble den tidligere husmannsplassen Roaløkka utskilt fra vestre Rud (løpenr. 117, seinere bnr. 4) og solgt til ABRAHAM KNUT-

SEN SOTERUD for 160 riksdaler. Skjøte synes ikke å ha blitt utstedt, og noe må ha gått galt, for i 1801 satt Abraham Knutsen som husmann på plassen.

I 1809 solgte så Vestre Ruds eier Roaløkka på nytt til CHRISTEN DANIELSEN FJELD, eier av Stua Fjeld. Han synes å ha brukt den som husmannsplass en periode, før den i 1846 ble solgt til sønnen Nils for 100 spesidaler.

NILS CHRISTENSEN FJELD (f. 1803) var siden 1828 eier av nabo-bruket Svenskerud, og drev rimeligvis de to brukene sammen. Han var gift med DORTHEA CORNELIUSDATTER BØNSNÆS (f. 1800), og vi kjenner seks av deres barn – se gnr. 38/10 Svenskerud under Fjeld.

Etter Nils Christensens død (skifte sluttet i 1850) ble begge eiendommene utlagt enka, som i 1862 solgte Roaløkka til Kristian Kristoffersen Gomnæs for 300 spesidaler. Den nye eieren lånte 150 spesidaler i Hypotekbanken mot pant i bruket.

KRISTIAN KRISTOFFERSEN ROALØKKEN (f. 1830) var «skomaker for egen regning», og han skal ha vært en av de dyktigste i Hole til å sy smiebelger av semsket saueskinn. Han var gift med BERTE MARIE NILSDATTER (f. 1830), og vi kjenner tre av deres barn:

* Nils (f. 1858).

* Dorthea (f. 1861).

* Anne (f. 1863), g.m. Johannes Johannessen, eiere av Roaløkka fra 1900, minst seks barn – se nedenfor.

I 1865 satt Berte Marie (35) og Kristian (35) i Roaløkka med sine tre barn. De hadde 2 storfe, 2 sauer og 1 gris, og sådde 1/8 t. rug, 1/4 t. bygg, 1 t. blandkorn og 2 t. poteter.

I 1899 ble det utskilt en skogteig på Krokskogen (gnr. 37/13 Roastykket av skyld 5 øre), som ble solgt til grosserer Ths. Fearnley for 150 kroner.

I desember 1900 bodde Berte Marie og Kristian Roaløkka på bruket med en datterdatter, Jenny Johanneddatter (18), som ble registrert som tjenestepike. Men det var da deres svigersønn (og Jennys far), Johannes Johannessen, som var eier. Ved kjøte av 20. juni s.å. hadde han kjøpt Roaløkka for 1.500 kroner, med livøre til svigerforeldrene i deres levetid (av 5-årlig verdi 750 kroner).

JOHANNES JOHANNESSEN RUUD (f. 1857) giftet seg i 1882 med ANNE KRISTIANSDATTER RUUD (f. 1863) Han var fyrbøter ved Hole meieri i Svensrud. I desember 1900 bodde de i Grønvold under Mo med de fem yngste barna (se bind 3, s. 73). Han er da oppført som forhenværende meierimaskinist, og drev som gårds- og skogsarbeider. Vi kjenner seks av deres barn:

I skogen nord for Jenseløkka, på grensen mellom Leine og Fjeld, ligger flere gamle steingjerder som eiendomsgrenser mellom åkerlappene. Barna på bildet er Elise Ruud (f. 1995) fra Jenseløkka, og Marius Fagerli (f. 2000), som bor i Rudshaugen 42.

© Fotograf Marit Fagerli

* Jenny Marie (f. 1882), g. 1910 m. Mads Johansen Frog (f. 1886) fra Søringa ved Vik (politikonstabel i Kristiania), én datter Solveig.

* Karl Johan (f. 1884), i 1900 sagarbeider, seinere eier av Nordre Ullern, g. 1911 m. Elise Andersdatter Lehne (1877–1971), én sønn Kåre (f. 1918). Elise hadde fra tidligere sønnen Arne (f. 1911) – se gnr. 207/2 Nordre Ullern.

* Bertha Mathilde (f. 1890), bosatt i Oslo, seinere i Nittedal, g.m. Tharald Fossum fra Aurskog/Høland, fire barn: Jenny Bolette, Gerda Marie,⁶⁴ Thorleif og Arne.

* Aksel (f. 1893), bosatt i Oslo, g.m. Helga Frog fra Helgelandsmoen, to døtre (tvillinger): Aslaug og Esther.

* Nils (1896–1980), bosatt i Oslo, g.m. Ingjerd Solberg fra Oslo, to døtre: Astrid og Gunvor.

* Agnes Josefine (1900–1990), ugift, fra 1940 eier av Roaløkka – se nedenfor.

⁶⁴ Gerda Marie Fossum ble g.1 m. Reidar Ruud fra Pamperud (én datter Berit f. 1945), og g.2 m. Johannes Hodt fra Øvre Hodt – se gnr. 216/9 Pamperud og gnr. 209/39 Bakkegløtt (Hundstadveien 279).

I 1915 kjøpte Johannes Johannessen Ruud også den tidligere husmannsplassen Bestefarshagen, ved fjorden på nordsida av Roaløkka, for 1.000 kroner. Han lånte da 1.200 kroner av sakfører Bache mot pant i de to eiendommene. Bestefarshagen (av skyld 16 øre) ble siden drevet sammen med Roaløkka, inntil den ble solgt igjen i 1942. Den har siden vært fritidseiendom – se gnr. 216/16 Bestefarshagen.

Ved skjøte av 5. juni 1940 overdro Anne Ruud (som da var enke) Roaløkka med Bestefarshagen til yngste datter Agnes for 5.000 kroner, hvorav 1.000 kroner for løsøre.

AGNES JOSEFINE RUUD (1900–1990) var ugift, og hadde to pleiesønner: Leif og Kåre Onsakerbråten (tvillinger, f. 1935). I 1953 solgte hun en hyttetomt, Vennerstua, lengst sør på eiendommen.

Ved skjøte av 18. januar 1963 ble pleiesønnen Leif ny eier av Roaløkka. Kjøpesummen var 2.025 kroner, med livøre til selger i hennes levetid. I juli s.å. solgte han en hyttetomt, Aspelund, ved fjorden på nordsiden av gårdstunet.

LEIF ONSAKERBRÅTEN (f. 1935) arbeidet ved Norske Skog Folum, og var samboer med KIM OLSEN (f. 1951) fra Thailand.

Siden august 2004 har tre av barna til Astrid Ruud Jørstad (Agnes Josefine Ruuds niese) vært eiere av Roaløkka: Jorun Hilde Svendsen, Morten Jørstad og Knut Jørstad. De er alle bosatt utenfor bygda. I dag bor Kim Olsen i Roaløkka.

Enebolig bygd cirka 1968. Den gamle stua og låven er revet.

Jenseløkka (Gata) gnr. 216/11 – Rudshaugen 9

Jenseløkka ligger på oversiden av bygdeveien lengst sør i Vestre Ruds gårdsvald, og er tidligere husmannsplass (Gata). Den ble utskilt fra løpenr. 116 Vestre Rud i 1888 (av skyld 33 øre) og ved skjøte av 4. mars 1889 solgt til Peder Johansen Ruud for 740 kroner. Men Peder var registrert som selveier allerede i folketellinga i 1865, da det ble opplyst at Gata «ligger i skyld med Ruud». Trolig var Gata eget bruk fra en gang tidlig i 1850-årene.⁶⁵

PEDER JOHANSEN RUUD (1831–1906) var fra Nærstad i Nordrehov, sønn av Johan Martin Nærstad og Elise Nilsdatter. Han ble gift med KAREN JENSDATTER (1836–1910) fra husmannsplassen Hagastua under Gomnes. De fikk seks barn:

⁶⁵ I *Norske gårdsbruk* (1948) heter det at «garden har vært i ætta fra omkring 1850».

* Elise (1864–1881), d. 17 år gammel av hjernebetennelse som tjenestepike.

* Johan Martin (f. 1866), bosatt i Hønefoss, i 1900 ugift reparatør ved Hønefoss Brug.

* Jørgen (1869–1893), d. 24 år gammel, ugift.

* Gustav (f. 1872), bosatt i Hønefoss, ugift.

* Inger Marie (1874–1875), d. 6 uker gammel.⁶⁶

* Ingvald (1877–1943),⁶⁷ seinere eier av Jenseløkka, g.m. Hilda Amalie Johansen fra Enebakk, tre barn – se nedenfor.

I 1865 satt Peder Johansen Ruud (34) og Karen Jensdatter (29) i Gata (kalt det i folketellinga) med sin eldste datter Elise (2) og Karens mor, Inger Kristoffersdatter (57, enke og «Føderaadstager»). De hadde 2 storfe og 1 sau, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{3}{8}$ t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 3 t. poteter.

I årene som fulgte kjøpte Peder Johansen Ruud flere tilleggsparseller, og i 1890 fikk han brev fra fogden om at denne i sin «Cassebog» hadde sammenføyd Peders eiendommer 116d Gata, 124c Fjeld, 127d Fjeld (gnr. 38/24), 128d Fjeld, 127i Pungen (gnr. 38/29, kjøpt fra Oppistua Fjeld i 1889 for 56 kroner) og 134g Pungen (gnr. 38/30, kjøpt fra Vestigarden Fjeld i 1888 for 52 kroner) til én eiendom.

I 1900 satt Karen Jensdatter (64) og Peder Johansen Ruud (69) i Jenseløkka (som bruket ble kalt i folketellinga) med sønnen Ingvald (23), som var sliperiarbeider.

Etter foreldrenes død ble Gata overdratt til yngste sønn, Ingvald, for 1.000 kroner. Skjøtet ble utstedt 26. februar 1926.

⁶⁶ Inger Marie ble hjemmedøpt av mormora Inger Kristoffersdatter Ruud, men døde før «Daabens Confirmation i Kircken».

⁶⁷ Da Ingvald Pedersen Ruud ble konfirmert i 1891, skrev klokker Ole Hurum «næsten meget godt» ved siden av konfirmantens navn i kirkeboka.

Jenseløkka rundt 1950. Det gamle våningshuset fra rundt 1860 ble revet i 1957, og låven med stall og fjøs (bygd 1916) ble revet rundt 1960.

*Jenseløkka (Gata) i 2006.
Hovedbygningen (til høyre)
ble bygd i 1958.*

© Fotograf Marit Fagerli

INGVALD PEDERSEN RUUD (1877–1943) ble i 1913 gift med HILDA AMALIE JOHANSEN (1880–1971) fra Enebakk. De fikk tre barn:

* Ingeborg Hjørdis (1913–1945), g.m. Kristian Odden fra Norderhov, én datter Inger Karin (f. 1942), bosatt i Arendal, g.m. Peder Anton Olsen (f. 1941), to barn: Irene (f. 1962, g.m. Holte-Hanssen, to sønner: Morten og Petter), og Øyvind (f. 1969).

* Alf Peder (1916–2004), eier av Jenseløkka fra 1956, g.m. Thora Ovidia Ruud, tre barn – se nedenfor.

* Ester Karin (1923–1992), ugift – se gnr. 216/64 Rudshaugen 14.

Siden 1906 var Ingvald Pedersen Ruud eier av parsellen Storløkka («Storlykkja», gnr. 38/5 av skyld mark 1,09), tidligere husmannsplass under Hitre Søgarden Fjeld og selvstendig bruk fra 1865). Storløkka lå i åsen rett vestenfor Gata, og har siden 1926 vært en del av dette bruket.

I 1924 kjøpte Ingvald Pedersen Ruud som tilleggsjord en parsell Nordli (gnr. 37/19 av skyld 90 øre) fra hovedbølet for 4.000 kroner, og lånte hele kjøpesummen i Ringerikes sparebank mot pant i eiendommene. Fra denne parsellen, som siden har vært en del av Gata, er siden utskilt disse boligtomtene langs Gomnesveien og i Rudshaugen: gnr. 38/22 Holtet (1939), gnr. 38/25 Rudheim (1946), gnr. 38/43 Lykkebo (1960), gnr. 216/63 Skrenten og

216/64 Nordlia (1973). I 1958 ble dessuten en boligomt utskilt fra gnr. 38/11 Gata (gnr. 38/39 Furuly).⁶⁸

Etter Ingvald Pedersen Ruuds død i 1943 fikk Hilda Ruud uskiftebevilning, og drev bruket videre med hjelp av hjemmeværende barn. Jorda ble seinere leid bort til Harald Ruud i Bråten Fjeld (i dag Halvard Ruud).

I 1948 hadde Jenseløkka (av skyld mark 2,39) 50 dekar dyrket jord (mold og leire) og 40 dekar annet jordbruksareal, 1 hest, 3 kyr, 1 ungdyr, 2 griser og 70 høner. Ved skjøte av 7. november 1956 overdro hun Jenseløkka (gnr. 37/11, 37/19 og 38/5) til sønnen Alf Peder med huslyrett til Hilda Ruud i hennes levetid.

ALF PEDER RUUD (1916–2004) var byggmester av yrke, og HV-områdesjef i Hole fra 1947 til 1972 (befalsskole 1939–40). Han giftet seg i 1952 med THORA OVIDIA SOLUM (f. 1925) fra Nygård på Røyse, som i perioden 1978–2004 førte regnskapene i mannens firma. De fikk tre barn:

* Peder (f. 1953), eier av Nygård siden 1983, samboer med Torunn Nerby (f. 1958) fra Haug – se bind 3 side100.

* Åse Elisabeth (f. 1955), bosatt på østsida av Steinsfjorden, samboer med Karstein Johan Hoddevik (f. 1950) – ingen barn.

* Torbjørn (f. 1958), eier av Jenseløkka siden 1996, g.m. Torun Eskevik, fire barn – se nedenfor.

⁶⁸ Gårdsnumrene i Hole ble endret i 1964 da Hole ble en del av Ringerike stor-kommune. Gårdsnumrene i Hole kom da etter de 179 gårdsvaldene i Hønefoss, Norderhov og Ådal. Vestre Rud fikk da gnr. 216, mot tidligere gnr. 37. Etter at Hole ble egen kommune igjen i 1977, ble de nye gårdsnumrene beholdt.

*Ingvald Pedersen Ruud
(1877–1943).*

*Hilda Amalie Ruud
f. Johansen (1880–1971).*

*Thora Ruud f. Solum
(f. 1925) og Alf Ruud
(1916–2004).*

BYGGMESTEREN

Alf Ruud var byggmester og knyttet til seg bygdekarer når han fikk større oppdrag. Etter hvert økte virksomheten i omfang, og på det meste sysselsatte han inntil 25 ansatte. Alf Ruud bygde flere større bygg i distriktet, blant annet Hole kirke (innviet 1954), Hole herredshus (1955, og 2. byggetrinn 1987), Vik skole (1962), Tyrifjord videregående skole (2. byggetrinn 1963–64 og 3. byggetrinn 1968–70), Høyehall bo- og rehabiliteringssted (1968), Jevnaker sykehjem (1973), Kirkeskolen (1977), Røyestoppen sykehjem (1978–79), Røyse skole (tilbygg med svømmehall 1983), Tronrud Engineering (1984 og 1994–97) og flere bygninger ved Sundvolden Hotel. Alf Ruud ble i 2003 tildelt Hole kommunes kulturpris, fordi han «gjennom en årrekke har satt sitt preg på bygda. Han har vært ansvarlig for både offentlige og private byggverk, som både nåtid og ettertid vil få glede av».*

* I grunngivelsen for forslaget om å gi prisen til Alf Ruud (fra Hole bygdekvinnelag).

Byggmester Alf Ruud (1916–2004) satte opp en rekke større bygg i Hole. I 2003 ble han tildelt Hole kommunes kulturpris.

I august 1996 overtok yngste sønn, TORBJØRN RUUD (f. 1958) som eier av Jenseløkka. Han er utdannet lærer, og arbeider i dag i Kirkens Nødhjelp i Oslo. Han er gift med TORUN ESKEVIK (f. 1960) fra Kvernaland på Jæren, som er utdannet lærer. Hun arbeider i dag som pleieassistent ved Hole bo- og rehabiliteringssenter. De fikk fire barn: Mariann (f. og d. 1987), Håvard (f. 1988), Ingeborg (f. 1990) og Elise (f. 1995).

Jenseløkka har i dag 47 dekar dyrket jord (leies bort til Halvard Ruud i Bråten Fjeld) og 40 dekar annet jordbruksareal samt traktor.

Av bygninger i Jenseløkka er hovedbygning (bygd 1958), kårbygning (opprinnelig verksted med vognskjul og potetkjeller, ombygd 1952 og påbygd 1987), stabbur (1944) og lagerhus (1960).

Et gammelt våningshus (bygd ca. 1860) ble revet 1957, og låve med stall og fjøs (1916) ble revet rundt 1960.

Rudshaugen gnr. 216/12

Rudshaugen er en tidligere husmannsplass under Vestre Rud løpenr. 117 (seinere bnr. 4), og ble i 1865 drevet av «Afgiftsbruger» ANDERS JOHANNESSEN (51) fra Hengsle under Helgeland og hustru KAREN HANSDATTER (41, f. i Modum). De bodde da i Rudshaugen med fire barn: Jørgine (15), Berte Marie (12), Hans (10) og Johan (2). De hadde 1 hest, 1 ku og 3 sauer, og sådde ½ t. blandkorn og 3 t. poteter.

I 1888 ble Rudshaugen utskilt fra Vestre Rud og solgt til MARTIN OLSEN FJELD (f. 1856), sønn i naboplassen Torstensløkka. Martin Olsen Fjeld var også eier av tre parseller som lå inntil, og som alle var utskilt fra Fjeld, og disse fire parseller har siden vært ett bruk med navn Rudshaugen: gnr. 37/12 Rudshaugen (2 øre), gnr. 38/11 Fjeld (14 øre), gnr. 38/14 Fjeld (9 øre) og gnr. 38/23 Torstensløkka (11 øre).

I 1896 ble Martin Olsen Fjeld eier av Øvre Gomnes, og solgte da – ved skjøte av 8. februar 1896 – Rudshaugen til Syver Kristoffersen Gomnes for 1.800 kr. Kjøperen lånte 1.000 kroner i Hole sparebank mot pant i eiendommen.

SYVER KRISTOFFERSEN RUUD (Gomnes) (f. 1844) var fra Knipen under Gomnes, og var kaptein på DS «Activ» som drev med tømmerseping i Tyrifjorden. Han var gift med MAREN SØRINE OLS-DATTER (f. 1842), og vi kjenner fem av deres barn: David, Karl, Olava, Lars og Lovise – se gnr. 216/9 Pamperud.

Fra 1876 var Syver Kristoffersen Ruud eier av nabobruket Haslelønnbråten (Pamperud), men synes å ha flyttet til Rudshaugen da han kjøpte dette bruket i 1896. Pamperud ble solgt til sønnen Karl i 1909.

I 1900 bodde Maren Sørine og Syver i Rudshaugen med sin yngste datter Lovise (f. 1883) og en liten jente, Margit Larsdatter (f. 1899). Sistnevnte ble registrert som «hørende til familien».

Ved skjøte av 19. august 1918 solgte Syver K. Ruud Rudshaugen til Ole Johannessen Hundstad for 9.800 kroner, med huslyrett for selger i hans levetid.

OLE JOHANNESSEN HUNDSTAD (f. 1859) var sønn av smed Johannes Olsen Hundstad (fra Lille Hundstad) og hustru Karen Andersdatter. Foreldrene var en tid eiere av Nordenga under Fjeld, og seinere en av Leine-gårdene – se gnr. 215/1 Leine. Han drev

Maren Sørine Olsdatter (f. 1842) og Syver Kristoffersen Ruud (f. 1844) med datteren Lovise (f. 1883) utenfor stua i Rudshaugen cirka 1903.

«VAARBÆR KO, HØSTBÆR KVIE»

«Mandag den 2den september d.å. kl 2 em. blir efter begjæring av Syver Ruud, grundet gaardsalg, offentlig auktion avholdt paa Rudshaugen av Vestre Rud, Hole, til bortsalg av: vaarbær ko, høstbær kvie, træske-maskin, hakkelsmaskin, slipesteten, saltstette,, bøler, andet træbohave, spader, greip, grev, tjor, bugget, sofa, kommode, spisebord med plater, ottedages stueur i kasse, seng, lakener, puter, tepper, borde, stole, gammelt klaver, stentøi, glastøi, stor gryte, andre gryter, kjedeler og diverse kjøkkentøi, komfūr, ovne m.m. Hole lensmandsbestilling den 20 august 1918. N. Nicolaisen.» Auksjonen innbrakte kr. 2.777,35, og etter fra-drag av godtgjørelse til lensmann Nicolaisen og vitner (kr 8,00), annonser i Ringerikes Blad (kr 9,20) og Hønefoss & Oplands Socialdemokrat (kr 8,80) samt porto (kr 1,80), ble resultatet kr 2.749,55 til Syver Kristoffersen Ruud.

Foran uthuset på Rudshaugen i 1921. Bak fra venstre: Anne Mathilde Gomnes Ruud (1877–1959), Karl Anton Syversen Ruud (1874–1959) og Olava Syverdatter Engerbretsen (f. 1878). Foran: Else Ruud (1919–2006).

Hundstad landhandleri til 1936, og var gift med MATHILDE SYVERINE SØRENSDATTER RUUD (f. 1876) fra Sersjantløkka. Ekteskapet var barnløst. Ved skjøte av 18. februar 1936 solgte Ole Johannesen Hundstad Rudshaugen til Johannes M. Narvestad for 5.000 kroner, og kjøpte i stedet en parsell ved Hundstad, hvor de bygde hus – se gnr. 209/11 Åsheim (Hundstadveien 251).

JOHANNES M. NARVESTAD (1858–1944) var byggmester i Oslo, og brukte Rudshaugen som feriested.

Under krigen drev et lag fra Hjemmestyrkene med kurs og instruksjon i Rudshaugen, som da stod ubebodd i perioder.⁶⁹ I 1950-årene brant låven i Rudshaugen ned til grunnen.

Etter byggmester Narvestads død ble eiendommen overtatt av døtrene, Julie Grøndahl og Signy Danielsen. Siden 2000 har sistnevntes datter, KIRSTEN DANIELSEN (f. 1944), vært eier. Hun er dr. philos. og forsker ved NOVA (Norsk institutt for oppvekst, velferd og aldring), og er gift med professor OTTAR BROX. De er bosatt i Oslo, og bruker Rudshaugen som feriested.

Bestefarshagen gnr. 216/16

Bestefarshagen ligger ved fjorden lengst nord i Vestre Ruds gårdsvald. Parsellen ble utskilt i 1915 og solgt som tilleggsjord til Johannes Johannessen Ruud, eier av nabobruket Roaløkka, for 1.000 kroner.

Bestefarshagen (gnr. 37/16 av skyld 16 øre) synes ikke å ha vært tidligere husmannsplass. Parsellen ble drevet sammen med Roaløkka inntil 1942, da den av eieren Agnes Ruud ble solgt til Eugenie Lund for 4.500 kroner. Den har siden vært fritidseiendom.

⁶⁹ Laget bestod av Torbjørn Slåtto, Nicolai Hafnor, Hans Strand, Jørgen Frøshaug, Einar Rebne, Svein Ruud og Ove Roulund (opplyst av Ove Roulund november 2005).

Eugenie Lund var eier til 1973, og solgte da til Ernst Willy Hansen (f. 1905). I 1989 var det hjemmelsovergang til barna Rolf Johnny Hansen (f. 1932) og Anne Marie Evensen (f. 1940). Siden 1998 har Ole Einar Gjerde (f. 1959) på Frok i Norderhov vært eier av Bestefarshagen. Eiendommen er på 6,2 dekar.

Tyrihauen gnr. 216/23

I 1939 ble en parsell Tyrihauen (gnr. 37/23 av skyld mark 1,40) utskilt fra Vestre Rud og solgt til Oddvar Larsen for 12.000 kroner. Parsellen lå mellom bygdeveien (Gomnesveien) og Tyrifjordveien (ned mot Solheim), og til eiendommen hørte en mindre parsell nede ved fjorden nord for Bestefarshagen (utskilt fra Tyrihauen i 1989 – gnr. 216/70).

Oddvar Larsen (f. 1903) fra Oslo var redaktør av Arbeidermagasinet, og bygde hytte på eiendommen (og båthus ved fjorden). I 1949 solgte han eiendommen til Ivar Olsen for 46.000 kroner.

Ivar Olsen (f. 1903) var boktrykker i Oslo, og brukte Tyrihauen som fritidseiendom. Han bygde ytterligere en hytte, og også et større hønehus hvor det ble drevet hønseri. Her var Edin Ruud fra Røyse bestyrer, og det ble også dyrket poteter og bær (særlig solbær).

I 1950 overdro Ivar Olsen – med samtykke fra hustru Marga Marie – eiendommen til datteren Berit Olsen (f. 1938). Hun var gift med Franco D'Este fra Italia (siden skilt), og de har én datter, Elisabeth (f. 1956).

I 1962 overtok moren, Marga Marie Olsen (f. 1908) som eier, og hun solgte i 1970 hønehuset, en av hyttene og det meste av jordveien – i alt ca 26 dekar – til Adventistsamfunnets Eiendomsselskap (i dag Syvendedags Adventistsamfunnet Eiendom) for 250.000 kroner. Hønehuset ble i 1973–74 ombygd til barneskole (Tyrifjord skole) – se gnr. 216/61.

Det gjenstående av eiendommen samt den andre hytta ble i 1981 ved gavebrev overført til datterdatteren Elisabeth D'Este (f. 1956). Fra tidligere ekteskap med Arvid Gudmund Tuvsjøen (f. 1952) fra Røyse har hun to barn: Jarle (f. 1975) og Jasmine (f. 1978).

I 1989 skilte Elisabeth D'Este ut den delen av eiendommen som lå nede ved fjorden nord for Bestefarshagen, og bygde her en fritidsbolig – se gnr. 216/70 Sersjantløkka 38. Resten av «gamle» Tyrihauen solgte hun i 1992 til Syvendedags Adventistsamfunnet Eiendom.

De to hyttene på øvre del av Tyrihauen er blitt brukt som bolig for «ettåringer» (studentmisjonærer) ved Tyrifjord videregående skole, og én har også vært leid bort til speiderne.

Birger Kristiansen (1902-1988) og Gudrun Kristiansen (1903-1989) i eplehagen på Pamperud (nå Pamperudbakken) en sommerdag i 1984. De to kjøpte Pamperudbakken-eiendommen med hovedbygningene på Pamperud i 1962.

Foto: Viggo Ree

Pamperudbakken gnr. 216/52 Gornesveien 139

I 1962 ble bygninger og gårdstun i «gamle» Pamperud utskilt og solgt til eiernes svoger Birger Kristiansen for 10.000 kroner.⁷⁰

Birger Kristiansen (1902–1988) fra Oslo var kranfører av yrke, og gift med Gudrun Ruud (1903–1989) fra Pamperud. De var bosatt i Oslo, og brukte Pamperudbakken som feriested. De fikk én adoptivdatter Henny (f. 1930),⁷¹ som i 1950 ble gift med Per Olafsen (1923–1997) fra Oslo. De har to døtre:

*Grete (f. 1951), eier av Pamperudbakken siden 1979, g. m. Viggo Ree (f. 1950), én sønn Benjamin (f. 1989) – se nedenfor.

* Hilde (f. 1955), bosatt i Oslo, g. 1989 med Steinar Ove Kvam (f. 1957) fra Oslo, to barn (tvillinger): Morten og Trine (f. 1989). Fra tidligere ekteskap med Trygve Holtan-Hartwig (f. 1952) fra Oslo har Hilde to barn: Marius (f. 1977) og Henrik (f. 1979).

I 1979 ble eiendommen overdratt til datterdatteren Grete Olafsen for 30.000 kroner med bruksrett for Gudrun og Birger Kristiansen i deres levetid. Den nye eieren brukte også Pamperudbakken som feriested, inntil hun flyttet dit med sin familie i april 1990.

Grete Olafsen (f. 1951) er barnevernspedagog i Barne-, ungdoms- og familieetaten (statlig etatkontor i bl.a. Hønefoss), og ble i 1983 gift med Viggo Ree (f. 1950), som er oppvokst i Nordre Osen, Åmot i Hedmark og (fra 1958) på Jeløy i Moss. De har én sønn, Benjamin (f. 1989).

Viggo Ree er utdannet billedkunstner ved Statens Håndverks- og Kunstindustriskole i Oslo (1980). Han er dessuten forfatter og har skrevet flere bøker og over 400 artikler om naturvern, ornitologi og store pattedyr. Siden 1993 har han drevet enkeltmannsforetaket Norsk Natur – Viggo Ree, med bl.a. biologisk konsulentvirksomhet. Etter at Viggo Ree flyttet til Hole i 1990, har han bl.a. arbeidet for vern av viktige våtmarkslokaliteter i Nordre Tyrifjorden våtmarksystem, deltatt i sjøfuglovervåkingen i Steinsfjorden/Tyri-fjorden og gjennomført ulike ornitologiske registreringer i området.

Pamperudbakken er på 1,9 dekar. Eldste del av våningshuset er fra tidlig på 1800-tallet, og ble påbygd en nordre del ca 1900. Huset er ytterligere påbygd i 1984, 1990–91 og 2004. Øvrige bygninger er en gjestehytte (bygd i 1920-årene) og et mindre uthus/

⁷⁰ Navnet Pamperudbakken ble satt på eiendommen da Grete Olafsen og Viggo Ree flyttet dit i april 1990.

⁷¹ Henny var egentlig datter av Gudruns søster Ingrid (se omtale av Pamperud).

bod. En del av den gamle låven i Pamperud står fortsatt inntil tunet, men ligger på gnr. 216/9 Pamperud og brukes som vedlager.

Tyri fjord skole gnr. 216/61 – Gornesveien 62

Eiendom på 25 dekar, som ble utskilt fra Tyrihauen (Gornesveien 64) i 1970 og solgt til Adventistsamfundets Eiendomsselskap for 250.000 kroner. Et tidligere hønsehus på eiendommen ble ombygd til barneskole i 1973–74, og dermed kunne Tyri fjord skole (etablert i 1970 i lokaler på den videregående skolen nedenfor) flytte inn i eget bygg. Skolen er seinere påbygd.

Den første rektoren ved Tyri fjord skole var Henrik Løvhøiden. Rektor i 2006 er Eldbjørg Lundstrøm f. Keyn, hvis far Eyvind Keyn tidligere har vært rektor ved samme skole.

Skog og seter

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–23 ble Vestre Rud tildelt en teig som lå vest for Toresplassen, fra Nysetra og over Høgås og Nordlandsåsen vestover til branten mot bygda. Skogen tilhørte Vestre Rud til 1899, da den ble utskilt og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 5.660 kroner (gnr. 37/14 Rudstykket med Nysæteren av skyld 79 øre, og gnr. 37/15 Rudstykket med Nysæteren av skyld 83 øre).⁷² Selgeren Ole Jensen Ruud forbeholdt seg rett til bruk av Nysetra med løkke i 5 år, og til fornøden ved og gjerdefang til setra og løkka i samme periode.

I 1899 kjøpte Fearnley også en mindre teig som tilhørte Roaløkka (gnr. 37/13 Roastykket av skyld 5 øre) for 150 kroner.

De tre teigene har siden tilhørt familien Fearnley/Astrup på Toresplassen.

Vestre Rud har hatt seterrett på Nysetra, mellom Aurtjern og Sollihøgda. I 1820-årene var det fire løkker her, de tilhørte to Vestre Rud-gårder og to Nordre Gornes-gårder. Seinere setret også Hundstad her.

I juni 1850 ble det holdt utskifting av to seterløkker på Nysetra mellom Jens Christensen og Kristian Jørgensen, eiere av de to Vestre Rud-gårdene (én gård fra 1866).

⁷² De to teigene tilhørte tidligere Vestre Rud løpenr. 117 (seinere gnr. 37/4) og Vestre Rud løpenr. 116 (seinere gnr. 37/1), som ble samlet til ett bruk i 1866.⁷

Fra Pamperud (nå Pamperudbakken) påsken 1975. Fra venstre: Viggo Ree (f. 1950) og Grete Olafsen (f. 1951) som bor på stedet i dag, Gudrun Kristiansen (1903–1989), Henny Olafsen (f. 1930), Per Olafsen (1923–1997) og Birger Kristiansen (1902–1988). Foto: Viggo Ree

TREKØL TIL BÆRUMS-VERKET

I 1777 og 1779 leverte Jens Hansen Ruud trekøl til Bærums jernverk i Lommedalen. Sistnevnte år leverte han 86,5 m² køl fra en mile som lå 12 km fra verket. Ifølge jernverkets milekart lå mila nord for Nysetra og Toresplassen.

Erik Roulund i tømmerskogen med hesten Rugga våren 1949. Bildet er fra Sønsterudmarka på Krokskogen.

Jonebu gnr. 216/31 – Sersjantløkka 54

Utskilt fra Sersjantløkka i 1954 og solgt til Leif Eriksson (f. 1921) for 765 kroner. I 1959–60 ble det kjøpt tilleggsparseller. Siden 1968 har Per Dahl (f. 1928) i Hønefoss vært eier.

Røyssand gnr. 216/37

Hytteeiendom ved fjorden nedenfor Sersjantløkka, utskilt fra sistnevnte eiendom i 1957 og solgt til Finn Hurum for 800 kroner. I 1963 kjøpte han en tilleggsparsell for 2.300 kroner.

Finn Hurum (f. 1923) er bosatt i Haugsbygd. Han overdro i 2004 eiendommen til sønnen Frode Hurum (f. 1955), som er bosatt i Hønefoss.

Bellevue gnr. 216

Fritidseiendom i lia ovenfor Sersjantløkka, utskilt fra sistnevnte eiendom i 1960 og i 1961 solgt til Astrid Nordli (f. 1905) og Johan Nordli (f. 1912) for 800 kroner. I 1970 ble det kjøpt en tilleggsparsell (276 m²) for 150 kroner.

I 1989 ble eiendommen overtatt av Thor Johan Nordli (f. 1968) og Monica Båslund (f. 1971), begge bosatt i Mjøndalen. Siden 2000 har Hans Petter Storskogen vært eier.

Tyribo gnr. 216/53 – Løkkebakken 46

Hytteeiendom i lia ovenfor Langpløya (i dag Adamstua), utskilt fra Langpløya i 1963 og solgt til Edvard Smevik (f. 1921) for 4.000 kroner. I mai 1994 ble eiendommen overtatt av Åse Bergljot Mathisen (f. 1939) og Per Kristian Mathisen (f. 1934) fra Kolsås i Bærum. Siden 2004 har Nils Harald Jensen fra Bærum vært eier.

Aspelund gnr. 216/54 – Tyrifjordveien 41

Hytteeiendom på 0,8 dekar ved fjorden mellom Roaløkka og Bestefarshagen, utskilt fra Roaløkka i 1963 og solgt til Odd Kristi-

ansen for 500 kroner. I 1984 overtok Ellen Iversen (f. 1950) og Tom Olaf Iversen (f. 1949) fra Hønefoss. Siden mars 2002 har Lena Iversen vært eier.

Gnr. 216/57 – Tyrifjordveien 45

Utskilt fra Roaløkkå i 1966 og solgt til Aslaug og Willy Edvin Seiersten fra Oslo for 1.000 kroner. Aslaug Seiersten (f. 1916) var en slektning av Roaløkkas tidligere eier Agnes Ruud.

Eiendommen er på 1,4 dekar.

Åsen gnr. 216/59 – også kalt Pamperudsletta

Eiendommen ligger i utmarka mellom Pamperud og Rudshaugen, og blir kalt «Pamperudsletta» eller «Sletta». Den ble utskilt fra Pamperud i 1968 og solgt til Jan Arnt Ruud for 2.000 kroner.⁷³

Jan Arnt Ruud (f. 1954) er sønn av Arnt Monrad Syversen Ruud fra Pamperud. Han er bosatt på Råholt ved Eidsvoll.

Eiendommen er på 1,9 dekar. Hytte (påbygd Moelven-brakke), garasje og uthus.

Gnr. 216/70 – Sersjantløkka 38

Da parsellen «Tyrihauen» ble utskilt fra Vestre Rud i 1939, ble en strandtomt på 2,1 dekar nord for Bestefarshagen lagt til den utskilte parsellen, for plass til båthus. I 1989 skilte eieren Elisabeth Tuv-sjøen f. D'Este (f. 1956) ut denne strandtomta som egen eiendom (gnr. 216/70) og bygde fritidsbolig her (se gnr. 216/23 Tyrihauen).

Gnr. 216/83 – Løkkebakken 31

Hytta ligger ved grensen til Gomnes gnr. 218/17 og 24, og ble bygd av Langpløyas eier Einar Olsen tidlig i 1960-årene. Det var hans sønn Egil Olsen (1932–2002), bosatt på Råholt ved Eidsvoll, som disponerte hytta med sin familie. I 2005 ble hytta utskilt fra Langpløya og overdratt til Egil Olsens sønn, Dag Yngve Olsen Phannurach (f. 1963), som er bosatt i Thailand. Han solgte den videre samme år til Nils Harald Jensen fra Bærum, eier av naboeiendommen gnr. 216/53, som i 2006 solgte Løkkebakken 31 videre til Nils Kje-til Tronrud, eier av Løkkebakken 51 (gnr. 216/48 Adamstua).

⁷³ Samme år (1968) ble det skilt ut nok en parsell Åsen (gnr. 216/58) som grenset inntil 216/59. Denne var også på 1,9 dekar, og ble solgt til Arnt Monrad Syversen for 2.000 kroner. Parsellen er i dag utmark (ubebyggd).

Fjeld¹ på Røyse er en av bygdas eldste gårder. Gårdsnavnets opphav er beliggenheten på det markerte høydedraget midt på Røysehalvøya, mellom Frøysuåsen og Leineåsen. Fjeld grenser i nord mot Dæli, i øst mot Frøyshov og Lille Hundstad, i sør mot Store Hundstad og Leine, og i vest mot Vestre Rud og Gomnes.²

Fjeld var krongods i middelalderen. I 1370 skjenket kong Haakon VI Magnusson gården til Mariaalteret i nordre fløy i Mariakirken i Oslo, for at de der skulle holde en daglig messe for hans mor dronning Blankas, hans bror kong Eriks, og hans egen sjels frelse. I 1542 eide Mariaalteret ved Mariakirken begge Fjeld-gårdene. I 1647 lå godset under biskopen i Oslo.

Den første brukeren på Fjeld som vi kjenner navnet på, er OMUND PÅ FJELD, som i 1342 bevitnet at Leine-mennene 50 år tidligere hadde veirett over Mosenga på Røyse.

Fjeld ble delt i to gårder før 1528. Da het brukerne ROLF og ELLEV, som hver betalte 1 lodd sølv i skatt.

Nordre Fjeld GAMMELT MATRIKKEL NR. 10

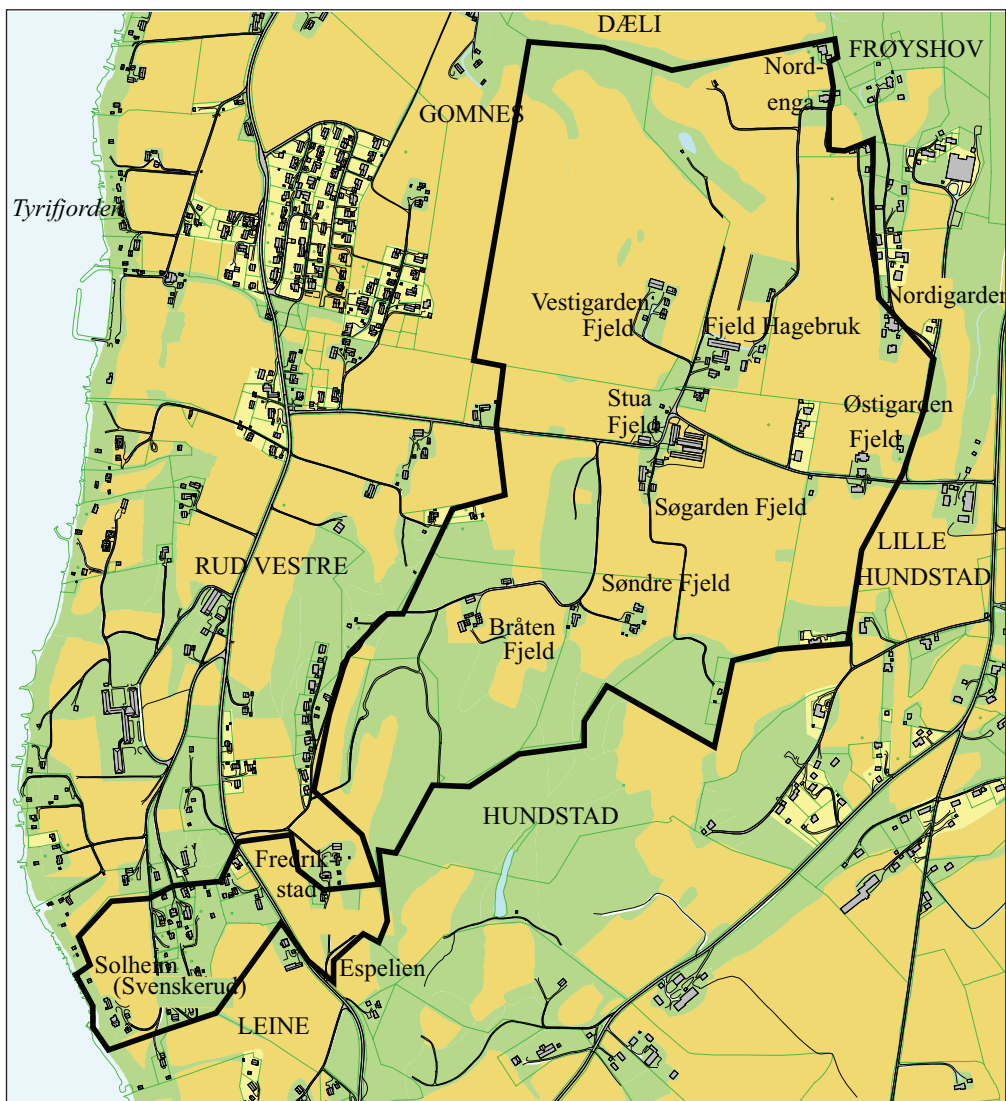
Nordre Fjeld hadde fra gammelt en skyld på 3 skippund 11 lispund (71 lispund). I 1542 eide Mariaalteret i Mariakirken 40 lispund i gården. Denne eierparten var i 1595 overtatt av biskopen i Oslo.

I 1615 eide Hans Årås i Røyken 15 lispund i Nordre Fjeld. I 1624 eide Oslo bispestol fortsatt 2 skippund (40 lispund) i gården, mens 31 lispund var privatgods: Erik Volen på Eiker (5 lispund), enka på Undrum i Slagen (2 ½ lispund), Reidar Kjellås i Sande (5 lispund) og Berte Engelstad i Lardal (8 lispund). Vi mangler opplysninger om hvem som var eier av de siste 10 ½ lispund.³ I 1647

¹ Matrikkelnavnet er *Fjell*, men dagens eiere bruker den gamle formen *Fjeld*, og ønsker at denne også skal benyttes i bygdeboka. På samme vis nytter vi her skrivemåten *Fjeldsetra*.

² Tidligere skrivemåter er a Fialle (1342), i Fielle a Ræyse (1370), Felle (1528), Ffyeldt (1542), Fieldt (1578), Fielld (1604), Fieldt (1617), Field (1657 og 1723).

³ Halvorsen 1960, s. 12.

eide Erik Volen på Eiker fortsatt 5 lispund (i 1650 overtatt av Jørgen Lang på Bragernes), mens det øvrige privatgodset ble eid av Nils Jensen på Bragernes (18 lispund med bygsel) og Reidar Åsnes i Sande sogn (8 lispund).

Nordre Fjeld var fullgård i 1577. I 1591 het brukeren REIDAR FJELD, og i 1610 NARVE FJELD, som da fikk fullmakt til å være med på kongehylling. I 1617–18 var Narve Fjeld kirkeverge, og hadde NR i seglet sitt. Trolig var han sønn av den tidligere brukeren, Reidar. I 1624 het brukeren UNN FJELD, rimeligvis var hun Narves enke. I manntallet for landskatten i 1612–13 ble nevnt en husmann

FJELD – OPPDELING I FLERE BRUK

1528 To Fjeld-gårder – Nordre (matrikkelnr. 10) og Søndre (matrikkelnr. 38)

NØRDRE FJELD

Cirka 1650 Nordre Fjeld delt i to gårder – Nordre Fjeld og Vestre Fjeld
 1760 Nordre Fjeld delt i Nordigarden og Nystua (Fjeld Hagebruk)
 1801 Espelien utskilt fra Vestre Fjeld
 1826 Østigarden utskilt fra Vestre Fjeld
 1839 Resten av Vestre Fjeld delt i Oppistua og Vestigarden
 1886 Nordenga utskilt fra Nystua
 1886 Bråten utskilt fra Nystua
 1910 Oppistua blir en del av Vestigarden
 1919 Espelien blir en del av Vestbråten (under Leine)
 1966 Nordenga blir en del av Nystua (Fjeld Hagebruk)

SØNDRE FJELD

1670-årene Søndre Fjeld delt i Søgarden og Stua
 1757 Myra Fjeld utskilt fra Stua
 1786 Søgarden delt i Bortre og Hitre Søgarden
 1793 Svenskerud utskilt fra Stua
 1826/1845 Gårdpart av Søndre Fjeld blir en del av Vestigarden
 1839 Ekornrud utskilt fra Myra Fjeld
 1898 Ekornrud blir en del av Søgarden
 1909 Hitre Søgarden blir en del av Vestigarden

Noen av Fjeld-gårdene sett fra øst. I forgrunnen til høyre ligger Østigarden Fjeld.

På høyden i bakgrunnen ser vi (fra venstre) låven i Søgarden Fjeld, bygninger og drivhus i Stua Fjeld, og til høyre Fjeld Hagebruk.

© Fotograf Marit Fagerli

SVERD OG KNIVER FRA VIKINGTIDA

I 1888 ble det ved Oldsaksamlingen registrert funn av et lite, tveegget sverd samt to knivblader av jern fra vikingtida på «Fjeldsmyren». Sverdet var 33 cm langt og bladets største bredde knapt 5 cm. De to knivene (15 og 16 cm lange) bar begge preg av å være brukket.*

* «Fjeldsmyren» er identisk med gnr. 38/22 Myra, i dag en del av gnr. 217/18 Bråten (Halvard Ruud). De tre gjenstandenes registreringsnumre er C14446, C14447 og C14448.

«MANNEHAUA»

I skogen som tilhører Søgarden Fjeld, cirka 450 meter sørøst for husene på gården, ligger et par hauger som etter tradisjonen kalles «Mannehaua». Haugene er uklart markert, og etter befarung i 1968 mente arkeologene at de trolig er naturdannelser eller gamle hus-tufter. Det samme gjelder den såkalte «Mariahaugen», som ligger cirka 90 meter vest for tunet på Søgarden Fjeld.*

* Universitetets Oldsaksamling: ØK-registrering 18. juli 1968.

«... UFORANDERLIG TIL EVIG TID»

Håkon VI Magnusson var 30 år gammel da han gav Fjeld til Mariakirken i 1370. Han regjerte fra 1355 til 1380, og var gift med dronning Margrethe, som seinere ble Nordens store herskerinne. Brevet er datert Akershus 14. november 1370:

«Håkon med Guds miskunn Norges og svenskers konge, sender alle de menn som ser eller hører dette brev Guds og sin hilsen. Vi vil dere skal vite, at til heder for Gud og jomfru Sancta Maria, for vår kjæreste mor, fru Blanches, sjel, vår bror kong Eiriks sjel, og oss selv til sjelehjelp og bønnehold, har vi gitt og avhendet til evig eie til Mariaalteret i nordre vingen i Mariakirken, vårt kapell i Oslo, så mye som vi og kongedømmet eier i Fjeld i Røyse på Ringerike, med alle de luter og lunnender som der til ligger og ligget har fra gammel og ny tid, innagards og utagards, til full rådighet for den som har eller kommer til å ha det alteret i sin varetekt, slik at det så mye bedre skal kunne holdes oppe daglig messe ved det førnevnte alteret, og gudstjeneste og tilbedelse. Denne gaven skal stå ved lag uforanderlig til evig tid, for oss og våre etterkommere, og aldri kunne tilbakekalles. Og til bedre stadfesting av dette satte vår åndelige far hr. Hallvard, med Guds nåde biskop i Oslo, og hr. Ogmund Finnsson, vår drottsete* i Norge, sine segl for dette brevet, som ble skrevet på Akershus torsdag nest etter Martinsmesse i det sekstende året av vårt styre, etter Herrens fødsel 1370, mens vi selv var til stede.» På baksiden av brevet er det seinere påført: «Brev om sønste gården og mellomgården i Fjeld, ti øyresbol i hver gård.»**

* Drottsete = overhoffmester (den som forestår kongens husholdning).

** DN II 412 (E.F. Halvorsens oversettelse). Originalen er et skinnbrev i den Arnemagnæanske samling.

Gudmund på Nordre Fjeld, og i 1624 og 1628 en husmann Thomas, men disse var neppe husmenn i den seinere betydning av ordet (mest trolig var de bestyrere, gårdskarere eller tjenere). I 1630 får vi vite at Thomas var død, og ny husmann var Gustav. I 1650 ble Anders skomaker på Fjeld kalt husmann. De første spor av husmannsvesen i Hole skriver seg fra 1650-årene, og det kan synes som at Anders var den første husmannen med egen plass på Fjeld (se Husmannsplasser).

Fra 1632 var OLA FJELD bruker av Nordre Fjeld. I perioden 1642–1660 var han lagrettemann, og i 1658 ble han stevnet for gjeld til Hans Pay på Bragerne. I 1661 fikk Ola Fjeld en bot på 2 mark sølv til kongen for ikke å ha oppfylt skyssplikt. I tillegg måtte han betale han som i hans sted «hadde gjort skipsferd over skogen», men av tingboka i 1662 går det fram at han ikke eide noe å betale bøtene sine med. I desember 1664 vitnet Ola Fjeld i en drappssak i Skjærdalen.

«... UDI EN TUNGAARD»

«Fields gaarde ligger udi en tungaard», skrev biskop Jens Nilssøn i sin visitasberetning fra 1594. Dette tyder på at gårdens hus allerede på 1500-tallet lå samlet oppe på høyden, i det vi siden kjenner som Fjeldsbyen. Etter hvert som Fjeld ble delt i flere bruk på 1600- og 1700-tallet, fikk noen av de nye brukene sine bygninger og gårdstun inntil de gamle, mens andre flyttet ut av Fjeldsbyen. Først ved den store utskiftinga 1909–1913 ble Fjeldsbyen historie. Den var det nærmeste vi kommer en mellomeuropeisk «landsby» i Hole. Både Søhol og Hårum har hatt en liknende samling av tungårder, men med færre bruk.

Av prestemantallet i 1664 og 1666 går det fram at TORGER FJELD (f. ca. 1640) var bruker av Nordre Fjeld. Han var lagrette-mann de samme årene. I 1666 er også nevnt hans sønner, Mats (6) og Ola (2 ½). På gården bodde også Hr. Christen Pedersen Baare, som i 1666 ble kalt kapellan, og en skomaker, Erik svenske. I 1666 er også nevnt tre drenger: Alv Haagensen (22), Mikkel Henriksen (14) og Ola Olsen (19).

En gang rundt 1650 ble Nordre Fjeld delt i to bruk: Nordre Fjeld og Vestre Fjeld.⁴ Torger Fjeld satt på Nordre Fjeld, og ble i 1671 etterfulgt som bruker av Gulbrand Fjeld. Den andre gårdparten – Vestre Fjeld – ser det ut til at presten Christen Pedersen Baare disponerte – se nedenfor.

Nordre Fjeld fra 1670

LØPENR. 126 OG 129 – SEINERE NORDIGARDEN OG NYSTUA

Torger Fjeld ble rundt 1670 etterfulgt som bruker av GULBRAND FJELD. Av en rettssak i 1671 går det fram at Gulbrand Fjeld⁵ skyldte skatt til kongen for 1670, og at Gunder Sørensen – som hadde bygselen av Vestre Fjeld – hadde betalt restskatten på hans vegne. Som godtgjørelse fikk Gunder to lass høy, som Gulbrand hjalp ham å lesse på fra en «skyku» bortenfor låven på Fjeld.⁶

Gulbrand ble etterfulgt av PEDER FJELD, som var lagrettemann i

BETALTE IKKE LANDSKYLD

I 1660 var Ola Fjeld en av fem Hole-bønder som ble stevnet av biskop Henning Stockfleth for skyldig landskyld (leie av jord). De øvrige var Bård Fjeldstad, Anders Sørnum, Tollev Svarstad og Arne Gomnes. De fem møtte på bygdetinget og vedgikk gjelda, og ble dømt til å betale innen halvmånedsdag (dvs. innen 14 dager), hvis ikke ville de tape sitt førstefeste. I tillegg måtte de betale 1 daler hver i «kost og tæring» - en avgift til motparten for at denne ble nødt til å ta opp saken på tinget, og til dekning av hans utgifter.

⁴ Vestre Fjeld var grovt sett den søndre delen av Nordre Fjeld, og bestod av det seinere Vestigarden, Oppistua og Østigarden.

⁵ Det er lite sannsynlig at Gulbrand Fjeld, som var bruker på Nordre Fjeld rundt 1670, er identisk med Gulbrand Olsen Fjeld, som i 1690-årene fikk bygselseddel på det private jordegodset i Vestre Fjeld av Christian Tømmessen. Men den Gulbrand Olsen Fjeld (f. 1672) som fra 1705 var bruker av Søndre Fjeld, er en annen.

⁶ I 1693 skyldte også Cornelius Fjeld (1 ort 3 skilling) og Gunder Fjeld (14 skilling) skatt. De bodde på Nordre Fjeld, og må ha vært sønner, tjenere, innerster eller husmenn. Cornelius skyldte 2 riksdaler også i 1694.

KNIVSTIKKING OG LEIERMÅL

Fra tingbøker og andre kilder får vi kjennskap til mennesker på Fjeld som ble ilagt bøter, og som ikke synes å ha vært brukere av gården. Trolig var de barn av brukerne, eller tjenestefolk.

I 1638–39 ble Klaus Fjeld bøtelagt for knivstikking, og i 1644–45 ble Per Fjeld idømt en bot på 6 daler for leiermål (samleie før ekteskapet) med Kjersti, som han seinere giftet seg med. I 1652 ble Torsten Fjeld dømt til å betale 12 riksdaler i bot for leiermål med Berte Karlsdatter på Bjørnstad, mens hun måtte betale 6 riksdaler. I 1662 ble Ola Christensen Hollerud idømt en bot på 2 daler for et blodig sår han hadde påført Christen Fjeld, og samme år ble sistnevnte og hans «festekvinne» dømt til å betale 9 merker sølv fordi de hadde fått barn for tidlig etter giftermålet. I 1673 ble Christen Fjeld stevnet både for leiermål og fordi han «ikke ville gå med breve til byen».

1695. På bygdetinget på Gomnes 16. november 1696 ble hans enke, MARI JOHANDATTER, krevd for 1 tønne bygg eller 2 riksdaler, som Peder skyldte amtmann Glud. Lensmann Torsten Svarstad møtte på hennes vegne og vedgikk gjelda. Hun ble dømt til å betale innen halvmånedsdag (14 dager) samt 1 ort for sakens omkostninger.

Neste bruker i Nordigarden var CHRISTIAN FJELD, som i 1699 utstyrte en soldat, Klemet Bårdsen Fjeld (42), sammen med Gulbrand Olsen Fjeld på Vestre Fjeld og de to brukerne på Hundstad. Christian vet vi ikke så mye om. I 1713 ble en del av gården bygslet bort til Engebret Jensen, og i 1727 betalte både Christian og Engebret tiende. Det kan tyde på at Christian etter hvert brukte en mindre del av gården.

ENGBRET JENSEN FJELD (1681–1765) fikk i 1713 bygselseddel av biskop Deichmann på halvparten (20 lispund) av Oslo bispestols jordegods i Nordre Fjeld. I 1715 bygslet han i tillegg $7\frac{3}{4}$ lispund av Ole Pedersen Borgen. Han var leilending i Nordigarden til 1744, da han avstod bygselen til fordel for en søstersønn, HANS ENGBRETSSEN, som fikk bygselseddel av biskop Dorph.

I 1723 hadde Engebret Jensen 4 hester, 15 storfe og 20 sauer på gården, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, $\frac{3}{4}$ t. erter, $2\frac{1}{2}$ t. bygg, 6 t. blandkorn og $1\frac{1}{2}$ t. havre. Årlig høyavling var 30 lass.

HANS ENGBRETSSEN FJELD (1705–1784) var sønn av husmann Engebret Jensen Taje (under Helgeland) og Marte Jensdatter. Han ble i 1731 gift med BERTHE CHRISTOFFERSDATTER (ca. 1705–1795),⁷ og vi kjenner sju av deres barn. I 1762 satt de på gården med fire barn (Christoffer, Christian, Anne og Sara) samt én

⁷ Berte Christoffersdatter var sannsynligvis søster av Nils Christoffersen Stadum på Vestre Stadum (etter Ole Engebretsen Yttri).

tjenestedreng, Johannes Nilsen, og husbondens onkel Engebret Jensen, som var kårkall på gården («gammel og sengeliggende»). De sju barna var:⁸

* Marte (f. 1732), g. 1755 m. Hans Hansen Lehne d.e. (1725–1801) på Nedre Leine, ni barn: Hans (f. 1755), Engebret (f. 1757), Fredrik (f. 1759), Anne (f. 1761), Berte (1765–1766), Berte (f. 1767), Christoffer (f. 1770), Christian (f. 1774) og Knut (f. 1778) – se gnr. 215/1 Nedre Leine.

* Christoffer (1734–1765), i 1762 er anført at han «er svag, har fang».

* Christian (1736–1812), seinere bruker av Nystua Fjeld, g.1 m. Anne Engebretsdatter Haavind, minst fem barn, g.2 m. Anne Bredesdatter Fjeldstad, minst sju barn – se nedenfor.

* Maria (1739–1810), g. 1762 m. Peder Andersen Hurum (1736–1798) i Søgarden Hårum i Steinsfjordingen, ni barn – se bind 2 s. 344–346.

* Eli (1742–1780), g.1 i 1762 m. Hans Abrahamsen Gommæs (1739–1773), fem barn, og g.2 i 1774 m. Erik Jonsen, tre barn – se Nordre Gommæs gnr. 218/13 og 14.

* Anne (1744–1790), g. 1766 m. Søren Andersen Hurum, seinere bruker av Nordigarden Fjeld, minst fire barn – se nedenfor.

* Sara (f. 1748), g. 1770 m. Torsten Paulsen Sundvolden (f. 1737), minst sju barn: Paul (f. 1772, g.m. Anne Johannesdatter, i 1807 bosatt i Lomme-

Nordigarden Fjeld i 2006. Både hovedbygningen, låven med stall og fjøs og stabburet ble flyttet hit etter utskiftinga 1909–13 (hovedbygning og låve siden påbygd flere ganger).

© Fotograf Marit Fagerli

⁸ Opplysninger fra Ole Engebretsen Yttri.

dalen), Marte (1774–1780), Berthe (1776–1777), Berthe (1778–1779), Marthe (f. og d. 1780), Maria (f. 1781, g.m. Kristian Iversen Trillerud Helgelandseie, minst to barn) og Marthe (g.m. Peder Olsen Fjeld i Myra Fjeld, minst fire barn).

I 1760 fikk sønnen, Christian Hansen Fjeld, bygselseddel på den andre halvdel av bispegodset. Dermed var nordre del av Nordre Fjeld delt i to bruk – Nordigarden og Nystua.

Nordigarden Fjeld

LØPENR. 126 – SEINERE GNR. 217/19

Hans Engebretsen Fjeld fortsatte som bruker av Nordigarden inn-til 1767, da bygselen av de 20 lispund ble overtatt av svigersønnen, SØREN ANDERSEN HURUM (1747–1824). Han var fra Søndre Hårum i Steinsfjerdingen, og ble i 1766 gift med ANNE HANSDATTER FJELD (1744–1790). Vi kjenner fire av deres barn:

* Anders (f. 1767), underoffiser, eier av Store Svarstad til 1798, synes å ha forlatt Hole etter å ha blitt utlagt som barnefar i 1798 og 1800 til to «ekte» barn: Anne (f. 1798) med Lisbeth Mikkelsdatter Ullern, og Lars (f. 1800) med Ingeborg Eriksdatter Frøshaug.⁹

* Hans (1771–1773), d. 2 år gammel.

* Hans (1775–1839), gårdbruker på Svarstad bnr. 3, g.m. Jørgine Pedersdatter fra Asker, fire barn: Søren, Hans Andreas, Anne Dorthea og Karen Marie) – se Svarstad.

* Engebret (f. 1778), seinere gårdbruker på Svarstad, g.m. Kari Mikkelsdatter (f. ca. 1773), i 1801 på Svarstad med to barn: Mikkell (6) og Anne (1).

Etter Anne Hansdatters død i 1790 flyttet Søren Andersen til Svarstad, og i 1793 giftet han seg med DORTE OLSDATTER FJELD (f. 1773) fra Myra Fjeld – se Store Svarstad gnr. 218/1 og 2.

I 1801 var ALV CHRISTENSEN BØNSNÆS (f. 1765) leilendingsbonde i Nordigarden Fjeld. Han var sønn av Mari Alvsdatter og Christen Corneliussen Bønsnæs, og satt på gården med hustru ANNE HANSDATTER (1761–1828)¹⁰ og fire barn: Mari (7), Christen (6), Hans (3) og Marte (1). De hadde husbondens mor, Mari Alvsdatter (64, føderådsenke), boende hos seg.

⁹ Lisbeth Mikkelsdatter Ullern ble i 1802 gift med Johannes Taraldsen Sønsterud (åtte barn), mens Ingeborg Eriksdatter i 1803 ble gift med Daniel Danielsen Frøshaug (10 barn).

¹⁰ Anne Hansdatter var datter av Marte Hansdatter Fjeld og Hans Hansen Lehne d.e.

Alv Christensen Bønsnæs var fra 1800 eier av en gårdpart i Store Bønsnes, og synes like etter å ha flyttet til Bønsnes og overtatt sitt eiendomsgods – se gnr. 212/13 Bønsnes.

Ny bruker av Nordigarden ble HANS ANDERSEN FJELD (1766–1844), sønn av skredder Anders Gulbrandsen og Oline Olsdatter Søhol (de bodde på Svarstad da sønnen ble født i 1766). Han ble i 1792 gift i Norderhov med LISBETH LARSDATTER WAGER (1765–1841). Vi kjenner tre av deres barn:¹¹

* Gulbrand (1793–1858), seinere eier av Nordigarden Fjeld, g.m. Ragne Taraldsdatter Fjeld (hennes andre ekteskap), to barn: Dorthea (f. 1821) og Anders (f. 1824) – se nedenfor.

* Lars (1795–1875), seinere husmann i Myra, g.1 m. Anne Marie Pedersdatter Svarstad (sju barn), g.2 i 1835 m. Ingrid Engebretsdatter Hjelmerud (to barn), og g.3 i 1858 m. Gunhild Kristine Hansdatter Nakkerud – se omtale av husmannsplassen Myra.

* Anders (f. 1799), d. som barn.

I 1801 satt Lisbeth Larsdatter og Hans Andersen som brukere på den gårdparten av Store Bønsnes som Alv Christensen Bønsnæs var blitt eier av i 1800 – se ovenfor.

Hans Andersen synes like etter å ha overtatt bruken av Nordigarden Fjeld, og satt som gårdbruker her til rundt 1820, da han overlot bygselen til eldste sønn Gulbrand.

GULBRAND HANSEN FJELD (1793–1858) giftet seg i 1819 med RAGNE TARALDSDATTER FJELD (1779–1843) fra Sønsterud, enke etter Jørgen Gulbrandsen Rytterager, som eide en del av Vestre Fjeld til sin død i 1817. De fikk to barn:

* Dorthea (f. 1821), g. 1843 m. tømmermann Ole Pedersen Rudsødegården (f. 1821), åtte barn: Andreas, Peder, Bertha, Anne, Gulbrand, Mathea, Ole og Lina. Ole Pedersen Rudsødegården reiste til Amerika i 1868, og døde der kort tid etter. Flere av barna reiste også til Amerika, en av dem var Ole, som i 1876 kom til Chicago. Der giftet han seg i 1882 med Eliza Halvorson Nattestad (f. i USA med norske foreldre fra Numedal). De fikk fem barn: Harold (f. 1882), Oscar (f. 1885), Peder (f. 1886, tvilling), Dora (f. 1886, tvilling) og Gladys (f. 1887) – stor etterslekt i Amerika.

* Anders (1824–1908), seinere bruker av Nordigarden Fjeld, g.m. Marte Pedersdatter Rudsødegården (1825–1900), fire barn – se nedenfor.

¹¹ En del av slektsopplysningene her er hentet fra Hans Andersen Fjelds egne oppregnelser fra 1922, som er tatt med i «Slekthistorie over gården Nordre Fjeld i Hole» av Paul Anders Ullern (1997).

Nordigarden Fjell i 1955. Til venstre ser vi bruket Bing.

Foto: Widerøe's Flyveselskap

I 1828 bygslet Gulbrand Hansen Fjeld bort husmannsplassen Febjørk til Helge Haagensen og hustru mot en årlig avgift på 9 spesidaler og «en del arbeid» (se husmannsplasser).

I 1839 ble det holdt utpantingsforretning hos Gulbrand Hansen for skyldig skatt og skyldig landskyld til bispestolen.

Ved kongelig skjøte av 19. februar 1859 ble Nordigarden Fjeld solgt til sønnen, ANDERS GULBRANDSEN FJELD (1824–1908), for 1.200 spesidaler og jordavgift.¹² Han ble dermed den første selveieren på denne delen av Nordre Fjeld (Nordigarden). Anders giftet seg i 1848 med MARTE PEDERSDATTER RUDSØDEGÅRD (1825–1900),¹³ og de fikk fem barn:

* Hans Andreas (1848–1926), fra 1872 eier av gnr. 38/22 Myra og Torstensløkken, og fra 1891 av gnr. 32/1 Svarstad,¹⁴ g. 1876 m. Karen Nilsdatter Søhol, tre barn: Anders (1877–1941), Bertha Marie (1880–1969) og Nils Henrik (1889–1936).

* Peder (1850–1928), fanejunker og gårdbruker på Søhol, g. 1878 m. Karen Danielsdatter Søhol (1850–1915), sju barn: Martha Karoline (1879–1880), Martha Karoline (1880–1882), Martha Karoline (1882–1932), Dora Anette (1884–1889), Helga Marie (1886–1958), Karen Pauline (1888–1947) og Anders Daniel (1890–1957) – se gnr. 208/5 Søhol.

¹² Den årlige jordavgiften var 5 lispund rugmel og 15 lispund blandmel samt 1 tønne 6 skjepper 3 1/2 fjerdingkar bygg.

¹³ I slektsboka er hennes dødsår 1906.

¹⁴ Da Hans Andreas giftet seg i 1876, var han forpakter på Tanberg i Norderhov (fra 1875 til 1892).

* Berthe Randine (1854–1858), d. 4 år gammel.

* Gulbrand (1859–1926), seinere eier av Nordigarden Fjeld, g.m. Augusta Magnussen (f. 1857) fra Skaraborgs län, Sverige (ingen barn).

* Berthe Randine (1861–1920), g. 1883 m. Ole Christiansen Ullern (1856–1948), ni barn, hvorav åtte nådde voksenalder: Martha Marie, Anne Kristine, Ragna Oline, Hilda Sofie, Kristian, Anders, Bertha Syverinne, Gunvor Emilie og Beda Antonie – se gnr. 207/1 Nedre Ullern.

I 1863 ble en skogteig på Krokskogen (løpenr. 126b av skyld 1 ort 1 skilling) utskilt og solgt til Johannes Fuhr og Ivar Rytterager for 100 spesidaler, og i 1865 ble ytterligere en skogteig (løpenr. 126c av skyld 11 skilling) utskilt og solgt til de samme «skogbaronene». I 1866 ble så en parsell Myra og Torstensløkken (løpenr. 126d, seinere gnr. 38/22 av skyld 46 skilling) utskilt og solgt til Engebret Larsen for 200 spesidaler og andel i jordavgift.

I 1865 satt Anders Gulbrandsen (42) og Marte Pedersdatter (41) i Nordigarden (løpenr. 126a) med sine tre yngste barn: Peder, Gulbrand og Berte Randine. De hadde 3 hester, 3 storfe, 3 sauer og 2 griser, og årlig utsæd var 1 $\frac{3}{8}$ t. rug, 1 $\frac{1}{2}$ t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{7}{8}$ t. havre, $\frac{3}{4}$ t. erter og 12 t. poteter.

Marte Pedersdatter døde i 1900, og da folketellinga ble registrert 3. desember s.å., satt enkemannen Anders Gulbrandsen Fjeld på gården med sønnen Gulbrand, dennes hustru Augusta og hennes søster Anna Magnussen (f. 1853), som drev med «kreaturstel». På gården var også en familielosjerende, Anders Larsen (f. 1822), som var rentenist og «under formynderi».

GULBRAND ANDERSEN FJELD (1859–1926) overtok gården etter farens død i 1908. Skjøte fra hans tre søsken ble utstedt 22. februar 1910, og kjøpesummen var 4.467 kroner. Den nye eieren lånte 6.000 kroner i Hypotekbanken mot pant i gården.

Gulbrand Andersen Fjeld reiste til Christiania og begynte i smedlære etter konfirmasjonen, og som svenn reiste han til Amerika og oppholdt seg der i 13 år. I 1889 ble han gift i Amerika med AUGUSTA MAGNUSSEN (1857–1942) fra Skaraborgs län i Sverige, som kom til Norge i 1895. Ekteskapet var barnløst.

Augusta og Gulbrand Fjeld var sterkt religiøst innstilt, og tok aktivt del i bygdas kristenliv. Særlig var Kinamisjonen deres hjertebarn, og Augusta Fjeld var i en årrekke formann i Fjeld kvinneforening.

I 1909–1913 var det utskifting på Fjeld, og Nordigarden var én av gårdene som måtte flytte bygninger og tun fra Fjeldsbyen. Eieren fikk erstatning for riving og flytting av bygninger, og Gulbrand A. Fjelds kostnader ved å flytte dem, ble beregnet til 2.040 kroner: Stuebygning (1.100 kr), låve, stall og «privet» (500 kr), fjøs (300

Anders Gulbrandsen Fjeld
(1824–1908).

Marte Pedersdatter Fjeld
f. Rudsodegård (1825–1900).

Marte Pedersdatter (1825–1900) og Anders Gulbrandsen Fjeld (1824–1908) med sin datter Berthe Randine (f. 1861).

kr), stabbur (100 kr) og smie (40 kr). Med fradrag av «hans eget pliktige bidrag» til utskiftinga (300 kroner), ble det utbetalt tilskuddet 1.740 kroner, hvorav 1.060 kroner var statsbidrag og det øvrige var pliktige bidrag fra naboene.¹⁵

Etter Gulbrand A. Fjelds død i 1926 satt enka Augusta M. Fjeld i uskiftet bo, inntil hun ved skjøte av 26. februar 1927 solgte gården til Anton E. Fjeld for 12.000 kroner og livøre til selgeren og hennes søster Anna i deres levetid, av 5-årlig verdi 2.000 kroner.

ANTON ERIKSEN FJELD (f. 1873) var ugift, og tidligere eier av Søgarden Fjeld gnr. 38/1 og 7. Han satt som eier av Nordigarden Fjeld til 1931, da han solgte gården til sin nevø, Erik Pettersen Fjeld, for 4.686 kroner samt huslyrett med videre i sin levetid.

ERIK PETTERSEN FJELD (1892–1978) var fra Søgarden Fjeld, og ble i 1931 gift med GUDRUN MATHISEN (1907–1981) fra nabobruket Bing. De fikk én datter (Inger Lovise) og to pleiebarn:

* Inger Lovise (f. 1932), seinere eier av Nordigarden sammen med sin mann, Johan Ruud, tre barn: Torunn, Petter-Erik og Solveig – se nedenfor.

* Evy (f. 1932), bosatt i Danmark, g.m. Kai Langtved fra Amager, to sønner: Keld og Jan.

¹⁵ 350 kroner fra Hans Kristiansen Fjeld i Stua Fjeld og 330 kroner fra Gjertrud Fjeld i Nystua.

«... DET VRIMLER AV GAMLE, RARE STEDSNAVN»

«Navn som har levd på folkets tunge i århundrer bør samles, og hvorfor ikke sette i gang noe her på Røyse, hvor det vrimler av rare, gamle stedsnavn, hvis tyding ofte kan falle vanskelig? Jeg gikk inn til gårdbruker Erik Fjeld. – Hva heter jordet mellom gjerdet og husene? – Det heter Febjørk. – Andre rare navn? «Røssirauta» er en havnehage på Søndre Fjeld. Marjahaugen likeså. Og han regnet opp andre navn fra Søndre Fjeld: Steindompa, lysing og Kalvebråten. Gångjordet kalles jordet fra smia og oppover. Alteren heter en rund haug like ved Asle Fjelds brønn.* Velven er en lokalitet ved Skinnill som hører Hundstad til. På Kalvebråten er Mannehauga, hvor det ble gravet en gang».**

* Alteren ligger på Lille Hundstads grunn, og brønnen her ble i perioder brukt av alle Fjeldgårdene. Aage Fjeld kalte Alteren for «Prekestolen». (Etter Fredrik C. Hildisch).

** VV.: «Innsamling av gamle stedsnavn» i Ringerikes Blad 6. februar 1953.

* Harald Solheim (f. 1940), bosatt i Oslo, g.m. Else Torstensrud (f. 1945) fra Solør, tre barn: Kenneth (f. 1968), Heidi (f. 1969) og Roger (f. 1972).

I 1945 ble utskilt en parsell Østli (gnr. 38/48 av skyld 3 øre), som ble solgt til Margrethe Eriksen for 500 kroner. I 1948 lånte Erik Fjeld 10.000 kroner i Hypotekbanken mot pant i gården, og i 1951 solgte han ytterligere en parsell, gnr. 38/63 Bakkely, til Olav Andersen.

I 1948 hadde Nordigarden Fjeld (gnr. 38/19 av skyld mark 4,60) 82 dekar dyrket jord (mold og leire) og 15 dekar annet jordbruksareal. På gården var det 2 hester, 6 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 2 griser og 25 høner.

Ved skjøte av 8. januar 1962 ble Nordigarden solgt til datteren Inger Lovise og hennes mann Johan Ruud for 35.000 kroner og huslyrett av 5-årlig verdi 5.000 kroner.

INGER LOVISE RUUD f. Fjeld (f. 1932) giftet seg i 1958 med JOHAN RUUD (f. 1929) fra nabogården Bråten. De har tre barn:

* Torunn (f. 1959), bosatt på Ormåsen i Øvre Eiker, g.m. Roger Olsen (f. 1957) fra Hokksund, tre barn: Håvard (f. 1988), Henrik (f. 1992) og Ingvild (f. 1994).

* Petter-Erik (f. 1963), fra 1972 eier av Søgarden Fjeld, og fra 2002 eier av Nordigarden Fjeld.

* Solveig (f. 1965), bosatt i Oslo, samboer med Thomas Odden Vadlie (f. 1970) fra Hole, to barn: Karianne (f. 2001) og Johannes (f. 2003).

Inger Lovise Ruud hadde huspost i Oslo i yngre år, mens Johan Ruud er utdannet møbelsnekker og har arbeidet hos Rolf Sørensen

*Gulbrand Andersen Fjeld
(1859–1926) og hustru
Augusta f. Magnussen
(1857–1942).*

*Erik Pettersen Fjeld
(1892–1978) som soldat på
Gardermoen cirka 1910.*

Nordigarden Fjeld i 1961. Skogen bak heter Skinillen, og bakenfor ser vi Fjelstad- og By-gårdene.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

på Røyse (seinere Seriekjøkken AS) i underkant av 20 år, i tillegg til å drive gården.

1977 gikk Nordigarden sammen med ni naboer og dannet andelslaget Fjeld Åkervanning.

I 1981 kjøpte Inger Lovise og Johan Ruud jorda på nabobruket Bing (13 ½ dekar).

Siden januar 2002 har sønnen, PETTER-ERIK FJELD RUUD (f. 1963) vært eier av Nordigarden Fjeld. Han eier også Søgarden Fjeld, som han kjøpte i 1972 av sin mors onkel, Anders P. Fjeld, og driver i dag begge gårdene.

Gudrum Fjeld f. Mathisen (1907–1981) og Erik P. Fjeld (1892–1978) i Nordigarden Fjeld i 1960-årene.

På tunet i Nordigarden Fjeld sist i 1930-årene. På slåmaskinen sitter Erik P. Fjeld (1892–1978) med datteren Inger Lovise (f. 1932). Til venstre bak står Gudrun Fjeld (1907–1981) med en ukjent pike, og ved hennes side (nærmest slåmaskinen) står Augusta Fjeld (1859–1942) med Gudrun og Erik P. Fjelds pleiedatter Evy (f. 1932).

Nordigarden Fjeld har i dag 110 dekar dyrket jord,¹⁶ 5 dekar skog ved Fjeldsetra, 2 traktorer og kaldluft korntørke, og gården er medeier i skurtresker og vanningsanlegg.

Åkernavn er Febjørk, Enga og Storjordet.

Av bygninger på gården er et gammelt våningshus (flyttet fra Fjeldsbyen i 1914 og siden restaurert og påbygd flere ganger), låve med stall og fjøs (bygd 1864, flyttet 1914, påbygd nordre del 1960 og redskapshus 1985) og stabbur (flyttet 1914). Øvrige bygninger er et bryggerhus med vognskjul, og et grisehus. Et gammel hønselhus ble revet cirka 1965.

Nystua Fjeld

LØPENR. 129 – I DAG GNR. 217/25 *Fjeld Hagebruk*

Da Christian Hansen Fjeld i februar 1760 fikk bygselseddel på den andre halvdelen av bispegodset i Nordre Fjeld (løpenr. 129 Nystua av skyld 20 lispund), var den nordre delen av Nordre Fjeld delt i to gårder, Nordigarden og Nystua. Christian Hansen Fjeld var sønn av Hans Engebretsen, tidligere bruker av den andre halvparten av bispegodset. Han var reservedragon i 1762, og synes å ha fremleid gårdparten de første årene til OLE HANSEN RUUD (1723–1771) fra

Inger Lovise og Johan Ruud med sine tre barn. Foran sitter Solveig (f. 1965), og bak fra venstre: Torunn (f. 1959), Inger Lovise Ruud f. Fjeld (f. 1932), Johan Ruud (f. 1929) og Petter-Erik (f. 1963). Bildet er tatt i 1982.

¹⁶ Inklusive 6 dekar som Petter Erik Fjeld Ruud kjøpte fra Røysetoppen i 1997.

Nystua Fjeld (i dag Fjeld Hagebruk) i 1961. Til venstre noen av husene i Vestigarden Fjeld.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Vestre Rud, som i 1762 satt som bruker. Han var gift med BERTE SOFIE JOHANNESDATTER KLOKKERPLASSEN (f. 1733), og vi kjenner fem av deres barn: Hans (f. 1759), Mads (f. 1761), Johannes (f. 1763), Jørgen (f. 1767) og Gulbrand (1769–1771). Etter Ole Hansens død ble det avholdt skifte (sluttet i november 1771). Han etterlot seg hustru og fire umyndige sønner. Boets nettoverdi var i overkant av 175 riksdaler, hvorav $7\frac{3}{4}$ lispund eiendomsgods i Fjeld, verdsatt til 150 riksdaler.¹⁷

CHRISTIAN HANSEN FJELD (1738–1812) overtok som bruker etter Ole Hansens død i 1771. Han var gift to ganger, først med ANNE ENGBRETS DATTER HAAVIND (1728–1786). Vi kjenner fem av deres barn:

- * Mari (1765–1837), g.m. Nils Olsen Fjeld (1761–1833) i Myra Fjeld, åtte barn – se Myra Fjeld.
- * Engebret (f. og d. 1767), d. fem uker gammel.
- * Berte (1768–1795), g. 1794 m. Gulbrand Trulsen Ertelien (f. 1756), én datter Berte (f. 1795). Berte døde i barselseng da datteren ble født.
- * Engebret (1771–1773), d. 2 år gammel.
- * Marte (f. og d. 1775), d. åtte uker gammel.

Etter Anne Engebretsdatters død i 1786 ble det avholdt skifte. Hun etterlot seg enkemann og to ugifte døtre: Mari (22) og Berte (17),

¹⁷ Skifteprotokoll nr. 19 (1768–1774) Ringerike og Hallingdal, s. 444b.

og boets nettoverdi var i underkant av 40 riksdaler.¹⁸ Christian Hansen Fjeld giftet seg igjen i 1787 med ANNE BREDESDATTER FJELDSTAD (f. 1760). Vi kjenner sju av deres barn:

* Hans (1788–1864), seinere bruker av Fjeld, gift to ganger, flere barn – se nedenfor.

* Anders (f. 1790), d. før 1813.

* Engebret (f. 1791), d. som barn.

* Dødfødt barn (f. 1794)

* Maria (f. 1796), d. før 1813.

* Christian (f. 1801), husmann og seinere selveier i Nordenga, g.m. Marie Hansdatter Sundvolden (f. 1810), sju barn: Anders, Karen, Inger, Inger, Anne, Inger Marie og Hans – se gnr. 38/28 Nordenga.

I 1801 satt Anne Bredesdatter (40) og Christian Hansen (60) på gården med tre barn: Hans (14), Anders (11) og Maria (5) samt et fosterbarn, Marte Pedersdatter (29), som det «betales for af fattigcassen».

Etter Christian Hansens død i 1812 ble det avholdt skifte (avsluttet i 1813). Han etterlot seg hustru og fire barn (to fra hvert ekteskap), og da boet var gjort opp, var det bare 1 riksdaler 4 ort 7 skilling til fordeling på arvingene.¹⁹

Eldste sønn i andre ekteskap, HANS CHRISTIANSEN FJELD (1788–1864), etterfulgte faren som bruker av gården, da han i 1808 fikk bygselseddel fra biskop Bech på 1 skippund i Fjeld. Han var gift to ganger, først i 1806 med ELI THOMASDATTER ASK fra Norderhov. Dette ekteskapet synes barnløst. Han giftet seg igjen i 1826 med INGEBORG NILSDATTER FJELDSTAD (f. 1797). Vi kjenner fem av deres barn:

* Marie (f. 1826), utvandret til Amerika, g. 1863 m. Andreas Andersen Opsal.

* Inger (1828–1903), g. 1857 m. Ole Nilsen Bure, minst to barn: Hans (f. 1857) og Nils (f. 1859).

* Christian (1831–1901), seinere eier av Nystua Fjeld gnr. 38/25, g.m. Gjertrud Hansdatter Ruud, to barn – se nedenfor.

* Anne (f. 1834), utvandret til Amerika, g. 1863 m. skomakermester Hans Andersen Tangen, bl.a. en datter Elizabeth.²⁰

* Nils (f. 1836), utvandret til Amerika.

¹⁸ Skifteprotokoll nr. 21 (1786–1788) Ringerike og Hallingdal, s. 6A.

¹⁹ Skifteprotokoll nr. 24 (1808–1815) Ringerike og Hallingdal, s. 812.

²⁰ Elizabeth Andersen i Van Dyke, Detroit, Michigan, USA. V.V.: «Et Amerika-brev til Ringerike» i Ringerikes Blad (udatert) – kopi i Hole bygdarkiv.

Fjeld Hagebruk 2004. I forgrunnen ser vi kar-planteplassen for frukttrær. Til høyre ligger Vestigarden Fjeld, og sør for (bak) gårdstunet i Fjeld Hagebruk ser vi Stua Fjeld og de gamle bygningene i Søgarden Fjeld.

Foto: Fjellanger Widerøe 2004. Avfotografert av Fotograf Marit Fagerli

I 1864 fikk sønnen, CHRISTIAN HANSEN FJELD (1831–1901), kongelig skjøte på bygselgodset (20 lispund eller 3 daler 2 ort), og ble dermed den første selveier på denne delen av Fjeld. Kjøpesummen var 1.812 spesidaler, og det heftet ingen framtidig jordavgift. Med Anders Olsen Fjeld som kausjonist lånte han hele kjøpesummen i Opplysningsvesenets fond. Vi kjenner tre barn fra Christian Hansens ekteskap med GJERTRUD HANSDATTER RUUD (1834–1922) fra Vestre Rud (Sersjantløkka):

* Ingeborg (1861–1867), d. 6 1/2 år gammel.

* Hans (1868–1941), ugift, fra 1922 eier av Nordre Fjeld sammen med søsteren Inger Marie.

* Inger Marie (f. 1872), ugift, fra 1922 eier av Nordre Fjeld sammen med broren Hans.

I 1865 satt Christian Hansen (35) og Gjertrud Hansdatter (33) på gården (løpenr. 129a) med datteren Ingeborg (5) samt Gjertruds søster, Lovise Hansdatter Ruud (26, ugift).²¹ De hadde 2 hester, 1

²¹ Lovise Hansdatter døde i 1880 på Fjeld (av magekreft), 40 år gammel.

ku og 2 sauer, og årlig utsæd var 1/16 t. hvete, 3/4 t. rug, 2 t. bygg, 2 t. blandkorn, 3/4 t. erter og 8 t. poteter.

Høsten 1865 ble det utskilt og solgt en skogteig på Krokskogen (løpenr. 129b av skyld 1 ort) som ble solgt til Johannes Fuhr og Ivar Rytterager for 80 spesidaler. I 1876 fikk Ole C. Dæhli tinglyst rett til å anlegge en vannpostkum og ledninger på gårdens grunn. I 1886 ble det så utskilt to parseller, løpenr. 129c (seinere gnr. 38/26 Bråten av skyld 53 øre) som ble solgt til svogeren Kristen Kristensen for 800 kroner, og løpenr. 129d (seinere gnr. 38/28 Nordengen av skyld 89 øre) som i 1888 ble solgt til Hans Kristiansen for 1.200 kroner. I 1886 kjøpte Christian Hansen to mindre skogteiger på Krokskogen (gnr. 38/33 av skyld 29 øre) av Ole Torstensen Fjeld på Søndre Fjeld (Ekornrud, gnr. 38/16) – se omtale av skog.

I 1872 kjøpte Christian Hansen en parsell Engen (gnr. 38/8 av skyld 95 øre) fra nabogården Søgarden Fjeld for 1.600 kroner (skjøte ble først utstedt i 1896). Parsellen har siden vært en del av Nystua Fjeld.

Etter Christian Hansen Fjelds død i 1901 satt Gjertrud Fjeld i uskiftet bo og drev gården med hjelp av sine gjenlevende barn, Hans og Inger Marie.

I 1913–16 var det utskifting på Fjeld. Nystuas bygninger og tun ble ikke berørt, men gården fikk samlet sin jordvei i én teig, fra gårdstunet og nordover til Dælis grense.

Etter Gjertrud Fjelds død i 1922 overtok de to barna, HANS CHRISTIANSEN FJELD (1868–1941) og INGER MARIE CHRISTIANSDATTER FJELD (f. 1872). Ingen av dem var gift eller hadde etterkommere.

Etter brorens død i 1941 solgte Inger Marie Fjeld, ved skjøte av 5. januar 1942, Nordre Fjeld gnr. 38/8, 25 og 33 til Sigurd Ruud for 20.000 kroner (hvorav 8.000 kroner for løsøre) samt livøre i sin levetid. Kjøperen lånte 12.000 kroner av selger og 6.500 kroner i Hole sparebank mot pant i gården.

SIGURD RUUD (1893–1974) var sønn av Inger Maries kusine Marte Kristensdatter Fjeld og Johan Sørensen Ruud på Bråten. Han begynte som ung gutt i lære hos sin onkel på Hundstad landhandleri,²² og arbeidet seinere ved Hole Samvirkelag i Svensrud, hvor han var bestyrer i rundt 20 år.²³ I 1925 giftet han seg med

«EN VIRKELIG LANDADELSMANN»

Hans Christiansen Fjeld «var meget religiøs og hadde i sin tid søndagsskole på sin gård. (...) I den tid da bøndene på Røyse kjørte melken til Svensrud, passet småungene etter veien gjerne på å få kjøre med «den snille mannen på Fjeld» – han smilte alltid vennlig til dem og der var alltid plass. Han var i all sin ferd en virkelig landadelsmann».*

* Minneord av V.V. i Ringerikes Blad 22. august 1941.

²² Ole Johannessen Hundstad, som var gift med Mathilde Syverine Sørensdatter Ruud, søster av Johan Sørensen Ruud (fra Sersjantløkka under Vestre Rud).

²³ Fra 1924 var han også bestyrer av Hole meieri, inntil sammenslutningen med Hønefoss meieri i 1928.

MAJA SLETNER (1896–1994) fra Oslo, og de fikk tre barn:

* Svein (1926–2004), fra 1963 eier av Fjeld Hagebruk, g.m. Marit Smedshammer (f. 1930) fra Brandbu, tre barn: Morten Sigurd, Kristin og Jon – se nedenfor.

* Berit (1929–2005), ugift, bosatt i Oslo.

* Hans-Kristen (f. 1934),²⁴ bosatt på Hamar, g.m. Inger Johanne Friis (f. 1940) fra Skjervøy, tre barn: Margrethe (f. 1965, g.m. Kristian Skjeseth f. 1962, tre barn: Gjermund f. 1991, Emilie f. 1993 og Sigurd f. 1996), Sigrid (f. 1968, g.m. Frode Rye Berg f. 1969, to barn: Sveinung f. 1994 og Karen f. 1999) og Eivind (f. 1970, samboer med Lula Berhane f. 1973 fra Etiopia, to barn: Alexander f. 2001 og Sofie f. 2004).

Sigurd Ruud (1893–1974).

Maja Ruud f. Sletner (1896–1994).

Maja og Sigurd Ruud dyrket kirsebær og grønnsaker i Nystua, og drev torghandel i Hønefoss.

I 1948 hadde Nystua Fjeld (gnr. 38/8, 25 og 33 av skyld mark 6,97) 80 dekar dyrket jord, 20 dekar annet jordbruksareal og 150 dekar produktiv skog. På gården var det 2 hester, 6 kyr, 2 ungdyr, 2 griser og 25 høner.

I 1948 kjøpte Maja og Sigurd Ruud 200 epletrær på Ringvold i Norderhov. Disse ble plantet på Fjeld, og i 1952 begynte sønnen Svein med planteskole, dvs. produksjon av alle sorter frukttrær på friland (utendørs).

Sigurd Ruud var medlem av Hole kommunestyre 1952–55.

Ved skjøte av 11. desember 1963 ble gården overdratt til Svein Ruud og hans kone Marit for 75.000 kroner, hvorav 20.000 kroner for maskiner og redskap. I 1964 sluttet de med melkeproduksjon, og planteskolen og frukthagen fikk etter hvert så stort omfang at gårdens navn ble endret til Fjeld Hagebruk.

MARIT RUUD f. Smedshammer (f. 1930) fra Brandbu og SVEIN RUUD (1926–2004) giftet seg i 1953, og de fikk tre barn:

* Morten Sigurd (f. 1955), medeier i Fjeld Hagebruk fra 1991, g.m. Liss Adelsten Nilsen, to barn: Thomas og Wenche – se nedenfor.

* Jon (f. 1957, tvilling), medeier i Fjeld Hagebruk fra 1991, g.m. Nina Cecilie Andersen fra Hønefoss, én sønn Sigurd – se nedenfor.

* Kristin (f. 1957, tvilling), bosatt på Bønsnes, g.m. Bjørn Johnsen (f. 1941) fra Gran. Fra tidligere ekteskap med Frode Hurum (f. 1955) fra Hønefoss har hun to barn: Hans Christian (f. 1983) og Mari (f. 1986).

Marit og Svein Ruud produserte og solgte frukttrær, roser og pryd-

²⁴ Hans-Kristen Ruud ble i 2004 tildelt Kongens fortjenestemedalje i gull for sin innsats for militær og sivil orienteringssport.

busker både engros og detalj, og drev aktivt med planlegging av hageanlegg både i Hole, Ringerike og Bærum.

I 1968 utgjorde planteskolen 30 dekar av gårdens samlede innmark på 110 dekar. Det øvrige var frukthage (60 dekar) og korn (20 dekar). I 1966 kjøpte de nabobruket Nordenga (gnr. 217/28 – 18 dekar), i 1976 Knipen (gnr. 218/4 – 16 dekar) og i 1987 Fjellheim (gnr. 218/76 – 18 dekar).

Svein Ruud representerte Høyre i Hole kommunestyre i 1980–87.

I 1991 overtok sønnene, Morten Sigurd Ruud og Jon Ruud, som eiere av Fjeld Hagebruk. MORTEN SIGURD RUUD (f. 1955) er gift med LISS ADELSTEN NILSEN (f. 1954) fra Slagelse i Danmark. De har to barn: Thomas (f. 1985)²⁵ og Wenche (f. 1991). Liss Adelsten Ruud er selvstendig næringsdrivende som hage- og landskapsplanlegger, og var rundt 1990 aktiv i oppstarten av (og første leder av) foreningen «Venner av Ringerike sykehus». Morten Sigurd Ruud har fra tidligere én datter, Kine Hunstok (f. 1976), som er samboer og har én sønn, Sebastian (f. 2004).

JON RUUD (f. 1957) er gift med NINA CECILIE ANDERSEN (f. 1961) fra Hønefoss. De har én sønn Sigurd (f. 1988). Nina Cecilie Andersen er regnskapsfører ved Skinnlåven i Norderhov, og representerte Høyre i Hole kommunestyre i perioden 1995–2003.

Fjeld Hagebruk (gnr. 217/8, 25 og 33)²⁶ har i dag 155 dekar dyrket jord, 200 dekar produktiv skog (på Krokskogen), 10 dekar annen utmark, 4 traktorer, lastebil og vanningsanlegg. Siden 2002 har Morten og Jon Ruud også leid jorda i nabogården Vestigarden Fjeld (190 dekar).

Driften på Fjeld Hagebruk er i dag spesialisert til produksjon av frukttrær (epler, pærer, plommer), som dyrkes på rundt 80 dekar av gårdens areal (i tre årganger). Hver årgang – og dermed årsproduksjonen – ligger på 70.000–80.000 trær, som leveres til hagesentre og fruktdyrkere over hele landet.

Kunstig vanning har det vært på Fjeld Hagebruk siden tidlig i 1960-årene, da det ble lagt rør fra en demning i Dæl'n (på grensen mot Dæli). I 1974 gikk gården sammen med Stua Fjeld og Øvre Gomnes i andelslaget Fjellvann, med vann fra Tyrifjorden.

I tillegg til gårdsdrift og planteskole, har Morten, Liss og Jon

²⁵ Siden 2006 er Thomas Ruud medeier i Fjeld Hagebruk.

²⁶ Til gården er også medregnet Nordenga (gnr. 217/28, kjøpt i 1966 for 40.000 kroner), Knipen (gnr. 218/4, kjøpt i 1976 for 208.000 kroner) og Fjellheim (gnr. 218/76, kjøpt i 1987 for 100.000 kroner). Knipen og Fjellheim ligger ned mot Tyrifjorden (Gomnes gårdsvald).

Marit Ruud f. Smedshammer (f. 1930) og Svein Ruud (1926–2004) startet planteskole på Fjeld tidlig i 1950-årene. I dag har Fjeld Hagebruk en årsproduksjon på 70.000–80.000 fruktrær, som leveres til hagesentre og fruktdyrkere over hele landet.

Fotograf Gudrun Tingleff Jensen

Marit og Svein Ruud med sine tre barn. Fra venstre: Morten Sigurd (f. 1955), Marit Ruud f. Smedshammer (f. 1930), Svein Ruud (1926–2004), Jon (f. 1957) og Kristin (f. 1957). Bildet er tatt i 1977.

Fotograf Gudrun Tingleff Jensen

SEKS OPPSITTERE I 1822

I 1822 var det seks oppsittere på Nordre Fjeld som samlet hadde 5 hester, 26 kyr og sådde 22 tønner utsæd.

Ruud siden 1991–92 drevet firmaet Fjeld Bruknes AS, med aktivitet i Øst-Europa (hovedsakelig i Litauen). Forretningskonseptet var i starten salg av salt sild og frossen fisk, men er i de seinere årene endret til logistikk og bearbeiding av frossen fisk for markedene i øst: Hviterussland, Ukraina, Kasakstan m.fl. Morten Sigurd Ruud er daglig leder for denne virksomheten.²⁷

Av bygninger på gården er en hovedbygning (eldste del fra 1700-tallet, ombygd 1896, påbygd og restaurert 1969), kårbolig (1956), gammelt stabbur (etter tradisjonen det eldste huset på hele Fjeld), verksted/garasje (1980), bryggerhus (1986) og plantekjellere (totalt 1.550 m², bygd 1980, 1986 og 1992). Den gamle låven med stall ble revet i 1964 (fjøs med teglsteinsvegger ble bevart), og på tomte ble det reist lagerbygg/kontor i 1966.

Åkernavn er Utenga, Snyta, Nordenga, Oppistuenga, Dælidelet og Bjørka.

Nina Cecilie Andersen og Jon Ruud bygde enebolig med garasje i Nordenga i 1983 (gnr. 217/105 Nordre Fjellsvei 56, utskilt i 1991, eier Nina Cecilie Andersen), mens Liss Adelsten og Morten Sigurd Ruud i 1984 overtok en hytteeiendom nord for Nordenga, hvor de i 1986–87 bygde enebolig (gnr. 217/47 Nordre Fjellsvei 64).

²⁷ Fjeld Bruknes AS er et norsk firma, med datterselskap i Litauen.

Vestre Fjeld inntil 1830

LØPENR. 127 OG 128 – SEINERE VESTIGARDEN, OPPISTUA OG ØSTIGARDEN

Da Nordre Fjeld rundt 1650 ble delt i to bruk, synes Christen Pedersen Baare å ha brukt en del av den gårdparten som vi her omtaler som Vestre Fjeld (det seinere Vestigarden, Oppistua og Østigarden).

CHRISTEN PEDERSEN BAARE (ca. 1630–1679) ble i 1659 ansatt som huskapellan (personellkapellan) hos sin svigerfar, sogneprest Lauritz Madsen Mossing i Hole, og fungerte som sådan i 20 år. Han fikk «exceptanse» på sogneprestkallet i 1670, men døde i juni 1679, et halvt år før sognepresten.²⁸ Vi kjenner to av barna til Christen Pedersen Baare og MAREN LAURITZDATTER:

* Christen, byglet i 1702 en av Leine-gårdene, flyttet seinere til Nedre Mo på Røyse (som han eide fra 1716), g.m. Marte Jensdatter Moe (1679–1758) fra Mo i Steinsfjordingen, minst to døtre: Anne Marie (1723–1806, g.m. Nils Andersen Moe på Øvre Mo på Røyse, minst fem barn: Kirsti, Christen, Anders, Marte Maria og Beate – se bind 3 s. 42–43), og Beathe (g. 1748 m. Henning Christopher Christensen Dæli fra Kongsberg).

* Nils, eier av Nedre Leine 1710–1723, av Domholt fra 1713, av Vestre Hafnor 1724–1733, eier av Skjærdalen fra 1720-årene (bodde i Skjærdalen fra 1733), g.1 i 1704 m. Maren Hedvig Larsdatter Bugge, enke etter Lage Vesterbø i Aurdal i Valdres, g.2 i 1717 m. Anne Jensdatter (d. 1763), minst fem barn: Hedvig (f. og d. 1718), Hedvig (f. og d. 1719), Christen (f. 1720), Mikkel (f. 1728) og Margrethe (f. og d. 1731) – se bind 3 s. 659.

Christen Pedersen Baare skal ha levd de siste år av sitt liv i fattigdom. I 1671 byglet GUNDER SØRENSEN,²⁹ en trelasthandler ved Hønefoss, 18 lispund i Nordre Fjeld av JENS PEDERSEN, borger av Christiania og bosatt på Bragernes, som da var bygselrådlig for gården.

Gunder Sørensen synes ikke å ha bodd på Vestre Fjeld mens han byglet gården. Han ble etterfulgt av HELLIK FJELD, som var lagrettemann i 1683. Hellik vitnet samme år i en gjeldssak mellom tidligere fogd Jacob Luth og Lars Simensen på Dramdal i Eiker. I 1684

²⁸ Ifølge klokker Svendsens prestehistorie levde Christen Pedersen Baare til 1686 eller 1687, og fungerte som personellkapellan også under den neste sognepresten, Henrik Opdal. Dette leser vi i Holes kallsbok, men her kalles han Christen Pedersen Borch (trolig en skrivefeil).

²⁹ Gunder Sørensen var gift med en datter av Lisbeth og Gunder Hafnor på Røyse.

LÅ ØDE RUNDT 1670

Av en rettergang i 1673 får vi vite at Vestre Fjeld var i svært dårlig forfatning. I 1672 ble Jens Pedersen stevnet for tre års resterende odelskatt, og i oktober året etter ble det holdt rettergang på gården. Saken omhandlet også et pant Jens Pedersen hadde heftet på gårdparten. Retten besiktiget gården og fant den «helt ringe». Den hadde ligget øde i lang tid, og det fantes ingen «døktige» hus, med unntak av et lite, gammelt fehus og en stolpebod. De øvrige husene var «ganske udøktige», jorda var skrinn, og retten mente at de 18 lispund neppe var verdt mer enn 50 riksdaler, noe som – med renter og sakens omkostninger – ikke var nok til å dekke pantet. Jens Pedersen hadde derfor forbrutt sin rett til å byggle bort gården.

vitnet Fredrik Johansen Dalen (Skjærdalen) at han tidlig om morgenen «rullet tømmer på Brødresagen i Skjærdalen» sammen med Hellik Fjeld.

De 18 lispund i Nordre Fjeld som JENS PEDERSEN var bygselrådig for i 1670-årene, kom seinere i LARS CHRISTENSENS eie. I 1694 solgte han eierparten videre til CHRISTIAN TOMMESEN, assessor og eier av Storøya. Rundt år 1700 eide Tommessen alt privatgodset (31 lispund) i gården. I 1692 skyldte JOHAN TOMMESEN FJELD 10 riksdaler 1 ort i skatt til kongen, det var rimeligvis assessorens bror som var bruker en kort periode.

Seinere i 1690-årene var GULBRAND OLSEN FJELD bruker av Vestre Fjeld. I 1693 skyldte han 14 skilling i skatt, og i 1698 skyldte han over 30 riksdaler til Henrik Nilsen Moss på Bragernes. Samme år vedgikk Gulbrand på bygdetinget en gjeld på 24 riksdaler til jordeieren, Christian Tommesen. For dette beløpet pantsatte Christian Tommesen «all hans eigende midler» inntil beløpet var betalt. I april 1709 fornyet Gulbrand sin bygselseddel av Tommesen på «Fjeld, den halve Deel». Han ble seinere etterfulgt som bygselmann av Elen Rasmussen Fjeld – se nedenfor.

I 1712 solgte Christian Tommesen halvparten (15 ½ lispund) av eiendomsgodset i Vestre Fjeld til Ole Pedersen Borgen og Hans Jensen Ruud. Den andre halvparten solgte han til de samme i 1726, slik at begge ble eiere av 15 ½ lispund: Ole Pedersen Borgen (løpenr. 127) og Hans Jensen Ruud (løpenr. 128). Etter Tommesens død i 1728 lyste hans barn pengemangel for seinere å kunne benytte sin rett til odelsløsning, men den ble aldri iverksatt.

HANS JENSEN RUUD overtok 15 ½ lispund (løpenr. 128) i Vestre

Fjeld, og avstod i 1730 $7\frac{3}{4}$ lispund til sin halvbror, Christen Gundersen Ruud. De to brødrene var uenige om hvem som hadde besittelsesrett til Vestre Rud, og for å unngå prosess overdro Hans Jensen halvparten av sitt eiendomsgods i Fjeld, mot at Christen Gundersen frafalt kravet på en andel i Vestre Rud.

Den gårdparten ($7\frac{3}{4}$ lispund) som Hans Jensen Ruud selv beholdt, ble seinere overtatt av sønnen, Ole Hansen Fjeld, som var bruker av Nystua Fjeld i 1760-årene,³⁰ mens de $7\frac{3}{4}$ lispund som CHRISTEN GUNDERSEN RUUD eide fra 1730, i 1773 ble solgt av hans enke Maren Gulbrandsdatter til Hans Nilsen for 200 riksdaler.

HANS NILSEN FJELD (Hafnor) (1753–1820) var fra 1787 bruker av Hitre Søgarden Fjeld (løpenr. 121a, seinere gnr. 38/4). Seinere ble han også eier av de $7\frac{3}{4}$ lispund som hadde tilhørt Hans Jensen Ruud, og i 1791 solgte han sine $15\frac{1}{2}$ lispund til broren Kristoffer Nilsen for 799 riksdaler.

OLE PEDERSEN BORGEN (d. 1741) var fra 1726 eier av $15\frac{1}{2}$ lispund (løpenr. 127) i Vestre Fjeld. Han var en velstående mann, og eide gårdparter både i Hole og Haug. I 1705 ble han leilending på Borgen i Hole, etter å ha inngått ekteskap med HELLE TØRBJØRNSDATTER, enke etter den tidligere brukeren, Engebret Borgen. Ole Pedersen synes å ha bodd på Borgen siden. Etter Helle Tørbjørnsdatters død i 1730 giftet han seg igjen med KARI ERIKSDATTER DÆHLI. Det var barn i begge ekteskap. Skiftet etter hans død (sluttet 1741) viste en brutto formue på 1015 riksdaler (netto 225 riksdaler), og boet eide jord i følgende Hole-gårder: Store Svarstad (20 lispund), Søndre Sørum (10 lispund), Flaksetra (verdsatt til 20 riksdaler), Nordre Fjeld ($7\frac{3}{4}$ lispund), Utvika (3 skinn) og Vik ($12\frac{3}{8}$ lispund), og i tillegg Lo i Haug ($22\frac{1}{2}$ lispund). Halvparten av formuen tilfalt enka Kari Eriksdatter, mens den andre halvparten ble delt på seks barn fra avdødes to ekteskap – se bind 1 s. 342–343.

Kari Eriksdatter giftet seg på nytt med BJØRN TØRSTEINSEN HELGERUD (BORGEN), som i oktober 1744 overdro eierparten i Fjeld for 120 riksdaler til LISBETH OLSDATTER (ca. 1690–1769), enke etter den tidligere brukeren, ELEN RASMUSSEN FJELD (ca. 1658–1735). Hun ble dermed den første selveieren på denne delen av Vestre Fjeld. Vi kjenner fem av barna til Lisbeth og Elen:

³⁰ Hans Jensen Ruud (ca. 1685–1765) var rundt 1730 eier av halve Vestre Rud – se gnr. 216/1 Vestre Rud.

* Rasmus (ca. 1714–1786), seinere eier av gården, g.m. Tabita Andersdatter, to barn – se nedenfor.

* Jørgen (1718–1746), g. 1745 m. Eli Olsdatter Fjeldstad, én datter Lisbeth f. 1745. Jørgen bodde i Hodt da han i 1739 ble utlagt som barnefar til Siri Svendsdatter Gjesvolds sønn, Sven.

* Marte (1723–1787), g.m. Kristoffer Larsen Dæhli (1715–1797) på Søndre Dæli (ingen barn) – se bind 3 s. 289.³¹

* Ragnhild (f. 1726), g.1 i 1755 m. Peder Nilsen Fjeld (1728–1765), eier av Domholt fra 1755, g.2 m. Anders Larsen Dæhli/Domholt (ca. 1715–1779), seinere eier av Vegstein i Norderhov, én pleiedatter, Marte Hansdatter (fra Vestre Rud) – se bind 3 s. 662–663.

* Ole (f. 1731), soldat i 1762, i 1758 fikk han en datter Mari med Gunhild Madsdatter Tomta. Datteren, Mari Olsdatter (1758–1828), g.1 m. Anders Danielsen Dæhli (Hafnor) på Søndre Dæli (11 barn), g.2 m. Rolv Olsen Gomnæs (ingen barn) – se bind 3, s. 289–291.

Skiftet etter Elen Rasmussen Fjeld ble avsluttet i 1735. Han etterlot seg hustru og de fem barna, og nevnt i skiftet er avdødes bror, Halvor Rasmussen. Boets nettoverdi var cirka 38 riksdaler. Lisbeth Olsdatter drev gården videre med hjelp av sine hjemneværende barn. Ved skiftekontrakt i 1765 overdro hun selveiergodset på 15 ½ lispund til eldste sønn, Rasmus, som imidlertid synes å ha overtatt bruken av gården noen år tidligere. I 1762 satt RASMUS ELENSEN FJELD (ca. 1714–1786) som husbond på Fjeld med hustru TABITA ANDERSDATTER FRØYSHOV (1722–1779), og i manntallet (over 12 år) er nevnt hennes datter fra første ekteskap med Hans Hansen Ruud, Dorte Hansdatter,³² og Rasmus Elensens mor Lisbeth Olsdatter og bror Ole Elensen (soldat). Tabita og Rasmus fikk to barn:

* Elen (f. 1762), eier av gårdparten i Nordre Fjeld 1786–87, fikk i 1788 en sønn Nils med Mette Olsdatter Fjeld.³³

* Lisbeth (f. 1767), g. 1791 m. Peder Pedersen Gihle (1754–1834) på Søn-

³¹ I bind 3 er Marte feilaktig kalt Marte Ellingsdatter (det riktige er Elensdatter). Hennes korrekte fødselsår er 1723.

³² Tabita Andersdatter var datter av prokurator Anders Christensen på Søndre Frøyshov (seinere Øvre Mo) og Anne Clausdatter Hundstad. I ekteskapet med Hans Hansen Ruud (1722–1760) hadde Tabita Andersdatter minst fire barn: Dorte (f. ca. 1749, g. 1774 m. Gulbrand Johansen Hundstad, åtte barn – se gnr. 209/4 Store Hundstad), Jørgen (f. 1751), Marte (f. 1756, g. 1777 m. Ole Nilsen Vegstein i Norderhov, minst tre sønner: Peder, Anders og Nils), og Anders (1759–1766).

³³ Elen Rasmussen synes å ha forlatt bygda før 1801. Sønnen Nils Elensen døde trolig som barn. Mette Olsdatter (fra Myra Fjeld) giftet seg i 1794 med artillerist Jens Johnsen Fjeld. i 1801 husmann i Jensenløkka (Gata) under Vestre Rud. I 1810 inngikk hun nytt ekteskap med Elling Olsen fra Eikli i Norderhov – se Myra Fjeld.

dre Gile i Steinsfjerdingen, to barn: Peder (f. 1792, g.m. Maren Margrethe Mortensdatter fra Ål i Hallingdal, minst seks barn) og Lisbeth (1793–1875, g.m. Ole Pedersen Tandberg) – se bind 2 s. 96–97.

I skiftet etter Tabita Andersdatter i 1779 var boets bruttoverdi 401 riksdaler (netto ca. 224 riksdaler), hvorav eierparten i Fjeld var taksert til 250 riksdaler. Avdøde etterlot seg mann og fem barn, hvorav tre fra første ekteskap: Jørgen, Dorte og Marte – se omtale av Vestre Rud.³⁴

Rasmus Elensen Fjeld eide gården til sin død i 1786. I skiftet etter ham samme år ble boets bruttoverdi beregnet til 320 riksdaler, men gjelda var 383 riksdaler og boet dermed fallit.³⁵ Eierparten i Vestre Fjeld (fortsatt taksert til 250 riksdaler) ble overtatt av sønnen, ELEN RASMUSSEN FJELD (f. 1762), som imidlertid kun satt med den i ett år. I 1787 solgte han de 15 ½ lispund (løpenr. 127) til Gulbrand Olsen Mosengen for 560 riksdaler, hvorav 320 riksdaler ble betalt kontant og de øvrige 240 riksdaler lånt av selger mot pant i gårdparten. I 1791 løste han ut odelsretten til selgerens søster, Lisbeth Rasmusdatter, for 55 riksdaler

GULBRAND OLSEN MOSENGEN (FJELD) (f. 1752) var sønn av husmann Ole Amundsen og hustru Anne Augustinusdatter i Mosenga på Røyse. Han var gift med RAGNE LARSDATTER (f. 1757). Ekteskapet var barnløst, men de hadde en pleiesønn, Paul Larsen (f. 1795), sønn av hans søster Berte Olsdatter (f. 1758) og hennes mann, Lars Paulsen Skrangledalen.³⁶

I 1801 satt Ragne Larsdatter (44) og Gulbrand Olsen (48) på gården med pleiesønnen, Paul Larsen (6), og to tjenestefolk: Inger Larsdatter (18, husbondens niese) og Mads Enevoldsen (32).

KRISTOFFER NILSEN FJELD (f. 1763) eide 7 ¼ lispund i Vestre Fjeld i 1801, og bodde da på gården. Han var sønn av Nils Hansen Hafnor og Sara Hansdatter Ruud, og giftet seg i 1791 med MARI ANDERSDATTER HUNGERHOLDT (f. 1774). Vi kjenner fire av deres barn: Anders (f. 1793), Sara (f. 1796), Helle (f. 1799) og Nils (f. 1802).

I 1801 satt Mari Andersdatter (27) og Kristoffer Nilsen (38) på sin gårdpart med sine tre eldste barn og to tjenestejenter: Marte

³⁴ Skifteprotokoll nr. 20a (1779–1782) Ringerike og Hallingdal, s. 92b.

³⁵ Skifteprotokoll nr. 21 (1786–1788) Ringerike og Hallingdal, s. 96a.

³⁶ Berte Olsdatter og Lars Paulsen hadde ytterligere minst fire barn: Maria, Inger, Olea og Pauline – se husmannsplassen Mosenga i Leine-kapitlet.

Hansdatter (34) og Guri Halvorsdatter (16). De hadde en losjende, Dordi Danielsdatter (43, som levde av håndarbeid) og hennes sønn Ole Andersen (8).³⁷ I 1802 flyttet Kristoffer Nilsen Fjeld til Espelien med sin familie – se gnr. 38/27 Espelien.

I 1802 kjøpte Gulbrand Olsen 7 $\frac{1}{4}$ lispund av den andre (øvre) halvdel av Vestre Fjeld (løpenr. 128), som tidligere hadde tilhørt Hans Jensen Ruud. Selger var Kristoffer Nilsen, og kjøpesummen 560 riksdaler. Dermed satt Gulbrand Olsen som eier av 22 $\frac{3}{4}$ lispund av privatgodset (30 lispund) i Nordre Fjeld.³⁸

I 1813 solgte Gulbrand Olsen Vestre Fjeld til pleiesønnen Paul Larsen for 2.000 riksbankdaler og livøre. PAUL LARSEN FJELD (1795–1816) ble i 1813 gift med KIRSTI TRONSDATTER WAGER (1789–1816) fra Vaker i Norderhov. De fikk én datter, Else (1815–1819). I 1816 døde først hennes far og deretter mora, og i skiftet etter faren (sluttet 29. april 1819) ble boets nettoverdi beregnet til 3.529 spesidaler, hvorav eierparten i Fjeld var taksert til 3.325 spesidaler. Datteren Else var eneste arving, men 4-åringen døde seinere samme år. Da var de 22 $\frac{3}{4}$ lispund i gården allerede solgt på auksjon til Jørgen Gulbrandsen Bjerke på Rytteraker. Skiftet etter Else Paulsdatter ble avsluttet i 1820, og viste en nettoverdi på 3.678 spesidaler. Hennes eneste arving var morfaren, Trond Larsen Wager.³⁹

JØRGEN GULBRANDSEN RYTTERAGER (1778–1817) var smed på Lille Rytteraker, og gift med RAGNE TARALDSDATTER SØNSTERUD (1779–1843). De hadde to barn som var i live da skiftet etter faren ble avsluttet i 1820: Tarald og Anne. Boets nettoverdi var 2.496 spesidaler, etter fratrekk av en obligasjon til Paul Larsen Fjelds bo på 1.100 spesidaler.⁴⁰ Ragne Taraldsdatter giftet seg på nytt i 1819 med Gulbrand Hansen Fjeld, sønn av Hans Andersen Fjeld og hus-

³⁷ Dordi Danielsdatter var fra bruket Svenskerud på Fjeld – se det.

³⁸ I 1801 var også Peder Olsen (49) bruker av en del av Vestre Fjeld. Han satt på gårdparten med hustru Berte Halvorsdatter (32) – feilaktig skrevet Larsdatter i folketellinga – og én sønn Ole (8). De hadde en tjenestedreng, Isak Christensen (20) fra Bønsnes (seinere eier av Vestre Fjeld). Peder Olsen (1755–1810) var fra Ullern-tangen, og giftet seg i 1791 med Berte Halvorsdatter Gommes. De bodde på Rud i 1793 og i Fjeldseie i 1797 og 1804. Vi kjenner tre av deres barn: Ole (f. 1793), Eli (1796–1797) og Kirsti (f. 1804). Før han giftet seg, fikk Peder Olsen en datter, Marte (f. 1779), med Anne Hansdatter Bye.

³⁹ Skifteprotokoll nr. 25a (1815–1823) Ringerike og Hallingdal, s. 78–81, 160, 175, 228, 259, 287, 296 og 341.

⁴⁰ Skifteprotokoll nr. 25a (1815–1823) Ringerike og Hallingdal, s. 145, 159, 228, 259, 287 og 322b.

tru Lisbeth Larsdatter (fra Vaker) som var brukere av Nordigarden Fjeld.

Gulbrand Hansen Fjeld (1793–1858) fikk to barn i ekteskapet med Ragne Taraldsdatter: Dorthea og Anders. Han satt heller ikke lenge med eiendommen. Han var leilending på Nordigarden Fjeld etter sine foreldre, og ble nødt til å selge privatgodset i Vestre Fjeld i 1823 til Hans Hansen Lehne på Nordre Leine (auksjonsskjøtet ble tinglyst 2. april 1824),⁴¹ se Nordigarden Fjeld (og gnr. 215/1 Nedre Leine).

HANS HANSEN LEHNE (1755–1824) solgte kort før sin død i 1824 15 ½ lispund (løpenr. 127a og b) i Vestre Fjeld til Isak Christensen på Libakke, som i 1824 fikk skjøte fra sorenskriver Gram, skifteforvalter i Hans Hansen Lehnes bo. De resterende 7 ¼ lispund eiendomsgods som hadde vært i Hans Hansens eie (løpenr. 127c), ble i 1823 solgt til Nils Olsen Fjeld. Skjøtet lød på 10 lispund (2 ¼ lispund vedkom løpenr. 128a) og ble i 1826 solgt videre til Gulbrand Olsen Fjeld – se Østigarden Fjeld seinere gnr. 217/21.

ISAK CHRISTENSEN FJELD (1780–1840) var fra Bønsnes, og i 1801 var han tjenestedreng på Vestre Fjeld. Han giftet seg i 1804 med MARTE CHRISTENSDATTER MOE (f. 1785) fra Øvre Mo (Libakke) på Røyse. Vi kjenner 11 av deres barn:

* Nils (1805–1849), seinere eier av Bønsnes bnr. 5, g. 1830 m. Kari Jørgensdatter Hundstad (d. 1864), fem barn: Jørgen, Christian, Berte Marie, Jørgine og Maren – se gnr. 215/5 Bønsnes.

* Christen (f. 1807), seinere eier av farens gård sammen med broren Gulbrand.

* Gulbrand (f. 1810), seinere eier av farens gård sammen med broren Christen, g.m. Anne Marie Danielsdatter Frøshaug, i 1865 var han selveier og enkemann på Nakkerud (løpenr. 221a) med to barn: Jørgen (24) og Dora (14).

* Anne Maria (f. 1815), tvilling, g.m. Kristian Nilsen Fjeld, eier av Vestigarden Fjeld 1839–1845, vi kjenner ni barn – se nedenfor.

* Kristian (f. 1815), tvilling, fra 1842 eier av Myra Fjeld, g.m. Marie Andersdatter Dæhli, minst fire barn – se Myra Fjeld.

* Ragnhild (1817–1890), g.m. smed og husmann Knut Hansen (f. 1820) i Hollerudbråten på Tyristrand, hvor de satt i 1865 med seks barn: Maren (22, g.m. Johan Eriksen), Gunhild (17), Lise (16), Helle (10), Hans Jørgen (8) og Mathilde (3).

⁴¹ De resterende 7 ¼ lispund av privatgodset i Nordre Fjeld var i 1802 blitt solgt til Nils Olsen Fjeld, som allerede satt som eier av 9 ¾ lispund i Søndre Fjeld (se nedenfor – seinere gnr. 38/15 Myra Fjeld) .

* Maren Elisabeth (f. 1821), utvandret i 1854 til Amerika med ektemann Ole Larsen Fjeld (f. 1818) og to barn: Hans Andreas (f. 1849) og Anne (f. 1852).

* Dødfødt pike (1822).

* Karen (f. 1826), g.m. gårdbruker Johannes Christiansen Karlsrud (f. 1824) på Nakkerud, i 1865 på Karlsrud med fem felles barn: Oline (10), Karl (7), Hans Andreas (4), Christian (1) og Isak (1). Karen hadde to barn fra tidligere, som også bodde på gården: Gulbrand Olsen (15) og Maren Olsdatter (13). Karen og Johannes utvandret til Amerika i 1880.

* Inger (f. 1829).

* Hans (f. 1835).

Marte Christensdatter og Isak Christensen flyttet fra Libakke til Nordre Fjeld i 1822, da de solgte sin eierpart (5 lispund) i Libakke til klokker Haagen Hurum – se bind 3 s. 43–44 og 48–49.

Isak Christensen satt med Vestre Fjeld (løpenr. 127 av skyld 15 ½ lispund) til 1834. Ved auksjonsskjøte av 18. mars s.å. overtok to av hans sønner, Christen og Gulbrand, gården for 800 spesidaler. De eide den sammen til 1839, da den ble delt i to like deler og solgt. GULBRAND ISAKSEN FJELD solgte sin del (Oppistua, løpenr. 127b av skyld 7 ¾ lispund, seinere gnr. 38/20) til Nils Hansen Espe- lien for 595 spesidaler, mens CHRISTEN ISAKSEN FJELD solgte den andre halvparten (Vestigarden, løpenr. 127a av skyld 7 ¾ lispund, seinere en del av gnr. 38/13) til sin svoger Kristian Nilsen Fjeld for 550 spesidaler.

Vestigarden Fjeld

LØPENR. 124, 127A, 128B, 134A, 134C OG 134E

I DAG GNR. 217/13

I 1826 og 1839 ble «gamle» Vestre Fjeld delt i tre like gårdparter, ved at Østigarden (løpenr. 127c) først ble utskilt som eget bruk i 1826, og i 1839 ble det gjenværende delt i Oppistua (løpenr. 127b) og Vestigarden (løpenr. 127a). Alle tre gårdpartene hadde en skyld av 7 ¾ lispund. Vestigarden ble samme år av Christen Isaksen Fjeld solgt til hans svoger Kristian Nilsen for 550 spesidaler.

KRISTIAN NILSEN FJELD (f. 1807) var fra Myra Fjeld, og gift med ANNE MARIA ISAKSDATTER FJELD (f. 1815). Vi kjenner ni av deres barn: Inger Marie (f. 1837), Nils (f. 1838), Maren Johanne (f. 1842, g. 1865 m. Syver Gulbrandsen Hval), Isak (f. 1844), Hans Andreas (f. 1847), Christen (f. 1855), Jørgen (f. og d. 1858), David (f. 1869) og Karen (f. 1872).

I 1844 ble en parsell «Gateløkken og Ringen» (løpenr. 127d av skyld 3 lispund, seinere gnr. 38/24) utskilt og solgt til eieren av

Oppistua Fjeld for 130 spesidaler. Ved skjøte av 29. november 1845 solgte Kristian Nilsen de resterende $4 \frac{3}{4}$ lispund i gården til sin bror, Ole, for 350 spesidaler.

I årene 1802–1825 hadde eieren av Myra Fjeld, Nils Olsen Fjeld, samlet en del jordegods i Søndre og Vestre Fjeld på sin hånd (se omtale av Myra Fjeld). I 1826 solgte han 5 lispund i Vestre Fjeld (løpenr. 128b) og 5 lispund i Søndre Fjeld (løpenr. 124)⁴² til sin sønn Ole Nilsen Fjeld. Da Ole Nilsen i 1845 ble eier av ytterligere $4 \frac{3}{4}$ lispund (løpenr. 127a) i Vestre Fjeld, satt han dermed som eier av $14 \frac{3}{4}$ lispund i Søndre og Vestre Fjeld.

OLE NILSEN FJELD (1801–1895) ble i 1827 gift med ANNE MARIE ANDERSDATTER MOE (1802–1878) fra Øvre Mo på Røyse, og de fikk tre barn:

* Anders (1828–1909), seinere ordfører i Hole og eier av Vestigarden Fjeld, g.m. Marte Marie Alvsdatter Hurum, åtte barn – se nedenfor.

* Inger Marie (f. 1834), g. 1859 m. Martin Hansen Wiig (?)

* Nils (f. 1838), kjøpmann i Kristiania, seinere bestyrer ved Torvgadens Bad.

Vestigarden Fjeld 2006. Eldste del av hovedbygningen er fra 1700-tallet. Låven ble bygd i 1997, etter at den gamle brant ned året før.

© Fotograf Marit Fagerli

⁴² Løpenr. 124 (5 lispund) hadde han kjøpt ved kongelig skjøte i 1825 for 300 spesidaler og jordavgift.

*Anders Olsen Fjeld
(1828–1909) var ordfører i
Hole fra 1882 til 1886.*

VESTIGARDEN FLYTTES

En gang rundt 1850 ble Vestigarden flyttet fra Fjeldsbyen til sin nåværende beliggenhet, 150 meter lenger mot nordvest. Det er tradisjon på Fjeld for at Vestigarden lå rett vest for husene i Stua Fjeld.*

* Berg (1968), s. 59.

«... EN MEGET DRIFTIG GÅRDBRUKER»

«Anders Olsen Fjeld var en meget driftig gårdbruker. Han bygde opp uthus etter at de gamle brant, og mursteinsfjøset fikk innlagt vann og bolker og gulv av steinheller. Hellegulv var det også i kjeller og bryggerhus, og alt ble hentet i Hurums stenbrudd øst for Steinsfjorden. Han anla etter en tid en stor eple- og plommehave.»*

* Etter Karsten Hammersbøens notater.

I 1845 kjøpte Ole Nilsen Fjeld også en parsell fra Søndre Gomnes (løpenr. 134a «Orehagen, Stolpesletten og Lerfladen» av skyld 1 $\frac{5}{8}$ lispond) av Ragnhild Iversdatter og Peder Danielsen Gomnæs for 150 spesidaler. Denne parsellen solgte han i 1848 til Anders Larsen Fjeld for 100 spesidaler, men i 1853 ble den kjøpt tilbake av sønnen, Anders Olsen Fjeld. Ole Nilsen Fjeld kjøpte dessuten i 1847 en parsell Lerflaten (løpenr. 134c) fra Søndre Gomnes, og da sønnen Anders i 1860 kjøpte en skogteig (løpenr. 134e) fra samme gård, har vi de seks parsellene som i 1866 ble sammenføyd til ett bruk, gnr. 38/13 Vestigarden Fjeld (Fjeld med Gomnes søndre av skyld mark 8,47).

Ved skjøte av 6. mars 1848 solgte Ole Nilsen gården til eldste sønn, Anders Olsen Fjeld, for 800 spesidaler og livøre til foreldrene i deres levetid.

ANDERS OLSEN FJELD (1828–1909) var gift med MARTE MARIE ALVSDATTER HURUM (1830–1896) fra Ner-Nigarden Hårum i Steinsfjeringen. De fikk åtte barn:

- * Anne (f. 1855), g. 1884 m. Hartvig Nicolaisen (f. 1854), seks barn (vi kjenner navnet på fire): Olaf (f. 1884), Arne (f. 1885), Mathilde (f. 1887) og Sverre (f. 1889). Familien flyttet siden til Skoger ved Drammen.
- * Olava (1857–1883), ugift, d. 26 år gammel av tæring.
- * Alf (1860–1925), ugift, ansatt ved skattefogdkontoret i Oslo.
- * Sofie (f. 1863), ugift, lærerinne i Sundvollen 1885–86, siden i Røyken.
- * Inger Marie (f. 1866), g.m. Hartvig Nicolaisen (hans 2. ekteskap), én datter.
- * Hanna, ugift, stelte huset for sin eldre bror Alf.
- * Karl (f. 1869), revisor ved Norsk Engelsk Petrol Co. i Oslo.
- * Sara (f. 1872), g.m. Georg Mathisen, Oslo.

Anders Olsen Fjeld var ordfører i Hole fra 1882 til 1886. Han hadde ellers mange tillitsverv, og var en «i kommunens tjeneste meget benyttet mand».⁴³ Han ble omgangsskoleholder allerede i 1845, bare 17 år gammel (Årnes krets), og virket som lærer til 1852.⁴⁴

I 1863 ble en skogteig på Krokskogen (løpenr. 127e) solgt til Johannes Fuhr og Ivar Rytterager for 200 spesidaler.

I 1865 satt Anders Olsen (38) og Marte Marie Alvsdatter (36) på gården med sine fire eldste barn og én tjenestejente, Helle Thoresdatter (21). De hadde 1 ku, og sådde 5/8 t. hvete, 5 $\frac{3}{4}$ t. bygg, 3 t. blandkorn, 2 $\frac{1}{4}$ t. erter og 6 t. poteter.

⁴³ Jon Guldal: «Ordførere i Hole 1837–1956» (Røyse 1956), s.254.

⁴⁴ Harsson (1987), s. 112.

NISSEN PÅ FJELD

«Dette og meget mer fortalte Erik Faltinruds dattersønn meg, blant annet at han med egne øyne hadde sett nissen. Som framslenging tjente han en tid hos Anders Olsen (en tid ordfører i Hole), og den gang drev Anders Olsen også sjefsgården Sørum, hvor han hadde besetningen, så det ofte var stilt og ødslig på Fjeldsgården. En sommer bestemte han seg til å rive opp det gamle fjøset på Fjeld, for han ville ha et større og føre opp okser til salg på Helgelandsmoen. Så var det en dag alle seks arbeidskara satt inne og fikk eftasverd. Gamle mor Fjeld, ho Anne-Marja, stod ved vinduet og skar mat og med ett ropte hun: - Nei, kom hit så skal dere se! Alle sprang til og ute på tunet så de en liten mann (ikke større enn en 4 års gutt) som kastet store tømmerstokker jevnhøgt med mønet. Det rareste var at ingen dunder hørtes når stokkene datt ner att. Blant kara som så på dette var foruten min meddeler tømmermann Petter Langebru og sønnen, Ola Langebru. Petter blev ikke det granna fælen og han sa ganske rolig: – Slikt hender på alle gårder nedover bygda. I den tid var nissenes tilstedeværelse en kjensgjerning».*

* VV.: «Folkeminner fra Røyse», i Ringerikes Blad 10. november 1930.

I 1877 ble en parsell Torstensløkken (gnr. 38/14 av skyld 9 øre) utskilt og overdratt til faren, Ole Nilsen Fjeld. I 1884 lånte Anders Olsen Fjeld 6.600 kroner i Hypotekbanken mot pant i gården, og i 1886 ytterligere 4.000 kroner av svigersønnen Hartvig Nicolaisen. Men i 1887 måtte Anders Olsen Fjeld overgi sitt bo til skifteretten, og året etter flyttet han med sin familie til Kristiania.

Anders Olsen Fjeld var i 1886 eier av Dyrbak mølle og sag ved Tandberg på Øst-Modum. Den ble tidligere eid av Ole Jørgensen Rytterager på Storøya.

I 1888 ble det utskilt og solgt tre parseller fra Vestigarden:

* gnr. 38/30 Pungen (3 øre) til Peder Johannessen Ruud i gnr. 37/11 Jenseløkka.

* gnr. 38/31 Svenskerudhagen (22 øre) til Fritz Thaulow i gnr. 38/10 Svenskerud.

* gnr. 38/32 Fredrikstad og Ekra (26 øre) til den tidligere husmannen Magnus Pedersen Roa.

I 1888 ble Vestigarden Fjeld (av skyld mark 8,47) solgt til PAUL OLSEN HENSRUD, som solgte den videre allerede året etter til ser sjant ANDREAS ERIKSEN GULLERUD (f. 1856) for 14.000 kroner. Den nye eieren lånte 4.600 kroner av Hensrud mot pant i eien dommen. Andreas Eriksen var gift med BERTE MARIE STEFFENS-

Vestigarden Fjell i 1961. I bakgrunnen til høyre ser vi Nordigarden Fjeld, og til venstre bruket Bing.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

«... EN PRÆGTIG FRUGTHAVE»

«Fjeld Vestre, Hole, cirka 180 maal opdyrket mark, cirka 900 maal veksterlig skog, samt en prægtig frugthave som indbringer for 800 a 1000 kroner pr. aar, billig tilsalgs ved Bache, Randsfjord.»*

* Annonse i Ringerikes Blad 31. mars 1899.

DATTER (f. 1863), og mens de bodde på Fjeld, fikk de én sønn, Einar Stefanus (f. 1889).

Nå fulgte noen turbulente år i Vestigardens historie, med hyppige skifter av eiere. Gullerud satt med gården til 1892, da HANS J. MØRK overtok. I 1895 ble en parsell Gångjordet med en skogteig og løkke på Fjeldsetra (gnr. 38/35 av skyld mark 1,95) utskilt og skulle selges til Ole A. Søhol, men skjøte ble ikke utstedt. Det samme skjedde med en parsell Sydjordet (gnr. 38/36 av skyld mark 1,61) som skulle selges til Hans Gulbrandsen Fjeld. Hans J. Mørk gikk fra gården i 1895, og så kom N. JOHANNESSEN som eier til 1896, da KRISTIANE OG HARALD HEIN overtok. Fra 1899 var AKSEL CAROLUS GJERLØV HANSEN eier, og etter hans død i 1900 ble Vestigarden Fjeld (gnr. 38/13, 35 og 36) solgt på auksjon til Halvor Larsen Hammersbøen for 11.600 kroner. Dermed kom en slekt på gården som fortsatt sitter der.

HALVOR LARSEN HAMMERSBØEN (1872–1952) var fra Hol i Hallingdal. Han kom til Røyse i 1890-årene som gårdsbestyrer på Dæli, og ble gift med ANNE KARINE DÆHLI (1880–1957).⁴⁵ De fikk tre barn (en adoptiv sønn og to pleiebarn):

⁴⁵ Hennes far Andreas Larsen var i en årrekke tjenestedreng og «husbondkarl» på Nordre Dæli.

* Karsten (1900–1978), eier av Vestigarden Fjeld fra 1940, g.m. Lina Bjella (1906–1997), tre barn: Kåre (f. 1933), Håkon (f. 1938) og Anne Kari (f. 1944).

* Esther Henriette (1906–1988),⁴⁶ bosatt på Røyse, g.m. lærer Nils Gjesvold Johannessen (1905–1995), fire barn: Sverre Martin, Finn Halvor, Anne Maren og Liv Hanna.

* Eva (f. 1929), bosatt i Säffle, Sverige, g.m. Arnt Gerhard Schønning (f. 1918) fra Brevik, fire barn: Lars, John, Kitty og Kathrine.

I 1909 kjøpte Halvor Hammersbøen gnr. 38/4 Hitre Søgarden Fjeld for 6.900 kroner, og i 1910 kjøpte han også gnr. 38/20 Oppistua Fjeld for 6.200 kroner. Etter utskiftinga 1909–1913, som ble krevd av Hammersbøen, har disse to gårdene vært en del av Vestigarden. De lå begge i Fjeldsbyen, og bygningene ble tatt ned og flyttet i 1914. Vestigardens dyrkede areal har siden vært rundt 200 dekar, iberegnet 10 dekar hage.

I 1920 solgte Hammersbøen Vestigarden Fjeld til Arnt Schjong i Hønefoss for 110.000 kroner, men skjøte ble ikke skrevet og handelen siden omgjort da Schjong i stedet kjøpte Eikli gård ved Hønefoss.⁴⁷

I 1933 overtok sønnen Karsten Hammersbøen gården (gnr. 38/4, 13, 20, 35 og 36) for 42.400 kroner (hvorav for løsøre 15.000 kroner) og livøre til foreldrene av 5-årlig verdi 1.500 kroner.⁴⁸

KARSTEN HAMMERSBØEN (1900–1978) ble i 1931 gift med LINA ANDREA BJELLA (1906–1997) fra Oppigarden Bjørke i Steinsfjerdingen. De fikk tre barn:

* Kåre (f. 1933), bosatt på Vancouver Island i Canada, g.m. Jane van Herwaarden fra Holland, tre døtre: Marilyn, Cynthia og Janet.

* Håkon (f. 1938), seinere eier av Vestigarden, g.m. Randi Lise Enger, fire barn – se nedenfor.

* Anne Kari (f. 1944), seinere eier av Vestigarden – se nedenfor.

Midt på 1940-tallet hadde Vestigarden Fjeld 200 dekar dyrket jord (kalkholdig mold), 40 dekar annet jordbruksareal (hvorav 10 dekar frukthage), 350 dekar produktiv skog og 150 dekar annen utmark. På gården var det 4 hester, 14 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 3 griser og 15 høner.

Vestigarden ble i 1945–46 forpaktet av Anni og Haakon Jøta i

Halvor Hammersbøen
(1872–1952).

ORDFØRER

Halvor L. Hammersbøen var ordfører i Hole fra 1926 til 1940. Interessen for lokalpolitikk fikk han inn med morsmelka. Hans foreldre var Margit Torsteinsdatter Rue og Lars Steinson Hammersbøen. Faren var lensmann i Hol 1892–1908, og den første ordfører i bygda etter at Hol ble egen kommune i 1876 (til 1892).*

* Reinton: «Folk og fortid i Hol», bind VI «Ett og eige».

⁴⁶ Esther Henriette f. Strøm, opprinnelig fra Oslo.

⁴⁷ Etter Karsten Hammersbøens notater.

⁴⁸ Skjøte ble først utstedt 30. juli 1940.

*Anne Karine Hammersbøen
f. Dæbli skjenker kaffe til sin
mann Halvor Hammersbøen
og fire damer i hagen i
Vestigarden cirka 1930.*

Klokkerplassen (seinere eiere av Vestre Stadum). I 1946 sluttet Lina og Karsten Hammersbøen med melkeproduksjon (de hadde et par kyr til eget bruk til først i 1950-årene) og la om driften til kornproduksjon samt frukt og bringebær. Gården fikk traktor i 1947 og leide skurtresker fra 1949 (kjøpte egen i 1953). Lina Hammersbøen var utdannet lærer og arbeidet ved Stadum skole 1927–1942. Fra 1946 var hun vikar ved flere skoler i Hole, og igjen fast ansatt som lærer ved Røyse skole 1961–1969.⁴⁹

I 1964–65 kom eldste sønn, Kåre Hammersbøen, hjem fra Canada for å overta gården. Han bestemte seg imidlertid til å overlate den til sine yngre søsken, og reiste tilbake til Vancouver, hvor han siden har bodd med sin familie.

I 1974 ble parsellene gnr. 217/4, 13, 20, 35 og 36 sammenføyd til én eiendom – gnr. 217/13 Fjeld med Gomnes søndre,⁵⁰ i dag kjent som Vestigarden Fjeld.

Ved skjøte av 1. desember 1974 overtok to av barna, HÅKON HAMMERSBØEN (f. 1938) og ANNE KARI HAMMERSBØEN (f. 1944), gården for 151.000 kroner og livøre til foreldrene av 5-årlig verdi 30.000 kroner. Anne Kari Hammersbøen er ugift og bosatt på Hamar, hvor hun arbeider som bibliotekar. Håkon Hammersbøen er bosatt på Kapp på Toten, og er gift med Randi Lise Enger (f. 1937) fra Skotfoss i Telemark. De er begge lærere, og har fire barn:

⁴⁹ Harsson (1987), s. 114.

⁵⁰ Gomnes er med i matrikkelnavnet pga. to parseller kjøpt fra Søndre Gomnes i 1845 og 1847.

Halvor Hammersbøen (1872–1952) foran hovedbygningen i Vestigarden Fjeld cirka 1936 med sønnesønnen Kåre (f. 1933) til høyre og pleiedatteren Eva (f. 1929).

Karsten Hammersbøen kjører våromn sist i 1950-årene, med datteren Anne Kari på såmaskinen.

Buskerud Fylkesfoto

«EN GOD HAVE BETØD MYE»

«En god have betød mye for gården. Et dårlig fruktår ga god pris, og en god høst mindre pris, men alltid brukbart gjennomsnitt. Det ble med årene solgt mye frukt, som ble kjørt til Kristiania to turer i uken med 2 hester. Min første tur til Stortorvet var i 1914, og jeg fikk da lov å selge «øresepler». Et enestående tilbud fikk vi en gang da NSB Spisevognselskap bød oss 500 kroner for lasset, og de ble senere en god kunde. Det blev solgt mye kirsebær, i liter eller storsalg i bismerpund (6 kg), og det man ikke fikk solgt, overtok Christiania Dampkjøkken. Plommer gikk for det meste til Hønefoss.»*

* Etter Karsten Hammersbøens notater.

* Stein Helge (f. 1963), eier av Vestigarden Fjeld fra 1992, g.m. Kjersti Hovland, tre barn – se nedenfor.

* Åse Marit (f. 1967), bosatt på Løvenstad, g.m. Jan Roger Stave fra Haugeund (ingen barn).

* Anne Gro (f. 1969), bosatt på Kraby på Toten, g.m. Harald Melbye fra Kraby. Hun har fra tidligere én sønn Erlend (f. 1993).

* Ellen Merete (f. 1973), bosatt i Tomter i Østfold, g.m. Fritz Nilsen fra Ski, to barn: Aurora (f. 2001) og Guro (f. 2004).

I 1977 ble gården andelseier i Fjeld Åkervanning A/L.

Nicolai Hafnor på Hafnor forpaktet jorda i Vestigarden i 10 år, før Lina og Karsten Hammersbøens sønnesønn, Stein Helge, flyttet hit fra Toten og forpaktet gården fra 1986. Sammen med sin kone Kjersti overtok han Vestigarden i mars 1992.

STEIN HELGE HAMMERSBØEN (f. 1963) har delt stilling som kirkeverge i Hole (siden 2000) og kirkegårdsarbeider (siden 1996). Han er gift med KJERSTI HOVLAND (f. 1963) fra Dale i Sunnfjord, og de har tre barn: Sindre (f. 1989), Halvor (f. 1992) og Torjus (f. 1995).

Vestigarden Fjeld har i dag 190 dekar dyrket jord og 540 dekar produktiv skog, hvorav 25 dekar i «Dæl'n» og resten på Krokskogen – se omtale av skog. Gården har 2 traktorer og vanningsanlegg. Jorda har siden 2002 blitt leid bort til Morten og Jon Ruud på Fjeld Hagebruk.

Av bygninger på gården er et våningshus (eldste del fra 1700-tallet, trolig flyttet sist i 1850-årene, restaurert 1920, 1959 og 2002), bryggerhus/drengestue (fra ca. 1800, i dag sidebygning/kårbolig), gammelt vognskjul, stabbur (flyttet fra Modum), redskapshus (1997) og skogshytte med stall på Fjeldsetra (1942). En låve med fjøs og stall (1876, ombygd 1920) brant ned i 1996.

Karsten Hammersbøen pakker epler i 1930-årene, i kasser fra Sigvart Leines kassefabrikk på Søgarden Leine. De ble solgt som byggesett, og kjøperne spikret selv sammen kassene.

Buskerud Fylkesfoto

Lina Hammersboen f. Bjella (1906–1997) og Karsten Hammersboen (1900–1978) med to av sine barn: Håkon (f. 1938) bak, og Anne Kari (f. 1944).

Sparktur på Røyse cirka 1935. Kåre Hammersboen med sparken, og Anders Fjeldstad (til venstre) og Lina Hammersboen f. Bjella. Barna foran er (fra venstre) Gerda Hafnor, Eva (pleiedatter i Vestigarden) og Marit Hafnor.

Buskerud Fylkesfoto

Oppistua Fjeld

LØPENR. 127B – SEINERE GNR. 38/20 – FRA 1910 EN DEL AV
VESTIGARDEN FJELD

Etter at Østigarden Fjeld var utskilt fra «gamle» Vestre Fjeld i 1826, ble det gjenværende av Vestre Fjeld i 1839 delt i to gårdparter – Oppistua og Vestigarden.

Oppistua (løpenr. 127b av skyld 7 $\frac{3}{4}$ lispund) av Vestre Fjeld ble solgt av Gulbrand Isaksen Fjeld til Nils Hansen Espelien for 550 spesidaler.

NILS HANSEN ESPELIEN (1808–1854) var gift med GUNHILD NILSDATTER ØVERJORDET (f. 1814), og vi kjenner sju av deres barn:

- * Anders (f. 1841), ugift, fra 1883 eier av Oppistua Fjeld – se nedenfor.
- * Nils (f. 1843), d. som barn.
- * Nils (f. 1845).
- * Anne Marie (f. 1847), ugift, bosatt i Oppistua Fjeld.
- * Maren (f. 1850).
- * Karen (f. 1852), ugift, bosatt i Oppistua Fjeld.
- * Hans Andreas.

I 1844 kjøpte Nils Hansen Espelien en tilleggsparsell, «Gadeløkken og Ringen» (løpenr. 127d, seinere gnr. 38/24 av skyld 33 øre), av Kristian Nilsen i Vestigarden Fjeld for 130 spesidaler (parsellen ble i 1861 solgt videre til Nils Gulbrandsen Fjeld, eier av Espelien, for 170 spesidaler og livøre – se gnr. 38/27 Espelien).

Etter Nils Hansen Espeliens død i 1854 fikk Gunhild Nilsdatter uskiftebevilling. I 1862 lånte hun 350 spesidaler i Hypotekbanken mot pant i gården. I 1865 var hun 52 år gammel og satt i Oppistua med tre barn: Anders (25, hjelper moren med gårdsbruket), Maren (16) og Karen (14). De hadde 1 hest, 2 storfe, 7 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{3}{4}$ t. rug, 2 t. bygg, 1 $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{2}$ t. erter og 10 t. poteter. Samme år (1865) skilte hun ut en skogteig på Krok-skogen (løpenr. 127f, seinere en del av gnr. 33/6)⁵¹ og solgte den til Johannes Fuhr og Ivar Rytterager for 200 spesidaler.

I 1872 synes Gunhild Nilsdatter å ha skiftet mellom sine gjenlevende barn, og utstedte da en pantobligasjon til yngste sønn, Hans Andreas Nilsen Fjeld, på 400 spesidaler. Obligasjonen skulle være

⁵¹ I dag skogeiendommen gnr. 212/6 Bønsnes med Fjeld (eies av Olsen-familien på Guriby i Lommedalen).

rentefri i 10 år eller så lenge mora levde. Etter den tid skulle den være uoppsigelig (med 4 prosent rente) så lenge hans bror Anders Nilsen var eier av gården.

Ved skjøte av 8. juni 1883 overtok eldste sønn, Anders Nilsen Fjeld, gården for 2.700 kroner og livøre til mora i hennes levetid. I 1889 ble en parsell Pungen (løpenr. 127 i av skyld 4 øre) utskilt og solgt som tilleggsjord til Peder Johansen Ruud i Jenseløkka for 56 kroner – se gnr. 216/11 Jenseløkka.

ANDERS NILSEN FJELD (f. 1841) var ugift, og drev gården med hjelp av to hjemmeværende søstre, Anne Marie (f. 1847) og Karen (f. 1852). I 1904 lånte han 5.200 kroner i Hypotekbanken mot pant i eiendommen.

Ved skjøte av 11. mars 1905 solgte Anders Nilsen Oppistua Fjeld (gnr. 38/20 av skyld mark 2,38) til Ole Kristoffersen Gommæs for 8.000 kroner. Kjøper lånte 2.904 kroner av selger og forpliktet seg til, så lenge obligasjonen ikke var innfridd, til å betale nettoutbyttet av hogst i gårdens skog som avdrag på denne. Anders Nilsen Fjeld og søsteren Anne Marie flyttet i 1906 til Granli ved Vik, hvor de hadde kjøpt et lite hus på bygslet tomt under Øvre Løken – se bind 1 s. 495.

OLE KRISTOFFERSEN GOMMÆS (f. 1849) var fra plassen Strømstad under Svarstad, og fra 1872 eier av Gommæs bnr. 6 (Snekker). Han satt med Oppistua kun et års tid, før han måtte oppgi gården. Den ble i 1907 overtatt av JOHAN JOHNSEN BORGES, som heller ikke klarte å beholde den. Det var obligasjonen til Hypotekbanken på 5.200 kroner fra 1904 som var bøygen, og ved auksjonsskjøte av 13. mars 1909 kjøpte FRIDTJOF HALVORSEN gården for 6.000 kroner. Heller ikke han satt med Oppistua lenger enn et års tid. Ved skjøte av 6. april 1910 ble gården solgt til HALVOR HAMMERSBØEN for 6.200 kroner. Hammersbøen var siden 1900 eier av nabogården Vestigarden Fjeld, og Oppistua har siden vært en del av Vestigarden Fjeld.

Etter utskiftinga 1909–1913 fikk eierne erstatning for riving og flytting av bygninger. Kostnaden ved å flytte bygningene i Oppistua ble beregnet til 1.950 kroner: stuebygning (1.100 kr), stabbur (150 kr), bryggerhus, vedskur og vognskur (300 kr), og låve med stall, fjøs og «privet» (400 kr). Med tillegg av 900 kroner til å flytte bygningene i Hitre Søgarden ble dermed Halvor Hammersbøens samlede kostnad 2.850 kroner. Med fradrag av «hans eget pliktige bidrag» til utskiftinga (1.000 kroner) ble tilskuddet dermed 1.850 kroner.

Østigarden Fjeld

LØPENR. 127C OG 128A – SEINERE GNR. 217/21

I 1826 ble Østigarden utskilt fra Vestre Fjeld ved at Gulbrand Olsen Hundstad kjøpte 10 lispund av privatgodset i Vestre Fjeld av sin svigerfar Nils Olsen Fjeld. Gårdparten bestod av $7\frac{3}{4}$ lispund fra løpenr. 127c og $2\frac{1}{4}$ lispund fra løpenr. 128a (ved revidering av matrikkelen i 1838 anført som 2 lispund, slik at gårdens samlede skyld ble $9\frac{3}{4}$ lispund).

GULBRAND OLSEN FJELD (HUNDSTAD) (1795–1848) var gift med ANNE NILSDATTER FJELD (1797–1875). Vi kjenner sju av deres barn:

* Ole (1823–1895), seinere eier av Østigarden, g.m. Siri Engebretsdatter Wiig, to døtre – se nedenfor.

* Berte Marie (1825–1902), g.m. Nils Nilsson Dahlgren (1824–1909) fra Värmland i Sverige, to barn: Gustava (f. 1855) og Johan Nicolai (f. 1859) – se gnr. 209/2 Bakkeløkka ved Hundstad.

* Nils (f. 1827), seinere eier av Espelien, g.m. Karen Jonasdatter Løken (f. 1828), minst to barn: Anne (f. 1859) og Jørgine (f. 1863) – se Espelien løpenr. 130 (gnr. 38/27).

* Inger (f. 1830), g.m. Peter Mikkelsen (1823–1906) fra Nedre Fjeldstad, seinere Trøgsle og Tangerud (Svinehagen) ved Bønsnes, vi kjenner seks barn: Lovise (f. 1855), Gulbrand (f. 1858), Anders (f. 1861, tvilling), Johan Christian (f. 1861, tvilling), Ole (f. 1864) og Anne Mathea (f. 1872) – se gnr. 212/17 Tangerud.

* Karen (1833–1885), g. 1859 m. Ole Kristiansen Fægri (f. 1818) på Tyristrand, i 1865 på Fægri med tre barn: Maren (6), Gulbrand (3) og Anne (2).

* Maren (f. 1834), ugift, i 1865 bosatt hos broren i Østigarden Fjeld, eier av Pjåka (Svarstad) fra 1880 til 1906 – se gnr. 211/2 Pjåka.

* Jørgine (1837–1891), g. 1864 m. Hans Kristiansen (f. 1840), i 1865 brukssmed og forpakter i Skjærdalen (hadde da én sønn Kristian f. 1865), seinere på Solberg på Tyristrand.

Skiftet etter Gulbrand Olsen Fjeld ble avsluttet i 1855, og Østigarden Fjeld ble utlagt eldste sønn Ole Gulbrandsen mot livøre til mora og forpliktelse til å svare for diverse panteutlegg (bl.a. 114 $\frac{1}{2}$ spesidaler til søsteren, Jørgine Gulbrandsdatter).

OLE GULBRANDSEN FJELD (1823–1895) ble i 1864 gift med SIRI ENGBRETSDATTER WIIG (1828–1886) fra Vestre Vik i Årnesfjerdings. De fikk to barn:

* Anne Sophie (1864–1882), d. 18 år gammel.

* Anette (f. 1867), g.m. Ole Johannesen Brattås (f. 1857 i Eiker), i 1900 var han tresliperiarbeider og paret bodde på Ellingrud ved Follum i Norderhov.

I 1865 satt Ole Gulbrandsen (43) og Siri Engebretsdatter (38) på

gården med hennes datter, Marie Elise Hansdatter (10),⁵² deres felles datter Anne Sophie (1) samt husfarens mor Anne Nilsdatter (69, føderådsenke) og søster Maren Gulbrandsdatter (32, ugift). De hadde to tjenestefolk: Hans Borgersen (17) og Mathea Hansdatter (18, f. i Norderhov). På gården var det 2 hester, 5 storfe, 7 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{3}{8}$ t. rug, 2 t. bygg, 3 t. blandkorn, 1 t. erter og 10 t. poteter.

I 1872 solgte Ole Gulbrandsen gården (av skyld mark 4,53) til

⁵² Maren Elise Hansdatter (f. 1856) ble født før Siri Engebretsdatter inngikk ekteskap. Hennes far het Hans Hals.

Østigarden Fjeld i 2006. Fjellsveien går gjennom gårdstunet. Hovedbygningen er fra 1700-tallet, og ble påbygd en etasje i sveitserstil i 1909.

© Fotograf Marit Fagerli

Østigarden Fjeld i 1961.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

*Inga Fjeld f. Sørensen
(1883–1977) og Asle Olsen
Fjeld (1879–1963) i Øst-
garden Fjeld.*

Ole Aslesen Søhol. Kjøpesummen er ukjent, men Ole Aslesen Søhol lånte 800 kroner i Hypotekbanken. Ole Gulbrandsen Fjeld flyttet med sin familie til eiendommen Bråten (Haglund) sør for Sundvol-
len, som de hadde kjøpt.

OLE ASLESEN SØHOL (1843–1909) giftet seg i 1871 med MAREN PEDERSDATTER ULLERN (1845–1937). De fikk fem barn:

* Christian (1871–1939),⁵³ fanejunker, bosatt i Oslo, g.1 m. Petra Amalie Fjeld (f. 1869 i Kristiania)⁵⁴ (siden skilt, ingen barn), g.2 i 1926 m. Else Eliasdatter Aabel (1902–1988),⁵⁵ tre barn: Finn Christian (1927–2004, g. 1953 m. Turid Synnøve Orvoll f. 1923, én datter Kristin Synnøve f. 1962), Else Marie (1930–1986, g. 1948 m. Erling Sandaker, fire barn: Wenche f. 1949, John-Erik f. 1951, Britt f. 1955 og Kari Mette f. 1959), og Anne Berit (f. 1932, g. 1953 m. Jon Valter Langli f. 1926, to barn: Per Lasse f. 1954 og Trine Merete f. 1959).

* Petra (1874–1877) d. 3 1/2 år gammel av hjernebetennelse.

* Anne (f. 1876).

* Asle (f. 1879), seinere eier av Østigarden, g.m. Inga Sørensen, én pleie-
sønn Aage – se nedenfor.

* Petra (1881–1882), d. 1 år gammel av lungebetennelse.

Ole Aslesen var i 1870-årene «sergeant og gaardbruger», og ble sei-

⁵³ Christian Olsen Fjeld var far til Aage Fjeld, seinere eier av Østigarden. Aage var født utenfor ekteskap.

⁵⁴ I 1926 ble Amalie Fjeld ansatt som bestyrerinne ved Hole meieris melkeutsalg i Norderhovsgaten 4 i Hønefoss.

⁵⁵ Else Aabel var datter av Elias Aabel, hvis far Jens Jacob Aabel var eier av Søndre By på Røyse fra 1867 til 1898.

VOGNLAG I MELKEKJØRINGA

Da Hole meieri i Svensrud ble nedlagt i 1928 opphørte samkjøringa av melk til meieriet fra gårdene på Røyse. Da overtok lastebilen til Jørgen Dæhli. Han hentet spannene på melkerampen og kjørte dem direkte til Ringerikes meieri i Hønefoss. Vognene som ble brukt til melkekjøringa, ble eid av gårdene i fellesskap, og både på Fjeld- og Leine-gårdene hadde de egne «vognlag». I 1928 ble vognene solgt, men vognlagene levde til etter krigen. Pengene som kom inn ved salget, ble nemlig brukt til en årlig «vognfest» som gikk på omgang mellom gårdene. Melkevogna på Fjeld ble kjøpt av Halvor Hammersbøen.*

* Aage Fjeld (f. 1920) i lydbåndintervju med Margit Harsson (1992).

SMIA BRANT NED

«Igaar eftermiddag utbrøt der brand i gaardbruger Asle Fjelds smie i Hole. Ilden grep om sig med rasende fart, saa to mand som var i smien, maatte redde sig ut i største hast. (...) Assurancen var bare 600 kroner, saa eieren lider et tap.»*

* Ringerikes Blad 27. november 1923.

nerne fanejunker. I 1900 satt han og Maren i Østigarden med to barn, Anne (24) og Asle (21). Maren var bondekone av det gode, gamle slaget, og tok seg av fjøsstellet på gården til hun var langt opp i 80-årene.

I 1892 ble en skogteig på Krokskogen (gnr. 38/34 Briskehaug av skyld 65 øre) utskilt og solgt til grosserer Engelhardt Andresen for 1.100 kroner.

Etter Ole Aslesens død ble Østigarden Fjeld (gnr. 38/21 og 33/2)⁵⁶ i 1928 solgt til yngste sønn, Asle Olsen, for 5.000 kroner.

ASLE OLSEN FJELD (1879–1963) ble i 1918 gift med INGA SØRENSEN (1883–1977) fra Oslo. De hadde én pleiesønn, Aage (f. 1920).⁵⁷

I 1948 hadde Østigarden Fjeld (av skyld mark 4,13) 55 dekar dyrket jord (kalkholdig mold), 13 dekar annet jordbruksareal, 40 dekar produktiv skog, 2 hester, 5 kyr, 1 ungdyr, 3 griser og 50 høner. Samme år (1948) fikk gården skurtresker.⁵⁸

I 1962 ble gården solgt til pleiesønnen, Aage Fjeld, for 25.000 kroner og huslyrett til selgerne av 5-årlig verdi 15.000 kroner.

AAGE FJELD (1920–1997) var bonde, fruktdyrker, eggproduzent, postkjører, snekker og fabrikkarbeider. Han reiste til sjøs som

Aage Fjeld (1920–1997).

⁵⁶ Gnr. 33/2 av skyld 14 øre var en seterløkke på Fjeldsetra, utskilt fra Bønsnes i 1855.

⁵⁷ Aage Fjeld var sønn av fanejunker Christian Olsen Fjeld og en tjenestejente. Aage Fjeld forteller i et lydbåndintervju i 1992 at han var «sønn av broren til eieren av gården, men ble fosterbarn hos onkel og tante på Fjeld, og kalte dem mor og far».

⁵⁸ Skurtreskeren var en slepetresker (kjøpt sammen med Odd Bratli på Løken).

«... OG SÅ HAR VI AAGE
FJELD»

En av Aage Fjelds gode venner var professor Ragnar Frisch, som hadde landsted og bigård i nabolaget. Mens Frisch oppholdt seg i Oslo, ble bikubene stelt og passet av Aage og naboen Karl Åsen. Nobelprisvinneren gav en gang i et avisintervju denne karakteristikken av bygda: «Her på Røyse har vi det vidunderlig. Vi har hyggelige naboer. Vi har herlig utsikt og massevis av frisk luft – og så har vi Aage Fjeld.»*

* Bjørn Knoph: «Aage Fjeld til minne», i heftet Ringerike 1997 s. 72.

Smia i Østigarden Fjeld ble restaurert i 1993, og er fortsatt i bruk. Her er eieren av gården, Bjørnar Ullern, i full sving.

© Fotograf Marit Fagerli

17-åring, og avsluttet sin yrkeskarriere med 12 års skiftarbeid på Follum Fabrikker i Hønefoss. Han drev aktivt som torghandler, og reiste helt til Årdal i Sogn og Raufoss på Toten for å selge epler og andre av gårdens produkter, og begge steder fikk han en fast kundekrets.

Om noen fortjener betegnelsen «legende i levende live», så må det være Aage Fjeld. Han var opptatt av å bevare den gamle bondekulturen i Hole, og hans hjem ble etter hvert et museum med flere hundre gamle gjenstander: Treboller og kar, utstoppede fugler, gamle ski, kubjeller, kniver, bord, stoler og andre møbler, spinnrokk og alskens kjøkkeutstyr, skap, telefoner, symaskiner og radioer. Han var leder av den første bygdebokkomiteen i Hole, og fikk i 1992 Hole kommunes kulturpris. Aage Fjeld var et levende leksikon for alle som ønsket opplysninger om gamle Hole-slekter og livet på Røyse i eldre tid. Han var ugift, men i slekt med halve Røyse og sjeldent vennsæl.

I 1987 solgte han gården til Bjørg og Bjørnar Ullern, mot boret i Østigarden i sin levetid. Da Aage Fjeld døde i 1997, hadde han satt Bønsnes kirke inn som hovedarving i sitt testamente. Her finner vi i dag en rekke kubbestoler og gamle skap fra Østigarden Fjeld, og ikke å forglemme et av distriktets største langbord, som han fikk laget da han innredet kårbygningen på gården i 1986. Mange av de gamle gjenstandene ellers befinner seg på flere gårder i bygda, med den klausul at de skal følge gården i fremtiden.

Smia i Østigarden Fjeld ble bygd midt i 1920-årene, etter at den gamle brant i 1923.

© Fotograf Marit Fagerli

BJØRG ULLERN F. DÆHLI (f. 1937) og BJØRNAR ULLERN (f. 1937) var siden 1968 eiere av nabogården Stua Fjeld. De har to barn: Jørn Kristian (f. 1961) og Wenche (f. 1965). Sønnen Jørn Kristian bosatte seg i 1987 i Østigarden og drev denne, mens foreldrene fortsatte driften av gartneriet på Stua Fjeld – se gnr. 217/9 Stua Fjeld.

I 2000 ble Stua Fjeld overdratt til Jørn Kristian Ullern, og Bjørg og Bjørnar Ullern flyttet da til Østigarden.

Østigarden Fjeld har i dag 53 dekar dyrket jord og 40 dekar produktiv skog ved Fjeldsetra (delt i tre teiger og én løkke, hvorav én teig og seterløkka ble kjøpt til gården fra Bønsnes i 1855).

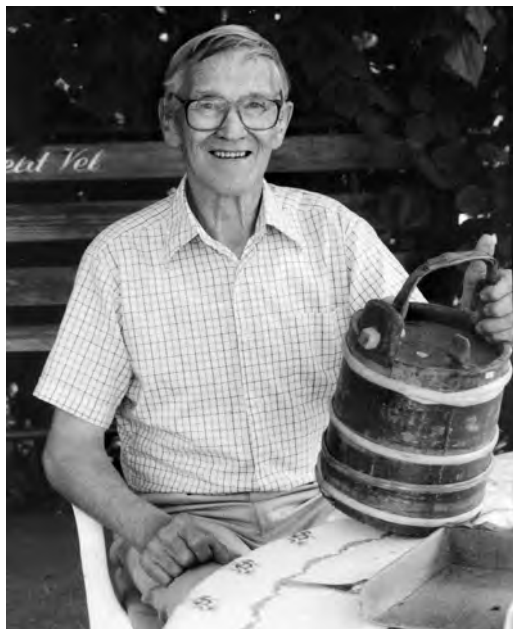
Av bygninger på gården er to våningshus, hvorav hovedbygningen er fra 1700-tallet (opprinnelig en vanlig treroms stue, som ble påbygd en etasje i sveitserstil i 1909, og ytterligere påbygd i 1960). Det andre våningshuset er et tidligere vognskjul, som først ble ombygd til eple- og potetlager, og deretter til kårbygning i 1986. På gården er dessuten låve med stall og fjøs (1898) og stabbur (fra cirka 1830, flyttet til Fjeld fra Lille Rytteraker rundt 1860). I 2003 ble stabburet flyttet fra østre til vestre del av gårdstunet

I 1923 brant smia på gården, og ny smie ble bygd. Denne ble restaurert cirka 1993, og er fortsatt i bruk. Småskolen i Bønsnesfjerdingen leide lokaler i hovedbygningen i Østigarden en periode sist på 1800-tallet (i Ole Aslesen Søhols eiertid).

Østigarden Fjeld har setret på Fjeldsetra. På løkka som ble kjøpt

Bjørg Ullern f. Dæhli (f. 1937) og Bjørnar Fredrik Ullern (f. 1937) ble eiere av Østigarden Fjeld i 1987.

Aage Fjeld tok vare på den gamle bondekulturen, og hans hjem på Fjeld ble etter hvert et museum.

Foto: Bjørn Knoph (1992)

Aage Fjeld kjører møkk i Østigarden Fjeld cirka 1955. På den andre kjerra står Astrid Frøshaug.

Aage Fjeld (1920–1997) var leder av den første bygdebokkomiteen i Hole, og ble i 1992 tildelt Hole kommunes kulturpris. Her fra overrekkelsen, med kulturstyrets formann Frithjof Rudstaden til høyre.

Foto: Ringerikes Blad

fra Bønsnes, stod det et størhus, som ble utskilt og solgt (som hytte) i 1987 – gnr. 212/60.

Bjørg og Bjørnar Ullern har siden 1993 vært eiere av en hytte i Nordkleiva, gnr. 186/43 Nordkleivhytta.

Bråten GNR. 217/18

Tidlig i 1860-årene ble en parsell Bråten⁵⁹ utskilt fra Nystua Fjeld og solgt til Kristen Kristensen for 800 kroner (gnr. 38/26 av skyld 52 øre). Skjøte ble først utstedt 9. november 1887, og Kristen Kristensen kjøpte da samtidig en mindre parsell fra nabobruket Ekornrud for 80 kroner (gnr. 38/18 av skyld 4 øre), som ble lagt til eiendommen.

KRISTEN KRISTENSEN FJELD (1834–1905) fra Nedre Dæli (se bind 3 s. 309) kalles «gårdbruker og selveier» i folketellinga 1865, og det anmerkes at hans bruk «ligger endnu i Skyld med Gaarden». Han ble i 1862 gift med KAREN HANSDATTER (1837–1917) fra Ser-sjantløkka under Vestre Rud,⁶⁰ og de fikk en datter, Marte (f. 1869). I 1865 hadde de 1 ku på bruket, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{3}{8}$ t. erter og 3 t. poteter.

I 1900 satt Karen Hansdatter og Kristen Kristensen i Bråten med

⁵⁹ Vi har ingen kilder som indikerer at Bråten var tidligere husmannsplass.

⁶⁰ Karen Hansdatters foreldre døde i en koleraepidemi, og hun vokste opp hos slektninger ved Utvika.

datteren Marte og hennes mann, Johan Sørensen Ruud, og fem barn. I 1919 overtok datter og svigersønn eiendommen.

JOHAN SØRENSEN RUUD (1864–1925) var furer (underoffiser) og skomaker på Helgelandsmoen og Gardermoen. Han kom fra Sersjantløkka under Vestre Rud, og ble i 1893 eier av Myra (gnr. 38/22 av skyld 54 øre), naboplassen til Bråten. Den har siden 1919 vært en del av Bråten. Johan Sørensen Ruud ble i 1891 gift med MARTE KRISTENDATTER FJELD (1869–1955), og de fikk 10 barn, hvorav seks nådde voksen alder:

* Karl (1892–1977), bosatt i Oslo, g.m. Ester Sletner (1895–1970), én datter Karen Johanne (f. 1929, ugift, ingen barn).

* Sigurd (1893–1974), seinere eier av Nystua Fjeld (Fjeld Hagebruk), g.m. Maja Sletner (1896–1994), tre barn: Svein (f. 1926), Berit (f. 1929) og Hans (f. 1934) – se Fjeld Hagebruk.

* Louise (1895–1979), bosatt i Oslo, g.m. Peder Hagbart Rye (1885–1968), ingen barn.

* Harald (1897–1975), eier av Bråten fra 1931, g.m. Beda Antonie Ullern, tre barn: Johan, Odd Bjarne og Halvard – se nedenfor.

* Marie (1899–1975), bosatt på Bryn i Oslo, g. 1925 m. Eilert Simensen (1892–1971), tre barn: Marit (f. 1929, g. 1949 m. Odd Kromvold f. 1928, to barn: Terje Eugen f. 1950 og Øyvind f. 1954), Astrid (f. 1934, ugift) og Egil (f. 1943, samboer med Ellinor Annie Langås f. 1938. Fra tidligere ekteskap med Randi Johnsen f. 1941 har han to barn: Christel f. 1965 og Thor Egil f. 1969, og fra tidligere ekteskap med Gerd Helene Kirkeby f. 1950 har han én datter Ida Marie f. 1984).

* Johannes (1901–2001), bosatt i Oslo, g. 1931 m. Betzy Franciska Johnsen (1900–1991), én datter Else (f. 1934), g.m. Ove Eidar Tøraasen (f. 1924) fra Åsa i Norderhov, to barn: Svein Erik (f. 1960) og Trygve (f. 1963).

* Einar (f. og d. 1905), d. seks uker gammel.

Johan Sørensen Ruud døde i 1925, og i 1931 solgte Marte Ruud Bråten (gnr. 38/18, 22 og 26) til sønnen Harald for 5.500 kroner og huslyrett i sin levetid.

HARALD RUUD (1897–1975) var utdannet hjulmaker, og arbeidet i verkstedet til Aksel Ultvedt i Øverjordet. Han giftet seg i 1929 med BEDA ANTONIE ULLERN (1900–1977) fra Nedre Ullern, og de fikk tre sønner:

* Johan (f. 1929), seinere eier av Nordigarden Fjeld, g.m. Inger Louise Fjeld (f. 1932), tre barn: Torunn (f. 1959), Petter Erik (f. 1963) og Solveig (f. 1965) – se Nordigarden Fjeld.

* Odd Bjarne (f. 1932), bosatt i Barkåker i Vestfold, g.m. Ragnhild Andreassen (f. 1932) fra Tjøme, én sønn Espen Andre (1965–2004), g.m. Christina Karlsson (f. 1965), to barn: Clas Thomas (f. 1987) og Madeleine (f. 1989).

* Halvard (f. 1936), eier av Bråten fra 1968, samboer med Hjørdis Ruste

Bråten Fjeld i 2006. Våningshuset er fra rundt 1860, og siden påbygd flere ganger. Nærmest ser vi et gammelt bryggerhus med ved- og vognskjul.

© Fotograf Marit Fagerli

Nygård. Fra tidligere ekteskap med Berit Nilsson har han to barn: Ole Martin og Mette – se nedenfor.

Beda og Harald Ruud drev med birøkt og fruktproduksjon. I 1948 hadde Bråten 40 dekar dyrket jord (hvorav 2 dekar frukthage) og 50 dekar annet jordbruksareal, 1 hest, 3 kyr, 1 ungdyr, 2 griser og 20 høner.

Ved skjøte av 19. desember 1968 overtok yngste sønn, Halvard Ruud, gården for 40.000 kroner og livøre til foreldrene av årlig verdi 1.200 kroner.

HALVARD RUUD (f. 1936) har vært selvstendig næringsdrivende, og drevet eget verksted på gården med produksjon av verktøykasser i tre, stakfjærer og stikkebord (for rørleggere). I tillegg har han drevet birøkt, på det meste med 19 bikuber, med leveranser både til Honningcentralen og private forbrukere. Han er samboer med HJØRDIS RUSTE NYGÅRD (f. 1946) fra Nes i Ådal, som arbeider ved SFO ved Røyse skole. Fra tidligere ekteskap (gift 1962) med BERIT NILSSON (1938–1989) fra Oslo har han to barn:

* Ole Martin (f. 1963), bosatt på Bråten, samboer med Tove Andreassen (f. 1956 i Sandessjøen). Fra tidligere samboerskap med Gunn Lindberg (f. 1960) fra Hønefoss har han én datter Annie (f. 1992).

* Mette (f. 1966), bosatt på Greverud i Oppegård, samboer med Jon Steinar Berg (f. 1961) fra Greverud, én sønn Jon Eirik (f. 2004). Fra tidligere ekteskap med Kåre Risløkken (f. 1967) fra Lørenskog har hun én sønn Sondre (f. 1995).

I 1968 ble de tre parsellene gnr. 217/18, 22 og 26 sammenføyd til én eiendom, gnr. 217/18 Bråten.

Fra Bråten Fjeld cirka 1910. Sittende fra venstre: Marie (f. 1899), Johan Sørensen Ruud (1864–1925), Marte Kristensdatter Fjeld (1869–1955), livørskona Karen Hansdatter (1837–1912) og Louise (f. 1895). Stående fra venstre: Karl (f. 1892), Sigurd (f. 1893), Johannes (f. 1901) og Harald (f. 1897).

Høykjøring på Bråten Fjeld i 1917. På lasset sitter Johan Sørensen Ruud.

Bråten har i dag 35 dekar dyrket jord (korn) og 58 dekar produktiv skog (i Leineåsen). Eieren driver i tillegg 57 dekar jord (nabobrukene Jenseløkka og Rudshaugen). På gården er det 6 bikuber, traktor, kaldluft korntørke og vanningsanlegg (Fjeld Åker-vanning A/L fra 1977), og den er medeier i skurtresker.

Åkernavn er Myra, Bakken og Hagan.

Av bygninger på gården er våningshus (bygd ca. 1860, påbygd 1905, 1946 og 1976), låve (med håndteljet bindingsverk) med stall og fjøs (stall og fjøs revet 1985), stabbur (fra 1800-tallet), bryggerhus med ved- og vognskjul, mekanisk verksted (1971), redskapshus (1986) og kårbygning (1994). Kårbygningen er bygget på tuftene etter et eldre hus.

UTSKIFTING 1909–1913

Oppdeling av gårder i mindre bruk har fra gammel tid ført til tungvinte driftsforhold, ved at jord som tilhørte hvert bruk ofte ble liggende spredt i mange mindre teiger. Allerede Magnus Lagabøters landslov på 1200-tallet hadde bestemmelser om oppløsning av teigblandinger, men langt opp mot vår tid var det betydelig motstand mot å endre århundrelange eiendomsforhold. Etter hvert som moderne redskaper ble utviklet i jordbruket, tvang imidlertid utskifting av jord seg fram.

I 1909 anmodet Halvor Hammersbøen i Vestigarden Fjeld om utskifting på Fjeld. Samme år ba Adolf Fuhre på Søndre Gomnes om det samme for Gomnes-gårdene, og i årene 1909–1913 ble det derfor gjennomført en utskifting på Fjeld og Gomnes som kom til å omfatte alle gårdene i Gomnes gårdsvald og de fleste Fjeld-gårdene. Kun noen av de mindre brukene i sørvestre del av Fjeld gårdsvald, på grensen mot Vestre Rud og Leine, ble uberørt.

Nye utskiftingslover i 1857 og 1882 bestemte at slike saker skulle avgjøres av en utskiftingsrett bestående av en profesjonell utskiftingsformann (nå jordskiftedommer) og to legmenn. I utskiftinga på Fjeld og Gomnes 1909–1913 ble disse ombudene bekledd av utskiftingsformann Frost i Buskerud Amt og gårdbrukerne Martin Pedersen Gjesvold og Lars Olsen Frøhaug. I 1912 bevilget Landbruksdepartementet 5.525 kroner til flytting av åtte gårdstun med bygninger, hvorav fem på Fjeld: Nordenga (bnr. 2), Ekornrud (bnr. 16),* Hitre Søgarden (bnr. 4), Nordigarden (bnr. 19) og Oppistua (bnr. 20).**

* Nordenga og Ekornrud var da en del av Bortre Søgarden, og for deres vedkommende ble tilskudd gitt for å fjerne bygningene.

** I tillegg fikk Karl Kristiansen Ruud i Ødegården (Solstad) under Gomnes 65 kroner i bidrag for å flytte et uthus.

Fra Fjeldsbyen tidlig på 1900-tallet, og før utskiftinga 1909-1913. Hovedbygningen i Nordigarden Fjeld til høyre, og til venstre stabburet i Stua Fjeld. Bygningen mellom disse (i bakgrunnen) er våningshuset i Stua Fjeld. Øverst på trappa i Nordigards-bygningen sitter eieren, Anders Gulbrandsen Fjeld (1824–1908). Vi kjenner også noen av de øvrige personene. Gutten ytterst til høyre (ved hushjørnet) er ukjent, mens Erik Fjeld (f. 1892, seinere eier av Nordigarden) står til venstre for ham. De tre pikene skal være Zinken Ruud, Anna Ruud (sittende) og hennes søster. Erik Fjelds far, Petter Andersen Fjeld (Sundland) sitter på trappa, mens Gulbrand Andersen Fjeld står på det nederste trappetrinnet. Kvinnen som sitter på en stol nærmest trappa, er Maren Lovise Fjeld (gift med Petter), og bak henne står Bertha Amundsen. Gutten med mørke klær på hennes høyre side er Anders Fjeld (f. 1894), seinere eier av Søgarden. Damen ytterst til venstre er ukjent. (Opplyst av Inger Lovise Ruud f. Fjeld).

Fra Fjeldsbyen like etter 1900. Husene er (fra venstre): låve, fjøs, bryggerhus, våningshus (med mønet imot) og stabbur i Stua Fjeld. Bygningen bak stabburet er våningshuset i Nordigarden Fjeld, og stabburet i Nordigarden til høyre for denne. De øvrige bygningene (til høyre) er stabbur, bryggerhus, låve, fjøs og grisehus i Oppistua Fjeld.

«...ALL DEN DAGLEGE TRETTE OG BANNING»

«Og so er der skigardar og ledgrindar millom kvar stripe. Det er inkje under der kan verta jorddyrking av! Og so all den daglege trette og banning og øydelegging av skogen til gjerdi!»*

* Aasmund Olavsson Vinjes beskrivelse av den gamle teigblandinga, i fortellingen «Dei to grannar i Odalen» («Ferdaminne frå sumaren 1860»).

VANN – ET PROBLEM

Vann var et problem i Fjeldsbyen. I hovedtunet var det en dam rett øst for Nordigards-fjøset. Her fikk alle brukerne hente vann til husdyrene. Dammen lå på Nordigarden, men det er trolig at grunnen ble regnet som sameie. Alle mann var med da dammen skulle renses. Det hendte at de vasket klær ved dammen også, men drikkevann måtte de lenger av gårde for å hente. Noen gikk nesten 2 km når det var lite i de nærmeste brønnene. Ved Alteren, på grensen mellom Østigarden og Lille Hundstad, lå en brønn med sikkert vann, som alle Fjeld-gårdene benyttet seg av i perioder. Nord for Fjeldsbyen, på Vestigardens grunn, var det gode brønner, og i sør, ved Myra Fjeld, var det likeledes en god brønn.*

* Kristine Fjeld (f. 1889) og Anders P. Fjeld (f. 1894) i Berg (1968), s. 59–60

også var en del av Fjeldsbyen. Dessuten var det tradisjon for at tun og bygninger i Vestigarden fram til rundt 1850 lå rett vest for husene i Stua. Veien som kom sørfra Myra Fjeld (og Leineåsen) gikk rett igjennom Fjeldsbyen og videre nordover til Ekornrud og Nordenga. Det var ingen gjerder mellom de enkelte gårdstun, unnatt mellom Hitre og Bortre Søgarden, der det var et led. Alle brukene hadde jorde (innmark) som grenset inn til tunet der de hadde sine hus, slik at husdyrene ikke kom inn i gårdstunet, men en rekke åkerteiger ellers lå spredt.

Søndre Fjeld GAMMELT MATRIKKEL NR. 38

Søndre Fjeld hadde fra gammelt en skyld på 2 skippund (40 lispund). I 1542 eide Mariaalteret (Vår frues alter) i Mariakirken 30 lispund. I 1577 var Søndre Fjeld fullgård. I 1595 lå fortsatt 30 lispund (25 lispund malt og 5 lispund rug) til Mariaalteret, men kort

tid etter synes denne eierparten å ha blitt overtatt av biskopen i Oslo, som satt som bygselrådige for gården både i 1624 og 1647.

I 1624 eide JAKOB ROSENKRANZ de øvrige 10 lispund i Søndre Fjeld. I 1631 hadde sagbrukseier CHRISTEN LAUGESEN i Skjærdalen overtatt 5 lispund, og i 1633 eide han de 10 lispund som Rosenkranz tidligere var eier av. Eierparten tilhørte Laugesen så seint som i 1650. I 1660-årene var de 10 lispund privatgods i OLE TORKILDSEN HØNENS eie. Han var lensmann i Norderhov og en betydelig jordeier. Etter hans død ble eierparten overtatt av svigersønnen PEDER RASMUSSEN RÅ,⁶² hvis etterkommere satt med de 10 lispund inntil de ble solgt til ENGBRET OLSEN BØRGEN i 1742 og 1747.⁶³ Han solgte godset videre til oppsitteren Nils Pedersen i 1743 og 1748 – se nedenfor.

I 1612 var HELGE FJELD bruker av Søndre Fjeld (betalte da bygningsskatt). Helge var bruker også i 1628. I 1632 er nevnt en husmann, Hallvard på Fjeld. I 1634 var Sven Jensen bygselmann på Søndre Fjeld.

SVEN JENSEN FJELD (f. ca. 1608) var bondelensmann i Hole fra 1647 til 1650, kirkeverge og lagrettemann (i hvert fall fra 1653). Han betalte koppskatt i 1646 og var bruker i 1647, men i 1648 ble han kalt «skattefri husmann». I 1652 representerte han rektor Nils Sørensen ved «Scholen i Christiania» på bygdetinget, og i 1653, 1661 og 1665 var han lagrettemann. Han var kun leilending på Fjeld, men eide rydningsbruket Solum på Tyrstrand (7 ½ lispund) i 1647 og 1661. Sven Fjeld brukte en bekkesag og en spillvannssag i Henåa, på grensen mellom Hole (Nakkerud) og Modum (Drolsum), sammen med Mads og Paul Bure, og betalte sagskatt i perioden 1647–57 og i 1662. Bekkesaga lå på Bures grunn, mens spillvannssaga lå på Solum.⁶⁴ I 1656 var han én av to bønder fra Hole som ble valgt som utsending til hyllingsmøte i Christiania (hylling av Fredrik 3, som ble konge i 1648).

I 1662 ble Sven stevnet på tinget flere ganger for ubetalt gjeld, og i 1663 stevnet han Torger Øya (Storøya) fordi Torger hadde stukket av fra tjenesten på Fjeld uten lov, og dessuten tatt med seg

⁶² Peder Rasmussen Rå solgte først de 10 lispund i 1715 til Ole Pedersen Borgen og Hans Jensen Ruud for 63 riksdaler, men to år seinere kjøpte han dem tilbake for samme sum. Ole Pedersen Borgen og Hans Jensen Ruud ble i 1712 og 1726 eiere av privatgodset (31 lispund) i Nordre Fjeld, som de kjøpte av Christian Tommesen.

⁶³ Selgere var Maren Olsdatter Rå, Peder Olsen Rå og Anders Olsen Rå.

⁶⁴ Aschim (1998), s. 59 og 96.

UTSKJELT AV FOGDEN

I juli 1652 stevnet Sven Jensen Fjeld den nylig avgåtte fogden Hans Rasmussen (fogd 1650–52, bosatt på Toen i Haug) fordi han hadde skjelt ham ut i 1651, da tienden ble levert ved «Hole Kasteboed».* Sven Jensen var kirkeverge og mente han hadde rett til å beholde tienden hjemme på sin gård, som andre kirkeverger. Klokkeren, Rasmus Larsen, satt i kaste-bua og skrev inn tienden på vegne av presten, og kunne bevitne at fogden bl.a. hadde kalt Sven «Monsieør Hachebredt» (Herr Hakkebrett). Hans Rasmussen må ha vært en hissig herremann. I 1650 gikk han løs på Tomas Ask med spanskkrør og kalte ham for kjeltring, «rødskjegget skjelm» og grønnskolling da det manglet litt korn i den ene tiendetønna som Tomas leverte på vegne av faren, Gudbrand Ask. Men sakene synes å ha blitt henlagt, og den iltre fogden måtte gå av etter bare to år i embetet.**

* Kastebu = tiendebru, forrådshus, vanligvis oppført ved kirken, til oppbevaring av tiendeinnkomstene. (Norsk historisk leksikon).

** Tingbok for Ringerike 1 (1652–1653), s. 40–41 (utgitt av Slektshistoriegruppa i Ringerike historielag).

en nøkkel. I 1666 var Sven 58 år gammel, og nevnt i prestens manntall dette året er også han sønn, Johannes (Johan) Svensen (1 ½). I 1670 ble Sven Fjeld stevnet på bygdetinget for «børnepenge» (barnebidrag) på 12 riksdaler som han var skyldig. Han hevdet at han hadde betalt ned på gjelda med «nogle fiskegarn», men kunne ikke bevise det. Han ble dømt til å betale, men kvinnens navn er ikke nevnt.

Vi kjenner heller ikke navnet på Sven Fjelds hustru, men på tre av hans sønner:

- * Johan (ca. 1664–1743), fra 1695 bruker av Søndre Fjeld.
- * Jakob (f. ca. 1670), i 1697 er han blind på det ene øyet.
- * Halvor, vitnet i en rettssak i 1693 (Halvor Svensen Fjeld).

I 1673 representerte Sven Fjeld enka etter Anders Sundet (Kroksund), Marte, på bygdetinget. Rimeligvis var det slektskap mellom folkene på Fjeld og Kroksund.

En gang i 1670-årene ble Søndre Fjeld delt i to bruk, da Jørgen Fjeld ble leilending på den gårdparten vi seinere kjenner som Søgar-den Fjeld – se neste side.

Søndre Fjeld LØPENR. 122 OG 123
I DAG GNR. 217/9 *Stua Fjeld*

Da Søndre Fjeld ble delt i to bruk en gang i 1670-årene, fortsatte SVEN JENSEN FJELD som bruker på den eldste delen – det seinere Stua Fjeld.

I 1681 skyldte Sven Fjeld over 9 riksdaler i skatt, noe han møtte på bygdetinget og vedgikk. I 1686 tinglyste Peder Sørensen på Bragernes et pantebrev på 300 riksdaler fra Peder Rasmussen Rå for et lån på 300 riksdaler, hvorfor var pantsatt eiendomsgods i Rå, Øvre Vaker, Slora, Gunderengen og Svarverud i Norderhov samt ½ skippund (10 lispund) «uti Fjeld i Hole sogn, som Sven nu bruker». Samme år vitnet Sven Fjeld i en sak om eiendomsrett til rydningsplassen Pilterud på Øst-Modum. I 1690 er han nevnt som vitne i en annen rettssak, så Sven ble nok en gammel mann.

Fra 1695 var sønnen, JOHAN SVENDSEN FJELD (ca. 1664–1743), bruker av gården. I en militærrulle i 1693 heter det at han er «en Enckes Søn, bruger Gaarden og forsørger sin gamle Moder, er gift». Av tingboka går det fram at både Johan (4 riksdaler) og moren (14 skilling) skyldte skatt det samme året. Den 12. juni 1695 tinglyste han bygselseddel fra Peder Rasmussen Rå på 10 lispund. I 1705 fikk han så bygselseddel av biskop Munch på 10 lispund av Oslo bispestols eierpart, og satt dermed som leilending på halve Søndre Fjeld.

Johan Svendsen Fjeld var lagrettemann i 1690-årene. Vi kjenner ikke navnet på hans hustru, men av skiftet etter sønnen i 1737 går det fram at Johan Svendsen hadde fire barn:

* Svend (ca. 1699–1736), seinere bruker på Søndre Fjeld, g.m. Emerentze Gulbrandsdatter Svarstad – se nedenfor.

* Gunhild (1691–1771), g.m. Hans Halvorsen Fekjærstuen, minst fem barn: Eli, Anne, Halvor, Marte og Johan – se bind 1 s. 232.

* Eli (ca. 1703–1742), g.m. Jens Pedersen Gommeseie (Nøstret), åtte barn: Gunder, Lisbeth, Johan, Sara, Peder, Gunder, Marthe og Daniel – se Nøstret under Søhol.

* Gjertrud, g.m. Jens Pedersen Helgelandseie (Søndre Kjernet), minst fem barn: Peder, Sven, Ingrid, Hans og Johanne – se bind 3 s. 624–625.

I 1733 overlot han bygselen til sønnen, SVEND JOHANSEN FJELD (ca. 1699–1736), som samme år fikk bygselseddel av biskop Hersleb på 10 lispund bispegods. Svend Johansen var gift med EMERENTZE GULBRANDSDATTER SVARSTAD fra Nordre (Store) Svarstad, og døde barnløs i 1736, bare 37 år gammel. Skiftet etter ham ble avsluttet i desember 1737 og boets nettoverdi var cirka 43 riks-

Stua Fjeld i 2006. På gården er det fire store drivhus med samlet areal 1700 m², hvor det dyrkes blomster. Til venstre i forgrunnen ligger låven i Søgarden Fjeld.

© Fotograf Marit Fagerli

daler. Da avdøde hadde drevet «i fællig» (felles) med faren Johan Svensen, ble boet overlatt til ham.⁶⁵ Emerentze Gulbrandsdatter giftet seg igjen i 1738 med HANS JOHNSEN FJELD, som en kort periode var bygselmann på Søndre Fjeld med bygselseddel fra bispestolen. I 1742 ble han etterfulgt som bruker av Nils Pedersen Fjeld, og dermed kom en slekt til gården som kom til å sitte der i mer enn 150 år.

NILS PEDERSEN FJELD (ca. 1702–1786) var fra Bønsnesfjerdings- en, og en yngre bror av Paul Pedersen Putten, helten fra slaget på Norderhov i 1716. Nils Pedersen ble i 1721 gift med MARI OLS-DATTER ONSAGER (1697–1772).⁶⁶ Han overtok først Elstøen etter sine besteforeldre, og her bodde paret til 1735, da de flyttet til Nøstret som Nils hadde kjøpt året før. Vi kjenner seks av deres barn:⁶⁷

* Dordi (1721–1723), d. 1 ½ år gammel.

* Dordi (1723–1805), g.1 i 1746 m. Torsten Madsen Leine (1707–1754), fem barn: Kirsti (f. 1747), Sissel (f. 1748), Nils (f. 1750), Maria (f. 1751) og Maria (f. 1753) – se Nedre Leine. Dordi g.2 i 1758 m. David Corneliusen Lindrup på Bønsnes, fem barn: Cornelius (f. 1759), Sara (f. 1761),

⁶⁵ Skifteprotokoll nr. 11 (1737–1739) Ringerike og Hallingdal, s. 68b.

⁶⁶ Mari Olsdatter var datter av Ole Olsen Onsager og Siri Alvsdatter – se bind 3 s. 338–339.

⁶⁷ Opplysninger om Marte Olsdatter og Nils Pedersen Fjelds etterkommere er hentet fra Ole Engebretsen Yttris artikkel «Pål Putten og Hans Grenader sin slekt» i Hringariki nr. 1/2005.

Cornelius (f. 1763), Johanne (f. 1766) og Mari (f. 1771) – se Bønsnes gnr. 212/4.

* Ole (1725–1789), seinere eier av Myra Fjeld, g. 1756 m. Johanne Corneliusdatter Bønsnæs, minst 10 barn: Nils, Mari, Mette, dødfødt jente, Nils, Mette, Peder, Johanne, Dorthe og Cornelius – se Myra Fjeld.

* Peder (1728–1765), fra 1755 eier av Domholt, g. 1755 m. Ragnhild Elensdatter Fjeld (f. 1726), ingen barn – se bind 3 s. 662–663.

* Daniel (1736–1812), fra 1793 eier av Svenskerud, g.1 m. Mari Olsdatter, én datter Dorthe. Daniel g.2 m. i 1759 m. Kari Christensdatter (viet i Heggen kirke på Modum), fem barn: Nils, Mari, Christen, Peder og Peder. Daniel g.3 m. Ingrid Jensdatter Kjernet, tre barn: Hans, Kari og Gjertrud – se gnr. 38/10 Svenskerud (i dag en del av gnr. 217/3 Solheim).

* Søren (f. 1738), i 1789 i Snupperud, siden eier av Stua Fjeld, g.m. Eli Jensdatter Stadum, 11 barn: Mari, Maria, Nils, Jens, Peder, Marthe, Ole, Ole, Ole, Marthe og Anne – se nedenfor.

Etter at Nils Pedersen Fjeld i 1742 fikk bygselseddel på 10 lispund bispegods i Søndre Fjeld av biskop Dorph, kjøpte han i 1743 og 1748 10 lispund privatgods i gården av Engebret Olsen Borgen.⁶⁸ I 1762 solgte han halvparten (Myra Fjeld – 5 lispund) av dette til eldste sønn, Ole Nilsen Fjeld, for 150 riksdaler – se nedenfor.

Nils Pedersen Fjeld var «en anset og meget benyttet mand» i Hole, blant annet var han lagrettemann og takseringsmann.⁶⁹ I 1762 satt han på gården med kona Mari Olsdatter og deres yngste sønn, Søren, som åpenbart var den eneste av barna som fortsatt bodde hjemme. De hadde to tjenestejenter: Mette Torgersdatter og Sissel Torstensdatter, og på en husmannsplass under gården (Svenskerud) satt husmann Iver Paulsen med hustru Lisbeth Pedersdatter.⁷⁰

I 1766 opprettet Nils Pedersen Fjeld skiftekontrakt med sine barn, og overdro sin eierpart i Søndre Fjeld (5 lispund) med løsøre til yngste sønn, Søren Nilsen Fjeld, som hadde hjulpet han med gårdsbruket fra ungdommen av. I tillegg til kjøpesummen skulle sønnen sørge for livøre til foreldrene i deres levetid samt en sømmelig jordeferd etter deres død, og dessuten utrede 40 riksdaler til sine to brødre Ole og Daniel (Peder var død året før), og 20 riksdaler til svogeren David Corneliussen Lindrup (gift med søsteren Dordi).

⁶⁸ I 1743 betalte han 190 riksdaler for 7 lispund (og lånte 150 riksdaler av Maren Olsdatter Rå), og i 1748 kjøpte han ytterligere 3 lispund for ukjent kjøpesum.

⁶⁹ Gran (1906), s. 45.

⁷⁰ Lisbeth Pedersdatter var Nils Pedersen Fjelds niese (datter av hans søster Ragnhild Pedersdatter og hennes mann Peder Larsen Gommæs).

SØREN NILSEN FJELD (f. 1738) ble i 1767 gift med ELI JENSDATTER STADUM (1745–1824). De fikk 11 barn:⁷¹

* Mari (1768–1800), ugift, d. 32 år gammel.

* Maria (f. 1769), g. 1791 m. Iver Jakobsen Bye (f. 1753), sønn av Jakob Andersen Kastet og Siri Iversdatter Svarstad. De bodde på Tajet i 1790-årene og i 1801 i Tislegaardgaten i Kongsberg, hvor Iver var skomaker. Vi kjenner tre av deres barn: Sigrid (f. 1792, d. som barn), Maria (f. 1794) og Kari (f. 1797).

* Nils (f. 1771), fra 1796 til 1802 eier av Svenskerud, i 1816 husmann i Fjeldseie, i 1821 igjen bosatt i Svenskerud, siden på Fjelstad og Løken, g. 1799 m. enka Berte Olsdatter Fjeld (1758–1816),⁷² én datter Mari (f. 1800).⁷³ Nils g.2 i 1824 m. Marte Hågensdatter (f. ca. 1788) fra en plass under Mo, tre barn: Søren (f. 1821), Peder (f. 1825) og Marie (f. 1830).⁷⁴

* Jens (1774–1791), d. 16 år gammel.

* Peder (1776–1789), d. 12 år gammel.

* Marte (f. 1778), fikk i 1800 en sønn Nils med soldat Nils Nilsen i kaptein Mecklenburgs kompani.

* Ole (1781–1782), d. 1 1/2 år gammel.

* Ole (1784–1785), d. 1 år gammel.

* Ole (f. 1786), hos foreldrene på Fjeld i 1801.

* Marte (f. 1789), hos foreldrene på Fjeld i 1801.

* Anne (f. 1790), hos foreldrene på Fjeld i 1801.

1793 solgte Søren Nilsen en gårdpart i Søndre Fjeld til broren, Daniel Nilsen, for 180 riksdaler. Dette var Svenskerud.

I 1801 satt Søren Nilsen (62) som bonde og smed på Søndre Fjeld med Eli Jensdatter (57) og deres tre yngste barn.

⁷¹ Ifølge en slektsoversikt fra Thorvald Capjon i Porsgrunn (oktober 1982) skal Søren Nilsen Fjeld ha hatt en sønn, Gulbrand Sørensen Fjeld (1760–1815) som ble bestyrer av Caspar von Cappelens industrianlegg i Vevelstaddalen i Lier. Han ble gift med Anne Elisabeth Schatt (1761–1835) fra gården Skatt i Øvre Eiker. Etter Gulbrand Sørensens død i 1835 giftet hun seg med Stefan Capjon (hans tredje ekteskap), og hennes barn fra første ekteskap tok navnet Capjon etter stefaren. De fem barna var: Anne Margrethe (f. og d. 1796), Søren (1797–1861, g.m. Petronelle Omsted fra Fossesholm i Øvre Eiker), Anne Margrethe (1799–1883), Ellen Marie (1801–1874) og Jens (1802–1882, g.m. Ingeborg Kjekstad fra Røyken). Stefan Capjon var født i København, men hans farfar kom fra Frankrike.

⁷² Berte var søster av Gulbrand Olsen Mosengen (Fjeld) på Vestre Fjeld. Hun var i første ekteskap gift med Lars Paulsen Skrangledalen – se Vestre Fjeld.

⁷³ I skiftet etter Berte Olsdatter (sluttet 1817) ble boets nettoverdi beregnet til 23 spesidaler, og Else Paulsdatter (datter av hennes avdøde sønn, Paul Larsen Fjeld) fikk utlagt i underkant av 5 spesidaler, hennes tre døtre Maria, Inger og Olea til sammen 7 spesidaler, og enkemannen Nils Sørensen 11 spesidaler.

⁷⁴ Da Marte Hågensdatter fødte sønnen Søren i 1821, var hun innerst i Fjeldseie, mens Nils Sørensen var innerst i Svenskerud. Det var hans første og hennes tredje leiermål – de øvrige var i 1815 (en datter Ragnhild med Erik Gundersrud) og 1817 (en datter Inger med Kristian Jakobsen Søholeie). Da Søren ble døpt i 1821, skrev presten i kirkeboka at det var lyst til ekteskap mellom Marte Hågensdatter og Nils Sørensen i 1820, «men de ville ei fullbyrde sammen». De giftet seg i 1824.

I 1785 avstod Søren Nilsen bygselen av 5 lispund i Søndre Fjeld (Stua) til brorsønnen CHRISTEN DANIELSEN FJELD (1764–1852), som samme år fikk bygseddell av biskop Smith. I 1792 kjøpte Christen Danielsen 5 lispund, «derunder en lod kaldet Aasløkken», av farbroren for 99 riksdaler (dennes sønn Nils Sørensen fraskrev seg odels- og åsetesrett). I 1796 kjøpte han også tilbake Svenskerud (4 lispund) av faren, Daniel Nilsen Fjeld, for 299 riksdaler (Svenskerud ble utskilt fra Stua igjen i 1828).

Christen Danielsen ble i 1790 gift med BERTE HANSDATTER LEHNE (1767–1819),⁷⁵ og de fikk 10 barn:

* Hans (f. 1790), d. som barn.

* Hans (1791–1866), fra 1815 bruker av det meste av farens gård (seinere bnr. 9 og 12), g..m. Marte Christensdatter Ruud, åtte barn: Christian, Christen, Berte, Olea, Christopher, Daniel, Fredrik og Hans – se nedenfor.

* Kari (1793–1868), g. 1816 m. Hans Hansen Lehne (1794–1872) på Nedre Leine, tre barn som nådde voksen alder: Cornelius (f. 1816), Berte (f. 1820) og Hans (f. 1831) – se gnr. 215/1 Nedre Leine, og bind 3 s. 495.

* Marte (1796–1876), g. 1816 m. Jens Fredriksen Berg (1795–1862) på Berg på Røyse, tre barn: Fredrik (d. som barn), Hans (1817–1890, g.m. Maren Oline Blyberg, åtte barn: Johan Fredrik, Anne Mathea, Ole, Martin, Edvard, Marie, Anne Mathea og Dorthea) og Berte Marie (f. 1822, g.m. Hans Haagensen Weholdt, fire barn: Haagen, Karen Mathea, Elise Fredrikke og Inger Johanne) – se bind 3 s. 272 ff.

* Mari (1798–1863), g. 1818 m. Abraham Petersen Søhol (1790–1863), fem barn: Mathias (f. 1818), Peter (f. 1824), Berte Marie (f. 1832), Christen (f. 1836) og Hans (f. 1839) – se Søhol gnr. 208/9 og 10.

* Daniel (1800–1870), seinere gårdbruker på Søhol, g. 1824 m. Kirsti Jakobsdatter Søhol (1805–1891), 10 barn, hvorav åtte nådde voksen alder: Christen (1824–1898, g.m. Berte Hansdatter Fjeld, seks barn: Hans, Jørgen, Davis, Karen, Dorthea og Marte Marie), Ole (1826–1827), Ole (f. 1828, bonde og omgangsskolelærer i Borre), Johannes (1831–1833), Hans (1833–1877, ugift, gårdbruker på Søhol), Berte Marie (f. 1835, g.m. Peter Abrahamsen Søhol, ingen barn), Johannes (f. 1840, ugift, landhandler på Hadeland), Maren (1842–1917, g.m. Hans Andreas Johnsen Lohrvigen, én sønn Johan), Anne (1844–1922, g.m. Johan Nilsen Fjeldstad i Svarstadenga, sju barn: Nils, Karl Daniel, Anne Mathea, Ole, Gunvor, Hakon og Anna Johanne – se gnr. 211/6 Svarstadenga) og Karen (1850–1915, g.m. fanejunker P.A. Fjeld på Søhol, åtte barn: Martha Karoline d. som barn, Martha Karoline d. som barn, Martha Karoline, Dora Anette, Helga Marie, Karen Pauline, Anders Daniel og Håkon – se gnr. 208/5 Søhol).

* Nils (f. 1803), fra 1828 eier av Svenskerud, g.m. Dorthea Corneliusdatter Bønsnæs, seks barn: Berte Marie (f. 1830), Christen (f. 1832), Karen (f. 1835), Jørgine (f. 1837), Carl (f. 1840) og Maren (f. 1843) – se Svenskerud.

KLOKKEMAKER OG TEGLBRENNER

Christen Danielsen Fjeld var klokkemaker, rokkedreier og teglbrenner. Hvor han hadde sitt teglverk, er det ingen tradisjon for på Fjeld.* Gravsteinen hans ble i sin tid brukt som tak på inngangsportalen til kirkegården ved Hole kirke. Da gamlekirka brant i 1943 ble steinen tatt vare på. Tidlig i 1950-årene, før den nye kirken skulle innvies, ringte sogneprest Thomle til Aage Fjeld, og lurte på om han hadde interesse av gravsteinen? Aage hentet den og la den ved låveveggen i Østigarden, hvor den lå i flere år. En gang på 1970-tallet troppet han opp i Stua med gravsteinen, på Bjørnar Ullerns bursdag, og siden har Christen Danielsens gravstein vært brukt som hagebord i Stua Fjeld.

* På Fjeld er det leire kun på Lerflaten, som ble kjøpt til Vestigarden fra Søndre G

⁷⁵ Berte Hansdatter var datter av Hans Hansen Leine og Marte Hansdatter Fjeld.

* Peder (f. 1806), bosatt på Ullern, g. 1835 m. Anne Christiansdatter Ullern (f. 1816), to barn: Berte Marie (f. 1835) og Christian (f. 1837) – se gnr. 207/2 Ullern.

* Anne (1807–1885), g. 1831 m. Nils Olsen Frøhaug (1806–1870) på Frøyhov, 13 barn: Maren, Berte Marie, Ole, Ole, Kristen, Johan, Kristen, Karen, Hans, Karen, Kristen, Hans Andreas og Martin – se bind 3 s. 126–127.

* Søren (1810–1861), g. 1841 m. Eline Eriksdatter Rudsødegården (f. 1806), flyttet til Råen på Modum (stor etterslekt på Modum).⁷⁶

I 1801 satt Christen Danielsen (36, «bonde og teglbrænder») i Stua med Berte Hansdatter (34) og fem barn: Hans (9), Kari (7), Marte (5), Mari (3) og Daniel (1).

Etter Berte Hansdatters død i 1819 ble det avholdt skifte (sluttet 1822). Hun etterlot seg mann og ni barn, og boets nettoverdi var i overkant av 112 spesidaler.⁷⁷ Christen Danielsen giftet seg igjen i 1822 med enka BERTE TORS DATTER SOLBERG (f. 1774). Dette ekteskapet var barnløst.

Hans Christensen Fjeld overtok i 1815 de 5 lispund som faren eide i Søndre Fjeld (løpenr. 122, seinere gnr. 38/9 og 10). I 1822 fikk han bygselseddel på 5 lispund av bispegodset (løpenr. 123, seinere gnr. 38/12) i hans og konas levetid, og satt dermed som bruker av 10 lispund av Søndre Fjeld. Kjøpesummen er ukjent, men den nye eieren lånte 175 spesidaler hver av Daniel Kristensen Søhol og Peder Kristensen Ullern mot pant i gården.

HANS CHRISTENSEN FJELD (1791–1866) ble i 1822 gift med MARTE CHRISTENSDATTER RUUD (1794–1859), og de fikk åtte barn.⁷⁸

* Christian (1820–1885),⁷⁹ seinere husmann i Åsen under Stua Fjeld, g.m. Randi Nilsdatter, sju barn: Mathea (f. 1851),⁸⁰ Hans (f. 1854), Nils

⁷⁶ Eline Eriksdatter Rudsødegård fikk i 1836 en datter, Anne, utenfor ekteskap med Nils Hansen Hundstad. Anne Nilsdatter (1836–1877) giftet seg i 1855 i Heggen kirke på Modum med Christian Olsen Raaen (1827–1908) på gnr. 92/3 Råen vestre i Modum. De har stor etterslekt i Modum.

⁷⁷ Skifteprotokoll nr. 25A (1815–1823) Ringerike og Hallingdal, s. 411 og 438.

⁷⁸ Ifølge Lagesen vare det sju barn, født i årene 1823–1842, og «de fleste døde som barn eller flyttet fra bygden». Opplysningene om Marte og Hans C. Fjelds etterkommere er for en stor del gitt av Anne-Marie og Rolf Sørensen (mer utfyllende slektsopplysninger i Hole bygdarkiv, mappe under Fjeld).

⁷⁹ Christian (f. 1820) var Marte Christiansdatter Ruud og Hans Christensen Fjelds «uekte» barn fra før de inngikk ekteskap, men han er ikke nevnt hos Lagesen eller i øvrige slektsoversikter.

⁸⁰ Mathea Christiansdatter Fjeld ble g. 1874 i Norderhov m. arbeider Anders Nicolai Ellingsen Vakereie (sønn av Elling Andersen). Før hun giftet seg, fikk hun i 1873 en datter, Randine, med ungkar Johan Kristiansen fra Ås (da kalles hun «selveierdatter»).

(f. 1857),⁸¹ Anette (f. 1861), Christen (f. 1863), Oline (f. 1867) og Anne (f. 1870).

* Christen (f. 1823), i 1865 husmann i Østre Leinstrand på Røyse, fra 1884 eier av Ødegården (Stubberud), g.m. Maren Randine Danielsdatter Frøshaug (1822–1901), fem barn: Ingeborg (f. 1849), Hans (f. 1852, tvilling), Mathea (f. 1852, tvilling), Dorthea (f. 1854) og Nils (f. 1859) – se gnr. 216/8 Ødegården (Stubberud).

* Berte (f. 1825), g.m. Christen Danielsen Søhol (1824–1898), sju barn – se nedenfor.

* Olea (1829–1910), bosatt på Tyrstrand, g.m. husmann Erland Christensen (1827–1917) fra Konnerud (Skoger), fire barn: Kristian (1861–1934, bosatt på Rabba i Hønefoss, g.m. Anne Christiansdatter Eriksen, seks barn: Elling, Karl, Marie, Olga, Mathilde og Hans),⁸² Hans (1864–1918, bosatt på Tyrstrand, g.m. Berte Karoline Nilsdatter, fem barn: Anders, Elling, Annette Olava, Anna og Karl), Mathea (1864–1956, bosatt i USA, g.m. Jacob Onnestad, fire barn: Oscar, Marie, Jenny og John), og Ludvig (f. 1866, bosatt i USA, g.m. Gunda, seks barn: Thora, Ed,⁸³ Julia, Lawrence, Gladys og Inas).

* Christopher (f. 1832).

* Daniel (f. 1834), bosatt i Hønefoss, g. 1861 m. Maren Sofie Knutsdatter Narvesen (f. 1837 i Hønefoss), tre barn: Karen Mathea (f. 1861),⁸⁴ Hans Christian (1863–1926, bakermester i Hønefoss, g. 1884 m. Elise Josefine Nilsen 1852–1928, fire barn: Jens Marius f. 1889,⁸⁵ Dagny f. 1892, Gudrun f. 1893 og Kristian Egil f. 1895) og Martinius (f. 1865, gift og én sønn Martinius 1899–1975, bosatt i Oslo og g.m. Jacobia f. 1899, ingen barn).

* Fredrik (1838–1920), skredder i Hønefoss, g.m. Maren Mathea Julsdatter (1842–1929), sju barn: Mathilde (1865–1944, g.m. Arthur Hauge f. 1876, fire barn: Fredrik Thorolf f. 1896, Aagot Wilhelmina f. 1897, Karsten Markus f. 1899 og Arne), Hans Johan (1867–1951, g.m. Inga Karoline Heggen, to barn: Bjarne og Arne), Gunda (f. 1870, i 1900 ugift og bosatt i Kristiania), Dina Oline (1873–1950, g.m. bakermester Jens Henrik Dahl Haffner f. 1877, minst fem barn: Henry f. og d. 1900, Fredrik Bern-

⁸¹ Nils Christiansen Fjeld (f. 1857) var gift to ganger, først i 1882 med Marie Larsdatter Skjærdalen (1859–1897), som døde i barselseng i 1897. De bodde da i Skjærdalen, hvor han var bruksarbeider. Hans andre ekteskap ble inngått i 1899 med Gunhild Marie Jensdatter Hollerudbråten (f. 1865) – barn i begge ekteskap.

⁸² Hans Erlandsen (1901–1983) var lensmann i Hole 1934–1968, se bind 2 s. 142.

⁸³ Ed Erlandson (1894–1919) falt som soldat i Frankrike under Den første verdenskrig.

⁸⁴ Karen Mathea døde trolig i 1862.

⁸⁵ Jens Marius Fjeld (1889–1981) var sadelmaker i Hønefoss og g.m. Johanne Louise Olsdatter Skøien (1893–1953). De fikk tre barn: Odd Herfinn (1915–1967, g.m. Astrid Therese Henriksen f. 1918, én sønn Jens Egil f. 1950), Elsa (1921–2002, g.m. Kåre Olav Løken 1919–2001, én sønn Knut Egil f. 1951), og Hans Dagfinn (f. 1931, g.m. Mary Henriette Sandli f. 1939, to barn: Jan Christian f. 1961 og Inga Johanne f. 1965).

PÅ «LILLETINGET» I 1850 OG 1851

Hans Christensen Fjeld var politisk interessert og ble i 1849 en av lederne i arbeiderforeningen på Røyse (kalt Holefjeringen), som ble startet av hattemaker Halsteen Knutsen fra Hønefoss. Han reiste rundt på Ringerike og agiterte for de tanker og ideer som Marcus Thrane stod for, og i årene 1849–50 startet han i alt 20 arbeiderforeninger på Ringerike, deriblant i Steinsfjeringen, Årnesfjeringen og Holefjeringen. I 1851 holdt arbeiderforeningen i Holefjeringen en sankthansfest på Fjeld, og Hans Chr. Fjeld møtte på «Lilletinget» både i 1850 og 1851. Sistnevnte år skulle representantene ha med seg en rapport fra sine foreninger, og fra Holefjeringen meldte Fjeld at det blant medlemmene var «en stor Deel radikale og Revolutionære». Etter «Lilletinget» 1851 ble samtlige møtedeltakere avhørt. På Ringerike var det konstituert sorenskriver Jørgen Henrik Meinich som stod for forhørene, og den første som ble avhørt var Hans Chr. Fjeld. Med unntak av rapporten han hadde gitt, hadde Fjeld vært av de tause på møtet. På kveldsmøtet lørdag 14. juni ble dessuten han og representanten fra Krødsherad enstemmig bortvist til mandag morgen, fordi de møtته fulle. Fjeld sa i avhøret at Knutsen, Johan Semmen og Gulbrand Johnsrud hadde stemt for revolusjon på sentralmøtet, og hans forklaring synes derfor å ha vært en sterkt medvirkende årsak til myndighetenes aksjon mot hattemaker Knutsen og andre sentrale medlemmer av arbeiderforeningene på Ringerike i 1851, seinere kjent som «Hattemakerkrigen».*

* Røpeid II.

TYSK VAKTTÅRN PÅ FJELD

Fjeld ligger høyt og fritt med god utsikt i alle himmelretninger. Den første krigssommeren bygde tyskerne et høyt vakttårn her, for å kunne varsle allierte luftangrep mot Oslo fra vest. Et vaktlag med eldre soldater ble fast stasjonert på gården, for å utføre vakttjenesten. Tårnet lå rett på nordsida av hovedbygningen i Stua Fjeld, og en del av bygningen ble tatt i bruk som vaktstue og kaserne for soldatene. De ble etter hvert godt kjent i grenda, og gikk gårdimellom som bygdefolk ellers. Soldatene møtete endog opp til sankthansfesten på Storbråten. Vakt holdet tok slutt i 1943, men tårnet stod til krigen var over.*

* Opplysninger fra Aage Fjeld (f. 1920) og Fredrik C. Hildisch (f. 1932).

hard f. 1901, Morten Alfred f. 1903, Dagny f. 1906⁸⁶ og Kirsten), Fredrik Marcus (1876–1953, g.m. Louise, tre barn: Einar, Ragnhild og Olav), Julian (1878–1955, g.m. Ragnhild Nilsen, to barn: Ragnfrid og Gunvor), og Otto Lauritz (1882–1969, g.m. Karen Ovidia, én datter Jenny).

* Hans (f. 1841).

I 1828 solgte Hans Christensen Fjeld parsellen Svenskerud (løpenr. 122b, seinere gn. 38/10 av skyld 1 $\frac{1}{4}$ lispund)⁸⁷ til broren Nils, og satt siden med 3 $\frac{1}{2}$ lispund selveiergods i Søndre Fjeld (løpenr. 122a). Disse eide han til 1848, da han overdro dem til svigersønnen Christen Danielsen Søhol (se nedenfor), mens han selv beholdt bygselen av de 5 lispund som tilhørte bispestolen (løpenr. 123) fram til sin død i 1866.

Etter Marte Christensdatters død i 1859 giftet Hans Christensen Fjeld seg igjen i 1863 med LAURINE ANDERSDATTER LEHNE (1812–1883). Dette ekteskapet var barnløst. I 1865 satt Laurine Andersdatter (55) og Hans Christensen (75) alene på sin gårdpart (løpenr. 123). De hadde 1 ku og 2 sauer, og sādde $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{1}{4}$ t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 1 $\frac{1}{2}$ t. poteter. Sannsynligvis bodde de i «Larinastua», et hus som stod øst for de øvrige bygningene i Stua-

⁸⁶ Dagny Haffner (f. 1906) ble gift med Hans Erlandsen (f. 1901), lensmann i Hole – se ovenfor (note ⁸²).

⁸⁷ Da Svenskerud ble utskilt første gang i 1793, var parsellen større (skyld 4 lispund).

tunet (se tegning av Fjeldsbyen før utskiftinga på side 755).

CHRISTEN DANIELSEN FJELD (Søhol) (1824–1898) kjøpte i 1848 3 ½ lispund i Søndre Fjeld av svigerfaren Hans Christensen for 500 spesidaler. Han ble i 1856 gift med sin kusine BERTE HANSDATTER FJELD (1825–1911), og vi kjenner sju av deres barn:

- * Karen (1857–1885), g. 1879 m. snekker Anders Sørensen (f. 1851), tre døtre: Sofie (f. 1879) og Kristine (1881–1882) og Kristine (f. 1883).
- * Hans (1859–1917), ugift, eier av Stua Fjeld fra 1898.
- * Marthe Marie (1862–1917), g. 1890 m. snekker Anders Sørensen (f. 1851), fire barn: Karen (f. 1890), Johan (f. 1895), Bertha (f. 1899) og Anna Marie (f. 1901) – se gnr. 215/8 Mosenga.
- * Dorthea (1864–1947), ugift, bosatt på Fjeld
- * Jørgen (f. og d. 1866).
- * Jørgen (1869–1925), ugift, bosatt på Fjeld.
- * David (f. 1872), reiste til sjøs som ung mann.

I 1865 satt Berte Hansdatter (42) og Christen Danielsen (42) på gården (løpenr. 122a) med fire barn og én tjenestejente, Ingeborg Christensdatter (17). De hadde 2 hester, 4 storfe, 6 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var ½ t. rug, 2 t. bygg, 2 t. blandkorn, 1 t. erter og 6 t. poteter.

I 1879 ble en parsell (løpenr. 122c, seinere gnr. 38/11 Fjeld og Torstensløkken av skyld 14 øre) utskilt og solgt til Martin Olsen Fjeld (er i dag en del av Rudshaugen).

Ved skjøte av 23. januar 1883 kjøpte Christen Danielsen løpenr. 123 (Larinastua) av det offentlige for 2.926 kroner. Han lånte

Bildet er tatt i 1947 fra toppen av vakttårnet som tyskerne bygde på Stua Fjeld i 1940. Tårnet ble bygd for å kunne varsle om allierte luftangrep mot Oslo fra vest. Til venstre i bakgrunnen ser vi bygningene i Østigarden Fjeld. Den hvite bygningen som vi ser mønet av til høyre for Fjellsveien, er den gamle hovedbygningen på Store Hundstad, som brant i begynnelsen av 1960-årene.
Foto: Ragnbild Grønvold (søster av Anna Grønvold på Lille Hundstad).

På Stua Fjeld cirka 1924. Fra høyre: Dorthea Fjeld (1864–1947), Karen Sørensen (1890–1966) og Jørgen Fjeld (1869–1925). Damen til venstre er ukjent.

2.500 kroner i Opplysningsvesenets fond og 426 kroner i Jordavgiftsfondet mot pant i gården. De to parsellene – løpenr. 122a av skyld mark 2,38 (seinere gnr. 38/9) og løpenr. 123 av skyld mark 2,75 (seinere gnr. 38/12) – har siden 1932 vært én eiendom, i dag gnr. 217/9 Stua Fjeld.

Christen Danielsen var gårdbruker på Stua Fjeld til 1898, da han overdro gården til eldste sønn, Hans, for 4.960 kroner.

HANS CHRISTENSEN FJELD (1859–1917) var ugift. I 1900 satt han på gården med sine to søsken og mora (kårenke). I 1909 solgte han en parsell Nordjordet (gnr. 38/38 av skyld mark 1,18) til Petter Andersen Fjeld i Søgarden Fjeld, og i 1911 en skogteig Fjeldstykket (gnr. 38/39 av skyld 75 øre) til Sigvart Syversen Bihli i Nordigarden Hårum for 2.500 kroner.

I 1913 var det utskifting. Tun og bygninger i Stua Fjeld ble ikke berørt, men eieren fikk 400 kroner i tilskudd til å flytte en vannledning, men måtte selv betale bidrag på 350 kroner til flytting av bygningene i Nordigarden Fjeld.

Etter Hans Christensens død i 1917 overtok (etter testamente) hans to yngre søsken, Dorthea og Jørgen, som eiere.

DORTHEA CHRISTENSNDATTER FJELD (1864–1947) og JØRGEN CHRISTENSEN FJELD (1869–1925) var begge ugift, og hadde i hele sitt liv bodd i Stua Fjeld og bistått broren i gårdens drift. De bygde kårbolig («Dortheahuset») som ble utskilt i 1918 med en liten skogteig i åsen sør for Bråten (gnr. 38/40 Fjeldheim av skyld 20 øre). Ved skjøte av 1. oktober 1918 ble Stua Fjeld (gnr. 38/9 og 12 av samlet skyld mark 3,00) solgt til Nils Fredheim for 25.000 kroner.

DORTHEASKOGEN

Minnet om Dorthea Christensdatter Fjeld lever videre i flere navn i Fjeldsgrenda. Skogteigen vest for Bråtan i Fjeldsåsen, som Jørgen og Dorthea skilte ut sammen med boligtomta ved Stua, er siden blitt kalt Dortheaskogen. Her lå Dortheasletta, som ble brukt som danse- og leikeplass. Den har nå grodd helt igjen. Rett på nordsida av Dortheahuset ved Stua Fjeld lå Dortheadammen, som ble anlagt for å samle opp regnvann. Her ble det vasket klær, og når kuldegradene kom krypende, var Dortheadammen en yndet skøytebane for barna i grenda.*

* Opplyst av Halvard Ruud (f. 1936) og Ove Roulund (f. 1926).

Dorthea-stua og Dorthea-dammen på Stua Fjeld cirka 1934.

Dorthea-stua cirka 1934. Fra venstre (bak) sitter Dorthea Fjeld, Sofie Sørensen, Bertha Kristoffersen f. Sørensen og hennes mann Olaf Kristoffersen. De to personene til høyre samt gutten i forgrunnen er ukjente.

Dorthea Christensdatter Fjeld (1864–1947) i Stua Fjeld cirka 1927 med Rolf Sørensen (1923–2005), sønn av hennes niese Karen Sørensen i Mosenga.

NILS FREDHEIM kom etter kort tid i økonomiske vanskeligheter, og ved auksjonsskjøte av 4. mars 1925 ble gården solgt til O.J. Østberg for 16.000 kroner. O.J. ØSTBERG var fra Hedmark, og sammen med hustru Nikoline eide han i 1923–24 bruket Rognjordet (Tyribakken) på Røyse. I 1925 skilte Østberg ut en parsell Sydeng-

Lars Eithun (1895–1973) og Kari Eithun f. Njøs (1893–1985) på Stua Fjeld sommeren 1940 med datteren Turid (f. 1914).

Det nye våningshuset i Stua Fjeld, som Kari og Lars Eithun bygde i 1938–39. De første krigsårene ble en del av bygningen tatt i bruk som vaktstue og kaserne for tyske soldater som betjente vakttårnet på Fjeld, og dette bildet var en gave fra soldatene til eieren vinteren 1941. Bak på bildet står det «Hilsen fra Tyske Vakt», med dato 13. mars 1941.

en (gnr. 38/41 av skyld 55 øre) som ble solgt til Anders Mathisen i Bing for 4.000 kroner,⁸⁸ men dette var ikke nok til å holde kreditorene fra livet. Østberg måtte gå fra gården i 1929, hvoretter Ring-erikes sparebank overtok. Banken solgte gården i 1930 til Lars Eithun for 6.500 kroner. Den nye eieren lånte 7.000 kroner av selger mot pant i eiendommen.⁸⁹

LARS EITHUN (1895–1973) fra Leikanger i Sogn ble i 1923 gift med KARI NJØS (1893–1985) fra Hermansverk i Sogn. De fikk én datter, Turid (f. 1914), som ble gift med Kristian Johansen (1912–1984) fra Hedmarken (ingen barn).

I 1961 ble det utskilt tre hyttetomter, to ved Fjeldsetra (bnr. 76 Fjelltun og bnr. 77 Stokkebu) og én nord for Retthella (bnr. 73, 74 og 75 Bryn).

Lars Eithun var medlem av Hole herredsstyre 1933–1939 og 1948–51.

I 1948 var Stua Fjeld på 33 dekar dyrket jord (mold), 10 dekar annet jordbruksareal og 100 dekar produktiv skog. På gården var det 1 hest, 3 kyr, 1 ungdyr, 2 griser, 2 sauer og 40 høner.

Lars Eithun bygde nye hus på gården (våningshus 1939 og låve 1957). Ved skjøte av 23. mars 1968 solgte han så Stua Fjeld (gnr. 217/9, 41 og 44) til Bjørnar Ullern for 160.000 kroner, inkludert løssøre for 15.000 kroner. Kari og Lars Eithun hadde året i forveien skilt ut en større tomt og bygd ny enebolig nord for Fjellsveien (mellom Stua og Østigarden), som de flyttet til (gnr. 217/81 Fjell-sveien 31 – eies i dag av datteren Turid Johansen).

BJØRNAR ULLERN (f. 1937) er fra Ullern på Røyse, og ble i 1961 gift med BJØRG DÆHLI (f. 1937) fra Dæliteigen. De har to barn:

* Jørn Kristian (f. 1961), siden 2000 eier av Stua Fjeld, samboer med Silvana Lucia Lopes fra Brasil, to barn – se nedenfor.

* Wenche (f. 1965), ugift, bosatt i Dæliteigen på Røyse.

Bjørn og Bjørnar Ullern hadde forpaktet Lilleby på Røyse i sju år før de ble eiere av Stua Fjeld. I Stua startet de med jordbær og fri-lands grønnsakproduksjon, og solgte bær på torget i Hønefoss. I 1984 bygde de det første store drivhuset og startet med blomster i

⁸⁸ Parsellen Sydengen ble i 1954 kjøpt tilbake av gårdens eier, og er i dag en del av Stua Fjeld.

⁸⁹ Skjøte ble først utstedt 29. desember 1937. I 1932 skilte banken ut resten av skogen som tilhørte gården, og solgte den til Jørgen Næss og Haakon Fjeldstad (gnr. 38/42 Nedre Fjeld skog – se omtale av skog).

Björg og Bjørnar Ullern med sine to barn og et barnebarn. Fra venstre: Wenche Ullern (f. 1965), Bjørnar Fredrik Ullern (f. 1937), Jørn Kristian Ullern (f. 1961) med sin nydøpte datter Hanna Sofie (f. 1996) på armen, og Björg Ullern f. Dæbli (f. 1937).

tillegg, og solgte direkte til forbruker fra gårdsbutikken på Fjeld. Etter hvert ble det fire drivhus med samlet areal 1.700 m².

I 1987 kjøpte Björg og Bjørnar Ullern Østigarden Fjeld av Aage Fjeld. Sønnen Jørn Kristian flyttet da til Østigarden og bodde der, inntil han i februar 2000 overtok Stua Fjeld (gnr. 217/9, 21, 41 og 44) etter sine foreldre. De byttet da bosted, og foreldrene flyttet ned i Østigarden. JØRN KRISTIAN ULLERN (f. 1961) er samboer med SILVANA LUCIA LOPES (f. 1964) fra Brasil. De er begge utdannet gartnere, og har to barn: Hanna Sofie (f. 1996) og Jørgen (f. 1997). Silvana har fra tidligere ekteskap én datter, Patricia Lopes Strand (f. 1989).

Stua Fjeld har i dag 53 dekar dyrket jord og 75 dekar produktiv skog mellom Retthella og Myromtjern på Krokskogen (og en løkke på Fjeldsetra). Eieren driver i tillegg 71 dekar jord (bl.a. Pamperud og Dæliteigen).

Silvana Lucia Lopes og Jørn Kristian Ullern startet i 2004 blomsterforretning på Eikli i Hønefoss, og høsten 2005 fulgte de opp med etablering av forretning i Sentrumskvartalet (Rutebilplata) i Hønefoss. I tillegg er Stua Fjeld fast leverandør av blomster til 60 REMA 1000-butikker over hele Østlandet.

Av bygninger på gården er våningshus (bygd 1939), låve med stall og fjøs (1957), stabbur (flyttet fra Nannestad i 1987), driftsbygning med pakke- og kjølerom (1984), garasje/redskapshus på

Dagens eier av Stua Fjeld, Jørn Kristian Ullern, med sin familie. Bak fra venstre: Patricia Lopes Strand (f. 1989), Silvana Lucia Lopes (f. 1964) og Jørn Kristian Ullern (f. 1961). Foran står Hanna Sofie (f. 1996) og Jørgen (f. 1997).

300 m² (2004), laftet leikestue og 4 drivhus. På gården er det 3 traktorer, 2 lastebiler og 1 varevogn, og den er siden 1978 medeier i vanningsanlegg (andelslaget «Fjellvann» sammen med Øvre Gomnes og Fjeld Hagebruk).

SØNDRE FJELD LØPENR. 124 OG 125, I DAG

Søndre Fjeld GNR. 217/15 (MYRA FJELD)⁹⁰

I 1757 fikk Ole Nilsen Fjeld, sønn av Mari Olsdatter og Nils Peder- sen Fjeld i Søndre Fjeld (Stua), bygselseddel av biskop Dorph på 5 lispund (løpenr. 124) av Søndre Fjeld som faren tidligere hadde brukt, men avstått til fordel for ham. Dette var gårdparten Myra Fjeld. I mars 1778 kjøpte han 5 lispund (løpenr. 125) av farens eier- part Søndre Fjeld med odels- og åsetesrett for 300 riksdaler. Et halvt år seinere (november 1778) solgte han sine 5 lispund samt bruksrett til de 5 lispund han hadde bygselseddel på, til CONRAD CLAUSEN, eier av Bærums verk, for 360 riksdaler. Clausen utstedte samme dag bygselkontrakt til selgeren.⁹¹

OLE NILSEN FJELD (1725–1789) giftet seg i 1756 med JOHANNE CORNELIUSDATTER BØNSNÆS (1736–1799). Vi kjenner 10 av deres barn:⁹²

* Nils (f. og d. 1757), d. 18 uker gammel.

* Mari (f. 1758), tvilling, g. 1785 m. Gulbrand Svensen Svarstad (f. 1763),⁹³ i 1801 husmannsfolk under Sollerud i Aker, seinere under Fjeld, sju barn: Sven (f. og d. 1786, d. 14 dager gammel), Kristina (f. 1787), Johanne (f. 1791), Sven (1793–94, d. 1 år gammel), Olea (f. 1795), Sven (f. 1797) og Nils (f. ca. 1800).⁹⁴

⁹⁰ Dagens eierfamilie har siden 1937 brukt gårdsnavnet Søndre Fjeld.

⁹¹ Årsaken til at Ole Nilsen måtte kvitte seg med eiendomsgodset, var rimeligvis to pantelån på eiendommen, i 1771 hos Engebret Jensen Stadum (100 riksdaler), og i 1772 hos Asle Trulsen Dignæs på Modum (300 riksdaler). Det siste lånet ble tatt opp av Ole Nilsen og broren Søren Nilsen i fellesskap, med pant i de 10 lispund de overtok fra faren.

⁹² Etter Ole Engebretsen Yttri.

⁹³ Gulbrand Svensen var sønn av Kirstine Pedersdatter og Sven Gulbrandsen, som i 1762 var husmannsfolk i Svensrud.

⁹⁴ Før hun giftet seg, fikk Mari Olsdatter en sønn, Isak, med gevorben (vervet) soldat Syver Larsen ved Det nordenfjeldske regiment. Isak Syversen er trolig identisk med han som i 1801 var tjenestedreng på Nedre Ullern i Aker, 18 år gammel (etter Ole Yttri).

* Mette (f. og d. 1758), tvilling, gravlagt på sin tvillingsøster Maris dåpsdag, 28. mai 1758.

* Dødfødt jente (f. 1760).

* Nils (1761–1833), seinere eier av Myra Fjeld, g. 1793 m. Mari Christiansdatter Fjeld (1765–1837), åtte barn – se nedenfor.

* Mette (f. 1764), g.1 i 1794 m. Jens Jonsen Skrangledalen (f. ca. 1766), husmann i Langpløya under Vestre Rud i 1801, én sønn Jon (1797–1809). Mette g.2 i 1810 m. enkemann Elling Olsen fra Eikli i Norderhov.⁹⁵

* Peder (f. 1768), soldat i 1800, i 1801 bruker av en liten del av Søndre Fjeld, gift tre ganger og barn i alle tre ekteskap – se nedenfor.

* Johanne (1770–1773), d. 3 år gammel.

* Dorte (f. 1773), g.1 i 1793 m. enkemann Søren Andersen Svarstad (1747–1824), g.2 i 1830 m. enkemann Even Jensen Svarstad (f. ca. 1778).

* Cornelius (f. 1775), i 1799 på Maurud (Maurerud) under Gornes (på Tyristrand), fra 1804 på en plass under Haga på Ask, seinere på Hollerud, g. 1796 m. Mari Hansdatter Skjærdalen (f. ca. 1771), fem barn: Ole (f. 1797, g. 1833 m. Berte Engebretsdatter f. 1802 fra Norderhov), Mari (f. 1799), Hans (f. 1804, g.m. Ingeborg Kittilsdatter, to barn: Bolette f. 1831 og Maren f. 1838),⁹⁶ Johannes (f. 1811) og Siri (f. 1814, g. 1839 m. Hans Mortensen Skamarken-eie f. 1805).

Søndre Fjeld i 2006. Hovedbygningen på gården er fra 1924, og ble påbygd tidlig i 1990-årene.

© Fotograf Marit Fagerli

⁹⁵ Mette Olsdatter fikk i 1788 en sønn, Nils (1788–1794), med Elen Rasmussen Fjeld.

⁹⁶ Hans Corneliusen var soldat og bodde på Hollerud da han i 1828 ble utlagt som barnefar til Berte Hansdatter Kolkineies datter, Anne (f. 1828).

I 1762 hadde de én tjenestejente, Ragnhild Guulsdatter, på gården.

Ole Nilsen Fjeld ble etterfulgt som bruker i Myra Fjeld av sønnen, NILS OLSEN FJELD (1761–1833). Han ble i 1793 gift med MARI CHRISTIANSDATTER FJELD (1765–1837) fra Nystua Fjeld, og vi kjenner åtte av deres barn:

* Anne (f. 1794), d. som barn.

* Anne (f. 1797), g. 1823 m. Gulbrand Olsen Hundstad, fra 1826 eier av Østigarden Fjeld, sju barn – se Østigarden.

* Ole (f. og d. 1800), d. 1 måned gammel.

* Ole (1801–1895), eier av Vestigarden Fjeld fra 1826, g.m. Anne Marie Andersdatter Moe, tre barn: Anders, Inger Marie og Nils – se Vestigarden.

* Dødfødt jente (f. 1803).

* Kristian (1805–1806), d. 1 år gammel.

* Kristian (f. 1807), drev Myra Fjeld sammen med faren i 1820-årene, seinere eier av Vestigarden Fjeld, g.m. Anne Maria Isaksdatter Fjeld, minst seks barn: Inger Marie (f. 1837), Nils (f. 1838), Maren Johanne (f. 1842, g. 1865 m. Syver Gulbrandsen Hval), Isak (f. 1844), Hans Andreas (f. 1847) og Christen (f. 1855) – se Vestigarden Fjeld.

* Johanne (f. og d. 1812), d. ½ år gammel.

I 1801 satt Mari Christiansdatter (37) og Nils Olsen (40) – «bonde og bruker en liden part af gaarden» – på gården med to barn: Anne (4) og Ole (1) samt en tjenestejente, Marte Johansdatter (14).

Nils Olsen Fjeld må ha vært en dyktig bonde, og samlet etter hvert en del eiendomsgods i Fjeld. Først kjøpte han i 1802 7 ¼ lispund i Vestre Fjeld (løpenr. 128)⁹⁷ av Kristoffer Nilsen Fjeld. I 1823 kjøpte han ytterligere 7 ¾ lispund i Vestre Fjeld (løpenr. 127c) av Hans Hansen Lehne, og satt dermed med 15 lispund eiendomsgods i Vestre Fjeld. I 1825 kjøpte han også 5 lispund (løpenr. 124) av bispegodset i Søndre Fjeld. Av dette overdro han i 1826 10 lispund i Vestre Fjeld til svigersønnen Gulbrand Olsen Hundstad (Østigarden – løpenr. 127c av skyld 7 ¾ lispund og 128a av skyld 2 ¼ lispund). Samtidig overdro han 5 lispund i Søndre Fjeld (løpenr. 124) samt 4 ¾ lispund i Vestre Fjeld (løpenr. 128b) til sønnen Ole Nilsen Fjeld – se Vestre Fjeld (gårdparten har siden 1839 vært en del av Vestigarden Fjeld).

I 1801 var Nils Olsens bror, PEDER OLSEN FJELD (f. 1768), bruker av en mindre del av gården. Han var gift tre ganger, først i 1797 med GUNHILD JONSDATTER (1775–1803) fra Skrangledalen under Søhol. De fikk én datter Johanne (1798–1802). Etter Gunhild Jons-

⁹⁷ Etter revidering av matrikkelen ble løpenr. 127 og 128 (begge av skyld 15 ½ lispund) endret til løpenr. 127 (22 ¾ lispund), løpenr. 128 (7 ¾ lispund) og løpenr. 130 Espelien (1 lispund).

Søndre Fjeld (Myra Fjeld) i 1948.

Foto fra boka «Norske gårdsbruk»

datters død i 1803 ble det avholdt skifte (sluttet 1807). Boets nettoverdi var 22 riksdaler, og i skiftet er nevnt avdødes mor, Kari Jensdatter Skrangledalen, og tre søsken: Anders Jonsen, Jens Jonsen og Anne Jonsdatter.⁹⁸

Peder Olsens andre ekteskap ble inngått i 1803 med MARTHE TORSTENSDATTER (d. 1809),⁹⁹ og de fikk fire barn: Torsten (1805–1809, tvilling), Ole (f. og d. 1805, tvilling), Ole (f. 1806, d. som barn) og Hans (f. 1808). I skiftet etter Marthe Torstensdatter i 1811 var boets nettoverdi 64 riksdaler, og hun etterlot seg ekte-mann og én sønn, Hans (2).¹⁰⁰

Peder Olsen giftet seg for tredje gang i 1811 med enka MARTE HANSDATTER (f. ca. 1767), og de fikk seks barn:¹⁰¹ Maria (f. 1796), udøpt barn (f. 1801),¹⁰² Johanne (f. 1811), Marte (f. 1813), Olea (f. 1815, g. 1840 m. Ole Danielsen Frøshaug-eie) og Gunhild Dorte-thea (f. 1817).

Nils Olsen Fjeld synes å ha sittet som bruker i Myra Fjeld til sin død i 1833. Bærums verk var fortsatt eier av de 5 lispund. I 1839 ble den tidligere husmannsplassen Ekornrud (løpenr. 125b, seinere

LANDHANDLERI

Midt på 1800-tallet drev Cornelius Jørgensen Fjeld landhandleri i bryggerhuset på Myra Fjeld. Det var betydelig trafikk over gårdstunet, med vegfar både øst-vest og nord-sør. Bryggerhusbygningen skal være fra siste halvdel av 1700-tallet, og er registrert som verneverdig.

⁹⁸ Skifteprotokoll nr. 23 (1804–1808) Ringerike og Hallingdal, s. 618b.

⁹⁹ Marthe Torstensdatters foreldre var Torsten Paulsen Sundvolden og Sara Hansdatter Fjeld (fra Nordre Fjeld) .

¹⁰⁰ Skifteprotokoll nr. 24 (1808–1815) Ringerike og Hallingdal, s. 710.

¹⁰¹ Marte Hansdatter bodde i Borgeneie i 1796, var tjenestejente på Fjeld i 1801, og bodde på Haugen under Frøyhov i 1802.

¹⁰² De to eldste barna til Marte Hansdatter og Peder Olsen ble født utenfor ekteskap, det andre endog mens han var gift med en annen (Gunhild Jonsdatter). Peder hadde i tillegg nok et barn, Marte (f. 1800), med Kirsti Pedersdatter Røsholmen, også da var han gift med Gunhild Jonsdatter (som døde i 1803, 28 år gammel).

«ALDERS HVILE»

Jørgine Fjeld drev forretning i Kristiania i en årrekke. På sine eldre dager flyttet hun tilbake til Søndre Fjeld, og i 1924 bygde hun nytt våningshus som hun kalte «Alders hvile». Her levde hun resten av sine dager

gnr. 38/16) utskilt og solgt til Ole Torstensen Fjeld for 250 spesidaler. I 1842 solgte så Karen Kristiane Wedel Jarlsberg ved Bærums verk Søndre Fjeld løpenr. 125a til Kristian Isaksen Fjeld for 400 spesidaler. Kjøperen lånte 200 spesidaler i Den almindelige Enkekasse mot pant i eiendommen.

KRISTIAN ISAKSEN FJELD (1815–1898) var sønn av Marte Christensdatter og Isak Christensen Fjeld på Vestre Fjeld. Han var gift med MARIE ANDERSDATTER DÆHLI (1817–1890), og vi kjenner fire av deres barn:

* Maren Gurine (f. 1840), d. som barn.

* Isak (1842–1926), seinere eier av Kolbjørnrud og Hollerud på Tyrstrand, g.m. Bolette Olsdatter (1843–1919), fire barn: Kristian, Johan, Inga og Nils.

* Maren Gurine (f. 1845), bosatt på Hamar, g.m. Anders Hansen (f. 1840), tre barn: Sigrid Marie, Gustav Adolf og Alvilde Laurentse.

* Martin (f. 1849), utvandret til USA i 1872.

Ved skjøte av 7. august 1848 solgte Kristian Isaksen gården til Cornelius Jørgensen for 500 spesidaler, og flyttet med sin familie til Kolbjørnrud på Tyrstrand.

CORNELIUS JØRGENSEN FJELD (BØNSNÆS) (1822–1874) ble i 1846 gift med KARI OLSDATTER HUNDSTAD (1824–1895).¹⁰³ De fikk åtte barn:

¹⁰³ Kari Olsdatter var søster av Anne Marie Olsdatter Hundstad, som var gift med Erik Christensen Fjeld på Søgarden Fjeld.

Fra gårdstunet på Søndre Fjeld sommeren 2006.

- * Maren Oline (1846–1924), ugift, drev forretning i Kristiania.
- * Karen Louise (f. 1848), ugift, drev forretning i Kristiania.
- * Jørgine (f. 1851), ugift, drev forretning i Kristiania, fra 1909 eier av Myra Fjeld.
- * Inger Marie (f. 1858), utvandret til Texas, USA, gift og barn.
- * Mathea (1855–1898), g.m. Martin Olsen Fjeld på Gomnes.
- * Ole (1860–1892), sjømann, siden ansatt ved Akers mek. verksted, gift og barn.
- * Karoline (f. 1862), g.m. Anders Johannessen Hundstad på Nedre Leine (ingen barn) – se gnr. 215/1 Nedre Leine.
- * Jørgen (f. 1866), ugift, d. cirka 25 år gammel.

I 1852 ble det utskilt en skogteig på Krokskogen (løpenr. 125c, seinere gnr. 38/17), som ble solgt til maler Jørgen Erichsen på Lilleby for 30 spesidaler.

I 1865 satt Cornelius Jørgensen (45, «gårdbruker, selveier og handelsmand») og Kari Olsdatter (43) på gården med sine sju eldste barn. De hadde 1 hest, 3 storfe og 2 sauer, og årlig utsæd var 2 t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{1}{2}$ t. erter og 4 t. poteter.

Etter Cornelius Jørgensens død i 1874 solgte enka Kari Olsdatter gården¹⁰⁴ til sin bror, Kristian Olsen Hundstad, for 3.400 kroner. Hun flyttet med sine barn til Kristiania, hvor tre av hennes ugifte døtre hadde etablert sy- og manufakturforretning.

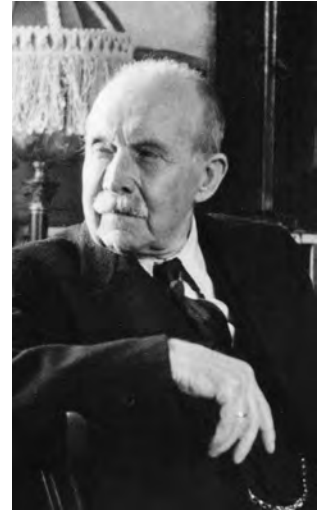
KRISTIAN OLSEN HUNDSTAD (1833–1911) var ugift. Han var smed, og utførte smed- og gjørtlerarbeidet på de 12 utskårne knivene som Anders Hundstad fra Røyse ble tildelt diplom for på Verdensutstillingen i Paris i 1889.

I 1900 satt Kristian Olsen på gården med en husholderske, Kristi Olsdatter (f. 1824, ugift) fra Gol i Hallingdal.

Ved skjøte av 7. januar 1909 kjøpte JØRGINE FJELD (f. 1851), datter av de tidligere eierne, gården for 3.000 kroner. Hun bodde i Kristiania sammen med sine søstre Maren Oline og Karen Louise, og flyttet etter noen år tilbake til Fjeld.

Ved skjøte av 30. august 1937 solgte Jørgine Fjelds arvinger¹⁰⁵ gården til Gjertrud Moe for 14.200 kroner.

GJERTRUD MOE F. GJERDE (1886–1960) og hennes mann ENGBRET JØRGEN MOE (1878–1958) var tidligere eiere av Mo

*Engebret Jørgen Moe
(1878–1958).*

*Gjertrud Moe f. Gjerde
(1886–1960).*

¹⁰⁴ Myra Fjeld løpenr. 125a (seinere gnr. 38/15) og løpenr. 93c (seinere gnr. 30/7). Sistnevnte parsell ble utskilt fra Hundstad store i 1872.

¹⁰⁵ Arvingene var: Caroline Fjeld (f. 1892), Karoline Hundstad (f. 1862), Barbro Pettersen (f. 1891) og Kristina Nilsson (f. 1899).

gård i Steinsfjerdingen (til 1928) – se bind 2 s. 38–42. De fikk fem barn:

* Jørgen Ole Gjert (1908–1987) forpakter på Skjærdalen gård på Tyristrand, fra 1958 eier av Myra Fjeld, g.m. Maren Fjeldstad (1909–1986) fra Frøyshov, tre barn: Gerd Beate, Ole-Jørgen og Truls Engebret – se nedenfor.

* Hans Christian (f. 1910), g.m. Edith Briseid, én sønn Engebret Runar (f. 1953).

* Anna Dorothea (f. 1911), g.1 m. Ditlef Smith (døde i flyulykke samme år som ekteskapet ble inngått), g.2 m. Gudmund Sponland, to sønner: Arild Johannes (f. 1944) og Geir Engebret (f. 1946).

* Beate (1915–2001), g.m. Hans Trygve Haugen (1910–1986) fra Hurum, en tid gårdsbestyrer på Rytteraker i Hole, seinere gårdbruker på Mo i Steinsfjerdingen, tre barn: Viggo (f. 1938), Erik (f. 1941) og Trygve (f. 1947) – se bind 2 s. 44–45.

* Engebret (f. 1923), bosatt i Danmark, g.m. Tove Marian Ulrich (f. 1930) fra Danmark, tre barn: Maria Elizabeth (f. 1957, bosatt i USA, g.m. Bo Hagen Holmgreen f. 1959, tre barn: Casper Marc f. 1989, Mikala Christin f. 1992 og Christina Nicole f. 1997), Eric Torbjørn (f. 1960, bosatt i Danmark, g.m. Charlotte Moe Langtved. Fra tidligere samboerskap har han én sønn Tobias Phillip Matusiak Moe f. 1991, og Charlotte har fra tidligere én sønn Thomas f. 1988), og Anne Kristin (f. 1968, bosatt i Frankrike, g.m. Søren Strand Larsen f. 1966, to barn: Anna f. 1998 og Sandra f. 2000).

Engebret Jørgen Moe var viseordfører i Hole, og formann i både Hole Idrætsforening og Hole landbrukslag.

I 1948 hadde Søndre Fjeld (gnr. 38/15 og 30/7 av skyld mark 1,86) 30 dekar dyrket jord (myrjord), 4 dekar annet jordbruksareal, 38 dekar produktiv skog, 1 hest, 2 kyr, 1 ungdyr, 2 griser og 150 høner.

Gjertrud Moe drev sommerpensjonat fra slutten av 1930-årene til et par år etter krigen.

I 1958 ble gården overtatt av eldste sønn, Jørgen Ole Gjert Moe, for 19.200 kroner.

JØRGEN OLE GJERT MOE (1908–1987) (han kalte seg alltid Jørgen Engebretsen Moe, etter sin far), var tidligere forpakter av Skjærdalen Brugs gårder, Skjærdalen gård og Nedre Egge på Ask. Han representerte Bondepartiet i formannskap og herredsstyre i tidligere Tyristrand kommune. Han var gift med MAREN FJELDSTAD (1909–1986) fra Frøyshov på Røyse, og de fikk tre barn:

* Gerd Beate (f. 1940), ugift, bosatt i Oslo.

* Ole-Jørgen (f. 1941), eier av Søndre Fjeld siden 1987, g.m. Inger Synnøve Engebretsen (f. 1957) fra Hole, én datter Maren – se nedenfor.

* Truls Engebret (f. 1946), bosatt i Modum, g.m. Synnøve Haugerud (f. 1949) fra Modum, to barn: Lars (f. 1978) og Marte (f. 1981).

«DEN UNGE MESTER»

Da Jørgen Moe var prest i Sigdal og Krødsherad (1853–1863), skrev han diktet «Den gamle mester», tilegnet et ærverdigg, gammelt eiketre ved Olberg kirke. Eika, som allerede på 1850-tallet var et gammelt tre og som lever i beste velgående i dag, er blitt en turistattraksjon. I forbindelse med Krokskogfestivalen sist på 1990-tallet gav Krødsherad kommune tillatelse til å ta en eikespire under «Den gamle mester», og denne skulle etter planen plantes på Krokskogen under neste festival. Nå ble det ingen ny Krokskogfestival og Liss og Morten Ruud på Fjeld Hagebruk, som hadde hentet og tatt vare på det lille treet, gav det i 2003 til Inger og Ole-Jørgen Moe som tuntre på gården Søndre Fjeld. Ole-Jørgen Moe er oldebarn av Ole Moe, dikterprestens bror. Eiketreet er i dag 3 meter høyt, og har fått navnet «Den unge mester».

Seinere i 1960-årene ble gården forpaktet av Jytte og Poul Skov Clausen, som drev med produksjon av bær, frukt og grønnsaker (til 1974, da eieren overtok driften).

Etter farens død i 1987 ble gården overtatt av eldste sønn, OLE-JØRGEN MOE (f. 1941). Han er barnelege ved Ringerike sykehus, og er gift med INGER SYNNOVE ENGBRETSSEN MOE (f. 1957), som er informasjonssjef i Bærum kommune. De har én datter, Maren (f. 1994). Inger Synnøve Moe har fra tidligere ekteskap én datter, Ida Engebretsen Skjeseth (f. 1984), mens Ole-Jørgen Moe har to barn fra tidligere ekteskap:

* Siri Anne (f. 1970), bosatt i Bærum, g.m. Stian Lundqvist (f. 1972) fra Nesøya i Bærum, én sønn Kristoffer (f. 2000). Siri Anne har fra tidligere én datter, Christine Hildisch Moe (f. 1987).

* Jørgen (f. 1973), bosatt i Bærum, samboer med Vibeke Hansen (f. 1978) fra Hole.

Ole-Jørgen Moe representerte Høyre i Hole formannskap og kommunestyre i årene 1991–1999. Siden 1991 har han vært leder av Hole bygdebokkomitee.

Søndre Fjeld har i dag 35 dekar dyrket jord (kornproduksjon) og 73 dekar skog (38 dekar hjemmeskog og 35 dekar sør for Lårviktjern på Krokskogen). På gården er det 2 traktorer og vanningsanlegg (medeier i Fjeld Åkervanning siden 1977).

Jordveien på Søndre Fjeld har siden midten av 1980-årene vært drevet av Ola Gonnæs på Søndre By og hans sønner Hans og Ole Petter.

Av bygninger på gården er våningshus (bygd 1924, restaurert og påbygd 1991 og 1993), kårbolig (1979), låve med fjøs og stall

Jørgen Ole Gjert Moe (1908–1987) var eier av Søndre Fjeld (Myra Fjeld) fra 1958 til sin død i 1987.

Maren Moe f. Fjeldstad (1909–1986).

JØRGEN MOES SIGNERTE HUSBIBEL

På Søndre Fjeld er det samlet flere gjenstander etter dikterpresten og eventyrsamleren Jørgen Moe. Her er hans kalk i sølv, et sølvkrus, signerte bøker (blant annet hans signerte husbibel), håndskrevne brev og prekenes. På gården er også førsteutgaver av Jørgen Moes bøker «I Brønden og i Tjernet» og «Digte» (1851).

På gården finnes også en gammel spisslede fra 1700-tallet, og en rekke gamle gjenstander fra tidlig på 1800-tallet.

Dagens eiere av Søndre Fjeld, Inger Synnøve og Ole-Jørgen Moe, sammen med sin datter Maren ved «Den unge mester». I bakgrunnen ser vi bryggerhuset fra sist i 1700-årene, der det var landhandleri på 1800-tallet.

(bygd 1924, ny stall 1994), 2 stabbur (1924 og 1985), bryggerhus med vognskjul (fra siste halvdel av 1700-tallet),¹⁰⁶ garasje (1980) og en mindre, laftet bygning (10–12 m²) som sannsynligvis er det eldste huset på gården. Et hønsehus (bygd 1939) ble revet i 1978 for å gi plass til en kårbolig (bygd 1979). Ved kårboligen er det siden bygd garasje (1980) og stabbur (1987). De tre bygningene ble utskilt i 2006 (gnr. 217/109 Bråtenveien 32), og leies i dag ut (eiere er Inger Synnøve og Ole-Jørgen Moe).

Ekornrud

LØPENR. 125B – SEINERE GNR. 38/16

I DAG EN DEL AV SØGARDEN FJELD

I 1839 ble den tidligere husmannsplassen Ekornrud (løpenr. 125b) utskilt fra Myra Fjeld og av eieren, Karen Wedel Jarlsberg, solgt til den tidligere husmannen Ole Torstensen for 250 spesidaler. Den

¹⁰⁶ Midt på 1800-tallet var det landhandleri i bygningen (i dag innredet som et lite gårdsmuseum).

nye eieren lånte 150 spesidaler i Den almindelige Enkekasse mot pant i eiendommen.

OLE TORSTENSEN FJELD (f. 1809) var fra Ekornrud på Ask, og var gift to ganger. Hans første hustru var ELSE MARIE OLSDATTER (1815–1860) fra Søndre Gomnes. De giftet seg i 1835, og vi kjenner fem av deres barn: Kristian (f. 1839), Thor (f. 1842), Olava (f. 1844) Gunhild (f. 1845)¹⁰⁷ og Syver (f. 1850).

I skifte etter Else Marie Olsdatter (sluttet i januar 1861) ble gården overlatt enkemannen for takst 460 spesidaler mot at han utredet cirka 88 spesidaler til kreditorer samt 30 ½ spesidaler til hver av de tre gjenlevende barna: Kristian, Gunhild og Syver.

I 1861 giftet Ole Torstensen seg igjen med GUNHILD ENGBRETS-DATTER HJELMERUD (1811–1878) fra Soknedalen. Dette ekteskapet var barnløst.

I 1865 satt Gunhild Engebretsdatter (55) og Ole Torstensen Fjeld (57) på bruket med et legdslem, Kristian Nilsen Klaserud (56). De hadde 2 storfe og 2 sauer, og sådde ⅓ t. rug, 1 ½ t. bygg, 1 t. blandkorn, ¼ t. erter og 3 t. poteter.

I 1886 ble en parsell Bråten (gnr. 38/18 av skyld 4 øre) utskilt og solgt som tilleggsjord til Kristen Kristensen på Bråten for 80 kroner, og samme år ble det solgt to skogteiger på Krokskogen (gnr. 38/33 av skyld 29 øre) til Christian Hansen Fjeld i Nystua Fjeld (i dag Fjeld Hagebruk), og skogteigene har siden tilhørt denne gården.

Ved skjøte av 5. juli 1886 overdro Ole Torstensen Fjeld bruket (gnr. 38/16 av skyld mark 1,10) til sønnedatteren Edel Kristiansdatter Fjeld for 2.200 kroner og livøre til bestefaren i hans levetid.

EDEL KRISTIANS-DATTER FJELD var gift med HANS GULBRANDSEN FJELD, som i 1898 solgte bruket til Erik Christensen Fjeld på Søgarden Fjeld for 1.650 kroner. I 1900 bodde det ingen i Ekornrud, som siden har vært en del av Søgarden.

Etter utskiftinga 1909–1913 fikk eierne tilskudd til riving og flytting av bygninger. Petter Andersen Fjeld i Søgarden Fjeld flyttet da stuebygning og låve i Ekornrud, med beregnet kostnad 300 kroner.¹⁰⁸ Området ble etter utskiftinga tillagt Vestigarden Fjeld.

¹⁰⁷ Gunhild Olsdatter var i 1865 budeie på en av Frøyhov-gårdene

¹⁰⁸ Med tillegg av kostnad ved å flytte en låve i Nordenga (150 kroner), ble Petter A. Fjelds samlede utgift beregnet til 450 kroner. Dette ble i sin helhet dekket ved «hans eget pliktige bidrag» til utskiftinga, altså fikk han intet statsbidrag.

**SVENSKERUD, SNUPPERUD
OG SUMPERUD**

Svenskerud er et vanlig navn på bruk på Østlandet. Navnets opphav er at det var svensker som ryddet eller bodde her. Svenskerud var plass under Søndre Fjeld, og lå omtrent der gårdstunet i Solheim (Thaulow) er i dag. Inntil plassen (på sørsida) lå plassen Snupperud under Leine. Den ble også kalt Sumperud. I 1790-årene ble de to plassene selveierbruk med samme eier, og har siden vært ett bruk.

Svenskerud

LØPENR. 122B – SEINERE GNR. 38/10 – I DAG EN DEL AV

GNR. 217/3 *Solheim*

Ved skjøte av 1. oktober 1793 kjøpte Daniel Nilsen en gårdpart av Søndre Fjeld av broren Søren Nilsen Fjeld for 180 riksdaler. Dette var den tidligere husmannsplassen Svenskerud (løpenr. 122b av skyld 4 lispund).

DANIEL NILSEN FJELD (1736–1812) eide i perioden 1760–66 en gårdpart av Søndre Gomnes (løpenr. 136, seinere bnr. 11 og 12), og i 1768 var han husmann i Rønnerstua under Nordre Gomnes. I 1773 bodde han i Snupperud, en plass under Leine som lå inntil Svenskerud. Da pantsatte han husene på plassen til prokurator Nachschow for et lån på 33 riksdaler.

Daniel Nilsen Fjeld var gift tre ganger, første gang i 1756 m. MARI OLSDATTER LERBERGEIE (ca. 1734–1758) fra Norderhov.¹⁰⁹ De fikk én datter:

* Dordi (f. 1757), jordmor i Hole, g. 1807 m. enkemann David Corneliusen Lindrup (1734–1813) på Bønsnes.¹¹⁰ Dordi fikk to barn utenfor ekteskap: Mari (f. og d. 1781) med soldat Ellev Helgesen ved Nordenfjeldske Regiment, og Ole (f. 1792) med Anders Eriksen Vaker.¹¹¹

Etter Mari Olsdatters død i 1758 giftet Daniel seg igjen i 1759 (i Heggen kirke på Modum) med KARI CHRISTENS DATTER (ca. 1737–1777). De fikk fem barn:

* Nils (f. 1760), d. som barn.

* Mari (1762–1807), g. 1797 m. Engebret Juulsen (1760–1843), fem barn:¹¹² Kari (1798–1841, ugift), Anne (f. og d. 1800), Juul (1802–1803), Daniel (1804–1805) og dødfødt gutt (f. 1807). Mari Danielsdatter døde 14 dager etter at hennes siste barn ble gravlagt, og Engebret Juulsen giftet seg igjen i 1808 med Gunhild Olsdatter Lehne (1780–1862), og de fikk minst

¹⁰⁹ Mari var datter av Ole Syversen på Haugen under Lerberg på Ask, og var trolig tjenestejente på Rud da hun giftet seg med Daniel Nilsen (etter Ole Yttri).

¹¹⁰ David Corneliusen Lindrups første hustru var Dorte Danielsdatters tante, Dordi Nilsdatter Fjeld.

¹¹¹ Ole Andersen var i 1820-årene husmann under Nystua Fjeld.

¹¹² Engebret Juulsen ble i 1785 utlagt som barnefar til Ragnhild Christensdatter Helgelands sønn, Christen. Engebret Juulsen var sønn av husmann Juul Eriksen og Anne Christiansdatter, som satt i Svenskerud under Fjeld i 1750-årene. Seinere flyttet de til Bønsnes-eie. Mari Danielsdatter og Engebret Juulsen bodde på Svarstad i 1798, Hundstad i 1800, Øvre Frøyhov i 1801 og i Fjeldseie i 1802. Etter å ha giftet seg for andre gang, ble Engebret Juulsen husmann i Hukebakk under Nedre Leine.

tre barn: Mari (f. 1810, g.m. Søren Olsen Bønsnes), Anne (f. 1812, g.m. Peder Nilsen Lehne, tre barn – se gnr. 215/6 Hukebakk) og Lisbeth (1818–1829).

* Christen (1764–1852), gårdbruker i Stua Fjeld, g.1 m. Berte Hansdatter Lehne, 10 barn, g.2 m. Berte Torsdatter Solberg – se Stua Fjeld.

* Peder (f. og d. 1768), d. sju uker gammel.

* Peder (1768–1805), ugift, ble i 1792 utlagt som barnefar til Kirstine Olsdatter Vakereies datter Marte.

Kari Christensdatter døde i 1777, og Daniel Nilsen giftet seg igjen samme år (hans tredje ekteskap) med INGRID JENSDATTER KJERNET (Søndre) (f. 1739). De fikk tre barn:

* Hans (1779–1780), d. 1 år gammel.

* Kari (f. 1780), g.1 i 1807 m. Christoffer Paulsen Moe (1776–1816), fire barn: Paul (f. 1808), Inger (f. 1812), Paul (f. 1814) og Johanne (f. 1815). Kari g.2 i 1816 m. Erik Johansen (f. 1795), to barn: Johannes (f. 1817) og Daniel (f. 1821).

* Gjertrud (f. 1782), g.1 i 1810 m. Kristoffer Hansen Lehne (1769–1818), seinere eier av Elstøen, tre barn: Inger (f. 1808), Marte (f. 1811) og Dorte (f. 1816). Gjertrud g.2 i 1820 m. Ole Jørgensen Ruud, én datter Jørgine (f. 1821).

I 1788 solgte Daniel Nilsen husene i Snupperud til sønnen Nils Danielsen, som året etter solgte dem videre til sin farbror, Søren Nilsen Fjeld. Daniel flyttet da rimeligvis til naboplassen Svenskerud, som han ble eier av i 1793. I 1796 solgte han Svenskerud til broren, Søren Nilsen, som dermed var eier av både Snupperud og Svenskerud.

Samme år (1796) solgte Søren Nilsen «Pladsen Snupperud under Lehne og Svenskerud under Fjeld» til sin sønn Nils Sørensen for 199 riksdaler. De synes siden å ha vært ett bruk.

Solheim i 1880-årene. I venstre bildekant en del av bryggerhuset, og Frognoya i bakgrunnen.

Solheim har idyllisk beliggenhet i strandkanten ved Tyri-fjorden, og den særpregede hovedbygningen er et landemerke for de som ferdes på fjorden. Eldste del av huset er fra 1846, og er siden påbygd flere ganger. Tårnet ble bygd i 1909.

© Fotograf Marit Fagerli

I 1802 solgte Nils Sørensen «Plads Snupperud eller Svenskerud»¹¹³ til sin fetter Christen Danielsen Fjeld, eier av Stua Fjeld, for 399 riksdaler. De eneste av disse som synes å ha bodd i Svenskerud og Snupperud i denne perioden, er Daniel Nilsen og hans familie.

I 1801 satt Daniel Nilsen (64) og Ingrid Jensdatter (60) i Svenskerud med datteren Gjertrud (18). Daniel Nilsen døde i 1812, og i 1828 overdro Christen Danielsen Fjeld Svenskerud («hvorved til-lige hjemlet pladsen Sumperud»)¹¹⁴ til sønnen Nils.

NILS CHRISTENSEN FJELD (f. 1803) ble i 1830 gift med DOR-
THEA CORNELIUSDATTER BØNSNÆS (f. 1800), og vi kjenner seks av deres barn:

- * Berte Marie (f. 1830).
- * Christen (f. 1832), seinere eier av Svenskerud, g.m. Anne Marie Skøien – se nedenfor.
- * Karen (f. 1835).
- * Jørgine (f. 1837), g.m. Hans Johannessen Moesødegård (f. 1842), tre

¹¹³ Ordlyd etter avskrift i panteregisteret (Statsarkivet på Kongsberg).

¹¹⁴ Sumperud er løpen. 115 under Leine (seinere kalt Solheim, gnr. 36/18).

barn: Johan (f. 1868), Nils (f. 1872) og Dorthea (f. 1876) – se gnr. 202/2 Mosødegården.

* Carl (f. 1840).

* Maren (f. 1843), g. 1874 m. Hans Olsen Ruud (Støa) (f. 1831 i Norderhov), eier av Pamperud fra 1861, tre barn – se nedenfor.

I 1846 kjøpte Nils Christensen den tidligere husmannsplassen Roaløkka (seinere gnr. 37/10 Roa) av faren Christen Danielsen for 100 spesidaler

Etter Nils Christensens død ble det avholdt skifte (sluttet 1850), hvorved Svenskerud og Roa ble utlagt enka Dorthea Corneliusdatter til takst 550 spesidaler.

I 1862 solgte Dorthea Corneliusdatter Roa til Kristian Kristoffersen Gommæs for 300 spesidaler, og ved skjøte av 10. juni 1865 solgte hun Svenskerud til eldste sønn, Christen, for ukjent kjøpesum og livøre i sin levetid. Kjøperen lånte 130 spesidaler i Hypotekbanken mot pant i gården.

CHRISTEN NILSEN FJELD (f. 1832) var hjulmaker av yrke, og skal ha vært en særdeles dyktig felespiller. I 1865 var han 33 år gammel og ugift, og satt i Svenskerud med søsteren Maren Nilsdatter (22, sypike) og mora Dorthea Corneliusdatter (66, føderådsenke). De hadde 2 storfe og 7 sauer, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, $\frac{3}{4}$ t. bygg, 2 t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 4 t. poteter.

Christen Nilsen Fjeld ble gift med ANNE MARIE JOHNSDATTER SKØIEN (1843–1879) fra Haug. Vi kjenner fem av deres barn: Nils (f. 1867, d. som barn), Nils (f. 1868), David (f. 1869), Nikoline (f. 1875) og Dorthea (f. 1878).

I 1870 forpaktet Christen Nilsen bort jordveien (med unntak av

ARKEOLOGISKE FUNN

Fritz Thaulow var interessert i arkeologi, og drev arkeologiske utgravninger både på egen eiendom på Røyse, og i en haug på en av Svartøyene i Tyrifjorden.* I tillegg kjøpte han inn oldsaker som var funnet andre steder, og alt ble plassert i en samling på Modum bad. I 1915 ble samlingen gitt til Drammens museum. Thaulows søstre merket gjenstandene omhyggelig, men slett behandling av samlingen ved museet (de ble liggende i kasser i kjelleren til sist i 1990-årene) førte til at merkelappene løsnet, og kun et lite antall gjenstander fra Hole har derfor latt seg stedfeste. Fra Fjeld er det bl.a. 10 glassperlekjeder, et spyd og to kniver, beltespenne og spinnehjul. I tillegg er det en del mindre funn gjort på Hundstad og Svarstad.**

* Lov om fredning og bevaring av fortidslevninger trådte i kraft i 1905, og før dette var grunneiernes tillatelse det eneste man trengte før man startet med graving.

** Brev til bygdebokforfatter fra Olav Sørensen ved Drammens museum 19. oktober 2003.

Onnehjelp på Solheim i 1894. Fra venstre Johannes Lehne, Mathilde Opsahl og Sofie Espelin.

Stabburet på Solheim ble oppført i 1892. På bildet – som trolig er tatt en gang i 1890-årene – ser vi husholdersken Berte Torstensen sittende, mens piken ved hennes side sannsynligvis er tjenestejenta Anne Skinstad fra Modum.

«DEN GRÅ DAMEN»

Da Fritz Thaulow undersøkte en gravhaug på en av Svartøyene, fant han et kranium og noen beinrester etter en kvinne. Han tok det med seg i en eske for å studere det nærmere. Seinere ble esken stuet vekk under en trapp på Solheim. Siden var en liten, grå dame, med hårknote i nakken og grå kjole, stadig å se på gården. Husets frue så henne ofte da tvillingene var små. Da stod «den grå damen» bøyd over sengen til tvillingene. Hun viste seg også ofte i «sørkammerset», som vender mot sør og har utsikt mot fjorden. Et av Fritz Thaulows familiemedlemmer lå her en gang. Tidlig på morgenen kom noen inn i rommet. Damen tenkte at det var hushjelpen som skulle vekke henne, men det var det ikke. Det var «den grå damen» som stod og pekte utover mot Svartøyene, der hun kom fra. Fritz Thaulows sønn, Henrik, fulgte etter damen opp i tårnet på hovedbygningen, men nådde henne ikke igjen. En gang var dr. Heintz med kone og datter* på ferieopphold på Solheim, og hodeskallen og beinrestene ble da gitt til ham, og brakt til et museum i Oslo. Siden har ikke «den grå damen» vist seg på Solheim. Kanskje går hun igjen på et museum i hovedstaden?*

* Datteren er Natascha Heintz, seinere førstekonservator ved Paleontologisk museum på Tøyen i Oslo.

** Fortalt av Arild Bremnes (2005).

Fritz Thaulow (1842–1937) med to av sine barnebarn, tvillingene Henny Christiane og Frida Jeanette (f. 1911). Bildet er tatt i 1912.

havnehagen og to mindre åkre) til Johannes Hansen Hodt i seks år, til 1. januar 1876. I 1878 solgte han så Svenskerud (løpenr. 122b) og Solheim (løpenr. 115a) til svogeren Hans Olsen Ruud for 950 spesidaler, med pantobligasjon fra kjøper til selger på 418 spesidaler 90 skilling av kjøpesummen. Christen Nilsen kjøpte i 1880 et bruk på Bønsnes – se gnr. 212/7 Bønsnes (Elverud).

HANS OLSEN RUUD (STØA) (f. 1849 i Norderhov) var tidligere eier av Pamperud (Vestre Rud). Han giftet seg i 1873 med MAREN NILSDATTER FJELD (f. 1843),¹¹⁵ og vi kjenner tre av deres barn: Karoline (f. 1875), Hanna Marie (f. 1877) og Nikoline (f. 1879).

I 1873 var Hans Olsen Ruud «Sagmand» i Skjærdalen, i 1875 veiarbeider og i 1877 gårdskar på Solberg på Tyrstrand. Etter å ha overtatt Svenskerud i 1878, utstedte han i 1879 skadesløsbrev på 1.200 kroner og pantobilgasjon på 800 kroner til dr. Fritz Thaulow, men kom fort i vanskeligheter. I 1879 endte det med tvangsauksjon på grunn av mislighold av obligasjonen på 418 spesidaler 90 skilling fra 1878, og høyeste bud kom fra dr. Thaulow (eier fra 1880).

¹¹⁵ Maren Nilsdatter fikk i 1873 en datter, Dorthea, med Olaus Johnsen Skøien fra Haug (rimeligvis bror av hennes svigerinne Anne Marie). Olaus var da «Ungkarl og Kudsk» og bosatt i Christiania.

¹¹⁶ Fritz Thaulow var døpt Johan Fredrik Carl Gustav Thaulow. Hans far, Heinrich Thaulow, var lege og grunnla Modum bad og Sandefjord bad. I 1848 kjøpte han Åsterud og Ertelien gruver på Nakkerud sammen med bergingeniør Roscher og tobakksfabrikant Tiedemand, og grunnla Ringerikes Nikkelverk.

FRITZ THAULOW (1842–1937) fra Modum¹¹⁶ overtok eiendommene Svenskerud og Solheim for 2.125 kroner (auksjonsskjøte ble først utstedt 18. august 1890). I 1883 bygde han på det gamle våningshuset, og i årene 1888–1889 kjøpte han tre naboeiendommer som ble lagt til bruket: Gnr. 38/6 Roa for 1.084 kroner, gnr. 38/3 Fjeld (en tidligere Roa-plass) for 900 kroner og gnr. 38/31 Svenskerudhagen for 450 kroner. I 1893 ble de fem eiendommene¹¹⁷ i fogderiets kassebøker slått sammen til én, gnr. 38/10 Svenskerud av skyld mark 2,23 (seinere endret til gnr. 217/3 Solheim).

Fritz Thaulow var lege, og drev privat praksis på Ringerike. I 1900 ble han i folketellinga omtalt som «doktor, cand.med. og rentenist», og satt på bruket med én husholderske, Berte Torstensen (f. 1861 i Krødsherad), og én tjenestejente, Anne Skinstad (f. 1881 i Modum). I tellinga er anført at Thaulows sønn, Henrik (f. 1882, tekniker) hadde midlertidig opphold i England. Henriks mor var husholdersken Berte Torstensen.

Ved gaveskjøte av 20. september 1928 overdro Fritz Thaulow eiendommen til svigerdatteren, Else Wicklund Thaulow, som hennes særeie.

ELSE WICKLUND (1883–1958) fra Tromsø ble i 1910 gift med HENRIK WERGELAND THAULOW (1882–1960). De fikk fire barn:

Solheim pensjonat, slik det så ut på postkort sist i 1930-årene. Til venstre ligger bryggerhuset.

Berte Torstensen (f. 1861 i Krødsherad) var Fritz Thaulows husholderske, og mor til hans eneste barn, Henrik Wergeland Thaulow (f. 1882).

¹¹⁷ Eiendommene var gnr. 36/18 Solheim (19 øre), gnr. 38/3 Fjeld (33 øre), gnr. 38/6 Fjeld (54 øre), gnr. 38/10 Svenskerud (95 øre) og gnr. 38/31 Svenskerudhagen (22 øre) = gnr. 38/10 Svenskerud (skyld mark 2,23).

«SANGEN TIL RØYSE-
TANGEN»

Røysetangen! Røysetangen!
I mitt hjerte er du sangen
om det deiligste på jord!
Du en vårdag er så vakker
med de blåveiskledte bakker
og med nøkleblomst som
soler
seg blant duftende violer –
kranset om av Tyrifjord!*

* Sangen er på 10 vers, og Else Wicklund Thaulow tilegnet den til bygdehistorikeren Jon Guldal (fra Ringerikes Blad 28. mai 1958).

Else Thaulow f. Wicklund og Henrik Wergeland Thaulow med sine fire barn. Bak fra venstre: Henny Christiane (f. 1911), Heinrich Arnold (f. 1912) og Frida Jeanette (f. 1911). Foran fra venstre Else Thaulow (1883–1958), Else Helene (f. 1922) og Henrik Wergeland Thaulow (1882–1960). Bildet er tatt cirka 1929.

* Henny Christiane (f. 1911, tvilling), bosatt i Oslo, ugift.

* Frida Jeanette (f. 1911, tvilling), bosatt i Oslo, g.m. Johan Tommelstad fra Oslo (ingen barn).

* Heinrich Arnold (1912–1991), seinere eier av Solheim, g.m. Charlotte Frederikke Nordhus, fire barn – se nedenfor.

* Else Helene (f. 1922), bosatt i Oslo (i dag på Hundstadtunet på Røyse), g.m. Rolf Johnsen fra Hønefoss (siden skilt), ingen barn.

Henrik Wergeland Thaulow var ingeniør av yrke, mens Else Wicklund Thaulow var farmasøyt. I tillegg drev hun pensjonat i Solheim fra 1936. Pensjonatet hadde 12 værelser og 20 senger, og hadde åpent jul, påske og om sommeren.¹¹⁸ Else Wicklund Thaulow fikk i 1935 ærespremie for husholdning på den store varemessen i Hønefoss. Hun skrev også dikt, og forfattet blant annet «Sangen til Røysetangen» – se egen sak.

I 1945 ble det utskilt og solgt tre boligtomter fra eiendommen: Granheim (bnr. 49 av skyld 3 øre), Noregløtt (bnr. 50 av skyld 2 øre) og Tyribo (bnr. 51 av skyld 5 øre).

¹¹⁸ Norges hoteller (Oslo 1949).

I 1948 hadde Solheim 30 dekar dyrket jord (silur), 50 dekar annet jordbruksareal og 5 dekar utmark. På bruket var det 1 hest, 4 kyr, 2 ungdyr, 4 griser, 3 sauer og 20 høner.

I 1953 overtok de fire barna i fellesskap eiendommen for 40.000 kroner og livøre av 5-årlig verdi 18.000 kroner. I 1955 og 1959 overdro søstrene sine parter til broren Heinrich Arnold, som dermed ble eeneier.

HEINRICH ARNOLD THAULOW (1912–1991) ble i 1941 gift med CHARLOTTE FREDERIKKE NORDHUS (f. 1913) fra Tromsø. De fikk fire barn:

* Nils Henrik (1941–2005), bosatt på Gran på Hadeland, g.m. Astrid Mokastet (f. 1947) fra Gran, fire barn: Kari (f. 1967), Hans (f. 1969), Ingrid og Berit (tvillinger, f. 1973).

* Else (f. 1944), bosatt på Lunner på Hadeland, g.m. Halvard Bjerkås (f. 1934) fra Lunner, fire barn: Anne (f. 1963), Arne Henrik (f. 1965), Inger (f. 1966) og Lars Halvard (f. 1975).

* Inger Johanne (f. 1945), bosatt på Lunner, g.m. Torgeir Otterlei fra Ålesund (siden skilt), én sønn Tor Olav (f. 1986). Inger Johanne hadde fra tidligere én sønn Jan Erik (f. 1968).

* Per Johan (f. 1949), bosatt på Røyse, g.m. Jorun Rose Indal (f. 1949) fra Redalen i Oppland, to barn: Annelise (f. 1972) og Cathrine (f. 1974) – se Solhaugen gnr. 217/99 – Tyrifjordveien 84.

Solheim i 1961. Den røde bygningen nærmest er det gamle bryggerhuset fra midten av 1800-tallet, som seinere er påbygd en etasje. Eiendommen mellom Solheim og Tyrifjord høyere skole er Slinde.

Da Sven Soneruds grav ble slettet på Hole kirkegård, fikk dr. Fritz Thaulow gravsteinen som Sonerud selv hadde hogd inn teksten på.

Foto: Arild Bremnes

«... MÆT AF ONDE DAGE»

Et steinbord i hagen på Solheim har en spesiell forhistorie. Bordplaten er en gammel gravstein etter Sven Hansen Sonerud på Nordre Frøyshov, som tok sitt eget liv sankthansaften 1879. Gravplaten hadde han selv laget ferdig god tid i forveien, med følgende inskripsjon: «Herunder ligger Sven Soneruds Legeme som met af onde Dage her han Verden glad forlod.»*

* Se bind 3, s. 353–355.

Heinrich Arnold Thaulow var distriktslege, og bodde med sin familie flere steder i Norge: Torsken, Lofoten, Målselv, Lunner på Hadeland og Åmot på Modum. I perioden 1955–1960 leide de ut hovedhuset i Solheim til Follum Fabrikker AS i Hønefoss (feriested for ansatte). Familien flyttet tilbake til Røyse i 1979.

Mesteparten av den dyrkede jorda ble beplantet med frukttrær i 1955, og familien var hvert år hjemom for å stelle og høste frukt. I årene 1967–1970 fortsatte eldste sønn Nils Henrik Thaulow med dyrking av frukt og grønnsaker, og i årene 1971–1991 var det yngste sønn Per Johan Thaulow som drev bruket.

I 1992 ble eiendommen overdratt til sønnedatteren, KARI THAU-LOW BREMNES (f. 1967) og hennes mann ARILD BREMNES (f. 1957). Kari har vokst opp på Gran på Hadeland, og arbeider som hjelpepleier på Høyenhall bo- og rehabiliteringsted. Arild Bremnes (fra Haug) er IT-sjef i Økonomihuset i Hønefoss. De har tre barn: Ola (f. 1993), Lars (f. 1994) og Astrid (f. 1996).

Solheim er i dag på 45 dekar, hvorav 20 dekar dyrket jord (korn) og 10 dekar frukthage. Bruket har traktor. Av bygninger er eldste del av våningshuset fra 1846 (påbygd 1893 og tårn (1909), restaurert 1994–96 og påbygd 2002), bryggerhus (fra midten av 1800-tallet, siden påbygd én etasje, restaurert 1989), stabbur i tre etasjer (1892) og et gammelt ved- og vognskjul (restaurert 1986).

Søndre Fjeld LØPENR. 120 OG 121 –

I 1786 DELT I BORTRE SØGARDEN OG HITRE SØGARDEN

Søndre Fjeld hadde to brukere fra 1670-årene. I tillegg til Sven Jensen Fjeld (som fortsatte som leilending på det vi siden kjenner som Stua Fjeld), var Jørgen Fjeld bruker av den delen vi siden har kjent som Søgarden.

JØRGEN HÅGENSEN FJELD (ca. 1657–1708) var trolig svigersønnen til Sven Jensen Fjeld, da han kom inn som bruker på halvparten av gården hvor Sven Jensen tidligere var enerådende, samtidig som han selv hadde en sønn som ble døpt Sven. Jørgen Hågensen var stesønn til Juul Ruud på Vestre Rud i 1666 (sønn av hans kone Maren Olsdatter fra Nordre Sørums og en ukjent Hågen). Jørgen Hågensen og hans kone (Svensdatter) hadde følgende seks barn:¹¹⁹

* Hågen (ca 1682–1754), seinere bruker av Øvre Nordre Gomnes, g.m. Anne Olsdatter Gomnes, åtte barn – se gnr. 218/16 Gomnes.

¹¹⁹ Etter Ole Engebretsen Yttri.

VEILYS I FJELLSVEIEN

Tidlig i 1960-årene ble det invitert til låvefest i Østigarden Fjeld. Feststemte kvinner og menn fra Fjeldsgrenda og området rundt møtte mannjevnt opp, og festen ble en suksess. Så stor at den ble gjentatt den påfølgende lørdagen, og enda noen lørdager seinere på sommeren. Salg av ertesuppe og drikke av forskjellig slag innbrakte noen kroner, og da «regnskapet» etter den fuktige festen skulle gjøres opp, var det rundt 1.600 kroner i potten.* Pengene skulle brukes til veilys i Fjellsveien mellom Lille Hundstad og Stua Fjeld, og i Skinillveien opp til Nordigarden. Alle kjente «noen» som kunne skaffe billig armatur, ledning og pærer, og da Hole E-verk sa seg villig til å sette opp stolpene, var saken «biff». Nesten. Den første sesongen var lyspunktene jevnt over ute av drift, på grunn av varierende kvalitet på anleggets forskjellige deler, og kanskje på arbeidet, som var utført på dugnad. Hell i uhellet var at Hole kommune fra 1. januar 1964 ble en del av Ringerike storkommune, og det ble da – fra folk i Fjeldsgrenda – krevd at storkommunen måtte overta ansvaret for lysanlegget i Fjellsveien. Til stor glede for beboerne langs veien gikk kravet igjennom, og gleden ble ikke mindre da anlegget kort tid etter ble modernisert med gasspærer og armatur av topp kvalitet! Begeistringens ellers i bygda var ikke påfallende stor. Folk over store deler av Ringerike kunne siden – i mørke vinterkvelder – skue utover mot Røyse og beundre lyset på Fjellshøyden, mens Ringerike ellers lå mørklagt ...**

* Lensmann Øynebråten mottok seinere et anonymt tips om at det var servert hjemmebrent på låvefestene i Østigarden. Hans etterforskning brakte imidlertid ikke fram håndfaste bevis, og saken døde fort hen.

** Fortalt av Fredrik C. Hildisch (f. 1932).

* Maren, g. 1719 m. Erik Nilsen på Nordby i Norderhov, minst én sønn Nils (f. 1719, d. som barn). Det var skifte etter Maren 1720–22.

* Ole, seinere gårdbruker på Bure (Burud) i Norderhov, g.m. Elsebeth Pedersdatter, fem barn: Peder, Malene, Marthe, Hans og Jørgen.

* Nils (ca. 1687–1746), g.m. Maria Christoffersdatter (enke) på Nordre Stiksrud i Haug.

* Tron (ca. 1694–1754), bosatt på Fjeld.

* Sven (f. ca. 1696), seinere i Holmestuen i Haug, g.m. Kari Olsdatter, minst seks barn: Maria, Ole, Nils, Inger, Rønnaug og Jørgen.

Jørgen Fjeld skyldte skatt i 1678 og 1681, det siste året skyldte han hele 10 riksdaler. I 1693 og 1697 stod han også på futens restanselister, og i 1697 ble han stevnet for en gjeld på 6 riksdaler til Henrik Nilsen Moss på Bragernes. I 1694 skyldte Sven og Jørgen på Søndre Fjeld samlet 4 riksdaler 3 ort 3 skilling i skatt. I 1699 utstyrte Jørgen og Johan på Søndre Fjeld en soldat, Peder Torkildsen Lehne (41), sammen med brukerne på Vestre Rud og en av Leinegårdene.

Jørgen Fjeld var lagrettemann fra 1688 og i hvert fall til 1700. I januar 1705 ble han avløst som bruker på denne delen av Søndre Fjeld av GULBRAND OLSEN FJELD (ca. 1672–1752), som da fikk bygselseddel på 20 lispund av bispegodset. Han var gift med SIRI SØRENSDATTER (d. 1742), og satt med gården til 1746. Da ble han etterfulgt av sønnen, CHRISTEN GULBRANDSEN FJELD (1712–

30 LASS HØY

I 1723 hadde de to brukerne på Søndre Fjeld, Johan Svendsen og Gulbrand Olsen, til sammen 4 hester, 14 storfe og 20 sauer. Årlig utsæd var ½ rug, ½ t. erter, 2 t. bygg, 5 t. blandkorn og 2 t. havre. Årlig høyavling på de to gårdene var i alt 30 lass.

SEKS OPPSITTERE I 1822

I 1822 var det fire oppsittere på Søndre Fjeld som samlet hadde 3 hester, 24 kyr og sådde 22 tønner utsæd.

1788), som i 1746 fikk bygselseddel av biskop Niels Dorph på de 20 lispund i Søndre Fjeld som faren tidligere hadde brukt. Han var gift to ganger. Hans første hustru var KIRSTI ERIKSDATTER DÆHLI (d. før 1756). Vi kjenner tre av deres barn:

* Anne (1736–1796), g.m. Christoffer Nilsen Moe (1738–1818) på Nedre Mo på Røyse, åtte barn: Nils, Christen, Kirsti, Inger, Siri, Nils, Christen og Anders – se bind 3 s. 24–25.

* Gulbrand (1739–1809), bruker av Fjeld og seinere eier av Nordre Dæli, g. 1768 m. Anne Jørgensdatter Gommæs (1743–1809), minst seks barn: Sibylla (f. 1770), Kirsti (1772–1773), Marte (f. 1775), Christen (f. 1776), Kirsti (1779–1780) og Kirsti (f. 1781) – se bind 3 s. 295–296.

* Erik (1745–1795), seinere bruker av Søgarden Fjeld, g.m. Marie Amundsdatter Kolbjørnrud (1750–1834), 11 barn – se nedenfor.

Skifte etter Kirsti Eriksdatter ble avsluttet 16. mars 1756. Hun etterlot seg enkemann og tre barn, og boets nettoverdi var cirka 75 riksdaler.¹²⁰ Christen Gulbrandsen giftet seg igjen med CHRISTENSE ELLINGSDATTER (1724–1772), og vi kjenner åtte av deres barn:

* Kirsti (1757–1824), g. 1784 m. Hans Nilsen Hafnor (1753–1820), seinere bruker av Fjeld gnr. 38/4, fire barn: Christense, Sara, Christen og Nils – se nedenfor.

* Karen (f. ca. 1760).

* Elling (f. ca. 1764), i 1801 husmann i Rudsødegården, g. 1791 m. Kirsti Andersdatter Elstangen (f. ca. 1771), minst fire barn: Christen (f. 1793), Maria (f. 1795), Marte (f. 1799) og Anne (f. 1806, g. 1837 m. Anders Jensen Frokseie, minst én sønn Elling f. 1842).¹²¹

* Siri (f. ca. 1765), g. 1788 m. husmann og smed Ole Olsen Vakereie (f. 1750), i 1801 i Vakereie med to barn: Christen (10) og Marta (6).

* Søren (f. og d. 1766), d. fire måneder gammel.

* Søren (1768–1769), d. 1 år gammel.

* Christen (1769–1770), d. 1 år gammel.

* Anders (f. 1771), smed, seinere eier av en gårdpart av Nedre Leine, g. 1807 m. Inger Larsdatter Fjeld, minst sju barn – se gnr. 215/3 Nedre Leine.

I 1762 er Christense Ellingsdatter og Christen Gulbrandsen registrert i skattemanntallet, og nevnt som boende på gården er også hans sønn fra første ekteskap, Erik, og en tjenestejente, Kirsti Andersdatter.

Etter Christense Ellingsdatters død i 1772 ble det avholdt skifte

¹²⁰ Skifteprotokoll nr. 16 (1752–1756) Ringerike og Hallingdal, s. 547B.

¹²¹ Sønnen Elling Andersen var i 1865 husmann i Hodtehagen under Øvre Leine, og bodde der med hustru Marte Thoresdatter (27) og én datter, Anne (3). På plassen bodde også seterbudeie Anne Ellingsdatter (60), husmannens mor, om hvem det er opplyst at «Manden har i flere Aar været fraværende».

(sluttet i mai 1773). Hun etterlot seg ektemann og fem barn: Kirsti (14), Karen (12), Elling (8), Siri (6) og Anders (1). Boets nettoverdi var cirka 178 riksdaler.¹²²

I 1786 overlot Christen Gulbrandsen, med biskopens samtykke, bruken av de 20 lispund til sønnen Erik Christensen (løpenr. 120 Bortre Søgarden) og svigersønnen Hans Nilsen Hafnor (løpenr. 121 Hitre Søgarden), slik at hver fikk bygsel på en halvdel (10 lispund).

Søgarden Fjeld i 1956. Til høyre en av bygningene i Stua Fjeld, og i åsen i bakgrunnen skimter vi Bråten Fjeld.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

Søgarden Fjeld

LØPENR. 120 – SEINERE GNR. 217/1 (BORTRE SØGARDEN)¹²³

ERIK CHRISTENSEN FJELD (1745–1795) overtok bygselen av 10 lispund i Søndre Fjeld etter faren i 1786. Han var gift med MARIE AMUNSDATTER KOLBJØRNRUD (1750–1834), og de fikk 11 barn:

- * Christen (1774–1836), seinere bruker av Fjeld, g.m. Marte Olsdatter Hundstad, sju barn – se nedenfor.
- * Christian (1775–1776), d. 3 måneder gammel.
- * Kirsti (f. 1776), d. som barn.

¹²² Skifteprotokoll nr. 19 (1768–1774) Ringerike og Hallingdal, s. 539A.

¹²³ Fra 1786 til 1913 ble denne gårdparten kalt Bortre Søgarden.

«UFORTRØDEN OG FLINK»

Ingeborg Christensdatter Fjeld (1819–1898) «var i sin tid vel kjendt saa at si over hele Ringerike, hvor hun var en velset gjest paa flere gaarder paa grund av sin store arbeidsdyktighet, og fordi hun for en ringe betaling – skjønt hun var glad i skillingen – var med paa alt slags huslig arbeide, til stor hjelp for husets egne beboere. Navnlig var hun ufortrøden og flink, naar hun kom i vævstolen, som hun nødig forlot, før den siste spole var opbrukt. Hun døde ugift paa Fjeld 1898 og efterlot sig en liten formue, som hun hadde testamentert til sin søster Karen, som bodde paa vestre Rudseie i Hole».*

* Lagesen (1927), s. 64.

* Kirsti (1777–1836), g. 1802 m. Peder Nilsen Søhol (1766–1822), tre barn, hvorav én nådde voksen alder: Nils (1803–1878, g.m. Marte Jensdatter Dæhli, sju barn – se gnr. 208/7 Søhol.

* Christense (1779–1780), d. 1 år gammel.

* Amund (f. 1780)

* Christense (1783–1785), d. 2 år gammel.

* Gulbrand (f. og d. 1785).

* Gulbrand (1786–1860), seinere eier av en Søhol-gård, g. 1818 m. Marte Hansdatter Søhol, to barn: Erik (1818–1877, g.m. Jørgine Hansdatter Hundstad, fire sønner) og Marie (g.m. Christian Andersen Lehne) – se gnr. 208/1 Søhol.

* Inger (f. 1789), g. 1835 m. enkemann Cornelius Hansen Borgeneie (f. ca. 1796), opprinnelig fra Tandberg på Modum, sønn av Hans Sørensen Bratvold.

* Søren (f. 1793).

Etter Erik Christensens død i 1795 overlot Marie Amundsdatter bygselen til eldste sønn, Christen, og tok livøre. Hun døde i 1834, 84 år gammel.

I 1801 satt Christen Eriksen (26, ugift) som husbond og leilendingsbonde på gården med sin mor, Marie Amundsdatter (50, føderådsenke), og fire søsken: Kirsti (22), Gulbrand (13), Inger (9) og Søren (8).¹²⁴ Under gården var det én husmannsplass.

CHRISTEN ERIKSEN FJELD (1774–1836) ble i 1815 gift med MARTE OLSDATTER HUNDSTAD (1791–1851). De fikk sju barn:

* Anne Marie (f. 1816), g.m. Iver Johannesen Lehne, seinere eier av Søgarden, minst seks barn – se nedenfor.

* Ingeborg (1819–1898), ugift, bosatt på Fjeld

¹²⁴ Den oppgitte alder på Kirsti (22) og Inger (9) viser hvor omtrentlig folketellingene er når det gjelder alder. Kirsti var født i 1777 og var dermed 24 år, mens Inger (f. 1789) var 12 år i 1801.

* Karen (1822–1823), d. 1 ¼ år gammel.

* Karen (f. 1825), g.m. Johannes Torgersen fra Follum i Norderhov, bosatt på Vestre Rudseie.

* Berte (f. 1827).

* Erik (1830–1910), seinere eier av Søndre Fjeld, g.m. Anne Marie Olsdatter Hundstad, seks barn – se nedenfor.

* Maren Oline (f. 1834), g.m. H.A. Opsal.

Etter Christen Eriksen Fjelds død i 1836 fortsatte Marte Olsdatter å drive bygselgodset, inntil det – ved kongelig skjøte av 26. april 1845 – ble solgt til svigersønnen Iver Johannes Lehne for 600 spesidaler og årlig jordavgift¹²⁵ og livøre til Marte Olsdatter i hennes levetid.

IVER JOHANNESSEN LEHNE (FJELD) (f. 1812) lånte hele kjøpesummen i Opplysningsvesenets fond, og ble dermed den første selveieren på denne delen av Søndre Fjeld. Han giftet seg i 1837 med ANNE MARIE CHRISTENDATTER FJELD (f. 1816), og vi kjenner seks av deres barn: Karen (f. 1838), Christen (f. 1840), Johannes (f. 1842), Jørgen (f. 1845), Karen (f. 1847) og Ellen Marie (f. 1851).

I 1848 ble en parsell Nordengen (løpenr. 120b – seinere gnr. 38/2) utskilt og solgt til Gabriel Pedersen Frøshaug for 265 spesidaler og andel i livøre, og eieren av Nordengen fikk rett til gjerdefang i selgers skog. I 1853 forpaktet Iver Johannesen bort «den til Fjeld hørende sæterløkke samt sæterbolig» til Iver Paulsen Svensrud mot årlig avgift 2 spesidaler 3 skilling (på Kneikasetra), og i 1854 ble en parsell Roa (løpenr. 120c) utskilt og solgt til Peder Svendsen for 126 spesidaler. Skjøte på parsellen Roa ble utstedt 31. august 1854, og samme dag solgte Iver Johannesen det gjenværende av Søndre Fjeld til ANDERS OLSEN HUNDSTAD (d. 1856) for 1.150 spesidaler. Sistnevnte solgte ved skjøte av 7. april 1855 gården til den tidligere eierens svoger, Erik Christensen Fjeld, som da var blitt 25 år gammel og myndig (han var bare seks år gammel ved farens død i 1836). Kjøpesummen var 750 spesidaler og livøre.¹²⁶

ERIK CHRISTENSEN FJELD (1830–1910) var bonde, maler og lakkerer, og hans verksted på Søndre Fjeld var et av leddene i den betydelige produksjonen av vogner og sleder fra Hole til markedene i Oslo, Kongsberg og Grundset (Skien). Han var gift med ANNE MARIE OLSDATTER HUNDSTAD (1830–1892), og de fikk sju barn:

Erik Christensen Fjeld (1839–1910) var eier av Søgarden Fjeld fra 1855 til 1905.

Anne Marie Fjeld f. Hundstad (1830–1892).

¹²⁵ Den årlige jordavgiften var 10 lispund blandingsmalt samt 1 tønne 1 skjepp 2 ¼ fjerdingkar bygg.

¹²⁶ Anders Olsen Hundstad døde i 1856. Han var en slektning av Erik Christensens hustru, Anne Marie Olsdatter.

*Petter Andersen Fjeld
(1857–1934) i Søgarden Fjeld
cirka 1930.*

- * Christen (f. og d. 1857), hjemmedøpt og d. samme dag som han ble født.
- * Maren Lovise (f. 1858), g. 1887 m. Hans Petter Andersen Sundland (f. 1857), seinere eier av Søgarden, fire barn – se nedenfor.
- * Mathea (1860–1915), utvandret til USA (Duluth i Minnesota) i 1880, seinere bosatt i James River Valley i Sør-Dakota, g. 1884 m. Edvard Olsen Hundstad (1860–1917), seks barn: Olaf, Anne Karine, Emil, Carl Edward, Esther og Eleda Marie.
- * Olava (f. 1862), utvandret til USA (Duluth i Minnesota) i 1880.
- * Christen (1864–1889), d. 25 år gammel av nervefeber.
- * Teodora (f. 1870), utvandret til USA noen år etter sine eldre søstre.
- * Anton (f. 1873), ugift, eier av Søgarden 1909–1919, og fra 1927 av Nordigarden Fjeld.

I 1865 satt Anne Marie Olsdatter (36) og Erik Christensen (36) på gården (løpenr. 120a av skyld mark 4,93) med fire barn og én tjenestejente, Martine Hansdatter (20).¹²⁷ De hadde 2 hester, 3 storfe, 5 sauer og 2 griser, og årlig utsæd var ½ t. rug, 1 t. bygg, 2 t. blandkorn, ½ t. havre, 1 ½ t. erter og 6 t. poteter.

I 1900 satt Erik Christensen som enkemann på gården med to av sine barn, Anton og Maren Lovise, sistnevntes ektemann Petter Andersen Sundland og deres fire barn.

¹²⁷ Martine Hansdatter var fra Storbråten i Frøysuåsen, og ble seinere gift med Erik Olsen Faltinrud – se bind 3 s. 78.

*Maren Lovise Fjeld
(1858–1941).*

*Søstrene Kristine (f. 1889) og
Andrea (f. 1887) Fjeld fra
Søgarden Fjeld hos fotograf
rundt 1905.*

Mor og sønn, Maren Lovise Fjeld (1858–1941) og Anders Fjeld (1894–1975), i Søgarden i 1923.

Maren Lovise og Petter Fjeld med to hester i tunet i Søgarden Fjeld tidlig i 1930-årene.

I 1898 kjøpte Erik Christensen bruket Ekornrud (gnr. 38/16 av skyld mark 1,10) av Hans Gulbrandsen Fjeld for 1.650 kroner, og i 1900 kjøpte han bruket Nordengen (gnr. 38/2 av skyld mark 1,44) av Johannes Olsen Hundstad for 2.000 kroner. I 1909 kjøpte han så parsellen Nordjordet (gnr. 38/38 av skyld mark 1,18) av Hans Christensen Fjeld i Stua Fjeld. Han var også eier av parsellen Lysing (gnr. 38/7 av skyld 54 øre), som var utskilt fra gnr. 38/4 (Hitre Søgarden) i 1872, og satt dermed som eier av et jordegods av samlet skyld mark 9,19.

I 1905 delte Erik Christensen Fjeld gården i to og overdro den til sønnen Anton Eriksen Fjeld og svigersønnen Petter Andersen Sundland (Fjeld), slik at de ble eiere av hver sin gårdpart.¹²⁸ Anton ble eier av Bortre Søgarden (gnr. 38/1 og 7 av skyld mark 5,47) for 2.400 kroner og livøre, mens Petter ble eier av de tidligere brukene Nordengen og Ekornrud (gnr. 38/2, 16 og 38 av skyld mark 3,72) for 2.300 kroner og livøre. Av begge kjøpesummer var ukvittert for 1.500 kroner, som kjøperne skulle betale til selgers tre døtre i Amerika.

ANTON ERIKSEN FJELD (f. 1873) var ugift, og maler som faren. Han satt som eier av Søgarden gnr. 38/1 og 7 til 1919, da han solgte gården for 30.000 kroner til svogeren Petter Andersen Fjeld. Sist-

¹²⁸ Skjøtene ble først utstedt 10. juli 1909.

På dørbella i Søgarden Fjeld rundt 1905. Fra venstre: ukjent, Kristine Fjeld (1889–1968) med melkespann, og broren Anders Fjeld (1894–1975).

Rundt kaffebordet i Søgarden Fjeld rundt 1960. Fra venstre: Kristine Fjeld (1889–1968) med blomster, ukjent, Beda Ruud (1900–1978) og Lina Hammersbøen (1906–1997).

nevnte lånte 43.000 kroner i Hole sparebank, og satt dermed som eier av hele gården som svigerfaren tidligere hadde eid og brukt.

Anton Eriksen Fjeld ble seinere (i 1927) eier av gnr. 38/19 Nordigarden Fjeld – se ovenfor.

PETTER ANDERSEN FJELD (1857–1934) var sønn av dampskipsfører Anders Olsen Sundland og Anne Olsdatter Svarstad (tidligere Lille Rytteraker), som eide Svarstad bnr. 1 i årene 1872–1877 og Leinestrand (Sundland) fra 1880. I ekteskapet med MAREN LOVISE ERIKSDATTER FJELD (1858–1941) fikk han fire barn:

* Andrea (1887–1975), g. 1914 m. hjulmaker Aksel Ultvedt (1887–1968) i Øverjordet Vestre, to barn: Hans (f. 1915) og Else Margrethe (f. 1927, pleiedatter) – se bind 1 s. 176–178.

* Kristine (1889–1968), ugift.

* Erik (f. 1892), seinere eier av Nordigarden, g.m. Gudrun Mathisen, én datter Inger Lovise (f. 1932) – se gnr. 217/19 Nordigarden Fjeld.

* Anders (1894–1975), ugift, seinere eier av Søgarden Fjeld.

Petter Andersen fortsatte lakkeringsvirksomheten som svigerfaren og svogeren hadde drevet. I yngre år arbeidet han ved Skjærdalen Brug. Han var formann i styret for Hole meieri i Svensrud i to perioder, 1902–05 og 1910–13. I 1930 lånte han 17.000 kroner i Hypotekbanken med pant i gården. Ved skjøte tinglyst 16. februar 1931 overdro han så Søndre Fjeld til yngste sønn, Anders Pettersen Fjeld, for 18.000 kroner og livøre til selger og hustru Maren Lovise og datter Kristine i deres levetid.

I 1948 var Søgarden Fjeld (gnr. 38/1, 2, 7, 16 og 38 av skyld mark 9,19) på 160 dekar dyrket jord (mold), 65 dekar annet jordbruksareal, 250 dekar produktiv skog og 30 dekar annen utmark. På gården var det 3 hester, 7 kyr, 3 ungdyr, 2 griser og 15 høner.

ANDERS PETERSEN FJELD (1894–1975) var ugift, og arbeidet i hjulmakerverkstedet til svogeren Aksel Ultvedt i Øverjordet. Han drev gården med hjelp av søsteren Kristine (f. 1889),¹²⁹ og var en av de få i Hole som hadde egen privatbil, en T-Ford 1919-modell, som for det meste stod parkert på låven. Ved skjøte av 31. mai 1972 overdro han Søndre Fjeld til Petter-Erik Fjeld Ruud, sønn av hans niese Inger Lovise f. Fjeld og Johan Ruud i Nordigarden, som da hadde forpaktet gården siden 1967. Kjøpesummen var 145.515 kroner og livøre av årlig verdi 1.200 kroner.

PETTER-ERIK FJELD RUUD (f. 1963) var bare ni år gammel da han overtok som eier av Søgarden etter sin mors onkel. Gården ble drevet av foreldrene, Inger Lovise og Johan Ruud i Nordigarden Fjeld, til han selv ble gammel nok. Han er ugift, og har siden 2002 også vært eier av Nordigarden Fjeld gnr. 217/19.

I 1976 ble gnr. 217/1, 2, 7, 16 og 38 sammenføyd til én eiendom, gnr. 217/1 Søgarden Fjeld.

Søgarden Fjeld har i dag 140 dekar dyrket jord og 400 dekar produktiv skog, hvorav 300 på Krokskogen (fra kongeveien nord for Bruløkkene og vestover mot Sørseterveien). Gården er siden 1977 medeier i felles åkervanning.¹³⁰

Åkernavn er Lyseng, Steindompa, Storjordet, Øgardsjordet og Myrajordet.

Av bygninger på gården ble det gamle våningshuset (sist i 1850-årene påbygd rom for lakkeringsverksted,¹³¹ siden storstue), i 2003 gitt som gave til Hole historielag. Det ble flyttet til Sundvollstranda i 2005. Øvrige bygninger er en låve med stall og fjøs (bygd 1901), vognskjul (1915), bryggerhus med verksted, drengestuum og vognskjul, og skogshytte (i Grødalen på Krokskogen). Et gammelt stabbur fra cirka 1860 ble revet i 1995. Et gammelt hønsehus ble revet rundt 1980.

OSKAR I SØGARDEN

Oskar Olsen Gomnes (1909–1979) var gårdskar i Søgarden Fjeld i hele sitt voksne liv. Han var sønn av Oskar Martinius Gomnes fra Gomnes bnr. 6 (Snekker) og Marthe Karine Lehne fra Hodtehagen. De hadde også en datter, Beda. Familien bodde en periode i Rudshaugen. Marte Karine og Beda døde av tæring da Oskar var ung. Han kom da til Søgarden, hvor han bodde i drengestua på gården til midt i 1960-årene. Da flyttet han til ei stue han hadde satt opp i åsen sønnafor – se gnr. 217/70 Fjellheim.

¹²⁹ Kristine og Anders Fjeld var hovedinformanter til omtalen av Fjeldsbyen i boka *Norske gardstun* av Arne Berg (Institutt for sammenlignende kulturforskning, Universitetsforlaget, Oslo 1968).

¹³⁰ Fjeld Åkervanning A/L.

¹³¹ Erik Christensen Fjeld var maler og lakkerer, og overtok som eier i 1855.

Nitre Søgarden Fjeld

LØPENR. 121 – SEINERE GNR. 38/4

I 1786 overtok Hans Nilsen Hafnor bygselen av 10 lispund av bispegodset i Søndre Fjeld. Dette var halvparten av den gårdparten som hans svigerfar Christen Gulbrandsen tidligere var bruker av.

HANS NILSEN HAFNOR (FJELD) (1753–1820) ble i 1784 gift med KIRSTI CHRISTENSDATTER FJELD (1757–1824), og de fikk fire barn:

* Christense (f. 1784), g. 1820 m. Hans Hansen Gjesvold (1794–1857) på Nordre Gjesval (østre gården), minst fire barn: Elisabeth, Hans, Kirsti og Inger – se bind 1 s. 94.

* Sara (1791–1792), d. 1 år gammel.

* Christen (1793–1873), seinere bruker av Fjeld, g.m. Marte Fredriksdatter Fekjær, seks barn – se nedenfor.

* Nils (f. 1796), g. 1829 m. Ragnhild Halvorsdatter Kroksund (f. 1798), minst fire barn: Johannes, Paul, Inger og Dorte.

I 1801 satt Hans Nilsen (48) og Kirsti Christensdatter (43) på gården med sine tre eldste barn: Christense (17), Christen (8) og Nils (5), og konas bror, Anders Christensen (30, smed).

Hans Nilsen var bruker på Fjeld til sin død i 1820. Han omkom ved en ulykke på Krokskogen, da «han faldt uhældig og brændte sig...» (kirkeboka). Han ble etterfulgt av eldste sønn, Christen Hansen Fjeld, som 7. november 1820 fikk bygselseddel på 10 lispund av biskopen, med pålegg om å utrede føderåd til foreldrene i deres levetid.

CHRISTEN HANSEN FJELD (1793–1873) giftet seg i 1815 med MARTE FREDRIKSDATTER FEKJÆR (1792–1862). De fikk seks barn:

* Jørgen (f. og d. 1816), d. sju måneder gammel.

* Karen (1817–1882), g.m. smed Jørgen Andreas Hansen Hodt (Hundstad) (f. 1818), i 1865 i Hodt med seks barn: Andreas, Martin, Christian, Hans, Gustav og Lise – se Hodt gnr. 210/3 og 4.

* Hans (1820–1822), d. 1 ¼ år gammel.

* Hans (1823–1824), d. 1 år gammel.

* Hans Fredrik (1825–1912), seinere eier av gården, g.m. Anne Marie Gabrielsdatter Frøshaug, seks barn – se nedenfor.

* Christian (1831–1832), d. 1 år gammel.

I 1850-årene overlot Christen Hansen Fjeld bygselgodset til sønnen Hans Fredrik (den eneste av hans fem sønner som nådde voksen alder) mot føderåd i sin levetid.

HANS FREDRIK CHRISTENSEN FJELD (1825–1912) ble i 1864 den

første selveieren på denne delen av Fjeld, da han ved kongelig skjøtte av 17. august 1864 kjøpte bygselgodset av Oslo bispestol for 1.400 spesidaler og årlig jordavgift.¹³² Han var gift med ANNE MARIE GABRIELSDATTER FRØSHAUG (1826–1903), og de fikk seks barn.¹³³

* Christian (1852–1903), eier av gården 1882–1903, skogforvalter ved Bærums Verk, gift med en dame fra Drammen (f. Jørgensen), to barn.

* Mathea (1854–1939), g. 1880 m. Andreas Hansen Svarstad (1852–1942), tre barn: Hanna, Malla og Dagny – se gnr. 211/7 Svarstad.

* Regine (f. 1856), ugift, utvandret til Amerika.

* Gabriel (1858–1939), eier av foreldrenes gård 1903–1909, landhandler og gårdbruker i Vegårdsfjeringen i Norderhov, g.m. Marie Hansdatter Rud fra Nord-Odal, fem barn: Anna, Helga, Hogne Frederik, Margith Agnes og Hans Martinius – se nedenfor.

* Jørgine (1861–1930), g.m. Anders Nilsen Ruud (1858–1944), eier av gnr. 216/2 Stubberud (ingen barn).

* Nils (f. 1863), g.m. Britt Fjeld (f. 1860) fra Kristiansand, ingen barn. I 1900 bosatt på Tyrstrand, hvor han drev landhandel, seinere flyttet de til Eiker.

I 1865 satt Hans Fredrik Christensen (41) og Anne Marie Gabrielsdatter (40) på gården (løpenr. 121a) med sine seks barn og hans far, Christen Hansen (73, enke- og føderådsmann). De hadde 2 hester, 3 storfe, 5 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var ½ t. rug, 2 t. bygg, 2 ½ t. blandkorn, ½ t. erter og 8 t. poteter.

I november 1865 ble det utskilt og solgt to parseller: Storløyken (løpenr. 121b, seinere gnr. 38/5) til enka Marte Gabrielsdatter Fjeld, og Roa (løpenr. 121c, seinere gnr. 38/6) til Even Andersen Dæhli.

I 1870 forpaktet Hans Fredrik Christensen bort gården i 5 år til John Paulsen Fekjær. I 1873 ble det så utskilt ytterligere to parseller fra gården: Lysing (løpenr. 121d, seinere gnr. 38/7) og Engen (løpenr. 121e, seinere gnr. 38/8). Parsellene ble solgt til Erik Christensen Fjeld i Bortre Søgarden og Christian Hansen Fjeld i Nystua.

Hans Fredrik Christensen kom i økonomisk uføre og måtte levere sitt bo til skifteretten, og ved auksjonsskjøte av 15. mai 1882 ble gården solgt til hans eldste sønn, Christian Hansen Fjeld, for 5.000 kroner.

¹³² Den årlige jordavgiften som var påheftet gården, var 10 lispund blandmalt, 1 tønne 1 skjepe 2 ¼ fjerdingkar bygg, til en kapitalverdi av 203 spesidaler 15 skilling. Jordavgiften til «Oslo bispestols opplysningsfond» gikk seinere over til å bli betalt i rede penger, og ble først innløst i 1940-årene, med 24 ganger årlig avgift.

¹³³ Brorparten av disse slektsopplysningene er hentet fra Terje Lehne.

TVANGSAUKTION

«Mandag den 2den Juli d.M. Kl. 2 Eftermiddag afholdes efter Forlangende af Kasserer N.G. Gonnæs paa Hole Sparebanks Vegne offentlig Tvangsauktion hos Hans Fredrik Kristensen Fjeld til Bortsalg af 1 Hest, 3 Kjør, 3 Lam, Gaards- og Vaaraansredskab, hvoriblandt 1 Arbeidskjærre, 1 Arbeidsvogn, 1 Langslæde, 1 Spidsslæde, 1 Sluffeslæde, 1 Plaug, Harve, Ahle, Indbo af forskjellig Slags saasom Borde, Stole, Skabe m.m.»*

* Annonce i Ringerikes Blad i juni 1888, undertegnet av lensmann N. Nicolaisen.

CHRISTIAN HANSEN FJELD (1852–1903) satt med gården i noen få år. Han ble ansatt som skogforvalter ved Bærums verk, og flyttet da til Bærum. I 1887 utstedte han brukskontrakt til faren i fem år uten avgift. Kontrakten ble forlenget flere ganger. I november 1897 ble det avholdt to eksekusjonsforretninger hos faren på vegne av Hole sparebank med en samlet beregningssum på 809 kroner 86 øre.

I 1900 satt Hans Fredrik Christensen Fjeld (75) som gårdbruker på Fjeld (gnr. 38/4 og 5) med hustru Anne Marie Gabrielsdatter (75) og yngste datter, Jørgine (28).

Kort før sin død i 1903 solgte Christian Hansen Fjeld gården (gnr. 38/4 og 5) til broren, Gabriel Hansen Fjeld, for 4.800 kroner (skjøte ble utstedt 24. juni 1904).

GABRIEL HANSEN FJELD (1858–1939) var fra 1890 eier av gnr. 19/2 Åsa med Pjåka (av skyld mark 6,81) i Vegårdsfjerdings i Norderhov. Han var gift med MARIE HANSDATTER RUD (1856–1925) fra Nord-Odal, og de fikk fem barn:

* Anna (f. 1881), ugift.

* Helga (1885–1972), g.m. Johan Adolf Jacobsen (f. 1889) – siden skilt (ingen barn).

* Hogne Frederik (1887–1894), d. 7 år gammel.

* Margith Agnes (1890–1982), g.m. Johan Engebret Engebretsen (1890–1983), én sønn Per Audun (1927–1965), g.m. Kirsten Marie Graff (f. 1933), én sønn Jo (f. 1964).

* Hans Martinius (1893–1894), d. 1 år gammel.

I 1906 ble Storløkken solgt til Ingvald P. Ruud for 2.100 kroner, og i 1908 ble gårdens skogteig på Krokskogen (gnr. 38/37 Fjeldstykket av skyld mark 1,15) utskilt og solgt til Otto Lundberg for 5.000 kroner.¹³⁴

Ved skjøte av 29. desember 1909 solgte Gabriel Hansen Fjeld gården til Halvor Hammersbøen for 2.900 kroner. Han bodde siden i Vegårdsfjerdings, hvor han drev som gårdbruker og landhandler.

Halvor Hammersbøen var siden 1900 eier av Vestigarden Fjeld, og Hitre Søgarden har siden vært en del av Vestigarden. Etter utskiftinga 1909–1913 ble gårdens hus revet, og eieren fikk tilskudd på 900 kroner til flytting av stuebygning (500 kr), bryggerhus (100 kr), fjøs, grisehus og «privet» (100 kr), stabbur (50 kr) og

¹³⁴ Skjøte på Fjeldstykket ble først utstedt i 1920, til to av Otto Lundbergs sønner, Johan og Eivind (eies i dag av Dag Fjeldstad på Nedre Frøyhov – se omtale av skog).

«lade» og fjøs (150 kr). Til flytting av bygningene i Oppistua ble det gitt et tilskudd på 1.950 kroner. Samlet tilskudd til Halvor Hammersbøen ble dermed 2.850 kroner. Med fradrag av hans eget pliktige bidrag til utskiftinga (1.000 kroner), ble den utbetalte erstatningen 1.850 kroner.

*Øvrige bruk utskilt fra Fjeld*¹³⁵

Fredrikstad med Ækra og Fjeld gnr. 217/32

Gomnesveien 52

I 1888 ble den tidligere husmannsplassen Fredrikstad (også kalt Svenskerudhagen) utskilt fra Vestigarden Fjeld (gnr. 38/32 «Fredrikstad med Ækra og Fjeld» av skyld 26 øre) og solgt til den tidligere husmannen Magnus Pedersen Roa for 1.200 kroner. Skjøte ble først utstedt i november 1900 fra skifteforvalteren i Anders Olsen Fjelds konkursbo (innlevert til skifteretten i 1887).

MAGNUS PEDERSEN ROA (1831–1911) var fra Sverige, og ble i 1858 gift med MARIE GULBRANDSDATTER (f. 1835), husmannsdatter i naboplassen Roa. Vi kjenner seks av deres barn:

- * Johan Peter (f. 1861), utvandret til Amerika i 1880.
- * Maren (f. 1864), utvandret til Amerika i 1880.
- * Gina (f. 1867), konfirmert 1882.
- * Olava (1870–1953), g.m. skomaker Bernt Nilsen (1863–1941) i Hagastua, to barn: Birger (f. 1900) og Olaf (f. 1902) – se gnr. 218/21 Hagastua.
- * Lovise (f. 1873), g.m. Karl Johan Kristiansen Ruud (1879–1962), to barn: Edith (f. 1911) og Edin (f. 1915) – se gnr. 218/23 Ødegården (Solstad).
- * Anton (f. 1875), konfirmert 1890.

Etter Magnus Pedersens død i 1911 fikk Marie Gulbrandsdatter Fjeld uskiftebevilling, og satt som eier til 1918, da hun solgte bruket til EINAR ANDERSEN EKORNRUD for 2.200 kroner og fritt hus i sin levetid. Einar Andersen Ekornrud var eier et knapt halvår, og solgte i januar 1919 Fredrikstad til INGVAR REBNE for 2.500 kroner. Rebne solgte seinere samme år bruket til JON GULDAL for 4.000 kroner, men sistnevnte synes allerede noen uker seinere å ha solgt det videre til ROLF HENNINGSMOEN, som var tidligere bestyrer på Frognøya.

¹³⁵ Bruk som har opphørt som selvstendige bruk før 1964 (sammenføyd med andre), har her det gamle gårdsnummer 38, mens øvrige bruk har dagens gårdsnummer 217.

Esther Grønbold f. Karlsen (f. 1925) og Arvid Helge Grønbold (f. 1918) med sønnene Torbjørn (f. 1948) til venstre og Truls (f. 1952).

I 1924 ble Fredrikstad solgt til Arnt Grønbold for 2.100 kroner.¹³⁶ ARNT GRØNVOLD (1890–1976) fra Busund i Norderhov var byggmester, og gift med MARTHA HANEBOG (1885–1948)¹³⁷ fra Lørenskog. De fikk seks barn:

- * Ragnhild (f. 1913), bosatt i Oslo, g.m. Karl Johnsen fra Oslo, fire barn: Bjørg, Robert, Vilfred og Tone.
- * Astrid (f. 1915), bosatt i Oslo, g.m. Johan Krog fra Mjøndalen, én datter Grete.
- * Arvid Helge (f. 1918), eier av Fredrikstad fra 1969 til 1976, g.m. Esther Karlsen, to sønner – se nedenfor.
- * Åsmund Nicolai (1921–2003), bosatt i Oslo, fra 1968 på Røyse, g.m. Ingrid Dahl (1919–2001) fra Oslo, to barn: Berit (f. 1945) og Tom (f. 1949) – se gnr. 217/83 Gornesveien 56.
- * Rakel (1923–1941), d. 18 år gammel av hjernehinnebetennelse.
- * Roald (f. 1928), bosatt i København, g.m. Joan fra Danmark, tre barn: Henning, Jan og Per.

I 1968 ble det utskilt en boligtomt til sønnen Åsmund Nicolai på 1

¹³⁶ Først da det gamle huset brant i 1937, og Grønbold trengte banklån for å bygge nytt, ble det oppdaget at han ikke hadde skjøte på eiendommen (ble utstedt 7. oktober 1937).

¹³⁷ Martha var datter av Ole Nilsen Hafnor (1821–1900) fra Vestre Hafnor på Røyse, som flyttet til Lørenskog og giftet seg med datteren på Haneborg gård.

Arnt Grønbold (1890–1976) og hustru Martha f. Haneborg (1885–1948).

dekar – gnr. 217/83 Fjordgløtt (eies siden 2004 av Torbjørn Grønvold).

Ved skjøte av 27. januar 1969 overtok eldste sønn, Arvid Helge Grønvold, bruket for 44.000 kroner og livøre til faren i hans levetid. Han bodde i Grønlia ved Frøyshov med sin familie mens han var eier av Fredrikstad – se bind 3 s. 106–107. ARVID HELGE GRØNVOLD (f. 1918) var avdelingsingeniør i Ringerike kommune (bygnings- og reguleringsvesenet), og er gift med ESTHER KARLSEN (f. 1925) fra Svingerud på Røyse. De har to sønner:

* Torbjørn (f. 1948), eier av Fredrikstad siden 1976, g.m. Kari Borgli, to døtre, se nedenfor.

* Truls (f. 1952), bosatt i Haug, sølvsmed, g.m. Janniche Engelsen fra Bærum. Fra tidligere ekteskap med Eilsabeth Mayer fra Trondheim har han to sønner: Daniel (f. 1983) og Ferdinand (f. 1985).

I 1976 ble Fredrikstad overdratt til sønnen, Torbjørn Grønvold, for 30.000 kroner, og Esther og Arvid Helge Grønvold flyttet inn i ny enebolig på bruket – se gnr. 217/97 Gornesveien 50.

TORBJØRN GRØNVOLD (f. 1948) er selvstendig næringsdrivende innen salg og service av fritidsbåter (Grønvolds Båtservice). Han er gift med KARI BORGLI (f. 1949) fra Hønefoss, som har arbeidet ved Hole sykehjem. De har to døtre:

* Monica (f. 1971), bosatt på Monserud ved Storelva, g.m. Peter Matko fra Norderhov, én datter Sara (f. 1993).

* Tone (f. 1980).

Siden 2005 har SVEIN BJERKE (f. 1979) fra Søndre Gornes vært eier av Fredrikstad.¹³⁸ Kari og Torbjørn Grønvold er i dag bosatt i Gornesveien 56 – gnr. 217/83 Fjordgløtt.

Fredrikstad er i dag på 3,9 dekar. Våningshuset er bygd i 1937, og siden restaurert flere ganger. Et verksted/garasje på eiendommen var opprinnelig en låve (bygd ca. 1930).

Nordenga gnr. 38/28

I 1886 ble det fra Nystua Fjeld (i dag Fjeld Hagebruk) utskilt en parsell Nordengen (gnr. 38/28 av skyld 89 øre) som i 1888 ble solgt til Hans Kristiansen for 1.200 kroner. Da hadde imidlertid den tid-

¹³⁸ Svein Bjerke er tidligere samboer med Tone Grønvold (f. 1980).

Nordenga i 1969. Stuebygningen ble revet i 1984.

ligere husmannsplassen vært eget bruk siden før 1865. I folketellinga dette året var Kristian Kristiansen Nordengen (64) «gårdbruker og selveier», og i tellinga var det anført at bruket «ligger endnu i Skyld med Gaarden».

KRISTIAN KRISTIANSEN NORDENGEN (f. 1801) var gårdmannsønn fra Nystua Fjeld, og husmann i Fjeldseie i 1830-årene (rimeligvis i Nordenga). Han var gift med MARIE HANSDATTER SUNDVOLDEN (f. 1810), og vi kjenner sju av deres barn:

* Anders (1832–1910), fra 1888 eier av Søndre Gjesval, g.m. Ingeborg Madsdatter (f. 1828), åtte barn: Kristian, Grethe, Hans, Maren, Mathea, Johan, Syver og Martin – se bind 1 s. 130 ff.

* Karen (f. 1834), g. 1861 med maler Peder Gulbrandsen Gommæs (Bjerke), minst fem barn: Inger Marie, Ole Kristian, Anne, Karoline og Peter Gunelius – se Søndre Gommæs gnr. 218/7.

* Inger (f. 1838), d. som barn.

* Inger (f. og d. 1841), «død før Daabens Confirmation i Kirken».

* Anne (f. 1842).

* Inger Marie (f. 1845).

* Hans (1849–1896), eier av Nordenga fra 1888, g.1 m. Anne Marie Nilsdatter Røising-eie, g.2 m. Maren Halvorsdatter Busundhaugen fra Norderhov, minst tre barn – se nedenfor.

I 1865 satt Marie Hansdatter (56) og Kristian Kristiansen (64) i Nordenga med sønnen Hans (17). De hadde 1 ku og 3 sauer, og sådde $\frac{1}{2}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og 6 t. poteter.

HANS KRISTIANSEN NORDENGEN (1849–1896) var gift to ganger, først i 1880 med ANNE MARIE NILSDATTER RØISING-EIE

(1845–1889) fra Ask i Norderhov, som døde av tæring i 1889.¹³⁹ Dette ekteskapet synes å ha vært barnløst. Han giftet seg igjen med MAREN HALVORSDATTER BUSUNDHAUGEN (1857–1932) fra Norderhov. Vi kjenner tre av deres barn:

* Kristine Marie (f. 1890).

* Inga Helene (1892–1977), ugift, fra 1933 eier av Snyta i Frøysuåsen, to barn (tvillinger, f. 1911) – se bind 3 s. 411–412.

* Karl (f. 1895).

Før hun inngikk ekteskap, fikk Maren Halvorsdatter en sønn, Kristian Kristiansen (f. 1887). Hans far var Kristian Andersen Røising-eie (f. 1857), som hadde reist til Amerika da Kristian ble døpt i 1887.

Etter Hans Kristiansens død i 1896 fikk Maren Halvorsdatter uskiftebevilling. I 1900 satt hun som enke på bruket med sine fire barn. I 1908 solgte hun Nordenga til sønnen Kristian for 3.000 kroner og rett til husvære i sin levetid, av 5-årlig verdi 60 kroner. Sønnen lånte 2.700 kroner i Arbeiderbruk- og boligbanken mot pant i eiendommen.

KRISTIAN KRISTIANSEN NORDENGEN (f. 1887) fikk ganske snart problemer med å betjene pantelånet, og etter noen år overtok mora igjen som eier. I mai 1918 solgte Maren Nordengen bruket til Nils Flaten for 10.300 kroner, hvorav 1.800 kroner for løsøre, og flyttet selv med sine barn til Snyta i Frøysuåsen, som hun kjøpte samme år for 1.200 kroner – se bind 3 s. 411–412.

NILS FLATEN var eier av Nordenga i en knapp måned, og solgte i juli 1918 bruket videre til Kristian Kristoffersen for 8.000 kroner.

KRISTIAN KRISTOFFERSEN (f. 1865) var siden 1901 eier av nabo-bruket Åsen (Larsplass, seinere kalt Røysetoppen). Han lånte i 1918 5.400 kroner av sakfører B. Bache mot pant i begge sine eiendommer. Han var gift med KAREN ANDREASDATTER (f. 1869). I 1900 satt de i Åsen med fire barn: Karl (f. 1889), Marie (f. 1892), David (f. 1896) og Andreas (f. 1899). De hadde en tjenestejente, Mathea Karlsdatter (f. 1841, «Kreauturstel»).

Kristian Kristoffersen var eier av Nordenga i 10 år. Han fikk også vanskeligheter med pantelånet, og i 1929 endte det med tvangsauksjon, hvor sakfører Baches bud på 2.500 kroner ble antatt. Han måtte også gå fra Åsen (Larsplass) – se bind 3 s. 400.

Kristian Kristoffersen synes å ha bodd i Nordenga med sin familie i enda mange år.

¹³⁹ Hennes far var Nils Kristiansen Røising-eie. I 1865 var Anne Marie Nilsdatter tjenestejente på en av Ask-gårdene i Norderhov.

Ved auksjonsskjøte av 12. desember 1941 ble Nordenga solgt til GUNNAR ERIKSEN (f. 1903) fra Hafnorshagen på Røyse for 5.000 kroner. Han var gift med MARTHA OLINE MATHISEN (f. 1897) fra nabobruket Bing. De hadde ingen barn. Gunnar Eriksen arbeidet som grøftegraver ved siden av å drive bruket, og i 1930-årene var han gårdskar hos Jørgine Ruud på Lille Hundstad, sammen med broren Reidar.

Etter Gunnar Eriksens død fikk Martha Oline Eriksen uskiftebevilning, og satt som eier av Nordenga til 1966, da hun solgte bruket til MARIT OG SVEIN RUUD, eierne av Fjeld Hagebruk, for 40.000 kroner. Dermed var Nordenga igjen en del av gården som bruket ble utskilt fra i 1886.

Låven og grisehuset i Nordenga ble revet sist i 1960-årene. I 1983 bygde Nina Cecilie Andersen og Jon Ruud enebolig i Nordenga (utskilt 1991 – gnr. 217/105), og året etter ble det gamle våningshuset revet.

Storløkken gnr. 38/5

I november 1865 ble den tidligere husmannsplassen Storløkken utskilt fra Hitre Søgarden Fjeld og solgt til en enke, Marte Gabrielsdatter. I folketellinga (registrert 31. desember s.å.) er det opplyst at Storløkken ble brukt sammen med løpenr. 121a Fjeld (Hitre Søgarden), og bosatt her var da en innerst (leieboer), TORKILD GULBRANDSEN (32, snekker) med hustru KAREN HANSDATTER (32, f. i Norderhov) og tre barn: Gulbrand (9), Olava (4) og Annette (2). De hadde ingen husdyr, men sådde 1 t. poteter. Torkild Gulbrandsen var fra Mosenga, og giftet seg med Karen Hansdatter fra Norderhov i 1857. Vi kjenner ytterligere fire av deres barn: Hans (f. 1859, d. som barn), Othilia (ukjent fødselsår), Hans (f. 1866) og Hans Andreas (f. 1869).

MARTE GABRIELSDATTER (f. 1828) var enke etter husmann Hans Hansen.¹⁴⁰ Hun hadde ikke tinglyst skjøte på Storløkken, men flyttet hit etter å ha giftet seg med PEDER JOHNSEN (f. 1823 i Sverige) i mars 1866. I desember 1865 bodde de på en av Frøyshov-gårdene, hvor han var gårdsbestyrer, og i folketellinga er anført at det var tillyst ekteskap for dem. Vi kjenner tre av deres barn: Jørgen (f. 1865), Ingeborg (f. 1867) og Regina (f. 1859).¹⁴¹

¹⁴⁰ De hadde én datter, Regine Hansdatter (f. 1859), som trolig døde som barn.

¹⁴¹ I 1884 bodde Marte Gabrielsdatter og Peder Johnsen igjen på Fjeld. I 1900 finner vi Marte Gabrielsdatter som enke i Gornesbråten. Hun livnærte seg da ved marketenteri på Helgelandsmoen, og bodde sammen med datteren Ingeborg (f. 1867) og en dattersønn, Ragnvald Haraldsen (f. 1893 i Kristiania – trolig sønn av Peder og Martes datter Regina (f. 1869), som ble gift i 1899 i Kristiania).

Nordenga i 2004. I forgrunnen eneboligen som Nina og Jon Ruud bygde i 1983 (Nordre Fjellsvei 56). Nord for denne ligger eiendommen Solås (Nordre Fjellsvei 64), hvor Liss og Morten Sigurd Ruud bygde enebolig i 1986–87. Midt på bildet ser vi Dæli gård, og i bakgrunnen Nordfjorden.

Foto: Fjellanger Widerøe 2004. Avfotografert av Fotograf Marit Fagerli

I 1868 ble det holdt utleggsforretning på eiendommen på grunn av 23 spesidaler som Peder Johnsen skyldte H.A. Gommæs, og av dokumentet går det fram at Peder manglet tinglyst hjemmel. I 1882 var Storløkken en del av Hitre Søgarden, og hørte til denne inntil 1906, da parsellen ble solgt til INGVALD PEDERSEN RUUD i Jenseløkka for 2.100 kroner. Storløkken har siden vært en del av Jenseløkka (også kalt Gata) – se gnr. 216/11 Jenseløkka

Nordenga gnr. 38/2

I 1848 ble en parsell Nordenga (løpenr. 120b – seinere gnr. 38/2) utskilt fra Søgarden Fjeld (seinere gnr. 217/1) og solgt til Gabriel Pedersen Frøshaug for 265 spesidaler og andel i livøre og rett til gjerdefang i Søgardens skog. Nordenga lå på vestsida av det andre bruket med samme navn (gnr. 38/28 Nordenga), som ble utskilt fra Nystua Fjeld i 1828. Begge grenset mot Dæli i nord.

GABRIEL PEDERSEN FRØSHAUG (f. 1789) var siden 1827 eier av bruket Vestjordet på østsida av Frøysuåsen. Rundt 1850 overdro han Vestjordet til sønnen Kristian, og levde trolig sine siste år i Nordenga sammen med kona Ragnhild Engebretsdatter fra Hundstad – se bind 3 s. 391–392.

Ved skjøte av 17. mars 1865 ble Nordenga solgt til Johannes Olsen Hundstad for 500 spesidaler.

JOHANNES OLSEN HUNDSTAD (f. 1822) var sønn av smed Ole Johnsen og hustru Lisbeth Knutsdatter, som leide Hundstad klokkerjord fra rundt 1822. I 1865 var han «selveier og smed», men bodde hos foreldrene i klokkerboligen med hustru KAREN ANDERSDATTER (33) og fire barn: Ole (7), Anders (5), Lovise (3) og Martin (1). Vi kjenner ytterligere tre av deres barn: Jørgen (f. 1867, d. som barn), Jørgen (1869–1870) og Karl (f. 1875). Johannes Olsen Hundstad ble seinere eier av en Leine-gård – se gnr. 215/1 Leine.

Da folketellinga ble registrert 31. desember 1865, er det anført at Nordenga «beboes ikke», men årlig utsæd på bruket var $\frac{1}{2}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $1 \frac{1}{2}$ t. blandkorn og $\frac{1}{4}$ t. erter.

Johannes Olsen Hundstad satt som eier av Nordenga til april 1900, da han solgte bruket til Erik Kristensen Fjeld, eier av Søgarden, for 2.000 kroner. Nordenga var siden en del av Søgarden Fjeld, fram til utskiftinga 1909–1913, da Nystua Fjeld (i dag Fjeld Hagebruk) overtok.

Ved utskiftinga fikk eierne erstatning for riving og flytting av bygninger. Petter Andersen Fjeld fikk da 150 kroner for å flytte den tidligere låven i Nordenga. De øvrige bygningene var rimeligvis flyttet før utskiftinga.

Roa gnr. 38/3

Ved skjøte av 31. august 1854 ble den ene Roa-plassen (løpenr. 120c – seinere gnr. 38/3 av skyld 33 øre) utskilt fra Bortre Søgarden Fjeld og solgt til den tidligere husmannen, Peder Svensen, for 126 spesidaler.

PEDER SVENSEN FJELD (1815–1875) var opprinnelig fra Sulvik i Elgå, Värmland (Sverige), og gift med ANNE MARIA ENGBRETS-DATTER (1820–1906) fra Mosenga på Røyse. De fikk ni barn:¹⁴²

¹⁴² Slektsopplysninger fra Magne Pettersen i Krokstadelva.

- * Christian (1843–1845), d. 16 måneder gammel.
- * Christian (1846–1926), utvandret til USA.
- * Edvard (1848–1918), i 1865 tjenestedreng på Søndre Gjesval.
- * Karen (f. 1851).
- * Andreas (1853–1913), bosatt i Hønefoss, g.m. Berte Marie Andersdatter (1857–1918) fra Vestfossen, åtte barn: Anton Paselius (1879–1945), Ingeborg Charlotte (1881–1960, g.m. Håkon Alfred Larsen Hagen 1883–1960 på Strømsgodset i Drammen, fem barn: Eva Viola f. 1908, Odd Helmer f. og d. 1910, Odd Helmer 1911–1980, Gerd Aslaug f. 1914 og Bodil Alvilde 1917–1998), Martin (1884–1970, g.m. Lina f. 1887 fra Norderhov, emigrerte til USA), Herman (1886–1913, døde under et forlis på Huronsjøen i USA), Bolette Sophie (1883–1963, g.m. Christopher H. Tveter 1885–1962), Agnes Marie (1891–1936, g.m. Anders Gustav Johnsen f. 1882, hun døde på Long Island, USA), Sverre Otto (f. 1893) og Ninni Caspara (f. 1898, g. 1921 m. Johan N. Solli).
- * Martin (1855–1912).
- * Karen Sophie (1858–1885), ugift, tjenestejente på en Fjeld-gård da hun døde av magesår i 1885.
- * Maren Othilie (1860–1941), utvandret til USA.
- * Nikoline (1864–1942).

I 1865 satt Peder Svensen (51, selveier og snekker) og Anne Maria Engebretsdatter (46) på bruket med seks av sine barn. De hadde 2 storfe, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og 4 t. poteter.

Etter Peder Svensens død i 1875 satt Anne Maria Engebretsdatter i uskiftet bo inntil 1889, da hun solgte bruket til dr. FRITZ THAULOW for 900 kroner. Ifølge skjøtet skulle selgeren i sin levetid ha bruksrett til hage, fjøs, et kammer og et jordstykke samt adgang til kjøkken, alt til 5-årlig verdi 400 kroner.

I 1893 ble gnr. 38/3 Roa slått sammen med gnr. 38/6 Roa, gnr. 38/10 Svenskerud og gnr. 36/18 Solheim til én eiendom, gnr. 38/10 Svenskerud, av samlet skyld mark 2,23. Eiendommen har siden vært i familien Thaulows eie – se gnr. 217/3 Solheim. I 1900 bodde fortsatt Anne Maria Engebretsdatter (80, enke) og hennes yngste datter, Nikoline (36, ugift) på bruket. De flyttet seinere til Skjærdalen, hvor Anne Maria døde i 1906.

Fjeld gnr. 38/6

I 1865 ble den andre av Roa-plassene (løpenr. 121c, seinere gnr. 38/6 av skyld 54 øre) utskilt fra Hitre Søgarden Fjeld og solgt til Even Andreassen Dæhli. Skjøte ble først utstedt 7. august 1871.

EVEN ANDREASSEN DÆHLI (1821–1889) var gift med MARIE LARSDATTER GOMNÆS (1824–1880), datter av husmann Lars Ellingsen Ødegården (Gomneseie) og Marte Marie Hansdatter (fra Espelien). I 1865 satt de på bruket med Ragnhild Gundersdatter

(68, føderådsenke), som var enke etter den tidligere husmannen på plassen, Gulbrand Johannesen – se omtale av husmannsplasser. I 1865 hadde de 1 ku og 2 sauer, og årlig utsæd var $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{1}{4}$ t. blandkorn og 2 t. poteter. Ragnhild Gundersdatter hadde egen husholdning, 2 sauer, og sådde årlig $\frac{1}{8}$ t. bygg og 1 t. poteter. Hun døde i 1875, 77 år gammel

I 1888 solgte Even Andreassen Dæhli bruket til dr. Fritz Thaulow for 1.084 kroner, og det har siden vært i familien Thaulows eie – se gnr. 217/3 Solheim. Even Andreassen døde i 1889, da var han dagarbeider og bosatt på Gomnes.

Myra og Torstensløkken gnr. 38/22

I 1865 ble den tidligere husmannsplassen Myra utskilt fra Nordigarden Fjeld og av eieren Anders Gulbrandsen Fjeld solgt til hans fetter, Engebret Larsen Fjeld, for 200 spesidaler og andel i jordavgift. Bruket fikk navnet «Myra og Torstensløkken».

ENGBRET LARSEN FJELD (f. 1836) var jernbanearbeider og sønn av husmann Lars Hansen i Myra. I 1871 ble hans bo tatt under skifterettens behandling som konkursbo, og ved auksjonskjøte av 30. juli 1872 ble Myra og Torstensløkken solgt til Hans Andreas Andersen Fjeld for 156 spesidaler.

HANS ANDREAS ANDERSEN FJELD (1848–1926) var sønn av Nordigardens eier, Anders Gulbrandsen Fjeld, og synes ikke å ha bodd i Myra mens han var eier. Fra 1875 var han forpakter av Tanberg gård i Norderhov (til 1892). Han giftet seg i 1876 med KAREN NILSDATTER SØHOL (1852–1933), og de fikk tre barn: Anders (f. 1892), Bertha Marie (f. 1880) og Nils Henrik (f. 1889). I 1891 kjøpte han Svarstad gnr. 32/1 på Røyse, og sluttet året etter på Tanberg. Ved kjøte av 8. mai 1893 solgte han Myra (gnr. 38/22 av skyld 54 øre) til Johan Sørensen Ruud for 800 kroner. Da hadde han i 1882 skilt ut Tostensløkken (gnr. 38/23 av skyld 11 øre).

JOHAN SØRENSEN RUUD (f. 1864) var gift med MARTE KRISTENDATTER FJELD (f. 1869) på nabobruket Bråten (gnr. 38/18), og de hadde fem barn. I 1900 bodde de hos hennes foreldre i Bråten, og overtok dette i 1919. Siden har Bråten (gnr. 38/18 og 26) og Myra (gnr. 38/22) vært ett bruk, som ble sammenføyd til gnr. 217/18 Bråten i 1968.

Myra har trolig ikke vært bosatt siden 1875, da den gamle stua brant og Lars Hansen, som bodde der, omkom – se omtale av husmannsplassen Myra.

Espelien (Reiersløkken) løpenr. 130 – seinere gnr. 38/27

I 1801 skilte Kristoffer Nilsen Fjeld, eier av Vestre Fjeld løpenr.

128, ut en parsell Espelien¹⁴³ (løpenr. 130 av skyld 1 lispund) som han selv beholdt, før han i 1802 solgte resten av gården (14 ½ lispund) til Gulbrand Olsen Fjeld og Nils Olsen Fjeld – se ovenfor. Den utskilte parsellen var i overkant av 20 mål.

KRISTOFFER NILSEN FJELD (f. 1763) var gift med MARI ANDERS-DATTER HUNGERHOLDT (f. 1774), og vi kjenner fire av deres barn: Anders, Sara, Helle og Nils – se Vestre Fjeld.

I 1806 solgte Kristoffer Nilsen Espelien «for sin sønn Anders Kristoffersen» til Hans Nilsen for en ukjent kjøpesum.

HANS NILSEN ESPELIEN (f. 1769) var i 1801 husmann på Mo i Steinsfjordingen. Da var han skredder og landsoldat. Han ble i 1799 gift med MARIA HANSDATTER (f. 1780), som var datter av husmann Hans Madsen og hustru Mette Knutsdatter, som i 1780 satt på en plass under Gomnes og i 1801 på Kastet under Mo. Vi kjenner 10 av barna til Maria Hansdatter og Hans Nilsen:

* Marte Marie (1800–1880), g. 1821 m. Lars Ellingsen Frøhaug (f. 1794), seinere husmann i Ødegården under Gomnes, minst åtte barn: Elling, Marie, Elling, Hans, Gunnor, Elling, Gulbrand og Maren – se Ødegården.

* Inger (f. 1803), d. som barn.

* Inger (f. 1805), g.m. Hans Hansen Gjesvold (Jordet) (f. 1823), hans andre ekteskap – se bind 1 s. 94–95 og s. 109.

* Nils (f. 1808).

* Marte (f. 1811).

* Anne (f. 1815), d. som barn.

* Anne (f. 1817), bosatt på Hen i Ådal, g.m. Johan Pålerud (f. 1819), åtte barn (vi kjenner navnet på sju): Hans, Ole, Karen, Kristian, Marie, Helge og Hans.¹⁴⁴

* Hans (f. 1821), eier av Espelien fra 1847, g.m. Maren Anne Olsdatter, minst sju barn – se nedenfor.

* Christine (ukjent fødselsår).

* Nils (d. 1854), fra 1839 eier av Oppistua Fjeld, g.m. Gunhild Nilsdatter Øverjordet, minst sju barn – se gnr. 38/20 Oppistua Fjeld.

I 1847 solgte Hans Nilsen bruket til eldste sønn Hans for 60 spesidaler og livøre.

HANS HANSEN ESPELIEN (f. 1821) var tømmermann, og gift med MAREN ANNE OLSDATTER (f. 1828). Vi kjenner sju av deres barn:

¹⁴³ Espelien betyr kort og godt «sted der det vokser osp» (NGV s. 10 og Harsson 1995).

¹⁴⁴ De seks første utvandret til Amerika, mens Hans «var en velkjendt Mand i Hønefoss, hvor han i fem Aar arbeidet hos Smed Pedersen paa Nordsiden. Han har forarbeidet de fleste Laase, som er indsat i Byens Fængsel. Han døde ugift, 44 Aar gammel» («Minder fra Ungdomsaarene», av Helge Johnson Paalerud, i heftet Ringerike 1990 s. 40–41).

**«... DEN VIDSPURTE
GRØFTEGRAVER»**

«Gamle Svend var en arbeidskar av de sjeldne. Sterk og ivrig var han, og der finnes knapt en gård i hele Hole hvor Svend ikke har vært. Han var nemlig den vidspurte grøftegraver, og var de satt efter hverandre de drænsrør han har lagt, vilde det bli uhyre mange mil.»*

* V.V. i Ringerikes Blad 6. juni 1941.

*Svend Johnsen Espelien
(f. 1838) var fra Dalarna i
Sverige.*

Elise Marie (f. 1849), Inger Margrethe (f. 1851), Karen (f. 1854), Hanna (f. 1857), Nils (f. 1863), Anton (f. 1865) og Otto (f. 1869).

I 1848 forpaktet Hans Hansen en del av Nordigarden Fjeld, i tillegg til å drive sitt eget bruk. I 1858 makeskiftet han så Espelien med Kristian Larsen Gommæs, eier av Søndre Gommæs (seinere gnr. 39/11 og 12), og flyttet dit.

KRISTIAN LARSEN GOMNÆS (f. 1813) var fra Svarstad, og gift med INGER OLSDATTER GOMNÆS (f. 1818). Vi kjenner fire av deres barn – se omtale av Søndre Gommæs. Kristian Larsen Gommæs var tidligere omgangsskolelærer i Bønsnesfjerdings og på Tyrstrand, og satt som eier av Espelien i et knapt år. Ved skjøte av 11. juli 1859 solgte han bruket til Nils Gulbrandsen Fjeld for 300 spesidaler.

NILS GULBRANDSEN FJELD (f. 1827) var fra Østigarden Fjeld, og giftet seg i 1859 med KAREN JONASDATTER LØKEN (f. 1828) fra Nedre Løken i Hole. I 1865 satt de i Espelien med to døtre: Anne (7) og Jørgine (3). De hadde 1 ku, 2 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var 1/8 t. rug, 1/2 t. bygg, 1 1/2 t. blandkorn, 1/8 t. erter og 4 t. poteter.

I 1861 kjøpte Nils Gulbrandsen en parsell «Gadeløkken og Ringen» (løpenr. 127d, seinere gnr. 38/24 av skyld 33 øre) av Gunhild Nilsdatter, enke etter Nils Hansen Espelien i Oppistua Fjeld, for 170 spesidaler og livøre. Parsellen ble seinere solgt videre til Peder Johansen Ruud, eier av Gata (Jenseløkka). I 1863 lånte Nils Gulbrandsen 200 spesidaler i Hypotekbanken mot pant i bruket, før han i januar 1866 solgte Espelien til sin svoger, PAUL JONASSEN LØKEN (1836–1894), som i 1864 hadde overtatt Nedre Løken etter sine foreldre. Kjøpesummen var 270 spesidaler. Paul Jonassen synes ikke å ha vært bosatt i Espelien, og solgte i juni s.å. bruket til Svend Johnsen. Kjøpesummen er ukjent, men kjøper lånte 70 spesidaler av selger mot pant i eiendommen. De tidligere eierne av Espelien, Karen Jonasdatter og Nils Gulbrandsen, synes å ha flyttet til Hønefoss, hvor datteren Anne ble konfirmert i 1874.

SVEND JOHNSEN ESPELIEN (f. 1838) var fra Dalarna i Sverige. Han var gift to ganger, første gang med ANNE KRISTIANSDATTER, og de fikk én datter:

* Marie Frederikke (f. 1868), g.m. Gustav Andreassen, bosatt i Sørli i Røyken, flere barn.

Anne Kristiansdatter døde ung, og i skiftet (avholdt 1871) ble Espelien utlagt enkemannen, mot at han svarte utlegg for skifteomkostningene på 15 spesidaler, og i underkant av 175 spesidaler til datteren Marie Frederikke.

Svend Johnsen Espelien giftet seg igjen i 1874 med KAREN TORINE NILSDATTER (f. 1850) fra Haug, datter av husmann Nils Trul-

sen og hustru Johanne Jensdatter.¹⁴⁵ De fikk 10 barn, hvorav de to eldste ble født før foreldrene inngikk ekteskap.¹⁴⁶

* Julie Josefine (f. 1872), g.m. Martin Gulbrandsen fra Kongsberg, flere barn.

* Lina (f. 1874), bosatt i Oslo, g.m. Erik Lie, eier av Espelien 1912–19, senere kaptein og kvartermester på Akershus festning, åtte barn.

* Anders (f. 1875), bosatt på Gjøvik, g.m. Karen, flere barn. I 1896 ble Anders utlagt som barnefar til Inga Andreasdatter Sætras sønn Sverre Adolf, som ble døpt i Veme kapell.

* Anne Sofie (1880–1941), g.m. Ole Olsen Lehne (1877–1954) i Pjåka-Svarstad (hans 2. ekteskap), sju barn: Rebekka, Valdis, Magnhild, Håkon, Aasny, Ole Peder og Reidar – se gnr. 211/2 Pjåka.

* Johan (f. 1883), gift og bosatt i Fjellsbyen, Drammen, enkemann i ung alder med flere mindreårige barn.

* Nils Martinius (f. 1886), utvandret til Amerika.

* Gunda Louise (f. 1888), ugift, bosatt i Oslo.

* Thora Kristine (1892–1974), ugift, bosatt i Lillestrøm.

* Harald Ingvald (f. 1894), gift og bosatt i Vancouver, Canada, én datter.

* Ole (1897–1976), g. 1931 m. Borghild Borgen (1896–1948) fra Nerigar-den Borgen, én sønn Martin (f. 1932), g.m. Kari Kornbråten (f. 1939), to barn: Ole Martin og Anne Kristin – se bind 1 s. 348–350.

Karen Torine Nilsdatter (f. 1850) var husmannsdatter fra Haug, og giftet seg i 1874 med Svend Johnsen Espelien.

I 1877 solgte Svend Johnsen bruket til sin eldste datter, Marie Frederikke Svendsdatter, for 1.320 kroner. Faren forbeholdt seg gjen-

¹⁴⁵ Husmann Nils Trulsen Vakereie (1820–1878) giftet seg i 1843 med Johanne Jensdatter Vegsteineie (f. 1823). De var seinere husmannsfolk på en rekke steder i Haug og Hole, bl.a. Bråk, Vegstein, Ultveit, Gjørud, Gundersby, Amundrud, Berg, Sætrang, Gjesval og Aurdal – se bind 1 ss. 105 og 196. Nils Trulsen døde i Aurdalseie i Åsbygda i 1878, og etterlot seg hustru og sju barn.

¹⁴⁶ Lina ble født 24. januar 1874, og foreldrene giftet seg 21. april s.å.

Tre av barna til Karen Torine og Svend Johnsen Espelien sammen med sin halvsøster. Fra venstre: Thora Kristine (f. 1892), Julie Josefine (f. 1872), Ole (f. 1897) og deres halvsøster Marie Frederikke (f. 1870). Bildet er tatt sommeren 1946, på Oles 49-årsdag.

løsningsrett dersom datteren ville gifte seg eller selge eiendommen.

I 1900 satt Svend Johnsen og Karen Nilsdatter i Espelien med sine fire yngste barn. Det var fortsatt MARIE FREDERIKKE SVENDSDATTER (f. 1870) og hennes mann GUSTAV ANDREASSEN SØRLI som var eiere av Espelien. De var bosatt i Røyken, og solgte i juni 1912 bruket tilbake til Svend Johnsen for 1.600 kroner, hvoretter sistnevnte i desember samme år solgte det videre til en av svigersønnene, sersjant Erik Lie, for 2.500 kroner og livøre for seg og sin hustru i deres levetid.

ERIK LIE var yrkesoffiser, ble seinere kaptein og kvartermester på Akershus festning. I ekteskapet med Lina Svendsdatter Espelien (f. 1874) fikk han åtte barn. Familien var bosatt i Oslo, og etter svisgerforeldrenes død solgte han, ved skjøte av 20. november 1919, eiendommen til GUSTAV JOHANNESSEN LEHNE (f. 1872), eier av nabobruket Vestbråten, for 4.500 kroner.

Espelien har siden vært en del av Vestbråten, og er grovt sett den delen av bruket som ligger på østsida av bygdeveien. Hustufter og syrinbusker var synlige til midt på 1990-tallet, men nå er det kornåker der bygninger og tun i Espelien lå – se gnr. 215/11 Vestbråten.

Skog

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–1823 ble Fjeldgårdene tildelt fire teiger på Krokskogen. Søndre og Nordre Fjeld fikk to teiger hver, og brukene delte så teigene etter skyldas størrelse.

Nordre Fjeld

fikk én teig som strakk seg fra en linje øst for Retthella (og sør for Fjeldsetra), og østover til Norderhovs grense ved Elgsbrenna. Den andre var en bred teig fra kongeveien nord for Steinsvollan og østover til Lomma.

Søndre Fjeld

fikk én teig fra Fjeldsetra og østover, forbi Lårviktjern og utfor branten mot Lårvika ved Steinsfjorden. Den andre gikk fra kongeveien nord for Bruløkkene og vestover, over Djupedalen og endte nord for Kneikasetra. Denne teigen ble delt mellom Hitre og Bortre Søgarden, som hadde seterløkker på Kneika.

NORDIGARDEN FJELD har i dag 5 dekar skog ved Fjeldsetra. I 1863 og 1866 ble det skilt ut to teiger nord for Steinsvollan, som ble solgt til Johannes Fuhr og Ivar Rytterager (løpenr. 126b og 126c

av samlet skyld 1 ort 12 skilling) for 130 spesidaler. Fuhr og Rytterager kjøpte opp en rekke gårdsteiger i Hole i denne perioden, bl.a. fra flere av Fjeld-gårdene – se nedenfor. Johannes Fuhr ble ene-eier av skogen i 1870, og solgte den i 1874 til Drammens Damphøvleri AS. I desember 1883 ble de av damphøvleriets skogteiger som tidligere hadde tilhørt Nedre Vik og Fjeld-gårdene utskilt, med Viks «gamle» gnr. 13/2, og solgt til O. Ellefsen og J. Steen fra Bærum. Disse eide så skogen noen år, før interessentene i Drammens Damphøvleri AS igjen overtok. De solgte den i 1906 til Gudbrand Olsen Snedsbøl, og den har siden vært en del av Guriby-godset i Lommedalen (eies av familien Olsen).

VESTIGARDEN FJELD har i dag 540 dekar produktiv skog, hvorav 25 dekar i «Dæla» på grensen mot Dæl'n, og 515 dekar i fire teiger på Krokskogen. Den største teigen ligger sør for Fjeldsetra, fra Mattisplasseveien og østover til Elgsbrenna. To mindre teiger ligger øst for Øskjevallsetra, i skråningen ned mot Mattisplassen (Plasse-dammen), og er gammel Søndre Gomnes-skog. Den fjerde er en teig med seterskog og løkke på Fjeldsetra, hvor det ble bygd hytte og stall i 1942. Da Lina og Karsten Hammersbøen overtok Vestigarden i 1933, bygslet de bort fire hyttetomter på løkka (til årlig avgift 80 kroner).

Fra Vestigarden ble det i 1863 utskilt en teig nord for Steinsvollen (løpenr. 127e av skyld 1 ort) som ble solgt til Johannes Fuhr og Ivar Rytterager for 200 spesidaler (eies i dag av Olsen-familien i Lommedalen).

FJELD HAGEBRUK (NYSTUA) har i dag 200 dekar produktiv skog på Krokskogen, i to teiger: En mindre teig i branten opp for den gamle bomstua i Dronningveien, og en større teig fra Fjeldsetra og østover til Myromtjern.

I 1865 ble en teig som tilhørte Nystua Fjeld nord for Steinsvollen utskilt og solgt til Johannes Fuhr og Ivar Rytterager (eies i dag av Olsen-familien i Lommedalen).

I 1886 ble en teig på Krokskogen som tilhørte EKORNRUD utskilt (gnr. 38/33 av skyld 29 øre) og solgt til Kristen Hansen Fjeld (har siden tilhørt Nystua Fjeld).

ØSTIGARDEN FJELD har i dag 40 dekar produktiv skog ved Fjeldsetra (delt i tre teiger og én løkke, hvorav én teig og seterløkka ble kjøpt til gården fra Bønsnes i 1855).

I 1892 ble en skogteig Briskehaugen (gnr. 38/34 av skyld 65 øre) utskilt fra Østigarden og solgt til grosserer Engelhardt Andresen for 1.100 kroner. Teigen lå nord for Steinsvollen, ned mot Lomma.

STUA FJELD har i dag 75 dekar produktiv skog mellom Retthella og Myromtjern på Krokskogen (og en løkke på Fjeldsetra).

FJELDSETERVEIEN

Drift av skogen har gitt kjærkomment tilskudd til gårdsdriften på flere av Fjeld-gårdene. I 1961 ble Fjeldseterveien tatt i bruk, fra Gaupesket til «AT-veien» med en arm til Fjeldsetra og Skardtjern, og transporten av tømmeret ble mye enklere.

BRANT TREKØL

I 1770-årene var det sju brukere på Fjeld som brant trekøp på Krokskogen og leverte til Bærums verk. I 1779 leverte Christen Gulbrandsen i Søgarden 79,2 m³ trekøp fra en mile som lå 15 km fra verket, mens sønnen Erik Christensen leverte 75,3 m³. Mila hans lå 14,8 km fra verket (i 1777 leverte Erik fra to miler). Søren Nilsen i Stua Fjeld hadde lengst transportvei. Mila hans lå nord for Fjeldsetra (19,5 km), og fra den leverte han 59,2 m³ i 1779. Hans bror, Ole Nilsen i Myra Fjeld, leverte 97,2 m³, og hans transportvei var 14,9 km (mila lå rett vest for setervollen på Fjeldsetra). Christian Hansen i Nystua hadde en mile nord for Fjeldsetra, 17,9 km fra Bærums verk, og fra den leverte han 36,1 m³ trekøp i 1779. I 1777 leverte også Søren Andersen i Nordigarden og Rasmus Elensen i Vestigarden trekøp til verket. Mila til Rasmus lå mellom Benteplassen og Øyersetra.

I 1911 solgte Hans Christensen Fjeld i Stua Fjeld en skogteig Fjeldstykket (gnr. 38/39 av skyld 75 øre) til Sigvart Syversen Bihli for 2.500 kroner.¹⁴⁷ Teigen tilhører fortsatt Nordigarden Hårum. Den er på cirka 200 dekar og ligger øst for Fjeldsetra. Den skal ha blitt kjøpt fordi Bihli – for å få jaktrett – måtte være eier av skog innen herredets grenser.

I 1932 ble ytterligere en del av Stua Fjelds skog på Krokskogen utskilt (gnr. 38/42 Nedre Fjeld skog av skyld mark 1,00) og solgt til Jørgen Næss og Hakon Fjeldstad (Svarstadenga) for 4.500 kroner. Skogteigen ble siden arvet av Jørgen Næss' datter, Gerd Borgersen, og Haakon Fjeldstads brordatter, Alfhild Johanne Fjeldstad (Bønsnæs). I 1982 ble Gerd Borgersen (f. 1924) eneeier. Hun var gift med tidligere ordfører Thorleif Borgersen. Nedre Fjeld skog har siden 1994 vært eid av deres datter, Tove Ragnhild Borgersen (f. 1951).

MYRA FJELD (SØNDRE FJELD) har i dag 73 dekar skog, hvorav 38 dekar hjemmeskog og 35 dekar sør for Lårviktjern på Krokskogen.

I 1852 ble en teig tilhørende Myra Fjeld på Krokskogen utskilt og solgt til maler Jørgen Erichsen for 30 spesidaler (seinere gnr. 38/17 av skyld 19 øre). I 1874 ble den overtatt av Grethe Bastine Bye på Sonerud, og den har siden 1911 tilhørt familien Blyberg, etterkommere etter datteren Olava og hennes ektemann, hotelleier Johan Blyberg i Sundvollen. Eier siden 1995 er Ida Cecilie Blyberg (f. 1927) i Oslo.

OPPISTUA FJELD hadde et skogstykke på Krokskogen som ble utskilt i 1865 (løpenr. 127f, seinere en del av gnr. 33/6)¹⁴⁸ og solgt til Johannes Fuhr og Ivar Rytterager for 200 spesidaler. Skogen eies i dag av Olsen-familien i Lommedalen.

SØGARDEN FJELD har i dag 140 dekar dyrket jord og 400 dekar produktiv skog, hvorav 100 dekar hjemmeskog og 300 dekar på Krokskogen (fra kongeveien nord for Bruløkkene og vestover mot Sørseterveien).

HITRE SØGARDEN FJELD hadde en skogteig på Krokskogen som ble utskilt i 1908 (gnr. 38/37 Fjeldstykket av skyld mark 1,15) og solgt til Otto Lundberg for 5.000 kroner.¹⁴⁹ Eier fra 1947 var Lundbergs barnebarn, Mona Lundberg (f. 1942) – seinere gift Solberg. I

¹⁴⁷ Skogteigen ble utskilt fra gnr. 38/12, den delen av Stua Fjeld som var tidligere bispegods.

¹⁴⁸ I dag skogeiendommen gnr. 212/6 Bønsnes med Fjeld (eies av Olsen-familien på Guriby i Lommedalen).

¹⁴⁹ Skjøte på Fjeldstykket ble først utstedt i 1920, til to av Otto Lundbergs sønner, Johan og Eivind.

1996 solgte hun teigen til Dag Fjeldstad på Nedre Frøyhov. Den er på 350 dekar, og strekker seg fra Prestehytta nord for Sørsetra og østover, over Sørseterveien og ned mot Djupedal.

BRÅTEN har i dag 58 dekar produktiv skog i Leineåsen.

Seter

Fjeld-gårdene har setret på Fjeldsetra og Kneikasetra. Av seterlister i 1820-årene går det fram at seks Fjeld-gårder hadde seterrett på Fjeldsetra: Nordigarden, Vestigarden, Oppistua, Østigarden, Stua og Nystua. På Kneika setret Bortre og Hitre Søgarden.

FJELDSETRA var en av de største seterlökkene på Krokskogen, og den som lå lengst nord i Holes del av gamle Krokskogens Allmenning. Det var Fjeld, Leine og Lille Bønsnes som setret her. I 1820-årene var det 16 brukere som hadde seterrett og løkker på Fjeldsetra. Seks av dem fra Fjeld, sju fra Leine, to fra Bønsnes og én fra Hårum.

I 1692 vedgikk Klaus Bårdsen Hundstad på bygdetinget at han ikke hadde noen rett til Fjeldsetra på Krokskogen. Klaus hadde – med «bevilgning og forlov» av Jens Thygesen på Bønsnes – hatt seterdrift på Fjeldsetra en periode, og vitnet at seterbu som var bygd, hørte under Lille Bønsnes.¹⁵⁰

I 1880-årene var Maren og Edvard Grindbakken seterfolk på Fjeldsetra. Siden overtok Karen Grønhella. Hun kunne ha opptil 50 dyr fra gårder på Røyse, og klarte alt alene. Karen var egentlig fra Hole, men var gift Grønhella i Vegårdsfjerdingen.¹⁵¹ Etter hen-

¹⁵⁰ Tingbok for Ringerike 1692, s. 15–16.

¹⁵¹ Aage Fjeld (f. 1920) i lydbandintervju 1992 (i Hole bygdarkiv).

HERRE OG WERGELAND

Bernhard Herre var en flittig gjest på Fjeldsetra. Hit kom han i kveldingen, tørst og sliten etter en lang marsj fra byen. Og seterpiken Ragnhild, «min blåøyde jente», åpnet så gjerne for ham, og fortalte eventyr om huldra i «Gyrikollen». Henrik Wergeland oppholdt seg også på Fjeldsetra av og til, og noen av hans «Vildmarksdikt» skal være unnfanget der.*

* VV.: «Setrene på Krokskogen», i Ringerikes Blad 4. april 1934.

Størhuset på Fjeldsetra ble restaurert i 1980-årene. Bildet er tatt i 1996.

Fjeldsetra på Krokskogen i 1890-årene. Her setret Røysegårdene Fjeld, Leine og Lille Bønsnes.

Foto: Wilsø (Norsk folkemuseum)

ne var det Johanne og Anders Grønhella som overtok, og de holdt på til etter siste krig. Det var størhuset til Leine-gårdene som sist var i bruk.

Stua Fjeld har en ubebygde seterløkke på Fjeldsetra, som etter krigen ble frasolgt to hyttetomter av Lars Eithun.

Østigarden Fjeld har to løkker på Fjeldsetra. Den ene ble kjøpt fra Bønsnes i 1855. Her står et gammelt størhus samt en hytte som Aage Fjeld bygde i 1969. I 1958 ble det utskilt en hyttetomt fra denne (gnr. 212/46), og i 1987 ble resten av løkka utskilt og solgt

ULOVLIG BRÅTEHOGST

I 1681 vedgikk en skogfinne, Sivert Jakobsen, ulovlig bråtehogst på Krokskogen. Blant annet hadde han en bråte ved Fjeldsetra «på tre Quarter», hvor han hadde sådd cirka 1 setting korn. Sivert hadde 8 ½ år tidligere fått bygselseddel for en plass på skogen av fogd Christen Christensen, og innrømmet bråtehogst hvert år siden, med unntak av i 1679. I tillegg til bråten ved Fjeldsetra, hadde han i 1681 sådd halvannen tønne rug i tre bråter som han hadde høstet, og som fortsatt stod i «fire hesjer og fem små stakker» i bråtene.*

* Vi vet ikke hvilken finne Sivert Jakobsen bodde på. Kanskje var han bror av Seffri Jakobsen i Mattisplassen. (Tingbok for Ringerike 1681, s. 24–25).

Fra Fjeldsetra cirka 1932. Fra venstre: Anders Grønbella, Johanne Grønbella og deres datter Ragnhild. Halvt skjult bak Ragnhild ser vi Adalbert Hiort Lehne.

HILDA OG KNUT PÅ FJELDSETRA

Knut Engebretsen Hurum (1897–1968) var fra Vestigarden Hårum i Steinsfjordingen, og ble gift med Hilda Håkonsen (1910–1995) fra Åsa. De hadde ingen barn, og bodde det meste av sitt liv i en tømmerhytte de bygde på øvre Fjeldsetra. De livnærte seg med skogsarbeid, jakt og seterdrift, og tok imot andres buskap om sommeren helt fram til 1965.* Året etter flyttet de til slektninger på Gullerud i Norderhov, hvor Knut døde i 1968. Hilda Hurum bodde siden på Hundstad på Røyse, hvor hun døde i 1995.

* Blant annet hadde Kroksundødegården østre buskapen sin der i 1930-årene.

(gnr. 212/60). På den andre Østigarden-løkka bygde Aage Fjelds halvbror, Finn Chr. Fjeld, en hytte, som i dag eies av hans enke, Turid Fjeld. Denne løkka ble utskilt sist i 1990-årene (gnr. 217/108).

Søgarden Fjeld har hatt seter på KNEIKASETRA. Av utskiftingskartet i 1823 går det fram at de to Fjeld-løkkene lå på nordsida av Dælis stórhus. I 1853 forpaktet Iver Johannessen bort «den til Fjeld hørende sæterlørkke samt sæterbolig» til Iver Paulsen Svensrud mot årlig avgift 2 spesidaler 3 skilling. Iver Johannessen var eier av Bortre Søgarden Fjeld fra 1845 til 1854.

Det er i dag ingen tradisjon i Søgarden om seterdriften på Kneika. I 2006 ble det to seterløkkene solgt til Ole Western på Dæli for 30.000 kroner.

«... OPPE KLOKKEN 3»

«En annen flink skurkjerring jeg husker, var Maren Grindbakken. Ryggen var krocket og hendene så giktbrudne at fingrene stod som klør. Men munter og morosam var hun, og skjære kunne hun. En høst lå min far på tømmerhugst på Fjeldsetra, og der var Maren og hennes mann, Edvard Grindbakken, seterfolk. Maren var oppe klokken 3, stelte kuene, fikk dem til skogs og så dro hun til bygds for å skjære åker hos mor Borgen.»*

* Olav Eriksen forteller til Jon Guldal (Ringerikes Blad 10. desember 1949).

Husmannsplasser

Fjeld-gårdene har hatt et titall husmannsplasser, og alle lå i ytterkant av gårdsvaldet. I nord (ved grensen mot Dæli) lå Nordenga og Ekornrud, i vest (mot Tyrifjorden og Vestre Rud) lå Svenskerud (Snupperud), Fredrikstad (Svenskerudhaugen) og to Roa-plasser, og i åsen sør for Bråten lå Øvre Bråten, Åsen, Fjeldsbråten og Myra. Endelig lå en plass Febjork ved Skinnillveien, helt i øst i Fjelds gårdsvald.

I 1650 ble *Anders skomaker* på Fjeld kalt husmann. De første spor av husmannsvesen i Hole skriver seg fra 1650-årene, og det kan synes som at Anders var den første husmannen på Fjeld.

I 1762 var det én husmann på Fjeld: *Iver Paulsen* i Svenskerud.

I 1801 var det to husmenn på Fjeld: *Torsten Christensen* i Roa og *Anders Johnsen* i Øvre Bråten.

I 1820-årene var det følgende husmenn under Fjeld:¹⁵²

Nordre Fjeld:

Lars Hansen 1824–30 (Myra)

Ole Andersen 1824–28 (Nordenga)

Nils Andersen 1824–26 (Øvre Bråten)

Ole Pedersen 1827–30 (Øvre Bråten)

Søndre Fjeld:

Engebret Roa 1824–27 (Roa)

Peder Jensen 1829–30 (Roa)

Gulbrand Johannessen 1829–30 (Roa)

Ole Torstensen Lehne 1826–27 (Ekornrud)

Peder Andersen 1829–30 (Ekornrud)

De enkelte plassene

Åsen (Fjeldsåsen)

Åsen var plass under Stua Fjeld. Plassen lå trolig rett øst for Dorthea-sletta, og nordøst for Rudshaugen. Her er det i dag et kjellerhull og tufter etter en stue, og på oversiden ligger rester av et stein-

¹⁵² Etter listene for kirkeskatt.

gjerde. Epletrær, hyllebærbusker og syriner blomstrer hver vår og forteller at en husmannsfamilie her har hatt sin sengekarm.

I 1865 satt husmann med jord og smed *Christian Hansen* (46) med hustru *Randi Nilsdatter* (42, f. i Norderhov)¹⁵³ og fire barn: Mathea (15), Nils (9), Anette (5) og Christen (2) i Fjeldsåsen. De hadde ingen husdyr, og sådde ½ t. blandkorn og 2 t. poteter.

Christian Hansen var sønn av Hans Christensen Fjeld og hustru Marte Christensdatter i Stua Fjeld, og ble født i 1820, to år før foreldrene inngikk ekteskap. Vi kjenner sju av barna i hans ekteskap med Randi Nilsdatter: Mathea (f. 1851),¹⁵⁴ Hans (f. 1854), Nils (f. 1857), Anette (f. 1861), Christen (f. 1863), Oline (f. 1867) og Anne (f. 1870).

Folka i Fjeldsåsen skal ifølge tradisjonen i nabolaget ha reist til Amerika. Etterkommere var tilbake og besøkte stedet i 1960-årene.¹⁵⁵

Fjeldsbråten

Fjeldsbråten var plass under Ekornrud, og må ha ligget i nærheten av bruket Bråten. I 1865 satt her husmann med jord *Mathias Mortensen* (47) med hustru *Karoline Rasmusdatter* (49, f. i Drammen) og én sønn, Martin (10). De hadde to sauer, og årlig utsæd var ⅛ t. bygg, ¼ t. blandkorn og 2 t. poteter. Vi kjenner ytterligere ett av deres barn, Karen Marie (f. 1845). I 1865 hadde de to «innerster» (leieboere) på plassen: Karl Mortensen (53, fattiglem) og hans kone Kristine Olsdatter (58), trolig husmannens bror og svigerinne.

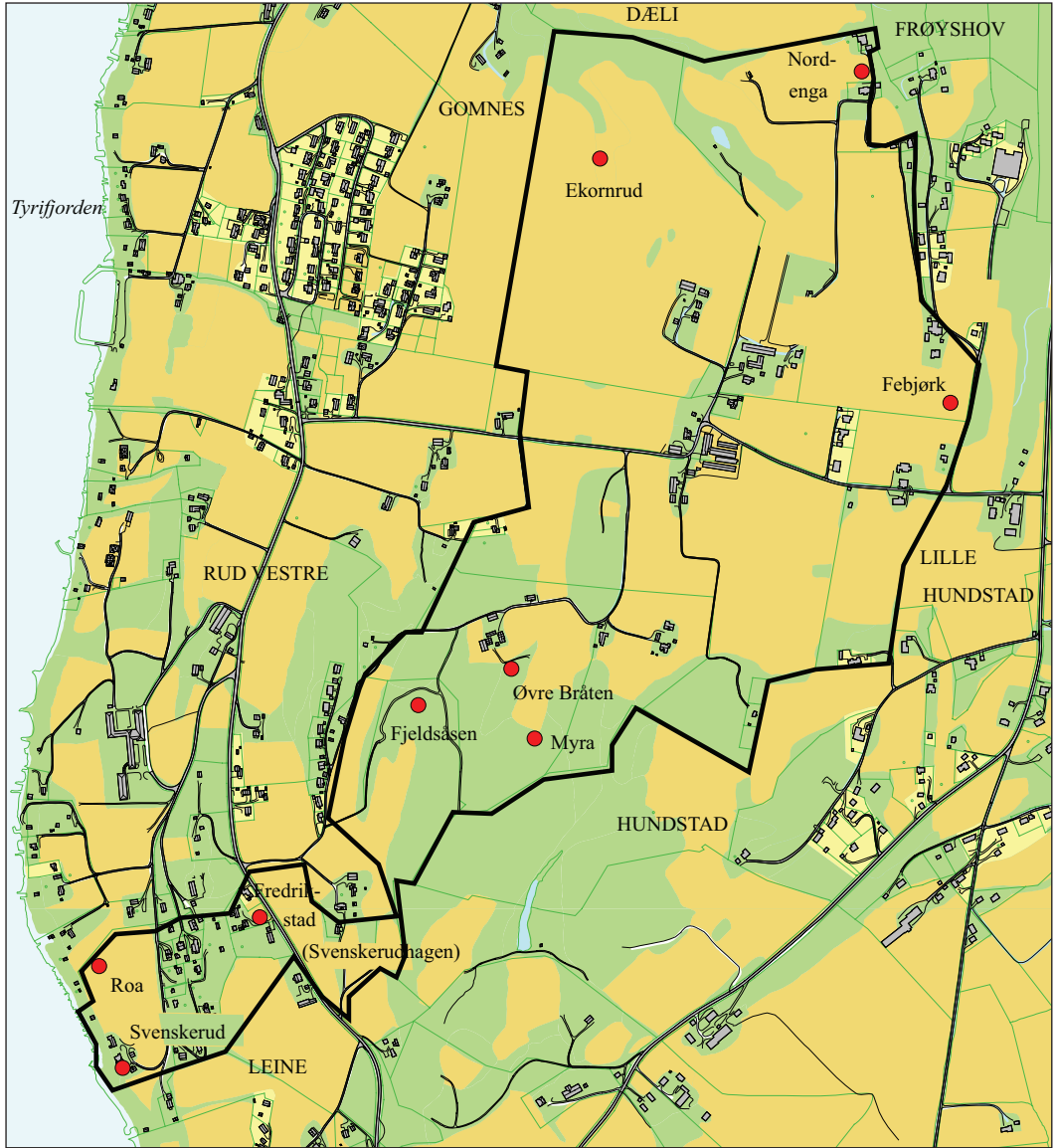
Mathias Mortensen døde i 1888 som fattiglem på Gomnes. I kirkeboka er anført at han var født på Frognøya, og døde av «sindsygdøm».

Sønnen, Martin Mathiassen (f. 1856), giftet seg i 1881 med Annette Randine Borgersdatter Hurum (f. 1857). Han var da dagarbeider i Åsa i Norderhov. De eide Sundet (ved Kroksundødegården) i 1890-årene, og fikk minst fire barn: Marte Mathilde, Anne Maria, Bernhard og Anne Marie – se bind 1 s. 163.

¹⁵³ Ifølge kirkeboka var hun datter av Nils Olsen i Nordre Hønefoss.

¹⁵⁴ Mathea Christiansdatter Fjeld ble g. 1874 i Norderhov m. arbeider Anders Nicolai Ellingsen Vakereie (sønn av Elling Andersen). I 1888 bodde de i Drammen. Før hun giftet seg, fikk hun i 1873 en datter, Randine, med ungkar Johan Kristiansen fra Ås (da kalles hun «selveierdatter»).

¹⁵⁵ Etter Harald Ruud og Aage Fjeld.

Myra

Myra var plass under Nordigarden Fjeld og lå cirka 150 meter sørøst for tunet i Bråten (må ikke forveksles med gården Myra Fjeld, som var selvstendig bruk fra 1757). *Lars Hansen* (f. ca. 1795) var husmann i Myra rundt 1830. I 1865 var han 71 år gammel og satt fortsatt på plassen med hustru *Gunhild Hansdatter* (45) og to sønner fra Lars Hansens tidligere ekteskap med Ingrid Engebretsdatter: Engebret (30, jernbanearbeider, seinere eier av gnr. 38/22 Myra) og Johan (18). De hadde 1 hest, og årlig utsæd på plassen var $\frac{1}{4}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 2 t. poteter.

Lars Hansen var gårdmannssønn fra Nordigarden Fjeld, og var gift tre ganger. Hans første hustru var Anne Marie Pedersdatter Svarstad (1795–1832). De giftet seg i 1816, og vi kjenner sju av deres barn: Marte Marie (f. 1816),¹⁵⁶ Ole (f. 1818),¹⁵⁷ Anders (f. og d. 1821), Anders (f. 1822), Hans (f. 1825), Peder (f. og d. 1831, tvilling) og Borger (tvilling, 1831–1832, tvilling).

Lars giftet seg igjen i 1835 med Ingrid Engebretsdatter Hjelmrud fra Veme, og de fikk to barn: Engebret (f. 1836) og Johan Christian (f. 1848).

Lars Hansens tredje hustru var Gunhild Kristine Hansdatter Nakkerud (1821–1875), som var født i Lier. De giftet seg i 1858.

Lars Hansen Fjeldseie døde som fattiglem i 1875, 80 år gammel (se egen sak). Myra ble utskilt fra Nordigarden Fjeld i 1865 (gnr. 38/22 Myra og Torstensløkken), men har trolig ikke vært bosatt siden 1875. Fra 1919 har Myra vært en del av Bråten. Stein fra grunnmuren og rydningsrøyser ved plassen ble kjørt til Gomnes, og brukt ved bygging av moloen der i 1990-årene. Bygninger på plassen var stue, uthus og smie (som lå i skogkanten et stykke unna de øvrige husene).

Febjørk

Febjørk var plass under Nordigarden, og lå lengst øst i Fjelds gård-svald, på grensen mot Hundstad (ved Skinnillveien). Den var husmannsplass i forholdsvis kort tid. I 1828 bygslet Gulbrand Hansen Fjeld bort husmannsplassen Febjørk til *Helge Haagensen* og hustru

BRANT INNE

Lars Hansen Myra brant inne i 1875 da stua på plassen gikk opp i flammer. I kirkebo-ka er det anført: «... som han selv hadde antændt ilden og ladet sig indebrænde». Tidligere på dagen hadde Lars vært innom Karen Fjeld på nabobruket Bråten, og spurt om hun eide noe inne i bygningen i Myra. Da ville han gjerne at hun skulle hente det. Han var ofte i Bråten og fikk mat, og i den vesle smia si flikket han på kjeler og annen redskap for naboene. Men Karen svarte at hun ikke eide noe der. Samme kveld brant stua i Myra, og Lars omkom.*

* Fortalt av Karen Fjelds oldebarn, Halvard Ruud (f. 1936).

¹⁵⁶ Marte Marie Larsdatter Fjeldseie fikk i 1841 en datter Anne med Nils Kristoffersen Frøshaug, og i 1847 en sønn Lars med Engebret Larsen Gommæs (begge utenfor ekteskap).

¹⁵⁷ I 1854 utvandret Ole Larsen Fjeld (35) til Amerika med hustru Maren Elisabeth Isaksdatter (33) og to barn: Hans Andreas (5) og Anne (2). Maren Elisabeth var datter av Isak Christensen Fjeld på Nordre Fjeld (Vestigarden/Oppistua).

Marie Hansdatter (fra Svarstad) mot en årlig avgift på 9 spesidaler og «en del arbeid». Helge Haagensen ble i 1834 selveier i Bing i Frøysuåsen – se bind 3 s. 407.

I dag er det et jorde under Nordigarden som blir kalt Febjork. Plassen lå trolig der.

Øvre Bråten («Thores»)

Denne plassen hørte under Nystua Fjeld (seinere under Bråten), og lå 60 meter sørvest for gårdstunet i Bråten. I 1801 var det trolig her jordløs husmann og dagarbeider *Anders Johnsen* (38) bodde med hustru *Mari Larsdatter* (40). Det var hans første og hennes andre ekteskap. Da de giftet seg i 1793, bodde begge på Hundstad. I 1801 satt de i Øvre Bråten med én sønn, Nils (8), og en losjerende, Maria Christensdatter (19, ugift, lever av håndarbeid) samt sistnevntes «uægte» sønn, Peder Pedersen (1). Husmann Anders Johnsen Fjeldseie døde i 1822, 60 år gammel.

I 1820-årene var det sønnen, *Nils Andersen* (f. 1793), som satt på plassen med hustru *Kari Olsdatter*. Mens de bodde her, fikk de én datter, Maren (f. 1820).

Fra 1827 het husmannen i Øvre Bråten *Ole Pedersen*. Han satt på plassen i hvert fall til 1830.

I 1865 bodde daglønner *Thore Olsen* (66, f. i Norderhov) i Øvre Bråten med hustru *Ragnhild Hansdatter* (66, f. i Norderhov) og to barn: Ole og Inger – se nedenfor. De hadde ingen husdyr eller utsæd.

Thore Olsen (1799–1885) var sønn av Maria Henriksdatter og Ole Thoresen Sørgefoss. I 1845 var han husmann i Haugseie på Tyristrand, og i 1849 i Byeie på Røyse. Vi kjenner seks av barna i hans ekteskap med Ragnhild Hansdatter (f. 1800):¹⁵⁸

* Peder (1834–1905), seinere husmann i Faltinrud og «Tores» under Søndre By, g.1 m. Andrine Paulsdatter (1827–1898) fra Oslo, fire barn: Johanne, Elise Randine, Thea Pauline og Petra Antonie. Peder g.2 m. i 1898 m. Lovise Nilsdatter Monsebråten (f. 1857), én datter Hilda (Lovise hadde Nils og Helga fra tidligere) – se bind 3 s. 242–243.

* Marte Marie (1837–1895), g.m. Elling Andersen Stein (1841–1923), seinere i Hodtehagen, seks barn: Anne Randine, Thorvald, Karen Marie, Hans Johan, Edvard Martin og Marte Karine

* Ole (1841–1911), murer, fra 1884 eier av Hukebakk under Leine, g. 1866 m. Anne Marie Pedersdatter Lehne (1841–1933), 10 barn: Peder, Andreas, Anne Randine, Peder, Thorvald, Hans, Ole, Martin, Gustav og Nils – se gnr. 215/6 Hukebakk.

¹⁵⁸ Etter Terje Lehnets opptegnelser.

* Anne Marie (f. 1845), tvilling, g. 1868 m. Anders Olsen (f. 1835) fra Sve-
rige, minst én datter Lovise f. 1868.

* Helle (f. 1845), tvilling, i 1865 tjenestejente i Vestigarden Fjeld.

* Inger (f. 1849), g. 1878 m. Johan Laurits Simonsen (f. 1855) fra Vestfos-
sen i Øvre Eiker. Ingen hadde fra tidligere én datter Ragna Thora Helene (f.
1874) med Torstein Helliksen fra Jarlsberg.

Etter tradisjonen på Bråten ble plassen kalt «Thores», rimeligvis
etter Thore Olsen. Kjellerhull og tufter etter stua er fortsatt synlige.
Den ble revet en gang før 1900.¹⁵⁹

Nordenga

Nordenga var plass under Nystua. I årene 1824–28 var *Ole Ander-
sen Fjeld* (f. 1792) husmann her. Han var «uekte» sønn av Dordi
Danielsdatter Fjeld (Svenskerud) og Anders Eriksen Vaker. Ole
Andersen var gift to ganger, først i 1815 med enka *Guri Madsdat-
ter Fjeld* (1784–1824), og de fikk to barn: Marte (f. 1816) og Dani-
el (f. 1820). Etter Guris død i 1824 giftet Ole seg igjen i 1827 med
Marte Torkildsdatter Fjeldseie, og de fikk én sønn, Gulbrand (f.
1826).

Mellom sine to ekteskap ble Ole i 1825 utlagt som barnefar til
Lisbeth Ellingsdatter Gomnæs' guttebarn Gulbrand (f. 1825). Da
hadde han tre år tidligere, i 1822, også blitt utlagt som barnefar til
Berte Engebretsdatters sønn Anders. I 1829 flyttet Ole Andersen
med hustru og tre barn til Rakkestad i Østfold.¹⁶⁰

I 1830-årene var *Kristen Kristensen* (f. 1802) husmann i Fjelds-
eie. Han overtok trolig etter Ole Andersen i Nordenga. I 1865 ble
han selveier (seinere gnr. 38/28 Nordenga), men skjøte ble først
utstedt til sønnen, Hans Kristiansen, i 1888. Kristen Kristensen var
gift med *Marie Hansdatter* (f. 1810), og de hadde minst seks barn
– se Nordenga gnr. 38/28.

Roa

Roa var plass under Søgarden Fjeld, og ble rundt 1820 delt i to
plasser. I 1801 var *Torsten Christensen* (27) husmann på en plass
under Søgarden – trolig Roa.¹⁶¹ Han var ugift, og satt på plassen

¹⁵⁹ En gang i 1870– eller 1880-årene druknet en liten pike fra Thores i brønnen på
Bråten. Karen Hansdatter Fjeld (oldemor til Hallvard Ruud) satt i fjøset og mel-
ket, og så barnet gå forbi husene i retning brønnen. Da hun så etter jenta etterpå,
hadde hun falt i brønnen og druknet (fortalt av Hallvard Ruud).

¹⁶⁰ Etter Ole Yttri.

¹⁶¹ Det var to Roa-plasser under Søgarden Fjeld, og under Vestre Rud var det en
plass som het Roaløkka.

med sin mor, Aase Torstensdatter (57, enke) og søster Ingeborg Christensdatter (24, ugift).¹⁶² De hadde et fosterbarn, Anders Jensen (10). Torsten Christensen (1774–1823) ble i 1811 gift med *Ragnhild Hansdatter Toresplassen* (1788–1828), og vi kjenner fem av deres barn:¹⁶³

* Christen (f. 1812), konfirmert i Norderhov i 1830, var da tjener på Gusgården.

* Hans (1814–1815), d. 1/2 år gammel.

* Hans (f. 1816), g. 1847 m. Anne Thorine Thoresdatter.

* Jonas (f. 1818), konfirmert 1833.

* Maria (f. 1821), konfirmert 1837.

Torsten Christensen var husmann til han døde 49 år gammel i 1823. Hans mor Åse Torstensdatter døde som legdslem i Fjeldseie i 1821, 86 år gammel.

I årene 1824–27 het husmannen her *Henrik Roa*.¹⁶⁴ Han ble fra 1824 etterfulgt av sønnen, *Engebret Henriksen*, som i 1826 giftet seg med *Ragnhild Hansdatter*, enke etter den tidligere husmannen Torsten Christensen. De fikk to barn: Mari (f. 1825)¹⁶⁵ og Karen (f. 1827).

Ragnhild Hansdatter døde i 1828, 40 år gammel. Engebret flyttet da fra Roa. I 1830 ble han utlagt som barnefar til et pikebarn, Anne, med Anne Marie Andersdatter Midthaug-eie fra Norderhov.

Ny husmann i Roa fra 1829 var *Peder Jensen*. Han var gift med *Marie Kristiansdatter*, og mens de bodde i Roa fikk de én datter, Anne (f. 1830).

Seinere satt *Peder Svensen* som husmann på plassen. Han ble selveier i 1854 – se gnr. 38/3 Roa.

På den andre Roa-plassen satt *Gulbrand Johannesen* som husmann sist i 1820-årene. Han giftet seg i 1827 med *Marie Fredriks-*

¹⁶² Ingeborg Christensdatter fikk i 1804 en datter Anne med Hans Andersen Sonerud, som var gift og bosatt i Sonerud i Steinsfjerdingen. Ingeborg var da bosatt i Rudseie. I 1816 fikk Ingeborg enda én datter, Åse, og også denne gang ble Hans Andersen Sonerud utlagt som barnefar. Barnet døde 10 dager gammelt og Ingeborg Christensdatter bodde da i Roa – se bind 2 s. 225.

¹⁶³ Da Torsten Christensen giftet seg i 1911, var han ifølge kirkeboka bosatt i Roa under Vestre Rud. Kanskje presten skrev feil i farten, i 1801 var Torsten husmann under Fjeld.

¹⁶⁴ Henrik Roa *kan* være identisk med Henrik Olsen (28), som i 1801 var husmann under Skogstad i Åsbygda med hustru Maria Engebretsdatter (46) og tre barn: Erik (17), Anne (14) og Engebret (10). Det var Henriks første og Marias andre ekteskap. Det kan også være Henrik Olsen (60), som i 1801 var husmann i Kolkineie på Tyrstrand, og satt der med hustru Mari Olsdatter (43) og fem barn: Ole (16), Anders (12), Engebret (8), Guri (5) og Kari (2).

¹⁶⁵ Mari ble født før foreldrene inngikk ekteskap.

datter *Trøksle*. Mens de bodde i Roa, fikk de én datter, Kirstine (1828–1833).

Seinere var *Gulbrand Johannesen* og *Ragnhild Gundersdatter* (1798–1875) husmannsfolk her. Vi kjenner én datter, Maria (f. 1835), som i 1858 ble gift med Magnus Pedersen. De var seinere husmannsfolk i Svenskerudhagen (Fredrikstad), før de i 1888 ble selveiere på Fredrikstad – se gnr. 38/32 Fredrikstad.

Denne Roa-plassen ble utskilt i 1865 og solgt til Even Andreassen Dæhli – se gnr. 38/6 Roa.

Ekornrud

Ekornrud var plass under Myra Fjeld. I 1790-årene var *Gulbrand Svensen* (f. 1763) husmann under denne gården, og han satt trolig i Ekornrud. Han var fra Lille Svarstad, og ble i 1785 gift med *Mari Olsdatter* (f. 1758), som var gårdmannsdatter i Myra Fjeld. I 1801 var de husmannsfolk under Sollerud i Aker, og seinere igjen under Fjeld. Vi kjenner sju av deres barn: Sven (f. og d. 1786, d. 14 dager gammel), Kristina (f. 1787), Johanne (f. 1791), Sven (1793–94, d. 1 år gammel), Olea (f. 1795), Sven (f. 1797) og Nils (f. ca. 1800).¹⁶⁶

I 1806 ble «gift mand» Gulbrand Svensen Fjeldseie utlagt som barnefar til Mari Danielsdatter Fjeldseies datter, Lisbeth. I kirkeboka er anført at Mari Danielsdatters ektemann, husmann Johannes Henriksen fra Modum, «for nogle Aar siden forladt hende».¹⁶⁷

I 1826–27 var *Ole Torstensen Lehne* husmann i Ekornrud. Han ble etterfulgt av *Peder Andersen* i 1829–30. Ekornrud ble utskilt i 1839 og solgt til den tidligere husmannen Ole Torstensen for 250 spesidaler – se gnr. 38/16 Ekornrud.

Svenskerud

Svenskerud var plass under Stua Fjeld, og lå inntil en plass under Leine som het Snupperud (også kalt Sumperud). De lå der eiendommen Solheim (Thaulow) ligger i dag.

¹⁶⁶ Før hun giftet seg, fikk Mari Olsdatter en sønn, Isak, med gevorben (vervet) soldat Syver Larsen ved Det nordenfjeldske regiment. Isak Syversen er trolig identisk med han som i 1801 var tjenestedreng på Nedre Ullern i Aker, 18 år gammel.

¹⁶⁷ Mari Danielsdatter (f. 1769) var datter av husmann Daniel Jensen og hustru Kirsti Andersdatter i Søholeie. I 1799 giftet hun seg i Heggen kirke på Modum med Johannes Henriksen, og bodde siden i Torsby-eie (1800) og Bjølgerud (1801) på Modum. I 1806 var Mari Danielsdatter bosatt på Fjeld på Røyse, og i kirkeboka er innført at hennes mann hadde reist fra henne. Men Johannes Henriksen må ha vendt tilbake, for i 1809 fikk de igjen barn sammen (de bodde da på Fjeld). Maris to barn med Johannes Henriksen var Berte (f. 1800) og Helle (f. 1809). (Etter Ole Engebretsen Yttri.)

I 1750-årene var *Juul Eriksen* (1723–1766) husmann på Fjeld, og han satt trolig i Svenskerud. Han var sønn av av Erik Halvorsen Hundstad, som døde på Fjeld i 1755, cirka 70 år gammel. Juul Eriksen var gift med *Anne Christensdatter Lehne* (1728–1810), og vi kjenner seks av deres barn:

* Christen (1751–1815), seinere husmann i Hagastua under Gomnes, g.m. Kari Olsdatter, vi kjenner sju barn: Juul, Ole, Erik, Paul, Paulina, Mari og Marte – se omtale av Hagastua under Gomnes (som husmannsplass).

* Mari (1755–1791), ugift, d. 36 år gammel.

* Erik (1757–1838), husmann i Teigen under Dæli, seinere på Gomnes, g. 1782 m. Eli Svendsdatter Svarstad (f. 1758), fem barn: Ole (f. 1782), Kristen (f. 1785), Anne (f. 1787, g.m. husmann Nils Olsen, minst fem barn – se Søndre Gomnes), Juul (f. 1791, d. som barn) og Juul (f. 1796).

* Engebret (1760–1843), g.1 i 1797 m. Mari Danielsdatter Fjeld (1762–1807),¹⁶⁸ fire barn: Kari, Anne, Juul og Daniel. Engebret g.2 i 1808 m. Gunhild Olsdatter Lehne (1780–1862), tre barn: Mari, Anne og Lisbeth – se gnr. 217/10 Svenskerud.

* Paul (f. og d. 1764), d. 2 dager gammel.

* Rønnaug (f. 1767), g. 1789 m. Nils Olsen Dæhli (f. ca. 1764), seinere husmann i Gommeseie (1791 og 1794) og i Fjeldseie (1799), i 1801 på en plass under Bønsnes med fire barn. Vi kjenner fem av deres barn: Juul (f. 1789), Mari (1791–1793), Ole (f. 1794), Mari (f. 1796) og Christen (f. 1799).

Anne Christensdatter og Juul Eriksen var husmannsfolk på Nordre Haug på Tyristrand i 1762. Seinere flyttet de til en plass under Bønsnes, hvor han døde i 1766, bare 43 år gammel. I 1801 satt Anne Christensdatter som enke i Bønsnes-eie.

I 1762 satt husmann *Iver Paulsen* (1736–1813) i Svenskerud med hustru *Lisbeth Pedersdatter* (1739–1805). Iver Paulsen var fra Rytteraker, mens Lisbeth Pedersdatter var datter av Peder Larsen Gommæs og Ragnhild Pedersdatter (søster av Poul Putten). Fra 1769 finner vi Lisbeth og Iver i Bønsnes-eie (plassen Kroken), og i 1801 var de husmannsfolk i Dal under Fjelstad. Da Iver Paulsen døde i 1813, bodde han på Leine. Vi kjenner åtte av deres barn: Gunnor, Paul, Nils, Peder, Ragnhild, Marte, Lisbeth og Johannes – se Kroken under Bønsnes.

I 1773 var *Daniel Nilsen Fjeld* (1736–1812) husmann i Snuppe-
rud. Da lånte han 33 riksdaler av prokurator Nachschow mot pant i husene på plassen. Han var tidligere husmann i Rønnerstua under

¹⁶⁸ Mari Danielsdatter (f.1762) var datter av Daniel Nilsen Fjeld og Mari Olsdatter, selveiere i Svenskerud fra 1793. Engebret hadde en «uekte» sønn, Christen (f. 1785), med Ragnhild Christensdatter Helgeland.

Nordre Gomnes, og eide i årene 1760–66 en gårdpart av Søndre Gomnes. Fra 1779 var Daniel husmann i Svenskerud. I 1793 kjøpte han Svenskerud og ble selveier – se omtale av Svenskerud (del av gnr. 217/3 Solheim).

Fredrikstad (Svenskerudhagen)

Svenskerudhagen (siden kalt Fredrikstad) var plass under Vestigarden. I 1865 satt her husmann med jord og snekker *Magnus Pedersen* (37, f. i Sverige) med hustru *Marie Gulbrandsdatter* (31) og to barn: Johan Peter (5) og Maren (2). De hadde 1 ku, og sådde $\frac{1}{2}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. bygg, 1 t. blandkorn og 4 t. poteter.

I 1887 ble det holdt utleggsforretning hos Magnus Pedersen Fjeld (til kasserer N.G. Gommæs for kr. 214,93) med utlegg i hus og avling for 1887 av plassen Fredrikstad (tinglyst under Vestigarden Fjeld). Dette viser at Magnus Pedersen selv eide husene på plassen. Han ble selveier i 1888 – se gnr. 217/32 Fredrikstad med Ekra og Fjeld.

Ukjent plass under Vestigarden

På en plass under Vestigarden Fjeld satt i 1865 husmann med jord *Ole Hansen* (46) med hustru *Barbro Olsdatter* (48, f. i Gol i Halvingdal) og fire barn: Peder (12), Martin (10), Maren (7) og Thorvald (1). De hadde ingen husdyr, og sådde 1 t. blandkorn og 2 t. poteter.

Barbro Olsdatter Svello (f. 1821) fra Gol og Ole Hansen Fosshaug (f. 1824) – alderen som ble angitt i folketellinga 1865 var noe omtrentelig – bodde i 1900 hos sønnen Martin Olsen Fjeld (f. 1856), som fra 1896 var eier av Øvre Gomnes på Røyse – se gnr. 218/8 Øvre Gomnes.

Boligeiendommer utskilt fra Fjeld

– se kapittel 12 (om boligområdet på Gomnes).

Nytteieendommer på Røyse – utskilt fra Fjeld

Noregløtt gnr. 217/50 – Tyrifjordveien 62

Utskilt fra gnr. 38/10 Solheim (Thaulow) i 1946 solgt til Ingeborg Gulbrandsen (f. 1897) for 798 kroner. Ingeborg Gulbrandsen giftet seg i 1956 med Ole Håverstad. I 1970 ble eiendommen solgt til Terje Fredrik Henriksen (f. 1942) fra Oslo for 25.000 kroner.

Draggbu gnr. 217/53 – Tyrifjordveien 37

Utskilt fra gnr. 38/6 Roa (del av Solheim/Thaulow) i 1946 og solgt til Ringerike Sportsfiskerforening for 1.000 kroner. Foreningen er fortsatt eier, og hytta brukes av medlemmene.

Løvli gnr. 217/54 – Tyrifjordveien 74

Utskilt fra gnr. 38/3 Fjeld (del av Solheim/Thaulow) i 1947, og ved gavebrev i 1950 overdratt til Henny Christiane Thaulow (f. 1911). Hun solgte i 1953 eiendommen til Arne Gomnes (f. 1899) for 1.400 kroner. I 1966 solgte sistnevntes enke, Olga Gomnes, den til Tor Kristian Tvetter (f. 1942) fra Oslo for 35.000 kroner.

Gimle (Trollstua) gnr. 215/29 og 217/62 – Tyrifjordveien

I 1945 ble det fra Solheim (Thaulow) utskilt en parsell (gnr. 215/29 Breidablikk) som ble solgt til brødrene Åge Meidell Bjørndal (f. 1911) og Jens Egil Bjørndal (f. 1914) for 3.000 kroner. De bygde i 1946 en hytte her. Seinere kjøpte Åge Meidell Bjørndal flere tilleggsparceller, og bygde ytterligere én hytte i 1954. Parsellene var: I 1951 gnr. 217/58 Breidablikk 2, i 1952 gnr. 217/62 Gimle (4.000 kroner), i 1952–53 gnr. 217/64 Tomtebo (2.600 kroner) og gnr. 217/67 Gimle II, i 1953 gnr. 215/33 Breidablikk 3, og i 1954 gnr. 217/55 Trollstua.¹⁶⁹ De seks parsellene har siden vært å betrakte som én eiendom. I 1980 ble den overtatt av Aage Meidell Bjørndals brordatter, Bjørg Elisabeth Bjørndal (f. 1955), med bruksrett for Mary og Aage Meidell Bjørndal i deres levetid. Bjørg Elisabeth Bjørndal er bosatt i Oslo.

Heimen gnr. 217/56 – Tyrifjordveien 76

Utskilt fra gnr. 38/3 Fjeld (del av Solheim/Thaulow) i 1947, og ved gavebrev i 1950 overdratt til Else Helene Thaulow (f. 1922). I 2000 ble eiendommen overdratt til Nils Henrik Thaulow (1941–2005) for 50.000 kroner. Siden 2005 har Astrid Thaulow (f. 1947) vært eier. Hun er bosatt i Gran på Hadeland.

Fuglesang gnr. 217/59 – Tyrifjordveien 72

Utskilt fra gnr. 38/6 (del av Solheim/Thaulow) i 1949 og solgt til Rolf Olsen (f. 1905) for 12.000 kroner. I 1972 overtok hans døtre,

¹⁶⁹ Parsellen Trollstua ble utskilt fra gnr. 38/3 Fjeld (del av Solheim/Thaulow) i 1947, og ved gavebrev i 1950 overdratt til Frida Jeanett Thaulow (f. 1911). Hun solgte den ubebygde tomte videre til Meidell Bjørndal i 1954.

Ved hytta til gårds karen på Søgarden Fjell, Oskar Gornes (1909–1979), rundt 1960. Fra venstre: Eldbjørg Røttereng (som vokste opp i Søgarden Fjeld), Inger Lovise Ruud f. Fjeld, Hans Ultvedt (sønn av Andrea Fjeld) og Oskar Gornes.

Aud Lehne (f. 1937) og Kari Buraas (f. 1942). Siden 1995 har Kari Buraas vært eneeier. Hun er bosatt i Oslo.

Eiendommen er på 1,2 dekar.

Bjørk gnr. 217/60 – Skinillveien 6

Utskilt fra gnr. 38/21 Østigarden Fjeld i 1949, og i september 1950 solgt til Einar Mathiesen (f. 1902) for 1.700 kroner. I 1994 ble eiendommen overdratt til Audhild Bjørk Nordberg (f. 1925) på Bekkestua i Bærum og Berit Bjørk Isøy (f. 1928) på Nordberg i Oslo.

Bakkely gnr. 217/63 – Nordre Fjells vei 39

Utskilt fra gnr. 217/19 Nordre Fjeld i 1951 og solgt til Olav Andersen (f. 1900) for 970 kroner.

Etter hans død i 1965 fikk Borghild Andersen uskiftebevilling, og satt som eier til 1978, da hun skjøtet eiendommen over til Steinar Andersen (f. 1946). Eier i dag er Steinar Andersens dødsbo (ved hans kone Eli Andersen). Eiendommen er på 1,1 dekar.

Solstua gnr. 217/66 – Tyrifjordveien 64

Utskilt fra gnr. 217/6 (del av Solheim/Thaulow) i 1952, og i oktober 1972 solgt til Olav B. Olsen (f. 1906) for 1.000 kroner. I 1980 var det hjemmelsovergang til arvingene, og i 1987 ble hytta overtatt av datteren, Astrid Pedersen (1943–2003). Etter hennes død i 2003 har hennes mann, Erik Pedersen (f. 1942), vært eier. Han er bosatt i Oslo.

Fjellheim gnr. 217/70 – Fjellsveien 80

Denne hytta ligger i Kalvebråten, og ble i 1956 utskilt fra Søgarden Fjeld og solgt til den mangeårige gårds karen på gården, Oskar O.

Gomnæs (1909–1979), for 600 kroner. I 1980 var det hjemmels-
overgang i henhold til testamente og skifteattest til Ann-Karin Røt-
tereng (f. 1960) og Kristin Røttereng Solbakken (f. 1958), som er
døtre av Eldbjørg Synnøve Solheim (som vokste opp i Søgarden
Fjeld) og hennes mann Alf Røttereng på Lillehammer. Siden 1997
har Ole Andre Røttereng (f. 1964) vært eier. Han er bosatt i Oslo.

Festetomt nr. 2 under Østigarden Fjeld

Hytta ligger rett sør for smia i Østigarden Fjeld. Tomta ble i 1963
festet av Hedvig og Olav Fuglén fra Oslo. Den eies i dag av Hedvig
Fuglén.

Gomnes ligger på vestsida av Røyse, og var i middelalderen en av Holes største gårder. I 1624 var den samlede landskylda for de tre Gomnes-brukene 137 ½ lispund, og ingen annen gård i bygda hadde da større skyld. Gården grenser i nord mot Onsaker, i øst mot Dæli og Fjeld, i sør mot Vestre Rud og i vest mot Tyrifjorden (Nordfjorden).

Betydningen av gårdsnavnet antas å ha sammenheng med det gamle mannsnavnet *Gumi* (oldnorsk *Gumi* betyr *mann*, samme ord som i *brudgom*), og neset som stikker ut i Nordfjorden ved Storelvas utløp.¹

Gården er trolig ryddet i løpet av de siste hundreårene før vår tidsregning startet. Det er Nordre Gomnes som ligger på neset ved fjorden, mens Midtre og Søndre Gomnes ligger lenger syd, og så langt inn fra fjorden at man ikke lenger kan snakke om beliggenhet på et nes. Det *kan* derfor være grunn til å anta at Nordre Gomnes er den opprinnelige Gomnes-gården,² men dette er usikkert.

Den første bonden på Gomnes som vi kjenner navnet på, er BENEDIKT AV GOMNES, som rundt år 1200 var en av baglerhøvdingene som førte an i kampen mot birkebeinerne og deres kongsemne, Sverre Sigurdsson. Baglerne hadde støtte hos småkonger og lokale høvdinger, og kjempet *med* biskopene *mot* et sterkt nasjonalt kongedømme.³ Benedikt av Gomnes var lendmann på Ringerike i 1204, og en slik stilling fikk i første rekke de som selv eide en stor gård, og som hadde rikdom og en sterk ætt i ryggen. Benedikt

¹ Tidligere skrivemåter er Gumanesi (1311), Gummenesse (1446), Gummenese og Gwmenes (1454), Gommænæss (1456), Gummenesz (1514), Gumnes (1528), Gummeness (1542), Gummenes (1578, 1604 og 1617), Gomnes (1657 og 1723). En annen betydning av Gumi er «ung sau» (navnet på bruket Gomserud i Nordrehov antas å ha sitt opphav i ordet «gumsa» - hunsau).

² Briså (1996) s. 128.

³ En annen ringeriking som var blant lederne i baglerpartiet var Filippus av Veien, som ble deres sysselmann i Borgarsysla (Østfold). Han døde «sottedød» (på sotteseng) i Tønsberg i 1207.

GRAVHAUG

I en innberetning fra sogneprest Kierulf til Oldsagkommissionen i 1810 nevnes rundt 30 gravhauger i Hole, beliggende på 10 navngitte gårder – deriblant Gomnes. Disse var «runde hauger, uten stenlægning, med en liden fordybning i midten af deres øverste overflade». Nærmere opplysninger om haugen på Gomnes kjennes ikke.*

* Universitetets Oldsaksamlings årsberetning 1876, s. 153.

STEINALDERØKS

En gang i 1940-årene fant Ole Kristiansen Gomnes en steinøks i en åker på gården sin (Gomnes bnr. 6). Den ble rundt 1950 gitt som gave til Stadum skole, og befinner seg i dag på Røyse skole.*

* VV. i Ringerikes Blad 24. november 1953.

Gornes sett fra nordvest.
Nærmest de to Nordre Gornes-gårdene. I bakgrunnen til høyre ser vi Søndre Gornes.
Bildet er fra 2006.

© Fotograf Marit Fagerli

deltok på flere av baglernes hærferder. Etter at Inge Bårdsson var blitt konge i 1204, dro han over til Bergen, hvor han falt i et slag på Lavranskirkegården i 1206. Vi mangler kilder som kan dokumentere at Gornes ble krongods etter at baglerne var endelig slått, men det er sannsynlig.⁴

I 1311 ble AMUND PÅ GORNES (*à Gumanesi*) nevnt i et middelalderdiplom i forbindelse med salg av gårdparter i Fossen i Haug på Eiker. Neste gang Gornes er nevnt i en skriftlig kilde, er i 1446,

⁴ Baglerne ble slått i 1217, men i 1219 organiserte Sigurd Ribbung restene av hæren og bød på spredt motstand mot makthaverne inntil sin død i 1226 – se omtale av Frognøya.

SVERD FRA BRONSEALDEREN

Da en kjeller skulle graves ut på en av Gornes-gårdene sist i 1850-årene, fant man et 19 1/2 tommer langt sverd av bronse som antas å stamme fra bronsealderen (1800–500 f.Kr.) I 1870-årene ble det levert til Oldsaksamlingen en 4,8 cm lang bronsenøkkel fra middelalderen, som også var funnet på Gornes, og rundt 1880 ble et klebersteinskar fra samme periode funnet i jorda på gården. En nøkkel av jern skal også være funnet her rundt 1876. I 1962 ble det funnet en jernøks på halvøya som stikker ut i Tyrifjorden, et stykke opp fra stranden og «helt i dagen». Øksebladet er 8,7 cm langt og 5 cm bredt over eggen, og antas å stamme fra vikingtida. Dessverre har vi ikke nærmere opplysninger om funnsted for noen av disse fornminnene.*

* C2342 (sverd), C7963 (bronsenøkkel), C7964 (jernnøkkel), C9985 (klebersteinskar) og C30604 (jernøks). Bronsenøkkelen var en gave fra Ole Dæhli på nabogården Dæli, mens jernøksa ble gitt til Oldsaksamlingen av finneren, Lasse Bækkum fra Sollihøgda.

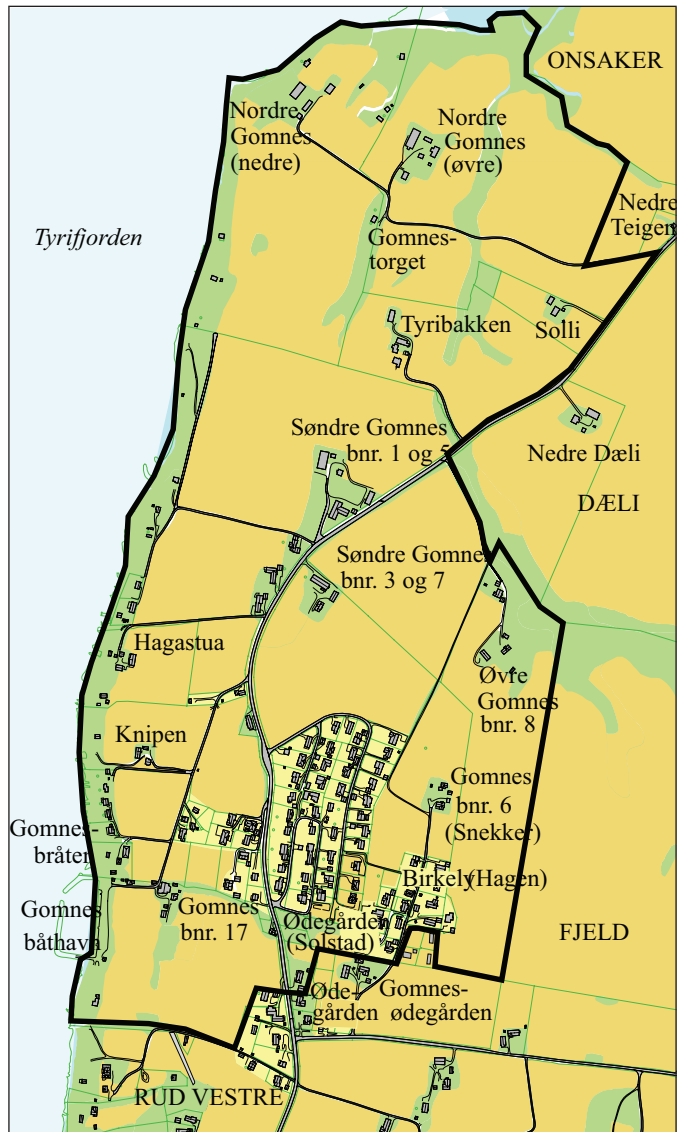
da Helge Ansteinsson bekreftet ovenfor to lagrettemenn at han hadde solgt Fægri, Heieren og Heieren-fossen på Tyrstrand til HERMUND SIGURDSSON, og at han hadde fått hele betalingen. Dokumentet er utstedt på Gomnes, og da må Helge eller Hermund ha bodd der, mest sannsynlig var det Hermunds gård. De tre eiendommene på Tyrstrand ble solgt «med alle de luter og lunnender som ligger eller har ligget (til) fra gammel og ny tid, utagards og innagards».⁵

I 1542 og 1577 lå Fægri under Søndre (Midtre) Gomnes, noe den gjorde fram til rundt 1700.⁶

I 1454 overdro en mann ved navn BIRGER OLAFSSON hele Aslestad gård i Vardal samt sin eierpart i Gomnes i Hole på Ringerike til høvedsmannen på Akershus, ridder HARTVIG KRUMMEDIKE, som del av et forlik etter at Birger hadde fornærmet høvedsmannen. Av Krummedikes jordebok i 1456 går det fram at han da eide en part i Søre Gomnes som «renter 1 fjerding av 2 pund om året».⁷

I 1514 het brukeren REIER GOMNÆS. I 1528 var det to brukere på Gomnes som betalte skatt. Det var BØRGER GOMNÆS og PEDER GOMNÆS, og de satt på hver sin gård, rimeligvis Nordre og Søndre Gomnes, men vi vet ikke hvem som satt på hvilken gård.

I 1577 var Søndre Gomnes delt i to (eller en tidligere ødegård var ryddet og blitt eget bruk), og vi hadde dermed tre Gomnes-gårder, som ved matrikuleringen på 1600-tallet fikk matrikelnr. 11, 33 og 42:

⁵ Lagrettemennene var Gunnvald Hallvardsson og Torgils Gjurdsson. DNV 736 15. mars 1446 (E.F. Halvorsens oversettelse).

⁶ Halvorsen (1954), s. 11. Heieren lå i 1577 under Gomnes' nabogård Onsaker.

⁷ E.F. Halvorsens ekserpter.

RYDNINGSRØYS – ELLER FORNMINNE?

Ved rydding av et nydyrkingsfelt på Søndre Gomnes (bnr. 3) høsten 1932 kom eieren, Johan Løken, over en steinrøys på cirka 12 x 12 m med en åpen plass i midten. Han hadde allerede gravd ut en del av steinsettingen da han forstod at det kunne dreie seg om et fortidsminne. Røysa lå på en liten haug, og dyrkingsarbeidet ble stoppet i to år inntil arkeologene slo fast at det trolig dreide seg om rydningsrøys. Også da en del av det samme området ble lagt ut til boligfelt i 1968, ble et felt med røys undersøkt av Oldsaksamlingen, med samme konklusjon.*

* Korrespondanse i Oldsaksamlingens arkiv, og «Fornminner i Buskerud. Hole kommune» (Universitetets Oldsaksamling, Oslo 1985).

«... I SYNDER FRA GUMMENÆSS-LAND»

I september 1594 var biskop Jens Nilsson på visitas i Hole. I sin beretning skrev han om Frognøya: «... ved denne øe kallis fiorden Tyri, er 1 mil lang, strecker sig i synder fra Gummenæss-land liggendis i sudduest fra Hole 1 fiering til Furulandet ...»*

* Furulandet = Furelandet, ved gården Fure på Øst-Modum (Nilsson s. 278).

* **Nordre Gomnes – matrikelnr. 33** av skyld 70 lispund, seinere løpenr. 138 og 139, i dag gnr. 218/13–14 Nordre Gomnes og gnr. 218/16 Nordre Gomnes. Det opprinnelige gårdstunet lå ved «Gomnestorget», sør for dagens gnr. 218/13–14 (Myhre).

* **Søndre (midtre) Gomnes – matrikelnr. 11** av skyld 35 lispund, seinere løpenr. 133, 134, 135, 136 og 137, i dag gnr. 218/5 Søndre Gomnes,⁸ gnr. 218/8–9 Øvre Gomnes, gnr. 218/7 Søndre Gomnes⁹ og gnr. 218/10 Tyri-bakken. Gårdstunet lå der dagens gnr. 218/1–5 (Gulbransen) ligger.

* **Søndre Gomnes – matrikelnr. 42** av skyld 32 1/2 lispund, seinere løpenr. 131 og 132, i dag gnr. 218/1 Søndre Gomnes og gnr. 218/3 Søndre Gomnes. Gårdstunet lå sannsynligvis der dagens gnr. 218/3–7 (Bjerke) ligger.

Fra gammelt var det utstrakt teigblanding, og seinere kjøp, salg og utskiftinger (sist i 1912–13) gjør det i dag vanskelig å trekke klare grenser mellom de «gamle» gårdene.

Nordre Gomnes – GML.M.NR 33

AV SKYLD 70 LISPUND

Nordre Gomnes hadde fra gammelt en skyld på 3 skippund 10 lispund (70 lispund). I 1542 eide Lille St. Anna alter i Mariakirken i Oslo 1 skippund (20 lispund) i Nordre Gomnes og 10 lispund i Øde Rud (gikk seinere inn i Nordre Gomnes). I 1549 var det Hans Pedersen som bygslet bort jordegodset på alterets vegne.¹⁰ I 1542 eide også Vår Frues alter (Maria-alteret) i Mariakirken 10 lispund i denne Gomnes-gården (var i 1624 og 1647 i biskopens eie). Lille St. Anna alter hadde de samme eierparter i Nordre Gomnes og Øde

⁸ Siden 1906 Søndre Gomnes gnr. 218/1 og 5 (eier 2006 Bjørn Gulbransen).

⁹ Siden 1958 Søndre Gomnes gnr. 218/3 og 7 (eiere 2006 Kirsten og Erik Bjerke).

¹⁰ Lille St. Anna alter i Mariakirken eide samtidig 15 lispund i Søndre (Midtre) Gomnes.

Rud i 1595, og kanselliskriver Carsten Vogt hadde inntektene og stod for bygselen.

I 1616 var det lensherre Hartvig Huitfeldt som «bygget» og fikk inntektene. I 1624 var eierne de samme. De 10 lispund som før lå under Maria-alteret i Mariakirken, lå da under biskopen, og 30 lispund var privat gods som vi ikke kjenner eierne til, men i 1612 eide Ola Hilden på Hadeland 10 lispund i gården.¹¹

I 1647 eide Mariakirkens prosti 30 lispund med bygsel i Nordre Gomnes, mens de øvrige kjente eiere var biskopen (10 lispund) og de to Solør-bøndene Ola Stensrud (5 lispund) og Torkel Ullnes (15 lispund). De siste 10 lispund vet vi ikke hvem som eide, men i 1648 synes Ola Stensrud å ha blitt eier av disse – han satt da med 15 lispund i gården.

19. juli 1687 utstedte auksjonsforvalter Balchenburg på kongens vegne skjøte på 30 lispund med bygsel i Gomnes til Hr. Søren Kinck. Dette var trolig Eierparten i Nordre Gomnes som før tilhørte Mariakirkens prosti.

Rundt 1695 tilhørte 15 lispund i denne gården¹² Ole Andersen Anset i Hof i Solør, som da solgte sin (og sønnens) odels- og innløsningsrett til Gjert Holst på Lore i Steinsfjerdings. Gjert Holst var eier av Lore fra 1690-årene til sin død i 1733, og hans hustru, Inger Paulsdatter, var av Arneberg-slekta i Solør (se bind 2 s. 409–410). I 1708 eide Gjert Holst 1 ½ fjerding (7 ½ lispund) i gården, og makeskiftet dette samme år med Lars Tønder på Stein, som var fogd i Ringerike og Hallingdal 1696–1710. Tønder makeskiftet seinere Eierparten med major Svend Jesper Birck på Fjelstad, hvis enke Anne Maria Birck i 1753 og 1757 solgte den til de to brukerne, Abraham Jensen og Jørgen Hågensen, med 3 ¾ lispund til hver.

I 1713 ble brødrene Jørgen og Christian Stockfleth eiere av 18 7/8 lispund i Nordre Gomnes. Eierparten overtok de av brigader Nicolai Sibbern, som var gift med deres mor Anniken f. Huus (d. 1714), enke etter Eggert Stockfleth.

Etter Sibberns død overtok Anniken Stockfleth som eier, og i 1721 solgte hun 11 1/8 lispund til kaptein Ove Ramel Sehested, som i 1735 solgte den videre til brukeren, Hågen Jørgensen – se nedenfor.

¹¹ Av et rettsreferat fra 1682 går det fram at Arne Gonnæs i 1648 var til stede ved utstedelse av et skjøte vedrørende Gåsefet på Ask i Norderhov, fra Hans Gudmundsen Hilden til borgermester Hans Eggertsen Stockfleth. Kan det ha noe å gjøre med at Arne Gonnæs var en av landbøndene som samtidig fikk ny eier?

¹² «Tre fjerdinges landskyld uten bygsel uti Gomnes, som Kristen Johansen påbor».

VED «GOMNES-TORGET»

Nordre Gomnes var én gård til 1664. Den opprinnelige gården lå ved «Gomnes-torget», en rabbe cirka 100 meter sør for dagens Nordre Gomnes (øvre). Her lå også de to gårdene etter 1664, fram til de ble flyttet i 1890-årene. Området kalles i dag «Hestehavna», og fortsatt er det tufter av grunnmurer og frukttrær å se, og takstein i åkeren.

Brukere før 1660

I 1528 var det to brukere på Gomnes, BORGER og PEDER, men vi vet ikke hvem av dem som satt på den nordre gården. I 1577 var Nordre Gomnes fullgård, og i 1594 het brukeren TØRGER GOMNÆS (T.O. i seglet). I 1599 het brukeren NILS GOMNÆS, som i 1621 ble kalt husmann. I 1612 var KRISTOFFER ENGEBRETSEN GOMNÆS bruker av Nordre Gomnes. Han var sønn av Engebret Pålsson Søhol og må ha vært en holden mann, selv om han ikke hadde eierparter i gården han satt på. I 1615 eide han 7 lispund i Frøyhov, 3 lispund i Veholt på Ask og 4 settinger¹³ (20 lispund) i Sætrang i Haug. I 1623 betalte GURI GOMNÆS landskatt, hun var nok Kristoffers enke.

Fra midten av 1620-årene het brukeren ARNE OLSEN GOMNÆS (f. ca. 1600). Han betalte landskatt i 1627, og var bror av Bjørn Dæhli og Nils Onsager. De tre eide i 1653 en sag i Skjærdalen som ble kalt «Brødresaga» – se bind 3, s. 287.

Vi kjenner tre av barna til Arne Olsen Gomnæs:

* Ola (f. ca. 1639), i 1650 nevnt som «halvvoksen sønn», i 1666 var han «husmann», seinere bruker av øvre del av Nordre Gomnes.

* Elisabeth (1641–1720), g.m. Oluf Pedersen (d. 1700) på Nordre Aslaksrud i Åsbygda, minst to døtre: Elisabeth (g.m. Ole Pedersen Moe fra Jevnaker) og Eli (g.m. Ole Alvsen Alm, seinere Vegstein i Norderhov).

* Kristoffer (f. ca. 1655), alder i 1666 oppgitt til 11 år.

I 1647 eide Arne Gomnæs 3 ½ lispund i Veholt på Ask. I 1662 pantsatte han eierparten i Veholt for et lån på 10 daler fra fogd Jacob Luth. De 3 ½ lispund var «rette odelen til Arnes sønn, Ola Arnesson», og etter pantebrevet skulle Jacob Luth «bruke og beholde» parten i Veholt i ni åremål.

Arne Gomnæs var lagrettemann i flere perioder fra 1652 (de eldste bevarte tingbøkene er fra 1652) til 1665, og han var også kirkeverge. I 1666 ble han – sammen med ti sambygdinger som også hadde vært kirkeverger – stevnet for manglende oppgjør av kirkens inntekter. Men Arne hadde vært utsatt for ildebrann, og ble pålagt å betale, men han kunne søke om «benaading» hos øvrigheten.

I 1666 er også nevnt en husmann, Reinert skomaker (43) og en dreng, Hans Klemetsen (8),¹⁴ på Nordre Gomnes. Vi kjenner ikke årstallet for brannen på Nordre Gomnes, men fra 1664 var gården

¹³ 1 setting (kornmål) = 12,15 liter.

¹⁴ Alderen er sannsynligvis feil, men en 8 år gammel gutt kan ha vært her på legd, eller bodd på gården av andre årsaker.

OPPSAGT FRA GÅRDEN

I 1660 var Arne Gomnæs en av fem Hole-bønder som ble stevnet for manglende betaling av landskyld til Mariakirken for 1659, og de ble oppsagt fra sine gårder.* På bygdetinget vedgikk de gjelda, men sa at de «noen tid» hadde tilbudt Mariakirkens representant pengene, men han hadde ikke villet ta imot. For øvrig mente de at deres fattigdom skyldtes de mange skatter og avgifter som de var blitt pålagt de siste årene, noe retten gav dem medhold i. De fem fikk 14 dagers frist til å betale landskylda for 1659. Dersom de ikke oppfylte disse forpliktelsene, skulle de ha forbrutt førstebygelsen. Seinere samme år stevnet også biskopen i Oslo, Henning Stockfleth, en del av sine landbønder for det samme. Blant dem var Arne Gomnæs. De ble alle dømt til å betale innen «halvmånedsdag», dvs. 14 dager.

* De øvrige var Per Stein, Nils Stein, Ola Rud og Syver Svarstad.

delt i to gårdparter. Arne Gomnæs ble da bruker av den øvre gården.

Nordre Gomnes (øvre)

– SEINERE LØPENR. 138, I DAG GNR. 218/13 OG 14

Arne Olsen Gomnæs var bruker av hele Nordre Gomnes fra en gang i 1620-årene. En brann rundt (eller like etter) 1660 synes å ha ruinert ham, og fra 1664 var han en av to brukere. I 1671 bekreftet bygdeallmuen på tinget at Arne Gomnæs hadde vært «ganske forarmet» før han døde, og at han hadde «søkt sin føde ved almisse» (tiggings).

Han ble etterfulgt som bruker av eldste sønn, OLA ARNESEN GOMNÆS (f. ca. 1639). Han var lagrettemann i 1699, og utstyrte da – sammen med enka på den andre gårdparten av Nordre Gom-

Nordre Gomnes øvre i 2006. Eldste del av hovedbygningen (til høyre) er fra 1700-tallet. Til venstre ser vi kårboligen (bygd 1971).

© Fotograf Marit Fagerli

TIL BØNSNES KIRKE

Ved gavebrev av 7. april 1703 skjenket Christian Thommesen og hustru Gjertrud Hansdatter Spydeberg på Storøya 1 ½ fjerding (7 ½ lispund) i Nordre Gomnes til Bønsnes kirke, «for under Kirkens Forsvar at anvendes til dens Bedste». * I 1858 utgjorde den årlige inntekten av de 7 ½ lispund for Bønsnes kirke 1 spesidaler 24 skilling.

* N. Nicolaysen: Norske Stiftelser (Christiania 1858).

REINERT OG GUNDER

I 1699 ble Gunder Gomnæs stevnet for gjeld til salige Reinert Nilsens sterbo (dødsbo). Gunder sverget under ed å ha levert 3 tylfter sagtømmer til Erik Torsen i Vikersund, «så han formener at ha tilgode og ikke skyldig» av Reinerts bo. Gunder Nilsen Gomnæs vitnet i 1688 i en drapssak ved Sundet (Kvernbergsundet) ved Hønefoss.

nes samt brukeren på Søndre Gomnes – en soldat, Henrik Jensen Gomnæs (36).

I 1723 hadde OLE HANSEN AVERØEN (1660–1742) overtatt som bruker øvre Nordre Gomnes, og han var eier av 18 7/8 lispund i gården. Han var gift med MARTE KRISTOFFERSDATTER (1660–1732), datter av Kristoffer Bjørnsen Gomnæs (Dæhli), som i 1660-årene var bruker av Søndre (Midtre) Gomnes. De fikk to døtre som nådde voksenalder:

* Anne (ca. 1683–1744), g.m. Hågen Jørgensen Gomnæs (ca. 1682–1754), eier og bruker av nedre Nordre Gomnes, åtte barn – se nedenfor.

* Mari (ca. 1693–1760), g. 1723 m. Abraham Jensen Gomnæs, seinere eier og bruker av øvre Nordre Gomnes, minst fire barn – se nedenfor.

I 1731 solgte Ole Hansen Averøen 3 7/8 lispund i gården til eldste datter Anne og hennes mann Hågen Jørgensen for 21 riksdaler, og dette ble lagt til deres gård (nedre Nordre Gomnes). De øvrige 15 lispund eiergods solgte han for 100 riksdaler til yngste datter Mari og svigersønnen Abraham Jensen, som samtidig overtok bruken av den øvre gården.

ABRAHAM JENSEN GOMNÆS (ca. 1691–1772) var fra Vestre Rud. Han kjøpte i 1753 ytterligere 3 3/4 lispund av enka etter major Svend Jesper Birck på Fjelstad, som i 1720-årene hadde ervervet en del jordegods i Gomnes. Abraham Jensen ble dermed eier av 18 3/4 lispund i Nordre Gomnes. I hans ekteskap med MARI OLSDATTER (ca. 1693–1760) kjenner vi fem barn, hvorav fire nådde voksenalder:

* Sara (1724–1789), g. 1751 m. Mikkel Pedersen Leine, seinere oppsitter på Søndre Gomnes, minst fire barn: Marte, Abraham, Maren og Abraham – se Søndre Gomnes bnr. 5.

* Hans (f. 1727), d. som barn.

* Marte (1729–1817), g.m. Nils Pedersen Gihle (Gomnæs), fra 1749 eier av Søndre Gomnes løpenr. 131 (seinere bnr. 1, 2 og 3), åtte barn: Maria, Anne, Peder, Gjertrud, Gjertrud, Ole, Sara og Abraham.

* Anne (1731–1800), g. 1757 m. Hans Corneliussen Bønsnæs (f. 1732), ni barn, hvorav seks nådde voksenalder – se Store Bønsnes.

* Hans (1738–1773), seinere eier av Nordre Gomnes, g.m. Eli Hansdatter Fjeld, seks barn – se nedenfor.

På skiftet etter Mari Olsdatter (nettoverdi 320 riksdaler) ble 18 3/4 lispund i Nordre Gomnes med bygsel over halve gården (samlet 35 lispund) verdsatt til 300 riksdaler og utlagt sønnen Hans, mot livøre til faren i hans levetid og mot at den nye eieren utredet 45 riksdaler til hver av sine tre søstre. Boet eide også en andel i Vestre Rud, som var enkemannens arv (kjøpt for 12 riksdaler).

HANS ABRAHAMSEN GOMNÆS (1738–1773) var gift med ELI HANSDATTER FJELD (1742–1780). Vi kjenner fem av deres barn:

- * Abraham (1762–1791), eier av øvre Nordre Gomnes 1787–1790, g.m. Marie Larsdatter Frøhaug – se nedenfor.
- * Mari (1765–1787), ugift, d. 22 år gammel, i skiftet var boets nettoverdi cirka 80 riksdaler.
- * Berte (1767–1792), g.m. Hans Jakobsen Hafnor, seinere eier og bruker av øvre Nordre Gomnes – se nedenfor.
- * Hans (1770–1773), d. 3 år gammel, i skiftet var boets nettoverdi 54 riksdaler.
- * Marte (1773–1775), d. 2 år gammel.

I 1762 bodde Eli Hansdatter og Hans Abrahamsen på gården med to tjenestefolk (Maria Engebretsdatter og Knut Olsen) samt husbondens far, Abraham Jensen, og en gammel, fattig mann som hadde «indlæg» – Johannes Simensen Berget. Under gården var det én husmannsplass.

Hans Abrahamsen døde i 1773, bare 35 år gammel, og etterlot seg hustru og fire barn. I skiftet etter ham ble boets bruttoverdi beregnet til 709 riksdaler (netto 421 riksdaler), hvorav eierparten i gården utgjorde 450 riksdaler. Eli Hansdatter giftet seg igjen i 1774 med ERIK JONSEN VIK (f. 1736), og de fikk tre barn:

- * Marte (f. 1775), g.1 i 1795 m. Kristoffer Andersen Stadum (ca. 1761–1816) fra Vestre Stadum, eier av Domholt fra 1795, minst sju barn: Eli, Maria, Erik, Anne, Inger, Mari og Anders, og g.2 m. Peder Jacobsen – se bind 3 s. 664–665.¹⁵
- * Lisbeth (1778–1779), d. 1 år gammel.
- * Anne (1779–1780), d. 1 år gammel.

Etter Eli Hansdatters død i 1780 ble det avholdt skifte, og de 9 ⁵/₈ lispund eiendomsgods i Nordre Gomnes ble taksert til 165 riksdaler. Boets nettoverdi var 305 riksdaler.

Sønnen ABRAHAM HANSEN GOMNÆS (1762–1791) overtok farsgården i 1787. Han lånte 450 riksdaler av stefaren Erik Jensen, og ytterligere 60 riksdaler året etter, mot pant i gården. Abrahams ekteskap med MARIE LARSDATTER FRØHAUG (1759–1842) var barnløst, og 11. mai 1790 solgte han gården til Thor Thorsen for 803 riksdaler.

THOR THORSEN FRØHAUG (1749–1828) overtok i 1777 en gårdpart av Øvre Frøyhov etter sin far, Thor Gunvaldsen (fra

¹⁵ Marte var trolig tjenestejente på Stein da hun giftet seg i 1795 (ble i kirkeboka kalt Marte Eriksdatter Stein).

Ådal). Denne eide han til 1784, da han kjøpte 5 lispund i Toresplassen på Krokskogen og flyttet dit. Da han i 1790 ble eier av øvre Nordre Gomnes, solgte han eierparten i Toresplassen til Nils Andersen Gjesvold for 540 riksdaler.

Thor Thorsen satt som eier av øvre Nordre Gomnes i to år, før han – ved skjøte av 17. mars 1792 – solgte gården til den tidligere eierens svoger, Hans Jakobsen Hafnor. Thor Thorsen og hans hustru OLEA HÅVARSDATTER SØRUM (f. 1756) ble i 1801 eiere av Kroksundgården østre, som de overtok etter hans foreldre. De hadde minst seks barn: Kari, Thor, Håvard, Anne, Ole og Ragnhild – se bind 1 s. 167–168.

HANS JAKOBSEN HAFNOR (1762–1828) lånte 500 riksdaler av Christiania Opfostringshus for å finansiere kjøpet av øvre Nordre Gomnes. Han var gift to ganger, første gang med BERTE HANSDATTER GOMNÆS (1767–1792), datter av gårdens tidligere eier Hans Abrahamsen og hustru Eli Hansdatter. Etter Bertes død giftet han seg på nytt i 1794 med enka etter sin svoger Abraham Gommæs, MARIE LARSDATTER FRØHAUG (1759–1842).

I 1806 bygget Hans Jacobsen også eierparten til Nils Kristoffer Trønrod i øvre Nordre Gomnes (20 lispund).

Begge ekteskapene til Hans Jakobsen var barnløse, men han hadde en sønn utenfor ekteskap, Hans (f. 1794), med Anne Hansdatter. Denne sønnen, Hans, ble innsatt som testamentarisk arving, og overtok gården ved farens død i 1828.

I 1801 satt Marie (42) og Hans (39) på gården med hans sønn Hans (7) samt to tjenestefolk, Anne Nilsdatter (27) og Helge Ellefsen (18).

HANS HANSEN GOMNÆS (1794–1860) ble i 1816 gift med

Nordre Gomnes øvre i 1949. Låven på gården ble bygd i 1923, etter at den gamle brant ned.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

MARTE OLSDATTER NÆSS (ca. 1794–1869), og de fikk seks barn, hvorav fire nådde voksen alder:

* Mari (1817–1899), g.m. Ole Halgrimsen Hafnor (hans andre ekteskap), seinere eier av en del av Nordre Gomnes, 12 barn – se nedenfor.

* Hans Andreas (1822–1825), d. 3 år gammel.

* Hans Andreas (1827–1881), seinere eier av Nordre Gomnes, g.m. Karen Olsdatter, minst åtte barn – se nedenfor.

* Ingeborg (1830–1908), tvilling, g.m. Nils Kristensen Dæhli (1826–1907), seks barn: Anne Mathea, Anders, Jørgen, Karen, Hans Andreas og Kristen – se Vestre Rud (Stubberud) gnr. 216/2.

* Anne (1830–1833), tvilling, d. 3 år gammel.

* Anne (1834–1922), g. 1856 m. Andreas Olsen Næss (1830–1913), eier av Nes gnr. 57/8 1850–1908, fra 1887 eier av øvre Nordre Gomnes, én datter Martha Marie (f. 1856), g. 1877 m. Johan Fjulsrud (1850–1922), tre barn: Andreas (f. 1878), Olav (f. 1880) og Hildur (f. 1882) – se gnr. 59/1 Fjulsrud.

I 1845 overdro Hans Hansen Gommæs gården til sønnen Hans Andreas og svigersønnen Ole Halgrimsen Hafnor for 1.200 spesidaler, med livøre til selgeren og hustru i deres levetid. De nye eierne lånte 800 spesidaler i Norges Bank mot pant i gården.

I 1853 delte de gården mellom seg i to like deler, slik at Ole Halgrimsen overtok løpenr. 138a (seinere bnr. 13) og Hans Andreas Hansen løpenr. 138b (seinere bnr. 14).

OLE HALGRIMSEN HAFNOR (1808–1889) var fra 1829 eier av en gårdpart av Østre Hafnor, og drev sin del av Nordre Gomnes sammen med denne. Hans ekteskap med MARI HANSDATTER GOMNÆS (1817–1899) var hans andre, og de fikk 12 barn, hvorav ni nådde voksen alder – se bind 3 s. 483–485.

En sønn av Ole Halgrimsen fra hans første ekteskap med Inger Marie Olsdatter Gommæs, OLE OLSEN GOMNÆS (f. 1836), overtok Nordre Gomnes bnr. 13 etter faren. Han satt i 1865 som ugift på gården og hadde 1 hest, 1 ku og 2 sauer. Årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, $1\frac{1}{4}$ t. bygg, $1\frac{1}{4}$ t. blandkorn og 4 t. poteter. Han giftet seg i 1868 med ANNE CATRINE ANDERSDATTER KJERNET (1831–1922), og de fikk to barn: Anders og Inga Olava. Fra 1870 bodde de i Kjernet på Helgelandsmoen – se bind 3 s. 622.

I 1864 ble det fra løpenr. 138a utskilt en parsell Ødegården (løpenr. 138c, seinere gnr. 39/15) som ble solgt til Gulbrand Kristiansen.

Ved skjøte av 6. januar 1871 ble resten av gårdparten solgt til Hans Andreas Gommæs, som dermed ble eier av både bnr. 13 og 14.

HANS ANDREAS HANSEN GOMNÆS (1827–1881) giftet seg i

Nordre Gomnes øvre i 1956.
I bakgrunnen Nordfjorden og
Onsakervika.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

1848 med KAREN OLSDATTER GOMNÆS (1828–1893) fra Søndre Gomnes bnr. 11. Vi kjenner åtte av deres barn:¹⁶

* Herman (1850–1876), ugift, handelsmann og kontorist i Hønefoss, d. 26 år gammel.

* Ole (1853–1924), forpaktet Hole meieri sammen med broren Martin fra 1883, fra 1898 eier av Søndre By, g. 1897 m. Maren Otilie Andreasdatter Heieren (1869–1938) fra Tyrstrand, tre sønner: Hans, Arvor og Sverre – se bind 3 s. 225–226.

* Martin (f. 1855), forpaktet Hole meieri sammen med broren Ole fra 1883, utvandret seinere til Minnesota, hvor han var grovsmed («*blacksmith*») i St. Paul, g.m. Thea Lie fra Hønefoss, to barn: Hans Andrew (1883–1947, g.m. Margaret Juliann Meyers, to sønner: John f. 1909 og Emil Oscar f. 1911), og Erika.

* Andreas (1859–1933), *garver*, fra 1891 bosatt i Tvedestrand, hvor han var *graver* ved Tvedestrand kirke, g.m. Petra Karoline Johnsen (d. 1914) fra Dypvåg, fem barn: Caroline (1896–1966, g.m. Leonard Paulsen 1882–1944, ingen barn), Ruth (1899–1978, ugift, én datter Else 1931–1999 g.m. Sigmund Gitlestad, tre barn: Yngvil f. 1954, Dag f. 1955 og Einar f. 1967), Hans (1901–1903), Øivind (1904–1954, ugift), Sverre (1906–1992, ugift) og Hans (1912–1999, g.m. Ester, tre barn: Leif Andreas 1937–1957, Hans Petter f. og d. 1948 og Hildegunn f. 1950).

* Ludvig (1861–1930), disponent, bosatt i Oslo, g.m. Johanne Jakobsen (1857–1934) fra Valestrand i Hordaland, åtte barn: Øivind (1885–1965,

¹⁶ Opplysninger fra slektsforsker Terje Lehne.

g.m. Anna Othilie Edvardsen 1907–1999, én datter Ingrid Johanne f. 1930 g.m. Amund Rudshaug, to barn: Terje f. 1953 og Jan Egil f. 1957), Einar (1886–1975, g.m. Elise, ingen barn), Bjarne (f. 1887, ugift), Ingeborg (1888–1972, g.m. Severin Jacobsen 1892–1969, to barn: Tullik 1926–2002 og Erik 1930–1987), Carl (f. 1890, ugift), Ludvig (f. 1891, ugift), Johanne (1892–1974, g.m. Reidar Andersen 1898–1971, én datter Gerd f. 1926) og Olava (1897–1974, g.m. Ottar Sæthren 1895–1969, fire barn: Sunniva f. 1919, Gunnar f. 1922, Kjell f. 1924 og Terje f. 1938).

* Hanna Karoline (1863–1939), bosatt i Oslo, g.m. snekermester Aksel Theodor Palmgren (1864–1928) fra Røros, fire sønner: Erling Herman (1890–1965, g.m. Rønnaug Lükting fra Elverum, ingen barn), Karl Johan (1894–1958, g.m. Ragnhild Bjerke 1901–1985, én datter Karin Marie f. 1929), Hans Andreas (1895–1968, g.m. Hilda Marie Iversen 1897–1999, én datter Inger Johanne f. 1924) og Aksel Oswald (f. 1897, gift en kort periode, ingen barn).

* Anton (1868–1898), utvandret til Amerika i 1888, gift, utdannet seg til farmasøyt, døde som sanitetssoldat i den spansk-amerikanske krig.

* Hans (1870–1955), kemner og banksjef i Svelvik, g.m. Gustava Johanne Bitsch (1874–1940), to barn: Gunnar (1898–1973, g.m. Liv Tryti 1902–1966, én sønn Hans Per 1931–2000), Ingrid (1899–1939, g.m. Reidar Tveten 1898–1976, to barn: Kari 1925–1995 og Ingrid f. 1928).

I 1865 satt Hans Andreas (39) og Karen (38) på gården med sine seks eldste barn, hans mor Marthe Olsdatter (73, føderådsenke) samt én tjenestejente, Mathea Borgersdatter (15). På gården hadde de 2 hester, 4 storfe og 8 sauer, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. hvete, $\frac{1}{2}$ t. rug, 2 t. bygg, 2 t. blandkorn og 6 t. poteter.

Ved siden av å drive slektsgården, var Hans Andreas Gommæs i flere år kommunekasserer, og i årene 1845–1863 var han omgangs-skoleholder, det meste av tiden i de to kretsene på Tyristrand (Vest-tre Hole).¹⁷

Etter Hans Andreas Gommæs' død i 1881 fikk Karen Olsdatter uskiftebevilling og drev gården videre med hjelp av eldste hjemmeverende sønn. I 1883 kjøpte Karen Olsdatter en gårdpart av Søndre Gommæs – løpenr. 136 seinere bnr. 11 – på auksjon for 3.250 kroner, og satt dermed som eier av både bnr. 11, 13 og 14. Men på grunn av uheldige forhold, delvis foranlediget av at et par av sønnene overtok forpaktningen av Hole meieri på Svensrud, ble det umulig for familien å beholde gården. I 1887 ble den solgt på auksjon til Karen Olsdatters svoger, Andreas Olsen Næss, og hun flyttet til sine barn i Kristiania, hvor hun bodde til sin død i 1893.

ANDREAS OLSEN NÆSS (1830–1913) betalte 10.000 kroner for

¹⁷ Holefjerdingen fikk fastskole fra 1853, og leide de par første årene rom på Libakke og Nordre Gommæs. Fra 1855 hadde den tilhold på Nordre Frøyshov (Harsson 1977, s. 40).

MELKEVOGNA STOD PÅ GOMNESTORGET

Da Hole meieri på Svensrud var i drift, hadde Nordre Gomnes og nabogårdene felles melkekjøring med en vogn som var kjøpt inn til formålet. Gårdbrukerne kjørte én uke hver, og når én var ferdig med sin kjøreuke, skulle vogna parkeres på «Gomnestorget». Da visste nestemann alltid hvor den var å finne.*

* Fortalt av Johannes Hafnor (f. 1921).

øvre Nordre Gomnes (bnr. 11, 13 og 14) på auksjon i 1887, og lånte 8.000 kroner i Kristiania Realkreditbank for å finansiere kjøpet. Han ble i 1856 gift med ANNE HANSDATTER GOMNÆS (1834–1922), og de fikk én datter, Marthe Marie (f. 1856), som ble gift i 1877 med Johan Fjulsrud. Fra 1850 var Andreas Olsen Næss eier av Nes gnr. 59/8, og han bodde ikke på Gomnes i de årene han var eier.

I 1893–94 var det utskifting på Nordre Gomnes, og de to gårdenes tun og bygninger ble flyttet – den øvre gården cirka 50 meter nordover, og den nedre cirka 150 meter mot vest, nærmere fjorden. I 1893 ble det fra bnr. 14 utskilt en parsell Ødegården bnr. 24 av skyld 82 øre, som ble solgt til Kristian O. Gommnæs på Gomnes bnr. 17 – se nedenfor.

I 1895 solgte Andreas Olsen Næss bnr. 11 til Anton Andersen Gommnæs, eier av Søndre Gomnes gnr. 39/5, for 3.200 kroner.¹⁸

I 1899 ble to skogteiger ved Nysetra på Krokskogen (bnr. 25 og 26 av samlet skyld mark 1,81) utskilt og solgt til grosserer Ths. Fearnley for 5.000 kroner. Ved skjøte av 11. november s.å. ble så Nordre Gomnes gnr. 39/13 og 14 solgt til Hans Jørgensen for 7.000 kroner.

HANS JØRGENSEN (f. 1859 i Hurum) var gift med MAREN JØRGENSEN (f. 1859). I 1900 satt de på gården med to barn: Oskar (f. 1885) og Hartvig (f. 1895). De hadde to tjenestefolk: Ole Petter Pedersen (f. 1879 i Kristiania) og Gunda Kristine Ruud (f. 1886),

¹⁸ I salget var inkludert bnr. 20 Engen, som var utskilt fra bnr. 11 i 1892.

Nordre Gomnes øvre i 1961.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Gunbild Myhre f. Dæhli (1911–2004) og Gunnar Myhre (1912–1999) med barn, svigerbarn og barnebarn, Anne Hildes konfirmasjon i 1984. Mellom Gunbild og Gunnar (foran) står Ellen Cecilie (f. 1977). Bak fra venstre: Hans Sveen (f. 1940), Randi (f. 1943), Arne Gunnar (f. 1966), Anne Hilde (f. 1969), Ole Jens (f. 1947) og Åse Marit f. Hurum (f. 1951).

og da folketellinga ble registrert, hadde de besøk av en slektning fra Kristiania, Alvilde Hansdatter (f. 1888).

Hans Jørgensen synes kort tid etter å ha solgt gården til GUTHORM HOFTUN, som i 1907 gav Drammen Trelasthandlerdireksjon rett til å benytte vann- og strandretten i gårdens del av Onsakervika, mot en årlig avgift på 50 kroner. Ved skjøte av 2. mai 1910 solgte Hoftun, med samtykke fra Hans Jørgensen, Nordre Gomnes til Kristoffer Johan Hagelsteen for 14.000 kroner. Den nye eieren lånte 6.000 kroner av saksfører Bache mot pant i gården, og i 1914 lånte han 10.000 kroner i Hypotekbanken.

KRISTOFFER HAGELSTEEN (1879–1948) fra Fekjær var gift med HELGA PAULINE HOEL (1882–1913) fra Svingerudbråten. De bodde i Svingerudbråten til de ble eiere av Nordre Gomnes i 1910. De fikk fire barn:

- * Olaus Pauline (1905–1988), ugift, bosatt i Oslo.
- * Wenche Elida (1907–1980), ugift, husmor ved Ringerike folkehøgskole, bosatt i Hønefoss.
- * Leif (1908–1939), ugift, bosatt på Ner-Nigarden Hårum, d. 31 år gammel.
- * Johan Gjæver (1910–1994), utvandret til USA, bonde i Minnesota, g.m. Bernice Niels (1904–1995) fra Madison, ingen barn.

Helga Pauline Hagelsteen døde i 1913, 31 år gammel. I skiftet etter henne (avsluttet 1919) ble Nordre Gomnes taksert til 24.000 kroner og utlagt enkemannen, mot panterettsutlegg til de fire barna med 1.000 kroner til hver. Kristoffer Hagelsteen giftet seg igjen med RAGNA AMALIE SOLBERG (f. 1893) fra Tyrstrand, og de fikk to barn:

- * Aase Cecilie (f. 1919), bosatt i Oslo, g.m. Terje Tingstad (1904–1969) fra Oslo, ingen barn.
- * Knut (1921–2003), g.m. Birgit Larsson (1922–2005) fra Edsbyn i Sverige, tre barn: Agnetha (f. 1945, bosatt i Oslo, g.m. Roger Cortsen f. 1961 fra Oslo, to barn: Pål f. 1964¹⁹ og Christina f. 1966), Bjørn (f. 1951, bosatt i Hønefoss, g.m. Toril Sandum fra Ringerike/Oslo. Fra tidligere ekteskap med Bente Solberg Johannessen fra Sundvollen har han tre barn: Tom f. 1974, Stian f. 1976 og Lars f. 1984. Bjørn har i tillegg en sønn, Nicolai f. 1991, med Laila Thorsrud fra Åsa), og Elisabeth (f. 1960, bosatt i Oslo, samboer med Tom Hagen f. 1948 fra Bærum. Fra tidligere ekteskap med Torbjørn Bekken fra Oslo har hun to barn: Morten f. 1980 og Cathrine f. 1987).

I 1920 ble en parsell Rognjordet (bnr. 37 av skyld 15 øre), utskilt og solgt som tilleggsjord til eieren av gnr. 39/10 Rognjordet (fra 1936 Tyrbakken).

1920-årene var like vanskelige for Kristoffer Hagelsteen som for de fleste andre Hole-bønder, og i 1931 overtok JOHAN ALME som eier. Han solgte 28. november 1936 gården videre til Gunnar Myhre for 25.000 kroner (skjøte ble utstedt 22. april 1937). Den nye eieren forpaktet bort gården i 1937–38 til Johannes Dæhli på nabogården Stadum, og flyttet hit først våren 1939.

GUNNAR MYHRE (1912–1999) fra Snarum på Modum ble i 1939 gift med GUNHILD DÆHLI (1911–2004) fra Stadum på Røyse. De fikk to barn:

¹⁹ Pål Cortsen er bosatt ved Sundvollen, samboer med Helen Halstensen (f. 1958) fra Hole.

* Randi (f. 1943), g. 1965 m. Hans Sveen (f. 1940) på Øvre Lo i Haug, to barn: Arne Gunnar (f. 1966) og Anne Hilde (f. 1969).

* Ole Jens (f. 1947), siden 1972 eier av Nordre Gomnes, g.m. Åse Marit Hurum (f. 1951), to barn: Hanne Margrethe (f. 1973) og Ellen Cecilie (f. 1977).

Gunnar Myhre kom til Hole som melkekontollør i april 1934. I perioden 1936–39 var han melkekontrollør på Vikersund, og førte gårdsregnskap ved siden av. Foruten å drive Nordre Gomnes, kjøpte han buss for sin svoger Hans Bjørnstad i mange år, før han ble tilsatt som ligningsjef i Hole i 1951. Han satt i Hole kommunestyre 1948–51, og var da medlem av ligningsrådet. Da Hole var en del av Ringerike storkommune 1964–1976, var han konsulent ved Ringerike ligningskontor, og fikk tilbake sin tidligere stilling som ligningssjef da Hole igjen ble egen kommune fra 1. januar 1977. Denne stillingen hadde han til 1. april 1979, da han ble pensjonist.

I 1948 hadde øvre Nordre Gomnes (av skyld mark 7,22) 98 dekar dyrket jord (mold), 40 dekar annet jordbruksareal og 10 dekar utmark. På gården var det 3 hester, 9 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 4 griser og 10 høner. Melkeproduksjonen tok slutt i 1956.

Ved skjøte av 13. mars 1972 ble gården overdratt til sønnen Ole Jens Myhre for 70.000 kroner og føderåd til foreldrene i deres levetid.

OLE JENS MYHRE (f. 1947) ble i 1972 gift med ÅSE MARIT HURUM (f. 1951) fra Oppigarden Hårum i Steinsfjerdings. De har to barn:

* Hanne Margrethe (f. 1973), bosatt i Ringåsen i Norderhov, samboer med Jonny Kristoffersen (f. 1964) fra Norderhov, én sønn Håkon (f. 2002).

* Ellen Cecilie (f. 1977), bosatt i Tønsberg.

Ole Jens Myhre er daglig leder i Økonomihuset Landbruk AS i Hønefoss, og Åse Marit Myhre er tannlegeassistent av yrke.

Nordre Gomnes gnr. 218/13 og 14 har i dag 115 dekar dyrket jord (kornproduksjon) og 30 dekar annet jordbruksareal, 2 traktorer, kaldluft korntørke og vanningsanlegg (Tyrifjordregn fra 1976). Gården er medeier i skurtresker.

Av bygninger er det et våningshus (eldste del fra 1700-tallet, restaurert sist i 1984), kårbolig (bygd 1971), stabbur (gammelt), låve (bygd 1923 etter brann) med fjøs, stall og grisehus (dyrerommene ombygd til redskapsrom ca. 1980), og bryggerhus (1951).

Åkernavn er Vikajordet, Enga, Sollijordet og Rognjordet.

Gunbild Myhre f. Dæbli (1911–2004) og Gunnar Myhre (1912–1999). Bildet er fra cirka 1962.

Nordre Gomnes nedre i 2006. Våningshuset på gården (til venstre) ble bygd i 1973. Kårboligen fra 1949 (til høyre) ble påbygd i 1998.

© Fotograf Marit Fagerli

Nordre Gomnes (nedre)

– SEINERE LØPENR. 139, I DAG GNR. 218/16

Den nedre halvparten av Nordre Gomnes ble fra rundt 1660 bygslet av CHRISTEN JOHANSEN GOMNÆS (ca. 1634–1695). Vi kjenner tre av hans sønner:

- * Gunder (ca. 1662–1720), seinere bruker og eier av Vestre Rud, g.m. Sara Juulsdatter Ruud, minst fire barn: Christen, Juul, Mari og Lisbeth – se gnr. 216 Vestre Rud.
- * Johannes, seinere bruker av nedre Nordre Gomnes – se nedenfor.
- * Ole, seinere bruker av nedre Nordre Gomnes – se nedenfor.

Christen Gommæs var lagrettemann i lengre perioder fra 1664 til 1695. I juni 1664 ble han stevnet av Trond Stadum for å ha tilegnet seg fem tylfter sagtømmer ved Sørgefoss på Ask, og i 1665 vitnet han i rettssaken mellom Jørgen Larsen og tidligere fogd Jacob Luth – se bind 3 s. 596–597. I 1666 ble Christen stevnet for manglende betaling av tiende (1 tønne bygg og ½ tønne erter), og i 1678 ble han stevnet for restskatt.

Christen Gommæs var bygselsmann i 1696, men fra 1697 var det «enchen» som bygslet. Hun hadde bygselen alene til 1706, da den ble delt med sønnene Johannes og Ole. Fra 1707 overtok sønnene bygselen alene, og i 1719 var det Johannes Christensen Gommæs som undertegnet bygselseddel om bruk av 1 ½ fjerding (7 ½ lispund) i gården.

«... EN MEGET SLETT GÅRD»

«I 1692 begjærte Christen Johansen Gornæs tingsvitne angående halvparten i hans påboende gård Gomnes, hvilken ingen for skatt og landskyld til bruks vil anta, for dens ringhets skyld, efter den høye skyld den er pålagt. Men har selv vært forårsaket å bruke bemeldte halve gård for skattene. Almuen efter tilspørgelse sa den var en meget slett gård, for medelst den er kommen i vandmakt, idet fôr og korn i langsommelig tid er ført ifra gården, og der er ikke havn til å slippe en hest på om sommeren. Og at der vel ikke skal finnes noen som den skulle ville eller kunne anta, for å svare både kongelig og landherrens rettigheter».*

* Thorleif Solberg: Tingbok nr. 34 for Ringerike (1692), s. 16–17

BETALTE IKKE LANDSKYLD

Mathias Sass, tidligere eier av Helgeland på Røyse og en betydelig trelasthandler i sin samtid, bygslet en del av nedre Nordre Gomnes fra sist i 1660-årene. I 1677 ble han stevnet for 9 års resterende landskyld av 9 lispund «i sin påboende gård Gomnes, som han uti betaling hos Ole Andersen Moe på Hadeland er utlagt».

I 1714 tegnet Hågen Jørgensen Gornæs bygselkontrakt med Nicolai Sibbern om bruk av 11 1/8 lispund i nedre Nordre Gomnes. Over 20 år seinere, i 1735, kjøpte Hågen Jørgensen eierparten av Ove Ramel Sehested for 80 riksdaler. Da hadde han noen år tidligere (i 1731) overtatt 3 3/4 lispund i gården etter sine svigerforeldre, og satt dermed som eier av 15 lispund i gården han brukte.

HÅGEN JØRGENSEN GOMNÆS (ca. 1682–1754) var fra Vestre Rud. Han ble gift med ANNE OLSDATTER GOMNÆS (ca. 1683–1744), datter av Ole Hansen (Averøen) og Marte Kristoffersdatter, som var eiere og brukere av øvre del av gården. De fikk åtte barn, hvorav fem nådde voksen alder:

* Gjertrud (d. 1789), g.m. Hans Gulbrandsen Løken (1710–1773) på Øvre Løken i Hole, minst fire barn: Inger (f. 1741), Halvor (f. 1747), Hans (f. 1750) og Anders (f. 1754) – se bind 1 s. 398.

* Jørgen (1713–1786), seinere eier og bruker av nedre Nordre Gomnes, g.m. Marte Nilsdatter, minst seks barn – se nedenfor.

* Kristoffer (f. 1718), flyttet til Kongsberg, ansatt ved sølvverket.

* Hans (f. 1720), d. som barn.

* Ole (f. 1724), d. som barn.

* Ambjørg (f. 1722), d. som barn.

* Ambjørg (f. 1726), g. 1 m. Jakob Gulbrandsen Svarstad, g. 2 m. Johannes Kristoffersen Svarstad.

* Marte (1728–1791), g.m. Alv Taraldsen Hurum (1713–1794) i Nordrigarden Hårum, fem barn: Tarald, Hågen, Hans, Anne og Maria – se bind 2 s. 322–323.

I 1723 hadde de to Nordre Gomnes-gårdene i alt 3 hester, 16 storfe og 16 sauer. Årlig høyavling var 20 lass, og årlig utsæd 1/2 t. rug, 3/4 t. erter, 3 t. bygg, 5 t. blandkorn og 1 t. havre. Under gården var det to husmannsplasser, som samlet sådde 3/4 t. havre.

I 1738 solgte Hågen Jørgensen sine 15 lispund i nedre Nordre

Gomnes til eldste sønn, Jørgen, for 111 riksdaler og livøre til selger og hans hustru i deres levetid. Etter Anne Olsdatters død i 1744 ble det avholdt skifte, men boet var fallitt. Hågen flyttet til sin datter på Løken, hvor han bodde til sin død i 1754.

JØRGEN HÅGENSEN GOMNÆS (1713–1786) ble i 1743 gift med MARTE NILSDATTER HAUG (1709–1773) fra Tyristrand.²⁰ Vi kjenner seks av deres barn, hvorav to nådde voksenalder:

* Anne (1743–1809), g.m. Gulbrand Christensen Fjeld (Dæhli) (1739–1809), fire barn: Sibylla (g.m. Ole Gulbrandsen Onsager, fire barn: Kari, Gulbrand, Jørgen og Ragnhild), Marte (g.m. Jørgen Torkildsen Lehne), Christen (g.m. Marthe Olsdatter Wager, to barn) og Kirsti (g.m. Hans Gulbrandsen Hundstad) – se bind 3 s. 296.

* Karen (f. 1745), d. som barn.

* Kari (f. 1748), g. 1769 m. Fredrik Hansen Fekjær (1745–1804), minst åtte barn: Hans (f. og d. 1770), Mari (1772–1775), Marte (f. 1775, d. som barn), Hans (f. 1778), Jørgen (f. 1780), Paul (1783–1855, g.1 m. Olea Johnsdatter Lårvika, to barn, g.2 m. Else Kristoffersdatter Vik), Maria (f. 1787, g.m. Erik Halvorsen Sundet, sju barn) og Marte (1792–1862, g.m. Kristen Hansen Fjeld, seks barn) – se bind 1 s. 224.

* Sibylla (1749–1754), d. 5 år gammel.

* Hans (1751–1752), d. 1 år gammel.

* Hans (f. og d. 1754).

I juli 1757 kjøpte Jørgen Hågensen 3 $\frac{3}{4}$ lispund i gården av Anne Maria Birck for 15 riksdaler, og var dermed eier av 18 $\frac{3}{4}$ lispund i nedre Nordre Gomnes.

I 1762 satt Marte Nilsdatter og Jørgen Hågensen på gården med sine to gjenlevende døtre samt én tjenestejente, Mari Torsdatter. Under gården var det to husmannsplasser.

Jørgen Hågensen var sersjant, og drev nedre Nordre Gomnes til sin død i 1786. Etter Marte Nilsdatters død i 1773 giftet han seg på nytt i 1775 med MARTE ANDERSDATTER SKJØRVOLD (1729–1803), enke etter Jon Engebretsen Skjørvold på Skjørvoll i Norderhov (hun var opprinnelig fra Bure i Norderhov). Ekteskapet var barnløst. Jørgen Hågensen døde i 1786, og gården ble overtatt av arvingene. I 1787 solgte Fredrik Hansen Fekjær sin hustrus arvepart i gården for 360 riksdaler til svogeren Gulbrand Christensen Fjeld, som da bodde på Dæli. Sistnevnte solgte i 1794 hele gården til sin svigersønn OLE GULBRANDSEN HEIEREN (Onsager) for 1.000 riksdaler, og forbeholdt seg borett i «tømmerstuen» i sin levetid.

²⁰ Marte Nilsdatter Haug var datter av Sibylla Larsdatter og Nils Olsen på Søndre Haug på Tyristrand (som de makeskiftet med Jacob Luth den yngre i 1711 mot Vestre Stadum).

I november 1795 leide Ole Gulbrandsen bort gården i tre år til HANS KRISTOFFERSEN.

I 1801 satt NILS SVENDSEN HUNDSTAD (f. 1760) som «Forpagnings Bruger» på nedre Nordre Gornes med hustru BEATE NILSDATTER MOE (f. 1763).²¹ Vi kjenner seks av deres barn: Dødfødt jente (1790), Svend (f. 1791, d. som barn), Kristen (f. 1794, d. som barn), Anne Maria (f. 1796), Svend (f. 1799) og Ragnhild (1802–1829, d. av meslinger 26 år gammel). I 1801 hadde de to av barna: Anne Maria (4) og Svend (2), og på gården bodde ellers husbondens svigermor, Anne Marie Christensdatter (78, føderådsenke) og én tjenestejente, Maria Nilsdatter (16).

Ved skjøte av 24. juni 1802 solgte Ole Gulbrandsen Heieren (Onsager) sin eierpart i gården (20 lispund) til Nils Kristoffersen Tronrud for 750 riksdaler.

NILS KRISTOFFERSEN TRONRUD (1775–1831) sin farslekt kom fra Hjelle på Ask. Han ble eier av Tronrud i Soknedalen i 1797, og eide denne også i de årene han hadde nedre Nordre Gornes. Han var gift med MARI PEDERSDATTER VEME (f. 1774), og de fikk to barn som nådde voksenalder: Kristoffer (f. 1797, seinere eier av

Nordre Gornes nedre i 1949. Hovedbygningen til høyre ble revet i 1973. Gårdsveien ned til Nordre Gornes var også en mye benyttet fjordvei for folk fra Vestre Hole (Tyristrand).

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

²¹ Beate Nilsdatter var datter av Nils Andersen Moe og Anne Marie Christensdatter Baare på Øvre Mo, mens Nils Svendsen var sønn av Ragnhild Olsdatter og Svend Engebretsen Hundstad. De eldste barna deres ble født på Averøya, i 1796 og 1799 bodde de på Hundstad, og i 1802 og 1817 på Mo.

TIL MØLLA I SKJÆRDALEN

Fra brygga på Gomnes var det også betydelig trafikk med kornsekker fra «Østre Hole» som skulle males på mølla i Skjærdalen. I oktober 1855 stod denne annonsen å lese i Ringeriges Ugeblad: «Ved Søboden paa Gornæs-stranden modtages Korn til Formaling. Skjerdalen, Oktober 1855. R.O. Hansen, Forvalter».

Tveita i Soknedalen) og Inger (f. 1800, g.m. Lars Tronsen Wager).

I februar 1806 solgte Nils Kristoffersen Tronrud nedre Nordre Gomnes til Ole Jakobsen Hafnor for 1.800 riksdaler, og kjøpte noen år seinere (1811) Tveita i Soknedalen. Gulbrand Fjelds sønn Christen Gulbrandsen Dæhli anla imidlertid odelsøksmål og ble i 1809 kjent odelsberettiget til gården, men solgte den året etter til ovennevnte Ole Jakobsen. Kjøpesummen var da 5.000 riksdaler.

I 1820- og 1830-årene ble Maurud (Maurerud) på Tyristrand, av skyld 7 lispund, eid av Christen Gulbrandsen Dæhli. Han hadde da en husmann her.

OLE JAKOBSEN HAFNOR (1767–1843) var gift med TORE MIKKELSDATTER SÆTRANG (ca. 1775–1852) fra Haug. De bodde først på Søndre Sætrang, siden på Toen i Haug, før de i 1806 flyttet til Gomnes. De fikk seks barn, hvorav fire nådde voksenalder:²²

* Sara (f. 1801), g.m. Hans Abrahamsen Berg (Gomnæs) (f. 1797) på Søndre Gomnes, åtte barn: Sara, Tomas, Abraham, Gunhild Torine, Sara, Abraham, Ole og Inger Kirstine – se Søndre Gomnes bnr. 5.

* Mari (f. 1806), g. 1828 m. Hans Andersen Bjørnstad (f. 1796) på Søndre Bjørnstad, minst åtte barn: Anders, Ole, Hans Mathias, Marie Theodora, Jørgen, Torvald (d. som barn), Torvald og Sten Johan – se bind 2 s. 117–118.

* Inger Marie (1808–1836), g.m. Ole Halgrimsen Hafnor (1808–1889) (hans første ekteskap), eier av Østre Hafnor og en del av Nordre Gomnes, tre barn: Halgrim, Sara og Ole – se bind 3 s. 483–484.

* Hans (1811–1899), seinere eier av nedre Nordre Gomnes, g.m. Sara Engebretsdatter Hollerud (1814–1877), fire barn – se nedenfor.

I 1837 overdro Tore Mikkelsdatter og Ole Jakobsen gården (av skyld 28 lispund) til sønnen Hans for 900 spesidaler og livøre, som de oppebar til sin død i henholdsvis 1852 og 1843.

HANS OLSEN GOMNÆS (1811–1899) var gift med SARA ENGEBRETS DATTER HOLLERUD (1814–1877) fra Tyristrand. De fikk fire barn:

* Inger Marie (1837–1903), g. 1871 m. Anders Andreassen Drolsum (f. 1839), to barn: Maren Sofie (f. 1862) og Hanna Andrea (f. 1866, g.m. Knut Larsen Kopaas f. 1861, fire barn: Sigrid Marie f. 1890, Anders 1892–1902, Lars 1896–1897 og Karsten Hilmar 1899–1901). Familien utvandret til USA cirka 1870. Etter noen år døde Anders, og Inger Marie og døtrene flyttet tilbake til Modum i 1875.²³

* Ole (1839–1915), trelasthandler i Drammen, eier av Nordre Fure gnr. 13/2 i Modum cirka 1870–1907, g.m. Gjertrud Olsdatter Røed

²² Opplysninger fra slektsforsker Terje Lehne.

²³ Datteren Maren Sofie (f. 1862) reiste til USA igjen i 1884 (opplyst av Terje Lehne).

SKYSSTASJON OG BRENNEVINSHANDEL

Tidlig på 1800-tallet var Nordre Gomnes skysstasjon og gjestgiveri med brennevinshandel. Fra brygga på Gomnes var det betydelig ferdsel over fjorden, både av folk fra Vestre Hole (Tyristrand) som skulle til kirke eller (etter 1837) i kommunalt ærend, og av reisende ellers. Bygdeveien videre gikk fra brygga på Gomnes opp til Teigen og via Frøyshov og Libakke til Vik, hvor den kom inn på hovedveien.* Hans Olsen Gommæs ble kalt «gjestgiver» i kirkeboka i 1844. Nordre Gomnes ble nedlagt som skysstasjon i 1850, men så seint som i 1855 averterte Hans Olsen Gommæs i Ringeriges Ugeblad at gjestgivergården Nordre Gomnes var «underhaanden tilkjøbs». Brygga var en laftet «kiste» fylt med stein. Rester av brygga er fortsatt synlig.

* En eldre kirkevei gikk fra Gomnes-brygga og over Åsbakken, Storbråtan og Skarpsnogata til Hole kirke.

(1848–1899 i Sigdal), sju barn: Hans (1872–1922, g.m. Inga Henriette Røed 1874–1956, seks døtre: Gunborg Hermine, Astri, Signe, Aase, Ragne og Ingrid), Sofie (f. 1874, g.m. Elias Olai Olavius Brandal f. 1870 fra Hareid, én sønn Ottar f. 1904), Inga (1876–1963, g.m. Arild Hansen 1875–1968 på Jelstad i Vestre Spone, ni barn: Magnus, Ole, Gjertrud, Aslak, Leif, Erland, Roar, Lovise og Ingrid), Maren (1879–1973, g.m. Håkon Sundby 1876–1930, sju barn: Gudrun, Olaug, Oddmund, Borg-hild, Ingrid, Birger og Ragnhild), Ole (1881–1942, g.m. Ragnhild Røed 1880–1976, to barn: Truls og Gjertrud), Anton (1883–1967, overtok Nordre Fure i 1907, g.m. Kaia Helene Bjertnæs 1885–1945, 13 barn: Gjertrud, Ole, Johan, Ørnulf, Kåre, Åge, Gunnar, Tore, Margit, Ingrid, Hans, Ingrid og Bjørn) og Elise (f. 1887, g.m. Juel Bråte d. 1914, én sønn Juel 1914–1994).²⁴

* Sofie (1841–1930, g.m. Ragnvald Kristoffer Eriksen Engelstad (1835–1924) på Engelstad på Øst-Modum. De utvandret til USA i 1881, og fikk 12 barn: Hanna Regine (1864–1957, g.m. Ole V. Swenson 1859–1927, åtte barn: Bertha, Severinius, Edwin, Sophie, Helen, Rudolph, Oscar og Ruby), Emma Sofie (1867–1954, g.m. William Wilson Eagle 1868–1908, fem barn: Eugene William, Clifford Daniel, Gerald Stuart, Floyd Lawrence og Gladys Emma), Martin (1869–1928, g.m. Anna Iver-son 1878–1924, fire barn: Pearl Louise, Raymond, Maurice og Harry), Rudolf (1872–1959, g.m. Lovise Moland 1882–1971, tre barn: Kordula Sofia, Rolf Christian og Rakel Louise), Hans (f. og d. 1874, tvilling, d. 3 uker gammel), Erik (1874–1878, tvilling, d. 3 år gammel), Stina Karoline (1877–1931, g.m. Peter J. Flaten 1879–1963, seks barn: Selma Amanda, Myrtle Ruby, Cora Luella, Florence Eleonora, Opal Viola og Anna Sofia), Erik (f. og d. 1880, tvilling, d. 2 uker gammel), Henrikka (1880–1881, tvilling, d. 1 år gammel på reisen til Amerika og gravlagt på havet), Herman Emil (1882–1971, g.m. Clara Gustava Olson 1882–1965, seks barn: Clifford Orvis, Gilman Stewart, Arnold Erwin, Cora Eevelyn, Mildred Lillian og June Viola), Robert (f. og d. 1884) og Robert (1886–1976, g.1 m. Lillie Henderson 1885–1911, én sønn Reynold Theron. Robert g.2 m. Clara Roland 1895–1993, tre barn: Walter Clement, Lily og Roland Deron).

* Thrine (1844–1929), g.m. Olaf Knutson (1837–1930) fra Nissedal i Tele-

Hans Olsen Gommæs (1811–1899) var en musikalsk begavelse, og ledet «Gommæs-musikken» i en årrekke.

²⁴ Elises ektemann Juel Bråte druknet i 1914 da hun gikk gravid med sønnen.

MUSIKER OG KOMPONIST

Hans Olsen Gomnæs var en musikalsk begavelse og ledet «Gomnæs-musikken» i en årrekke. Han kjøpte i 1858 en av Fure-gårdene på Øst-Modum og flyttet dit. Han hadde en voksen sønn som kunne ta seg av gårdsdriften, og selv kunne han da ofre seg for sin store lidenskap, nemlig å komponere dansemusikk. Da notesamlingen hans ble funnet på et loft på Fure i 1977, kom det for dagen en notebok fra 1851, som viser at han komponerte også mens han bodde på Nordre Gomnes. Etter at Hans Olsen Gomnæs kom til Øst-Modum, ble det en voldsom oppblomstring av musikklivet i bygda.*

* Thure Lund: «Toner fra Modum» (2. opplag, 2000), s. 74–76, og Thure Lund: «Gomnæs-miljøet. Musikere og komponister», i heftet Ring-erike (1980), s. 39–43.

VAKRE OG STEMNINGSFYLTE

Melodiene som Hans Olsen Gomnæs komponerte er meget vakre og stemningsfylte, med en helt egenartet harmoni. Det er lett å høre at det er en Gomnæs-melodi som blir spilt, og de fortjener å bli benyttet, skriver Thure Lund i «Toner fra Modum». Navn på noen av hans komposisjoner er «Gomnæs'en» (reinlender), «Gamle svarversvend», «Bertes masurka», «Furevalsen», «Breilivalsen» og «Rambergfossen» (polka).

mark, seinere eier av gnr. 14/4 Nedre Fure i Modum, lærer på Øst-Modum i 59 år, sju barn: Karen Sofie (1864–1949, utvandret til USA, g.1 m. Jens Gregersen, sju barn: Georg, Tilla, Caroline, Jennie, Olga, Gerda og Lulla), Hans Gunerius (1868–1877, d. 9 år gammel), Jørgine (1872–1957, g.m. Hans E. Berg 1861–1937, utvandret til Iowa, USA, seks barn: Elmer Olaf, Harry, Thora, Ida Helen, Hilma Julie og Thora), Gustava (f. 1876, g.m. Martin Jakobsen 1872–1946, to barn: Ingrid og Trine Alette), Hans (1879–1903), Knut (1882–1949, g.m. Helene Kristiane Hæhre 1887–1959, tre barn: Ragnar, Kjell og Elfrid),²⁵ og Toralf (1886–1978, overtok Nedre Fure etter foreldrene, g.m. Karen Marie Johansdatter Bjertnæs 1886–1973, fire barn: Trine, Margit, Gerd og Olaf).

I 1847 delte Hans Olsen Gomnæs og eierne av øvre Nordre Gomnes skogteigen på Krokskogen «med Nysæteren» som Nordre Gomnes fikk tildelt etter utskiftinga 1816–23. Ved skjøte av 15. november 1850 solgte Hans Olsen en del av sin teig til baron Harald Wedel Jarlsberg, eier av Bærums Verk, for 400 spesidaler.

Hans Olsen Gomnæs var eier av nedre Nordre Gomnes til 1859, da han solgte gården (av skyld 5 daler 2 ort) til Anders Olsen Midtskogen for 3.800 spesidaler og flyttet til Nordre Fure på Modum, som han kjøpte samme år.

ANDERS OLSEN MIDTSKOGEN (f. 1811) skilte i 1860 ut en del av gården (løpenr. 139b seinere bnr. 17), som ble solgt til Kristian Olsen Frøshaug for 600 spesidaler. I 1862 skilte han ut søndre del av seterløkka på Nysetra med litt skog, som ble solgt til Nils Gulbrandsen Gomnæs på Søndre Gomnes bnr. 5 for 40 spesidaler. I 1865 gikk resten av seterløkka til samme kjøper for 20 spesidaler (løpenr. 139c og d, seinere bnr. 18).

²⁵ Elfrid (f. 1920) ble g.m. advokat Carsten Dysthe Schröder (1919–1982) i Hønefoss, to døtre: Mille (f. 1948) og Annebeth (f. 1952).

*Nordre Gornes
nedre i vinter-
skrud i 1959.*

*Foto: Widerøe's
Flyveselskap AIS*

Anders Olsen Midtskogen var gift med GRETHE DORTHEA OLS-DATTER HORN (f. 1816 i Lier). I 1865 satt de på gården med fire barn (alle født i Lier): Randi (17), Milla (15),²⁶ Thea (10) og Karl (8). De hadde 1 hest, 3 storfe og 3 sauer, og årlig utsæd var 5 ¼ t. bygg, 2 t. blandkorn og 2 t. poteter.

Ved skjøte av 14. oktober 1865 solgte Anders Olsen Midtskogen gården for 1.600 spesidaler til cand. jur. WILHELM DIETRICHSON (1826–1868), eier av Helgeland gård på Røyse. Ved skjøte av 29. januar 1869 solgte Dietrichsons enke, GOTFRIEDA SEVERINE F. BØCKMANN (1837–1917) nedre Nordre Gornes til Jørgen Nilsen Hafnor fra Vestre Hafnor (Hafnorjordet).

JØRGEN NILSEN HAFNOR (GOMNÆS) (1833–1921) ble i 1869 gift med ANNE DORTHEA ANDERSDATTER STADUM (1847–1909). De fikk tre barn:

* Mathea (f. og d. 1873), d. 4 uker gammel.

* Anne Mathea (1876–1890), d. 14 år gammel av hjernebetennelse, på Rigshospitalet i Kristiania.

* Anders (1879–1968), seinere eier av Nordre Gornes, g.m. Ingeborg Løbben – se nedenfor.

Jørgen Nilsen Hafnor var formann i styret for Hole meieri i Svensrud i årene 1891–1894.

²⁶ Milla ble g.1 m. maler Eriksen i Oslo (én sønn Olaf Horn), g.2 m. kandidat Lyng i Oslo.

Anders Jørgensen Gommæs (1879–1968) og Ingeborg Gommæs f. Løbben (1897–1964). Bildet er tatt cirka 1945.

Anders Jørgensen Gommæs (1879–1968) eide aldri traktor. Her harver han med tohestbeite på Nordre Gommæs sist i 1940-årene.

I 1893–94 var det utskifting, og nedre Nordre Gommæs flyttet sitt gårdstun nærmere fjorden.

I 1900 satt Anne Dorthea og Jørgen Hafnor på gården med sønnen Anders og en tjenestejente, Olava Olausdatter (f. 1882).

Etter Jørgen Nilsens død i 1921 overtok sønnen, Anders, som eier av gården.

ANDERS JØRGENSEN GOMNÆS (1879–1968) ble i 1927 gift med INGEBORG LØBBEN (1897–1964) fra Sollihøgda. Ekteskapet var barnløst.

I 1928 lånte Anders Gommæs 13.000 kroner i Hypotekbanken mot pant i gården. I 1933 ble det inngått avtale med Drammensvassdragets fellesfløtningsforening om strand- og vannrett for tømmerførselen i 10 år, mot årlig leie 100 kroner.

Anders Jørgensen Gommæs var medlem av Hole herredsstyre 1926–28 og 1932–34.

I 1948 hadde nedre Nordre Gommæs 100 dekar dyrket jord (silur) og 15 dekar annet jordbruksareale, 450 dekar produktiv skog og 50 dekar annen utmark. På gården var det 2 hester, 10 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 4 griser og 40 høns.

I årene 1960–65 ble seks parseller utskilt og solgt: Den tidligere husmannsplassen Taje, tomt til pumpehus for nabogården Tyribakken og fire hyttetomter (tre ved fjorden og én ved «Gommestorget»).

Da Anders Gommæs ble eldre, forpaktet han bort en del av jorda. Seinere ble hele jordveien leid bort, først til Svein Ruud på Fjeld Hagebruk, og så til Bjørnar Ullern i Stua Fjeld.

Etter Ingeborg Gommæs død i 1964 overdro Anders Gommæs –

ved skjøte av 25. november 1965 – gården til Johannes Hafnor, sønn av hans fetter Nils Johannessen Hafnor på Fjelstad. Kjøpesummen var 105.000 kroner samt livøre til Anders Gommæs i hans levetid, av 5-årlig verdi 25.000 kroner.

JOHANNES HAFNOR (f. 1921) giftet seg i 1959 med KJELLAUG RØKHOLT (f. 1931) fra Eidsvoll. De har to barn:

* Nils (f. 1960), eier av Nordre Gomnes fra 1993, g.m. Olivia G. Ramirez – se nedenfor.

* Inger Johanne (f. 1963), bosatt på Nøtterøy, g.m. Trond Holen (f. 1956) fra Oslo, to barn: Jonas (f. 1996) og Anne Marthe (f. 1998).

Johannes Hafnor er utdannet ingeniør, og har bl.a. arbeidet ved Christiania Spigerverk og Brødrene Berntsen AS på Hensmoen. Kjellaug Hafnor har vært lærer ved Røyse skole i 30 år.

I desember 1993 ble gården overdratt til sønnen NILS HAFNOR (f. 1960), som er ingeniør og arbeider som daglig leder ved Wilco AS (lastebilpåbygg og lastebilhengerproduksjon) på Jevnaker. Han er gift med OLIVIA G. RAMIREZ (f. 1964) fra Filippinene, som er utdannet ingeniør og arbeider som produksjonssjef for Brødrene Breien AS' avdelinger på Helgelandsmoen (tinnstøperi) og Filippinene (treprodukter).

Nordre Gomnes (nedre) har i dag 100 dekar dyrket jord (kornproduksjon) og 40 dekar annet jordbruksareal, 550 dekar produktiv skog og 50 dekar annen utmark på Krokskogen. Gården har skurtresker, 2 traktorer og kaldluft korntørke.

Av bygninger på gården er våningshuset bygd 1973 (da det gamle ble revet), kårbolig (1949, påbygd 1998), låve (1915, ombygd 1980–88), fjøs (bygd 1926, da det gamle ble revet), stabbur (1912), bryggerhus (ca. 1900) og garasje (tidligere hønsehus, bygd ca.

Anders Jørgensen Gommæs (1879–1968) og Ingeborg Gommæs f. Løbben (1897–1964) foran hovedbygningen på Nordre Gomnes cirka 1945.

Johannes Hafnor (f. 1921) og Kjellaug Hafnor f. Røkholt (f. 1931) var eiere av Nordre Gomnes (nedre) i årene 1965–1993.

DÅRLIGE VEIER

Det var dårlig veistandard på Røyse i gamle dager, og vestsida var intet unntak. Det gikk en bygdevei fra Libakke over Frøyshov og Teigen til brygga ved Nordre Gomnes. Fra denne gikk det ved «Gomnestorget» – rett sør for dagens Nordre Gomnes (øvre) – en kjerrevei sørover til Søndre Gomnes og videre til Vestre Rud. Rundt 1900 ble det anlagt ny vei mellom Teigen og Søndre Gomnes. I 1930-årene ble det bygd ny vei fra Vestre Rud til Leinetajet (kalt Prinsesse Ragnhilds vei), og da den noen år etter ble forlenget til Hundstad, ble «Røyse rundt» en realitet. Gamleveien mellom «Gomnestorget» og Søndre Gomnes har i dag nesten forsvunnet i åkeren.

Kristian Olsen Gomnes (1834–1896) var fra Åsbakken i Frøysuåsen, og murer av yrke. I 1860 kjøpte han den tidligere husmannsplassen Rønnerstua under Nordre Gomnes, og ble selveier.

1930). I årene 1980–88 ble kjørebrua og søndre del av låven (med stall) revet, og resten av bygningen ble innredet til redskapsrom og snekkerverksted. En del av det gamle våningshuset som ble revet i 1975, ble flyttet fra gårdens tidligere tun (ved «Gomnestorget») etter utskifting i 1890-årene.

Gomnes GNR. 218/17 OG 24

I 1860 ble den delen av Nordre Gomnes som fra gammelt lå lengst sør i Gomnes' gårdsvald, med den tidligere husmannsplassen Rønnerstua og to av Ødegården-plassene, utskilt fra nedre Nordre Gomnes og solgt til Kristian Olsen Frøshaug for 600 spesidaler. Parsellen fikk løpenr. 139b (seinere gnr. 39/17 av skyld mark 1,21).

KRISTIAN OLSEN FRØSHAUG (GOMNES) (1834–1896) tilhørte «murerslekta» fra Helgelandseie, og var sønn av murmester Ole Kristiansen og hustru Gunhild Torsdatter i Åsbakken i Frøysuåsen. Han var selv murer av yrke, og ble i 1865 gift med KAREN JENSDATTER FRØSHAUG (f. 1838). De fikk to sønner:

* Ole (1865–1953), seinere eier av Gomnes bnr. 6 (Snekker), g. 1898 m. Karen Olava Olsdatter Gomnes (f. 1872), fem barn: Kristine, Marie, Gudrun, Olga og Karen – se gnr. 218/6 Gomnes.

* Jens (1880–1963), seinere eier av Gomnes, g.m. Ingeborg Pedersdatter Fjeld – se nedenfor.

I 1865 satt Karen (28) og Kristian (32) på bruket med sønnen Ole (1) og et legdslem, Johanne Hansdatter (15).

I 1893–94 var det utskifting på Nordre Gomnes, og fra Gomnes

Vårrom på Gomnes sist i 1950-årene. Asbjørn Nordli på traktoren.

Gomnes i 1940-årene. I bakgrunnen ser vi bruket Knipen.

Av fotografert av Fotograf Marit Fagerli

bnr. 17 ble det utskilt to tidligere husmannsplasser – bnr. 22 Ødegården (solgt til Gulbrand Larsen) og bnr. 23 Ødegården (solgt til Jens Evensen). Samme år kjøpte Kristian Olsen en tilleggsparsell fra øvre Nordre Gomnes (Ødegården gnr. 39/24) for 1.200 kroner. Gomnes gnr. 39/17 og 24 har siden vært ett bruk.

Etter Kristian Gomnes' død i 1896 fikk Karen Gomnes uskiftebevilling. I 1900 bodde hun på eiendommen med sin yngste sønn, Jens (20, ugift).

Ved skjøte av 23. september 1921 ble bruket solgt til sønnen Jens for 5.000 kroner og livøre til mora i hennes levetid. Den nye eieren lånte hele kjøpesummen i Hole sparebank.

JENS KRISTIANSEN GOMNES (1880–1963) ble i 1904 gift med INGEBORG PEDERSDATTER FJELD (f. 1868), som i 1900 var tjenestejente i Gomnesbråten gnr. 39/2. Ekteskapet var barnløst. De ryddet nær 20 dekar ny jord, og i 1948 var bruket på 80 dekar dyrket jord (morenejord), 10 dekar annet jordbruksareal og 2 dekar frukthage. De hadde 1 hest, 6 kyr, 1 okse, 2 ungdyr og 3 griser.

I 1943 ble fra bnr. 24 utskilt Langpløya (bnr. 56) av skyld 3 øre,

Karen Jensdatter (f. 1838) ble helst kalt «Karen Rønnerstua». Hun var fra Frøshaug, og giftet seg i 1865 med Kristian Olsen Gomnes (Frøshaug). Barnet hun har på fanget, er ukjent.

Gornes i 2006. Våningshuset er fra rundt 1870. Låven ble bygd i 1926.

© Fotograf Marit Fagerli

11,5 kilo veide denne ørreten som Asbjørn Nordli tok på garn utenfor Gorneslandet på Røyse i mai 1969. Det ble noen strabasjose minutter for fangsten var sikret. Ruggen var 96 cm lang.

Foto: Ringerikes Blad

og fra bnr. 17 ble utskilt Fjordglimt (bnr. 55) av skyld 2 øre. I 1953 ble fra bnr. 24 utskilt bnr. 42 og 43.

Ved skjøte av 29. juni 1951 ble Gornes bnr. 17 og 24 solgt til Gunhild Gornes, brordatters datter av Jens Kristiansen Gornes, og hennes forlovede Asbjørn Nordli, for 33.000 kroner inkludert livøre til Jens Gornes i hans levetid (han døde i 1963).

GUNHILD NORDLI F. GORNES (f. 1929) arbeidet i sine yngre år som kontordame i Hole kommune. Hun giftet seg i 1952 med ASBJØRN NORDLI (f. 1926) fra Vang på Hedmarken, som har arbeidet i Forsvaret (sivilt ansatt ved IR6 fra 1980). I perioden 1973–1986 var han områdesjef i Hole HV-område (Heimevernet). De har tre barn:

- * Jan Kristian (f. 1952), ugift, bosatt i Heradsbygda.
- * Bjørg Irene (f. 1955), bosatt på Røyse, g.m. Sigbjørn Skjerstein, én datter Ida Marie (f. 1989).
- * Unn Wenche (f. 1963), bosatt på Gornes, g.m. Arve Wik (f. 1965) fra Haslum i Bærum, to barn: Karoline (f. 1993) og Kristian (f. 1996).

I 1977 fikk Fjeld Åkervanning A/L rett til å plassere pumpehus med inntakskum på eiendommen, mot årlig avgift 400 kroner.

I 1983 ble Gunhild Nordli eier av Gomnes gnr. 218/6, hvor datteren Unn Wenche Nordli Wik og hennes familie er bosatt.

Gomnes gnr. 218/17 og 24 har i dag 70 dekar dyrket jord og 10 dekar annet jordbruksareal. På gården er det 2 traktorer.

Av bygninger på bruket er et våningshus (bygd ca. 1870, ombygd 1911), låve med stall og fjøs (1926), gammelt stabbur (ombygd 1913), gammelt bryggerhus (med bakerovn i stein) og vognskjul og grisehus (bygd 1915).

Søndre Gomnes (OGSÅ KALT MIDTRE) GML.M.NR. 11 AV SKYLD 35 LISPUND

I 1542 og 1549 eide Lille St. Anna alter ved Mariakirken i Oslo 15 lispund i denne Gomnes-gården og 5 lispund i den underliggende ødegården Fægri (*Fhiurre*) på Tyrstrand.²⁷ I 1549 var det Hans Pedersen som hadde bygselen, dvs. han bygset bort jordegodset på alterets vegne, og hadde inntektene.

Denne Søndre Gomnes-gården er flere ganger i skriftlige kilder fra 1600- og 1700-tallet også kalt «Midtre Gomnes», og «Søndre Gomnes nordre del». Gårdens tun lå sannsynligvis der dagens Søndre Gomnes gnr. 218/1 (Gulbransen) ligger i dag.

I 1542 og 1577 lå Fægri under Søndre Gomnes, noe den gjorde fram til rundt 1700.²⁸

I 1454 overdro en mann ved navn Birger Olafsson hele Aslestad gård i Vardal samt sin eierpart i Gomnes i Hole på Ringerike til høvedsmannen på Akershus, ridder Hartvig Krummedike, som del av et forlik etter at Birger hadde fornærmet høvedsmannen. Av Krummedikes jordebok 1456 går det fram at han da eide en part i Søndre Gomnes som «renter 1 fjerding av 2 pund om året».²⁹

I 1577 var Søndre Gomnes fullgård. I 1595 eide Lille St. Anna alter fortsatt 20 lispund i Søndre Gomnes og Fægri, og kanselliskriver Carsten Vogt hadde bygselen og inntektene.³⁰ I 1616 hadde lensherre Hartvig Huitfeldt inntektene, mens denne eierparten i 1624 og siden ble brukt til avlønning av Norges rikes kansler, som var prost ved Mariakirken.

²⁷ Lille St. Anna alter eide samtidig 1 skippund (20 lispund) malt i Nordre Gomnes og 10 lispund malt i Øde Rud (gikk seinere inn i Nordre Gomnes).

²⁸ Halvorsen (1954), s. 11.

²⁹ E.F. Halvorsens ekserpter.

³⁰ I 1597–98 ble jordebokskatten for gården betalt til kansleren, noe den ikke ble i årene 1577–94.

NYE BROER VED GOMNES

I oktober 1671 ble samtlige veier og broer i Hole besikket av bygdelensmannen og to menn – Anders Kroksund og Kristen Rørvik. De slo fast at allmuens vedlikehold var ytterst slett – «... befantes da ingen broer eller veier ferdig eller vedlikeholden, unntagen her ved begge Gomnesgårdene, som var gjort nye broer».*

* Thorleif Solberg: Tingbok 10 Ringerike (1671), s. 19–20.

De øvrige 20 lispund av gårdens samlede skyld på 40 lispund (inkludert de 5 lispund som gjaldt Fægri) lå fra 1611 til kantorens kantoni³¹ ved Oslo domkirke, dit det var kommet ved makeskifte noen år før.³² Utleien (bygsele) lå til den av eierne som eide størst part i en gård. I årene 1611–1613 forsøkte kantor Claus Berg å overta utleien i stedet for Claus von Ahnen ved Mariakirkens prosti, men lagtinget bestemte at den fortsatt skulle ligge til von Ahnen, som også ble tilkjent «kost og tæring» (dvs. motparten ble dømt til å dekke hans saksomkostninger).

Fra rundt 1650 tilhørte de 20 lispund kanonigods Johan Garmann³³ i Christiania.³⁴

I 1681 lot Anders Simensen tinglyse et skjøte på Gomnes («som Kristoffer påbor») med underliggende Fægri ødegård, av skyld til sammen 20 lispund. Til Fægri lå det tre sager og et kvernbruk «som kalles Skjærdalen», og disse kunne også Anders Simensen «nyde, bruke og beholde».³⁵

I 1720 eide bispinne Anna Munch 15 lispund i gården. Hun utstedte da bygselseddel på hele Søndre Gomnes (35 lispund) til brukeren Rolv Olsen Gommæs, inkludert de 20 lispund krongods. I 1727 ble krongodset kjøpt på auksjon av kaptein Svend Jesper Birck på Fjelstad, og han overdro samme år eierparten for 100 riksdaler til Anna Munch, som dermed ble eier av hele gården. Seinere kom den i Lorentz Angells eie, og han solgte den i 1749 til brukeren Rolv Olsen og hans svigersønn Henrik Christiansen. Dermed var Søndre Gomnes (gammelt matrikkelnr. 11) delt i to, begge av skyld 17 1/2 lispund – se nedenfor.

³¹ Kantor = kirkelig tjenestemann som hadde ansvaret for kirkemusikken. Kanoni (kanonikat) = embete som kannik (dvs. medlem av et domkapitel). Til de enkelte kanonier var det fra middelalderen tillagt jordegods. Etter reformasjonen var det vanlig å benytte kanonigodset også til avlønning av verdslige tjenestemenn (Norsk historisk lekskon).

³² Halvorsen 1960 s. 12.

³³ Johan Garmann var landkommisær og stiftsskriver i Akershus, og ervervet etter hvert en rekke landeiendommer rundt Christiania. I 1647 hadde «Johan Garmann i Oslo» og «Johan Garmanns kanoni» inntektene av flere offentlige jordegods. Hans far, som også het Johan Garmann (ca. 1580–1651), var født i Haderslev og skal ha vært sønn av Frederik 2. Han kom til Norge i 1628 og grunnla et handelshus på Bragernes (seinere ble han utnevnt til faktor ved Kongsberg sølvverk).

³⁴ Byen het Oslo fram til 1624, Christiania 1624–1877, Kristiania 1877–1925 og Oslo fra 1925.

³⁵ To av sagene hadde i noen år blitt forpaktet av Anders Nilsen Moss, og den tredje av Jacob Luth.

Brukere før 1749

I 1594 het brukeren TORMOD GOMNÆS. I 1611 var han død, for da ble sønnen Kristoffer stevnet fordi han hadde leid gården av mora i hennes «moldår».³⁶ Mora het ÅSE GOMNÆS, og hun fikk lagtingets kjennelse for at hun kunne «nyte» gården som sitt enke-sete mens en rettssak mellom kantoren ved domkirken og Mariakirkens prosti pågikk om hvem som hadde rett til utleien (bygsele). I 1614 ble Tormod Gomnæs' arvinger stevnet i en rettssak. I 1616 og 1618 betalte OLA GOMNÆS landskatt for gården, som trolig hadde flere brukere i dette tidsrommet. I 1621 betalte HELGE GOMNÆS bygningsskatt³⁷ for Midt-Gomnes, og i 1623 og 1626 ble samme skatt utredet av SØREN GOMNÆS, mens Helge betalte landskatt i 1627.³⁸

Fra rundt 1630 var BORGER JOHANSEN GOMNÆS bruker. Han var gift med Anne Bye, enka etter Guttorm Rolvsen By.

Borger Gomnæs ble i 1652 stevnet av en mann i Bærum for en gjeld på 10 riksdaler. Stevninga hadde vært oppe i retten flere ganger tidligere, men var blitt utsatt fordi Borger var syk. Han var nå til stede i retten, men ville ikke svare noe til saken. Derfor ble han i tillegg dømt til å betale 8 ørtuger 3 merker sølv i sikt (bot til det offentlige).

I 1658 synes Borger Gomnæs å ha vært en eldre mann. På ett og samme ting ble han idømt bøter for fire forhold. Foruten at han hadde fortiet en beholdning av rug og erter ovenfor sin landherre og mistet bygselen (se egen sak), hadde han unnlatt skyssplikt to ganger (bøtelagt med 2 merker sølv), unnlatt å føre kirketien til Akershus (4 merker sølv), og han hadde tatt en hest fra Ola By (1 mark sølv).

I 1660-årene var skylda på denne Gomnes-gården 2 skip pund (40 lispund), og brukeren het KRISTOFFER BJØRNSEN GOMNÆS (f. ca. 1632). Han var sønn av Bjørn Olsen Dæhli på nabogården Dæli. Kristoffer Bjørnsen var i første ekteskap gift med ANNE

MISTET BYGSELEN

I 1658 ble Borger Gomnæs stevnet av Anders Pedersen, forvalteren over Mariakirkens gods, for noe rug og erter som han ikke hadde oppgitt da hans bo ble «avskrevet», dvs. registrert. Borger ble dømt for å «ha sagt usant» og skulle dermed «utstå kirkens disiplin» (miste bygselen). I tillegg ble han dømt til å bøte 6 ½ riksdaler 1 ort til Christiania hospital. Halvparten av kornet han hadde holdt unna, skulle tilfalle landherren (kansleren), og halvparten Borger Gomnæs' kvinnes arvinger – dvs. barna som Anne hadde i tidligere ekteskap. Dessuten ble Borger idømt bot på 4 merker sølv til kongen og 1 mark til saksøkeren.

³⁶ Moldår = «Nådens år», egentlig den rett som enka etter en geistlig embetsmann hadde til andel av embetsinntektene etter mannens død, synes også brukt om leilendingens rett til fortsatt bruk av en gård etter leilendingens død.

³⁷ Bygningsskatt = skatt til bygging av Akershus festning, innkrevd fra 1593 til 1644.

³⁸ Slektsforskeren Thorleif Solberg har antydnet at Helge Gomnæs hadde en datter, Åse Helgesdatter, som ble gift med Bertil Kihle (Breien) – se Hringariki nr. 1/2004 s. 43.

ADVARSEL

I 1662 ble Kristoffer Gomnæs og Engebret Leine «advart» mot å la dyra sine komme inn på «nogen del av den eiendommen som hørte under Haug» (på Tyrstrand). Engebret Leine synes å ha vært bruker eller eier av Pjåka, og Kristoffer var bruker av Gomnes med underliggende Fægri.

GULBRANDSDATTER HEEN (d. ca. 1677), og vi kjenner tre av deres barn:³⁹

* Gulbrand (1661–1719), i 1694 på Askerud i Modum, bruker av Midtre Gomnes en kort periode rundt 1700, siden på Modum før han kom tilbake til Hole og ble gårdbruker på Øvre Leine i 1710, g.m. Marte Olsdatter (ca. 1665–1745), minst fire døtre: Anne, Lisbeth, Mari og Kari – se Øvre Leine.

* Marte, g.m. Ole Hansen Averøen (seinere eier av øvre Nordre Gomnes), minst to døtre: Anne og Mari.

* Guro, g.1 m. tårnbygger Ole Iversen Helmen (f. ca. 1640) fra Hadeland, minst tre barn: Kristoffer (g.m. Mari Nilsdatter), Anders (f. ca. 1690, seinere borger på Bragernes) og Paul (f. ca. 1693, g. 1724 m. Mari Kristensdatter Børmarken). Ole Iversen falt ned fra kirketårnet i Hoff kirke og døde ca. 1694–95, og Guro g.2 m. Harald Engebretsen Skattum (ingen barn).

Etter Anne Gulbrandsdatters død giftet Kristoffer seg igjen med **Anne Larsdatter**, og de fikk minst én sønn:

* Lars (ca. 1678–1747), seinere bruker av Nordre Dæli, g.m. Kari Olsdatter Stadum, minst tre barn: Kristoffer, Anders og Marie – se bind 3 s. 288–289.

I prestemanntallet 1666 er det på Søndre Gomnes også nevnt en husmann, Syver Olsen (56), og to drenger, Jens Hansen (14) og Kristen Tronsen (19).

Kristoffer Gomnæs vitnet i 1690 i en eiendomsvist ved Skjærdalen, hvor han forklarte hvordan veiene og broene lå for «ungefehr tiufge år siden». Han var lagrettemann i flere perioder mellom 1661 og 1694.

I 1695 representerte Kristoffer Bjørnsen Gomnæs sin bror Ole Bjørnsen Stadum på bygdetinget.⁴⁰

Kristoffer var bruker av Søndre (midtre) Gomnes til 1700. Fra 1701 var det sønnen, GULBRAND GOMNÆS (ca. 1659–1719), som overtok bygselen. Han satt imidlertid bare et par-tre år, før han flyttet til Modum (han kom tilbake til Hole rundt 1710 og ble bruker av Øvre Leine).

³⁹ Anne Gulbrandsdatter var datter av Marte og Gulbrand Heen på Hen gård i Ådal. Opplysninger fra Thorleif Solberg: Slektsforbindelser Ringerike-Hadeland i Hringariki nr. 2/2000, s. 17–20.

⁴⁰ Ole Bjørnsen var bygselmann på Vestre Stadum fra rundt 1680.

RYDDET JORD PÅ FÆGRI

I 1689 ble Kristoffer Gomnæs og fem andre stevnet for «ulovlig åvirke og bråtehugst»* på Fægri av president Hans Must, som stod for bygselen av halve Gomnes med Fægri. Kristoffer vedgikk å ha hugget en liten bråte for å innhegne en hestehage og samtidig rydde et lite engstykke. Det var bare mindre, unyttig skog som var fjernet. Lagretten gav Kristoffer medhold i at hugsten hans ikke hadde vært gården til skade. De fem øvrige – Jens Kusk, Hans Kristensen, Fredrik Johansen, Jens Fægri og Peder Halvorsen – ble imidlertid bøtelagt og dømt til å levere «rug og avgrøde» til landherren. I saken pekte fogdens fullmektig, Christian Thommesen, på at kongen også eide 20 lispund i Gomnes med underliggende Fægri, og at halvparten av grøden dermed skulle tilfalle kronen. Men dette ble avvist – «Fægri er president Hans Must alene tilhørig».**

* Åvirke = ulovlig bruk av annen manns jord eller skade på andres eiendom (Norsk historisk leksikon).

** Thorleif Solberg: Tingbok nr. 37 og 38 for Ringerike (1689), s. 22.

«... EN ERLIG MAND»

I 1665 vitnet Kristoffer Gomnæs i den langdryge rettssaken mot Jørgen Larsen for tyveri av en del redskap som tilhørte kronen fra en smie på Gomnes (se bind 3, s. 596–597). Kristoffer ble da bøtelagt med 1 mark sølv fordi han hadde låst opp smia etter oppfordring fra Jørgen. Retten uttalte at Kristoffer var «en erlig Mand», som likevel «kand lide noget på sin Ære eller Gos for han wedstaar sin Sandheed».*

* Tingbok for Ringerike VI (1665) s. 59.

En gang mellom 1704 og 1706 ble ARNE GOMNÆS bruker av denne Gomnes-gården.⁴¹ Han ble etterfulgt av ROLV OLSEN GOMNÆS, som i 1720 fikk bygselseddel på hele gården (35 lispund).

Rolv Olsen var sønn av Ole Rolvsen og Ragnhild Andersdatter, som eide Østre Stadum fra 1680 (se bind 3 s. 430–431). I 1723 var han eneste oppsitter på Søndre Gomnes, og hadde 2 hester, 10 storfe, 12 sauer og 6 geiter. Årlig utsæd var ½ t. rug, ½ t. erter, 2 t. bygg og 7 t. blandkorn. Årlig høyavling var 20 lass, og gården hadde to husmenn som i alt sådde 3 t. havre og høstet 6 lass høy.

Rolv Olsen Gomnæs satt som leilending på Søndre Gomnes til 1749, da han kjøpte halve gården av eieren, Lorentz Angell. Angell solgte samtidig den andre halvdel av gården til Rolv Olsens svigersønn, Henrik Christiansen, gift med Mari Rolvsdatter. Dermed var denne Søndre Gomnes-gården delt i to, begge av skyld 17 ½ lispund. Rolv Olsen eide den delen som seinere fikk løpenr. 133 og 137 (bnr. 5 og 6), og Henrik Christensen seinere løpenr. 134, 135 og 136 (bnr. 7, 8, 9, 10, 11 og 12) – se nedenfor.

⁴¹ Denne Arne Gomnæs må ikke forveksles med Arne Olsen Gomnæs, som rundt 1650 var bruker av Nordre Gomnes.

Søndre Gornnes

SEINERE LØPENR. 133 OG 137 (BNR. 5)

Rolv Olsen Gornæs ble i 1749 eier av halve Søndre (midtre) Gornnes gml. matrikkel 11, en gård som han hadde hatt byggeseddel på siden 1720. Kjøpesummen for halve gården var 200 riksdaler, som i sin helhet ble lånt av Knut Olsen Fjulsrud mot pant i gården. I 1751 ble det tinglyst en delekontrakt med svigersønnen Henrik Christiansen, som i 1749 kjøpte den andre halvparten av gården av Lorentz Angell.

ROLV OLSEN GORNÆS (1692–1755) var gift to ganger. Hans første hustru var MARI ROLVSDATTER RUUD (fra Rudsødegården), og de fikk én datter Ambjørg (f. 1722), som døde som barn. I andre ekteskap ble han gift med ANNE JOHANNESDATTER (ca. 1694–1771), og de fikk fire barn:

* Mari (1724–1799), g. 1747 m. Henrik Christiansen Ullern, minst sju barn: Gjertrud, Christian, Rolv, Jonas, Anne, Elsebeth og Lisbeth – se nedenfor.

* Ragnhild (1726–1788), g.1 i 1747 m. Ole Henriksen Onsager (Veholt), tre barn: Sara, Henrik og Kristoffer. Ragnhild g.2 m. Gulbrand Pedersen Lehne (Onsager), minst fem barn: Ole, Anne, Olea, Ole og Lisbeth – se bind 3 s. 321–323 og s. 331–332.

* Ole (1731–1801), seinere bruker av gården, g.m. Gunhild Olsdatter, seks barn – se nedenfor.

* Elsebet (f. 1735), g.m. Endre Engebretsen Eidal.

Etter Rolv Olsens død i 1755 ble det avholdt skifte (avsluttet 1756), og boets eiendomsgods i Søndre Gornnes ble taksert til 200 riksdaler. Bruttoverdien var 351 riksdaler, men gjelda utgjorde 390 riksdaler og det ble bestemt at sønnen Ole skulle overta gården (av skyld 17 ½ lispund) mot å overta boets gjeld samt svare livøre til mora i hennes levetid. I 1760 solgte Ole Rolvsen halve gården (8 ¾ lispund) til Mikkel Pedersen Gornæs for 240 riksdaler.

MIKKEL PEDERSEN GORNÆS (1727–1783) var fra Leine, og gift med SARA ABRAHAMSDATTER (1724–1789) fra Nordre Gornnes. Vi kjenner fire av deres barn:

* Marte (f. 1751), g. 1773 m. Peder Pedersen Gornæs (1749–1773), én sønn Peder (f. 1773) – se Søndre Gornnes løpenr. 136 (seinere bnr. 11 og 12).

* Abraham (f. 1753), d. som barn.

* Maren (f. 1756), g. 1782 m. enkemann Elling Larsen Haug.

* Abraham (1759–1827), seinere eier av halve Søndre Gornnes, g.m. Gunnor Tomasdatter Vik, minst sju barn – se nedenfor.

Gårdparten ble i 1793 overtatt av sønnen, ABRAHAM MIKKELSEN GOMNÆS (1759–1827), som i 1787 giftet seg med GUNNOR TOMASDATTER VIK (f. 1764). Vi kjenner sju av deres barn:

- * Ragnhild (f. og d. 1788), d. 8 uker gammel.
- * Maria (f. 1789), d. som barn.
- * Engebret (f. 1790), d. som barn.
- * Sara (f. 1792), hos foreldrene i 1801.
- * Hans (f. og d. 1796), d. 2 uker gammel.
- * Hans (f. 1798), seinere eier av Søndre Gomnes.
- * Tomas (f. 1802).

I 1796 solgte Abraham Mikkelsen plassen Snaketangen under Fægri til løytnant Peder Hals i Skjærdalen for 150 riksdaler.

I 1801 satt Gunnor (37) og Abraham (42) på gården med to barn: Sara (9) og Hans (3), husbondens søster Marte Mikkelsdatter (50, ugift), tjenestejenta Guri Kristensdatter (51) og én losjere, Paul Paulsen (76, enkemann).

I 1833 overtok sønnen, HANS ABRAHAMSEN GOMNÆS (f. 1797), gården etter sin mor. Han ble i 1822 gift med SARA OLSDATTER GOMNÆS (f. 1801 i Norderhov), datter av Tore Mikkelsdatter Sætrang og Ole Jacobsen Hafnor (Gomnæs) på nedre Nordre Gomnes. Vi kjenner åtte av deres barn:⁴²

- * Sara (1823–1827), d. 3 år gammel.
- * Tomas (f. og d. 1826), d. 3 måneder gammel.
- * Abraham (1827–1828), d. 10 måneder gammel.
- * Gunhild Torine (f. 1829), g.m. Erik Kristiansen Solberg (f. 1817), én datter Karen Sofie (f. 1853) – familien utvandret til USA i 1867.
- * Sara (1834–1841), d. 7 år gammel.
- * Abraham (f. 1837), g.m. Karen Olsdatter (f. 1846) – de utvandret til USA i 1868.
- * Ole (f. 1839), i 1865 hos foreldrene på Solberg.
- * Inger Kirstine (f. 1843).

I 1846 makeskiftet Hans Abrahamsen sin gårdpart av Søndre Gomnes mot en del av Solberg (løpenr. 202) på Tyrstrand,⁴³ med brødrene PAUL (f. 1804) og CHRISTIAN LARSEN SVARSTAD (f. 1813). De to ble eiere av hver sin halvdel, Kristian av løpenr. 137a og Paul av løpenr. 137b. Sistnevnte solgte samme dag sin halvpart til Gulbrand Nilsen Gomnæs, eier av de øvrige 8 $\frac{3}{4}$ lispund (løpenr. 133) i Rolv Olsens gamle gård, for 400 spesidaler (i 1848 overdratt

⁴² Opplysninger fra slektsforskeren Terje Lehne.

⁴³ Hans Abrahamsen Gomnæs satt som eier av gårdparten i Solberg til 1866.

til sønnen, Nils Gulbrandsen Gommæs), mens Christian beholdt sin del til 1850, da den ble solgt på auksjon til Kristian Iversen Bjertnæs for 500 spesidaler. I 1852 kjøpte Nils Gulbrandsen Gommæs – på auksjon – også denne gårdparten (for 250 spesidaler), og dermed var Søndre Gomnes løpenr. 133 og 137 igjen samlet på én hånd – se nedenfor.

OLE ROLVSEN GOMNÆS (1731–1801) ble i 1756 gift med GUNHILD OLSDATTER (ca. 1733–1817), og vi kjenner sju av deres barn, hvorav to sønner nådde voksenalder:

- * Rolv (1756–1831), seinere eier av farens gård, g.m. Marie Andersdatter Onsager, minst 11 barn – se nedenfor.
- * Ole (f. 1758), fra 1803 eier av Søndre Gomnes (seinere bnr. 11), g.m. Lisbeth Knutsdatter Onsager (f. 1765) på Leine, minst sju barn – se nedenfor.
- * Anne (1760–1761), d. 1/2 år gammel.
- * Anne (f. og d. 1763), d. 8 dager gammel.
- * Engebret (f. og d. 1768), d. 3 måneder gammel.
- * Maria (1771–1773), d. 2 år gammel.
- * Engebret (1772–1773), d. 18 uker gammel.

I 1762 satt Gunhild Olsdatter og Ole Rolvsten på bruket, og nevnt i skattemanntallet er også en soldat, Ole Olsen. Det var da én husmannsplass under gården.

I februar 1801 bodde Ole Rolvsten og Gunhild Olsdatter her med sin sønne Mette Maria Rolvsdatter (18) og én losjerende, Helene Olsdatter (55, «lever av håndarbeide»).

ROLV OLSEN GOMNÆS D.Y. (1756–1831) overtok farens gårdpart etter hans død i 1801.⁴⁴ Han ble i 1781 gift med MARIE ANDERSDATTER ONSAGER (1762–1798), og vi kjenner 11 av deres barn:

- * Guri (f. 1781), d. som barn.
- * Mette Marie (1783–1860), g.m. Gulbrand Nilsen Gommæs (Frøhaug), eier av Søndre Gomnes fra 1829 – se nedenfor.
- * Anders (f. 1785).
- * Guri (f. 1788), g.m. Anders Andersen Dæhli d.e. på Søndre Dæli, tre barn: Anders, Ole og Marie – se bind 3 s. 292.
- * Ole (f. 1790), eier av Søndre Gomnes 1817–1829, g.m. Inger Marie Tronsdatter Wager, minst fire barn – se nedenfor.
- * Nils (f. 1792), d. som barn.

⁴⁴ I 1787 kjøpte «corporal» Rolv Olsen 4 3/8 lispund i Søndre Gomnes av Torstein Paulsen for 270 riksdaler. Denne gårdparten ble i 1808 overdratt til sønnen, Anders Rolvsten, for 499 riksdaler, men synes kort tid etter igjen å ha blitt overtatt av faren.

- * Anne (f. og d. 1793), d. 14 dager gammel.
- * Nils (1795–1800), d. 5 år gammel.
- * Anne (f. og d. 1794), tvilling, hjemmedøpt.
- * Anders (f. og d. 1794), tvilling, hjemmedøpt.
- * Udøpt barn (f. og d. 1798), d. 1 dag gammel.

Marie Andersdatter døde i 1798, bare 37 år gammel, og Rolv Olsen Gommnæs giftet seg igjen i 1799 med SARA DANIELSDATTER FRØSHAUG (ca. 1748–1816). I 1801 satt Rolv (45) og Sara (53) på gården med tre av hans barn fra første ekteskap: Anders (15), Guri (13)⁴⁵ og Ole (11).

1806 tok Rolv Olsen opp et pantelån på 399 riksdaler av Tor-kild Olsen Lehne.

Sara Danielsdatter døde i 1816, og i 1817 solgte Rolv Olsen Gommnæs d.y. sine 8 $\frac{3}{4}$ lispund i Søndre Gommnes til sønnen Ole Rolvsen d.y. for 400 spesidaler og livøre til selgeren i hans levetid. I 1818 giftet Rolv Olsen Gommnæs seg for tredje gang, med Mari Olsdatter Dæhli, enke etter Anders Danielsen Dæhli (Hafnør) på Søndre Dæli (se bind 3 s. 289–291). Ekteskapet var barnløst.

OLE ROLVSEN GOMNÆS d.y. (f. 1790) giftet seg i 1815 med INGER MARIE TRONSDATTER WAGER (1797–1826) fra Vaker i Nord-erhov. Vi kjenner fire av deres barn:

- * Else Marie (1815–1860), g. 1835 m. Ole Torstensen Fjeld (f. 1809), fem barn – se gnr. 38/16 Ekornrud (Fjeld).
- * Anders (f. 1817), fra 1838 eier av Gommnes (seinere bnr. 6) – se nedenfor.
- * Kirsti (f. og d. 1819), d. 11 uker gammel av kikhoste.
- * Lars (1820–1823), d. 3 år gammel.

Ole Rolvsen Gommnæs d.y. slet økonomisk og måtte i 1829 se gården (løpenr. 133 av skyld 8 $\frac{3}{4}$ lispund) bli solgt på tvangsauksjon for 612 spesidaler til hans svoger Gulbrand Nilsen, som hadde pant i den for et større beløp. Ole Rolvsen satt en periode som husmann under gården, og i 1865 i Gommnes (seinere bnr. 6, som ble eid av sønnen Anders) med sin andre hustru Gunhild Didriksen (56, f. i Skien) og én pleiedatter, Gunhild Olsdatter (9) – se Gommnes gnr. 218/6.

GULBRAND NILSEN GOMNÆS (1777–1861) var fra Frøyhov, og ble i 1803 gift med METTE MARIE ROLVSDATTER GOMNÆS (1783–1860). Vi kjenner fire av deres barn:

- * Marte (f. 1803).
- * Emilie, organist.

⁴⁵ I folketellinga 1801 er hun kalt «pige» og feilaktig gitt navnet Guri Olsdatter.

BYGDE MØLLE I GOMNES-DALEN

Ole Rolvsen Gommnæs var mekanisk interessert, og en hendig og oppfinnsom mann. I 1820 bygde han en mølle i Gommnesdalen. Han konstruerte også kopipres-ser av tre, seinere også av jern, «men han måtte gi opp av alder og fattigdom».*

* VV.: Bygdemøller i Hole (Ringerikes Blad 5. september 1927) og Gudleik Guldal: Bygdemøller i Hole, i heftet Ringerike 1975, s. 30.

GOMNÆS-MUSIKKEN

Gomnæs-musikken var kjent over store deler av Østlandet, og reiste på spilleoppdrag langt opp i Land og Valdres. Musikerne kunne ofte være borte i lange tider, og da de fleste av dem hadde gård og eiendom, måtte det gå ut over driften. Flere av dem kom i økonomisk uføre. «Musikken» bestod av fra fem til åtte personer, med feler, cello, kontrabass og klarinett. Hvem som spilte hva er ikke kjent, men musikerne byttet ofte instrumenter, de fleste spilte på flere av dem.*

* Thure Lund: «Gomnæs-miljøet. Musikere og komponister», i heftet Ringerike (1980), s. 39–43

Nils Gulbrandsen Gommæs (1814–1891) var organist, og den første kassereren i Hole Sparebank.

HOLE SPAREBANK

I slutten av 1850-årene startet arbeidet med å få grunnlagt en egen sparebank for Hole. Ved kongelig resolusjon av 29. oktober 1859 ble det gitt tillatelse til å oppheve Hole kornmagasin, og ved hjelp av magasinets midler å opprette en sparebank for herredet. 26. september 1860 fattet Hole herredsstyre endelig beslutning om bankens opprettelse, og mandag 12. august 1861 var det tillyst åpning. Direksjonen var samlet på Libakke fra klokken tre om ettermiddagen for å motta de første innskuddene fra bygdefolket. På åpningsdagen var det kun én innskyter, Anders Johannessen Søhol, som satte inn 16 spesidaler. Fra 15. august var det kassereren, Nils Gulbrandsen Gommæs, som tok imot innskudd og utbetalte bevilgede lån på sin gård Søndre Gommæs. Hole Sparebank hadde lokaler på Søndre Gommæs helt til 1898, da den flyttet til Hønefoss (kjøpmann Løchens gård).

* Nils (1814–1891), organist, seinere eier av Søndre Gommæs bnr. 5, g.m. Inger Olsdatter Næss, én datter – se nedenfor.

* Anders (1821–1885), instrumentmaker og orgelbygger, seinere eier av Søndre Gommæs bnr. 3, g.m. Eli Nilsdatter Gommæs, minst seks barn – se nedenfor.

Gulbrand Nilsen Gommæs var den første organisten i Hole kirke, og synes å ha vært kilden til det rike musikkmiljøet som etter hvert utviklet seg på Gommæs-gårdene. I miljøet rundt organisten og hans to sønner, Nils og Anders, vokste «Gomnæs-musikken» fram. Den ble et begrep på Ringerike og i bygdene rundt gjennom det meste av 1800- og langt inn på 1900-tallet – se nedenfor.

I 1839 ble en parsell Haugen (løpenr. 133b av skyld 18 skilling) utskilt og solgt til Anders Olsen for 70 spesidaler (se gnr. 218/6 Gommæs).

Gulbrand Nilsen ble i 1846 også eier av halvparten av de 8 $\frac{3}{4}$ lispund i Søndre Gommæs (løpenr. 137) som hans hustrus farfar Ole Rolvsen d.e. i 1760 solgte til Mikkell Pedersen. Han betalte 400 spesidaler for gårdparten (løpenr. 137b av skyld 4 $\frac{3}{8}$ lispund),⁴⁶ og lånte hele beløpet i Norges Bank.

Ved skjøte av 13. november 1848 overdro Gulbrand Nilsen Gommæs gården til eldste sønn Nils for 1.000 spesidaler og livøre til seg og hustruen i deres levetid.

⁴⁶ I 1852 kjøpte sønnen, Nils Gulbrandsen Gommæs, de øvrige 4 $\frac{3}{8}$ lispund (løpenr. 137a) i denne gårdparten – se nedenfor.

NILS GULBRANDSEN GOMNÆS (1814–1891) var organist som sin far, og dessuten den første kassereren i Hole Sparebank. Han ble gift med INGER OLSDATTER NÆSS (d. 1862), og de fikk én datter, Marthe Marie (1835–1849), som døde 14 år gammel.

I 1852 kjøpte Nils Gulbrandsen Gommæs løpenr. 137b av Søndre Gommæs på auksjon for 250 spesidaler, og hans tre gårdparter (løpenr. 133a, 137a og 137b) ble i 1865 slått sammen til ett bruk – gnr. 39/5 Søndre Gommæs.

Etter sin hustrus død i 1862 tok Nils Gulbrandsen til seg brorsønnen Anton, sønn av Anders Gulbrandsen Gommæs og hustru Eli Nilsdatter. I januar 1885 opprettet han testamente og innsatte brorsønnen som sin enearving.

I 1865 satt Nils Gulbrandsen (53, enkemann) på gården med pleiesønnen Anton (5) og en husbestyrerinne, Pauline Nilsdatter (29, ugift), og to tjenestefolk: Karoline Nilsdatter (21) og Andreas Andersen (22). De hadde 2 hester, 8 storfe, 11 sauer og 2 griser, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. hvete, $\frac{3}{4}$ t. rug, $1\frac{3}{4}$ t. bygg, $5\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 20 t. poteter. I egen husholdning på gården bodde daglønner Kristian Larsen (53, enkemann) og hans sønn Nils (10). Kristian Larsen var tidligere eier av Søndre Gommæs løpenr. 136 (seinere bnr. 11–12).

ANTON ANDERSEN GOMNÆS (1861–1949) overtok gården ved onkelens død i 1891, og overtok også stillingen som bankkasserer

Anton Andersen Gommæs og Marte Helene Gommæs f. Lyche på Søndre Gommæs med sine 11 barn. Første rekke fra venstre: Aslaug, Anton Andersen Gommæs, Odd, Marte Helene Gommæs f. Lyche, Sigrid og Solveig. Stående fra venstre: Øivind, Elna, Gjermund, Trygve, Eilif, Ragni og Harriet.

Anton Andersen Gommæs
(1861–1949).

og «sparebankformann».⁴⁷ Han ble gift med MARTE HELENE LYCHE (1865–1839) fra Fredrikshald (Halden), og de fikk 11 barn:⁴⁸

* Elna (f. 1889), g.m. Johannes Bentzen (1878–1957), to barn: Arvid (f. 1914, g.m. Inger Johanne Algarheim f. 1917) og Randi (f. 1923, g.m. Arvid Eberhardt Prytz f. 1924).

* Aslaug (1890–1965), g.m. Johannes Wassum (1888–1966), to barn: Bjørg (f. 1916, g.m. Otto Rinholm f. 1915, to barn: Bjørn Otto f. 1952 og Inger Merethe f. 1954) og Bjørn (f. 1920, g.m. Denise Bendall 1917–1987, én datter Laila f. 1944).

* Harriet (1891–1954), g.m. Øistein Randers (1895–1918), én sønn Egil (1917–1988, g.m. Berit Evensen 1921–1974).

* Trygve (1892–1968), g.m. Agnes Rønningstad (f. 1906), en datter Berit (f. 1931), g.m. Oskar Georg Nilsen (1932–1993) fra Oslo, to barn: Karin (f. 1958) og Nancy (f. 1960).

* Gjermund (1893–1959), instrumentmaker, fast ansatt i brigademusikken i Bergen, seinere bosatt i Oslo, g.m. Esther Jahnsen (f. 1905), én datter Ella (f. 1929).

* Solveig (1894–1982), g.m. Henry Skuterud (1891–1956), fire barn: Øistein (f. 1913, g.m. Jenny Odden f. 1916, tre barn: Ragnar f. 1949, Erik f. 1953 og Odd f. 1958), Aase (1916–1988, g.m. Syver Kvakkestad f. 1909, fire barn: Kari f. 1942, Eva f. 1945, Anders f. 1948 og Henry f. 1951), Bjørn (f. 1918, g.m. Jenny Sofie Orskaug f. 1916, fire barn: Karin 1945–1967, Aase f. 1949, Synnøve f. 1951 og Svein f. 1956), og Johannes (1924–1985, g.m. Aashild Stensrud f. 1922, tre barn: Eli f. 1952,⁴⁹ Solveig f. 1955 og Jostein f. 1957).

* Ragni (1896–1977), g.m. Nicolai Grude (1887–1969), tre barn: Ragnar Sigmund (f. 1916, g.m. Klara Sofie Haugsten f. 1915), Svein (f. 1917) og Gudny (f. 1920, g.m. Harald Halvorsen f. 1921, tre barn: Ragni f. 1948, Harald f. 1949 og Svein f. 1951).

* Øivinn (1898–1985),⁵⁰ bosatt i Oslo, instrumentmaker, g.m. Dagny Alvilde Greni (1903–1981), to barn: Øivor (f. 1929, g.m. Kåre Ingvar Løkken f. 1938, én sønn Knut f. 1962) og Grethe (f. 1931, g.m. Olav Magnus Bratli f. 1934, tre barn: Kristin f. 1954, Erland f. 1961 og Magne f. 1964).

* Eilif (1900–1983), bosatt i Oslo, instrumentmaker, g.m. Karla Strandvad (f. 1904).

* Sigrid (1902–1988), g.m. Knut Tønsberg (1903–1977), fire barn: Karin

⁴⁷ Anført i kirkeboka ved datteren Harriets dåp samme år (1891).

⁴⁸ Slektsopplysninger fra «Christen Lyches etterfølgere» av Jens Lyché jr., Bjørg Wassum Rinholm og Ragnar Sigmund Grude.

⁴⁹ Eli Skuterud (f. 1952) er gift med Arild Rygg (f. 1950), og er kjent programleder i TV, bl.a. fra «Portveien».

⁵⁰ Øivinn Gommæs var i 1912 en tur på Gyrihaugen med mat til en av sine brødre og en venn som lå der på tømmerhogst, da de tre – i en «hildring» på himmelen – skal ha sett Titanics forlis i Atlanterhavet. Flere personer i Åsa skal ha sett det samme. («Fata Morgana» i heftet Ringerike 1984, s. 37).

MUSIKK OG ATTER MUSIKK

Anton Andersen Gornæs var musiker, komponist, instrumentmaker og orkesterleder. I ung alder ble han sendt til Kristiania for å studere musikk hos den kjente komponisten Ludvig Lindemann, men oppholdet ble ikke av lang varighet. Lindemann så raskt at han ikke hadde mer å lære unggutten, som ifølge komponistens attest «kjenner de aller fleste instrumenter, og kan spille på dem med stor dyktighet». Hjemme på Røyse ble han den selvskrevne leder av lokale danseorkestre og musikkorps. Fru Marte hadde pianistutdannelse og var en dyktig pianist, og i deres hjem ble det musikk og atter musikk. Etter hvert ble de fleste av de 11 barna med i familieorkesteret. Også naboer og venner var med. På det meste hadde hornorkesteret til Anton Gornæs rundt 30 utøvere, og i danse- eller strykeorkesteret var det fra fem til åtte. Et høydepunkt i Gornæsmusikkens historie var da den spilte på Sundvollen under kongebesøket i 1910.*

* Opplysninger fra to artikler av Thure Lund: «Gornæs-miljøet. Musikere og komponister», i heftet Ringerike 1980 og 1981.

(f. 1926, g.m. Andreas Jakob Aanerud f. 1921, to barn: Erik f. 1949 og Mette f. 1951), Reidun Helene (f. 1927, g.m. Asbjørn Rodum f. 1924, fire barn: Anders f. 1953, Knut f. 1955, Anne Siri f. 1957 og Elisabeth f. 1964), Sigmund (f. 1929, g.m. Bodil Havnaas f. 1937, tre barn: Kristin f. 1960, Mari Helene f. 1963 og Anette f. 1970), og Sigrun (f. 1939, g.m. Ole Ludvig Nordby f. 1932, tre barn: Mona f. 1960, Ole Tom f. 1964 og Sten f. 1967).

* Odd (f. 1906), g.m. Kari Opsahl (f. 1915), to barn: Ingeborg (f. 1937, g.1 m. Rune Brynstad 1935–1983, én sønn Anders f. 1960. Ingeborg g.2 m. Bjørn Brænd f. 1942, én datter Anja Maria f. 1980), og Tor (f. 1939, g.m. Berit Nesje f. 1938, to barn: Kari f. 1961 og Knut f. 1968).

I 1892 ble en parsell Hanserud og Hagen (bnr. 19 av skyld 52 øre) utskilt og solgt til byggmester Ole Kristoffersen Gornæs, eier av Gornæs bnr. 6.

I 1900 satt Marte Helene og Anton A. Gornæs på gården med sine ni barn og husbondens mor, Eli Gornæs (f. 1828), som til daglig var bosatt i Kristiania. De hadde én tjenestejente, Pauline Nilsdatter (f. 1838), som bodde i drengestubbygningen.

Anton Andersen Gornæs og hans lidenskap til musikken tok etter hvert så mye tid at det måtte gå ut over driften av gården. Han fikk problemer med økonomien etter at han i 1892 tok opp et pantelån på 7.000 kroner i Hypotekbanken. I 1896 lånte han ytterligere 2.000 kroner i Ringerikes Sparebank, og i 1904 3.000 kroner av overrettssakfører Th. Kjelsen. I 1906 førte mislighold av obligasjonen til Th. Kjelsen til at Anton Andersen Gornæs måtte se går-

OPPFINNER

På sitt verksted bygde og reparerte Anton Gornæs instrumenter, og han var ikke så lite av en oppfinner: En gang bygde han en spesiell treskemaskin til Hadelands Glassverk, der kornet ble tresket fra halmen, slik at halmen ikke ble skadet. Dette var lang rughalm, som skulle benyttes til matter og liknende. Han laget også et piano, som seinere ble solgt.

MUSIKKPAVILJONG

På Gornæs var det bygd en musikkpaviljong inne i en krans av bjørketrær. Her var det ofte private konserter, og folk kom langveisfra for å høre på. Og var ikke orkesteret fulltallig når tiden var inne, hadde Anton Gornæs sin spesialpip med ert i. Når den lød, ja da visste alle at de måtte møte opp.*

den (gnr. 39/5 og 11) bli solgt på auksjon til ADOLF A. FUHRE, eier av Søndre Gornnes gnr. 39/1, for 8.000 kroner (auksjonsskjøte ble utstedt 1. mars 1909). Han flyttet da med sin familie til Bratli i Dalsbråten ved Hønefoss.

I 1908 solgte Fuhre gårdens skogteig på Krokskogen (gnr. 39/28 Gornnæsstykkerne av skyld mark 3,53) til Harald Solberg.

I 1912–13 var det utskifting på Gornnes, og Adolf A. Fuhre fikk samlet jordveien på sine gårdparter (bnr. 1, 5 og 11). I 1922 ble gården kjøpt av Bjørn Gulbransen, hvis slekt fortsatt sitter her (i dag Søndre Gornnes gnr. 218/1).

Gornnes – LØPENR. 133B – SEINERE GNR. 218/6⁵¹

I 1839 solgte Gulbrand Nilsen Gornnæs, eier av Søndre Gornnes løpenr. 133 (seinere gnr. 39/5), en parsell Haugen (løpenr. 133b av skyld 18 skilling – 26 øre) til Anders Olsen for 70 spesidaler.

ANDERS OLSEN GORNÆS (f. 1817) var sønn av Ole Rolvsen Gornnæs, eier av Søndre Gornnes til 1829, og hans første hustru Inger Marie Tronsdatter Wager – se ovenfor. Han ble i 1855 gift med ANNE LARSDATTER GORNÆS, og de hadde da én sønn, Olaves (f. 1853). Anders Olsen synes å ha vært bosatt utenfor Hole, og overlot bruken av Gornnes til sin far (mora var død i 1826). I 1865 satt Ole Rolvsen (77) her med sin andre hustru Gunhild Didriksen (56, f. i Skien) og én pleiedatter, Gunhild Olsdatter (9). De hadde 1 ku og 3 sauer, og årlig utsæd var ½ t. bygg og 2 t. poteter.

Ved skjøte av 28. september 1872 solgte Anders Olsen Gornnes til Ole Kristoffersen Gornnes for 200 spesidaler. Kjøperen lånte hele beløpet av selger, mot pant i bruket.

OLE KRISTOFFERSEN GORNES (f. 1849) var fra Strømstad under Svarstad,⁵² og byggmester av yrke. Han giftet seg i 1871 med INGEBORG MARIE OLSDATTER (1844–1914) fra plassen Dokka under Søndre Fure på Modum. Vi kjenner sju av deres barn:⁵³

* Karen Olava (f. 1872), g.m. Ole Kristiansen (f. 1865), seinere eier av Gornnes, fem barn: Kristine, Marie, Gudrun, Olga og Karen – se nedenfor.

* Dora Kristine (1874–1929), barnehjemsbestyrer, g.m. skomaker Torvald

⁵¹ I SEFRAK-registreringene er nevnt at eiendommen er kalt «Snekker».

⁵² Han var sønn av husmann Kristoffer Andersen Gornneseie og Dorthea Olsdatter, som i 1865 satt på plassen Strømstad under Svarstad.

⁵³ Ole Kristoffersen Gornnæs ble troløvet 2. januar 1868 med Oline Olsdatter Gornnæs, og 22. mars s.å. ble sønnen Anton født (døpt 5. juli 1868).

Olsen Lehne (1873–1908) i Ødegården (Stubberud),⁵⁴ fire barn: Ole Torleif (1900–1974, g.m. Nora Marie Ruud, tre barn: Sverre, Thor og Grete), Esther (1902–1989, g.m. Karelius Næss i Rudsødegården, ingen barn), Martha (1903–1989, g.m. Olaf A. Lehne fra Røyse, to sønner: Per Egil og Thorbjørn), og Sigurd (1906–1995, g.m. Helga Johnsen, én datter Tove) – se gnr. 216/8 Ødegården (Stubberud).

* Anne Mathilde (1877–1958), g.m. Karl Anton Syversen Ruud i Pamperud, 12 barn: Sigrid Olga, Mary, Sverre, Gudrun, Ingrid, Gunnar, Arnt Monrad, Lovise, Rolf, Reidar, Einar og Else – se gnr. 216/9 Pamperud.

* Oskar Martinius (1880–1909), g.m. Marthe Karine Lehne (1879–1929) fra Hodtehagen, bodde en periode i Rudshaugen, to barn: Beda (1905–1923 og Oskar (1909–1979, ugift, gårdskar i Søgarden Fjeld). Marthe Karine og datteren Beda døde av tuberkulose.

* Andreas (f. 1884), ugift, hvalfanger og sjømann, seinere bosatt i Vestfold.

* Edvard (1886–1934), bosatt i Hønefoss, g.m. Hansine Aasbryn (1880–1955), fire barn: Dagmar (f. 1909, g.m. Kristoffer Gommæs, tre sønner: Finn, Anton og Hans – se gnr. 218/166 Solbakken), Oskar (1911–1912), Borghild (f. 1913, g.1 m. Arne Koksrud fra Hole, ingen barn, g.2 m. Stanley Towse fra England, én datter Elisabeth) og Hjørdis (f. 1915 ugift, bosatt i Oslo).

* Aksel (f. 1889), sjømann (kelner på Stavangerfjord), ugift.

*Gomnes (Snekker) i 1956.
Til venstre i bakgrunnen de to
Søndre Gomnes-gårdene, og
til høyre ser vi låven i Øvre
Gomnes.*

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

⁵⁴ Slektsopplysninger fra Terje Lehne.

Familien Gomnes i Gomnes (Snekker) rundt 1895.

Stående bak fra venstre: Anne Mathilde (1877–1958), Dora Kristine (1874–1929), Karen Olava (f. 1872) og Oskar Martinus (f. 1880). Foran fra venstre: Andreas (f. 1884), Edvard (1886–1934), Ingeborg Marie Olsdatter Gomnes (f. 1845), Ole Kristoffersen Gomnes (f. 1849) og Aksel (f. 1889).

I 1892 kjøpte Ole Kristoffersen to parseller av Anton A. Gommæs på nabogården Søndre Gomnes gnr. 39/5 og 11 og la til bruket, som dermed ble betydelig større (gammel skyld var 26 øre): Gnr. 39/19 Hanserud og Hagen (skyld 52 øre) og gnr. 39/20 Engen (skyld 61 øre).⁵⁵ Kjøpesummen for de to parsellene var 1.500 kroner, som i sin helhet ble lånt av selger mot pant i bruket (med prioritet etter et lån i Hypotekbanken på 2.000 kroner samme år).

Bruket ble på folkemunne kalt «Snekker», etter Ole Kristoffersens yrke. I 1888–89 satte han opp ny låve på Sjefsgården Sørums i Steinsfjerdingen, og fikk materialer levert fra Mo-saga.⁵⁶ Som byggmester arbeidet han mye utenfor bygda, og da folketellinga ble registrert 3. desember 1900, satt Ingeborg Marie på bruket med yngste sønn Aksel (f. 1889) samt de to døtrene og deres familier: Karen Olava med ektemann Ole Kristiansen og to barn: Kristine (f. 1898) og Marie (f. 1900), og Dora Kristine med ektemann Thorvald Olsen Lehne og én sønn, Ole Torleif (f. 1900). Om Ingeborg Maries ekteskapelige stilling ble anført: «Manden i de sidste Aar stadig i Kristiania».

⁵⁵ De tre parsellene ble i 1895 sammenføyd til én eiendom, Gomnes bnr. 6.

⁵⁶ Mo-bibelen III, s. 356.

*Ole Kristiansen Gornes
(1865–1953).*

Gornes (Snekker) i 1961. Låven med stall og fjøs ble revet i 1970-årene. Det gamle våningshuset fra rundt 1880 står i dag ubebodd. Nytt våningshus ble bygd i 1979.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

Ved skjøte av 1. april 1914 ble bruket overdratt til svigersønnen Ole Kristiansen Gornes for 3.725 kroner.

OLE KRISTIANSEN GORNES (1865–1953) var sønn av Karen Jensdatter Frøshaug og Kristian Olsen Gornes, som fra 1860 var eiere av Nordre Gornes løpenr. 139b (seinere bnr. 17). Han ble i 1898 gift med KAREN OLAVA OLSDATTER GORNES (f. 1872), og de fikk fem barn:

- * Kristine (f. 1898), bosatt i Lier, g.m. Kolbjørn Høgda fra Lier, tre barn: Astrid, Gerda og Ole.
- * Marie (1900–1981), ugift, bosatt på Gornes, én datter Gunhild (f. 1929) – se nedenfor.
- * Gudrun (f. 1903), ugift, bosatt i Lier.
- * Olga (1905–1971), ugift, bosatt på Gornes.
- * Karen (1915–1983), ugift, tjenestejente på Lille Hundstad, flyttet seinere til Oslo.

I 1910 ble det utskilt en parsell Birkely (bnr. 31 av skyld 14 øre), som ble solgt til Anton Kristoffersen Gornæs for 635 kroner.

I 1948 hadde Gornes 40 dekar jord (silurjord), 1 hest, 4 kyr, 1 gris og 25 høner.

Ved skjøte av 20. november 1953 ble bruket overdratt til de tre døtrene Marie, Olga og Karen Gornes for 17.000 kroner og livøre til faren (han døde fem dager etter, den 25. november 1953).

*Fra Gomnes cirka 1933.
Fra venstre: Olga Gomnes
(f. 1905), Marie Gomnes
(f. 1900), Karen Gomnes
(f. 1915) med Maries datter
Gunhild (f. 1929) foran seg,
Karen Olava Gomnes
(f. 1872) og Ole Kristiansen
Gomnes (1865–1953).*

*Rundt kaffebordet i hagen på Gomnes rundt 1940. Fra venstre Berthe Marie
Nyork, Ole Kristiansen Gomnes, hans kone Karen Olava Gomnes, deres
datter Marie og hennes datter Gunhild (f. 1929).*

De tre ugifte søstrene eide Gomnes i fellesskap. MARIE GOMNES (f. 1900) og OLGA GOMNES (1905–1971) bodde på bruket og drev det, mens KAREN GOMNES (f. 1915) var bosatt i Oslo, hvor hun var kjøkkensjef ved Ullevål sykehus. Som pensjonist flyttet hun tilbake til søstrene på Gomnes. Olga døde i 1971. Marie og Karen bygde hus sist i 1960-årene på parsellen Johnsrud (gnr. 216/51 – Gom-

Fra Gomnes sist i 1940-årene. Fra venstre: Marie Gomnes (f. 1900), Olga Gomnes (f. 1905), Gerda Høgda fra Lier (datter av Kristine Gomnes), Gunhild Gomnes (f. 1929, datter av Marie Gomnes), og Karen Gomnes (f. 1915).

nesveien 156), og solgte dette i 1973 da de bygde nytt hus på parsellen Hanserud og Hagen (dette ble solgt i 1979 – se gnr. 218/171 Ødegårdsveien 25).

I 1983 ble bruket solgt til Maries datter, GUNHILD NORDLI (f. 1929). Hun giftet seg i 1952 med ASBJØRN NORDLI (f. 1926) fra Vang på Hedmarken, og de har tre barn: Jan Kristian (f. 1952), Bjørg Irene (f. 1955) og Unn Wenche (f. 1963). Gunhild og Asbjørn Nordli har siden 1951 bodd på nabogården Gomnes gnr. 218/17 og 24, som de eier, mens datteren Unn Wenche og hennes familie bor i Gomnes gnr. 218/6.

UNN WENCHE NORDLI WIK (f. 1963) var kjøkkensjef på Helgelandsmoen inntil militærleiren ble nedlagt i 2004, mens ARVE WIK (f. 1965) fra Haslum i Bærum er snekker av yrke. De har to barn: Karoline (f. 1993) og Kristian (f. 1996). Arve Wik er medlem av Hole kommunestyre i innværende periode (2003–2007), som representant for Arbeiderpartiet.

Fra Gomnes bnr. 6 ble det i perioden 1968–74 utskilt fire eneboligtomter i den såkalte «Hagahaugen», hvor det tidligere var kirsebærhage (i Ødegårdsveien): Bnr. 119 til Åge Sigurd Sirnes, i 1969 bnr. 123 til Gustav Draget, i 1969 Rognhaug bnr. 124 til Birger Garberg, og i 1974 bnr. 160 Soltun til Olav G. Strand.

Gomnes bnr. 6 har i dag 35 dekar dyrket jord (kornproduksjon), som eierne driver selv. Av bygninger er et våningshus (bygd 1979). Et gammelt bryggerhus og et gammelt stabbur ble revet våren 2005, mens det gamle våningshuset (bygd ca. 1880) står til nedfalls. Den gamle låven med stall og fjøs samt et hønsehus ble revet cirka 1975.

Søndre Gornnes

SEINERE LØPENR. 134, 135 OG 136 (BNR. 7, 8, 9, 10, 11 OG 12)

I 1749 solgte eieren av Søndre Gornnes, Lorentz Angell, gården i to like deler – begge av skyld 17 ½ lispund – til brukeren Rolv Olsen Gornnæs (se ovenfor) og dennes svigersønn, Henrik Christiansen. De betalte 200 riksdaler hver for sine gårdparter.

HENRIK CHRISTIANSEN GOMNÆS (f. 1723) var fra Ullern på Røyse, sønn av Christian Henriksen Ullern og hans første hustru Gjertrud Torgersdatter.⁵⁷ Henrik ble i 1747 gift med MARI ROLVS-DATTER GOMNÆS (ca. 1723–1799), og vi kjenner sju av deres barn:

- * Gjertrud (f. 1748).
- * Christian (f. 1751), på Helgeland da han i 1775 ble gift med Guri Trulsdatter Averøen.
- * Rolv (1753–1754).
- * Jonas (f. 1755), i 1801 ugift tjenestedreng på Bjerke på Ask.
- * Anne (f. 1758), g. 1778 m. Ole Olsen Onsager.
- * Elsebeth (f. 1762), fikk i 1791 et barn som døde udøpt, 3 måneder gammel.
- * Lisbeth (f. 1767).

Henrik Christiansen satt som eier av de 17 ½ lispund til 1760, da han solgte halve gårdparten (8 ¾ lispund) til Daniel Nilsen Fjeld for 243 riksdaler (se nedenfor – løpenr. 136 seinere bnr. 11). Den andre gårdparten satt han med til 1774, da den ble solgt på auksjon til KRISTOFFER TORSTENSEN GOMNÆS (som i 1762 bygslet de 7 ½ lispund prestegods i den andre Søndre Gornnes-gården). Kristoffer Torstensen overdro imidlertid sitt bud til sersjant JENS CHRISTOPHERSEN WIGANT, som overtok gårdparten for 374 ½ riksdaler. Han satt med den til 1781, da han solgte den videre til Gunvald Thorsen Gornnæs for 499 riksdaler.

GUNVALD THORSEN GOMNÆS (1741–1803) var fra Pjåka på Tyrstrand, og giftet seg i 1776 med MARI PEDERSDATTER GOMNÆS (f. 1737), datter av Ragnhild Pedersdatter og Peder Larsen Gornnæs på Søndre Gornnes (seinere gnr. 218/11 og 12). Det var Maris andre ekteskap, hun var først gift (i 1765) med dragon Hans Karlsen Gornnæs (1738–1775), som eide 4 3/8 lispund i Søndre Gornnes som han hadde kjøpt av Engebret Jørgensen Onsager (som igjen hadde ervervet den fra Daniel Nilsen Fjeld – se nedenfor). Etter Hans Karlsens død i 1775 arvet Mari Pedersdatter eierparten,

⁵⁷ Ole Engebretsen Yttri: Slektsforbindelser på tvers av Tyrifjorden, i Hringariki nr. 2/1998.

og da hun giftet seg igjen året etter med Gunvald Thorsen Gommæs, ble han eier av de 4 $\frac{3}{8}$ lispund. Da Gunvald Thorsen i 1781 også kjøpte de 8 $\frac{3}{4}$ lispund av Wigant, satt han dermed som eier av 13 $\frac{1}{8}$ lispund i Søndre Gornes.

I 1801 satt Mari Pedersdatter (64) og Gunvald Thorsen (61) på gården med to tjenestefolk: Anne Andersdatter (17) og Peder Danielsen (22)⁵⁸ samt en leieboer, Randi Isaksdatter (40, «Pige, Indsider, lever af Haandarbeide») og hennes to «uægte» barn: Marte Hågensdatter (11) og Inger Olsdatter (3).

Etter Gunvald Thorsens død i 1803 (han etterlot seg ikke livsarvinger) solgte Mari Pedersdatter gården i to like deler (hver av skyld 6 $\frac{9}{16}$ lispund) til sin bror, Daniel Pedersen Gommæs (løpenr. 134, seinere bnr. 7), og til Elling Larsen Frøhaug, gift med hennes søsterdatter Gunnor Iversdatter (løpenr. 135, seinere bnr. 9) – se nedenfor. Ved salget forbeholdt hun seg livøre, samt at kjøperne etter hennes død skulle betale en nærmere bestemt sum til hennes og hennes manns arvinger.⁵⁹

Søndre Gornes LØPENR. 134 SEINERE GNR. 218/7⁶⁰

DANIEL PEDERSEN GOMNÆS (FJELDSTAD) (1756–1813) kjøpte i 1804 en gårdpart (6 $\frac{9}{16}$ lispund) i Søndre Gornes av sin søster Mari Pedersdatter. Kjøpesummen var 199 riksdaler, og han lånte 300 riksdaler av Gulbrand Pedersen Onsager mot pant i gårdparten. Daniel Pedersen var født på Fjeld, og ble i 1778 gift med ANNE HANSDATTER FJELDSTAD (f. ca. 1752). De fikk seks barn:⁶¹

* Peder (f. 1779), g. m. Ragnhild Iversdatter Fjeldstad (f. 1772), seinere eier av Søndre Gornes, minst to barn: Iver og Anne Elisabeth – se nedenfor.

* Ragnhild (1783–1785), d. 1 $\frac{1}{2}$ år gammel.

* Ragnhild (1786–1788), d. 1 $\frac{1}{2}$ år gammel.

* Ragnhild (1788–1789), d. 11 uker gammel.

* Marthe (f. 1790), g. 1815 m. Truls Hansen Skjærdalen (f. ca. 1792), de var husmannsfolk da de meldte flytting til Norderhov i 1825.

* Hans (f. 1792).

⁵⁸ Peder Danielsen var Mari Olsdatters nevø, sønn av hennes bror Daniel Pedersen Fjeldstad/Gommæs.

⁵⁹ Lagesen (1927) s. 105–106.

⁶⁰ En stor del av dette bruket er i dag boligfelt (Gomnesfeltet), mens det øvrige er del av Søndre Gornes gnr. 218/3–7 (eiere Kirsten og Erik Bjerke).

⁶¹ Opplysninger fra Ole Engebretsen Yttri: Pål Putten og Hans Grenader sin slekt, i Hringariki nr. 1/2005.

Daniel og Anne bodde flere år på Fjeldstad, og i 1801 var de – med sine to yngste barn – bosatt på Sollerud i Aker, der Daniel var husmann uten jord. Allerede i 1805 solgte de halve gårdparten i Søndre Gomnes for 300 riksdaler til sønnen Peder, som i 1810 også ble eier av den andre halvdel for 400 riksdaler (han lånte da 500 riksdaler av kammerherre Peder Anker). Da Daniel Pedersen døde i 1813, bodde han på Gomnes, kanskje hos den eldste sønnen og hans kone.

PEDER DANIELSEN GOMNÆS (1779–1861) ble i 1807 gift med sin kusine RAGNHILD IVERSDATTER FJELDSTAD (1772–1848).⁶² Vi kjenner to av deres barn: Iver (f. 1807) og Anne Elisabeth (1812–1820, d. 8 år gammel av gikt).

I 1820 solgte de en større del av gårdparten (løpenr. 134b av skyld 4 ¹⁵/₁₆ lispund) til Nils Olsen Gommæs for 500 spesidaler. Det gjenværende av bruket (løpenr. 134a av skyld 1 ⁵/₈ lispund) ble i panteboka kalt «Orehagen, Stolpesletten og Lerfladen», og ble ved skjøte av 29. november 1845 solgt til OLE NILSEN FJELD, eier av Søndre Fjeld. Kjøpesummen var 150 spesidaler og livøre til selgerne,⁶³ hvoretter Peder Danielsen og Ragnhild Iversdatter tilbrakte sine siste leveår på Søndre Fjeld som «fledføringsfolk».⁶⁴

Ole Nilsen Fjeld solgte i 1848 denne gårdparten (løpenr. 134a) til ANDERS LARSEN FJELD for 100 spesidaler, men i 1853 ble den kjøpt «tilbake» for 200 spesidaler av sønnen, ANDERS OLSEN FJELD (1828–1909), som var ordfører i Hole 1882–1886 og eier av Søndre Fjeld til 1888, da han flyttet med sin familie til Kristiania.

Løpenr. 134a av Søndre Gomnes samt 134c (Lerflaten, et jorde som Ole Larsen Fjeld kjøpte i 1847) og 134e (en skogteig på Krok-skogen som Anders Olsen Fjeld kjøpte i 1860) ble i 1866 slått sammen med Fjeld løpenr. 124a, 127a og 128 b til én eiendom, gnr. 38/13 Fjeld med Gomnes søndre – i dag gnr. 217/13 Vestigarden Fjeld (eier Stein Helge Hammersbøen).

NILS OLSEN GOMNÆS ble i 1820 eier av Søndre Gomnes løpenr. 134b (av skyld 4 ¹⁵/₁₆ lispund). Han var gift med ANNE HANS-

⁶² Ragnhild Iversdatter var datter av Iver Paulsen (fra Rytteraker) og Lisbeth Pedersdatter Gomnes, husmannsfolk på Fjeld og siden i Kroken (Bønsnes-eie), og i 1801 leilendinger på Fjeldstad.

⁶³ Livøret ble også tinglyst som heftelse på Fjeld løpenr. 128c, og avlyst for Gomnes' del i 1849.

⁶⁴ Fletføring = å overdra alt en eier til en annen, mot framtidig underhold.

DATTER, og vi kjenner tre av deres barn: Anne (f. 1819), Sara (f. 1821)⁶⁵ og Mari (f. 1824).⁶⁶

I 1844 forpaktet Nils Olsen bort jorda til Ole Gulbrandsen Gommæs, Hans Hansen Gommæs og Ole Halgrimsen Hafnor. Så fulgte en periode hvor bruket ofte skiftet eier. I 1847 ble det solgt på auksjon til JØRGEN OLSEN ONSAGER og NILS PEDERSEN GOMMÆS for 687 spesidaler. De to skjøtet det umiddelbart over til Engebret Larsen Svarstad for samme beløp. Den nye eieren skilte samtidig ut en parsell Lerflaten (løpenr. 134c) som ble solgt til Ole Larsen Fjeld for 189 spesidaler.

ENGBRET LARSEN SVARSTAD (f. 1819) satt med bruket i bare ett år. Ved auksjonsskjøte av 2. november 1848 ble det overtatt av landhandler N. VIGERSUND for 480 spesidaler. I november 1849 solgte han det videre til Kristian Iversen Bjertnæs for 650 spesidaler.

KRISTIAN IVERSEN BJERTNÆS (f. 1811) fra Bjertnes på Modum⁶⁷ var gift med DORTHEA AUENSDATTER. De solgte Bjertnes i 1849 og kjøpte Søndre Gommæs. Mens de bodde her, fikk de én datter, Karen Kirstine (f. og d. 1850). De hadde også tre sønner, alle født i Modum: Auen (f. 1836), Carl Johan (f. 1840) og Olaus (f. 1843).

Ved skjøte av 13. november 1857 solgte Kristian Iversen gårdparten til Peder Hansen Dæhli for 1.000 spesidaler. Seinere var han (fra 1859) eier av Nøsterud, og (fra 1880) av et Hundstad-bruk. Han ble i 1859 gift 2. gang med Jakobia Larsdatter Dæli fra Tuløkkå, og de fikk tre barn – se gnr. 208/14 Nøsterud og gnr. 209/5 Hundstad.

PEDER HANSEN DÆHLI var sønn av Hans Pedersen Rødningsand fra Ådal, som ble eier av halve Søndre Dæli i 1843. Peder Hansen overtok gårdparten i Søndre Dæli etter faren i 1850 og satt

⁶⁵ Sannsynligvis den Sara Nilsdatter Gommæs som i 1847 fikk en sønn, Andreas. Hun oppholdt seg da i Tanbergmoen (Øvre Tanberg-eie) i Norderhov, og barnet ble døpt i Norderhov kirke. Som barnefar utla hun Hans Andreas Hansen, som da oppholdt seg i Svarstad på Røyse. Han nektet for farskapet. Det var hennes første leiermål, og hans tredje (de to øvrige var med Dorte Aslesdatter Sundet og Maria Busund i Hole).

⁶⁶ Mari var tvilling.

⁶⁷ Kristian Iversen Bjertnæs var av gammel Hole-slekt. Han var sønn av Kirsti Olsdatter og Iver Nilsen (sønn av Nils Olsen Fure og Marthe Iversdatter Svarstad), som i 1801 var gårdbrukere på Haugerud i Lier. I 1819 makeskiftet Iver Nilsen til seg Bjertnes på Modum, som sønnen Kristian overtok i 1833. Han solgte Bjertnes i 1849 og kjøpte Søndre Gommæs (etter Ole E. Yttri). Seinere var han (fra 1859) eier av Nøstret, og (fra 1880) av et Hundstad-bruk. Han ble i 1859 gift 2. gang med Jakobia Larsdatter Dæli fra Tuløkkå – se gnr. 208/14 Nøstret og gnr. 209/5 Hundstad.

Emma Pauline f. Hoff (1871–1947) og Anton Kristoffersen Gommæs (1873–1925) med sine to sønner, Olaf (f. 1906) til høyre, og Kristoffer (f. 1909). Bildet er tatt cirka 1916.

Av fotografert av Fotograf Marit Fagerli

med den til 1854. I 1857 ble han så eier av Søndre Gommæs løpenr. 134b. I 1859 skilte han ut en parsell Kaalhavejordet og Engen (løpenr. 134d) som ble solgt for 340 spesidaler til Kristoffer Kristoffersen Gommæs, eier av nabobruket Knipen (løpenr. 132, seinere gnr. 39/4). Han brukte Kaalhavejordet og Engen sammen med Knipen til 1876, da han solgte parsellen videre til Thorvald Eriksen Gommæs, eier av Søndre Gommæs løpenr. 132 (seinere gnr. 39/9) for 300 spesidaler.

I 1860 solgte så Peder Hansen Dæhli en skogteig på Krokskogen til Anders Olsen Fjeld for 43 spesidaler, og ved skjøte av 14. mars 1862 solgte han det gjenværende av bruket (Søndre Gommæs løpenr. 134b – seinere bnr. 9) til Peder Gulbrandsen Bjerke for 510 spesidaler.

PEDER GULBRANDSEN BJERKE (1827–1874) var sønn av Gulbrand Olsen Onsager og Inger Marie Pedersdatter Bjerke på Bortigarden Bjørke i Steinsfjordingen (siden på Kragstad i Haug). Han var maler, og ble i 1861 gift med KAREN KRISTIANSDATTER FJELD (f. 1834), fra Nordenga. Vi kjenner fem av deres barn: Inger Marie (f. 1862), Ole Kristian (f. 1864), Anne (f. 1866), Karoline (f. 1869) og Peter Gunelius (f. 1874).

I mars 1865 ble en seterløkke på Øskjevallsetra på Krokskogen solgt til Johan Eriksen Gommæs for 5 spesidaler. I desember 1865 satt Karen (32) og Peder (40) på bruket med sine to eldste barn og hans far, Gulbrand Olsen (71, enkemann). De hadde 2 storfe, 3 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, 1 t. blandkorn og 2 t. poteter.

Etter Peder Gulbrandsens død i 1874 (skiftet ble avsluttet i 1876) ble bruket utlagt enka, Karen Kristiansdatter, for 680 spesidaler og panterettsutlegg til de fem barna (37 spesidaler 102 $\frac{1}{2}$ skilling til hver).

Karen Kristiansdatter drev bruket med hjelp av hjemmевærende barn, inntil hun i 1899 overdro det til eldste sønn, Ole Kristian, for 3.000 kroner og livøre i sin levetid.

OLE KRISTIAN PEDERSEN BJERKE (f. 1864) var gift med PETRA BJERKE (f. 1873 i Bærum). I 1900 satt de på bruket (uten barn), og hans yrke ble oppgitt til jordbruker og tømmerkjører, mens hun var sypike.

Ved skjøte av 30. november 1907 solgte de bruket til ANNE O. KROGSTAD for 4.000 kroner. Hun lånte 2.250 kroner av Karoline Bjerke og Christine Knudsen mot pant i eiendommen. Hun satt

⁶⁸ Annammer = tømmermåler.

som eier i bare et halvt år, og solgte i mai 1908 videre til agent EMIL LARSEN og tømmerannammer CHR. TH. AASEN for 3.500 kroner.⁶⁸

I 1909–13 var det utskifting, og Søndre Gomnes var en av gårdene som måtte flytte tun og bygninger. Utgiftene til dette ble beregnet til 1.500 kroner, som fordelte seg på våningshus (700), stabbur (100), låve med fjøs og stall (550), grisehus (50) og vannledning (100). Av dette dekket Adolf A. Fuhre på nabogården Søndre Gomnes (gnr. 39/1) 850 kroner og eierne selv 150 kroner, mens resten var statsbidrag på 500 kroner.⁶⁹

Ved skjøte av 11. november 1915 solgte Larsen og Aasen eienommen til Anton Kristoffersen GOMNÆS for 4.200 kroner.

ANTON KRISTOFFERSEN GOMNÆS (1873–1925) var tidligere eier av gnr. 39/12 Birkely (og en kort periode av Vestre Rud). Han var sønn av husmann Kristoffer Andersen Gommeseie og Dorteia Olsdatter (i 1865 satt de på plassen Strømstad under Svarstad). Anton Kristoffersen Gommæs var snekker og gårdbruker, og giftet seg i 1903 med EMMA PAULINE HOFF (1871–1947) fra Konnerud i Drammen. De fikk to sønner:

* Olaf (1906–1967), g.m. Esther Jakobsen (1907–1994) fra Hønefoss, to barn: Astrid Synnøve (f. 1939) og Per Christian (f. 1946) – se gnr. 218/40 Orehagen.

* Kristoffer (1909–1974), bosatt i Solbakken, g.m. Dagmar Gommæs (f. 1909), tre barn: Finn (f. 1941), Anton (f. 1947) og Hans (f. 1949) – se gnr. 218/166 Solbakken (Gommeseveien 190).

I 1920 ble det utskilt en parsell Granholt (bnr. 36 av skyld 12 øre) som ble solgt til Andreas O. Lehne for 6.500 kroner, med forbehold om vannrett til bnr. 7 i en olle på parsellen.

⁶⁹ Etter utskiftingsprotokollen (kopi i Hole bygdarkiv).

Borghild f. Arnesen og Sigurd Gulbransen med sine fire barn. Fra venstre Borghild Gulbransen (1864–1904), Kaare (f. 1899), Bjørn (f. 1891), Eva (f. 1897), Sigurd Gulbransen (1863–1944) og Arne (f. 1893).

De fire barna til Borghild f. Arnesen og Sigurd Gulbransen. Fra venstre: Kaare (f. 1899), Arne (f. 1893), Bjørn (f. 1891) og Eva (f. 1897).

Sigurd Gulbransen (1863–1944) og hans andre hustru, Margit Elverøy (1884–1973).

I 1924 bygde Emma og Anton Kristoffersen Gommæs hus ved Skipperbakken og flyttet dit, og Emma åpnet samme år Solbakken landhandleri på naboeiendommen (se gnr. 218/82 Soltun og gnr. 218/166 Solbakken). De synes da å ha forpaktet bort Søndre Gommæs. Etter Anton Kristoffersen Gommæs' død i 1925 satt Emma Gommæs i uskiftet bo inntil hun ved skjøte av 25. mai 1935 solgte Søndre Gommæs til Sigurd Gulbransen for 15.000 kroner med frafall av odelsløsning for selger og sønnene Olaf og Kristoffer.

SIGURD GUSTAV GULBRANSEN (1863–1944) fra Solør ble i 1921 gift med MARGIT C. ELVERHØY (1884–1973) fra Larvik, som kom til familien som husbestyrerinne etter at Sigurd Gulbransens første hustru, Borghild Arnesen (1864–1904) fra Frederikshald (Halden) var død. Borghild og Sigurd Gulbransen var bosatt i Oslo, og fikk fire barn:

* Bjørn (1891–1960), eier av Søndre Gommæs bnr. 1 og 5 fra 1922, g.m. Mathilda Johnson (1896–1978) fra Sverige, fem barn: Borghild, Sigrid (Tutti), Anna, Borge Folke og Knut – se Søndre Gommæs gnr. 218/1 og 5.

* Arne (1893–1959), g.m. Ruth Wold (1898–1978), to barn: Grete (g.m. Johan Watten, tre barn: Mette, Anne Lise og Trine), og Hans Petter (g.m. Gerd Iversen, to barn: Petter og Jan. Fra tidligere ekteskap med Aud Kristin Ballestad har Hans Petter to barn: Anne Mari og Hans Petter).

* Eva Lagertha (Gethen) (1897–1972), g.m. Otto Olaus Rogne (1890–1978), to barn: Eva Lagertha (g.m. Torbjørn Dalen, én datter Erle

EVENTYRBLOD I ÅRENE

Sigurd Gulbrandsens tre sønner hadde eventyrblod i årene. Eldstemann Bjørn dro på hvalfangst og reiste siden rundt i USA, hvor han medvirket som stuntmann i Hollywood-filmer. Arne og Kaare overvintret på Jan Mayen vinteren 1933–34, og Kaare deltok i Røde Kors-ekspedisjonen til Etiopia i 1935–36, i vinterkrigen i Finland 1939–40 og i Koreakrigen 1951. Kaare Gulbransen har skrevet to bøker hvor han forteller fra sitt spennende liv: «Gull og grønne skoger» og «China på nært hold» (Aschehoug 1950).

FRISKE, MYKE NYPER

«Friske, myke nyper kjøpes til Bærstasjonen i Hole. 30 øre pr. kg. fri for blomst og stilk, fritt levert. Gomnæs gård, Hole. S. Gulbransen». (Annonse i Ringerikes Blad 1. november 1930.)

BRIX – ET LITE INDUSTRIEVENTYR

Sigurd Gulbransen hadde litt av en gründer i seg og ønsket å skape ny virksomhet på Røyse, med produkter fra bygda som basis. Han gjorde forsøk med bær (primært tyttebær og blåbær, med tilskudd av andre planter, bl.a. løvtann og nyper) og framstilte et bærekstrakt som ble solgt i tablettform under navnet «Brix». Navnet var inspirert av Briksdalsbreen i Sogn og Fjordane. Han startet allerede i 1930 i leide lokaler i bryggerhuset hos sønnen Bjørn på Søndre Gomnes bnr. 1–5. I 1941 fikk han statslån på 15.000 kroner til foretaket, og ny fabrikkbygning ble satt opp på en tomt utskilt fra hans egen gård, Søndre Gomnes bnr. 7. Produksjon av sugetabletter i stor stil ble satt i gang, men salget stod dessverre ikke i stil med investeringen i maskiner og bygning. Etter noen år var eventyret over, og virksomheten ble nedlagt.

Elisabeth) og Kjell (g.m. Bjørg Leegaard, to barn: Anne Mette og Truls Otto).

* Kaare (1899–1965), g.1 m. Laura Falch på Kleivstua, g.2 i 1947 m. Martha Heltne (1904–1997). Begge ekteskap var barnløse, men Martha hadde fra tidligere én datter, Unni.

Margit C. Gulbransen var liten og sped av vekst, men en spesiell og begavet kvinne. Hun gav ut en roman under pseudonym,⁷⁰ og skrev dikt – bl.a. det kjente «Røyse-kvadet».

I 1930 startet Sigurd Gulbransen en bedrift for framstilling av bærekstrakt i tablettform (se egen sak). I 1941 ble 20 mål jord utleid til T. Skaar i to år til en pris av 9 kroner målet.

Ved auksjonsskjøte av 30. juni 1942 ble Søndre Gomnes gnr. 39/7 av skyld mark 1,16 solgt til Tønder Bull for 25.000 kroner.

TØNDER BULL var fra Oslo. Han var en del sykelig, og skulle etter sigende ha blitt frisk av Brix-tablettene som ble laget på Gomnes. Som en gest av takknemlighet ovenfor den tidligere eieren gikk han inn og kjøpte eiendommen, og han skal også ha finansiert bygging av ny fabrikkbygning for Gulbransen.⁷¹

⁷⁰ «Mancia, en virkelighetsroman» i 1923 under pseudonymet Christina Marck.

⁷¹ Opplyst av Ove Roulund (februar 2005).

Fra 1950 ble fabrikkbygningen leid ut til Webers Rørtrallefabrikk i Oslo mot en årlig leie på 1.800 kroner, og fra 1953 leide Sverre Frydenberg bygningen til samme pris.

I 1955 solgte Tønder Bull gården til HAAKON EDVARD RUNDHOVDE for 25.000 kroner, men HOLE KOMMUNE gjorde sin forkjøpsrett gjeldende, og overtok den ved skjøte av 12. februar 1956 for samme kjøpesum.

I 1956 ble en parsell Soltun (bnr. 82) av skyld 20 øre utskilt og solgt til Arthur Ludvig Bergman – se Gomnesveien 198.

Ved makeskifteskjøte av 28. mars 1958 ble det gjenværende av Søndre Gomnes gnr. 39/7 (av skyld 90 øre, taksert til 18.000 kroner) overtatt av OTTAR TUVSJØEN, eier av nabogården Søndre Gomnes gnr. 39/3. De to eiendommene har siden vært ett bruk – se Søndre Gomnes gnr. 218/3.

Søndre Gomnes

LØPENR. 135 (SEINERE BNR. 9)

I DAG EN DEL AV GNR. 218/8 *Øvre Gomnes*⁷²

ELLING LARSEN FRØHAUG (1768–1848) var i 1790-årene husmann i Gomnes-eie, og i 1801 i Stadum-eie. Ved skjøte av 20. oktober 1804 ble han eier av 6 ⁹/₁₆ lispund (løpenr. 135) i Søndre Gomnes for 199 riksdaler. Han ble i 1790 gift med GUNNOR IVERSDATTER FJELDSTAD (1761–1828), som var søsterdatter av selgeren Mari Pedersdatter (se ovenfor). Vi kjenner sju av deres barn:⁷³

* Anne (1790–1791), d. 1 år gammel.

* Anne (1792–1856), g. 1820 m. Peder Johannesen Pamperud, sju barn: Johannes (f. 1820), Anne Elisabeth (f. 1822), Gjertrud (f. 1825), Ragnhild (f. 1828), Gunhild (f. 1831, d. som barn), Gunhild (f. 1833) og Andrine (f. 1837). Før hun inngikk ekteskap, fikk Anne Ellingsdatter en datter, Marte (f. 1815), med soldat Ole Engebretsen Ødegården fra Aurdal i Valdres – se gnr. 216/9 Pamperud.

* Lars (f. 1794), seinere husmann i Ødegården under Nordre Gomnes, g. 1821 m. Marte Marie Hansdatter (f. 1800), minst åtte barn – se omtale av plassen Ødegården 3.

* Lisbeth (f. 1796), ugift, to barn: Gulbrand (f. 1825) med Ole Andersen Fjeldseie (enkemann), og Eline (f. 1830) med Hans Hansen Lehne.

* Ragnhild (f. 1798).

⁷² I 1969 ble bnr. 9 Gomnes (av skyld 2,61) sammenføyd med bnr. 8 Kaalhavejordet og Engen (av skyld 0,73) til gnr. 218/8 Gomnes (av skyld 3,34) – i dag kalt Øvre Gomnes.

⁷³ Slektsopplysninger fra Ole Engebretsen Yttri. Før hun giftet seg, fikk Gunnor en datter, Ragnhild (1786–1791), med Nils Hansen Gomnes.

* Marie (f. 1801), g. 1823 m. Christen Hansen Lehne (f. 1797), minst fire barn: Karen (f. 1827), Gunhild (f. 1833), Elling (f. 1836) og Kristian (f. 1840) – se gnr. 215/1 Neristua Leine.

* Gunvald (1804–1830), g. 1828 m. Maria Paulsdatter Løken, én sønn Gulbrand (f. 1828). Maria Paulsdatter g.2 i 1832 m. enkmann Halvor Pedersen Gjesvold.

Øvre Gommes i 1956.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

Elling Larsen var tømmermann, og en yngre bror av klokkemaker Ole Larsen Frøhaug. I 1805 lånte han 510 riksdaler mot pant i gårdparten av Ole Gulbrandsen Onsager, og synes da å ha kjøpt ytterligere eierparter. I desember 1807 solgte han gården – av skyld 13 $\frac{1}{8}$ lispund – for 1.099 riksdaler til ANDERS NILSEN MOE, som i 1809 solgte den videre til GULBRAND OLSEN ONSAGER for 899 riksdaler. Han satt med eiendommen til 1832, da han solgte den til Erik Jensen Egge for 490 spesidaler.⁷⁴

ERIK JENSEN EGGE (GOMNÆS) (1803–1875) var fra Egge på Ask. Han var gift med KAREN OLINE GULBRANDSDATTER HEEN (1806–1869), og de fikk 11 barn:

* Inger Marie (f. 1827), fikk i 1854 en «uekte» sønn, Jørgen, med Jens Christensen Ruud på Vestre Rud. Jørgen Jensen (12) var i 1865 legdslem i Lårvika.

* Johan (f. 1829), g. 1876 m. Maren Andersdatter Kjernet, fra samme år eier av «Rognjordet og Fjøsjordet» – seinere gnr. 218/10 Tyribakken – se nedenfor.

⁷⁴ Dette er ikke den samme Gulbrand Olsen Onsager (f. 1795) som ble eier av Bortigarden Bjørke i Steinsfjerdings (og seinere Kragstad i Haug).

- * Berthe (f. 1833), bodde hjemme hos foreldrene i 1865, ugift.
- * Martin (f. 1834), bodde hjemme hos foreldrene i 1865, ugift.
- * Maren Randine (f. 1837).
- * Oline (f. 1839).
- * Karl Olaves (f. 1842), tvilling, d. før 1875.
- * Edvard (f. og d. 1842), tvilling.
- * Karoline (f. 1844).
- * Else Gustava (f. 1846), fikk i 1869 en sønn Karl Olaus med Andreas Olsen (bosted Christiania).
- * Thorvald Edvard (f. 1849), seinere eier av Søndre Gomnes bnr. 9, g.m. Kirsti Olsdatter Svensrud, én datter – se nedenfor.

I 1865 satt Erik Jensen (63) og Karen Oline Gulbrandsdatter (60) på gården med fire ugifte barn: Johan (37), Berthe (33), Martin (31) og Else Gustava (20). De hadde 2 hester, 5 storfe og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{3}{4}$ t. rug, 1 t. bygg, 2 t. blandkorn, 1 t. havre og 10 t. poteter.

Johan Eriksen Gommæs skulle, som eldste sønn, overta gården etter foreldrene. Men han fant farens prisforlangende for høyt, og gav avkall på odelen til fordel for sin yngre bror, Thorvald, som ble eier i 1873. Kjøpesummen er ukjent, men faren fikk livøre i sin levetid (mora var død i 1869) og lånte sønnen 1.053 spesidaler mot pant i gården.

THORVALD ERIKSEN GOMNÆS (f. 1849) ble i 1873 ansatt som handelsbetjent ved Hole meieri i Svensrud. Han ble seinere samme år forpakter av meieriet, en stilling han hadde til 1875, da Johan Fjeldstad overtok. Thorvald Eriksen ble i kirkeboka omtalt som «handlende og gårdbruker» da han i 1874 giftet seg med KIRSTI OLSDATTER NØTTESTAD (f. 1847) fra Stange på Hedmarken, som var meierske ved Hole meieri fra 1871. De fikk én datter, Karen Oline (f. 1874), som også fikk sin arbeidsplass ved meieriet: I 1898 var hun meieripike, og fra 1900 til 1904 bestyrerinne ved Hole meieri (med en lønn av kr. 1,20 pr. dag).

I 1876 ble en parsell Kaalhavejordet og Engen (løpenr. 134d, seinere bnr. 8 av skyld 75 øre) innkjøpt som tilleggsjord for 300 spesidaler. Parsellen er siden blitt brukt sammen med Søndre Gomnes bnr. 9. I 1969 ble de sammenføyd til én eiendom, gnr. 218/8 Søndre (Øvre) Gomnes.

Samme år (1876) solgte Thorvald Eriksen en parsell Rognjordet og Fjøsjordet (løpenr. 135b, seinere gnr. 39/10 av skyld mark 1,10) til broren Johan Eriksen for 325 spesidaler. Parsellen fikk i 1936 navnet Tyribakken – se gnr. 218/10 Tyribakken.

Sommeren 1895 tiltrådte Thorvald Eriksen Gommæs som bestyrer for Hole meieri og handelsforretning i Svensrud (ordningen med forpaktere falt bort i 1892), og ved skjøte av 8. februar 1896

Øvre Gomnes i vinterdrakt i 1959. I bakgrunnen ligger Dæli.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

solgte han Øvre Gomnes (gnr. 39/8 og 9 av samlet skyld mark 4,11) til Martin Olsen Fjeld. I desember 1900 var han bosatt med sin familie i Hole forsamlingslokale (seinere Røysehall), hvor Thorvald var «økonom» (dvs. bestyrer og vaktmester). Han var dessuten tilsynsmann (regnskapsfører) for Riksforsikringsanstalten og kretssykekasserer i Hole, en stilling han hadde i mange år. Han kjøpte seinere Kløvikbråten på Utstranda, hvor familien bosatte seg.

Ny eier av Øvre Gomnes i 1896 ble MARTIN OLSEN FJELD (f. 1856), som betalte 8.000 kroner for gården. Han lånte 3.000 kroner av selgeren, og i skjøtet ble det tinglyst livøre til den nye eierens foreldre, Barbro Olsdatter Svello (f. 1821) fra Gol og Ole Hansen Fosshaug/Fjeld (f. 1824), av 5-årlig verdi 1.000 kroner.⁷⁵ Vi kjenner to av barna i Martin Olsen Fjelds første ekteskap med MATHEA KORNELIUSDATTER FJELD (1855–1898): Barbro (f. 1891) og Karoline (f. 1892). Han giftet seg på nytt med JOSEFINE ALBERTINE FJELD (f. 1858 i Østre Aker), og de fikk (minst) én sønn, Birger Osvald (f. 1899).

I 1900 satt Martin Olsen Fjeld på Øvre Gomnes med sin andre hustru, tre barn og sine foreldre.

I 1903 solgte Martin Olsen Fjeld gården til ANDERS O. FÆGRI (f. 1875) fra Tyrstrand. I 1906 (skjøte ble først utstedt 19. september 1907) solgte sistnevnte⁷⁶ – med samtykke av den tidligere eieren – Øvre Gomnes til Øistein Langslet for 7.500 kroner. Lang-

⁷⁵ Barbro Olsdatter og Ole Hansen var husmannsfolk på en plass under Vestigården Fjeld i 1865.

⁷⁶ Anders O. Fægri ble siden eier av bruket Smeden ved Sørgefoss på Ask.

slet lånte 5.400 kroner av selgeren og 1.600 i Ringerikes Sparebank mot pant i gården.

ØISTEIN LANGSLET (1870–1937) fra Nes i Hallingdal var gift med sin sambygding MARI LIODDEN (1869–1934). Som nygifte dro de til Amerika, hvor de drev som farmere i Nord-Dakota. De vendte tilbake til gamlelandet og drev en tid gården Lykkja i Nes, før de i 1906 ble eiere av Øvre Gomnes. Mari og Øistein Langslet fikk 11 barn, og eide og drev Øvre Gomnes til 1912, da de solgte den til Reinholdt Hansen for 9.500 kroner. Samme år kjøpte de Nordigarden Borgen i Hole, hvor familien fortsatt sitter – se bind 1 s. 359 ff.

Øistein Langslet solgte i 1910 en skogteig på Krokskogen som tilhørte Søndre Gomnes bnr. 9 (gnr. 39/32 Langsletstykket) til Harald Solberg på Stein for 2.500 kroner.

REINHOLDT HANSEN (f. 1866) fra Ask var gift med ELINE MARIE HANSEN (f. 1865) fra Vestre Toten. I 1900 var han reparatør ved Follum Træsliberi, og bodde i en arbeiderbolig ved fabrikkens med hustru og fire barn. De fikk seks barn:

* Peder (f. 1889), bosatt på Nes på Romerike, g.m. Lina, flere barn, bl.a. en sønn Harttun.

* Ragnvald (f. 1891), bosatt i Hønefoss, g.m. Margit Johansen fra Lørenskog, én sønn Asbjørn.

* Amanda Marie (1893–1973), g.m. Osvald Østberg (1896–1976) fra Hedmark (siden skilt), to barn: Odd Ragnar (f. 1920) og Eivind (f. 1922) – se bind 3 s. 471–472 og s. 576.

* Hans Johan (f. 1896), bosatt på Storløkka i Hønefoss, g.m. Ingeborg fra Valdres, én sønn Harry.

* Josef (1903–1996), rutebileier, bosatt på Storløkka i Hønefoss, g.m. Edith Ruud (1911–1959) fra Røyse, én datter Jorunn Elinor (f. 1932), g.m. Gunnleiv Harald Aardal (1932–1999) fra Luster i Sogn (siden skilt), én datter Kristin (f. 1958), som er bosatt i Oslo og gift med Svein Rustad (f. 1958) fra Moss. Kristin Aardal har to barn fra tidligere: Paal (f. 1981) og Anja Maria (f. 1994).

* Rolf, bosatt i Hønefoss, g.m. Alvide Berntsen fra Hønefoss, én sønn Roald.

Ved skjøte av 21. juni 1922 overdro Eline og Reinholdt Hansen gården til to av sine sønner, Hans Johan og Josef, for 15.000 kroner og livøre til foreldrene i deres levetid.

HANS JOHAN HANSEN og JOSEF HANSEN var bosatt på Storløkka i Hønefoss. Josef drev som rutebileier, og Hans Johan (og flere av brødrene) kjørte for ham. Foreldrene bodde på gården. Brødrene lånte i 1919 4.000 kroner i Hypotekbanken og i 1921 1.500 kroner i Ringerikes Sparebank mot pant i eiendommen. De fikk etter hvert problemer med å betjene lånene, og i oktober 1931 over-

Våningshuset på Øvre Gomnes i dag. Den eldste delen av huset er en tømmerstue fra 1700-tallet, som ble påbygd stue og en halv etasje i 1934, og siden er restaurert flere ganger.

tok Ringerikes Sparebank gården for 9.000 kroner. Ved skjøte av 13. juni 1932 solgte banken den videre til Anders Nilsen Fjeldstad for 10.500 kroner, og dermed kom den slekten til Øvre Gomnes som fortsatt sitter der.

ANDERS NILSEN FJELDSTAD (1903–1985) var fra Nordre Frøys-hov, og ble gift med MARGIT HAFNOR (1903–1985) fra Hafnor på Røyse. De fikk to døtre:

* Solveig (f. 1934), eier av Øvre Gomnes 1974–1991, g.m. Odd Sanner (f. 1929), to barn: Helge og Grete – se nedenfor.

* Jorun (f. 1939), g.m. Tore Moen (1937–1997), tre barn: Jens Petter (f. 1961), Inger Lise (f. 1963) og Marianne (f. 1964) – se gnr. 218/103 Gomnesveien 263.

Ved siden av gårdsdriften tok Margit og Anders Fjeldstad imot sommergjester og drev pensjonat på Øvre Gomnes fra rundt 1935 til tidlig i 1950-årene. Til middag kunne det være opp til 15 gjester til bords. Siden var det påskegjester her i mange år.

I 1952 ble det plantet epletrær på et areal på cirka 10 dekar, og tidlig i 1960-årene ble dette utvidet med bl.a. bringebær. Frukt og

Margit Fjeldstad f. Hafnor (1903–1985) og Anders Nil-sen Fjeldstad (1903–1985).

Margit og Anders Fjeldstad utenfor hovedbygningen på Øvre Gomnes sommeren 1934, med datteren Solveig (f. 1934).

Margit og Anders Fjeldstad med sine to døtre. Fra venstre Margit Fjeldstad f. Hafnor (1903–1985), Jorunn (f. 1939), Solveig (f. 1934) og Anders Nilsen Fjeldstad (1903–1985).

GODT OG BILLIG

«Godt og billig ferieopphold på bondegård i Hole. Telefon 86 II. Hyggelig, rolig sted i sunde omgivelser med vakker utsikt over Tyrifjorden. Båt. Anders Fjeldstad». (Annonse i Aftenposten i juli 1936).

bær ble en viktig inntektskilde, og Margit og Anders Fjeldstad drev torghandel både i Hønefoss og Oslo.

I 1959 ble det utskilt en boligtomt (Torjoheim bnr. 103) som ble overdratt til yngste datter Jorun, og i 1968 ble ytterligere en tomt (Bjørketoppen bnr. 120) utskilt og overdratt til eldste datter Solveig og hennes mann Odd Sanner.

Ved skjøte av 9. september 1974 ble Øvre Gomnes solgt til datteren Solveig Fjeldstad Sanner for 60.000 kroner og livøre til foreldrene i deres levetid.

SOLVEIG FJELDSTAD SANNER (f. 1934) er utdannet barnepleier, og har i en årrekke arbeidet ved Krisesenteret i Hønefoss. Hun er gift med ODD SANNER (f. 1929) fra Øvre Rendalen, som er næringsmiddelkjemiker av yrke. De har to barn:

RIKHOLDIG MENY

Når sommergjestene på Øvre Gomnes skulle ha middag, var det gårdens produkter som ble brukt i matlagingen. Margit Fjeldstad var en dyktig kokke, og satte opp meny for hele uka. Her er et utsnitt fra menyen: Torsdag: Ribbe og surkål, bringebær. Fredag: Fiskepudding, kalvefrikasé, kromkaker og krem. Lørdag: Fløtegrøt, gille og eggekrem. Søndag: Kalvestek med aspargesbønner og gulrøtter, riskrem. Mandag: Suppe, fylt kalvebryst, monker. Prisenivået var heller ikke avskrekkende: For aftensmat kostet det 75 øre pr. person.*

* Opplyst av Margit og Anders Fjeldstads datter Solveig Sanner.

Hesten Estrid med stort høylass på Øvre Gomnes i 1937. Foran står eiernes datter Solveig (f. 1934).

Familien samlet i konfirmasjon i 1977. Foran fra venstre: Grete Sanner (f. 1966) og konfirmant Inger Lise Moen (f. 1963). Midtre rekke fra venstre: Margit Fjeldstad, Sigrid og Thorleif Moen (Tores foreldre), Jorunn Moen, Anders N. Fjeldstad og Marianne Moen (f. 1964). Bak fra venstre: Leif og Eirin Moen (Tores bror og svigerinne), Jens Petter Moen (f. 1961), Tore Moen, Helge Fjeldstad Sanner (f. 1962), Solveig Sanner og Odd Sanner.

* Helge (f. 1962), eier av Øvre Gomnes fra 1991, samboer med Merita Eskelund, fra tidligere ekteskap har han én datter, Rikke – se nedenfor.

* Grete (f. 1966), bosatt ved Vik, g.m. Knut Arve Skaalvik (f. 1964) fra Sundvollen, to barn: Jørgen (f. 1993) og Edvard (f. 1998).

I 1983 ble en hyttetomt på 1,6 dekar utskilt fra gårdens seterløkke på Øskjevallsetra og overdratt til eierens søster, Jorun Moen (gnr. 218/176).

Ved skjøte tinglyst 15. februar 1991 ble Øvre Gomnes overdratt til sønnen, HELGE FJELDSTAD SANNER (f. 1962). Han arbeider som logistikk-konsulent hos Økonomibistand på Noresund i Krødshe-rad, og er samboer med Merita Eskelund (f. 1957) fra Bærum. Fra tidligere ekteskap har Helge Fjeldstad Sanner én datter, Rikke (f. 1995).

Øvre Gomnes har i dag 75 dekar dyrket jord, 18 dekar gjen-grodd havn, 75 dekar produktiv skog mellom Øskjevall og Mattis-plassen, og 13 dekar seterløkke på Øskjevallsetra. Siden 2001 leies jorda bort til Bjørn Gulbransen på nabogården Søndre Gomnes gnr. 218/1.

Av bygninger på gården er våningshusets eldste del (laftet) fra 1700-tallet (påbygd stue og en halv etasje i bindingsverk i 1934, og restaurert flere ganger siden). I 1976 ble det bygd nytt redskaps-hus/fruktlager. Et gammelt stabbur (bygd ca. 1800) ble revet i 2004, og på tomte ble det samme år satt opp garasje. Gården har traktor og vanningsanlegg.

Tyribakken (Rognjordet og Fjøsjordet)

LØPENR. 135 B, I DAG GNR. 218/10

I 1876 solgte Thorvald Eriksen Gommæs, eier av Søndre (Øvre) Gomnes bnr. 9, en parsell til broren Johan Eriksen for 325 spesi-daler. Parsellen fikk navnet Rognjordet og Fjøsjordet (av skyld mark 1,10).

JOHAN ERIKSEN GOMNÆS (f. 1829) bygde opp hus på sin nye eiendom.⁷⁷ Han giftet seg samme år (1876) med MAREN ANDERS-DATTER KJERNET (f. 1847),⁷⁸ husmannsdatter fra Søndre Kjernet under Helgeland. Ekteskapet var barnløst. I 1900 satt Maren Andersdatter og Johan Eriksen alene på bruket, som da ble kalt Rognjordet.

Ved skjøte av 5. februar 1910 solgte de Rognjordet og flyttet til Benterud ved Hønefoss, hvor de hadde kjøpt hus. Nye eiere ble Adolf Johan Hansen og Maren Nilsdatter Hanserud, for en kjøpe-

⁷⁷ Det er ikke belegg i kildene for at bruket var tidligere husmannsplass. Vånings-huset (ca. 1750) og stabburet (ca. 1800) ble trolig flyttet hit.

⁷⁸ Maren Andersdatter fikk tre barn utenfor ekteskap. Hun bodde på Domholt da hun i 1876 fikk en datter Anne Sofie med Kasper Andersen fra Kullerud i Norder-hov. I 1879 fikk hun en sønn Anton med dagarbeider Johan Paulsen på Stadum, og i 1884 en datter Mathilde med Olaf Hansen (f. 1868, tjener) fra Kristiania. Mathilde var i 1900 tjenestejente i Nygård ved Klokkerplassen.

sum av 3.920 kroner. To måneder seinere, i april 1910, overdro sistnevnte sin halvpart til Adolf Johan Hansen for 1.960 kroner. Han ble dermed eiere, og lånte 3.500 kroner av Erik P. Næss for å finansiere kjøpet.

ADOLF JOHAN HANSEN satt som eier et halvt år, før han ved skjøte av 13. januar 1911 solgte bruket til ABRAHAM MARTINIUS HANSEN FROK for 4.500 kroner. Abraham Frok solgte i 1919 eienommen videre til Amanda og Oswald Østberg for 10.000 kroner. De nye eierne kjøpte i 1920 tilleggsjord fra Nordre Gomnes bnr. 13 (den nye parsellen ble også kalt Rognjordet – bnr. 37 av skyld 15 øre) for 1.000 kroner.

OSVALD ØSTBERG (1896–1976) fra Hedmark var gift med AMANDA MARIE HANSEN (1893–1973), datter av Eline Marie og Reinholdt Hansen som eide Søndre (Øvre) Gomnes fra 1912 til 1922. De solgte allerede i juni 1923 Rognjordet til Osvalds foreldre, NIKOLINE og O.J. ØSTBERG fra Hedmark, for 10.000 kroner (inkludert løse 3.000 kroner).⁷⁹ De satt med bruket i ett år, og

*Tyriberget høsten 2004.
Kårboligen til høyre. I bakgrunnen ser vi Tyrifjorden.*

⁷⁹ Amanda og Oswald Østberg ble i 1930 eiere av bruket Frøystad under Stadum, hvor slekten fortsatt sitter – se bind 3 s. 470–472.

Marie Louise Skard
f. Fogstad (1915–2005)

Kaare Skard (1910–1994).

solgte det ved skjøte av 11. juni 1924 til HANS JOHANSEN JØRVE (d. 1935) for 11.000 kroner. Han eide Rognjordet i underkant av et halvt år. I november 1924 solgte han bruket til sin dattersønn JOHAN JENSEN DAHLENGEN for 6.000 kroner, med bruksrett og livøre til selger. Ved auksjonsskjøte av 8. februar 1928 ble Ingvar Einarsen Rebne ny eier av Rognjordet for 6.000 kroner.

INGVAR EINARSEN REBNE (f. 1884) fra Vestre Slidre i Valdres var sønn av Einar Rebne og hans første hustru Ingeborg Landsrud, og halvbror av Ola E. Rebne som eide Søndre Gomnes bnr. 3 fra 1919 til 1923. Han var ugift, og satt som eier av Rognjordet i åtte år. Ved skjøte av 30. april 1936 ble bruket solgt til Kaare Skard for 9.200 kroner. Den nye eieren «begjærte» i skjøtet at eiendommens navn ble forandret til Tyribakken.

KAARE SKARD (1910–1994) fra Ås i Akershus giftet seg i 1936 med MARIE LOUISE FOGSTAD (1915–2005) fra Kristiansand. De fikk tre barn:

* Olav (f. 1938), bosatt på Bekkestua i Bærum, g.m. Wenche Charlotte Martinsen (f. 1942) fra Trondheim, to døtre: Margrethe (f. 1967, bosatt i Kristiansand) og Torunn (f. 1971, bosatt i Asker, g.m. Mads Henrik Almaas f. 1972 fra Steinkjer, to barn: Mathias f. 1998 og Simen f. 2001).

* Per (f. 1944), eier av Tyribakken 1978–1996, g.m. Toril Berg, tre barn: Kaare, Oda og Eline – se nedenfor.

* Ida Margrethe (f. 1949), gift med Steinar Elling fra Oslo. Fra tidligere ekteskap med Thor Gressum (f. 1945) fra Oslo har hun to barn: Per Øivind (f. 1977, g.m. Marte Arnestad fra Oslo, én sønn Edvard f. 2006) og Carl Christian (f. 1982).

Marie Louise og Kaare Skard var begge utdannet som gartnere, og satset på dyrking av frukt og bær. I 1936 lånte de 6.000 kroner i Møllefondet til planting av frukttrær, og de bygde vanningsanlegg (blant de aller første på Røyse). Pumpehus ble bygd nede ved fjorden på Nordre Gomnes' grunn, og grøftene ble gravd med håndkraft opp til gården (tomta til pumpehuset ble først utskilt i 1963 – bnr. 110). I årene 1937–39 ble det plantet cirka 2.000 trær, vesentlig epler. I 1939–40 frøs rundt 500 trær, så det var bare cirka 1.500 igjen. I 1937 og 1942 kjøpte de tilleggsjord fra nabogården Søndre Gomnes bnr. 5 (Bekkejordet bnr. 44 og Sørstykket bnr. 54). Høsten 1947 ble det plantet et nytt areal med frukttrær.⁸⁰

I 1948 hadde Tyribakken 2.000 frukttrær, 50 dekar dyrket jord og 7 dekar annet jordbruksareal, 1 hest, 2 kyr og 10 høns.

⁸⁰ I 1978 ble gnr. 218/10, 11, 37, 44 og 54 slått sammen til én eiendom, gnr. 218/10 Tyribakken (skyld mark 2,81).

Marie Louise Skard begynte, i en alder av 50 år, å pendle til Oslo, hvor hun utdannet seg til sosionom på Norges Sosialhøgskole. Hun ble siden den første daglige leder av Ringerike familierådgivningskontor i Hønefoss. I tillegg var hun aktiv sanitetskvinne, og en utrettelig ildsjel da Buskerud krets av Norske Kvinners Sanitetsforening i 1978 kunne åpne et hjem for senil demente på Røysetoppen i Hole.⁸¹ Hun var også drivkraften da sanitetskvinnene noen år tidligere bygde Fiskumlia i Eiker, og i 1988 Hundstadtunet eldresenter på Røyse. I 1990 ble hun tildelt Hole kommunes kulturpris.

I 1975 ble det – fra gårdens seterløkke på Øskjevallsetra – utskilt en hyttetomt til sønnen Olav Skard (bnr. 163). Midt på 1970-tallet kjøpte Kaare Skard resten av jordveien i det gamle Søndre Gomnes bnr. 11 (skyld 45 øre), som ble sammenføyd med Tyribakken i 1978.

Ved skjøte av 4. februar 1978 overtok nest eldste sønn, Per F. Skard, eiendommen for 275.000 kroner, med boret til foreldrene i deres levetid.

PER F. SKARD (f. 1944) giftet seg i 1969 med TORIL BERG (f. 1945) fra Sokna. De har tre barn:

* Kaare (f. 1970), bosatt i Oslo, g.m. Gro Garthus (f. 1971) fra Gol i Halvingdal, én datter Amanda (f. 2006).

* Oda (f. 1972), bosatt i Oslo, samboer med Thorstein Norheim (f. 1970)

Marie Louise og Kaare Skard og deres tre barn i 1951: Ida Margrethe (f. 1949) på mors fang, i midten Olav (f. 1938), og til høyre Per (f. 1944).

⁸¹ Siden 2001 Ringerike sykehus psykiatrisk døgnavdeling.

Marie Louise Skard og en bydame i kålåkeren i Tyribakken rundt 1940.

Buskerud Fylkesfoto

Tyribakken i 1961. Våningshuset ble bygd i 1952. I bakgrunnen ser vi Dæliteigen, og til venstre låven på en av Onsaker-gårdene.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

fra Lunde i Telemark, én datter Tuva (f. 2001). Thorstein har fra tidligere ekteskap én sønn, Erik (f. 1998).

* Eline (f. 1977), bosatt i Oslo.

Toril og Per F. Skard fortsatte med produksjon av bær og frukt. De hadde 8 dekar bringebær og 1.000 frukttrær (vesentlig basert på selvplukk), og hadde god hjelp av hans foreldre som bodde på gården. I 1986 flyttet Toril og Per F. Skard til Lommedalen i Bærum (har siden 2001 vært bosatt på Høvik). I årene 1986–1995 ble jorda leid bort til Poul Skov Clausen, som – etter avtale med eierne – fjernet frukttrærne og drev planteskole på gården.

Per F. Skard er tidligere orlogskaptein i Sjøforsvaret og i dag markedsdirektør i Kongsberg Defence and Aerospace. Toril Skard er psykiatrisk sykepleier.

Ved skjøte tinglyst 19. juni 1996 ble Tyribakken solgt til Berit og Erlend Skaug.

BERIT SKAUG F. OLSTAD (f. 1940 i Hurdal) giftet seg i 1960 med ERLEND SKAUG (f. 1935 på Eina). De vokste begge opp i Kolbu på Toten, og kom til Røyse i 1971, da de bygde enebolig i Fjordgløttveien på Gomnesfeltet.⁸² De har tre sønner:

* Per Henrik (f. 1963), bosatt i Atlanta i Georgia, USA, g.m. Birgitte Skovgaard Petersen (f. 1969) fra Vejby på Sjælland i Danmark, to barn: Nicolai (f. 1996) og Emilie (f. 1999).

⁸² Erlends Skaugs besteforeldre på morssiden, Asta Marie f. Skøien (fra Fluberg) og Ole Martinius Nergaard fra Lillehammer, forpaktet Mo gård i Steinsfjordingen tidlig på 1890-tallet. Deres tre eldste barn (født i årene 1894–1897) ble alle født i «Rødbygningen» på Mo.

* Ole Martin (f. 1965), bosatt i Vestby i Akershus, samboer med Ragnhild Borgerud (f. 1972) fra Asker, to barn: Oscar Tideman (f. 1998) og Oda Josefine (f. 2002).

* Dag Erlend (f. 1971), bosatt i Hurdal, g.m. Anna Caterina Visaggi (f. 1970) fra Bærum, to barn: Edvard (f. 1998) og Clara (f. 2002).

Berit Skaug har arbeidet som lærer ved Røyse skole i 30 år, fra 1973 til 2003. Hun har bidratt sterkt til opplegg og gjennomføring av de historiske spillene i Hole, både som skuespiller og fast medlem av komiteen som mottok Buskerud fylkes kulturpris i 1996. Erlend Skaug har vært sjøkaptein og seinere plattformsjef (på bore-rigger i Alaska, Mexico, Japan og Nordsjøen), og arbeidet sine siste 23 yrkesaktive år som prosjektleder i Det Norske Veritas. Han representerte Høyre i Hole kommunestyre i to perioder (1988–95).

Tyribakken har i dag 55 dekar dyrket jord, 7 dekar annet jordbruksareal og en ubebygde seterløkke (ca. 1 dekar) på Øskjvallsetra. I 1999 plantet eierne 350 morelltrær (4 dekar), med leveranser til lokale forretninger samt selvplukk. På de øvrige cirka 50 dekar drives kornproduksjon. Gården har eget vanningsanlegg (nytt i 1998) og traktor.

Av bygninger på eiendommen er et våningshus (bygd 1952, restaurert 1996), sidebygning (det gamle våningshuset fra ca. 1750, påbygd et vognskjul ca. 1900 som ble bygd om til bolig i 1937), kårbolig (1981, leies ut), gammel låve (restaurert 1998–99) og fjøs (lite steinfjøs med plass til 2 kyr, erstattet et eldre tømmerfjøs),⁸³ og stabbur (ca. 1800).

⁸³ SEFRAK-registreringene (1984).

Berit og Erlend Skaug og deres tre sønner. Fra venstre Dag Erlend (f. 1971), Berit Skaug f. Olstad (f. 1940), Ole Martin (f. 1965), Erlend Skaug (f. 1935) og Per Henrik (f. 1963).

Fotograf Lie Olsen, Hønefoss.

Søndre Gomnes

LØPENR. 136 – SEINERE GNR. 218/11 OG 12

Ved skjøte tinglyst 26. februar 1760 ble Daniel Nilsen Fjeld eier av en gårdpart av Søndre Gomnes (av skyld 8 $\frac{3}{4}$ lispund), som han kjøpte av Henrik Christiansen Gommæs for 243 riksdaler. Dagen etter solgte han halvparten av sin nyervervede eiendom (4 $\frac{3}{8}$ lispund) til Peder Larsen Fjeld for 121 $\frac{1}{2}$ riksdaler, og de to lånte til sammen 200 riksdaler av Nils Olsen smed mot pant i sine gårdparter.

DANIEL NILSEN FJELD (1736–1812) satt som eier av sin gårdpart (4 $\frac{3}{8}$ lispund) til 1766, da han solgte den til Engebret Jørgensen Onsager for 205 riksdaler. Daniel Nilsen var i 1760-årene husmann i Rønnerstua under Nordre Gomnes. I 1780-årene kjøpte han den tidligere husmannsplassen Sumperud (Snupperud) under Leine. I 1788 solgte han Snupperud til sønnen Nils Danielsen, og kjøpte selv naboplassen Svenskerud (under Søndre Fjeld). Daniel Nilsen var gift tre ganger og hadde ni barn – se omtale av gnr. 217/3 Solheim (Svenskerud).

ENGBRET JØRGENSEN ONSAGER solgte eierparten i Søndre Gomnes videre allerede i 1768 for 270 riksdaler til HANS KARLSEN GOMNÆS, som lånte hele kjøpesummen av en mann på Gulsrud på Modum mot pant i gården. Etter Hans Karlsens død giftet hans hustru Mari Pedersdatter seg igjen med GUNVALD THORSEN GOMNÆS, som dermed kom i besittelse av de 4 $\frac{3}{8}$ lispund (seinere lagt til hans bruk Søndre Gomnes, seinere løpenr. 134 og 135 – bnr. 7 og 9 – se ovenfor).

PEDER LARSEN FJELD (GOMNÆS) (ca. 1708–1770) var tidligere husmann på Fjeld, og ble eier av 4 $\frac{3}{8}$ lispund i Søndre Gomnes i 1760. Han ble i 1736 gift med RAGNHILD PEDERSDATTER (ca. 1710–1782), som var søster eller halvsøster av Pål Pedersen Putten. Etter Peder Larsens død i 1770 ble det avholdt skifte, og han etterlot seg hustru og fem barn. Boets bruttoverdi var 152 riksdaler (netto 32 riksdaler), hvorav eiendomsgodset i Søndre Gomnes ble taksert til 121 riksdaler 3 $\frac{1}{2}$ ort. Vi kjenner ni av deres barn:⁸⁴

* Mari (f. 1737),⁸⁵ g.1 i 1765 m. Hans Karlsen Gommæs (1738–1775), g.2 i 1776 m. Gunvald Thorsen Pjåka/Gommæs (1741–1803), seinere bruker av Søndre Gomnes bnr. 7–9, ingen barn.

* Lisbeth (1739–1805), g. 1761 m. Iver Paulsen fra Rytteraker (1736–1813), husmann på Fjeld (Svenskerud) og Bønsnes (Kroken), siden leilen-

⁸⁴ Slektsopplysninger ved Ole Engebretsen Yttri.

⁸⁵ Kun dåpsdato er oppgitt i kirkeboka (6. januar 1738).

ding på Fjelstad, åtte barn – se omtale av Kroken (husmannsplass under Bønsnes).

* Nils (f. 1743), konfirmert 1760, d. før 1770.

* Guro (f. 1745), d. før 1770.

* Ragnhild (f. 1747), tvilling, d. som barn.

* Kari (1747–1749), tvilling, d. som barn.

* Peder (1749–1773), trolovet 1773 m. Marte Mikkelssdatter Gommæs, (f. 1751) én sønn Peder (f. 1773, rundt 1840 husmann under Hafnor), g. 1812 med enka Maria Christensdatter Gommæs (f. ca. 1782), som han tidligere (i 1801 og 1804) hadde fått to barn med. De fikk i alt 10 barn: Ole (f. 1801, g. 1838 m. Marte Christiansdatter Rudseie), Else (f. 1804), Peder (f. 1813), Hans (f. 1816, g. 1840 m. Christense Olsdatter Averø-eie), Marte (f. 1817), Anders (f. 1821), dødfødt gutt (f. 1824) og Sara (f. 1826). I tillegg ble Peder Pedersen utlagt som barnefar til Anne Johnsdatter Fjelds datter Gunhild (f. 1803), og Kari Ellevsdatter Gommæs' sønn Ole (f. 1807).

* Ole (f. 1753), eier av gårdparten i Søndre Gommæs 1773–76, og fra 1777 av en gårdpart i Øvre Fjelstad, g. 1778 m. Ragnhild Gudmundsdatter Fjelstad (1759–1823) og fikk minst sju barn med henne i perioden 1777–1788, hvoretter han skal ha stukket av fra familien – se bind 3 s. 161.

* Daniel (1756–1813), g. 1778 m. Anne Hansdatter Fjeldstad, først bosatt på Fjelstad, seinere på Sollerud i Aker og i 1804–05 eier av en gårdpart av Søndre Gommæs (bnr. 7), minst seks barn: Peder (f. 1779, g. 1807 m. sin kusine Ragnhild Iversdatter Fjeldstad f. 1772, to barn: Iver f. 1807 og Anne Elisabeth 1812–1820), Ragnhild (1784–1785), Ragnhild (1786–1788), Ragnhild (1788–1789), Marte (f. 1790, g. 1815 m. Truls Hansen Skjærdalen, de bosatte seg i Norderhov) og Hans (1792–1827, kalt «omflakkende ungkar» ved sin død).

Sønnen OLE PEDERSEN GOMMÆS (f. 1753) overtok de 4 ³/₈ lispund i Søndre Gommæs etter mora i 1773. Allerede i 1776 solgte han gårdparten videre til TORSTEN PEDERSEN SUNDVOLDEN for 240 riksdaler, og kjøpte i stedet en part i Øvre Fjelstad på Røyse – se bind 3 s. 161.

Ved skjøte av 31. oktober 1793 overtok OLE OLSEN GOMMÆS D.E. (f. 1758) som eier av gårdparten.⁸⁶ Han var en yngre bror av Rolv Olsen Gommæs den yngre, og ble i 1789 gift med LISBETH KNUTSDATTER ONSAGER (f. 1765).⁸⁷ Vi kjenner seks av deres barn:

* Maria (f. og d. 1789), d. 14 dager gammel.

* Maria (f. og d. 1790), d. 11 uker gammel.

* Ole (f. 1792), seinere eier av Søndre Gommæs bnr. 11, g.m. Lisbeth Nilsdatter Fjeldstad, minst tre barn – se nedenfor.

⁸⁶ Ved nytt skjøte av 31. oktober 1803 (tinglyst 15. desember s.å.) overtok Ole Olsen halvparten (løpenr. 136) av broren, Rolv Olsens, gamle gård. Kanskje var det noe galt med skjøtet fra 1793 – det synes å gjelde samme gårdpart! I 1838 ble løpenr. 136 av skyld 4 ³/₈ lispund eid av Ole Olsen d.y.

⁸⁷ Hun var født på Leine, og datter av Knut Pedersen Leine (etter Ole Engebretsen Yttri).

* Knut (1795–1839), seinere husmann i Håkenstad (Nordby-eie) i Norderhov, g. 1819 m. Guri Engebretsdatter Nordby-eie, minst åtte barn: Ole (f. 1820), Johannes (f. 1823, g. 1844 m. Eli Kristoffersdatter f. 1817, tre barn: Andreas, Gulbrand og Martha),⁸⁸ Engebret (f. 1825), Anne Maria (f. 1827), Karen (f. 1830, g. 1874 m. smed Peder Olsen Sønderengen), Larine (f. 1832), Berthe (f. 1834) og Guri (f. 1837). Knut Olsen døde av nervefeber i 1839, 46 år gammel.

* Gunhild (1797–1874), g.m. Hans Andersen Hodt (f. 1797), sju barn: Jørgen Andreas, Knut, Ole, Johannes, Johannes, Mathias og Karen Marie – se gnr. 215/3–4 Hodt.⁸⁹

* Peder (1803–1869), fra 1839 eier av Kinn på Tyrstrand, g. 1830 m. Marte Amundsdatter Haug (1806–1890), fem barn, hvorav tre nådde voksen alder: Engebret, Hans Andreas og Ole.

I 1801 satt Lisbeth Knutsdatter (34) og Ole Olsen (42, gårdbruker og skredder) på gården med tre barn: Ole (9), Knut (6) og Gunhild (3).

I 1817 overdro Ole Olsen gårdparten til sin sønn OLE OLSEN GOMNÆS D.Y. (f. 1792). Han ble i 1818 gift med LISBETH NILSDATTER FJELDSTAD (f. 1791), og vi kjenner tre av deres barn:

* Inger (f. 1818), g.m. Christian Larsen Svarstad, eier av Søndre Gomnes 1850–1858, minst fire barn – se nedenfor.

* Marie (1824–1903), g. 1866 m. snekkermester Henrik Gulbrandsen i Hønefoss.

* Karen (1828–1893), eier av gårdparten en periode i 1880-årene, g.m. Hans Andreas Hansen Gommæs på øvre Nordre Gomnes, åtte barn – se øvre Nordre Gomnes bnr. 14.

Etter skifte i 1850 ble gårdparten overdratt til svigersønnen Christian Larsen Svarstad. Kjøpesummen er ukjent, men kjøperen lånte 200 spesidaler i Statslånet av 1848 og samme beløp av sin svigerinne Marie Olsdatter (som da var ugift), mot pant i bruket. I 1854 reiste Lisbeth Nilsdatter (63, enke) til Amerika sammen med halvbroren Engebret og hans familie.

CHRISTIAN LARSEN SVARSTAD (GOMNÆS) (f. 1813) giftet seg i 1841 med INGER OLSDATTER GOMNÆS (f. 1818), og vi kjenner fire

⁸⁸ Eldste sønn til Eli Kristoffersdatter og Johannes Knutsen var Andreas Johannsen (f. 1849), som ble gift med Else Olsdatter (f. 1856). De var husmannsfolk i Suserud (Lore-eie) ved Steinsfjorden, og fikk åtte barn: Edvard (seinere Sørli på Helgelandsmoen), Anders, Engebret, Mathilde, Oskar (seinere Steinsbråten under Stein), Gunvor, Elise og Olaus (info fra Bjørn Sørli på Helgelandsmoen).

⁸⁹ En annen Gunhild Olsdatter (bodde i Sundvollen) ble i 1821 gift med Lars Johannessen, seinere husmann i Håkenstad (Nordby-eie) i Norderhov, minst fire barn: Johanne, Oline, Karen og Larine.

av deres barn: Lars (f. 1845), Ole (f. 1848), Johan (f. 1851) og Nils (f. 1855).

Christian Larsen Gomnes var fra 1845 omgangsskoleholder for en del av Bønsnesfjerdingen (Svarstad, Bønsnes og Leine), og i 1855 ble han omgangsskoleholder på Tyristrand.⁹⁰

I 1858 inngikk han makeskifte med Hans Hansen Espelin, som i 1863 lånte 270 spesidaler i Hypotekbanken. Christian Larsen var i 1865 daglønner, og leide husrom sammen med yngstesønnen Nils hos Nils Gulbrandsen Gommæs på Søndre Gomnes bnr. 5.

HANS HANSEN ESPELIN (f. 1821) var tømmermann og bonde, og gift med MAREN OLSDATTER (f. 1828). I 1865 satt de på gården med seks barn: Elise Marie (17), Inger Margrethe (15), Karen (12), Hanna (9), Nils (3) og Anton (1). Vi kjenner ytterligere én sønn, Otto (f. 1869). I 1865 hadde de 2 storfe og 1 sau, og årlig utsæd var $\frac{1}{4}$ t. rug, 1 t. bygg, 1 t. blandkorn og 5 t. poteter.

Ved skjøte av 21. desember 1869 solgte Hans Hansen Espelin gårdparten til ANDERS JOHNSEN GOMNÆS, som i 1877 skilte ut den tidligere husmannsplassen Hagen (løpenr. 136b, seinere bnr. 12 av skyld 21 øre) som ble solgt til Engebret Andersen for 240 kroner.

Anders Johnsen Gommæs satt som eier til 1883. Da ble eiendommen ved tvangs salg solgt til KAREN OLSDATTER GOMNÆS, datter av de tidligere eierne og enke etter Hans Andreas Hansen på Nordre Gomnes, for 3.250 kroner. I 1887 gikk Nordre Gomnes løpenr. 138a og b (seinere bnr. 13 og 14) og denne gårdparten av Søndre Gomnes (løpenr. 136a, seinere bnr. 11) på tvangsauksjon, og ny eier ble ANDREAS OLSEN NÆSS, Karen Olsdatters svigersønn. Han bodde på Nes og solgte i 1895 bnr. 11 til Anton Andersen Gommæs, eier av Søndre Gomnes gnr. 39/5, for 3.200 kroner. Umiddelbart etter at han ble eier, solgte Anton Andersen Gommæs en parsell Engen (bnr. 39/20) til Ole Kristoffersen Gommæs, eier av gnr. 39/6 Gomnes («Snekker»).

ANTON ANDERSEN GOMNÆS solgte i 1908 skogen som tilhørte Søndre Gomnes bnr. 11 på Krokskogen (bnr. 29 Svenskestykkene av skyld 69 øre) til Harald Solberg på Stein (se omtale av skog). I 1909 solgte han så sine gårdparter av Søndre Gomnes (gnr. 39/5 og 11) til ADOLF A. FUHRE, som siden 1903 hadde vært eier av Søndre Gomnes bnr. 1. De tre parsellene har siden vært én gård (Søndre Gomnes bnr. 1, eies i dag av Bjørn Gulbransen).

I 1922–23 ble to parseller utskilt fra bnr. 11 og solgt: bnr. 38 Sol-

⁹⁰ Harsson (1987) s. 113.

li (av skyld 28 øre) til Karl J. Johansen for 2.050 kroner, og bnr. 39 Myrvold (av skyld 40 øre) til Johan Engebretsen Hagen, eier av nabobruket Nedre Dæli (Tuløkka) – se bind 3 s. 311–313.

Skylda på det gjenværende av bnr. 11 var da kun 45 øre, som midt på 1970-tallet ble solgt til Kaare Skard på Tyribakken (gnr. 39/10) – og sammenføyd med dette bruket i 1978.

Birkely GNR. 218/12

TIDLIGERE HAGEN LØPENR. 136B (GNR. 39/12) OG
BIRKELY (GNR. 39/31)

I 1877 skilte eieren av Søndre Gomnes gnr. 39/11, Anders Johnsen Gommæs, ut den tidligere husmannsplassen Hagen (løpenr. 136b, seinere bnr. 12 av skyld 21 øre), og solgte den til Engebret Andersen for 240 kroner.

ENGBRET ANDERSEN (d. 1890) var fra Norderhov, og ble i godt voksen alder gift med MARTE LARSDATTER GOMNÆS (f. 1821), datter av den tidligere husmannen i Hagen, Lars Hansen. De fikk ingen felles barn, men Marte hadde en sønn, Anton (f. 1853) med

Birkely (Hagen) i 1956. Veien går videre til Gomnes (Snekker), og nordafor der igjen ser vi Øvre Gomnes. I bakgrunnen, mot Frøysuåsen, ligger Dæli.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

Anders Andersen fra Christiania. Engebret døde på Rigshospitalet i 1890 «efter å ha drukket lud åtte uker tidligere». Marte overdro da, ved skjøte av 11. mars 1890, bruket til sønnen Anton for 400 kroner.

ANTON ANDERSEN GOMNÆS (1853–1914) ble gift med BERTE HELENE TORKILDSDATTER (1866–1903, f. i Norderhov). I 1900 satt de på bruket med seks barn:

- * Karsten Magnar (f. 1887), utvandret til USA, d. ugift og barnløs.
- * Arnt Birger (1888–1974), utvandret til USA, d. ugift og barnløs.
- * Asta Borghild (f. 1891), døde ung ca. 1915 av tæring, én sønn med Ole Resell (som seinere ble gift med søsteren, Gyda Elida): Astor Viggo (f. 1913), g.m. Oddbjørg Rugeldal fra Røros, fire barn: Asta Målfrid (1935–2002), Gunvor (f. 1937), Erna (f. 1939) og Ole (f. 1951, bosatt i Sigdal).
- * Konrad Sverre (f. 1892), bosatt i Oslo, g.m. Aminda Lindblom fra Kåfjord i Alta, tre barn: Erna, Aud Rigmor og Astor.
- * Gyda Elida (1896–1970), anleggskokke, g.m. anleggsarbeider Ole Resell (1886–1950) fra Meldal i Sør-Trøndelag,⁹¹ bosatt flere steder langs Nordlandsbanen, sist i Harran i Namdalen i Nord-Trøndelag, åtte barn: Osvald Monrad (1919–1987, g.m. Lilly Stendal fra Melhus, én sønn Trygve Osvald f. 1954), Frida Borghild (1921–1923), Reidar Fridolf (1923–1926, druknet nær 3 år gammel), Odd Ragnar (1926–1988, tvilling, g.m. Anne Kristine Henriksen 1937–1988 fra Kristiansund, tre barn: Roar Emil f. 1960, Odd Arne f. 1965 og Ann Christin f. 1976), Leif Gunnar (1926–1927, tvilling), Sverre Guttorm (f. 1929, g.m. Åse Marie Pedersen fra Hobøl, én sønn Knut Erik f. 1970), Finn Lyder (f. 1932, g.m. Gunhild Møgseth f. 1932 fra Meldal, fem barn: Guri Johanne f. 1954, Ole Terje f. 1958, Ellen Kirsti f. 1960, Brit Helene f. 1965 og Gunnfrid f. 1967), og Frida Borghild (f. 1939, g.m. Kjell Magnar Faanes fra Frosta, to barn: Gunnar Olav f. 1958 og Aud Eva f. 1960).⁹²
- * Lyder Fridtjof (f. 1900), utvandret til USA, d. ugift og barnløs.

I 1891 var Anton Andersen Gommæs meierimaskinist ved Hole meieri i Svensrud. Etter hans død i 1914 ble Hagen solgt til EDVARD ENGBRETSSEN GOMNES (1882–1920), som siden 1911 var eier av nabobruket Gommæsødegården (i dag gnr. 216/5) – se det.

Edvard Engebretsen Gommæs lånte i 1918 8.500 kroner av sakfører Bache mot pant i sine eiendommer. Det ble åpenbart vanskelig for ham å betjene lånet, og ved auksjonsskjøte av 23. juli 1918 ble Hagen solgt til KARL J. HOEL for 2.000 kroner. Hoel var siden

*Anton Andersen Gommæs
(Hagen) (1853–1914).*

*Berte Helene Torkildsdatter
Gommæs (Hagen)
(1866–1903).*

⁹¹ Ole Resell ble skadet i en sprengningsulykke ved Kjemåga på Nordlandsbanen, og døde etter denne skaden på Bodø sykehus 28. august 1950.

⁹² Aud Eva Faanes (f. 1960) er bosatt på Tyrstrand, og er gift med Aage Grimsmo (f. 1959) fra Surnadal, to barn: Ingebrigt Magne (f. 1984) og Bjørn Erik (f. 1987).

Birkely (Hagen) i 1961, med Frøysuåsen i bakgrunnen.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

1915 eier av et annet nabobruk, Birkely, som han kjøpte for 3.500 kroner av Anton Kristoffersen Gomnæs. Birkely (gnr. 39/31 av skyld 14 øre) var utskilt fra Gomnes («Snekker») i 1911 og solgt til Anton Kristoffersen Gomnæs for 635 kroner. Anton Kristoffersen Gomnæs var gift med Emma Pauline Hoff fra Drammen, og de fikk to sønner: Olaf (f. 1906) og Kristoffer (f. 1909). I 1915 kjøpte han en Søndre Gomnes-gård og flyttet dit – se Søndre Gomnes bnr. 7.

Karl J. Hoel satt som eier av Birkely og Hagen i to år, før han ved skjøte av 8. juni 1920 solgte begge eiendommene til den tidligere eieren av Birkely, Anton Kristoffersen Gomnæs, for 9.500 kroner. Birkely og Hagen har siden vært ett bruk – gnr. 218/12 Birkely.

Anton Kristoffersen Gomnæs solgte bruket videre allerede i oktober samme år til INGRID OLSDATTER ØDE (1872–1924) for 13.000 kroner. Hun eide det sammen med sin bror, GUTTORM ØDE. De var begge fra Valdres, og søsken av Marit f. Øde, som fra 1917 til 1920 var eier av Øvre Onsaker sammen med sin mann Einar Rebne.

I juli 1928 solgte Ingrid Ødes datter, Sigrid Storhaug⁹³ og hennes mann Knut Storhaug, Birkely til Sigrids kusiner BERGIT REBNE (f. 1901) og GURI REBNE (f. 1903)⁹⁴ for 8.000 kroner.⁹⁵ De to flyttet seinere til Oslo, hvor de drev melkebutikk. Eiendommen på Røyse brukte de som feriested. Ved skjøte av 1. juli 1936 solgte de Birkely til CHRISTINUS LANGE (f. 1895) for 8.450 kroner. Etter to år solgte Anlaug og Christinus Lange eiendommen videre til hans bror, ALEXANDER LANGE (f. 1894), for 6.770 kroner. Han satt som

⁹³ Sigrids far var Knut Hamarsnes fra Slidre.

⁹⁴ Guri Rebne ble seinere gift med Ole Bjørge (f. 1891) fra Hadeland. Ekteskapet var barnløst.

⁹⁵ Guttorm Øde og Einar Rebne/Marit f. Øde bodde i Birkely i 1935, iflg. Erling Rebne mars 2005.

Margrethe og Kåre Gornnes med sine fem barn. Fra venstre Grethe (f. 1945), Leif (f. 1954), Asbjørn (f. 1947), Margrethe f. Engebretsen (1923–2005), Kåre Gornnes (1916–2001), Henny (f. 1957) og Anne Karin (f. 1960).

Margrethe Gornnes f. Engebretsen (1923–2005) og Kåre Gornnes (1916–2001).

Margrethe Gornnes utenfor våningshuset i Birkely vinteren 2003.

eier i åtte år. Ved skjøte tinglyst 7. september 1946 solgte Lilly og Alexander Lange Birkely til Kåre Gornnes for 15.000 kroner.

KÅRE GORNES (1916–2001) var fra nabobruket Gornnesødegården. Han var tømmerer av yrke, og ble gift med MAGRETHE ENGBRETSSEN (1923–2005) fra Bønsnes, som var kokke ved Hole sykehjem, og seinere på Hvalheim bo- og behandlingssenter på Røyse. De fikk fem barn:

* Grethe (f. 1945), bosatt i Heradsbygda, g.m. Tor Rolfsen (f. 1938) fra Hønefoss. Grethe har fra tidligere ekteskap med Åge Fjeldberg fra Sarpsborg én datter Ann Kristin (f. 1968), som er gift med Børre Andersen fra Hønefoss.

* Asbjørn (f. 1947), bosatt i Hønefoss, g.m. Berit Heggelien (1945–2004) fra Hønefoss, to barn: Stina (f. 1968) og Roger (f. 1972).

* Leif (f. 1954), eier av Birkely siden 1996, samboer med Tove Pedersen (f. 1962) fra Ådal. Fra tidligere ekteskap med Kristin Schøyen (f. 1950) fra Hønefoss har han to barn: Anette (f. 1974) og Steffen (f. 1980) – se gnr.

218/161 Havreenga (Ødegårdsveien 26).

* Henny (f. 1957), bosatt i Langesund, g.m. Willy Wilhelmsen. Henny har fra tidligere én datter Irene (f. 1977).

* Anne Karin (f. 1960), bosatt i Revetal i Vestfold, g.m. Torgeir Wilhelmsen (f. 1953), to barn: Jeanette (f. 1979) og Øystein (f. 1987).

Ved skjøte tinglyst 8. november 1996 overtok sønnen Leif Gornes eiendommen, med boret for foreldrene i deres levetid. LEIF GORNES (f. 1954) er bosatt i egen bolig på naboeiendommen Ødegårdsveien 26, som ble utskilt fra Birkely i 1974. Han er samboer med Tove Pedersen (f. 1962) fra Ådal – se gnr. 218/161 Havreenga (Ødegårdsveien 26).

Etter Kåre Gornes' død i 2001 flyttet Margrethe Gornes til Vikstunet, og våningshuset i Birkely er siden blitt leid ut. Det består av tre gamle tømmerstuer, som Anton Andersen Gornes flyttet hit og bygde sammen cirka 1900. Det er siden ombygd flere ganger, sist i 1996–97. Øvrige bygninger er låve, stabbur og garasje.

Boligeiendommer utskilt fra Birkely:

1951 bnr. 66 Hagen (Ødegårdsveien 16) til Karl Alf Hansen.

1967 bnr. 117 (Ødegårdsveien 22) til Jorunn og Knut Solberg.

1969 bnr. 129 (Ødegårdsveien 24) til Jytte og Poul Skov Clausen.

1970 bnr. 132 (Ødegårdsveien 32) til Berit og Asbjørn Gornes.

1974 bnr. 161 (Ødegårdsveien 26) til Kristin og Leif Gornes.

1981 bnr. 175 (Ødegårdsveien 30) til Berit og Asbjørn Gornes.

2005 bnr. 185 (Ødegårdsveien 28d) til Steffen Gornes.

Søndre Gornes GML.M.NR. 42

AV SKYLD 32 ½ LISPUND

Denne Gornes-gården var ødegård i 1528, og ikke nevnt i skattemanntallet dette året. Gården synes å ha blitt brukt under Nordre Gornes fram til rundt 1600. Gårdstun og bygninger lå trolig der dagens Søndre Gornes gnr. 218/3 og 7 (Bjerke) ligger.

I 1542 eide St. Anna prebende⁹⁶ ved domkirken i Oslo (Hallvardskirken) 20 lispund i gården. 1577 var den halvgård, og Hole prestebord eide 1 ½ såld korn (7 ½ lispund). I 1595 hadde borgermester Sivert Pedersen i Oslo inntektene av de 20 lispund som tillå St. Anna prebende, og i 1616 borgermester Lars Monsen. Hole

⁹⁶ Prebende = jordegods til underhold av medlemmer av et domkapitel eller andre geistlige (etter hvert også verdslige) tjenestemenn.

prestebord eide fortsatt 7 ½ lispund, mens resten av gårdens skyld på 32 ½ lispund var i privat eie: I 1612 og 1624 eide Steinar Bjørke ½ såld korn (2 ½ lispund), mens Sjur Tandberg eide det samme i 1615 og 1624. I 1641 var sistnevntes 2 ½ lispund overtatt av Ingeleiv Tandberg.

I 1647 hadde tollskriver Hans Thommessen på Bragernes inntektene av de 20 lispund. I 1650 var de overtatt av magister Jesse Madsen, skolemester i Christiania. De øvrige eierparter i gården tilhørte da «herr Lars på Hole» – sogneprest Lauritz Madssøn Mossing – (7 ½ lispund), Hans Lauritzsøn på Bragernes (2 ½ lispund) og Pål Rud i Hole (2 ½ lispund).

I 1660-årene var kongen i akutt pengeknipe på grunn av store utgifter til krigføring, og en stor del av krongodset ble solgt til private. I 1679 lot fogd Christen Christensen tinglyse sitt skjøte på 10 lispund med bygsel i Søndre Gomnes, utstedt til ham av amtmann Mathias Tønsberg og datert 18. august 1670. I 1710 solgte Christensens enke, Dorothea f. Coldevin, eierparten til sorenskriver Christian Müller, som allerede i 1703 hadde kjøpt 7 ½ lispund i gården av Samuel Hansen Arctander. Arctander var borger av Christiania og bosatt ved Hønefoss, og hadde arvet eierparten av sin far. Samtidig kjøpte Müller en halv fjerding (2 ½ lispund) av Ole Hågensen Sætrang, som hadde arvet den etter sin mor, Mari Olsdatter Rud (eierparten som Pål Rud i Hole eide i 1647). Etter sorenskriver Müllers død kjøpte hans enke, Maren Jørgensdatter Müller, i 1724 de resterende 5 lispund av privatgodset i gården av Anders Jonstad for 32 riksdaler 4 skilling, og satt dermed som eier av 25 av de 32 ½ lispund som var gårdens samlede skyld (de øvrige 7 ½ lispund var benefisert Hole prestebord).

I 1734 overdro Maren Jørgensdatter Müller sine 25 lispund med bygsel i Søndre Gomnes (samt 30 lispund i en av Hårumbårdene) til sin manns søsterdatter Anne Christine Winchel, som seinere ble gift med kaptein Nils Hals. Den 8. desember 1738 solgte Hals de 25 lispund i Søndre Gomnes for 250 riksdaler til prokurator Jørgen Nachschow, som var sønnesønn av tidligere fogd Christen Christensen og dermed odelsberettiget til en del av gården (og hadde lyst pengemangel for samme). Nachschow solgte noen dager seinere gården til Hans Olsen Aamodt på Bønsnes for 350 riksdaler.⁹⁷

I februar 1747 overdro Hans Olsen Aamodt (Bønsnes) de 25 lis-

⁹⁷ Hans Olsen Aamodt var eier av Store og Lille Bønsnes, og pantsatte samtidig de tre gårdene til Christian Petersen for 400 riksdaler. I 1743 lånte han 150 riksdaler av majorinne Anne Maria Birck på Fjelstad, mot pant i Søndre Gomnes.

pund med bygsel i Søndre Gomnes til sin svigersønn Cornelius Lindrup for 320 riksdaler. Kjøperen lånte 200 riksdaler av Anne Maria Birck på Fjelstad og 90 riksdaler av svigerfaren. Lindrup satt som eier i to år. Ved skjøte tinglyst 14. april 1749 solgte han gården videre til Nils Pedersen Gihle fra Gile i Norderhov for 350 riksdaler, hvorav 250 riksdaler var pantelån fra majorinne Birck.

Med Nils Pedersen Gihle kom en eier som bosatte seg på gården og selv kom til å drive den.

Brukere før 1674

Fram til rundt 1600 synes denne Gomnes-gården å ha blitt brukt sammen med Nordre Gomnes. I 1594 var TORGER GOMNÆS (T.O. i seglet) bruker av begge gårdene, og i 1599 og 1600 var det NILS GOMNÆS. I 1612 og 1616 var TORSTEIN GOMNÆS bruker, og han hadde kun Søndre Gomnes. Han ble i 1617 etterfulgt av PÅL ENGBRETSSEN GOMNÆS (sønn av Engebret Pålssen Søhol), som også satt som bruker i 1648. Pål eide ingen del i gården han bygslet, men i 1641 eide han 7 ½ setting i Sætrang i Haug sammen med Hallvard Løken.

Fra 1650 var GUDBRAND GOMNÆS (f. ca. 1622) bruker av Søndre Gomnes. I 1652 var han én av seks Hole-bønder som – sammen med seks bønder fra Haug – utgjorde lagretten som gikk opp sognegrensen mellom Norderhov og Hole ved Steinsetra på østsida av Steinsfjorden. Gudbrand var lagrettemann i Hole i mer enn en mannsalder, fra 1650-årene til 1693.

I 1661 vitnet naboene Arne og Kristoffer på bygdetinget at halve gården Gomnes, «som Gudbrand påbor», hadde ligget usådd i 1660.

Av et referat fra bygdetinget i 1660 går det fram at Gudbrand hadde kvern eller sag i Skjærdalen. I 1662 vitnet han i en sak om noe stjålet høy på Kinn (Kinna) på Tyristrand, og i 1665 vitnet han flere ganger i den langdryge rettssaken mellom Jørgen Larsen (fra 1671 eier av Hønen i nordre Hønefoss) og tidligere fogd Jacob Luth (se bind 3, s. 596–597). Gudbrand var trolig gift minst to ganger. I et rettsreferat i sistnevnte sak er nevnt «Anne og Gudbrand Gois» (Gomnæs). Anne var rimeligvis Gudbrands første hustru. Etter hans død i cirka 1696 var det «enken Berit» som drev gårdparten.

Fra 1674 synes det å ha vært to brukere på denne Søndre Gomnes-gården. Da fikk Gudbrands svoger, Syver Sørensen Gomnæs, bygselkontrakt på de 7 ½ lispund som tilhørte Hole prestebord (se

nedenfor – seinere løpenr. 132 Knipen). Gudbrand fortsatte da som bygselmann av privatgodset (seinere løpenr. 131).

Søndre Gomnes

– SEINERE LØPENR. 131, I DAG GNR. 218/1 OG 218/ 3

I 1674 ble Søndre Gomnes (gml. matrikelnr. 42) delt i to bruk, ved at de 7 ½ lispund som var prestegods fikk egen bruker (gårdparten ble kalt Knipen). Gudbrand Gommæs fortsatt som bruker av privatgodset, og fra midt i 1680-årene kom det til ytterligere en bygselmann her. Det var Rasmus Gommæs, og dermed var antall brukere på Søndre Gomnes (gml. matrikelnr. 42) økt til tre.⁹⁸

RASMUS GOMNÆS var lagrettemann fra 1685. I 1694 ble han stevnet for manglende innbetaling av skatt. I 1697 ble Christen Christensen representert av sin «landbonde» Rasmus Gommæs i en sak på bygdetinget, hvor Peder Torkildsen Svarstad krevde gamlefuten for tjenestelønn, klær og reiser for mer enn 62 riksdaler.

Rasmus Gommæs drev sin del av seinere løpenr. 131 til cirka 1708. Siden synes det å ha vært én bruker.

I 1696 tinglyste KRISTOFFER NILSEN GOMNÆS (f. ca. 1667) sin bygselseddel fra Christen Christensen på en fjerding (5 lispund) i Søndre Gomnes, «som afgangne Gudbrand Gommæs tilforn brukt». I 1697 er Kristoffer Nilsen Gommæs (30) nevnt i en militærrulle over mannskaper som ikke var, eller hadde vært, i kongens tjeneste. Det ble opplyst at han var gift, og at han brukte gården «med Enchen Beritte Gommæs».

Kristoffer Nilsen Gommæs var lagrettemann 1697–1699. I 1699 utstyrte gårdens brukere en soldat, Rasmus Andersen Trøgslø (40), sammen med brukerne på Averøya, Berg, Røsholmen, Sonerud, Bili og Koksrud.

I 1708 utstedte fogd Christen Christensen bygselseddel på 1 skippund (20 lispund) av Søndre Gomnes til Anders Haraldsen Gommæs, som samtidig fikk seddel på 5 lispund av sorenskriver Christian Müller. Dermed satt han som bruker av 25 lispund.

ANDERS HARALDSEN GOMNÆS (ca. 1665-1728) var i 1723 én av to oppsittere på Søndre Gomnes.⁹⁹ På gården var det 1 hest, 7

⁹⁸ I årene 1694–95 var Rasmus, Gudbrand og Syver brukere, i 1696–1703 Rasmus, enka og Syver, og 1706–1708 enka, Kristoffer og Tron.

⁹⁹ Den andre brukeren er ikke nevnt i skattemanntallet, men må ha vært Kristoffer Sørensen, som bygslet prestegodset – se Knipen løpenr. 132 (seinere bnr. 4).

storfe og 6 sauer, og årlig utsæd var ¼ t. rug, ¼ t. erter, 1 t. bygg, 3 t. blandkorn og 1 t. havre. De høstet hvert år 5 lass høy.

I 1717 ble Anders Haraldsen stevnet for gjeld (11 riksdaler) av Ole Rå på vegne av sorenskriver Müller, og han betalte tiende i 1727. Vi kjenner ikke navnet på hans hustru, men da de bodde på Søndre Gomnes, ble fire av deres barn døpt i Hole kirke: Anders (f. 1717),¹⁰⁰ Gunhild (f. 1719), Lars (f. 1722) og Amund (f. 1725). Vi mener å kjenne ytterligere én sønn, Harald (ca. 1705–1748), som seinere ble husmann i Evjua/Lisbethløkka under Søhol – se omtale av husmannsplasser under Søhol.

Anders Haraldsen døde i 1728, og hans enke og barn har trolig fortsatt som brukere av gården. Ved skjøte tinglyst 14. april 1749 kjøpte så Nils Pedersen Gihle denne gårdparten (25 lispund) av Søndre Gomnes for 350 riksdaler av eieren Cornelius Lindrup.

NILS PEDERSEN GOMNÆS (Gihle) (1717–1783) var sønn av Peder Nilsen Gihle og Maren Pedersdatter Rå (datter av lensmann Peder Rasmussen Rå) på Gile i Norderhov. Han var gift med MARTE ABRAHAMSDATTER GOMNÆS (1729–1817), datter av Mari Olsdatter og Abraham Jensen Gommæs på Nordre Gomnes. Vi kjenner åtte av deres barn:

* Marie (f. 1756), g.1 i 1782 m. sersjant Hans Gulbrandsen Tandberg (d. 1798) fra Norderhov, fra 1796 eier av Skøien i Haug, fire barn: Inger Marie (1784–1866, g.m. Lars Bentsen Onsager, sju barn – se bind 3 s. 324–326), Eli (f. 1786), Nils (f. 1788) og Gulbrand (f. 1791). Marie Nilsdatter g.2 m. Peder Andersen Skøien (f. 1775) på Gullerud i Norderhov.

* Anne (1757–1775), d. 18 år gammel.

* Peder (1759–1841), seinere eier av Søndre Gomnes, g.m. Eli Andersdatter Bye (1761–1822) fra Vestre By, én sønn Nils – se nedenfor.

* Gjertrud (f. og d. 1761), d. 13 uker gammel.

* Gjertrud (1762–1801), g.m. Anders Jensen Stadum (1764–1801) på Østre Stadum, minst seks barn – se bind 3, s. 435.

* Ole (1765–1835), underoffiser, seinere eier av Øvre Fjelstad, g.m. Anne Alvsdatter Hurum (1766–1803), minst fem barn: Marte, Nils, Alv, Abraham og Anders – se bind 3 s. 161–162.

* Sara (1768–1832), g.1 m. Ole Danielsen Hafnor (1761–1797) på Nedre Hafnor, tre barn: Nils, Lisbeth og Marte. Sara g.2 m. Halgrim Olsen Sørgefoss (1765–1848) fra Ask, én sønn Ole – se bind 3 s. 482 ff.

* Abraham (1770–1785), d. 15 år gammel. Skiftet etter hans død viste en nettoverdi på 157 riksdaler, som ble delt på arvingene (mora og fem søsken).

¹⁰⁰ Anders Andersen (f. 1717) er trolig den samme som fra rundt 1750 var husmann i Evjua/Evjuløkka under Søhol.

I 1751 ble det tinglyst kontrakt mellom Nils Pedersen og eierne av «Søndre Gomnes nordre del», Henrik Christiansen og Rolv Olsen, om deling av «en hage eller utmark».

I 1762 satt Nils Pedersen og Marte Abrahamsdatter på gården med to tjenestefolk, Marte Nilsdatter og Jens Larsen. Under gården var det én husmannsplass.

I skiftet etter Nils Pedersens død i 1783 ble Søndre Gomnes taksert til 800 riksdaler, og for denne sum utlagt enka og arvingene (boets nettoverdi var 1.411 riksdaler). Marte Abrahamsdatter drev gården videre med hjelp av sine hjemmeværende barn til 1793, da hun solgte den til eldste sønn Peder for 900 riksdaler.

PEDER NILSEN GOMNÆS (1759–1841) var gårdbruker på Søndre Gomnes i nærmere 60 år – de 10 første årene som bruker for mora, og fra 1793 til sin død i 1841 som bruker i eget navn. Han var gift med ELI ANDERSDATTER BYE (1761–1822), og de fikk én sønn, Nils (f. 1796).

I 1801 satt Eli (39) og Peder (42) på gården med sønnen Nils (5) og husbondens mor, Marte Abrahamsdatter (73, føderådsenke). De hadde tre tjenestefolk: Marte Elensdatter (20), Gunhild Nilsdatter (18)¹⁰¹ og Juul Kristensen (18),¹⁰² og dessuten en pike som gikk «til Haande» – Inger Maria Hansdatter (17).

Etter farens død i 1841 overtok sønnen som eier.

NILS PEDERSEN GOMNÆS (1796–1863) var gift to ganger, første gang i 1818 med ANNE NILSDATTER GJESVOLD (1792–1825) fra Søndre Gjesval. Vi kjenner fire av deres barn:

* Anne (1818–1819), d. 1 år gammel av kikhoste.

* Anne (1820–1884), g.1 m. Anders Nilsen Stadum, minst tre barn: Anne Dorthea (1844–1847, d. 3 år gammel), Gunhild Mathea (f. 1845, d. som barn) og Anne Dorthea (1847–1909, g.m. Jørgen Nilsen Hafnor på Nordre Gomnes, minst tre barn – se Nordre Gomnes). Anne g.2 m. Johannes Andersen (Løken) Stadum (1821–1893), ni barn – se bind 3 s. 453–455.

* Peder (f. 1822), d. som barn.

* Eli (f. og d. 1825).

Anne Nilsdatter døde «strax efter Barselsengen» i 1825, bare 33 år gammel. Skiftet etter henne ble avsluttet i 1825, og boets halvpart av gården (12 ½ lispund taksert til 750 spesidaler) ble utlagt enke-

¹⁰¹ Gunhild Nilsdatter (f. 1783 i Løken-eie i Haug) var datter av Nils Andersen fra Frognøya og Kari Hansdatter fra Holmestua i Haug, som i 1786 bodde i Trillerud (Helgelandseie), og fra rundt 1790 i Svarstadeie.

¹⁰² Juul Kristensen var sønn av Kristen Juulsen og Kari Olsdatter på en av husmannsplassene under gården.

mannen og de to barna. Nils Pedersen giftet seg igjen i 1826 med MARI OLSDATTER NÆSS (1804–1874). Vi kjenner ni av deres barn:¹⁰³

* Andreas (1826–1881), seinere eier av halve Søndre Gomnes (seinere bnr. 1), g.m. Dortha Hansdatter Dæhli, én datter Mathilde – se nedenfor.

* Eli (1828–1905), g.m. Anders Gulbrandsen Gommæs, seinere eiere av halve Søndre Gomnes (seinere bnr. 3), åtte barn – se nedenfor.

* Jørgine (f. 1832), konfirmert 1847.

* Marte (1834–1838), d. 4 år gammel.

* Pauline (f. 1837), ugift, styrte huset for Nils Gulbrandsen Gommæs på Søndre Gomnes bnr. 5.

* Ingeborg (1839–1841), tvilling, d. 2 år gammel.

* Marte (1839–1911), tvilling, ugift, var bosatt på Søndre Gomnes både i 1865 og 1900.

* Ingeborg (1842–1863), tvilling, d. 21 år gammel.

* Olava (f. 1842), tvilling, g. 1863 m. Christen Abrahamsen Søhol (f. 1836), fra 1862 eier av Roterud (Søhol), ni barn: Inger Marie, Nils, Inger Marie, Maren, Anna Nikoline, Nils, Christine, Karl og Olga – se gnr. 208/11 Roterud.

I 1843 ble det utskilt en parsell Bråten (løpenr. 131b – seinere en del av Gommæsbråten gnr. 39/2), som ble solgt til John Olsen Sørumsøie for 200 spesidaler.

I 1844 lånte Nils Pedersen Gommæs 900 spesidaler i Opplysningsvesenets fond mot pant i gården. Samme år tinglyste han en bygselseddel til L.F. Bjørklund og hustru på 5 mål jord.

I 1851 delte Nils Pedersen Gommæs sin gård Søndre Gomnes (av skyld 6 daler 20 skilling) i to like store deler, og overdro en halvpart (seinere bnr. 3) til svigersønnen Anders Gulbrandsen Gommæs for 1.000 spesidaler. Den andre halvparten (seinere bnr. 1) eide Nils Pedersen Gommæs til kort før sin død i 1863, da han overdro den til sønnen Andreas.

¹⁰³ Slektsopplysninger for en stor del hentet fra Terje Lehne.

Søndre Gomnes i 1949.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Søndre Gomnes GNR. 218/1

ANDREAS NILSEN GOMNÆS (1826–1881) overtok i 1863 halvparten av faren Nils Pedersens gård Søndre Gomnes for 1.200 spesidaler samt livøre til foreldrene i deres levetid. Den andre halvparten (seinere bnr. 3) var i 1853 overtatt av hans svoger Anders Gulbrandsen Gommæs (se nedenfor). Begge gårdparter fikk en skyld av 3 daler 10 skilling.

Andreas Nilsen giftet seg i 1863 med DORTHEA HANSDATTER DÆHLI (1838–1919),¹⁰⁴ og de fikk én datter, Mathilde (f. 1866).

I 1865 satt Dorthea (28) og Andreas (40) på gården med hans mor Marie Olsdatter (62, føderådsenke) og søster Marte Nilsdatter (27, ugift) samt to tjenestefolk: Anne Helene Kristiansdatter (21, f. i Modum) og Jens Evensen (20). De hadde 2 hester, 5 storfe, 7 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var 1 t. rug, 2 ½ t. bygg, 3 t. blandkorn og 10 t. poteter.

I 1872 ble det fraskilt en parsell Haslerud (løpenr. 131d) som ble kjøpt av Gudbrand Johnsen Gommæs for 100 riksdaler og lagt til

Søndre Gomnes i 2006. Hovedbygningen på gården er bygd i 1843. I bakgrunnen skimter vi boligfeltet på Gomnes.

© Fotograf Marit Fagerli

¹⁰⁴ Dorthea var datter av Hans Pedersen Rødningssand fra Ådal, som eide halve Søndre Dæli 1843–1850.

hans eiendom Bråten (løpenr. 131b – seinere gnr. 39/2 Gornnesbråten).

Etter Andreas Nilsens død i 1881 fikk Dorthea Hansdatter uskiftebevilling, og satt siden som eier av gården inntil hun i 1903 overdro den til svigersønnen Adolf A. Fuhre. I 1893 ble en parsell Hagastuen utskilt og solgt til Peder C. Dæhli – se gnr. 39/21 Hagastuen.¹⁰⁵

ADOLF AUGUSTSEN FUHRE (f. 1875) var fra Fure på Modum, og ved skjøte av 11. november 1903 overtok han Søndre Gornnes fra sin svigermor Dorthea Gornæs for 3.000 kroner samt livøre til selger i hennes levetid. Han giftet seg med MATHILDE ANDREASDATTER GORNÆS (1866–1928), og de fikk fire barn:¹⁰⁶

* Arne (1899–1982), g.m. Borghild Karine Dyrge (1898–1996), tre barn: Bjørn (f. 1929, bosatt på Nedre Leine, g.m. Åse Ludvigsen f. 1929, tre barn: Asbjørn f. 1954, Arne f. 1958 og Randi f. 1958), Kirsten (f. 1932, bosatt i Oslo, g.m. Roy Pauck f. 1935, siden skilt) og Sverre (f. 1939, bosatt i Oslo, g.m. Turid Eline Solberg f. 1941, to døtre: Vigdis f. 1965 og Marit f. 1968) – se gnr. 215/13 Nedre Leine.

* Frithjof (1900–1950), g.m. Astrid Sundøen (1910–1983), tre barn: Randi (f. 1935, ugift), Kari (f. 1936, ugift) og Sissel Astrid (f. 1945, g.m. Roar Scheibler f. 1921, siden skilt).

* Sverre (1902–1918), d. 15 år gammel i spanskesyken.

* Leo (f. 1906), utvandret til Amerika, gift to ganger, barn i begge ekteskap.

Adolf A. Fuhre ble i 1906 (auksjonsskjøte utstedt i 1909) også eier av to andre gårdparter av Søndre Gornnes – gnr. 39/5 og 11 – som etter utskifting i 1912–13 ble slått sammen til én gård – i dag Søndre Gornnes gnr. 218/1.

I årene 1910–1922 ble det avholdt en rekke utleggsforretninger hos Adolf A. Fuhre, og ved auksjonsskjøte av 5. mai 1922 ble gården kjøpt av Bjørn Gulbransen for 70.000 kroner. Han lånte 30.000 kroner i Bøndernes Bank og 40.000 kroner av forlagsbokhandler William Nygaard mot pant i gården.

BJØRN GULBRANSEN (1891–1960) var født og oppvokst i Oslo, som sønn av Sigurd Gulbransen fra Solør og hustru Borghild f. Arnesen fra Fredrikshald (Halden).¹⁰⁷ Han var gift med MATHILDA JOHNSON (1896–1978) fra Värmland i Sverige, og de fikk fem barn:

*Bjørn Gulbransen
(1891–1960).*

*Mathilda Gulbransen f. Johnson
(1896–1978).*

¹⁰⁵ Ved skylddelinga er det anført i panteregistret at Hagastuen er «angivelig solgt til Nils Kristoffersen», men kjøte ble utstedt til Peder C. Dæhli.

¹⁰⁶ Opplysninger fra slektsforskeren Terje Lehne.

¹⁰⁷ Sigurd Gulbransen ble i 1921 gift (andre ekteskap) med Margit C. Elverhøy, og de ble i 1935 eiere av Søndre Gornnes gnr. 39/7.

Fra Søndre Gomnes cirka 1927. På bildet ser vi Mathilda Gulbransen (1896–1978) med datteren Borghild på armen, og til høyre hennes svigerfar, Sigurd Gulbransen (1863–1944). Dammen i gårdstunet ble fylt igjen i 1970-årene. Til venstre den såkalte «bankbygningen», hvor Hole Sparebank hadde tilhold fra 1861 til 1898. Bygningen ble tatt ned etter krigen og flyttet til Sollihøgda.

Buskerud Fylkesfoto

* Borghild Helga (f. 1925), bosatt i Steinsåsen, g.m. Trygve Ellingsen (f. 1922) fra Steinsfjordingen, fire barn: Sissel (f. 1953, g.m. Morten Carlson, to barn: Line og Anette), Gro (f. 1953, g.m. Paul Ahlbom, tre barn: Morten, Cathrine og Petter), Bente (f. 1953, g.m. Harald Larsen, to barn: Alexandra og Madeleine) og Bjørn (samboer med Mette Havik, én sønn: Jesper Trygve f. 2004. Fra tidligere samboerskap med Anne Mari Walbækken har han én datter Maren f. 1989) – se bind 2 side 710–711.

* Sigrid Mathilda (Tutti) (1927–2004) bosatt på Røyse, siden 1999 i Hønefoss, g.m. Jan Heggelien (f. 1927) fra Hodt på Røyse – se gnr. 218/81 Vestalutt (Gomnesveien 240).

* Anna Alfhild (1928–1996), bosatt på Røyse, g.m. Sverre Hove fra Vik i Sogn, fire barn: Mette (g.m. Bjørn Karlsen, to barn: Nina og Erik), Heidi (g.m. Jan Inge Røysted, fire barn: Mari, Jan Kristian, Anne Marte og Anders), Terje (g.m. Liv Sannerud, to barn: Lena og Lars) og Anne Gry – se gnr. 218/109 Midtun (Gomnesveien 224).

* Borge Folke (1932–1968), eier av Søndre Gomnes fra 1960, g.m. Kari Kojedahl fra Grue, én sønn Bjørn – se nedenfor.

* Knut (1934–1987), bosatt på Røyse, g.m. Reidun Kristin Bergmann (f. 1939) fra Røyse, tre barn: Tove (f. 1959, g.m. Gerry Lawrence Rein, tre barn: Angeliqve Kristine, Victoria Rochelle og Adam Jonathan), Svein (f. 1961) og Kåre (f. 1965) – se gnr. 218/105 Vestvinn (Gomnesveien 220).

«BANKBYGNINGEN»

Den såkalte bankbygningen på Gomnes, et bryggerhus med to rom i 1. etasje hvor Hole Sparebank holdt til fra åpningen i 1861 og til banken flyttet til Hønefoss i 1898, ble solgt til Wiborg-Thune og flyttet til Sollihøgda like etter krigen. Da familien Gulbransen i 1930- og 40-årene leide ut våningshuset på gården til sommergjester, bodde de i denne bygningen, som også hadde et par soverom i 2. etasje.*

* Fortalt av Borghild Ellingsen f. Gulbransen (f. 1925).

Bjørn Gulbransen satset på frukt dyrking, og i kompaniskap med broren Arne plantet han frukttrær på 25 dekar av gården. Etter en tid trakk Arne seg ut av samarbeidet.

I 1930 leide Bjørn Gulbransen bort en tomt til sin far, Sigurd Gulbransen, for 720 kroner i året. Tomta skulle nyttes til en «bærforedlingsstasjon», og leietaker fikk rett til å benytte to værelser og kjøkken i «bankbygningen» på gården. Leieforholdet skulle gjelde så lenge Sigurd Gulbransen ønsket, og dersom driften skulle opp-

Fem søsken Gulbransen på Søndre Gomnes. Fra venstre: Knut (f. 1934), Sigrid (Tutti) (f. 1927), Anna (f. 1928), Borghild (f. 1925) og Borge (f. 1932). Bildet er tatt på Sundland pensjonat i Sundvollen i 1960, i Annas bryllup med Sverre Hove.

STUNTMANN I HOLLYWOOD

Etter at Bjørn Gulbransen hadde kjøpt Søndre Gomnes i 1922, dro han på hvalfangst. Det var vanskelige tider på landsbygda, og han trengte å tjene noen kroner. Seinere reiste han rundt i USA, og kom til Hollywood. Der ble han engasjert som stuntmann i et par filmer, noe som skulle prege ham resten av livet. I en av filmene akte han på ski utfor en fjellside med en bjørn i hælene, og i en annen hoppet han ut av et vindu, men falt stygt og brakk lårhalsen. Det resulterte i at han haltet i alle sine leveår siden.*

* AKG: «Gulbransen-familien», og «Manden med skjegget» i Nordisk Tidende 30. april 1931.

høre, hadde Bjørn Gulbransen fortrinnsrett til kjøp av bygningen for dens «selvkostende». Dette var starten på «Brix-fabrikken» – se side 891.

I 1932 ble gårdens seterløkke på Sørsetra på Krokskogen utskilt og solgt, og fra 1936 og utover i 1940- og 1950-årene ble det solgt et titall hyttetomter ved Tyrifjorden og på Krokskogen.

I 1948 hadde Søndre Gomnes (gnr. 39/1 og 5 av skyld mark 9,73) 200 dekar dyrket jord (leir- og silurmold), 25 dekar frukthage, 20 dekar kulturbeite og 300 dekar produktiv skog. På gården var det 3 hester, 14 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 4 sauer, 10 griser, 200 høner og 7 gress.

I 1957 fikk gården vanningsanlegg (med statstilskott, tinglyst erklæring med forpliktelse om å holde det ved like).

Ved skjøte av 23. mai 1960 ble gården overdratt til yngste sønn Borge for 95.000 kroner og føderåd til foreldrene i deres levetid.

BORGE FOLKE GULBRANSEN (1932–1968) var gift med KARI KOJEDAHL (f. 1942) fra Grue i Solør. De fikk én sønn, Bjørn (f. 1967).

Kari Gulbransen har vært lærer ved Røyse skole i 40 år. Borge Folke Gulbransen var utdannet dykker, og jobbet som sådan ved siden av å drive gården. I 1968 fikk han, sammen med en annen dykker, i oppdrag å renske inntaksdammen ved Follum Fabrikker (i dag Norske Skog) ved Hønefoss, og her omkom han under arbeidet. Kari Gulbransen fikk uskiftebevilling og drev Søndre Gomnes til 1988, da gården ble overdratt til sønnen Bjørn. Hun har siden

Søndre Gommes rundt 1950. Låven (til høyre) brant i januar 1951.

vært bosatt i Steinsåsen, og er samboer med Egil Asbjørn Bergmann (f. 1931) fra Hole – se bind 2 s. 745.

BJØRN GULBRANSEN (f. 1967) er ugift. Han har to barn: Frode (f. 1990) med Hanne Svendsen, og Maren Kristine (f. 1999) med Nina Christin Molid. Ved siden av tradisjonell gårdsdrift med korn- og høyproduksjon, er det på Søndre Gomnes 15 hester, hvorav halvparten er hopper for avl, og de øvrige er travhester som Bjørn Gulbransen trener og kjører selv. I 1991 kjørte «Slogum Bris» fra Søndre Gomnes inn 550.000 kroner totalt, og ble beste treårs hoppe i Norge!

Søndre Gomnes har i dag 200 dekar dyrket jord (korn og høy) og 300 dekar produktiv skog (ved Sørsetra på Krokskogen), 2 traktorer, lastebil, kaldluft korntørke og vanningsanlegg. Gården er medeier i skurtresker. Bjørn Gulbransen leier i tillegg 75 dekar på nabogården Øvre Gomnes gnr. 218/8 (Helge Fjeldstad Sanner).

Av bygninger på gården er et våningshus (bygd 1843 av Gulbrand Nilsen Gommæs, eier av bnr. 5,¹⁰⁸ restaurert 1965–75 og i 1995), sidebygning/kårstue (bygd tidlig i 1940-årene), stabbur (ca. 1850), låve med stall (innredet 1988), redskapshus (1988, utvidet 1994 med bl.a. høytørke) og skogshytte (ca. 1955). Den gamle låven med stall, fjøs og grisehus brant ned til grunnen i januar 1951 (6 dyr, redskap og avling ble flammens bytte).

¹⁰⁸ Årstallet 1843 og byggherrens navn er hogd inn i en stein i grunnmuren.

Gomnesbråten i 1948.

Gomnesbråten GNR. 218/2

I 1843 ble det fra Søndre Gomnes løpenr. 131 (seinere gnr. 218/1) utskilt en parsell Bråten (løpenr. 131b) med rett til havn, ved og gjerdefang, som ble solgt til John Olsen Sørumseie for 200 spesidaler.

JOHN OLSEN GOMNÆS (f. ca. 1788) var gift med ANNE ENDRESDATTER (f. ca. 1799). De var innflyttere fra Norderhov og bodde i Fjulsrud-eie i 1823 og 1838, da sønnen Gulbrand ble døpt og konfirmert. De hadde også en sønn Nils (f. 1819). Etter John Olsens død solgte Anne Eriksdatter, ved skjøte av 5. juni 1852, bruket til sønnen Gulbrand for 100 spesidaler og livøre.

GULBRAND JOHNSEN GOMNÆS (1823–1887) var skredder, og ble i 1848 gift med ANNE MARIE NILSDATTER RUDSEIE (f. 1828) fra Sersjantløkka under Vestre Rud. Vi kjenner to av deres barn:¹⁰⁹

* Johan (1848–1911), skreddermester, utvandret cirka 1873 til Nykøbing, Sjælland, Danmark, g. 1880 i Danmark med Julie Magdalene Fredriksen (1857–1936) fra Drammen, 12 barn: Anna Caspara Johanne (f. og d. 1880), Anna Emilie Frederikke (f. 1881, til Amerika), Johan Georg (1883–1891), Olaf Asbjørn (1885–1964, blikkenslager, d. på Rjukan), Anton Gudbrand Frederik (1886–1940, skreddersvenn, g. 1911 m. Petra Christine Sophie Jensen 1890–1975, to barn: Georg 1912–1993 og Tove f. 1915), Nora Ragnhild (1887–1935, g.m. Ib Troest, én sønn Bjarne Ørnulf

¹⁰⁹ Hringariki nr. 2/1997, s. 71, og info fra Ellef Ellefsen i Ringerike slektshistorielag.

f. 1918), Halfdan Norman (f. 1889, d. i USA, hovmester/baker, to barn), Johan Georg (f. 1890, skreddermester Nykøbing, en datter), Caspara Magdalene (1893–1979, g.1 m. Carl Andersen, København, én sønn Johan Vågset f. 1915, g.2 m. e-verksbestyrer Oscar Schjelderup Rosenvold d. 1964 på Rjukan), Ejnar Julius (1893–1932), Sigurd Nordahl (1894–1897) og Stefan (f. 1895, ostehandler i Hillerød, én datter).

* Nils Peter (f. 1866), skreddermester, utvandret før 1887 til Store Heddinge, Ringsted, Danmark, g. 1890 m. Petrine Dorthea Larsen (f. 1864), i 1901 bosatt i Ringsted med én pleiedatter, Olivia Marie Dorthea Olsen (f. 1893).

I 1865 satt Anne Marie Nilsdatter (38) og Gulbrand Johnsen (43) på bruket med én sønn, Johan (18, skredder), husbondens faster Berte Olsdatter (68, enke, f. i Norderhov) og hans svigerfar Nils Paulsen (76, enkemann, smed, f. i Modum). De hadde 2 storfe og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, 1 t. blandkorn og 3 $\frac{1}{2}$ t. poteter.

I 1872 kjøpte Gulbrand Johnsen Gomnæs en tilleggsarsell – Haslerud (løpenr. 131d) – som ble lagt til bruket. Kjøpesummen var 100 spesidaler.

Ved skjøte av 27. februar 1891 solgte Anne Marie Gomnæs, som da var enke, bruket til Martin Halvorsen for 3.000 kroner, med pantelån fra kjøper til selger på 1.600 kroner.

MARTIN HALVORSEN BRÅTEN (f. 1849) var fra Busundhaugen i Norderhov, og skomaker av yrke. Han var gift med TORINE ANDERSDATTER (f. 1851 i Norderhov). Ekteskapet var trolig barnløst. I 1900 satt de i Gomnesbråten med en gutt (familielosjerende), Kristian Nilsen (f. 1895), som seinere ble eier av Gomnesbråten. På bruket bodde i 1900 også en enke, Marte Gabrielsdatter (f. 1828), som drev marketenteri på Helgelandsmoen, hennes datter Ingeborg Pedersdatter (f. 1868, ugift) og Martes dattersønn, Ragnvald

Matbilde f. Andersen (1896–1975) og Kristian Nilsen Fjeld (1895–1968) i Gomnesbråten. Bildet er tatt cirka 1940.

Kristian Nilsen Fjeld fisket i Nordfjorden og hadde faste leveranser til en fiskehandler i Hønefoss. Han var også oppsynsmann i Tyrifjorden i mange år. Her starter han motoren en gang rundt 1960. Gutten i båten er naboen Per Christian Gomnæs (f. 1946).

Gomnesbråten i 1961. Det gamle våningshuset fra rundt 1850 ble revet i 1974.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Haraldsen (f. 1893 i Kristiania). Marte Gabrielsdatter var enke etter Peder Johnsen, som var gårdsbestyrer på Frøyshov i 1860-årene – se bind 3 s. 371.

I 1924 ble det utskilt en parsell Orehagen (bnr. 40 av skyld 14 øre) som ble solgt til Olaf Antonsen Gommæs for 500 kroner.

Ved skjøte av 27. august 1925 solgte Martin Halvorsen Gommæs bruket til Kristian Nilsen Fjeld for 4.200 kroner, og huslyrett til selger og hans hustru i deres levetid. Kjøper lånte 5.000 kroner i Hole sparebank mot pant i eiendommen.

KRISTIAN NILSEN FJELD (1895–1968) var sønn av Nils Fjeld (fra Stua Fjeld) og Marie f. Larsen fra Tyristrand. Han vokste opp i Gornesbråten, og giftet seg i 1922 med MATHILDE ANDERSEN (1896–1975) fra Hønefoss. De fikk tre barn:

* Bjørg (f. 1924), bosatt i Oslo, g.m. Gunnar Lyseng fra Hadeland, én datter Marit (f. 1950).

* Gerd (f. 1926), bosatt på Tyristrand, g.m. Ivar Vold fra Tyristrand, to sønner: Tore (f. 1951, samboer med Mona Bjølgerud fra Modum, fra tidligere ekteskap med Ingrid Sognelien fra Drolsum har han én sønn, Lars Tore f. 1979), og Erik (f. 1954, samboer med Åse Rugland fra Svene i Numedal, fra tidligere ekteskap med Elisabeth Hansen fra Hønefoss har han to barn: Aina Beate f. 1976 og Elin f. 1978).

* Margit (1933–1994), bosatt i Steinsåsen, g.m. Oddvar Andreassen (1925–1985), to barn: Audun (f. 1962, g.m. Wenche Engnestangen, to barn: Anniken og Kjell), og Toril (f. 1967, g.m. Bjørn Harry Moe, to barn: Margrethe og Bjørn Eirik).

Kristian Fjeld dyrket opp nye 6 dekar i Gornesbråten, og livnærte

Mathilde f. Andersen og Kristian Nilsen Fjeld med barnebarnet Tore (f. 1951) i Gornesbråten i 1953.

Gomnesbråten sist i 1940-årene. Våningshuset fra rundt 1850 ble revet i 1974.

seg ellers som skogsarbeider og ved å fiske i fjorden. Han fisket med 40 garn og hadde faste leveranser til en fiskehandler i Hønefoss. Fangsten var i første rekke sik fra Nordfjorden. Kristian Fjeld var også oppsynsmann i Tyrifjorden i mange år.

I 1936 ble det solgt tilleggsjord (bnr. 42 Vestli) til nabobruket Orehagen.

I 1948 hadde Gomnesbråten 25 dekar dyrket jord, 10 dekar annet jordbruksareal, 3 kyr, 2 ungdyr og 3 griser. I årene 1945–52 ble det solgt fire hyttetomter: bnr. 60 Tyribu (Moloveien 21), gnr. 62 Hytta (Moloveien 23), bnr. 69 Aasebu (Moloveien 35) og bnr. 70 Heimtun (Moloveien 37).

I 1954 ble det meste av jordveien på bruket (bnr. 76 Fjellheim, cirka 20 dekar) utskilt og overdratt til et sameie, eid av datteren Bjørg og hennes mann Gunnar Lyseng, og niesen Gudrun og hennes mann Harald Bjerkemoen. De satset på produksjon av frukt, men leide seinere bort jorda til kornproduksjon. I 1978 ble parsellen solgt til Marit og Svein Ruud som tilleggsjord til Fjeld Hagebruk.

I 1967 ble Gomnesbråten (4 dekar) overdratt til de tre døtrene Bjørg, Gerd og Margit for 4.500 kroner. Ved skjøte av 21. februar 1972 solgte de eiendommen til Erik Petter Weme for 60.000 kroner.

ERIK PETTER WEME (f. 1936) fra Norderhov er utdannet som børsemaker i Forsvaret, og har blant annet arbeidet som lærer ved børsemakerlinjen HYSVT (Hærens yrkesskole for våpenteknisk befall) i Oslo og på Helgelandsmoen. Han er gift med SIGRID SVEN-

SKERUD (f. 1940) fra Vestre Slidre, som var sekretær i Ringerike kommune. De har to barn:

* Sindre (f. 1962), bosatt i Steinsåsen, g.m. Michelle Varga (f. 1966) fra Risør, to barn: Andrea (f. 1991) og Alexandra (f. 1999).

* Ingeborg (f. 1963), bosatt på Nesbyen, fra tidligere ekteskap med Sigvart Brusletten fra Nesbyen har hun to barn: Marlene (f. 1986) og Mari (f. 1988).

Sigrid Weme representerte Arbeiderpartiet i Hole kommunestyre i to perioder (1981–1989). Erik Petter Weme har også hatt verv i lokalpolitikken.

Av bygninger på eiendommen er et våningshus (bygd 1973), garasje (1989), båthus (1985) og vedskjul (ca. 1947). Det gamle våningshuset fra cirka 1850 ble revet i 1974. Låve med fjøs og et bryggerhus ble revet i 1965, og et gammelt stabbur ble tatt ned og flyttet til Valdres cirka 1977.

Søndre Gornes GNR. 218/3

*Søndre Gornes i 1956.
I bakgrunnen ser vi Dæli og
Frøysuåsen.*

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Da Nils Pedersen Gornæs i 1851 delte sin gård Søndre Gornes i to like store deler, ble én halvpart (løpenr. 131c, seinere bnr. 3) overdratt til svigersønnen ANDERS GULBRANDSEN GORNÆS (1821–1885). Han var gårdmannssønn fra Søndre Gornes (seinere

ORGELBYGGEREN

Anders Gulbrandsen Gornæs var orgelbygger. Han hadde fått undervisning i noter og orgelspill hos sin far, organist Gulbrand Nilsen Gornæs, men hvor han hadde lært å bygge orgler, er uvisst. Det synes imidlertid klart at han hadde nær kontakt med ledende orgelbyggere her i landet.* I 1861 fikk han i oppdrag å bygge nytt orgel til Norderhov kirke, og samme år til den nye Hønefoss kirke (innviet 1862). Orgelet i Norderhov ble tatt i bruk i 1865, og erstattet da et gammelt som cirka 1727 ble gitt av Anna Colbjørnsdatter. Som del av betalingen skulle Anders Gornæs få det gamle orgelet, som han satte i stand og solgte til verkmester A. Roscher, som forærte det til Tyristrand kirke (innviet 1857). Her var det i bruk fra 1860-årene til 1924, da det ble tatt ned og lagret. For noen år siden ble det «gjenfunnet» på loftet i Norderhov gamle prestegård, hvor det fortsatt står.** Gornæs-orgelet i Norderhov kirke var i bruk til 1953, da det ble tatt ned. Det var da temmelig nedslitt på grunn av manglende vedlikehold, men seks registre samt en del piper fra det gamle orgelet ble brukt i det nye, som ble tatt i bruk 1956.*** Gornæs-orgelet i Hønefoss kirke ble i 1911 solgt til Metodistkirken i Hønefoss for 100 kroner. Her gjorde det nytten til langt ut i 1970-årene. Seinere ble det solgt til Hole kommune for 6.000 kroner, og her var det planer om å bruke det i «gamlekirka» (den eldste delen av Hole kirke), men denne tanken ble forlatt og det ble i stedet satt opp i Hole gravkapell, hvor det fortsatt står. Anders Gulbrandsen Gornæs har også bygd et lite husorgel som fortsatt står på Nordre Frøyshov, og han var sikkert med på å flytte det gamle orgelet fra Hole kirke (bygd 1800 av Peder Christophersen fra Modum) til Bønsnes kirke i 1883. I tillegg bygde han fioliner og andre strykeinstrumenter. Verkstedet og utstyret hans ble overtatt av sønnen Anton.

* Av tidens orgelbyggere var det spesielt tre i Oslo som utmerket seg: Peter A. Albrechtsen, P. Brantzæg og Amund Eriksen, og «det er nok ikke mye tvil om at han har vært i kontakt med en eller flere av disse» (Audun Frode Ringkjøb i brev av 30. januar 2006).

** Det gamle orgelets fasade, manual og pedal er stilt opp på museumsloftet (det er altså ikke mulig å høre det).

*** A.F. Ringkjøb: «Orgler og organister i Norderhov», i heftet Ringerike 1990 s. 44–51, «Gornæs-orgelet» i Ringerikes Blad 9. juni 2004, og brev til bygdebokforfatter 30. januar 2006.

bnr. 5), og ble i 1848 gift med ELI NILSDATTER GORNÆS (f. 1828). De fikk åtte barn, hvorav tre nådde voksen alder:

- * Mathilde (f. 1849), d. som barn.
- * Gustav (f. 1852), d. som barn.
- * Mathilde Augusta (f. 1855), g. 8176 m. Johan Waller, stasjonsmester på Vestfossen stasjon i Eiker.
- * Gustav (f. 1858), d. som barn.
- * Anton (f. 1861), seinere eier av Søndre Gomnes gnr. 39/5, g.m. Martha Helene Lyche (f. 1865), 11 barn – se nedenfor.
- * Eilert (f. 1864), d. som barn.
- * Emilie (f. 1870), bosatt i Kristiania, g.m. Jon Hansen Lindflaten (f. 1872), minst én sønn Einar (f. 1898).

I folketellinga 1865 ble det registrert at Anders Gulbrandsen Gornæs (45) – i tillegg til å være bonde og gårdbruker – bygde «orgel og musikalske instrument». Han satt da på gården med hustru Eli Nilsdatter (38) og to av barna: Mathilde Augusta (11) og Eilert (2) samt to tjenestefolk: Ingeborg Johanne Olsdatter (26) og Edvard Andersen (17) og én barnepike, Anne Marie Kristoffersdatter (15).

Anders Gulbrandsen Gornæs (1821–1885) var instrumentmaker og orgelbygger.

De hadde 2 hester, 4 storfe og 7 sauer, og årlig utsæd var ½ t. hvette, 1 ½ t. rug, 2 t. bygg, 3 t. blandkorn og 9 ½ t. poteter.

Eli Nilsdatter og Anders Gulbrandsen Gomnæs plantet en bjørkeallé «rett i syd fra gården» som fikk stå i fred «helt til gården kom i handel i første jobbetid».¹¹⁰

Etter Anders Gulbrandsens død i 1885 fortsatte Eli Nilsdatter (i uskiftet bo) å drive gården. Den eneste av sønnene som nådde voksenalder, Anton (f. 1861), vokste opp hos sin onkel Nils Gulbrandsen på farens fedrenegård – bnr. 5 av Søndre Gomnes – og ble seinere eier av denne. Sist i 1890-årene solgte Eli Nilsdatter gården til Martin Kristiansen Frøshaug og flyttet til Kristiania (rimeligvis til en av sine døtre). Da folketellinga ble registrert 3. desember 1900, var hun på besøk på Søndre Gomnes hos sønnen Anton og hans familie, og ble da kalt «rentenist».

MARTIN KRISTIANSSEN FRØSHAUG (f. 1862) var fra Vestjordet i Frøysuåsen, og smedmester som sin far, Kristian Gabrielsen Frøshaug. Martin ble i 1899 (skjøte ble først utstedt 4. juni 1901) eier av Søndre Gomnæs bnr. 3 for en kjøpesum av 7.720 kroner, hvorav 2.651 kroner ble lånt av selger mot pant i gården. Han giftet seg i 1889 med MATHEA ABRAHAMSDATTER HUNDSTAD (f. 1862). De fikk ni barn (vi kjenner navnet på åtte, hvorav de seks eldste er født i Ådal, hvor faren arbeidet som smed ved Ådals Bruk på Hen): August Konrad (f. 1890), Didrik Andreas (f. 1891), Ragna Marie (f. 1892), Birger Abraham (f. 1894), Torfinn Gabriel (f. 1896), Einar Tidemand (f. 1898), Vidar Marius (f. 1900) og Magna.

I 1900 satt Mathea og Martin på gården med sine sju eldste barn samt en smedlærling, Andreas Olsen (f. 1884), og to tjenestefolk: Gunhild Gulbrandsdatter (f. 1880 i Numedal) og Johan Svendsen (f. 1882).

Ved kjøte av 6. august 1901 solgte Martin Kristiansen gården til sine sju barn, ved vergen Nicolaus Pedersen Hafnor, for 9.651 kroner. I perioden 1902–1910 var det en rekke utleggsforretninger på Søndre Gomnes, og i 1913 ble gården overtatt av OLGA SEVERINE og HANS O. SPORSHEIM (skjøte utstedt i 1916 – se nedenfor).

I 1910 ble gårdens skogteig på Krokskogen, Gomnæsstykket gnr. 39/30, utskilt og solgt til Olaus Færden for 3.000 kroner, og i 1916 ble to parseller jord utskilt og solgt: Haga gnr. 39/33 og Solstad gnr. 39/34 – se nedenfor.

I juli 1916 utstedte sakfører B. Bache, etter fullmakt fra Mathea

¹¹⁰ V.V.: «Den gamle orgelbygger på Røyse», i Ringerikes Blad 24. november 1953.

og Martin Kristiansen Frøshaugs fire myndige barn, skjøte på gården (av skyld mark 3,60) til Hans O. Sporsheim for 10.000 kroner. Mathea og Martin Frøshaug flyttet seinere til Rælingen, hvor de ble eiere av Vestersund gård. Denne solgte de i 1929 og flyttet til Strømmen. Mathea Frøshaug var særdeles dyktig i vevning og håndarbeid, og leverte bl.a. gulvputer og håndvesker til Steen & Strøm og Husfliden i Oslo.¹¹¹

Hans O. Sporsheim solgte i oktober 1918 Søndre Gornes gnr. 39/3 videre til Osvald Østberg for 16.000 kroner.

OSVALD ØSTBERG (1896–1976) fra Hedmark var gift med AMANDA MARIE HANSEN (1893–1973), datter av Eline Marie og Reinholdt Hansen som eide et annet bruk av Søndre Gornes (bnr. 9) fra 1912 til 1922. Han solgte allerede i mai 1919 gården videre til Ola E. Rebne for 28.000 kroner, og ble i 1930 eier av bruket Frøystad under Stadum, hvor slekten fortsatt sitter – se bind 3 s. 470–472.

OLA E. REBNE (1890–1982) var sønn av Marit f. Øde og Einar Rebne fra Valdres, som kjøpte Øvre Onsaker i 1917. Han var gift med INGEBJØRG ØRAKER (1897–1975) fra Vestre Slidre i Valdres, og de fikk tre barn:

*Søndre Gornes i 2006.
Våningshuset er bygd i
1951–52, og låven i 1963.*

© Fotograf Marit Fagerli

¹¹¹ V.V.: Utflyttet holvevring feirer gullbryllup, i Ringerikes Blad 4. november 1939.

* Erling (f. 1925), bosatt i Aurdal i Valdres, g.m. Aslaug Myhre (f. 1929) fra Aurdal, to døtre: Sissel (f. 1953) og Hilde (f. 1957).

* Ole (1931–1994), bosatt i Oslo, g.m. Ester Fosserud (f. 1932) fra Nesbyen, to barn: Bjørn (f. 1960) og Ragnhild (f. 1963).

* Ingar (f. 1936), bosatt i Kristiansand, g.1 m. Hanna Semb (f. 1938) fra Vega i Nordland (siden skilt), to barn: Randi (f. 1960) og Runa (f. 1962). Ingar g.2 m. Jorunn Tønnessen (f. 1955) fra Kristiansand.

I 1921 ble det tinglyst føderådskontrakt fra Ola E. Rebne til hans ugifte morbror Guttorm Øde fra Røn i Vestre Slidre, som hjalp ham økonomisk og skal ha vært den reelle eieren av gården. I kontrakten var det også huslyrett til Guttorm Ødes søster Ingrid.

Ved skjøte av 6. juni 1923 solgte Ola E. Rebne gården og flyttet med sin kone til Canada, hvor de etter hvert slo seg ned som farmere i Saskatchewan.¹¹² I 1935 kom familien tilbake til Norge (Valdres), hvor Ola E. Rebne bl.a. forpaktet Aurdal prestegård i sju år. I 1950 bosatte de seg igjen i Hole (Sundvollen), hvor Rebne var bestyrer for den lokale bensinstasjonen. De bygde hus nord for Sundvolden Hotel, men flyttet etter tre–fire år tilbake til Aurdal i Valdres.

Ny eier av Søndre Gomnes i 1923 var JOHANNES J. NJØS fra Hermansverk i Sogn, som betalte 22.000 kroner for gården. I november 1926 brant driftsbygningen på gården ned til grunnen, og 1 ku og 3 kalver brant inne. Johannes J. Njøs satt som eier i fem år, og måtte gå den tunge veien til skifteretten. Den 10. mai 1928 ble sakfører Baches bud på gården stadfestet.

OLAF TUFF fra Gran på Hadeland (bror av Gudbrand Tuff som i 1929 ble eier av nabogården Dæli) overtok Søndre Gomnes ved auksjonsskjøte av 7. september 1933 for 12.500 kroner, og satt som eier et knapt halvår. Ved kjøpekontrakt av 23. februar 1934 solgte han gården til Margit C. Gulbransen for 13.750 kroner. Skjøte ble utstedt 4. oktober 1935, og inneholdt en passus om at kjøpesummen for et grustak som Tuff før handelens avslutning hadde solgt til Hole kommune, skulle tilfalle Tuff.

MARGIT C. GULBRANSEN f. Elverhøy (1884–1973) ble i 1921 gift med SIGURD GULBRANSEN (1863–1944), som i 1935 ble eier av Søndre Gomnes gnr. 39/7. Det var Sigurd Gulbransens andre ekteskap, han var først gift med Borghild Arnesen, og deres sønn Bjørn ble i 1922 eier av Søndre Gomnes gnr. 39/1, 5 og 11 – se ovenfor.

¹¹² Det var Olas bror Martin som først reiste til Canada, og under ett av hans besøk i gamlelandet tegnet han så positive bilder av Canada at broren og svigerinnen ble med over havet (fortalt av Ingebjørg og Ola Rebnes sønn, Erling f. 1925).

Margit og Sigurd Gulbrandsen drev ikke gården selv, og fra 14. april 1936 inngikk de kontrakt om forpaktning med Håkon og Olav Jøta på 105 mål jord for 350 kroner det første året, og 400 kroner for de etterfølgende to år, med rett til forlengelse. I leiesummen var inkludert rett til bruk av et værelse med elektrisk lys og hele låvebygningen med unntak av vedskjulet. I 1941 tok Osvald Østberg over som forpakter i fem år mot årlig avgift 600 kroner.

I 1948 var Søndre Gomnes gnr. 39/3 (av skyld mark 3,15) på 125 dekar dyrket jord (silurjord), 10 dekar annet jordbruksareal (hvorav 5 dekar frukthage) og 10 dekar produktiv skog. På gården var det 2 hester, 8 kyr, 2 ungdyr, 2 griser og 20 høns.

Ved skjøte av 10. september 1951 ble gården solgt til Ottar Tuv-sjøen for 24.000 kroner og huslyrett for selgerne. I 1958 ble Tuv-sjøen (ved makeskifteskjøte) også eier av Søndre Gomnes gnr. 39/7 (av skyld 90 øre), og de to eiendommene har siden vært ett bruk.

OTTAR TUVSJØEN (1923–1979) fra Rena i Østerdalen var gift med BORGHILD AURORA SÆTHER (f. 1925) fra Sørumsnes i Akershus. De fikk fem barn:

* Arvid Gudmund (f. 1952), bosatt på Sundvollen. Han har to barn: Jarle (f. 1975) og Jasmine (f. 1978) med Elisabeth Olsen (D'Este) fra Bærum.

* Kirsten (f. 1954), fra 1982 eier av Søndre Gomnes sammen med sin mann, Erik Bjerke (f. 1951), fire barn – se nedenfor.

* Odd Bjørn (f. 1957), bosatt på Veien ved Hønefoss. Fra tidligere samborskap med Kirsti Paulsen fra Tromsø har han to barn: Odd Daniel (f. 1985) og Kim Andre (f. 1986), og fra tidligere ekteskap med Elin Gulbrandsen fra Hønefoss har han én datter Julia (f. 1992).

* Willy (f. 1959), bosatt på Røyse, g.m. med Mona Engebretsen (f. 1955) fra Oslo.

* Stein Jonny (f. 1963), bosatt i Nedre Steinsåsen, g.m. Kari Anne Tangen (f. 1967) fra Hønefoss, to barn: Kenneth (f. 1992) og Erlend (f. 1995).

Borghild og Ottar Tuvsjøen drev i 1950-årene med kål og poteter, og investerte da i eget vanningsanlegg. Fra 1963 til 1970 satset de på broilerproduksjon (hadde 12.000 broilere på gården til enhver tid), og fra 1970 til sin død i 1979 arbeidet Ottar Tuvsjøen som byggmester i Oslo.

I 1969–70 ble det utskilt og solgt en rekke boligtomter fra gården. Ottar Tuvsjøen la forholdene til rette med vei, vann og kloakk og solgte tomter til selvbyggere. Tidligere (i 1958) var «Fabrikk-jordet» blitt makeskiftet med kommunen, som fikk jorda på oversiden av fylkesveien («gamle» Gomnes-feltet), mens gårdens eier fikk jorda på nedsiden av fylkesveien. Dette tilhørte tidligere Søndre Gomnes bnr. 7 (ervert av kommunen i 1956).

Etter Ottar Tuvsjøens død i 1979 satt Borghild Tuvsjøen som

Borghild og Ottar Tuvsjøen med sine fem barn. Fra venstre Borghild Tuvsjøen f. Sæther (f. 1925), Willy (f. 1959), Arvid Gudmund (f. 1952), Odd Bjørn (f. 1957), Kirsten (f. 1954), Stein Jonny (f. 1963, innfelt) og Ottar Tuvsjøen (1923–1979).

eier inntil hun ved skjøte av 6. oktober 1982 solgte gården til datteren Kirsten og hennes mann Erik Bjerke. Borghild Tuvsjøen har siden vært bosatt i egen bolig på Gomnesfeltet.

KIRSTEN BJERKE F. TUVSJØEN (f. 1954) ble i 1975 gift med ERIK BJERKE (f. 1951) fra Ask i Norderhov. De har fire barn:

- * Svein (f. 1979), bosatt på Røyse – se gnr. 217/32 Fredrikstad.
- * Helga (f. 1981), bosatt i Stokke i Vestfold, g.m. Fredrik Sørli Borg (f. 1982) fra Stokke.
- * Einar (f. 1983).
- * Tomas (f. 1988).

Erik Bjerke er utdannet faglærer. Siden 1988 har han vært daglig leder av Ha-Go, et opplærings- og aktivitetssenter for ungdom (privat barneverninstusjon) på Søndre Gomnes, hvor Svein Hafnor (eier av Nedre Hafnor) er pedagogisk leder. Kirsten Bjerke har også hatt sin arbeidsplass ved Ha-Go, men har ved siden av utdannet seg til barnevernpedagog. Siden 2004 har hun vært barnevernkonsept i Ringerike kommune.

Søndre Gomnes gnr. 218/3 og 7 har i dag 90 dekar dyrket jord (gras, korn og poteter), 25 vinterfôra sauer, 7 hester, 3 traktorer, minibuss, kaldluft korntørke og vanningsanlegg.

Av bygninger på gården er våningshus (bygd 1951–52), låve (1963, ominnredet 1990 til lokaliteter for Ha-Go) og vognskjul (1965). Det gamle våningshuset ble revet cirka 1980, et gammelt stabbur og et bryggerhus ble begge revet i 1950-årene. Låve med stall og fjøs ble revet i 1962, og ny låve ble bygd samme år (på samme sted).

Fra 1674 var det to brukere på Søndre Gomnes (gammelt matrikelnr. 42). Da fikk Syver Gommæs bygselkontrakt på de 7 ½ lispund som tilhørte Hole prestebord. Han var svoger av Gudbrand Gommæs, som siden cirka 1650 hadde hatt bygselen over hele gården.

SYVER SØRENSEN GOMNÆS var lagrettemann fra 1684 til 1697. I 1682 stevnet han sin svoger, Gudbrand Gommæs, fordi denne hadde «bemektiget og ham frataget» en stall som Syver hadde brukt de siste åtte årene, siden han ble bruker av «presteparten» i Gomnes. Gudbrand vitnet at det var med hans «vilje og opladelse» at Syver hadde fått bygsel på denne delen av gården for åtte år siden, og at det var med hans godkjenning at svogeren hadde brukt stallen. Lagretten bestemte at Syver kunne bruke stallen inntil videre, og idømte Gudbrand en bot til kronen på 3 mark sølv, og ytterligere 3 mark sølv fordi dette hadde skjedd mellom første og andre bededag. I 1696 vitnet Syver Gommæs i en grensetvist på Tyrstrand.

I 1703 utstedte sogneprest Henrik Opdal bygselseddel på bruket til TRON KRISTIANSEN GOMNÆS. Tron var bruker også i 1708, men i 1711 ble bygselen overtatt av KRISTOFFER SØRENSEN GOMNÆS (ca. 1681–1735). Han var gift med HELGE GULBRANDS-

Knipen i 2006. Tyrifjorden i bakgrunnen.

© Fotograf Marit Fagerli

SÅDDE RUG PÅ KROKSKOGEN

I 1681 var Syver Gomnæs blant åtte gårdbrukere fra Hole som ble stevnet av futen for ulovlig bråtehogst og bruk på Krokskogen. Sammen med Kristen Rørvik og Ole Rolvsen Stadum vedgikk Syver å ha ryddet og sådd til en rugbråte. Rugen stod ennå i hesjer, og de anmodet retten om å få beholde kornet. Det var «stor nød og trang» og misvekst på deres gårder i bygda, hvor landhavren kvelte avlingene. Futen ville beslaglegge kornet til inntekt for kongens kasse, men gav bøndene lov til å treske og male kornet og ta vare på det, eller stille kausjon for verdien, inntil saken var avgjort.

* De øvrige var Ole Fjulsrud, Ole Nes, Gunvald Vik, Syver Gjesvold, Tolleiv Gjesvold, Kristen Rørvik og Ole Rolvsen Stadum (Tingbok for Ringerike 1681, s. 24–26 og s. 32–34).

DATTER HURUM (datter av Gulbrand Hansen Hurum). Vi kjenner fire av deres barn, som alle var i live da skiftet etter farens død ble avsluttet i 1735: Gunnor (14), Søren (13), Mads (9) og Gulbrand (2). I skiftet ble det opplyst at avdødes bror var Anders Sørensen Hurum. Boets nettoverdi var cirka 30 riksdaler, og «jorddrott» var Madam Müller – trolig hadde Kristoffer også bygslet en del av priatgodset i Søndre Gomnes.

I 1760 fikk KRISTOFFER TORSTENSEN FJELD (f. ca. 1731) bygselkontrakt av sogneprest Hagerup. Kristoffer satt i 1762 på bruket med hustru SARA KRISTOFFERSDATTER (f. ca. 1731), og vi kjenner én sønn, Kristoffer (f. 1767). I 1762 hadde de én tjenestedreng, Gulbrand Olsen.

I 1774 kjøpte Kristoffer Torstensen 8 $\frac{3}{4}$ lispund i den andre Søndre Gomnes-gården (gammelt matrikelnr. 11) på auksjon, men han overdro budet til en annen – se ovenfor.

I 1801 satt Sara Kristoffersdatter (70) og Kristoffer Torstensen (70) på gårdparten med sønnen Kristoffer (34)¹¹³ og dennes hustru Olea Syversdatter (21).

KRISTOFFER KRISTOFFERSEN GOMNES (f. 1767) overtok som bruker etter faren. Han giftet seg i 1799 (han var da «avskjediget sersjant») med OLEA SYVERSDATTER HELGELANDSEIE (Domholt) (f. 1780). Vi kjenner fire av deres barn:

* Sara (f. 1800), d. i sitt første leveår.

* Kristoffer (1810–1880), eier av Knipen fra 1853, g.m. Anne Guulsdatter, minst tre barn – se nedenfor.

* Sara (f. 1812), g. 1837 m. Johannes Olsen Hafnor i Tajet under nedre Nordre Gomnes, minst fem barn – se Tajet.

* Anders (f. 1819), konfirmert 1834.

I matrikkelen 1838 var Olea Knipen¹¹⁴ oppført som oppsitter. Ved kongelig skjøte av 5. februar 1853 ble sønnen, Kristoffer, eier av eiendommen. Kjøpesummen er ukjent, men i skjøtet ble det påført at kjøperen hadde betalt 70 spesidaler i avdrag.

KRISTOFFER KRISTOFFERSEN (1810–1880) var gift med ANNE GUULSDATTER (f. 1804), og vi kjenner tre av deres barn: Ole (f. 1834), Martin (f. 1838) og Syver (f. 1844, seinere eier av Pamperud og Rudshaugen – se det).

I 1865 satt Anne (62) og Kristoffer (56) på bruket med to ugifte

¹¹³ Kristoffers alder er i folketellinga feilaktig oppgitt til 40 år.

¹¹⁴ Navneforskerne tyder *Knipen* som et litt nedsettende navn, som forteller om smått stell. Verbet å *knipe* betyr å *spare* (NGV s. 10 og Harsson 1995).

sønner, som begge livnærte seg som skomakere: Ole (31) og Syver (22). De hadde 1 hest, 2 storfe, 3 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var 1/2 t. rug, 1 1/2 t. bygg, 2 t. blandkorn og 4 1/2 t. poteter.

Ved skjøte av 1. mai 1877 solgte Kristoffer Kristoffersen¹¹⁵ gården til KRISTIAN OLSEN KJÆRNET (1822–1893), tidligere husmann på plassen Nordre Kjernet på Helgelandsmoen. Han var gift med KRISTIANE HELGESDATTER (f. 1830), datter av Marte Hansdatter og Helge Haagensen Bing på plassen Åsen (Bing) i Frøysuåsen. Vi kjenner sju av deres barn:

* Martinius (f. 1854).

* Olava (f. 1856).

* Hans (f. 1858).

* Martine (f. 1860).

* Fredrik Wilhelm (1868–1925),¹¹⁶ musiker, offiser og komponist, g.m. Edle Godager fra Trondheim, én datter.

* Ole Sigvart (f. 1870), bosatt i Haugesund (skipskaptein).

* Karoline (f. 1874), g.m. Michael Bjørnaali fra Vefsn (hans andre ekte-skap), stortingsmann for Venstre i 1900, seinere skattefogd i Lillehammer (ingen barn). Bjørnaali var først gift med Astrid Ottesen, én sønn Odd-mund.¹¹⁷

Etter Kristian Olsens død i 1893 satt Kristiane Helgesdatter i uskiftet bo inntil hun ved skjøte av 12. juni 1894 solgte Knipen til Gulbrand Olsen Loe for 2.200 kroner. Selger forbeholdt seg rett til fri bruk av et kammers inntil 14. april 1895, og likeså bruk av hagen og en potetåker ut året 1894.

GULBRAND OLSEN LOE (f. 1814) var fra Hval i Haug, og gjennom ekteskap med Anne Dorthea Trulsdatter Loe (enke etter Anders Olsen Loe), ble han eier og bruker av Søndre Lo i Haug. De fikk tre barn: Engebret, Anders og Olava.¹¹⁸ Gulbrand Olsen Loe ble enkemann i 1870-årene. Han var siden bosatt i Hønefoss, og det var sønnen, ANDERS GULBRANDSEN LOE (1851–1922), som flyttet inn i Knipen med sin familie. Anders var gift med AASE MATHEA GILHUUS (f. 1856) fra Hønefoss, og vi kjenner fem av deres

GOMNES TINGSTUE

Gomnes var tingsted i Hole fra rundt 1670 og til ut på 1700-tallet. Bygdetingene i Norge ble opprettet ved kongelig forordning i 1590, men var ikke noen ny institusjon – sporene kan følges langt tilbake i tiden. Bygdetinget var opprinnelig et allting, hvor alle «selvhjulpne» bønder skulle møte fram. Møteplikten ble avskaffet i 1687. Loven regnet normalt med tre tingsesjoner i året, men de fleste steder ble det minst fire – vinterting, vårting, sommerting og høsting. Bygdetingets oppgaver var primært av rettslig art. Domstolsfunksjonen hadde en sentral plass, og lagretten (bestående av bønder) var det eneste dømmende organ. Etter hvert ble imidlertid lagretten skjøvet til side til fordel for en kongelig embetsmann – sorenskriveren. Fra bygdetingene ble det ført referater, og tingbøkene er i dag en sentral kilde fra 1600- og 1700-årene. (Norsk historisk leksikon).

¹¹⁵ Kristoffer Kristoffersen døde i 1880 i Vestre Rud.

¹¹⁶ Ifølge E. Viker i heftet Ringerike (1925) etterlot Fredrik Wilhelm Gommæs seg – ved sin død i 1925 – hustru, datter og tre gjenlevende søsken: Fru skattefogd Bjørnaali (Lillehammer), fru Becker (Oslo) og skipskaptein S. Gommæs (Haugesund). En av hans eldre brødre reiste til Amerika.

¹¹⁷ Astrid Bjørnaali f. Ottesen ville ikke flytte med ektemannen til Oslo da han ble valgt som stortingsmann for Venstre fra Nordland, og ekteskapet ble oppløst. (Info fra Astrid og Michael Bjørnaalis sønnesønn, Svein Bjørnaali i Hemnesberget i Nordland).

¹¹⁸ Slektsopplysninger fra Arild Loe i Haug.

MILITÆRMUSIKER OG KOMPONIST

16 år gammel reiste Fredrik Wilhelm Gommæs til Oslo, hvor han ble tatt opp i artillerimusikken. Han var allerede en dyktig utøver på fiolin og basun etter oppveksten i det rike musikkmiljøet rundt Gomnes-gårdene, og studerte cellospill og harmonilære. Etter åtte år som militærmusiker reiste han til musikkhøyskolen i Berlin, hvor han studerte i to år. Tilbake i hjemlandet var han med i Kristiania Theaters orkester i seks år og flyttet så til Hamar, hvor han ble dirigent og instruktør for «hele byens musikkliiv» i 12 år. I 1911 ble han utnevnt til løytnant og sjef for divisjonsmusikken i Bergen, og i 1920 ble han sjef for divisjonsmusikken i Oslo. Han har komponert både militærmusikk og andre ting, bl.a. en A-moll symfoni som seinere ble oppført i Musikselskabet Harmonien i Bergen, i Nationalteatret og i Oslo Filarmoniske Orkester. Han har også gitt ut betydelige sangkomposisjoner, som «Tord Foleson» og «Åsgårdsreien».

Fredrik Wilhelm Gommæs (1868–1925) var offiser, musiker og komponist.

barn (hvorav de fire eldste overtok hjemmelen til Knipen etter sin farfar i 1897):

- * Gulbrand (f. 1882), i 1900 tjenestedreng på Vestre Rud.
- * Nils Henrik (f. 1885), i 1900 tjenestedreng på Vestre Rud.
- * Olaf Andreas (f. 1887), minst to barn: Einar og Aagot. Aagot og hennes mann, Einar Sofus Syvertsen f. 1900, bodde seinere i Knipen (minst én sønn, Karsten f. 1929).
- * Anne Dorthea (f. 1891), g.m. Orlando Braget.
- * Einar Martin (f. 1898), bosatt på Høvik i Bærum, g.m. Karen Marie Thingelstad (f. 1897) fra Øvre Leine, to barn: Ragnhild (g.m. Alf Andersen, en datter Karin), og Karsten (g.m. Jytte Jensen fra Danmark, én datter Marianne).

Anders Gulbrandsen Loe eide Lo i Haug fra 1875 til 1894. I 1900 bodde familien i Knipen (de to eldste sønnene var tjenestedrenger på nabogården Vestre Rud) med en slektning, Borghild Olsdatter (f. 1816 i Ål i Hallingdal).¹¹⁹

I 1901 ble en skogteig (Kniperstykket gnr. 39/27) utskilt og solgt til Lars Johannessen Borgen for 900 kroner (skjøte ble første utstedt i 1912).

Etter utskiftinga 1909–12 var Knipen et av de brukene som måtte flytte tun og bygninger. Utgiftene til dette ble beregnet til 1.200 kroner, hvorav eierne (Anders Loes barn) måtte betale 100 kroner, mens 1.100 kroner var statsbidrag. Utgiftene til flytting av de enkelte bygningene var stuebygning (650), låve og fjøs (250), bryggerhus og vedskjul (150), stabbur (50) og vannledning (100).

Etter Aase Mathea og Anders Loes død ble bruket eid av barna i fellesskap. Etter hvert var det Olaf Andreas Loes datter AAGOT

¹¹⁹ I 1865 var Borghild Olsdatter fra Ål i Hallingdal ugift tjenestejente på Øvre Knestang i Haug.

Knipen i 1961, med tre hytteeiendommer ved fjorden i forgrunnen.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

LOE SYVERTSEN og hennes mann EINAR SOFUS SYVERTSEN (f. 1900) som overtok de fleste eierpartene, og de var også bosatt der.

Ved skjøte av 8. mars 1976 solgte Einar Sofus Syvertsen (eier av 11/12) og Karsten Loe (eier av 1/12) Knipen til Marit Ruud (f. 1930) og Svein Ruud (1926–2004) for 208.000 kroner. Knipen har siden vært tilleggsjord (rundt 20 dekar) til Fjeld Hagebruk, og husene er brukt som bolig for ansatte i sommersesongen. Fjeld Hagebruk eies siden desember 1991 av sønnene, Morten Sigurd Ruud (f. 1955) og Jon Ruud (f. 1957).

Bygninger i Knipen er et nytt våningshus (bygd 1995), gammelt våningshus (inneholdende kammers, stue og kjøkken), gammel låve og gammelt stabbur.

Husmannsplasser

Det har ialt vært 10–12 husmannsplasser under Gomnes-gårdene. I dag kjenner vi (og kan stedfeste) åtte av dem. Tidlig på 1800-tallet var det sterk økning i antall husmenn, og mange nye plasser ble ryddet. Mot midten av hundreåret ble flere av dem fraflyttet og nedlagt. Mange husmenn eide selv sine stuer, og tok dem med da de flyttet. I 1865 var det husmannsfolk på sju Gomnes-plasser.

I 1666 er på Nordre Gomnes nevnt én husmann, *Ola Arnesen*, forøvrig sønn av brukeren Arne Gomnes. Under Søndre (midtre) Gomnes var det også nevnt en husmann, *Syver Olsen*. Det er tvilsomt om de var husmenn i vår betydning av ordet.

I 1723 hadde Søndre (midtre) Gomnes (matrikelnr. 11) to husmenn, som samlet sådde 3 kv. havre. Nordre Gomnes (matrikelnr.

33) hadde også to husmenn, og de sådde 3 t. havre og høstet 6 lass høy. Søndre Gomnes (matrikelnr. 42) hadde ingen husmenn i 1723.

I 1762 var det fem husmannsplasser under Gomnes-gårdene:

Søndre Gomnes (seinere bnr. 1): *Iver Eriksen* (trolig i Hagastua).

Nordre Gomnes nedre (seinere bnr. 16): *Jens Jensen* (Rønnerstua) og *Peder Olsen* (Tajet).

Nordre Gomnes øvre (seinere bnr. 13 og 14): *Nils Sørensen* (Gomnestangen).

Søndre Gomnes (seinere bnr. 5): *Engebret Rolvsen* (Hagen).

I 1801 var det tre husmannsplasser under Gomnes som var bebodd: Tajet (*Kornelius Olsen*), Ødegården (*Ellev Helgesen*) og Hagastua (*Kristen Juulsen*) – se nedenfor.

I 1820-årene var det følgende husmenn på Gomnes:

Søndre Gomnes løpenr. 133 og 137 – i dag gnr. 218/5

* *Lars Andersen*, g. 1822 m. *Sibylla Hansdatter Gjesvold* (f. 1798), vi kjenner sju av deres barn: Berte (f. 1823), Lisbeth (f. 1825), Inger Marie (1827–1905, bosatt i Støen), Jens (1828–1829), Erik (f. 1830), Hans Andreas (f. 1833) og Daniel (f. 1837, g. 1860 m. Karen Christiansdatter i Mo). *Sibylla Hansdatter* og *Lars Andersen* var seinere husmannsfolk i Frøyshov-eie.

* *Lars Hansen* (f. 1788) – se husmannsplassen Hagen (nedenfor).

* *Ole Rolvsen*, tidligere eier av gården, var husmann fra 1829.

Søndre Gomnes løpenr. 135 – i dag gnr. 218/8

* *Hans Amundsen* (1824 og 1825) og hustru *Eli Hansdatter*, fra 1826 på en plass under Knipen – se nedenfor.

* *Kristen Hansen (Lehne)*, g. 1823 m. *Mari Ellingsdatter Gomnæs*, minst fem barn: Karen (f. 1827), Hans (f. 1830), Gudrun (1832–1833), Gunhild (f. 1833) og Elling (f. 1836).

* *Klemet Sivertsen* (1793–1863) og hustru *Sørine Pedersdatter* (f. 1794). *Klemet* var husmannssønn fra Skotland på Veme i Soknedalen, mens *Sørine* kom fra Alme-eie i Haug. De giftet seg i 1822, og bodde først på en plass under Stadum, og fra 1825 i Gomnes-eie. Vi kjenner fem av deres barn:

* *Peder* (f. 1822), konfirmert 1839 i Haug.

* *Marte Karine* (f. 1826), g. 1848 m. *Hans Petter Arnesen Hesselberg-eie* (f. 1826 i Christiania), i 1865 var de husmannsfolk i Sundet under Vestern med tre barn: *Kristian* (14), *Søren* (9) og *Marie* (3).

* *Sivert* (f. 1829).

* Marie (f. 1830), konfirmert 1845 i Haug.

* Thor (f. 1835), g. 1857 i Norderhov med Karen Johnsdatter (f. 1837), i 1865 husmannsfolk i Sætrang-eie i Haug med fire barn: Johanne (9), Sivert (7), Thorine (4) og Marie (1).

I 1829 flyttet familien til Haug, først i Skaug-eie (Åsbygda), i 1835 i Bergs-eie, i 1841 i Klekken-eie, og da Klemet Sivertsen døde i 1863, bodde de hos sønnen Thor, som var husmann i Sætrang-eie. Her bodde også Sørine som enke (fattiglem) i 1865.

Nordre Gomnes øvre (gnr. 218/13 og 14)

* *Elling Larsen* og *Gunnor Iversdatter*, eiere av en del av Søndre (Øvre) Gomnes fra 1804 til 1807, minst seks barn – se Søndre (Øvre) Gomnes gnr. 218/8.

* *Nils Hansen* (1792–1832), g. 1820 m. *Marte Olsdatter Dæhli*, minst fire barn: Anne (f. 1821, konfirmert 1836), Olea (f. 1823), Hans (f. og d. 1828) og Hans (f. 1829, konfirmert 1844). Nils Hansen var sønn av Anne Larsdatter og Hans Knutsen, som i 1801 var leilendinger på Leine og i 1815 husmannsfolk under Gomnes (trolig Hagen).

Nordre Gomnes nedre (gnr. 218/16)

* *Erik Juulsen Fjeld* (f. 1757) og hustru *Eli Svendsdatter Svarstad*. Erik var sønn av Jul Eriksen Fjelds-eie, mens Eli var datter av Lisbeth Iversdatter og Svend Olsen Svarstad. De giftet seg i 1782, og bodde i Teigen under Dæli (se bind 3, s. 301–302), og fra cirka 1790 i Gomnes-eie. Vi kjenner fem av deres barn: Ole (f. 1782), Kristen (f. 1785), Anne (f. 1787, g.m. husmann Nils Olsen, minst fem barn – se Søndre Gomnes), Juul (f. 1791, d. som barn) og Juul (f. 1796).

* *Jul Eriksen* (1824), fra 1825 husmann under Søndre Gomnes løpenr. 131 – se nedenfor.

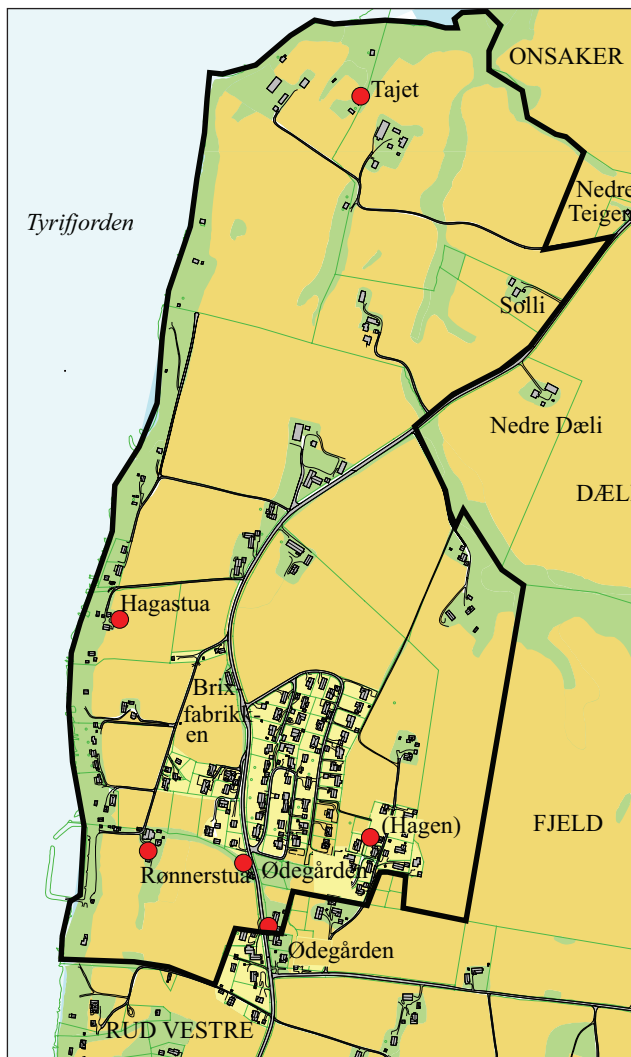
* *Lars Ellingsen* (f. 1794), fra 1825 husmann i en av Ødegårdenplassene, g.m. *Marte Marie Hansdatter*, minst åtte barn – se Ødegården 3.

* *Jens Blom* (f. 1796), seinere i Blomsplassen på Storøya, g.m. *Lisbeth Abrahamsdatter*, minst ni barn – se bind 1 s. 288.

Søndre Gomnes løpenr. 131 – i dag gnr. 218/1 og 3

* *Nils Olsen* (f. 1786) fra Fjeldstad¹²⁰ og hustru *Anne Eriksdatter* (f.

¹²⁰ Nils Olsen var sønn av Ragnhild Gudmundsdatter og Ole Pedersen Fjeldstad – se bind 3 s. 161.

1787) fra Dælieie. Annes foreldre satt i 1820-årene på en plass under Nordre Gomnes. Anne og Nils giftet seg i 1812, og bodde først på en plass under Frøyhov, deretter under Gomnes 1816–1821, under Frøyshov i 1825, og trolig på Gomnes igjen i 1827. Vi kjenner fem av deres barn:¹²¹ Kristine (f. 1812), Ole (f. 1816), Lisbeth (f. 1818), Anne (f. 1821) og Ragnhild (f. 1825).

* *Ole Andersen* – flyttet fra Gomneseie i 1826.

* *Jul Eriksen* (1796–1853) fra Dæli (under Søndre Gomnes fra 1825) og *Ragnhild Gulbrandsdatter* (f. 1794) fra Bønsnes. Da de giftet seg i 1821, var han soldat og hun tjenestepike på Bønsnes. I 1822 bodde de i Svarstad-eie, fra 1825 i Gomnes-eie. Vi kjenner tre av deres barn: Ole (1822–1823, d. 1 år gammel), Ole (f. 1824, konfirmert 1839) og Eli (f. 1831, konfirmert 1845).

* *Jens Nilsen* (fra 1829) og *Inger Kristoffersdatter* – se Hagastua.

Søndre Gomnes (Knipen) – gnr. 218/4

* *Hans Amundsen* (f. 1800) var husmann her fra 1826 til 1828, og gift med *Eli Hansdatter* (f. ca. 1796) fra Hovin på Tyristrand. Hans Amundsen var sønn av Amund Hansen (fra Dæli) og Mette Knutsdatter (fra Leine) på Kastet under Mo i Steinsfjordingen. De giftet seg i 1823, og vi kjenner seks av deres barn:¹²² Maren (f. 1824), Andreas (1827–1829), Anne Marie (f. 1829), Hans (f. og d. 1831),

¹²¹ Nils Olsen Gomnes ble i 1816 utlagt som barnefar til Kari Gudbrandsdatters sønn, Gudbrand. Kari var født i Norderhov, og i 1816 tjenestejente på Frøyshov.

¹²² Hans Amundsen ble i 1821 utlagt som barnefar til Gjertrud Nilsdatter Svensrud (fra Tyristrand) sitt pikebarn Maren (d. som barn). Gjertrud Nilsdatter var seierne en av fadderne til Eli Knutsdatters og Hans Amundsens eldste barn, som også het Maren (f. 1824).

Andreas (f. 1832) og Ole (f. 1835). I 1829 satt Eli Hansdatter og Hans Amundsen på en plass under Frøyshov, og i 1835 var de «gårdfolk» på en av Frøyshov-gårdene.¹²³

De enkelte plassene

Hagastua

Hagastua var plass under Søndre Gomnes løpenr. 131a (seinere bnr. 1). I 1762 var det *Iver Eriksen* (soldat) som var husmann her. Han var fra Lille Hundstad, og satt på plassen med hustru *Maria Svendsdatter*. Vi kjenner seks barn: Gulbrand, Anders, Maria, Anne, Iver og Erik – se Lille Hundstad.

I 1801 bodde husmann med jord *Christen Juulsen* (52) i Hagastua med hustru *Kari Olsdatter* (42) og fire barn: Ole (15), Erik (13), Paulina (9, hun døde i 1809) og Mari (2) samt et ektepar på legd, *Rønnaug Eriksdatter* (76) og *Ole Evensen* (79).¹²⁴ *Christen Juulsen* (1751–1815) var sønn av *Anne Christensdatter Lehne* og *Juul Eriksen Fjeldseie* (Svenskerud). Vi kjenner ytterligere tre av barna i hans ekteskap med *Kari Olsdatter*:¹²⁵ *Juul* (f. 1783, i 1801 tjenestedreng på Søndre Gomnes), *Paul* (f. 1790, d. som barn) og *Marte* (f. 1803). Han døde i 1815, og hans alder ble da oppgitt til 73 år. Sønnen, *Ole Christensen* (f. 1786), ble i 1811 gift med *Ragnhild Borgersdatter Bjørnstad-eie* (1792–1877), og de satt seinere som husmannsfolk i *Bjørnstadmyra* i *Steinsfjerdings* – se bind 2 s. 135–136.

Fra 1829 var *Jens Nilsen* (ca. 1798–1840) og *Berte Kristoffersdatter* husmannsfolk i Hagastua. *Jens Nilsen* var fra *Solberg* på *Tyristrand*, og bodde på *Rytteraker* da han i 1824 giftet seg med *Berte*, som da var på *Mo*. I 1826 bodde de i *Bergseie*. Vi kjenner to av deres barn:

* *Nils* (f. 1826) d. som barn.

* *Nils* (f. 1832), seinere husmann i Hagastua, g.m. *Karen Norine Olsdatter*, minst 13 barn – se nedenfor.

Jens Nilsen giftet seg for andre gang i 1836 med *Inger Kristoffers-*

¹²³ Etter *Ole Engebretsen Yttri*.

¹²⁴ *Rønnaug Eriksdatter* og *Ole Evensen* var i 1762 husmannsfolk på en plass under nabogården *Dæli*.

¹²⁵ Før han inngikk ekteskap, fikk *Christen Juulsen* (som da var gevorben soldat) to barn med *Berthe Larsdatter Drolshammer*: *Anne* (f. 1778) og *Maria* (f. 1782).

datter (f. 1808) fra Elstøen. Vi kjenner to av deres barn:

* Karen (f. 1836), g.m. Peder Johansen Ruud (f. 1832), seks barn: Elise, Johan Martin, Jørgen, Gustav, Inger Marie og Ingvald – se gnr. 216/11 Jenseløkka (Gata).

* Jens (f. 1839).

Jens Nilsen Gommæs druknet i Holsfjorden i 1840.

I 1865 var det sønnen, skomaker og husmann med jord *Nils Jensen* (1832–1891) som hadde overtatt i Hagastua. Han giftet seg i 1859 med *Karen Norine Olsdatter* (f. 1837 i Norderhov, datter av Ole Amundsen). I 1865 satt de på plassen med sine tre eldste barn. De hadde 1 ku, og sådde 1/2 t. bygg, 3/4 t. blandkorn og 2 t. poteter. Vi kjenner 13 av deres barn: Jens (f. 1859), Ole (f. 1861), Bernt (f. 1863, seinere eier av Hagastua), Karl (f. 1866, d. som barn), Inger Karine (f. 1868, reiste til Amerika i 1903), Karl (f. 1871), Nikoline (f. 1873), Berthe Marie (f. 1875), Nikolai (f. 1878, tvilling), Karoline (f. 1878, tvilling), Elise (f. 1880), Johan (f. 1884) og Martin (f. 1887).

Hagastua ble selveierbruk i 1893 (gnr. 218/21). Nils Jensen Hagastua døde i 1891 av tæring. I 1899 bodde Karen Oline Olsdatter i Kristiania, rimeligvis hos ett av sine barn.

Hagen

Hagen var plass under Søndre Gomnes løpenr. 133a (seinere bnr. 5). I 1746 var det skifte etter husmann *Erik Olsen* (ca. 1675–1746) i Hagen. Han var tidligere husmann i Evjua under Søhol, og etterlot seg hustru *Eli Torgersdatter* (hans andre ekteskap), og nevnt er tre barn fra første ekteskap med *Marte Mortensdatter* (ca. 1685–1717): Morten (var g.m. Marte Kristensdatter, tre barn), Ole (død, var g.m. Berte Nilsdatter, ett barn) og Siri (ca. 1715–1793, g.m. Jens Pedersen Nøstret, seks barn: Daniel, Eli, Lisbeth, Marie, Erik og Jens – se gnr. 208/14 Nøstret). Boets bruttoverdi var 18 riksdaler, men da gjelda var høyere (24 riksdaler), var det fallitt.

I 1762 satt husmann *Engebret Rolvsen* (1710–1773) i Hagen med hustru *Berte Larsdatter* og én datter, Marte Engebretsdatter (fra Engebrets første ekteskap med Marte Olsdatter, som døde i 1761, 64 år gammel). Berte og Engebret fikk i 1767 en datter, som også fikk navnet Marte.

I 1801 var ikke Hagen bebodd, men i 1815 bodde *Hans Knutsen Lehne* (f. 1760) og *Anne Larsdatter* (1766–1805, fra Nedre Frøyhov) på et bruk under Gomnes da datteren Lisbeth ble konfirmerert. Dette var rimeligvis Hagen, og de kan ha hatt en form for jordleiekontrakt som ikke klassifiserte dem som husmannsfolk.

Sønnen Lars ble imidlertid husmann da han overtok – se nedenfor.

Anne Larsdatter og Hans Knutsen var i 1801 leilendinger på Nedre Leine, og hadde da sju barn: Knut (15), Lars (13, seinere husmann i Hagen), Anders (11), Nils (9, seinere husmann på en plass under Nordre Gomnes), Anne (5), Mari (3) og Lisbeth (2) – se gnr. 215/13 Nedre Leine (Nerigarden).¹²⁶

Sønnen *Lars Hansen* (f. 1788) overtok etter foreldrene. I 1865 var han husmann med jord, 78 år og enkemann, og bodde i Hagen med sin datter Marte Larsdatter (45, ugift) og hennes sønn Anton Andersen (13). De hadde 3 sauer, og sådde 1/4 t. bygg, 3/8 t. blandkorn og 1 1/4 t. poteter. Lars Hansens hustru het *Anne Hansdatter*. Da de giftet seg i 1820, ble det notert i kirkeboka at han kom fra Hundstad-eie, og hun fra Berget under Heieren på Tyristrand. Vi kjenner sju av deres barn:

* Marte (f. 1821), i 1865 hos faren i Hagen, i 1853 fikk hun en sønn Anton med Anders Andersen fra Christiania. Marte ble seinere g.m. Engebret Andersen (d. 1890), som ble eier av Hagen i 1877. Hennes sønn Anton overtok Hagen i 1890, ble g.m. Berte Helene Torkildsdatter, seks barn – se gnr. 218/12 Birkely (Hagen).

* Anne (f. 1823), g.m. husmann Anders Olsen Teigen under Dæli, minst fire barn – se bind 3 s. 302.

* Andreas (1826–1891), seinere «husbondkarl» og bestyrer på Dæli, g.m. Jørgine Nilsdatter Gomnæs (f. 1844), én datter Anne Karine (1880–1957), g.m. Halvor Hammersbøen) – se bind 3 s. 296–297, og Vestre Fjeld gnr. 217/13.

* Peder (1829–1859), g. 1851 m. Anna Christiansdatter Kolkin (1828–1902), minst én sønn Hans Andreas (1853–1915), som utvandret til Amerika sammen med mora etter at hun ble enke i 1859. Hans Andreas ble i Amerika g.1 m. Berthe Marie Drolsum (1853–1889) fra Modum, tre barn: Andrew (f. 1878), Peder William (f. 1880) og Cephard Alvin (f. 1884). Hans Andreas g.2 m. Karen Danielsdatter Borgen (1870–1947), fem barn: Herman Melvin (f. 1891), Karine Marie (f. 1894), Duffy Clarence (f. 1898), Dunda Alice (f. 1905) og Selmer Franklin (f. 1907).¹²⁷

* Martin (f. 1836), konfirmert 1850.

* Nils (f. 1840).

* Berthe Marie (1843–1930), g.m. Hans Andreas Madsen (1841–1918), husmann i Steinsrud under Stein, ni barn: Anne Randine, Martin Ludvig, Nils Petter, Anton, Antonie, Oline, Johan, Helga Marie og Marte – se bind 2 s. 508–509.

¹²⁶ Lisbeth Hansdatter Gomnes-eie fikk tre barn utenfor ekteskap i årene 1826–38: Anne (f. 1826) med Ole Ellingsen Bønsnes, Marie (f. 1835) og Maren (f. 1838) med Gulbrand Hansen Gomnes-eie (f. 1792) – se «ukjent plass».

¹²⁷ Karine Danielsdatters foreldre Daniel Larsen Borgen og Karen Christiansdatter Grønvold (Moeie) fra Hole døde begge på vei til Amerika i 1872. Da var Karine 2 år gammel, og hun vokste opp hos fosterforeldre (Anna og Gilbert Weimodet) i Amerika.

Anne Hansdatter var Lars Hansens andre hustru. Han ble første gang gift i 1818 med Marte Andersdatter, som døde i 1819 eller 1820.

Hagen ble selveierbruk i 1877 – se Hagen (Birkely) gnr. 218/12.

Tajet

Tajet var plass under nedre Nordre Gomnes. I 1762 bodde husmann Peder Olsen her med hustru Siri Rasmusdatter.

I 1801 var plassen overtatt av husmann med jord *Cornelius Olsen* (28), som satt her med hustru *Mari Hansdatter* (30) og to barn: Ole (4) og Mari (2). På plassen bodde også den tidligere husmannen, Peder Olsen (80, enkemann, på legd) og en losjerende, Anne Augensdatter (58, enke, lever av håndarbeid).

Cornelius Olsen (f. 1775) var sønn av Johanne Corneliusdatter (fra Bønsnes) og Ole Nilsen Fjeld i Myra Fjeld. Han giftet seg i 1796 med Mari Hansdatter (f. ca. 1771) fra Skjærdalen. De bodde på Fjeld i 1797, i 1799 på Maurerud (på Tyrstrand), i 1801 var de husmannsfolk i Tajet, og før 1804 hadde de flyttet til en plass under Haga i Norderhov, der de fortsatt bodde i 1814. Familien har trolig flyttet til Hollerud innen 1828, for flere av barna er siden lokalisert der. Vi kjenner fem av deres barn:

* Ole (f. 1797), g. 1833 m. Berthe Engebretsdatter (f. ca. 1802) fra Norderhov.

* Mari (f. 1799).

* Hans (f. 1804), g.m. Ingeborg Kittilsdatter, minst to barn: Bolette (f. 1831) og Maren (f.1838). I 1828 ble Hans utlagt som barnefar til Berte Hansdatter Kolkin-eies datter Anne.

* Johannes (f. 1811).

* Siri (f. 1814), g. 1839 m. Hans Mortensen Skamarkeneie (f. ca. 1805).

I 1865 satt husmannsenka *Sara Kristoffersdatter* (54) på plassen med sin datter Randine Johannesdatter (26, ugift) og dennes sønn Johan Halvorsen (5).¹²⁸ Sara var fra Knipen, og enke etter husmann *Johannes Olsen* (f.1801) fra Hafnor. Vi kjenner fem av deres barn: Olaus (f. og d. 1836), Randine (f. 1838), Oline (f. 1841), Lauritz (f. 1844) og Karen (f. 1846).¹²⁹

I 1900 bodde Randine Johannesdatter (62, ugift) alene i Tajet. Hun livnærte seg med jordbruksarbeid.

I 1930-årene ble Tajet leid ut til Asta f. Selte og Alf Johansen (sei-

¹²⁸ Johans far var Halvor Nilsen Klemmestad fra Norderhov. Johan Halvorsen ble gift med Ingeborg Olsdatter Hagatn (f. 1858) fra Bagn i Sør-Aurdal i Valdres.

ner Grindbakken ved Vik). I 1965 ble Tajet skilt ut (bnr. 115) og solgt til en svoger av Ingeborg Gonnæs f. Løbben, Hans Paulsen. Plassen er fortsatt i familiens eie.

Rønnerstua

Rønnerstua hørte til nedre Nordre Gomnes og lå lengst sør i Gomnes-valdet, på grensen mot Vestre Rud.

I 1762 satt her husmann *Jens Jensen* (ca. 1695–1766) med hustru *Sara Engebretsdatter* (ca. 1697–1766). De giftet seg i 1724, og bodde på Sørum i Steinsfjerdingen da barna ble født. I 1762 hadde de én innerst (leieboer), Siri Pedersdatter.

I 1766 var det skifte etter Siri Engebretsdatter og Jens Jensen. Boets bruttov verdi var 114 riksdaler (netto 23 1/2 riksdaler). I skiftet er nevnt fire barn, men vi kjenner i alt fem barn:¹³⁰

* Engebret Jensen Strømsø, g.m. Kristine Rop, én datter Engel.

* Jens Jensen, på plassen Langenga under Hesselberg i Norderhov.

* Anders Jensen (f. 1731, d. før 1766), g. 1756 m. Siri Pedersdatter (f. 1724) fra Ullerntangen, som da var tjenestejente på By, vi kjenner to barn: Jens (f. og d. 1757) og Helle (f. 1758). I 1757 bodde Anders og Siri hos hans foreldre i Rønnerstua.

* Jul Jensen (f. 1733), arbeidet ved Kongsberg Sølvverk, g. 1762 i Kongsberg m. Dorte Marie Hansdatter Østensen (Jul ble da kalt Jul Jensen Sørum). De fikk i 1763 en sønn Jens.

* Helle (1737–1755), d. 18 år gammel.

I 1768 var *Daniel Nilsen Fjeld* (1736–1812) og *Kari Christensdatter* (ca. 1737–1777) husmannsfolk i Rønnerstua, da de døpte sønnen Peder i Hole kirke. I årene 1760–66 var Daniel Nilsen eier av en gårdpart av Søndre Gomnes (løpenr. 136, seinere bnr. 11 og 12). I 1779 satt han på plassen Svenskerud under Søndre Fjeld, som han ble eier av i 1793 – se Svenskerud (i dag en del av gnr. 217/3 Solheim).

Fra cirka 1774 til 1780 var *Hans Madsen* (1745–1802) husmann i Rønnerstua. Han var fra plassen Tomta under Stadum, og giftet seg i 1773 med *Mari Olsdatter Mosengen* (1749–1816). I 1789 var de husmannsfolk under Mo i Steinsfjerdingen (trolig Kastet). Vi kjenner fire av deres barn:¹³¹

* Amund (f. 1773), g. 1798 m. Mette Knutsdatter Leine (f. ca. 1769), i 1801 husmannsfolk i Kastet, og Amund var gevorben soldat. Vi kjenner to

¹³⁰ Opplysninger bl.a. fra Ole Engebretsen Yttri.

¹³¹ Yttri (2005).

av deres barn:¹³² Jente (gravlagt 24. desember 1798, 2 dager gammel) og Hans (f. 1800, g. 1823 m. Eli Hansdatter Hovin f. ca. 1796, i Gomneseie i 1827 og i Frøyshoveie i 1829, minst seks barn:¹³³ Maren f. 1824, Andreas f. 1827, Anne Marie f. 1819, Hans f. og d. 1831, Andreas f. 1832 og Ole f. 1835).

* Mads(1774–1779), d. 5 år gammel.

* Maria (f. 1780), g. 1799 m. Hans Nilsen Frøyhov (f. ca. 1769), i 1801 husmannsfolk under Mo (trolig Kastet), i 1803 i Hunstadeie, i 1805 i Lille Hundstadeie, i 1801 og 1811 i Leine-eie, og i 1815 og 1817 i Espelien under Fjeld, minst åtte barn: Marte Marie (f. 1800), Inger (f. 1803), Inger (f. 1805), Nils (f. 1808), Marte (f. 1811), Anne (f. 1815), Anne (f. 1817) og Hans (f. 1821).

* Mads (f. 1787), bodde med foreldrene i Kastet i 1801.

Rønnerstua synes ikke å ha vært bebodd i 1801.

I 1860 ble Rønnerstua selveierbruk (se Gomnes gnr. 218/17).

TRE ØDEGÅRDEN-PLASSER

I 1865 var det tre plasser under Gomnes som ble kalt Ødegården. Alle var uten jord. To av plassene lå under Nordre Gomnes løpenr. 139b (i dag Gomnes bnr. 17 – Nordli), og én under øvre Nordre Gomnes.

Ødegården 1

På plassen Ødegården under øvre Nordre Gomnes (seinere bnr. 13 og 14) bodde i 1801 husmann med jord *Ellev Helgesen* (46) med hustru *Mari Guttormsdatter* (52) og to barn: Ingeborg (15) og Kari (12) samt én losjerende, Mari Pedersdatter (72, ugift, på legd). Mari Guttormsdatter var fra Åsen (Frøyshov-eie). De giftet seg i 1781, og da deres eldste barn ble født i 1782, bodde de i Onsaker-eie (fra 1785 i Gomnes-eie). Vi kjenner fem av deres barn:¹³⁴

* Helge (f. 1782), i 1801 tjenestedreng på øvre Nordre Gomnes, samme år utlagt som barnefar til Anne Nilsdatter Gomnæs' datter, Ingeborg (f. 1801).¹³⁵

* Guttorm (f. og d. 1785), d. 3 uker gammel.

* Ingeborg (f. 1786), i 1801 hjemme hos foreldrene.

¹³² Før han giftet seg, fikk Amund i 1797 en sønn Anders med Anne Arnesdatter Selte. Denne sønnen, Anders Amunsen, bodde i 1801 hos fosterforeldrene Peder Hansen og Anne Henriksdatter i Sørumsøie. Peder Hansen var fetteren til Hans Madsen, så gutten bodde dermed hos slektninger.

¹³³ Før han giftet seg, fikk Hans i 1821 en datter Maren med Gjertrud Nilsdatter Svendsrud på Tyrstrand. Gjertrud Nilsdatter stilte opp som fadder for hans neste barn i 1824!

¹³⁴ Ellev Helgesen var i 1781 soldat i Nordenfjeldske Regiment. Samme år som han inngikk ekteskap, ble han utlagt som barnefar til Dordi Danielsdatter Fjelds datter, Mari (f. 1781). Dordi Danielsdatter ble seinere gift med enkemann David Corneliussen Lindrup på Bønsnes.

¹³⁵ Da Ingeborg Helgesdatter ble konfirmert i 1816, bodde begge foreldrene i Rud-søie (notert i kirkeboka at hun var «uekte» barn).

* Kari (1789–1819), d. som legdslem i 1819, 30 år gammel, etter langvarig sykdom.

* Guttorm (f. 1792), d. som barn.

I 1865 satt husmann uten jord *Hans Madsen* (61, f. i Norderhov) på plassen med hustru *Anne Iversdatter* (62). De hadde to ugifte innerster (leieboere), som det var tillyst ekteskap for: Hans Nilsen (31, f. på Hadeland, daglønner) og Karen Johannesdatter (23), og deres sønn Nils (1). Karen Johannesdatter var fra Tajet under Nordre Gomnes.

Vi kjenner to av barna til Hans Madsen og Anne Iversdatter:¹³⁶

* Marte Marie (f. 1840).

* Martin (1842–1880), seinere husmann og skredder på Kinnstangen (Skjærdalen), g.m. Anne Mathea Jonasdatter (f. 1845). Martin druknet i Holsfjorden i 1880.

I 1870– og 1880-årene var *Kristoffer Andersen* (f. 1814) husmann under Gomnes, trolig på denne Ødegården-plassen. Han var gift med *Dorthea Olsdatter* (f. 1828) fra Åsbakken i Frøysuåsen, og vi kjenner åtte av deres barn:

* Ole (f. 1849), seinere eier av Gomnes bnr. 6, g. 1871 m. Ingeborg Marie Olsdatter (f. 1844 i Modum), sju barn: Karen Olava, Dora Kristine, Anne Mathilde, Oskar, Andreas, Edvard og Aksel – se gnr. 218/6 Gomnes.

* Anne Marie (f. 1851), i 1865 barnepike i Søndre Gomnes bnr. 3.

* Nils (f. 1854), seinere eier av Ringen under Hårum, g. 1878 m. Elise Johannesdatter (1855–1931), minst åtte barn: Mathilde, Anna, Gunda, Edvard Nikolai, Emma Olava, Margrethe, Oskar Martinus og Einar – se bind 2 s. 366 og s. 397–399.

* Gunhild Marie (f. 1858).

* Gustav (f. 1859).

* Andreas (f. 1862).

* Kristian (f. 1865),¹³⁷ seinere eier av Åsen (Larsplass) i Frøysuåsen og Nordenga under Fjeld, g.m. Karen Andreasdatter Sundvollen (f. 1869), minst fire barn: Karl, Marie, David og Andreas – se bind 3 s. 400.

* Anton (1873–1925), seinere eier av Søndre Gomnes bnr. 7, g. 1903 m. Emma Pauline Hoff, to barn: Olaf og Kristoffer – se Søndre Gomnes bnr. 7.

¹³⁶ Hans Madsen Gomnes ble i 1831 utlagt som barnefar til Ragnhild Gunnarsdatter Ruuds sønn, Ole. Da Ole ble konfirmert i 1846, bodde faren på Gomnes og mora i Rud.

¹³⁷ I 1886 tiltrådte Kristian Kristoffersen Gomnæs (f. 1865) tjeneste på Mo i Steinsfjeringen i ett år, for en lønn på 100 kroner samt et par sko og en del klær (Mobibelen III, s. 165).

Da eldste sønn Ole ble født i 1849, var Kristoffer Andersen og Dorteia Olsdatter innerster (leietakere) i Frøyshov-eie (trolig hos hennes foreldre i Åsbakken). Fra rundt 1850 var de husmannsfolk i plassen Strømstad under Svarstad. Da yngste sønn Anton ble født i 1873, bodde de i Gomneseie (Ødegården).

Denne Ødegården-plassen ble i 1893 solgt som tilleggssjord til Gomnes bnr. 17 (Nordli).

Ødegården 2

Denne plassen tilhørte nedre Nordre Gomnes til 1860, og deretter Gomnes bnr. 17 (Nordli). I 1865 bodde husmann uten jord og gjørtler¹³⁸ *Gulbrand Olsen* (41) her med hustru *Inger Sofie Andersdatter* (26).¹³⁹ De giftet seg i 1862, og vi kjenner to av deres barn: Laura (f. 1866, konfirmert 1881) og Karoline (f. og d. 1880). I 1880 ble Gulbrand Olsen kalt «smed» i kirkeboka. Etter Inger Sofie Andersdatters død ble han gift igjen med Karoline Johnsdatter (f. 1845 i Selje i Nordfjord). De ble i 1894 eiere av Snyta i Frøysuåsen – se bind 3 s. 411.

I 1893 ble plassen utskilt og solgt – se gnr. 218/23 Ødegården.

Ødegården 3

Plassen tilhørte nedre Nordre Gomnes til 1860, og deretter Gomnes bnr. 17 (Nordli). I 1865 bodde «husmann uten jord» *Marte Marie Hansdatter* (66, enke) her med sin sønn Gulbrand Larsen (26, skredder, ugift) og enkas søster, Mari Hansdatter (55, ugift).

Marte Marie Hansdatter (1800–1880) var født i Espelien under Fjeld, og ble i 1821 gift med *Lars Ellingsen* (f. 1794), sønn av Gunnor Iversdatter Fjeldstad og Elling Larsen Frøhaug, som eide Søndre Gomnes løpenr. 135 (seinere bnr. 9) fra 1804 til 1807. Vi kjenner åtte av deres barn:

* Elling (1822–1823), d. 1 år gammel.

* Marie (1824–1880), g.m. Even Andreassen Fjeld, eier av Fjeld løpenr. 121c (seinere gnr. 38/6 Roa, i dag en del av gnr. 217/18 Bråten).

* Elling (1827–1828), d. 1 år gammel.

* Hans (f. 1829), konfirmert 1843.

* Gunnor (f. 1832).

* Elling (1836–1884), skomaker, bosatt i Løvtangen under Kolbjørnrud på

¹³⁸ En gjørtler var en håndverker som arbeidet i messing (laget primært husgeråd, knapper osv.).

¹³⁹ Inger Sofie Andersdatter var født utenfor ekteskap av Kirst Christiansdatter Søholeie (Skrangledalen) og Anders Olsen Løkeneie.

Tyristrand, g.m. Emilie Gulbrandsdatter Løvtangen (f. 1834), i 1865 hadde de to barn: Inger (6) og Gulbrand (2).

* Gulbrand (f. 1840), skredder, seinere husmann i Ødegården og selveier fra 1893, g.m. Johanne Olausdatter, to døtre – se nedenfor.

* Maren (f. 1844), g. 1867 m. Martin Helgesen Hollerud (1836–1873), minst to barn: Marte Marie (1867–1896, ugift, sypike) og Elise (f. 1869, g.m. Jørgen Taraldsen Hollerudbråten f. 1869, i 1900 hadde de tre barn: Marte Marie f. 1896, Tarald f. 1898 og Ella f. 1900).

Marte Marie Hansdatter døde i 1880 som fattiglem. Sønnen *Gulbrand Larsen* (f. 1840) overtok som husmann i Ødegården, rime­ligvis da han i 1866 giftet seg med *Johanne Olausdatter* (f. 1840 i Modum). Vi kjenner to av deres barn: Marte Marie (f. 1868) og Anne Mathea (f. 1871).

Denne Ødegården-plassen ble selveierbruk i 1893, da Gulbrand Larsen kjøpte den for 120 kroner – se gnr. 218/22 Ødegården.

Maurud (Maurerud)

I 1820- og 1830-årene ble Maurud (Maurerud) på Tyristrand, av skyld 7 lispund, eid av Christen Gulbrandsen Dæhli på nedre Nordre Gomnes. Han hadde da en husmann her.

Gomnestangen

På 1700-tallet hadde Gomnes en husmannsplass Gomnestangen (Tangen) på Tyristrand.¹⁴⁰ Den lå sannsynligvis på Fægri, som da ble brukt under Søndre (midtre) Gomnes. Fra rundt 1760 var det husmann *Nils Sørensen* som satt her med hustru *Kari Olsdatter*. I 1762 hadde de to innerster (leietakere) på plassen: Helena Olsdatter og Gunhild Olsdatter. Nils Sørensen (f. ca. 1732) var sønn av Søren Christensen Svensrud og Mari Jørgensdatter. Da han giftet seg med Kari Olsdatter (d. 1789) i 1757, bodde han på Leine. Vi kjenner ni av deres barn:

* Søren (f. 1757), g. 1786 m. Anne Olsdatter Prestegården, vi kjenner fire barn: Kari (f. 1786), Olea (f. 1790), Maria (f. og d. 1793) og Lars (f. 1794). I 1801 var Anne og Nils husmannsfolk under Skjærdalen med tre barn.¹⁴¹

* Olia (f. 1760), g. 1785 m. skredder Amund Torgersen Trillerud (1757–1828) Helgelandseie, i 1801 var de husmannsfolk under Mo i Steinsfjerdingsken med én sønn, Kristian (f. 1785) – se bind 1 s. 636 (Trillerud).

* Mari (f. 1762)

¹⁴⁰ Opplysninger fra Ole Engebretsen Yttri.

¹⁴¹ Søren Nilsen bodde i Hole prestegård da han i 1784 ble utlagt som barnefar til Olea Iversdatters datter, Inger.

* Christen (1764–1798), g. 1794 m. Helle Jakobsdatter Fjulsrud (f. 1770), vi kjenner to barn: Maria (f. 1795) og Marte (1797–1798)

* Maria (1767–1793), trolovet 1793 m. Anders Syversen Kolbjørnrud, én sønn Syver (f. 1793) – det ble ikke noe giftermål, for Maria døde i barselseng.

* Gunhild (f. 1770), i 1801 ugift og bosatt hos faren på en plass under Skjærdalen, g. 1810 m Jakob Nilsen Hott (Grefsrudeie), hans andre ekte-skap (han ble først, i 1801, gift med Gunhilds søster Kirsti).

* Kirsti (1772–1773), d. 16 uker gammel.

* Johannes (1774–1775), d. 1 år gammel.

* Kirsti (f. 1777), i 1801 tjenestejente på Hovin, g. 1801 m. soldat og skredder Jacob Nilsen Hott (1776–1822), seinere husmann i Grefsrudeie, minst tre barn: Kari (f. 1801), Nils (f. 1804) og Maria (f. 1808).¹⁴² Kirsti døde før 1810, da Jacob Nilsen Grefsrudeie giftet seg igjen med hennes eldre søster, Gunhild Nilsdatter Skjærdalseie (f. 1770).

I 1801 var Nils Sørensen (69, enkemann) husmann med jord under Skjærdalen på Tyrstrand, hvor han bodde med sin datter Gunhild (29, ugift) og tilkommende svigersønn, Jakob Nilsen (25), og et «opfostringsbarn», Kari Knutsdatter (8), «uekte» barn av Gunhild Nilsdatter og Knut Olsen Hovi. På plassen bodde i 1801 også Nils Sørensens svigerdatter, Helle Jakobsdatter (30), enke etter Christen Nilsen. Hun levde av håndarbeide, og satt på plassen med én datter Maria (6).

I 1796 solgte Abraham Mikkelsen, eier av Søndre Gomnes bnr. 5, plassen Snaketangen under Fægri til løytnant Peder Hals i Skjærdalen for 150 riksdaler. Snaketangen *kan* ha vært den samme plassen som tidligere ble kalt Gommestangen.

Ukjent plass

Fra rundt 1817 var *Gulbrand Hansen* (f. 1792) bosatt i Gomnesie. Vi vet ikke om han var husmann, men i 1817 var han soldat og ble utlagt som barnefar første gang. I perioden 1817–1838 fikk han seks barn med fem forskjellige kvinner, og vi kan ikke se at han var gift med noen av dem:

* Hans (f. 1817) med Marte Elensdatter Moeie. Hans ble seinere husmann i Gomnesie – se nedenfor.

* Johannes (f. 1820) med Kari Gulbrandsdatter Fjelstadeie.

* Kristian (f. 1824) med Marte Olsdatter Nordre Vegsteineie (25 år, tjenestejente) i Norderhov, hennes 1. og hans 3. leiemål.

¹⁴² Da folketellinga ble registrert 1. februar 1801, bodde Jakob Nilsen hos sin tilkommende svigerfar i Gommestangen, men er feilaktig registrert som sønn i huset. Han giftet seg med Kirsti Nilsdatter 26. februar 1801.

- * Marie (f. 1835) med Lisbeth Hansdatter Gommæs (hennes 2. leiermål)
- * Andreas (f. 1837) med Anne Jørgensdatter Rørvik-eie. Andreas Gulbrandsen (1837–1926) var sagbruksarbeider og bosatte seg i Namsos i Nord-Trøndelag, g. 1864 m. Marta Larsdatter Skaudalseie (1841–1938), fem barn: Ludvig f. 1865, Ingvald f. 1867, Gustav f. 1874, Marie f. 1883 og Oskar f. 1885.
- * Maren (f. 1838) med Lisbeth Hansdatter Gommæs, hennes 3. leiermål.¹⁴³ Maren Gulbrandsdatter Gommæs (f. 1838) ble i 1864 g.m. Gulbrand Hansen Svarstad (Hundstad), og de ble i 1869 foreldre til maleren Anders Castus Svarstad – se Svarstad gnr. 211/5.

Rundt 1850 var sønnen *Hans Gulbrandsen* (1817–1884) husmann på en plass under Gomnes. Han var gift med *Anne Hansdatter* (f. 1819), og vi kjenner seks av deres barn: Martine (f. 1845, g.m. Erik Olsen Faltinrud), Kristian (f. 1847), Karen (f. 1850), Herman (f. 1852), Maren (f. 1861) og Andreas (f. 1864). I 1865 satt Anne Hansdatter og Hans Gulbrandsen som husmannsfolk i Storbråten i Frøysuåsen – se bind 3 s. 386.

Skog

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–1823 ble de tre Gomnes-gårdene tildelt hver sin teig. De lå på forskjellige steder, og nær gårdenes seterløkker:

- * Nordre Gomnes gammelt matrikkelnr. 33:
Teig nord for Toresplassen, fra Nysetra i vest til Tapatjern i øst.
- * Søndre (midtre) Gomnes gammelt matrikkelnr. 11:
Teig fra Kongeveien (sør for Kleivstua) i vest til Mattisplassen i øst.
- * Søndre Gomnes gammelt matrikkelnr. 42:
Teig fra Finneflaksetra i vest til Djupedal (nord for Sørsetra) i øst.

Nordre Gomnes gammelt matrikkelnr. 33

Nordre Gomnes fikk i 1823 tildelt en teig nord for Toresplassen, fra Nysetra i vest til Tapatjern i øst. I 1847 delte de tre eierne skogen mellom seg: Hans Olsen Gommæs (nedre Nordre Gomnes bnr. 16), Ole Halgrimsen Hafnor (øvre Nordre Gomnes bnr. 13) og Hans Andreas Hansen (øvre Nordre Gomnes bnr. 14).

SJU GOMNES-BØNDER BRANT TREKØL I 1770

I 1770-årene leverte sju av brukerne på Gomnes trekøl til Bærumsvirket i Lommedalen. Det viser hvor stor betydning kølabrenninga hadde for økonomien i gårdsdriften. Begge brukerne på Nordre Gomnes – Jørgen Hågensen og Erik Jonsen – leverte køl fra egne miler i 1777, og det samme gjorde disse fem brukerne på Søndre Gomnes: Gunvald Thorsen, Mikkel Pedersen, Ole Rolvsen, Peder Larsen og Nils Pedersen.

¹⁴³ Lisbeth Hansdatter (f. 1800) var datter av Hans Knutsen Gommeseie og Anne Larsdatter på plassen Hagen under Søndre Gomnes. Hennes 1. leiermål var en datter Anne (f. 1826) med Ole Ellingsen Bønsnes. Da Anne Olsdatter ble konfirmert i 1841, bodde faren i Bønsnes og mora i Gomnes-eie.

SKOG PÅ TYRISTRAND

Nordre Gomnes eide skog på Tyrstrand på 1600-tallet. I 1696 vitnet Peder Hafnor i en grensesak på Tyrstrand vedrørende to skogteiger som tilhørte Haga og Nordre Gomnes.

Nordre Gomnes (nordre) gnr. 218/16

Ved skjøte av 15. november 1850 solgte Hans Olsen en del av skogen som tilhørte nedre Nordre Gomnes til baron Harald Wedel Jarlsberg, eier av Bærums Verk, for 400 spesidaler.

I 1862 skilte Anders Olsen Midtskogen ut søndre del av nedre Nordre Gomnes' seterløkke på Nysetra med litt skog (løpenr. 139c av skyld 6 skilling), og solgte den til Nils Gulbrandsen Gommæs på Søndre Gomnes bnr. 5 for 40 spesidaler. I 1865 gikk resten av seterløkka til samme kjøper for 20 spesidaler (løpenr. 139d av skyld 4 skilling). De to parsellene ble siden slått sammen i én teig – gnr. 39/18 av skyld 23 øre. I 1891 overtok nevøen Anton Andersen Gommæs både Søndre Gomnes og seterskogen. Skogen ble i januar 1900 solgt til grosserer Ths. Fearnley for 1.000 kroner, og har siden vært en del av gnr. 238/1 Toresplassen.

Nordre Gomnes (nedre) har i dag 550 dekar produktiv skog og 50 dekar annen utmark mellom Aurtjernveien og Tapatjern på Krokskogen.

Nordre Gomnes (øvre) gnr. 218/13 og 14

I 1899 ble gårdens skog (to teiger) ved Nysetra på Krokskogen (bnr. 25 Nysæterstykket utskilt fra bnr. 13, og bnr. 26 Nysæterstykket utskilt fra bnr. 14) av samlet skyld mark 1,81 solgt til grosserer Ths. Fearnley for 5.000 kroner. Teigene er i dag en del av Toresplassen gnr. 238/1.

Søndre Gomnes gammelt matrikelnr. 42

Denne Søndre Gomnes-gården fikk i 1823 tildelt en teig fra Finneflaksetra i vest til Djupedalen (nord for Sørsetra) i øst.

Søndre Gomnes gnr. 218/1

Gården har i dag 300 dekar produktiv skog øst for Sørsetra på Krokskogen.

Søndre Gomnes gnr. 218/3

I 1910 ble gårdens skogteig på Krokskogen, Gommæsstykket gnr. 39/30 (mellom Sørsetra og Uksemyr), utskilt og solgt til Olaus Færden for 3.000 kroner. Ved testamente opprettet samme år av Olaus Færden og hustru Maren Karine Johannesdatter, tilfalt skogen to av sønnene, assessor Anders Færden og major Johannes Færden. I 1937 ble en løkke på Sørsetra, Gommæsløkka (gnr. 39/45 av skyld 3 øre) utskilt og solgt, og året etter (1938) solgte Sigrid og Anders Færden skogen til Lars Jacob Lundberg, eier av Nordre Gjesval, for 5.500 kroner. I 1959 overdro Lundberg den til to av sine barn: Elsa

(f. 1926) og Martin Lundberg (f. 1921). Etter sistnevntes død i 2000 har Elsa Lundberg vært eneeier.

Søndre Gomnes (Knipen) gnr. 218/4

I 1901 ble en skogteig (Kniperstykket gnr. 39/27) utskilt og solgt til Lars Johannessen Borgen for 900 kroner (skjøte ble første utstedt i 1912). Teigen er på 141 dekar og ligger mellom Kleivstua og Sørsetra. I 1909 kjøpte Peder L. Bjerke fra Hadeland, som var forpakter ved Hole meieri fra 1910 til 1921, både skogen og gården Lilleby (gnr. 26/2) ved Svensrud. I 1917 overtok Gabriel Borgersen Hurum og Martin Hansen (Sundvollen) de to eiendommene (samt gnr. 20/13 Lillebystykket) for 29.000 kroner. De solgte dem to måneder etter til Bernt Grimsrud for 31.000 kroner. I 1940 ble de tre eiendommene solgt til Signe Vik (f. 1903) for 30.000 kroner. Skogen og gården eies siden 2003 av hennes barnebarn, Anders Mikael Vik – se bind 3 s. 251–253.

Søndre (midtre) Gomnes gammelt matrikelnr. 11

Denne Søndre Gomnes-gården fikk i 1823 tildelt en teig fra Kongeveien (sør for Kleivstua) i vest til Mattisplassen i øst.

Søndre Gomnes gnr. 218/5, 9 og 11

I 1908 solgte Adolf A. Fuhre de to skogteigene på Krokskogen som tilhørte Søndre Gomnes gnr. 39/5 (gnr. 39/28 Gommæsstykkerne av skyld mark 3,53) og gnr. 39/11 (gnr. 39/29 Svenskestykkerne av skyld 69 øre) til Harald Solberg på Søndre Sørsum for 10.000 kroner. I 1911 kjøpte Harald Solberg også skogen til Søndre Gomnes gnr. 39/9 (gnr. 39/32 Langsletstykket av skyld 75 øre) for 2.500 kroner. I 1920 overtok Harald Solbergs bror, Alf Solberg, de tre teigene. Alf Solberg hadde i 1908 kjøpt en skogteig fra Vestre By (gnr. 205/8 Bystykket av skyld mark 8,34) og i 1910 en teig fra Oppigarden Bjørke (gnr. 182/9 Veverstykket av skyld mark 2,46), og satt dermed som eier av fem skogteiger øst for Kongeveien. I 1936 måtte Solberg gå til skifteretten, og ingeniør Johannes A. Bye kjøpte skogen for 35.100 kroner. I perioden 1979–1999 var det hans tre døtre Gunda Augusta Jensen, Ingeborg Wand og Anne Marie Woldstad som var eiere. Siden 1999 har skogen tilhørt neste generasjon – Svein Bye Woldstad, Harald Kurt Wand og Anders Ebbe Jensen – se bind 3 s. 232.

1862 skilte eieren av nedre Nordre Gomnes, Anders Olsen Midtskogen, ut søndre del av seterløkka på Nysetra med litt skog og solgte det til Nils Gulbrandsen Gommæs på Søndre Gomnes bnr. 5 for 40 spesidaler. I 1865 gikk resten av seterløkka til samme kjø-

per for 20 spesidaler. De to parsellene ble i 1867 sammenføyd til én eiendom, gnr. 39/18 av skyld 23 øre. Siden 1900 har den tilhørt Fearnley/Astrup på Toresplassen (i dag gnr. 238/1).

Søndre Gomnes gnr. 218/7

Eieren Peder Hansen Dæhli skilte i 1860 ut en mindre skogteig på Krokskogen (løpenr. 134e av skyld 5 skilling) som ble solgt til Anders Olsen Fjeld for 43 spesidaler. Skogen har siden tilhørt gnr. 217/13 Vestigarden Fjeld.

I mars 1865 ble gårdens seterløkke på Øskjevallsetra utskilt og solgt til Johan Eriksen Gommæs for 5 spesidaler. Johan Eriksen Gommæs ble seinere (i 1876) eier av Rognjordet (Tyribakken), og løkka har siden tilhørt Tyribakken.

Søndre (øvre) Gomnes gnr. 218/8

Øvre Gomnes har i dag 75 dekar produktiv skog mellom Øskjevall og Mattisplassen, og 13 dekar seterløkke på Øskjevallsetra.

«... DER HADDE NYSETRA LIGGET»

«En augustdag i straalende vær drog jeg i følge med av mine egne nordover skauen fra Sollihøgda. Et stykke fulgte vi den vei som gaar til Toresplassen, men tok saa av paa den blaamærkede sti som snart førte oss over en aapen plass hvor der utvilsomt engang hadde ligget en seter. En tilfeldig passerende mand som lot lokal-kjendt, fortalte mig da ogsaa, at der hadde Nysetra ligget; ja egentlig var det to setre, sa han, som tilhørte gaardene Gomnes og Vestre Rud i Hole. Men setrene var nedrevet for mindst en 40 aar siden».*

* P. Bukier: Paa Asbjørnsens stier (Oslo 1937), s. 42.

Seter

Gomnes-gårdene har fra gammelt hatt seterrett på tre setre på Krokskogen: Sørsetra, Nysetra og Øskjevallsetra. Seterretten på Øskjevall er sannsynligvis ikke eldre enn fra siste halvdel av 1600-tallet – se nedenfor. På Øvre Steinlaussetra skal også en Gomnes-gård ha hatt seter en gang.

På NYSETRA nordvest for Toresplassen hadde Hans Jakobsen Gommæs (øvre Nordre Gomnes) og Ole Jakobsen Gomnes (nedre Nordre Gomnes) seterrett i 1820-årene. Andre gårder som setret her, var Vestre Rud og Hundstad.

De to Nordre Gomnes-gårdene setret her til cirka 1880, og i dag er det ingen tradisjon på gårdene fra denne tida. Vestre Rud setret på Nysetra til 1905, mens Hundstad var den siste gården som setret her (fram til siste krig). Da Fearnley kjøpte skogen og løkkene, ble husene revet. I dag er det bare halvt gjengrodd veller igjen.

Setrene lå på begge sider av Aurtjernveien, nord for Toresplassen, og én av dem lå øverst i lia mot Toresplassvannet.

Det siste størhuset som sto igjen på Nysetra, skal ha blitt kalt Øgarden (nedlagt rundt 1880), og vitner kanskje om enda eldre bebyggelse her.¹⁴⁴

¹⁴⁴ Hole historielags kalender 1997.

De to gårdene på Nordre Gomnes hadde seterrett på Nysetra, nordvest for Toresplassen. Andre gårder som setret her, var Vestre Rud og Hundstad.

På SØRSETRA hadde Peder Nilsen Gomnæs (Søndre Gomnes bnr. 1 og 3) og Kristoffer Kristoffersen Gomnæs' enke (Søndre Gomnes bnr. 4 – Knipen) seterrett i 1820-årene. Gomnes-gårdene skal ha setret her til rundt 1860. I 1932 ble løkka som tilhørte Søndre Gomnes bnr. 1 utskilt og solgt til Fredrik og Herman Vogt for 1.200 kroner (gnr. 218/41). Siden 1995 har Liv Jorunn (f. 1938) og Kjell Arnold Ingebretsen (f. 1938) i Heggedal vært eiere.

Løkka på Sørsetra som hørte til Knipen (Gomnesløkka gnr. 218/45) har siden sist i 1930-årene tilhørt Helgeland.

På ØSKJEVALLSETRA setret seks bruk på Gomnes i 1820-årene: Abraham Mikkelsen Gomnæs (del av Søndre Gomnes bnr. 5), Ole Rolvsen Gomnæs (del av Søndre Gomnes bnr. 5), Ole Olsen Gomnæs (Søndre Gomnes bnr. 11 og 12), Nils Olsen Gomnæs (del av Søndre Gomnes bnr. 7), Gulbrand Olsen Gomnæs (Søndre Gomnes bnr. 9) og Peder Danielsen Gomnæs (del av Søndre Gomnes bnr. 7).

Ifølge Reidar Holtvedt i boka *Krokskogen* var det Søhol, Dæli og Bønsnes som hadde seterrett på Øskjevall, mens «Stadum og Gomnes fikk bare være der».

På Øskjevall ble det setret til rundt 1955. Fram til 1945 var Anna f. Brua og Sigurd Karlsen fra Steinsfjordingen seterfolk her, og de hadde buskap fra Søhol, Leine og Leinstrand.¹⁴⁵ Fra 1946 overtok Severin Martinsen (i «Embrets-Søhol»), og de siste seterfolkene var Olav Johnsrud og kone fra Bærum, fra 1949. I 1955

SETER PÅ ØST-MODUM

I 1682 vitnet Ole Halvorsen Nes og Leif Sønsterud at Pilterud på Øst-Modum «i gammel tid hadde vært brukt som seter for bøndene fra Bjørndalen, og flere andre Ringeriks-bønder, blant annet også av Gomnes-bøndene fra Hole». Et annet vitne kunne fortelle at det omkring 1640 ikke fantes noen hus i Pilterud, bare en seterbod som Ringeriks-bøndene benyttet når de var over på den siden av fjorden for å setre».* I 1667 eide Bjørn Dæhli en fjerding (5 lispund) i Pilterud. Han var far til Kristoffer Bjørnsen Gomnæs.

* (Modum bygdebok). Stedsnavnet Bjørndalen er ukjent. Pilterud ligger lengst øst på Øst-Modum, og grenser mot Horn i Lier.

¹⁴⁵ Sigurd Karlsens opptegnelser (kopi i Hole bygdearkiv).

PÅ ØSKJEVALL FRA 1600-TALLET

Jens Thygesen på Søhol tinglyste i 1692 at han «godvil- lig» hadde bevilget Ole Bjørnsen Stadum lov til å lig- ge med sin buskap på Øskje- vallsetra, som tilhørte Bøns- nes, Dæli og Søhol. Ole Bjørnsen vitnet på bygde- tinget at han ingen annen rettighet hadde til setra enn det «forlov» han hadde fått av Thygesen. På samme ting bekreftet Kristoffer Bjørnsen Gomnæs (Ole Stadums bror) at han «ingen Ret videre at have i Eschevold Sæther til sin paaboende Gaard Gom- nes» enn det som Søhols landherre Jakob Luth hadde bevilget ham.*

* Oslomarka (1952), s. 165, og Tingbok for Ringerike 1692.

var det slutt på setringa på Øskjevallsetra (se omtale av seterdrift på Øskjevallsetra i Søhol-kapitlet).

På ØVRE STEINLAUSSETRA skal en Gomnes-gård ha setret (sam- men med Hafnor), men kildene forteller ikke hvilken gård. Setra ble solgt i 1930-årene, og de gamle seterhusene revet ned.¹⁴⁶

Andre bruk under Gomnes

Hagastua gnr. 218/21 Hagastuveien 26

I 1893 ble den tidligere husmannsplassen Hagastua utskilt fra Søn- dre Gomnes bnr. 1 og solgt til Peder Kristensen Dæhli. Eierne av bnr. 1 forbeholdt seg rett til fri vei ned til fjorden, og kjøperen av Hagastua fikk rett til gang- og kjørevei «opp til den vei som fører fra Rud til Gomnæs».

PEDER KRISTENSEN DÆHLI (1829–1904) giftet seg i 1855 med JØRGINE ANDERSDATTER HUNDSTAD (f. 1829). Fra 1862 til 1891 var de eiere av Nedre Dæli (Tuløkka). Deres eneste barn, sønnen Anders (f. 1855), flyttet til Kristiania (se bind 3, s. 309–311). I 1900 satt Jørgine (71) og Peder (71) alene i Hagastua. Ved siden av det lille jordbruket, livnærte han seg som skomaker.

Etter Peder Dæhlis død i 1904 solgte enka og sønnen – ved skjø- te tinglyst 16. juni 1907 – Hagastua til Bernt Nilsen for 1.400 kro- ner. Den nye eieren lånte 700 kroner i Arbeiderbruk- og boligban- ken for å finansiere kjøpet.

BERNT NILSEN (1863–1941) var sønn av de tidligere husmanns- folkene i Hagastua, Karen Oline Olsdatter og Nils Jensen. Han var skomaker, og hadde verkstedet sitt på loftet i den gamle stuebyg- ningen. Han var gift med OLAVA MAGNUSSEN (1870–1953) fra Fredrikstad (Leine-eie) på Røyse. De hadde to barn:

* Birger (1900–1977), bosatt i Drammen, g.m. Olga Margrethe Berg (1902–1968) fra Oslo, én sønn Egil (1927–1936) – se gnr. 216/22 Holtet (Gomnesveien 75).

* Olaf (f. 1902), offiser, bosatt i Nittedal, gift og to døtre: Brit og Unni.

I 1916 kjøpte Bernt Nilsen en tilleggsparcell – Haga gnr. 39/33 av skyld 26 øre – fra Søndre Gomnes bnr. 3 for 880 kroner.

¹⁴⁶ Hole historielags kalender 1997. At Gomnes har hatt seter på Øvre Steinlausa, skal være hentet fra Harald Kolstad: «Vestmarkvandringen» (småtrykk fra idretts- laget Jutul, 1982), s. 10.

Ved skjøte av 4. juli 1938 solgte Olava og Bernt Nilsen Hagastua til Johan M. Løken for 6.000 kroner, og kjøpte boligtomt ved Vestre Rud – se gnr. 216/22 Gommnesveien 75.

JOHAN MADSEN LØKEN (1903–1983) var fra Bjørketangen i Hole, og ble i 1929 gift med ANNA MARIE RØED (1904–2004) fra Vestby i Akershus. De fikk sju barn, og har i tillegg en fosterdatter, Hanna Mary (deres niese):¹⁴⁷

* Johannes (f. 1931), eier av Hagastua fra 1985, g.m. Esther Sofie Fjeldstad, to barn: Ingeborg og Mads – se nedenfor.

* Egil Anders (f. 1932), bosatt i Finspong, Sverige, g.m. Gerd Møllerfors. Fra tidligere ekteskap med Haldis Solheim har han fire barn: Linnea, Billy, Astrid og Barbro.

* Svein Gustav (f. 1934), bosatt i Drammen, g.m. med Mildrid Høyhilder fra Sørreisa.

Hagastua i 1950-årene.

Foto: Nor Flyselskap A/S, Hønefoss

¹⁴⁷ Hanna Mary er datter av Anton Madsen Løken og hustru Hanna Marie f. Jakobsen på Bjørketangen. Hennes mor døde bare fire dager etter fødselen, og Marry vokste opp hos farbroren Johan Løken og hans familie i Hagastua.

* Else Marie (f. 1938), bosatt i Oslo. Fra tidligere ekteskap med Torbjørn Neste har hun tre barn: Jan, Irene og Åge.

* Hanna Mary (f. 1938), bosatt i Åsa, g.m. Anders Andersen, fire barn: Øyvind, Ivar, Grethe og Liv.

* Esther Linnea (f. 1940), bosatt på Røyse (bosatt i Sverige 1956–2004), fra tidligere ekteskap har hun tre barn: Anne Charlotte, Eva Marie Iwonne og Piotr Roland.

* Håkon (f. 1942), bosatt i Hønefoss, g.m. Synnøve Aspelund.

* Inger (f. 1944), bosatt i Fetsund, fra tidligere ekteskap med Einar Gløtta har hun tre barn: Svein Inge, Bente og Kjersti.

I 1948 hadde Hagastua 18 dekar dyrket jord (silurjord) og 5 dekar annet jordbruksareal, 2 kyr, 1 ungdyr, 2 griser og 10 høner.

Etter Johan M. Løkens død i 1983 fikk Anna Marie Løken uskiftebevilgning, og satt som eier til 1985, da hun solgte eiendommen til sønnen Johannes for 60.000 kroner og boret i sin levetid. JOHANNES LØKEN (f. 1931) er bosatt på Frøyshov, og gift med ESTHER SOFIE FJELDSTAD (f. 1930). De har to barn:

* Ingeborg (f. 1956), bosatt i Frøysuåsen, én datter Marianne (f. 1985).

* Mads (f. 1960), bosatt i Hagastua og eier siden 2003, samboer med Tove Kristin Selte, én datter Linn Merete. Mads har fra tidligere én sønn Bjørn Erling – se nedenfor.

I 1985 ble det tinglyst avtale om felles vanningsanlegg med eier av Søndre Gomnes gnr. 218/3 og 7.

Anna Maria Løken døde i 2004, 100 år gammel.

I desember 2003 overtok MADS JOHAN LØKEN (f. 1960) som eier av Hagastua. Han ble i 2003 også eier av Frøyshov gnr. 221/6 og 22 (se bind 3, s. 375–376). Mads Johan Løken er utdannet bilmekaniker, og har siden 1998 drevet eget verksted (Hole Bilverk-

Det gamle våningshuset i Hagastua i 1994. Det ble bygd på 1700-tallet. I 2005 ble det tatt ned og flyttet til Valdres.

Anna Marie og Johan Madsen Løken i Hagastua med sine åtte barn. Bak fra venstre: Egil Andreas (f. 1932), Svein Gustav (f. 1934), Johannes (f. 1931), Esther Linnea (f. 1940) og Håkon (f. 1942). Foran fra venstre: Else Marie (f. 1938), Anna Marie Løken f. Røed (1904–2004), Johan Madsen Løken (1903–1983), Inger (f. 1944) og Hanna Mary (f. 1938).

sted) på Frøyshov. Han er samboer med TOVE KRISTIN SELTE (f. 1963) fra Jomfruland i Steinsåsen, som er avdelingsleder ved Maxbo i Hønefoss. De har én datter Linn Merete (f. 1988). Fra tidligere ekteskap med Ann Elisabeth Nilsen (f. 1961) fra Hønefoss har Mads én sønn, Bjørn Erling (f. 1979, samboer med Elisabeth Olsen fra Hønefoss).

Hagastua har i dag 14 dekar dyrket jord, 8 dekar annet jordbruksareal og vanningsanlegg.

Av bygninger er det et våningshus (bygd 1986), garasje (1988) og stabbur (fra 1800-tallet).

Det gamle våningshuset fra 1700-tallet ble tatt ned og flyttet til Valdres i 2005. En gammel låve med fjøs ble revet i 1988, for å gi plass til garasje.

Ødegården gnr. 218/22 Gomnesveien 157

I 1893 ble en av Ødegården-plassene under Gomnes bnr. 17 (i dag Nordli) utskilt og solgt¹⁴⁸ til den tidligere husmannen, GULBRAND LARSEN (f. 1840) for 120 kroner. Han giftet seg i 1866 med JOHANNE OLAUSDATTER (f. 1840 i Modum). Vi kjenner to av deres døtre:

* Marte Marie (f. 1868), ugift, bosatt i Ødegården.

* Anne Mathea (f. 1871), g. 1893 m. møller (seinere sliperarbeider) Gulbrand Larsen (f. 1864 i Norderhov), i 1900 bodde de i Stangs gate 9 i

¹⁴⁸ Parsellen grenset i nord mot Kristian Olsen Kjærnet (Knipen), i øst mot Engbret Jensen Gonnæs (Gomnesødegården), og i sør og vest mot hovedbølet.

Hønefoss med to barn: Thorleif (f. 1896) og Hjørdis (f. 1898). Vi kjenner ytterligere to av deres barn: Sigrid og Ragnhild.

I 1900 satt Johanne og Gulbrand (skreddermester) alene på bruket, og i folketellinga ble det opplyst at eldste datter Marte Marie (32) var tjenestejente av yrke og midlertidig bosatt på Helgerud i Nord-erhov.

I 1913 overtok de to døtrene eiendommen, med en halvpart på hver. MARTE MARIE GULBRANDSEN GOMNÆS (f. 1868) var ugift og bodde på bruket. Etter hennes død var det i 1960 hjemmels-
overgang til de fire barna til søsteren Anne Mathea og hennes mann Gudbrand Larsen. De fire hadde tidligere overtatt moras halvdel av eiendommen. Fra 1976 var THORLEIF LARSEN (f. 1896) eeneier. Han var bosatt i Hønefoss, og husene (tømmerstua og en liten låve) stod ubebodd i mange år. Sist i 1970-årene brant låven ned, trolig etter barns uforsiktighet med varme.

I 1980 ble eiendommen solgt til Thor Andersen, som rev det gamle huset og bygde ny enebolig.

THOR ANDERSEN (f. 1952) fra Hønefoss er økonomisjef i Helge R. Olsen & Sønn AS på Hensmoen (transport- og spedisjonsfirma). Han var økonomisjef i Hole kommune i årene 1999–2005. Han er gift med ANLAUG SØNSTEBØ (f. 1955) fra Skien, som er hjelpepleier ved Ringerike sykehus psykiatrisk døgnavdeling på Røyse. De fikk tre barn: Terje (1979–1999), Hege (f. 1983, samboer med Eirik von Streng Hæhre fra Jevnaker) og Espen (f. 1985).

Ødegården er i dag på cirka 3 dekar. Av bygninger er en enebolig (bygd 1981–82), garasje (1984) og stabbur (1986).

Ødegården (Solstad) gnr. 218/23 Gomnesveien 164

I 1893 ble en av de tidligere Ødegården-plassene under Gomnes bnr. 17 (i dag Nordli) utskilt og solgt til JENS EVENSEN SVARSTAD (f. 1818),¹⁴⁹ tidligere eier av Svarstadenga på Røyse. I 1900 satt han i Ødegården som enkemann og rentenist. Hans avdøde kone var MARTE TORSDATTER (f. 1822 i Norderhov), og de hadde 10 barn – se Svarstadenga gnr. 211/6.

Ved skjøte av 22. april 1907 solgte Jens Evensen Svarstad eiendommen til Karl Johan Kristiansen Ruud for 800 kroner.

¹⁴⁹ Parsellen grenset i nord mot Dorthea Gommæs (Søndre Gomnes bnr. 1) og Kristian Olsen Kjærnet (Knipen), i øst mot Gulbrand Larsen Gommæs (Ødegården bnr. 22), og i sør og vest mot hovedbølet.

Solstad (Ødegården) cirka 1960. Bygdeveien går gjennom gårdstunet.

KARL JOHAN KRISTIANSEN RUUD (1879–1962) var sønn av Kristian Andreassen Rørvik-eie (Koperud), som i 1870-årene var tjenestedreng på Gomnes, og Karen Kristine Johannesdatter Svarstad-eie.¹⁵⁰ Han ble bortsatt til fosterforeldre som 3-åring, og 12 år gammel kom han til Ole Jensen Ruud på Vestre Rud. Karl Johan Kristiansen Ruud var gift to ganger, først i 1904 med LOVISE MAGNUSSEN (f. 1873) fra Fredrikstad på Røyse. De fikk to barn:

* Edith (1911–1959), bosatt i Hønefoss, g.m. rutebileier Josef Hansen (1903–1996) fra Røyse, én datter Jorunn Elinor (f. 1932), g.m. Gunnleiv Harald Aardal (1932–1999) fra Luster i Sogn (siden skilt), én datter Kristin (f. 1958), som er bosatt i Oslo og gift med Svein Rustad (f. 1958) fra Moss. Kristin Aardal har to barn fra tidligere: Paal (f. 1981) og Anja Maria (f. 1994).

* Edin (1915–1989), bosatt i Rudshaugen på Røyse, g.m. Marie Kittelsen (1919–1994) fra Brekkebygda, to barn: Egil og Gerda – se gnr. 216/39 Rudshaugen 26.

Lovise Ruud fikk en psykisk lidelse og flyttet etter en tid fra bygda. Ekteskapet ble oppløst i januar 1924, og Karl giftet seg på nytt 20. juni 1924 med MARGIT EDVARSDEN GOMNES (1902–1970), datter av Karen Bernhardsdatter og Edvard Engebretsen Gomnes i Gornesødegården gnr. 39/15. De fikk fem barn:

¹⁵⁰ Kristian Andreassen Rørvik-eie ble seinere gift med Grethe Hansdatter, og satt i 1920-årene som slakter på Gisti under Borgen – se bind 1 s. 379.

KAPTEIN PÅ «GREV WEDEL»

Karl Johan Kristiansen Ruud begynte 19 år gammel som fløtningsarbeider på Tyrifjorden. I 1902 ble han dekksgutt og fra 1920 kaptein på «Grev Wedel», som slepte tømmer fra Storlevas munning til Vassbunden ved Vikersund. Han var kjent som «Skipper'n» og var skipsfører på «Grev Wedel» til båten ble tatt ut av tjeneste i 1952.

Karl Kristiansen Ruud (1879–1962) og hustru Margit Edvardsen f. Gommess (1902–1970). Bildet er tatt cirka 1960.

* Ruth (f. 1923), g.m. Bjarne Tangen på Tyristrand, tre barn: Bjørg (g.m. Otto Brannan, to barn: Odd og Liv), Marry (g.m. Robert Fossum, fra tidligere samboerskap har hun én sønn Steffen), og Erik (g.m. Bodil Hammersborg fra Toten, tre barn: Mari Kristin, Anne Beate og Linn Iren).

* Henry (f. 1929), ugift, tømmerfløter, fra 1970 eier av Ødegården (Solstad).

* Mads (f. 1934), bosatt på Røyse (gnr. 218/104 Rudheim), g.m. Hjørdis Ellen Tangen (f. 1937) fra Tyristrand, fire barn: Roy Willy (f. 1959, g.1 m. Eva Johansen fra Hønefoss, siden skilt, ingen barn, g. 2 m. Anne Pettersen fra Elverum, siden skilt, to barn: Alexander f. 1989 og Christer f. 1991), Wenche (f. 1961, g.m. Jan Erik Linnestad, siden skilt, to barn: Eirik f. 1983 og Tonje f. 1987), Arild (f. 1969, samboer med Anita Remme) og Tormod (f. 1971).

* Catho Johan (f. 1939), bosatt på Lillehammer, g.m. Ragnhild Kristine Mo (f. 1941) fra Borgund i Lærdal, to barn: Vidar (f. 1962, g.m. Mona Nyhus, to barn: Kenneth f. 1985 og Anette f. 1986) og Bente (f. 1963, g.m. Stein Askjellrud, siden skilt, to barn: Ida f. 1984 og Silje f. 1992).

* Kari (f. 1943), bosatt i Hønefoss, g.m. Per Kokkim (f. 1938) fra Varteig i Østfold, to barn: Anders (f. 1964, g.m. Cecilie Kongstein fra Tønsberg, fire barn: Jesper f. 1992, Herman f. 1994, Thale f. 1997 og Ylva f. 2001, adoptivdatter), og Kjell (f. 1972).

I 1908 kjøpte Karl Johan Kristiansen Ruud et jordstykke på cirka 1 mål på «oversiden» av gårdsveien av Jens Kristiansen Gommæs, eier av gnr. 39/17, for 100 kroner, og i 1916 kjøpte han ytterligere en tilleggsparsell, Solstad (bnr. 34), av Hans Sporsheim på Søndre Gommæs bnr. 3 for 660 kroner.

Etter utskiftinga 1909–13 fikk Karl Johan Kristiansen Ruud statstilskudd på 65 kroner for å flytte et uthus.

I 1956 overtok Margit Kristiansen Ruud som eier. Etter hennes

Solstad (Ødegården) cirka 1960, sett fra vest.

De fem barna til Margit og Karl Kristiansen Ruud, fra venstre Mads (f. 1934), Henry (f. 1929), Kari (f. 1943), Catho Johan (f. 1939) og Ruth (f. 1923). Bildet er tatt i 1987.

død i 1970 ble Ødegården (Solstad) overdratt til sønnen Henry for 35.000 kroner.

HENRY KRISTIANSEN RUUD (f. 1929) er ugift, og fulgte i farens fotspor som yrkesaktiv. Han var med i tømmerfløtinga på Tyrifjorden, bl.a. som mannskap på slepebåtene «Grev Wedel», «Greven» og «Krepesen», til virksomheten tok slutt i 1960. Da begynte han på Franzefoss Brug i Bærum, hvor han arbeidet i nærmere 40 år.

I 1959 ble det utskilt og solgt en boligtomt, Rudheim bnr. 104, som ble overdratt til sønnen Mads Ruud.

I mai 2005 ble Ødegården (Solstad) solgt til Pia Charlotte og Eivind Reierson.

Pia Charlotte Reierson f. Sandbeck (f. 1968) fra Skien er dansk statsborger, og arbeider som daglig leder i ADRA Norge (utviklings- og katastrofehjelp/bistand). Hun er gift med Eivind Reierson (f. 1963) fra Mandal, som er grafisk formgiver. De har to barn: Frida (f. 1994) og Filip (f. 1998).

Eneste bygning på eiendommen i dag er det gamle våningshuset fra sist på 1800-tallet. Første etasje er i tømmer, og er seinere blitt påbygd én etasje (bindingsverk).

Solli gnr. 218/38 Gomnesveien 300

I 1922 ble det fra Søndre Gomnes bnr. 11 utskilt en parsell Solli (bnr. 38 av skyld 28 øre), som ved skjøte av 14. juni 1923 ble solgt av Bjørn Gulbransen til Karl Johan Johansen for 2.050 kroner. Sistnevnte lånte 4.500 kroner i Småbruk- og boligbanken mot pant i eiendommen.

KARL JOHAN JOHANSEN SOLLI (1887–1951) fra Steinsfjordingen var gift med SOFIE ONSAKERBRÅTEN (1887–1973), og de fikk åtte barn:

- * Alfhild (f. 1917), ugift, bosatt i Hønefoss.
- * Sverre (f. 1918), eier av Solli fra 1956, g.m. Gerd Berntsen fra Oslo – se nedenfor.
- * Thorleif (1920–1982), bosatt i Hønefoss, seinere på nabobruket Teigen, g.m. Helga Askim (1912–1993) fra Ringåsen, én datter Anne Lise (f. 1945), som er gift med Jonny Gomsrud (f. 1949) fra Ådal. Fra tidligere ekteskap med Arne Reidar Larsen fra Hønefoss har hun to barn: Tor Arne (f. 1964) og Anita (f. 1970) – se bind 2 s. 398–399 og bind 3 s. 315.
- * Arne (f. 1922), bosatt i Eidsfoss, g.m. Bertha, to barn: Svein og Tove.
- * Kåre (1923–1990), bosatt i Steinåsen, g.m. Marry Hansen fra Åsa, én datter Torunn (f. 1957).
- * Alf, d. som barn.
- * Alf (f. 1927), bosatt i Hafnorshagen, siden i Hønefoss, g.m. Unni Svingerud (1933–1972) fra Røyse, to barn: Jorunn (f. 1957) og Mona (f. 1963).
- * Åge (1928–1999), bosatt ved Svingerud på Røyse, g.m. Liv Berntsen (f. 1930) fra Haug, to barn: Marit (f. 1952, g.m. Bjørn Johansen fra Tyristrand, to barn: Siv og Arild) og Jan (f. 1956) – se bind 3 s. 111–112.

I 1956 ble bruket overtatt av eldste sønn, SVERRE SOLLI (f. 1918). Han ble i 1963 gift med GERD BERNTSEN (f. 1923) fra Oslo (ingen barn).¹⁵¹ I 1965 kjøpte Sverre Solli 1,6 dekar fra nabobruket Tyribakken for 4.000 kroner, som ble lagt til Solli.

I august 1994 overtok Gunni Marie og Frode Banggren som eiere.

FRODE BANGGREN (f. 1965) fra Hønefoss er selvstendig næringsdrivende, og driver med kjøp og salg av brukte biler. GUNNI MARIE KOZAK BANGGREN (f. 1968) er født og oppvokst i Trondheim (hennes familie flyttet til Hole da hun var 16 år). Hun har vært adjunkt ved Hole ungdomsskole, og er i dag barne- og ungdomsleder i Sentrumkirken i Hønefoss. De har to barn: Kristine Madeleine (f. 1994) og Johannes (f. 1998). Familien er i tillegg fosterhjem for ungdom.

Solli har i dag 10 dekar dyrket jord og 2 dekar annet jordbruksareal. Av bygninger på bruket er et våningshus (bygd 1923, påbygd 1959 og 1999), stabbur (ca. 1948) og redskapshus (bygd 1978, påbygd 2003).

¹⁵¹ Gerd Berntsen vokste opp hos Olga og Martin Nordli i Åsbygda, som var seterfolk på Retthella i en årrekke.

Granholt i 1961. Til høyre boligeiendommen Bakketun. Den gamle stua i Granholt ble revet i 1987–88.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

Granholt gnr. 218/36 Moloveien 24

I 1920 ble en parsell Granholt (av skyld 12 øre) utskilt fra Søndre Gomnes bnr. 7 og solgt til Andreas O. Lehne for 6.500 kroner. Den nye eieren lånte 4.500 kroner i Småbruk- og boligbanken, og hovedbølet fikk tinglyst vannrett til en olle på parsellen.

Andreas Olsen Lehne (1868–1962) var fra Nedre Leine (Hukebakk)¹⁵² på Røyse, og arbeidet som tømmerhogger før han ble ansatt som fyrbøter på «Grev Wedel». Her arbeidet han til han var 75 år.¹⁵³ Han var gift med Karoline Kristine Haugen (1885–1966), som var født på Bråk i Norderhov. De fikk fem døtre:¹⁵⁴

* Anna Karine (1906–1980), eier av Granholt fra 1969 til 1974, g.m. Thorleif Løbben fra Sollihøgda, tre barn: Olaf, Aslaug og Thordis – se nedenfor.

* Olga (1908–1999), bosatt i Kirkenær på Røyse, g.m. Einar Eriksen (1910–1990), to barn: Leif Martin (f. 1946) og Bjørnar (f. 1950) – se bind 3 s. 519–521.

* Hjørdis (1912–1987), bosatt på Røyse, g.m. Trygve Thorsrud (1909–1981) fra Åsa, ingen barn. Før hun giftet seg, fikk Hjørdis en datter Åse (f. 1938) med Ole Martin Jakob Leine (1916–1969). Åse er gift med Rolf Helgesen (f. 1934) fra Hønefoss, og de har én sønn Morten (f. 1960) – se gnr. 218/71 Bakketun – Moloveien 28.

* Tora (f. 1918), bosatt på Hadeland, g.m. Olav Lier (1921–1978), to barn: Arne Roar (f. 1950, bosatt på Grindvoll, g.m. Elin Helliksrud f. 1955, to barn: Mari f. 1979 og Ola f. 1982), og Ragnhild Karin (f. 1955, bosatt på Grindvoll, g.m. Jan Arne Western f. 1950, tre barn: John Olav f. 1980,

¹⁵² Faren Ole Thoresen Lehne overtok Nedre Leine (Hukebakk) fra sin svigerfar i 1884.

¹⁵³ Hans bror Nils var også fyrbøter på «Grev Wedel».

¹⁵⁴ Opplysninger fra Terje Lehne.

Thor Marius f. 1983 og Arne Thomas f. 1987).

* Ingeborg (f. 1920), bosatt i Siljan i Telemark, g.m. Gunnar John Trondseth (1928–1995) fra Trøndelag, en datter Berit (f. 1956), g.m. Jan Helge Meli (f. 1950).

I 1953 ble en boligtomt Bakketun (bnr. 71 – Moloveien 28) utskilt og overdratt til svigersønnen Trygve Thorsrud for 500 kroner.

I 1969 var det hjemmelovergang til de fem døtrene. Tre av dem fikk utskilt hver sin tomt,¹⁵⁵ og resten av eiendommen ble så overdratt til datteren Anna Karine Løbben (1906–1980). Hun var bosatt på Sollihøgda med sin mann Thorleif Løbben (1904–1970). De fikk tre barn:

* Olaf (f. 1928), eier av Granholt fra 1974 til 2000, g.m. Anne Grorud, to sønner – se nedenfor.

* Aslaug (1930–1946), d. av tuberkulose 16 år gammel.

* Thordis (f. 1932), bosatt på Sollihøgda, g.m. Kåre Martin Settevik (f. 1929) fra Vik i Sogn, sju barn: Anne Karin (f. 1953), Tom Gustav (f. 1955), Frank Arne (f. 1959), Kai Roat (f. 1967), Inger Marit (f. 1970), Jan Gunnar (f. 1971) og Harald Georg (f. 1974).

I 1974 overtok sønnen, Olaf Løbben (f. 1928) som eier. Han er bosatt på Sollihøgda og gift med Anne Grorud (f. 1931) fra Bærum. De har to sønner:

* Øivind (f. 1955), bosatt på Jaren på Hadeland, g.m. Anne Lill Johansen (f. 1959) fra Skui i Bærum, to barn: Marit (f. 1982) og Anders (f. 1984).

* Erik (f. 1958), bosatt i Trysil, eier av Granholt fra 2000, g.m. Gudrun Eide, to døtre – se nedenfor.

Siden høsten 2000 har Erik Løbben (f. 1958) vært eier.¹⁵⁶ Han vokste opp på Sollihøgda og er i dag bosatt i Trysil, hvor han er lærer ved Trysil ungdomsskole og bussjåfør ved Nordtrafikk. Han er gift med Gudrun Eide (f. 1951) fra Elverum, som er lærer ved Sønsthagen skole i Trysil. De har to barn: Live (f. 1986) og Ane (f. 1991). Fra tidligere ekteskap har Gudrun en datter, Sille (f. 1973, sambor med Rune Erlandsen fra Jessheim, en datter Mille f. 2006) og Atle (f. 1977).

Granholt brukes i dag som fritidseiendom. I 1987–88 ble den gamle stua revet, og ny hytte/hus oppført på samme tomt i 1988 (påbygd 2002–03). Den gamle stua var trolig fra 1700-tallet, og ble flyttet hit fra Vestre Rud i 1920. Øvrige bygninger er en leikestue.

¹⁵⁵ Ingeborg Trondseth (bnr. 125 Heimbo), Olga Eriksen (bnr. 126 Bjerkebo), Hjerdis Thorsrud (bnr. 127 Bakketun II) og Tora Lier (bnr. 128 Moloveien 28).

¹⁵⁶ Han overtok samtidig bnr. 126 Bjerkebo, som faren hadde overtatt i 1991.

Orehagen gnr. 218/40 og 218/172 Gornnesveien 192

I 1924 ble en parsell Orehagen utskilt fra Gornnesbråten og solgt til Olaf Antonsen Gornnæs for 500 kroner. På parsellen bygde hans foreldre et lite hus, hvor mora drev landhandleri fra 1924 (seinere utskilt – se gnr. 218/166 Solbakken).

Olaf Antonsen Gornnæs (1906–1967) var sønn av Emma Pauline og Anton Kristoffersen Gornnæs, som eide Søndre Gornnes bnr. 7 fra 1915. Olaf bygde hus i Orehagen 10 år seinere, i 1934, og giftet seg i 1936 med Esther Synnøve Jakobsen (1907–1994) fra Hønefoss.¹⁵⁷ De fikk to barn:

* Astrid Synnøve (Vesla) (f. 1939), g.m. Nils Fjeldstad (f. 1934) på Øvre Fjeldstad, tre barn: Marit Synnøve (f. 1967), Inger Kristine (f. 1971) og Ola (f. 1978) – se bind 3 s. 166 ff.

* Per Christian (f. 1946), eier av Orehagen fra 1974, g.m. Anja Kaarina Rytkölä fra Finland, to sønner: Jan Olaf og Lars Christian – se nedenfor.

Olaf Gornnæs var byggmester, og arbeidet også en periode som lensmannsbetjent. Han gikk seinere underoffiserskolen. Etter aktiv innsats i Hjemmestyrkene under krigen – først som gruppefører og seinere troppssjef – fortsatte han en militær løpebane etter 1945. Han tjenestegjorde ved Forsvarets bygningstjeneste på Akershus og ble i 1955 vollmester med ansvar for bygningsmassen på Hvalsmoen, Helgelandsmoen, Eggemoen og HV-leiren på Tisleia og Torpomoen.

Etter å ha kjøpt tilleggsjord fra Gornnesbråten i 1936, plantet Esther og Olaf Gornnæs frukttrær i Orehagen. Her produserte de epler og bær.

Olaf Gornnæs var medlem av kommunestyret i Ringerike storkommune fra 1964 til sin død i 1967. Han var også svært aktiv som tillitsmann i skisporten, og konstruerte bl.a. flere hoppbakker. I 1968 fikk Esther Synnøve Gornnæs uskiftebevilling, og satt som eier av Orehagen inntil hun i 1974 overdro bruket til sønnen Per Christian for 50.000 kroner og borett i sin levetid.

Per Christian Gornnæs (f. 1946) bygde på huset i Orehagen til generasjonsbolig i 1979–80. Han er gift med Anja Kaarina Rytkölä (f. 1943) fra Sibbo i Finland, og de har to sønner:

Esther Synnøve f. Jakobsen (1907–1994) og Olaf Antonsen Gornnæs (1906–1967) med sine to barn: Astrid Synnøve (Vesla) (f. 1939) og Per Christian (f. 1946).

¹⁵⁷ Esthers foreldre kom til Hønefoss fra Danmark i 1910–11.

* Jan Olaf (f. 1970), bosatt i Løkenåsen i Hole, samboer med Gry Halvorsen (f. 1975) fra Hamar, tre barn: Alexander (f. 1997), Katarina (f. 1999) og Christian (f. 2000).

* Lars Christian (f. 1974), bosatt i Oslo, samboer med Helena Volen (f. 1974) fra Hønefoss.

Anja Gommæs er utdannet sykepleier, og arbeidet ved Ringerike sykehus i 34 år (fra 1971 til 2005), de siste 10 årene som avdelingsleder ved intensivavdelingen. Per Christian Gommæs er utdannet sivilingeniør, og var fra 1985 adm. dir. i Ing. A.B. Berdal i Bærum (fra 1989 Berdal-Strømme AS, fra 1998 Norconsult AS). Siden 2001 har han arbeidet i Powel ASA, et dataselskap utskilt fra SINTEF Energiforskning i 1997.

I 1976 ble den tidligere landhandlerbygningen Solbakken utskilt og overdratt til Dagmar Gommæs – se gnr. 218/166 Solbakken (Gomnesveien 190).

Det gamle våningshuset i Orehagen fra 1934 ble ombygd og påbygd 1979–1980. Øvrige bygninger er garasje (1981), og et gammelt uthus som er ombygd til vedskjul og redskapsbod.

Gomnestorget gnr. 218/111 – Nordre Gomnesvei 50

Gomnestorget er opprinnelig en fritidseiendom (bolig fra 1985), utskilt fra Nordre Gomnes (nedre) i 1963 og solgt til Paul Paulsen (f. 1919), en søstersønn av Ingeborg Gommæs f. Løbben som var gift med gårdens eier Anders Jørgensen Gommæs. I 1981 ble eiendommen overtatt av enearving Kari-Mona Rymoen, som ved skjøtte av 3. september 1985 solgte den til Bjarne Gunnar Røste for 100.000 kroner.

Bjarne Gunnar Røste (1911-2001) var fra Kjaglienga i Bærum, og ble gift med Lilly Larsen (f. 1918) fra Sollihøgda (datter av Olga Løbben og Bernhard Larsen).¹⁵⁸ De bosatte seg på Sollihøgda, og fikk seks barn:

* Terje (f. 1943), bosatt på Fetsund, g.m. Solveig Schaug (f. 1947), to barn: Ronny (f. 1966, g.m. Gry Johansen, to barn: Hedda f. 2001 og Gustav f. 2006) og Lena (f. 1968, g.m. Jon Løken, tre barn: Marius f. 1988, Kristine f. 1990 og Amalie Sofie f. 1999).

* Vidar (f. 1946), bosatt ved Utvika, g.m. Grethe Kristoffersen (f. 1950) fra Hvalsmoen, to barn: Marita (f. 1970, bosatt på Pjåkerud på Tyristrand, g.m. André Johan Stensrud f. 1968 fra Tyristrand, to barn: Gina f. 1994 og Stine f. 1997), og Øistein (f. 1975, bosatt i Hønefoss, g.m. Veronica Olsen f. 1973, to barn: Andreas f. 2001 og Katrine f. 2004).

¹⁵⁸ Olga Løbben var søster til Ingeborg Gommæs f. Løbben, som var gift med Nordre Gomnes' eier Anders Jørgensen Gommæs.

* Turid (f. 1948), bosatt i Bærum, g.m. Omar Andrew Olsen fra Lillesand. I tidligere ekteskap med Harald Stenseth fra Bærum fikk hun tre barn: Mariann (f. 1967, g.m. Rasmus Garshol f. 1968, to barn: Tobias f. 1998 og Eline f. 2000), Raymond (f. 1968, to døtre: Victoria f. 1993 og Thea f. 1998) og Mai-Linn (1977–2000, én sønn Nicolai f. 1997).

* Wivian (f. 1952), bosatt i Oslo, samboer med Per Bjørn Lundeblad (f. 1944). Fra tidligere ekteskap med Jørn Solberg Olsen har hun to barn: Tonje (f. 1980) og Jarle (f. 1984).

* Mona (f. 1954), bosatt i Nittedal, g.m. Geir Hammernes fra Glomfjord (f. 1953), to barn: Helene (f. 1980) og Thomas (f. 1983).

* Jack Bjarne (1959-1984), omkom i motorsykkellulukke på Sollihøgda i 1984 (ugift).

Bjarne Gunnar Røste var snekker av yrke. I yngre år arbeidet han for forstmester Andresen på Midtskogen (og Bjørum Sag), bl.a. var han med på tømmerbrøtning i Isielva på Krokskogen. Lilly Røste har arbeidet på Bærumshytta, og seinere på kantina på Akers Mek. Verksted i Oslo (til hun var 75 år gammel).

Etter Bjarne Gunnar Røstes død i 2001 ble eiendommen i juni 2002 solgt til Andreas Bjørnerud fra Jevnaker, som 30. juni 2003 solgte den videre til Tormod Karlsen.

Tormod Karlsen (f. 1965) fra Steinsfjerdingen er ugift, og arbeider som kartograf ved Ugland IT Group i Hønefoss.

Den tidligere hytta ble påbygd til enebolig i 1985 (ytterligere påbygd i 2005).

Fritidseiendommer under Gomnes på Røyse¹⁵⁹

Tyriheim gnr. 218/43

Hytteeiendom på 1,6 dekar ved Tyrifjorden nord for Hagastua, utskilt fra Søndre Gomnes bnr. 1 og i 1944 solgt til Bjørg Edle Blystad (f. 1922) for 1.500 kroner. I 1952 kjøpte Tore Gran (f. 1919) den ubebygde tomte for 1.975 kroner. Han bygde hytte her, og solgte den i 1957 til Aksel Børresen (f. 1892) for 24.000 kroner. I 1970 kjøpte Sigrid (Tutti) Heggelien (f. 1927) og Jan Heggelien (f. 1927) fra Røyse eiendommen for 65.000 kroner. De solgte den videre i 1984 til Jenny (f. 1931) og Bjørn Hverven (f. 1932) fra Oslo. Siden 1996 har Arne Otto Arntzen (f. 1942) fra Hønefoss vært eier.

Bjarne Gunnar Røste (1911–2001) var fra Kjaglienga i Bærum. Han var snekker av yrke, og som ung deltok han flere sesonger i tømmerbrøtning i Isielva på Krokskogen.

Foto: Viggo Ree

¹⁵⁹ Hytteeiendommer på Krokskogen som er utskilt fra Gomnes, vil bli omtalt i bind 5. Boligeiendommer under Gomnes er omtalt i kapittel 12 – fra s. 977.

Tyriegløtt gnr. 218/48

Hytteeiendom ved fjorden nord for Hagastua, utskilt fra Søndre Gomnes bnr. 1 i 1940 og solgt til Rudolf Karlsen (f. 1896) for 1.000 kroner. I 1941 ble det kjøpt en tilleggsparcell fra naboeiendommen (gnr. 218/49 Gomnesveien 244). I 1988 var det hjemmelsovergang til Ragnar A. Karlsen (f. 1924) og Lill E. Lien (f. 1931), hvoretter Rolf Arild Karlsen (f. 1957) i Hønefoss overtok eiendommen for 100.000 kroner. I 1998 ble Roar Nyhus (f. 1952) fra Sundvollen ny eier. Siden 2004 eies eiendommen av Nina Løchen Fogth og Øyvind Bladt Hagen fra Hønefoss.

Tyridel gnr. 218/49

Hytteeiendom ved fjorden nord for Hagastua, utskilt fra Søndre Gomnes bnr. 1 i 1940, og i 1971 overdratt til Borghild Ellingsen (f. 1925), svigerinne av Søndre Gomnes' daværende eier, Kari Gulbrandsen. Siden 1988 har Bente Ellingsen (f. 1956) vært eier av eiendommen (hun bygde hytte her).

Solglimt gnr. 218/57 Hagastuveien 23

Hytteeiendom ved fjorden sør for Hagastua, utskilt fra gnr. 218/21 Hagastua i 1943, og i 1944 solgt til Anton Johnsen (f. 1891) for 1.000 kroner. I 1969 var det hjemmelsovergang til Bjarne Gustav Adolf Johnsen (f. 1916), Signe Konstanse Johnsen (f. 1914) og Arild Lorang Johnsen (f. 1921).

Siden 2001 har Berit Synnøve Aaslund, Astrid Johnsen, Ronni Øivind Johnsen og Rune André Johnsen vært eiere.

Moloveien 21 gnr. 218/60

Utskilt fra Gomnesbråten gnr. 218/2 i 1945 og solgt til Else Amundsen for 750 kroner. I 1959 ble tomte kjøpt tilbake av Gomnesbråtens eier Kristian Fjeld for 7.500 kroner. Han solgte den videre samme år til Kjell Edgar Hansen (f. 1925) fra Hønefoss for 8.600 kroner.

Siden 2004 er det hans sønner i ekteskapet med Gerd Sødal, Stein Sødal og Knut Øyvind Sødal Hansen, som er eiere.

Hytta gnr. 218/62 Moloveien 23

Utskilt fra Gomnesbåten gnr. 218/2 i 1947, og i 1948 solgt til Einar Weme for 888 kroner. I 1958 solgte han eiendommen til Håkon Sødal (f. 1897) fra Hønefoss for 16.000 kroner. Siden 1999 er Ruth Elisabeth Thun (f. 1931), Annelen Thun (f. 1960) og Sidsel Thun (f. 1963) eiere (bosatt i Oslo).

Sør-Knipa gnr. 218/67

Hytteeiendom nord for Hagastua, utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/1 i 1952 og solgt til Einar Hildrum for 1.400 kroner.

I 1978 ble eiendommen overdratt til Anne Lise Østmann (f. 1936) og Ingrid Hildrum (f. 1946), med vederlagsfri bruksrett for Einar Hildrum og hustru Dagny i deres levetid. Siden 2004 er Ingrid Hildrum eneeier.

Nord-Knipa gnr. 218/68

Hytteeiendom nord for Hagastua, utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/1 i 1952 og solgt til Tore Kjølseth for 1.400 kroner.

I 1988 overtok hans fire barn eiendommen: Trygve Kjølseth (f. 1951), Kari Kjølseth (f. 1953), Sven Gudbrand Kjølseth (f. 1955) og Tore Kjølseth (f. 1960). I 1996 overdro Kari Kjølseth sin eierpart til sine tre brødre.

Aasebu gnr. 218/69

Ved fjorden mellom Knipen og Gomnesbråten, utskilt fra Gomnesbråten gnr. 218/2 i 1952, og i 1954 solgt til Sverre Fjeld (f. 1906) for 790 kroner. I 1970 ble eiendommen solgt til Bertha Eldem (f. 1929) og Rolf Einar Eldsem (f. 1925) fra Hønefoss for 30.000 kroner. Siden 1996 er Inger Synnøve Moe (f. 1957) og Ole-Jørgen Moe (f. 1941) fra Røyse eiere.

Heimtun gnr. 218/70 Moloveien 37

Utskilt fra Gomnesbåten gnr. 218/2 i 1951, og i 1954 solgt til Jenny Johanne Johansen (f. 1903) for 877 kroner. I 1966 ble hytta solgt til Egil Olavsén (f. 1936) fra Hønefoss for 17.900 kroner. Siden 2000 har sønnen, Eirik Olavsén, vært eier.

Fiskebua gnr. 218/72

Ved fjorden sør for Gomnes båthavn, utskilt fra Gomnes gnr. 218/17–24 i 1953 og solgt til Georg Johnsrud (f. 1914) for 1.000 kroner. Han solgte i 1954 den ubebygde tomte til Sverre Halden (f. 1911) for 1.000 kroner. Siden 1984 har Randi Wagner (f. 1938) og Fritz Carl Wagner (f. 1938) fra Hønefoss vært eiere.

Solstrand gnr. 218/106 Nordre Gomnesvei 74

Fritidseiendom ved fjorden nord for Nordre Gomnes (nedre, utskilt fra Nordre Gomnes gnr. 218/16 i 1960 og solgt til Birger Milian Haraldsen (f. 1901) for 800 kroner. I 1988 var det hjemmelsovergang til Dagny Haraldsen (f. 1925) og Bjørg Inger Paulsen (f. 1931), og Bjørg Inger Paulsen løste ut Dagny Haraldsens halvpart

VANNPROBLEM

Vannledningene som ble lagt på Gomnesfeltet hadde ett problem: De hadde ingen vannkilde! Kommunen lovet å ordne med vann, men de første som bygde måtte foreløpig ta saken i egne hender. Olaf Gornæs på bruket Orehagen på nedsiden av veien hadde vanningsanlegg med inntak fra fjorden, og selvbyggerne fikk lov å legge en enkel ledning under veien og koble seg til denne. I 1961 gikk noen av dem samme og boret etter vann (husene til Rømmesmo, Mastervik, Kvade og Tjerransen), mens de ørvige måtte klare seg med den enkle ledningen til anlegget i Orehagen. Den lå på 50 cm dyp og måtte dekkes til med halmballer om vinteren. Ikke lenge etter ble de imidlertid koblet til Røyse vannverk.*

* Fortalt av Birger Svein Holanger (f. 1934) i mai 2005.

for 50.000 kroner og ble eiere. Siden 1998 eies eiendommen av Svein Paulsen (f. 1953), som er bosatt i Skui i Bærum.

Fjordgløtt gnr. 218/107

Hytteeiendom ved fjorden sør for Nordre Gomnes, utskilt fra Nordre Gomnes gnr. 218/16 i 1961, og i 1962 solgt til Frank Nilsen (f. 1920) for 1.000 kroner. Hytta eies i dag av sønnen, Rolf Nilsen, som er gift med Randi Arnlaug Sveen fra Haug. De er bosatt i Oslo.

Vika gnr. 218/114

Hytteeiendom på 1,1 dekar nord for Nordre Gomnes, utskilt fra Nordre Gomnes gnr. 218/16 i 1964 og solgt til lærer Ola Engen (f. 1905) fra Hønefoss for 1.200 kroner.

I 1991 overtok døtrene, Turid Thengs (f. 1937) og Anne Vister (f. 1946). I 2004 overdro Turid Thengs sin halvpart til søsterens barn, Julie Vister Nordbø og Henrik Vister.

Tajet gnr. 218/115 Nordre Gomnesvei 59

Hytteeiendom på 0,7 dekar, utskilt fra Nordre Gomnes gnr. 218/16 i 1965 og solgt til Hans Paulsen (f. 1897) fra Skui i Bærum for 4.000 kroner. Han var svoger til eieren av Nordre Gomnes. I 1973 fikk hans kone, Gunda Eline Paulsen f. Løbben, uskiftebevilling, og i 1974 ble eiendommen overdratt til datteren, Else Økern. Siden 1976 har hennes sønn, Harald Økern (f. 1939), vært eier. Han er bosatt på Tranby i Lier.

Heimbo gnr. 218/125

Fritidseiendom på oversiden av Moloveien (sør for Knipen), utskilt fra Granholt gnr. 218/36 (Moloveien 24) i 1969 og solgt til datter av den tidligere eieren Andreas O. Lehne, Ingeborg Trondseth f. 1920, for 500 kroner. Hun er bosatt i Siljan i Telemark.

Moloveien 39 gnr. 218/178

Hytteeiendom nord for Gomnesbråten, utskilt fra gnr. 218/76 Fjellheim¹⁶⁰ i 1986, og i 1988 overdratt til Tore Bjerkemoen (f. 1937). Siden 1996 har Grete Lien (f. 1948) og Ragnar Lien (f. 1947) vært eiere. De er bosatt på Kolsås i Bærum. Eiendommen er på 1,8 dekar. Hytte bygd 1972.

¹⁶⁰ Fjellheim er jordveien (ca. 20 dekar) i gnr. 218/2 Gomnesbråten, utskilt herfra i 1954 og siden 1978 en del av Fjeld Hagebruk.

Boligområdet på Gomnes

Boligeiendommer utskilt fra Gomnes, Fjeld og Vestre Rud

Fjordgløttveien

I 1959 makeskiftet Hole kommune det såkalte «Fabrikkjordet» på nedsiden av fylkesveien ved Gomnes med eieren av Søndre Gomnes, Ottar Tuvsjøen. Kommunen regulerte deretter et område på oversiden av veien til boligfelt, og de første husene her ble bygd i 1960.

I 1969-70 fikk Ottar Tuvsjøen regulert et område øst for kommunens felt, og solgte tomter til selvbyggere. Snart vokste det fram et velregulert boligfelt her i den vestvendte lia mot Nordfjorden. Etter hvert ble feltet utvidet og knyttet sammen med boligområdet som var etablert rundt Gomnesødegården, nord for Fjellsveien.

I dette kapitlet vil boligeiendommene på Gomnes-feltet bli omtalt, sammen med øvrige utskilte eneboliger under Gomnes, Fjeld og Vestre Rud.

Fjordgløttveien 1 gnr. 218/143

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969, og i 1972 solgt til Aage Kaalhus og Bjørg Andersen for 50.310 kroner. De bygde enebolig her.

I april 1975 ble eiendommen solgt til Kurt Olsen (f. 1932) fra Roskilde i Danmark. Han var gift med Solveig Kerstin Løfstrøm (f. 1934) fra Hälsingborg i Sverige (siden skilt). De er begge fysioterapeuter, og har fire barn:

* Lars-Erik (f. 1959), bosatt i Holte på Sjælland i Danmark, g.m. Louise Snefoght fra Lolland i Danmark.

* Terje (f. 1960), bosatt i Sandefjord, fra tidligere ekteskap har han to barn: Benedicte (f. 1986) og Benjamin (f. 1989).

* Grethe (f. 1965), bosatt i Røyken, fra tidligere ekteskap har hun to barn: Andreas (f. 1991) og Thomas (f. 1993).

* Per (f. 1969), ugift, bosatt i Vanløse på Sjælland i Danmark.

Boligfeltet på Gomnes i 2006, sett fra vest.

© Fotograf Marit Fagerli

Siden februar 1987 har Ranveig Høyenes Kristiansen (f. 1949) fra Berlevåg vært eier av Fjordgløttveien 1. Hun er økonoma/kokk, og gift med Vidar Kristiansen (f. 1951) fra Nesodden, som er selvstendig næringsdrivende.

Eiendommen er på 1,4 dekar. Enebolig bygd 1972.

Fjordgløttveien 3 gnr. 218/133

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1970 og solgt til Birger Brevik for 41.790 kroner.

Birger Brevik (f. 1938) fra Molde er elektroingeniør og drev tidligere eget firma i Hønefoss. Han er gift med Norunn Svanhild f. Randers-Hansen (f. 1937), som er oppvokst i Nord-Norge. Hun har vært ansatt i Telegrafverket, og var seinere regnskapsfører m.v. i Birger Breviks firma. De er i dag begge pensjonister. Norunn og Birger Brevik har fire barn:

* Birger (f. 1963), bosatt i Heradsbygda, g.m. Kristin Skarteterhagen (f. 1962), to barn (begge adoptert fra Filippinene): John Emmanuel (f. 1996) og Mathias (f. 2002).

* Reidun (f. 1965), bosatt i Hønefoss, fra tidligere ekteskap med Finn Sture Hanssen har hun tre barn: Ruben André (f. 1992), Sondre (f. 1994) og Christoffer (f. 1997).

* Karin (f. 1968), bosatt på Sotra, g.m. Trond Gjøvåg (f. 1964), fire barn: Lars-Kristian (f. 1991), Jørgen (f. 1993), Håkon (f. 1996) og Camilla (f. 2001).

* Geir Arne (f. 1980), bosatt i Oslo.

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig bygd 1971.

Fjordgløttveien 5 gnr. 218/145

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969

og solgt til Svein Egil Gomnes (f. 1945) fra Røyse for 37.890 kroner. Han er selvstendig næringsdrivende, og gift med Wenche Bodil Sørлие (f. 1944) fra Oslo, som er konsulent i DnB/NOR. De har tre barn:

* Rune Daniel (f. 1964), g.m. Ingrid Slåtto (f. 1968), to barn: Daniel (f. 1991) og Emilie (f. 1994).

* Jarle (f. 1966), g.m. Anne Cathrine Øren (f. 1963), to barn: Didrik (f. 1991) og Martine (f. 1995).

* Lars (f. 1972), g.m. Trine Vamraak, to barn: Herman (f. 2002) og Mathea (f. 2005).

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig bygd 1972-73.

Fjordgløttveien 7 gnr. 218/134

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969 og solgt i 1970 til Hjørdis Nordeng for 33.900 kroner. Hun solgte i 1971 den ubebygde tomte videre til Terje Johannessen for 35.940 kroner.

Terje Johannessen (f. 1941) fra Grefsen i Oslo har vært lektor ved Hole ungdomsskole og Norges Idrettshøgskole. I ekteskap med Bjørg Line (1943-1976) fra Ski i Akershus har han to døtre (tvillinger):

* Kristin (f. 1969), bosatt på Elverum, samboer med Geir Bekkevold (f. 1971) fra Elverum, én datter Celine (f. 2004). Fra tidligere samboerskap med Lars Schrøder (f. 1964) fra Elverum har hun to barn: Maria (f. 1996) og Filip (f. 2001).

* Heidi (f. 1969), bosatt på Sofiemyr i Oppegård, g.m. Trond Heide (f. 1965) fra Oslo, én datter Amelia (f. 2004). Fra tidligere samboerskap med Johnny Huldt (f. 1958) fra Elverum har hun to barn: Lars Magnus (f. 1992) og Victoria (f. 1994).

Bjørg Johannessen f. Line var utdannet lærer.

- ER DET NOEN SOM VIL BO PÅ UTPÅ DER'A?

Etter å ha makeskiftet et område på oversiden av fylkesveien med eieren av Søndre Gomnes, Ottar Tuvsjøen, i 1958, regulerte Hole kommune området til boligtomter. Etter noen år ble det lagt vann- og kloakkledninger. Caroline Marie og Viggo Kvade fra Arendal var fysioterapeuter, og eide og drev Arendal kurbad. De ønsket å bygge et sommerhus på Røyse, og tok i 1959 kontakt med byggmester Ingvald Johansen med spørsmål om han kunne undersøke med ordføreren om det var mulig å få kjøpt en tomt ved Gomnes. Johansen oppsøkte ordfører Einar Sundøen og la fram sitt ærend, hvorpå ordføreren svarte: - På Røyse..? Er det noen som vil bo på utpå der'a?

Etter hennes død i 1976 giftet Terje Johannessen seg igjen med Jorunn Reinsnos (f. 1947) fra Røyse (siden skilt). De flyttet i 1982 til Bing på Røyse - se bind 3 s. 419.

I 1982 ble Fjordgløttveien 7 solgt til Kari og Sten Blach Sørensen.

Sten Blach Sørensen (f. 1950) fra Århus i Danmark er utdannet ingeniør og i dag prosjektleder og administrerende direktør i Åke Larson Construction AS i Oslo. Han er gift med Kari Ruud Larsen (f. 1949) fra Hønefoss, som er advokatsekretær. De har to døtre: Christina (f. 1977) og Pernille (f. 1980).

I 1989 solgte de eiendommen til Kari Margrethe og Bjørn Ruud, og flyttet til Haugsbygd.

Bjørn Ruud (f. 1946) fra Hof i Solør har vært offiser i Forsvaret (pensjonist siden 2003). Han var sjef på Helgelandsmoen 1990-94, personellsjef i Hæren 1994-95 og personellsjef i Forsvaret 1995-98. I perioden 1994-97 var han overadjutant fra Hæren (deltidsstilling) hos HM Kong Harald. I 1998-99 tok han mastergrad i ressursstyring ved Universitetet i Washington (USA), og i årene 1999-2003 var han sjef for HM Kongens adjutantstab. Kari Margrethe Ruud f. Foss (f. 1945) fra Røros er helsesekretær ved Ringerike Medisinske Senter i Hønefoss. De har to barn:

* Ann Kristin (f. 1968), bosatt i Jondal i Hardanger, g.m. Olav Eide fra Jondal, to barn: Mathilde (f. 2000) og Lavrans (f. 2003).

* Jan Erik (f. 1970), bosatt på Snadden ved Helgelandsmoen, g.m. Kristin Bråthen fra Snadden, tre barn: Henrik (f. 1995), Ingrid (f. 1997) og Stian (f. 2004).

I juli 2006 ble Fjordgløttveien 7 solgt til Janne Rindalsholt og Terje Bredo Altenborn Enger.

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig (bygd 1971) og garasje (1992).

Fjordgløttveien 9 gnr. 218/146

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969, og i 1971 solgt til Lars Aksevoll (f. 1930) for 40.950 kroner. Han solgte den videre samme år til Hans Kristian Ullbraathen (f. 1944) fra Bærum. Han er bilselger hos Birger N. Haug, og gift med Torunn Andresen (f. 1946) fra Lørenskog, som er butikkmedarbeider hos Kjelsrud Reiseeffekter i Hønefoss. De har to barn: Kristin (f. 1971) og Morten (f. 1974).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig bygd 1972.

Fjordgløttveien 11 gnr. 218/148

Utskilt i 1969 fra Søndre Gomnes gnr. 218/3, og i 1971 solgt til Terje Gunneng for 43.650 kroner. Han solgte den ubebygde tomte videre i 1972 til Helge Lafton, som i 1976 solgte den videre til murmester Alfred Andersen (f. 1923) for 70.000 kroner.

Andersen overdro seinere eiendommen til Håkon Solberg, som i 1994 solgte den til Bente May Samuelsen (f. 1954) fra Tyrstrand, som er tannlegesekretær. Hun er gift med Egil Brandrud (f. 1946) fra Hundorp i Gudbrandsdalen, som er tannlege med egen praksis i Hønefoss. De har én datter Tea Marie (f. 1980).

Eiendommen er på 1,2 dekar (enebolig og garasje).

Fjordgløttveien 12 gnr. 218/150

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969, og i 1973 solgt til Ole Mathias Tenstad for 58.440 kroner.

Ole Mathias Tenstad (f. 1929) har vært lege ved Ringerike sykehus. Han er bosatt på Hosle i Bærum, og bygde enebolig i Fjordgløttveien 12. Den er siden blitt leid ut, i dag til Hago AS ved Erik Bjerke. Fra februar 2006 er Birgit Tenstad eier av eiendommen.

Fjordgløttveien 13 gnr. 218/140

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1971 og solgt til Erik Heieren for 45.780 kroner.

Erik Heieren (1933-1985) fra Hønefoss var lege (nevrolog), og gift med Ågot Blixøen (f. 1941) fra Våler i Østfold. De fikk to barn:

* Ingeborg (f. 1968), bosatt på Nesodden, g.m. Håvard Lidal fra Trondheim, to barn: Margit (f. 1999) og Anna (f. 2000).

* Ole Einar (f. 1971), bosatt i Oslo, g.m. Bente Meyer fra Bergen, én sønn Henrik (f. 2005).

I 1985 solgte de eiendommen og flyttet til Fredrikstad, hvor Erik Heieren begynte som nevrolog ved Sykehuset Østfold. Han døde i november samme år. Ågot Blixøen Heieren har siden utdannet seg til vernepleier. Hun er i dag bosatt i Sandvika, og er samboer med Sverre Strand (f. 1940) fra Hønefoss.

Nye eiere av Fjordgløttveien 13 ble Astrid Solveig og Jan-Ivar Kvamme.

Astrid Solveig Kvamme f. Sæveraas (f. 1936) vokste opp på Madagaskar. Hun er utdannet sykepleier og arbeidet ved Ringerike Psykiatriske Senter ved Ringerike sykehus. Jan-Ivar Kvamme (f. 1936) fra Bergen er lege ved Ringerike Medisinske Senter. De har tre barn:

* Jan-Magnus (f. 1963), bosatt i Tromsø, g.m. Brita Odland (f. 1961) fra Bergen, tre barn: Ingeborg (f. 1994), Ragnhild (f. 1996) og Rasmus (f. 1999).

* Ole Andreas (f. 1965), bosatt i Oslo, g.m. Inger Marie Lid (f. 1965) fra Stavanger.

* Karianne (f. 1971), bosatt i Hønefoss, g.m. Reidar Urnes (f. 1966) fra Hønefoss, tre barn: Thomas (f. 2000), Halvard (f. 2002) og Andrea (f. 2004).

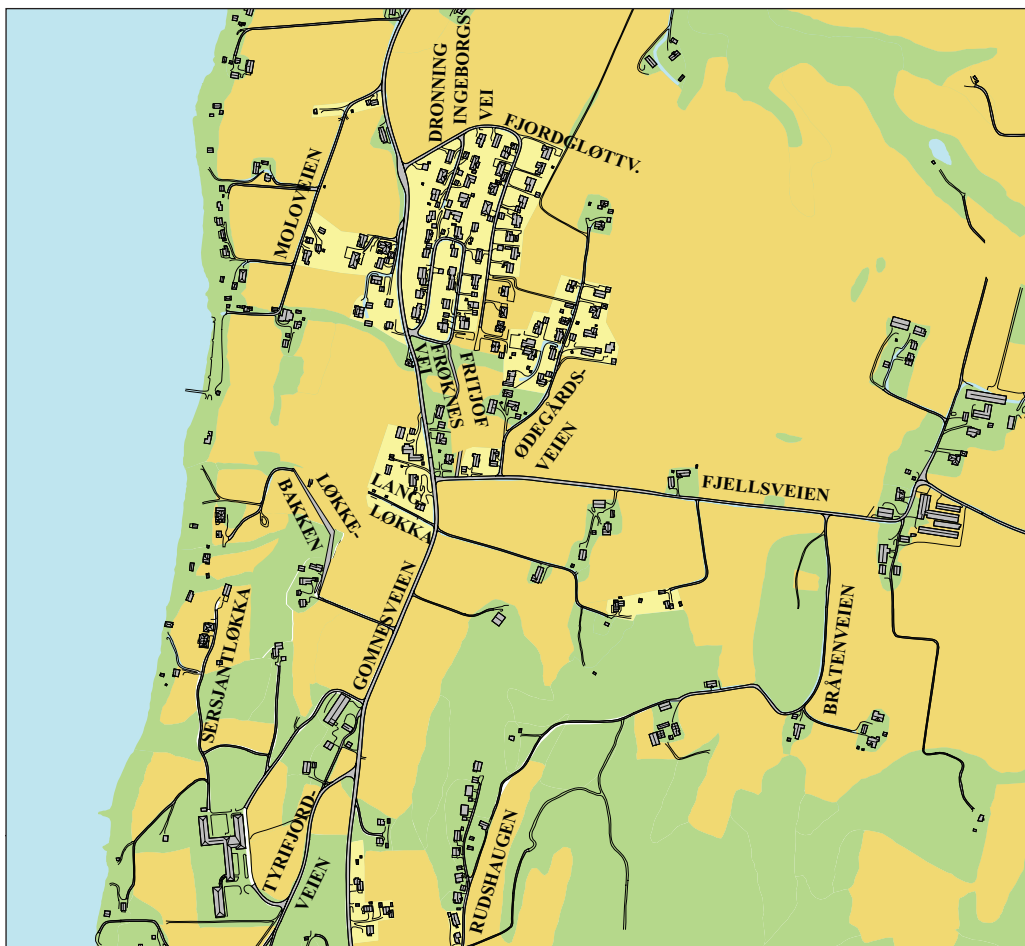
Eiendommen er på 1,3 dekar. Enebolig bygd 1972.

Fjordgløttveien 14 gnr. 218/151

Utskilt¹ fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969, og i 1972 solgt til Torleiv Aschim for 54.450 kroner.

Torleiv Aschim (f. 1945) fra Hønefoss er lærer ved Vik skole (var tidligere 16 år ved Sollihøgda skole). Han er gift med Torunn Aschim f. Aabø (f. 1948) fra Hønefoss (oppvokst i Stavanger og Elverum), som var lærer ved Røyse skole i 24 år før hun tok teologisk utdannelse. Hun virker i dag som menighetsprest i Hole. De har to barn:

¹ Eiendommen hadde opprinnelig adresse Fritjof Frøknes vei 15, i 2003 endret til Fjordgløttveien 15 da den fikk ny innkjøring.

Nye eneboliger i Fjordgløttveien i 1972. Tomtene i denne delen av Gomnes-feltet er utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 og 7 (Tuvsjøen/Bjerke).

* Øystein (f. 1971), bosatt i Oslo, g.m. Ellen Steen (f. 1972).

* Sigbjørn (f. 1974), bosatt i Oslo, samboer med Tone Johannessen Myhre (f. 1977).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig (bygd 1972-73).

Fjordgløttveien 15 gnr. 218/94 Ospeli

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1958 og i mars 1959 solgt til Asbjørn Rui for 4.584 kroner.

Asbjørn Rui (1909–1998) fra Høydalsmo i Telemark var herredsaagronom i Hole. Han var gift med Irene Alice Fjeldstad (1923–1998) fra Mosjøen. De hadde to sønner:

* Jon Arnold (f. 1951), bosatt i Høydalsmo i Telemark, fra tidligere ekteskap med Inger Johanne Qvale fra Evenstad i Østerdalen har han tre barn: Bjørn Åmund (f. 1976), Elin (f. 1980) og Nina (f. 1982).

* Anne Margrethe (1957–1978), d. 21 år gammel.

Etter Irene og Asbjørn Ruis død i 1998 ble eiendommen leid ut i noen år, inntil den i september 2000 ble solgt til Øyvind Stigrud og Jane Fredhild Einmo.

Øyvind Stigrud (f. 1966) fra Røyse er elektriker hos Brødrene Helgesen Eftf. AS i Hønefoss. Han er samboer med Jane Fredhild Einmo (f. 1968) fra Sand i Ullensaker, som er IT-koordinator ved Kjøpmannshuset Norge AS. De har to felles barn: Even Fabian (f. 1998) og Jonas Kristoffer (f. 2000). Øyvind har fra tidligere ekteskap med Ann Kristin Utengen (f. 1967) fra Jevnaker én datter, Guro Andrea (f. 1988).

Enebolig (bygd 1960-62, påbygd og renovert 2001-05), garasje (1962) og ny garasje (2003).

Fjordgløttveien 16 gnr. 218/152

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969, og i 1972 solgt til Alf Gunnar Navrud (f. 1944) for 54.450 kroner.

Han solgte i 1975 eiendommen videre til Rolf Stavnefoss (f. 1944) fra Lillehammer. Han er lege ved Ringerike Medisinske Senter i Hønefoss, og var gift med Vildis Stavnefoss f. Didriksen (f. 1943) fra Senja (siden skilt), som er fysioterapeut. De fikk to sønner: Thore (f. 1968) og Øyvind (1972-1997).

Vildis og Rolf Stavnefoss solgte i 1981 Fjordgløttveien 16 til Ingebjørg Gjesvik Liljedahl og flyttet til Skarpsnogata i Frøysuåsen - se bind 3 s. 150.

Ingebjørg Gjesvik Liljedahl (f. 1921) er født og oppvokst i Oslo, men begge hennes foreldre er fra Hole. Hun ble i 1952 gift med veterinær Edvard Liljedahl (1916-1974) fra Vik i Sogn. Hun har utdanning og yrkespraksis fra bokhandlerfaget, og har drevet med sang både som utøver og lærer. Hun har vært medlem av Hole bygdebokkomite siden 1995, og er stedlig representant for Fortidsminnesforeningen i Buskerud. For sitt kulturhistoriske engasjement ble hun i 2005 tildelt Hole kommunes kulturpris.

I august 1990 solgte hun Fjordgløttveien 16 til May-Britt og Harald Bunes.

May-Britt Bunes f. Steffensen (f. 1947) fra Finnsnes er avdelingssjef ved Sykehuset Buskerud i Drammen. Hun er gift med Harald Bunes (f. 1946) fra Trondheim, som er lektor ved Tyrifjord videregående skole. De har to barn:

* Vegard (f. 1972).

* Hanne-Karin (f. 1976), g.m. Jan Tobias Sigfridsson Bunes (f. 1973), én datter Emilie (f. 2005).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig (bygd 1973) og garasje (1980).

Fjordgløttvn. 17 gnr. 218/95

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1958 og i oktober 1961 solgt til Paul Frivold for 4.032 kroner.

Paul Frivold (f. 1911) fra Horten har vært pastor i Adventistsamfunnet, og en periode var han kapellan ved Skogli bad og sanatorium på Lillehammer. Han er gift med Randi Frivold f. Naglestad (f. 1914) fra Kristiansand, og de fikk fire barn:

- * Rolf (f. og d. 1939), tvilling.
- * Hans (f. og d. 1939), tvilling.
- * Marit Helene (1944-1958).
- * Geir Paul (f. 1952), p.t. bosatt i Loma Linda, California, USA, g.m. Berit Verpe (f. 1964) fra Øvre Bø i Telemark, to barn: Paul Erik (f. 1994) og Evy Elise (f. 1998).

Enebolig med hybelleilighet (bygd 1977-78).

Fjordgløttveien 18 gnr. 218/153

Utskilt fra gnr. 218/3 Søndre Gomnes i 1969 og i februar 1972 solgt til Helle og Erik Christian Moe for 52.860 kroner.

Erik Christian Moe (f. 1939) fra Hønefoss er utdannet ingeniør, mens Helle Moe f. Hauge (f. 1944) fra Oslo var sekretær på advokatkontor inntil de i 1986 flyttet til Gran Canaria i Spania og startet norsk bakeri. De er i dag selvstendig næringsdrivende og driver bakeri i Puerto Rico og kafé i Anfi del Mar med i alt 12 ansatte, og bor store deler av året på Gran Canaria. De har tre barn:

- * Sigurd Andreas (f. 1968), g.m. Anne Reneflot (f. 1969), to barn: Kaja (f. 1992) og Mads (f. 1996).
- * Erik Christian (f. 1970), g.m. Gry Hermansen (f. 1970), to barn: Martine (f. 1999) og Jesper (f. 2002).
- * Cecilie (f. 1978), g.m. Magnus Henriksen (f. 1978).

Helle Moe har vært aktiv i lokalpolitikken som medlem av Hole formannskap og kommunestyre 1976-1984 som representant for Høyre. Hun var varaordfører 1983-84.

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig med garasje bygd 1972-73.

Fjordgløttveien 20 gnr. 218/142

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969 og solgt i 1970 til Tove og Arne Aalmo for 43.830 kroner. De bygde enebolig her i 1971. I 1973 solgte de huset til hans foreldre, Esther og Olav Aalmo.

Olav Aalmo (1912-2003) fra Trondheim og Esther Aalmo f. Larsen (1919-1994) fra Oslo var begge fysioterapeuter, og startet i 1939 fysikalsk institutt og kurbad i Hønefoss. De fikk to barn:

- * Arne (f. 1941), g.m. Tove Aina Tellefsen, tre barn – se nedenfor.
- * Øyvind (f. 1946), bosatt i Hønefoss.

I mai 1975 ble eiendommen igjen overtatt av Tove Aina og Arne Aalmo.

Tove Aina Aalmo f. Tellefsen (f. 1942) fra Kristiansand og Arne Aalmo (f. 1941) fra Hønefoss har tre barn:

- * Anja (f. 1970), bosatt i North Carolina, USA, g.m. Dennis Rainwater fra California, tre døtre: Serina (f. 1993), Amy (f. 1995) og Heidi (f. 1998).
- * Ken (f. 1971), bosatt i Lillesand.
- * Joar (f. 1975), bosatt i Hønefoss.

Tove og Arne Aalmo er begge fysioterapeuter, og i 1976 etablerte de Storgatens fysikalske institutt i Hønefoss sammen med Kurt Olsen. I 1983 overtok de hans foreldres firma, Aalmos fysikalske institutt, og drev dette til 1994, da de flyttet til California, USA. Familien flyttet tilbake til Norge i 2003, og er i dag bosatt i Lillesand.

I november 1994 ble Stig Blesvik Eriksen (f. 1966) ny eier av Fjordgløttveien 20. Han bodde her med sin familie til 1997, da han solgte eiendommen til Laila og Gjermund Røkke og flyttet til Adamstua på Røyse - se gnr. 216/48 (Langløkka 33).

Laila Irene Holaker Røkke (f. 1955) fra Elverum er sykepleier ved rehabiliteringsavdelingen ved Hole bo- og rehabiliteringssenter, mens Gjermund Røkke (f. 1946) fra Trondheim er direktør for forretningsutvikling i Norske Skog, med arbeidssted Fornebu. Han var tidligere fabrikkdirektør ved Norske Skog Follum i Hønefoss. De har én sønn Øvind (f. 1991).

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig (bygd 1971) og garasje (1995, da den gamle fra 1971 ble revet).

Fjordgløttveien 22 gnr. 218/154

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969, og i 1971 solgt til Andreas Bakke for 37.350 kroner.

Andreas Bakke (f. 1945) fra Åsbygda driver eget agenturfirma i møbelbransjen, etter å ha vært møbelhandler i Hønefoss i 40 år (inntil 2005 som daglig leder og medeier i Skeidar Hønefoss AS). Han er gift med Deborah Ann De Leon (f. 1960) fra Chicago, USA, som er ansatt i Sparebank 1 Ringerike. Fra tidligere ekteskap med Toril Solheim (f. 1946) fra Hønefoss (lærer ved Ringerike yrkesskole), har han to døtre:

* Guro (f. 1969), eier av Fjordgløttveien 22 fra 1989, samboer med Tom Ove Hannestad, to sønner - se nedenfor.

* Hedda (f. 1970), bosatt ved Lien på Utstranda, samboer med Julian Sué (f. 1980) fra Frignicourte i Champagne i Frankrike, to barn: Emil (f. 2003) og Emma (f. 2004).

I 1982 ble Toril Bakke eneeier. På grunn av sykdom flyttet hun i 1986 til Hole bo- og rehabiliteringssenter, og eiendommen ble i 1989 overdratt til eldste datter Guro.

Guro Bakke (f. 1969) er driftssjef i Snorre Mørck A/S i Hønefoss, og samboer med Tom Ove Hannestad (f. 1966) fra Vik, som er daglig leder ved Argus Kreditt AS i Hønefoss. De har to sønner: Eirik (f. 2001) og Eskil (f. 2003).

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig (bygd 1972) og garasje (2005).

Fjordgløttveien 24 gnr. 218/137

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969 og i 1971 solgt til Erlend Skaug for 38.340 kroner.

Erlend Skaug (f. 1935 på Eina) er gift med Berit Olstad (f. 1940 i Hurdal). De vokste begge opp i Kolbu på Toten, og flyttet til Røyse i 1971. De har tre sønner: Per Henrik (f. 1963), Ole Martin (f. 1965) og Dag Erlend (f. 1971). I 1996 solgte de Fjordgløttveien 24 og flyttet til Tyribakken på Gomnes, som de da kjøpte - se gnr. 218/10 Tyribakken.

Ny eier av Fjordgløttveien 24 fra september 1996 var Catherine Holter (f. 1964) fra Asker. Hun er gift med Nils Henrik Wærstad (f. 1964) fra Hønefoss, og de har to barn: Pernille (f. 1997) og Juni (f. 1999).

Catherine Holter er geolog i Norsk Hydro, mens Nils Henrik Wærstad er medeier i TV-pro-

ducer-selskapet Nils og Ronny AS. Han er kjent over det ganske land som en av programlederne i den populære TV-serien av samme navn. Nils Henrik Wærstad har siden 2003 representert Høyre i Hole kommunestyre.

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig (bygd 1971), garasje (1971) og bod.

Fjordgløttveien 26 gnr. 218/135

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1970 og solgt til Engebret Kittilsland for 38.340 kroner.

Engebret Kittilsland (f. 1924) fra Veggli i Rollag giftet seg i 1960 med Torlaug Gismarvik (f. 1926) fra Kopervik på Karmøy. De har to barn:

* Gjermund (f. 1963), bosatt i Tønsberg, g.m. Anita Torkelsen (f. 1962), to barn: Andreas (f. 1991) og Vidar (f. 1994)

* Kari Anna (f. 1967), bosatt på Baskerudberget i Sundvollen.

Engebret Kittilsland eide i årene 1947-66 slektsgården Søre Kittilsland i Veggli. Han drev gården og arbeidet i tillegg som elektriker til 1962, da de flyttet til Rælingen i Akershus. Han ble utdannet ingeniør i 1961, og arbeidet ved ASEA-Per Kure i Oslo til 1972. Da flyttet familien til Røyse, og han arbeidet siden ved Ringerike interkommunale kraftverk, hvor han var avdelingsingeniør da han ble pensjonist i 1991.

Torlaug Kittilsland er utdannet lærer og var styrer ved Namsos menighetsskole 1949-54 og Sandefjord menighetsskole 1956-60. I 1961-62 var hun lærer ved Veggli skole, og i perioden 1972-89 var hun adjunkt ved Tyrifjord skole.

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig bygd 1972.

Fjordgløttveien 28 gnr. 218/182

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1996, og i 1997 solgt til Inger Blesvik Gandrud og Ole Gandrud.

Inger Blesvik Gandrud f. Blesvik Eriksen (f. 1969) fra Bønsnes på Røyse er daglig leder i dagligvarefirmaet TFG A/S. Hun er gift med Ole Gandrud (f. 1966) fra Steinsåsen, som er regionsjef i legemiddelfirmaet Wyeth Norge. De har to barn: Anders (f. 1995) og Petter (f. 1997).

Enebolig (bygd 1998).

Fjordgløttveien 30 gnr. 218/179

Utskilt fra Søndre Gornes gnr. 218/3 i 1996, og i 1997 solgt til Birgit og Lars Knutsen.

Birgit Knutsen f. Thoresen (f. 1949) fra Oslo er jurist i Opplysningsvesenets fond, og er gift med Lars Knutsen (f. 1949) fra Skaun i Sør-Trøndelag, som er prosessingenør i Cronus AS.

Eiendommen er på 1,3 dekar. Enebolig (bygd 1998).

Fjordgløttveien 32 gnr. 218/180

Utskilt fra Søndre Gornes gnr. 218/3 i 1996, og i 1998 solgt til Karina Bygmester og Pål Ullern.

Karina Bygmester (f. 1969) fra Hønefoss er sykepleier ved Ringerike sykehus. Hun er gift med Pål Ullern (f. 1966) fra Søhol på Røyse, som er assurandør av yrke. De har to barn: Ulrik (f. 1997) og Anskar (f. 1999).

I desember 2001 ble eiendommen solgt til Inger Lill Sundøen og Trond Brørby.

Inger Lill Sundøen (f. 1969) fra Sundvollen er utdannet jordmor, og arbeider i et legemiddelfirma i Bærum. Hun var gift med Trond Brørby (f. 1965) fra Jevnaker (siden skilt), som er salgssjef i Norsik (produksjon av bankkort). De har to barn: Håkon (f. 1997) og Sofie (f. 1999).

Siden 2003 er Inger Lill Sundøen eneeier.

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig (bygd 2000-01) og garasje (2002).

Fjordgløttveien 34 gnr. 218/181

Utskilt fra Søndre Gornes gnr. 218/3 i 1996 og solgt til Mona og Willy Tuvsjøen.

Willy Tuvsjøen (f. 1959) fra Røyse er bussjåfør ved Connex i Lommedalen i Bærum, og ble i 1980 gift med Mona Engebretsen (f. 1955) fra Oslo, som er hjelpepleier ved Ullevål Universitetssykehus i Oslo.

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig (bygd 1997).

Fjordgløttveien 36 gnr. 218/34 Solstad

Denne parsellen (av skyld 19 øre) ble utskilt fra Søndre Gornes bnr. 3 i 1916 og solgt som tilleggsjord til Karl Kristiansen Ruud, eier av gnr. 39/23 Ødegården (Solstad), for 660 kroner. Parsellen tilhørte siden Solstad. I 1972 ble det utskilt og solgt en parsell på 3,2 dekar (gnr. 218/157 Elinbo). Resten av gnr. 218/34 (3,5 dekar) ble i 1981 solgt til Poul Skov Clausen for 8.000 kroner. Han overdro i 2000 den ubebyg-

de tomte til sine tre barn: Per, Pia og Aage (se gnr. 218/129 Ødegårdsveien 24). Sønnen Aage bygde da enebolig her, og har siden løst ut sine søsken og blitt eneeier.

Aage Skov Clausen (f. 1969) er født og oppvokst på Røyse, og er prosjektleder ved Nera Satellite Communication AS på Billingstad i Asker. Han er gift med Elisabeth Grøndahl (f. 1973) fra Styggdal på Ask, som er økonomi/markedssekretær hos C. Frimann-Dahl AS på Rud i Bærum. De har to barn: Marius (f. 2000) og Marie (f. 2002).

Eiendommen er på 3,5 dekar. Enebolig bygd 2000-2001.

Dronning Ingeborgs vei

Dronning Ingeborgs vei 1 gnr. 218/93

Utskilt fra Søndre Gornes gnr. 218/3 i 1958 og i 1961 solgt til Sverre Svendsen (f. 1904) for 5.126 kroner.

I 1970-71 ble tomte delt, ved at en parsell på 1,1 dekar ble utskilt og solgt til datteren, Turid Frivold Løvhøiden (f. 1942) - se gnr. 218/155 Dronning Ingeborgs vei 3.

I februar 1972 ble det gjenstående av eiendommen overdratt til sønnen Svend-Erik Frivold Svendsen, som bygde enebolig her i 1974.

Svend-Erik Frivold Svendsen (f. 1944) er seniorrådgiver ved Universitetet i Oslo, og gift med Agnes Svendsen f. Vatndal (f. 1945) fra Hadsel, som er lektor. De har to barn:

* Hege Elisabeth (f. 1970), bosatt i Oslo.

* Thomas Fredrik (f. 1973), bosatt i Hønefoss.

I august 1989 ble eiendommen solgt til Ruth Othilie Nøst (f. 1912) og Erling Nøst (f. 1912). De hadde én datter, Ruth Marie, som var gift og bosatt i Trondheim (tre barn).

Sommeren 1995 overtok Per Anders Listøl (f. 1952) fra Lierskogen eiendommen. Han er tannlege med egen praksis i Hønefoss, og solgte eiendommen i 2000 og flyttet til Dronning Ingeborgs vei 5 - se gnr. 218/149.

Ny eier av Dronning Ingeborgs vei 1 fra juni 2000 var Knut Arne Pedersen (f. 1952 i Skotnes i Lofoten). Han er elektroingeniør av yrke. Fra tidligere ekteskap med Turid Jamtli Pedersen (f. 1958, sykepleier), har han to barn: Joachim

(f. 1988) og Henriette (f. 1990). Turid hadde fra før to barn: Carl Petter (1980–2000) og Trond Morten (f. 1984). Familien er i dag bosatt i Røyken og Vingrom.

Siden februar 2004 har Gullveig Anita Tenål (f. 1968) fra Oslo vært eier. Hun er lærer ved Tyrifjord videregående skole, og er gift med Paolo Rivero (f. 1979) fra Nogoya i Argentina, som er utdannet psykolog og arbeider ved samme skole. De har ingen felles barn, men Gullveig Anita Tenål har fra tidligere én sønn Olai (f. 1992).

Enebolig (bygd 1974) og garasje (ca. 1990).

Dronning Ingeborgs vei 2 gnr. 218/116 Snippen
Utskilt fra gnr. 218/3 i 1965 og solgt til Borghild Mikkelsen, innehaver av Solbakken landhandleri. Hun solgte den ubebygde tomte i juni 1968 til Torkel Tjeransen (f. 1933) for 3.000 kroner. På tomte ble det reist en enebolig i 1968-69. Hovedetasjen ble bygd av tømmer fra den nedlagte Engerodden skysstasjon i Ådal, og 2. etasje i vanlig nytt reisverk. Statens Vegvesen avverterte trevirket fra Engerodden for salg i avisen, og Tjeransen fikk tilslaget med sitt bud på 1.000 kroner.

Elisabeth og Torkel Tjeransen bodde i boligen til 1977, og huset var generasjonsbolig da hennes foreldre, Else og Georg Olsen, også hadde leilighet her (se gnr. 218/87 Sellanrå - Dronning Ingeborgs vei 6).

Ved skjøte av 8. november 1977 ble eiendommen solgt til Solveig Gjørstad Gujer for 650.000 kroner.

Solveig Gjørstad Gujer (f. 1934) fra Spydeberg i Østfold er hjelpepleier av yrke, og drev i en tiårsperiode et privat aldershjem på Snippen sammen med sin mann, Albert Gujer (f. 1922) fra Zürich i Sveits. De har ingen felles barn, men Solveig Gjørstad Gujer har fra tidligere ekteskap med Olav Gjørstad tre barn: Ellen, Terje og Tone. Albert Gujer har fra tidligere ekteskap med Therese Gujer Lang én datter, Beatrice Luise Ruth (f. 1961) – se gnr. 218/108 Gomnesveien 208.

Siden desember 1999 har Vivian og Johnny Havstein vært eiere.

Vivian Monge Havstein (f. 1969) har vokst opp på Filippinene, og arbeider som kokk ved Tyrifjord videregående skole. Johnny Havstein (f. 1948) fra Dønna i Nordland er lektor ved

samme skole. De har to sønner: Daniel (f. 1998) og Jonathan (f. 2003).

Enebolig bygd 1968-69.

Dronning Ingeborgs vei 3

gnr. 218/155 Løvhøiden

Eiendommen ble utskilt fra gnr. 218/93 Dronning Ingeborgs vei 1 i 1971, og av eieren Sverre Svendsen solgt til datteren Turid Frivold Løvhøiden (f. 1942) i for 2.563 kroner. Hun solgte i 1997 den ubebygde tomte (830 m²) til Wenche O. Frydenberg Aker, som samme år kjøpte en tilleggsparcell fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 (253 m²).

Wenche O. Frydenberg Aker (f. 1954) fra Re i Vestfold bygde enebolig (som hun tegnet selv) og garasje med leilighet her i 1998. Hun er helsesøster ved Norske Skog Follum, og har fra tidligere ekteskap fem barn:

* Benjamin (f. 1978), g. 1998 m. Linn Løvoll (f. 1978), to barn: Bernard (f. 1998) og Emily April (f. 2004).

* Marilena (f. 1980), samboer med Thomas Kenny Christian Warning (f. 1978) fra Landskrona i Sverige, to barn: Waldemar (f. 2001) og Wilgrim (f. 2003).

* Inga-Lill (f. 1982).

* Astrid Charlotte (f. 1983).

* Sebastian (f. 1986).

I mai 2004 ble eiendommen solgt til Inger Solset og Knut Salomonsen Solset.

Inger Solset (f. 1950) fra Sørreisa i Troms er sykepleier ved Ellipse-Klinikken i Oslo, mens Knut Salomonsen Solset (f. 1951) fra Kirkenes er ingeniør, og selvstendig næringsdrivende som innehaver av Safer AS i Oslo, som driver veiledning innen brann og brannsløkking. De har to barn:

* Thomas (f. 1976), bosatt i London, g.m. Rana Nakal (f. 1977) fra Canada.

* Kirsten (f. 1978), bosatt i Oslo.

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig (bygd 1997-98) og garasje med leilighet (1998).

Dronning Ingeborgs vei 4 gnr. 218/88

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1958, og i juli 1959 solgt til Caroline Marie Kvade for 3.336 kroner. Caroline Marie Kvade (f. 1896) fra Arendal var fysioterapeut og drev Arendal kurbad. Hun bygde enebolig med leilighet i underetasjen, og benyttet selv leiligheten i som-

merhalvåret og leide ut hovedetasjen, først til Anne-Berit og Birger Holanger (fra 1960), og fra 1967 til Elisabeth og Torkel Tjeransen. I oktober 1969 kjøpte Elisabeth og Torkel Tjeransen eiendommen for 120.000 kroner, og benyttet den siden som funksjonær bolig i forbindelse med Sellanrå hjem for eldre på naboeiendommen.

I desember 1984 ble Dronning Ingeborgs vei 4 solgt til Borghild Aurora Tuvsjøen (f. 1925), tidligere eier av Søndre Gomnes gnr. 218/3 og 7 sammen med sin mann, Ottar Tuvsjøen.

Enebolig med garasje bygd 1960 (påbygd i 1970-årene).

Dronning Ingeborgs vei 5 gnr. 218/149
Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969, og i 1971 solgt til Arne Berg for 40.140 kroner.

Arne Berg (f. 1946) er assurandør i Ring Forsikring, og gift med Gun Nohre Berg (f. 1948), som er rådgiver/adjunkt ved Hadeland videregående skole på Roa. De er begge fra Hønefoss, og har tre barn: Torkild (f. 1972), Anders (f. 1977) og Anne (f. 1978). I 1997 flyttet de til Leinestranda 31 (se gnr. 215/4) og solgte Dronning Ingeborgs vei 5 til Knut Arne Pedersen (f. 1952) og Turid Jamtli Pedersen (f. 1958).

I 2000 ble Per Anders Listøl og Rita Hjortland nye eiere (de «bytta» eiendom med Turid og Knut Jamtli Pedersen - se gnr. 218/93 Dronning Ingeborgs vei 1).

Per Anders Listøl (f. 1952) fra Lierskogen er tannlege med egen praksis i Hønefoss. Han er samboer med Rita Hjortland (f. 1960) fra Bergen, som er sykepleier ved Ringerike sykehus. De har et felles barn, Edvard (f. 1995), og har to barn fra tidligere: Per Helge Listøl (f. 1981) og Jennie Hjortland (f. 1986).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig (bygd 1975), garasje (1975) og stabbur (1977).

Dronning Ingeborgs vei 6 gnr. 218/87 Sellanrå
Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1958 og i november 1959 solgt til Torkel Kåre Tjeransen for 3.576 kroner.

Torkel Kåre Tjeransen (f. 1933) fra Tromsø er utdannet lektor, og underviste ved Tyrifjord høyere skole før han i årene 1973-89 var undervisningsinspektør ved Hole ungdomsskole. Han er gift med Elisabeth Ossum (f. 1931) fra Moss, som er utdannet sykepleier og barnepleier. Hun arbeidet ved Aker sykehus og var siden lærer ved

hjelpepleierskolen ved Ringerike sykehus 1977-80, før hun i årene 1963-76 var leder av Sellanrå hjem for eldre. Siden var hun (1980-1991) assisterende sykepleiesjef i Ringerike kommune. De fikk to sønner:

* Tor Eigil (f. 1957), bosatt på Rykkinn i Bærum og leder av Adventistsamfunnet i Norge (med arbeidsted Vik i Hole), g.m. Elsie Søreide (f. 1959) fra Norheimsund, to sønner: Carl Fredrik (f. 1980) og Per Filip (f. 1983).

* Kai Henrik (1961-2002), var lege ved Rikshospitalet og bosatt i Oslo, g.m. Helene Negaard (f. 1974) fra Bærum.

Elisabeth og Torkel Tjeransen bygde en stor enebolig på eiendommen i 1959-60. I 1962-63 leide de ut husvære til 12 elever ved Tyrifjord høyere skole, og i 1963-64 fikk boligen et påbygg. Fra 1963 til 1976 drev ekteparet her Sellanrå hjem for eldre. Fra 1967 leide de naboeiendommen Dronning Ingeborgs vei 4, hvor de selv bodde inntil de kjøpte denne i 1969 og siden benyttet den som funksjonær bolig (se gnr. 218/88). De flyttet da til Dronning Ingeborgs vei 2, hvor de samme år hadde bygd hus (se gnr. 218/116). Her var de bosatt til 1977, da de flyttet tilbake til Sellanrå. I 1991 flyttet de til Jevnaker, og solgte i august 1992 Sellanrå til Marian Celia og Egil Fredheim.

Marian Celia Fredheim (1954-2003) var fra Storbritannia, mens Egil Ragnar Kurt Fredheim (f. 1954) er fra Trondheim (i dag bosatt i Wales). Han er lektor av yrke, og en periode var han rektor ved Tyrifjord videregående skole. De har to barn: Rolf (f. 1986) og Harald (f. 1989).

Siden juni 2002 har Martha Signe og Ole Eivind Silseth vært eiere av Sellanrå.

Martha Signe Stensrud Silseth (f. 1958) fra Kroer i Ås er utdannet lærer og førskolelærer, og arbeider ved Røyse skole. Ole Eivind Silseth (f. 1954) fra Valsøybotn er håndverker/selvstendig næringsdrivende. De har ingen felles barn, men Martha har tre sønner fra tidligere ekteskap med Knut Gullingsrud: Magnus (f. 1984), Anders (f. 1986) og Jørgen (f. 1990). Ole Eivind Silseth har to døtre fra tidligere ekteskap med Margit Silseth: Janne (f. 1980, bosatt på Grindvoll i Lunner, samboer med Johannes Roen, én sønn Thorstein f. 2003), og Gry (f. 1984).

Dronning Ingeborgs vei 7 gnr. 218/147
Utskilt fra Søndre Gornnes gnr. 218/3 i 1969, og i 1972 solgt til Bjørg Amanda og Finn Bye Christiansen for 40.410 kroner.

Finn Bye Christiansen (f. 1946) fra Hønefoss er adjunkt ved Hønefoss skole, og Bjørg Amanda Solberg Christiansen (f. 1936) er arbeidsterapeut.

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig (bygd 1972) og to garasjer (enkeltgarasje 1974 og dobbeltgarasje 1991).

Dronning Ingeborgs vei 8 gnr. 218/86 Granbakken

Utskilt fra Søndre Gornnes gnr. 218/3 i 1958 og i januar 1960 solgt til Trygve Åsheim for 3.889 kroner.

Trygve Åsheim (1914-1999) fra Flekkefjord var rektor ved Tyrifjord høyere skole fra starten i 1958 til høsten 1964. Han var gift med Aslaug Magdalene Møller-Eriksen (f. 1914) fra Stavanger, og de fikk tre barn:

* Helge (1941-2005), var bosatt i Oslo og gift med Evelyn Skjerpen (f. 1944) fra Lofoten, to sønner: Leiv-Håkon (f. 1968, bosatt i Oslo, g.m. Kjesti Teigland f. 1968 fra Oslo, tre døtre: Sarah Louise f. 1995, Stine Marie f. 1997 og Solveig Eline f. 2001), og Michael Oscar (f. 1971, bosatt i Oslo, g.m. Mai-Line Aga f. 1972 fra Kragerø, én datter Aurora f. 2001).

* Reidun (f. 1944), ugift, bosatt i USA.

* Karin May (f. 1950), bosatt på Nøtterøy, g.m. Tor-mod Amundsen (f. 1950) fra Nøtterøy, tre barn: Kenneth André (f. 1979, samboer med Jeanette Schoug f. 1973, én sønn Adrian f. 2005), Erik Aleksander (f. 1981, samboer med Mari Lähne f. 1983) og Kristine (f. 1987).

I desember 2000 ble eiendommen solgt til Magnhild Sofie og Jan Petter Bådstøløkken.

Magnhild Sofie Bådstøløkken f. Søreide (f. 1942) er fra Espeland ved Bergen, og er fysioterapeut ved Hole bo- og rehabiliteringssenter (og driver i tillegg privat praksis). Jan Petter Bådstøløkken (f. 1942) fra Dovre er lege ved Ringerike Medisinske Senter i Hønefoss. De har tre sønner:

* Per Martin (f. 1968), g.m. Stellia Francis (f. 1969), to barn: Markus Lorenzo (f. 2003) og Cicilie Marlen (f. 2005).

* Jan Frode (f. 1971), én datter Helle (f. 1996).

* Roy Allan (f. 1975), g.m. Linn Eriksen (f. 1974).

Enebolig (bygd 1964, renovert og påbygd 2001) og garasje (1964).

Dronning Ingeborgs vei 9 gnr. 218/136

Utskilt fra Søndre Gornnes gnr. 218/1 i 1969, og i 1970 solgt til Wilfred Helgesen (f. 1939) for 40.680 kroner. I oktober 1972 solgte han den ubebygde tomta videre til Rolf Vigo Novsett for samme pris.

Rolf Vigo Novsett (f. 1944) fra Sørmarka i Hetland (i dag Stavanger kommune) i Rogaland er lektor/instituttleder ved Høgskolen i Telemark i Bø. Han er gift med Inge-Solveig Andersen (f. 1944) fra Oslo, som er adjunkt ved Hole ungdomsskole. De har to barn:

* Trine-Lise (f. 1970), bosatt i Ålesund, samboer med Yngve Tvedt fra Ålesund, én datter Thea Emilie (f. 2005).

* Ole-Petter (f. 1975), bosatt i Oslo, samboer med Guro Knapstad fra Jølster i Sogn.

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig (bygd 1973) og garasje (1973).

Dronning Ingeborgs vei 10 gnr. 218/85 Tyrilbakken

Utskilt fra Søndre Gornnes gnr. 218/3 i 1962 og solgt til Caroline Marie og Viggo Kvade for 4.046 kroner. De kjøpte samtidig enda en tomt, gnr. 218/88 Dronning Ingeborgs vei 4, hvor de bygde enebolig, og solgte Dronning Ingeborgs vei 10 til Olav La Bianca fra Oslo for 4.165 kroner. Ved skjøte av 23. desember 1964 solgte La Bianca den ubebygde tomta til Birger Svein Holanger for 5.250 kroner.

Birger Svein Holanger (f. 1934 i Oslo) vokste opp på Nordre Gjesval (fra 1940) og på Løkenmoen i Hole (fra 1946). Han var adjunkt ved Tyrifjord videregående skole fra skolen ble åpnet i 1958 til han gikk av med pensjon i 2001, i hele 43 år. Han er gift med Anne-Berit Bygdnes (f. 1941) fra Tromsø, som er kjøkkensjef ved Tyrifjord v.g. skole. De har tre barn:

* Unn (f. 1962), bosatt i Fredrikstad, g.m. Terje Dunseth (f. 1963) fra Flekkefjord, to barn: Katrine (f. 1989) og Anette (f. 1992).

* Svein (f. 1966), bosatt i Mjøndalen, g.m. Monica Täthi (f. 1968) fra Horten, tre barn: Magnus (f. 1995), Fredrik (f. 1998) og Anabelle (f. 2003).

* Stig (f. 1968), bosatt i Ålgård i Rogaland, g.m. Anne-Marit Dunseth (f. 1968) fra Flekkefjord, tre

barn: Anne-Lene (f. 1993), Håkon (f. 1995) og Mai-ken (f. 2000).

Enebolig (bygd 1966-67) og garasje (1965).

Dronning Ingeborgs vei 12 gnr. 218/84 Barane
Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1958, og i 1960 solgt til Knut Moe Tollevik for 4.033 kroner.

Knut Moe Tollevik (f. 1922) fra Bømlo var lektor ved Tyrifjord høyere skole. Han var gift med Åse Berger (f. 1933) fra Frogn i Akershus (siden skilt), som var avdelingssykepleier ved Ringerike sykehus. De har én sønn Rein (f. 1964), som er bosatt i Oslo. Han har én datter Cathrine.

I 1987 ble Rune Klukstad (f. 1960) fra Trøndelag medeier i eiendommen (eneeier fra 2001). Han er ugift, og arbeider som sykepleier ved Ringerike sykehus.

Enebolig (bygd 1964) og garasje (tidlig i 1980-årene).

Dronning Ingeborgs vei 14 gnr. 218/141
Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969 og i 1970 solgt til Eystein Glattre for 61.620 kroner.

Eystein Glattre (f. 1934) fra Kristiansand S. er pensjonert overlege ved Kreftregisteret, og professor emeritus ved Norges veterinærhøgskole. Han er gift med Ruth Lillian Jordal (f. 1929) fra Bergen/Tønsberg/Trondheim, som er pensjonert operasjonssykepleier (siste arbeidssted var som sykepleier ved Røysetoppen sykehjem). De har tre døtre:

* Nina (f. 1960), bosatt i Lensvik i Sør-Trøndelag, samboer med Jan Oddvar Singstad fra Lensvik, to barn: Mari Johanne (f. 1997) og Anne Stine (f. 2000). Nina har fra tidligere én sønn Håvard (f. 1986).²

* Eirinn (f. 1962), ugift, bosatt i Oslo.

* Heidi (f. 1964), bosatt på Røyse, g.m. Yngve Slyngstad fra Asker, tre barn: Johannes (f. 1997), Vilde Viel (f. 2000) og Frid Enid (f. 2003).

Eiendommen er på 1,8 dekar. Enebolig (bygd 1972), leikestue (1973), garasje (1974) og vedbod (2000).

² Håvards far er Gudmund Rømmesmo (f. 1956) fra Røyse.

Dronning Ingeborgs vei 16 gnr. 218/144
Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1969, og i 1973 solgt til Oskar Haugli for 64.080 kroner. Her ble det i 1979-80 bygd generasjonsbolig.

Oskar Haugli (1911-1988) fra Blaker i Sørum på Romerike var opprinnelig snekker, og arbeidet i verkstedavdelingen i Oslo Vegvesen. Han var gift med Emma Karoline Bjørke (f. 1921) fra Lunner på Hadeland, som var kontorfullmektig ved Postgirokontoret. De har to sønner:

* Tor (f. 1945), eier av eiendommen fra 1980, g.m. Lillian Birgit Nyborg, to barn – se nedenfor.

* Jon (f. 1951), bosatt på Høvik i Bærum, g.m. Kristin Neraker fra Bærum, to sønner: Ketil (f. 1978) og Magnus (f. 1979).

Eiendommen ble i 1980 overdratt til eldste sønn, Tor Haugli (f. 1945), som er konsulent/flysikring på Oslo Lufthavn Gardermoen. Han er gift med Lillian Birgit Nyborg (f. 1948) fra Trøgstad i Østfold, som er pleier ved Nøstret bo- og behandlingssenter. De har to barn:

* Lise Veronica (f. 1972), g.m. Nils Christian Helgesen (f. 1971), to barn: Elias Alexander (f. 2002) og Jens Christian (f. 2003).

* Lars Christian (f. 1974).

Eiendommen er på 1,9 dekar. Generasjonsbolig (bygd 1979-80) og garasje (1984).

Fritjof Frøknes vei

Fritjof Frøknes vei 1 gnr. 216/78
Utskilt fra gnr. 216/5 Ødegården i 2005 og solgt til Kari Vangen og Tor Henning Skjervan.

Kari Vangen (f. 1971) fra Hønefoss er personlig assistent i Hole kommune, mens Tor Henning Skjervan (f. 1964) fra Søndre Gile i Steinsfjerdings er tekniker ved Hand-Pro AS i Hønefoss. De har én datter, Carina (f. 2006).

Enebolig bygd 2005-06.

I leilighet i underetasjen bor Kari Vangens mor, Helga Vangen (f. 1947) – se gnr. 218/175 Ødegårdsveien 30.

Fritjof Frøknes vei 3 gnr. 216/80
Utskilt fra gnr. 216/5 Ødegården i 2005 og solgt til Heidi Raastad og Ivar Bjørkholt.

Heidi Raastad (f. 1979) fra Hallingby er bar-

nevernpedagog, mens hennes samboer Ivar Bjørkholt (f. 1979) fra Røyse er fengselsbetjent. Enebolig bygd 2005–06.

Fritjof Frøknes vei 4 og 6 gnr. 218/83

Utskilt fra gnr. 218/157 Elinbo (Fritjof Frøknes vei 8 og 10) i 2005, og solgt til Block Watne AS, som har satt opp tomannsboliger her (bygd 2005):

Seksjon 1 - Fritjof Frøknes vei 4

Solgt høsten 2005 til Tore Freddy Bæk (f. 1965) fra Nesvoldberget i Trysil, som er grafisk ingeniør ved Kodak i Oslo. Han er samboer med Anette Opstad (f. 1973) fra Rykkinn i Bærum, som er bioingeniør ved Rettsmedisinsk Institutt (Rikshospitalet). De har én sønn, Åsmund (f. 2004).

Seksjon 2 - Fritjof Frøknes vei 6

Solgt høsten 2005 til Dag Frode Myrseth (f. 1972) fra Bergen, som er ingeniør av yrke. Han er samboer med Ewa Svensson (f. 1967) fra Kil i Sverige, som er kontormedarbeider.

Fritjof Frøknes vei 5 gnr. 216/79

Utskilt fra gnr. 216/5 Ødegården i 2005 og solgt til Ulf Johan Støa (f. 1964) fra Drammen, som er offentlig tjenestemann med arbeidssted Kolsås i Bærum. Han er gift med Monica Skaro (f. 1971)

fra Geilo, som er utdannet førskolelærer. De har én sønn, Mattis Johan (f. 2003).

Enebolig (bygd 2005) og garasje (2005).

Fritjof Frøknes vei 7 gnr. 218/130 Lykkebo II I 1970 ble det utskilt en parsell på 0,5 dekar fra gnr. 218/97 Fritjof Frøknes vei 7 som ble tillagt 0,4 dekar fra et fellesareal eid av Ringerike kommune. Her bygde eieren av gnr. 218/97, Henry Gundersen (f. 1920), ny enebolig - se gnr. 218/97 Fritjof Frøknes vei 9.

I 1982 ble eiendommen solgt til Anders Leine (f. 1953) fra Nedre Leine på Røyse. Han er seniorrådgiver i Statens landbruksforvaltning i Oslo, og samboer med Olaug Nordvik (f. 1957) fra Kvammen i Askvoll i Sogn og Fjordane. Hun er intensivsykepleier ved Ringerike sykehus. De har én datter Sara (f. 1996).

Anders Leine var medlem av Hole kommunestyre i perioden 1991-2003 som representant for Senterpartiet, og satt som leder av Plan- og ressursstyret i årene 1995-2003.

Eiendommen er på 0,9 dekar. Enebolig (bygd 1970) og leikestue (1970).

Fritjof Frøknes vei 8 og 10 gnr. 218/157 Elinbo Eiendommen (på 3,2 dekar) ble utskilt fra gnr. 218/34 Solstad (Fjordgløttveien 36) i 1972 og

Boligfeltet på Gornes sett fra sør. Nede til venstre møtes Fjellsveien og Gornesveien. I bakgrunnen Nordfjorden med Ask på den andre siden.

© Fotograf Marit Fagerli

solgt til Kjell Gjermund Henriksen i Hønefoss for 7.500 kroner. I 2000 ble den ubebygde tomta overdratt til hans datter, Siv Eirin Henriksen Kielland. Hun solgte den videre til Block Watne AS, som har satt opp tomannsboliger her (bygd 2005):

Seksjon 1 Fritjof Frøknes vei 8

Solgt høsten 2005 til Eva Pernilla Oscarsson og Dag Johnny Martinsen.

Eva Pernilla Oscarsson (f. 1971) fra Mantorp i Sverige er hud- og kroppsterapeut, og arbeider i Succe på Vik senter. Hun er gift med Dag Johnny Martinsen (f. 1971) fra Bjølsen i Oslo, som er driftssjef ved Aberdeen Property Investors i Oslo. De har én sønn, Leo (f. 2003).

Seksjon 2 Fritjof Frøknes vei 10

Solgt høsten 2005 til Anne Sofie Fjær og Morten Løvbrøtte.

Anne Sofie Fjær (f. 1980) fra Fjær i Nord-Trøndelag er barnehageassistent, mens Morten Løvbrøtte (f. 1971) fra Oslo er byggmester. De har én sønn, Oliver (f. 2004).

I oktober 2006 solgte de boligen til Emil Myhre og Marianne Kjøbstad, og flyttet til Oslo.

Emil Myhre (f. 1980) fra Steinkjer i Nord-Trøndelag er samboer med Marianne Kjøbstad (f. 1981) fra Hønefoss. De er begge utdannet ingeniør/IKT, og har én datter, Elise (f. 2005).

Fritjof Frøknes vei 9 gnr. 218/97 Sagatun

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1958 og i juni 1963 solgt til Henry Gundersen for 4.032 kroner.

Henry Gundersen (f. 1920) er gift med Tonny Draget fra Bolsøya i Romsdal. Han arbeidet som vaktmester på Sellanrå hjem for eldre til 1970 (hadde tidligere samme stilling ved Tyrifjord høyere skole). De flyttet da til Sarpsborg (seinere Strømmen på Romerike) og solgte Sagatun til Elisabeth og Torkel Tjeransen for 120.000 kroner. De satt som eiere et knapt år, og solgte eiendommen videre i mai 1971 til Elisabeth og Inggard Folke Ossum for samme beløp.

Elisabeth Ossum (f. 1931) fra Århus i Danmark og Inggard Folke Ossum (f. 1929) fra Horten er i dag pensjonister, og var som yrkesaktive henholdsvis fotpleier og fysioterapeut. De har fire barn og to fosterbarn: Pernille (f. 1956), Camilla (f. 1958), Lars Henrik Folke (f. 1963), Kim (f. 1967), Bjarne (f. 1971) og Lars Eche

(f. 1982). I 1987 kjøpte de en eiendom i Steinsåsen og flyttet dit (Fristads vei 7 - se bind 2 s. 720), og solgte Fritjof Frøknes vei 9 til Randi Karlstad og Tormod Lid Larsen.

Tormod Lid Larsen (f. 1951) fra Bærum er geolog ved Norsk Hydro i Sandvika. I ekteskapet med Randi Karlstad (f. 1955) fra Haug (opp-løst i 2003) er det fire døtre:

* Astrid (f. 1981), bosatt i Bergen, fra tidligere ekteskap med Elvis Frank Gutierrez (f. 1979) fra Peru har hun én sønn, Vetle (f. 2004).

* Heidi (f. 1983).

* Synnøve (f. 1987).

* Elisabeth (f. 1990).

Siden oktober 2002 har Randi Karlstad vært eneeier. Hun er jordmor ved Ringerike sykehus og adjunkt ved Rud videregående skole i Bærum, og giftet seg igjen i 2005 med Mikal Karlstad (f. 1947) fra Surnadal på Nordmøre, som er lærer ved Sogn videregående skole i Oslo.

Enebolig (bygd 1963-64, påbygd og modernisert 1971), garasje og dukkestue (flyttet fra Haug i 1987).

Fritjof Frøknes vei 11 gnr. 218/96

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1958 og i oktober 1961 solgt til Thorolf Gunn Paulsen for 4.032 kroner.

Thorolf Gunn Paulsen (f. 1920) fra Bergen var pastor i Adventistsamfunnet, og gift med Sofie Standal (1919-2002) fra Standalen ved Florø. De fikk tre barn:

* Tore Gunn (f. 1942), bosatt i Frankrike, fra tidligere samboerskap med Kari Ruud (f. 1939) fra Røyse har han én datter Silje (f. 1984).

* Linda (f. 1954), bosatt på Tjøme, g.m. Johnny Steinsvåg (f. 1953) fra Hokksund, to barn: Marcus (f. 1981) og Lasse (f. 1988).

* Synnøve (f. 1964), bosatt på Tjøme, g.m. Ronny Storvollen (f. 1963) fra Oslo, tre barn: Camilla Sophie (f. 1989), Benjamin (f. 1992) og Filip (f. 1994).

I november 2005 ble eiendommen solgt til Atle Haugen og Gry Anita Aronsen Haugen.

Atle Haugen (f. 1961) fra Mandal er pastor i Adventistsamfunnet (ved Tyrifjord SDA menighet). Han er gift med Gry Anita Aronsen Haugen (f. 1962) fra Skjetten, som er lærer/sekretær. De har tre barn: Eivind Andreas (f. 1987), Synne Eileen (f. 1990) og Linn-Eirin (f. 1996).

Enebolig med garasje (bygd 1972).

Fritjof Frøknes vei 12 gnr. 218/89 Bakketun
Utskilt fra Søndre Gornes gnr. 218/3 i 1958 og
solgt til Kristian Johansen for 3.888 kroner.

Kristian Johansen (1912-1984) fra Hedmar-
ken var gift med Turid Eithun (f. 1914) fra Stua
Fjeld. De bygde enebolig her, men solgte denne i
1971 og flyttet til Fjellsveien 39 - se gnr. 217/81
Fjelltun.

Ny eier fra september 1971 var Adrian Krog-
stad (f. 1915). Han var pastor i Adventistsam-
funnet, og ved skjøte av 11. september 1975
solgte han eiendommen videre til Jon Rømmes-
mo.

Jon Rømmesmo (f. 1923) fra Orkanger er
utdannet som lærer og adjunkt, og har også
utdannelse som bildekunstner (Kunst- og hånd-
verksskolen i Oslo (hospitant) og Kunstakade-
miet i Oslo). Som lærer hadde han Ringerike fol-
kehøgskole som siste arbeidssted før han ble
pensjonist. Han er gift med Lillian Marie Røm-
mesmo f. Hansen (f. 1924) fra Stepping i Dan-
mark, som er sykepleier, sist ved hjemmesyke-
pleien i Hole kommune. De har tre sønner:

* Gudmund (f. 1956), én sønn Håvard (f. 1986) med
Nina Glatte (f. 1960) fra Røyse.

* Bjarte (f. 1959), samboer med Anita Storødegård
(f. 1965), én sønn Martin (f. 2004). Bjarte har fra tid-
ligere én datter Mia (f. 1987) med Hanne Skrataas
(f. 1960).

* Dyre (f. 1966), g.m. Lorena Diaz (f. 1967) fra Chi-
le, to døtre: Amanda (f. 1992) og Miranda (f. 1996).

Enebolig bygd 1960.

Fritjof Frøknes vei 14 gnr. 218/90

Utskilt fra Søndre Gornes gnr. 218/3 i 1958 og
i november 1960 solgt til Øivind Gjertsen for
4.512 kroner.

Øivind Gjertsen (f. 1928) fra Bergen var lek-
tor ved Tyrifjord høyere skole 1958-61 og rek-
tor 1972-84. I årene 1963-72 var han i Vest-
Afrika, hvor han de første fem årene var rektor
ved en lærerskole i Bekwai i Ghana, og så i fire
år leder for adventistenes skolevirksomhet i
Vest-Afrika (Ghana, Sierra Leone, Liberia,
Nigeria og Elfenbenskysten - fra primitive
grunnskoler i bushen til sykepleier/jordmor-
utdanning og universitet/college). Fra 1984 var
han direktør ved Skogli helse- og rehabilite-
ringssenter på Lillehammer, og fra 1989 arbei-
det han i Adventistenes hovedadministrasjon for
Norge og Danmark.

Øivind Gjertsen er gift med Esther Margret-
he Jordal (f. 1931 i Arendal), som er utdannet
sykepleier, sykepleielærer og cand.polit. Hun
har vært amanuensis ved Universitetet i Bergen
(Institutt for sykepleievitenskap) og Universite-
tet i Oslo (Det medisinske fakultet), og arbeidet
siden som omsorgsleder i Den norske kreftfor-
ening.

Esther Margrethe og Øivind Gjertsen har fire
barn:

* Trond (f. 1957), bosatt i Oslo, fra tidligere sambo-
erskap har han en datter Line (f. 1985).

* Marit (f. 1962), bosatt i Oslo, g.m. Søren Sørensen
fra Oslo, to barn: Susannah (f. 1999) og Stella
(f. 2002).

* Grete (f. 1964), bosatt i Oslo, ugift.

* Øivind (f. 1966), bosatt i Oslo, g.m. Ann-Cathrin
Reichelt fra Lillehammer, fire barn: Jonathan (f.
1993), Julianne (f. 1996), Jacob og Josefine (tvilling-
er f. 2002).

I april 1986 ble eiendommen solgt til Esther
Gjertsens nevø Per Louis Jordal og Elin Didrik-
sen Jordal.

Per Louis Jordal (f. 1945) fra Oslo er TV-pro-
ducer i NRK, og var gift med Elin Didriksen (f.
1949) fra Senja i Troms, som er utdannet jord-
mor og sykepleier (skilt i 2000). De har tre barn:

* Christel (f. 1971), g.m. Geir Oppheim (f. 1970), to
barn: Sindre (f. 1999) og Niklas (f. 2004).

* Øystein (f. 1974).

* Morten (f. 1983).

I november 2000 solgte de eiendommen videre
til Svanhild Wilhelmsen og Bjørnar Josefsen - se
gnr. 218/61 Moloveien 2.

Svanhild Wilhelmsen (f. 1960) og Bjørnar
Josefsen (f. 1954) er begge fra Børselv i Finn-
mark, og har kvænsk/finske røtter. Bjørnar
Josefsen er spesialarbeider i Mesta AS. De har
tre sønner: Bjørn Aron (f. 1984), Osvald (f.
1988) og Vidar Sigfred (f. 1992).

Enebolig med garasje (bygd 1970-71) og
frittstående garasje (2003).

Fritjof Frøknes vei 16 og 18 gnr. 218/91

Utskilt fra Søndre Gornes gnr. 218/3 i 1958 og
i juni 1959 solgt til Arnt Mastervik for 4.512
kroner.

Arnt Mastervik (f. 1934) fra Mo i Rana var
kaptein i Hæren (Helgelandsmoen). Han er gift
med Berit Elise Mastervik f. Hval (f. 1938), som

er sykepleier, sist ved Ringerike sykehus psykiatrisk døgnavdeling på Røyse (i dag pensjonist). De har to døtre:

* Hilde (f. 1961), bosatt i Hønefoss, samboer med Knut Karlsen (f. 1957).

* Lise (f. 1966), eier av eiendommen siden 2006, samboer med Ragnar Braata, én sønn Levon – se nedenfor.

I mars 2006 overtok yngste datter Lise og hennes samboer Ragnar Braata som eiere. Lise Mastervik (f. 1966) er sykepleier ved Ringerike sykehus, og har én sønn, Levon Hem Mastervik (f. 2003). Ragnar Braata (f. 1963) er fra Hen, og selvstendig næringsdrivende som medeier i Buskerud Utmark- og Arealplan på Helgelandsmoen. Han har fra tidligere ekteskap to døtre: Marte (f. 1989) og Mia (f. 1991).

Berit og Arnt Mastervik bor i Fritjof Frøknnes vei 16, og Lise Mastervik og Ragnar Braata i nr. 18. Enebolig (bygd 1961) påbygd til generasjonsbolig i 1986, garasje (1987) og to mindre hytter (2003).

Fritjof Frøknnes vei 20 gnr. 218/92

Utskilt fra Søndre Gomnes gnr. 218/3 i 1958 og i desember 1962 solgt til Magnus Langvall for 4.442 kroner.

Magnus Langvall (1909-1983) fra Sandefjord var skoleinspektør ved Tyrifjord høyere skole. Han var gift med Gudrun Margarethe Nilsen (1903-1989) fra Oslo, som var timelærer ved samme skole. De fikk én datter Anne-Marie (f. 1938).

I august 1990 ble eiendommen overdratt til datteren Anne-Marie Langvall Olsen, som leide den ut inntil hun flyttet hit i 2004.

Anne-Marie Langvall Olsen (f. 1938) vokste opp i Oslo, Rælingen og Ullensaker. Hun var amanuensis ved Universitetet i Trondheim/NTNU da hun ble pensjonist i 2003. Hun er gift med Palle John Olsen (f. 1938) fra København, som var høyskolelektor ved Høgskolen i Nesna. De har to døtre:

* Elisabeth (f. 1977), bosatt i København, g.m. Benni Jeppesen (f. 1971) fra København, én datter Ida Caroline (f. 2006).

* Christel Linn (f. 1978), bosatt i Oslo, g.m. Ole Kenneth Søreide (f. 1968), én datter Ingvild (f. 2004).

Enebolig (bygd 1963).

Ødegårdsveien

Ødegårdsveien 2 gnr. 218/159 Ønskebo

Utskilt fra gnr. 218/15 Gomnesødegården i 1972 og overdratt til eierens datter Inger Helene Borgen.

Inger Helene Borgen f. Gomnes (f. 1941) er hjelpepleier. I ekteskap med Svein Erland Borgen (1935-1989) fra Begna i Norderhov, som arbeidet som salgskonsulent, har hun tre barn:

* Tom Runar (f. 1959), eier av Ødegårdsveien 2 siden 1999.

* Merethe (f. 1961), bosatt på Røyse, fra tidligere ekteskap med Per Haukedalen fra Sokna har hun to barn: Ida (f. 1986) og Kaja (f. 1987). Hun har i tillegg datteren Melanie (f. 1998).

* Svein Harald (f. 1971), ugift, bosatt i Hønefoss.

I 1999 overtok eldste sønn Tom Runar Borgen (f. 1959) som eier. Han er ugift, og yrkesoffiser i Hæren. Han tjenestegjør ved FFH (Forsvarets Fellesoperative Hovedkontor) i Stavanger, og er bosatt der.

Enebolig (bygd 1972) og garasje (1989).

Ødegårdsveien 11 gnr. 216/81

Utskilt fra gnr. 216/5 Ødegården i 2005 og solgt til Britt Alise Leirvik og Vegard Myklebusthaug.

Britt Alise Leirvik (f. 1977) fra Hareid på Sunnmøre er hovmester på Sundvolden Hotel, og Vegard Myklebusthaug (f. 1973) fra Ulsteinvik er IT-konsulent i Hole kommune. De har to barn: Theodor (f. 2001) og Eline (f. 2004).

Enebolig bygd 2006.

Ødegårdsveien 13 gnr. 216/82

Utskilt fra gnr. 216/5 Ødegården i 2005 og solgt til Evy Olfrid og Lars Petter Sameien.

Evy Olfrid Kalvøy (f. 1975) fra Rødven i Romsdal er ungdomskontakt i Ringerike kommune, og er gift med Lars Petter Sameien (f. 1974) fra Sørumsand i Akershus, som er spesialkonsulent i Bærum kommune. De har to barn: Petter (f. 2001) og Pernille (f. 2003).

Enebolig bygd 2005-06.

Ødegårdsveien 16 gnr. 218/66 Hagan

Hagan var opprinnelig en fritidseiendom, utskilt fra Birkely (Hagen) i 1951 og solgt til Carl Alf Hansen (1909-1974) fra Høland for 800 kroner. Han var gift med Borghild Engebretsen Gomnes

(1906-1979) fra Gomnesødegården. De var bosatt i Oslo, og satte opp en hytte i Hagan. De fikk to barn:

- * John Edvard (1936-1982), g.m. Solveig Lund fra Larvik, to sønner: Øyvind (f. 1966) og Arne (f. 1968).
- * Brith (f. 1945), seinere eier av Hagan, g.m. Jan Harald Høgevold fra Oslo, to barn: Elisabeth og Per – se nedenfor.

I 1976 ble hytta revet og erstattet av en enebolig hvor Borghild Hansen bodde til sin død i 1979. Datteren Brith overtok som eier i 1978, og etter å ha bygd på boligen flyttet hun med sin familie til Hagan i 1980.

Brith Høgevold (f. 1945) er hjelpepleier ved Hole bo- og rehabiliteringssenter. Hun er gift med Jan Harald Høgevold (f. 1940) fra Oslo, som er sjåfør/servicemedarbeider i Hole kommune. De har to barn:

- * Elisabeth (f. 1963), bosatt i Oslo, samboer med Pablo Andres Alcayaga fra Chile. Fra tidligere samboerskap med Erik Ludvigsen fra Oslo har hun én datter, Wenche (f. 1988).
- * Per (f. 1966), g.m. Julia Viktorovna fra Russland, én datter Anastasia (f. 2004). Fra tidligere ekteskap med Hege Opheim fra Hakadal har han to barn: Ida Carine (f. 1989) og Marcus (f. 1995). Julia har fra tidligere én sønn, Rostislav Melkumyan (f. 1999).

Eiendommen er på cirka 1,2 dekar. Enebolig bygd 1976-77 (påbygd 1979-80).

Ødegårdsveien 17 gnr. 216/74

Utskilt fra gnr. 216/5 Ødegården i 2003 og i 2004 solgt til Anne Kristin Dons Jenssen og Gunnar Edvin Frøshaug, som tidligere bodde i Rudshaugen 14 (gnr. 216/64).

Anne Kristin Dons Jenssen (f. 1967) fra Haugsbygd er kontorleder, og Gunnar Edvin Frøshaug (f. 1967) fra Røyse arbeider som selger, begge med arbeidssted Oslo. De har to barn: Josefine (f. 1997) og Maiken (f. 1999).

Enebolig bygd 2003.

Ødegårdsveien 22 gnr. 218/117 Soltun

Utskilt fra gnr. 218/12 Birkely (Hagen) i 1967 og solgt til Jorunn og Knut Solberg for 3.000 kroner.

Jorunn Solberg f. Breivik (1915-1997) fra Gulsvik arbeidet ved Solstad sykehjem, mens Knut Solberg (1916-1995) fra Sigdal var vaktmester samme sted. Ekteskapet var barnløst.³

Etter Jorunn Solbergs død i 1997 ble eiendommen overtatt av hennes bror, Hermund Breivik, og hans kone Greta Synnøve.

Hermund Breivik (f. 1932) fra Krødsherad⁴ har arbeidet som terazzoegger, og Greta Synnøve Breivik f. Bergskaug (f. 1936) fra Oslo har vært demonstrasjonsdame. De har to sønner:

- * Knut Martin (f. 1961), bosatt i Drammen, g.m. Bente Pihl Andersen (f. 1963) fra Sandefjord, to barn: Stine (f. 1989) og Marte (f. 1994).
- * Ståle (f. 1965), bosatt i Gjerdrum, fra tidligere ekteskap med Elisabeth Olsen fra Sørum i Akershus har han én sønn Pål Erik (f. 1991).

Eiendommen er på 1,4 dekar. Enebolig bygd 1967.

Ødegårdsveien 23 gnr. 218/160 Soltun

Utskilt fra gnr. 218/6 Gomnes i 1974 og solgt til Olav G. Strand for 7.000 kroner.

Olav G. Strand (f. 1946) fra Vrådal i Telemark er sjåfør ved Oslo Lufthavn Gardermoen. Han har tre barn:

- * Knut Harald (f. 1968).
- * Tom Runar (f. 1969), g.m. May Elin Amundsen (f. 1971), to barn: Gry Jeanette (f. 1991) og Stine (f. 1993).
- * Patricia (f. 1989).

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig (bygd 1976) og garasje (1976).

Ødegårdsveien 24 gnr. 218/129 Fredtun

Utskilt fra gnr. 218/12 Birkely (Hagen) i 1969 og solgt til Jytte og Poul Skov Clausen for 6.000 kroner.

Jytte Skov Clausen f. Føge Jensen (1938-2004) og Poul Skov Clausen (f. 1938) er begge fra Nybølle ved Ringe i Danmark. De flyttet til Hole i 1965. Her leide de Søndre Fjeld (Myra Fjeld) fra 1965 til 1972, da de startet Røyse staude- og hagebruk ved Stadum. I 1993 flyttet de til Haugsbygd og overtok Klekken handelsgartneri.

Jytte Skov Clausen var utdannet gymnastikk-

³ Jorunn Solberg var først gift med Knut Solbergs bror, Anders Solberg (1915-1965) - se gnr. 218/55 Fjordglimt - Moloveien 47.

⁴ Jorunn Solbergs barndomshjem var Medbøen i Gulsvik. Hun var eldst av åtte søsken. I 1930 flyttet familien til Breivik i Krødsherad, hvor yngste bror Hermund ble født i 1932.

lærerinne og dameskredder, mens Poul Skov Clausen er jordbruksutdannet. De har tre barn:

* Per (f. 1963), bosatt på Klekken, g.m. Laila Fuglesang fra Åsa, en datter Anita (f. 1986).

* Pia (f. 1964), bosatt på Veme i Soknedalen, samboer med Asbjørn Olsen fra Utstranda i Hole, to barn: Emil (f. 1994) og Ida (f. 1998).

* Aage (f. 1969), bosatt på Røyse, g.m. Elisabeth Grøndahl (f. 1973) fra Ask, to barn: Marius (f. 2000) og Marie (f. 2002) - se gnr. 218/34 Fjordgløttveien 36.

I 1993 solgte Jytte og Poul Skov Clausen Ødegårdsveien 24 til Sidsel Elisabeth og Reidar Olsen.

Reidar Olsen (f. 1950) fra Melbu er pastor i Adventistsamfunnet i Oslo, mens Sidsel Elisabeth Olsen f. Tønnesen (f. 1951) fra Kristiansand er lærer ved Tyrifjord skole. De har to barn: Hilde Kathrine (f. 1974) og Hege Cecilie (f. 1977).

Eiendommen er på 1,7 dekar. Enebolig (bygd 1972), garasje (1975), hobbyveksthus og dukkehus.

Ødegårdsveien 25 gnr. 218/171

Dette er den tidligere kårboligen på gnr. 218/6 Gomnes (Snekker), som eierne Marie og Karen Gomnes bygde i 1973. I 1979 ble den utskilt og solgt til Berit og Willy Ruud.

Willy Ruud (f. 1947) fra Veme i Soknedalen er advokat med egen praksis i Hønefoss. I tidligere ekteskap med Berit Ruden (f. 1950, sykepleier) fra Haug har han to barn:

* Hanne Eline (f. 1975), bosatt i Oslo, g.m. Rune Kvale Hansen (f. 1975) fra Oslo, én datter Vilde Christine (f. 2006).

* Hans Petter (f. 1980).

Siden 2001 har Willy Ruud vært eneeier.

Eiendommen er på 2,1 dekar. Enebolig (bygd 1973, ombygd 1989), garasje (1983-84), leikestue (1986) og veksthus (1995).

Ødegårdsveien 26 gnr. 218/161 Havreenga

Utskilt fra gnr. 218/12 Birkely i 1974 og overdratt til eiernes sønn Leif Gomnes.

Leif Gomnes (f. 1954) er selvstendig næringsdrivende som eier av Gomnes Asfalt. Han er samboer med Tove Pedersen (f. 1962) fra Ådal, som er barnehageassistent i Svensrud naturbarnehage. Leif Gomnes har to barn i tidligere ekte-

skap med Kristin Schøyen (1950–2006) fra Oslo:

* Anette (f. 1974), bosatt i Hønefoss, samboer med Geir Ante Stepanenko fra Jevnaker.

* Steffen (f. 1980), bosatt på Røyse, samboer med Yvonne Jensen Sergeev (f. 1975) fra Sætre i Hurum, to barn: Tobias (f. 2005) og Eirik (f. 2006) – se gnr. 218/185 Ødegårdsveien 28d.

Tove Pedersen har fra tidligere én datter, Lillian (f. 1980), som er bosatt i Ådal med samboer Jan Thomas Johansen og to barn: Jan Robin (f. 2001) og Ole Christoffer (f. 2003).

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig bygd 1974 (påbygd 1983-84) og garasje/verksted (1990).

Ødegårdsveien 28d gnr. 218/185

Utskilt fra gnr. 218/12 Birkely i 2005 og solgt til eierens sønn, Steffen Gomnes (f. 1980). Han er elektriker (medeier i Hetland Elektro AS), og samboer med Yvonne Jensen Sergeev (f. 1975) fra Sætre i Hurum, som er ambulansarbeider. De har to barn: Tobias (f. 2005) og Eirik (f. 2006).

Enebolig bygd 2006.

Ødegårdsveien 30 gnr. 218/175

Utskilt fra gnr. 218/12 Birkely (Hagen) i 1980 og solgt til Berit og Asbjørn Gomnes for 15.000 kroner. De var tidligere eiere av naboeiendommen - se gnr. 218/132 Ødegårdsveien 32.

Berit og Asbjørn Gomnes bygde enebolig her i 1980, og satt som eiere til høsten 1992, da de flyttet til Hønefoss og solgte eiendommen til Helga Vangen.

Helga Vangen f. Rolid (f. 1947) fra Hønefoss er pleieassistent ved Solstad bo- og behandlingssenter på Røyse. Hun var gift med Ragnar Vangen (1942-1992) fra Ask, som var fabrikkarbeider ved Norske Skog Follum. De har to døtre:

* Bente (f. 1965), bosatt på Veme, g.m. Ole Jørgen Larsen fra Veme, én datter Hege (f. 1990).

* Kari (f. 1971), bosatt på Røyse, samboer med Tor Henning Skjerven (f. 1964) fra Gile i Steinsfjordingen, én datter Carina (f. 2006) – se gnr. 216/78 Fritjof Frøknes vei 1.

I juli 1994 solgte Helga Vangen eiendommen og flyttet til Haug. Siden høsten 2006 er hun igjen bosatt på Røyse (Fritjof Frøknes vei 1).

Ved skjøte av 27. juli 1994 ble Kristel og Per

Waland Næsheim eiere av Ødegårdsveien 30.

Per Walland Næsheim (f. 1943) fra Fana ved Bergen er kontorsjef ved Norsk Bibelinstitutt. Han er gift med Kristel Næsheim f. Hogganvik (f. 1945), som er lærer ved Tyrifjord skole. Hun er fra Skien, men vokste opp i Debre Tabor i Etiopia. De har to barn: Silje (f. 1970) og Siri Christin (f. 1974).

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig (bygd 1980) og garasje (1982).

Ødegårdsveien 32 gnr. 218/132 Granåsen
Utskilt fra Birkely (Hagen) i 1970 og overdratt til eiernes sønn Asbjørn Gomnes (f. 1947) og hans kone, Berit Gomnes f. Heggelien (1945-2004) fra Hønefoss. De har to barn: Stina (f. 1968) og Roger (f. 1972).

I 1977 ble eiendommen solgt til Terje Bokalrud (f. 1946, sivilingeniør) fra Hedmark. Han var gift med Anne Gerd Bokalrud fra Grovfjord i Troms (siden skilt), og de har tre barn: Lina, Vegard og Anne Gudrun.

I 1981 ble det kjøpt en tilleggsparcell fra Birkely på 116 m². I juli 1984 solgte Bokalrud eiendommen til Rolf Hatlinghus og flyttet til Steinsåsen (Åsheimsv. 11).

Rolf Hatlinghus (f. 1951) fra Beitstad i Nord-Trøndelag er skogsjef i Løvenskiold-Vækerø i Oslo, og gift med Marit Gildberg (f. 1951) fra Steinkjer, som er adjunkt ved Hønefoss videregående skole. De har tre døtre: Martine (f. 1979), Silje (f. 1981) og Andrea (f. 1983).

Eiendommen er på 0,8 dekar. Enebolig bygd 1971.

Ødegårdsveien 35 gnr. 218/119 Asphaugen
Utskilt fra gnr. 218/6 Gomnes (Snekker) i 1968 og solgt til Åge Sigurd Sirnes (f. 1930) for 6.000 kroner.⁵

I mars 1976 solgte han den ubebygde tomte til Egil Johansen for 40.000 kroner.

Egil Johansen (f. 1938) fra Nøtterøy er ingeniør/selger. Han er gift med Lilly Therese Johansen f. Kolvik (f. 1939) fra Meløy, som er sykepleier. De har fire barn:

* Monica (f. 1964), bosatt på Lunner på Hadeland, g.m. Øystein Hogganvik, fire barn: Heidi Elizabeth

(f. 1983), Øyvind (f. 1985), Hanne Charlotte (f. 1989) og Camilla Michelle (f. 1991).

* Laila (f. 1965), bosatt på Lunner på Hadeland, to barn: Monette (f. 1989) og Melissa (f. 1990).

* Marita (f. 1967), bosatt på Røyse, g.m. Bjørn David Kendel.

* Frode (f. 1970), bosatt på Lillehammer, to barn: Håkon Marius (f. 1992) og Henrik Sander (f. 1995).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig bygd 1977.

Ødegårdsveien 36 gnr. 218/123 Sollid
Utskilt fra gnr. 218/6 Gomnes i 1969 og solgt til Gustav Draget for 7.000 kroner.

I juli 1976 ble Rolf Erik Gilhuus (f. 1947) fra Drammen ny eier. Han er lege ved Ringerike Medisinske Senter i Hønefoss, og gift med Ellen Ingeborg Gilhuus f. Jervan (f. 1947) fra Oslo. Hun er fysioterapeut ved Ringerike sykehus, og en kjent billedkunstner. De har tre barn:

* Elisabeth (f. 1969), g.m. Mathias Schreiber (f. 1965), to barn: Erik (f. 1998) og Greta (f. 2000).

* Marianne (f. 1973).

* Hans Petter (f. 1974).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig bygd 1969.

Ødegårdsveien 37 gnr. 218/124 Rognhaug
Utskilt fra gnr. 218/6 Gomnes i 1969 og solgt til Birger Garberg for 6.000 kroner.

Birger Garberg (f. 1929) fra Steinkjer har vært offiser i Hærens Våpentekniske Korps på Helgelandsmoen. Han ble i 1953 gift med Ruth Garberg f. Schult am Barnum (f. 1934) fra Schleswig i Tyskland, og de har tre barn:

* Brit Angelika (f. 1954), bosatt på Hole bo- og rehabiliteringssenter, tidligere bosatt i Lørenskog med samboer Jostein Skeide (f. 1941) fra Ulsteinvik. Fra tidligere ekteskap med Tore Egge (f. 1951) har hun én sønn, Lars Birger (f. 1977).

* Tor Harald (f. 1956), bosatt i Slettåkerveien 4 i Hønefoss, g.m. Pernille Benedikte Ossum (f. 1956), to barn: Catrine (f. 1980) og Andreas (f. 1984).

* Anne Lise (f. 1962), bosatt i Birchs vei 16 i Steinsåsen, fra tidligere ekteskap med Tom Erlandsen (f. 1958) har hun to barn: Tomas (f. 1985) og Marius (f. 1991).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig bygd 1970.

⁵ Med tillegg av en mindre parcell utskilt fra gnr. 218/19 er eiendommen i dag på 1.561 m².

Gomnesveien

Gomnesveien 50 gnr. 217/97 Fredrikstad II

I 1976 ble det fra gnr. 217/32 Fredrikstad utskilt en parsell på 5,5 dekar, hvor brukets eier Arvid Helge Grønvold (f. 1918) og hustru Esther f. Karlsen (f. 1925) bygde enebolig. Samme år overdro de bruket Fredrikstad til sønnen Torbjørn – se gnr. 217/32 Fredrikstad (s. 803–805).

Gomnesveien 56 gnr. 217/83 Fjordgløtt

Utskilt fra gnr. 217/32 Fredrikstad i 1968 og solgt til eiernes sønn Åsmund Nicolai Grønvold (1921–2004) for 3.000 kroner. Han var tømrer av yrke, og gift med Ingrid Dahl (1919–2002) fra Oslo, som en periode arbeidet i Centra i Oslo. De fikk to barn:

* Berit (f. 1945), bosatt i Flateby i Enebakk, g.m. Erik Grøn (f. 1946) fra Oslo, to døtre: Elisabeth (f. 1970) og Helene (f. 1972).

* Tom (f. 1949), bosatt i Lønstrup i Jylland, Danmark (og periodevis i Oslo), g.m. Margrethe Nupen (f. 1950) fra Oslo, to sønner: Nicolai (f. 1976) og Kyrre (f. 1977).

Etter farens død i 2004 solgte arvingene eiendommen til sin fetter Torbjørn Grønvold, som samme år overdro bruket Fredrikstad til sin datter Tone og hennes samboer Svein Bjerke. Torbjørn Grønvold (f. 1948) er innehaver av Grønvolds Båtservice, og er gift med Kari Borgli (f. 1949) fra Hønefoss. De har to døtre: Monica (f. 1971) og Tone (f. 1980) – se gnr. 217/32 Fredrikstad.

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig med garasje bygd 1968.

Gomnesveien 73 gnr. 216/25 Rudheim

Eiendommen ble utskilt fra Jenseløkka i 1966 og solgt til Helge Gornes for 2.000 kroner.

Helge Gornes (1919–2004) var fra Gornes-ødegården. Han var formann hos byggmester Alf Ruud, og ble gift med Reidun Bråthen (1924–2002) fra Bråtan i Frøysuåsen. De fikk fire barn:

* Svein Egil (f. 1945), bosatt i Fjordgløttveien, g.m. Wenche Sørli (f. 1944) fra Oslo, tre barn: Rune Daniel (f. 1964), Jarle (f. 1966) og Lars (f. 1972) – se gnr. 218/145 Fjordgløttveien 5.

* Oddveig (f. 1950), bosatt på Blomshøgda, g.m.

Sverre Martin Hansen (f. 1945), tre barn: Kent Inge (f. 1969), Morten (f. 1972) og Vibeke (f. 1978) – se bind 1 s. 519.

* Kirsten Marry (f. 1951), bosatt på Blomshøgda, g.m. Arild Heggeli (f. 1946), to barn: Fred Helge (f. 1972) og Mariann (f. 1975) – se bind 1 s. 521–522.

* Heidi (1968–1980).

Helge Gornes var medlem av Hole kommune-styre i perioden 1960–63.

I 1999 ble eiendommen solgt til Bjørg og Roy Otto Dyrli.

Bjørg Synøve Dyrli f. Stigsrud (f. 1960) fra Røyse er bankfunksjonær i Ringerikes sparebank, mens Roy Otto Dyrli (f. 1962) fra Flekkefjord er rektor ved Mokollen skole i Sandefjord. De har tre barn: Øystein (f. 1985), Håkon (f. 1987) og Christian (f. 1995).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig med garasje bygd 1966.

Gomnesveien 75 gnr. 216/22 Holtet

Eiendommen (av skyld 5 øre) ble utskilt fra Jenseløkka i 1939, og ved skjøte av 25. juli s.å. solgt til Bernt Nilsen for 300 kroner.

Bernt Nilsen (1863–1941) var skomaker, og i årene 1907–1938 eier av barndomshjemmet Hagastua ved Gorneslandet. Han var gift med Olava Magnussen (d. 1953) fra Fredrikstad (Leine-eie) på Røyse, og de fikk to sønner:

* Birger (1900–1977), seinere eier av Holtet, g.m. Olga Margrethe Berg, én sønn – se nedenfor.

* Olaf (f. 1902), offiser, bosatt i Nittedal, gift og to døtre: Brit og Unni.

Etter Olava Nilsens død i 1953 var det hjemmelsovergang til de to sønnene, og ved skjøte av 24. april 1954 overtok eldste sønn Birger brorens halvpart og ble eneier.

Birger Nilsen (1900–1977) arbeidet ved Drammen Gassverk, og var gift med Olga Margrete Berg (1902–1968) fra Oslo. De fikk én sønn, Egil (1927–1936), som omkom 9 år gammel i en sykkelulykke.

I 1974 var det hjemmelsovergang til Brit Johansen og Unni Johannessen, døtrene til Olaf Nilsen. Ved skjøte av 20. august s.å. solgte de eiendommen til Einar Solberg (f. 1934) for 85.000 kroner. Han solgte den videre i desember 1975 til Sylvi Helene Haugland for 102.500 kroner.

Sylvi Helene Haugland (f. 1942) fra Moss var

gift med Carsten Johnsen (1914–1987) fra Karmøy i Rogaland, som var lektor ved Ringes- rike gymnas og siden ved Tyrifjord, før han de siste årene før pensjonsalder ble professor ved et amerikansk universitet. De fikk én sønn, Andreas (f. 1978). Sylvi hadde fra tidligere én sønn, Wingert, som i dag er bosatt i Moss. Carsten Johnsen hadde fra tidligere ekteskap med Ester Henriksen fra Bergen én sønn, Per (f. 1945), som er gift med Nandy Clicteur fra Belgia. De er bosatt i Provence i Frankrike, men Per Johnsen bor i perioder på Røyse i forbindelse med sitt arbeid. De har fem barn: Harald, Tom, Ted, Daniel og Samuel – se gnr. 212/27 Haug (Bønsneveien 374).

I 1987 overtok sønnen, Andreas Johnsen (f. 1978), eiendommen. Han vokste opp i Moss hos morens søster, og utdannet seg til agronom. Han studerte siden teologi i USA, og har nå kjøpt seg farm der borte, hvor han bor med kone og et barn.

I november 1993 ble Gomnesveien 75 solgt til Tom Runar Strand (f. 1969) fra Gomnes på Røyse. Han arbeider ved Falck (Falken) i Hønefoss, og er gift med May Elin Amundsen (f. 1971) fra Kotsøy i Midtre Gauldal, som er hjemmehjelp i Hole kommune. De har to barn: Gry Jeanette (f. 1991) og Stine (f. 1993).

Eiendommen er på 1 dekar. Våningshus (bygd 1948) og garasje (1980).

Gomnesveien 77 gnr. 216/43 Lykkebo

Utskilt fra Jenseløkka i 1960 og solgt til Olav Hofseth for 1.500 kroner.

Olav Hofseth (1915–1988) fra Bergen var snekker, og en periode vaktmester ved Tyrifjord høyere skole.

I september 1975 ble eiendommen solgt til Paul Oddvar Liseth (f. 1940) fra Nore i Numedal (vokste opp i Nore, og på Drolsum i Modum). Han er utdannet siviløkonom og arbeider i dag som studieinspektør ved Tyrifjord videregående skole. Han er gift med Frøydis Bakke (f. 1942) fra Bergen, som er adjunkt og har arbeidet ved samme skole (pensjonist fra 2005). De har to barn:

* Kjersti (f. 1973), bosatt i Oslo, g.m. Harald Giesebrecht (f. 1971) fra Moss, to barn: Håkon (f. 2003) og Helge (f. 2006).

* Ingrid (f. 1975), bosatt på Røyse.

Paul Oddvar Liseth er aktiv lokalpolitiker og medlem av Hole kommunestyre siden 1987 for Kristelig folkeparti, medlem av Buskerud fylkesting 1995–2003, leder av Hovedutvalget for næring-, ressurs- og miljøspørsmål, og leder i SND (Statens Nærings- og Distriktsutviklingsfond) i Buskerud.

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig bygd 1961, og påbygd til generasjonsbolig i 1978 for Frøydis Bakke Liseths mor, Helene Bakke (1919–1985). Øvrige bygninger er garasje (1961) og leikestue (1961).

Gomnesveien 79 gnr. 216/29 Husabø

Utskilt fra Vestre Rud i 1953 og solgt til Anton Gujord (1921–2004) fra Fræna i Romsdal for 1.500 kroner. Han var befal på Helgelandsmoen, og gift med Gudrun Husby (1922–2004) fra Skaun i Sør-Trøndelag, som arbeidet på Hvalheim (og seinere Solstad) sykehjem på Røyse. De fikk to sønner:

* Olav Ludvig (f. 1947), ugift, bosatt i Hønefoss.

* Arne (f. 1949), bosatt i Gol i Hallingdal, g.m. Britt Dekko (f. 1956) fra Torpo, tre barn: Solfrid (f. 1974), Arild (f. 1979) og Turid (f. 1982).

I juni 1985 ble eiendommen solgt til Jørgen Roland (f. 1946), som er født i Tyskland, adoptert til Norge i 1951 og vokste opp på Strømmen. Han er adjunkt ved Tyrifjord videregående skole og gift med Synnøve Elisabeth Andersen (f. 1947) fra Halden, som er lærer ved Tyrifjord skole. De har seks barn:

* Arnt Tarjei (f. 1971), bosatt i Hakadal, g.m. Lidia Paduszynska fra Polen, to barn: Zofia Bjørk og Eila Aleksandra.

* Elsa Sun Mee (f. 1972), bosatt i Oslo, samboer med Leiv Bjelland fra Moss. Hun har tre barn: Kim Andreas, Ida Anemone og Alva Elise.

* Peter Eljar (f. 1973), bosatt i Oslo, ugift.

* Beate Mi Yung (f. 1977), bosatt i Oslo, g.m. Craig Vegar Deacon fra Oppegård.

* Solve Bjørgvin (f. 1983).

* Siri Elisabeth (f. 1988).

Eiendommen er på 1,8 dekar. Enebolig med garasje bygd 1954 og påbygd 1988.

Gomnesveien 127 gnr. 216/34 Bjørkheim

Utskilt fra Pamperud i 1955 og overdratt til eiens svoger Anton Jørve, som bygde hus her i 1960.

Anton Jørve (1917–2001) fra Åsbygda var gårdsarbeider på Libakke under krigen, og arbeidet siden ved Viul Træsliberi og Follum Fabrikker i over 40 år. Han var gift med Else Ruud (1919–2006), og de fikk én sønn, Kjell Birger (f. 1946). Familien bodde i Viul og brukte Bjørkheim som feriested, inntil de bosatte seg der i 1971.

I 1986 flyttet Else og Anton Jørve til hans barndomshjem i Åsbygda, og Bjørkheim ble overdratt til sønnen, Kjell Birger Jørve (f. 1946). Han er overingeniør i Forsvaret, og gift med Inger Lise Valdersstøen (f. 1949) fra Hen, som er barnehageassistent i Hole kommune. De har tre barn:

* Jon (f. 1968), bosatt på Røyse, fra tidligere ekteskap har han én datter, Anne Kathrine (f. 1994).

* Hanne (f. 1970), bosatt på Rykkinn i Bærum, samboer m. Hans Petter Holmen (f. 1964) fra Bærum, to barn: Martin (f. 1993) og Fredrik (f. 1998).

* Espen (f. 1972), bosatt i Nedre Steinsåsen, samboer med Anne Lise Thaulow (f. 1972) fra Røyse, to barn: Silje (f. 1998) og Henrik (f. 2000).

Våningshus (bygd 1960, ombygd 1987) og garasje (1975).

Gomnesveien 144 gnr. 216/21 Rustad
Eiendommen (av skyld 30 øre) ble utskilt fra Gomnesødegården i mars 1936 og ved skjøte av 30. mai s.å. solgt til Wilhelm Solli for 500 kroner.

Wilhelm Solli (1905–1982) fra Hadeland var montør ved Ringerike kraftverk, og gift med Dagny Gomnes (1912–1999) fra Gomnesødegården, som arbeidet ved Solstad sykehjem. De fikk tre barn:

* Dagfinn Wilhelm (f. 1940), seinere eier av Rustad, g.m. Jorunn Pedersen, fire barn: Jan, Dag, Svein og Elisabeth – se nedenfor.

* Karin (1944–1960), d. 16 år gammel.

* Mona (f. 1954), g.m. Odd Harald Evjen (f. 1955) fra Hønefoss, én datter Camilla (f. 1977) – se gnr. 218/62 Sollys (Gomnesveien 146).

I 1953 ble en hyttetomt Raggebu (gnr. 37/30 og 33) utskilt og solgt til Ragnar Udengen for 1.350 kroner, og i 1971 ble en boligomt utskilt (gnr. 216/62 Sollys). Denne ble solgt i 1977 til datteren Mona.

Etter Wilhelm Sollis død i 1982 ble eiendom-

men overtatt av sønnen, Dagfinn Wilhelm, med boret til Dagny Solli i hennes levetid.

Dagfinn Wilhelm Solli (f. 1940) er bosatt på Romsås i Oslo, og var som yrkesaktiv kjøreleder i Dagbladet. Han er gift med Jorunn Pedersen (f. 1944) fra Oslo, som arbeider i Postens brev-senter. De har fire barn:

* Jan (f. 1960), bosatt i Sverige, g. 1991 m. Yvonne, en sønn Hampus Jan Otto (f. 1993).

* Dag (f. 1965), bosatt på Romsås i Oslo, ugift, én datter Caroline (f. 1989).

* Svein (f. 1967), bosatt på Røyse, ugift.

* Elisabeth (f. 1970), bosatt i Hakadal, ugift, én sønn Joakim Solli Kristiansen (f. 1991).

I dag er det er sønnen Svein Solli (f. 1967) som bor i Gomnesveien 144. Han er ugift, og første-konsulent i Posten Norge AS.

Eiendommen er på 2,2 dekar. Enebolig (bygd 1936) og garasje (2003).

Gomnesveien 146 gnr. 216/62 Sollys
Utskilt fra 216/21 Rustad i 1971, og i 1977 solgt til eiernes datter Mona Solli Evjen.

Mona Solli Evjen (f. 1954) har arbeidet som pleieassistent ved Hvalheim bo- og behandlings-senter i 13 år, og siden har hun vært drosjeeier. Hun er gift med Odd Harald Evjen (f. 1955) fra Hønefoss, som er «gårdsgutt» (vaktmester og altnuligmann) ved Skinnlåven i Norderhov. De har én datter, Camilla (f. 1977), som er samboer med Kim Rune Schinnes fra Heradsbygda og har én datter, Annika Helen (f. 2004) – se gnr. 216/30 Raggebu (Gomnesveien 148).

Gomnesveien 148 gnr. 216/30 Raggebu
Opprinnelig en hytteeiendom, utskilt fra gnr. 37/21 Rustad i 1953 og i september 1954 solgt til Ragnar Udengen (f. 1902) fra Oslo for 1.350 kroner.

I september 2002 ble eiendommen kjøpt av Camilla Solli Evjen (f. 1977) fra Røyse og Kim Rune Schinnes (f. 1978) fra Heradsbygda. Camilla er butikksjef, mens Kim Rune er fengselsbetjent ved Ila landsfengsel. De har én datter, Annika Helen (f. 2004).

Hytte (1954) ombygd til enebolig i 2006, og garasje (ca. 1955).

Gomnesveien 152 gnr. 216/73
Utskilt fra gnr. 216/51 Johnsrud (Gomnesveien

156) i 1997 og overdratt til eiernes sønn Arne Markussen jr. (f. 1954). Han vokste opp på flere steder i Troms og i Hønefoss (faren var yrkesmilitær), og arbeider som selger hos Smith & Bull (Skinnlåven) i Norderhov. Han er gift med Berit Godtfredsen (f. 1955) fra Hønefoss, som er hjelpepleier ved Hvalheim bo- og behandlingssenter på Røyse. De har to døtre:

* Linda Merethe (f. 1977), bosatt i Hønefoss, samboer med Roy Sønsterud (f. 1975) fra Hole.

* Marianne (f. 1981), bosatt i Hønefoss, samboer med Robert Sundby (f. 1981) fra Ådal.

Eiendommen er på 0,8 dekar. Enebolig bygd 1982 (kjedet sammen med gnr. 216/51 Gomnesveien 156).

Gomnesveien 155 gnr. 216/42 Fjordgløtt Boligeiendom utskilt fra Gomnesødegården i 1959 og i februar 1960 solgt til eiernes sønn Kjell Gomnes for 500 kroner. Tomta ligger ved fylkesveien (Gomnesveien) vest for hovedbølet.

Kjell Gomnes (f. 1937) er gift med Anne Marie Nordli (f. 1943) fra Røyse, og de har to barn: Roar og Øyvind. De bygde enebolig her, og makeskiftet denne i 1974 med hans foreldre, Ingrid Marie og Harald Gomnes, og overtok da Gomnesødegården – se gnr. 216/5 Ødegården – s. 661–666.

Harald Gomnes (1904–1974) døde seinere samme år, og Ingrid Marie Gomnes f. Korsdalen (1912–1990) fikk uskiftebevilging.

I februar 1986 overtok sønnen Tor Olaf Gomnes (1943–1995) eiendommen. Han var gift med Toril Nordli (f. 1951) fra Røyse (siden skilt), og de fikk tre barn: Trond (f. 1969), John (1970–2000) og Tor-Harald (f. 1975).

Siden juni 1996 har deres eldste sønn, Trond Gomnes, vært eier.

Trond Gomnes (f. 1968) har i mer enn 20 år arbeidet ved Tronrud Engineering i Hole. Han har to barn fra tidligere ekteskap med Bente Haukedalen fra Heradsbygda: Kine (f. 1991) og Jannicke (f. 1996).

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig bygd 1960.

Gomnesveien 156 gnr. 216/51 Johnsrud Eiendommen var opprinnelig på 2,2 dekar og ble utskilt fra gnr. 216/32 (Gomnesveien 158) i 1962. Her satte Karen og Marie Gomnes, eiere

av nabobruket Gomnes (Snekker), opp en mindre enebolig sist i 1960-årene. I 1973 solgte de huset til Arne Henning Markussen for 140.000 kroner.

Arne Henning Markussen (f. 1929 i Narvik) var oberst i Infanteriet, og sist sjef for Stor-Oslo HV-distrikt 02. Han er gift med Laila Urang (f. 1931) fra Narvik, som er hjelpepleier og arbeidet ved Ringerike sykehus. De har to sønner:

* Paul (f. 1953), bosatt i Oslo, fra tidligere ekteskap har han to sønner: Paul Magnus (f. 1978) og Jann Frode (f. 1981).

* Arne (f. 1954), bosatt på Røyse, g.m. Berit Godtfredsen (f. 1955), to døtre: Linda Merethe (f. 1977) og Marianne (f. 1981).

I 1997 ble det utskilt en tomt på ca 0,9 dekar som ble overdratt til sønnen Arne, som her bygde enebolig inntil foreldrenes hus (to eneboliger kjedet sammen) – se gnr. 216/73 Gomnesveien 152.

Eiendommen (216/51) er i dag på 1,3 dekar. Eneboligen som ble bygd sist i 1960-årene ble helt totalrenovert, ombygd og påbygd i 1987.

Gomnesveien 158 gnr. 216/32 Ringstad Parsellen ble utskilt fra Ødegården i 1954 og ved makeskifte samme år overdratt til Marie, Olga og Karen Gomnes, eiere av gnr. 218/6 Gomnes (Snekker). I 1962 ble det utskilt en boligtomt (bnr. 51 Johnsrud – Gomnesveien 156), hvor Marie og Karen Gomnes bygde hus sist i 1960-årene. I 1980 ble resten av eiendommen solgt til Bjørg Irene Nordli Skjerstein, datterdatter av Marie Gomnes, for 15.000 kroner.

Bjørg Irene Nordli Skjerstein (f. 1955) fra Gomnes er sekretær i Viken skogeierforening, og gift med Sigbjørn Skjerstein (f. 1944) fra Bagn i Valdres, som er selvstendig næringsdrivende som snekker. De har én datter, Ida Marie (f. 1989).

Enebolig med garasje bygd 1980.

Gomnesveien 166 gnr. 218/177 Utskilt fra gnr. 218/23 Ødegården/Solstad i 1985 og solgt til Roy Willy Ruud og Morten-Yngve Andersen for 5.000 kroner. De solgte seinere samme år den ubebygde tomte videre for 40.000 kroner til Alfred Andersen og Einar Solberg, som i 2003 solgte den til Daniel Johnsen.

Daniel Johnsen (f. 1981) fra Bønsnes er sykepleier ved NIMI (Norsk Idrettsmedisinsk Institutt) på Helgelandsmoen. Han er gift med Heidi Wegner Mæland Johnsen (f. 1980) fra Hauge-sund, som er tannlege ved Tannklinikken Jevnaker.

Eiendommen er på 0,7 dekar. Enebolig bygd 2006.

Gomnesveien 168 gnr. 218/104 Rudheim

Utskilt fra gnr. 218/23 Solstad i 1959 og i januar 1960 overdratt til eiernes sønn Mads Ruud for 500 kroner.

Mads Ruud (f. 1934) drev med tømmerføring på Tyrifjorden (på «Greven») i årene 1950-1960, og arbeidet siden (1960-1997) ved Franzefos Brug i Bærum. Han er gift med Hjørdis Ellen Tangen (f. 1937) fra Tyrstrand. Hun arbeidet som ung jente ved Skjærdalens Brug. Etter noen år hjemme mens barna var små, arbeidet hun ved Røysetoppen psykiatriske behandlingssenter. Hjørdis og Mads Ruud har fire barn:

* Roy Willy (f. 1959), bosatt i Heradsbygda, g.1 m. Eva Johansen fra Hønefoss (ingen barn), g. 2 m. Anne Pettersen fra Elverum (siden skilt), to barn: Alexander (f. 1989) og Christer (f. 1991).

* Wenche (f. 1961), bosatt på Helgelandsmoen, fra tidligere ekteskap med Jan Erik Linnestad har hun to barn: Eirik (f. 1983) og Tonje (f. 1987).

* Arild (f. 1969), bosatt i Norderhov, samboer med Anita Remme fra Norderhov, én sønn Ulrik (f. 2005).

* Tormod (f. 1971), ugift, bosatt på Røyse.

I 1974 ble en boligtomt utskilt og solgt - se Gomnesveien 188 (gnr. 218/162 Solstua).

Enebolig (bygd 1960).

Gomnesveien 188 gnr. 218/162 Solstua

I 1974 ble tomta (863 m²) utskilt fra gnr. 218/104 Gomnesveien 168 og solgt til Lillian Henriette Fischer for 4.000 kroner. I 1976 ble det kjøpt en tilleggsparcell fra gnr. 218/23 Ødegården på 438 m², slik at eiendommen ble på 1,4 dekar.

Lillian Henriette Fischer f. Johannesen (1921-2000) fra Oslo var gift med Heinrich (Heinz) Fischer (f. 1919) fra Neuss i Tyskland. De bygde enebolig her i 1975, og har to barn: Elisabeth (f. 1944) og Frank (f. 1961).

Lillian og Heinrich Fischer eide og drev en isenkramforretning (og en leiegård) i hans hjem-

by Neuss, mellom Düsseldorf og Köln. Etter at de bygde boligen på Røyse, oppholdt de seg store deler av året her, og han livnærte seg da som malermester og teppelegger. Før de ble eiere av egen eiendom, leide de sommerbolig i mange år hos Tutti og Jan Heggelien i Gomnesveien 240.

Gomnesveien 190 gnr. 218/166 Solbakken

I 1924 bygde Emma og Anton Kristoffersen Gommæs en liten bygning på parsellen Oreha-gen, som samme år var utskilt fra Gommæsbråten og eid av deres eldste sønn Olaf. Her begynte Emma Gommæs samme år Solbakken landhand-leri. I 1932 ble bygningen påbygd med en liten leilighet, og Emma flyttet hit med sin yngste sønn Kristoffer (mannen Anton var død i 1925). Familien bodde tidligere på nabobruket Soltun (seinere gnr. 218/82 - Gommæsveien 198), som lå under Søndre Gommæs bnr. 7. Denne gården ble fra 1915 eid av Emma og Anton K. Gommæs, men synes å ha blitt forpaktet bort fra 1924. Emma Gommæs solgte gården til Sigurd Gul-bransen i 1935 - se Søndre Gommæs gnr. 218/7.

Emma Gommæs døde i 1947, og sønnen Kris-toffer overtok da som eier av Solbakken. Kris-toffer Gommæs (1909-1974) var murer av yrke. Han arbeidet hos byggmester Alf Ruud, og noen år i egen virksomhet. Han var gift med Dagmar Gommæs (1909-1999), datter av lokomotivfører Edvard Olsen Gommæs fra Gommæs og Hansine Aasbryn fra Hyggen, som drev kafé i St. Olavs gate i Hønefoss. De fikk to sønner:

* Anton (f. 1947), bosatt på Røyse, g.m. Mona Øst-berg (f. 1949), to sønner: Ståle (f. 1973) og Bjørn (f. 1976) - se bind 3 s. 470-472.

* Hans (f. 1949), eier av Solbakken fra 1980, g.m. Elsa Bye Granum, to barn: Anne og Morten - se nedenfor.

Før hun giftet seg, fikk Dagmar en sønn med Thorleif Johannes Hagen (f. 1909) fra Ørje. Sønnen vokste opp i Solbakken:

* Finn (f. 1941), bosatt i Bærum, g.m. Jorunn Rom-nes Ellingsen (f. 1944) fra Kil i Sannidal, to barn: Trude (f. 1967, g.m. Trygve Ugelstad f. 1966 fra Bærum, én sønn Rudolf f. 2004) og Christian (f. 1969, samboer med Tone Sandøy f. 1975, én sønn Carl Christian f. 2005).

Solbakken ble utskilt fra Orehagen i 1976 og solgt til Dagmar Gommæs for 500 kroner. Siden

SOLBAKKEN LANDHANDLERI

Emma Gommæs drev Solbakken landhandleri fra 1924 til 1939. Da overtok Borghild Mikkelsen, søster av hennes svigerdatter Esther Gommæs. Hun flyttet fra Oslo til Røyse med sin datter Anne Marie,* etter at ektemannen Leif Mikkelsen var død året før. Borghild drev landhandleriet til rundt 1970, da Anna Hove overtok. Solbakken landhandleri ble nedlagt 1975.

* Anne Marie Mikkelsen (f. 1934) ble seinere gift med Ole Kristiansen Frøshaug (1927-1998) i Vestjordet - se bind 3 s. 394.

1980 har yngste sønn Hans Gommæs vært eier. Han rev ned den gamle bygningen (kun én vegg og kjelleren var tilbake) og bygde ny enebolig.

Hans Gommæs (f. 1949) er utdannet tømrer, og er i dag avdelingsleder i Aberdeen Property Investors Norway (tidligere NSB Eiendom), hvor han har arbeidet siden 1981. I perioden 1988-91 var han medlem av Hole kommunestyre. Han er gift med Elsa Bye Granum (f. 1949) fra Hønefoss, som er apotektekniker ved Alliance Hole apotek på Vik. De har to barn:

* Anne (f. 1973), bosatt i Hønefoss, samboer med Stian Berg (f. 1963) fra Lørenskog.

* Morten (f. 1977), bosatt i Hønefoss.

Eiendommen er på 0,5 dekar. Enebolig (bygd 1979-81) og garasje (1991).

Gomnesveien 196 gnr. 218/170 Bjerketun
Utskilt fra gnr. 218/82 Soltun (Gomnesveien 198) i 1978 og av eieren Inga Marie Bergman solgt til datteren Aud Helene for 6.000 kroner.

Aud Helene Bergman (1943-1996) var hjelpepleier ved Ringerike sykehus. Hun var gift to ganger, først med Henry Andersen fra Åsa. De fikk én sønn: Jan (f. 1965), som er bosatt i Hønefoss og samboer med Aud Elin Indsetviken. De har én sønn, Joakim (f. 1991).

I 1983 giftet Aud Helene seg igjen med Håkon Løken (f. 1942) fra Hagastua på Røyse. Dette ekteskapet var barnløst. Før hun inngikk ekteskap, hadde Aud, én datter Mette, som i november 2001 overtok som eier

Mette Bergman Hansen (f. 1961) er gift med

Kåre Hansen (f. 1950) fra Norderhov, og de har én sønn Didrik (f. 1993). Familien bor på nabo-eiendommen, og leier ut Bjerketun - se gnr. 218/82 Soltun (Gomnesveien 198).

Eiendommen er på 1,3 dekar. Enebolig bygget 1979.

Gomnesvei 198 gnr. 218/82 Soltun

Dette er eiendommen hvor Emma og Anton Kristoffersen Gommæs, eierne av Søndre Gommæs bnr. 7, bygde hus tidlig i 1920-årene. I 1932 flyttet Emma Gommæs til nabo-eiendommen Solbakken sammen med sønnen Kristoffer (se gnr. 218/166 Solbakken), og deres tidligere boplass synes da å ha blitt leid ut (tilhørte Søndre Gommæs bnr. 7).

I 1942 leide Hole kommune denne eiendommen som feierbolig til Arthur Ludvig Bergman. 14 år seinere ble eiendommen utskilt fra Søndre Gommæs bnr. 7, og i januar 1957 solgt til Bergman for 13.000 kroner.

Arthur Ludvig Bergman (1905-1961) fra Ådal var feiermester i Hole, og hadde i tillegg all feiing på NSB's bygninger langs Bergensbanen mellom Hønefoss og Finse. Han var gift med Inga Marie Bråthen (1906-1991) fra Søndre Land, og de fikk fire barn:

* Aage (1936-2005), bosatt i Hønefoss, g.m. Solveig Hansen fra Kirkenes (siden skilt), to barn: Ole Martin (f. 1959) og Cecilie (f. 1961) - se gnr. 218/112 Gomnesveien 200.

* Reidun Kristine (f. 1939), bosatt på Røyse, g.m. Knut Gulbrandsen fra Røyse, tre barn: Tove (f. 1959), Svein (f. 1961) og Kåre (f. 1965) - se gnr. 218/105 Gomnesveien 220.

* Aud Helene (1943-1996), g.1 m. Henry Andersen fra Åsa, en sønn Jan (f. 1965, bosatt i Hønefoss, samboer med Aud Elin Indsetviken, en sønn Joakim f. 1991), g.2 m. Håkon Løken (f. 1942) fra Hagastua på Røyse. Før hun giftet seg, fikk Aud én datter Mette (f. 1961).

* Arne Dag (f. 1949), bosatt i Røyken, g.m. Kirsten Utsi (f. 1947) fra Tana i Finnmark to barn: Hilde (f. 1976, g.m. Tony Sørstrøm fra Røyken) og Linda (f. 1979, bosatt i Oslo).

Arthur Ludvig Bergman hadde fra tidligere én sønn:

* Egil Asbjørn (f. 1931), bosatt i Steinsåsen, samboer med Kari Gulbrandsen f. Kojedahl (f. 1942). Fra tidligere ekteskap med Sigrun Slungård fra Steinkjer har han to barn: Erik (f. 1970) og Per (f. 1971) - se gnr. 218/156 Gomnesveien 202.

Fra lysthuset i Soltun hos familien Bergman i 1958. Fra venstre sitter feiermester Arthur Ludvig Bergman, Aage Fjeld (Østigarden Fjeld), Kaare Skard (Tyribakken) og naboen Olaf Gommæs (Orehagen).

Foto: Sverre Halden

Etter Arthur Ludvig Bergmans død i 1961 satt Inga Marie Bergman som eier av Soltun. I 1963 ble det utskilt en tomt til sønnen Aage Bergman (gnr. 218/112 Heimstad - Gommnesveien 200), og i 1972 til Egil Bergmann (gnr. 218/156 Frydenlund - Gommnesveien 202). I 1978 ble så de gamle bygningene revet, og resten av eiendommen delt i to. Den ene halvparten ble overdratt til datteren Aud Helene (gnr. 218/170 - Gommnesveien 196), mens de to øvrige barna, Reidun Kristine Gulbransen og Arne Dag Bergman, overtok den andre. I oktober 1983 solgte de den ubebygde tomten til Kåre Hansen, gift med deres niese Mette, for 52.000 kroner.

Kåre Hansen (f. 1950) fra Norderhov er selvstendig næringsdrivende som innehaver av Hansen Billakkering i Hønefoss. Han er gift med Mette Bergman (f. 1961), som er fullmektig ved Ringerike sykehus. De har én sønn, Didrik (f. 1993). Kåre Hansen har fra tidligere ekteskap med Marit Haugland (f. 1952) fra Vestre Ådal to barn:

- * Marianne (f. 1974), tre barn: Lissell, Sara og Frida.
- * Lisbeth (f. 1977), g.m. Ottar Langvandsbråten, to døtre: Vilde og Sanna.

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig bygd 1984.

«HOLES MEST POPULÆRE MANN»

«Feiermester Bergman er Holes mest populære mann, og alle kjenner ham, for hver pipe i et hvert hus må han rense, så ingen unngår feieren. (...) Småunger er redd feieren, og bikkjene bjeffer ilsk når han kommer. Men Bergmann er sjarmør, slik som de fleste i hans fag er. Han bor i den fredelige grenda ved Gomnes på Røyse, og jeg slo en gang frempå til en mann derfra om at det var stille og ødselig der ute, men da svarte han omgående: Vi har ikke noe å klage over, for vi har Bergman!»*

* VV.: «Hverdagsmennesker», i Ringerikes Blad 6. november 1953.

Gommnesveien 200 gnr. 218/112 Heimstad
Utskilt fra gnr. 218/82 Gommnesveien 198 i 1963 og solgt til eiernes sønn Aage Bergman.

Aage Bergman (1936-2005) var ansatt i Sivilforsvaret (ved anlegget i Åsaveien), og var gift med Solveig Hansen fra Kirkenes (siden skilt). De har to barn:

- * Ole Martin (f. 1959), bosatt i Oslo, fra tidligere ekteskap med Bente Jørgensen fra Røyse har han to barn: Brit Hege og Pål Eivind.
- * Cecilie (f. 1961), bosatt på Brandbu på Hadeland, fra tidligere ekteskap med Per Olav Tangen har hun to barn: Miriam og Merete.

I 1980 solgte Aage Bergman eiendommen og flyttet til Hønefoss. Nye eiere av Gommnesveien 200 ble Solveig Gujer (f. 1934) og Albert Gujer (f. 1922), som drev et privat aldershjem i Dronning Ingeborgs vei 2, og brukte Gommnesveien 200 som personalbolig for ansatte. I 1982 solgte de eiendommen videre til Randi Karlstad Larsen (f. 1955) og Tormod Lid Larsen (f. 1951) - se gnr. 218/97 Fritjof Frøknas vei 9.

I januar 1987 ble eiendommen solgt til Kari Marie og Bjørn Brustad.

Kari Marie Brustad f. Paulsen (f. 1941) fra Trondheim har arbeidet som lærer og er i dag pensjonist, mens Bjørn Brustad (f. 1942) fra

Hattfjelldal er lærer ved Hønefoss videregående skole. De har tre døtre:

* Guro (f. 1968), bosatt i Larvik, g.m. Arne Valberg fra Mosjøen, tre barn: Dina (f. 1992), Jens (f. 1996) og Mari (f. 2000).

* Magritt (f. 1970), bosatt i Tromsø.

* Ingjerd (f. 1977), bosatt i Bærum.

Enebolig (bygd 1963-64), restaurert og ombygd 1988-90.

Gomnesveien 202 gnr. 218/156 Frydenlund
Utskilt fra gnr. 218/82 Soltun (Gomnesveien 198) i 1972, og i 1973 overdratt til eierens sønn, Egil Bergmann (f. 1931). Han var fabrikkarbeider ved Norske Skog Follum (i dag pensjonist), og gift med Sigrid Slungård (f. 1936) fra Steinkjer. Det ble skilt i 1976, og har to sønner:

* Erik (f. 1970), bosatt i Oslo.

* Per (f. 1971), bosatt i Namsos, samboer med Linda Hansen fra Gryllefjord, én datter Mia (f. 1999).

Fra 1976 var Sigrid Bergmann eneeier, inntil hun solgte eiendommen i 1979 til Jan Petter Bådstøløkken (f. 1942) fra Dovre. Han er gift med Magnhild Sofie Bådstøløkken f. Søreide (f. 1942) fra Espeland ved Bergen, og de har tre sønner: Per Martin, Jan Frode og Roy Allan - se gnr. 218/86 Dronning Ingeborgs vei 8.

Siden 1998 har Line og Torbjørn Svensgård vært eiere av Gomnesveien 202.

Line Svensgård f. Tjølven (f. 1965) fra Oslo/Åsa er flyvertinne i SAS Braathens, og instruktør ved Elixia i Hønefoss. Hun er gift med Torbjørn Svensgård (f. 1962) fra Hønefoss, som er adm. dir. i Forsvars- og sikkerhetsindustriens forening (FSi) / Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). De har to barn: Torstein (f. 1994) og Theodor (f. 1998).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig med garasje (bygd 1976, restaurert og ombygd 1986).

Gomnesveien 208 gnr. 218/108 Fjordheim (tomannsbolig)

Dette er eiendommen hvor «Brix-fabrikken» ble bygd i 1941-42. Parsellen ble utskilt fra gnr. 218/7 Søndre Gomnes i 1961, og ved skjøte av 25. januar 1962 solgt til Gunnar Gustavsen for 6.000 kroner.

Gunnar Gustavsen bygde på én etasje, og

solgte eiendommen i november 1977 til Hans Kr. Olsen (seksjon 1) og Solveig Gjølstad Gujer (seksjon 2) for 325.000 kroner. Huset har siden vært tomannsbolig.

Seksjon 1:

Hans Kristian Olsen (1935-2005) fra Spydeberg i Østfold var bussjåfør av yrke, og gift med Wenche Olsen (f. 1935) fra Askøy ved Bergen. De fikk fire døtre: Siren (f. 1955), Turid (f. 1959), Marit (f. 1962) og Anita (f. 1967).

I mars 1996 ble nest yngste datter, Turid Olsen (f. 1959), eier. Hun er i dag bosatt i Gomnesveien 208 med sin sønn, Jonas Aleksander (f. 1986).

Seksjon 2:

Solveig Gjølstad Gujer (f. 1934) fra Spydeberg i Østfold drev et privat aldershjem i Dronning Ingeborgs vei 2 (gnr. 218/116 Snippen) sammen med sin mann, Albert Gujer (f. 1922). De benyttet boligen i Gomnesveien 208 som personalbolig for ansatte. I april 1983 ble seksjonen solgt til Marit Andersen (f. 1962) og Svein Andersen (f. 1961) for 260.000 kroner. De satt som eiere til desember 1987, da de solgte den til Torfinn Sagmo (f. 1945). Sagmo solgte den videre i oktober 1999 til Beatrice Gujer Paech og Andreas Ernst Paech.

Beatrice Luise Ruth Gujer Paech (f. 1961) fra Zürich i Sveits er fysioterapeut i Ringerike kommune, mens Andreas Ernst-Lothar Paech (f. 1958) fra Kempren i Tyskland er sykepleier ved Hønefoss sykehjem. De har to sønner: David (f. 1999) og Manuel (f. 2002).

Eiendommen er på 918 m². Huset ble bygd i 1941-42 (påbygd én etasje i 1960-årene).

Gomnesveien 220 gnr. 218/105 Vestvinn
Utskilt fra gnr. 218/1 Søndre Gomnes i 1959 og solgt til eiernes sønn, Knut Gulbransen, for 1.000 kroner.

Knut Gulbransen (1934-1987) var murer og bygningsarbeider av yrke, og gift med Reidun Kristine Bergman (f. 1939) fra Røyse. Hun har arbeidet i dagligvareforretninger, og vært pleieassistent på Røysetoppen i 20 år. De har tre barn:

* Tove (f. 1959), bosatt i Florida, USA, g.m. Gary Lawrence Rein (f. 1959) fra New Jersey, tre barn: Victoria Rochelle (f. 1993, tvilling), Angélique Kristine (f. 1993, tvilling) og Adam Jonathan (f. 1995).

* Svein (f. 1961), ugift, eier av Gomnesveien 220 siden 1997.

* Kåre (f. 1965), ugift, bosatt i Hønefoss.

Etter Knut Gulbrandsens død i 1987 fikk Reidun Kristine Gulbransen uskiftebevilning, og satt som eier til juli 1997, da eiendommen ble overdratt til eldste sønn, Svein Gulbransen (f. 1961). Han er ugift, og operatør ved NCC.

Enebolig bygd 1960 (restaurert og påbygd 1975) og garasje (ca. 1967).

Gomnesveien 224 gnr. 218/109 Midttun
Utskilt fra gnr. 218/1 Søndre Gomnes i 1963 og solgt til eiernes datter Anna og hennes mann Sverre Hove for 1.500 kroner.

Anna Alfhild Hove f. Gulbransen (1928-1996) arbeidet en periode i Hole samvirkelag på Svensrud, og drev Solbakken landhandleri på Gomnes fra rundt 1970 til det ble nedlagt i 1975. Hun var gift med Sverre Hove (1935-1992) fra Vik i Sogn, som var platearbeider ved Follum Fabrikker i Hønefoss. De fikk fire barn:

* Mette (f. 1961, tvilling), bosatt på Vikersund, g.m. Bjørn Karlsen, to barn: Nina (f. 1986) og Erik (f. 1989).

* Heidi (f. 1961, tvilling), bosatt i Gomnesveien 240, g.m. Jan Inge Røysted (f. 1960) fra Ski, tre felles barn: Anne Marthe (f. 1989, tvilling), Jan Kristian (f. 1989, tvilling) og Anders (f. 1993). I tillegg har Heidi fra tidligere én datter, Mari (f. 1984), og Jan Inge har fra tidligere én datter, Marita (f. 1987).

* Terje (f. 1963), eier av Gomnesveien 224 siden 1996, g.m. Liv Sannerud, to barn: Lena og Lars - se nedenfor.

* Anne Gry (f. 1966), bosatt i Oslo, ugift.

Etter Sverre Hoves død i 1992 var Anna Alfhild Hove eneieier inntil mars 1996, da hun overdro eiendommen til sønnen Terje.

Terje Hove (f. 1963) er snekker i egen næring, og er gift med Liv Sannerud (f. 1963) fra Hvalmoen, som arbeider i Hønefoss sparebank. De har to barn: Lena (f. 1996) og Lars (f. 1998).

Enebolig med garasje (bygd 1963-64) og lagerbygg (2002).

Gomnesveien 240 gnr. 218/81 Vestalyst
Utskilt fra Søndre Gomnes bnr. 1 i 1956, og i april 1957 solgt til eiernes svigersønn Jan Heggeli for 1.500 kroner.

Jan Heggeli (f. 1927) var gift med Sigrid (Tutti) Gulbransen (1927-2004) fra Søndre

Gomnes, som var utdannet barnepleierske. Ekteskapet var barnløst. Jan Heggeli vokste opp som fostersønn hos Anne og Jørgen Ruud på Nedre Hodt på Røyse. Som 16-åring begynte han å jobbe på verkstedet hos Arne Hodt på nabobruket Øvre Hodt. Her ble det produsert blandekamre for knottgeneratorer. I 1947 flyttet han til Oslo og fikk arbeid på Vest bil- & motorsykkelverksted (eid og drevet av Arne Hodt), og i perioden 1955-65 var han ansatt i sistnevntes bilforretning i Oslo. I 1965 overtok Jan Heggeli Esso-stasjonen i Sundvollen, og etter noen år fikk han med Sverre Martin Hansen som kompanjong. Da den nye Esso-stasjonen ble åpnet i påsken 1985 ble Sverre Martin Hansen eier av denne, mens Jan Heggeli startet Sundvollen Dekkservice i de gamle lokalene. Da han gikk av med pensjon som 67-åring i 1994, hadde han jobba med biler i en eller annen form i rundt 50 år.

I juli 2000 solgte de Gomnesveien 240 til sin niese Heidi Hove og hennes mann Jan Inge Røysted, og flyttet til Hønefoss.

Heidi Hove (f. 1961) fra Røyse er hjelpepleier ved Ringerike sykehus, mens Jan Inge Røysted (f. 1960) fra Ski er teamleder samme sted. De har tre felles barn: Anne Marthe (f. 1989, tvilling), Jan Kristian (f. 1989, tvilling) og Anders (f. 1993). I tillegg har Heidi fra tidligere én datter, Mari (f. 1984), og Jan Inge har fra tidligere én datter, Marita (f. 1987).

Enebolig bygd 1959-60 (påbygd 1974 og 1990), og garasje (1985).

Tutti og Jan Heggeliens hus i Gomnesveien 240 i 1963. Stabburet i bakgrunnen tilhører Søndre Gomnes bnr. 1 (Gulbransen).

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

Gomnesveien 263 gnr. 218/103 Torjoheim

Utskilt fra gnr. 218/8 Øvre Gomnes i 1959 og overdratt til eiernes datter Jorun og hennes mann Tore Sveinung Moen.

Jorun Moen f. Fjeldstad (f. 1939) arbeidet ved Røyse Treningssenter i 25 år (til det ble nedlagt i 2003,) mens Tore Sveinung Moen (1937-1997) fra Norderhov var ansatt i Statens Vegvesen. De har tre barn: Jens Petter (f. 1961), Inger Lise (f. 1963) og Marianne (f. 1964).

Etter Tore Sveinung Moens død i 1997 var Jorun Moen eneeier inntil 1999, da hun flyttet til Hønefoss og overdro eiendommen til sønnen Jens Petter og hans kone Merete Willadsen.

De har én datter, Kaya (f. 1988).

Enebolig (bygd 1959) og garasje (1974).

Moloveien

Moloveien 2 gnr. 218/61 Solgløtt

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Søndre Gomnes bnr. 7 i 1945, og året etter solgt til Frida Bjerkli fra Oslo for 756 kroner. Hun var gift med Martin Bjerkli, og eiendommen ble i 1983 overtatt av datteren Emmy-Karin Bjerkli Andreassen (f. 1935).

I oktober 1998 ble Bjørnar Josefsen og Svanhild Wilhelmsen nye eiere. De kjøpte i november 2000 gnr. 218/90 Fritjof Frøknes vei 14, og solgte i desember s.å. Moloveien 2 til Elin Didriksen Jordal. Et lite uthus var da eneste bygning på eiendommen.

Elin Didriksen Jordal (f. 1949) er født og oppvokst på Senja i Troms. Hun er utdannet jordmor og sykepleier med arbeidsplass Ringerike sykehus og Ringerike kommune. Fra tidligere ekteskap med Per Louis Jordal (f. 1945) har hun tre barn:

* Christel (f. 1971), g.m. Geir Oppheim (f. 1970), to barn: Sindre (f. 1999) og Niklas (f. 2004).

* Øystein (f. 1974).

* Morten (f. 1983).

Moloveien 28 gnr. 218/71 Bakketun

Eiendommen ble utskilt fra Granholt gnr. 218/36 (Moloveien 24) i 1953 og solgt til eiernes svigersønn Trygve Thorsrud for 500 kroner.

Trygve Thorsrud (1909-1981) fra Åsa var bussjåfør hos Hans Bjørnstad, og gift med Hjørdis Lehne (1912-1987), som i en årrekke arbei-

det i Hole Samvirkelag på Svensrud og Vik. Ekteskapet var barnløst, men Hjørdis hadde fra tidligere én datter, Åse (f. 1938), med Ole Martin Jakob Leine (1916-1969). Åse er gift med Rolf Helgesen (f. 1934) fra Hønefoss, og de har én sønn, Morten (f. 1960).

I 1986 overtok Morten Helgesen som eier av gnr. 218/71 Bakketun og en tilleggsparcell som hans mormor Hjørdis Thorsrud fikk tildelt i skiftet etter sine foreldre i 1969 (gnr. 218/127). I 1989 kjøpte han en tilliggende hyttetomt (gnr. 218/128 Fjordgløtt), som morens tante Tora Lie (f. 1918) fikk tildelt i det samme skiftet, for 30.000 kroner.

Morten Helgesen (f. 1960) er drosjeeier, og samboer med Helle Ibsen (f. 1962) fra Hønefoss, som er selvstendig næringsdrivende som innehaver av HI Industrisøm. Fra tidligere samboerskap med Marianne Moen (f. 1964) har han én datter, Eline (f. 1995).

Eiendommen er på 2,5 dekar. Enebolig (bygd 1955, påbygd og modernisert 1984-87), og garasje (1990).

Moloveien 47 gnr. 218/55 Fjordglimt

Utskilt fra Gomnes bnr. 17 i 1943 og solgt til Rolf Willard (f. 1909), som bygde hytte her. Han drev et trykkeri i Bærum, og flyttet med sin familie til Røyse under krigen. I 1951 kjøpte han en tilleggsparcell (bnr. 65), og solgte i 1952 hele eiendommen til Jorunn og Anders Solberg for 22.000 kroner.

Jorunn Solberg f. Breivik (1915-1997) fra Gulsvik og Anders Solberg (1915-1965) fra Sigdal var barnløse, og forpaktet Lilleby på Røyse en tid. Han var siden sjåfør ved Hole Samvirkelag i Svensrud, mens hun arbeidet ved Solstad sykehjem.

Etter Anders Solbergs død i 1965 satt Jorunn Solberg i uskiftet bo. Hun giftet seg igjen med Knut Solberg (1916-1995), bror av sin avdøde mann (se gnr. 218/117 Ødegårdsveien 22), og ved skjøte av 23. juli 1968 solgte hun Fjordglimt til Ninni Johanne og Harry Nilsen for 25.000 kroner.

Ninni Johanne Nilsen (1920-2004) var født og oppvokst på Odden ved Storelva (ved Mælingen i Ringerike).⁶ De kjøpte eiendommen som feriested, og flyttet hit i 1974. Hun arbeidet bl.a. som hjemmehjelp, og ved kjøkkenet på Helgelandsmoen. Harry Nilsen (f. 1915) fra

Snadden i Norderhov var tømremester, og hadde siden 1940 vært bosatt på Lilleaker i Oslo. De fikk én datter, Laila - se nedenfor.

I 2003 overdro de eiendommen til sin datter og flyttet til Vikstunet.

Laila Gjersøyen f. Nilsen (f. 1942) har arbeidet som konsulent i Oslo kommune (pensjonist siden mai 2005). Hun er bosatt i Oslo og bruker Fjordglimt som feriested. Hun er gift med Eilif Johan Gjersøyen (f. 1934) fra Oslo, som har arbeidet i Agfa/Gevaert. De har tre barn:

* Elisabeth (f. 1962), bosatt i Haarlem i Nederland, samboer med Ronald Zandvliet (f. 1951) fra Amsterdam.

* Geir Oliver (f. 1964), tvilling, bosatt i Oslo, g.m. Trude Aamotsmo (f. 1968) fra Moelv, én sønn Lars Oliver (f. 2002).

* Gro Ellen (f. 1964), tvilling, bosatt i Oslo, g.m. Ole Andreas Ulfsrud (f. 1964) fra Oslo, to barn: Andreas (f. 1988) og Julie Flora (f. 1990).

Bygninger er den opprinnelige hytta fra 1943 (påbygd 1975 og 1985) og garasje (1955).

Tyrifjordveien

Tyrifjordveien 34 gnr. 217/94 Utsikten
Utskilt fra gnr. 217/45 Tyrifjordveien 50 i 1972 og overdratt til eiernes sønn, Odd Jordal (1921–1984). Han var adventistpredikant, og arbeidet i England og Etopia før han var leder av Adventistsamfunnet i Sverige i 15 år. Høsten 1983 var familien tilbake i England, hvor han døde våren 1984, 62 år gammel. Han var gift med Lillian Johanna Berg (f. 1922) fra Narvik, og de har fire barn:

* Per Louis Jordal (f. 1945), gift med Aashild Sørheim (f. 1950), bosatt i Steinsåsen (Tønders vei 12). Fra tidligere ekteskap med Elin Didriksen (f. 1949) har han tre barn: Christel (f. 1971), Øystein (f. 1974) og Morten (f. 1983) – se gnr. 218/90 Fritjof Frøknes vei 14.

* Jan Kenneth (f. 1952), bosatt i Stockholm, g.m. Else-Maj Marakatt fra Sverige, én datter Sara Johanna (f. 1981).

* Åge Nicolai (f. 1957), ugift, bosatt i Alicante i Spania.

* Linda (f. 1963, adoptert i Etiopia), bosatt i Alicante i Spania, fra tidligere samboerskap med Arne Olsøn fra Stockholm har hun to barn: Alexander (f. 1986) og Simon (f. 1988).

Lillian og Odd Jordal bygde enebolig på eiendommen i 1973. Denne ble utleid mens familien bodde i utlandet. Siden 1984 har Lillian Johanna Jordal bodd her.

Eiendommen er på 0,8 dekar. Enebolig (bygd 1973) og garasje (1973).

Tyrifjordveien 36 gnr. 217/61 Knausen

Opprinnelig fritidseiendom på 3,8 dekar, utskilt fra gnr. 38/6 Roa (del av Solheim/Thaulow) i 1950 og i februar 1951 solgt til brødrene Olav og Gunnar Vetne fra Oslo for 4.500 kroner. På eiendommen bygde Olav Vetne (f. 1915) en hytte i 1952, og i 1956 bygde hans svigerinne Ellinor Øiestad f. Kittelsen enda én hytte her. Gunnar Vetne flyttet seinere til USA, og hans andel ble i 1988 overtatt av Olavs sønn, Øystein Vetne (f. 1941), som er bosatt på Ulefoss i Telemark.

I 1996 ble eiendommen delt i tre ved at Ellinor Øiestads hytte (med tomt) og en ubebygde parsell ble utskilt og solgt – gnr. 217/106 Tyrifjordveien 38 og gnr. 217/107 Tyrifjordveien 54. Deretter ble det gjenstående av eiendommen (med én hytte) solgt til Bjørnsten Arntsen.

Bjørnsten Arntsen (f. 1937) fra Napp i Lofoten er byggmester, og vedlikeholdsleder ved Tyrifjord videregående skole (i dag pensjonist). Han er gift med Ruth Arntsen f. Knutsen (f. 1937) fra Kristiansand, som er sykepleier og avdelingsleder (psykiatri) ved Solstad bo- og behandlingssenter. De har to barn:

* Anita (f. 1962), bosatt i Ringsted i Danmark, g.m. Agnar Jacobsen (f. 1953), én sønn Marcus Kyril (f. 1996). Anita har fra tidligere ekteskap to sønner: Christian André Wold (f. 1984) og Christopher René Wold (f. 1988).

* Roger (f. 1964), bosatt på Lillehammer, fra tidligere ekteskap har han to sønner: Bjørn Marius (f. 1994) og Jan Erik (f. 1997).

Ruth og Bjørnsten Arntsen rev den gamle hytta i 1996, og flyttet i 2000 inn i ny enebolig.

Eiendommen er på 1.4 dekar.

Tyrifjordveien 38 gnr. 217/106

I 1996 ble den tidligere hytteeiendommen gnr. 217/61 (Tyrifjordveien 36) delt i tre ved at én av

⁶ Hennes mor var Nilborg Andersdatter (f. 1886) fra Odden, mens faren var Johan Danielsen (f. 1874) fra naboplassen Hengsle. Han arbeidet ved Drammen teater.

de to hyttene på eiendommen samt en ubebygd parsell ble utskilt og solgt – gnr. 217/106 og 107. Den midterste tomta (med hytte som tilhørte Ellinor Øiestad) ble solgt til Kjell Jostein Pettersen, som bygde enebolig her.

Kjell Jostein Pettersen (f. 1942) fra Lofoten er bilmekaniker og trafikklærer. Han er gift med Karen Flo Pettersen (f. 1945) fra Stryn, som er hjelpepleier ved Høyenhall bo- og rehabiliteringssted for fysisk funksjonshemmede. De har fire sønner: Alf Åge (f. 1964), Geir Kåre (f. 1965), Svein Erik (f. 1966) og Thomas Magne (f. 1972).

Eiendommen er på 1.3 dekar. Enebolig (bygd 1997), garasje (1997) og hytte (1956).

Tyrifjordveien 47 gnr. 217/46 Slinde II
I 1941 ble det fra Solheim (Thaulow) utskilt en parsell Slinde (gnr. 38/45 og 46), beliggende på grensen mellom Solheim og Vestre Rud, som ble solgt til Ingolf Stadheim for 6.000 kroner.⁷

Ingolf Stadheim (f. 1899) fra Oslo var medeier i DENA bånd- og lissefabrikk på Gjøvik. Han var gift med Ingrid Wiese, og de fikk tre barn: Inger Christine, John og Kari Birgitte. Stadheim plantet frukttrær over det meste av eiendommen, og dyrket i tillegg poteter og tobakk (under krigen). Familien bodde i Slinde fra mai til september (ellers i Oslo), og hadde også sauer, griser, kalkuner og høner på bruket.

I november 1947 ble Slinde solgt til Ingeborg Haabeth (f. 1897) for 33.750 kroner. Hun var pianolærer, og satt som eier i litt over to år. I februar 1950 solgte hun til maler Lars Lunde (f. 1914) fra Oslo. Han var gift med Lillian Andersen (hanskeskredder), og de fikk én sønn, Lasse. Lars Lunde solgte eiendommen videre til sine svigerforeldre Ågot og Arthur Andersen for 18.600 kroner, og emigrerte til Amerika i 1955.

Arthur Andersen (f. 1896) drev som bygningsarbeider, og kjøpte i 1953 en tilleggsparcell fra Vestre Rud (gnr. 37/27) for 333 kroner. I 1956 delte Andersen eiendommen i to, og solgte den øvre delen (ca 15 mål havn) til Ole Jordal for 3.500 kroner (se gnr. 217/45 Slinde I). Resten av eiendommen med bygninger ble solgt

til Axel Andal for 58.600 kroner.

Axel Andal (1892–1965) ble født og vokste opp i København, hvor familien bodde mens faren var skuteskipper. Hans far kom fra Andalen i Sogn og Fjordane (ved Florø). Axel Andal var gift med Carine Alice Bärlund (1910–1994) fra Helsingfors. De fikk én sønn, Axel (f. 1942), se nedenfor.

Axel Andal var utdannet tobakkeksperter, og arbeidet en periode i Finland, og siden (fra sist i 1930-årene) ved Conrad Langaards Tobaksfabrik i Oslo. Han stod bl.a. bak sigarettene Frisco og Long Fellow, og rulletobakken Gullsnitt og Blå strek.

Allerede i 1957 ble bruket skjøtet over til hustruen, Carine Alice Andal, som hennes sær-eie. Etter hennes død i 1994 ble Slinde II i juni 1995 overdratt til sønnen, Axel Andal (f. 1942). Han er gift med Eli Jacobsen (f. 1942) fra Molde, og de har to barn: Hege Merethe (f. 1967) og Carin Elisabeth (f. 1971).

Eiendommen er i dag på cirka 6 dekar. Bygninger er et våningshus (bygd 1941, siden restaurert i 1960 og 1994) og låve (1941).

Tyrifjordveien 48 gnr. 217/68 Slinde II
Utskilt fra gnr. 217/46 Slinde i 1956, og i januar 1958 overdratt til eierens hustru, Carine Alice Andal (f. 1910) for 3.000 kroner. Eiendommen består av to parseller (opprinnelige hyttetomter – bnr. 68 og 69), som i 1973 ble sammenføyd til én eiendom og overdratt til sønnen, Axel Herbert Andal (f. 1942). Han bygde enebolig her i 1975–76 – se gnr. 217/46 Slinde II.

I 1996 solgte Axel Herbert Andal eiendommen til Tone og Otto Jan Solli.

Tone Solli f. Haug (f. 1946) fra Røyse er lærer, og gift med Otto Jan Solli (f. 1941) fra Molde, som er utdannet maskiningeniør. De har to døtre:

* Kjersti (f. 1968), bosatt på Hinna ved Stavanger, g.m. Knut Øritsland (f. 1966) fra Gausel utenfor Stavanger, tre sønner: Mads (f. 1995), Simen (f. 1997) og Casper (f. 1999).

* Inger Johanne (f. 1972), bosatt på Langhus i Ski, fra tidligere ekteskap med Ketil Pedersen (f. 1973) fra Oslo har hun to barn: Martine (f. 1997) og Morten (f. 2002).

Tyrifjordveien 48 er på 1,5 dekar. Enebolig bygd 1975–76.

⁷ Eiendommen fikk to bruksnumre fordi den var utskilt fra gnr. 38/3 og 6. Da eiendommen ble delt i 1956, fikk øvre del (Slinde I) bnr. 45 og nedre del (Slinde II) bnr. 46

Tyrifjordveien 50 gnr. 217/45 Slinde I
I 1956 ble eiendommen Slinde (gnr. 217/45 og 46) delt i to ved at øvre del ble solgt til Ole Jordal for 3.500 kroner (se gnr. 217/46 Slinde II).

Ole Jordal (1892–1978) fra Jordalen i Åsane ved Bergen var pastor i Adventistmenigheten i Oslo. Han var gift med Marie Heilskov Christensen (1895–1967) fra Randers i Danmark, og de fikk syv barn:⁸

* Louis (1919–1951), ugift, bosatt i Bagdad, Irak og omkom i flyulykke ved Teheran, Iran julaften 1951.

* Odd (1921–1984), g.m. Lillian Johanna Berg (f. 1922), fire barn: Per Louis (f. 1945), Jan Kenneth (f. 1952), Åge Nicolai (f. 1957) og Linda (f. 1963) – se gnr. 217/94 Tyrifjordveien 34.

* Erna (f. 1923), bosatt i Sandfjord, g.m. Bjørn Keyn (f. 1925) fra Oslo, tre barn: Terje (f. 1949, g.m. Anita Aniksdal, fra tidligere ekteskap med Else Dekkerhus har han to adoptivbarn: Kim og Stian), Sissel (1950–2000, g.m. Cato Lodding, to barn: Mikkel og Jeppe) og John (f. 1957, fra tidligere ekteskap med Tone Solheim har han en datter Maria f. 1991).

* Ingeborg Louise (1926–2006), g.m. Ole-Christian Bjerkan (1922–2000) fra Trondheim, fem barn: Veslemøy (f. 1947), Knut (f. 1950), Siri (f. 1959), Ole-André (f. 1964) og Anne-May (f. 1966) – se gnr. 216/35 Gornesveien 122.

* Esther (f. 1931), g.m. Øivind Gjertsen (f. 1928) fra Bergen, fire barn: Trond (f. 1957), Marit (f. 1962), Grete (f. 1964) og Øivind (f. 1966) – se gnr. 218/90 Fritjof Frøknes vei 14.

* Ruth Lillian (f. 1929), g.m. Eystein Glatte (f. 1934) fra Kristiansand S, tre døtre: Nina (f. 1960), Eirinn (f. 1962) og Heidi (f. 1964) – se gnr. 218/141 Dronning Ingeborgs vei 14.

* Mildrid (f. 1936), bosatt i California, USA, g.m. Jean-Jacques Bouit (f. 1936) fra Tahiti (hans far var fra Frankrike), tre barn: Alain (f. 1965), Troy (f. 1971) og Michèle (f. 1975).

Marie og Ole Jordal bygde hytte på eiendommen i 1956–57. Etter hennes død giftet han seg igjen med Ruth Iversen fra Tromøy ved Arendal.

I 1972 ble det utskilt en tomt som ble overdratt til sønnen Odd – se gnr. 217/94 Utsikten (Tyrifjordveien 34).

I 1976 ble eiendommen overtatt av yngste datter, Mildrid Bouit (f. 1936), som er bosatt i California i USA.

Eiendommen er på 1,5 dekar. Hytte (bygd 1956–57).

Tyrifjordveien 54 gnr. 217/107

Utskilt fra gnr. 217/61 (Tyrifjordveien 36) i 1996 og solgt til Stein Bøhmer (f. 1948), som har vært bosatt på Røyse siden 1958. Han er lektor ved Tyrifjord videregående skole, og giftet seg i 1974 med Kirsti Løvoll (f. 1952) fra Eidsdal, som er kontorsekretær ved Syvendedags Adventistsamfunnet. De har tre barn:

* Roy (f. 1976), g. 1999 m. Heidi Laine (f. 1976), to barn: Tonje (f. 2003) og Sara (f. 2005).

* Marianne (f. 1978).

* Vibeke (f. 1982).

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig med sokkelleilighet (bygd 1997–98).

Tyrifjordveien 60 gnr. 217/49 Granheim

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt i 1945 fra gnr. 38/10 Solheim (Thaulow), og i august 1946 solgt til Kristine og Gulbrand Eriksen for 1.512 kroner. I juli 1980 var det hjemmelsovergang til datteren, Mary J. Villard, som samme dag overdro eiendommen til sine to barn, Vera Gaarder og Terje Villard. Sistnevnte skjøtet sin halvpart over til søsteren, som dermed ble eneeier.

Vera Gaarder solgte eiendommen i november 1982 til Vivi Skramstad Føli og Ole Andre Føli for 340.000 kroner.

Ole Andre Føli (f. 1948) fra Bergen er adjunkt ved Hønefoss videregående skole, mens Vivi Skramstad Føli (f. 1947) fra Konnerud ved Drammen er lærer. De har én sønn, Are André (f. 1977).

De ble skilt i 1988, og Vivi Skramstad Føli har siden vært eneeier.

Bygninger på eiendommen er en enebolig, hvorav eldste del er fra 1946–47 (påbygd i 1970-årene og ombygd 1982–83), uthus (1972) og anneks (ca. 1950).

Tyrifjordveien 70 gnr. 217/65 Snøgløtt

Utskilt fra Solheim (Thaulow) i 1951, og i august 1952 solgt til Finn Egil Hagen for 930 kroner.

Finn Egil Hagen (1923–1984) fra Sarpsborg var utdannet snekker. Etter deltagelse i hjemmestyrkene under krigen og tjeneste i Tysklandsbrigaden, valgte han en militær løpebane og ble sei-

⁸ Eiendommen omtales utførlig fordi fire av barna i familien seinere bosatte seg på Røyse (hytteeiendommer omtales ellers kort og summarisk).

ner kaptein i Hæren (Helgelandsmoen). Han ble gift i 1951 med Anne Margrete Windfeldt Hagen (f. 1924) fra Århus i Danmark. De har to barn:

* Stein (f. 1951), bosatt i København, samboer med Majken Hilda Thim (f. 1953) fra København, seks barn: Clara Xenia (f. 1979),⁹ Asta (f. 1982), Johan (f. 1983), Thit Rose (f. 1987, tvilling), Alma Rose (f. 1987, tvilling) og Trygve Theofilus (f. 1991). Stein har i tillegg en datter Laura (f. 2002).

* Tove (f. 1954), bosatt på Lolland i Danmark, fra tidligere samboerskap med Peter Malm fra København har hun to barn: Snorre (f. 1988) og Sol (f. 1990).

Anne Margrete (Grete) Windfeldt Hagen er sykepleier (i dag pensjonist). Hun representerte Høyre i Ringerike kommunestyre 1972–76 og Hole kommunestyre 1977–1985.

Enebolig med anneks bygd 1953–54.

Tyrifjordveien 82 gnr. 217/52 Tyrvi
Opprinnelig fritidseiendom som ble utskilt fra Solheim (Thaulow) i 1945, og i september 1946 solgt til Margrethe Hanche for 1.500 kroner. Etter hennes død ble eiendommen i mars 1949 solgt til Ragnhild Theodorsen fra Oslo, hvis arvinger Else Blauenfeldt og Birgitta Willemsen overtok i 1963. Sistnevnte skjøtet samme år sin halvpart over til Else Blauenfeldt (f. 1911), som dermed ble eneeier. I 1984 var det hjemmels- overgang til sønnene Carl Henrik, Christian og Morten, og de to førstnevnte solgte sine eierparter til Morten Blauenfeldt (f. 1948), som ble eneeier.

I mai 1987 ble eiendommen solgt til Gunnar Jørgensen for 325.000 kroner.

Gunnar Jørgensen (f. 1949 i Molde) vokste opp i Trondheim. Han er leder av Adventist-samfunnets mediarbeid. Han er gift med Tove Jørgensen f. Pettersen (f. 1954 i Ålesund) som er oppvokst i Molde, og arbeider som sekretær ved Tyrifjord videregående skole. De har to døtre:

* Melinda (f. 1977), bosatt i Oslo, g.m. Brian Jørgensen fra Danmark.

* Maiken (f. 1979).

Gunnar Jørgensens foreldre, Hermann Jørgen-

sen (f. 1919) fra Trondheim og Astrid Jørgensen f. Haug (1917–2005) fra Molde, har vært bosatt i en del av generasjonsboligen siden 1988. Hermann Jørgensen har vært medeier (1/3) siden 1993.

Eiendommen er på 1,5 dekar. Generasjonsbolig (bygd 1987–88) og uthus (den gamle hytta, bygd ca. 1946–47).

Tyrifjordveien 84 gnr. 217/99 Solhaugen
Utskilt fra Solheim (Thaulow) i 1977 og solgt til Jorun Rose Thaulow.

Jorun Rose Thaulow f. Indal (f. 1949) fra Redalen i Vardal er spesialhjelpepleier i hjemmesykepleien i Hole kommune. Hun er gift med Per Johan Thaulow (f. 1949), som har vokst opp i Målselv i Troms og Lunner på Hadeland. Han er vaktmester ved Statens kartverk på Hvervenmoen ved Hønefoss. De har to døtre:

* Annelise (f. 1972), bosatt i Nedre Steinsåsen, samboer med Espen Jørve, to barn: Silje (f. 1998) og Henrik (f. 2000).

* Cathrine (f. 1974), bosatt i Trysil, g.m. Ronny Løv-brenden, én datter Stine Charlotte (f. 2000).

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig (bygd 1977–78) og sidebygning (1991).

Fjellsveien

Fjellsveien 39 gnr. 217/81 Fjelltun
Eiendommen ble utskilt fra Stua Fjeld i 1967 av gårdens daværende eier Lars Eithun (1895–1973), som her bygde ny enebolig. Da gården ble solgt i 1968, flyttet han til Fjelltun med sin hustru Kari Eithun f. Njøs (1893–1985). Eiendommen var da på 3,5 dekar. I 1969 ble det utskilt og solgt en boligtomt (gnr. 217/84 Fjellsveien 41), og Fjellsveien 39 har siden vært på 2,3 dekar.

I 1970–71 ble huset påbygd til generasjonsbolig av Kari og Lars Eithuns datter Turid og hennes mann Kristian Johansen, som ved skjøte av 30. juni 1971 overtok eiendommen for 50.000 kroner og huslyrett til selgerne i deres levetid.¹⁰

⁹ Clara Xenia er datter av Stein Hagens samboer, Majken Hilda Thim, fra et tidligere forhold.

¹⁰ Turid f. Eithun og Kristian Johansen bodde tidligere på Gornesfeltet – se gnr. 218/89 Frithjof Frøknes vei 12.

Kristian Johansen (1912–1984) fra Hedmarken arbeidet på Franzefoss Brug i Bærum, mens Turid Johansen f. Eithun (f. 1914) arbeidet på Tyrifjordheimen i 10 år. Ekteskapet var barnløst.

Enebolig bygd 1967 (påbygd 1970–71).

Fjellsveien 41 gnr. 217/84 Fjordgløtt

Utskilt fra gnr. 217/81 Fjelltun (Fjellsveien 39) i 1969 og solgt til Edwin Torkelsen for 4.000 kroner.

Edwin Torkelsen (f. 1944) vokste opp i Tromsø og Drammen. Han er utdannet lektor (historiker), og har tidligere arbeidet ved Statsarkivet i Oslo, Universitetet i Oslo og Universitetet i Trondheim. Han var lektor ved Tyrifjord videregående skole 1986–1999, og er gift med Eva Torkelsen f. Olsen (f. 1946) fra Skien/Oslo, som er sekretær ved Tyrifjord videregående skole. De har to barn:

* Ingelin (f. 1969), bosatt i Michigan, USA, g. 2000 m. William Paul Kantor (f. 1963).

* Sirill (f. 1972), bosatt i Maryland, USA, g. 2006 m. Thomas Benton (f. 1975).

Eiendommen er på 1,3 dekar. Enebolig (bygd 1969), påbygd til generasjonsbolig (1985) og garasje (1985).

Fjellsveien 43 gnr. 217/89 Fjellheim

Utskilt fra Stua Fjeld i 1966 og solgt til Aksel Didriksen (1908–1981) fra Lenvik i Troms. Han var tidligere fisker, og arbeidet her som litteraturevangelist i Norsk Bokforlag. Han var gift med Sonja Jensine Didriksen f. Berntsen (f. 1919), som også var fra Lenvik i Troms. Hun har arbeidet som pleieassistent, først i 10 år på

Eiendommen gnr. 217/84 Fjordgløtt (Fjellsveien 41).

Sellanrå og siden nær 16 år på Nøstret sykehjem. De har fire barn:

* Hallvard (1947–1974), var bosatt på Otta, omkom i en ulykke på Røyse i 1974, g.m. Vigdis fra Namsos, to barn: Allan (f. 1971) og Mette (f. 1976).

* Oddrun (f. 1949), bosatt i Hønefoss, g.m. Svein Hjelmtvedt fra Tønsberg, to barn: Maria (f. 1981) og Eirik (f. 1987).

* Kirsti (f. 1952), bosatt i Ringåsen i Norderhov, fra tidligere ekteskap med Andor Breivik (f. 1950) fra Harstad har hun tre barn: Anja (f. 1970), Hege (f. 1973) og Håvard (f. 1981).

* Viggo (f. 1956), bosatt på Otta, g.m. Kristin Knutsen fra Arendal, to barn: Marcus (f. 2000) og Julie (f. 2001). Fra tidligere ekteskap med Lene fra Danmark har han to barn: Espen (f. 1991) og Vilde (f. 1994).

Eiendommen er på 0,8 dekar. Enebolig bygd 1967 (vertikaldelt med 217/80 Fjellsveien 45).

Fjellsveien 45 gnr. 217/80 Fjellro

Utskilt fra Stua Fjeld i 1966 og solgt til Magne Langseth (1916–1967) fra Selbu i Nord-Trøndelag. Han var litteraturevangelist i Norsk Bokforlag, og gift med Martha Nordlid (f. 1921) fra Vang på Hedmarken, som en periode var ansatt ved Tyrifjord høyere skole. De har tre barn:

* Jan (f. 1947), bosatt på Strømmen, g.m. Grete Eriksen (f. 1944) fra Strømmen, ingen barn.

* Reidun (f. 1950), bosatt på Vinterbro, g.m. Terje Kunz (f. 1951) fra Polen, to barn: Anette (f. 1976) og Charlotte (f. 1979).

* Elisabeth (f. 1954), bosatt i Kroksund, ugift.

Eiendommen er på 0,8 dekar. Enebolig bygd 1967 (vertikaldelt med 217/89 Fjellsveien 43).

Fjellsveien 61 gnr. 217/100 Fjeldtun

Da Dorthea og Jørgen Fjeld solgte Stua Fjeld i 1918, beholdt de en nybygd kårbolig og en skogteig på rundt 10 dekar i åsen sør for Bråten. Parsellen ble utskilt samme år (bnr. 40 Fjeldheim av skyld 20 øre). Etter Jørgen Fjelds død i 1925 bodde Dorthea alene i huset til sin død i 1947.

I oktober 1947 solgte Dorthea Fjelds arvinger eiendommen til søsterdatteren Bertha f. Sørensen og hennes sønn Olaf Kristoffersen for 5.000 kroner. De var bosatt i Oslo, og brukte huset som feriested.

Ved skjøte av 9. august 1968 ble eiendommen overdratt til to av Bertha Kristoffersens nevøer, Rolf Sørensen og Arne Johan Innbryn.

Huset med 2 dekar tomt ble utskilt i 1980 (bnr. 100 Fjeldtun), og Arne Johan Innbryn (f. 1935) ble da eier av dette, mens Rolf Sørensen (1923–2005) tok over skogteigen (eies siden 1984 av hans datter, Ingrid Sofie Sørensen f. 1963).

Arne Johan Innbryn leide bort huset til 1984, da han solgte det til Benedicte Strand (f. 1967).

Fjellsveien 98 gnr. 217/71 Fjelltun
Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Søgarden Fjeld i 1960 og solgt til Elbjørg Synnøve Røttereng (f. 1936) og Alf Jarle Røttereng (f. 1934) for 700 kroner. De er bosatt på Lillehammer, og bygde hytte på eiendommen. Elbjørg Synnøve Røttereng f. Solheim vokste opp i Søgarden Fjeld.

I oktober 1986 ble eiendommen solgt til Kari Ruud (f. 1939) og Tore Gunn Paulsen (f. 1942).

Siden 1998 har Kari Ruud og hennes datter, Silje Ruud (f. 1984), vært eiere.

Enebolig bygd 1988.

Fjellsveien 110 gnr. 216/49 Hasselløkka
Utskilt fra Stubberud (Rud vestre) i 1961 og solgt til eiernes sønn Leif Helgeland for 500 kroner.

Leif Helgeland (1936–1994) bygde enebolig på parsellen. Han var gift med Liv Mona Nord (f. 1941) fra Asker, og de har tre barn: Rune, Dag og Anette. I 1974 overtok Leif som eier av Stubberud (Rud vestre), men familien ble boende i Hasselløkka.

Etter Leif Helgelands død i 1994 overtok Liv Mona Helgeland (f. 1941) som eier av Hasselløkka. I desember 1998 overdro hun eiendommen til sønnen Dag Helgeland og hans kone Hilde, og flyttet til Vik.

Dag Helgeland (f. 1968) er leder av elektronikkavdelingen ved Hand-Pro AS i Hønefoss, og Hilde Helgeland f. Bråthen (f. 1972) fra Eikli ved Hønefoss er assistent i Hole kommune. De har to barn: Leif-Erik (f. 1996) og Maria-Sofie (f. 2000).

Enebolig bygd 1962 (påbygd 1970) og stabbur (1978).

Fjellsveien 133 gnr. 218/158 Tittentei
Utskilt fra gnr. 218/15 Gomnesødegården i 1972 og overdratt til eierens datter Gerd Nordengen f. Gomnes (f. 1945). Hun er hjelpepleier,

og gift med Jon Nordengen (f. 1951) fra Hønefoss. De har to barn:

* Ingrid (f. 1974), bosatt i Norderhov, g.m. Sindre Moholt (f. 1973) fra Norderhov, to døtre: Ida Marie (f. 1994) og Kristine (f. 1997).

* Ståle (f. 1975), bosatt på Tyristrand, samboer med Aina Marie Grønli (f. 1976) fra Bergen, to sønner: Mathias (f. 2001) og Alexander (f. 2003).

Enebolig (bygd 1973).

Fjellsveien 135 gnr. 216/47 Lillebo
Utskilt fra Gomnesødegården i 1960 og i januar 1961 solgt til eiernes sønn Magne Edvard Gomnes for 500 kroner.

Magne Edvard Gomnes (1939–1996) var bygningsarbeider i 22 år og arbeidet siden ved Røysetoppen i 17 år (fra 1979 til 1996). Han var gift med Eva Karin Solheim (f. 1943) fra Bærum, som er spesialhjelpepleier i psykiatri ved Hole bo- og rehabiliteringssenter. De har tre barn:

* Bente (f. 1961), g.m. Magne Skjerven (f. 1958) fra Steinsfjerdingen, tre barn: Christopher (f. 1989), Christian (f. 1994) og Cedrik (f. 1997).

* Tone (f. 1966), én sønn Martin (f. 1997) med Geir Skjerven (f. 1962) fra Steinsfjerdingen.

* Hanne Kathrine (f. 1976), samboer med Eirik Rustand (f. 1976), én datter Mille Mina (f. 2004).

Magne Edvard Gomnes døde i 1996, og Eva Karin Gomnes har siden vært eier.

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig bygd 1961–62.

Nordre Fjellsvei

Nordre Fjells vei 41 gnr. 217/48 Østli
Utskilt fra Nordigarden Fjeld i 1945 og solgt til Margrethe Eriksen for 500 kroner.

Margrethe Eriksen (f. 1901) var datter av Karen Olsen Hafnorshagen og Kristian Eriksen fra Hagan ved Svensrud, som en tid bodde i Nordenga. Margrethe var ugift, og satte opp et lite hus i Østli. Her bodde hun sammen med sin pleietrengende mor og tok seg av henne inntil Karen Eriksen døde i 1971. Margrethe Eriksen arbeidet i mange år på Rytteraker, og var en tid kokke i Vestre messe på Helgelandsmoen.

I 1980 ble Østli overdratt til hennes nevø,

Anders Eriksen. Han er sønn av Ruth f. Mathisen (fra Bing) og Erik Eriksen, som flyttet til Manglerud i Oslo i 1939 og tok seg arbeid på Søndre Manglerud gård.

Anders Eriksen (f. 1941) var sjåfør av yrke, og bodde i Oslo til 1982, da han rev det gamle huset i Østli og satte opp ny enebolig. I tidligere ekteskap med Sigrid Nilsen (f. 1941) fra Oslo (skilt 1989), har han to barn:

* Lars (f. 1965), bosatt i Oslo, ugift.

* Irene (f. 1968), bosatt på Røa i Oslo, g.m. Lars Christian Ringdal (f. 1967) fra Førde i Sunnfjord, to barn: Sebastian (f. 2001) og Philip (f. 2003).

I 1989 solgte Anders Eriksen eiendommen og flyttet til Hønefoss. Han er i dag bosatt på Veienmoen i Hønefoss, og gift med Bjørg Øksnes f. Normann (f. 1943) fra Ogdal.

Nye eiere av Østli ble Astrid Nørsterud og Leif Riis Strøm. Astrid Nørsterud (f. 1957) fra Darbu er bedriftsrådgiver, mens Leif Riis Strøm (f. 1957) fra Vaker i Norderhov arbeider ved regnskapskontor i Hønefoss. Han var jordbrukssjef i Hole kommune i perioden 1995–2005. De har to barn:

* Olaug (f. 1982), samboer med Stephen Gardener fra Wales.

* Sigurd (f. 1989).

Astrids mor, Anna Nørsterud (f. 1920), bor også på eiendommen.

Enebolig (bygd 1982, påbygd 2004), garasje (1987) og gammelt uthus (cirka 1945).

Nordre Fjellsvei 56 gnr. 217/105 Nordenga

I 1983 bygde Nina Cecilie Andersen og Jon Ruud ny enebolig med garasje i tunet på det gamle bruket Nordenga, som siden 1966 har vært en del av Fjeld Hagebruk. I 1991 ble boligen utskilt med 1,9 dekar tomt og overdratt til Nina Cecilie Andersen (f. 1961). Hun er regnskapsfører ved Skinnlåven i Norderhov, og representerte Høyre i Hole kommunestyre i perioden 1995–2003. Hun er gift med Jon Ruud (f. 1957), som siden 1991 har vært medeier i Fjeld Hagebruk. De har én sønn, Sigurd (f. 1988) – se Fjeld Hagebruk.

Nordre Fjells vei 64 gnr. 217/47 Solås

Utskilt (som hytteeiendom) fra gnr. 38/28 Nordenga i 1944 og ved skjøte av 20. august 1948

solgt til Eugen Rud Egelund (f. 1911) fra Bærum for 2.200 kroner. Kjøperen lånte 5.000 kroner i Hole sparebank mot pant i eiendommen.

Eugen Rud Egelund var fetter av Nordengas eier Gunnar Eriksen (han var sønn av Ole Grønvold, som var bror av Gunnar Eriksens mor, Karen Olsen Hafnorshagen).

I 1963 ble eiendommen solgt til Bergljot Mehus (f. 1911) fra Oslo for 30.000 kroner. Hun var gift med Kasper Mehus (forhenværende personalsjef), og han bodde siden i hytta på Røyse det meste av året, mens hans kone bodde i Oslo. Kasper Mehus var en dyktig hobbytre-skjærer, og en rekke av hans arbeider finnes fortsatt i bygda. Han flyttet seinere til Grøndokka ved Sundvollen.

Ved skjøte av 4. juni 1984 solgte Bergljot Mehus' dødsbo eiendommen¹¹ til Morten Sigurd Ruud og Liss Adelsten Ruud, som reiv hytta og bygde enebolig her i 1986–87. Morten Sigurd Ruud (f. 1955) er medeier i Fjeld Hagebruk og daglig leder av «Fjeld Bruknes», mens Liss Adelsten Ruud (f. 1954) fra Slagelse i Danmark er selvstendig næringsdrivende som hagearkitekt. De har to barn: Thomas (f. 1985) og Wenche (f. 1991) – se gnr. 217/25 Fjeld Hagebruk.

Dakotaveien

Dakotaveien 29 gnr. 217/101

På denne tomta under Østigarden Fjeld bygde Anna Gydal f. Sørensen¹² og hennes mann, Svale Gydal fra Sandnes i Rogaland, rundt 1950 et hus hvor de tilbrakte sine pensjonistår. Svale Gydal var stasjonsmester i NSB, først på Bromma og seinere på Gol. De hadde én sønn, Tor, som var psykisk utviklingshemmet og pleietrengende, og døde på Røysetoppen sykehjem etter tidligere å ha bodd i mange år på institusjoner i Oslo og Lier.

Etter Anna og Svale Gydals død arvet Aage Fjeld huset. I 1982 ble tomta utskilt fra Østigarden Fjeld og solgt til Inga Cecilie Johansen (1904–1996) fra Hønefoss. Hun var født og

¹¹ Gnr. 217/47 Solås og gnr. 217/82 (1 dekar tilleggsjord kjøpt fra Nordenga i 1968 for 3.000 kroner).

¹² Anne Gydal f. Sørensen var fra Oslo, og søster av Inga Fjeld f. Sørensen i Østigarden Fjeld.

oppvokst i Strømsoddbygda, og gift med Inge Johansen (1904–1990) fra Hønefoss. Han arbeidet ved Follum Fabrikker, og de bodde tidligere på Rabba i Hønefoss.

Inga og Inge Johansen fikk én datter, Aslaug Olga (f. 1929). Hun ble gift med Ole Opland Hollum (1925–2002) fra Trondheim, og de reiv det meste av gamlehuset og bygde på til generasjonsbolig. De har to barn: Grethe (f. 1952) og Øyvind (f. 1962). I 1960 etablerte Aslaug og Ole Hollum Hvalheim sykehjem (i dag Hvalheim bo- og servicesenter) på Røyse – se gnr. 215/37 Hvalheim.

I januar 2002 ble Dakotaveien 29 overdratt til sønnen, Øyvind Hollum (f. 1962). Han er utdannet sykepleier og flyger, og gift med Wichada (Sui) Treenpoonpon (f. 1960) fra Bangkok i Thailand (hennes foreldre er fra Kina), som er landskapsarkitekt. De har to barn: Ole Sorian (f. 1993) og Jantra Pernille (f. 1998).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Generasjonsbolig (eldste del fra rundt 1950, ombygd/påbygd 1982–83) og garasje (1983).

Svale Gydal fra Sandnes var stasjonsmester på Bromma i Hallingdal, og siden på Gol. Her med sin hustru Anne Gydal f. Sørensen på Bromma stasjon cirka 1940.

Løkkebakken

Løkkebakken 12 gnr. 216/77

Enebolig bygd av Vestre Ruds eier Erik Roulund i 1953 som kårbolig. Anna og Erik Roulund bodde her et par år, inntil de solgte gården i 1955 til Adventistsamfunnets Eiendomsselskap. Eneboligen er siden nyttet som funksjonærbolig, bl.a. bodde gårdsbestyrer Karsten Jakobsen fra Bø i Vesterålen her fra 1962 med hustru Laila f. Dyresen (siden skilt) og to sønner.

I 2004 ble eneboligen utskilt og solgt til Susan Francis Ursett (lærer ved Tyrifjord skole) og Widar Ursett (f. 1958, redaktør i Norsk Bokforlag).

Enebolig bygd 1953.

Løkkebakken 14 gnr. 216/35 Fjordgløtt

Utskilt fra Langpløya i 1956 og ved skjøte av 20. juni 1957 solgt til Ole-Christian Bjerkan for 2.000 kroner.

Ole-Christian Bjerkan (1922–2000) fra Trondheim var utdannet lektor og arbeidet som lærer, inspektør og rektor ved forskjellige skoler i Norge, Danmark, Sverige, England, USA, Midt-Østen, Etiopia, Ghana og Uganda. Han var gift med Ingeborg Louise Jordal (1926–2006), som var født i Hamar. Hun var utdannet sekretær, og praktiserte ellers som lærer ved skolene hvor ektemannen underviste. De fikk fem barn:

* Veslemøy (f. 1947), bosatt i Skee i Bohuslän, Sverige, g.m. Siegfried Weist fra Wilhelmshafen i Tyskland, to barn: Per (f. 1976) og Natanja (f. 1985).

* Knut (f. 1950), bosatt i Skarpsnogata på Røyse, g.m. Marion Didriksen (f. 1950) fra Senja i Troms, tre barn: Vinjar (f. 1975), Louise (f. 1983) og Christina (f. 1984) – se bind 3 s. 150.

* Siri (f. 1959), bosatt ved Ørebro i Sverige, g.m. Thore Karlsson, fire barn: Jonathan (f. 1985), Christian (f. 1987), Adrian (f. 1989) og Robin (f. 1999).

* Ole-André (f. 1964), bosatt i Maidenhead i Kent, England, g.m. Claire Pierson fra England, én sønn Benjamin (f. 2005). Fra tidligere ekteskap med Sara Gilhoollie har han to døtre: Katie (f. 1993) og Luizy (f. 1996).

* Anne-May (f. 1966), bosatt i Rochester i Kent, England, g.m. Has Ahmed fra Bangladesh, to barn: Yacoub (f. 1999) og Yasmin (f. 2000).

Familien bodde på Røyse i årene 1958–1963, og oppholdt seg deretter utenlands i forbindelse med Bjerkans arbeid. Huset ble da leid ut, inntil

Ingeborg Loiose og Ole-Christian Bjerkan flyttet tilbake i 1988.

Enebolig med garasje bygd 1957.

Løkkebakken 16 gnr. 216/56 Berglund

Utskilt fra Langpløya i 1965 og solgt til Edgar Mano Berglund for 4.000 kroner.

Edgar Mano Berglund (1927–1985) fra Rælingen var fysioterapeut, og arbeidet en periode som musikk lærer ved Tyrifjord videregående skole. I en årrekke var han dirigent i Korforeningen Hønefoss, og komponerte musikk for kor og orgel med utgangspunkt i bibeltekster. Han var også formann i Norske komponisters forening. Edgar Mano Berglund var gift med Inger Johanne Selsø (1930–1996) fra Narvik, som også var fysioterapeut. De fikk fire barn: Grete, Berit, Edel og Arild.

Etter morens død i 1995 overtok sønnen, Arild Berglund (f. 1956), eiendommen. Han er utdannet fysioterapeut og arbeider som helse-, miljø- og sikkerhetssjef i Skanska Norge AS. Han er gift med Reidun Aakerøe Berglund (f. 1956) fra Oslo, som er sykepleier ved Ullevål sykehus. De har to sønner: Martin (f. 1981) og Thomas (f. 1985).

Eiendommen er på 1,4 dekar. Enebolig bygd 1965.

Løkkebakken 51 gnr. 216/48 Hasseløkka

I 1961 bygde Langpløyas eier Einar Olsen nytt våningshus og låve lenger øst på eiendommen, og det gamle tunet med bygninger nede ved fjorden ble utskilt og solgt til Hyttelaget ved Lysaker Kemiske Fabrik AS for 64.000 kroner. Den nye parsellen fikk navnet Adamstua. Hyttelaget brukte det som feriested, men etter hvert forfalt bygningene så mye at bruken opphørte. I 1986 kjøpte Nils Haavard Tronrud (f. 1951) fra Hønefoss eiendommen. Han satt som eier i 11 år, og solgte den 1997 til Heidi Erga Eriksen og Stig Blesvik Eriksen, som i 1998 rev de gamle bygningene og satte opp nye.

Heidi Erga Eriksen (f. 1973) fra Klepp på Jæren er utdannet innen logistikk, og er i dag salgssjef i DHL Vest-Norge. Stig Blesvik Eriksen (f. 1966) er født og oppvokst i Bærum, og flyttet til Hole da han var 12 år. Han er utdannet siviløkonom, og er daglig leder og medeier i Saga Finans AS, som er salgs- og distribusjonskanalen for Skandinaviska Enskilda Banken innen pen-

sjons- og personforsikringsprodukter. De har én sønn, Fredrik (f. 2002).

Stig Blesvik Eriksen var medlem av Hole kommunestyre 1995–99.

I august 2005 flyttet de til Kvernaland utenfor Stavanger, og solgte Adamstua til Nils Kjetil Tronrud (f. 1966) fra Hønefoss. Han er selvstendig næringsdrivende som eier og daglig leder av Tronrud Bil-gruppen, og er samboer med Ingeborg Helene Marken (f. 1975) fra Eggedal. De har én datter, Marlene (f. 2005).

Ingeborg Helene Marken er student/trener. Hun var i mange år deltager på det norske alpinlandslaget, med gode resultater både i World Cup og OL.

Enebolig, garasje og lysthus bygd 1998.

Langløkka

Langløkka 2 gnr. 216/38 Vyfjord

Eiendommen ble utskilt fra Langpløya i 1958 og solgt til Frank Henry Andersen, svigersønn av Langpløyas eier Einar Olsen, for 300 kroner.

Frank Henry Andersen (f. 1932) fra Hønefoss giftet seg i 1955 med Ingebjørg Olsen (f. 1930), og de fikk to barn:

* Lajla (f. 1955), bosatt i Haug, g.m. Jan Brustad fra Norderhov, tre barn: Lisabeth (f. 1975, bosatt i Oppenåsen, g.m. Trond Jalland fra Hof i Vestfold), Kim André (f. 1980, bosatt på Nes i Ådal, samboer m. Renate Oppen fra Gran på Hadeland) og Trym Marius (f. 1994).

* Kai Normann (f. 1959), bosatt ved Trygstad i Nord-erhov. Fra tidligere ekteskap med Janne Kari Kihlstrand fra Holmestrand har han tre barn: Glenn (f. 1983), Isabell (f. 1987) og Celine (f. 1994).

Frank Henry Andersen har arbeidet som servicetekniker radio/TV, og i 1980 startet han FABA Radio & TV AS i Ringerike Stormarked sammen med Arne Bredesen. I 1984 startet de også opp i Hønengata (avdelingen i Stormarkedet nedlagt i 1985). Frank Andersen ble pensjonist i 2000.¹³ Ingebjørg Andersen var advokatsekretær før hun giftet seg, og etter at barna ble

¹³ Henning Dahlgren overtok i 1996 Arne Bredesens eierpart (50 prosent) av selskapet, og i 2000 kjøpte han ytterligere 40 prosent av Frank Henry Andersen. Sistnevnte eier i dag (2006) 10 prosent.

store, arbeidet hun 30 år som pleieassistent på Tyrifjordheimen på Røyse.

Enebolig (bygd 1959, siden påbygd 1976 og 1988) og garasje (1988).

Rudshaugen

Rudshaugen 14 gnr. 216/64 Nordlia
Utskilt fra Jenseløkka i 1973 og solgt til eierens søster Ester Karin Ruud for 4.000 kroner.

Ester Karin Ruud (1923–1992) fra Jenseløkka var ugift, og arbeidet som kontordame ved Drammensvassdragets Tømmermåling i Hønefoss. Hun bodde i Hønefoss i en årrekke, og flyttet tilbake til Røyse i 1973.

I mars 1994 ble eiendommen solgt til Anne Kristin Dons Jenssen og Gunnar Edvin Frøshaug – se gnr. 216/74 Ødegårdsveien 17.

Siden juli 2001 har Turid Halgren Helgesen (f. 1952) fra Skoger i Drammen og Kjell Bruland Helgesen (f. 1951) fra Bergen vært eiere av Rudshaugen 14. De arbeider som henholdsvis kjøkkensjef og adjunkt ved Tyrifjord videregående skole, og Kjell Bruland Helgesen var rektor ved skolen i perioden 1993–1997. De har to døtre:

* Nina Kristel (f. 1974), bosatt i Oslo, g.m. Jostein Vebjørn Myrdal, én sønn Åne Emil (f. 2004).

* Elvi Linnea (f. 1984)

Eiendommen er på 0,6 dekar. Enebolig med garasje bygd 1973.

Rudshaugen 16 gnr. 216/63 Skrenten
Utskilt fra Jenseløkka i 1973 og solgt til Arnold Martin Søreide for 4.000 kroner.

Arnold Martin Søreide (f. 1934) fra Espeland ved Bergen var lærer ved Tyrifjord videregående skole, og seinere kjørelærer. Han er gift med Ella Guldborg Marie Wennevold, og de har én datter, Ellen. Familien er i dag bosatt på Løvenstad i Akershus, og siden februar 2005 har Arnold Søreides niese Lena Kristin og hennes mann Niels Krøll Lijkendijk vært eiere av Rudshaugen 16.

Niels Christian Krøll Lijkendijk (f. 1977) fra Køge i Danmark er tannlege ved Heieren Tannlegepraksis i Hønefoss. Lena Kristin Søreide Lijkendijk (f. 1972) fra Sandnes i Rogaland er

fysioterapeut ved Høyenhall bo- og rehabiliteringssted i Hole. De har én datter, Ida Jolijn (f. 2004 i Gentofte, Danmark).

Eiendommen er på 0,7 dekar. Enebolig og garasje bygd 1975.

Rudshaugen 26 gnr. 216/39 Furuly
Utskilt fra Jenseløkka i 1958 og i september 1959 solgt til Edin Ruud for 1.500 kroner.

Edin Ruud (1915–1989) fra Ødegården (Solstad) ved Gomnes var tømmerfløter (på MS «Krepesen»), snekker og fjørferøkter. Han var gift med Marie Kittelsen (1919–1994) fra Brekkebygda, som var budeie bl.a. på Onsaker og Libakke. De fikk to barn:

* Egil (1945–2003), ugift, bosatt i Hole.

* Gerda (f. 1947), bosatt i Øvre Årdal i Sogn, samboer med Arne Sjøbotn fra Balestrand, én datter Karina (f. 1981). Fra tidligere ekteskap med Oddvar Øy fra Jostedalen har hun én datter, Monika (f. 1971), som fra tidligere samboerskap med Ragnar Didriksen har to sønner: Robin (f. 1988) og Steffen (f. 1991).

Etter Marie Ruuds død i 1994 ble eiendommen solgt til Elisabeth og Erik Gundersen fra Hønefoss. Elisabeth Gundersen f. Bjerke (f. 1968) er avdelingsassistent ved Ringerike sykehus, og Erik Gundersen (f. 1965) er lastebileier (tidligere drosjeeier). De har én sønn, René (f. 1995). De solgte eiendommen i 2000 til Heidi og Georg Rygnestad.

Georg Rygnestad (f. 1955) fra Valle i Setesdal er statsansatt (med arbeidssted Oslo), mens Heidi Rygnestad f. Johansen (f. 1959) fra Dal ved Eidsvoll er sekretær ved Tyrifjord skole. De har én datter, Marianne (f. 1992).

Enebolig bygd 1959 (seinere modernisert).

Rudshaugen 28 gnr. 216/68
Utskilt fra Vestre Rud i 1987 og solgt til Rolf Beckhaug for 110.000 kroner.

Rolf Beckhaug (f. 1939) fra Lillehammer var lektor ved Tyrifjord videregående skole, og rektor i perioden 1984–92. Han er gift med Randi Ask (f. 1936) fra Ålesund, som er fysioterapeut. De har tre sønner (som alle er fysioterapeuter):

* Geir (f. 1965), bosatt i Kokkedal utenfor København, g.m. Diana Halundbæk fra Holstebro, to barn: Patrick (f. 1997) og Miriam (f. 1999).

* Vinjar (f. 1967), bosatt i Hørsholm utenfor København, g.m. Britt Glenting fra Hørsholm, to barn: Kris-

tian (f. 2000) og Therese (f. 2004).

* Rune (f. 1969), bosatt i Lyngby i København, ugift.

I 2005 flyttet Randi og Rolf Beckhaug til Jevnaker, og Rudshaugen 28 ble solgt til Per Thomas Omholt (f. 1976) fra Kongsberg. Han er politadvokat ved Nordre Buskerud Politidistrikt – Hønefoss politistasjon, og samboer med Trine Gran (f. 1984) fra Kongsberg, som er hjelpepleier.

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig (bygd 1988) og garasje (1989).

Rudshaugen 32 gnr. 216/67

Utskilt fra Vestre Rud og solgt i 1987 til Thore Nordahl (f. 1946) fra Bø i Vesterålen (og Melbu i Hadsel i Nordland). Han er lærer ved Tyrifjord videregående skole, og gift med May Oliva Brekke Nordahl (f. 1947) fra Hemmestad i Kvæfjord i Troms, som er sykepleier ved Ringerike sykehus. De har to barn: Silja (f. 1976) og Øivind (f. 1978).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig (bygd 1989) og garasje (1989).

Rudshaugen 34 gnr. 216/66

Utskilt i 1987 fra Vestre Rud (eier Syvendedags Adventistsamfunnet Eiendom) som lærerbolig (bygd 1981).

Eiendommen er på 1,1 dekar.

Rudshaugen 38 gnr. 216/76

Utskilt i 2004 fra Vestre Rud (eier Syvendedags Adventistsamfunnet Eiendom) som lærerbolig (bygd 1968).

Rudshaugen 40 gnr. 216/75

Utskilt i 2004 fra Vestre Rud (eier Syvendedags Adventistsamfunnet Eiendom) som lærerbolig (bygd 1968).

Rudshaugen 42 gnr. 216/69

Utskilt fra Vestre Rud i 1987 og solgt til Nina og Terje Blikshavn for 150.000 kroner.

Terje Blikshavn (f. 1950) fra Haugesund var lektor (seinere rektor) ved Tyrifjord videregående skole i perioden 1979–2000. Han var gift med Nina Engan Blikshavn (f. 1952), som var lærer/adjunkt ved samme skole. De ble skilt i 2006, og har tre barn: Thomas (f. 1997), Aleksander (f. 1979) og Camilla Michelle (f. 1980).

Terje Blikshavn var i perioden 2000–2002 lektor ved Kristelig gymnasium i Oslo, og 2002–2004 pedagogisk-psykologisk rådgiver i Buskerud fylkeskommune. I 2004 flyttet han tilbake til hjembyen Haugesund, og i dag er han skole- og kultursjef i Karmøy kommune. Nina Engan Blikshavn flyttet til Oslo, hvor hun først arbeidet som universitetslektor. I dag er hun lektor ved Ullern videregående skole.

Ny eier av Rudshaugen 42 er Marit Fagerli f. Justad (f. 1963) fra Modum, som driver eget firma som fotograf. Hun har levert en stor del av det nyere bildematerialet til Hole bygdebok. Hun er gift med Terje Fagerli (f. 1959) fra Ål i Hallingdal, som er trafikkstyrer i Jernbaneverket. De har to barn: Thomas (f. 1997) og Marius (f. 2000).

Eiendommen er på 1 dekar. Enebolig bygd 1988.

Sersjantløkka

Sersjantløkka 21 gnr. 216/50 Sælen

Boligeiendom som ligger mellom fylkesveien og Sersjantløkka, utskilt fra sistnevnte eiendom i 1962 og solgt til Ivar Salvesen for 2.280 kroner.

Ivar Salvesen (f. 1925) er født i Stavanger og oppvokst i Langesund. I 1959 ble han ansatt som lektor ved Tyrifjord høyere skole. Han er gift med Borghild Elstad (1925–2006) fra Trondheim, som er utdannet barnepleier, og også har jobbet som kontormedarbeider ved samme skole. De har tre barn:

* Torgeir (f. 1958), bosatt på Stavn i Flå, g.m. Eva Løkka fra Nesbyen, én sønn Sondre (f. 1995).

* Kristin (f. 1961), g.m. Tore Molstad Andresen (f. 1962), tre barn: Tor Kristian, Per Ivar og Jon Erik – se nedenfor.

* Eirin (f. 1965), bosatt i Solbakken ved Vik, g.m. Ivar Viktil (f. 1965) fra Hole, tre barn: Magnus (f. 1989), Øystein (f. 1991) og Håkon (f. 1994) – se bind 1 s. 492.

I 1992 ble eneboligen påbygd (ny enebolig bygd inntil) som generasjonsbolig. Borghild og Ivar Salvesen flyttet inn i den nye delen (seksjon 2), mens datteren Kristin og hennes mann Tore Molstad Andresen kjøpte den «gamle» delen (seksjon 1). Høsten 2004 ble de også eiere av seksjon 2, da Borghild og Ivar Salvesen flyttet til Hole bo- og rehabiliteringssenter.

Kristin Molstad Andresen (f. 1961) er helse-søster i Ringerike kommune, mens Tore Molstad Andresen siden 2003 er rådmann i Lunner kommune på Hadeland. Han er utdannet kokk, baker og siviløkonom, og var tidligere kommunalsjef (ass. rådmann) i Hole. De har tre barn: Tor Kristian (f. 1983), Per Ivar (f. 1987) og Jon Erik (f. 1993).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig bygd 1963 (påbygd 1992) og garasje (1992).

Sersjantløkka 63 gnr. 216/41 Solfeng
Boligeiendom rett nord for husene i Sersjantløkka, utskilt fra sistnevnte eiendom i 1959 og solgt til Arne Skåra (f. 1923) for 6.000 kroner. Han satte opp en hytte her, og solgte den i 1970 for 38.500 kroner til Roald Guleng, som bygde enebolig i 1971.

Roald Guleng (1921–1991) fra Tromsø var lektor ved Tyrifjord videregående skole. Han var gift med Gudny Torjussen (f. 1922) fra Lillesand, som var hjelpepleier ved Sellanrå sykehjem på Røyse, og seinere ved Norderhovhjemmet i Ringerike. De har fire barn:

* Roald Jarl (f. 1947), bosatt i Fredrikstad, g.m. Bjørg Tobiassen fra Kristiansand, fem barn: Gøril (f. 1975), Guttorm (f. 1976), Gro (f. 1979), Gry (f. 1983) og Gullveig (f. 1985).

* Thorvald Edvin (f. 1951), eier av Solfeng fra 1998, g.m. Else Bøhmer, tre barn: Silje Veronika, Gyrd Viljar og Vegar – se nedenfor.

* Sissel Beathe (f. 1955), bosatt i Bærum, fra tidligere ekteskap med Lars Erik Lindstrøm fra Finland har hun tre barn: Marcus (f. 1979), Marius (f. 1982) og Marita (f. 1991).

* Mai-Britt (f. 1961), bosatt i Oslo, g.m. Henning Laugerud fra Kongsberg, én datter Ingeborg (f. 1992).

I 1998 overtok yngste sønn Thorvald og hans hustru Else som eiere. Thorvald Edvin Guleng (f. 1951) er lektor ved Hønefoss videregående skole, med Ringerike fengsel som arbeidsplass. Han er gift med Else Bøhmer (f. 1954) fra Røyse, som er adjunkt ved Tyrifjord skole. De har tre barn: Silje Veronika (f. 1985), Gyrd Viljar (f. 1986) og Vegar (f. 1989).

Enebolig bygd 1971.

Fritidseiendommer under Leine

215/27 Kvila

Utskilt fra Hukebakk i 1943 og overdratt til eierens datter, Helga Margrethe Seeberg f. Lehne (1910-2004). Hun var gift med Andreas Seeberg (1905–1980), og de var bosatt på Flisa (seinere i Hønefoss). Ekteskapet var barnløst. De bygde en hytte her i 1960-årene. Siden 2001 eies eiendommen av Randi Beate Lehne (f. 1959), som er gift med de tidligere eiernes nevø, Per Egil Lehne (f. 1932) – se gnr. 215/42 Havna (Leinestranda 12).

215/46 Trollbu

Utskilt fra Leinestrånd (Sundland) i 1967 og solgt til Finn Halvor Borgen for 17.000 kroner. Finn Halvor Borgen (f. 1933) er fra Røyse, sønn av Esther Henriette f. Strøm og Nils Johannesen – se gnr. 209/57 Knausen (Hundstadveien 52). Han er samboer med Marit Tidemann (f. 1935) fra Andøya, og de er bosatt i Larvik. Eiendommen er på 1,1 dekar.

215/47 Annebu

Hytteeiendom ved stranda nedenfor Hukebakk, utskilt i 1969 og solgt til Janna Elton Myhre (f. 1925) i Haugsbygd for 1.500 kroner. Siden 1999 har Anne Grethe Elton (f. 1959) vært eier. Eiendommen er på 1,1 dekar.

215/48 Strandbu

Hytteeiendom ved stranda nedenfor Hukebakk, utskilt i 1969 og solgt til Håkon Fredrik Hamar (f. 1915) i Hønefoss for 1.500 kroner. Siden 1997 har Bjørn Egil Hamar (f. 1944) vært eier. Han er bosatt i Hønefoss. Eiendommen er på 1,6 dekar.

215/49 Veslehuk

Utskilt fra Vesle-Hukebakk i 1969 og solgt til Thor John Gulbrandsen (f. 1926) i Oslo for 6.000 kroner. Siden 2002 har Rita M. Lødeng Gulbrandsen vært eier. Eiendommen er på 2,9 dekar.

215/54 Haugen

Hytte sør for Jenseløkka, utskilt fra Vestbråten i 1972 og solgt av eieren, Ingrid Lehne (i uskiftet

bo etter avdøde Paul Johannes Lehne), til svigerinnen Karen Storjordet (f. 1909). I 1977 ble to av sistnevnte søstre, Gerda Margrethe Lehne (f. 1927) og Fanny Lehne (f. 1912), medeiere med en tredjepart på hver. Eiendommen er på 1,3 dekar.

215/17 Smiebakken – Hodteveien 35

Utskilt fra gnr. 210/3 Nedre Hodt i 1956 og solgt til eierens sønn, Nils Trygve Ruud, som i

1952 hadde bygd en hytte på parsellen. Nils Trygve Ruud (1910–1993) var bosatt i Oslo, hvor han arbeidet ved Bjølsen Valsemølle. Han var gift med Randi Andersen (1916–1989), og de fikk én sønn, Morten (f. 1952).

I 1994 ble eiendommen overtatt av sønnen, Morten Ruud (f. 1952), som er bosatt på nabo-eiendommen (gnr. 210/20 Hodteveien 33).

Eiendommen er på 1,5 dekar. Hytte (bygd 1956) og uthus/garasje.

Kilder til Hole Bygdebok

De mest brukte kildene er forkortet som følger:

Aschim (1998)	Øystein Aschim: Var det en bondeelite i Hole prestegjeld? En nærstudie av matrikkelbøndene i Hole i perioden 1647–1723. Hovedoppgave i historie (Oslo 1998).	Harsson (2000)	i Hole. Margit Harsson: Stein – en storgård på Ringerike (Hole 2000).
Bjørnstad (1944)	O.Chr. Bjørnstad: Kjerraten i Åsa (Oslo 1944).	Holtvedt (1953)	Reidar Holtvedt: Historier fra Krokskaugen, Oslo 1953 (1985).
Briså (1996)	Benedicte Gamborg Briså: Fra romertid til svartedauen – hovedoppgave i historie (Oslo 1996).	Kraft (1835)	Jens Kraft: Det Nordenfjeldske Norge – topographisk-statistisk beskrevet (Christiania 1835).
Christophersen (1961)	H.O. Christophersen: På gamle veier og nye stier i Oslomarka (Oslo 1961).	Kraft (1848)	Jens Kraft: Historisk-topographisk Haandbog over Kongeriget Norge 1845–1848 (Christiania 1848).
DN	Diplomatarium Norvegicum.	Lagesen (1927)	A. Lagesen: Ringerikske slekter I. Slekter fra Hole og Tyristrand. Oslo 1927.
Frydenlund (1997)	Otto Frydenlund: Aasa historie. 2. utgave (Åsa 1997).	Lyse (1976)	Peter Lyse: Attved Tyrifjorden. Målføre og tradisjon frå Ringerike. Oslo 1976.
Gran	T.O. Gran: Dragon Paal Pedersen Putten og hans nærmeste slekt (Hønefoss 1906).	Mo-bibelen I, II og III	Regnskapsbøker fra Mo gård i Steinsfjerdingen 1835–1894 (utlånt av Ronnaug og Viggo Moe Haugen).
Halvorsen (1954)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Litt om den store Mannedauden på Ringerike, i heftet Ringerike 1954-55.	NGV	Oluf Rygh m.fl.: Norske Gaardnavne (bind 5: Buskerud). Kristiania 1909.
Halvorsen (1955)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Det offentlige godset på Ringerike før reformasjonen, i heftet Ringerike 1955-56.	NRJ	Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede I–V (Kristiania/Oslo 1885–1983).
Halvorsen (1956)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Litt om noen Ringeriks-gårder i middelalderen, i heftet Ringerike 1956-57.	NRR I-XII	Norske Rigs-Registranter 1523–1660. Kongebrev (utgitt 1861–91).
Halvorsen (1960)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Odelsbønder og leilendinger på Ringerike i 1624, i heftet Ringerike 1960-61.	Nilsson	Biskop Jens Nilssøns Visitatsbøger og Reiseoptegnelser 1574-1597 (ved dr. Yngvar Nielsen, Kristiania 1885).
Halvorsen (1961)	Eyvind Fjeld Halvorsen: De første husmennene på Ringerike, i heftet Ringerike 1961-62.	Ropeid I, II og III Slåtto (1973)	Hønefoss (1952, 1965 og 1968). Registrering av kulturhistoriske minnesmerker på Røyse (gjennomført i 1973, etter oppdrag fra Ringerike historielag).
Halvorsen (1983)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Skatteman-tallet fra 1528 på Ringerike, i heftet Ringerike 1983.	Tveiten (1914)	Gunnar Tveiten: Hole herred Ringerike. En bygdebeskrivelse
Halvorsen (1985)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Diplomer som kilder til Ringerikes historie i middelalderen, i heftet Ringerike 1985.	V.V.	Varg Villvoll – pseudonymet til bygdehistorikeren Jon Guldal (1885–1958). Hans rikholdige arkiv ble gitt av familien til Hole kommune, og er i dag basen i Hole bygdearkiv.
Harsson (1987)	Margit Harsson: Skolehistorie for Hole til 1940. Utgitt av Hole kommune v/bygdebokkomiteen (1987).	Wiel (1743)	Iver Wiel: Beskrivelse over Ringeriges og Hallingdals Fogderi. Utdrag av
Harsson (1995)	Margit Harsson: 2000 stedsnavn		

«Topographisk Journal», Christiania 1802–05. Oslo 1970.

Andre kilder

- Berg, Arne Norske gardstun. Institutt for sammenlignende kulturforskning. Universitetsforlaget (Oslo 1968).
- Borgen, Per Otto Ringerike. By- og bygdeleksikon (Drammen 2000).
- Buskerud fylkeskomm. Spor i Ringeriksjord. Tilleggsutredning kulturminner Ringeriksbanen (1994).
- Bærums Jernverk Leverandørlister (trekøl) 1777 og 1779, med kart over miler og kølveier (kopi i Hole bygdearkiv).
- Folketellinger 1801, 1865 og 1900.
- Fornminner i Buskerud Universitetets Oldsaksamlings rapport om topografisk-arkeologisk registrering for det økonomiske kartverket – Hole kommune (Oslo 1985).
- Færden, E. M. (red.) Hønefoss – byens historie (1915). GAB Register over eiendommer (Statens kartverk). Genealogisk Datasentral Kirkebøker fra Hole og Norderhov (utdrag – på CD-rom).
- Ringerike Diverse avisartikler, notater, manuskripter og dokumenter, samlet i Hole bygdearkiv.
- Guldal, Jon Folkeminner fra Hole – nytt opptrykk av flere småskrifter, utgitt av Bygdebokkomiteen i Hole (Hole 1985).
- Guldal, Jon Ekserpter av gårdsnavn fra Hole og Ringerike (kopi i Hole bygdearkiv). (Et ekserpt = utdrag, skriftlig resymé).
- Halvorsen, E.F. Litt om styre og stell på Ringerike i gamle dager, i heftet Ringerike 1962-63
- Halvorsen, E.F. Litt om ættegransking på Ringerike, i heftet Ringerike 1964-65.
- Halvorsen, E.F. Ringerikes historie i middelalderen, i heftet Ringerike 1984.
- Halvorsen, E.F. Manttallene fra 1664-66, i heftet Ringerike 1987.
- Harsson, Margit Gamle gårder og gårdsnavn i Hole, i heftet Ringerike 1992.
- Hodne, Ørnulf Jørgen Moe og folkeeventyrene (Universitetsforlaget 1979).
- Hohle, Per m.fl. Per Hohle, H.O. Christophersen og Reidar Holtvedt: Krokskogen (Oslo 1977).
- Hole i bilder 1850–1950 Utgitt av Bygdebokkomiteen i Hole (1981).
- Hole herredsstyre Hringariki Diverse møteprotokoller. Medlemsblad for Ringerike Slektshistorielag (1991–2006).
- Karlsen, Sigurd Sætrer i Hole Krokskog – håndskrevet manus (udatert), kopi i Hole bygdearkiv.
- Kirkebøker fra Hole Lagesen, A. På mikrofilm-kort i Hole bibliotek. Ringerikske slekter II. Slekter fra Haug, anneks til Norderhov. Oslo 1930.
- Lagesen, A. Ringerikske slekter III. Slekter fra Norderhov hovedsogn. Oslo 1935.
- Larsen, Jan Martin Det var kølabrenninga som heldt liv tidom – artikkel i Norsk Skogbruksmuseums årbok 14 (Elverum 1996).
- Lydbåndintervjuer Eldre holerøvere intervjuet av Margit og Bjørn Geirr Harsson, Ingebjørg Gjesvik Liljedahl, Kjeld Nørgaard og Astrid Viktil (38 lydbånd i Hole bygdearkiv).
- Lyse, Peter Peik – upublisert bokmanus om barndom og oppvekst (kopi i Hole bygdearkiv).
- Mandtal Mandtal over de Contribuerende til Hole Kirke ved Incassationen for Aarene 1824–1830 (avskrift i Hole bygdearkiv).
- Manntall 1664 og 1666 Prestemanntallene 1664 og 1666, avskrevet av E.F. Halvorsen (kopi i Hole bygdearkiv).
- Militærrulle 1699 ”Rulle oftuer de Enrollerede Bønder udi Hoelle och Nørdrehougs Præste gjelder saavit velædle Hr. Capitain Erasmus Ollufsens Compagnie, 9. November 1699” – (kopi i Hole bygdearkiv).
- Minneoppgaver Innsamling av minnestoff til Landslaget for lokalhistorie 1995, samlet av Margit Harsson og Astrid Viktil (21 oppgaver – kopier i Hole bygdearkiv).
- Norsk Historisk Leksikon Norsk Historisk Leksikon – redigert av Rolf Fladby, Steinar Imsen og Harald Winge (2. utgave Cappelen 1995).
- Norske gårdsbruk Utgaver 1948 (Bind VII, Buskerud fylke I – Forlaget Norske gårdsbruk, diplomingeniør Lars Berg, Oslo 1948) og 1990 (Buskerud fylke, bind I – Forlaget S.K. Granum DA, Krøderen 1990).
- Norske Rigsregistrarer Kildesamling (bind VIII). Odelsjordebok Odelsjordebok for Hadelands fogderi 1615 og 1616 (avskrevet av E.F. Halvorsen).
- Pantebøker/-registre Avskrifter gjort på Statsarkivet, Kongsberg.
- Pettersen, Leif Th. Elektrisitetsforsyningen på Ringerike gjennom 75 år (Ringerike 1990).
- Ringerike Lokalhistorisk hefte (årganger 1922–2006), utgitt av Ringerikes ungdomslag, Ringerike historielag og Ringerikes Museum.
- Ringerike historielag Registrering av kulturhistoriske minnesmerker i kommunene Hole og Ringerike, vedrørende Røyse, Steinsfjerdings og Sundvolden, samlet i 1973. Medarbeidere: Torbjørn Slåtto, Hans Erlandsen og Hartvig Brobekk (stensilhefte).
- Ringerike slekts-historielag Tingbøker fra Ringerike 1652–1664 (oversettelser).
- Ringerikes Blad SEFRAC-registeret Diverse årganger. Eiendomsinformasjon, utgitt av Statens kartverk.
- Seterlister 1823 Seterlister for Hole 1823 (med en del kart) – fra Statsarkivet, kopier i Hole bygdearkiv.
- Simonsen, Axel Winge Skattematrikkelen 1647 Hurum-slekten (Fredrikstad 1966). Bind V (Buskerud fylke), redigert av Rolf Fladby og Steinar Imsen (Oslo 1971).
- Skattematrikler Skattematrikler 1647, 1762, 1838, 1886 og 1904 samt matrikelutkast 1950.
- Skifteprotokoller Skiftekort, avlest på Statsarkivet i Kongsberg og kopier i Ringerike bibliotek, Hønefoss.

Solberg, Thorleif	Tingbøker fra Ringerike 1670–1699 (oversettelser).	Voss, Valentin	Guribysagas historie (Bærum 1934). Maskinskrevet manus, kopi i Hole bygdearkiv.
Sørensen, Einar	Skysstasjoner og gjestgiverier i Buskerud (Drammen 1983).	Yttri, Ole Engebretsen	Pål Putten og Hans Grenader sin slekt, i Hringariki nr. 1/2005.
Univ. Oldsaksamling	Registreringer utført av bygdebokforfatter i Universitetets Oldsaksamlings arkiv, Oslo.	Ødegaard, Olaf	Buskerud Amts Veivæsen 1838–1914 (Drammen 1916).
Vibe, Johan	Topografisk-historisk beskrivelse over Buskeruds Amt (Kristiania 1895).		

Mynt, mål og vekt

Gamle uttrykk for mynt, mål og vekt som er benyttet i boka:

MYNT

Fram til 1813:	1 riksdaler (rdl.) = 4 ort = 96 skilling (sk.).
1813-1816:	Riksbankdaler (lite brukt).
1816-1875:	1 spesidaler (spd.) = 5 ort = 120 skilling (sk.).
Fra 1875:	1 krone = 100 øre (1 spesidaler ble i 1875 vekslet inn til 4 kroner)

VEKT

Før 1824:	1 skippund = 4 fjerding = 20 lispund = 185,17 kg. 1 fjerding = 46,29 kg. 1 lispund = 9,26 kg. 1 lispund = 36 bismmermerker. 1 spann = 30 bismmermerker = 7,72 kg. 1 bismmerpund = 12 skålpund = 24 bismmermerker
Fra 1824:	1 skippund = 4 fjerding = 20 lispund = 159,396 kg.

KORN MÅL

Før 1824:	1 tønne = 4 kvarter = 8 skjepper = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter = 145,8 liter. 1 kvarter = 36,45 liter. 1 skjepper = 18,2 liter. 1 setting = 12,15 liter. 1 pot = 0,76 liter.
Etter 1824:	1 tønne = 4 kvarter = 8 skjepper = 16 settinger = 144 potter = 138,974 liter.

Landskyld var den avgift som jordleieren, leilendingen, betalte til jordeieren. Den ble oppgitt i kornvarer (1 skippund tunge = 20 lispund) og huder (1 hud = 12 skinn), smør, fisk og mange andre slags varer. Landskylda var fast fordi den også lå til grunn for skattetaksten på gårdene.

Landskyld i middelalderen:

	1 forngild mark = 1 markebol = 8 øresbol = 3 ertugebol.
Fra ca. 1500 til 1838:	1 skippund = 4 fjerding = 20 lispund.
Matrikkelskyld 1838:	1 skylddaler = 5 ort = 120 skilling.
Matrikkelskyld 1886:	1 skyldmark = 100 øre.

Noen steder, særlig på Vestlandet (men også på Ringerike) ble landskylda oppgitt i smørsmål:

	1 hefseldebol = 4 _ spann = 6 _ bismmermerker, eller
	1 laupsland = 1 laup smør = 4 spann (1 spann = ca. 7,72 kg.)

«Lispund tunge» betydde vekt i korn eller mel. Men enheter som skippund og lispund fungerte også som verdimål for eierparter i gårder og bruk. Kjøp og salg av jord gjaldt nesten alltid en viss del av skylda, det var ytterst sjelden tale om et avgrenset jordstykke «steint og reint». Eierpartene var som oftest ”ideelle” – de tilsvarte ikke et bestemt avgrenset jordstykke. Slik kunne en gård eller bruk ha flere forskjellige eiere, selv om bare én husstand brukte gården eller bruket. Skyld eiendom kan sammenliknes med pengelån til en bonde i dag mot pant i gården, med den forskjell at det formelt ikke gir eiendomsrett.

Bygsel står for bygselrett, dvs. rett til å byggle eller leie gården bort. Den som eide den største parten av skylda, hadde bygselretten. I tilfelle to eller flere eide like mye, hadde «bestemann» retten, dvs. adelsmann gikk foran embetsmann og borger, og disse gikk foran bonden.

Sidehenvisninger i kursiv viser til billedtekst

- Adamstua 659
Aker 137, 161, 449, 465, 482, 482, 619
Alberta 142, 144, 322, 408
Alfas del Pi 176
Alicante 428, 1006
Alme 942
Almebakken 116
Als 259,
Alta 64, 98, 167, 264, 429, 516, 559, 598, 911
Alteren 715
Alvsplass 488
Amager 714
Amerika 44, 81, 82, 86, 90, 97, 109, 114, 122, 130, 141, 146, 194, 195, 196, 197, 207, 239, 240, 244, 251, 284, 287, 294, 301, 302, 304, 311, 318, 322, 329, 330, 349, 352, 354, 382, 393, 395, 401, 404, 406, 412, 432, 434, 447, 448, 453, 471, 473, 516, 522, 524, 535, 542, 554, 555, 564, 580, 581, 601, 620, 621, 671, 711, 713, 719, 732, 801, 803, 807, 813, 815, 823, 825, 847, 857, 896, 922, 926, 939, 947
Amsterdam 391, 1006
Amundrud 815
Andalen 1007
Andenes 245
Andselv 677
Andøya 259
Anfi del Mar 982
Ankara 337
Annebu 358
Antwerpen 535
Arendal 437, 459, 598, 630, 692, 978, 986, 991
Argentina 197, 632, 985
Arnebu 359, 456
Arnegård 429
Ask 119, 135, 214, 244, 358, 365, 386, 404, 483, 557, 585, 614, 637, 643, 664, 674, 719, 758, 773, 781, 782, 807, 839, 855, 893, 896, 936, 984, 994
Ask meieri 404,
Asker 240, 257, 291, 299, 333, 394, 398, 461, 471, 505, 574, 626, 655, 678, 683, 710, 902, 905, 983, 988, 1011
Askerud 498, 868
Askvoll 119, 536, 989
Askøy 170, 260, 1003
Aslaksrud 840
Aspedammen 646
Aspelund 701
Asphaugen 995
Atlantterhavet 876
Aurdal 381, 502, 508, 725, 815, 892, 934
Aure 109
Auretjern 57, 503
Aurskog/Holand 689
Aurtjernstykket 505, 566
Aust-Agder 628
Australia 256
Aust-Torpa 430
Averø-eie 907
Averøen 61, 842
Averøya 28, 29, 190, 350, 367, 855
Avløs 551
Badstuhagen 353, 436, 453, 453, 454, 473
Bagn 435, 948, 999
Bakkebu 628
Bakkegløtt 254, 605
Bakkely 167, 833
Bakkelokka 86, 239, 744
Bakken 238, 458
Bakketun 969, 970, 991, 1005
Balestrand 1015
Bangkok 1013
Barane 988
Barcelona 413, 478
Bardufoss 556
Barkåker 751
Baskerudberget 261, 983
Begna 664, 992
Begnadalen 481
Beitstad 995
Bekkejordet 902
Bekkelaget 224
Bekkestua 833, 902
Belgia 461, 997
Bellevue 673, 701
Bentebo 556, 628
Benteplassen 100
Benterud 121, 458, 900
Beograd 259
Berg 59, 142, 381, 531, 763, 815
Berg på Modum 420, 421
Bergen 119, 170, 256, 260, 381, 395, 461, 462, 479, 836, 876, 940, 979, 980, 986, 988, 990, 991, 997, 1008, 1011, 1015
Bergerfoss 77
Bergerstua 152
Berget 35, 38, 45, 46, 57, 124, 482, 488
Berggården 489, 579
Berglund 1014
Bergseie 433
Bergstua 45
Berlevåg 978
Berlin 128
Bestefarshagen 690, 696
Bing 63, 267, 298, 714, 770, 808, 939, 979
Biri 44, 65, 283, 631
Birkely (Hagen) 947
Birkely 643, 663, 881, 910
Bjerke 214
Bjerkebakken 236, 240, 294
Bjerkebo 970
Bjerketangen 135
Bjerketun 1001
Bjertnes 139, 242, 346, 887
Bjertnesstuen 483
Bjoneroa 646
Bjorunno 257
Bjolsen 619, 990
Bjørk 833
Bjørke 14, 22, 30, 185, 365, 568
Bjørkehaug 434
Bjørkely 622, 629
Bjørkemoen 135
Bjørkeset 388
Bjørkesetra 152
Bjorketangen 679, 961
Bjorketoppen 898
Bjorkkhaugen 463
Bjorkheim 686, 998
Bjorklund 604, 624
Bjorkset 385, 460
Bjørndalen 959
Bjørnelvdalen 359
Bjørnemyr 494, 507
Bjørnsrud 584
Bjornstad 382, 391, 411, 503, 634, 708
Bjornstad skolejord 455
Bjornstad-eie 444
Bjornstadmyra 945
Bjørum 544
Bjørum-eie 488
Blaker 988
Blindern 465
Blommenholm 448
Blomshøgda 296, 996
Blomsplassen 943
Blyflaksetra 232
Blåsenborg 467, 471, 481
Bodø 438, 439
Bohuslän 71, 1013
Bokkenhaug 466
Bolsøya 359, 990
Bombay 478
Borgarsysle 835
Borgen 76, 92, 130, 138, 279, 727
Borgentangen 63, 135, 677
Borgestad 153, 197
Borgheim 56, 64
Borgund 966
Borre 99, 511, 514, 621, 763
Bortigarden Bjørke 385, 392, 456, 504, 888
Bortre Søgarden 790, 793
Botne 192
Bragernes 24, 187, 214, 274, 276, 277, 370, 374, 398, 465, 637, 706, 725, 726, 759, 791, 866, 868, 915
Brandbu 92, 722, 1002
Brasil 770, 771
Bratrerud 586, 667
Bratvold 511, 512
Breibdablikk 832
Breien 344, 867
Breivik 466, 484
Brekkebygda 605, 965, 1015
Bremen 194
Breskeberget 407
Brevik 737
Brevik i Lier 26
Briksdalsbreen 891
Briskehaug 747
Briskehaugen 817
Briskehaugstykket 567
Brix-fabrikken 891, 924, 1003
Brua 153
Brubråten 402, 423, 593, 595
Bruløkkene 153, 447, 521, 522, 538
Brumunddal 63, 115
Brunes 205
Bryn 751, 770
Brønnvollen 461
Brønnøysund 479
Brøttum 404
Bråk 217, 815, 969
Bråtahavna 366, 389, 390
Bråtan 169, 248, 413, 417
Bråtasletta 366
Bråten (Nordli) 236
Bråten 136, 160, 347, 470, 510, 580, 661, 705, 706, 715, 721, 750, 781, 812, 819, 823, 825, 827
Bråten Fjeld 671, 693, 694
Bua 176
Bulgaria 438
Bure 24, 757, 791, 854
Bure-eie 449
Buringrud 470
Busund 658, 804
Busundhagen 927
Busundhaugen 806, 807
By 14, 495, 521
Byeie 547
Byerhaugen 444, 445
Bystykket 957
Bærum 89, 103, 124, 247, 291, 292, 359, 360, 382, 385, 386, 403, 408, 433, 447, 459, 472, 481, 502, 556, 565, 618, 623, 624, 626, 635, 664, 665, 685, 701, 702, 779, 805, 817, 850, 888, 900, 905, 970, 973, 979,

986, 990, 1001, 1003, 1005,
 1011, 1012, 1014, 1017
 Bærums jernverk 59, 162, 355
 Bærums verk 150, 157, 450,
 456, 568, 775, 776, 801,
 802, 818, 858, 956
 Bærumsverket 449, 955
 Bø i Telemark 297
 Bø i Vesterålen 629, 647, 1013,
 1016
 Bøberg 388, 439
 Bølgen 219
 Bømlo 988
 Bønsnes 13, 14, 277, 314, 336,
 349, 350, 363, 522, 531,
 542, 597, 600, 711, 731,
 731, 747, 750, 760, 817,
 913, 915
 Bønsnes kirke 65, 104, 164,
 289, 291, 313, 373, 374,
 387, 404, 408, 413, 505,
 511, 527, 528, 748, 842, 931
 Bønsnes kirkevei 222
 Bønsnes (Lille) 370
 Bønsnesfjordingen 12, 14
 Bønsnesmyra 544, 505
 Bønsnesstykket 385, 455
 Bønsnesstangen 400, 426, 452,
 457, 458
 Bønsnesveien 63, 64, 65, 66,
 67, 68, 167, 169, 171, 172,
 173, 174, 175, 176, 425,
 459, 460, 461, 462, 624
 Bønsnesmyren 395, 456
 Børselv 991
 Børtter 82
 Bøverbru 130, 253
 Bålerud 367

 Calcutta 478
 California 257, 630, 982, 1008
 Canada 142, 144, 197, 322,
 408, 659, 737, 738, 815,
 934, 985
 Carlsplass 488
 Champagne 983
 Chicago 342, 404, 711, 983
 Chile 546, 991, 993
 Colombia 197, 259
 Cuba 259

 Dakota 251
 Dakotaveien 250, 251, 256,
 258, 259, 260, 266, 267,
 614, 1012
 Dal 59, 63, 92, 138, 146, 280,
 430, 448, 449, 623, 659,
 667, 1015
 Dal i Norderhov 487
 Dalarna 814
 Dalbråten 878
 Dale 740
 Daler 187
 Dammersplassen 351 568
 Damtjernstykket 320, 356
 Daniels 99, 150, 154, 177
 Daniels-Hårsum 321
 Danmark 64, 259, 297, 379,
 386, 413, 414, 470, 478,
 505, 601, 605, 607, 626,
 634, 646, 647, 714, 723,
 778, 904, 926, 927, 940,
 977, 978, 979, 990, 991,
 993, 996, 1006, 1008, 1009,
 1010, 1012, 1015
 Darbu 183, 339, 1012
 Deli på Modum 182
 Detroit 719
 Dignæs 772
 Dikemark 574
 Dokka 878
 Domholt 53, 508, 511, 606,
 639, 725, 728, 761, 843,
 900, 938
 Dortheadammen 768
 Dortheahuset 768
 Dortheaskogen 768
 Dortheasletta 768
 Dovre 987, 1003
 Draggbu 832
 Dramdal 187, 725
 Drammen 46, 86, 119, 148,
 166, 248, 285, 331, 337,
 394, 396, 408, 433, 448,
 463, 466, 472, 475, 476,
 477, 483, 488, 503, 554,
 597, 601, 609, 620, 637,
 801, 811, 815, 823, 856,
 912, 926, 960, 961, 989,
 993, 995, 1010
 Drammens Museum 471, 634,
 785
 Drolsum 75, 603, 659, 665,
 757, 856, 928, 997
 Dronning Ingeborgs vei 984
 Drøbak 109, 380, 386, 479,
 564, 590, 671
 Dypvåg 846
 Dyrbak 130
 Dælabrønn 107
 Dælabrønnen 106
 Dæli 175, 199, 571, 578, 867,
 947
 Dæliteigen 92, 163, 350, 413,
 576, 770
 Dønna 985

 Eden 172
 Edsbyn 850
 Egersund 362
 Egge 163, 185, 893
 Eggedal 211, 1014
 Eidsberg 645
 Eidsdal 1008
 Eidsfoss 369, 968
 Eidsvoll 371, 659, 661, 702,
 861
 Eikeland 396
 Eiker 75, 183, 187, 276, 370,
 703, 704, 725, 744, 836
 Eikli 651, 728, 771, 773
 Eina 428, 595, 904, 983
 Ekorndrud 316, 643, 705, 754,
 780, 781, 797, 817, 823,
 829, 873
 Ekra 454, 506, 555, 583
 Elgå 810

 Elinbo 989
 Ellingrud 744
 Elsjordet 421
 Elstangen 26, 509, 792
 Elstøen 59, 317, 399, 402, 418,
 432, 441, 442, 456, 463,
 466, 467, 518, 531, 565,
 648, 760, 946
 Elstøen gartneri 98
 Elvejordet 406, 411, 417, 426,
 463
 Elverud 391, 400, 419, 425,
 442, 451, 481, 484, 576, 786
 Elverudhaugen 403, 458
 Elverudstrand 400, 403, 457
 Elverum 256, 266, 847, 966,
 970, 978, 980, 982, 1000
 Elvigen 137
 Elvika 510
 Elviken 467
 Embrets 145, 153, 177
 Embrets-Søhol 959
 Enebakk 82, 151, 321, 322,
 488, 691, 692, 996
 Enga 324, 404
 Engbo 617, 631
 Engelstad 857
 Engen 880, 909
 Engerdal 681
 Engerodden 985
 England 141, 166, 229, 343,
 527, 535, 787, 879, 1013,
 1014
 Ertelen 718
 Ervik 397
 Espeland 987, 1003, 1015,
 Espelien 296, 436, 552, 705,
 730, 732, 742, 744, 774,
 811, 812, 952, 909
 Etiopia 722, 891, 1006
 Etmedal 283
 Evenstad 981
 Evjua (Evjuløkka) 90, 159, 918
 Evjua (Lisbethløkka) 60, 133,
 161, 308, 918
 Evjua (Svarstadevjua) 350
 Evjua 63, 104, 130, 177, 177,
 341, 412, 483, 488

 Fabrikkjordet 935, 977
 Fagerli 260
 Fagernes 291
 Faltinrud 826, 955
 Fana 995
 Fauske 437, 438, 439, 624
 Febjørk 712, 715, 825
 Fekjær 30, 31, 319, 408, 600,
 800, 849
 Fekjær nordre 205
 Fekjær søndre 459
 Fekjærstua 591
 Fekjærstuen 759
 Fetsund 414, 463, 962, 972
 Filippinene 313, 861, 978, 985
 Finland 891, 971, 1017
 Finneflagsetra 413
 Finnmark 429, 678
 Finnsnes 149, 173, 174, 981
 Finspong 961

 Fiskebua 975
 Fiskumlia 903
 Fjeld 14, 32, 703
 Fjeld Bruknes AS 724
 Fjeld Hagebruk 639, 649, 717,
 751, 772, 781, 808, 817,
 860, 929, 941, 976, 1012
 Fjeldheim 768
 Fjeldsbråten 451, 488, 823
 Fjeldsbyen 16, 717, 737, 755,
 799
 Fjeldsetra 456, 518, 537, 568,
 569, 747, 749, 771, 819
 Fjeldsmyren 706
 Fjeldstykket 768, 802, 818
 Fjeld-Svarstad 282
 Fjeldsåsen 822
 Fjeldtun 1010
 Fjellheim 723, 833, 929, 976,
 1010
 Fjellro 1010
 Fjellsveien 653, 673, 791, 833,
 1009
 Fjelltun 770, 1009, 1011
 Fjelstad 88, 89, 234, 271, 285,
 411, 449, 466, 573
 Fjerdingdal 276
 Fjordglimt 1005
 Fjordgløtt 56, 65, 360, 434,
 630, 665, 805, 976, 996,
 999, 1010, 1013
 Fjordgløttveien 977
 Fjordheim 1003
 Fjulsrud 43, 44, 443, 530, 620,
 845, 848, 870, 938, 954
 Fjulsrud-eie 926
 Fjær 990
 Flaksetra 727
 Flateby 996
 Flattum 205, 674
 Flekkefjord 669, 987, 987, 988,
 996
 Florida 1003
 Florø 990
 Fluberg 428
 Flå 459, 1016
 Flåm 321, 458
 Flåtan 212
 Follum 244, 549, 744, 795
 Forsand 244
 Fossen 183, 836
 Fossesholm 762
 Fossum 259, 445
 Framdal 482
 Frankrike 351, 461, 478, 762,
 765, 778, 983, 990, 997,
 1008
 Frederikshavn 194
 Fredheim 267, 362
 Fredrikshald 425, 531, 876,
 890
 Fredrikstad 259, 454, 460, 513,
 643, 803, 804, 829, 831,
 960, 965, 979, 987, 996,
 1017
 Fredrikstad II 996
 Fredrikstad med Ækra og Fjeld
 803
 Fredrikstad og Ekra 735
 Fredtun 993

Fresvik 659
 Frignicourte 983
 Fritjof Frøknes vei 988
 Frogn 988
 Frogn i Akershus 647
 Frognøya 137, 144, 162, 216,
 217, 280, 332, 334, 349, 349,
 391, 411, 415, 433, 443, 451,
 464, 505, 531, 571, 578, 606,
 823, 838, 919
 Frognøysundet 464, 447, 471,
 486
 Frok 200, 483, 576, 697, 901,
 92
 Frokseie 369, 401
 Froksmoen 212
 Frosta 245, 911
 Frydendal 453
 Frydenhagen 46, 387, 408, 436,
 438, 454, 586, 624
 Frydenlund 387, 436, 454, 1003
 Fræna 997
 Frøshaugsetra 153, 154
 Frøyshov 198, 216, 320, 468,
 469, 491, 503, 778, 928
 Frøystad 901, 933
 Frøysuåsen 237
 Frøyrtun 92
 Fuglesang 510, 832
 Fure 139, 344, 516, 517, 620,
 643, 838, 922
 Furnes 235, 495
 Furubo 408, 459
 Furuhaugen 174, 175, 462
 Furuheim 267
 Furuly 693, 1015
 Fyllingsdammen 188
 Fyn 386
 Fægri 280, 309, 475, 578, 744,
 837, 865, 869, 953
 Førde 359
 Førde i Sunnfjord 49, 111, 1012
 Fåla foss 120

Gabrielsbingen 649
 Gabrielstua 487
 Gamle-Hukebakk 534, 535, 572,
 573, 587, 589
 Gardermoen 751
 Garmisch 147
 Gata (Jenseløkka) 651, 814
 Gata 156, 157, 354, 400, 513,
 575, 690
 Gateløkken og Ringen 732, 814
 Gausdal 95, 96, 335, 343, 476,
 625
 Gausel 1007
 Geilo 141, 172, 292, 989
 Geithus 331, 586
 Georgia 904
 Ghana 481
 Gile 369, 916, 918, 994
 Gimle 832, 832
 Gisti 455, 645, 965
 Gjelleråsen 603
 Gjerdrum 321, 993
 Gjerpen 238
 Gjesval 496, 815

Gjørud 327, 815
 Gjøvik 192, 528, 583, 815
 Glatved 383
 Gløtteng 463
 Gløtting 422
 Godlia 343
 Gol 140, 166, 246, 295, 831,
 895, 903, 997
 Gol i Hallingdal 777
 Gomnes 14, 234, 367, 377, 439,
 442, 777, 823, 835
 Gomnes boligfelt 977
 Gomnes tingstue 939
 Gomnes-brygga 857
 Gomnesbråten 652, 922, 926,
 976
 Gomnesdalen 873
 Gomnesfeltet 885, 935, 977
 Gomnesløkka 956, 959
 Gomnestangen 451
 Gomnestorget 838, 839, 848,
 862, 972
 Gomnesveien 623, 624, 678,
 692, 698, 699, 803, 963, 964,
 967, 971, 996
 Gomnesødegården 330, 454,
 481, 656, 661, 911, 913, 965,
 993, 996, 998
 Gomnæs (Bjerke) 806
 Gomnæs-musikken 874, 877
 Gomnæsstykkene 957
 Gomnæsstykket 932, 956
 Gomsrud 369, 835
 Gran 273, 296, 353, 406, 458,
 504, 549, 722, 789, 790, 832,
 934, 1014
 Gran Canaria 982
 Granbakken 987
 Granheim 788, 1008
 Granholt 969
 Granli 743
 Granvin 403, 551
 Granåsen 995
 Grefsen 362, 978
 Grefsrud-eie 579
 Gregoriustangen 389, 403, 441,
 452, 479, 487
 Gressvik 361
 Greverud 752
 Grimstad 172, 682
 Grinaker 373
 Grindbakken 235, 457, 819,
 821, 949
 Grindvoll 197, 969, 986
 Griserud 484
 Grørud 590
 Grovfjord 995
 Grua 224, 923, 924
 Grundset 795
 Gryllefjord 1003
 Grødalen 456, 799
 Grøndokka 87, 396
 Grønli 805
 Grønvold 55, 62, 92, 138, 212,
 280, 349, 444, 688, 947
 Grønvalds Båtservice 805
 Gudbrandsdalen 342, 412, 525,
 556, 628
 Gudbrands 80, 105, 150, 153,
 177

Gullerud 312, 466, 735, 821,
 918
 Gulsplassen 44, 45
 Gulsrud 447
 Gulsvik 98, 993, 1005
 Gulsvik i Hallingdal 622
 Gunderengen 759
 Gundersby 815
 Gundersrud 510
 Guriby 456, 535, 566, 568, 581,
 742, 817
 Guttebråten 552, 582
 Gyrihaugen 876
 Göteborg 144, 590
 Gångjorden 715
 Gårud 284, 318
 Gåsefet 839

Hadeland 99, 186, 187, 212,
 271, 273, 314, 327, 373, 406,
 458, 494, 504, 516, 549, 621,
 627, 663, 763, 789, 790, 839,
 868, 912, 928, 951, 969, 998
 Haderslev 272, 866
 Hadsel 984, 1016
 Hafjell 460
 Hafnor 23, 337, 534, 535, 568,
 740, 897, 907, 960
 Hafnordalen 453, 195, 234, 235,
 534, 639, 859
 Hafnorshagen 808, 968
 Haga 773, 932, 948
 Hagahaugen 883
 Hagan 663, 993, 1011
 Hagastua 46, 217, 418, 690,
 803, 830, 945, 960, 996, 1001
 Hagastuveien 960
 Hagen 160, 318, 562, 910, 946,
 955
 Hakadal 240, 240, 242, 993,
 997, 998
 Halden 645, 876, 890, 997
 Hallingby 211, 246, 251, 255,
 462, 556, 629, 989
 Hallingdal 98, 470, 517, 525,
 534, 554, 662
 Hallingstad 464, 491
 Halsteirrud 525
 Halvorsrud 281
 Hamar 36, 68, 70, 249, 255,
 304, 305, 534, 605, 622, 669,
 722, 738, 776, 940, 972, 1013
 Hamarøy 622
 Hamburg 528, 536
 Hammersborg 220
 Hamnor 439, 491
 Hamre 397
 Hanestad 275
 Hanserud 483
 Hanserud og Hagen 877, 880
 Hardanger 403, 551, 612, 979
 Hareid 857, 992
 Harestua 224
 Harran 911
 Harstad 665, 1010
 Hasaløkka 644, 686
 Haslølennbråten 678
 Haslerud 921, 927
 Haslum 104, 155, 174 551, 864,
 883

Hasselbakken 34, 69
 Hasseløkka 655, 1011, 1014
 Hasvik 429
 Hattfjelldal 613, 1003
 Haug 95, 138, 149, 172, 244,
 261, 270, 271, 316, 321, 327,
 335, 344, 359, 365, 377, 379,
 380, 394, 412, 417, 426, 444,
 454, 460, 579, 599, 600, 614,
 616, 624, 626, 631, 693, 758,
 785, 790, 805, 814, 939, 968,
 976, 990, 994, 995, 1014
 Haugbo 394
 Haugen 172, 243, 294, 352,
 775, 874
 Haugerud 139, 495, 887
 Haugesund 647, 740, 939, 1000,
 1016
 Haugfoss 646
 Haugfoss landhandleri 646
 Haugsbygd 459, 613, 686, 701,
 979, 993
 Haukeland 247
 Haus 247
 Havna 397, 488, 589, 590, 593,
 627, 651
 Havnbjerg 259
 Havrenga 914, 994
 Hedmark 534, 769, 901, 933,
 995
 Hedmarken 370, 374, 491, 495,
 535, 770, 991
 Heggedal 104, 224, 381, 394,
 505, 959
 Heggelia 249
 Heggen 158, 357
 Heggnes 165
 Hegra 256
 Heieren 522, 837, 846, 947
 Heieren-eie 562
 Heieren-fossen 637, 837
 Heimbo 970, 976
 Heimen 832
 Heimstad 1002
 Heimtun 358, 929, 975
 Helgeland 74, 189, 200, 214,
 234, 335, 381, 382, 386, 466,
 468, 474, 550, 620, 633, 859,
 959
 Helgelands-eie 619
 Helgelandsmoen 101, 123, 240,
 248, 344, 430, 458, 518, 577,
 689, 751, 808, 927, 979, 1000
 Helgero 623
 Helgerud 644, 964
 Helgøya 135
 Hellas 610
 Helmen 868
 Helsingfors 1007
 Himmestad 1016
 Hemnesberget 939
 Hemsedal 483, 586, 669
 Hen 46, 135, 244, 260, 395,
 428, 429, 458, 624, 629, 813,
 868, 932, 992, 998
 Hengsle 335, 694, 1006
 Henningsvær 131, 264
 Hensmoen 169
 Henå 757
 Heradsbygda 118, 148, 174,

243, 244, 305, 313, 321,
 343, 367, 461, 606, 623,
 629, 665, 864, 913, 978,
 998, 999, 1000
 Hermansverk 93, 770, 934
 Herøya 396
 Hesselberg 510, 949
 Hesselberg-eie 299, 470, 942
 Herland 987
 Hillerød 927
 Hinna 1007
 Hitre Søgarden 754, 790
 Hitre Søgarden Fjeld 655, 737,
 800, 808, 818
 Hjelle 855
 Hjelmerud 109, 711, 781, 825
 Hobøl 911
 Hodt 236, 309, 315, 438, 519,
 520, 543, 595, 651, 676,
 728, 800, 908
 Hodtebakken 575
 Hodtehagen 451, 505, 573,
 575, 604, 826, 879
 Hodtehagen øvre 577
 Hodtengen 505, 513, 604
 Hodeveien 612, 631, 632
 Hof i Solor 839, 979
 Hoff kirke 868
 Hofsfoss 135
 Hokksund 70, 573, 687, 715,
 990
 Hol 737
 Hol i Hallingdal 642, 736
 Hole herredshus 694
 Hole kirke 115, 15, 694, 874,
 931
 Hole kornmagasin 874
 Hole meieri 114, 198, 223,
 307, 331, 411, 55, 63, 642,
 688, 721, 747, 798, 846,
 847, 859, 894, 911, 957
 Hole prestegård 190, 200, 292,
 382, 442, 449, 633
 Hole samvirkeleg 64, 721
 Hole sparebank 874, 923
 Holefjæringen 14
 Holeødegården 585
 Holland 369
 Holleia 57, 478
 Hollerud 76, 139, 140, 145,
 243, 251 284, 573, 607, 773,
 776, 856, 948, 953
 Hollerudbråten 243, 731, 765,
 953
 Hollywood 924
 Holmen 60, 346, 442, 497
 Holmestrand 254, 682, 683,
 1014
 Holmestua 919
 Holmestuen 486, 791
 Holsfjorden 946, 951
 Holstad 467
 Holstebro 478, 1016
 Holtet 692, 960, 996
 Homledal 609
 Honningsvåg 147, 240
 Hordaland 148, 359, 396, 396,
 545, 846
 Horgen 70
 Horn 327, 859
 Hornstua 433
 Horten 246, 461, 536, 609,
 621, 681, 982, 987, 990
 Hosle i Bærum 979
 Hostrupskov 259
 Hov 457
 Hovde 367, 368, 369
 Hovet 517
 Hovin 944, 950
 Hovin i Aker 40, 317
 Hovin-eie 160, 346
 Hukebakk 295, 436, 439, 539,
 571, 576, 584, 589, 590,
 610, 627, 668, 675, 783,
 826, 969, 534
 Hundorp 33, 35, 979
 Hundstad 54, 65, 178, 404,
 491, 500, 504, 52 534, 560,
 591, 594, 699, 794, 855,
 958
 Hundstad allmenning 247, 249,
 251, 534
 Hundstad klokkerbolig 516,
 535
 Hundstad klokkerjord 236,
 261, 810
 Hundstad landhandleri 201,
 246, 252, 253, 535, 556,
 672, 696, 721
 Hundstad skole 15, 262, 264,
 265
 Hundstadbakken 237, 247,
 250, 251
 Hundstadbakken nordre 238
 Hundstadhytta 231, 232
 Hundstadmarka 225, 231, 232
 Hundstadtunet 245, 265, 788
 903
 Hundstadveien 167, 246, 248,
 252, 254
 Hungerholt 391
 Hunndalen 583
 Hurdal 505, 669, 904, 905,
 983
 Huron-sjøen 811
 Hurum 778
 Husabø 645, 997
 Hval 271, 346, 359, 939
 Hvaler 128
 Hvalheim sykehjem (i dag
 Hvalheim bo- og servicesenter)
 518, 599, 614, 624, 687,
 1013
 Hvalsmoen 305, 972, 1004
 Hvalstad 244
 Hvarnes 322
 Hverven 120, 637
 Hvervenkastet 437
 Hviterussland 724
 Hyggen 1000
 Hytta 929, 974
 Hålsingborg 977
 Høgfoss 616
 Høglauptet 474, 506
 Høgstua Hurum 379, 514
 Høland 255, 414, 663, 993
 Hønefoss Bryggeri 474
 Hønefoss kirke 931
 Hønefoss meieri 721
 Hønefossen 637
 Hønen 238, 365 379, 380, 637,
 916
 Høneneie 90, 96, 335
 Hørsholm 1016
 Høvik 130, 176, 395, 447, 505,
 601, 904, 940, 988
 Høvik glassverk 36
 Høyby 84, 244
 Høydalsmo 981
 Høyenhall 601
 Høyenhall bo- og rehabilite-
 ringssted 694
 Håkenstad 549, 908
 Haarlem 1006
 Hårum 493, 707, 819
 Illinois 244
 India 478, 556
 Indre Arna 394, 397
 Ingøy 172
 Innistua 499
 Innistua Leina 531, 533
 Iowa 858
 Iran 461
 Isielva 973
 Island 268, 647
 Italia 459, 697
 Jan Mayen 891
 Japan 256
 Jaren 546, 970
 Jarlsberg 827
 Jelstad 857
 Jeløy 130, 132, 698
 Jenselokka (Gata) 728
 Jenselokka 156, 157, 400, 418,
 575, 638, 643, 644, 690,
 753, 809, 946, 1015
 Jessheim 970
 Jettebakken 346
 Jevnaker 66, 76, 197, 244, 249,
 253, 271, 351, 366, 375,
 379, 417, 429, 840, 973,
 984, Jevnaker 986, 994
 Jevnaker sykehjem 694
 Jevbekk 574
 Johannes 85, 150, 177
 Johannesugget 423, 456, 593,
 595
 Johannes-Søhol 156
 Johnsrud 999
 Jomfruland 429, 511, 963
 Jondal 979
 Jonebu 700
 Jonsbråten 164
 Jordalen 1008
 Jordet 813
 Jorstad 495
 Jostedalen 1015
 Jugoslavia 259
 Juvonen 45
 Jæren 409, 694
 Jølster i Sogn 987
 Jørgenshagen 425, 436, 453,
 454
 Kalleløyen 568
 Kalvebråten 715
 Kalvåg 617, 631
 Kampen 128, 447
 Kamøyvær 687
 Kapp 321, 738
 Karlsrud 137, 214, 346
 Karlstad 173
 Karmøy 460, 983, 997, 1016,
 Kasakstan 724
 Kastet 325, 561, 575, 578, 641,
 762, 813, 944, 949
 Kattelbakk 518, 537, 566
 Kempten 1003
 Kent 1013, 1014
 Kil i Sannidal 1000
 Kilebakken 458
 Kile-eie 119
 Kilenga 244
 Kimmerud 184, 379, 584
 Kina 256, 1013
 Kind 309, 574, 575
 Kind-eie 442
 Kindsåsen 607
 Kinn 908, 916
 Kinnstangen 951
 Kirkenes 985, 1001, 1002
 Kirkenes
 Kirkenær 969
 Kirkeskolen 694
 Kjaglia 488
 Kjaglienga 972
 Kjeldsborg 676
 Kjellerbakken 387
 Kjellerberget 15, 579
 Kjemåga 911
 Kjenn 414
 Kjernet (Søndre) 783
 Kjernet 418, 845
 Kjølstad i Modum 19
 Kjøpmannsskjær 246
 Klaserud 781
 Klavåsen 404
 Kleiva 394, 649
 Kleivstua 310, 891
 Klekken 20, 365, 466, 943, 994
 Klepp 457, 1014
 Kleven 517
 Klokkebråten 236
 Klokkeperlassen 204, 262, 264,
 444, 501, 580, 598, 639,
 718, 738
 Klokkeputten 395
 Klokkestykket 232, 264
 Klokkerøya 464
 Klofta 556
 Kløvikbråten 895
 Knatten 266
 Knausen 258, 1006
 Kneika 457
 Kneikasetra 795, 819, 821
 Knestang 138
 Knipen 505, 680, 695, 723,
 863, 917, 937, 948, 957, 959
 Kniperstykket 940, 957
 Knive 406
 Kokkedal 1016
 Koksrud 42, 199, 280
 Koksrudhagen 205
 Kolbjørnrud 404, 776, 792,
 793, 952, 954

- Kolbotn 141, 413
 Kolbu 904, 983
 Kolkind 346
 Kolsås 701, 976
 Kongelf 41
 Konghelle 70
 Kongsberg 82, 103, 105, 360, 386, 401, 467, 508, 725, 762, 795, 815, 853, 866, 949, 1017
 Kongsvinger 66, 142, 381, 458
 Konnerud 765, 889, 1008
 Koperud 455, 965
 Kopervik 983
 Kopperud 238
 Kopåsen 509, 520
 Koreakrigen 891
 Korset 97
 Kortegården 83, 140, 662
 Kotsøy 997
 Kraby 740
 Kragerø 381, 987
 Kragstad 335, 392, 888
 Kristiansand 262, 331, 801, 902, 911, 934, 982, 988, 994, 1006, 1017, 1008
 Kristinehamn 406
 Kroer 986
 Kroken 361, 377, 378, 384, 448, 510, 538, 593, 594, 830, 886, 906
 Krokkleiva 104
 Krokskogen 938
 Krokskogens Allmenning 215, 512
 Krokstadelva 810
 Kroksund 147, 496, 517, 556, 583, 635, 758, 800, 1010
 Kroksund-eie 576
 Kroksundgården østre 844
 Kroksundvolden 164
 Kroksundødegården 545, 823
 Kroksundødegården vestre 190
 Krodsherad 297, 301, 564, 779, 787, 993
 Kubakken 211
 Kullerud 900
 Kungsbacka 590
 Kvernaland 457, 694
 Kvernbergssundet 842
 Kvila 587
 Kville 71
 Kviteiseid 313, 358
 Kvæfjord 1016
 København 162, 379, 423, 437, 497, 637, 762, 804, 927, 992, 1016
 Køge 1015
 Kølsløkk 239
 Kåfjord 559, 64, 911
 Kåre Sand Treindustri 439, 440, 460, 612, 625
 Lake Placid 147
 Land 158, 406, 428
 Landegode 438
 Landskrona 144, 985
 Langangen 324
 Langebru 164
 Langeløkka 643
 Langen 500, 501, 568
 Langenga 949
 Langengen 466
 Langesund 84, 914, 1016
 Langhus 1007
 Langløgka 586, 658, 667, 1014
 Langpløya 136, 161, 451, 592, 638, 643, 643, 644, 650, 658, 773, 863
 Langslettykket 957
 Lardal 703
 Larinastua 767
 Larkollen 359
 Lars 122, 151, 154, 177, 554
 Larsplass 807, 951
 Larvik 259, 381, 404, 458, 478, 663, 890, 993, 1003
 Lasken 175
 Laupet 659
 Leikanger 93, 94, 247, 770
 Leine 14, 16, 74, 268, 275, 363, 819, 907
 Leine kassefabrikk 526
 Leine skog 567
 Leinejordet 543, 557
 Leinemyra 395, 505
 Leinestrånd 110, 366, 377, 378, 383, 384, 402, 445, 456, 490, 505, 530, 530, 533, 553, 590, 798
 Leinestranda 553, 589, 626, 627, 628
 Leinetajet 525
 Leineåsen 16, 494, 507, 518, 537, 753, 819
 Leinli 437, 620, 624
 Lemmosjordet 406
 Lensvik 988
 Lenvik 1010
 Lerberg 538, 782
 Lerbergeie 782
 Lerflaten 734, 887
 Levanger 211
 Leversby 276
 Li 276
 Li i Norderhov 45
 Libakke 15, 86, 218, 219, 228, 398, 404, 428, 731, 847
 Lien 276, 346, 983
 Lier 48, 72, 111, 139, 160, 186, 229, 236, 249, 274, 333, 381, 403, 413, 433, 471, 503, 509, 525, 527, 612, 661, 762, 825, 859, 881, 887
 Lierskogen 984, 986
 Lierstranda 671, 672
 Likvogsvingen 612
 Lille Bønsnes 494, 819
 Lille Hundstad 15, 113, 182, 214, 251, 468, 469, 483, 574, 606, 695
 Lille Rytteraker 286, 298, 554, 640, 730, 749, 798
 Lille Svarstad 307, 560, 561, 829
 Lilleaker 199, 1006
 Lillebo 171, 1011
 Lilleby 957, 1005
 Lillebystykket 957
 Lillebø 665
 Lillehammer 229, 297, 343, 590, 595, 626, 628, 834, 939, 966, 981, 991, 995, 1006, 1011, 1015
 Lillesand 331, 973, 982, 1017
 Lillestrom 192, 342, 413, 463, 815
 Lindeberg 678
 Lindås 67
 Lisaro 175
 Lisbethløgka 128
 Litauen 479, 724
 Lo 72, 270, 727, 851, 940
 Lofoten 132, 249, 264, 333, 790, 985, 987, 1006
 Lohrvigen 763
 Lolland 977, 1009
 Lommedalen 259, 456, 567, 709, 710, 742, 817, 904
 London 985
 Long Island 811
 Lore 61, 839
 Lundstad 617, 631
 Lunner 212, 789, 790, 988, 995, 1009
 Luster 415, 896, 965
 Lykkebo 358, 556, 626, 692, 997
 Lykkebo II 989
 Lyngby 1016
 Lyngdal 396, 629
 Lysaker 333, 502
 Lysing 715, 797
 Lærdal 381, 407, 408, 966
 Løken 76, 118, 328, 380, 392, 468, 477, 747
 Løken i Haug 662
 Løken i Høland 142
 Løkeneie 450
 Løkenmoen 15, 130, 987
 Løkenåsen 972
 Løkka 281, 317
 Løkkebakken 667, 701, 702, 1013
 Lønstrup 996
 Lørenskog 46, 192, 247, 414, 433, 659, 752, 804, 896, 979, 995, 1001
 Løten 620, 621
 Løvenstad 414, 740, 1015
 Løvli 832
 Løvtingen 952
 Lårvika 99, 411, 574, 641
 Lårvikkleiva (Lyse) 115
 Madagaskar 980
 Madras 478
 Maidenhead 1013
 Majorstua 426, 460
 Mandal 967, 990
 Manglerud 1012
 Mannehauga 706, 715
 Mantorp 990
 Mariahaugen 706, 715
 Marteplassen 547, 672
 Maryland 1010
 Mattis 105
 Mattisplassen 153, 486, 820
 Maurud 309, 397, 773, 856, 953
 Medbøen 993
 Meland 148, 174
 Melbourne 256
 Melbu 994, 1016
 Meldal 911
 Melhus 911
 Meløy 256, 995
 Michigan 719, 1010
 Midt-Haug 42, 273
 Midt-Hårum 76
 Midtimellem 140, 652, 662
 Midtre Gauldal 997
 Midtre Gornnes 865
 Midtre Hårum 19
 Midtre Kjernet 79
 Midtre Rudsødegården 647, 675
 Midtre Sørum 516
 Midtskogen 27, 97, 327, 521, 530, 858
 Midttrun 1004
 Midtun 923
 Minneapolis 434
 Minnesota 119, 122, 130, 141, 434, 452, 796, 846, 850
 Mjøndalen 135, 243, 603, 671, 672, 701, 804, 987
 Mjøsa 135
 Mo 14
 Mo i Rana 992
 Mo i Steinsfjordingen 15, 508, 679, 725, 778, 813
 Mo på Hadeland 76
 Modum 71, 72, 118, 137, 158, 205, 205, 284, 294, 346, 352, 367, 368, 369, 370, 371, 379, 409, 418, 422, 447, 495, 501, 504, 509, 517, 520, 525, 543, 596, 620, 628, 643, 644, 646, 652, 668, 687, 694, 740, 761, 764, 772, 778, 787, 794, 829, 838, 868, 868, 887, 927, 928, 947, 951, 963, 1016
 Modum bad 785
 Moelv 359, 1006
 Molde 257, 461, 978, 1007, 1009
 Moloveien 969, 970, 974, 975, 976, 1005
 Monsebråten 826
 Monserud 208, 805
 Montenegro 259
 Morgedal 296
 Mosenga 64, 88, 134, 137, 157, 237, 309, 346, 352, 386, 388, 389, 395, 413, 423, 430, 467, 487, 490, 491, 522, 539, 540, 541, 557, 577, 618, 729, 767, 808, 810
 Mosengbakken 17, 255, 257, 260, 267, 416, 430, 534, 629, 630, 631
 Mosjøen 981
 Moskummen 15
 Moss 460, 896, 965, 986, 997
 Mostua 115
 Mosødegården 314, 615, 784

Mushavna 247
 Mylla 621
 München 175
 Myra 584, 620, 711, 812, 812, 825
 Myra Fjeld 263, 535, 535, 651, 705, 710, 718, 731, 732, 733, 761, 772, 774, 818, 829, 948
 Myra og Torstensløkken 812
 Myre 246
 Myren 244
 Myrvold 910
 Mysen 192
 Mælingen 76, 293, 361, 435, 582, 1006
 Mølleberget 460
 Mørk 413
 Mørkreiåsen 233
 Mørsvikbotn 240
 Møsstrand 549
 Målselv 149, 790, 1009
 Måløy 396
 Månelyst 175

 Nakkerud 238, 404, 457, 499, 687, 711, 731, 732, 757, 786, 825
 Namdalen 911
 Namsos 603, 955, 1003, 1010
 Nannestad 610, 687, 771
 Napp 1006
 Narvik 999, 1006, 1014
 Nauen 397
 Nederland 1006
 Nedre Dæli 139, 243, 750
 Nedre Egge 778
 Nedre Eiker 620, 627, 628
 Nedre Fjeld skog 356, 818
 Nedre Fjellstad 42, 55, 120, 124, 228, 432, 744
 Nedre Frøyhov 335, 385, 456, 476, 506, 526, 552, 562, 802, 819
 Nedre Fure 858
 Nedre Gårud 284
 Nedre Hafnor 382, 918
 Nedre Hamnor 439
 Nedre Hodt 82, 98, 166, 167, 389, 395, 413, 476, 502, 548, 587, 595, 606, 624, 625, 632, 654, 655, 656
 Nedre Hovin 471
 Nedre Hundstad 74
 Nedre Leine 78, 81, 109, 155, 157, 263, 294, 304, 377, 398, 406, 449, 507, 529, 709, 725, 777, 922, 947, 989
 Nedre Libakke 228
 Nedre Løken 327, 814
 Nedre Mo 16, 42, 194, 197, 234, 303, 385, 491, 545, 547, 615, 725, 792
 Nedre Nes 583
 Nedre Onsaker 561
 Nedre Steinlaussetra 134
 Nedre Svarstad 270
 Nedre Ullern 143, 280, 313, 319, 713, 751
 Nedre Vik 573

 Nerigarden 533, 560
 Nerigarden Bjørke 546
 Nerigarden Borgen 815
 Nerigarden Fekjær 130
 Nerigarden Leine 274, 492, 530, 531
 Neristua 127, 177, 533
 Neristua Leine 472, 492, 518, 531, 563, 591, 893
 Neristua Søhol 564
 Ner-Nigarden Hårom 219, 734, 850
 Nes 138, 236, 496, 675, 845, 848, 909, 938
 Nes i Hallingdal 115, 407, 483, 538, 547, 577, 672, 896
 Nes i Hole 171, 386
 Nes i Ådal 36, 169, 430, 752, 1014
 Nes på Hedmarken 26, 66, 510
 Nes på Romerike 322, 404, 496, 619, 896
 Nesbyen 404, 930, 934, 1016
 Neseie 138, 513
 Nesodden 978
 Nesøya 779
 Netop 140, 662
 Neuss 1000
 New Jersey 1004
 New York 128, 194, 395, 396
 Nigarden Bjørke 525
 Niskinn 443
 Nissedal 857
 Nittedal 255, 296, 304, 360, 595, 604, 685, 689, 960, 973, 996
 Nordberg 406, 833
 Nordby 74, 184, 407, 791
 Nordby-eie 908
 Nord-Dakota 122, 322, 896
 Nordenga 206, 263, 264, 695, 705, 719, 723, 754, 781, 809, 827, 888, 1011, 1012
 Nordengen 503, 513, 534, 541, 721, 795, 797
 Nordengrumpa 506
 Norderhov 249, 267, 285, 294, 312, 329, 337, 353, 379, 398, 399, 411, 461, 476, 477, 492, 615, 626, 642, 653, 692, 693, 773, 805, 811, 926, 1000, 1001, 1002, 1005, 1011
 Norderhov kirke 931
 Nordfjord 617, 631
 Nordfjordeid 360, 480
 Nordigarden 31, 497, 533, 754
 Nordigarden Borgen 118, 313, 335, 896
 Nordigarden Fjeld 45, 101, 110, 287, 347, 399, 705, 710, 751, 816, 825
 Nordigarden Hårom 299, 327, 768, 818, 853
 Nordigarden Leine 196, 490, 492, 498, 555
 Nordistua 112, 141, 151, 154, 177
 Nordjordet 768, 797
 Nordkapp 172

 Nordkleivhytta 750
 Nord-Knipa 975
 Nordland 267, 360, 438
 Nordlandsbanen 911
 Nordli 285, 644, 692
 Nordlia 693, 1015
 Nordmarka 188
 Nordnes 381
 Nord-Norge 978
 Nord-Odal 312, 413, 801, 802
 Nordre Bønsnes 370
 Nordre Dæli 205, 393, 397, 407, 513, 514, 634, 736, 792, 868,
 Nordre Fjeld 160, 282, 404, 531, 703, 705, 727
 Nordre Fjells vei 833, 1011
 Nordre Frok 119
 Nordre Frøyshov 19, 228, 335, 379, 382, 446, 514, 847, 897
 Nordre Fure 856, 857
 Nordre Gile 449
 Nordre Gjesval 24, 53, 82, 84, 99, 100, 165, 217, 255, 310, 325, 446, 497, 498, 521, 571, 573, 574, 604, 640, 662, 800, 987
 Nordre Gomnes (nedre) 852
 Nordre Gomnes (øvre) 841
 Nordre Gomnes 190, 309, 327, 561, 635, 636, 654, 684, 699, 835, 838, 908, 918, 919
 Nordre Gomnesvei 972, 975, 976
 Nordre Haug 451, 489, 830
 Nordre Hundstadbakken 158, 428
 Nordre Kjernet 939
 Nordre Land 430
 Nordre Leine 19, 491, 636
 Nordre Osen 698
 Nordre Svarstad 275, 488
 Nordre Sørum 370, 522, 636
 Nordre Ullern 86, 206, 499, 522, 689
 Nord-Trøndelag 686, 990
 Nore 997
 Noregløtt 831, 788
 Norheimsund 986
 North Carolina 982
 Notodden 380
 Numedal 396, 433, 711, 932
 Nussaugen 390
 Nybølle 993
 Nygård 693, 900
 Nyhus 420, 421, 574, 579
 Nykøbing 926, 927
 Nylandsmyra 568
 Nylenne 60, 163, 217, 483, 517,
 Nymoen 46, 135, 395, 605, 624
 Nyork 503, 505, 547, 552, 580
 Nysetra 234, 699, 699, 700, 858, 956, 957, 958,
 Nystua 109, 134, 150, 154, 166, 177, 662
 Nystua Fjeld 639, 705, 709, 717, 774, 781

 Nystua Søhol 287, 563, 593, 597
 Nysæterstykket 956
 Nærstad 292, 690
 Nærstad-eie 616,
 Nøste 267
 Nøstebu 176
 Nøstet 160
 Nøsterud 35, 104, 135, 139, 154, 304, 390, 662, 887
 Nøstet 503
 Nøstret 62, 78, 135, 145, 155, 236, 242, 245, 347, 349, 443, 467, 486, 650, 759
 Nøstret bo- og omsorgssenter 145, 169
 Nøstret sykehjem 148
 Notterøy 246, 291, 296, 523, 861, 987, 995

 Odalen 413
 Odda 612
 Odden 543, 1005
 Oddli 266
 Odnes 430
 Ogndal 1012
 Oilberg kirke 779
 Onsaker 281, 442, 552, 837
 Onsakerbråten 212, 968
 Onsaker-eie 571
 Onsakerвика 849
 Onsrud 646
 Oppegård 66, 590, 631, 752, 978, 997
 Oppen 367
 Oppenåsen 1014
 Oppgarden 533
 Oppgarden Leine 191, 354, 490, 492, 511, 521, 522, 528, 536, 537, 538, 551, 586
 Oppigarden Bjørke 737
 Oppigarden Hårom 851
 Oppistua 91, 102, 150, 153, 177, 725, 732, 732, 754
 Oppistua Fjeld 705, 737, 742, 813, 818
 Oppland 789
 Opsahl 580
 Opsalbråten 284
 Orehagen 734, 928, 929, 971
 Orkanger 991
 Orlangen 61
 Ospeli 981
 Osterøy 396, 397, 545
 Otta 527, 1010

 Pamperud 255, 605, 634, 638, 644, 652, 678, 695, 785, 786, 879, 892
 Pamperudbakken 686, 698
 Pamperudsletta 702
 Paris 342, 535, 777
 Peders 466, 482, 483
 Persløkken 523
 Persmyr 251
 Peru 990
 Petters 431, 481
 Piljordmyra 58

Pilterud 20, 74, 75, 77, 379, 573, 637, 759, 959
 Pjåka 116, 286, 294, 316, 344, 353, 436, 436, 563, 586, 744, 802, 815
 Pjåka i Norderhov 63
 Pjåka på Tyristrand 42, 194, 496, 497, 571, 649, 653, 884
 Pjåkerud 644, 972
 Pladsen 663, 666
 Polen 1010
 Pommern 510
 Porsgrunn 67, 295, 396, 459, 762
 Portebakken 47
 Portstuen 111, 164
 Presterud 447
 Prinsesse Ragnhilds vei 862
 Provence 461, 997
 Puerto Rico 982
 Pungen 735
 Pustut 34
 Putten 443, 466
 Pålnerud 402, 429, 644

 Rabba 148, 582
 Raggebu 998,
 Rakkestad 67, 74, 223, 224, 379, 827
 Ramfjordbotn 257, 613, 628
 Ramnes 475
 Ramsrud 244
 Rana 438
 Randers 1008
 Randsfjorden 466
 Rasta 247
 Raufoss 64, 428, 528, 748
 Rauland 549
 Re 985
 Redalen 167, 789, 1009
 Reiersløkken 812
 Reinsvoll 131
 Reistad 173, 261
 Rena 417, 935
 Retthella 38, 55, 57, 58, 193, 233, 234, 235, 244, 356, 618
 Retthelltjern 50
 Revetal 480, 914
 Ribberud 146
 Ringbu 252
 Ringen 238, 352, 951
 Ringen i Ådal 246, 556
 Ringerikes meieri 747
 Ringerikes Nikkelverk 383, 394, 786
 Ringhol 67
 Ringkøbing 605
 Ringsaker 245
 Ringstad 665, 999
 Ringsted 927, 1006
 Ringstua 255
 Ringvold 722
 Ringåsen 64, 851, 968
 Rinna i Ådal 98, 171
 Rissa 357
 Risør 457, 675, 930
 Rjukan 926, 927
 Roa 556, 575, 627, 687, 787, 795, 801, 803, 810, 811, 827
 Roalokka 55, 255, 605, 638, 643, 645, 648, 652, 687, 785, 827
 Roastykket 688
 Roberget 44, 286
 Rochester 1014,
 Rognhaug 883, 995
 Rognjordet 769, 850
 Rognjordet og Fjøsjordet 900
 Rokketjern 545, 568
 Rolfejordet 518
 Rollag 983
 Roma 342
 Romedal 374
 Romerike 494
 Romsdal 359, 992
 Romsås 678, 998
 Roskilde 977
 Rostad 199
 Roterud 105, 118, 129, 164, 177, 192, 350, 920
 Roverud 622
 Rudheim 663, 692, 966, 996, 1000
 Rudsbakken 643
 Rudsetra 605
 Rudshaugen 246, 535, 576, 591, 638, 643, 645, 652, 672, 682, 690, 692, 694, 753, 767, 879, 965, 1015
 Rudstykket med Nysæteren 643, 699
 Rudsødegården 107, 711, 712, 792, 870, 879
 Rundtomtjern 118
 Russland 993
 Rustad 663, 665, 998
 Rygge 116, 130, 132
 Rykkinn 175, 986, 998
 Rytteraker 202, 315, 465, 730, 778, 830, 906
 Rytterakerlangen 286
 Rælingen 207, 291, 362, 428, 933, 983, 1014
 Røa 684, 1012
 Rød i Romsdal 170, 260
 Rødven 992
 Røising-eie 483, 806, 807
 Røllum 259
 Røn 934
 Rønnerstua 59, 575, 578, 782, 830, 862, 906, 949,
 Rønningen 63, 98, 135, 171, 249, 384, 395, 396, 406, 416, 467, 474
 Rønningen seter 234
 Røros 847, 911, 979
 Rørvik 87, 573, 938, 955
 Rørvika 116, 233, 234, 509
 Rørvikberget 71, 474, 506
 Rørvikeie 455, 577, 965
 Rørvikstykket 234
 Røraas 467
 Røsholmen 449, 597, 674, 775
 Røssirauta 715
 Røysetoppen sykehjem 694
 Røyken 394, 672, 677, 678, 703, 734, 762, 814, 816, 977, 1001
 Røyse rundt 17, 862
 Røyse Skaftefabrikk 439, 460
 Røyse skole 15, 265, 694, 835
 Røysehall 895
 Røyseparken 249, 717, 807, 903
 Røyssand 701
 Rå 381, 757, 759
 Råde 246, 270, 504
 Råen 764
 Råholt 661, 702

 Sagatun 990
 Sagene 46, 564
 Saltstraumen 439
 Sand i Ullensaker 981
 Sandaker 358
 Sandby 631
 Sande 370, 703, 704
 Sande i Vestfold 673
 Sandefjord 295, 632, 977, 992, 993, 1008
 Sandhaugen 102, 395, 421, 430, 546, 622, 623
 Sandnes 267, 362, 1012, 1015
 Sandnessjøen 752
 Sandstad 645, 647
 Sandsvær 331
 Sandvika 130, 463, 596, 979
 Sanna 566
 Sarpsborg 70, 119, 913, 990, 1009
 Saskatchewan 934
 Sauherad 148, 174
 Saulokka 123, 264
 Schleswig 995
 Seattle 601
 Selbu 1010
 Selje i Nordfjord 952
 Seljord 148, 331
 Sellanrå 986
 Selte 232, 281, 439, 483, 610, 950
 Sem 437
 Senja 149, 169, 66, 981, 991, 1005, 1013
 Sersjantløkka 246, 535, 547, 638, 649, 652, 670, 696, 700, 702, 720, 721, 750, 751, 926, 1016
 Setskog 413
 Sibbo 971
 Sigdal 139, 283, 326, 645, 779, 857, 993, 1005
 Sigerfjord 684
 Siggerud 251, 296
 Siljan 976
 Siljan i Telemark 970
 Sinsen 211, 342, 684
 Sjuls 139, 344, 346
 Sjælland 977
 Skamarka 316, 447, 591
 Skamarken-eie 773
 Skaraborgs län 713
 Skaret 609
 Skarnes 601
 Skarpsnogata 237, 857, 1013
 Skarverud 173
 Skauenga 448, 474
 Skaug 943
 Skaugstad 270
 Skaun 984, 997
 Skedsmo 30, 192, 585
 Skedsmokorset 66, 249
 Skee 1013
 Ski 740, 978, 1004
 Skien 70, 186, 256, 475, 795, 878, 964, 967, 1010
 Skinnillveien 791, 825, 833
 Skinnillen 182, 222, 231
 Skiptvet 82, 208
 Skjellum 122
 Skjervøy 722
 Skjetten 990
 Skjærdalen 19, 21, 60, 85, 184, 206, 273, 309, 448, 509, 575, 575, 606, 638, 706, 725, 726, 744, 757, 765, 778, 778, 786, 840, 856, 866, 885, 907, 916, 948, 953, 954
 Skjærdalens brug 477
 Skjærsdalselva 21
 Skjorvöll 70, 184, 273, 381, 453, 854
 Skjørvoltsbråten 453
 Skjåk 428, 556
 Skoger 238, 382, 406, 407, 503, 734, 1015
 Skogly 248, 417, 462
 Skogstad 64, 828
 Skomakerstua 620
 Skotfoss 738
 Skotland 400, 942
 Skotnes 985
 Skotseiv 644, 677
 Skrangedalen 16, 65, 79, 86, 137, 156, 167, 202, 238, 308, 530, 578, 651, 729, 762, 773, 774, 952
 Skrangledalsmyren 113, 223
 Skredderhaugen 164, 176
 Skrenten 692, 1015
 Skui 224, 458, 970, 976
 Skøien 377, 765, 785, 918
 Skøyen 224, 270
 Slagelse 723, 1012
 Slagen 644, 703
 Slattum 595
 Slemmestad 249, 678
 Slependen 197
 Slidre 912
 Slinde 645, 1007
 Slora 759
 Slottet 137
 Sløga 443, 561
 Smeden 895
 Smestad i Bærum 528
 Smeibakken 632
 Smeibakken 94, 102
 Smålenene 468
 Snadden 483, 979, 1006
 Snaketangen 451, 954
 Snarum 191, 422, 850
 Snarøya 210, 267
 Snekker 352, 576, 675, 682, 743, 862, 878, 880, 909
 Snekkerenga 354, 401
 Snekkerstua 235, 334, 347, 348, 447, 451, 472, 489
 Snippen 985

Snupperud 520, 761, 782, 783, 784, 829, 830, 906
 Snyta 952
 Snøgløtt 1008
 Snåsa 321
 Sofiemyr 978
 Sogn 407, 415, 458, 659, 748, 770, 891
 Sogn og Fjordane 396
 Sokna 343, 417, 603, 903, 992
 Soknedalen 298, 357, 358, 386, 400, 527, 659, 781, 855, 856
 Solbakken 260, 879, 889, 971, 1000, 1016
 Solbakken handhandleri 890, 985, 1000, 1004
 Solberg 543, 744, 764, 786, 850, 871, 945
 Solberg-eie 574
 Solbergelva 672
 Solfeng 1017
 Solglimt 974
 Solgløtt 456, 1005
 Solhaug 93, 105, 165, 246, 621, 673
 Solhaugen 789, 1009
 Solheim 391, 598, 656, 680, 782, 811, 812, 829, 831, 906
 Sollerud i Aker 160, 161, 316, 326, 772, 829, 886, 907
 Solli 909, 967
 Sollihøgda 683, 684, 860, 969, 970, 972
 Sollys 462, 998
 Solstad 536, 932, 984
 Solstad sykehjem (i dag Solstad bo- og omsorgssenter) 556, 605, 612, 629
 Solstrand 400, 403, 437, 438, 610, 975
 Solstua 833, 1000
 Soltun 225, 266, 883, 993, 993, 1001
 Solum 407, 573, 757
 Solvang 425, 436, 453, 454, 460
 Solør 455, 494, 622, 715, 839, 890, 924
 Solås 1012
 Sonerud 327, 818, 828
 Soterud 351, 503, 503, 504, 566, 568, 652, 688
 Soterudsetra 568
 Sotra 978
 Spania 176, 428, 478, 982, 1006
 Spikkestad 677
 Spydeberg 114, 427, 508, 522, 985, 1003
 Stabekk 408, 459
 Stadsengen og Leinemyren 406
 Stadum 15, 60, 92, 321, 439, 442, 456, 497, 612, 762, 772, 850, 900
 Stamnes 218, 308, 309, 351, 360, 444
 Stamsund 333
 Standalen 990
 Stange 172, 288, 894
 Stavanger 66, 331, 518, 980, 987, 987, 1016
 Stavn 1016
 Stavnesodden 351, 360
 Stein 363, 381, 447, 499, 511
 Steinberg 56, 63
 Steindompa 715
 Steinkjer 88, 558, 902, 990, 995, 1002, 1003
 Steinrøysa 622, 629
 Steinsbråten 908
 Steinsetra 215
 Steinsfjeringen 14, 664, 677
 Steinsrud 124, 444, 487, 511, 947
 Stepping 991
 Stertebakke gård 82
 Stiksrud 579, 791
 Stjørdal 256, 337
 Stockholm 211, 244, 297, 448, 528, 606, 1006
 Stokke 360, 936
 Stokkebu 770
 Stolpesletten 734
 Storbritannia 986
 Storbråtan 857
 Storbråten 955
 Store Bonsnes 561, 842
 Store Hundstad 202, 318, 340, 372, 535, 546, 563, 603, 609, 639
 Store Svarstad 278, 519, Svarstad 727
 Store Svartøya 355, 361
 Storelva 469
 Storløkka 244, 692, 896
 Storløyken 542, 801, 808
 Storøen 78, 89
 Storøya 160, 218, 280, 286, 328, 348, 386, 392, 442, 465, 469, 472, 482, 538, 554, 575, 662, 726, 757, 842
 Stovner 249
 Strandbu 588
 Strande i Ådal 42
 Strandfjordsveien 357, 358, 359, 360, 362
 Stryn 556
 Strømmen 207, 413, 463, 524, 933, 990, 997, 1010
 Strømsgodset 811
 Strømsodbygda 109, 253, 1013
 Strømstad 346, 349, 352, 586, 587, 743, 878, 889, 952
 Strømsø 475
 Stua Bjørke 327
 Stua Fjeld 325, 443, 446, 467, 531, 533, 558, 641, 661, 674, 687, 688, 705, 723, 749, 759, 764, 783, 817, 860, 928, 99
 Stubberud 124, 228, 292, 610, 638, 642, 653, 801
 Stubdal 249
 Stupet 171
 Styggdal 984
 Støa 57, 280, 442, 680, 785, 786
 Støa på Tyrstrand 38
 Suldal 130
 Sumperud 601, 602, 782, 784, 906
 Sundet 454, 545, 568
 Sundland 135, 286, 553, 554, 797, 798
 Sundvolden 709, 719, 775, 806, 907
 Sundvolden Hotel 694
 Sundvollen 133, 160, 162, 257, 291, 430, 431, 558, 584, 734, 818, 850, 908, 951, 983, 984
 Sundvollen-eie 136, 316, 347
 Sundøya 135
 Sunnfjord 119, 740
 Sunnmøre 359, 603
 Surnadal 911, 990
 Suserud 61, 908
 Svalbard 199, 247
 Svangstrand 413
 Svarstad 22, 35, 48, 228, 234, 268, 314, 363, 374, 389, 426, 529, 609, 710, 801, 812, 814, 853, 955
 Svarstad søndre 334, 384, 402
 Svarstadenga 133, 384, 433, 472, 489, 498, 510, 763, 964
 Svarstadhaugen 357
 Svarstadløkka 303, 357
 Svartøya 361, Svartøyene 268, 355, 433
 Svarverud 466, 467, 510, 759
 Sveits 1003, 985
 Svelvik 264, 847
 Svendby 76
 Svendsrud 498, 561, 950
 Svene 928
 Svenskedalen 70
 Svenskeløkka 354, 513, 651
 Svenskerud 217, 391, 412, 418, 442, 449, 451, 486, 511, 571, 593, 607, 616, 680, 688, 705, 761, 762, 763, 766, 782, 783, 784, 827, 829, 830, 831, 906, 945, 949
 Svenskerudhagen 735, 787, 803, 829, 831
 Svenskestykkene 909, 957
 Svensrud 15, 16, 55, 62, 258, 316, 325, 390, 391, 455, 487, 503, 622, 629, 65, 721
 Svensrudgata 15
 Sverige 173, 239, 244, 406, 430, 459, 480, 531, 577, 582, 586, 587, 590, 606, 622, 671, 713, 737, 744, 803, 808, 810, 814, 827, 831, 850, 890, 922, 961, 962, 977, 985, 990, 998, 1006, 1013, 1013
 Svinehagen 120, 399, 421, 425, 431, 452
 Svinehagen og Elsjordet 406, 421
 Swingerud 59, 430, 631, 968
 Swingerudbråten 849
 Svolvær 342, 343
 Sydbakken 488, 506, 544
 Sydengen 769
 Sydmarken 355, 356
 Sylling 245, 264, 433, 527, 555
 Synneren 611
 Syr 91, 111, 198
 Syversbråten 603
 Säfte 737
 Sælen 673, 1016
 Sætra 386
 Sætrang 270, 815, 840, 856, 871, 916, 943
 Sætre i Hurum 994
 Søbakken 488
 Søgarden 533
 Søgarden Fjeld 80, 112, 193, 263, 335, 384, 539, 554, 608, 705, 714, 780, 781, 793, 818
 Søgarden Hårum 502, 709
 Søgarden Leine 55, 121, 245, 305, 385, 427, 439, 514, 516, 517, 519, 536, 559
 Søhol (Daniels) 389
 Søhol (Johannes) 240
 Søhol (Lars) 418
 Søhol (Nystua) 533
 Søhol 14, 18, 48, 503, 530, 540, 554, 655, 707, 712, 746, 794, 984
 Søhol øvre 102
 Søholsgata 165, 166, 172
 Søholdegården 20, 73, 261
 Søjordet 385, 523
 Sødeled 457
 Sønderengen 908
 Sønderjylland 259
 Søndre Bjørnstad 381, 856
 Søndre By 19, 221, 277, 382, 525, 746, 779, 846
 Søndre Dæli 350, 489, 501, 538, 728, 872, 887, 921
 Søndre Fjeld 19, 328, 377, 390, 411, 509, 540, 637, 705, 756, 772, 818
 Søndre Frok 53, 495
 Søndre Froyshov 19, 367
 Søndre Fure 878
 Søndre Gile 728, 729, 988
 Søndre Gjesval 27, 82, 219, 220, 221, 319, 502, 566, 806, 919
 Søndre Gomnes 25, 129, 139, 161, 284, 449, 467, 517, 561, 565, 607, 643, 679, 734, 734, 738, 781, 805, 806, 814, 865, 870, 884, 906, 914, 921, 930, 977
 Søndre Gårdhammer 527
 Søndre Haug 854
 Søndre Hårum 282, 710
 Søndre Kastet 483
 Søndre Kjøret 759, 900
 Søndre Land 19, 212, 381, 430, 457, 544, 646, 495, 591, 1001
 Søndre Lo 939
 Søndre Lore 235
 Søndre Rudsødegården 301, 525, 583
 Søndre Sætrang 327, 637
 Søndre Sørum 727
 Søndre Vegstein 233

Sønsterud 28, 42, 43, 44, 61, 93, 273, 282, 544, 710, 711, 730
 Sønsterud-eie 542, 578
 Sør-Aurdal 674
 Sørby 94, 105, 610, 624,
 Sør-Dakota 114, 194, 195, 196, 406, 796
 Sør-dalen 65, 88, 167
 Sørenga 312, 319, 448, 689
 Sørensen 557
 Sør-Fron 350, 412, 576
 Sørgefoss 404, 489, 522, 555, 852, 895
 Sørigarden Borgen 64, 258
 Sørishavet 527
 Sørjordhugen 134, 297, 319, 340
 Sørkedalen 249
 Sør-Knipa 975
 Sør-Korea 687
 Sørli 908
 Sørmarka 987
 Sørreisa 961, 985
 Sørsetra 84, 390, 457, 513, 544, 545, 547, 570, 958, 959
 Sørsetra skistue 98, 171
 Sørstykke 902
 Sør-Trøndelag 357
 Sørumsund 992
 Sørumsand 992
 Sørumsstua 581
 Sør-Varanger 359
 Sørøya 429, 678

 Tahiti 1008
 Taje 123, 279, 346, 401, 498, 708
 Tajet 325, 642, 762, 938, 948, 951, 976
 Tana i Finnmark 1001
 Tanberg 110, 288, 504, 712, 812
 Tanbergmoen 86, 133, 887
 Tandberg 735, 794
 Tandberg i Modum 24
 Tangerud 120, 155, 363, 382, 389, 420, 421, 431, 457, 462, 463, 481, 744
 Teigen 830, 943, 947, 968
 Telemark 148, 313, 324, 358, 417, 459, 549, 738, 981
 Texas 777
 Thailand 322, 614, 690, 702, 1013
 Thores 157, 826
 Thorshov 461
 Thorstad 56, 67
 Tingelstad 260
 Tinn 621
 Tinnshoien 621
 Tittentei 1011
 Tjøme 751, 990
 Toen 284, 758, 856
 Tofte i Hurum 169
 Tolpinrud 244, 622
 Toltepart 416, 469, 470, 472, 482, 531

 Tolvtepart 472
 Tomb 270, 468
 Tomlestua 266
 Tomta 158, 466, 578, 728, 949
 Tomtebo 176, 832
 Tomter 740
 Toppen 361
 Toresplassen 57, 167, 232, 355, 566, 699, 828, 844, 958
 Toresplastykket 225, 232
 Torjoheim 898, 1005
 Torpo 997
 Torsken 790
 Torstensløkka 694
 Torstensløkken 735, 812
 Torst 176
 Tostens 109, 207
 Toten 66, 128, 245, 253, 275, 321, 464, 491, 495, 496, 504, 595, 635, 738, 740, 748, 904, 966, 983
 Tranby 976
 Trandum 506
 Tranøy 66
 Trillerud 62, 347, 348, 349, 591, 710, 919, 953
 Trollbu 556
 Trollhättan 459
 Trollstua 832, 832
 Troms 476, 613, 628, 677, 687, 999
 Tromsø 132, 251, 305, 359, 628, 787, 789, 935, 980, 986, 987, 1003, 1010, 1017
 Tromsøysund 476
 Tromøy 1008
 Trondheim 49, 64, 111, 130, 256, 260, 380, 403, 429, 439, 590, 614, 675, 805, 902, 939, 968, 979, 981, 982, 982, 986, 988, 1003, 1008, 1009, 1013, 1013, 1016
 Tronrud 855
 Tronrud Engineering 694
 Torvet 136
 Trulserud 475
 Trygslestykket og
 Retthellstykket 209, 233
 Trygstad 1014
 Trysil 341, 550, 551, 970, 1009
 Trægde 105
 Trøgslø 30, 31, 432, 744, 829
 Trøgstad 305, 534, 988
 Trøndelag 603, 970, 988
 Tubbedal 271
 Tulokka 139, 206, 243, 448, 654, 887, 910, 960
 Tune 495
 Turidstova 352
 Turkop 140
 Tvedestrand 846
 Tveita 856
 Tvetjernstykket 288, 355
 Tynset 122, 507
 Tyrilbakken 769, 893, 894, 900, 910, 958, 987
 Tyril 362, 701, 788, 929
 Tyrilid 974
 Tyrifjord skole 697, 699

 Tyrifjord videregående skole 646, 694
 Tyrifjorden 214, 215, 262, 371, 400, 401, 404, 434, 464, 466, 491, 555, 583, 664, 668, 681, 682, 695
 Tyrifjordheimen 84, 145, 169, 260
 Tyrifjordveien 687, 700, 701, 702, 831, 832, 833, 1006
 Tyrigløtt 173, 974
 Tyrihauen 697
 Tyriheim 973
 Tyrilokka 587, 625, 626
 Tyriroa 361
 Tyrstrand 85, 126, 137, 145, 220, 237, 244, 246, 258, 273, 284, 294, 316, 383, 390, 394, 396, 397, 414, 418, 442, 444, 448, 471, 474, 477, 561, 574, 579, 579, 591, 622, 624, 627, 629, 638, 644, 655, 666, 765, 801, 814, 847, 854, 871, 895, 911, 928, 966, 968, 972, 979, 1000, 1011
 Tyristua 34, 69
 Tyrvi 1009
 Tyskland 259, 458, 610, 625, 995, 997, 1000, 1003, 1013
 Tysnes 396
 Tømmervik 482, 484
 Tønsberg 46, 165, 296, 397, 835, 851, 966, 983, 988, 1010

 Ukraina 724
 Ulefoss 417, 1006
 Ullensaker 598, 631, 646
 Ullern 18, 494, 498, 746, 770, 884
 Ullernbakken 62, 138, 451, 576
 Ullernskogen 54, 57
 Ullernstykket 32, 57
 Ullerntangen 27, 59, 163, 400, 443, 444, 542, 562, 730, 949
 Ullernåsen 57
 Ullerål 365
 Ulsteinvik 992, 995
 Ultvedt 467
 Ulrveit 815
 Ulven 247
 Urskleiva 394
 USA 91, 128, 261, 302, 396, 452, 619, 626, 630, 647, 682, 719, 765, 776, 777, 796, 811, 850, 856, 857, 858, 871, 891, 904, 911, 982, 983, 1003, 1006, 1008, 1010
 Ustaoset 245
 Utsikten 172, 1006
 Utstrand 684
 Utvika 45, 96, 407, 530, 571, 573, 750, 972
 Uvdal 295, 586

 Vadso 57, 167, 270, 282, 391, 466, 482, 517, 730, 731, 759, 782, 827, 873, 1012

 Vakereie 764, 792, 815
 Valdres 165, 263, 283, 381, 408, 447, 450, 501, 502, 508, 637, 674, 725, 896, 912, 933, 934
 Valestrand 846
 Valle i Setesdal 1015
 Vallset 172
 Valsøybotn 986
 Vancouver 815
 Vandtjernstykket 46, 57
 Vang 491
 Vang i Valdres 238, 428
 Vang på Hedmarken 864, 883, 1010
 Vanløse 977
 Vardal 488, 837, 865, 1009
 Varhaug 409
 Varteig 966
 Væterland 220
 Ve 367
 Vefsn 939
 Vega 313, 360, 934
 Veggli 983
 Vegstein 442, 496, 497, 639, 728, 815, 840
 Vegsteineie 162, 815, 954
 Vegård 550
 Vegårdsferdingen 801, 802, 819
 Veholt 185, 186, 344, 591, 637, 840, 870
 Veien 835, 935
 Veieneie 448
 Vejby 904
 Vejle 470
 Vejlefjord 646
 Veksaleie 99
 Veldre 337
 Velo 327
 Velven 715
 Veme 358, 400, 659, 665, 815, 825, 855, 942, 994, 994
 Venneslue 700
 Vennesla 429
 Vesetrud 294
 Veslehaugen 211
 Veslehuk 588
 Vest-Agder 429
 Vestali 456
 Vestalytt 433, 610, 923, 1004
 Vestbråten 158, 212, 354, 385, 476, 516, 540, 547, 580, 607, 705, 816
 Vestby 322, 905, 961
 Vesterbø 508
 Vestern 444, 942
 Vestern-eie 483
 Vesterålen 245, 246, 684
 Vestfold 360, 437, 475, 480, 511, 527, 644, 751, 879
 Vestfossen 811, 827, 931
 Vestheim 644
 Vestigarden 725, 732, 742
 Vestigarden Fjeld 258, 393, 705, 723, 732, 774, 781, 817, 886, 958
 Vestigarden Hårum 821, 379
 Vestjordet 94, 102, 191, 207, 549, 663, 810, 932

Vestli 929
 Vestre Aker 620
 Vestre By 228, 277, 381, 638, 918
 Vestre Fjeld 203, 398, 508, 639, 705, 707, 725
 Vestre Hafnor 19, 76, 508, 522, 534, 639, 725, 804, 859
 Vestre Hønen 661
 Vestre Leinestrand 377, 446
 Vestre Rud 136, 234, 298, 330, 419, 498, 499, 500, 591, 633, 727, 728, 842, 852, 893, 958
 Vestre Slidre 617, 902, 930, 933, 934
 Vestre Spone 857
 Vestre Stadum 30, 75, 189, 190, 203, 678, 708, 738, 843, 854, 868
 Vestre Toten 896
 Vestre Vik 744
 Vestre Ådal 244, 246, 458, 555, 1002
 Vestvinn 923, 1003
 Vestvågøy 333
 Veståsen (Ekra) 577
 Veståsen 454
 Vevelstaddalen 762
 Veverstykket 957
 Vidalen 478, 507
 Vik 15, 19, 635, 727, 843
 Vik i Sogn 224, 923, 970, 981, 1004
 Vik i Årnesferdingen 14
 Vik skole 694
 Vika 976
 Vikersund 395, 409, 420, 433, 434, 686, 842, 1004
 Vikstunet 245
 Villa Utsikten 435, 457
 Villvoll 353
 Vilnius 479
 Vindern 224, 267
 Vingelen 507
 Vingrom 628
 Vinterbro 261, 1010
 Viul 429, 527, 626, 655, 665
 Voksen-eie 467
 Volda 414
 Voldsløkka 619
 Volljordet 455
 Voss 130, 350, 517, 551, 66
 Vrådal 993
 Vyfjord 659, 1014
 Värmland 239, 577, 619, 744, 810, 922
 Værøy 249
 Västerbotten 430, 622
 Vøyenenga 259, 672
 Vågstranda 49, 111
 Vågå 256
 Vågård 616
 Våle 370
 Våle i Vestfold 173, 261
 Våler 312
 Våler i Østfold 979
 Vålerenga 84
 Wäles 986, 1012
 Washington 301, 302, 630
 Wenchebo 462
 Wennevoll 622
 Wilhelmshafen 1013
 Wisconsin 239, 240, 329, 330, 382, 432, 554
 Wøyen 382
 Youngstorget 48
 Yttri 415
 Zürich 985, 1003
 Øde Rud 635, 838, 839, 865,
 Ødegården (Solstad) 353, 454, 663, 803, 964, 1015
 Ødegården 158, 238, 352, 446, 587, 589, 610, 661, 673, 765, 811, 813, 845, 862, 863, 879, 892, 943, 950, 952, 963
 Ødegårdsveien 661, 883, 914, 992
 Ødelien (Berget) 164
 Ødelien 111
 Ødelien skog 57
 Øderud 24
 Øderå 503
 Øde-Ullern 20
 Øgarden 958
 Øgardsvika 454, 545, 568
 Økern 226
 Øksnes 295,
 Ønskebo 992,
 Ørebro 1013,
 Øren 346,
 Ørje 413,
 Øskjevallsetra 57, 58, 84, 92, 106, 118, 127, 148, 150, 151, 152, 154, 155, 402 456, 457, 569, 570, 888, 958, 960
 Østby 601
 Østengen 544
 Østerdalen 507
 Østerås 249, 267, 304
 Øst-Europa 724
 Østfold 361, 427, 495, 504, 522, 534, 646, 740, 835
 Østigarden 725, 732
 Østigarden Fjeld 91, 193, 239, 251, 265, 294, 295, 432, 601, 742, 744, 774, 791, 814, 817
 Østigarden Hårum 92
 Østli 715
 Øst-Modum 516, 735, 858, 959
 Østre Aker 403, 895
 Østre Bjørke 483
 Østre Bønsnes 363, 464
 Østre Grefsen 449
 Østre Hafnor 9, 90, 161, 550, 640, 845, 856
 Østre Jevnaker 621
 Østre Leinestrand 446, 674, 765
 Østre Rud 219, 223, 530
 Østre Skøyen 482
 Østre Stadum 53, 74, 323, 324, 335, 918
 Østre Toten 678
 Østvoll 155
 Øverby 280, 284, 525, 571
 Øverjordet 742, 751, 798, 799, 813
 Øverland 447, 472, 592
 Øverlandseie 679
 Øver-Nigarden Hårum 194, 501
 Øverskogen 612
 Øvre Bråten 157, 826
 Øvre Bø 982
 Øvre Eiker 715, 762
 Øvre Faltinrud 82
 Øvre Fjeldsetra 245
 Øvre Fjelstad 330, 393, 430, 907, 918, 971
 Øvre Frøyhov 843
 Øvre Gomnes 449, 532, 695, 723, 772, 790, 831, 892, 925
 Øvre Gårud 284
 Øvre Hafnor 195, 234, 235, 401
 Øvre Hodt 207, 254, 421, 600, 623
 Øvre Hovin 471
 Øvre Hundstad 75, 214
 Øvre Hårum 636, 639
 Øvre Kvam 686
 Øvre Leine 325, 355, 357, 395, 397, 424, 456, 497, 638, 647, 868, 940
 Øvre Leinestrand 447, 487
 Øvre Løken 118, 853
 Øvre Mo 108, 190, 218, 316, 317, 508, 60, 615, 649, 725, 731, 733, 855
 Øvre Nes 427, 671, 672
 Øvre Onsaker 30, 488, 666
 Øvre Rendalen 898
 Øvre Steinlaussetra 958, 960
 Øvre Svarstad 75, 248, 275, 298, 414, 494, 523, 640
 Øvre Ullern 437, 509, 529, 530, 554
 Øvre Årdal 1015, 518
 Øyer 450
 Øygardsgrend 433
 Øyjord 149, 173
 Øystese 130
 Ådal 240, 242, 386, 423, 458, 459, 495, 512, 556, 576, 583, 590, 617, 630, 666, 672, 693, 813, 844, 868, 887, 913, 921, 932, 968, 985, 994, 999, 1001
 Ål 257, 470,
 Ål i Hallingdal 1016
 Ålesund 260, 537, 789, 987, 1009, 1016
 Ålgård 988
 Åmot 420, 577, 631, 698, 790
 Årdal 244, 748
 Århus 979, 990, 1009
 Årnes 413
 Åros i Røyken 249
 Årvoll 248
 Ås 413, 433, 567, 628, 677, 764, 902, 986
 Ås i Akershus 321, 409
 Åsa 116, 125, 245, 254, 259, 261, 290, 305, 358, 360, 430, 467, 510, 549, 550, 583, 622, 751, 802, 821, 823, 850, 876, 962, 969, 994, 1001, 1001, 1003, 1005
 Åsane 337, 1008
 Åsbakken 124, 349, 352, 489, 598, 609, 620, 857, 862, 951, 952
 Åsbygda 109, 244, 249, 260, 327, 351, 429, 58, 598, 614, 686, 815, 828, 840, 943, 983, 998
 Aasebu 929, 975
 Åsen (Bråtan) 45, 110
 Åsen (Haugløkka) 238
 Åsen 157, 218, 237, 467, 574, 702, 764, 807, 807, 822, 950, 951
 Åsheim 246, 396, 535, 672, 696
 Åsly 115
 Åsplassen 160
 Åsterud 51, 499, 501

I tidligere utgitte bind av Hole bygdebok er det oppdaget følgende feil:¹

Bind 1 – Årnesfjordingen

S. 340 (Borgen)

Marte Rolvsdatter Søhol var *ikke* gift med Henrik Borgen. Hun var trolig gift første gang med Lars Henriksen Borgen, og andre gang med Torbjørn Abrahamsen Borgen (én datter, Helle).

S. 419 (gnr. 200/4 Nedre Løken) :

Jonas Paulsen Løken og hustru Johanne Jensdatter (datter av Jens Evensen Gjørud/Velo i Svarstadenga og hans første hustru Karen Christensdatter) hadde – i tillegg til sønnene Paul og Johannes – også en datter, Karen (f. 1828), som var gift med Nils Gulbrandsen Fjeld (f. 1827), eier av Espelien 1859–66 (minst to døtre: Anne og Jørgine) – se omtale av Espelien (Fjeld) i bind 4.

Bind 3 – Røyse (Holefjordingen)

S. 38 (Øvre Mo):

Ole (f. 1731) var *ikke* den Ole Pedersen som seinere ble husmann på Ullerntangen, og gift med Eli Engebretsdatter.

S. 42 (Øvre Mo):

Anne Clausdatter og Anders Christensen hadde *tre* barn: Tabita (1722–1779, g.1 m. Hans Hansen Ruud, minst fire barn, g.2 m. Rasmus Elensens Fjeld, to barn – se Vestre Fjeld), Christiane Katarina (1723–1724) og Nils (1727–1799, seinere bruker av Øvre Mo).

S. 86 (Svensrud, bildetekst):

Bildet er *ikke* fra cirka 1940, men er tatt rundt 1965.

S. 86 (Svensrud):

Mikkel Pedersen (f. 1810) var sønn av Peder Nilsen Hafnor og Kristine (Kirstine) Mikkelsdatter Ullern på Øvre Hafnor.

S. 89 (Svingerudbråten, bildetekst):

Hans Andreas Eriksen (f. 1972) er på bildet med sin datter, Ebba Nordlund f. Eriksen (1904–1973), og ikke sin hustru Josefine f. Olsen.

S. 98 (Nygård):

(Femte linje nedenfra): Alf Ruud (1916–2004).

S. 200 (Vestre By):

Anne By var *ikke* mor til Guttorm Bys to barn, han hadde dem fra et tidligere ekteskap (navn på første hustru ukjent).

S. 218 (Søndre By):

Torsten Johannessen Bye (Svarstad) var lensmann i Hole fra 1695 til 1730. Han var bruker på Svarstad 1695–99, og fra 1699 på Søndre By.

S. 228 (bildetekst):

Det er kårboligen på Vestre By som er avbildet, *ikke* Søndre By.

S. 243 (husmannsplassen Nedre Faltinrud under Søndre By – kalt «Tores»):

Peder Toresen og Lovise Nilsdatter (f. 1857, fra Monsebråten) hadde *ett* felles barn: Hilda. Lovise hadde to barn fra før hun giftet seg med Peder i 1898 (hans andre ekteskap): Helga (f. 1880, med Carl Johan-

nesen Hagen f. 1859) og Nils Johansen (f. 1893).

S. 286 (Dæli) og s. 447 (Stadum):

De første bygdelenmennene i Hole var: Per Gjesval (ca. 1625–1631), Bjørn Hundstad (1631–ca. 1635), Trond Stadum (ca. 1635–1640), Bjørn Dæhli (1640–1647), Sven Fjeld (1647–1650), Trond Stadum (1650–1671) og Syver Gjesval (1671–1677).

S. 286 (Dæli):

Ny og oppdatert tekst om Gjertrud Kristoffersdatter og Bjørn Olsen Dæhlis sønn, Kristoffer Bjørnsen Gommæs:

Kristoffer, soldat i 1653, i 1699 bruker av Søndre Dæli, seinere av Søndre Gommæs, i første ekteskap med Anne Gudbrandsdatter Heen (d. ca. 1677) hadde han tre barn: Gudbrand (f. 1719, gårdbruker på Øvre Leine, g.m. Marte Olsdatter, fire døtre i 1719), Guro (g.1 m. tårnbygger Ole Iversen Helmen, g.2 m. Harald Engebretsen Skattum), og Marte (g.m. Ole Hansen Averøen på øvre Nordre Gommæs, to døtre). Kristoffer Gommæs g.2 m. Anne Larsdatter, én sønn Lars (ca. 1678–1747, seinere bruker av Nordre Dæli, g.m. Kari Olsdatter Stadum, minst tre barn) – se omtale av Søndre Gommæs i bind 4.

S. 305 (Dæli, bildetekst):

Det er Martin Sønsterud som står til høyre på bildet, ikke Johan.

S. 320–321 og 338–339 (Dæli):

Ole Olsen Onsager, som fra 1711 bygslet en del av Onsaker, døde i 1717. Det var rimeligvis hans andre hustru, Siri Alvsdatter, som fikk bygselseddel på hele Onsaker i 1718, og fortsatte som bruker (med hjelp av barna) til hun døde i 1742, med oppgitt alder 73 år. Skiftet etter Ole Olsen Onsager (ca. 1652–1717) med opplysninger om hans arvinger, er omtalt under husmannsplassen (s. 338–339) i Dæli-kapitlet, men skulle vært under brukere på s. 320–321. (Opplysninger fra Ole Yttri.)

S. 362 (Søndre Frøyshov):

Anne Clausdatter og Anders Christensen hadde tre barn: Tabita (1722–1779, g.1 m. Hans Hansen Ruud, minst fire barn, g.2 m. Rasmus Elensens Fjeld, to barn – se Vestre Fjeld), Christiane Katarina (1723–1724) og Nils (1727–1799, seinere bruker av Øvre Mo).

s. 432 (Stadum):

Eli Thomasdatter Ask var *ikke* ugift, hun ble i godt voksen alder gift i 1806 med Hans Christiansen Fjeld i Nystua Fjeld. Hennes foreldre, Ragnhild Andersdatter Stadum og Tomas Pedersen Ask, giftet seg i 1743 (ikke 1748).

S. 475 (Hafnor):

Gunder Guttormsen Hafnor og hustru Lisbeth hadde to kjente barn: Guttorm (f. ca. 1645), og en datter som ble gift med Gunder Sørensen i Hønefoss. Ingeborg (g.m. Gudbrand Engebretsen Oppen) hører ikke til her, noe som også går fram av fotnote 15 på s. 475 i bind 3.

S. 494 (Hafnor):

En av sønnene til Kirstine Mikkelsdatter Ullern og Peder Nilsen Hafnor, Mikkel (1810–1851), ble gift med Mari Johannesdatter Svensrud (f. 1806), og ble seinere eier av gnr. 202/8 Svensrud. Vi kjenner sju av deres barn – se bind 3 s. 86.

S. 495 (Hafnor):

Hans Nilsen Hafnor (f. 1835) og Maren Jensdatter Stadum (f. 1837) hadde bare tre barn vi kjenner: Nils, Caroline og Hans Martinus. Den fjerde som her er nevnt, Johan (f. 1877), var «uekte» sønn av Johan Olsen Hafnor (landhandler i Trysil) og Marte Amundsatter

¹ Se også bind 2 s. 768 og bind 3 s. 714–715.

Lillegrindal i Elverum (hennes femte leiermål med fem forskjellige menn, og hans første). Johan Olsen Hafnor (1840–1914) var fra Østre (Nedre) Hafnor, og giftet seg i 1880 med Ellen Johanne Halvorsdatter Lunde fra Eiker (én datter) – se bind 3 s. 484. (Etter Terje Lehne.)

S. 504 (Hafnor):
(Andre og tredje linje): Stein *Arne* f. 1983 (ikke Stein Helge).
(Åttende linje): *Tord* f. 1989 (ikke Trude).

S. 512–513 (Seter/Hafnor):
Havnorløkkene ble solgt av Oskar Hafnor til hans *svoger* Jens Berg på Helgeland.

S. 562 (Nylende under Hole prestegård):
Turid Larsgård fra Hovet i Hallingdal hadde ytterligere ett barn før hun giftet seg med Petter Karlsen Nylende: Laurits Anstein (f. 1910). Hans far var Lars Larsen Steinvoll.

S. 569 (Østvold – feil bildetekst):
Bildet er *ikke* av Elise Frøshaug f. Guriby (se s. 570), men av Anne Jørgine Frøshaug (1859–1923).

S. 693 (Gomnesveien 791):
(Andre og tredje linje nedenfra): Alf Ruud (f. 1916) ble gift med Solums *søster* Thora.

© Hole kommune 2006

Produsert i regi av Boksenteret Erik Pettersen & Co. AS

Grafisk formgivning: Omholt Design

Bilderedaksjon: Gudmund Bakke

Kart: Avd.ing. Marianne Meinich, Hole kommune (tillatelse nr. LKS 82003/R76908/Statens kartverk)
Statens kartverk: Rektangelkart 1872
Konduktor Braags utskiftingskart over Krokskogens Allmenning 1823

Typografi og papir: Boken er satt med 10,5/13 Sabon og trykt på 115 gr. Tom & Otto Silk

Repro, trykk og innbinding: AIT Trykk Otta AS, 2006

ISBN 82-993498-7-7 (bind 4)
ISBN 82-993498-3-4 (komplett)

Omslagsfoto forside: Flyfoto over sørvestre del av Røysehalvøya juni 2006. Nederst på bildet til høyre ligger Bønsnes høyden med kirken og Bønsnes-gårdene. Ved fjorden til venstre (vest) for kirken ser vi badestranda på Bønsnestangen, og Elstøen gartneri. Skogområdet midt i bildet er Leineåsen. Til venstre går Nordfjorden mot Ask, og vi ser Storelva sige ut i fjorden nord for Onsakervika.
© Fotograf Marit Fagerli

Omslagsfoto bakside: Fra Mosengbakken mot Bønsnes kirke. Bildet er tatt i 1930-årene. Til venstre skimter vi hustakene i Mosenga (Sørens), og nede på sletta til venstre ser vi «Odden-låven» i Rønningen. (Foto utlånt av Knut John Andreassen, Røyse.)

Fotograf Marit Fagerli har vært engasjert som fotograf, og har levert nye fargebilder av gårdene samt oversiktsbilder (tatt sommeren 2006). Flyfotografiene fra 1950- og 1960-årene er levert av Widerøe's Flyveselskap AS, og ble cirka 1980 kjøpt av Ringerike kommune (disponeres i dag av Ringerike Historielag ved Otto Frydenlund). Bjørn Geirr Harsson har scannet flyfotografiene fra Hole. Ellers er de fleste eldre bildene i boka lånt av bygdefolk, og scannet av Margit Harsson. De er nå en del av bildesamlingen i Hole bygdearkiv. En rekke bilder er fra Buskerud fylkesfotoarkiv ved fylkesfotograf Bjørn Johnsen. Kulturhistorisk museum har levert bilder av oldfunn.

Følgende privatpersoner har lånt ut bilder:

Nils Moesødegård, Gerd og Svein Erik Mosengen, Ole Engebretsen Yttri, Magne Pettersen, Anne Marie Sørensen, Marit og Ole Ullern, Sven Leine, Ruth Bjerke, Henry Thingelstad, Karin og Alfvinn Holsten, Terje Lehne, Thorbjørn Jødal, Inger og Paul Ullern, Hans Jørgen Bye, Arne Innbryn, Anne Helga Karlsen, Karl Dæhli, Odd Brodahl, Elsa og Erik Ullern, Randi og Nils Søhol, Astrid og Egil Strand, Gunnar Fagerås, Henny-Greta Skjærven, Jens Jørgen Jørgensen, Tore Brynstad, Anne-Synøve Bråthen, Edwin Haugsvær, Jorunn og Eivind Haugland, Johannes Hafnor, Nils Western, Else Ragnhild Western, Solveig Helene Johnsen, Kari og Kåre Holm, Inger Lise Berg, Rune Western, Liv Hanna Jørgensen, Fredrik C. Hildisch, Randi og Per Ivar Lehne, Sverre Lehne, Birger Ruud, Gunvor og Leif Rovestad, Nils Lehne, Sølvi Lehne, Vesla og Nils Fjeldstad, Ellen Rytterager, Berit Slette, Karl Sundt-Ohlsen, Knut John Andreassen, Bodil Bønsnæs, Trygve Frøshaug, Anne-Marith Moe, Sverre Moe, Erling Moe, Knut Gullingsrud, Berit Vangby, Signe Antonie Berg, Halldis Refling Holland, Karin Juvet, Trine Lise Engen, Inge og Jørn Kristoffersen, Eivind Skaar, Anne Lise Hundstad, Astrid Hundstad, Bent-Erik Sand, Terje Christensen, Anders Løchen Fogth, Torbjørn Rodahl, Marit Frøshaug, Erik Hagelsteen Vik, Gunhild Leine, Berit Fjellheim, Per Egil Lehne, Thorbjørn Lehne, Bjørn Fuhre, Inger Marie Hurum, Ragnhild Hurum, Knut Gomnæs, Tordis Reinsnos, Aslaug Hollum, Ove Roulund, Liv Mona Helgeland, Ingebjørg og Frank Andersen, Inger Helene Borgen, Lotte Molandsveen, Halvard Ruud, Thora Ruud, Viggo Ree, Inger Lovise og Johan Ruud, Kari Thaulow Bremnes og Arild Bremnes, Turid Johansen, Stein Helge Hammersboen, Inger og Ole-Jørgen Moe, Marit Ruud, Bjørg og Bjørnar Ullern, Martin Borgen, Esther og Arvid Helge Grønvold, Edwin Torkelsen, Kirsten Bjerke, Borghild og Trygve Ellingsen, Gerd Vold, Gunhild og Asbjørn Nordli, Anja og Per Christian Gomnæs, Solveig Sanner, Toril og Per F. Skard, Berit og Erlend Skaug, Grethe Rolfsen, Frida Faanes, Aage Grimsmo, Åse Marit og Ole Jens Myhre, Brith og Harald Høgevold, Johannes Hafnor, Esther Løken, Kari Kokkim og Ellen Fjeldstad.